Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Ald. 2.6.

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE - FIRENZE
ALDINI
II
6
3
RACCOLTA NENCINI

Ex Libris Ioannis Nencini
1874.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

ADAGIA QVAECVMQVE AD hanc diem exierunt,

PAVLI MANVTII STVDIO, ATQVE industria, doctissimorum Theologorum consilio, atque ope, ab omnibus mendis vindicata, quae pium, & veritatis Catholicae studiosum lectorem poterant offendere:

Sublatis etiam falsis interpretationibus, & nonnullis, quae nihil ad propositam rem pertinebant, longis inanibusq; digressionibus.

Quem laborem, a Sacrosancti CONCILII TRIDENTINI Patribus Manutio mandatum,

Nunc vero summa industria iterum impressa, incredibiliq; labore emendata à F. ANGELO Rocch. Eremita Augustiniano Epo Tagastense *S. Theol. Doctore, Qui exemplum Florentiae editum ab innumeris erroribus expurgauit.*

Cum plurimis, ac locupletissimis Indicibus.

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE FIRENZE

Venetijs, Apud Hieronymum Polum. 1578.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

GREGORIO XIII. PONT. MAX.

NIHIL in rerum natura ſtabile, nihil firmum, omnia fluxa, omnia fallacia reperiri, & omnes iampridem affirmarunt, & ego nuperrime, domeſtico exemplo doctus, nimis grauiter ſenſi. Cum enim Paullus Manutius, pater meus, Romam veniſſet, tuaque benignitate fretus, ea aggredi in animo haberet, quae ſtudioſis omnibus ſummam vtilitatem parerent: cum inquam in eo totus eſſet, ecce tibi mors eum rapuit, rapuit mihi patrem, rapuit (liceat mihi, quod ſentio, libere proloqui) praeclarum, ac prope ſingulare veteris eloquentiae exemplum. Quis enim, eius ſcripta legendo, & ſententiarum pondere, & verborum nitore referta, valde non commouetur? aut quis in eis natiuum quendam antiquitatis characterem non agnoſcit? Sentiemus poſteri, quantum difficultatis inſit in eloquentia comparanda: cuique viuo maleuoli quidam obtrectatores inuidebant, eum nunc e medio ſublatum vel inuiti admirabuntur. Verum quid ago?

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Patris ne mei laudes perſcribere propoſui? Minime: &ſi, ſi id etiam facerem, pietatem debitam praeſtarem. Sed in hoc non me affectus aliquis mouet, verum iudicium, quod tametſi in me ſit exiguum, cum id tamen videam tot amicorum non inſulſorum hominum iudicio comprobari, non poſſum de meo peſſime exiſtimare. Hoc aſſequor certe, vt, patrem meum dum laudo, ſummas Tibi deberi gratias confitear, qui litteratos homines tua benignitate ſubleuandos, liberales diſciplinas, iamdiu prope exſules, ad patriam ſedem reuocandas cures. Tu inter alia, quae ad ſummi Apoſtolatus curam pertinent, cum videas plurimum referre, vt S. Concilij Tridentini Decreta obſeruentur, omne ſtudium, omnemque auctoritatem tuam eo confers, vt ne quid praetermittatur eorum, quae Sanctiſſimi illi Patres ad Chriſtianae Reipub. vtilitatem pertinere cenſuerunt. Cumq. ab eodem Concilio eidem Patri meo demandatum fuiſſet munus perpurgandi librũ de veteribus vtriuſque linguae Prouerbijs, ne, qui eorum ſtudio tenerentur, vllam partem combiberent eius impietatis, quam eius libri ſcriptor ſcriptis ſuis plurimam adſperſerat: feciſti, vt Pater meus

emen-

emendationem susciperet: quam cum doctissimorum Theologorum ope, tuo iussu absoluisset, paullo post ipse moritur. Hic liber cum edendus in publicum esset, Tibi debitus, a Te proficiscens, quippe quem communicari omnibus iusseris, iure optimo a me S. T. inscribitur: A me, tamquã ab eius filio, cui Tu id mandaueras: S. Tuae, tamquam ei, quae bonum hoc omnibus impertierit. Laetentur igitur homines, talem nobis contigisse Pastorem, qui inter alias, quas multas habet, curas, praecipuam quoque illam habet, vt haereticorum libri, detractis omnibus, quae incautos lectores errore aliquo inuoluere poterant, publicentur. Quae Tibi debentur gratiae? quae habebuntur in omni tempore a studiosis hominibus, dum hoc volumen tractabunt? Verum Tu id non spectas: qui ipsum recte agere, non propter laudem, quae apud mortales consequitur, laudabile iudicas; sed quod in omni tua vita vnum illud Tibi propositum fuit, vt recte agendo aetatem ageres. Quod cum semper feceris, ea es assecutus a Summo DEO, quae summa in terris sunt. Quod vt beneficium nobis idem DEVS diuturnum quoque concedat, (qui ex vita tua tot commoda,

tot

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

tot ornamenta ſentimus) ſummis precibus obſecrare neque deſinimus, neque vnquam deſinemus. Venetijs, Kal. Maij. CIↃ D L X X V.

SANCTITATIS TVAE

Humillimus ſeruus,

Aldus Manutius, Paulli F. Aldi N.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

IOAN. GVADAGNI
MONTERCHII
Carmen ad Lectorem.

NESCIA mortalis mens, quæ fortuna secundet,
Quæve aduersa premat, cur vno frangeris ictu?
Sustulit ista prior, terrarum compita plantis
Quæ omnia lustrarunt prouerbia; reddidit ista.
His igitur doctus nullo discrimine pectus
Præscia quod munus fati, sortisq. futuræ
Obiectat, comple; atq. humeris cape grande trophæum
Ipse volaturus puer inter numina Diuum.
Hæc noua Pieridum, inquam, munera candida pubes
Combibat, & præsens; quæ & consectabitur Aeuum?
Nam quod apud veteres complexa est attica Μίτης
Quidquid & in libris scalpsit saturnia Clio,
Instar apum hinc liceat liquentia sugere mella,
Nectareos succos, queis laus, & gloria surgit
Non cessit certe cuiquam, Duce, cautius ire
Vel Phœbo, quem Cinthos amat, vel clarior illa
Delos: Necq. fauet cuiquam, tam Pallas, ad artes,
Aeuo. Relliquias veterum, monumenta diserta
Prælucens monstrat codex: & dulcia vitæ.
Vertentes huic opta annos: nam vulnere secto
Totum collucet, prorsusq. tibi omnia lector
Portat opus Phœbo, Aonijs, Aeuoq. dicatum.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

AVCTORES, QVORVM LOCI PASSIM, AVT emendantur, aut explicantur.

Æmilius Probus
Æſchines
D. Ambroſius
Ammianus
Angelus Politianus
Apuleius
Arati eſpoſitor
Argyropilus
Ariſtophanes
Ariſtoteles
Athenæus
D. Auguſtinus
Auſonius
Boethius
Cælius Rhodiginus
Catullus
M. Cicero
Q. Cicero
Cornarius
Demetrius Phalereus
Demoſthenes
Diogenes Laertius
Diogenianus
Diomedes
Dion Chryſoſtomus
Dion Pruſiæus
Dioſcorides
Donatus
Empedocles
Epicharmus
Etymologici auctor
Eubulus
Euſtathius
Feſtus Pompeius
Galenus
A. Gellius
Gratianus
Gregorius Nazianzenus
Helius Lampridius
Herodotus
Heſiodi interpres
Heſychius
Horatius
Iulius Pollux
Iuuenalis
Laurentius Valla
Leonardus Aretinus
T. Liuius
Lucianus
Marſilius Ficinus
Martialis
Nicolaus Perottus
Nonius
Origenes
Ouidius
Perſius
Philoſtratus
Philoſtratus Iunior
Pindarus
Plato
Plautus
Plinins
Plutarchus
Polibius
Porphyrion
Quintilianus
Seneca
Silius Italicus
Sophocles
Statius
Stephanus
Stobęus
Strabo
Suetonius
Suidas
Syneſius
Terentius
Theodorus Gaza
Theocritus
Theognis
Theophraſtus
Valerius Maximus
Vergilius
Vitruuius
Vulpianus in Pandectis
Zenodotus

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

INDEX PROVERBIORVM SECVNDVM ORDINEM ALPHABETI, CORRECTVS,

Digeſtus, & locupletatus.

Eorum verò, quæ in appendice continentur, prouerbiorum indicem, ſeriatim hunc ſubiecimus.

AB amicorum conuiuiis nō diu abſtinendum 642
Ab Aboriginibus 1448
ab aſino delapſus 425
ab aſino lanam 262
ab aſinis ad boues tranſcendere 424
abderitica mens 1608
ab epulo hoc qui poſsū abeſse 646
ab equis ad aſinos 424
ab Eteobutadis ducit genus 1211
abhorrentis, ac deteſtantis 1413
ab Hymetto profectū 148
abiecit haſtam 745
abiicere ſcutum ibid.
abiiciendum procul 1456
abdia grammate 1538
ab impiis egreſsa eſt iniquitas 538
ab incunabulis 441
abiit & taurus in ſyluā 67
ab ipſa meſse 1594
ab ipſo lare 393
a bis ſeptem undis 1175
abominād⁹ ſcarabeus 1065
a bonis bona diſce 1680
ab ouo uſq; ad mala 851
abronis uita 863
abſque baculo non ingreditor 1235
abſit clamor in colloquio aut luſu. 1398
abſtinenda uis a regib⁹; 1415
ab tranſenna cibum petere 1587
ab vnguibus incipere 1644
ab vno diagrammate 1538
abydena illatio 865
abydum ne temere 469
abydus, abydenus 1604
a calanthis 708
a canthia cicada 279
a lineis excidere 1919
a canthida vincit corn. 516
a capite vſq; ad calcem 134
a carnici equi 1488
ac mox 1592
a carcere 897
a carceribus 381
a carnanius procellus 785
accepta candella 1630
accerſitum malum 1469
acciſsare 747
accipit & glebam erro. 768
accipere morſū culpas 19[illegible]4
aceruus bonorum 187
a ceſei & Heliconis op. 928
a ceſias medicatus eſt ibid.
a ceſ æi luna 328
acetū habet in pectore 782
achiuos a turre iudic. 1[illegible]76
achilles 433
achilles iecit duas teſs. 1708
achilleum argumētum 434
a chrytiopode cibum 356
in acie nouaculę 48
a cœlo ad terram 898
a colo non fico 1623
actii & Titii idem 608
actum agere 858
actum eſt 194
a culeo infixo fugere 40
acum inueniſses 1347
acu rem tetigiſti 855
adactum iuſiurandum 1173
ad ambas vſque aures 762
adamantinus 434
adamuſſim 332.870
ad aquam malus 378
ad aras 1370
ad aſylum confugere 1706
ad bonam frugem 1573
ad calculos reuocare & ſimilia 309
ad clepſydram dicere 378
ad coronidem vſque 1604
ad conſiliū ne acceſseris 163
ad coruos 688
ad cribrum dicta 1485
ad Cynoſarges 1125
addere manum 305
ad deorū aures peruenit 9[illegible]7
ad digituli crepitum 988
a deo ficti 1778
a deo felicitas 1494
ad ephebum properare 649
aderit Temeſsæus genius 95
Quid ad farinas? 1296
ad felicem inflectere pariete m 179
ad felicius latus inflectere ibidem
ad finem vbi perueneris, ne velis reuerti 29
ad fractam canis 369

 ad græcas

ad græcas calendas 328
ad Herculis columnas 1260
ad oculos magis quàm ad vesicam 2017
adhuc aliquis Deus respicit nos 1399
adhuc cœlum voluitur 1524
ad id quod erat opus 1173
ad incitas 1653
ad libellam debere 1704
ad mensuram aquam bibũt citra mensuram offam comedentes 867
admeti nænia 909
admoto capite 1456
ad nouercæ tumulum flere 528
adonidis horti 39
adorato circumactus 35
adoraturi sedeant 36
a Dorio ad Phrygium 895
ad pedem 1034
ad pedes ad caput 1599
ad pila vbi ventum 1766
ad porcellum da mihi mutuo tres drachmas 1302
ad pristina præsepia 526
ad pugnam peractare 1046
adrastea Nemesis 917
ad restim funiculum 1258
ad restim res rediit 284
adscisse ad extremum scientiam 1299
ad Scolon nec proficisceris ipse, nec alterum comitaberis 838
adsint dii beati 1172
ad suum, quemque quæstum æquum est esse callidum 1347
aduersus solem ne loquitor 32
aduersus solem ne meiito. ibidem
ad vinum diserti 1715
ad viuum resecare 816
adulatore & amico non potes eodem vti 775
adulterinus 1218
ad vmbilicum ducere 131
ad vnguem 332
ad vtrumuis paratus 1381
æacidinæ minæ 1746
ædibus in nostris quæ praua aut recta geruntur 394
ædilitatem gerit sine populi suffragio 1103
ægæum nauigat 1118
ægæum scaphula transmittere 661
ægis venit 1304
ægina primum pueros optimos alit 881
ægrotanti animo medicus est oratio 1141
ægioto dum anima est, spes est 815
ægyptii centum non tollerent 1270
ægyptii machinarum artifices 927
ægyptii 1706
ægypti nuptiæ 1102
ægyptius laterifer 1271
ægre quidem, sed facimus tamen 1386
ægroto dum anima est, spes est 744
æolisare 1862
æqua concertatio 1380
æqua lance 281. 890
æqualem tibi vxorem quære 472
æquales calculi 1309
æqualis ęqualẽ delectat 124
æqualitas haud parit bellũ 1494
æra lupinis quid distent 216
In aere piscari, venari in mari 260
æs alienum cepe mulcta allium 1205
æsopicum nouus 1968
æsopicus graculus 1312
æsopicus sanguis 929
æsopum terere 912
æstate penulam deteris 618
ætate prudentiores reddimur 1402
æthiopem dealbas, lauas 252
æthiopem ex vultu iudico 544
æthiops non albescit 1425
ætna, athon 1534
ætnęus cantharus 930
ætoli 1787
a fabis abstineto 27
afra auis 1342
africa semper aliquid noui apportat 1342
a fronte pręcipitium, à tergo lupi 1243
a fronte simul & occipitio 1387
a furiis oriundus 1470
a gallo candido abstineas 35
agamemnonii putei 928
agamemnonis hostia 882
agas asellum 1371
agathonia cantio 843
agones 1748
agninis lactibus alligare canem 1723
agnos canib⁹ obiicere 1054
agri padex 1973
agricola semper in nouum annum diues 132
agrippo sterilior 890
agrum imbecilliorem esse oportet 1594
agrum optime colere 1341
agros alienos irrigas tuis sitientibus 1116
aheneus 436
aiacis risus 437
a ianua aberrare 364
alabanda fortunatiss. 690
alabastrus vnguenti putet 248
alare ordiri 395
alas addere 1694
a lasso rixa quæritur 372
alba auis 716
albę gallinæ filius 90
alba faba 307
alba felicia ibid.
alba linea 1863
albo rete aliena captant bona 1346
album & nigrũ nouit 405
album calculum addere 307
album panẽ pinso tibi 1171
albus an ater sis nescio 405
alcinoi apologus 1769. 827
alcinoi mensa 726
alea extrema 244
aleam omnem iacere 245
ale luporum carulos 681
aliam ætatẽ alia decẽt 1397

alia

alia committenda, alia cælanda 1412
alia æstate, alia hyeme 451
alia dãtur alia negãtur 1391
aliæ aliorũ inuẽtiones 806
alia Lacon, alia asinus portat 739
aliam quercum excute 293
alia Menecles, alia porcellus loquitur 1107
alia res sceptrũ, alia res plectrum 1451
alia vita, alia diæta 527
alia voce psitacus, alia coturnix loquitur 880
aliena iacis 293
aliena incipere 380
aliena insania frui optimũ 293
alienam metis messem 248
alieno choro pedem inferre 716
alieno auxilio potẽtes 1381
alieno ferox præsidio 1380
alieno periculo cautus 770
alienis vti soleis 1696
alienos rigas agros tuis sitiẽtibus 1117
alienum arare fundũ 1116
alii sementem faciunt, alii metent 292
aliis lingua, aliis dẽtes 1170
aliis prospiciẽs, nõ sibi 1387
a limine salutare 566
a linea incipere 380
a lineis excidere 919
alio relinquẽte fluctu, alius excepit 362
aliorum medicus, ipse hulceribus scates 1532
alios tragœdos prouocat 1714
aliquid mali propter vicinum malum 59
aliquo numero esse 674
aliter catuli longe olent, aliter sues 911
aliter cum aliis agẽdũ 1384
aliud cura 1409
aliud genus remi 955
aliud noctua sonat, aliud cornix 1170
aliud quidquã exorna 1963
aliud homini, aliud humanitate 2004
aliud sceptrum, aliud plectrũ 1451
aliud stans aliud sedẽs 1200
alius aliis in rebus præstantior 1393
allia & fabas ne edas 1438
allium in retibus 1634
allii caput 1363
allium olfacere 864
aloes plusquam mellis habet 507
alpha penulatorum 819
altera manu fert aquam, altera ignem 1549
altera caduceum, hastam altera 1801
altera manu fert lapidem, altera panem ostẽtat 484
altera scabit caput, altera ferit malam 485
alter Hercules 432
alter Ianus 1493
alterum pedem in cymba Charontis habere 658
altius Oromedonte 1759
a lupi venatu 1174
alybantis hospitis munera 1444
amæa azesiam reperit 977
amantes sibi somnia fingũt 802
amantium iræ 1135
amare & sapere vix deo conceditur 735
amas teipsum, ideo nullus tibi amicus 790
ama tanquam osurus, oderis tanquã amaturus 667
amaris pharmacis in amara bilis proluitur 1984
amazonum cantilena 652
ambabus manibus aurire 531
ambobus pedib. fugere 363
ambrones 1667
ambrosia alendus 1136
amere frustra 2002
ameles angulus 1017
ambulatio iuxta mare 163
amens consultor 1208
amens longus 1234
amici mores noueris non oderis 898
amici procul agentes, non sunt amici 800
amicitia æqualitas 24
amicitia quæ desiit, nunquam vera fuit 796
amicitia stabilium, felicitas temperantium 796
amicitias immortales esse oportet 1573
amicitiæ personam 1341
amicorum communia omnia 22
amicorũ est admonere mutuum 1383
amico amicus 181
amico Hercule 88
amico oportuno homini nihil amicus 1459
amicos multos habet felicitas 1254
amicos ne cito pares 25
amicos tragœdos æmulatur 1312
amicus nemo cogẽdus 1382
amicus neque nullis neque multis 1298
amicus salute tenus 1201
amicus vsque ad aras 1147
amicus alter ipse 24
amicus certus in re incerta cernitur 1565
amicus magis necessarius, quàm ignis & aqua 732
amicus cum vittis ferendus 2002
amictu euitare 740
amor fit ira iucũdior 2020
amnis cursum cogere 1934
amisit vrbem & pugionem recepit 1822
amor Caunius 1159
amor ex aspectu nascit 159
a mortuo tributum exigere 528
amphictyonũ consessus 665
amphidromiam agis 1478
ampullas loqui 1804
ampullacea 1734
amussi applica lapidem non contra 870
amussis alba 331

amyclas perdidit silentium 524
amyris insanit 763
anagyrim commoues 80
a Nannaco 1448
anaxyrida ostentare 1233
ancilla semel, nunquam he ra 1584
ancipitis animi 1390
ancora domus 197
ancora non vulgari nitendum 1578
ancora rupta 1446
ancorę iactum pręuertit Deus 1499
ancoris duabus niti bonum 1690
ancoras tollere 907
ancoris duabus fultus 47
andramachon ex anguibus concinare 1890
androclides in seditione dux 742
angeronia Volupię comes 1134
angina vinaria 1667
anguilla in strigmēto 1921
anguillam captare 1310
anguillam cauda tenes 268
angustior scytala laconica 692
angustum & latum 1696
angularis bobix 1812
anicularū deliramenta 1345
anima sicca sapientissima 1835
anima & vita 801
animam debet 584
animo quicquid statueris non eueniet 1109
animum abiicit 1047
animus bonus in re mala 1237
animus est in corii 1350
animus heptabœus 1437
animus in auribus 1581
animus ī pedes decidit 5087
animus mulieris 1302
annacum plorare 997
annas clibanum 1425
a Ninnaco 1448
annosa vulpes haud capitur laqueo 382
annosam arborem transplātare 250
anno senior fio 1355
annum in mensem contrahit 1828
annus olibanum 607
annus producit, nō ager 70
annus superior semper melior 1285
annulus Acoreus 2031
ansam quęrere, & consimiles metaphorę 229
ante bardā doces senes 1186
antehac putabam te habere cornua 1187
antelētem augere ollā 1139
ante misteria discedere 653
an tepedes 1346
ante pilos sapit venit 1211
antequam incipias consulto 793
ante tubam trepidas 1017
ante victoriam encomium canis 442
anthericum metere 261
anticyras nauiget 498
antica exclusum postica recipe 1870
antidotum ante venenum 1520
antiopę luctus 1235
antiquior Codro 1500
antiquiora chao 1006
antiquiora diphthera loqueris 286
antiquis debetur veneratio 1411
antronius asinus 883
anulus aureus in narib. suis 422
Medium annulum traharis oportet 527
a nuptiis pura 1037
annus bacchatur 527
anus cothonissat 1236
anus eriphus 994
annus hircissans 527
anus saltat 995
anus simia sero quidem 862
anus subsultans multum excitat pulueris 995
anus velut equus profundā habebis fossam ibid.
anus vnguento ne vtare ib.
anus clibanum 607
apage hospitem in tempestate 913
a patella rapere 356
ad apaturia profectus 1227
aperire ianuam 228
aperte, simpliciterq. loqui 1404
apertis tibiis 235
aperte loqui 1377
apes apum similes 279
aphia in ignem 698
aphyarum honos ibi. & 995
apicem ponere 775
Ne inter apia quidem sunt 612
apinę, Tricę 138
apio mollior, aut mitior 430
apio opus est 1693
a piscibus abstineto 36
apis hospitem, Siren amicū nunciat 993
apollo quid tibi cecinit 996
apologus alcinoi 827. 1769
aptos immittere fontibus 1473
apra prouincia 1392
apud aram consultare 1225
apud campanos plus vnguēti, quàm cęteros olei 712
apud equū & virginē 1715
apud fimum odorum vaporem spargis 255
apud matrem manere 1691
apud mensam verecundari non decet 1750
apud nouercam queri 1581
a puro pura defluit aqua 1174
aqua hęret. 270
aqua & terra redamini 1645
aquā plorat cum lauat fundere 1942
aquam bibens, nihil boni parias 901
aquam è pumice postul 261
aquam igni miscere 1519
aquā inaniter cōsumis 259
aquam in mare ferre 443
aquam in mortario tudere 661

aqua

aqua optima 1700
aqua præterfluit 1167
aqua ſtrangulat fauces 633
aquę furtiuę dulciores 2027
aquilę columbam non gignunt 805
aquila in nubibus 533
aquilã cornix ꝓuocat 1189
aqla muſcas nõ captat 1167
aquilam volare doces 269
aquilam teſtudo vincit 450
aquila thripas aſpiciens 561
aquilã Scarabeus q̃rit 1316
aquilæ ſenecta 555
aquilę ſenecta, Corydi iuuent 556
aquilã noctuæ cõparas 532
a quinque ſcopulis deſilire influctus 1167
arabius tibicen 427
arabum gazæ 390
arã neq; nec fidẽ hẽt 1351
a radicibus 851
aranearum telas texere 251
aranearum plenus 1960
araneas eiicere 1517
araneis abũdat propter inopiam 1918
arare littus 253
Citra arationem citraque ſementem 325
arator niſi incuruus pręuaricatur 1593
aratro iacularis 965
arbelas profectus fies 990
arbore deiecta quiuis ligna colligit 1132
arbores cadũt poſt folia 1016
arbor è fructu cognoſc. 544
arcadas imitans 1166
arcadiam me poſtulas ibid.
arcadicum germen 1191
arcanum celat 1419
arcem ex cloaca facere 1596
archidamicum bellum 1192
archigeni indiget 1816
archilochia edicta 720
archilochi vulpes 1988
archilochi melos 1768
archilochi patria 721
archilochum calcax 1810
archilochum teris 1425
archimedeũ problema 1806
archimedes non poſſet melius deſcribere 1596
architę crepitaculum 964
actum anulũ ne geſtato 25
arcus tẽſus rumpitur 1588
ardens veſtis 1098
a remo ad tribunal 1242
arenæ copia 464
arena cedere 565
arenæ mandas ſemina 253
arenam metipris 250
arena ſine calce 784
areopagita 545
areopagita taciturnior 1727
argas 346
argentanginam patitur 4:8
argenteis aſtis pugnare 964
argenteus puteus 1634
argẽtea fama cõuiuari 1959
argentum accepi, imperiũ vendidi 1754
argenti fontes 755
argi tumulus 1837
argi collis 965
argiua calumnia 1221
argiui fures 1431
argiuo clypeo dignus 479
argiuos exarmat oraculum 1923
argiuos vides 1430
argiuũ clypeũ detraxit 1007
argum fallere 3:3
aries cornib. laſciuiẽs 1313
aries nutricationis mercedẽ perſoluit 894
arietem emittit 755
arietis miniſterium 1627
ariſtarchus ſcriptorum 312
ariſtylli more 1682
ariſtophanis veſpis 666
ariſtophanis & Cleanthis lucerna 454
arrepta candela 16,0
arripe negotii curam 1380
arripienda q̃ offerunt 1405
arma auluIeia 19:0
arrogantia non ferẽda 1414
arundinea crura 1971
ars amat fortuna 2001
ars, portus miſeriæ 4:8
aſciam cruris illidere 1804
artem quęuis alit terra 427
artem quam quiſque norit in hac ſe ex. 737
artibus ſuis capi 75
artifex propus probæ materiæ 1290
a ſacris abſtinẽdæ manꝰ 1400
a ſartagine rapere 356
aſciſce ad extremum ſcientiam 1299
a ſexaginta viris venio 1630
aſini caput ne laues nitro 1196
aſini cauda 1484
aſini lana 263
aſini mandibula 1196
aſini mortes 1165
aſino grãcẽ &; baculus 1975
aſino fabulam 1642
aſinos non curo 1506
aſino oſſa das, cãi paleas 1256
aſinũ ĩ rupes ꝓtrudere 1459
aſinum tondes 263
aſinum ſub fræno currere doces 248
aſinus ad liram 245
aſinus ad tibiam 1448
aſinus apud Cumanos 412
aſinus aſino pulcher 1739
aſinus auis 1348
aſinus auriculas mouẽs 246
aſinus balneatoris 1539
Si vel aſinus canem mordeat, litem mouebit 523
aſinus compluitur 1166
aſinus eſuriens faſtem negligit 966
aſinus in vnguento 301
aſinus in paleas 880
aſinus in pelle leonis 209
aſinus inter apes 301
aſinus inter ſimias ibid.
aſinus in rupem 880
aſinus myſteria portãs 694
aſinus ſedet 1266
aſinus de Aeſopi puteo amicus Plato 2002
aſinus ſtram. mauult quam aurum 1680
a ſitiente camelo 1175
aſparagi 1340
aſpendius citharœdus 643
aſpera vita, ſed ſalubris 1419
aſperſiſti aquam 1166
aſpidis morſus 1131

aſpis

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

aſpis à vipera 1576
aſtutior coccyce 1499
aſſam farinam concupiuit 684
a ſubeunte portũ naui 1175
a teneris vnguibus 441
athenienſem athenis laudare haud difficile 663
athenienſium inconſulta temeritas 493
athenienſis probus, egregie probus 1450
athon 1534
athos celat latera Lemniæ bouis 1175
atlas cælum 81
atlanticum mare cotyla exorbere 1886
atraphaxis mendax 1509
aurei oculi 982
atridæ non ſoli amant vxores 1610
attabas & Numenius conuenerunt 1145
attagen 1431
attagenę nouilunium 1513
attica bellaria 809
attica eloquentia 148
attica fides 483
attica muſa 514
attici Eleuſinia 882
atticus aduena 669
atticus aſpectus 545
atticus miles 1939
atticus in portum 582
atticus lepos 148
atticus moriẽs porrigit manum 965
atticum mel 148
atticus teſtis 483
atramentum ſutoriũ 1278
auarus niſi quum moritur nil recte facit 1565
auctoritas diuinitus 1414
audi chelidonem 1483
audiens non audit 1397
audi quæ ex animo dicuntur 594
aues quæris 1197
aufidus adriam retrofugis 2029
augiæ ſtabulum repurgare 821
a vicinis exemplum habent 1485
auis alba 716
auis è cantu dignoſc. 1474
auis ex auibus 1688
auis vidit 705
aulœdus ſit, qui citharœdus eſſe non poſſit 773
aurea barba dignus 479
aurea æris permutare 108
aurea verba 1097
aurea pro egregiis ibidem
aureæ compedes 823
aureo piſcari hamo 721
aureos mõtes polliceri 531
aure' in Olympia ſtato 479
aurem vellere 431
aureum ſubæratum 1506
aures nec habeo, nec tango 1287
auribus lupum teneo 287
auribus ſcalpendis deeſt ocium 777
auricula infima mollior 430
aurificem te futurum credebas 1227
auris Bataua 1610
auris dextra tinniit 827
auris ſupina 317
auro loquente nihil pollet quæuis oratio 1188
auro habet ſuppactum ſolũ 1370
aurum habet Toloſanũ 617
aurum eſteriore 2027
aurum igni probatũ 1452
aurum Colophoniũ 1165
aurum index homini 837
aurum indice exploratum 1452
aurum ſubæratum 1507
auſculta & perpende 1382
auſcultandum bene loquenti 1773
auſtrum perculi 565
auſtrum floribus 1309
aut abi aut exuere 661
aut bibat aut abeat 595
aut cucurbitæ florem, aut cucurbitam 966
aut ipſe fuiſti, aut tui ſimillimus 1397
aut manenti vincendum, aut moriendum 1254
aut minus animi, aut plus potentiæ 1492
aut morere aut occide 937
aut mortuus eſt, aut docet lit. 599
aut piſcem olet, aut florem 1572
aut regem aut fatuum naſci oportere 167
aut quinque bibe, aut tres, aut ne quatuor 748
aut terra aut mari 1731
aut ter ſex, aut tres teſſeræ 790
auxilium poſt bellum 1291
axanea mala 903

INDEX APENDICIS PROVERBIORVM.

A Balno ſpectat 1880
abaridis ſagitta 1929
ab aula receſſit 2034
ab Ilio nunquam recedens imitaris Hectorem 1951
abſens hæres non erit 2032
a cauda ad os trãsferre 1948
acceſſoriũ operis loco 1854
achaicum telum 1853
achillea arma 1930
acum & filum ſumẽs rupturam conſue. 2003
adamante notare 2005
addere gangrenam 1951
ad oculos magis quàm ad veſicam pertinet 2017
ad ſcamma producere 2008
ad Scirrhonem tẽdere 1979
ad Sirenum ſcopulos conſeneſcere 2005
ad ſolatium verſari 2014
adulter ad adulterum trahit 1935
ægiptus nec illũ quem eos non nutrit 1844
æqualia reddere capita in pugna 1861
aere & cera nobilis 2012
aere & rore paſtus 1809
affricani lex 234
agamemnoniũ epulũ 1910
agamemnonem ſimulat, Mithæus

thæus cum ſit 1935
agaſonem vincit 1854
ager quam multos habuiſti dominos 2017
agnum demetere 1948
agreſtib. olerib. victitat 1861
agreſtis apis 1881
agri podex 1975
alabandicum opus 1941
a laudæ in nido latet gramẽ 1848
alba præcordia 1845
alcinoi horti 1877
alcinoo poma dare 2041
a lauda non ſine criſta 1849
alexandrinæ deliciæ 1955. 1999
alienis excidere 1919

B

Babulus antea nunc caprarius 1862
bacchæ morę 372
bacchi ſimilis 345
balbus balbum rectius intelligit 563
ballio 1711
balneator 372
balneum ingreſſus depone odium 2003
barbam vellere 846
barbam abulnis puerorum vellere 1987
barbarus ex triuio 641
barbę tenus ſapientes 165
batalus 345
bathyclis poculum 1656
baſilica facinora 1751
bauæ egent oleo 1688
bene plauſtrũ perculit 346
benefacta benefactis aliis p̄terito ne perpluant 2038
benefactis penſare delicta 1758
bene natis turpe eſt male viuere 1785
beneuolis trucidator 1146
bene contulit ſed male facit 2009
bęon malus piſus 1645
bęotica ęnigmata 754
bęotis vaticinare 755
bęotica auris 1161
bęotica cantilena 753
bęoticum ingenium 753
bęotiſſare 1767
bellicum canere 1283
bello porta 1543
bellorophõtes litteras 9136
bellum cũ protogene mortuo gerere 1998
bellum haud quaquam 910
bellum cononi curæ fuerit 1186
bellum omniũ pater 1264
beſtia beſtiam nouit 1650
bęta tum hyeme, tum æſtate bona 1345
bętica ſus 576
beta ſapientum 2011
betizare, lachanizare 847
bibe helleborum 498
bibliotheca animata 1926
bifrons mercurius 1852
bipedum nequis 434
bilis in naribus 2031
binis tondere forficibꝰ 1881
bis per omnia 152
bis pueri ſenes 295
bis dat qui cito dat 519
bis ſeptem 899
bis interimitur qui ſuis arra petit 1466
bitus contra Bacchiũ 898
byſſina verba 1838
byſſina verba 1993
bizeni libertas 1471
bocchyris 933
boliti pęnam 699
bolus ereptus è faucibꝰ 1316
bona nemini honeſta 1565
bona etiam offa poſt panem 842
bona terræ 1110
bona ſpes oſtenſa 1414
bona Porſenæ 465
bonæ leges ex malis morib. præcreantur 600
bonæ fortunæ: ſiue boni genii 376
bonas pharetra dies 996
boni vini lachrymabiles 973
boni ad bonorum conuicia 589
bonis auibus, malis auibus 89
bonorum myrmecia 188
bonorum glome 854
bonum eſt duabus dicti amoris 1690
bonus cantor, bonus cupidiarius 869
bonus Dux bonum reddit comitem 523
borea ceſſante 1224
bos ad ceroma 257
bos ad lyram 245
bos alienus ſubinde foras proſpec. 600
bos ad pręſepe 648
bos aduerſus ſeipſum puluerem 888
bos apud aceruum 1164
bos conſeneſcit 1224
bos cyprius 616
bos expecta aliquando herbam 1163
bos ephippia optat 388
bos Homolottorum 1163
bos in ciuitate 122
bos in lingua 2017
bos in quadra argẽtea 1629
bos in ſtabulo 1629
bos in ſtabulo ſenex 1627
bos in uincula 974
bos laſſus fortius figit pedẽ 72
bos lente aut placide 630
bos marinus 1628
bos porrecto vltra Taygetõ capite 1484
bos ſenex non lugetur 1033
bos ſeptimus 601
bos ſub iugum 933
botrus oppoſitus bot. matureſc. 1163
bouẽ in faucibus portat 754
bouem ſi nequeas, aſinum agas 1002
bouem volentẽ ducito 1441
boues meos nunquam abegerunt nec equos 985
boues ſolidi è clibano 1104
boues è clibano 1570
boue toto deuorato in cauda 1206
bouis in tergore deſedit 1245
boues meſſis tempus expectantes 1163

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

boue venari & similia 1537
boui clitellas 1058
brachas ostendere 1233
brasidas quidem vir bonus 1223
brasicam iurare 914
briarei manus inijcere 2017
briareus, alias Lepus 1874
britannica mensa 724
bubo canit lusciniç 1525
bubulum obtueri 1936
In Buccam quicquid venerit 310
buccas inflare 1277
budoro more 1160
bulbos quęrit 1231
bulbus nihil profuerit 1481
bullatę nugę 1316
bunas iudex est 933
bupalia odium 1889
bupalia pugna ibid.
butubata 477
buthus obambulat 932

C

Caballꝰ arare optat 388
cadauer viuum 810
cadere causa formula 1778
cadere in cursu 1786
cadmea victoria 1002
cęca dies, & oculata 486
cęcę diuitię 463
cęca speculatio 491
cęcias nubes attrahens 315
cęcior Leberide 203
cęcias spirat 1695
cęci pręscriptio 1650
cęco cũ speculo nihil 1357
cęcum insomnium 1506
cęcus auribus & mẽte 1506
cęcus cęco dux 490
cęcus dux 1208
cęnare me doce 1272
cęnę deorum 1137
cęneus inuulnerabilis 1215
cęnei hasta 1460
Inter cęsa & porrecta 205
cęsim ac punctim 241
caius caia 152
calabri hospitis xenia 1313
calauriam pro Delo 1499
calcar addere currenti 142
calcar tollere 705
cęna popularis 1750
calceum eundem omni pedi inducere 1542
calceus maior ped 874
calciamenta portare 334
calculo mordere 1353
calculis omnium 315
calculis vtrinq; ponere 309
calculum reducere ibid.
calicum remiges 1644
calidam veruti partem 939
calidis balneis teneri 1123
calidum & frigidum ex eodem ore ef. 485
calidum mendacium 1586
calidum plus satis 875
calidum prandium comedisti 77
caliga Maximini 50
caligare in sole 887
callię defluunt pennę 1656
callidum esse ęquum est ad suũ quenq. quęstũ 1347
callicyrijs plures 1155
callipides 370
callipygos 1636
calliphanes 1442
callum ducere 1114
calumnia Argiua 1221
caluum vellis 1005
caluus comatus 880
caluus quum sis 1633
camerine loqui 1557
camelus desiderans cornua, etiã aures perdidit 1254
camelus saltat 974
camelus vel scabiosa complurium asinorum gestat onera 556
campana superbia 1670
canalicolæ 1356
cancellis circũscribere 1301
cancer leporem capit 849
cancri nũquam recte ingrediuntur 1352
cãcros lepori comparas 517
cãcrum ingredi doces 1374
candidorum virorum nulla vtilitas 1296
candidum linum lucri causa ducis 1172
canem alens externum præter linum nil hẽt 1197
canem agninis lactibus alligare 1723
canem excoriatam excoriare 783
canens vitæ palmum 1478
cane peius & angue odit 1051
canere ad mirtum 908
canere intus 643
canere sibi 1281
cane Tellenis 903
canere bellicum 1283
canere de Telamone 1221
canere receptui ibidem
canes veteres non temere latrant 175
canes timidi vehementius latrant 1375
canes venatici 1711
canib. agnos obiicere 1054
canidas paleas, asino ossa 1256
canina facundia 827
caninam pellem rodere 849
caninum prandium 591
canis 1425
canis ad cibum 1629
canis circum intestina 822
canis digna pabulo 901
canis digna sede 902
Vt canis è Nilo 564
canis festinans cæcos parit catulos 707
canis in præsepi 580
canis in vincula 974
canẽ intestina gustasse 822
canis lapidem mordẽs 591
canis masculi infinita cubilia 1070
canis mendico auxiliãs 1492
canis panes somnians 424
canis peccatum sus dependit 1216
canis per Phratores 1313
canis podicẽ inspicere 708. 1473
canis reuersus ad vomitum 1256
canis sæuiẽs in lapidẽ 1474
canis tanquam Delum nauigans 1159
canistrum canistrum vocat 751
canis vindictam 438

canis viuēs è Magdalia 438
cannacæ res siue more 997
cantharo astutior 1159
cantherium in fossa 352
cantherius in porta 324
cantilenam eandem canis 887
cātionem Lityersam canis 1239
cantionem Telamonis canit 1221
cātoris hęsitātia tussis 1044
cape nihil, & serua bñ 1638
capere desertam 173
capere ciuitatem 1576
capere crines 1733
capillis trahere 1719
capillus quoque vmbram suam habet 1263
capite admoto 1546
capite ne quid suas 1121
capite gestare 1631
capitis & īguinis discrimē nescit 947
cappa duplex 1312
cappa tria pessima 1312
capra ad festum 1421
caprę liberę ab aratro 1076
capram cœlestem orientem conspexerunt 1420
capra cœlestis 340
capra contra sese cornua 81
capra gladium 77
caprā portare non possum, & imponitis bouem 985
vel capra mordeat nocētem 522
capra nondum peperit hœdus autem ludit in rectis 904
caprarius in æstu 942
capra Scyria 582
caprea contra leonem 849
captantes capti sumus 581
caput artis decere quod facias 1563
caput sine lingua 608
caput scabere, & consimilia 1315
caput tertium 1372
caput vacuum cerebro 1229
carbone notare 308
carcini poemata 1154
carcini strobili ibidem
carcinus quoque in rebus desperatis 742
cardo rei 48
cares 347
in care periculum 346
cares ite foras 154
catizare cum care 130
carico more 1624
carica musa 513
carica saltatio ibidem
caricum sepulchrum 1496
carica victima 1154
caricum vinum 1612
caricus hircus 1316
carne ipse Delphis immolata vescitur 1083
carpathius leporem 677
carpet citius aliquis quam imitabitur 738
cascus cascam ducit 151
caseum habens non eget ob sonio 1242
cassa nuce non emam 477
cassa glande 1753
casses rodere 1265
cassioticus nodus 869
catastrophe fabulæ 133
catella Melitæa 1206
Catone hoc cōtenti sumus 1725
catinus malorum 894
catena negotiorum 319
catenati labores 1073
catone hoc contenti sumus 1725
catulæ dominas imitantes 906
Catulus Leonem adlatrans 510
cauam Arabiam serere 659
cauda blandiri 1443
cauda de vulpe testatur 543
caudæ pilos equinæ paulatim vellere 521
cauda tenes anguillam 268
cauendum ab eo, qui semel imposuit 1383
cauendū à potentiore 1381
cauenda pœna mali in tempore 1403
cauentis clancularias insidias 1377
caue thoracem 838
caunius amor 1100
causa cadere 1778
caute loquacior 1303
cautus enim metuit, &c. 1465
cecidis & Buphoniorum 1530
cedro digna 1450
cedendū multitudini 1402
celei suppellex 1734
cœlum digito attingere, 1511
celeritas in desiderio mora est 1014
celeritas in malis optima 1770
celerius quam Butes 941
celmis in ferro 1156
cænare me doce 1271
censoria virgula 1665
cenum barbaricum 1665
censura dat veniam coruis vexat columbas 1278
centauris mens non inest 1066
centones farcire 841
centro & spacio circunscripta 1654
cētum plaustri trabes 1517
cępas edere aut olfac 1158
cępe tātum sumpseris, iam vixeris 128
cępis iisdem vesci 1104
cępis putridi null⁹ vsus 1177
cepphus parturit 707
ceram auribus obdis 1497
ceris rubris notare 312
cera tractabilior 1155
cercopissare 961
cercopum cœtus 960
cercyræa scutica 706
cerealis cœna 1157
cerebro vacuum caput 1230
cereri sacrificant 1457
cerite cera dignus 609
certamen non accipit excusationes 1204
certissima paupertas 1589
ceruinus vir 961
cerulæ miniatulæ 312
ceruus canes trahit 1524
cescon habitas 938

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

cestreus ieiunat 184
cestum habet Veneris 1156
chalcenterus 1618
chalcidica vxor 1085
chalcidissare 1159
chamæleon de suo corio ludit 740
chamæleonte mutab. 1217
chao antiquiora 1006
charadrium imitans 1662
charetis pollicitationes 938
charybdin vitans in Scyllã incidit 273
charybdis 1553
charmione & Naærca 1297
charmatis ianua 998
chimęra 1757
chironium vulnus 997
chius 1479
chius ad coum 975
chius dominum emit 801
chius risus 320
chnaumata omnia 1046
chœnici ne insideas 24
chordæ vice 1209
choreæ Ionicæ 319
choro alieno pedem 716
chorus maior & concinentior 359
a chytropode cibum 355
cibo opus duraturis in labore 1395
cibum in matellam ne immittas 29
cibum è flãma petere 1449
cicada Acanthia 279
cicada cicadæ chara, formica formicæ 128
cicadę apem comparas 511
cicadam ala corripuisti 539
cicada stridet 573
cicada vocalior ibidem
cicadis pleni 1214
cicade sibi canet 1766
ciceris emptor 1261
cicernus Bacchus 291
cilicii imperatores 1153
cilicium exitium 1152
cilicum bona 860
calix haud facile verum dicit 1111
cimbitum 631
cimmeriæ tenebræ 915
cinædo mollior 430
cinclus 734
cinerem vitans in prunas incidit 1207
cinnari bonorum direptio 1037
cinyræ opes 1127
circa clepsidram aĩus 701
circeo poculo 1710
circes virga 486
circulum absoluere 939
circulus res moralium 447
circumtondere comam 306
citeria 1682
cissamis cous 1154
cithara incitat ad bellũ 1655
citis quadrigis 239
citius vsura currit 940
citius quam formicæ papauer 1749
citius quam asparagi coquũtur 1340
citius Teleg. donarim 1566
cito sapientes non tuto sapiunt 630
citra arationem, citra sementem 325
citra puluerem 324
citra vinum temulentia 17
ciuitas non ciuitas 1775
ciuitate ludimus 1153
clamosior lauro ardẽte 956
clancularias insidias cauentis 1377
classicum canere 1283
clauam extorquere Herculi 1465
claudiana tonitrua 1150
claudicare vtroque 1200
claudi more tenere pilam 1151
claudo vicinus disces claudicare 604
claudus optime virum agit 1045
claudus sutor 1151
claue findere ligna, & securi fores aperire 936
clauo purior 855
clauus Trabalis 549
clauum clauo pellere 110
clauum rectum tenere 1111
cleanthis lucerna 454
clematis Aegyptia 50
cleomenes superat cubile 1507
cleon Prometheus 226
climacides 1533
clisthene intẽperantior 1151
clisthenem video 1152
cnips in loco 1149
coalemo liba 1695
cocleare crescet 702
cocleæ vita 1543
cocta numerab. exta 281
codali chœnix 1148
codro generosior 1002
codro pauperior 390
cœlo ac terræ loqui 323
cœlo delapsus 518
cęlum capite perumpere 72
cœlum terræ miscere 21
cœlum territat 812
cœna popularis 1351
cœnare me doce 1271
cœno puram aquam turbãs nunquam inuenies potum 937
cœnum barbaricum 1665
cœnum è triuio 641
cœpas edere, aut olfacere 1158
cogi ad bibendum inhumanum 778
cognati multi feliciũ 1134
cognatio mouet inuidiam 1687
cognomina plura expedit habere 1358
colophonem addidit 774
colophonia ferocitas 637
colophonium calciamentum 1676
colophonium aurum 1673
colophonium suffragium 1423
colubrũ in sinu fouere 1480
columba sedens 1280
columnas rumpere 1513
comam geris cum sis seruus 1035
commeatus trium dierum 1022
comitia de tuo capite aguntur 1457
cominus atq; eminus 241

comis mens non ineſt 1066
comœdia ac tragœdia iiſdem è litteris componitur 1243
comœdiæ veteris licẽtia 455
comędice 1056
commouere ſacra 1712
communis Mercurius 678
commune naufragiũ 1497
communis tanquam Siſapo 1668
compedes aureę 823
compendiaria res improbitas 1178
complura maſculi canis cubilia 1070
compreſſis manibus 641
concha dignus 1148
cõciliãt homines mala 667
concordia fulciuntur opes etiam exiguæ 1385
connæ calculus 702
conon curabit prælia 1186
conos artoxya 1455
conſcientia mille teſtes 614
conſilium improbi, in extremum incidit malũ 1167
cõſilia inania inaniũ 1262
conſilii & curſus non idem exitus 711
conſiliis ſimul & facto valens 1413
conſilium in melius commutatum 1391
conſilium ne adeas inuocatus 163
conſputare 1044
conſultor amens 1262
conſilium res ſacra 653
conſulendum, & conſiliis parendum 1378
contentionis filium 1208
cõtigit & malis venatio 858
conto nauigare 1148
contorquet piger funiculum 263
contra bouem ne opra 1057
contra duo contraria pugna re difficile 298
contrahere ſuperciliũ 1277
contrahere vela 1755
contra oſtium 1533
contra retiarium ferula 888
contra ſtimulum calces 197
contra torrentem nitti 1147
contribulis factus ſerua ordinem 1488
conuicio locum dare 228
conuiua non conuiua 1406
copiæ cornu 338
copiis noſtris 350
coquinariis verbis 1695
corchorus inter olera 419
corne edito 26
cor calidũ in re frigida 1774
corcyra libera, caca vbi libet 438
coriaceum auxilium 1637
coryceus auſcultauit 139
corinthiari 1511
corinthia videris 1372
corinthiis non indignatur Ilium 1447
Inter corinthum & Sycionem 336
corinthum ire non eſt cuiuslibet 226
corinthus & collibus ſurgit & vallibus deprimit 830
coronam ne carpito 34
coronã quidem geſtans 698
corpore effugere 340
corpus ſine pectore 608
cornea fibra 436
cornicũ oculos cõfigere 213
cornicari 414
cornicibus viuacior 384
cornix ſcorpium 77
cornutam beſtiam petis 92
corui luſciniis honoratiores 1497
corrumpunt bonos mores colloquia mala 606
coruum deluſit hiantẽ 414
coruus albus 1642
coruus ſerpentem 1460
coruus æquat 1144
coſſi 1710
cotem alis 258
cothoniſare 1621
coturnix Herculem 86
cothurno verſatilior 101
coturniſſare 1151
corytheo deformior 1147
crambe bis poſita mors 297
cradophagus 1626
creta notare. carb. not. 308
cræſo, Craſſoditior 389
craſſa minerua, craſſiore muſa 63
crator litium 1443
crepitu probabis 1482
cretenſis cretenſem 129
cretenſis cum Aegineta ibi.
cretenſis mare 131
cretenſes ſacrum 1130
cretiza cum cretenſi 130
cribro aquam haurire 255
cribro crebius 1735
cribro diuinare 577
criſonem Himæreum præcurrere 1661
criſtas detrahere 509
crobyli iugum 967
crocodili lachrymæ 842
crœſo ditior 389
creſi pecuniæ teruntium addere 1735
crono & Titanib. antiquiores 1006
crotone ſalubrius 830
crotoniatarum poſtremus reliquorum Græcorum primus 832
crudelis Bacchus 1229
crumena nobilis 1000
crumena te generoſum facit ibid.
cubito emungere 813
cubito eodem 593
cuculus 1591
cucurbiæ flor. aut cucurbitam 966
cucurbita ſanior 1128
cucurbitas lippis 671
cucurrit quiſpiam ne pluuia madeſceret, & in foueam pręfocatus eſt 1213
cui iſta arrident, meis ne gaudeat 1360
cuique ſua patria iucundiſſima 1411
cui multum eſt piperis, etiam oleribus immiſcet 1194
cui nullum negocium erat Harmene męnia addidit 1613
cui placet obliuiſcitur, cui

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

ſolet meminit 412
cuiuſmodi portento me inuoluit fortuna 1043
culicem elephanti conferre 1111
culleo dignus 1702
cumani ſero ſapiunt 314
cum amico non certandum æmulatione 1412
cum adſit via, ſemitam quæris 1469
cū adſit vrſus, veſtigia quæris 589
cū aqua fauces ſtrāgulet 633
cum care carizas 130
cum cane ſimul & lorum 1502
cum ceſſat boreas 1224
cum coryco luctari 1230
cum Deo quiſque & gaudet & flet 1129
cum delphis ſacrificauerit, ipſe carnes abſumit 1083
cum diis non pugnandum 1396
cum diis pugnare 873
cum erugine 1021
cum exoſſis ſuum rodit pedem 1516
cumini ſector, cum aliis ſimilibus aliquot 631
cuminum conuiciis ſeritur 631
cum haſta, cum ſcuto 1016
cum lacte nutricis 441
cum ſis nanus, cede 1503
cum laruis luctari 146
cum licet fugere, ne quęre litem 1248
cum minerua manum quoque moue 350
cum mula pepererit 327
cum muſis 1312
cum Nibas coccyſſauerit 1197
cum paruula eſt, bona videtur ſpina 1207
cum plurimum laborauerimus, eodem in ſtatu ſumus 661
cum principe non pugnandum 1404
cum puluiſculo 1021
cum ramento 1764
cum ſacco addire 1600
cum ſarcitis enatare 1595
cumulus meritorum 1869
cunctatio noxia 1783
cuniculis oppugnare 1651
cupreſſum ſimulare 283
cupidinum crumena porri folio vincta eſt 164
cura eſſe quod audis 1464
cura hoſpitis habenda 148
cura aliud 1409
curatore opus eſt 500
cur ceſſatum eſt 1456
curetum os 1130
cur non ſuſpendis te 996
curre denuo 1764
currenti calcar adderre 1143
currentem incitare 141
currus bouem trahit 424
curſu lampada trado 135
e curſu reuocate &c. 143
cutem vſque radit 1193
curru vtere, de aſinis nihil laborans 1341
cyatho non eman 1734
cyclaminon infodias Halenti 772
cyclobori vox 1149
cyclopica vita 602
cyclopis donum 230
cyclopum more 1681
cydi pœnam debet 1149
cydonis in domo ſemper aliquis 696
cygnea cantio 147
cymbalum mundi 1744
cynire opes 1127
cynoſarges 1125
cypariſſi fructus 1497
cyprio boui merendam 616
cyprius bos ibidem
cyrbes malorum 894
cyrnia iactura 1373
cyrnia noxa 1127
cyrnia terra ibidem
cythnicæ calamitates 1126
cythonymi probrum ibid.
cyziceni ſtateres ibidem

INDEX APENDICIS PROVERBIORVM.

Cadaueris inſtar venuſtus 1812
caduceum alter, alter haſtā 1993
calathum Sycaminorū in malis habere 2007
calcei Sicyonii 1992
calēdas tibi ipſi edicito 1969
camelus pyrrhichicam didicerit 1904
campas dictis abigi 2024
canibus oſſa prodo 1982
canina victitans, cynocephalum oppugnas 1820
canis clanculum mordens 1924
canis in eadem dormitat te gula 2035
canis quam facile exta edit 1977
cans talis qualis hera 1900
canit formice ſemitā 1984
cantilena ex ſcholis 1989
capita quatuor habens 1987
cappari victitas, qui potes Anthia 1912
capra cinnamomum 1907
caprarum nomina 1833
capræ anniculæ peraſ 1969
caprarius nunc, ante bubulcus 1862
caracallæ nummi 2025
caricum ſchema 1916
charitate ſeptum eſſe oportet 2002
caro vbi adeſt, nemo veſcitur thimo 1820
carpathius teſtem 1875
carum quod rarum 1978
cauum pedis oſtēdere 1999
cedrus cecidit 1927
celocem qui regere nequit petit onerariam 1960
cena ſine ſanguine 2020
cena terreſtris 2022
cenſorium ſuperciliū 1873
centum viri vnum pauperem ſpoliare non poſſunt 2014
cera & ære nobilis 2012
certa præmia pro incerta ſpe 2021
cerua virginis loco 1903
cerylus euadam 1850
charadrii vitam viuit 1839

charadrii

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

charadrii vita 1994
charixene nō ſunt iſta 1803
chilonius modus 1815
chius coum loqui non ſinit 1847
choros tragicos moleſte fert 1981
cicadę humi canunt 1937
cinerem quærere 2037
circa montis radices verſari 1929
circulator cybelius 1980
citius quam gradatim 1847
citius terra ætherem conſcendet 1947
clamidem demens qualem diſperſit 1997
clauis in lingua 1868
clauſis oculis agere 2012
clauſis theſauris incubare 1991
clypeum poſt vulnera ſume re 2038
cœlaturam olet 1864
collaria cadauera 1911
colloſſi fragmenta 1937
coloſſo Pigmeum ponere 1993
computatorum digiti 1994
conando Græci Troia potiti ſunt 2030
conchas legere 1989
conclamare vaſa 2006
condere ſub pallio 2013
conſcientia crimen prodit 2018
conſeneſcere ad Sirenum ſcopulos 2005
corinthia verba Ethionica 1795
coruus abſente graculo pulcher 1973
coſe, conſilium 1841
cothurni tragici ſtrepitus 1897
cothurnus cum claua quid conueniunt 1935
coturnicis naturam induere 1797
coturniculæ animus 1854
crania bina gerit 1823
cras cerdo, hodie nihil 1973
crateri Lagenam nunquam impone 2033
crateris poetica 2036
criſpiores apio 2025
crocum in ciliciam 1925
crura arundinea, & tabis prophetis 1971
cubitale 1797
cubitis adoleſcere 1865
cum aquila eſſe queas 2013
cum Euandri matre loqui 1862
cum gladio volſellis pugnare 2009
cuminum ſerere 1840
cum muſis certare 1853
cum Protogene mortuo bellum gerere 1857
cum vulpe habens commercium 1898
curſus Fluuii non detorquēdus 1898
cycni canent quando graculi tacuerunt 1997
cycno fulicam cōparas 1917
cynadræ aqua libera 1916
cyreneus videris 1896

D

Daedaleum remigium 1754
dædali alæ 1124
dædali execratio 1091
dedali opera 786
da lapidi volam 1688
da mihi mutuum teſtimonium 469
danace 1374
danaidum dolium 255
danda venia lapſo 1417
dares Entellum prouo. 1124
dare verba 305
da ſimul & accipe 993
daſypus carnes deſyderat 343
date mihi peluim 1124
datilis cantilena 1056
datiſmus ibidem
dathus bonorum 189
datyli dies 855
dat veniam coruis, vexat cēſura columbas 1278
datum nollē, quod dedi 841
daulia cornix 1312
dauus ſum nō Oedipus 191
dea excogitauit 1705
de alieno liberalis 1416
de alieno ludis corio 740
de allis loquenti reſpondes de cepis 1227
de aſinis nihil laborās 1341
de aſini proſpectu 207
de aſini vmbra 200
de calcaria in carbonariam 855
decem pes vmbra 1237
decernetur equa Theſſalica 1438
decipula murē cepit 1243
de curru delapſus 760
dedi malum & accepi 738
de fece haurires 575
de fera comediſti 928
de filo pendet 561
de fructu arborem cognoſco 544
de fumo ad flāmam 1643
de fumu diſceptare 202
de gradu deiicere 225
de guſtu cognoſco 544
de lana caprina 202
delius natator 360
delphica vmbra 200
delphicus gladius 792
delphinum cauda ligas 268
delphinū natare doces 269
delphinum ſyluis appingit fluctibus aprum 848
de manu in manum 175
demittere ſeſe ad aliorum mediocritatem 1409
demorſos vngues ſapere 1315
dentale non ineſt illi 1426
dentata charta 1322
dentem dente rodere 914
dente Theonino rodi 719
deo fortunæq; comit. 1391
deo nemo pōt nocere 1377
deo volente, quiſque ridet atque flet 1129
deorum cibus 519
deorum concio 1597
deorum manus 172
de pilo pendet 561
de plauſtro loqui 454
de pulchro ligno vel ſtrangulare 696

de pul-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

de pulmone reuellere 1270
de pusillis magna procemia 1215
de reduuia queritur 1704
deserta caussa 325
desertam vincere, capere, ac cusare ibidem
desertum obtueri 1491
de sportula cœnare 1645
despuere malum 1754
destitutus ventis, remos adhibe 189
deteriorum victoria 358
detestantis ac abhorrentis 1413
de toga ad pallium 1579
de tribus capellis dic 1107
de tripode 466
de tuo capite aguntur comitia 1457
deturbare gradu & similia 225
deum esse, deum facere 336
deum fallere volenti multa scienda 1071
deum sequere 708
deuotionis templum 160
deus ex improuiso apparẽs 81
deus nullius indigens 1054
deus ollaris 1309
deus nos respicit 1399
deus vlciscetur 1403
de⁹ vltro subiicit bona 765
deus vn⁹, amici plures 1242
deus vndecũq; iuuat, si modo propitius 1401
dextera non cuiuis iniicienda 25
dextero aut amico Herculẽ 88
dextrum pedem in calceo, sinistrum in pelui 1124
diagoras Melius 1237
diametro distare 594
dicendo dicere discunt 360
dictum ac factum 1057
diem noctibus æquare 594
dies antiquus 1274
dies datyli 855
dies nouerca & parens 509
dies posterior prioris discipulus est 505
difficilia quæ pulchra 635
digiti crepantis signũ 996
digitũ nõ porrexerim 183
digitum qua proferat 1745
digitũ mediũ ostẽdere 845
digitũ stultone ꝑmit. 1254
digitum tolle 1222
digitum transuersum 276
digna, indigna, & similia 642
digna cedro 1450
digna canis pabulo 901
dignum propter quod vadimonium deseratur 480
dignus pilo 478
dignus qui cũ in tenebris mices 482
dii à morte ne quidem liberant 1401
dii beati adsint 1172
dii facientes adiuuant 349
dii laneos habent pedes 609
dii omnia possunt 1601
diis hominibusq; plaudentibus 88
dii tibi dent tuam mentem 1464
dii vinctis pedibus 609
dimidio vitæ nihil differũt felices ab ĩfelicibus 634
dimidium plus toto 568
diolygium malum 935
diomedis & Glauci permutatio 107
diomedea necessitas 526
Dionysium Thrasibulo dicitis esse similem 1023
Dionysius corinthi 93
dionis gry 490
diphthera antiquiora 287
diphtheram sero inspexit Iupiter 599
directi 1756
diris agere 447
discordia fit carior concordia 1135
dispendio æquale malum lucrum 1198
dithyramborum poetis insanior 705
dithyrambus non est, aquã si bibat 1508
diu delibera 1489
diu dissimulatum aperientis 1379
diues aut iniqu⁹ est, aut iniqui hęres 548
diues factus fastidit lentem 1005
diuinator sapiens 1626
diuinitus 1130
diuinum excipio sermonẽ 1576
diuite vena. 934
diuitiæ nõ semper optimis con. 1408
diana Pergea. 1808
dicere supra clepsydram. 1942
dies digitus 1982
digiti computatorũ 1993
dictidii pomum 1970
dignus qui ranis ministres 2024
dionysiaca scommata 1852
dii paruis dant parua 1975
ditrephes doliares habens alas 1940
diues factus iam desiit gaudere lente 1005
doceat qui didicit 1770
doce me cenare 1271
docti eodem ludo 1010
doctũ doces & similia 114
docui te vrinandi artẽ 1241
dodonæum æs 41
doliaris vita 505
in dolio figularem artem discere 348
dolium inexplebile 587
dolium pertusum 587
dolium voluitur 1496
domesticum diffidiũ 1415
domesticum malum 1403
domesticum thesaurum calumniari 374
domesticus testis 752
domi hẽt, domi nascit̃ 596
dominus domino, seruus seruo præstat 786
domi leones 1589
domi manendum 1400
domi manere oportet belle fortunatum 1106
domi pugnans more galli 1690

domum

domũ cum facias, ne relinquas impolitam 354
domum imperfectam ne relinquito 354
domum redire 841
domus amica, domus optima 1294
domus optima 1414
domus recta 1565
donum quodcunq; dat aliquis proba 1436
doribus dorice loqui fas est 1714
dorica Musa 873
dorice concinere 1718
dorice loqui 1714
dormiẽs nullius rei est 634
dormiens somnias 1209
dormienti dii cõficient 326
dormientis rete trahit 326
dosones 1595
doryphorematis ritu 1568
drachma canit, quatuor definit 427
drachmæ grando 1205
drachmas tres da mihi mutuo ad porcellum 1302
draco non fiet serpens ni edat serpentem 1203
duab. ancoris fultus 47
duabus sedere sellis 408
ductus per phratores canis 1313
dulce & amarum 1732
dulce bellũ inexperti 1429
dulce pomum quum abest custos 1555
dulcis cubitus 647
dum clauum rectum teneã 1111
dum virent genua 1527
duobus clauis figere 363
duobus digitis primoribus 1717
duobus malis resistere difficile 1388
duob. pariter euntib. 1120
duobus pedibus fugere 363
duodecima artium 1105
duos fures non alit vnus saltus 799
duos insequens lepores, vẽtrum capit 1194
duos apros vno saltu capere 1306
duos parietes de eadem dealbare fidelia 408
duplex cappa 1311
duplices viros 1105
durus alloquiis 1227
dures & implacabilis 1539
dux cęcus 1208
dux bonus bonũ reddit comitem 523

INDEX APENDICIS PROVERBIORVM.

DA panem & pugnum 1847
daphnis inter pastores primus 1950
dardaniæ artes 2028
darii opes 1884
decumani malorum fluctus 1920
de fumo ad flammam 2032
de limine ostendere 1845
delphinis in terra vires. 1792
delphinum patina non capit 1829
deo præeunte nullus officit obex 1949
deorum dona sæpe non dona 2012
deorũ liberi sunt in vulnerabiles 1997
deos absentes testes facit. 1990
de paxillo suspendere 1961
de scammate egredi 2000
determinare fossam 2012
deus si faueat, quorsum amicis opus 2001
docti in tabula 1994
domi militiæque 2015
domi suæ quilibet rex. 2036
dorice incedere 1802
dormienti loquor 1818
dormire in portu 2017
diaconis leges 1793
dium vides 1814
dum vitat humũ nubes captat 2037
durei equi speciem præfert 1854
duro flagello mens docetur rectius 1926

E

EAdẽ ancora nixus 47
Eadem cera 1013
eadem mensura 62
eadem oberrare chorda 278
eadem pensari trutina 278
eadem per eadem 331
eadem queri 1727
eamus Athenas 1607
ea tela texitur 642
ebrietas absque vino 170
ebur atramento candefacere 212
e canis podice 1473
e cãtu dignoscitur auis ibi.
e chini duo prius amicitiã ineant 850
echino asperior 849
echinus asper totus 1049
echinus partum differt 850
e circulo 1778
e clibano boues 1569
e crumena nobilis 1000
e creta raptus 1556
e culmo spicam coniicere. 1469
edax currus 843
edax triremis 1726
edentulus septennis 695
ede nasturtium 500
edentulus vescentium dentibus inuidet 1103
e dolio hauris, 682
e duobus tria vides 1103
effeminatorum etiam oratio effeminata 1032
effici mus pro nostris opib⁹ męnia 448
e fontibus haurire 682
effugi malum, inueni bonũ 1102
e fimbria de texto indico. 543
e flamma cibũ petere 1449
egẽs in turba versetur 1415
e iure manum consertum. 1778
electro lucidior 1548
elephãti celeri⁹ pariũt. 528

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

elephanti culicem conferre 1111
elephanti similis 1060
elephantum ex musca facit 561
elephantum sub alis citius celes 879
elephantus Indus haud curat culicem 601
elephantus non capiat murem 561
eloquentia Attica 148
elleborum bibe 498
e Massilia venisti 1429
embarus sum 1422
emendus cui imperes 1752
emere malo quam rogare. 1828
emori risu 1462
empedoclis simultas 925
emptor difficilis haud bonum edit obsoniũ 1198
e mulctro bibere 683
e multis paleis paululum fructus collegi 157
e nassa escam petere 1554
encomium ante victoriam 442
endymionis somnum dormis 558
eodem collyrio mederi omnibus 1673
eodem cubito 593
eodem in ludo docti 1009
e Patroclis domo venit 1544
e paucis verbis ingẽs bonũ aut malum 1783
e pelle apparet 1243
ephelleo 1730
epeo timidior 1008
ephesiæ litteræ 1009
ephemeri vita 1492
epimenidum corium 1489
epimenidis somnus 559
epiphyllides 1476
episcythizare 777
e poculo perforato bibere. 1218
epops cũ cignis certat. 510
equi dentes inspicere donati 1572
equis albis præcedere 239
equi generosi senect⁹ 1782
equi senecta 644
equitandi peritus ne cantet 1707
equo senescenti minora cicela admoue 1010
equum in planiciem 515
equus ex asino 424
equus in quadrigis, in aratro bos 738
equus me portat, alit rex. 419
equus Seianus 616
erasinades 1070
erecti 1569
eretriensium rho 1011
ergini cani 1211
erinnys ex tragœdia 1493
erisichthonis metra mutabilior 1206
e schola cantilena 1777
e scopulis enauigare 1118
e scurra diues 815
esernius cũ Pacidiano 895
e squilla non nascitur rosa. 804
est pylus ante pylum 1008
esto promus 1491
e sublimi me derides 159
esurienti ne occurras 1736
esurienti leoni prædam exculpere 1761
esurienti viro necesse est furari 276
et fama fuit & eras 1053
e tantali horto fructus colligis 1504
e targigradis asinis equus prodiit 1009
e terra spectare naufragiũ. 1756
etiam betylum deuorares. 1494
etiam in deorũ cœtu 1442
etiã capillus vnus habet vmbram 1263
etiam chorcor⁹ inter olera. 419
etiam quercus bacchatur. 1494
etiam si cato dicat 1584
etiã si lupi meminisses 993
et me mater, &c. 1525
et meum telum cuspidem habet acuminatam 162
et operam, & retiam prodire 1735
et post malam segetem serẽdum 1544
et prædam & præmiũ 1725
et puero perspicuũ est 650
et Scellii filium abominor. 1691
e tribus malis vnum 1276
euenit malo male 1383
euitata charybdi in Scyllã incidi 273
eum ausculta, cui quattuor sunt aures 174
eundem calceum omni pedi inducere 1542
euparyphus ex comædia. 1556
euripus homo 557
eurybatizare 161
eurycles 1445
eurymnis 1470
exacta via, viaticum quærere 1232
ex academia venis 1223
ex agro, siue è rure 1297
ex æquo partire 1490
ex amphitheto bibisti 1472
examen virtutum 189
ex animo loqui 594
ex arena funiculum nectis 262
ex asino equus 1009
ex aspectu nascit̃ amor 159
ex astris delapsus 372
ex bono in bonum 1310
excorias priusquam mactaris 1187
excubiarum gratia canens 461
excubias agere aut ditari. 1086
excubias agere ĩ Naupacto. 160
excusationes nõ accipit certamen 1204
ex diametro opposita 594
execrationes serere 1646
ex eodem ore calidũ & frigidum efflare 485
exercitatio domestica & vmbratilis 1777

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

exercitatio potest omnia. 718
ex fronte perspicere 811
ex habitu bonum virū præ se fert 1398
ex hara 605
ex arena funiculum nectis 924
exigit & a statuis farinas. 1175
exiguum malum ingēs bo. 882
exiguū oboli preciū 1273
ex inanibus paleis 982
ex Iouis tabulis testis 482
ex ipso boue lora sumere. 158
eximere è manu manubriū 1444
exitii nulla ratio 1652
exitium honestum 689
exitus flagitiorum turpis. 1411
ex iure manu consertum. 1778
ex lib. gubernatores 1641
ex minimis initiis maxima 1379
ex natali emortualem facere 1725
exotica auis 777
exordiri telam 931
ex ore lupi 972
ex ouo prodiit 225
ex paleis inanibus trituram facis 983
ex patre malo nūquam bonus filius 221
expecta anus 1240
expecta bos aliquando herbam 1240
expedit habere plura cognomina 1356
ex perpendiculo 1623
expertes inuidentiæ musarum fores 161
ex Phelleo 1730
ex præscripto 215
expuis in cœlum 1242
ex pylo captiui 1470
ex quercubus & saxis nati 518
ex reliquiis coniicere 593
ex se fingit velut araneus. 1536
ex stipula cognoscere 595
ex syngrapha agere 1659
ex tempore dicere 806
ex tempore viuere 506
extis pluit 1170
extra calcem 1623
extra chorum saltare 931
extra cantionem 713
extra fumum & vndam. 1668
extra lutum pedes habes. 159
extra oleas 698
extra organum 1114
exrra periculum ferox 1385
extra publicam viam ne deflexeris 30
extra quærere sese 870
extra telorum iactum 222
exrra viam currere 73
extrema extremorum mala 1212
extrema mauu 568
extremis digitis attingere. 568
extremum occupet scabies 1523
extremus actus fabulæ 137
ex tripode 466
extritum ingenium 1044
ex vitibus nō amputatis ne libaris diis 35
ex vmbra in solem 159
ex vno multa facere 654
ex vno omnia specta 158
exurere mare 1583

INDEX APENDICIS PROVERBIORVM.

EBurneis rastris solum vertere 2001
echinus parturiens cunctatur 1999
edentulæ maxillę 1947
eleuxina seruat quod ostendit 1905
elige vitam optimam 2013
eloquentia male sine moribus discitur 2008
embarus es 1826
eodem iugo vrgeri 2015
equum Scytha 1913
equus sessorem rapit 1929
equus Troianus 1991
esca malorū voluptas 2020
est modus matulæ 1829. 2033
etiam euite rubus nascitur 1827
etiam inter vepres rosæ nascuntur 1995
etiam mater & sorores 1866
etiam vetus abustum transferri potest 1991
e tragico comicum drama 1819
euclionis gallinaceus 1990
ex cubitis cenare 2008
ex eodem Lare 1885
ex eodem præsepi 1821
ex Ilio me ducis 1939
expiatis bona obtingunt 1971
expumicare 2014
extra callem 2842

F

FAba cudetur in me 93
faba alba 307
fabam, & salem 1258
fabarum arrosor 1611
faber cōpedes quas fecit ipse gestet 94
faber fabro inuidet 124
faber quum sis 1519
fabis abstineto 27
fabri fabrilia tractant 1519
fabulæ supremum actum addere 137
faciem perfricare 496
facies tua computat annos 949
faciles partus 1759
faciunt & sphaceli immunitatem 162
facile cum valemus recta cō silia ægrotis damus 386
facta iuuenum, consilia mediocrium vota senum 1252
factum infectum fieri non potest 794
factum transactum 1737
factum stultus cognoscit 57

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

falces poſtulabam 715
fallacia alia aliā trudit 723
falſum probrum 1719
fama prodit omnia 1767
famelicus non interpellandus 1378
fame mori miſerum 1300
fames perit interuallo, & optime perditur 1234
fames & mora bilem in naſum conciunt 1013
fames magiſtra 285
fames multa docet 1482
fames Melia 560
fames optimum condimentum 975
fames ſaguntina 560
famelicus non interpellandus 1378
familia decem dierum 1023
famis campus 561
farcire centones 841
farinę noſtræ 1269
farinam fugit quicunque molam deuitat 1202
farinas exigit a ſtatuis 1175
falces ſubmittere 509
faſtigium imponere 132
faſtuoſus Maximus 157
fatale vitæ tempus exactum 1399
fatis imputandum 1379
fato non repugnandū 1771
fatum immutabile 1401
fatuos non inuenit 456
fauere linguis 1257
fecem bibat qui vinum bibit 389
fele rapacior 157
feles Tarteſſia 156
felices quo differant ab infelicibus 634
felicia alba 405
felicibus ſunt & trimeſtres filii 431
felicitas a deo 1493
felicitas multos habet amicos 1253
feliciter ſapit qui periculo alieno ſapit 1054
felicium multi cog na 1134
feli crocoton 157
felix Corinthus, at ego ſim Teneates 879
felix qui nihil debet 987
feneſtram aperire & ſimiles metaphoræ 228
feram præturbare 1256
feras, non culpes quod mutari non poteſt 177
feri puer 1571
ferociam ſacietas parit 1357
ferox alieno præſidio 1380
ferreus, aheneus 436
ferro diuidere 369
ferrum & flamma 1728
ferrum natare doces 255
ferrum tuum nunc in igni eſt 1556
fertilior ſeges eſt alieno in aruo 389
feruet olla, viuit amicitia 286
ferulę manū ſubducere 930
feſtina lentè 619
feſtinantem vltro incitare 142
feſto die ſi quid prodegeris 156
feſtucam ne moue 1208
feſtucam ex alterius oculo eiicere 397
feſtum multas habens 1424
vt fici oculis incumbunt 1015
ficos diuidere 632
fictilis homo 1095
ficu ſimilior 993
ficulna machæra 463
ficulna mens ibidem
ficulnum auxilium ibidem
ficulnus 468
ficulnus gladius 1015
ficum cupit 750
ficum Mercurio 1015
ficus auibus gratæ 1441
ficus ficus, ligonem ligonē vocat 751
ficus poſt piſcem 1441
fides rara 1201
fiducia pecunias amiſi 1200
figuli opes 598
figulus figulo inuidet, faber fabro 128
filix innaſcitur agris neglectis 1062
filo craſſo, tenui, & ſimil. 933
filum contentionis tunc erat 1207
filum neuiſti & acu opus eſt 1633
fimo ſuffitum facis 255
finire minore pomœrio. 1301
finem vitæ ſpecta 292
fingere cauſſas 664
fixis oculis intueri 1043
flagitiorum turpis exitus 1401
flamma fumo eſt proxima 284
flammam citius ore preſſeris 879
flere ad nouercæ tumulum 528
flet victus, victor interiit 911
flocci non facio, aut floci facio 476
flos cinis 1635
fluctus fluctum excipit 362
flumina quæque altiſſima minimo ſono labuntur 1375
fluctus mutus 1612
fluuio riuolum inducere 1117
fluuius cū mari certas 563
fluuius non ſemper fert ſecures 1508
fluuius quæ procul abſunt irrigat 1117
focus luculentus in ædibus 1419
fodere non didici 703
fœdum eſt & manſiſſe diu, vacuumq́. rediiſſe 1021
fœmina nihil peſtilentius 1412
fęnum eſſe 1136
fęnum habet in cornu 92
folia cadunt, poſt cadent arbores 1016
folio ficulno tenes anguillam 268
folium Sibyllæ 467
fons Dodoneus 485
fontes ipſi ſitiunt 446

fontibus

fontibus apros, floribus austrum 1308
fontibus omissis sectari riuulos 1776
foras Cares, non amplius anthisteria 154
foras famem 561
foras prospectare 600
fores habet tritas vt pastorũ casæ 1093
foris habere pedem 923
formica camelus 304
formica formicæ chara 124
formicæ quoque sua bilis 868
formosus in ostio 1314
formosus Pithon. 1284
fors domina campi 1729
fortes fortuna adiuuat 141
fortis in alium fortiorem incidit 1427
fortiorem te vita 1235
fortuna cui por. me inuoluit 1043
fortunę nouacula 1773
fortunam pręsentem boni consule 1039
fortuna ęstuaria 1307
fortuna Euripus 557
fortunam sui cuiq. mores fingunt 816
fortuna quem nigrum pinxit 165
fortunę committere 1391
fortunatior Strobilis Carcini 156
fortunatum domi manere oportet 1106
fossa & vallum 43
in foueam incidit quam fecit 75
fractis auribus 1641
frater viro adsit 467
fratrum irę acerbissimę 144
freno egere 143
frenum mordere 236
fricantem refrica 471
frigidam aquam suffundere 596
frons occipitio prior 123
frons periit 496
frontem exporrigere, frontem contrahere 497
frugi homines omnia recte faciunt 722
frusto panis 215
frustra canis 266
frustra habet qui non vtitur 1395
frustra Herculi 916
frustra niti, dementię est 1775
fucum facere 306
fuga tutior 1411
fuge procul a viro maiore 1235
fugientem quid insequeris pręsentem mulgo 1176
fugit amantem, insequitur fugientem 867
fugitiuus 1395
fuimus Troes 551
fuit & Mandroni ficulna nauis 1579
fulgur expelui 982
fulmẽ lectũ scandũt 1729
fumantem nasum vrsi ne tẽtaueris 1276
fumi vmbra 810
fumos vendere 195
fumum fugiens in ignem incidi 276
fumus 1693
funditus, radicitus 1673
fundum alienũ arare 1116
funem abrumpere nimium tendendo 318
funem reducere 556
fungus 1445
fungus putidus 1748
funiculum ad lapidẽ 1697
funiculum ad restim 1258
funiculum muniatum fugiunt 155
funiculus curatum 319
funis nihil attraxit 548
furari littoris harenas 1480
furari necesse viro esurienti 1276
furemq́ue fur cognoscit, & lupus lupum 788
fures clamorem 155
furor fit lęsa sępius patientia 319
fustem facile inuenerit, qui cupit cedere canem 664

INDEX APENDICIS PROVERBIORVM.

Faber cadit cum ferias fullonem 1922
fabilibus victitat 182
fabula Milesia 2026
facilius quam orcum deuicerint Bęoti 1840
fac nidum vna in arbore 2031
Fame argentea conuiuari 1959
familiaris dominus fatuũ nutrit seruum 2006
farinam subis priusquam pinsueris 1859
felix & faustum sit lumen 2013
ferrum virũ attrahit 2008
festũ pigris semper est 2006
figura & triobolus 1954
filii Neptumni, siue maris 2028
flamma sine Vulcano 1947
flamma persequeris quem genueras 1796
fluctibus obloqui 1968
fluctus quot insulę 2011
fulumina in terram cõmutat 1882
fluuii cursus non detorquẽdus 2017
folia quot ilicis 2011
forficibus binis tõderi 1881
formicarum nidos inspirauit 1846
formicę semitã canit 1984
formosus sine pulchritudine 2007
fortes in tabula 1995
fortuna artem amat, ars fortunam 2001
fossam determinare 2012
frondium crepitus leporem terret 1861
fronte tabernariam exercet 2008
fronti ocream, tibię, galeam applicat 1827
fructibus non stadiis certare 1872

fructus literarum dulces, radices amarę 2020
frumentum in populum. 1958
fulicam cygno comparas 1917
fulmenta lectum scandunt 1903
fumus e ficubus 1877
fumus pulchriorem persequitur 2024
fundo carens calix 1879
fures ipsi accusant 1931
furor arma ministrat 2029
furtiuæ aquæ sunt dulciores 2027

G

GAlateam & Thetidē simul amare non potes 1198
galerus aut nauis 1063
galeritis omnibus oportet cristam inesse 1205
gallam bibere 1733
gallinacei in morem trepidas 704
gallonius 1702
gallorum incusare ventres 1097
gallos quid execas 1121
gallus insilit 2190
gallus in suo sterquilinio plurimum potest 1529
gallus submissis alis 704
gallus antequam iterum cantet 1361
gamma Betam persequitur 1699
gangamon 1614
gargara bonorum 1606
garrire optimus &c. 964
gaudium dolori iunctum 1418
gaudium pyraustę gaudes 1186
gello puerorum amantior 1000
generosioris arboris statim planta cū fructu est 213
generosior sparta 1015
generosior Codro 1002
generosus es exerumena. 1000
genius Oetæus 1309
genius malus 86
genu sura propius 220
ne genu quidem flexo 649
genua quum virent 1527
genuino mordere 721
genuinum frangere ibidē gerræ 814
gigantum arrogantia 1426
gigantum fraterculus 317
gladiator in arena cōsilium capit 373
gladiatorio animo 214
glaciem scindere 1256
gladio plumbeo iugulare 860
gladius Delphicus 792
gladius plumbeus in eburnea vagina 423
gladium acutum auertas 32
gladium dedisti qui se occideret 1116
gladium ne mulier 877
glandes mihi eo quam 43
glande cassa 1753
glandibus victitantes 1191
glauci ars 1001
glaucus alter 1488
glaucus comesa herba habitat in mari 1454
glaucus poto melle resurrexit 1001
gleba aruum 1001
glebam quoque accipit erro 768
glomi pro bonis 1282
glomi bonorum 854
glossogastores 1597
gnomōn & regula 662
gordius nodus 549
gorgonem Peaseus aggreditur 1488
graculo cum fidibus nihil 247
graculus Aesopicus 1312
graculus graculo assidet 127
graculus inter musas 419
græca fide 483
græco more 1455
gralatorius aut testudineus gradus 1754
grata nouitas 1398
gratiæ nudæ 967
gratia gratiam parit 61
graue nihil passus 1297
grauiora Sambico parit 91
grues lapidem deglutientes 1306
gry 475
gustu dignoscere 544
gustum dare ibidem
gutta vini 1484
gygis anulus 102
gypsus lacte maceratus 504
gyrina rana sapientior 645
gradum figere 2006

INDEX APENDICIS PROVERBIORVM.

GAllinaceus Euclionis 1990
gangrena addere 1951
gauia in stagnis 1814
geminas cordas ferit 1913
geometriam exercere in cilio 2000
gorgone conspectu 1943
graculi quando tacuerunt, tunc cygni canunt 1995
graculo absente coruus pulcher 1973
gręci Troia conando potiti sunt 2030
gratia bina gerit & in numeros oculos 1822
gradum figere 2008
gratia non ducitur pęnitentia 1965
gratis lira 2040
gratiarum horti immortales 1899
gratias musis commiscere 1807
grossus maturus esui ineptus 1869
gubernatori somnolēto ne benefacito 1927
gutta cauat lapidem 2021
gutta fortunæ prę dolio sapientiæ 1809
gyaro dignum 1901

H

HAbet 1441
habet & musca splenem

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

nem 1254
habitus virum bonũ indicat 1398
habuisse miserum 551
hac non egreditur verbum 107
hac nos deus ducit 709
hęc Helena 212
hæc potior 357
hęreditas sine sacris 204
hæsitantia cantoris tussis. 1044
halcedonia sunt apud forũ 924
halopanta 1761
hamaxiza 1169
hamaxobii 506
hamum vorare 721
hamus semper pẽdeat 548
hanc technam in te ipsum 75
harmodii cantilena 1096
harpocratem reddidit 1450
hasta caduceum 1097
hastæ & scuto 1016
hastam abiicere 564
hastas primas iactare 1776
haud annuncias bellũ 1108
haud canit paternas cantiones 1097
haud contra ostium 1533
haud vnquam arcet ostium 700
hecatæ cæna 1566
hecatæ sacrificant 545
hedera lasciuior 1721
hedera post antisteria 1223
helenæ cibus 382
heraclius lapis 320
herbam dare 564
herculana balnea 789
herculana scabies 823
herculani lecti 1637
herculanus nodus 549
herculanus morbus 823
hercule dextro 88
herculei labores 1100
hercules contra duos 298
hercules κροκωτοφόρος 157
hercules & simia 1254
herculis columnæ 1260
herculis cothurnos aptare infanti 1306
hercules hospitatur 1442
hercules malorum 1073
herculis quæstus 147
heri & nudiustertius 872
hermionis vice 883
hermonium officium 923
herniosi in campum 1652
herniosus vsque ad gulam. 1475
heroum filii noxæ 361
hesiodi senecta 971
hesperidum mala 1499
heterognathus 1213
heteromolia caussa 1096
herꝰ omnis seruo monosyllabus 1214
herum nemo bene gerit, nisi seruierit bene 38
hiberę neniæ 813
hic bonorum virorum est morbus 1367
hic depone 1257
hic Rhodus, hic saltus 1191
hic telam texuit, ille duxit 1614
hinc belli initium 1262
hinc illę lachrymæ 211
hinnulus leonem 1844
hipparchi murus 1463
hipparchorum tabula 1096
hippoclides non curat 580
hippolytũ imitabor 1305
hippomene magis impius. 1073
hippancarum tabula 1096
hipponacteum præconium 720
hircus Caricus 1315
hirudo nisi plena non omittit cutem 850
hirũdines sub eodem tecto ne habeas 33
hirundinum musea 693
hirundo totos schęnos anteibit 1500
hirsuto corde homines 765
hoc calciamentum consuit Histięus, Aristagoras induit 1229
hoc iam & vates sciũt 1684
hoc municeps aut vicinus nunciauit 1704
hoc nouerã priusquã 1521
hodie nihil succedit 1683
hodie nullus, cras maximus 1463
holerũ appositiones 1095
holitor opportuna loquẽs. 337
holmus erit mihi cubile. 1013
homerici versus aliquot ꝓuerbiales 1375
homionis vice 883
hominũ vniuersa proluit pelagus mala 1220
homo Bombylius 932
homo bulla 776
homo fictilis 1095
homo homini deus 83
homo homini lupus 86
homo nouus 507
homo semper contradicens 1635
homo Thales 1349
homo tressis 477
homo trioboli 477
homo trium literarum. 1022
honos alit artes 520
horis omnibus nemo sapit 855
horna messis 1453
Hospes indignam 1245
hospes in tẽpestate aut hyeme molestus 913
hospes quisquis ꝓfuturus est veniat 963
hospitibus aliq̃d relinquito 172
hospitem non semper hospitem 1701
hospitis habenda cura. 1408
hostimentum est opera pro pecunia 816
hostes semper tales me insequantur 994
hostibus eueniat 1143
hostis domesticus 1576
hostium munera non munera 189
huius non facio 476
humeris sustinere 1595
humi hauris 1094
humida nox 1296

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

humi sapere 1094
hybernum somnium 1094
hydram secas 578
hydra magis varius 102
hydrus in dolio 1428
hymettia nulla 148
hymetia noua falerna vetera 729
hypera omissa pedem insequeris 1232
hyperberetæa 1084
hyperbolo peior 1509
hyperi vertigo 992
hypsea cæcior 204
hystricis seta 1493

INDEX APENDICIS PROVERBIORVM.

HAbenas ignarus non tractet 1888
habitus & incessus 1976
hadriam Aufidus retro fugit 2029
hęres absens non erit 2032
harena Lydia 2027
harmonia suilla 1909
hastam altera, altera caduceum 1801
hecales cena 1955
Hectorem imitaris ab Ilio numquam recedis 1951
hecuba intus, foris Helena. 1946
helenæ crater 1908
hercules in Lydia 1974
Hercules animo Tyde' corpore 1882
Herculis ædem mulier non intrat 1932
Herculis clypeus 2034
Herculis cornu 1854
Herculis ira 1949
hinnulus ne cũ Leone partiatur 1844
Hippocratis liberis cedit. 1883
Hippocratis vinculis adligare 2007
hippodramica bona 2013
hircos mulgẽs sanguinem ducit 1924
hircus Thmnitarum 1859
hirundo æstatem loquitur. 1934
holeribus agrestibus victitat 1871
homini aliud, aliud humanitatis satis 2004
honorat seipsum qui honorat 2014
horti Gratiarum immortales 1899
hortus altera succidia 2013
humeros licet perdas aqua in cernendo 1852
hydrargiro furacior 1932
hydropico nihil sicci' 1871
hylam vocare 2025

I

IAcere in fermento 1090
Iactantiæ comes inuidia 1416
iactantia turpis 1401
iactare iugum 1369
iaculari sine scopo 1270
iaculo immisso fugere 40
ialemo frigidior 1094
ialemo miserior ibid.
a ianua aberrare 364
ianuam aperire 1788
ibyci equus 1650
ibyci grues 534
idem actii quod Titii 608
idem puluis 424
iecit achilles duas tesseras & quattuor 1008
ignarium dare 1616
ignauis semper feriæ sunt. 905
ignaui vertitur color 162
ignem dissecare 254
ignem igni ne addas 112
ignem ne gladio fodito 25
ignem palma 1093
ne ignifer quidẽ reliquus est factus 585
ignis ad Naphtam 1306
ignis ad torrem 1305
ignis, mare, mulier, tria mala 715
ignis non extinguitur igni 1197
iisdem litteris comœdia ac tragœdia componitur. 1243
iisdem numeris 593
iisdem vescentes cepis 110
iliade prolixius 1580
ilias bonorum 185
ilias malorum 185
ilico hyems erit 1542
iliensis tragœdos conduxit 828
ilio semper mala 1438
illaudatus 1042
illotis manibus 554
illotis pedibus ingredis 553
illo respiciẽs, sed hic remitte bona 1290
imbre terra gaudet 788
imis ceris eradere 1516
imitabor Nepam 1466
i modo, venare leporẽ, nũc itym tenes 1300
immunem venire 1535
impari numero superis sacrificato 30
Imperator bonus & idẽ robustus miles 1420
Imperatorum multitudo Cariam perdit 948
impete peritum artis 957
impetere lingua 784
improbi cõsilium in extremum incidit malũ 1120
improbitas muscæ 1390
improbitas compendiaria res 1178
inabsurde locutum 1378
in acie nouaculæ 48
in ære meo est 440
in aere piscari 260
in agro surculario capras. 1594
in albo esse 428
in alia regione esse 1784
in alieno foro litigare 741
in angulo 1586
inania multa in bellis 1070
inaniter aquam consumis. 259
inani spe flagrat 1496
inanium inania consilia. 1292
inantio Trophonii vaticinatus est 457
in antrum haud legitimũ, stimulũ impingis 1243

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

in anulo dei figuram ne gestato 34
in apes irruisti 1087
in aphannis 1173
in apio nondum est 612
in aqua hæret 269
in aqua semẽtem facis 253
in aqua scribis 254
in arduis cunctater agendum. 1783
in area latitas 1244
in arena ædificas 254
in arenam deuendere 565
in armis accissat 1490
in aurem dicere 198
in beatam 689
in beato omnia beata 1745
in bello peccare bis 1112
in caducum parietem inclinare 931
incantatione quauis efficacius 1672
in capras syluestres 1172
in caprificatus es. 1167
in caput præcipitari 1209
in Care periculum 346
in cedis per ignem 1427
incidit in foueam quam fecit 75
incita equũ iuxta nyssam. 1552
incitare currentem 1380
in cœlum expuis 1242
in cœlum iacularis 268
in coriis est animus 1350
in cotyla gestaris 1087
in crastinum feria 1651
in cudem eandem tundere. 572
incudi reddere 333
in culmo arare 1512
incus maxima non metuit strepitus 1112
in dextram aurem 480
in diem viuere 506
indignus qui me vel aspicias 1383
indignus qui illi matellam porrigat 334
in directum 1755
in discrimine apparet qui vir 1389
indoctor Philonide 913
in dolio figularem artẽ discere 348
in dominum adferre dẽtes 682
induitis me Leonis exuuiũ 209
in durum & implacabilem. 1539
industriam adiuuat deus. 1402
in eadem es naui 634
in eandem nassam 646
in easdem ansas venisti 646
in eburna vagina plũbeus gladius 422
in eodem hæsitas luto 269
in eo ipso stas lapide, ĩ quo præco prædicat 1090
inelegantior Libethriis. 374
in exitium 689
inexplebile dolium 587
in fermento iacere 1090
infixo aculeo fugere 40
in flammam manum mitto prudens 1290
inflare buccas 1277
inflige plagam ab arat 1510
influit qđ exhauritur 766
in folle offerre 1709
in foribus adesse 739
in foribus vrceum 662
in foro nostro res vertitur. 1257
in foro veritas 1730
in frigidum furnum panes immittere 1631
in fugitiuum 1395
in genibus deorum 1013
ingens discrimẽ 1404. 1388
in gradum reponere 225
ingredi Iunonium 144
in re mala animo si bona vtare adiuuat 1236
inguinis & capitis discrimen nescit 947
in arena ędificas. 254
in herba esse 741
in herba luxuries 1781
in herbis 1724
in hoc calciamento pedem habet 1690
in holmo cubabo 1013
in horas 506
iniecta aqua more balneatoris abire 41
in integrũ restituere 1778
iniquum petendũ, vt ęquũ feras 762
initio confidens, in facto timidus 1221
iniuria soluit amorẽ 1659
in syluam ligna ferre 445
iniurato credere 482
in laqueo lupus 582
in laqueum inducere 576
in lente vnguentum 420
in leporinis 1681
in limine deficere 323
in Lipsydrio pugnas 1491
in magnis & voluisse sat est 1013
in malis celeritas optima. 1770
in manibus esse 1346
in mari aquam quæris 563
in matellam immeiere 319
in mentem, quicquid venerit 321
in mucronem incurrere 75
in morbo consumat 1616
in nare bilis 1014
in nauibus enutritus 1664
in neruum ire 891
in nihil sapiẽdo iucundiss. vita 1092
in nocte consilium 711
innocuus alium aspiciam, meũ habẽtem malũ 1053
in numerato 1515
in occipitio oculos gerit. 1196
in omni fabula & Dædali execratio 1091
inopi nullus amicus 1135
in orci culum incidas 1086
in ostio formosus 1314
in pace Leones 1589
in Panticapæum 1210
in parte vel ignem prædetur aliquis 1091
in pedes retrocedit 1490
in periculoso negocio non est dormitandum 1393
in planiciem equum 515
in portu nauigare 72

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

in portu Impingere 323
in pulicis morsu deum inuocat 1213
in puteo constrictus 646
in puteo cum canibus pugnare 590
in pythii templo cacare. 1486
In quadrum redigere 575. 1786
in quinque iudicum genibus situm est 1013
in saltu vno, duos apros capere 1305
insana laurus adest 826
insania aliena frui opt. 769
insania non omnibus eadẽ 1427
insanire cum insaniẽtibus. 1635
in saxis seminas 254
inscitia confidentiam parit 1582
in senẽ ne quod collocaris beneficium 597
in simpulo 729
in sinu manũ habere 1074
in sola Sparta expedit senescere 1487
insomnis quæcunque vidẽtur 463
intempestiua beneuolentia nihil a simultate differt. 450
in tempore cauenda pœna mali 1403
in tenebris saltare 544
inter calicem & os 272
inter cæsa & porrecta 205
inter cæcos regnat strabus. 1244
interpecta musica 1216
in tergore bouis desedit. 1245
in tergoribus mens est 701
inter Corinthum & Sycionem 336
inter indoctos etiam Corydus sonat 742
inter lapides pugnabãt 166
inter manum & mentum 1676
inter malleum & incudẽ 48
inter os & offam 272
inter pueros puer, inter viros vir, 803
inter pueros senex 1486
in terra pauperem 1486
inter sacrum & saxum 48
intersecta musica 1216
interuallo perit fames & optime perditur 1234
in toga saltantis personam inducere 867
intra labia risit 1738
intra pelliculam tuam te cõtinet 398
in trãsennã inducere 1587
intra septimam 1087
intra suas præsepes 440
intra teli iactum 222
intristi, exedendum 94
intriuio sum 143
in tua ipsius arena 1305
in tuo luco & fano est sitũ 440
in regno tuo 440
intus canere 643
intus & in cute 566
in tuum ipsius caput 1627
in tuũ ipsius caput inspue 399
inuado 72
in venatu periit 582
in ventrem insilire 1652
inueni, non quod pueri in faba 1059
in via ne seces ligna 35
inuidus vicini oculus 1110 1672
in vino veritas 415
inuita Minerua 66
inuitis canibus venari 448
inuitos boues plaust. inducere 449
inuito non confertur beneficium 1413
inuitus Iupiter nouit 1086
in voti compotem 1384
inutilior Blace 1457
in vtramuis dormire aurẽ 480
inus dolores 1090
in vtrumuis dormire oculum 1447
inuulnerabilis vt Cæneus 1225
ioca seriaque 641
iocandũ vt seria agas 1880
ionice, pro lasciue 319
io pæan, io triumphe 824
iouem esse credere stultitia est 1052
iouem lapidem iurare 914
iouis auribus seruare 927
iouis Corinthus 654
iouis germen 1745
iouis lac 1649
iouis & regis cerebrum 382
iouis quadrigis 239
iouis sandalium 978
iouis suffragium 890
iouis taxilli semper feliciter cadunt 175
iouis tergus 1485
ipes mali 1075
ipsa olera olla legit 446
ipsa pelle præ te fers 949
ipse dixit 891
ipse semet canit 891
ipse sibi mali fontem reperit 76
ipse sibi perniciem accersiuit 1389
ipsi testudines edite, qui cepistis 94
ipsis & Chiis 1693
ipso cratere 1484
iracundior Adria 2628
ira omnium tardissime senescit 412
ire per extentum funẽ 858
iratus deus 88
irritare crabrones 78
iro pauperior 390
irrisibilis lapis 881
isauricus 1153
issa 1305
isthmum perfodere 1529
ita fugias, ne præter casam 272
iter infortunatum lepus apparens facit 1078
iterum ad eundem lapidẽ offendere 277
iterum atque iterum ad pythum uia 1083
iterum tranqnillitatem uideo 695

ithorus

i thoris 1436
itidem ut Acheronti 1749
ithym nunc tenes, i modo venare leporem 1300
iubentis aperte loqui 1377
iucunda malorum præteritorum memoria 1705
iucundissima nauigatio iuxta terram 163
iucunda vicissitudo rerum 448
iugulare mortuos 146
iugum iactare 1369
iunco ficco 1716
iungere vulpes 199
iunonium ingredi 1441
iuppiter aliquãdo pluit, aliquando serenus est 509
iuppiter inuitus nouit 1528
iuppiter non omnibus placet 969
iuppiter orbus 567
iuppiter aquilam delegit 1432
iuppiter quomodo duxerit iunonem nouit 1527
iusiurandum adactum 1174
iustitiæ oculus 1434
ius in manibus 359
iustitia iustior 1435
iustitia ipsa exigua res est 664
iustitia Prienensis 1289
iuuenta viribus pollet. 1386
iuuenum facta virorum consilia 1252
iuuenari 1461
iuuenum lanceæ 1253
iuxta cubitum profecit 1456
iuxta fluuium puteum fodit 1206
iuxta melam 1283
iuxta nauem 1456
iynge trahor 1601

INDEX APENDICIS PROVERBIORVM.

Ieci cena 1957
iciens ictus est 1958
idem furnus idem duxit trocus 1868
ieiunium olet 1894
ignauia ignauiam generat &c. 2024
ignem sacrum inflare illi nefas 1871
ignem stipulæ, admouere non tutum 1854
ignis & mare ventis seruiunt 1965
ignis in sinu 2035
ignis in vepribus 1837
ilio indigna verba 1853
imbrii & Lemnii 1914
immortales Gratiarum horti 1899
in aceruum metere 1941
in Aetolis manum, mens autem in Clopidis. 1986
in Aetolis manus habet 1918
in agrum seruus 1881
inania captat, dum vitat humum 2037
in asini aures canere 1848
in astralagis nobilitas. 1843
in cauea minus bene canit luscinia 1952.1993
in ceo quis dies 1954
in cinere scribere 1958
in communi pisce non insunt spinæ 2010
in cubiculo nola 1941
indigentia mater sanitatis 2015
indigno dignitas ornamentum in luto 2001
indirectum 1755
in eandem lancem imponere 1796
in eodem valetudinario iacere 1990
inferorum triacadas 1842
in talemos adscribendus. 1872
in meridie vitæ philosophari 1799
in naribus bilis 2031
innumeros oculos, & crania bina 1823
in ollis venari 1987
in paguro sapientia 1954
in Paro frigida aqua, sed mulieres pulchrę 1997
in Pisa animum confirma 1865
in portu dormire 2017
in prato spinosum aliquid 2036
insaniam Orestis insanire 1966
insanus appensis pellibus non curatur 1876
insuere in saccum vel culeum 2004
in tabula fortes 1994
inter lugentes iocari 1983
inter Orci cancros adhæsit 1810
inter Socias, & Tybios referre 1961
intestina adorens ipse carnes deuorat 1964
intra quatuor esse 2016
in triclinio Choa 1940
introite nã, & hic Dii sunt 2010
intus Hecuba, foris Helena 1046
iolaum implorat 1799
ionica verba, & Corinthia 1770
ioui paria intonat 1910
io Saturnalia 1977
ira fit iucundius amor. 2020
ira telum facit 2029
istic vellus non carpitur. 1882
isthmon sinapi bibit. 1957
italicæ mensæ 1028
iuppiter incuruum ceruicẽ nondum habet 1859
iuppiter plue mel 1985
iyngem habet 2026
iynges 1878

L

Labore laboriosius. 1081
laborem serere 1082

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

labrax Milesius ibidem
labores acti iucundi 772
labor senectuti optimũ obsonium 1205
labrum mordere 1363
labyrinthus 1081
lac gallinaceum 340
lachanizare 847
laciadæ 1082
laclacti simile 279
laconicæ lunæ 866
lacryma nil citius arescit. 1701
lampada tradere 135
lampon iurat per anserem. 1443
de lana caprina 202
lanam in officinam fullonis 1643
lanei pedes deorum 608
lapide empti 1090
lapidem decoquere 1283
lapidem elixas 252
lapides flere 1780
lapidi loqueris 266
lapis lydius siue heraclius. 330
lapsana viuere 1532
laqueo suo captus est. 75
laqueum effugere 1576
laqueum mandare 845
laqueus auxiliari videtur. 1477
laqueus laqueum cepit. 1189
a lare ordiri 393
largitio nõ habet fundum. 587
lari sacrificant 545
larinum verbum 1692
laryngizein 1723
cum laruis luctari 146
larus 206
larus hians 1082
larus in paludibus 1304
larus parturit 529
laterem lauas 252
late viuens 1082
latine loqui 64
Latini tibicinis more. 1785
latum & angustum 1696
latum vnguem & similia. 276
latronum beneficium 230
lauares Peliam 1082
laudant vt pueri pauonem 1462
laudare equum, capere plus 1344
laudas teipsum 670
laudiceni 764
lauerniones 1431
laureolã in mustaciis quærere 1720
lauro clamosior ardente. 956
laureum baculum gesto. 91
laurioticæ noctuæ 113
leæna non statuar in machera 1057
leberide cæcior 203
leberide nudior 54
leberide scabrosior 1174
lecytho pinguior 867
lecythum habet in malis. 1687
legatus non cæditur, neque violatur 1637
lemnia manu 1078
lemniæ bouis latera athos celat 1175
lemnium malum 539
lens deus 1640
lente bos 72
lente gaudere desii 1102
lenticulam angulo tenes. 1272
leti vnguentum infundere 420
lentiscum mandere 487
leo chordula vinctus 1587
leonem ex vnguibus æstimare 452
leonem radere 861
leonem larua territas 369
leonem stimulas 79
leonem videre, hostium prelia portendit 1304
leonibus vulpes iungere. 533
leonina societas 465
leonis catulum ne alas. 796
leonis exuuium induitis. 209
leonis exuuium super crocoton 1286
leonis loco murem ostendis 1110
leonis senecta 1099
leonis vestigia quæris 1453
leontini semper circa pocula 183
leparge super te omnia. 1477
leporem non edit 639
lepores duos insequẽs, neutrum capit 1194
lepori esurienti etiam placentæ fici 1303
leporis vita 1514
lepos Atticus 148
lepus apparens infortunatum facit iter 1078
lepus dormiens 599
lepus marinus 639
lepus pro carnibus 675
lepus pulpamentum quærit 343
lerna malorum 186
lerii mali 835
lesbia regula 333
lesbiari 1364
lesbiis digna 1078
lesbius prylis 1371
letale mulsum 503
leucæus & scriptura non idem 1283
leui bracchio 240
leuidense munus 1259
leua mens 1394
leuissima res oratio 1109
lex & regio 1303
lex in manibus 1647
liba coalemo 1695
libera Corcyra, caca vbi libet 1438
liberæ capræ ab aratro. 1077
liber non est, qui non aliqñ nihil agit 1781
liberorum amantior quam gello 1000
libertiis inelegantior. 374
libya semper adfert mali quip-

quippiam 1342
lybica fera 1341
ligna in syluam 443
lignum ligno adglutinare 364
lignum tortum, haud vnquam rectum 1077
ligula non dignus 1456
limam addere 313
limen ostii tetigisti 1190
lindii sacrum 863
lineam ducere 235
lingere salem 1520
lingua amicus 1201
lingua bellare 1078
lingua his, at illis dentes. 1170
lingua iurauit 872
lingua lapsa verum dicit. 417
lingua non redarguta. 1660
lingua impetere 784
in linguam quicquid venerit 321
lingua præconi 1354
lingua quo vadis 709
lingua seorsum inciditur. 1354
linum cādidum lucri caussa ducis 1171
linum lino nectis 504
lippis ac tōsoribus notum. 387
lippo oculo similis 1749
lis item serit 1077
lis mea est 851
litæ 412
litem parit lis, noxa item noxam 523
litem mouebit, si vel asinus 523
litem incipere 1382
litem ne quære quum licet fugere 1244
littoris arenas furari 1048
littore loquacior 1039
littori loqueris 265
littus arare 253
lityersam cantionem canis 1239
liuor quoque laudaret faciem 322
locrensæ pactum 868
locrensis bos 1015
loculi mēdicorum semper inanes 1067
locusta bouem prius pariet 683
lolio victitant 643
longę manus 1235
longæ regum manus 109
longis tibiis canere 335
longum procœmium audiēdi cupido 1797
longum valere iussit 750
loquax talpa 1622
loqui nescit, tacere non potest 865
loripedem rectus derideat. 1151
lorum ex ipso boue sumere 158
lorum vna cum cane 1502
lotum gustauit 972
lucernam accendere possis. 1743
lucernam in meridie adhibes 859
lucernam olet 454
lucerna pinguior, & lecytho pinguior 867
lucerna sublata, nihil discriminis inter mulieres. 1240
lucri bonus odor ex re qualibet 1343
lucrum pudori præstat, 1344
lucrum cape à subeunte naui 1175
lucrum malum æquali dispendio 1198
lucrum vndecunq; captant 1406
lucta Phyrnichi 1290
lumen soli mutuas 445
lunæ radiis non maturescit botrus 1656
lunam in tuum malum deducis 1144
lunam detrahere 1453
lupi alas quęris 263
lupi decas 943
lupi etiam si meminisses. 993
lupi illum priores viderūt. 463
lupi a tergo, præcipitium à fronte 1243
lupi venatus 1174
lupinum potum 943
lupis parcere 704
lupus ante clamorem festinat 979
lupo agnum eripere postulant 979
luporum catulos alere 681
lupus aquilam fugit 978
lupus circum puteum chorum agit 732
lupus hiat 784
lupus lupum, fur furem cognoscit 788
lupus milesius 1082
lupus non curat numerum 836
lupus in fabula 1384
lupus ouē prius ducat vxorem 1353
lupus pilum mutat non mētem 1189
lusciniæ deest cantio 1309
lusciniæ nugis insidentes. 693
luscinię somnus 1043
lutea, pro vilibus 1097
luteus ibidem
luto lutulentior 1727
lutum luto purgare 601
lutum nisi tundatur, nō fit vrceus 1196
lutum sanguine maceratū 1076
lux affulsit 978
lybica fera 1341
lychnobii 1534
lydi mali, post hos Aegyptii 1076
lydio more ibid.
lydius currus 733
lydius lapis 330
lydo non erat negocium, 976
lydorum caricæ 943
lydum in placinime prouocat 1240
lydus in meridie 942
lydus cauponatur ibid.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

lydus ostium clausit 941
lynceo perspicacior 659
lysistrati diuitias habes. 1240

INDEX APENDICIS PROVERBIORVM.

Labra non palatum rigat 1825
lacinia obtinere 1991
laconice cenat 1821
lacrimæ Simonidis 1893
lamiam vti nutrices 1898
lamiæ turris 1996
lapidem nitidum adorátes. 1851
lapides ad filum 2029
lapis ad funiculum 1969
lapis molaris 1920
lapitha 1846
lari vita 1875
lecytho nihil cum strophio 1882
legatus sine mandatis 1988
legem patere quam ipse tuleris 2018
lemnii & Imbrii 1914
lemnius obtutus 1856
leonem subula excipere. 1989
leo prius, nunc leporem agit 1922
leporem frődium crepitus terret 1861
lepus leonem trahit aureo laqueo 1832
leuato velo de caussa cognoscere 2034
lex Afrinani 2034
libera in Cynadra aqua. 1916
liberi Deorum inuulnerabiles 2997
libertas Romana & Latina 2010
licynii,& licynium fulmen 1846
ligonibus aureis terram fodere 2001
lineam mittere 1994
lippus oculus solis radios non fert 1917
literarum radices amaræ fructus dulces 2010
locusta rurestris 1883
lucernas fraudare oleo. 2033
ludere inter lugentes 1983
lumbos fractus vt Mysius asinus 1917
lumen felix & faustum sit 1800
luscinia in cauea non canit 1952
luscinia musarum 1794
lutea progenies 1963
lydia arena 2013. 2027

M

Machæra tibi est,& nobis vrbina 1033
machinamentum megaricum 785
machinas post bellum adferre 1108
macilenta manu pinguem pedem 1516
macilentior leotrephide, 1638
mactata hostia lenior 882
macte virtute 824
macula,labes 1733
madusa 1717
mæandri 1537
mæsonica dicteria 1649
mænia semper amidis 1504
magdari 1618
magarensium lacrymæ 664
magdalia canem alens. 1438
magis gaudet eo, qui senectam exuit 1367
magis ipse Phryx 999
magis impius Hippomene 1073
magis mutus quam pisces 290
magis quam sol Heracliti 1644
magis sibi placet, quam Peleus in machæra 1000
magis varius quam hydra 102
magistratum gerens, audi & iuste & iniuste 981
magistratus virum indicat 607
magna ciuitas, magna solitudo 838
magna loqui 716
magnetis more attrahere. 442
magnetum mala 1069
magnorum fluminum nauigabiles fontes 213
magno flumini riuulū inducis 1117
magnum os anni 954
magnus versator in re pusilla 1240
mala attrahens vt Cæcias nubes 314
mala extrema extremorum 1212
mala auis 995
mala bona 288
mala mallis 1784
mala senium accelerant. 1418
mala vltro adsunt 1485
maleam legens, quę sunt domi obliuiscere 833
male parta, male dilabuntur 463
mali bibunt improbitatis fecem 1075
malicia varia est 723
mali commatis 1145
mali corui malum ouum 536
mali fontem sibi reperit 76
mali principii malus finis 1720
malis auibus 89
malis ferire 846
malis mala succedunt. 1408
malis non cedendum 1389
malis ter mala 1216
mali thripes, mali ipes 1075
malo accepto stultus sapit 57
malo asino vehitur 1634
malo male euenit 1383
malo nodo malus quærendus cuneus 111

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

malorum meminisse 686
malorum obliuio 1579
malorum panegyris 1672
malorum thesaurus 186
malo vni obnoxium. 1479
malua mollior 430
malum bene conditum ne mouerit 79
malum bono pensatum. 1410
malum consilium 115
manere apud matrem. 1691
malum est bonum 1495
malum hercules 1073
malum lucro coniunctum, non est malum 1345
malum lucrum, æquale dispendio 1198
malum malo medicari. 111
malum munus 1496
malum vas non frangitur 1494
malus cum malo colliquescit voluptate 795
malus ianitor 1483
malus choraules bon⁹ symphoniacus 1709
malus nullus hoc sciet. 1219
mamacuthæ 1548
manendum domi 1400
manenti vincendum, aut moriendum 1254
mancipi pera 1612
mandare laquæum 845
mandiabuli more res succedit 148
mandragoram bibere 1585
mandróni fuit ficulna nauis 1579
manduces 1677
manere apud matrem 1691
mannii Ariciæ multi. 1072
manibus nihil non fit. 1350
manibus pedibus 237
manica 1533
maniuoro vinculo 1073
mansisse diu & vacuum rediisse, fœdum est 1021
mansum ex ore dare 1762
mantica in tergo 397
manticulari 1369
manubrium e manu eximere 1444
manuari 1604
manu longa & manu breui tradere 1600
manum admouenti fortuna est imploranda 736
manum admouere 1504
manum de tabula 182
manum prudens immitto in flammam 1290
manum habere sub pallio. 1074
manus conferere 1778
manus in sinu habere. 1070
manus longæ 109
multæ manus onus leuius reddunt 1807
manu ferendum, non thylaco 1121
manum habere sub pallio 1074
manum non verterimi. 183
manu ferendum, non thylaco 1121
manu vtraque adesse 532
manus manum fricat 60
maras 1448
mare aureum 531
mare cœlo miscere 216
mare exhauris 1375
mare inexpugnabile 714
mare prius vitem tulerit. 847
mare proluit omnia mortalium mala 1220
mare salsum esse è paucis guttis cognoscitur 544
margites 794
mari è fossa aquam 1168
marinam auditionem fluuiali abluit sermone. 1190
maritimi mores 1608
maritimus quum sis, ne velis fieri terrestris 1255
mars communis 1647
mars haud concutit sua ipsius arma 1226
mars initio laudatus ob filios 1289
mars rex 1431
martem tueri 1222
marte nostro 350
martis campus 963
martis pullus 1226
maschalam tollere 998
masculum 1738
massiliam nauiges 808
matellæ immeiere 319
materiæ probæ probus artifex 1290
matiolechus 1498
matrem sequimini porci. 1682
matris vt capra dicitur. 1068
matulam porrigere 334
matura satio sæpe decipit, sera semper mala est 59
mature fias senex 149
maturior moro 1635
maza esurienti 843
mazam pinsuit à me pistam 1064
mazam scarabeo 1065
maza post panem bona. 843
mazonomum cautio 652
mea est pila 851
medicus multorum instar 478
medicus oratio 1141
medis aliquid relinque. 172
medium ostendere digitum 845
medius teneris 268
medullitus 1763
medus his nō insidiabitur 1086
megarenses neque tertii, neque quarti 672
megarensibuns nunquam 1296
megarensium lacrymæ 804
megaricæ sphinges 954
megaricum machinamentum 785

Megari-

Megaricus riſus 320
Meis telis vulneror 74
Melāpygum ne incidas 650
Melanione caſtior 1068
Meliacum nauigium 1067
Meliæa fames 560
Meliores nanciſci aues 955
Melitæus catulus 1541
Melitide ſtultior 1548
Melius nobis eſt quam heri 1130
Mella poetica 138
Melea præfocatio 504
Melle poto Glaucus reſurrexit 1001
Melle litus gladius 503
Melle temetipſum perungis 1067
Mellis medulla 955
Memorem cōpotorem odi 286
Memorem mones & ſimilia 114
Memoria iucunda præteritorum malorum 1705
Me mortuo terra miſceatur incendio 216
Mendacem memorem eſſe oportet 795
Mendacium vtile 1178
Mendax Atraphaxis 1510
Mendici pera non impletur 866
Mendico ne parentes quidē amici ſunt 1483
Mendici loculi ſemper inanes 1067
Mēdicus etiam plurimum in loco poteſt 742
Menecles alia, porcellus alia loquitur 1107
Menſa communis 344
Mens cœli terræq. regina 1775
Mens cuiq. deus 709
Menſe maio nubunt malæ 233
Mens eſt in tergoribus 701
mens læua 1394
mens non ineſt centauris 1066
mens peregrina 1301
mens videt, mēs audit 1567
mētam belli tempore neq. ſerito, neque edito 687
in mentem quicquid venerit 320
mentis bonæ bona opera 377
mentiuntur multa cantores 746
meos corymbos necto 1578
mercator eſt 1435
mercator nauiga & expone 1590
mercenarium præconium 1712
merces amico conſtituatur 1679
mercuriale 1632
mercurio dextro 1633
mercurius infans 1067
mercurius non è quouis ligno fingitur 874
mercurius ſuperuenit 1555
mercurius vtriceps 1374
merrhæ ac Siloam flumina ſeiuncta ſunt 1229
merx vltronea putet 533
meſſem miſerā metere 1358
meſſena ſeruilior 1035
meſſe tenus propria viuere 396
meſſis in herba 741
meſſis tempus boues expectantes 1163
metam præſtituere 1301
metiri digitis 1593
metum inanē metuiſti 798
metus infamię 1396
metus & pudor 1392
micare in tenebris 482
midæ diuitiæ 353
midas auriculas aſini 210
midas in teſtaris conſultor optimus 1059
mihi curæ erit hoc negocium 1409
mihi iſta curæ futura ſunt 1423
mihi iſtic nec ſeruitur nec mititur 393
mileſia ſtragula 550
mileſia ſtromata ibidem
mileſij quondā ſtrenui 550
mileſius lupus 1082
miles ſiculis 1282
militauit cū Eraſinade 1070
milium terebrare 1643
miliū torno ſculpere 1069
milium adorat 1289
miluus quantum non oberret 1288
mineruæ felem 583
mineruæ ſuffragium 1234
cum Minerua manum quoque moue 350
miniatula cera notare 312
miniſtrabo mihi balneum 590
minimo prouocare 1300
minis trib. inſumptis duodecim imputat 828
minore finire pomērio 1301
minus de iſtis laboro quam de ranis paluſtribus 1128
minus habet mētis quā Dithyramborū poetæ 706
minus animi, aut plus potētiæ 1492
minutula pluuia imbrem parit 169
mirmillo 626
mira de lente 1575
miſcebis ſacra ꝓphanis 217
miſerior monomachis 1639
miſerrimū fame mori 1299
mithragyrtes nō daduchus 1685
mitior malua 430
mitior columba 1302
mitte in aquam 689
mittere manum in flamma 1290
modio pleno 1722
modio demetiar 1066
modius ſalis abſumendus priuſquam ſidas 637
modo palliatus, modo togatus 1669
mœnia ferrea 1219
mœnia ferrea, non terrea 1220
mœnia pro opibus 448
mœnia Semiramidis 1504
molam qui vitat, vitat & farinam 1202
moleſta neceſſitas 1705

moleſtus

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

molestus est, sediam assueuimus 1059
molestum sapientem apud stultos loqui 1066
molestus interpellator venter 1410
molli bracchio, leui bracchio 240
mollior cinædo, pepone, malua 430
molon 1273
momo satisfacere & similia 321
munitor adiuuat 347
monosyllabus 1214
mons cum monte non miscetur 1197
monstrum alere 858
monstro cui me fortuna implicauit 1043
montes frumenti 1728
mõtes aureos polliceri 531
mopso Nisa datur 899
morbũ morbo addere 112
mordere frænum 236
mordere labrum 1363
mordicus tenere 240
more Carico 1624
more Romano 1701
more Aristylli 1682
more cyclopum 1681
more galli domi pugnas 1690
mores gemmei 1095
mores regioni respondent 1502
mors omnibus communis 1393
mors optima rapit, deterrima relinquit 1399
mortalis deus 337
mortui non dolent 1785
mortui non mordent 1299
mortuis non cõuiciandum 1419
mortuo mederi, senem admonere 149
mortuo verba facit 265
mortuo leoni & lepores insultant 1660
mortuos rursus occidere 1772
mortuo vilior 1765
mortuos videns 1299
mortuum flagellas 257
mortuum vnguento perungis 1192
mortuus iacet pedens ibidẽ
mortuus per somnum vacabis curis 1437
moticho stultior 1026
moscus canens Bœoticum 1208
mothonem a remo aufer 1165
mouere calculos 309
mouere Camarinam 79
mouebo talum a sacra linea 53
mox sciemus melius vate 1421
mula vbi pepererit 327
mulcta allium, æs alienum cepe 1025
mulctro bibere 682
mulgere hircum 199
muli asinis quantum præstant 1122
muli Mariani 1550
mulierem ornat silentium 1466
mulier imperator, & mulier miles 889
mulieri desunt verba 1311
muli Mariani 1550
mulieri ne credas, ne mortuę quidem 1071
mulieris animus 1302
mulieris oculis 1237
mulieris iusiurandum 407
mulieris podex 1302
mulier mala 714
mulier pudica ne sola sit vsquam 1399
mulierum exitia 1071
multa cadunt inter calicem supremaq. labra 270
multa dicere, & opportuna non est eiusdem 167
multa docet fames 1482
multa in bellis inania 1070
multa in medio 1758
multę manus onus leuius reddunt 806
multę regum aures, atque oculi 109
multę rotę voluentur 1524
multam syluam gestas 1304
multa noris oportet, quib. deum fallas 1071
multa nouit vulpes verum echinus vnum magnum 281
multas amicitias silentium diremit 642
multi discipuli pręstantiores magistris 1260
multiq. boniq. 361
multi boum stimul 410
multi manii Aricię 1072
multis irundinibus opus est 469
multis ictib. deiicitur quercus 521
multis parasangis pręcurrere 798
multi te oderint, si te ipsum amas 1072
multitudo imperatorũ Cariam perdidit 948
multitudini cedendũ 1402
multorum festorum Iouis glandes comediati 482
mundus vnus nõ capit duos soles 702
muneribus res agitur 1381
muneribus vel dii capiuntur 181
munerum animus optimus 947
munerum corruptela 1406
munus leuidensę 1259
munus exiguum, sed opportunum 1408
murẽ cepit decipula 1243
mure obstrepente etiam timet 862
murem pro leone ostendit 1110
muris circum currentibus 1518
muris interitus 1138
murus aheneus 1072
musa nunc floret 842
musarum apertę ianuę 963
musarum aues 1599
musę eiusdem ęmulus 643
mus albus 948
mus apud Pisam 791

Mus

mus non ingrediens antrum cucurbitam ferebat 1208
mus non vni fidit antro 1750
muscę 1644
muscæ improbitas 1390
muscæ quoque splen est 1254
muscas depellere 1359
muscas præteruolantes metuere 3018
musco lapis volutus haud obducitur 1239
muscum demettere 1169
musicam docet amor 1569
musicam nescio 492
musicam ne vities 1498
musices occultæ nullus respectus 463
musice viuere 767
musis iratis 62
musis sociis 1312
vel mus mordeat virum improbum 522
musopatagos 1741
mus picem gustans 791
mustelæ scuum 235
mustelam habes 157
mutabilior metra Erisichthonis 1206
muti citius loquentur 1587
muti magistri 121
mutuas operas tradunt 470
mutua defensio tutissima 1386
mutus Hipparchion 983
mutus magis quam pisces 290
mutus magis quam scapha 1007
mutuum fricant senes 471
mutuum muli scabunt 470
mutuum testimonium 469
myconius crispus 632
myconius caluus 632
myconius vicinus 1298
myconiorum more 1674
myconius conuiua 632
myconus vna omnia 834
my facere 474
mylus omnia audiens 96
my sortitus es 1486
mysorum ac Phrygum termini discreti sunt 837
mysorum postremus 391
mysorum præda 614
mysorum vltimus nauig. 391

INDEX APPENDIC. PROVERBIORVM.

Magni pisces paruulos comedunt 2041
male discitur sine moribus eloquentia 2009
malorum esca voluptas 2020
mandibulis alienis ridere 1913
mansum male reiicias 1831
mantissa absonia vincit 1804
manuarium æs 2017
manubrium eripere 2000
manu ignauus, mente pręsens 1849
manum pręteritis, & pedem porrigis 1880
manus Briarei iniicere 2017
manus in Aetolis, mens in Clopidis 1918. 1986
mappam mittere 2003
mare amnium non indiget 1943
mare & ignis ventis seruiũt 1965
mariandinus tibicen. 1890
mariandinis calamis Ionicos modos sonare 1347
maris filii 1345
marsyæ mors 1843
massilienses mores 2023
matreæ beluam alit 1889
matulæ modus est 2033
matutinum oderũt, vespertinum amant 1838
maxillę edentulæ 1947
medica mensa 1956
mediocritas omnis virtus 1431
medium sequere 1873
megabyzi sermones 1830
melanurum perca sequitur 1850
mel summis digitis delibandum 1901
mensa Alcinoi 1878
mensa Ciceronis ibidem
mensę Siculę, Asianæ &c. 2028
mensura aquam bibens 1925
mercurii catena 1858
mercurii typus 1815
mercurius bifrons 1811
mercurius ipse ne cum musis sanarit 2010
metere in aceruum 1941
milesia fabula 2026
mineruæ calculus 1343
minuit pręsentia famam 2003
mitheus cum sit, Agamemnonem simulat 1985
mithrii pœnas sustinere 2016
mittere lineam 1994
molaris lapis 1920
monetę veteris 1907
monitor capras age. 1910
morimi versus quis descripserit 1925
mugilis vitam ducere 187
mulctore reipublicę pestis 1959
mulgens hircos sanguinem ducit 1924
mulieres pulchrę, sed in Paro aqua frigida 1998
mulieri & gremio non credendum 2029
mulier Herculis ędem non intrat 1932
multa bene comparata &c. 2018
multa noris oportet quibus Deum fallatur 1071
multa te oderint, si te ipsum amans 1072
multis brachiis ęqualis 1805
multum nauigauit aquę 2006
mulum de asino pingere 2015

murus

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

murus Semiramidis 1822
musarum fauus 1828
musarum Luscinia 1794
musas hortari, vt canant 1991
musicus apparatus 1802
mus in pera &c. 1035
myricę citius poma ferent 2001
misii Pythię talenta 2013
mysorũ more clamat 1892

N

Naera & Charmione 1297
nam illi iam non sunt, at qui sunt, mali 1042
nannacus 1448
nanus quum sis cede 1503
nate sine cortice 491
naso suspendere 481
nasturcium edere 501
nasturtium obtueri ibidem
nasus 392
nasum fumantem vrsi ne tẽ taueris 1276
natare non didici 704
natum non nouit 406
naturam expellas furca, tamen vsque recurrit 953
nauci non facio 476
naues onustę conuiciis 510
naufragium commune 1497
nauibus atq; quadrigis 238
nauigare cum deo. 661
nauigare cum felicibus 179
nauigatio ad mensam 227
nauigatio iuxta terram 163
nauigationis socius 1774
nauis annosa haud qua quã nauigabit per mare 953
nauem in portu mergis 324
nauis aut galerus 106
nauis vna non vehit. 1453
naulum perdere 1279
nauphracton tueri 1062
nauson naucrati 1064
nauticę vsurę 1713
naxia cos 304
ne Aesopum quid triuisti 912
ne à chytropode cibum mũdum 355
ne alii quidem caput 1363
ne altero quidem pede 594
ne Apollo quidem intelligat 1568
ne bestię quidem ferre possent 1710
ne obolus quidem relictus 1267
ne bos quidem pereat 1558
nebulę in pariete 829
nebulas diuerberare 1298
nec animans, nec inanime 1614
nec apud homines nec in mari 1689
nec caput nec pedes 1752
nec aures habeo, nec tango 1287
nec ara nec fides 1351
nec Catonem quidem credere 1584
nec catulus quidem relinquendus ex genere malo 598
nec cum bonis nec cum malis amicis certandum 784
nec currimus nec remigamus 1683
nec deus nec homo 1690
nec dignus qui me intueatur 1383
nec elephãtus ebiberet 1619
necessarium malum 288
necessitas feriis caret 770
necessitas ingens telum 770
necessitas molesta 1705
necessitas magistra 1649
necessitati ne dii quidem resistunt 771
nec fidei credere 217
nec in funerali cœna laudandus 665
nec mulieri, nec gremio credendum 1554
nec musicam scio 491
ne cõtra bouem opta 1057
ne cuiuis dextram inieceris 25
nec obolum habet, 198
nec omnia, nec passim, nec ab omnibus 817
nec propius ferire 934
nec crepitu quidem digiti dignum 1636
ne nimium calidum hoc sit modo 875
ne respiciens quidem a tergo 167
nec seritur, nec metitur mihi 393
nec sibi nec aliis vtilis 877
nec si quercus loqueretur 1118
nectaris flos 269
nec vno dignus 478
nec vtilis, nec inutilis 1198
ne decima quidem Syracusanorum pars 833
ne de lite pronuncies 1119
ne depugnes in alieno negotio 1387
ne dii quidem a morte liberant 1401
ne pudeat artem 1786
ne Execestides quidem viam inuenerit 922
ne fasines 1526
ne genu quidem flexo 649
negocium ex ocio 1063
negocium meum non est, multum valeat 1065
negocium nõ aptum 1405
negocium ruminare 1364
negry quidem 475
ne gustaris quibus nigra est cauda 24
ne Hercules quidem aduersus duos 298
ne incedis per ignem 1609
ne incalciatus in montes 1609
ne in neruum erumpat 917
ne insciens quidem verum dicit 1719
ne inter apia quidẽ sunt 612
ne alia comedas & fabas 1437
ne in tõstrinis quidem 662
ne intra vestibulũ quidem 1060
ne Iuppiter quidem omnibus placet 969
ne libariis diis, &c. 35
ne ligula quidẽ dignus 1456
ne maior thylaco accessio 1487

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

ne mercurio quidem crederem 1632
nemesis adest 919
nemesis in dorso 1156
nemini fidas, nisi cum quo prius modium salis absumpseris 637
nemo bene merito bouem immolauit, præter Pyrrhiam 810
nemo bene ĩperat, nisi &c. 38
nemo cogẽdus amicus 1382
nemo cogẽdus officii caussa 1410
nemo læditur nisi à seipso 1297
nemo malus hoc sciet 1219
nemo natus 1725
nemo nos insequitur 1220
nemo omnibus horis sapit 825
nemo quẽquam prohibet ire publica via 1262
nemo sibi nascitur 1625
nemo sine crimine 826
ne moue festucam 1207
ne moueto lineam 572
ne musca quidem 678
ne my quidem 474
ne nimium calidum hoc sit modo 876
ne nomen quidem 1524
neoptolemi vindicta 97
nepam imitabor 1466
ne paspalam quidem 579
ne patris quidem nomẽ dicere possit 1117
ne persomnium quidẽ 205
nephalia ligna 1061
nephalium sacrum 1062
ne pictum quidem vidit. 1586
ne pudeat artem 1786
ne puero gladium 862
ne præceps fueris ad iurandum 1658
ne propius ferire 934
ne quæras deus esse 1689
ne quære mollia, ne tibi cõtingant dura 922
neque cœlum neque terrã attingit 301
neq; compluitur, neque sole aduritur 878
neque cum malis, neque sine malis 1061
neque dicta, neque facta. 1684
neque enim ignari sumus. 1417
neque intus, neque foris. 1576
neque Lydorum caricas. 1557
neque mel neque apes 383
neque natare, neque literas 236
neque nullis sis amicus, neque multis 1298
neque pessimus neque primus 1528
neque quantum lusciniæ dormiunt 1043
neq; terræmotus timet neque fluctus 1669
ne quicquam sapit, qui sibi non sapit 351
ne quid moueare verborũ strepitu 1394
ne quid nimis 402
ne q̃d suo sunt capiti 1122
ne quis vnquam Megarensibus 1296
ne ramenta quidem, ne festuca quidem 578
ne insciens quidem verum dicit 1719
ne rebus prosperis mihi venias 180
neruis omnibus 237
neruos incidere 1282
ne sacrificato sine farina. 35
nescis quid seruus vesper vehat 408
nescit cap. & inguinis discrimen 947
ne si ad Iouis quidẽ aulam 1743
ne si bos quidem vocẽ ædat 1117
ne spina quidem vulnerabit bon 1297
ne sutor vltra crepidam. 349
nestorea eloquentia 147
nestorea senecta 385
ne temere Abydum 468
ne tempestas quidem nocere potest 1711
ne terra quidem iuuit. 1198
ne teruncium quidem, &c. 477
ne tria quidẽ Stesichori nosti 1061
ne via quidem eadem cum illo vult ingredi 713
ne vidit quidem oleum. 1525
ne vities musicam 1498
ne vni naui facultates. 1523
ne vnquam viri senis. 977
niba coccyssante 1197
nicostrati more 1311
niger infamis 309
nihil ab elephante differs 1060
nihil ad Bacchum 839
nihil ad fides 303
nihil ad Parmenonis suem 44
nihil ad versum 302
nihil agere 1306
nihil aliæ ciuitates ad Crotonem 1424
nihil cum amaracino sui 247
nihili cocio est 1500
nihil est ab omni parte Beatum 1132
nihil est, aut nil curæ est 1756
nihil de vitello 1507
nihil desperandum 900
nihil differs a Chærephonte 1060
nihil dulcius quam omnia scire 1757
nihil est ab omni parte beatum 1132
nihil est miseri⁹ quam animus conscius 1734
nihil ex agro dicis 1297
nihil graculo cum fidibus 247

nihil

nihil graue passus es, nisi 1297
nihil homini amico est opportuno amicius 1459
nihil inanius, quam multa scire 1648
nihil intra est oleam, nil extra est in nuce duri. 562
nihil minus expedit, quam agrum optime colere. 1340
nihil potest nec addi nec adimi 1667
nihil profuerit bulbus. 1481
nihil recusandum quod donatur 1417
nihil sacri es 488
nihil sanum 489
nihil sale vtilius 1715
nihil sine ope diuina 1402
nil intra est oleam, nil extra est in nuce duri. 562
niobes mala 1193
ni pater esses 954
ni purges & molas, non comedes 1059
nisi crura ei fracta fuissent 1590
nisi si qua vidit auis 705
niti contra torrentem. 1147
nitor 1776
nitro caput asini ne laues. 1196
nix alba non est 563
nocte lucidus, interdiu inutilis 1503
noctua aliud sonat, aliud cornix 1170
noctua volat 90
noctuæ Laureoticæ 1001
noctuinum ouum 651
noctu nauigare 1501
nocuit & nocebit 1388
nondum in scyrpo quæris 848
nominis proprii obliuio. ibidem
non ab Hymetto 1744
non abiicit animum 1407
non absque Theseo 289
nõ admodum misces 1484
non bene imperat, nisi qui paruerit Imperio 38
nõ capit somnum, nisi hoc aut illud fecerit 1354
non cedendum malis 1389
non certatur de oleastro 1097
non Chius, sed Cius 697
non contis aut ramulis &c. 1622
non curat numerum lupus 356
non decet principem solidã dormire noctem 983
nondum sacrificata deuorat 355
non e quercu aut saxo 1665
nõ e quouis ligno fingitur Mercurius 874
non eras in hoc albo 428
non est amicus qui desiit 796
nõ est beatus, esse qui se nesciat 1564
non est cuiuslibet Corinthum appellere 226
non est curæ Hippoclidi 579
non est Dithyrambus, si bibat aquam 1508
non est eiusdem, multa & opportuna dic 167
non est laudandus ne in cena quidem 950
non est dormitãdum in periculoso negotio 1394
non est meum negotium, multum valeat 1005
non est oleum in lecytho. 1367
nõ ferenda arrogantia 1414
non filius Achillis 1538
non habet cui indormiat 1739
non huc nauigatur a bonis viris 227
nõ incruenta victoria 1391
non idem sunt scriptura & Leucæus 1283
nõ incedis per ignem 1609
non inest illi dentale 1426
non interpellandus famelicus 1378
non liberat podagrã calceus 1549
non licet bis in bello peccare 1112
nõ luctu, sed remedio opus 1399
non magis quam canem. 1753
non magis quam lupis parcemus 704
non mouenda loqui 1772
non mouenda moues 382
non nauigamus ad Hippolaitas 1476
non nauigas noctu 1502
non nostrum onus, bos clitellas 1058
non nouit natos 406
non omnes qui habent citharam, sunt citharedi 410
non omnia eueniun t, quæ in animo statueris 1109
non omnia possumus omnes 805
non omnibus contingit. 1414
non omnibus dormio 341
non omnibus seruio ibid.
nõ omnino tenere est quod vulgo dictitant 354
non omnis fert omnia tellus 1527
non oportet hospitem semper hospitem esse 1701
non persuadebis, ne si persuaseris quidem 969
non pluit, &c. 873. 1548
non pluris quã simias 1576
non probantis 1376
non pugnandum cum principe 1404
non omnibus eadem insania 1428
non quiduis contiget quod optaris 1417
non quiuis sus hoc sciet. 1219
non semper erit æstas 1516
non sine diis 1129
non soli Atridæ amant vxo

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

res 1610
non statim decernendum. 1382
nō statim finis apparet 1582
non statuat leæna in machę ra 1057
non sum diuinus 191
non sum ex istis Heroibus, 875
non suscipiendum negotiū temere 1407
non tam ouum ouo simile 278
non tam lac lacti simul 279
non tam aqua simili aquæ ibidem.
nō videmus manticæ, quod in tergo est. 397
non vna manu capere 1575
non vna vehit nauis 1453
non vulgari ancora nititur 1576
nosce ipsum 400
nosce tempus 451
nos decem Rhodienses, decem naues 968
nostro marte 350
nostræ rinæ 1270
nostris ipsorū alis capimur 376
notæ eiusdem 1268
notare vngui & similia 312
nota res mala, optima 1058
notum lippis, ac tōsoribus 387
nouacula in cotem 49
noua hirundo 381
noua Hymettia, salerna vetera 729
noui nummi 1684
nouercale odium 744
noui Simonem & Simonme 875
nouitas grata 1398
nouit hæc Pylea & Tyttygias 969
nouit mala & bona 1417
nouit quid album, quid nigrum 404
nouos parans amicos ne obliuiscere veterum 1208
nouum cribrum nouo paxillo 1763
nox humida 1296
nuce cassa non emam 477
nucem frangit qui è nuce nucleum esse vult 1041
nuces relinquere 294
nuces abiicere & similia 294
nucleum amisi, reliquit pignori putamina 1054
nudæ gratiæ 967
nudior paxillo 1900
nudior leberide 54
nudo capite 1236
nudo mādas excubias 1055
nudo vestimenta detrahere 261
nudus nec a centum viris spoliari potest ibid.
nudus tam quam ex matre 1007
nugæ siculæ, Persolæ 814
nugæ theatri 1722
nugas agere 267
nulla cādidorum virorum vtilitas 1296
nullam corporis partem. 1732
nullam hodie lineam duxi 235
nullius coloris 1724
nullius indigens deus 1054
nullo in numero esse 673
nullo scopo iaculati 1270
nullum animal, quod animal 677
nullum ocium seruis 775
nullus dies omnino malus 1746
nullus emptor difficilis bonū edit opsonium 1198
nullus malus magnus piscis 803
numerus Platonicis obscurius 1297
numerus 761
numinis ira ĩeuitabil. 1784
nummo addicere 1698
nummum plumbeum non credam 1357
nummus plumbeus 1751
nunc bene nauigaui, quum naufragium feci 1056
nunc cōtingat seruari 1055
nunc dii beati 956
nuntio nihil imputandum 1774
nuntius bonus honore dignus 1108
nūc in regionem veni 1056
nunc ipsa floret musa 1190
nunc ipsa bibit sapientia ibidem
nunc leguminum messis. 956
nunc tuum ferrum in igni est 1558
nunquam efficies vt recte ingrediātur cancri 1352
nūquam ex malo patre bonus filius 362
nunquam expugnabit vrbem 1576
nunquam enim meos boues abegerunt, nec equos 986
nutricis pallium 1764
nutricum more male 1262
nymphæ Baccho conueniunt 749

INDEX APENDICIS PROVERBIORVM.

Nauis Salaminia 2034
nauplius, quasi Caphareo rediens 1824
nausichlidis solitudo nec ver nec amicos 1825
ne ad Adonia quidē 1933
neadas superas vna clamore 1976
ne bæon piscis molestus sit 1897
nec mulieri, nec gremio credendum 2029
nectar spirat 1940
nec corticem quidem dederit 1897
nec vola, nec vestigiū 1953
ne hoc quidem male 2015
ne Mercurius ipse cum musis sanarit 2010
nemo comatus, qui nō præciditur 1906
neptumni filii 2028
neque defraudat, neq; marginem

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

ginem excedit 1934
neq; Phasis mala eluat 1871
neronianas thermas refrigerat 1828
ne salem quidem dederit 1952
ne Samnione domi relicto 1996
nescit aranea sobolem 1818
nescit se ipsum 2002
ne sol quidem sciet 1935
ne vicini quidem sentiunt 1978
nidum vnum in arbore vna 2031
nihil ad Persium 1977
nihil desperandum, & nulli rei fidendum 2015
nihil hydropico siccius 1871
nil boni cogitat vir arrigens 1948
niliacis cataractis 1928
niobes archetypum 1808
nobilitas in astragalis 1843
nodorum vincula texentes 1972
nola in cubiculo 1941
nondum incuruam ceruicem iuppiter habet 1859
nondum omnium dierum sol occidit 1995
non est cuiuis recte condire 1866
non hodie, aut heri institutum 2005
non omnia per bouem obtinebis 1888
non propter pedi cum lira discidium 1834
non radi debet, sed tonderi pecus 2018
nõ soli Atride vxores amãt 2036
norma Polycleti 1901
non tractet ignarus habenas 1888
nouus iste Palephatus 1962
noxa caput sequitur 2034
nox gubernatorem prudentem terret 1813
nubes captat, dum vitat humum 2037
nummis sparsis crimina redemerunt 2005
nummum quærit pestilentia.&c. ibid.
nunquam crateri legenam imponas 2033
nutrit seruum fatuum dominus familiaris 2006

O

Obedientia felicitatis mater 1584
obelo notare 310
obelisco dignus 478
obliquus cursus 968
obliuionis campus 1048
obliuio malorum 1379
obolis quatuor non emam 1028
obli exiguum pretium 1273
obulum non habet vnde restim emat 198
obolo dignus 1726
obolũ reperit Parmẽres 963
obsequium amicos, veritas odium parit 1047
obtrudere palpum 1295
obturbas frustra velut vnda 1204
obuiis vlnis 1048
occasio dea 452
occasio præmenda 1404
occasio mali tollenda 1415
occasione duntaxat opus improbitati 664
ociosus esto 1402
occipitium oculos habet 1196
occisionis ala 1155
ocium seruis nullum 775
ocnos funem torquet 263
octipedem excitas 79
oculata dies 486
oculatæ manus 486
oculatus testis, & auritus testis 926
oculis ac manibus 1723
oculis fixis intueri 1043
oculo vtroq; dormire 1447
oculis offundere puluerem 1044
oculis magis habenda fides quam auribus 106
oculitus 1763
oculum excludere 1731
oculus iustitiæ 1435
oculus vicinorum inuidus 1110
oculꝰ dexter mihi salit 828
ocyor accipitre 1390
oderint dum metuant. 1050
odi memorem compotorem 406
odi puerulos præcoci sapientia 1467
odit cane peius, & angue 1051
odium agreste 672
odium nouercale 744
odium vatinianum 743
odor lucri bonus ex qualibet re 1343
odorari 392
oedipi imprecatio 446
oenoe charadram 839
oestro percitus 1011
oeteus genius 1308
offa etiam bone post panem 842
officium humilius 1415
officium ne collocaueris in inuitum 1413
officii caussa cogendus nemo 1410
ogygia mala 1046
olearii velabrum 1369
oleo baccæ egent 1688
oleo incendium restinguere 113
oleo nitidius 1747
oleo tranquillior 429
oleum & operã perdidi 255
oleum in auricula ferre 316
oleum non est in lecytho. 1367
oleum non vidit 1525
oleũ & salem oportet emere 1295
oleum camino addere 112
olitor oportuna loquẽs 337
olitorem odi qui radit 1343
oliuam ne comedas 1639
ollæ amicitia 286
ollæ fabariæ toryna aurea 617
ollæ vestigium in cinere turbato 31

olla

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

olla ipsa legit holera 446
olla lenticulam attigit 1634
ollam alere 1294
ollam exornas 257
ollaris deus 1308
ollas lippire 672
ollas ostentare 709
ominabitur aliquis te conspecto 1484
omissa hypera, pedem insequeris 1232
omissis fontib. sectari riuulos 1776
omissis nugis rem experiamur 1396
omitte vatem 1050
omnem iacere aleam 243
omnem mouere lapidem 241
omnem rudentem mouere 242
omnem vocē mittere 1617
omne !æs alienum cepe & multa allium 1203
omne tulit punctum 313
omnes adhibere machinas 1587
omnes attrahens vt magnes lapis 442
omnes intus 1736
omnes laqueos effuge 1575
omnes sibi melius esse malunt quam alteri 220
omnia bonos viros decent 1049
omnia chnaumata 1046
omnia esculenta obsessis 1040
omnia ex sententia cedunt 1390
omnia idem puluis 424
omnia non possunt omnes 163
omnia octo 423
omnia præter animā 1704
omnia potentes 1144
omnia secunda saltat senex 1115
omnia similia 109
omnia sapientibus facilia 1049
omnibus armis pręsidiisq; destitutus 1395
omnibus oris nemo mortalium sapit 825
omnibus communis mors 1393
omnibus neruis 237
omnibus vestigiis inquirere 1474
omni certaminis genere 1411
omni deuorato boue, in cauda defecit 1208
omni pede standum 1114
omni telorum genere oppugnare 241
omnium calculis 313
omnium horarum homo 217
omnium rerum vicissitudo 448
omnium mores 1137
onobatis 1607
onus nauis 1190
onus tollenti auxiliare 31
operam & retiam perdidit 1735
operarii 1777
operi incipienti fauendum 1689
oportet omnibus corydalis 1205
oportet agrum in beciliorē esse 1594
oportet remum ducere qui didicit 158
oppedere, & oppedere contra tonitrua 457
opes concordia fulciuntur 1386
opitulandum re, non verbis 1392
optat ephippia bos piger, optat arare caballus 388
opta vicino vt habeat magis autem ollæ 1254
optimum obsonium labor senectuti 1205
optima quidem aqua 1700
optima mors rapit 1399
optima domus 1414
optimis diuitię non contingunt 1408
opus ad opus 1736
oraculum 467
oracula loqui 1744
oram soluere 908
oratio effeminatorum etiā effeminata 1032
oratio leuissima res 1109
oratio pharmacum optimū 1141
oratio medicus 1141
orationis sculptura 221
oratio vitę speculum 106
orci culus 1086
orci galea 1088
oresti pallium texere 1449
origanum tueri 1619
ornatus ex tuis virtutibus 231
orphica vita 1666
osceloqui 1551
osculana pugna 1551
oscitante vno deinde oscitat & alter 1245
os curetum 1131
os inest orationi 1508
ossa dea 354
os sublinere 304
ostii limen tetigisti 1189
ostium mouet Lydus 941
ostium obdite prophani 1257
ostrei in morem 1682
ouem lupo commisisti 234
Ouis χροσόμαλλος 1138
ouis cultrum reperit 545
ouium mores 1138
ouium nullus vsus 956
ouo prognatus eodem 760
ouum adglutinas 257
ouum ouo simile 279

INDEX APPENDICIS PROVERBIORVM.

OBoli duo quātum vbique possunt 1998
ocream capiti, tibię galeam adaptare 1988
oculis clausis agere 2012
ocyma cantare 2039
odium depone balneum ingressus 2003
ornamaus rusticanus 1833
oleo fraudare lucernas 2033
olim pelasgi, Danaidæ postea

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

postea 1908
omnem lapidem nitidum adorantes 1851
omnia omnibus annuit 2028
omni fune remisso 2008
omnis virtus est mediocritas 2011
onerariam petit, qui celocẽ nequid regere 1960
orestis insaniam insanire 1966
orestis somnium 1961
orestis somnium narrare 2008
orimalides cum Acylis ne contuleris 2031
ornamentum in luto digni tas indigno 2001
os duodecim salientũ 1823
ossa canibus prodo 1982
otus & othus 1864
oues meridiantes 1979

P

PActoli opes 390
pactum trãsactum 1737
paginam vtranque facere 817
palestra 1776
palinodiam canere 556
pallio manum tegunt 1074
pallium oresti texere 1449
palmam ferre & similia 170
palmarium facinus 1712
palpum obtruderet 1295
palpari in tenebris 1359
palpo percutere 1444
palumbem pro columba 1110
pamphili furtum 1482
panagæa Diana 1045
panaria ebrietas 170
pancratice valere 1021
pandeletias sententias 1449
panegyris malorum 1072
panem albũ pinso tibi 829
panem ne frangito 35
panicus casus 1339
panidis suffragium 1113
panis bene confectus 829
panis fractio 345
panis lapidosus 1544
pannus lacer 797
papę Myxus 1272
papyri fructus non postulat magnam spicam 1160
parasangis multis pręcurrere 558
parcarum mater 771
parentem laudabunt infelices filii 1041
pardi mortẽ adsimulat 844
pares cum paribus facillime congregantur 127
parendum consiliis 1378
paratus ad vtrunque 1378
parat sibi malum qui alteri parat 1686
peries dealbatus 1294
parieti loqueris 267
pari lance & simil. 593
pariter remum ducere 1693
parit puellam, etiamsi male adsit viro 957
parmula relicta 745
parni scaphula 862
pernetes obolũ reperit 963
paropsis malorum 894
par pari referre 61
parthi quo plus biberint 1730
partitio non ꝓuocatio 1293
partire ex æquo 1490
parturiunt mõtes, nascetur ridiculus mus 530
parturit Larus ibidem
parturit Cepphus ibidem
paruo emptas carnes 1505
pasetis semiobolus 958
paspalam non habet 579
passim coruos insequitur 534
pastillos Ruffillus olet, Gorgonius hircum 1045
pastoris boni est tõdere pecus non glubere 1343
patella dignum operculum 603
paternas cantiones non canit 1097
patria sua cuique iucũdissima 1411
patriæ fumus igni alieno luculentior 120
patria ibi est, vbi bene 743
patris nomẽ nõ nouit 1117
patrem suum nemo nouit 1069
patris est filius 1505
patris mali nũquam bonus filius 805
patrocli occasio 1272
patroclo sordidior 1213
patrua lingua 829
patruum esse, patruos sapere 829
pattætione calumniosior 1114
pauciloquus, sed eruditus 1387
pauone picturatior 104
pauper diuiti dãs, petit 133
pauper, sed ingeniosus 1416
paupertas sapientiam sortita est 284
pausone mendicior 1509
paxillo nudior 1100
paxillũ paxillo pellere 110
pax redimenda 1103
peccare bis in bello non licet 1112
pectines per se texunt 787
peculium re non verbis augendum est 907
pecunia absq; peculio 1600
pecunia anima 802
pecuniæ pedibus compensantur 1609
pecuniæ vir 1004
pecuniarum cupiditas Spartam capiet, prętereà nihil 983
pecuniosus damnari nõ potest 1676
pedaria sententia 608
pedem alterum in sepulcro habere 461
pedem vbi ponat, non habet 277
pedere thus 1351
pede summo 1713
pede tacito 631
pedentim ibidem
pede tuo te metire 396
pedem dextrum in calceo, sinistrum in pelui 1124
pedens mortuus iacet 1193
pede vtroque standum 1114

pedibus

pedibus sedecim superauit 1238
pedibus vtriusque claudicās 850
pedibus ingredior, natare enim non didici 703
pedibus in sententiam discedere 951
pediculi platonis 1739
pegaso velocior 1482
petus Babys tibia canit 959
peleus in machæra 1000
pelle præ te fers, & non dicas 1243
pellem caninam rodere 849
pelopis talenta 353
pellis Leonina 1281
pellis vulpina ibidem
pellenæa tunica 1188
penelopes telam retexere 249
penicissare 1214
pennas decidere 1282
pennas nido maiores extendere 399
penulam æstate deteris 616
pensum persoluere 205
pepone mellior 430
pepones 1461
per antiquum diem 1274
per anulum medium trahi 527
perca sequitur sepiam 1570
per crambem 297
perdere naulum 1279
perdicis crura 705
perdidisti vinum, infusa aqua 744
pereant amici &c. 1597
perendinum ventum prædicere 1302
per enses, per ignē oportet irrumpere 547
per extētum funem ire 858
per fluuium traducere 1614
perfricare faciem 496
perfricare os ibidem
perfrictæ frontis ibidem
pergrecari 1455
per hastæ cuspidem 1106
per harma aliquid facere 329
periculi subitum remedium 1381
peribis si non feceris 1536
periculo alieno cautus 769
periculo alieno sapiens 769
periculosum est canem intestina gustasse 822
periculū ne temere subeas 1407
periculum prorę sellis 957
perierunt bona 1274
per ignem incedis 1427
periit sus 1471
peristromata Campanica 1729
per manus tradere 1574
per medium annulum traharis oportet 527
per nebulam per caliginem per somnium 207
per parietem loqui 1234
perplexus, animique cōsternati 1382
per publicam viam ne ambules 30
perq; enses, perq; ignem oportet irrumpere 783
per satyram 1657
persici apparatus 274
persolæ nugæ 570
personam mauult quam faciem 288
perspicere ex fronte 811
persuadebis, minime, ne si persuaseris quidem 678
per tenebras quæ apud quercum 683
peruicacia stultitiæ dat pœnas 1773
per transennam inspicere 1119
pertusum dolium 411
phaiaridis imperium 611
phallus deo 1204
phæra per prçcipitiū 290
phaniæ ianua 1264
phani ostium 976
phaselitarum sacrificiū 958
phasim vsq; nauigauit 836
phicidissare 1159
philippi gallus 957
philippe tenuius 1583
philonide indoctior 639
philothesius crater 1655
philoxeni non 1777
phocēsium desperatio 1522
phocensium execratio 378
phoci conuiuium 1006
phœnicia commutatio 994
phœnice rarior 949
phœnicum more 994
phœnicum pacta 1273
phœnice viuacior 662
phormionis thori 1052
phrynichi lucta 1290
phrynondas alter 1348
phryges sero sapiunt 40
phrygium mancipium 488
phryx ipse magis 488
phryx plagis emēdatur 488
pica cū luscinia certat 508
picem mus gustat 791
picifer 1515
pictores liberi 1118
pictura poesis tacita 86
pietas vultu sæpe læditur 1702
pilam tenere more claudi 1151
pila mea est 851
pileū donat, vt pallium recipiat 828
pilum iniicere 1023
pili non facio 475
pilo dignus 478
pilos pro lana 508
pilus in medio 1740
pingui mensura 1738
pingui Minerua 63
pinguis venter non gignit sensum tenuem 1292
pinus in morem 981
pipere abundans, etiam oleribus immiscet 1194
pireus non fert vasa inania 1626
piscari in aere 260
piscator ictus sapiet 56
pisce sanior 1555
piscem aut florem olet 1572
piscis magnus nullus malus 562
piscem natare doces 1293
piscibus abstineto 36
piscis eget sale 1688
piscis mutus 290
piscis nequam est, nisi recens

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

cens 1459
piscis primum a capite fœtet 1494
piscis repositus 166
pistilli circunuolutio 655
pistillo caluior 1506
pistillo nudior 1506
pistillo retusius 1293
pitana sum 1293
pithon formosus 1284
placiadę 1434
placide bos 630
planta quæ sępius transfertur non condescit 1239
platonis numeris obscurius 918
platonis magnus annus 1286
plaustra bonorum 189
plaustra conuiciorum 455
plaustri centum ligna 1517
de plaustro loqui 454
plaustrum percellere 346
plectra cythara canunt 787
plena manu 640
plenilunio fiet 329
plenis velis 1598
pleno gradu 1765
pleno modio 1722
plumbeo iugulare gladio 860
plumbeum nummum non credam 1357
plures adorant solem orientem 1188
plures thryobolos 410
pluriũ calculus vincit 1506
plus aloes, quàm mellis habet 509
plus potentię, aut minus animi 1492
pluteum cædere 1315
plutus timidus 1340
nunc pluit, & claro nũc Iupiter 507
poculo eodem bibere 315
poculo perforato bibere 862
podex lotionem vincit 613
podex mulieris 1302
poetę & pictores liberi 1118
poeta malus pro eleganti medico 876
poeta ne tibi feceris inimicum 540
pollicem premere, aut vertere 495
pollicẽtis se promissa re præstiturum 1377
polycrates matrem pascit 969
polypi 802
polypi caput 618
polypi mentem obtine 98
pomarius Hercules 944
pomœrio minore finire 1301
pontificalis cœna 1157
porcellus Acarnanius 785
porcum immola 500
porcus obesus 1292
porcus Troianus 1740
porrectis dormire pedibus 481
porro a Ioue atque fulmine 223
porsenæ bona 465
portus miseriæ ars 427
porta itineri longissima est 1596
post acerba prudẽtior 1509
post bellum auxilium 1291
posteriores curæ meliores 193
posterioribus melioribus 193
posterius dictum 1747
post festum venisti 553
post fluuium 1615
post folia cadunt arbores 1016
post Lesbyum castorẽ 370
post piscem ficus 1441
postica sanna 1460
postico discedere 1615
post mala prudentior 225
post Marathonem pugna 1498
post Panathenæa 553
post principia 222
post pythia 553
post rem deuoratam ratio 1750
præconium mercenarium 1712
præficarum more 1759
prælio victus, nõ bello 1763
pręmansum in os inserere 753
pręmouere venatum 1256
pręsentibus rebus consulendum 1718
præsens abest 980
præsentem fortunam boni consule 227
pręsentem mulge, quid fugientem insequeris 1176
pręstat habere acerbos 1513
pręstat inuidiosum esse quã miserabilem 1553
pręstat vni malo obnoxium esse, quam duobus 1479
pręstat canem irritare quã anum 1675
pręstituere metam 1301
pręstantior alius aliis 1993
pręter casam ne fugias 272
pręter Sibyllam leget nemo 1480
pręuertit ancoræ iactũ deus 1499
præxillę Adonide stupidior 1032
preces armatæ 1758
præmenda occasio 1404
pręmere pollicem 495
prienensis iustitia 1289
prima facie, prima fronte 566
prima felicitatis pars sapere 1770
primas ferre 822
primas iactare hastas 1776
primoribus labiis degustare 567
primum apes abigẽdæ 1700
primum aut vltimum quid 719
primum experienti venia 557
primũ Mars in filiis laudatus est 1289
primum recte valere, proxima forma 1135
primus & vltimus 43
princeps & æqua iniqua audit 382
primus veniens primus molet 1060

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

princeps ſapit congreſſu ſapientum 1286
princeps indiligens 1416
principatus Scyrius 369
principes iter ſe noti 1407
principium dimidium totius 136
principium medium, finis 1666
principi obtemperandum in omnibus 1775
principũ fauor neceſſarius 1405
prior occupat 1401
priſcis credendum 1735
prius antidotum quam venenum 1520
prius duo echini amicitiã ineant 850
prius lupus ouẽ ducat vxorem 1552
priuſquã aſſa ſit farina 1187
priuſquam gallus iterũ cecinerit 1362
priuſquam mactaris, excorias 1187
priuſquam ſortiaris, communia deuoras 1287
probæ materiæ probus artifex 1290
pro beneficentia Agamemnonem vlti ſunt Achiui 902
pro bonis glomi 1282
probrum honeſtum 946
pro cæco exoculatus eſt. 1352
procridis telum 981
procul ab auribus nuntius veniat 1174
procul a Ioue 225
procul a pedibus equinis. 223
pro Delo Calauriam 1499
prodeſſe poteſt qui nocere 1405
prodico doctior 1483
pro eleganti medico malus poeta 1241
proæmium longum audiẽdi cupido 1697
profani fores occludite. 1257
profetus ad apaturia 1227
profundum ſulcum 1474
prolixius Iliade 1580
pro malo cane ſuem repoſcis 1290
promeri canes 981
promiſſa pręſtiturum 1399
promus magis quam condus 848
promus eſto 1207
pronomi barba 1472
procœmia magna de parua re 1215
properans nimium, ſerius abſoluit 1274
pro perca ſcorpium 902
propria vineta cædere 394
prora & puppis 42
protei more 1217
proteo mutabilior 730
proteruiam fecit 546
protinus apparet, quæ planta frugiferæ futuræ. 1471
prouinciam capere aut tradere 830
prouoluitur ad miluos. 1289
prudentia coniuncta cum viribus 1387
prudentia ſenum 1404
prudens inflamma mitto manum 1290
prudentiores etate 1402
pruriunt dentes & ſimil. 828
pſallium iniicere 1665
pſaphonis aues 167
pſecas aut ros 1044
quam apes apum ſimiles. 279
pſydracia 1600
pſyra Bacchum 1229
pſyrice facta 615
ptolemaica lis 1289
publica via ingredi 1257
publica via ne ambules 31
pudebat recuſare, & non audebant ſuſcipere 1139
pudor & metus 1392
pudor in oculis 665
pudori lucrum præſtari. 1345
puer glaciem 710
pueris puer, in conſilio ſenex 803
pueros odi præcoci ſapientia 1467
puero gladium 32
vel puero perſpicuum 650
pugna peracta venire 1046
pugna verbis non re 1394
pugno tenere 1661
pulchra noxa 702
pulchre fallit vulpem 1571
pulchrorum etiam autumnus pulcher eſt 213
pulchrum ſepulchri elogio 1700
pullati de pace conſultant 56
pullus tuus ſemper paruus 958
pulmo prius veniſſet 1577
pulmonis vitam viuere. 1790
puluerem excutere 1021
puluerem oculis offundere 1043
punica fides 484
punicis malis omnibus ineſt granum aliquod putre 1206
punctis omnibus 313
punctis ſingulis ibid.
puncto non diſcedam 276
puta a nuptiis 1037
purgatis auribus 855
purior clauo ibi.
purpura iuxta purpuram diiudicanda 669
purpura voracior 799
purus puram defluit aquã 1173
puſillum puſillo addere. 522
puſillus quantus Molon. 1273
puteum fodit iuxta fluuiũ 1206
puteus argenteus 1634
putre ſalſamentum amat origanum 798
pygmæorum acrotinia coloſſo adaptare 1463
pylea & Tyttygias hæc nouit

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

nit 969
pylus ante pylum 1008
pyrauſtæ gaudes gaudium 1186
pyrauſtæ interitus 552
pyrrhandri commentum. 1184
pyrrichen oculis præ te ferens 1364
pyrrhias bouem immolauit benemerenti 810
pythagoreis taciturnior. 1513
pythagoræ ſymbola 23
pythia & Delia eadem 935
pythum verſus via iterum atque iterum 1803

INDEX APENDICIS PROVERBIORVM.

PAcis tempore de bello cogitandum 2016
pacuuii teucrum ediſcere. 1991
paguri ſapientia 1954
palatum non rigat 1825
palephatus nouus 1962
pallenicum tueri 1840
paludem, & ſalinas emere oportet 2034
panem, & pugnum 1847
panis prior prora 2016
pardalis exuuium induere 1887
pardus maculas non deponit 1942
paruis parua dant Dii 1975
paſcitur rore 2031
patere legem quam tu ipſe tuleris 2018
patroclum ſub ſpecie 1915
pauca male parta multa bene cõparata ꝑdunt. 2017
pauo ſe circumſpectãs 1911
pauperi vitulum eſt caſtrũ 2035
pedem porrigis, & manum peteris 1880
pelaſgi olim, poſtea Danaidæ 1905
perca melanurum ſequitur 1850
per eũdem lineam reciprocare 2008
pergæa Diana 1808
perſicæ menſę &c. 2028
perſium legere nolo 1977
perſonam, nõ faciem gerit 2007
phœnicis inſtar reuiuiſcere 1899
phœnicium mẽdaciũ 1811
pharmacis amaris amara bilis 1924
pharus 2016
phaſis neq; mala eluat 1871
philoxeni codicillus 1954
phryx non minus, quã ſpintharus 1818
pica Sirenem imitãs 1876. 2001
pigmei, vel Thiodamas cũ Hercule 2019
pigmeum imponere coloſſo 1993
pigris ſemper eſt feſtũ 2025
pilum vulpes mutat nõ mores 2038
piſandri galeam & ſupercilium 1926
piſces magni paruulos comedunt 2021
piſcis vulgaris ſpinas non habet 1971
piſtillum exornatum 1983
pituitam à naribus detergere 2008
planus ſemel crura fregit 2032
plato amicus, magis amica veritas 2001
plauſtrum perculit 2029
plus verrere, q̃ ſerere 2002
pœnas Mithrii ſuſtinere. 2016
poetica Crateris 2036
poculum Helenæ 1909
polycleti norma 1901
polypus ſcopulo affixꝰ 1885
poma agreſtia cum Acylis 2031
poma Alcinoo dare 2040
poma citius myricæ ferent 2001
poſtes tranſcendere 1851
poſtica recipere, antica excluſum 1870
poſtico diſcedere 1615
poſt vulnera clypeum ſumere 2038
præ Nili cataractis 1928
præſente arbore ligna omnes colligunt 1964
præſentia famam minuit 2003
præmanſum in os inſerere 1075
primus ĩter paſtores Daphnis 1950
primus, mediꝰ, nouiſſimus 2004
primus, ſecundus, tertiꝰ ibi.
prius quã ignitus lapis enatarit 1866
priuſquam pinſueris farinam ſubigis 1858
pro amphora vrceus 2036
pro aris, & focis 2006
problema Archidemicum. 1993
prodit crimen conſcientia 2018
producere ad ſcamma 2009
pro incerta ſpe certa ꝓmia 2021
proletarius ſcriptor 2003
pro pede xenium 1898
proteruia ignominiam prę cedit 1832
pro virgine ſerua 1903
puerorum ab vlnis barbam vellere 1987
pugna cõſilia ſcindit 1830
pulchra apud pueros ſimia 2004
pulchriorem perſequitur 2025
pulegium apud indos pipere precioſius 1978
pulmonis vitã viuere 1790
puteus ſi hauriatur 1863
pura à nuptiis 1037
puluere extrito decertat. 1974
pythiæ Myſii talenta 2013. 2030
pyrrhicham camelus didicerit 1904

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

pyrrhonia hęſitatio 1915
pygmeũ imponere coloſſo 1992

Q

QVadra propria 1762
quadratus hõ 1678
quam Clinia ex Demetrio 1765
quæ apud inferos 263
quæ apud Sagram 535
quæ circa ſalẽ, & fabam 45
quæcunque mentiuntur ſomnia 464
quæ dantur 1481
quę deciderũt, ne tollito 34
quę dolent, ea moleſtum eſt contingere 1451
quæ ex antiqua 1373
quæ non poſuiſti, ne tollas 1231
quæ quis ipſe facit 1686
quære hoſpitem 456
quærens obſonium, veſtem perdidi 879
quæ ſemel ancilla, nunquã hera 1583
quæ ſero cõtingunt, ſed magnifica 1378
quæ ſub alis fiant 743
quæ ſupra nos, nihil ad nos 387
quæuis terra patria 743
quę vncis ſunt vnguibus ne nutrias 30
qualis hera, tales pediſſeq; 1585
qualis vir, talis oratio 374
quã apes apum ſimiles 279
quam curat teſtudo muſcã 1026
quam in tragœdia comici 1753
quam facile vulpes pirum comedit 1277
quam quiſque norit artem in hac ſe exerceat 373
quando id fieri non poteſt 1288
quantum habet 1515
quãtum ex Bacchanalibus 1435
quantum non miluus oberret 1288
quantũ pedibus potes 1663
quarta luna nati 90
quaſi dies dicta ſit 1713
quaſi locũ in balneis 1069
quaſi millus cani 1549
quaſi ſutrium eant 1540
quatuor aures habenti auſculta 174
quatuor obolis non ęſtimo 1028
quauis re dignus 479
quem mater amictũ dedit obſeruare 215
quem fortuna pinxerit 165
ex quercubus ac ſaxis nati 318
quercum aliam excute 293
quercus bacchatur 1494
quercus multis ictibus deiicitur 521
queruli in amicitia 1507
qui amant ſibi ſomnia fingunt 802
qui arat oliuetum 635
qui bene coniiciet, hunc vatem 797
quibꝰ nec ara nec fides 1351
qui canẽ alit exterum 1197
qui circa ſalem & fabam 45
qui cõtinet arcanum 1419
quicquid in buccam venerit 320
quicquid in linguam ibid.
qui cum contemptu vitæ inuadunt 1386
quid ad farinas 1296
quid ad mercurium 1176
quid cæco cũ ſpeculo 1357
quid diſtẽtæra ſupinis 216
qui domi compluitur 1505
quid niſi victis dolor 899
quid non fies profectus Arbelas 996
quid opus erat longis canere tibiis 335
quid ſi cœlum ruat 317
quid tandem non efficiant manus 1350
quid tibi Apol. cecinit 996
qui eget, in turba verſetur 1415
qui apud inferos ſunt terniones 1042
qui è nuce nucleũ eſſe vult frangit nucem 1041
qui inſpuerit in cauernam formicarum 1625
qui lucerna egent infundunt oleum 1652
qui iure perierunt 1419
qui modus equitum 997
qui mori nolit ante tempus 165
qui multa rapuerit, pauca ſuffragatoribus dederit ſaluus erit 729
qui multum obfuit 1577
qui nimiũ properat, ſerius abſoluit 1274
qui nocere poteſt, idẽ prodeſſe 1405
qui non litigat cœlebs eſt 1479
qui non zelat 1640
quintæ claſſis, pro poſtremo 675
qui obtiſceſcit 1393
qui omni in re, & in omni tempore 1040
qui paratus ad reſiſtendum 1389
quis parentem laudabit, niſi infelices filii 1041
qui primus venit primus molet 1069
qui prior læſit 1756
qui probus Atheniẽſis 1450
qui quæ vult dicit 55
quis aberret à ianua 364
qui ſeſe non habet, Samum habere poſtulat 463
quiſquis is fuerit 1385
quiſque ſuam rem meminit 1446
quiſquis tarde venit ad cœnam 1606
quis vſus cępis putridi 1174
quod adeſt, boni conſule 1413
quod alibi diminutũ, exæquatur alibi 1386
quod aliis vitio vertas, ipſe ne feceris 1397
quod alius cõdiuit coquus, aliter condiam 1467
quodcunque in ſolum venit

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

nit 1288
quod datur accipe 1757
quod dedi, datum nollem 842
quod fieri nequit, ne inci-piendum quidem 1774
quod in animo sobrii, id in lingua ebrii 660
quod in corde sobrii, in lin gua ebrii 660
quod index auro, id aurum homini 837
quod non opus est, asse cha-rum est 1558
quod pulchrum, idem ami-cum 1660
quod recte datum est 1697
quod volumus sanctum est 1036
quo properas, nũ ad Ephe bum 650
quo semel est imbuta 821
quos non tollerent centum Aegyptii 1270
quo terrarum raperis 1784
quot homines tot sẽtẽtiæ 173
quot seruos habemus, toti-dem habemus hostes 764

INDEX APENDICIS PROVERBIORVM.

Qvadrãte dignũ 1793
quadricubitus homo 1797
quærere cinerem 2037
qua in re clarus quisque, ad eam properat 2011
qualis hera, talis canis 1900
quam facile canis exta edit 1977
quãtum vbiq; possunt duo oboli 1998
quasi locum in balneis oc cupare 2004
quasi Nauplius Caphareo rediens 1824
quatuor habens capita. 1987
quem Cos non nutrit, illũ nec Aegyptus 1844
qui celocem regere nequit, onerariam petit 1960
quid barbiton Crocoto lo-quitur 1939
quid cothurnus cum claua; 1935
quid delphino, & boui com mune 1845
qui honorat seipsum ho-norat 2014
quid Lecytho cum stro-phio 1882
quid Lyra Cantalicę 1939
quidquid licet, minus desi-deratur 2010
qui sitiunt silentio bibunt 1936
quo curris potius quã ad Ephebum 1831
quod dubitas, ne feceris 2015
quod sal carni 1946
quorsum opus amicis si fa-ueat Deus 2001
quot fluctus insulæ 2011
quot Ilicis folia 2011

R

Radit vsque ad cutem 1193
ne ramenta quidem ne fe-stuca quidem 578
ramenta melior ibi.
rana cum locusta 1599
ranæ aquam 1291
rana Gyrina sapiẽtior 645
ranarum more 1291
ranarum palustriũ maior est mihi cura, quam rerũ istarum 1128
rana Seriphia 292
ranis vinũ p̃ministras 760
rapere a veru 355
rapina Cotytiis 1373
rapina rerũ Cinnari 1037
rara auis 641
rara fides 1200
ratio quidem apparat, argẽ-tum 1703
ratio sapienti pro necessita te 2015
rebus turbatis & pessimus in honore est 742
receptui canere 1283
recoquere 333.
rectam instans viam 1746
rectam ingredi viam 1256
recurrere satius quam cur-rere male 452
recusare pudebat, & non au debant suscipere 1140
reddidit Harpocratem 1450
refingere 333
refutantis laudem immodi cam 1376
regia vacula 1037
regis cerebrum 382
regulus bipedum nequissi-mus 668
regum offensæ vitãdę 1416
regum aures atq; oculi mul ti 109
regum manus longæ ibid.
relicta parmula 745
relinque quippiam & Me-dis 172
rem suam quisque memi-nit 1446
rem acu tetigisti 855
rem factam habere 1430
rem factam stultus intelli-git 57
remis velisque 238
remũ ducat qui didicit 158
remum ducere 1693
re opitulandum, non verbis 1392
repagula aperire 228
repartazare 1168
reperire rimam 1170
reperit deus nocentem 904
rerum omnium vicissitudo 1404
res ad Triarios rediit 51
res Cannacæ 997
res est in cardine 49
res indicabit 282
res vbi abest, optima est opi nio 664
resecare ad viuum 816
resistere paratus 1388
res in nostro foro vertitur 1287
res palestræ & olei 1776
respiciens illo, sed hic remit tę bona 1299

respu-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

respublica virũ docet 1518
respublica nihil ad musicum 1694
res salua est, saltat senex 1116
res sacra consultor 653
res tuas tibi habeto 1699
rete albo aliena captas bona 1346
rete hoc nihil attraxit 548
reti vento venaris 257
rex aut asinus 1267
rex sum 1735
rex tragicus Chartaceus 888
redamantheum iudicium 1038
rhadamanti iusiurandum 1037
rhamnusia Nemeses 917
rhamnusius 1272
rheginis timidior 1037
rhinocerotis nasus 481
rhodienses decem, naues decem 968
rhodiorum oraculum 921
rhodii sacrificium 920
rhodus hic, hic saltus 1191
riptasis 745
rimam reperire 1170
risu emori 1462
risus Chius 320
risus de hoste iucundissim⁹ 769
risus equinus 1247
risus Ionicus 319
risus Megaricus 320
risum cui ista pariũt in me is ne gaudeat 1360
risus Sardonius 1245
risus syncrusius 919
riuulum inducere 1117
romanus sedẽdo vincit 586
romano more 170
rore pascitur 1526
rosam quæ præterierit, ne quæras iterum 920
rosam cum anemona confers ibidem
rosa non nascitur e squilla 805
ros aut psecas 1044
roscius 1654
rotæ multæ voluentur 1514
rudibus semel, lac decies pallidus 1284
rubo arefacto præfactior 691
rubo neglecto vitis impetitur 464
rude donare 375
rudem accipere 536
rudentem omnem mouere 168
rudentes & remos cum armis mutauit 1193
rudius ac planius 64
rufilus pastillos olet, Gorgonius hircum 1045
ruminare negotium 1363
rumor publicus non omnino frustra est 1678
rupta ancora 1446
ruris fons 928
rursus iterum tranquillitatem video 695
rus ciuitas 921
rusticanum oratorem ne cõtempseris 921
ruta cæsa 1534
ruta opus est 1527

INDEX APPENDICIS PROVERBIORVM.

Radices litterarũ amaræ fructus dulces 2010
rarum carum 1978
rastris eburneis solum vertere 2001
ratio sapienti pro necessitate 2015
recessit ab aula 2034
recte condire cuiuis non est 1866
repente tamquam procella 2015
reperit patella operculum 1962
respõsa numinis, vt æditicus prædicas 2012
rete inflas 1932
retibus confert, nihil tamẽ capit 1976
romana libertas 210
rore pascitur 2030
rosæ inter vepres nascuntur 1996
rubus etiam e vite nascitur 1827
rudẽte omne remisso 2008
rudens omnis disruptus est 1943
rupturam consue acum & filum sumens 2003
rurestris locusta 1883
rusticanus Oenomaus 1833

S

Saburratus 1358
sacer manipulus 1615
sacer piscis 1620
sacra hæc non aliter constãt 852
a sacra linea mouere talum 36
sacram ancoram soluere 53
sacra nihil sunt 1285
sacra haud sacrificata deuorare 801
sacra prophanis miscere 217
sacrum sine fumo 579
sæpe etiam est holitor valde opportuna locutus 337
saguntina fames 400
salacones 1768
salaminia nauis 1183
sale emptum mancipium 462
sale & aceto 1752
sale defricare 547
salem apponito 35
sal & faba 45
salem & fabam 1258
salem & caseum edere 1595
salem & mensam ne prætereas 344
sal & mensa 1718
salem & oleum oportet emere 1295
salem lingere 1351
sale nihil vtilius 1715
salem vehens dormis 462
sale perunctus, hic adiuuabitur 1225
saliares cenæ 1719
salillum animæ 1751
salis modius absumendus priusquam fidas 434

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

salis onus vnde venerat, illuc abit 462
salires dapes 1719
saliua Mercurialis 574
saliuam imbibere 820
saliua prima ibidem
salmoneus alter 1789
salsamētum putre amat origanum 799
salsitudo non inest illi 780
salsuginosa vicina 368
salutetenus amici 1201
saluete equorum filiæ 1685
sambico grauiora patiē 91
sambucā citius caloni 1269
samiii literati 1602
samii mores 1603
samiorum flores 1036
samiorum laura 1370
samiorū mala metuis 1463
samium comatum 1371
sanguine flere 844
sanior pisce 1555
sapiens sua bona secum fert 1565
sapiens non eget 1687
sapiens diuinat 1626
sapientia gubernatur nauis 1763
sapientia nunc viuit 1190
sapientia vino obumbratur 722
sapientem apud stultos loqui molestum 1066
sapientibns omnia facilia 734
sapientes tyranni, sapiētum congressu 1286
sapientum octauus 519
sarcinator summum centonem 1763
sardanapalus 1349
sardi venales 342
sardonica tinctura 1025
sardonius risus 1245
sarone magis nauticus 1182
sarpedonium litus 1035
satanas satanam 111
sat cito, si sat bene 445
sacietas ferociam parit 1357
satis quercus 228
satius est initiis mederi quā fini 137
satur impera 1529
saturnalia non semper erūt 108
saturnia olet 670
saturnia tempora 1006
saturniæ lemæ 670
saturni lacrymæ ibidem
saturni podex 1201
saxum voluere 829
saxum volutum non obducitur musco 1239
scapha magis mutus 1007
scaphula Virgultea Aegeū transmittere 661
scabrosior leberide 1174
scabere caput 1315
scarabeo citius persuaseris 1696
scarabeus citius faciet mel 1671
scarabeus abominandus 1065
scarabei vmbræ 1160
scarabeo nigrior 1159
scarabeo vnguentum inuisum 171
scarabeus aquilam quærit 1316
scellii filiū abominor 1691
scenæ seruire 97
scientiam ad extremum ad cerse 1299
schœnicolæ 1727
scindere glaciem 1286
scipioni arundineo inniti 932
scit quomodo Iuppiter duxerit Iunonem 1527
scolon nec proficisceris ipse nec alterum comit. 838
scopę dissolutæ scopas dissol uere 334
scopo aberrare 586
scopum attingere 586
scopo nullo proposito iaculari ibidem
scorpium pro perca 902
scorpius sub omni lapide 245
scraptæ 1730
scriptura & Leucæus non idem sunt 1283
scropha alba fęcūdior 1037
scrupulum abeunti 29
scurra semel, nunquam pater fam. 815
scutica vna omnes impellit 1085
scuto pacem petere 1097
scutum abiicere 745
scyrius principatus 370
scytala Laconica angustior 692
scyta accissans asinum 747
scytala tristis 692
scythamalus 1720
scytharum oratio 767
scytharum solitudo 1285
scythica potatio 778
secum viuere 259
securim iniicere 1715
sedecim pedibus superauit 1238
sedens aliud quā stans 1201
sedens columba 1280
seianus equus 616
seipsum vincere 149
seiuncta sunt Merrhæ ac Siloam fluenta 1228
sellā oleo ne absterseris 34
sellissare 1529
semel rudibus, ac decies pallid. 1284
sementem vt feceris, ita metes 512
seminare in saxis 254
semitam quęris quum adsit via 1469
semper affert Libya mali quippiam 1342
semper agricola in nouum annum diues 1033
semper aliquem virum magnum 1743
semper aliquis in Cydonis domo 700
semper graculus adsidet graculo 127
semper Ilio mala 1438
semper faciliter cadunt Iouis taxilli 175
semper leontini circa pocula 184
semper me tale hostes insequan. 994
semper similem ducit deus ad similem

ad similem 127
semper superioris anni meliora 1285
semper virgines furiæ 1033
semper seni iuuenculam subiice 1284
semiramidis muri 1504
senecta leonis præstantior hinnulorum iuuēta 1099
senectuti labor obsonium optimum 1205
senectus non sola venit ibi.
senem erigere 1223
senem admonere 150
in senem ne quod collocaris beneficium 597
senescere in sola sparta expedit 1487
senescit bos 1224
senesco semper multa addiscens 504
senes mutuum fricant 47
senex bos non lugetur 1034
senex psittacus negligit ferulam 151
senex secunda saltat 1115
senior anno sio 1357
seni baculus maxillæ 907
seni puellam subiice 1284
senis doctor 150
senis mutare linguam 150
sensum tenuem non gignit venter pinguis 1292
senium mala accellerant 1418
senum consilia 1253
senum prudētia 1403. 1420
sententia vtroque mutans 1313
sententia Pandeletia 1449
septa transilire 614
septem conuiuium, nouem conuicium 224
septennis edentulus 695
sepulchrum viuum 810
sepulchri pulchrum elogio 1700
septimus bos 601
sequitur perca sepiam 1570
sera in fundo parsimonia 723
serendum & post malam segetem 1544
serere ne dubites 137
serenitati nubem inducit 1531
seriphia rana 292
nec seritus nec meritum mihi 393
sermonem diuinum excipio 1576
sero venisti 1520
sero molunt deorum molæ 1551
sero venisti, sed in colonum ito 1034
sero sapiunt Phryges 56
sero vidit iustitiam 1770
serpes ni edat serpentem, draco non fiet 1203
serpentem coruus 146
serpentis oculus 572
seruabis bouem 1422
seruatori tertium 988
serui dimidio mentis carēt 764
seruilis capillus 762
seruire scenę & simil. 97
seruire tempori ibidem
seruorum ciuitas 1035
seruum haud veho 1372
seruum pecus 151
seruus Car 346
seruus cum sis, comam geris 1035
seruus seruo præstat, dominus domino 786
sesquipedalia verba 718
seuum vnde excoquat 1369
sexagenarios de pōte deiicere 296
sibi canere 1281
sibi malum reperit 1418
sibi parat malum, qui alteri parat 1686
sibi placet 119
sibi pulcher 120
sibi quisque amicus est 221
sibi sapere qui nescit, frustra sap. 351
si bouem non possis, asinum agas 992
sibyllæ folium 327
sibylla viuacior 1449
si caseum haberem, non desiderarem obsonium 1241.
sicco iunco 1716
si coruus possit tacitus pasci 1465
si crebro iacias, &c. 114
siculæ nugæ, Gerræ, persolę nugę 814
siculissare 1280
siculus omphacizat 861
siculus coquus 728
siculus mare 749
siculus miles 1282
sicion arrodens vxor lacernam texe 1569
si deus voluerit 1407
si dixeris quę vis, audies quę non vis 55
signum bonum aut malum 1194
sileni Alcibiadis 1179
silētii tutum præmiū 1253
silentium multas amicitias diremit 642
silentium mulierem ornat 1467
si leonina pellis non satis est, vulpina addenda 1281
silurus putris in quadra argentea 422
simia barbata seu caudata 1280
simia fucata 1359
simia in pelle leonis 209
simia in purpura 411
simia non capitur laqueo 587
simiarum pulcherrima deformis est 878
simia simia est etiā si aurea gestet insignia 411
simile gaudet simili 126
similem simili adducit deus 126
similes captiuis ex pylo 1470
similes habent labra lactucas 602
similior ficu 993
simonidis cantilenę 103
simpularię 730
in simpulo 730
simul & da & accipe 993
simul & dictum & factum 1053

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

ſimpliciter loqui 1404
ſimul & miſertum eſt, & interiit gratia 1131
ſimulare cupreſſum 284
ſinapi victitare 1588
ſine canibus & retibus 1691
ſine capite fabula 47
ſine Cerere & Baccho friget Venus 807
ſine cortice nabis 491
ſine farina ne ſacrificato 35
ſine ope diuina nihil valemus 1402
ſine pennis volare haud facile 1282
ſine riuali diligere 640
ſine ſanguine vincere 911
ſine ſacri. hereditas 204
ſine vt incolumis redeat 1605
ſi non ad ſunt carnes, taricho contentos eſſe oportet 843
ſinopiſſas 1179
ſinui inſpuere 399
ſiphniaſſare 1283
ſi quid mali, in pyrrhā 1143
ſi quis iuxta ciuitatem clypeus 1446
ſiren amicum nunciat, apis hoſpitem 993
ſiſyphi artes 1349
ſi tanti vitrum, quanti margaritum 1512
ſi tibi amicum, nec mihi inimicum 645
ſi tibi machęra eſt, & nobis vrbina eſt domi 1033
ſi tu proreta 1721
ſi vel aſinus canem momorderit, litem mouebit 523
ſi uinum poſtulet, pugnos illi dato 902
ſi vultus es, cadauer expecta. 413
ſmaragdus in luce obſcurus 1226
ſocratis callus aut Gallus 1760
ſoleis alieni vti 1696
ſolem orientem plures adorant, quam occidentem 1188
ſolę lacęnę viros pariunt 1499
ſolem adiuuare facib. 1674
ſolitudo ſcytharum 1285
ſolidos è clibano boues 1104
ſoli lumen inferre 859
ſol omnium dierum nondū occidit 409
ſolum vertere 778
ſolus amas 641
ſolus currens vicit 452
ſolus ſapit 782
ſolus venter ſupereſt 1357
ſomnio beatus 463
ſomnium hybernum 1714
ſomnium tuum tibi narro 1052
ſomnus abſit ab oculis 1005
ſomnus domat famem 927
ſontica cauſa 1733
ſomnum non capit 1556
ſophocles 764
ſorbere & flare ſimul 735
ſorex ſuo indicio periit 209
ſortitione nondum facta cōmunia deuorat 1287
ſortem & vſuram perſoluere 1653
ſoterichi lecti 1536
ſpartana diſciplina 809
ſparte ſerui maxime ſerui 1707
ſparta generoſior 1015
ſpartam nact. es hanc orna 856
ſpem precio emere 811
ſpe inani flagrat 1496
ſpes tenuis 1029
ſpes alunt exules 1137
ſpes bona oſtenſa 1414
ſpes ſeruat afflictos 1544
ſphaceli faciunt immunitatem 162
ſphęram inter ſeſe reddere 1140
ſphęra per pręcipitium 290
ſphondyla fugiens peſſime pedit 1352
ſpicam e culmo coniicere 1467
ſpicam magnam non poſtulat papyri fructus 1160
ſpina cum parua eſt bona videtur 1207
ſpine 888
ſpirat cæcias 1695
ſpithama vitæ 729
ſponde, noxa præſto eſt 404
ſpongia corrigere 313
ſpongia mollior 430
ſolum vertere 378
ſponſi vita 1053
ſpillas a ſepulchro vellas 771
E ſquilla non naſcitur roſa 805
ſtadiis centum præcedere 1238
ſtans aliud quam ſedens 1200
ſtateram ne tranſgrediaris 24
ſtatua taciturnior 152
ſtatuā faucibus colas 1234
ſtellis ſignare 310.1268
ſtentore clamoſior 769
ſterilior agrippo 890
ſterilem fundum ne colas 1671
ſteſichori ne tria quidem noſti 1061
ſtilla aſſidua cauat lapidem 1182
ſtillo appetere 315
ſtilum vertere 313
ſtimulatores boum multi, oratores pauci 410
ſtimulis fodere 143
ſtimulum in foramen non licitum trudere 1243
ex ſtipula cognoſcere 593
ſtrabus inter cæcus regnat 1244
ſtragula ſemper conuoluta habeto 34
ſtrobilis carcini fortunatior 1154
ſtrumā dibapho tege. 1757
ſtrychnum bibit 499
ſtultior praxillæ Adonide 1032
ſtultior Melitide 1547
ſtulto ne permittas digitū 1254

ſtultus malo acce, ſapit 57
ſtultus opportuna loquens 337
ſtultus qui patre cæſo liberis pepercit 598
ſtultus ſtulta loquitur 105
ſtupa ſeniculus 1051
ſuadæ medulla 955
ſuadeo quod ipſe facturus eſſem 1407
ſuade lupis vt inſaniant 1526
ſuam quiſque homo rem meminit 1446
ſub aliena arb. fructũ 1642
ſub alis quæ fiunt 734
ſub cultro liquit 1093
ſubere leuior 812
ſuber 1295
ſuber immerſibile 812
ſubitum remedium periculi 1381
ſubligaculum ſeu brachas oſtentare 1233
ſub manu naſci 98
ſubmiſſis alis gallus 704
ſub omni lapide ſcorpius dormit 245
ſub pallio habere manum 1074
ſub pollice ducere 1155
ſubuentanca parit 1347
ſub vnam Myconum omnia 834
ſuccedunt mala malis 1408
ſucco ſuo viuere 1019
ſuem irritat 988
ſuem Veneri immolauit 1112
ſuem repoſcis pro malo cane 1290
ſuere capiti malum 1122
ſuffenus aut Meuius tibi ne ſis 861
ſuffragium optimum 1706
ſui cum amaricino nihil 247
ſui tibicen 891
ſulcum profundum 1474
ſummam manum addere 32
ſummaria indicatura 1037
ſummis ingredi pedibus 1511
ſummis labiis 567
ſummis velis vti 761
ſummis vnguibus ingredi 700
ſummo animo inhærere, id eſt deuiter 585
ſummo digito 569
ſummo digito caput ſcalpere 488
ſummo pede 1713
ſummum cape & medium habebis 761
ſummum faſtigium imponere 132
ſummum ius, ſumma iniuria 584
ſuo gladio iugulari 74
ſuo iumento ſibi malum accerſere 74
ſuo ipſius laqueo capi 75
ſuo ipſius iudicio periit ſorex 208
ſuo quiſque ſtudio gaudet, 1409
ſuorum obliuiſci 833
ſuper a pio certamus 1093
ſuperauit dolum Troianũ 1723
ſuperatus es a gallo quopiã 1489
ſupercilium attollere 497
ſupercilium ponere ibidem
ſupercilium contrahere 1277
ſupercilium ſalit 1716
ſuperis impari numero 30
ſuper te hæc omnia Leparge 1477
ſupinus 480
ſupremum fabulę actum addere 132
ſurculus ſurculum ferens 1767
ſurculum defringere 1782
ſurdaſter cum ſurdaſtro litigat 1241
ſurda teſtimonia 1279
ſurdo canis, fabulam narras 265
ſurdo oppedere 251
ſurgens è lecto, veſtigium corporis confundito 36
ſurſum verſus ſacrorum fluminum feruntur fontes 178
ſus acina dependens 1224
ſus agreſtis vbi peperit, non pluet 873
ſus commeſſatur aut ſaltauit 1277
ſus cum minerua certamen ſuſcepit 66
ſus in volutabro cœni; 1510
ſus Mineruam 65
ſuſpendio deligenda arbor, 583
ſuſpende te 996
ſuſpicax vulgus 1410
ſus quiuis non hoc ſciet 864
ſus petiit 1471
ſus ſui pulcher, aſinus aſino 1739
ſus per roſas 1348
ſus ſub fuſtem 992
ſuſtine & abſtine 952
ſus tubam audiuit 246
ſutorium atramẽtum 1278
ne ſutor vltra crepidem 349
ſutrium ire 1540
ſuum cuique pulchrum 118
ſuus cuique crepitus bene olet 1217
ſuus rex reginæ placet 83
ſybariſſare 725
ſybaritæ per plateas 727
ſybaritica calamitas 726
ſybaritica menſa 724
ſybaritica oratio 380
ſybaritici ſermones 1634
ſybari qui mori nolit ante tempus 163
ſycophante morſus immedicabilis 913
ſydera addere cœlo 1481
ſyloſontis chlamys 610
ſyloſontis opera ampla regio 611
ſyluam multã portas 1304
ſyluæ ligna inferre 443
ſymphoniacus bonus malus choraules 1709
ſyncerum vas incruſtare 212
ſyncretiſmus 44

ſyracuſa-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

syracusana mensa 727
syracusanorum ne decima quidem pars 833
syrbenę chorus 971
syrorum olera 500
syrus quum non sis, ne syrissa 1207

INDEX APPENDICIS PROVERBIORVM.

Sacrum ignem inflare ne fas 1871
salaminia nauis 2034
salem nequidem dederit 1952
sal fatuus 1946
sabula leonem excipere 1989
saliuas & paludem emere oportet 2034
salmoneus alter 1789
sal patrię pluris faciundus, quam hospitis mensa 2014
sal quemadmodum carni 1946
sanguis & anima 1851
sannione domi non relicto 1996
sanitatis mater indigentia 2015
sapientes sunt qui veteri vino vtuntur 1990
sapientia in exitu canitur 2006
sapienti ratio pro necessitate 2015
sapede videmur 1813
sexcus homo 1277
scaperdam trahere 1876
schema & gradus 1976
scommata Dionysiaca 1852
scribere in cinere 1958
scriptor proletarius 2003
scripturæ & ventis in aqua credere 1834
scytha equum 1913
semel in laqueum vulpes 1830
senator absque prouocatione, legatus sine mandatus 1988
senis ira 1935
senex tripuet 1972
serpens in gremio 2035
serram per eandem lineam reciprocare 2005
sex congios capit 194
sicula aula 2040
siculę mensę 2028
sicyonei calcei 1991
simia pulchra apud pueros 2004
simię, sanguinem profudisse 2000
simonidis lacrymę 1348
simulacrum pictum 1842
sinapi Isthmum bibit 1957
sine persona lasciuire 2008
sine pulchritudine formosus 2007
sine sanguine cæna 2020
sine vino vinalia expediri non possunt 2006
siphnia arra 1871
sirenas pręternauigares 1984
sirenem pica imitans 1876
siticulosi silentio bibunt 1936
smyrnei mores 1906
solis radios lippus oculus non fert 1917
solitudo Nauclisidis 1825
sol ne quidem sciet 1936
sol non inuidet vespere 1829
sol omnium dierum nondum occidit 1995
somnium Orestis narrare 2010
soracus malorum 2009
sociarum & Tybiorum in numerum referre 1968
sparsis redemerunt crimina nummis 2005
sphyngis ęnigmata dissoluit 1895
spice legium relinquere 2004
spina colligens 1909
spinę non in sunt in communi pisce 2011
spinosum aliquid in prato 2035
spintharus non minus quã Phryx 1818
spongia medebitur 1953
statua viatores omnes intuens 1921
sternutauerunt amores 2031
stipulæ ignem admouere 1812
studium generat studium &c. 2014
stupidior praxille Adonide 1032
stultior coræ bo. 1051
stupa seniculus 1051
sua fronte 2010
sua cuique rei tempestiuitas 2032
suaue me suffocet 2214
sub pallio condere 2013
sub tunica & sinu 2013
subula Leonem excipere 1989
succidia altera hortus ibid.
suæ domi quilibet rex 2036
sufflaminare 2016
suilla absumpta bouem nõ expectes 1796
suilla harmonia 1909
suilla in nare annulus aureus 2032
summaria indicatura 1036
summis aurib. insidet 1942
supra clespydram dicere 1933
supra fumum clauus 1967
sycaminorum calathum in malis habere 2010
syri aduersus pœnices 1805

T

Tacito pede 631
taciturnior Areopagita 1726
Taciturnior Pythagoreis 1512
tenarium malum 1370
talaria induere 137
talia gignit bellum 1740
tales reddimur, qualia sunt nostra colloquia 606
talum reponere 1717
talpa cæciot 203
talpa Goronea 1292

tam in procliui quam imber 1544
tam multa quam sapiens 1685
tam perit quam extra saba 1548
tanagræus cetus 1637
tangere vlcus 392
tanquam ad aram 1706
tanquam cōchylium discerpere 1007
tanquam de narthecio 1557
tamquam heros in clypeo excipere 977
tanquam in phiditiis 1009
tanquam in speculo, tanquam in tabula 779
tanquam meum nomen, tāquam digitos 853
tanquam suber 1295
tantalicæ opes 352
tantali horti 653
tantali lapis 1031
tantali pœnæ 906
tantali talenta 352
tarditas consilio adiuta 449
tarichus assus est, simulatq. viderit ignem 799
tarichus boni consulitur vbi desunt carnes 843
tarichus non feret se digna 799
tauricum tueri 1355
taurum tollet, qui vitulum sustulerit 145
taurus in syluam 67
technam hanc in te struxisti 75
tecum habita 396
teipsum inspice 1502
teipsam laudas 970
teipsum non alens, canes talis 893
telam hic texuit, ille diduxit 1614
telamonis canit cantionem 1221
telegoræ citius donarim 804
telemachi olla 1451
telluris onus 426
telenicia echo 1504
telenico pauperior 1504
tellenis cantilenas cane 903
telum ingens necessitas 770
telum & meum cuspidē habet acuminatam 162
temesseus genius 95
tempori parere 708
tempus longum vitiat lapidem 1179
tempus arguit amicum 638
tempus index morum 638
tempus nosse 451
tempus omnia reuelat 817
tempus omnium pater ibi.
tempus omnium sapientissimum ibidem
temulentus dormiens non excitandus 1312
tenebræ apud quercum 683
tenedia bipennis 540
tenedius homo 1431
tenedius patronus 1432
tenedius tibicem 894
tenens teneris 407
teneri calidis balneis 113
tenuem nectis 1028
tenuem sensum ventet pinguis non gignit 1292
tenui filo 933
tenui vena, tenui canale 934
tentantes ad Troiam peruenerunt Græci 708
ter 1029
ter abstergere 400
ter abstersis dii dant meliora 497
terebintho stultior 1504
tergora tueri 701
termeria mala 96
terniones apud inferos 1042
terra amat imbrem 788
terra defossum habes 1223
terræ filius 517
terræ intestina 894
terræ onus 426
terra, marique 240
terram pro terra 756
terra non profuit 1198
terram video 1672
terra volat 185
terrestria balnea 1029
tertium caput 1372
tertius Cato 519
teruntium non insumpsit 477
tesseram hospitalem cōstringere 596
testa collisa testæ 1350
testaceum flagellum 1627
testa non fit lutum nisi tundatur 1196
testa tenax odoris quo primum imbuta 574
testimonia surda 1279
testis domesticus 752
testudinē equus insequitur 1547
testudinem Pegaso comparas 511
testudines edendæ aut non edendæ 599
testudines ipsi edite, qui cepistis 94
testudines vincunt sapientiam & virtutem 851
testudo intra tegumen tuta 1195
testudo non curat muscam 1026
testudo leporem citius 516
testulæ transmutatio 656
thetidem & Galateā simul amare non potes 1198
tetigit lapidem a cane morsum 1569
te tua, me mea delectant 119
theutidum more 1602
tales pro sapiente 1349
thasium infundis 1150
thassus bonorum 189
theagenis hecathęum 1200
theagenis pecuniæ 1030
theocrines tragicus 1505
theonina dente rodi 719
thericlei amicus 1199
thersitæ facies 1514
thesaurus carbones erant 541
thesaurus cinis ibidem
thesaurus malorum 186
thessala mulier 177
thessalorum alæ 176
thessalica bucca 1791
thessalicus saltus 1791
thessalica equa decernetur 1438

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

thessalorum commentum 176
Θ præfigere 310
traces fœdera nesciunt 940
thracium commentum 585
thrasybulo Dionysium dicitis esse similem 1023
thrioboli multi, vates pauci 410
thriornm complurium strepitum audiui 612
thripes mali 1075
thunicum enthymema 940
thunissare 940
thurium lemma 1619
thus aulicum 197
thus pedere 1351
thylaco non ferendum, sed manu 1121
thymbra victitans 1567
thmuitarum hircus 1861
thessalus missus 1987
theuthidum more 1602
thinni more 1255
thyrsigeri multi, Bacchi pauci 409
tibiam tubæ comparas 511
tibicem vapulat 1645
tibicines mente capti 1429
tibicinis vitam viuis 767
tibus apertis 335
tibiis magnis spirat ibidem
tibiis longis canere ibidem
timidi mater non flet 1601
timidi nunquam statuerũt trophęum 912
timidior es prospiciẽte 525
timidior pisandro ibidem
vbi timor. ibi pudor 154
timidus Plutus 1338
tinctura Cyzicena 1421
tinctura Sardonica 1025
tineas pascere 1024
tiresia cęcior 204
titanicus aspectus 933
titanib. & Crono antiquiores 1007
titanas imploras 775
tithymallus Laconicus 1025
thithoni senecta 385
titiuillitium 1667
titio ad ignem 1024
tollat te qui non nouit 456
tolle calcar 705
tolle digitum 122
tolle tolle mazam scarabeo 1065
tollenda mali occasio 1415
tollenti onus auxiliare 30
tollere cristas 507
tollere cornua ibidem
tolosanum aurum 617
tonsoribus omnibus notũ 387
tondere pecus non deglubere 1343
tonsore egere 397
toronęo portu surdior 1032
tota erras via 73
tota hulcus est 174
tota manu 1107
toto cœlo errare 73
toto organo 1115
trabem baiulans 1686
trabs in omnibus 1634
tragicæ execrationes 446
thriorum ego strepitum cõplurium audiui 612
tragica simia 1024
tragice loqui 871
tragicum malum 1506
tragicum spirare 718
tragicum tueri 871
tragicus rex 888
tragœdias agere aut insanire 1164
tragœdias excitare 1023
tragœdias in nugę agere 1023
tragœdos amicos æmulatur 1314
tragœdos alios prouocare 1715
tragulam iniicere 1022
tranquillo mari quilibet gubernator est 1557
tranquillum æthera remigas 257
transuersum agere 1023
trasybulo Dionysium esse dicitis 1023
trahor lyngue 1601
transuerso calamo 312
tredecim cubitorum 1737
trepidas ante tubam 1017
trepidat in morem galli 704
tressis homo 477
tria cappa pessima 1311
tria mala 714
ad Triarios res rediit 51
tria ex curia 1185
tria saluberrima 1546
tria vides è duobus 1103
tribulis factus serua ordinem 1488
tribus bolis 1356
tribus minis insumptis duodecim imputat 828
tribus verbis 1551
tributis potiora 1024
tributum vel a mortuo auferre 665
tricæ, apinæ 138
triceps Mercurius 1374
tricinus quæstus 138
trimestres filii 431
triobolares 476
trioboli homo 477
ex tripode 465
tristis nota 309
tristis scytale 692
trium dierum commeatũ 1022
triũ litterarum homo 1022
trœzenem nauiges 809
trochi in morem 1675
troianos vereor 149
troianum dolum superauit 1723
tropheum incruentum 611
trophonii antrum 458
trutina eadem pensari 280
trutina lustrus 890
tuam ipsius terram calca 1526
tua res agitur, quum proximus ardet parios 1307
tuas res tibi habeto 1699
tu in legione, ego in culina 1749
tuis coloribus te pingam 254
tuis vestigiis 1473
tumultus dormiens non est excitando 1311

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

tumultus post bellum 1498
tunicati 1556
tunica pallio propior est 219
turbas me vt vnda inaniter 1205
tuo te pede metire 396
turdo surdior 1032
turdus malum cacat sibi 76
turpe silere 946
turpis iactantia 1401
turture loquacior 291
tussis pro crepitu 384
tutorem esse alicui 830
tute hoc intristi, omne tibi exedendum erit 94
tute lepus es 343
tuum tibi natro somnium 481
tyro antiqua 1373
tyrotarichus 1752
tyria maria 1548

INDEX APENDICIS PROVERBIORVM.

TAbernariam exercet fronte 2007
tabis propheta 1971
talenta Pythię Mysii 2030
talis quisque es, quale quibus cum familiaris 2003
tamquam Gorgone conspecta 1943
tamquam ouis meridianus 1979
tamquam pauo se circunspectans 1911
tamquam super spinas incedere 2008
tantali mensa 1904
tantali philotesia 1842
tela araneæ 1824
telephus e perula 1818
telum ira facit 2019
tempestiuitas: sua cuique rei 2031
tempore pacis de bello cogitandum 2016
temporibus seruire decet 2019
tenedia regula 1860
terra citius ætherem conscendet 1947
terram eburneis rastris vertere 2001
terram & aquam poscere 2005
terram ligonibus aureis fodere 2001
terram ne legas nauigando 1869
terricolæ lamiæ 1997
ter sex iacit 1892
testes facit Deos absentes 1990
testudo volat 2001
teucrum Pacuuii ediscere 1991
theagenis munificentia. 1798
theatrum simul & aperit, & claudit 1893
thermas Heronianas refrigerat 1828
thesauris clausis incubare 1991
thessalica buccea 1791
thessalicum numisma 1792
thessalicus saltus 1791
thessalus missus 1987
thiodamas, vel pygmei cũ Hercule 2019
thmuitarum hircus 1859
threicia hirundo labiis instrepit 1836
thyestea cena 1886
thymo nemo vescitur, vbi adest caro 1820
tibiam vtranque inflare. 2038
tibiæ galeam, fronti ocream 1988
tibi ipse calendas edicito 1969
tonderi pecus, non radi debet 2018
totam spirare Arabiam. 2007
tonitrus imbrem antecedit 2024
tragici cothurni strepitus 1870
tragicos choros moleste fert 1981
triacadas inferorum 1842
tria theramensis cauenda 1966
triobolus & figura 1954
tripuer senex 1972
troia conando Gręci potiti sunt 2030
troia non producit Thracem 2036
troianus equus 1991
tuber ibi, vbi vber 2033
tudiculam expoliuit 1798
tunc canunt cygni quando tacuerunt graculi 1996
turbinem felix prospecta 1923
turtur cantat 1919
tydeus corpore animo Hercules 1882

V

VAcuam abstergere. 1502
vel muscas metuit præter volitantes 318
vacuam inhabitare 1630
vale charum lumen 961
valeat amicus cum inimico 1533
væ victis 901
valentes recte consulunt ægrotis 386
vallus vitem decepit 703
valere pancratice 1021
vapula papyria 1549
vasis instar 1663
vas malum non frangitur 1494
vatem dixisse puta 467
vates optimus qui bene coniicit 797
vates secum auferat omen 1740
vatem omitte 1050
vatinianum odium 743
vati non conuitiandum. 1771
vatum genus auarum 1772
vbi amici, ibi opes 184
vbi bene es, ibi patria est. 743
vbi cerui abiiciunt cornua 885
vbi cognitum est quod erat occultum 1415

vbi ꝑ harma fulgurarit 329
vbi timor, ibi pudor 154
vbi tu Caius ego Caia 1677
vbi non sis qui fueris, non est cur velis viuere 494
vbi paueris impera 1529
vbi quis dolet, ibidem & manum habet 712
vela ventis permittere 244
vela vertere, funem reducere 556
valatis manibus orare 1766
vel acum inuenisses 1347
vel puero perspicuū ibid.
vel capra mordeat nocentem 522
velitari 1776
velle suum cuique 173
vel Megaram vsque 1617
velis equisque 237
velocem tardus assequitur 449
vel muscas metuit perturbationes 318
vel mus mordeat improbum 522
velut e specula 1520
velut in cratere ibidem
venari in mari 260
venatio datur & malis 858
venatum pręmouere 1256
veneratio debetur antiquis 1411
veneris cestum habent 1156
veneri suem immolauit. 1212
venereum iusiurandum. 853
veniat hospes quisquis pro futurus est 963
venia primum experienti 557
veni in regionem 1056
venimus ad summam lineā 1358
venter auribus caret 1021
venter pinguis non gignit sensum tenuem 1292
venti campus 884
vento loqueris 265
ventorum stationes 884
ventos colis 255
vento viuere 1698
ventum perendinū prædicere 1302
ventus neque manere sinit, neque nauigare 864
ventrem mihi obiicit 946
venter pleno melior consultatio 1355
ventus neque manere sinit, neque nauigare 864
venus friget sine Cerere & Baccho 807
vera fronte 811
verba importat Hermodorus 944
verba pro farinis 907
verberare lapidem 886
verbigerari 1079
verbis pugnas, non re 1394
verbis coquinariis 1695
verborum strepitu ne quid moueare 1394
verbotenus amicus 1416
verecūdia inutilis viro egēti 945
ver ex anno tollere 1584
ver hyemem sequitur 852
veriora iis, quæ apud Sagrā acciderunt 535
verisimiliter mentiens. 1418
veritas odium, obsequium amicos parit 1047
veritatem aperit dies 819
veritatis simplex oratio. 218
vero verius 1698
verrucis offendi qui tubera habet 397
versatilis Artemon 1433
versator magnus in negocio leui 1240
versus Homeri prouerbiales 1385
versis gladiis pugnare 1283
vertumno inconstantior. 731
veruecea statua 1753
veru signare 312
veruri calidam partem 939
vespacicadæ obstrepens 508
vespero quid vehat nescis 409
vespertilio 1078
veste circūferens ignē 1492
vestigiis omnibus inquirere 1473
vestis virum facit 1123
veterata vaticinari 1727
vetulo cane latrante 151
via depellere, reducere, mōstrare, facere, sternere, aperire, &c. 73
via cū adsit semitam quæris 1469
viā qui nescit ad mare, fluuium sequatur 979
vias nouit quibus effugit Eucrates 1020
viam rectam ingredi 1257
via publica nemo &c. 1262
vicino opta vt habeat 1254
vicinia salsuginosa 368
vicinus malus aut bonus 59
vicinus vocandus 800
vicissitudo rerum iucūdissima 448
vicissitudo rerum omniū. 446
victi non audent hiscere. 1514
victitant succo suo 1019
victoria ἑτεραλκὴς 447
victoria meliorum 358
victoria non incruēta 1392
victis dolor 899
videris mihi Lada 1460
videberis, me videns, plane martem videre 1222
vilis cœna non gignit debacchationem 1568
vincere sine sanguine 911
vinaria angina 1667
vincula Tyrrhena 1488
vinculo maniuoro 1072
vinculum Herculanum. 549
vindemiam impune facere 700
vindicta tarda, sed grauis. 1396
vindicta velox 1771
vineta propria cædere 394
vinaria angina 1667
vini gutta 1484
vino inscribere mulieris iusiurandum 254

vino

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

vino sapiẽtia obumbratur 722
vino subsidere, supernatant verba 660
vino vendibili suspensa hedera nihil opus 908
in vino veritas 415
vinum animi speculũ 416
vinum caret clauo 778
vinum dementat sapientes ibidem.
vinum equus poetæ 901
vinum noueris 1748
vinum, & veritas 415
vinum quum adsit, acetum bibit 1102
vinum, senem etiam vel nolentem, saltare compellit 759
vir fugiens haud moratur lyræ strepitum 591
vir fugiens denuo pugnabit 592
virgiferos sequi 979
virgines semper furiæ 1033
virgula censoria 312
virgula diuina 104
virgultea scaphula Aegeum transmittere 661
viri aurei 463
viri boni lachrymabiles. 973
vir in discrimine apparet 1380
viri infortunati procul amici 1019
viri iureiurando, pueri talis fallendi 1196
viri senis astaphis caluaria 1016
virorum candidorum nulla vtilitas 1296
viro esurienti necesse furari 1276
viro Lydo negocium non erat 976
viro malo ne comes viæ fueris 521
viro ornat magistratũ 607
viros bonos omnia decent 1049
viro seni maxillæ baculus 907
virum improbum vel mus mordeat 522
virtus gloriam parit 1689
virtus simplex 1668
virtutem & sapientiam vincunt testudines 851
vir videbatur nauis supplicans scopulo 1276
vita doliaris 505
vita & anima 801
vita macerata 506
vita molita 1494
vite contemptum inuadũt 1387
vita iucundissima in nihil sapiendo 1092
vita mortalium breuis. 1418
vitandæ potentum offensæ. 1416
vita spinosa 506
vita sponsi 1053
viteliana cicatrice stigmosus 1279
vitiat lapidem longum tempus 1179
vitiosa nuce non emã 476
viua vox 121
viuere in diem, ex tempore 506
viuerram tenes 1300
viuit aut mortuus est 966
viuit, incende ignem 1020
viuorum meminisse oportet 145. 1748
viuum cadauer 810
viuum noueris 1748
viuum sepulchrum 810
viuus, an mortuꝰ sit nescio. 405
viuus fueris, vel cepe solum accipiens 1286
viuus, vidensq́, 1513
vixitdum vixit bene 1276
vlciscetur Deus 1403
vltra catalogum 1275
vltra Eurybatum 161
vltra fusum, vel pẽsum 386
vltra Gades 1261
vltra Hyperbolum 1509
vltra linum 1115
vltra malleum 349
vltra peram sapere 1275
vltra res Callicratis 1017
vltra vires nihil aggrediendum 1389
vltro deus suppeditat bona 1018
vlulas Athenas 113
vlysses pannos exuit 1018
vlysseum commentum ibi.
vlyssis remigium 1084
vmbra amici, panis &c. 565
vmbra fumi 810
vmbræ in morẽ sequi 1357
vmbræ volitant 782
ne vmbram quidem eius nouit 565
vmbram suam metuere 317
vmbra pro corpore 1178
vmbra territas 369
vna cum ipso canistro 683
vna cum ipsis manipulis 912
vna cum templis, & aris. 1554
vna domus non alit duos canes 703
vna hirundo non facit ver. 469
vna lauabor 980
vna myconus omnia 834
vna nauis non vehit 1453
vna pertica 1577
vna scutica omnes impellit 1085
vncis unguibus quæ sunt ne nutrias 31
vnctius 1777
vndarum in vlnis 1612
undas numeras 251
vndecunque lucrum captãt 1406
vnde excoquat seuum 1368
vnguem medium ostendere 855
vnguento mortuum perungis 1192
vngues arrodere 1315
vnges demorsos sapit ibi.
vngui notare 212
vnguium, criniumq́ue præsegmina ne commingito 30
vnico digitulo scalpit caput 487

vnica

vnica filia duos parare generos 408
vnicum arbustum haud alit duos erit hacos 702
vnicum duobus non est pugandum 1783
vni naui ne commit. omnia 1523
vni malo quam duobus 1479
vnione signare 309
vnius manus infirma pugna 807
vnius peccatum tota ciuitas luit 60
vno collyrio 1543
vno die consenescere 1211
vno digitulo 1550
vno dignus 478
vno fasce complecti 344
vnum ad vnum 710
vnus contra multos 298
vnum e tribus malis 1276
vnus deus, & plures amici 1242
vnus homo non facit ciuitatem 469
vnus multorum 761
vnus multorum instar 1384
vnus vir haud cernit omnia 807
vnus vir, nullus vir 300
vocales 1777
vocatus atque non vocatus deus aderit 765
vocem omnem mittere 1617
volam pedis ostendere 1737
volam da lapidi 1688
volare sine pennis haud facile 1282
volantia sectari 534
volaticum iusiurãdum 1489
volens nolente animo 979
volentem bouem ducito 1441
voluitur dolium 1496
voracior purpura 799
vorare hamum 887
vota senum, consilia mediocrium, facta iuuenum 1252
voti compos 1384
vrbanus nihil æqui cogi 1213
vrinãdi artem docui te 1241
vrceum in foribus 662
vrię literæ 936
vrit absque torre 1524
vrsus quũ adsit vestigia quęris 589
vrsi nasum sumantem ne tentaueris 1276
vsque ad aras amicus 1147
vsque ad rauim 1457
vsura ante vsuram 1008
vsura currit citius quam Heraclitus 940
vsuræ nauticæ 1713
usus, est altera natura 1705
vt Bagas constitisti 1374
vtere curru, de asinis nihil laborans 1341
vterque ambo 1507
vt canis è Nilo 564
vt ex bulga matris 1761
vt fici oculis incumbunt 1015
vt herba solstitialis 1723
vtilis nec sibi nec aliis 877
vti foro 98
vtinam domi sim 1018
vtinam male, quemadmodum inuenisti, eiicias ibidem
vtinam mihi contingant ea, quę sunt inter Corinthum, & Sicyonem 336
vt in velabro olearii 1369
vt lupus ouem 1664
vt luti baiuli 1683
vt Phrygius amauit Pieriã 1741
vt possumus quando vt volumus non licet 492
vtranque paginam facit 817
vtraque manu adesse 239
vtrem cædis 257
vtrem excorias 257
vtrem mergis vẽto plenum 1227 369
vtrem vellis 258
vtres Thylaci 1615
vtre territas 369
vtroque claudicare 1200
vtroque nutans sententia 1311
vtroque pollice laudare 495
vulcani tripodes 787
vulcanus tibi vaticinatus est 887
vulcanium vinculum 1017
vulgus suspicax 1410
vulpe pellace benigni 495
vulpes annosa haud capitur laqueo 582
vulpes bouem agit 912
vulpes cum leonibus congregare 533
vulpes multa, echinus vnũ nouit 281
vulp. haud corrumpitur muneribus 582
vulp. non iterum capitur laqueo 865
vulpes quam facile pyrum comest 1277
vulpi esurienti somnus obrepit 927
vulpina pellis assuenda, si leonina non sufficit 1281
vulpinari cum vulpe 129
vultui si es, cadauer expecta 413
vultu sæpe læditur pietas 1702
vulturis vmbra 980
vxor seni sponso regina est 474

INDEX APENDICIS PROVERBIORVM.

Valetudinario in eodem iacere 1990
vbi Atridarum scapha 1956
vbi vber, ibi tuber 2006. 2033
velo leuato de caussa cognoscere 2034
veluti Mineruæ calculus 1893
venari in ollis 1987
ventis, & mare, & ignis seruiunt 1965
ventis, & scripturæ, in aqua credere 1834
ventos pascere 1860
ventura per dioptram prospicit 1832
verba sine penu, & pecunia

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

nia 1869
veriora Bacidis dictis 1912
versari circa radices montis 1929
vespere sol non inuidet 1829
vespertinum amant, matutinum oderunt 1838
veteris monetæ 1907
vicini ne quidem sentiunt 1978
vicinum semper inuenies 2003
vinalia sine vino expediri non possunt 2008
vincat tuus tripes 1943
vinculis Hippocratis adligare 2007
vino ueteri qui utuntur, sapientes sunt 1990
virum ferrum trahit 2006
vita Charadrii 1994
vita suilla 1967
vitex floret, & botrus maturescit 1962
vitulus pauperi castrum est 2035
vltra pedem 2016
vlyxis vinculum 1970
vmbræ, me prohibent 1887
vna clamore Neadas superat 1976
vnum alueare 1904
vnum nidum vna in arbore 2031
vola, nec vestigium 1953
volsellis pugnare, non gladiis 1995. 2008
voluptas malorum esca 2010
vomẽtum in numero 1930
vomer humo teritur 2021
vrbe amissa, recipit pugionem 1825
vrceus pro amphora 2037
vt Aedituus responsa numinis prędicat 2011
vt egeni eruum 1858
vti nutrices Lamiam 1898
vtramque inflare tibiam 2038
vter 2002
vter fastu plenus 1884
vt sportum furunculus captare 2007
vulgari pisci non in sunt spinæ 1971
vulpes archilocheę 1988
vuæ passę similis 1914
vulpes pilum mutat non mores 2039
vulpis reliquię 1813
vulpes semel in laqueum 1830

X

Xenocratis caseolus 1264

INDEX APENDICIS PROVERBIORVM.

Xenocratis testimonium 1970

Z

Zaleuci lex 1084
zenone moderatior 610
zenonium est & lentem coquere 1639
zoili 859
zonam perdidit 280
zopyri talenta 1085

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

INDEX GRAECORVM

PROVERBIORVM.

Βίωτος βίος 1005
Αγεωμέτρητος οὐδεὶς εἰσίτω 1202
Αδαμαντοπέδιλος κίων 1822
Αεργοῖς ἀεὶ ἑορτή 2026
Αἰγυπτίασιν 1266
Αἰδέομαι τρῶας 212
Αἰκάλλειν 1443
Αἰξωνεύεσθαι 1732
Ακάπνα θύειν 579
Ακήρυκτος πόλεμος 1210
Ακροθώρακας 1621
Ακροχειρίζεσθαι 568
Αλαοσκοπιὴ 491
Αλιπτήριος 1458
Αλλοπρόσαλλος 102
Αλλοτροιφάγοι 1541
Αμας ἀπήτουν 715
Αμυκϛία 687
Αμουσολογίας 841
Αμπιλουργεῖν 2012
Αμφαξονεῖν 1870
Αμφιθαλὴς ἔρως 1471
Αμυστὶ πίνειν 1478
Ανάγκη Parcarum mater 771
Αναιματὶ 325
Αναπεμπάξειν 1363
Ανδρὰ παῖδες 1467
Ανεμοφόρυτα 1348
Ανεμωλία ibidem
Ανίδρωτι 325
Αντιπελαργεῖν 573
Ανω ποταμῶν 178
Αοινα συμπόσια 388
Αοινος μέθη 170
Απ' ἀκροφυσίων 1477
Αποσκυθίσαι 1638
Απύθμενα 587
Ασαλαμίνιος 1182
Ασκληπιοῦ δεῖσθαι 1816
Ασπιδαποβλὴς 565
Ασπονδος πόλεμος 1210
Αταύροτος βίος 70
Ατιμαγελεῖν 68
Αὖθις ἂν 655
Αυτοβοεὶ 1054
Αὐτοβυᾶν 1671
Αὐτόθεν κατάβαλλε 1257
Αὐτολήκυθοι 1540
Αὐτόχθονες 517
Αχνη 579
Αχοιτὶ 324
Αχρειόγελως 1471

B

Βαλανοφάγοι 1191
Βάλλ' οὕτως 824
Βασιλικῶς pro magnificè 1021
Βαταλίζεσθαι 346
Βατακάρας 1489
Βατταρίζειν 1367
Βεργαΐζειν 1713. 1986
Βλάξ 847
Βαλύτιον 699
Βομβύλιος 932
Βουλιμιᾶν 560
Βουφάγος 707
Βυσσοδομεύειν 1469
Βωμολοχεύεσθαι 1361
Βωμολόχος ibidem

Γ

Γηγενὴς 517
Γηροβοσκεῖν 575
Γοργὸν βλέπειν 1221
Γρύζειν 677
Γύης 1426

Δ

Δημοπίθηκοι 1280
Διακαδωνίζειν 1728
Διονυσιοκόλακες 728
Δὶς διὰ πασῶν 152
Δουλόπολυς 1036
Δούρειος ἵππος 1468
Δωριάζειν 1787
Δωροδοκηστὶ 873
Δωροδοκεῖν 965

E

Εγκεῶτις ἡμέρα 1433
Εἶα αὖ 1133
Ελισσος ἐν φέρυγγι 1823
Εκλινίσαι 1265
Εκπερδικίσαι 1258
Εκπίνακος καὶ πιλαίας 2026

H 2 Ελλα-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Ἑλλάδος Ἑλλάς 854
Ἐλλεβορίζειν 499
Ἐν πλάτει 1657
Ἐν τετράδι γεννηθῆναι 2027
Ἐξονυχίζειν 333
Ἐξορχεῖσθαι 333
Ἐξορχεῖσθαι 1729
Ἐξωκακῶν 2013
Ἐπαύλια δῶρα 1490
Ἐπιθυμοδειπνος 1360
Ἐπικωθωνίζεσθαι 1623
Ἐπιμηθεύς 59
Ἑπταβόειος 1437
Ἑπτάφονος 42
Ἐρυμοδίκια 325
Ἐσκιμαλίχθαι 1212
Ἐσπέτε νῦν μοι 1755
Εὖ κακῶς 2011
Ἐχεμυθία 291
Ἐχιναλώπηξ 904

Z

Ζάθεος 337
Ζοφοροδορπίδες 1360
Ζωροποτεῖν 779

H

Ἡ ψελλὴ οὐ πιπτεύει 375
Ἡμερόκοιτος 1523
Ἤ τὰν ἢ ἐπὶ τᾶς 1255

Θ

Θ Præfigere 310
Θαλλόφορος 1872
Θεῖος ἀνήρ 337
Θράττειν 1684
Θυμβροφάγοι 875
Θωπεύειν 1443

I

Ἰαλεμίζειν 1094
Ἰαμβίζειν 1626
Ἰὴ παιών 1571
Ἰλλέσθαι 291
Ἱππομανεῖν 1137
Ἰσθμιάζειν 1083
Ἰσόθεος 337
Ἴσον ἴσῳ 1620

K

Καιρὸς Deus 452
Καθημερόβιοι 506
Καπνός 1200
Καρβάζειν 514
Καρδαμίζειν 502
Καρδαμογλύφοι 632
Καρδοπεῖον 1164
Καρηβαροῦντες 1490
Καταπιεῖν 1098
Κατὰ χειρῶν ὕδωρ 1541
Κερασβόλος 1518
Κίβδηλος 1218
Κιβδηλεύειν ibidem
Κιγκλίζειν 942
Κιλλιτήρ 1371
Κίλλιζειν 942
Κιχλισμός 1152
Κλειτοριάζειν 1150
Κορυβαντιᾶν 1253
Κορυβαντιεῖς 599
Κριόμιξοι 2009
Κρονόληροι 658
Κρουνοχυτρολύραιον 1611
Κρώζειν 355
Κυάμος 27
Κύειν ibidem
Κύκλῳ περιέλκειν 1648
Κυναλώπηξ 1694
Κωώπης 545
Κώθων 1236
Κωθωνίζειν, καὶ κωθωνίζεσθαι ibidem
Κωθωνισμός ibidem
Κωμῳδοτραγῳδία 2017

Λ

Λακόπλουτοι 1604
Λαρυγγίζειν 1723
Λέπεσθαι λεπίζεσθαι, λωπίζω 1498
Λεχαι pro nugis 388
Λευκιππάτιας 1462
Λευκοπύγοι 650
Λῆρος 815
Λιμοδωριεῖς 1356
Λογοδαίδαλος 2786
Λυδίζειν 942

M

Μαγαδίζειν 486
Ματτύαζειν 1497
Μέγα πνεῖν 718
Μέγα φρονεῖν ibidem
Μελλονικιᾶν 1692
Μητρόπολιν 1203
Μινωθαδίοι 1139
Μικρολογεῖν 1705
Μνησικακῆσαι 686
Μονόγραμμοι 1531
Μυκτηρίζειν 481
Μυοσόβαι 1638
Μυστικαρφί 1624
Μύτης ibidem
Μωροκλέπται 942

N

Ναυκιαστυρεύειν 1613

Νεκρὸ

Per ordinem Alphabeti.

Νεκροῦ ζωὴν 1451

O

Ὀβελισκολύχνιον 793
Ὀβελίζειν 312
Οἴκοθεν οἴκαδε 1984
Οἰκότριβες 1165
Οἰκουρία 1195
Οἰμώζειν 845
Οἰνόπται 596
Οἰολύκος 1613
Οἰστροπλῆγος 1012
Ὁλοέχεινος 1768
Ὄλμος ἀπολμὸς 1013
Ὁμοτέχνοι 643
Ὀστράκισμος 656
Ὁ τρώσας καὶ ἰάσεται 2023
Ὀτακοῦσαι 109
Οὐδὲν πρὸς τ'ἄλφυτα 1296
Ὀψίνος 59
Ὀψοδαίδαλος 786

Π

Παιπάλημα 960
Παλεύτρια 1280
Παλίμβολον 960
Παλίμπαιδες 295
Παραλοῦσθαι 381
Παυσικάπην 1064
Παχοσομία 514
Πενταπλόα 1624
Περιτρίμμα 1434
Περιφόριτος ibidem
Πιθηκίζειν 1360
Πλυνὸν μῶ ποιεῖς 597
Πολυκοιρανίη 948
Πολυφιλία 1298
Πομπεύειν 1714
Πόνος πόνῳ πόνον φέρει 766
Προσεληναῖοι 1191
Πρωτεύσθαι 819
Πτερυγίζειν 1186
Πτωχαλάζων 396
Πτωχομοῦσος 2009
Πύγαργοι 650
Πυρριχίζειν 1366

Ρ

Ῥυποκόνδυλος 1461

Σ

Σαπροὶ cum simus 1814
Σκοροδίζειν 1158
Σκύτη βλέπει 701
Σοροδαίμονες 658
Στηνιῶσαι 1630
Συλλήβδην 344
Συρακουσιῶν δεκάτη 833
Σύφαρ 54
Σχινοτρῶγες 487

Τ

Τελχῖνος 876
Τρέχετειπινος 1360
Τρικυμία 362
Τρίμηνα 431
Τρυγόβιοι 1622
Τυμβογέροντες 659
Τύπος 1815

Υ

Ὑθλεῖς 267
Ὑπερμαζᾶν 934

Φ

Φαινοπροσωπεῖν 1759
Φαλάρισμος 612
Φελλίνας 1620
Φειδίτια 1011
Φίλαυτοι 221
Φρουρᾶς ἄδων 460
Φυσύματα 1804

Χ

Χαριγλωττεῖν 1284
Χαρωνῖται 1788
Χειροδίκαι 963
Χειροτονεῖν 952
Χηναλώπηξ 1694
Χρηστολόγος 598

Ψ

Ψελλὴ ὀπυτεύιν 375
Ψευδύπυρα 1229

Ω

Ὠκύμοροι 552
Ὠτακουστὰς 109

Τ Ε Λ Ω Σ.

INDEX PROVERBIORVM IVXTA LOCOS, AC IVXTA numeros primi indicis,

Cuius quidem numeri huic indici reſpondent.

ABERRANDI.

EXtra calcem
quis aberret
toto cælo erras
tota erras via
pugna conſilia ſcindit
a lineis excidere

Ab initio ad finem.

Ab ipſo lare
a capite ad calcem
prora & puppis
venimus ad ſummum
a carcere
a carceribus
ab ouo vſque ad mala
a linea incipere
ab incunabulis
a teneris vnguiculis
principium dimidium
quodcumque in ſolum
exordiri telam
ſcindere glaciem
ea tela texitur
toto organo
a cœlo ad terram
ne inter appia quidem
ſaliua prima
ianuam, feneſtram aperire
ſchema & gradus

Abſurda indecora ſeu præpoſtera.

Fluuius quæ procul &c.
fruſtra habet
aſinus auis
herculis cothurnos
lumen ſoli mutas
ranę aquam
ſoli lumen
ſus Mineruam
mercurius infans
ſus cum Minerua
pica cum luſcinia certat
veſpa cicadæ obſtrepens
currus bouem trahit
cancer leporem capit
velocem tardus
virgultea ſcapha
ſilurus putris in quadra argentea
mali viri honeſta oratio
archilochi melos
agninis lactibus alligare canem
eodem collyrio mederi omnibus
ante pilos ſapere
odi pueros præcoci ſapientia
calceus pede maior
aratro iaculari
ſus ſaltauit
mulgere hircum
iungere vulpes
nocte lucidus
cum aqua fauces ſtrangulet
primas iactare haſtas
operatii
omiſſis fontibus inſectare riuulos
in herba luxuries
tuum tibi narro ſomnium
nil intra eſt oleam
iuppiter orbus
iugulare mortuos
mortuum vnguento perungis
ad conſilium ne acceſſeris antequam voceris
aduerſus ſolem ne loquitur
more carico
accepta candela
lanam in officinam fullonis
nec aures habeo, nec tango
ſyncerum vas incruſtare
iuxta fluuium puteum fodit
per parietem loqui
priuſquam aſſa ſit farina
priuſquam mactaris
prius antidotum antequam venenum
capra nondum peperit, hędus autem &c.
anulus aureus in narib' ſuis
in mari aquam quæris
vmbram ſuam metuere
furari littoris arenas
canem excoriatam excoriare
nudo veſtimenta detrahere
nudo mandas
caput artis
gallos quid execas
in aere piſcari
piſcem natare doces
lupi alas
boue venari leporem
ſerenitati nubem inducit
dum virent genua
ceruus canes trahit
aquam igni miſcere
faber cum ſis
elephantum ex muſca
ebur atramento candefacere
exacta via viaticum
qui ſeſe non habet, ſamum petit
leonis exuuium ſuper crocoton
cantherium in foſſa
ex natali emortualem facere
ocandum vt feria agas

poſt

post rem deuoratam ratio
trabem baiulans
solem adiuuare facibus
tarditas consilio adiuta
caligare in sole
teipsum nō alens, canes alis
mari aquā e fossa infundis
mus non ingrediens
ad mensuram aquam
aliorum medicus ipse vulneribus scatet
anus eriphus
anus saltat
anus cothonisat
in toga saltantis personam inducere
camelus saltat
lucernam adhibes
claue findere ligna, & securi fores aperire
canidas paleas
vulpes bouem agit
ante barbam doces
dasypus carnes desiderat
tute lepus es, & pulpamentum quęris
sydera addere cœlo
in pace leones
smaragdus in luce
nec vola, nec vestigium
delphinis in terra vires
manum peteris & pedē porrigis
eburneis rastris solū vertere
lingonibus aureis terram fodere
fronti ocream, tibię galeam applicat
orestis somnium narrare
pistillum exornatum
flumina in terram cōmutat
priusquam pinsueris, farinam subigis
fulmenta lectum scandunt
nouus istæ palæphatus
a cauda ad os transferre
inter Sosias & tybios referre
fluuii cursus nō detorquendus
crocum in ciliciam
tanquam super spinas incedere
aufidus Adriam retrofugit
calcei Sicyonii
vinalia sine vino expediri non possunt
alcinoo poma dare
de scammate egredi
testudo volat

Accessio pusilla aut nimia.

Cræsi pecunię teruno
piscis sale eget
holerum additamenta
gleba aruum
gutta vini
ne maior thylaco
cubitale
mantissa obsonia vincit

Ad rem pertinatia.

Nunc in regionem
ipsum ostii limen
rem acu tetigisti
aedibus in nostris
omissis nugis rem
ab vnguibus incipe

Adulatio.

Mercenarium pręconium
saluete equorum filię
verbis coquinariis
in hostio formosus
refutantis laudem
haud quaquam difficile Athenienses
cura esse quod audis
herculna scabies
ficum cupit
de fera comedisti
cauda blandiri
præstat habere
benignior pellace
letale mulsum
io pęam
polycrates matrem
ipse semet canit
magis ipse Phryx
climacides
glossogastores
gallonius

Aequalitas.

Aequa concertatio
in eadem lancea imponere

Aequanimitas.

In re mala
magistratum gerens
iactare iugum
ad finem vbi perueneris

Alijs alia placent.

Felix Corinthus
quot homines, tot sententię
suum cuique pulchrum
balbinum Polypus agnæ delectat
suus rex reginę placet
te tua, me mea delectant
velle suum cuique est
asinꝰ asino, & sus sui pulcher
ad Syrenum scopulos consenescere

Alibi diminutum, alibi redditum.

Claudus optime
nō omnia possumus omnes
facta iuuenum, consilia senum
marinam auditionem fluuiali abluit
quod alibi diminutum
subiice seni iuuenculam
nō omnis fert omnia tellus
senum consilia, iuuenum
fructibus nō stadiis certare
spicilegium relinquere
paludem & salinas emere oportet

Aliena curantis.

Bellum cononi curæ fuerit
in alieno choro
ne depugnes in alieno negotio
quæ supra nos, nihil ad nos
aedibus in nostris, quę praua, aut recta gerantur
vtere curru, de asinis nihil laborans
stultior Morycho

Alieno periculo.

Coctum de alio edere
de alieno ludis corio
non est meum negocium
alienam metis messem
innocuus alium aspiciam, meum &c.
faber cadit cum ferias fullonem

Aliena a re.

Nihil ad versum
nihil ad fides
nihil ad Bacchum

mira

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

mira de lente
quid ad farinas
alia menecles
neque cęlum neque terram
quid ad Mercurium
ego tibi de aliis
falces postulabam
extra chorum saltare
ultra septa transilire
extra oleas fertur
incita equum iuxta nyssam
haud contra ostium
meos corymbos
omissa hypera
de curru delapsus
me mortuo terra
mihi istic nec seritur, nec metitur
non luctu, sed remedio op⁹ in malis
respublica nihil ad musicū
quam in tragœdia comici
equus sessorem rapit

Aliis sapere.

Aliis prospiciens
facile cum valemus recta cō silia ægrotis damus
quarta Luna nati

Amicitia.

Amicus non cogendus
amicitia stabilium
ama tanquam osurus
amantium iræ, amoris redintegratio
amici mores noueris, non oderis
nouos parans amicos
non potes Thetidem
unus deus, & plures amici
neque nulli sis amicus
ne cuiuis dextram iniice
nemo sibi nascitur
amicorum communia omnia
de manu in manum
amicitia æqualitas
amicus amico
amicus magis necessarium quam &c.
naæra & charmione
qui circa salem ac fabam
salem & mensam ne prætereas
intempestiua beneuolentia
præstat habere acerbos
non sunt amici, qui degūt procul
multas amicitias
abiit & taurus in syluam
ubi amici, ibi opes
usque ad aras amicus
amicorum est admonere mutuum
animo ęgrotanti medicus est &c.
in ære meo est
syncretismus
conciliant homines
cum amico non certādum æmulatione
queruli in amicitia
amicus lingua
felicitas multo habet amicos
felicium multi cognati
mensa communis
panis fractio
ad felicius latus inflectere
nauigare cum felicibus
tempus arguit amicum
ne rebus prosperis mihi venias
feruet olla, viuit amicitia
ipsis & chiis
vultu sæpe læditur
sal & mensa
philotesius crater
salute tenus amici
amicus certus in re incerta cernitur
ollę amicitia
viri infortunati procul amici
plures adorant solem Oriētem, quam &c.
ad felicem parietem
nudæ gratiæ
sapientes Tyranni
amicitias immortales esse oportet
amicus cum vitiis ferendus
amere frustra, odio ne sis frustra
fac nidum in una arbore
tantali philotesia

Amor.

Caunius amor
liberorum amantior
iniuria soluit amorem
mansum ex ore
medullitus
omnes intus
ut lupus ouem
ut phrygius amauit
cestum habet veneris
ex aspectu nascitur
paruus semper tuus
aureę compedes
musicam, docet amor
capite gestare
qui non zelat
e creta raptus
lyge trahor
nō soli Atridæ uxores amāt
sanguis & anima
sternutauerunt amores
amor fit ira iucundior
capra cinnamomum

Anceps & dubius.

Necessarium malum
neque cum malis
polypi caput
gaudium dolori iunctum
plus alos
quid primum, aut ultimum
etiam capillus unus umbrā habet
ad utrumuis paratus
utroque nutans sententia
volens nolente animo
mala bona
unica filia duos parere generos
inter pueros senex
aut cucurbitæ florē, aut cucurbita
oportet testudinis carnes aut edere, aut &c.
aut mortuus est, aut docet literas
aut quinque bibat, aut tres, aut ne quatuor
excubias agere, aut ditari
in triuio sum
ancipitis animi
hasta caduceum

Delphicus gladius
iisdem e literis
qui nocere potes
nauis aut galerus
tertium caput
triceps Mercurius
psecas aut ros
altera caduceum, hastam altera
gemina cordas ferit

Aperte & crasse.

Præmansum in os inserere
crassa Minerua
crassiore tuus
canibus ossa proda
vomentum in numero
sua fronte

Approbandi.

Præmere pollicem
album calculum addere
creta notare
pedibus in sententiam discedere
momo satisfacere
omne tulit punctum
punctis singulis
calculis omnium
vnione signare
alba felicia
alba faba
rectam instans viam
ne Iuppiter quidem
Seruum haud veho
Si tibi amicum

Arrogantia, iactantia.

Mira de lente
sine incolumis redeat
arcem e cloaca facere
gallus in suo sterquilinio
tollere cristas
attollere supercilium
nauphracton rueri
tollere cornua
arrogantia non ferenda
sybaritici sermones
tuo pede te metire
vltra peram
hamixęa
sophocles Laudicæni
altius Oromedonte
ampullacea
basilica facinora
campana superbia
dea excogitauit
laureolā in mustaciis quærere
palmarium facinus
peristomata campanica
pulchrum sepulcri elogio
phaniæ ianua
sybaritæ per plateas
cicadis pleni
ex academia
ingredi Iunonium
summis vnguibus
cœlum territat armis
ex vno multa facere
cœlum digito attingere
iouis sandalium
imperitus subligaculum indutus
fastuosus maximus
tamquam argiuum clypeū
homo bambylius
de pulmone reuellere
ipse dixit
auro loquente
ne mihi suffenus essem
pennas nido maiores extendere
ne sutor vltra crepidam
cęnei hasta
gigantum arrogantia
magis sibi placet
hic Rhodus, hic saltus
atticus in portum
calliphanes
bullatæ nugæ
vino vendibili suspensa hedera non opus
rellissare
diuinum excipio sermonē
ampullas loqui
annum in mensem contrahit
ne samnione domi relicto
salmoneus alter
briareus, alias lepus
io saturnalia
coturnicis naturā induere
vtur fastu plenus
delphinum patina non capit
mithecus cum sit agamemnonem simulat
antronios asinos
fortes in tabula
orus, & Othus
rusticanus Oenomanus
gossus maturus æsui ineptus
ocyma cantare
nescit se ipsum
telephus è perula
pisandri galea, & superciliū
ioui patria intonat
tragici cothurni strepitus
lapitha

Assiduitas.

Minutula pluuia
assidua stilla saxum excauat
bis septem plagis polypus contusus
dicendo dicere discunt
latum vnguem
taurum tollit, qui vitulum sustulerit
velut umbra sequi
ne altero quidem pede
saxum volutum non obducitur musco
multis ictibus deiicitur quercus
exercitatio potest omnia
ne genu quidem flectere
studium generat studium &c.
gutta cauat lapidem
polypus scopulo affixus

Asperitas, morositas.

Ferreus, ahæneus
versatilis Artemon
cornea fibra
scytharum orario
pandelitias sententias
thymbra victitan
scabrosior leberide
totus echinus asper
durus alloquiis
echino asperior
corinthus, & collibus surgit & vallibus deprimitur
etiam quercus bacchatur
agamemnonis hostia
matiolęchus
ne moue festucam
alasso rixa quæritur
in durum, & implacabilem
scyta malus

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

gratiis lita
reperit patella operculum

Attentio, & contra.

Purgatis auribus
mens peregrina
præsens abest
erecti
ausculta,& perpende
consulendum, & consiliis parendum
ceram auribus obdis
summis auribus insidet
fluctibus obloqui

Audacia.

Neque terræ motus timet, neque fluctus
fortes fortuna adiuuat
animus heptabocus
aqua præterfluit
martis pullus
alter Hercules
achilles
achilleum argumentum
non abiicit animum
ne quid moueare
in discrimine apparet qui vis
non cedendum malis
qui cum cõtemptu vitæ in uadunt
improbitas muscę
megabyri sermones
vbi vber, ibi tuber,
gyaro dignum
qui cœlocẽ regere nequit, onerariam petit
cum musis certare

Auxilium infirmum.

Lunæ radiis nõ maturescit bottus
per fluuium traducere
sacer manipulus
coriaceum auxilium
ficulnum auxilium
subula Leonem excipere
iolaum implorat
istic vellus non carpitur

Beneficium corruptum.

Perdisti vinum
capra Scyria
panis lapidosus
canina victitans, cynocephalum oppugnas

Bibacitas.

Angina vinaria
madusa
parthi quo plus biberint, plus siciunt
ranarum more
nec elephantus ebiberet
cothonissare
calicum remiges
argenteus puteus
colaria cadauera
in ollis venari
mensura aquam bibens
hectorem imitaris, ab Ilio nunquam recedis
quatuor habens capita

Bonæ fortunæ, copiæ, felicitatis aut ominis.

Asinus in paleas
in voti compotem
nunc illa aduenit Datidis cantilena
procridis telum
albæ gallinæ filius
aut piscem olet, aut florem
virgula diuina
gygis anulus
orci galea
bonis auibus
omnia ex sententia cedunt
datyli dies
diis hominibusque plaudẽtibus
semper feliciter cadunt Iouis taxilli
sapiẽs sua bona secum fert
contingit, & malis venatio
iecit Achilles duas tesseras, & quatuor
ex astris delapsus
mortalis Deus
ilias bonorum
cumulus meritornm
plaustra bonorum
rex sum
sale,& aceto
sale nihil vtilius
supercilium salit
tranquillo quilibet gubernator est
effugi malum, inueni bonum
inueni non quod pueri in faba
sardi venales
thassus bonorum
bonorum aceruus
horna messis
bonorum myrmecia
dathus bonorum
gargara bonorum
bona terræ
bonorum glomi
copiæ cornu
lac gallinaceum
extis pluit
capram celestem orientem conspexerunt
bonæ fortunæ, siue boni genii
oculus dexter mihi salit
bona spes ostensa
deus vndecunque
lux affulsit
noctua volat
laureum baculum gesto
midas in tesseris
boues messis tempus expectantes
bos apud aceruum
bos ad præsepe
felicitas à Deo
primum recte valere
deum esse
lacinia obtinere
quæuis terra patria
mare animum non indiget
achaicum telum
ter sex iacit
italicæ mensæ

Breuiloquia.

Tribus bolis
pauci loquus, sed eruditus
minore finire pomęrio, & his similia
vno fasce complecti
tribus verbis
chilonius modus

Cæcutientia.

Lolio victitant
saturniæ lemæ

cucurbitas lippis
ollas lippire
hypsea cæcior
talpa cæcior
cæcior leberide
tiresia cæcior
in canis podicem inspicere
cimmeriæ tenebræ
cæca speculatio
cæcus cæco dux
neque cæcum ducem, neque amentem consultorem
palpari in tenebris
e duobus tria vides
puluerem oculis offundere
nox humida
lippus oculus solis radios non fert

Calumnia.

Theocrines tragicus
abo rete aliena captant bona
sycophantæ morsus
argiua calumnia
boliti pœnem
cydi pœnam debet
chius
pattæcione calumniosior
crater litium
frustra Herculi
samii mores
abydeni
falsum probrum
hoc municeps, aut vicinus nunciauit
fumus e ficubus

Carpentis se ipsum.

Domesticum thesaurum
propria vinera cædere
asciam cruribus illidere
carpathius restem
aranea nescir sobolem

Caussa indefensa.

Heteromoliç caussa
deserta caussa
ne de lite pronuncies
haud impune vindemiam facies
desertum vincere, capere, accusare

Cedendum multitudini.

Ne Hercules quidem cedendum multitudini
extra publicam viam ne deflectas
plurium calculus
contra duo cõtraria pugnare difficile
vnus contra multos
vnus vir, nullus vir
vni cum duobus nõ est puguandum
tria Theramenis cauenda

Citra laborem.

Citra sementem
dormienti Dii conficient
citra puluerem
sub aliena arbore fructum
citra arationem
vltro deus subiicit bona

Clamosus.

Septem conuiuium
clamosior lauro
vsque ad rauim
claudiana tonitrua
apertis tibiis
cyclobori vox
sarpedonium littus
stentore clamosior
abydena illatio
columnas rumpere
absit clamor in colloquio, aut lusu
iube factu procliuia
vna clamore Neadas superat
suilla harmonia

Commodum interuersum.

Alii sementem faciunt, alii metent
mazam pinsuit a me
palmam præripere
absen. hæres non erit

Commodo magno emptum.

Vale charum lumen
salamina nauis

Conatus.

Omnibus
aut terra, aut mari
commouere sacra
cominus & eminus
manibus pedibusq; & neruis omnibus
omnem vocem mittere
omni telorum genere
remis velisque
ancoras tollere
omni pede standum
cum hasta, cum scuto
omni certaminis genere
summis vti uelis
in magnis, & voluisse sat est
miscebis sacra prophanis
mare cœlo miscere
terra marique

Concordia.

Velut in cratere concinere
dorice concinnere
eadem queri
pariter remum ducere
concordia fulciuntur, opes etiam exiguæ
mutua defensio
tradunt operas mutuas
vt in uelabro olearii
acum & filum sumens rupturam consue
balneum ingressus depone odium

Coiecturæ.

Leonem ex unguibus æstimare
e fimbria de texto iudico
de gustu cognosco
de fructu arborẽ cognosco
aethiopem ex uultu diiudicare
cauda de uulpe testatur
ex fronte perspicuum
ex stipula cognoscitur
e culmo spicam
e cantu dignoscitur auis
effœminatorum etiam oratio effæminata
stellis signare

obelo

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

obelo notare
vnus homo non facit ciuitatem
multis irundinibus opus
vnus nummus non facit diuitem
ex vno omnia
domi coniecturam facio
prima facie
cribro diuinare
signum bonum, aut malum
vna hiruudo non facit ver.
omnibus vestigiis inquirere
qui bene coniiciet
rem acu tetigisti
scopum attingere
crepitu probabis
qualis vir talis oratio
e pelle apparet
protinus apparet
leonem videre, hostium praelia portendit
mortuos videns
mortuus per somnium vacabis curis
mittere lineam
hirundo ęstatem loquitur
conscientia crimen prodit

Consilium.

nihil est miserius quã animus conscius
res sacra consultor
suadeo quod ipse facturus essem
cosę consilium
nox gubernatorem prudentem terret
ratio sapienti pro necessitate.
numquam crateri lagenam impone
quod dubites ne feceris
vt egeni eruum
archilochi vulpes
cum aquila esse queas &c.

Contagio morum.

Ne gustaris quibus nigra est cauda.
a bonis bona disce
oscitante vno
corrumpunt mores
si iuxta claudum
talis est qualis cum familiaris
ignẽ stipulę admouere non tutum
studium generat studium &c.
cum vulpe, habens commercium
elige vitam optimam

Contemptus & vilitatis.

tineas pascere
homo tressis
ne crepitu quidem digiti dignum
concha dignus
ne ligula quidem
tithymallus laconicus
semper me tales hostes &c.
incus maxima
aquila non capit muscas
elephantus non capit murem
cœnum barbaricum
cassa glande
fumus
fungus putidus
mithragyrtes non Daducus
nummo addicere
nummus plumbeus
non magis quam canem
nihil est, aut nihil curę est
aquila thripas aspiciens
aquilam cornix prouocat
asinus compluitur
manum non verterim
quod non est opus, asse carum est
vapula papyria
asinus esuriens negligit fustem
pili non facio
quam curat testudo muscã
nauci non facio
ne turuncium quidem
ne nummus quidem plumbeus
ne vmbram quidem
ne alii quidem caput
ne terra quidem innuit
ne ramenta quidem
nihil sacri es
nihil sanum
homo trioboli
exiguum oboli precium
holerum appositio
syrorum multa holera
huius non facio
quattuor obolis
thrycę, apinę
nebulę in pariete
trium litterarum homo
vitiosa nuce
etiam chorchorus
inter indoctos
mandare laqueum
medium ostendere digitum
minimo prouocare
antehac putabam te habere cornua
non pluris quam sim
plumbeo iugulare gladio
hoc noueram priusquam theognis natus est
locrensis bos
scarabei vmbrem
bos homolottorum
septimus bos
generosus ex crumena es
indignus qui illi calceos detrahat
obolo dignus
vt luti baiuli
titiuillitium
scraptę
ficulna mens
dupondii
tobolates
cassa nuce
ne teruncium quidem insumpsit
attagen
sale emptum mancipium
siculus miles
seruorum ciuitas
de fece haurire
garica musa
asinos non curo
pomarius Hercules
malum Hercules
leuidense munus
cicernus Bacchus
ollaris deus
soterichi lecti
cecidis & buphoniorum
ficulnus

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

ficulnus gladius
in foribus vrceum
ficum Mercurio
merx vltronea putet
numerus
telluris onus
abominandus Scarabeus
minus de istis laboro
indus elephantus
cocleare crescit
connæ calculus
megarenses neque tertii, neque quarti
rusticanum oratorem
e flamma cibum petis
nysorum postremus
caricus hircus
indoctior Philonide
calabri hospitis xenia
principatus Scyrius
ciceris emptor
cubito emungere
canis viuens e magdalia
non est curæ hippoclidi
non admodum misces
indignus qui illi matulam porrigat
tanquam conchylium
tragicus rex
vterque ambo
pannus lacer
quis vsus cepis
inutilior blace
nec vtilis, nec inutilis
indignus quem aspiciat
Carmina Homeri.
Extritum ingenium
barbam vellere
nihili cotio est
non pluris quam simias
fumi vmbra
fulgur ex pelui
oppedere contra to
dionis gry.
Appendicis.
Lutea progenies
arundinea crura, & tabis propheta
ager quam multos habuisti dominos &c.
annulus aureus in mare suilla
cinerem querere
proletarius scriptor
quadrante dignum
quidquid licet minus desideratur
Contra.
Cantherium in fossa
in puteo constrictus
inuita Minerua
Contrarium philautiæ.
Non est beatus esse, qui se nesciat
Crudelitas & contra.
Opera sylosontis
phalaridis imperium
omnis herus seruo monosylabus
budoro more
lemnia manu
crudelis Bacchus
non magis parcemus
lutum sanguine
non est oleum in lecytho
boni viri lachrymabiles
bupali odium
bupalia pugna
agrestis apis
licynii & licynium fulmen
marsyę mors
thyestea cena
sicula aula
neptunni filii
Cum auxilio citra auxilium.
Frater viro adsit
sine ope diuina
ne gladium tollat
non absque Theseo
duobus pariter
nihil profuerit bulbus
tradunt operas
alieno auxilio potentes
alieno ferox præsidio
titanas imploras
ancora domus
columen familiæ
nostro Marte
sine cortice
vnus vir nullus vir
multæ manus onus leuius reddunt
re opitulandum
chordæ vice
viuus fueris
papyri fructus
copiis nostris
sine canibus, & retibus
si Deus voluerit
pecunia absque peculio
tamquam heros in clypeo
in pisa animum confirma
deo pręeunte nullus officit obex
deus si modo faueat, quorsum amicis opus
Curiositas.
Canes venatici
scit quomodo Iunonem duxerit Iuppiter
nihil dulcius quam omnia scire
mylus omnia audiens
nihil inanius quam scire multa
Zenonium est, & lentem coquere
corycæus
multę regum aures
nodum in scyrpo
aliud homini, aliud humanitatis satis
inferorum triacadas
vbi Atridarum scapha
tudicam expoliuit
spinas colligens
Damnandi.
Notari vngue
carbone notare
contra retiarium ferula
ni pater esses
calculo mordere
aequales calculi
non probantis
ne vomen quidem
Θ pręfigere
in absurde locutum
abiiciendum procul
niger infamis
spongia corrigere
limam addere
veru signare
aristarchus scriptorum ibi, cerulæ miniatulæ
Decretum.
Murus aheneus
domesticus testis
nullus dies omnino
ventis & mare & ignis seruiunt

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

uiunt
xenocratis testimonium

Degenerantium in peius.

Se ipsum vincere
ab equis ad asinos
mandrabuli more
heroum filii noxae
haud canit paternas
quis parentem laudat
a cesias medicatus
taurum tollet, qui vitulum sustulerit
eamus Athenas
tripuer senex
troia non producit Thracem

Deprecantis, abominantis.

Despuere malum
vates secum auferat omen
in capras syluestres
bœon malus piscis
si quid mali in pyrrham
procul ab auribus nuncius veniat
abhorrentis ac detestantis
dulcis cubitus
felix & faustum sit lumen
iuppiter pluet mel

Derisio.

Rhinocerotis nasus
e sublimi me derides
naso suspendere
postica sanna
in eo ipso stas lapide
loripedem rectus

Desperatio.

Actum est
pinus in morem
perierunt bona
ad restim res rediit
suspendio deligenda
ad porcellum
a quinque scopulis
omnibus armis prẹsidiisq. destitutus

Difficultatis.

Non est cuiuslibet corinthum adire
nauigatio ad mensam
non huc nauigatur ab honestis viris
non sus quiuis hoc sciet
difficilia quæ pulchra
cum principe non pugnandum
ire per extentum funem
clauam extorquere
nemo malus hoc sciet
non omnibus contingit
ægre quidem, sed facimus tamen
prẹter sybillam leget nemo
centum plautii trabes
azanea mala
capere prouinciam
capere ciuitatem
omnes laqueos effugere
trabs in omnibus
archimedicum problema
inter orci cancros adhẹsit
non est cuiuslibet recte condire
scaperdam trahere
amoris pharmacis, amarabilis prouoluitur
nox gubernatorem prudentem terret
vbi vber ibi tuber
camelus pyrrhicam didicerit
teucrum Pacuuii ediscere
argitumulus
litterarum radices amare fructus dulces

Differentiæ.

Pilus in medio
quisquis is fuerit
mysorum, ac phrygum termini
seiuncta sunt Merrhæ
quid distant æra lupinis
valeat amicus cum inimico
pastillos rufillus
fulicam cigno comparas
coruus absente graculo pulcher

Differentia.

Pauper diuiti dans poscit
mali viri munera inutilia
ne fidei credendum
rara fides
simul & da & accipe
nemini fidas
fiducia pecunias
confringe tesseram
non persuaseris, etiam si persuaseris
ne mercurio quidem crederem
cæca dies, oculata dies
oculatę manus
pluries oculatus testis vnus, quam auriti decem
quot seruos habet &c.
hostium munera, non munera
homo homini lupus
etiam si cato dicat
lydus ostium mouet
tuam ipsius terram
syri aduersus phœnices
nox gubernatorem prudentem terret
vespertinum amant, matutinum oderunt

Dignitatis.

Canis digna sede
digna canis pabulo
dignus obelisco
digna cedro
dignus Argiuo
dignum propter quod
dignus qui cum quauis re dignus
regia vacula
batti silphium
decernetur equa
bos in ciuitate
sapientum octauus
vtramque paginam facit
esto promus
iuppiter aquilam
glaucus comesa
antiquior codro
myrteam coronam
roscius
medicus multorum instar
aurea barba dignus
iniurato credere
nectar spirat
daphnis inter pastores primus
cera & ære nobilis
dignus qui ranis ministres

Diligentiæ.

Adamussim
thynni more
iuxta melam
ad vnguem

refrin-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

refringere
recoquere
ad libellam debere
feniculum ad lapidem
factum transactum
pleno gradu
pluteum cædere
demorsos vngues sapit
in quadrum redigere
in nocte consilium
ruminare negocium
fixis oculis intueri
in occipitio oculos gerere
vnum ad vnum
incudi reddere
ruris fons
ithorus
caput scabere
aristophanis, & cleantis lucerna
olet lucernam
non vna manu capere
metiri digitis
arator nisi incuruus præuaricatur
non nauiges noctu
somnus absit ab oculis
neque quantu lusciniæ dormiunt
vel acum inuenisses
grues lapidem deglutientes
frons occipitio
arripe negotii curam
mihi curæ erit hoc negotium
mihi ista curæ
ex perpendiculo
folia cadunt post cadent arbores
transuersum vnguem
digitum transuersum
puncto non descedere
non omnia per bouem obtinebis
omni fune remisso
gallinaceus Euchionis
conando Græci Troia potiti sunt

Discordia.

Beta gammam persequitur
res tuas tibi habeto
bellum omnium pater
domesticum dissidium
discidii pomum
mappam mittere

Discriminis.

Apio opus est
sub cultro liquit
sus sub fustem
in Pithii templo
vtinam domi sim
fuge procul a viro
fuga tutior
post folia cadunt arbores
nunc contingat
de tuo capite
e canis podice
ascice ad extremum scientiā
in eadem es naui
de pilo pendet
periculum proræ
inter sacrum & saxum
a fronte præcipitium, a tergo lupi
flamma fumo ex proxima
tua res agitur tunc
per ignem incendis
in neruum ire
nocuit, & nocebit
inter malleum, & incudem
in acie nouaculæ
res est in cardine
e nassa escam petere
ruta opus est
longæ regum manus
fortiorem te vita
ne vni naui
vndarum in vlnis
filum contentionis
caluum quum sis
ouem lupum committis
obiicere canibus
ne in melampygum
ne temere Abydum
adscolon nec profisceris ipse
caue thoracem
ægæum nauigat
ne in neruum erumpat
a bis septem vndis
ne puero gladium
gladium acutum auertas
perque enses, perque ignem oportet irrumpere
non certatur de olea
maleam legens
per hastę cuspidem
lepus pro carnibus
ex ore lupi
certamen non accipit excusationem
corpore effugere
in periculoso negocio
ingens discrimen
pyrrhonia hæsitatio
nihil ad persium
imbrii, & lemnii

Dissimilitudinis, & incongruentiæ.

nihil graculo cum fidibus
nihil cum amaracino sui
nihil aduersum
nihil ad fides
nihil ad Bacchum
asinus ad Lyram
quid cæco cum speculo
asinus ad tibiam
aliud noctua sonat
aliter catuli longe
alia voce psitacus
graculus inter musas
syrus cum sis
asinus in vnguento
asinus portans mysteria
feli crocoton
cibum in matulam
ex diametro oppositus
alia res sceptrum
caluus comatus
simia in purpura
leonis exuuium induere
ne puero gladium
in eburnea vagina plūbeus gladius
in lente vnguentum
congregare cum Leone
aufer Mothonem
canis in præsepi
seruus cum sis
extra oleas
extra camionem
extra organum
quæ semel ancilla
in agro surculario
asinus in pelle Leonis
simia in pelle Leonis
asinus auriculas mouens
bos ad lyram
scarabeo vnguētū inuisum alabastrus

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

alabastrus putet huic
tu in legione, ego in culina
charixene non sunt ista
tunc canunt cycni quando tacuerunt graculi
orimalides cum Acylis ne contuleris
pica Sirenem imitans
quid delphino, & boui commune
quid lecytho cum strophio
quid coturnus cum claua
quid barbitou crocoto loquitur
quid lyra cantalicę
pigmeum imponere colosso
hercules κροκωτοφόρος

Diuitiæ.

Cręso, Crasso ditior
midę diuitię
lysistrati diuitias
pactoli opes
cynirę opes
pelopis talenta
ad ambas vsque aures
ne decima quidem
vltra res Callicratis
zopyri talenta
diues aut iniquus
sacietas ferociam parit
quantum non miluus
tentali Talenta
noctuæ laureoticę
dextro Hercule
quantum habet quisque pecuniæ vir
vnde excoquat
diuitię non semper
vestis virum facit
magnum os anni
nullius indigens
euparyphus ex comędia
attagine nouilunium
arabum gazę
persici apparatus
tantalicę opes
herculis quęstus
ad pedes ad caput
pythiæ Mysii talenta
pauperi vitulus castrum
alcinoi horti
lydia arena
darii opes
herculis cornu
mare amnium non indiget

Diuitum prærogatiua.

Felicibus sunt, & trimestres liberi
multitudo imperatorum
citius Telegore donarim
nemo bene imperat, qui non &c.
bonus dux bonum reddit comitem
arbore deiecta
viua vox
annus producit
aliis lingua, aliis dentes
dii trephes doliares habens alas

Diuturnum.

Lapis ad funiculum

Docilitas.

Aperte musarum ianuæ
bos alienus subinde
vtinam domi sim
duro flagello mens docetur rectius

Domi viuere.

Testudo intra tegumen
domi manendum
domus amica
domus optima

Elabendi.

Casses rodere
omnes laqueos effugere
reperire rimam
extra callem
plaustrum perculit
formicæ semitam canit

Error in initio.

In limine deficere
in portu impingere
cantherius in porta
de limine offendere

Excellentia, inæqualitas.

Aquilam noctuæ comparas
cicadæ apem comparas
rana cum locusta
rosam cum anemone
acanthida vincit cornix
cancros lepori comparas
testudo pegaso
senecta leonis præstat
victoria meliorum
deteriorum victoria
chorus maior & concinnentior
ius in manibus
græsi pecuniæ teruncium
optima quidem aqua
bipedalis
camelus vel scabiosa
crotoniatarum postremus
plus apud campanos
aquilæ senecta, Corydi iuuenta
equis albis pręcedere
culicem elephāti comparas
multis parasangis
testudinem equus insequitur
pica certat cum luscinia
bubo canit luscinia
si tanti vitrum
sedecim pedibus
tibiam tubę comparas
quanto asinis pręstat
fluuius cum mari
hirundo totos schęnos
hinnulus leonem
mineruę felem
nihil ad Parmenonis suem
post lesbium cantorem
nihil alię ciuitates
indignus qui illi porrigat &c.
nec dignus qui me intueatur
celmis in ferro
aquila in nubibus
manica
multi discipuli
solus sapit
formica camelus
hercules cum simia
nanus cum sis cede
hæc potior
corui lusciniis
seruus seruo præstat
antiquis debetur
a carnici equi
inter cæcos regnat
qui probus Atheniensis
vnus multorum instar
alabanda fortunatissima
alpha penulatorum
accessei, & Heliconis opera

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

ambrosia alendus
gorgonem aggreditur
lydius currus
ne caprea contra leonem
prodico doctior
quo properas
alius aliis in rebus
non omnia possumus omnes
diuinum sermonẽ excipio
friuolæ ciuitates relique ad crotenem
dii omnia possunt
nec ad Adonia quidem
dum vitat humum; nubes & inania captat
gratia musis commiscere

Execrandi.

Tragicæ execrationes
diris agere
deuotionis templum
oedipi imprecatio
phocentium excrationes
in omni fabula Dedali execratio

Execratio.

Res palestræ & olei
vmbratilis, & domestica exercitatio
nitor ac palestra
e schola cantilenam
puteus si auriatur

Ex euentu iudicium.

Mali principii malus finis
mox sciemus melius
cocta numerabimus exsta
res indicabit
magistratus virum indicat
rem factã stultus cognoscit
piscator ictus sapiet
post acerba prudentior

Exitium honestum.

De pulchro ligno vel strangulare
sapientia in exitu canitur

Exilium.

Seruabis bouem
testaceum flagellum
terram pro terra

Experientiæ, seu periclitationis.

In care periculum
in dolio figulariam
in arenam descendere
primas iactare hastas
velitari
quanta mus apud pisam
omnem mouere lapidem
omnem rudentem mouere
respublica virum docet
omnem iacere aleam
aut ter sex, aut tres tessere
rex aut asinus
vela ventis permittere
deo, fortunę quę committo
res ad triarios rediit
sacram ancoram soluere
mouebo talum a sacra linea
semper tibi pendeat hamus
fabri fabrilia tractant
asinus sedet
rex sum
tentantes ad Troiam peruenerunt Græci
& post malam segetem serendum est
multum nauigauit aquæ

Ex sese.

Domi habet, domi nascitur
domesticum malum
nihil passus graue
emere malo, quam rogare

Facundia.

Attica musa
lepos Atticus
cygnea cantio
tunc canent cygni, cum tacebunt graculi
nestorea eloquentia
nihil ex agro ducis
nunc ipsa viuit sapientia
nunc ipsa floret
musarum aues
mella poetica
incantatione quauis efficatius
corinthia verba & Ionica
byssina verba
luscinia musarum
mercurii typus
musarum fauus
mercurii catena
os duodecim salientum
præ nili cataractis

Fames.

Fames, & mora
miserrimum fame mori
molestus interpellator venter
cestreus ieiunat
non interpellandus famelicus
ventre pleno melius
etiam bætylum deuorares manduces
ære & rore pastus
choros tragicos moleste fert
thessalica buccea

Festinationis.

Nauibus atque quadrigis
citis quadrigis
iouis quadrigis
equis albis præcedere
talaria induere
citius quam asparagi coquãtur
celerius quam butes
simul & dictum, & factum
duobus pedibus
in foribus adesse
velis equisque
vir fugiens aut moratur lyræ strepitum
ocyor accipitre
pegaso velocior
salaminia nauis
parit puella etiam si male absit viro
ignem palma
aphya ad ignem
ne nimium calidum
intra septimam
prius quam gallus iterum cecinerit
viuit, incende ignem
a subeunte portum naui
matura satio
prior occupat
sacra celerius absoluere
lupinum potum
vt canis e Nilo
duobus clauis figere
alienis vti soleis
crisonem Imeræum præcurrere
quantum pedibus potes

Festinatio præpropera.

Qui nimium properat
canis festinans cæcos parit catulos

catulos
ante victoriam encomium
canis
ante lentem augere ollam
æstate penulam deteris
muscum demetere
siculus omphacissat
præmouere venarum
odi puerulos præcoci sapien
tia
non statim finis
festina lente
citius quam formicæ papa-
uer
dedalæum remigium
ante pilos sapis
imberbis senes doces
ergini cani
vno die consenescere
facilius quam morbum de
uicerint Bæoti
quam facile canis exta edit
citius quam gradatim
Fides,& grauitas.
Folium sibyllæ
ex tripode
bonus magnusque
priscis credendum
suffragium optimum
semper aliquem virum ma-
gnum
oraculum
ex adyto
iniurato eredere
legatus non cæditur, neque
violatur
eo Iouis tabulis
atticus testis
attica fides
iouis lapidem iurare
rhadamanti iusiurandum
viri iureiurando
iouis suffragium
amphictionum consessus
pollicẽtis se promissa re præ
stiturum
dictum ac factum
mineruæ suffragium
veriora his quæ apud sagrã
oculis magis habenda fides
domesticus testis
venereum iusiurandum
dignus qui cum in tenebris
mices
de manu in manum
manu longa seu breui
censorium supercilium
Feminæ.
Femina nihil pestilentius
ignis,mare,mulier
sublata lucerna
mulieri ne credas
nec mulieri,nec gremio cre
dendum
mulierem exitia
mulieris oculus
mulier pudica ne sola sit vs-
quam
qui non litigat, cęlebs est
tamquam Chalcidica
thessala mulier
in triclinio choa
in cubiculo nola
intus Hecuba, foris Helena
nec mulieri, nec gremio cre
dendum
Focus.
Focus luculentus
Forma deformitas.
Ominabitur aliquis
a furiis oriundus
leporem non edit
myconius caluus
pistillo caluior
multam syluam gestas
pronomi barba
træzenem nauiges
quod pulchrum, idem ami
cum
callipygos
perdicis crura
ex ouo prodiit
pulchrorum etiam autũnus
pulcher est
simia est simia
thersitæ facies
corytheo deformior
simiarum pulcherrima de-
formis est
fumus pulchriorem perse-
quitur
herculis clypeus
tãquam pauo se circumspe-
ctans
cadaueris instar venustus
Fortitudo.
Masculum
achilles
achilleum argumentum
naxia cos
adamantinus
aut manenti vincendũ, aut
moriendum
thurium lema
mœnia ferrea
inflige plagam
in lypsidrio pugnas
solæ,Lacenæ viros pariunt
achillea arma
deorum liberi sunt in vul-
nerabiles
tydeus corpora, animo Her
cules
murus semiramidis
pallenicum tueri
atticus miles
Fortunæ commutatio.
Testulę transmutatio
alia vita,alia dięta
nunc pluit,& claro nũc Iup-
piter ęthere fulget
cum deo quisque & gaudet,
& flet
ipsa dies quandoque parẽs
quandoque nouerca
omnium rerum vicissitudo
multę rotę voluentur
fortuna ęstuaria
res in foro nostro
flos cinis
catastrophe fabulę
bene natis turpe est male vi
uere
vbi non sis qui fueris,nõ est
cur velis viuere
ad pristina pręsepia
a remo ad tribunal
dionysius corinthi
nemo mortalium omnibus
horis sapit
pitana sum
fors domina campi
inter manum & mentum
multa in medio
mars communis
circulus res mortalis
quod aliter cõdiuit coquus
aliter condiam

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

bona nemini hora eſt
oſculana pugna
per manus tradere
de manu in manum
cedrus cecidit
cras cerdo, hodie nihil
computatorum digiti
nauſiclidis ſolitudo, nec ver, nec amicos
victoria ἑτερακλκὴς

Fortunata ſtultitia.

Athenienſium incõſulta temeritas
dormientis rete trahit
in nihil ſapiendo iucundiſſima vita
malum vas non frangitur

Fraus ab amico.

Vallus vitem decipit
canis mendico auxilians
aſcoliſſare
agamemnonium epulum
vulpis reliquiæ
nodorum vincula texentes

Frugalitas.

Phormionis thori
a colo non fico
allium in retibus
oliuam ne comedas
cilicii imperatores
vita doliaris
ſycion arrodens vxor lacernam texe
tanquam in phiditiis
hecatæ cœna
thymbra victitans
ſalem lingere
ſi caſeum haberem
xenocratis caſeus
aſpera vita ſed ſalubris
ſalem & caſeum edo
anima ſicca ſapientiſſima
hecales cœna
in agrum ſeruus
cappari victitas, qui potes Anthia
eſt modus matulæ
hortus altera ſuccidia
indigentia mater ſanitatis

Fruſtrata ſpes.

coruum deluſit hiantem
theſaurus carbones errant
bolus ereptus e faucibus
murem oſtendit pro leone
concupiuit aſſam
ne per ſomnium quidem
aliena iacis
larus parturit
cepphus parturit
parturiunt montes
lupus circumputeum
lupus hiat
aurificem te futurum
quærens obſonium
ne quære mollia
duos inſequens lepores
hic funis nihil attraxit
inani ſpe flagrat
fluuius non ſemper fert ſecures
ſpem precio emere
ſemper agricola in nouum annum diues
cretenſes ſacrum
nucleum amiſi, reliquit pignori putamina
præuertit ancoræ iactum deus
in caducum parietem inclinare
fædum eſt manſiſſe diu vacuumq́ue rediſſe
non omnia eueniunt, quæ in animo
ſcipioni arundineo
ab alno ſpectat
argiuos armat oraculum
minuunt præſentia famam
ſuilla abſumpta, bouem nõ expectes
da panem & pugnum

Fuerunt non ſunt.

Stultus opportuna loquut⁹
iam illi iam nõ ſunt, atqui ſunt mali
fuere quondam ſtrenui
fuimus Troes
omnia bonos viros decent
ſæpe etiam eſt holitor valde opportuna locutus
ſummaria indicatura
bubulcus antea, nunc caprarius
leo prius, nũc leporem agit
olim Pelaſgi, Danaidę poſtea

Fucus.

Lecitum habet in malis
oleo nitidius
ſchenicolæ
theſſalicum numiſma
aliud quidpiam exorna
cathatum ſicaminorum in malis habere
formoſus ſine pulcritudine
caracalle nummi
geometriam exercere in cilio

Garrulitas.

Archytæ crepitaculum
arabius tibicen
turture loquacior
prolixius Iliade
cornicari
daulia cornix
hirundinum muſea
luſciniæ nugis inſidentes
in mentem quidquid venerit
ad vinum diſerti
cicadæ ſine canent
citeria
muſarum aues
tam multa quam ſapiens
dodonęum ęs
caute loquacior
littore loquacior
cicada vocalior
non eſt eiuſdem & multa & opportuna dicere
homo ſemper contradicens
tanquam ſuber
telenitia echo
balneator
moſcus canens Bœoticum
ſi coruus poſſet tacitus paſci
quicquid in buccam venerit
quicquid in linguam venerit
citra vinum temulentia
meliacum nauigium
interſecta muſica
lingua quo vadis
leuiſſima res oratio
ſaburratus
cane Tellenis
farcire centones
ſine capite fabula
chius coum loqui non ſinit

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

cicade humi canunt
treicia hirundo labiis instrepit
supra clepsydram dicere
turtur cantat

Gratitudo.

Merces amico constituatur
qui lucerna egent, infundunt oleum
lingua præconi præciditur
pro bonis glomi
sylosontis chlamys
lingua seorsum inciditur
gauia in stagnis
immortales gratiarum horti

Hæredipetæ.

Si vultur es, cadauer expecta

Honos indigno hauitus.

Bos in quadriga argentea
bos septimus
asinus in pelle leonis
simia purpurata
malus choraules, bon⁹ symphoniacus
strumam dibapho tegere
ornamentum in luto, dignitas indigno

Hospitalitas.

Haud vnquam arcet ostiũ
semper aliquis in cydonis domo
hospitis habenda cura
fores habet tritas

Ignauia, & inscitia.

Neque compluitur, neque sole aduritur
neque latare, neq; literas
neq; tria quidem Stesichori nosti
libethriis in elegantior
barbarus e triuio
nec sibi, nec aliis vtilis
claudi more tenere pilam
equi senecta
anus velut equus
ab asino delapsus
liberæ capræ
ne æsopum quidem triuisti
nullam hodie lineam duxi
neglectis vrenda filix innascitur agris

domi pugnas more galli
supinus
ameles angulus
ignauis semper feriæ
mulieris podex
qui domi compluitur
ne vidit quidem oleum
pigris semper est festum
ignarus habenas non tractet
circa montis radices versari

Ignoratio.

Nullius coloris
in alieno foro litigare
in tua ipsius arena
albus an ater sis nescio
non nouit natos
ne pictum quidem nouit
late viuens

Illecebra mali.

Lotum gustauit
periculosum est canem intestina gustasse

Impossibilia.

Prius lupus ouem ducat vxorem
prius duo echini amicitiã ineant
prius locusta bouem pariet
mare prius vitem tulerit
prius testudo leporem præuerterit
sursum versus sacrorum fluminum feruntur fontes
fontes ipsi sitiunt
citius in naui cadens a ligno exciderit
aquilam testudo vincit
terra volat
citius elephantum sub ala celes
capram portare nõ possum & imponitis bouem
ab asino lanam
simul sorbere, & flare
sine pennis volare
statuam faucibus colas
nunquam efficies, vt recte ingrediantur cancri
sambucam citius
lenticulam angulo tenes
ex arena funiculum nectis
asini cauda non facit cribrũ

augiæ stabulum
veste circumferes ignem
lupo agnum eripere
luscíniæ deest cantio
quid si cœlum ruat?
bos porrecto vltra Taygeton capite,
nec Deus, nec homo
vento viuere
scarabeus citius faciet mel
mulieri desunt verba
tantali mensa
atlanticum mare cotyla exsorbere
priusquam ignitus lapis enatarit
andromachen ex anguibus concinnare
rete inflas
amnis cursum cogere
citius terra æthetem conscendet
in aceruum metere
myricæ citius poma ferent

Imperitia.

Dulce bellum inexpertis
operarii
vocales

Imposturæ.

Dare verba
addere manum
os sublinere
obtrudere palum
fucum facere
circum tondere comam
noua hirundo
personam mauult, quam faciem
in laqueum inducere
obolum reperit parnætes
ephesiæ literæ
embarus es
planus semel crura fregit

Improbi.

Lydi mali
lerii mali
ætoli
mali commatis
bipedum nequissimus
tenedius tibicem
phrynondas alter
noui Simonẽ, & Simon me
bestia bestiam nouit

ambrones

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

ambrones
ballio
eurybatiſſare
vltra Eurybatum
tria cappa peſſima
duplex cappa
diagoras melius
non capit ſomnum
lupi decas
cum ſacco adire
onobatis
cercopum cœtus
cercopiſſare
magis impius Hippomene
mare proluit omnia
qui omni in re, & in omni tempore
ſeruilis capillus
vlyſſis remigium
dii dent tibi tuam mentem
non es laudandus
compendiaria res eſt improbitas
inſania non omnibus
ſacrum ignem inflari nefas
ſiphnia arra
annulus aureus in nare ſuilla
durei equi ſpeciem præfert
Impudicitia.
Oſce loqui
o nobatis
Impudentia.
Manci pera
faciem præficare
nudo capite
atticus aſpectus
lingua non redarguta
perſonam non faciem gerit
ſine perſona laſciuire
tabernariam exercet fronte
ilio indigna verba
lynges
Inanis metus.
vmbra territas
vtre territas
da lapidi volam
mure obſtrepente, etiam timet
panicus caſeus
metum inanem metui
multa in bellis inania
theagenis hecatæum
canes timidi vehementius latrant
aſperſiſti aquam
leporem frondium crepitus terret
lamiæ turris
vti nutrices lamiam
Inanis opera.
aſinum tondes
ab aſino lanam
vtrem vellis
caluum vellis
æthiopem lauas
mortuum flagellas
aquam e pumice poſtulas
mortuo verba facis
littori loqueris
bulbos quærit
aquilam volare doces
delphinum natare
delphinum cauda ligas
nebulas diuerberare
aſini caput ne laues nitro
de aſini proſpectu
ad fractam canis
de fumo diſceptare
de aſini vmbra
arenam metiris
arenæ mandas ſemina
de lana caprina
in aqua ſcribis
reti ventos venaris
ignem diſſecare
iſthmum perfodere
in arena ædificas
parieti loqueris
cribro aquam haurire
in aqua ſementem facis
danaidum dolium
fimo ſuffitum facere
bos ad ceroma mittis
ocnos funem
nudus nec à centum viris ſpoliari poteſt
operam & retiam perdere
ſterilem fundum ne colas
eundem calceum omni pedi
in ſaxis ſeminas
vtrem mergis
in aqua ſitire
inter lapides pugnabant, nec lapidem tollere poterant
cauam Arabiam ſerere
aranearum telas texere
arare littus
e multis paleis parum fructus colligi
ouum adglutinas
penelopes telam retexere
oleum & operam perdidi
periit ſus
ollam exornas
ollas oſtentare
quid opus erat longis canere tibiis
nihil agere
cum diis non pugnandum
aſinum ſub fræno currere doces
apud nouercam queri
ferrum natare doces
cauda tenes anguillam
auſtrum perculi
cui nullum negotium erat Hermenem muro cinxit
milium terebrare
vacuam inhabitare
in frigidum furnum panem immittere
coruus albus
lapidi loqueris
linum lino nectis
ſurdo oppedere
laterem lauas
anthericum metere
lapidem elixas
ſurdo canis
vtrem cędis
verberare lapidem
impete peritum artis
laborem ſerere
a lupi venatu
alienum arare fundum
hylam inclamas
hic funis nihil atttaxit
hydram ſecas
cotem alis
cum coryco luctari
cum diis pugnare
cum plurimum laborauerimus, eodẽ in ſtatu ſumus
cum laruis luctari
canis

vtre territas
ſenex pſitacus negligit ferulam
mortuo mederi
ſenem admonere
vmbra territas
mari aquam addere
inaniter aquam conſumis
vndas numeras
in cœlum iacularis
in eodem hæſitas luto
voluitur luto dolium
vlulas Athenas
in ſyluam ligna ferre
contorquet piger funiculũ
tranquillum ethera remigas
ventos colis
vento loqueris
nugas agere
actum agere
aquam in mortario
volantia ſectari
ſaxum voluere
ex inanibus paleis
fruſtra canis
milium torno ſculpere
obturbas fruſtra
memorem mones
cancrum ingredi doces
apud fimum odorum vaporem ſpargis
inuitis canibus venaris
inuitos boues plauſtro inducere
contra torrentem niti
contra ſtimulum calces
leonem larua terres
ſenis mutare linguam
ſenis doctor
herculei labores
quaſi ſutrium eant
aſinus balneatoris
mare exhauris
exurere mare
phrynichi lucta
muſcas depellere
aues quæris
humi auris
excubiarum cauſſa canens
influit, quod exhauritur
e tantali hortis
dentem dente rodere
oreſti pallium texere
ver ex anno tollere
barbam ab vlnis puerorum vellere
caprarum nomina
dormienti loquor
ventos paſcere
in cinere ſcribere
aranea tela
acceſſorium operis loco

Inæqualis penſatio.

Ne verba pro farina
pro perca ſcorpium
vmbra pro corpore
palumbem pro columba
pilos pro lana
pro malo cane ſuem
malo bono penſare
diomedis, & glaudi
ad fractam canis
conos artoxya
ſi vinum poſtule, pugnos illi dato
in parte vel ignem prædetur aliquis
amiſit vrbem, & pugionem recepit

Incertus euentus.

Mars communis
inter os & offam
multa cadunt inter calicem & ſuprema labra
in herba eſſe
neſcis quid ſerus veſper vehat
nullo ſcopo iaculari
ſi crebro iacias, aliud alias ieceris
ſol omnium dierum, nondum occidit

Incitare.

Alas addere
cithara incitat ad bellum
claſſicum canere
ſtimulus fodere
cubito ſtantem tangere
fodere latus
aurem vellere
cur ceſſatum eſt?
frigidam aquã ſuffundere
feri puer
ignarium dare
ad ſcamma producere
hinnulus ne cum leone pat tiatur

Inconſtantiæ, perfidiæ verſutiæ.

Ventorum ſtatio
panagæa Diana
cothurnus
vnica filia duos parare generos
chimæra
lachryma nil citius areſcit
modo palliatus, modo togatus
pedibus vtriſque claudicare
vtroque nutans ſententia
venti campus
mutabilior Metra eriſichthonis
chamæleonte mutabilior
polypi mentem obtine
mulieris animus
euripus homo
cnips in loco
cothurno verſatilior
aliud ſtans, aliud ſedens
duabus ſedere ſellis
duos parietes de eadem dealbare fidelia
duplices viros
de toga ad pallium
duodecim artium
theſſalorum commentum
phœnicum pacta
locrenſe pactum
thracium commentum
hoc calciamentum conſuit Hiſtiæus, Ariſtagoras induit
thraces fœdera neſciunt
quibus nec ara, neque fides
altera manu fert lapidem, altera panem obſtentat
repariazare
maritimi mores
lingua iurauit
punica fides
græca fide
non idem ſunt ſcriptura, & leucæus
dædali opera
admirabiles in nectendis machinis ægyptii
multa nouit vulpes

magnus

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

magnus versator in re pusilla
simia non capitur laqueo
volaticum iusiurandum
semper adfert lydia mali quippiam
semper africa noui aliquid apportat
verisimiliter mentiens
lampon iurat per anserem
magis varius quam hydra
sisyphi artes
pyrrhandri commentum
megaricum machinamẽtũ
vlysseum commentum
vias nouit, quibus effugit Eucrates
libyca fera
e poculo perforato bibere
expedit habere plura cognomina
si leonina pellis non satis est, vulpina addenda
non chius, sed cius
vespertilio
trochi in morem
fons Dodoneus
vtroque claudicare
protei more
dextrum pedem in calceo, sinistrum in pelui
multa noris oportet, quibus Deum fallas
ex eodem ore calidum, & frigidum efflare
ex se fingit velut araneus
obliquus cursus
cantharo astutior
cassioticus nodus
pardi mortem adsimulat
sphondyla fugiens
vulpis reliquiæ
pergea Diana
pardalis exuuium induere
deos absentes testes facit
senis ira

Inculpatus.

Ratia quidem apparet &c.
aurum indice exploratum
purior clauo
a puro pura defluit aqua
aurum igni probatur
aurum colophonium
ne momus quidem ipse posset carpere
sol non inuidet vespere
massilienses mores
amicus Plato, magis amica veritas

In delitijs.

Porcellus acarnanius
mus albus
melitæus catulus
alexandrinæ delitiæ
agri podex
ex cubitis cenare
expumicare
crispiores apio
totam spirare Arabiam
siculæ mensæ
pigris semper est festum
quem cos non nutrit, illum nec Aegiptus
byssina verba

In deprehensos.

Folio ficulno tenes anguillam
medius teneris
decipula murem cæpit
in laqueos lupus
in area latitas
in easdem ansas venisti
laqueus laqueum cæpit
laciadæ
hinc illæ lacrymæ
vbi cognitum est, quod erat occultum
hæc Helena
culleo dignus
hydrus in dolio
tempus omnia reuelat
cuculus
anguilla in strigmento
determinare fossam

Indiligentiæ.

Princeps indiligens
si quis iuxta ciuitatem clipeus
malut ianitor
phani ostium
a limine salutare
vt canis e Nilo
per transennam inspicere
per satyram
summo pede
summis labiis degustare
extremis digitis
primoribus labiis
molli brachio, leui brachio
compressis manibus
pulmo prius venisset
oculis clausis agere, vel perstringere
de paxillo suspendere

Industria.

Dii facientes adiuuant
cum Minerua manum moue
manu admouenti fortuna imploranda
ni purges & malas, non comedes
neque mei, neque apes
qui vitat molam, vitat farinam
manum admouere
optimum obsonium labor senectuti
lutum nisi tundatur, non fit vrceus
serere ne dubites
qui arat oliuetum
quid tandem non efficiant manus?
probæ materia est, si probũ adhibeas artificem
artem quæuis alit terra
ex vmbra in solem
muli Mariani
ars porticus miseriæ
multis brachiis æqualis
aurum e stercore colligendum

In facundia.

Canere ad myrtum
ialemo frigidior
peius Babys canit

Infortunij siue exitij.

Asinus inter simias
nouacula in cotem
vita spinosa
aqua & terra reddamini
asinus inter apes
in apes induxisti, irruisti
tria e curia dicas
ad aquam malus
canis in vincula
mitte in aquam

adcynoſarges
ad coruos
in puteo cum canibus pugnare
in beatam
in orci culum
charontis ianua
terreſtria balnea
aurum habet Toloſanum
equam habet Seianum
tragicum malum
moſtelam habes
cadmea victoria
fortunatior Strobolis
iſſa
nens læua
genius malus
mala vltro adſunt
per medium anulum trahá ris oportet
e tribus malis vnum
extrema extremorum mala
ogygia mala
diolygium malum
labore laborioſius
lemnium malum
magnetum male
malis mala ſuccedunt
tenarium malum
tam perit, quam extrema faba
viuus vidensq́ue
ilias malorum
lerna malorem
ſemper Ilio mala
ſybaritica calamitas
alio relinquente fluctu, alius excipit
cyrbes malorum
noctua inter cornices
hodie nihil ſuccedit
malorum theſaurus
malorum panegyri
per tenebras quę apud quercum
grauiora Sambyco
malo aſino vehitur
miſerior monomatis
quæ ex antiqua
cuiuſmodi portento me inuoluit fortuna
my ſortitus es
ſeruabis bouem
inus dolores
niobes mala
antiopœ luctus
cythnicę calamitates
cyrnea iactura
argyeollis
ardadamicum bellum
ardens veſtis
aegyptii nuptiæ
militauit cum Eraſinade
qui multum obfuit
excubias agere in Naupacto
lepus apparens
rupta ancora
commune naufragium
obediētia felicitatis mater
mariandinus tibicem
ſimiæ ſanguinē profudiſſe
tenedia regula
oreſtis inſaniam inſanire

Ingenij malitia & institutio.

Lupus pilum mutat, non mores
naturam expellas furca tamen ipſa recurrit
lignum tortum, haud vnquam rectum
aethiops non albeſcit
qui ſemel ſcurra nunquam paterfamilias
podex lotionem vincit
occaſione dūtaxat opus improbitati
ſaliuam imbibere
quo ſemel eſt irabuta recēs ſeruabit &c.
pardus maculas nō deponit
coloſſi fragmenta
eloquentia male ſiue moribus diſcitur
inteſtina adolens, ipſe carnes deuorat
figura & triobolus
vulpes pilum mutat non mores

Ingratitudo.

Viuum noueris
ale luporum catulos
aries nutricationis mercedem perſoluit
qui canem alit externum
hirūdines ſub eodem tecto ne habeas
pro benificentia Agamemnonem vlti ſunt Achiui
pro perca ſcorpium
nemo bene merito bouem immolauit &c.
ſimul & miſertum eſt, & interiit gratia
in ſenera ne quid beneficiū collocaris
arietis miniſterium
numeros licet perdas aquam in comendo

Ingrata ob vetuſt.

Piſcis nequam
piſcis repoſitus
quantum ex Bacchanalib.
antiquiora Diphthera loqueris
ab aborigenum ſeculo
a nannaco
res cannacæ
antiquior quam claos
per antiquum diem
pellenæa tunica

Initium laudatum.

In hoc calciamento pedem habet
operi incipienti fauendum
cum paruula eſt, bona videtur ſpina
primnm aegina pueros optimos alit
primum Mars in filiis laudatus eſt

Iniuſtitia.

Stateram ne tranſgrediaris
malum lucrum, ęquale diſpendio
fabarum arroſor

Inſalubritas.

Qui mori nolit ſybari ante tempus
herculanus morbus
herculana ſcabies
cadaueris inſtar venuſtus

Inſidiæ.

Canis ad cibum
cauentis clācularias inſidias
oportet omnibus corydalis
tragulam iniicere
ab tranſenna cibum
in tranſennam inducere

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

pulchre fallit vulpem
cuniculis oppugnare
punicis malis omnibus granum aliquod putre
equus Troianus

Instans.

Ante pedes
in manibus esse
conclamare vasa

In stupidos.

Ede nasturtium
nihil ab elephante differs
porcus obesus
sacer piscis
tanagræus cetus
mamacuthæ
loquax talpa
bos marinus
nihil differs à cherephonte
mens non inest centauris
becce selenus
saturni podex
caput vacuum cerebro
margites
rana gyrina sapientior
ouium nullus vsus
ouium mores
fœnum esse
tibicines mente capti
ne quis vnquam Megarensibus
midas auriculas asini
fungus
aut regem, aut fatuũ nasci oportet
stultior Melitide
nescit capitis, & inguinis discrimen
vir videbatur nauis
terræ intestina
larus hians
lucerna pinguior
bœotica sus
bœticum ingenium
bœotica auris
asinus stramenta mauult, quam aurum
colophonium calciamẽtum
in nauibus educatus
vasis instar
veruecia statua
tredecim cubitorum
antiquiores crono & Tiranibus fuistis
salsitudo nihil inest illi
bibe elleborum
strychnum bibit
porcum immola
squillas e sepulchro
minus habet mentis, quam Dithyramborum &c.
pistilio retusius
embarus sum
phryx plagis emendatur
seruilior Messana
stultior corœbo
stultior Morycho
stupidior praxillæ
corpus sine pectore
antronius asinus
archadicum germen
arcadas imitans
asinum in rupes
feles Tartessia
stulto ne permittas
non inest illi dentale
septennis cum sit, nondum edidit dentes
stultitia est Iouem putare esse
vt Bagas stas
desertum obtueri
terebintho stultior
cæcus auribus
bis pueri senes
saturniæ lemæ
auris Batana
abderitica meus
neronianas thermas refrigerat
archigenis indiget
pulmonis vitam viuit
phryx non minus, quam spintharus
ne Mercurius ipse quidem sanarit
alba præcordia

Intemperantia, libido

Myconius vicinus
vnico digitulo scalpit caput
baceli similis es
hermiosus vsq; ad gulam
baralus
tibicinis vitam viuis
samiorum flores
sponsi vita
melle te ipsum perungis
samiorum larua
samium comatum
sardanapalus
vale charum lumen
lesbiis digna
lesbiari
corinthiari
lydus in meridie
lydus cauponatur
pepones
lydo more
videre mihi labda
adonidis horti
vt corinthia videris
agathonia cantio
summo digito scabere
chalcidissare
phicidissare
siphniassare
clisthenem video
sinopissas
sus per rosas
aries cornibus lasciuiẽs
caprarius in ęstu
quæ sub alis fiunt
emassilia venisti
complura masculi canis cubilia
lentiscum mandare
pernicissare
nil boni cogitat vir arrigẽs
vita charadrii
circulator cybelius
voluptas malorum esca
lumbos fractus, vt Mysius asinus
vtramq. inflare tibiam
caricum schema

Intempestiua, ineptæ.

Saturnalia non semper
ibyci equus
in crastinum seria
simulare cupressum
intempestiua beneuolentia
in lente vnguentum
æstate penulam deteris
mense maio nubunt malæ
mentam belli tempore neque serito, &c.
rosam, quæ præterierit, ne quæres iterum

foras

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

foras cares, non amplius an
thisteria
anus hircissans
anus bacchatur
feli crocoton
apage hospitem
quid de pusillis magna proę
mia
tragędias in nugis agere
annosam arborem transplā
tare
ne vnquam viris senis
molestum sapientem apud
stultos loqui
malum est bonum
in pace leones
mira de lente
cum Euandri matre loqui
alabandicum opus
inter lugentes iocari
monitor capras age
morsimi versus quis descri-
pserit
clypeum post vulnera sume
re

Internicio.

Funditus, radicitus
ne ignifer quidem reliquus
est factus
ne bolus quidem relictus
pinus in morem
perdere naulum
cum cane simul & lorum
fuimus Troes
qui iure perierunt
omitte vatem
rudens omnis disruptus
est
multores reipublicæ pestis
hippodromica bona

Inuidia, æmulatio.

Cognatio mouet inuidiam
esurienti ne occurras
inuidus, vicini oculus
figulus figulo inuidet
inimicus & inuidus vicino-
rum oculus
vnicum arbustum non alit
duos erithacos
vna domus non alit duos ca
ues
zoili
edentulus vescentium den
tibus inuidet
expertes inuidentiæ
iactantiæ comes inuidia
turpesilere
optat ephippia bos piger,
optat arare &c.
fertilior seges est in alieno
aruo
præstat inuidiosum esse
quam miserabilem
alauda non est sine crista
matteæ beluam alit
a vipera morsum calpas

Ira.

Lucernam accendere possis
in fermento iacere
fluctus mutus
iracundior Adria
mordere frenum
mordere labrum
telum ira facit
bilis in naribus
herculis ira

Iteratio citra tedium.

Bis terq; quod pulchrum
honesti nulli sacietas
vnedones

Iteratus error.

Eadem oberrare
iterum ad lapidem eundem
offendere
nō licet bis in bello peccare
vulpes non iterum capitur
laqueo
cauendum ab eo, qui semel
imposuit
venia primum experienti
sus in volutabrum
canis reuersus ad vomitum

Iudicandi.

In quinque iudicium geni-
bus situm est
panidis suffragium
sus tubam audiuit
auris Batana
coruus albus
cæci pręscriptio
quod index auro, id aurum
homini
lydius lapis
gnomon, & regula
tenedius homo
tenedius patronus
manum ferulę subduximus
nouit quid albū, quid nigrū
nouit mala & bona
purpura iuxta purpuram
di iudicanda
amussis alba
lesbia regula
nasus
censoria virgula
veteris mouetę
pulchra apud pueros simia
postes transcendere
omnem lapidem nitidum
adorantes

Iuuenta.

Iuuenta viribus pollet
iuuenari

Iustitia.

Aequa lance
rhadamanthi iudicium
orphica vita
rectam instans viam
virtus simplex
partitio non pręfocatio
homines frugi
exigua res ipsa iustitia
trutina iustius
iustitiæ oculus
iustitia iustior
mars rex
bachyris
eadem pensare trutina
rhamnusius
prienensis iustitia
rectam ingredi viam
dum clauum rectum teneā
ad amussim
ne moueto lineam
ex ęquo partire
æqualitas haud parit bellū
quæ non posuisti, ne tollas
a sacris abstinendæ manus
nemo quemquam ire prohi
bet publica via
zaleuci lex
dat veniam coruis
quod alii vitio vertas, ipse
ne feceris
vrbanus nihil æqui cogitat
draconis leges

Lacessentis.

Arietem emittit
cominus atque eminus

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Ald.2.6.3

non vt prior lædam
nunquam enim meos abegerunt, nec equos
tangere hulcus
temulentus dormiens non est excitandus
thunissare
irritare crabrones
vt lupus ouem
insuere in saccum, vel culeũ

Lætitia, vide tristitia.

Languor, vide vehementia.

Laudata.

Clauis in lingua
silentii tutum pręmium
mulierem ornat silentium
alia committenda, alia celãda
qui obticescit
qui continet archanum
muti citius loquentur
areopagita taciturnior
veluti Mineruæ calculus
sapientes sunt, qui veteri vino vtuntur
mare amnium non indiget
primus, secundus, tertius
primus, medius, nouissimus
ne sol quidem sciet
ne vicini quidem sentiunt
qui sitiunt silentio bibunt

Lautitiæ.

Iouis cerebrum
iouis lac
deorum cibus
attica bellaria
herculana balnea
in cotyla gestaris
mellis medulla
optimum condimentum fames
afra auis
anima, & vita
coturnissare
Lydorum caricæ
qui possum ab hoc epulo abesse
thasium infundis
nectaris flos
veneris lac
cęna popularis
in leporinis
non ab Hymetto
laconice cænat
thessalus missus

Libenter.

Accipit & glebam erro
obuiis vlnis

Liberalitas.

Quod recte datum est
pingui mensura
pleno modio
bis dat, qui cito dat
ambabus manibus
promus magis, quam condus
larus in paludibus
coladi chœnix
bona porsenæ
de alieno liberalis
plena manu
communis Mercurius
theagenis munificentia
charitate septum esse oportet

Libertas, veritas.

In vino veritas
quod in corde sobrii, in lingua ebrii
vinum animi speculum
lingua lapsa verum dicit
emendus cui impenes
oracula loqui
vera fronte
vero verius
de plaustro loqui
iubentis aperte loqui
obsequium amicos, veritas odium parit
byzeni libertas
& fama fuit, & eras
aperte simpliciterque loqui
veritas simplex oratio
ad cribrum dicta
curetum os
in vino veritas
ficus ficus, ligonem ligonẽ, vocat
audi quæ ex animo dicuntur
profundum sulcum
os inest orationi
libera corcyra
liberi poetę
ter
alba linea
veriora Bacidis dictis
libera in cynadra aqua
ad Scirrhonem tendere
amicus plato, magis amica veritas
in cauea non canit luscinia
libertas Romana
latina libertas
domi suæ, quilibet rex
leuato velo de caussa cognoscere
quod sal carni

Longeuitas.

Nestorea senecta
vltra pensum viuere
vltra catalogum
vltra linum
cornicibus viuacior
hesiodi senecta
tithoni senecta
phęnice viuacior
sibylla viuacior
facies tua computat annos
alterum pedem in cymba charontis habere
viri senis astaphis caluaria
maturæ fias senex
mala senium accelerant
sexagenarios de ponte deiicere
vitiat lapidem longum tempus
mors optima rapit
in sola sparta expedit senescere
fatale vitę tempus
senex bos non lugetur
viuum cadauer
danace
epimenidum corium
idem Accii, quod Titii
viro seni maxillæ baculus

sene-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

ſeneſcit bos
phenicis inſtar reuiuiſcere

Lucrum ex ſcelere.

Vſuræ nauticæ
tributis potiora
lari vita
aquæ furtiuæ dulciores ſunt
briarei manus iniicere

Luxus & mollicies.

Vita macerata
pontificalis cæna
pergræcari
ſemper leontini iuxta pocula
thericlei amicus
ſale perunctus hic adiuuabitur
e clibano boues
theſſalorum alæ
ſapientia vino adumbratur
ſine Cerere & Baccho friget Venus
heterognathus
ſiculiſſare
ficus auibus gratæ
aſini mandibula
choreæ Ionicæ
matrem ſequimini porci
ionice
porcus Troianus
gręco more bibere
decempes vmbra
venter auribus caret
ventrem mihi obiicit
vtres Thylaci
pireus non fert vaſa inania
bos in ſtabulo
herculani lecti
abronis vita
epiſcythiſſare
ſybaritica menſa
ſyracuſana menſa
vixit dum vixit
nauiges in Maſſiliam
teneri calidis balneis
amazonum cantilena
amphidromiam agere
ex amphitheto bibere
maſchalam tollere
vinum ſenem etiam vel nolentem ſaltare &c.
vinum caret clauo
coronam quidem geſtans, cæterum ſiti proditus
cerylus euadam
binis tonderi forficibus
ne Dæon piſcis moleſtus ſit
dorice incedere
alexandrinæ delitiæ
nemo comatus, qui non pciditur
hercules in Lydia
in communi piſce non inſunt ſpinę
theſſalicus ſaltus
ſuaue me ſuffocet
thmuitarum hircus
ad oculos magis, quàm ad veſicam pertinet
volſellis pugnare, non gladiis
nectar ſpirat

Magnifica promiſſa.

Aureus in olympia ſtato
aureos montes polliceri
ſolidos e clibano
charetis pollicitationes
album panem pinſo
modio demetiar
verba importat Hermod.
alybantis hoſpitis munera
heſperidum mala
cillicon bona
nicoſtrati more
ſponde, noxa præſto eſt
montes frumenti
theagenis hecateum
theatrum ſimul & aperit, & claudit

Magni momenti.

Vel Megaram vſque
dignum propter quod vadimonium deſeratur
ſal patriæ pluris faciendus, quàm hoſpitis menſa

Maledicentia.

Execrationes ſerere
meſonica dicteria
vltra hyperbolum
archilocum calcas
cuminum ſerere

Mali retaliatio.

Neoptolemi vindicta
termeria mala
dedi malum, & accepi
qui quæ vult dicit, quæ non vult audit
eodem bibere poculo
pro pede xenium

Malum conduplicatum, aut renouatum.

Ignem igni ne addas
ignis non extinguitur
oleum camino addere
oleo incendium reſtinguere
hydram ſecas
malum malo medicari
morbum morbo addere
lutum luto purgare
pro cęco exoculatus
pręſtat vni malo obnoxium eſſe quam duobus
poſt Marathonem pugna
lis litem ſerit
de fumo ad flammam
litem parit lis
eſt Pylus ante Pylum
fallacia alia aliam trudit fallaciam
illico hyems erit
tumultus poſt bellum
addere gangrenam
neque phaſis mala eluat
ſoracus malorum
in eodem valetudinario iacere

Malum vertens bene.

Nunc bene nauigaui cum naufragium feci
laqueus auxiliari videtur
bellum haud quaquam lachrymoſum
e tragico comicum drama

Malum aſſuetum.

Callum ducere
neque enim ignarus ſum
nota res mala

vſus

vſus eſt altera natura
ſcarabeo citius faciet mel

Malum accerſitum, aut retortum.

Ilienſis tragędum conduxit
ſuo iumento ſibi malum accerſere
qui inſpuerit in cauernam formicarum
ſuo ſibi hunc iugulo gladio ſuo telo
ſuo ipſius laqueo captus eſt
ſuo ipſius iudicio periit ſorex
incidit in foueam quam fecit
captantes capti ſunt
in venatu periit
hanc technam in te ipſum ſtruxiſti
ex ipſo boue lora ſumere
talia gignit bellum
ſecurim iniicere
ſibi parat malum qui alteri parat
nemo leditur niſi a ſeipſo
chius dominum emit
viro Lydo negocium non erat
mala attrahẽs, vt cæcias nubes
ne quid ſuo ſunt capiti
arcadiam me poſtulas
in cęlum expuis
in tuum ipſius malum lunã deduces
lunam detrahere
eurycles
dares entellum
ipſe ſibi perniciem accerſiuit
accerſitum malum
atlas cęlum
coruus ſerpentem
omnes attrahẽs, vt magnes lapis
bis interimitur qui ſuis armis perit
colubrum in ſinu fouere
hoſtis domeſticus
pyrauſte gaudes gaudium
capra gladium
prudens in flammam mitto manum
calidum prandium comediſti
malum conſilium conſultori peſſimum
bœotis vaticinare
camelus deſiderans cornua etiam aures &c.
ſibi malum reperit
cæno puram aquam turbans, nunquam &c.
bellorophontes literas
ale luporum catulos
phoci conuiuium
puer glaciem tractat
turdus ipſe ſibi malum cacat
tute hoc intriſti, omne tibi exedundum
faber compedes quas fecit, ipſe geſtet
ipſe ſibi mali fontem reperit
ipſi teſtudines edite
bos aduerſum ſe ipſum puluerem mouet
echinus partum differt
noſtris ipſorum alis capimur
eenoe charadram
capra contra ſe cornua
carpathius leporem
calidam veruti partem
cornix ſcorpium
cornutam beſtiam petis
cicadam ala corripuiſti
iritare crabrones
octipedem excitas
anagyrum commoues
ſuem irritat
leonem ſtimulas
fontibus apros immittere
leonem radere
malum bene conditum
mouere camarinam
pyrauſtæ interitus
ipſa olera olla legit
ipſo cratere
docui te vrinandi
fecem bibat, qui vinum bibit
de fumo ad flammam
iſthmum ſi napi bibit
aſciam cruribus illidere
icciens ictus eſt
ſemel in laqueum vulpes
formicarum nidos inſpirauit
proteruia ignominiam p̃cedit
pauca male parta, multa bene comparata perdunt

Malum male vitatum.

Fumum fugiens ignem incidi
de fumo ad flammam
euitata charybdi in ſcillam incidi
ne cinerem vitans, in prunas incidas
cucurret quiſpiam ne pluuie. &c.

Malum immedibile.

Chironium vulnus
podex lotionem vincit
aceſias medicatus eſt
nõ liberat podagra calceus
inſanus appenſis pellibus non curatur
decumani malorum fluct⁹

Malus vicinus.

Salſuginoſa vicinia
aliquid mali propter vicinum malum
ſi iuxta claudum habites, diſces &c.

Manſuetudo.

Mactata veniet lenior oſtia
auricula infima
ſedens columba
ſpongia mollior
appio mollior
oleo tranquillior
mitior columba
cera tractabilior
pepone mollior
mitior malua
cinædo mollior

Memoria.

Iucunda malorum præteritorum memoria
ſtimulis fodere
fodere latus
cubito tangere
ignarium dare
iucundi acti labores

quæ

quæ dolent, ea molestum est contingere
vbi quis dolet, ibi & manũ habet
aurem vellere
tanquam meum nomen
ex Ilio me ducis
adamante notare

Metus ex conscientia.

Fures clamorem
lupus aquilam fugit
lupus ante clamorem festinat
conscientia mille testes
fures ipsi accusant

Metus pœnæ.

Funiculũ fugiunt miniatũ
metus infamiæ
manum de tabula
absque baculo ne ingredior
cautus enim metuit &c.
in tempore cauenda pœna mali
samiorum mala metuis
volam pedis ostende

Minantis.

Aeacidinæ minæ
ferrum & flamma
et meum telum
si tibi machæra est
complurium thriorum
ollam alere
calcar tollere
qui paratus ad resistendum
ne mihi vacuam abstergas

Mira noua.

Agamemnonii putei
annus clibanum
cyziceni stateres
carnici poemata
cornicum oculos
glauci ars
cercyrea scutica
tenui filo
agas asellum
ad id, quod erat opus
magna ciuitas, magna solitudo
vt Aedituus responsa numinis prædicat
ab aula recessit

Mixta.

Copiæ cornu
centones
aurum e stercore colligendum

Modestia, modusq́ʒ.

Nosce te ipsum
in se descendere
intra tuã pellem te contine
ter abstergere
secum viuere
emungens acrius elicit sanguinem
furor fit læsa sępe patientia
bonus animus læsus grauiꝰ multo irascitur
contrahere vela
in tuum ipsius sinum inspue
tecum habita
efficimus pro nostris opibꝰ mœnia
manu serendum, non thylaco
ita fugias ne præter Casam
demittere sese
arabius tibicen
ne vicies musicam
nihil minus expedit
ne quid nimis
dimidium plus toto
vbi paueris impera
domus recta
neque Lydorum carycas
neque pessimus, neque primus
funem abrumpere
ne supra pedem calceus
messe tenus propria viue
iucundissima nauigatio
iucunda vicissitudo rerum
iniquum petendum
summum cape, & medium habebis
pastillos Rufillus
arcus tensus rumpitur
oportet agrum imbecilliorem esse quam agricolã
lapides ad filium
mel summis digitis delibãdum
est modus matulæ
musicus apparatus

Molesti, intolerabiles.

Lippo oculo similis
ne bestiæ quidem ferre possent
tota hulcus est
muscę improbitas
onus nauis
quos non tollerent
aegyptius laterifex
in culmo arare
anno senior
vt fici in oculis
athos celat latera
maniuoro vinculo
æthna Athon

Multi.

Non vna vehit nauis
quot ilicis folia
quod fluctus insulæ

Munerum corruptela.

argentaginam patitur
bos in lingua
bouem in faucibus
lupi illum videre priores
malis ferire
muneribus vel dii capiũtur
virtutem & sapientiam vincunt, &c.
dorica musa
munerum corruptela
muneribus res agitur
argentis hastis pugnare
qui multa rapuerit, pauca suffragatoribus, &c.
vulpes haud corrumpitur muneribus
saluete equorum filiæ
pecuniosus dominari non potest
frumentum in populum
lepus leonem trahit aureo laqueo
manus in Aetolis habet

Munus, non munus.

Mali viri munera inutilia
pauper diuiti dans, petit
cyclopis donum
hostium munera, non munera
malum munus
cum Delphis sacrificauerit, ipse carnes absumit

Munus aptum, aut ineptum.

Ranis vinum
non nostrum onus

negocium

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

negocium non aptum
non quo uis ligno Mercurius fiat
officium humilius
apta prouincia
nauis annosa non nauigabit per mare
putre salsamentum
ad pedem
iuxta nauem
pigmeorum acrothinia colosso adaptare
veneri suem
bos sub iugum
a Deo facti
ad hoc nati, sculpti, facti
labra non palatum rigat
Munus boni consulendum.
Munerum animus
nihil recusandum
donum quodcunque
arripienda quæ offeruntur
equi dentes inspicere
thymo nemo vescitur, vbi adest caro
gubernatori somnolẽto ne benefacito
Mutandæ sententiæ.
Palynodiam canere
calculum reducere
vertere vela
funem reuertere
consilium in melius commutandum
imitabor nepam
talum reponere
antica exclusum, postica recipere
capræ anniculæ pera
spongia medebitur
æqualia reddere capita in pugna
duro flagello mens docetur rectius
flamma persequeris, quem genueras
Mutati instituti.
Nuces relinquere
Longum valere iussit
rudentes & remos cum armis commutauit
pro eleganti medico malus poeta
de calcaria in carbonariam
de toga ad pallium
a Dorio ad phrygium
maritimus cum sis ne velis fieri terrestris
vlysses pannos exuit
ad bonam frugem
qui multum obfuit
circeo poculo
Necessitas.
Necessitas magistra
nemo cogendus amicus
fatum immutabile
fatis imputandum
diomedes necessitas
ingens telum necessitas
feras non culpes, quod vitari non possis
quod factum est, infectum reddi non potest
transuersum agere
vocatus atque non vocatus
nec dii quidem a morte liberant
mors omnibus communis
omnia esculenta
lepori esurienti etiam placente fici
viro esurienti necesse est furari
adactum iusiurandum
volentem bouem ducito
nemo cogendus amicus
officium ne collocaris in inuitum
necessitas molesta
sontica caussa
panis prior prora
eodem iugo vrgeri
Nobilitas obscuritas.
Virtus gloriam parit
auis ex auibus
cymbalum mundi
iouis germen
generosior Codro
generosior Sparta
ne patris quidem nomen dicere possit
terræ filius
matris vt capra
lychnobii
in astragalis nobilitas
cera & ære nobilis
Non solus ille.
Brasidas quidem
multi Manii Ariciæ
multiq. boniq.
Notus.
Hoc iam & vates sciunt
rumor publicus
intus & in cute
principes inter se, noti
Nouitas.
In folle offendere
nouitas grata
Homericus versus.
Aliud genus remi
grata nouitas
quis modus equitum
pulchra apud pueros simia
cælaturam olet
asinus de Aesopi puteo
Nugalia.
Nugæ theatri
cantilena ex scholis
Nunquam.
Cum Nibas occysauerit
ad Græcas calendas
cum mula pepererit
plenilunio fiet
per harma
Nupera.
Heri nudiustertius
da mihi hodiernum, tu sume castrinum
Nusquam.
Nec apud homines, nec in mari
vbi cerui abiiciunt cornua
in Aphannis
Nuncius lætus.
Haud annuncias bellum
prouoluitur ad miluum
quid tibi Apollo cecinit?
vulcanus tibi vaticinatus est
sirenem amicum nunciat, apis hospitem
helenæ crater
Obliuio.
Hac nõ ęgredietur verbum
vino inscribere mulieris iusiurandum
obliuionis campus

malorum

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

malorum obliuio
ne malorum memineris
odi memorem compotorē
ex libro gubernat
viuorū oportet meminisse
olle vestigium in cinere turbato
imis ceris eradere
bibere mandragoram

Obscuritas.

Per nebulam
delius natator
numeris platonicis
dauus sum, non Oedipus
bœoticum enigma
in canis podice inspicere
ne Apollo quidē intelligat
non sum diuinus
lex Africani
problema Archimedicum

Obsecundantis.

Ad digituli crepitum
lex & regio
Deum sequere
non statuar leænam
obedientia felicitatis mater
insanire cum insanientibus
bubulum obtueri

Obtrectatio, & maledicentia.

Mortui non mordent
mortuus non conuitiandū
cum laruis luctari
iugulare mortuos
non impetam lingua
tuis te pingam coloribus
sphæram inter se se reddere
infixo aculeo
vulgus suspicax
pellem caninam rodere
zoili
archilochum teris
dente Theonino
carpet citius
genuino mordere
dentata charta
hipponactum pręconium
archilochi patria
etiam in deorum cætu
archilochia edicta
plaustra conniriis
naues onustæ conuiciis
morsus aspidis
nystricis seta
cum protogne mortuo bellum gerere

Occasio.

Repagula aperire
ianuam aperire
capere crines
occasio premenda
ansam quærere
eximere e manu
fenestram aperire, & similia
gladium dedisti
tollenda mali occasio
nunc tuum ferrum in igne est
non semper erit æstas

Ocium.

Liber non est, qui non aliquando nihil agit
nihil agere
rurestris locusta
tanquam ouis meridians
pigris semper esse festum

Occulta.

Fauere linguis
terra defossum
occultæ musices
qui apud inferos
nisi si quia vidit auis
attici Eleusinia
in tenebris saltare
monstrum alereꝗ
muris circumcurrentibus
summis ingredi ꝗpedibus
in aurem dicere
ostium obdite prophani
in simpulo
in angulo
admoto capite
vrit absque torre
sphyngis enigmata dissoluit
sub tunica & sinu
sub pallio condere

Occupatio ocium.

Ne ad aures quidem scalpendas ocium est
nullum ocium seruis
festum multas habens
vincula tyrrhena
cum licet fugere
pigris semper est festum
æsopicum onus

Odium.

Odium agreste
odium vatinianum
odium nouercale
oderint dum metuant
odit caneꝗ peius
empedoclis simultas
archidamicum bellum
cui ista arrident
ne via quidem eadem
fratrum inter se iræ
ira omnium tardissimeꝗ senescit
cui placet obliuiscitur, cui dolet meminit
a te, litæ
& Scellii filium abominor
non magis quam canem
vt lupus ouem
principum fauor

Ominandi.

Si tu proreta
cum musis
adsint dii beati
mercurio dextro
in morbo consumat
in tuum ipsius malum lunam deduces
introite, nam & hic dii sunt

Omnia.

Angustum & latum
dulce, & amarum
nec animans, nec inanime
ioca, seriaque
etiam mater, & sorores
eleusina seruat, quod ostendat

Originis.

Ex tardi gradis asinis equus prodiit
ex quercubus nati
nunquam ex male patre bonus filius
e squilla non nascitur rosa
ex minimis initiis maxima
exiguum malumꝗ, ingens bonum
bonæ leges ex malis moribus procreantur
hinc belli initium
piscis primum a capite fœtet

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

ab impiis egressa est iniqui tas
male corui malum ouum
e circulo
generosioris arboris statim planta cum fructu est
magnorum fluminum nauigabiles fontes
hinc illæ lachrymæ
etiam e vite rubus nascitur
ex eodem lare
etiam rosæ inter vepres nascuntur
troia non producit Thracē

Parasiti.

Muscæ
olla feruet
myconiorum more
quadra propria
ad solarium versari

Paupertas.

Obolum non habet
Ieberide nudior
iro, codro pauperior
nudior paxillo
telenico pauperior
nudus tanquam ex matre
araneas eiicere
cum exossis suum rodit pedem
macilenta manu pinguem pedem
pedem vbi ponat
cinclus
pistillo nudior
paupertas sapientiam sortita est
pauper sed ingeniosus
multa docet fames
zonam perdidi
animam debet
saguntina fames
meliæa fame
famis campus
aquam bibens
non est dithyrambus
pausone mendicior
qui eget, in turba versetur
hæcala pauperior
fames magistra
ad incitas
centro & spatio circumscripta
ne tempestas quidem
non habet cui indormiat
omnia præter animam tunicati
mendico ne parentes quidem amici sunt
bipedalis
canalicolæ
theagenis pecuniæ
cleomenes superat
certissima paupertas
cæna sine sanguine
mugilis vitam degere
cæna terrestris
agrestibus oleribus victitat
araneis abundat
crateris poetica
aranearum plenus aluus
in prato spinosum aliquid
centum viri vnum spoliare non possunt

Pensatio beneficij, vel officij.

Manus manum fricat
botrus oppositus
da mihi mutuum testimonium
senes mutuum fricant
pro Delo calauriam
fricantem refrica
eodem cubito
eadem mensura
par pari referre
hostimentum est opera pro pecunia
pro bonis glomi
vt sementem feceris
benefactis pensare delicta
gratia non ducitur pœnitentia
qui honorat, se ipsum honorat
in paro frigida quidem aqua, sed pulchrę mulieres
benefacta benefactis aliis pertegito &c.

Perficiendi, siue absoluendi.

Tenedia bipennis
colophonem addidit
colophonium suffragium
summum fastigium imponere
circulum absoluere
summam manum
supremum fabulæ
ad vmbilicum ducit
ad coronidem vsque
seruatori tertium
domum imperfectam ne reliquas
domum cum facias, ne relinquas impolitam
omnia octo
ad Herculis columnas
ad phasim vsque
omni deuorato boue, in cauda defecit
bellicum canere
receptui canere
hic telā texuit, ille diduxit
filum neuisti; & acu opus est
summum fuere centonem
lunæ radiis non maturescit botrus
nihil potest nec adi, nec adimi
quadratus homo
vltra gades
classicum canere
rudem accipere
rude donare
finem vitæ specta
prouinciam capere
cursu lampada tradere
polycleti norma

Perfidia.

Superauit dolum Troianū
græca fide
punica fides
altera scabit, altera ferit
ex eodem ore calidum, & frigidum efflare
magadari
altera manu fert aquam, altera ignem
altera manu fert lapidem, altera panem ostentat
ventis & scripturæ in aqua credere

Perplexus.

Ventus neque manere sinit neque nauigare
auribus lupum teneo
gangamon

in aqua hæret
in puteo constrictus
perplexus, animique consternatus
ne Execestides quidem
labyrinthus
de gradu deiicere
peribis, si non feceris
nec currimus, nec remigamus
nec caput, nec pedes
edentulæ maxillæ
mithrii pœnas sustinere
tanquam Gorgone conspecta
statua viatores omnes intuens

Perspicacitas.

Lynceo perspicacior
serpentis oculus
odorari, & similes
manubrium eripere
abaridis sagitta
ventura per dioptram prospicit
pharus

Perspicuitas.

Et puero perspicuum
notum lippis ac tonsoribus
tanquam in speculo
rudius ac planius
clactro lucidio
velut e specula
archimedes nõ poterat melius describere
mens vidit, mens audit

Pertinacia.

Alios tragędos prouocat
ostrei in morem
mordicus tenere
toto corpore, omnibus vnguiculis
gladiatorio animo
nisi crura fracta fuerint
vincat tuus tripes
gradum figere

Philautia.

Non videmus manticæ, quod in tergo est
quod volumus sanctum est
papę Myxus
amicus tragœdos ęmulatur
tragice loqui
turpis iactantia
ne magna loquaris
argenti fontes loquuntur
fœnum habet in cornu
colophonia ferocia
oleum in auricula
ab Eteobutadis
ne intra vestibulum quidẽ
aut minus animi, aut plus potentiæ
mendax atraphaxis
verrucis offendi, qui tubera habet
auris supina
quæ, quis ipse facit
suum cuique pulchrum
suo quisque studio gaudet
festucam ex alieno oculo eiicere
suus cuique crepitus
pedere thus
in armis accissat
& me mater &c.
te ipsum laudas
te ipsum inspice
patriæ, fumus
multi te oderint
sine riuali diligere
sapere videmur cum simus

Potentes.

Preces armatę
pisces magni paruulos comedunt
deorum liberi sunt inuulnerabiles

Prælongi.

Porcus obesus
caliga Maximini
clematis Aegyptia
amens longus
nullus malus magnᵘ piscis
pinguis venter
pusillus quantus Molo

Præter spem bonum, aut malum.

coturnix Herculem
omnia secunda
homo homini Deus
Deus ex improuiso apparẽs
mercuriale
deorum manus
negocium ex ocio
faciunt sphaceli ĩmunitatẽ
mopso nisa datur
glaucus poto melle resurrexit
lauares peliam
subitum remedium
ne hoc quidem male
pro virgine cerua
matulæ modus est
mansum male reiicias
non propter pedis cum lyra discidium
deorum dona sæpe non dona

Probrum gloriam.

Fractis auribus
non omnino temere
sutorium attramentum
scarabeo nigrior
cythonymi probrum
cerite cera dignus
hic bonorum virorum est morbus
quem fortuna pinxit
vitelliana cicatrice stigmosum
probrum honestum
cur non suspendis te
smyrnei mores
verba sine penu, & pecunia

Procliuitas.

Currentem incitare
bene plaustrum perculit
a vicinis exemplum
in planiciem equum
mustellæ seuum
calcar addere currenti
vna scutica omnes impellit
lydum in planiciem
sphera per præcipitium
vno digitulo
suade lupis vt insaniant
in numerato habere
tarichus assus est
titio ad ignem
maturior moro
olla lenticulam attigit
ignis ad torrem
incitare currentem
quam facile vulpes pyrum comest
tam in procliui quam imber
tanquam de narthe

mercator nauiga
vna pertica
monitor adiuuas
ignem ne gladio fodito
musas hortari, vt canant
præsente arbore ligna omnes colligunt

Proficientium in melius.

Ab asinis ad boues
diues factus desiit
satis quercus
effugi malum, inueni bonum
iuxta cubitum profecit
meliores nancisci
melius nobis est quam heri
ex bono in bonum
fuit & Mandroni ficulna nauis
hodie nullus, cras maximus
i modo venare
etiam inter vepres rosæ nascuntur
etiam vetus arbustum transferri potest
benefacta benefactis aliis pertegito &c.
cubitis adolescere

Profusio.

Calliæ defluunt pennæ
opus ad opus
gallorum incusare ventres
proteruiam fecit
relinque quippiam
e dolio hauris
vna cum ipso canistro
largitio non habet fundum
plena manu
cupidinum crumena
festo die si quid prodegeris
bello parta
glaucus alter
carichum sepulchrum
cui multum est piperis etiā oleribus immiscit
non nauigamus
drachmæ grando
qualem demens ille clamydem dispersit?
fundo carens calix
nunquam crateri lagenam impone

Proprij commodi studium.

Tunica pallio propior est
intus canere
aspendius citharædus
ne quicquam sapit, qui sibi non sapit
ad suum quenque quęstum
ęquum est esse calidum
anguillam captare
vna lauabor
manum admouere
vndecunque lucrum
genu sura propius
omnes sibi melius esse malum quam alteri
sibi quisque amicus
simonidis cantilena
mihi ipsi balneum
sibi canere
astutior coccyce
opta vicino vt habeat
veniat hospes
suam quisque homo rem meminit
mercator est
ciuitates ludimus
qua in re clarus quisque est ad eam properat

Proximis vtendum.

Viam qui nescit ad mare, & cætera
vt possumus, quando vt volumus non licet
bona est etiam offa, post panem
si nō adsunt carnes, taricho contentos esse oportet
auledus sit, qui citharœdus esse non potest
si bouem non possis, asinum agas
præsentem fortunam boni consule
quæ dantur
præsentem mulge
quod datur accipe
quod adest, boni consule
pro incerta spe, certa præmia

Prudentia.

Mus non vni fidit antro
alter ianus
sapiens diuinat
non oportet hospitem semper hospitem esse
homo Thales
acetum habet in pectore
sapiens non eget
in holmo cubabo
perendinum ventum
amyris insanit
non pluit post noctem, qua sus agrestis pepererit
lesbius prylis
timidi mater non flet
qui bene coniiciet
omnis virtus est mediocritas
familiaris dominus fatuū nutrit seruum
bibliotheca animata
in paguro sapientia
anima sicca sapientissima
crania bina gerit
manu ignauus, mente præsens
melanurum perca sequitur
sirenas præter nauigare
turbinem felix prospecta
vulpes semel in laqueum
tempore pacis de bello cogitandum

Prudentia senilis.

Vetulo cane latrante
multorum Iouis festorum glandes comedit
annosa vulpes
eum ausculta
anus subsultans
prudentia senum

Homerici versus.

Aetate prudentior
sine cortice nabis
senesco semper multa addiscens

Prudentia coniuncta viribus.

Consiliis simul & facto valens
prudentia coniuncta virib.
imperator bonus, & idem robustus miles

Pudicitia.

Hippolytum imitabor
melanione castior

Pudor.

Ad mensam verecundari nominem oportet
pudor in oculis
pudebat recusare
pudor & metus
verecundia inutilis, viro egenti
tinctura Sardonica
tinctura Cyzicena
vbi timor, ibi pudor

Puniri pro alio.

Tibicem vapulat
canis peccatum sus dependit

Rapacitas & Auaritia.

A mortuo tributum exigere
laudare æquum, capere plus
olitorem odi, qui radicitus herbas excidat
malum lucro coniunctum, non est malum
lucrum vndecunque captat

Homerici versus.

Exigit a statuis
nec omnia nec passim, nec ab omnibus
lucri bonus odor ex re qualibet
fabarum arrosor
mendici pera
mendicorum loculi
larus
feles Tartesia
fele rapacior
nondum sacrificatum cibū a chytropode rapias
a patella
a veru rapere
a sartagine
communis tanquam Sisapo
nullam corporis partem
veterata vaticinari
lauerniones
vna cum ipsis manipulis
cum puluisculo
lucrum pudori præstat
manticulari
charybdis barathrum
megaricæ sphinges
boni pastoris est tondere pecus non deglubere
canis circum intestina
rapina coticiis
ne a chrytopode
per sæpe sacra non sacrifica ta deuorat
vulturis vmbra
voracior purpura
nouit hæc Pylea
edax currus
laudant vt pueri
atticus moriens porrigit manum
pamphili furtum
non curat numerum lupus
argiui fures
vorare hamum
polypi
candidum linum
nutricum more
pecuniarum cupidi
dolium inexplebile
larus hians
labrax Milesius
buthus obambulat
serpens ni edat
priusquam sortiaris communia deuoras
bona porsenæ
partitio non præfocatio
aquam plorat, cum lauat fundere
cyreneus videris
vicinum semper inuenies
vt sportum furunculus captare
sparsis redemerunt crimina nummis
gutta fortunæ præ dolio sapientiæ
tonderi pecus, non radi debet
hydrargyro furacior
nihil hydropico siccius
quantum vbique possunt duo oboli
corticem ne quidem dederit
mulgēs hircos sanguinem ducit
plus verrere quam serere
manus in Aetolis, mens in clopidis

Raritas.

Phœnice rarior
vbi per armas fulgurarit
lac gallinaceum
rara auis
alba auis
noctuinum ouum
rarum carum
pulegium apud Indos pipere preciosius

Refugium.

Quo curris potius quā ad Ephebum?

Repellentis.

Aliam quercum excute
tollat te qui non nouit
quære hospitem
fatuos non inuenit
philoxeni codicillus

Rigor.

Summum ius summa iniuria
ex syngrapha agere
ad libellam debere
censoria virgula
olitorem odi, qui radicitus herbas excidat
ad viuum resecare
radit vsque ad cutem
duro flagello mens docetur rectius

Risus.

Ionice choreæ
ionice
intra labia risit
risus Ionicus
risus Megaricus
risus Chius
risus Sardonius
aiacis risus
risus syncrusius
stultior Melitide
emori risu
mandibulis alienis ridere

Rixosus.

Rhodii sacrificium
spirat cœcias
insana laurus adest
lindii sacrum
litem mouebit
eretriensium. Rho.
canina facundia
litem incipere

ne

ne allia comedas
ptolemaica lis
ſyrbenæ chorus
vltra hyperboreum
tetigit lapidem à cane morſum
ignis in vepribus

Salubritas.

Crotone ſalubrior
cucurbita ſanior
valere pancratice
ſaniores piſce
tria ſaluberrima

Scurrilitas.

Equitandi peritus ne cātet
a ſexaginta viris venio
ſcommata Dionyſiaca

Secundæ experientiæ.

Poſterioribus meliora
poſterioribus cogitationes meliores
danda venia lapſo
deſtitutus ventis remos adhibe
nummum quærit peſtilentia &c.
multum nauigauit aquæ

Securitatis & tutæ rei.

Ad aſylum confugere
ara
bonum eſt duabus niti ancoris
extra fumum, & vndam
e terra ſpectare naufragium
mortuo leoni & lepores inſultant
ne ſi ad Iouis quidem aulā
primus apes abigendæ
pugno tenere
tanquam ad aram
teſtudo intra tegumen tuta
in vado
duabus ancoris
in portu nauigare
medus his nō inſidiabitur
ocioſus eſto
chænici ne inſideas
thymbra victitans
hermionis vice
in terra pauperem
mœnia Se[illegible]amidis
in [illegible]o regno
in tuo luco & fano
in tuas præſepes
aliud cura
in diem viuere
canis tanquam delum
porrectis dormire pedibus
in vtramuis dormire aurē
in dextram aurem
in vtrumuis dormire
halcedonia
vita molita
equus me portat
extra lutum pedes habere
extra periculum
procul a pedibus equinis
extra telorum iactum
porro a Ioue atque fulmine
poſt principia
non vulgari ancora
quid Achiuos ex turre iudicatis
quaſi millus cani
mater timidi non flet
legatus non ceditur, neque violatur
clauſis Theſauris incubare
dormire in portu
intra quattuor eſſe
vliſſis vinculum
vinculis Hippocratis adligare
a laudæ in nido latet gramē
quorſum opus amicis, ſi modo faueat Deus
ſupra fumum clauus
pro aris & focis

Semper.

Non hodie, aut heri inſtitutum
noxa capit ſequitur
tonitrus imbrem antecedit
domi militiæque

Senium præmaturum, aut mors.

Præſtat canem irritare quā anum
vno die conſeneſcere
ſenium accelerant mala
erigni cani
vuæ paſſæ ſimilis
omnia omnibus annuit

Sera pœnitentia.

Sero ſapiunt phryges
cumani ſero ſapiunt
malo accepto ſtultus ſapit
piſcator ictus ſapiet
factum ſtultus agnoſcit
mus picem guſtans
poſt acerba prudentia
ſera in fundo parſimonia
quod dedi, datum nollem
ſatius eſt recurrere, quā male currere
optimum frui aliena inſania
hedera poſt anthiſteria
poſt bellum auxilium
atqui non eſt apud aram cōſultandum
mortuis mederi
in meridiæ vitæ philoſophantes

Serum remedium, aut tempeſtiuum.

Satius eſt initiis mederi, quam fini
ſero veniſti
poſt bellum auxilium
ſenem erigere
mortuis mederi
aquam infundere cineri
in meridie vitæ philoſophātes

Seruire tempori.

Seruire ſcenæ
vti foro
aut bibat, aut abeat
gladiator in arena
polypi mentem obtine
ſpartam nactus
omnium horarum homo
ſub manu naſci
aut abi, aut exuere
temporibus ſeruire decet
gutta cauat lapidem &c.
ſua cuique rei tempeſtiuitas

Seruitus.

Argentū accepi, imperium vendidi
ſpartæ ſerui maxime ſerui
leo eborcula vinctus
ſamii literati
cum ſarcinis enatare
retibus confert, nihil tamē capiti

capiti
asino gramen, & baculus

Similitudinis, & congruentiæ.

Notræ farinæ
nos eras in hoc albo
non sum ex istis heroibus
patris est filius
aphyarum honos
terra amat imbrem
scopæ dissolutæ
boni ad bonorum cõuiuia vltro accedunt
simile gaudet simili
malus cum malo colliquescit voluptate
aequalis æqualem
aequalem tibi vxorem quęre
cicada cicadæ charta
ouum ouo simile
quam apum apes similes
non tam aqua similis aquæ
gregis nostri
eiusdem notæ
vxor seni sponso regina est
vno collyrio mederi omnibus
non tam lac lacti similis
furemque fur cognoscit
semper similem ducit deus ad similem
semper graculos assidet graculo
similior ficu
aut ipse fuisti
omnia similia
crobyli iugum
eadem cera
ficum post pisces
ouo prognatus eodem
catulæ dominas imitantes
similes habent labra latucas
qualis hera, talis pedissequa
aspis a vipera
aut piscem olet, aut florem
sequitur perca sepiam
arator nisi incuruus præuaricatur
patella coperculum dignũ reperit
matellæ immittere
conto nauigare
surdaster cum surdastro litigat
cæcus cæcam ducit
omnia idem puluis
omnia sub vnam Myconũ
idem Accii quod Titii
attabas conuenerunt
eundem calceum omni pede adaptare & inducere
nauson Naucrati
noui Simonem, & Simon me
cretensis cum Aegineta
cretensis cum cretense
ver hyemen sequitur
cretensis Cretensem
chius ad Coum
vulpinari cum vulpe
clauum clauo pellere
cum care carissas
thrypes mali
balbus balbum rectius intelligit
e sernius cum Pacidiano
bithus contra Bacchum
non filius Achillis
ab vno diagammate
eodem in ludo docti
musę eiusdem æmuli
iisdem vescentes cepis
bonus cantor, bonus cupediarius
mars haud concutit sua ipsius arma
stultus stulta loquitur
inanium inania consilia
malo nodo, malus cuneus quærendus
pares cum paribus facile cõgregantur
formica formicæ chara
vbi tu caius, ego caia
asinus asino, & sus sui pulcher
aut abi, aut exuere
doribus Dorice loqui fas est
nouum cribrum nouo paxillo
mons cum monte
mores hominum regioni respondent
vinalia sine vino expediri non possunt
adulter ad adulterum trahit
ferrum virum attrahit
mulum de asino pingere
ars amat fortunam, fortuna artem
beta sapientum
ex eodem præsepi
idem furnus idem duxit trochus
qualis hera talis, & canis
paruis parua dant Dii
vnum alueare
canis in eadem dormitat regula

Simulatio, dissimulatio.

Salem & fabam
plures triobolos
thyrsigeri multi
multi qui boues
non omnes qui habent citharam
asinus apud cumanos
Flere ad nouercæ tumulũ
megarensium Lachrymæ
accissare
hæsitantia canteris
tussis pro crepitu
cretensis mare
simia fucata
simia barbata
sileni Alcibiadis
vulpi esurienti somnus obrepit
audiens non audit
illo respiciens sed hic remitte bona
patrocli occasio
melle litus gladius
altera manu fert aquã, altera ignem
barbatenus sapiens
alia Lacon, alia asinus illius portat
paries dealbatus
demens felix
charadrium imitans
de reduuia queritur
non omnibus seruio
non omnibus dormio
lepus dormiens
mortuus iacet pendens

croco-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

crocodili lacrymæ
beneuolus trucidator
extra quærere
aesopicus graculus
aurum subærarum
diu dissimulatum
simia in purpura
scytha asinum accisans
postico discedere
biifrons Mercurius
equum scytha
canis clanculum mordens
patroclum sub specie

Solitudo.

Ne musca quidem
nullum animal
scytharum solitudo

Solicitudo.

Tentali lapis
meus est in tergoribus
animus est in coriis
similes videntur captiuis ex Pilo
arctum anulum ne gestato
cor ne edito
in via ne seces

Somnolentia.

Endymionis somnus
vltra epimenidem
salem vehens dormis
non decet principem solidam dormire noctem

Sordes, & parsimonia.

Tribus minis insumptis duodecim imputat
cumini sector
ficos diuidere
nullus emptor vilis bonum edit obsonium e Patroclis domo
cocleæ vita
philippide gracilior
cradophagus
macilentior Leotrophide
immunem
lapsana viuere
nihil de vitello
chœnici ne insideas
ephelleo
in ventrem
luto lutulentius
pediculi Platonis
lingere salem
rore pascitur
victitant succo suo
patroclo sordidior
nephalium sacrum
caninum prandium
cereri sacrificant
cyprio boui merendam
tolle tolle mazam
psyrice facta
paruo emptas carnes
psyra Bacchum
sacrum sine fumo
nephalia ligna
carica victima
phaselitarum sacrificium
in sinu manum habere
lari sacrificant
canens vitæ palmum
tantali pœnæ
conuiua non conuiua
sacra nihil sunt
ne salem quidem dederit
fabilibus victitat
oleo fraudare lucernas
ieiunium olet
icci cœna
vita suilla

Spes pertinax.

Aegroto dum anima est spes est
spes alunt exules
adhuc cœlum voluitur
adhuc aliquis Deus respicit nos
spes seruat
ab ipsa messe discedam
in herbis
nondum omnium dierum sol occidit
nihil desperandum, & nulli rei fidendum

Stupidi.

Simulacrum pictum
agasonem vincit
hippocratis liberis cedit
niobes archetypum
vitam pulmonis viuit
rore pascitur
ne Mercurius quidem sanarit
pituitam a naribus detergere
sex congios capit
lapis molaris

Reliqua vide In stupidos.

Subitum exitium.

Occasionis ala
muris interitus
eadem tibi & Pythia & Delia

Subitus interuentus.

Mercurius superuenit
lupus in fabula
etiam si lupi meminisses
repente tanquam procella

Sumptuosa.

Hipparchi murus
cœna popularis
edax triremis
in beato omnia beata
saliares cœnæ
italicæ mensæ
vltra pedem
argentea fame conuiuari
medica mensa

Surditas.

Surdior Toroneo
surdior turdo
in asini aures canere
hylam vocare
campas dictis abigi
fluctibus obloqui

Taciturnitas laudata vide laudata.

Taciturnitas illaudata.

Bacchæ more
magis mutus quam piscis
rana Seriphia
caput sine lingua
muti magistri
ne gry quidem
mutus magis, quam scafa
mutus Hypparchion
acanthia cicada
reddidit Harpocratem
statua taciturnior

taci-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

taciturnior Pythagoreis
amydas perdidit silentium
doryphorematis ritu
iunco sicco

Tedium ex iteratione.

Longum proœmium audiẽ di cupido
terram video
iterum atque iterum
iterum tranquillitatem
lens deus
iouis corinthus
cambre bis posita
eandem tundere incudem
cantilenam eandem canis
eadem per eadem
hyperi vertigo
date mihi peluim
parni scaphula
sardi venales
callicyriis plures
nõ missura cutem, nisi &c.
linum lino nectis
ad restim funiculum
rhodiorum oraculum
mel facietatem gignit
per eandem lineam serram reciprocare

Tarditatis, & cunctationis.

Nemo nos insequitur
plenilunio fiet
per arma
agones
gralatorius aut testudineus gradus
romanus sedendo vincit
festina lente
pedetentim
manu ferendum
placide bos
caudæ pilos equinæ vellere
tacito pede
non statim decernitur
celerius elephanti pariunt
bunas iudex est
accessei luna
laconica luna
machinas post bellum afferre
sero venisti
cuculus
quisquis tarde venit ad cænam
coruus aquat
profectus ad apaturia
post festum venisti
callipides
diu delibera
sic est ad pugnam
ad aras
a mea Azesiam
hercules hospitatur
expecta bos
expecta anus filium meum te osculaturum
hyperberetæa
inter cæsa & porrecta
quæ sero contingunt
mysorum vltimus
interuallo perit fames, & optime perditur
summis ingredi pedibus
pulmo prius venisset
agnum demettere
terram ne legas nauigando
sufflaminare
in meridie vitæ philosophãtes

Temeritas.

Exitii nulla ratio
ne præceps fueris ad iurandum
oportet remum impellere, quid didicit
quam quisque norit artem in ea se exerceat
cænare me doce
illotis manibus
adilitatem gerit
inscitia confidentiam parit
ne incalceatus in montes
asciam cruribus illidere
herculis ædem mulier non intrat
pro amphora vrceus
senator absque prouocatione Legatus sine mandatis

Tenacitas.

Auarus nisi cum moritur, nihil recte facit
itidem vt Acheronti

Temperantia.

Zenone moderatior
neque defraudat, neque marginem excedit

Tempestiua.

Herniosi in campum
alia æstate, alia hyeme
nunc leguminum messio
bæta tum hyeme, tum æstate bona
cum cessat boreas
nosce tempus
aliam ætatem alia decent
capra ad festum
munus exiguum sed opportunum
audi chelidonem
oleum & salem
iouis tergus
nihil homini amico
domi Milesia
phallus Deo
sacra hęc non aliter constãt
vitex floret, & botrus maturescit
sua cuique rei tempestiuitas

Timiditas.

Vmbram suam metuit
timidior es prospiciente
timidior pisandro
epeo timidior
plutus timidus
timidi nunquam statuerũt trophæum
abiecit hastam
vel muscas metuit
rheginis timidior
ante tubam trepidas
ignaui vertitur color
in pulicis morsu deum inuocat
mulier Imperator
ceruinus vir
gallus insilit
vir fugiens denuo
leonis vestigia

initio confidens
lingua bellare
cum adsit vrsus vestigia quę ris
cum adsit via
numquam expugnabit vrbem
in fugitiuum
ne my quidem facere
corinthiis non indignatur Ilium
verbis pugnas
in pedes retrocedere
mysorum præda
animus in pedes
trepidat in morem
quem mater amictum dedit obseruare
nulla candidorum virorum vtilitas
teuthidum more
non incedis per ignem
domi leones
coturniculæ animus
abenas ignatus non tractet
in Ialemos adscribendus
nondum incuruam ceruicē Iuppiter habet
cauum pedis ostendere

Tolerantia.

Socratis callus
chalcenterus
adamantinus
patere legem quam tu ipse tuleris
pigmei vel Thiodamas cū Hercule

Toruitas.

Non e quercu, aut saxo
origanum tueri
martem tueri
titanicum tueri
areopagita
pallenicum tueri
quasi Nuplius Capharco rediens
lemnius obtutus
vter

Totum vt nihil reliqui.

Omnia chnaumata
cum puluisculo
vna cum ipsis manipulis
vna cum templis
ruta cæsa
cum ramento
& prædam, & præmium
mæandri
principium medicum finis
tibi ipsi calendas edicito

Tristitia, letitia.

Irrisibilis lapis
sinapi victitat
animus habet in auribus
in antro Trophonii
harmodii cantilena
argiuos vides
admeti nænia
arctum anulum ne gestato
cor ne edito
ne si ad Iouis quidem aulā
canere de Telamone
lityersam cantionem
tragicum tueri
tauricum tueri
atrei oculi
titanicus aspectus
cepas edere
superatns es a gallo quopiā
tristis Scytale
areopagita
erinnys ex tragœdia
ne sis patruus mihi
frontem exporrige
magis gaudet
contrahere supercilium
sanguine flere
sarone magis nauticus
lachrymæ Simonidis

Tuta, vide securitatis, & tutæ rei tumultus.

Tyria maria

Vanitas.

Quæ apud inferos
cilix haud facile verum dicit
cretissa cum Cretense
mendacem memorem esse oportet
mentiuntur multa cantores
fumos vendere
ne si bos quidem vocem edat
hiberæ neniæ
epiphyllides
tantali horti
thus aulicum
in foro veritas
ne insciens quidem verum dicit
neque dicta, neque facta
somnium hybernum
alcinoi apologi
anicularum deliramenta
asini mortes
subuentanea parit
cyparissi fructus
cæcum insomnium
calidum mendacium
dosones
angularis bombyx
fabula Milesia
orestis somnium
phænicium mendacium

Vehementia, languor.

Oestro percitus
non contis, aut ramulis
martem tueri
pyrrhichen oculis
manum habere sub pallio
vulgari pisce non insunt spinæ
mysorum more in clama
flamma sine vulcano

Veneficia.

Manci pera
thessala mulier
iyngem habet
dardaniæ artes
vmbræ me prohibent

Vices officij.

Pensum persoluere
contribulis factus

Victoria vtrinq. tristis.

Fiet victor
testa collisa testæ
victoria non incruenta

Vincere, vt vinci.

Palmam ferre
solus currens

extremum

extremum occupet scabies
inuulnerabilis vt Gæneus
herbam dare
arena cedere
hastam abiicere
mea est pila
quid nisi victis dolor
victi non audent hiscere
tolle digitum
quasi locum in balneis occupare
manuarium æs
puluere extrito decertat

Vltio malefacti.

Canis vindictam
ornatus ex suis virtutibus
reperit deus nocentem
sero Iuppiter diphtheram inspexit
semper virgines furiæ
mali bibunt improbitatis fecem
sus acina dependens
placiadæ
hipparchorum tabulæ
habet
longæ regum manus
scarabeus aquilam quærit
promeri canes
cissamus cous
improbi consilium
ibyci grues
dii laneos habent pedes
cetæus genius
aderit Temessæus genius
adrastæa Nemesis
ad deorum aures peruenit
bos læsus fortius figit pedem
euenit malo male
salis onus vnde venerat illuc abiit
habet & Musca splenem
ductus per fratoras
inuitus Iuppiter nouit
in tergore bouis desedit
inest & formicæ & serphobilis
stultus qui patre cæso liberis peperit
nunc dii beati
super te hæc omnia
anus simia sero quidem capitur
boliti pœnam
vel capra mordet
in me hæc cudetur faba
qui prior læsit
sortem & vsuram persoluere
æsopicus sanguis
deus vlciscetur
flagitiorum turpis exitus
virum improbum vel mus mordeat
male parta, male dilabūtur
malis ter mala
miseram messem metere
canis sæuiens in lapidem
canis peccatum
fortis in alium fortiorem incidit
ne spina quidē vulnerabit bonos
sui cuique mores
fumantem nasum
vindicta tarda
vitandæ potentum offensæ
aratro iacularis
dulce pomum
sero molunt deorum molæ
dum vides

Vinculum insolubile.

Vulcanium vinculum
herculanus nodus

Vis iniusta.

In rupes
ne quis malus ingreditor
chordas non mouendas mouere
ferro diuidere
ius in manibus
capillis trahere
cyclopum more
oculum excludere
prophani fores
leonis catulum ne alas
lex in manibus
leonina societas
atticus aduena
mars rex
rus ciuitas
hospes indigenam
priusquam sortiaris. communia deuoras
non mouenda moues
in antrum haud legitimum stimulum impingis
abstinenda uis
cescon habitas
cyclopica vita
cyrnia terra
martis campus
in caput præcipitare

Vita hominis misera, & breuis.

Homo bulla
spitama vitæ
dimidio vitæ
fictilis homo
stupa seniculus
vita mottalis breuis
ephemeri vita
vt herba solstitialis
salillum animæ
dies digitus

Votum.

Vtinam contingat mihi
omnes ęs alienum cepæ
alia dantur, alia negantur
canis panes somnians
etiam dormiens somniat
ne contra bouem opta
adoraturi sedeant
non quoduis contingit q̄d optaueris
quæcunque in somnio videntur
qui amant, ipsi sibi somnia

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

nia fingunt
quid non fies, profectus arbelas
ſemper ſuperioris anni prouentus melior
quæcumque mentiuntur ſomnia
arenæ copia
voti compos
expiatis bona obtingunt

Vſura.

Citius vſura currit
eſt Pylus ante Pylum
felix qui nihil debet
animam debet
ſemel rubidus, ac decies pallidus
echinus parturiens cunctatur

F I N I S.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

LOCI SECVM CONGRVENTIVM ET Pugnantium materiarum.

Quæ in hoc Indice continentur.

DIuitæ
paupertas
munerum corruptela
forma. deformitas
tædium ex iteratione
iteratio citra tædium
molesti intollerabiles
ingrata ob vetustatem
nupera
iteratus error
error in initio
garrulitas
breuiloquentia
clamosus
rixosus
taciturnitas illaudata
laudata
infacundia
facundia
munus, non munus
exitium honestum
malum immedicabile
industria
ignauia, inscitia
ingratitudo
gratitudo
simulatio, dissimul.
libertas, veritas
seruitus
vanitas
curiositas
crudelitas & contra
timiditas, igaauia
inanis metus
audacia
fortitudo
cedendum multitudini
liberalitas
tenacitas
hospitalitas, & conrra
profusio
rapacitas, auaritia
sordes & parsimonia
perficiendi, absoluendi
ab initio ad finem
similitudinis, & congr.
dissimilitudinis, & incongruentiæ
munus aptum aut inept.
infortunii, exitii
bonæ fortunæ copiæ felicitatis, aut ominis
malum accersitum
sera pœnitentia
serum remedium
damnandi
approbandi
iudicandi recte
alia aliis placent
aberrandi
cæcutientia
perspicacitas
perspicuitas
obscuritas
surditas
attentio, & contra
obsecundantis
correctio dicti
commodum interuersum
impossibilia
absurda, indecora, præpostera
inanis opera
difficultatis
procliuitas & contra
nunquam
semper
nusquam
pensatio beneficii, vel officii
malum conduplicatum, aut nouatum
malum male vitatum
malum assuetum
mali retaliatio
inæqualis pensatio
alibi diminutum, alibi redditum
frustrata spes
desperatio
prçter spem bonū aut malū
malum vertens bene
subiti interuentus
magnifica promissa
votum
spes pertinax
excellentia. inæqualitas
differentiæ
æqualitas
vincere & vinci
victoria vtrinque
non solus ille
securitas, & tutæ rei
contemptus & vilitatis
dignitatis
proximis vtendum
incōstātiæ, perfidiæ, versutię
mutandæ sententiæ
mutati instituti
fortunæ commutatio
temperantia
intemperantia, libido
modestia modusque
arrogantia, iactantia
philautia
contrarium philautiæ
mansuetudo
asperitas, morositas
occasio
sumptuosa
frugalitas
luxus & mollities
lauticiæ
fames
festinationis
festinatio præpropera
tarditatis

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

tarditatis & cunctat.
salubritas
insalubritas
diuturnum
hæredipetæ
senium præmaturum, aut mors
longæuitas
iuuenta
vita hoīs & misera, & breuis
prudentia senilis
prudentia
alii sapere
prudentia coniuncta vir.
instans
anceps, & dubius
perplexus
decretum
in deprehensos
metus & conscientia
vinculum insolubile
vltio malefacti
metus pœnæ
aliena a re
aliena curantis
ad rem pertinentia
lacessentis
insidiæ
coniecturæ
calumnia
obtrectatio & maled.
causa indifensa
carpentis seipsum
necessitas
tristitia, lætitia
sollicitudo
nuncius lætus
minantis
vehementia, languor
amor
amicitia
adulatio
in delitiis
odium
ira
inuidia, æmulatio
diffidentia
fraus ab amico
diligentiæ
assiduitas
indiligentiæ
somnolentia
occupatio, ocium
iustitia
iniustitia
rigor
vis iniusta
inculpatus
temeritas
pudor
impudentia
pudicitia
impudicitia
originis
nobilitas, obscuritas
degenerantium in peius
initium laudatum
proficientium in melius
proprii commodi stud.
lucrum ex scelere
internitio
subitum exitium
totum vt nihil reliqui
obliuio
memoria
elabendi
ex sese
domi viuere
fœminæ
ęquanimitas
solitudo
ignoratio
nouitas
notus
occulta
vices officii
fides & grauitas
perfidia
consilium
cum auxilio, citra auxil.
intempestiua, & inepta
tempestiua
seruire tempori
deprecandi, abomin.
execrandi
ominandi
beneficium corruptum
risus
derisio
imposturę
fortunata stultitia
citra laborem
incitare
discriminis
alieno periculo
experientię, seu pericl.
secundę experientię
imperitia
conatus
pertinacia
incertus euentus
ex euentu iudicium
multi
in stupidos
pręlongi
improbi
ingenii malitia & instit.
malus vicinus
aperte & crasse
raritas
concordia
discordia
fuerunt, non sunt
exilium
accessio pusilla, aut nim.
focus
vsura
probrum, gloria
munus boni consul
libenter
refugium
docilitas
diuitum pręrogatiua
repellentis
mira noua
omnia
illecebra mali
exercitatio
contagio morum
commodo magno
tumultus
potentes
magni momenti
scurrilitas
auxilium
bibacitas
honos indigno
maledicentia
nugalia
mixta
parasiti
puniri pro alio
veneficia
tolerantia
toruitas
fucus
ocium

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

POSTERIOR HIC
INDEX RES, ET VERBA
ſcitu digniora toto opere con-
tenta, demonſtrat.

A

ABarmentari 68
abdera a quo condita 1608
abdera vnde dicta ibidem
aborigenum ſcribendi mos 1863
academia diſputationum locus 1126
acanthis auis affinos habet inuiſos 516
acarnanes & Aetoli quomodo euerſi 60
achilles appellati īſigni fortitudine duces 434
aciei Romanę ordo 52
acopi fructex 80
acrea Iuno 78
acyla 2032
adagia vnde ſumantur 3
adagium vnde dictum ibid.
adeſſe gaudet, ſed laboranti Deus 736
adoleſcenturire 1462
adoleſcentia & vinum duplex voluptatis incendium 113
adorans vacuus, & rei diuinæ intentus 36
adulterii pœna apud cumanos 1607
adulterii pœna apud varias gentes ibidem
ægypti oppida peculiaria numina habuerunt animalium 1860
ægyptiorum ſimulacrum 168
ægyptii muſici dictū 1848
æmilii Paulli dictum 1035
æmulatio honeſta qualis 129
æqualitas amicitiæ mater 571
aer momenti multum habet 71
æſculapius medicinam excoluit 1817
æſchyli dictum 1938
æſchyli mors 1321
agaſo 1372
agaſonis fabula 350
ageſilai dictum 530
agreſte, quod non purgatum 35
agri fecundi imitandi 63
alabando, Cariæ vrbs vnde dicta 1941
alabandeorum vecordia ibidem
albutii ſententiæ 91
alceſtis mors 910
alcibiades tibias abiecit deſpecta oris deformitate 428
alcibiadis ingenii dexteritas 100.1434
alcibiadis mores ibid.
alexādria πόλις dicta per excellentiam 1999
alexandri dictum 982
alienis malis prudētior 60
aliterii 1458
alegoria metaphoræ ſpecies 4
amalthеæ capræ fabula 339
amaltheæ cornu 1854
amaracinus 247
amazonum mos 1045
ambroſia deorū cibus 1940
ambroſia ſecundum quoſdam mel nouies dulcedine ſuperat ibidem
amerinę ſalicis natura 1962
amicitia non dirimenda 35
amicorum abſentium, non minus, quam præſentium memores eſſe oportet 146
amoris mater ſimilitudo 126
amphicratis ad Seleucianos dictum 1829
amphictryones vnde 1263
amuſſis 1623
anacharſidis dictum 416. 1730
anagyraſionis lucus 81
anaxogoræ opinio 82
anaxagoræ ſententia de infinito 41
ancæi fabula 270
angeronia 1134
angeronię ſimularum ibid.
anima quid ſecundum Empedoclem 125
anima quid ſecundum Platonem ibid.
anima quid ſecundum Zenonem ibidem
animam Dei iniuſſu e corporis præſidio decedere nefas 1786
animalia quæ apud quoſq; ſint ſacra 1323
animalium inter ſe inimicitiæ ibidem
animalium inter ſe amicitiæ ibid.
animum vnumquodq; minatur his armis quibus a natura eſt inſtructū 1766
animus fortis & conſtans 226

animus

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

animus principis 167
animi sedes quę 1581
animi peculiaris sedes in oculis 159
annus magnus 328
anser Romanis sacer 1324
anticyre 1817
antigeridas tibicem 1656
antimachus poeta ψεκὰς dictus 1044
antinoi casus 271
antigoni de alexandro dictum 2004
antiopę fabula 1235
antron cauernis, & specub. abundat 883
anthisterion 154
anuli superstitiosi 102
apaturia 1227
apellis dictum 182
apellis & Protogenis factū
aphe 324 (236
aphia veneri sacra 699
applauda 1622
apologus de simiis 411
apologus de fele ibid.
apologatio ἄξιος gręce 6
apollo Lucius 943
apollo ἔνολμος cur dictus 1013
apollinis simulacrum 174
appianus & Plutarchus eadē ętate floruerunt 1801
aprilis veneri sacer 234
aqua si hauriatur dulcescit 1864
aquila auium regina 1318
aquila cur Ioui fulmina ministrare fingatur 1492
aquilarum natura 1318
aquilarum & vulpium inimicitię 1323
aquilę in Romano exercitu vexillum 1325
arati Thessali votum 178
archidami dictum 1493
archimedes ἐκατέγειρος cur dictus 1806
archyta in mecanicis excellens 964
archytę dictum 1971
areopagum causarum capitalium iudicium 1726
aristagorę historia 1229
aristotelis dictum 456
aristidee adagiorum scriptor 7
aristippi dictum 1687
aristomenis Messenii mira uis 763
aristomanis historia ibid.
aristoteles prouerbia scripsit 7
arrogātia sacrum morbum 824
ars citharędica 428
ars inopię portus ibid.
artemon 1433
artemon cur περιφόρητος ibidem
artes liberales vnde dicantur 775
arthemesius εὐοσίχθων, & περπινδέχωνος cur dictus 1790
artifex quisque suo delectatur opere 118
arulator 1501
ascię inuentor Dedalus 1805
asinus cnidius Pisander cur dictus 1926
aspidis venenum venenorum pessimum 1132
aspis 1578
asparagi 1342
asphodelus 569
assiduitatis vis 1182
assis 477
astyagis crudelitas 1956
atalantę fabula 846
athenienses rei nauticę studiosi 753
athenienses lucri cupidissimi 965
atheniensium numisma 90.113
athonis montis altitudo 1535
atlantes 1596
atlantis fabula 82
atriplex 1510
attaginum fabula 1216
attagen 1513
attica regio Oggygia olim dicta 1046
attici Mothones cur dicti 1165
auaritia in senibus insanabile vitium 824
aures Memorię Deę sacrę 443
auri vires 983
auscultationis peculiaria commoda 122

B

Baccho ferula, & obliuio consecrata 407
bachus e Iouis femore genitus 563
bacchus ἀσχαλαμίνος dictus 1183
bacchus quare dictus Morychus 1026
bacchus obliuionis filius 407
bacchus fici & vitis arborū inuentor 1026
bacchus διθύραμβος dictus 1509
bacchꝰ cur dictus ἐρεβίνθειος 1026
bacchi simulachrum ibid.
bacchanalia celebrantium mos 78
bętylus 1494
balnea apud veteres habita sacra 789
banda 691
barbam auream quibusdā signis antiqui addere cōsueuerunt 479
barba Trezenis portus 809
barbarū vnde dicatur 1665
barbiton quid 1939
barbiton vnde dicatur ibid.
bassiani imperatoris lacrymę 842
bataui qui nunc ollandi 1610
bellum cur κυδιάνειρον 1689
beneficium ingratū, quod diu inter manus dantis hęsit 519
beneficia quomodo multi collocant 60
beneuolentia ciuium ad res gerendas

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

gerendas non mediocre telum 770
betylus 1494
blitei 847
bocchiris instituta 973
bęoti corporum exercitamentis valent 753
bœoti ὕαντες cur dicti 1968
bona quæ vere bona nostra industria parantur 858
bonæ Deæ templum uiris ingredi nefas 1932
bonorum consuetudo 62
bos ad ceroma 257
bos Appollini sacer 418
bottiæi 1608
brabātes agricolę industrii 258
brenni dictum 900
briareus vnde dictus 1875
bruti spectrum 87
bucolicum carmen vnde dictum 1951
bulga 1761
bulla 776
buthus solidos boues vorare solitus 933
buphonia 1215
buxus materies maxime æterna 875
byontini & Carthaginenses inimici 62
byssina vestis principatus insigne 1838
byssum quid ibid.

C

Caduceus Mercurii mōstrifica virga 104
cæca testimonia 487
cæcum 1185
cænei historia 1225
cænei fabula 1460
calauria 1499
calendæ diis superis dicatæ 30
calidum 876
calones 1269
calippi historia 1825
callinous elegiaci carminis inuentor 1893
callirhoes Atheniensium fons 1823
calistenis ad Alexandrum dictum 1816
calumniæ morsus perniciosissimus 914
camelus vnde dictus 1905
campæ 2024
canalicolæ 1358
cācer exuit sæpius anno 44
canes a Lygurgo prolati 72
canendi artem ingenui nō discebant 441
canes eos amant, quorum saliua gustarint 821
canes vetuli temere non latrant 175
canis fabula 439
canis habens oculos, cor cerui 497
cannacus, seu Annacus supra annos trecentos vixit 997
cantherius 323
canum genera 1541
capræ cerebrum contra infantium morbos 527
capro deo salsamentis rem diuinam faciunt Phaselitæ 959
capparo cani de publico pastus decretus 439
cappari canis cura sacerdotibus mandata ibid.
capua de principatu cum Roma contendit 1670
caracis fabula 537
cares tibiis in luctu vtuntur 114
carius nihil emitur quam quod roganti datur 182
carmenta Euādri mater cur sic dicta 1863
carmenta Nicostrata appellata ibidem
carmenta Themis dicta ibi.
carneadis academici factū 499
carpathus insula a leporib. deuastata 1875
carum mores 346
castor & Pollux 226
cataractes Nili 1928
catena Homeri quid 775
catonis dictum 1021
cælio ceres monstrauit agri culturæ rationem 1734
cęlum 74
celox nauigii genus vnde dictum 1960
cerastę 1149
ceres amæa dicta 977
ceres etiam ἀλιτήρια dicta 1459
ceroma 257
cescus ciuitas mentis inops 938
cestreus 184
cestrei piscis natura 1265
chabriæ dictum 1923
calcis vnde dicta 1087
charadrii auis proprietas 1994
chamaleon aere victitat 1699
charetis dictum 938
charybdis 274
cherophon cur noctua dictus 1060
chirographus quomodo differat a singrapha 1660
choenix quid 24
choenice seruis cibus distribuit 25
chrisippus prouerbia scripsit 7
cicadæ mutæ in Rhegino agro 280
cicadæ rore pascuntur 2030
ciceronis mensa 1878
ciceronis ad Hortensium dictum 1895
ciconia pietatis symbolum 574
ciconię Aegyptiis sacrę 84. 1323
cii nec meretrices, nec tibicinas in ciuitate recipiebant 697
cilicia croco abundantissima 1925
cilicium 1152
cinesias cur φιλύρινος dictus 1972
cinesię gracilitas 1638
cinnamomum 1908
cipressi descriptio 1498

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

citeria 966
citharœdi præmium 62
claudi cur cæteris salaciores 146
clauium vsus à Laconibus inuentus 1971
cleantes prouerbia scripsit 7
clearchus adagiorum scriptor 7
cleon Atheniensis capta Pylo suam ipsius ciuitatem furto spoliauit &c. 398
coarmentari 68
cocio 1500
coccyx 1591
cœli conditio 71
collionymus piscis qui, & cur ita dictus 1913
colonetæ 1034
colophon 774
colores naturales duo tantũ apud priscos 405
colossica pro ingentibus 1938
colossus vnde dicatur ibid.
columnæ Herculis 1261
columnæ Dodoneæ 41
combes fecunditas 1086
comędice pro suauiter 1506
commoditas incommoditati coniuncta 384
cõmutatio Phœnicum 994
comus temulentorum deus 1696
concordiæ symbolum 214
concupiscentiæ sedes iecur 65
confugium in egestate est ars 428
consilium sacra res 117
conticinium 1363
conuiuarum numerus 224
conuiuii species 1006
coqui dicaces 1650
coqui dictum Dionysio ius nigrum comedenti 976. 1012
corbitæ 1064
corinthiorum sacrificium 77
corinthii χοινικομέτραι cur dicti ab oraculo 25
coronas gestare mos erat in compotationibus 698
coronis 1605
corsica 1127
corui salutatoris fabula 256
corycei 139
corycum 142
coryeus ciciliæ vrbs 1926
cos insula vnde dicta 1844
coturnicum pugna 1798
crabro 78
crabronum ictus ibidem
cras 1130
cramben ante omnia sumere apud Aegyptios, & Sybaritas solenne 297
M. Crassi ad Deiotarum Regem dictum 1800
cratetis dictum 875
cratinus Epeus dictus 1010
cretenses quales 130
crison Himeræus 1662
crocodili natura 842
crocoton matronæ diuites vtebantur 157
croton 832
ctesiphontis Pancratiastæ factum 198
cuculus Aegyptiorum rex 1692
cumani leonem ignorant 209
cunila 1568. 1619
cursus secundarius 1684
cyclaminon 772
cyma 1533
cynadra cur dicatur 1917
cynocephalus 1820
cyno sarges Grecarum gymnasium 1126
cypselide dicuntur reges corinthi 480
cyrenei curribus valent 753
cyri dictum 1502
cyrnus 1373
cyzicenorum nummi 1127

D

Danaes fabula 1088
danaidum puellarum fabula 255
daduchiæ in honorem Mineruæ 137
demon adagiorũ sciptor 8
danunt pro dant 1756
daphnidis historia 1951
daphnis cur βουκόλος dictus ibi.
dardanus magus 2028
darii dictum 975
dearmentari 68
decumanus fluctus 363
dedalus asciæ inuentor 1806
defunctorũ laudes in cęna 950
deglubere 1343
delphinus in natando velox 269
delphines antiquis sacri 1323
demetrius cur Polionetes dictus 1797
deiotari dictum in M. Crassum 1801
dei vice fungitur, qui graui periculo succurit 84
demetrii dictum 711
democritus sibi oculos ademit 159
democriti dictum 788
demonactes festiuiter dictum 199
demochatis dictum 875
demonibus corpora aerea tribuunt Platonici 1000
demosthenis cognomẽ 345
demosthenis dictũ 57. 227
demosthenis factum 418
demonacis dictum 402
dentale 1426
dentes lentisci succo figuntur 487
dentium cura probro olim delicatis data ibidem
depontani seues 297
desistendum a luxo cum adhuc est iucundum 850
deum inuocandi in initiũ operis apud antiquos mos 1950
deum antiquitas quem existimabat 84
diana Munychia 1422
diana Neleida 1744

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

dianæ Ephesiæ de collo cur pagurum suspenderetur 1956
dibaphum 1758
dictum in Cleonem 246. in Pompeium & Cæsarem 338. in Cęsarem, & Ciceronem 408. in stratonicũ citharœdũ 426. Aristotelis in mendaces 456. in Lampen Eginetam 562 Coqui Dionysio ius nigrum commedẽti 1011. 986. Alexandri 982. Philippi Macedonum regis 984. Platonis 1661
didimus Chalcenterus quare dictus 1619
didymus grammaticus cur adamantinus dictus 435
dies albus 308
digitare 1604
digiti Mineruæ sacri 431
dignitatis splendor hominum calumnias deterret 1757
dii supinis manibus fingebantur 1406
dii trephes 1694
diluculum 1363. Dioclis dictum 421
dinonis Tarentini sententia 357
diobolare 1028. Diogenis dictum 721. 847
diogenianus adagiorũ scriptor 8
dionysius Siracusanorum tyrannus Corinthi pueros docuit 93
dionysius Siculus Aesculapio auream barbam detraxit 846
diphthera 287
discendum quandiu viuas 505
diuinatio prudentium tantum est 797
diuinatio & auguria a metu & spe reperta 802
diuitiæ cæcæ 285
diuortium quibus verbis perageretur 751. 1700
dodonea sylua 250
dolii duo in limine Iouis 508
draco piscis 57
dubium 1565

E

Ecclesia 1665
echini terrestris, & marini historia 282
educatio ad virtutem 71
elarotæ 1155
elegantis est scire quid cui conueniat 422
elegiæ ad sepulturam canebantur 1893
elegiæ inuentor Simonides ibidem
ellebori vsus 408
elleborum pro insania 1817
elephanti partus 528
eleusina sacra 455
elogium statuæ Neronis appositum 1704
empedoclis mores 925
empusa 731
ephemerus 1492
ephialtis proceritas 1864
ephorum magistratus de cõtractibus cognoscebat 33
epicuri imago in tabulis, & anulis 146
epichysis 730
epimenidis cretensis somnus 559
epimonidis vaticiniũ 1684
erebinthus 29
erebus vnde dictus ibidem
eruditio nemini contigit, nisi labore parta 858
esurienti offa carior auro 843
eteoclis fabula 918
euander scripsit deos ioco rerum summæ imperare 423
euentus stultorum magister 57. 1421
euphorbi fabula 904
euripidis mors 434
europæ fabula 1161
exarmare 1923
execrationis templum 160
exilium Apollinis 909
exorbitare 73
ex pręscripto viuere 1876
extemporanea dictio vitanda 1931
extremum 97

F

Fabarum apud Aegyptios religio 28
fabarum vsus in suffragiis 27. 28
fabas tangere, aut nominare Flamen dialis prohibitus 28
fabæ apud Romanos Funestæ ibidem
fabæ crudæ etiam esurienti saccarum sapiunt 975
fabis Pythagoras vesci solitus 28
fabii pictoris sententia 349
fabula prospicientis Herculem 526
facium vsus in certaminibus 135
facies truculentæ & horrendæ depingi in clipeis solent 701
facta rectæ, sunt prædicanda 521
fama a factis velut e fonte nascitur 1784
fames iracundiam exasperat 1736
famem eiicere 560
fata numinum toleranda 177
fauentia 1258
ferocia ex sacietate 92
ferula Baccho, & Sileno sacra 930
ferula cedebantur & pueri, & milites 889
ficulnum 1579
ficulnus deus 464
ficus Mercurio suspendi solita 1016
ficus oculorum vitium ibi.
fidem facientia apud Ciceronem 417

figura corporis relucet in oratione 106
fimi vsus apud diuersos homines 1328
flaccus, flacidus, flacescere 1458
flamen Dialis quid gestare vetitus 1722
flamini Diali anulum solidum gestare non erat concessum ibid.
flamini Diali hederam tãgere nefas ibidem
floces 1622
fœnus 529
foliis olim suffagia ferebantur 1734
fons Azaneæ 903
fontes perniciosi 77
formicæ prægrandes 188
formicæ serpentum carne vescuntur 1847
fortes viros ob robur leoni, ob prudentiam vulpi Plutarchus comparat 866
fortuna mediocris patet inuidiæ 1759
fortuna rectæ institutionis, parsuasionis & prouidentiæ soror 826
fortuna omnis in sensu sapientis habitat ibid.
fortuna nemini dat bonam mentem 815
fortuna secunda nocentior aduersa 451
fortunati dies 308
fortunæ tribuitur, quod accidit præter animi destinationem 1720
fraces 1622
frequens quod affixit vsus, perpetuum quod indidit natura 1705
frigere 808
frons animi ianua 811
frons genio sacra 432
frons pudori sacra 496
frons tristitię, hilaritatis, clementiæ, seueritatis index 497
frugalis 1574
frugi ibidem
fumum accerrimum ex ficulno ligno 463
fundamentum prima, fastigium suprema operis pars 1817

G

Galbæ cuiusdam fabula 341
gallicinium 1363
galli gallinacei post pugnã suam decantant victoriã 892
gallorum auiũ natura 1362
gallus sacer 35
gargara mons 1606
generis claritas quasi fax addita 1786
genua Misericordiæ sacra 431
genus hominum quale in conuiuiis coniungi, aut non coniungi debeat 129
geradæ dictum 1485
gladiatoris sors 215
glande vescebantur antiqui 1494
glans apud Hispanos in delitiis habita 228
glauci historia 1510
glauci fabula 1455
gorgon animal Lybicum 1944
gorgonum fabula 1944
graculus 247
gralæ 1754
græci absque soleis accumbebant 1698
gręcia nequaquam nouit fidem 483
græcorũ compotationes 62
gygis fabula 103

H

Habitus Lacedemoniorum in bello 1422
halcyon 925
harmarii modi 1656
harmoniarum quinque species 153
harmoniæ genera 1803
harpocrates 1450
hæreditas quinque modis sacris astringitur 204
hebræi 1155
hecatæ sacra vrtica marina 36
hecatæ triglantina 1566
hecalus Iuppiter cur dictus 1955
hederam tangere Flamini Diali nefas 1722
hecuba in canem connersa 1946
hegesias ἀγγέα μέλιτῆα cur dictus 1881
helotæ 1707
heraclitus aqua inter cute laborauit 1872
heracliti opinio de sole 1665
hercules adonidis imaginẽ contempsit 1489
hercules quarta luna natus 90
hercules idem cum Mercurio 1858
hercules quo ornatu descendit ad inferos 210
hercules quadraginta tres varro enumerat &c. 433
herculis cum Hydta pugna quid 1800
herculis templa feminis ingredi nefas 1932
herculis columnæ 1261
herculis fabula 86
herculi lucri partem decimam vouere plerique solebant 1747
herculi malum sacrificatur 945
hermæum 1633
hermione templum Cereri, & Proserpinę sacrum 883
herodicus 1617
herodis Attici dictum 409
hesychius Adagia scripsit 7
hippola 1476
hippurus piscis nulli prætii 419
histæi historia 1230
historia vnde dicta 106
hominis mensura 397
homo somniũ, vmbræ 778

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

honestarum rerum nulla satietas 144
horarum nũcius gallus 35
horatii Coclitis statuę historia 115
honor virtutis præmiũ 521
hostimentum 816
hostis ibid.
humor marinus 253
hyberni hominis non illepida fabula 1674
hydra Herculis 186
hydragiri natura 1933
hylæ fabula 259
hymettus mons mellificio nobilis 148
hypanis flumen 1492
hyperç 1232

I

IAlemus q & Linus 1873
iãbi pedis proprietas 1627
ianuæ Musarum cãdidę 161
ibyci poetæ mors 534
ictis 1300
ichnusia 1252
idea 1203
idus diis superis dicati 30
iecur anseris in summis delitiis erat 1694
ignis cœlestis ferula a Prometheo exceptus 930
imbrus 1914
impium abnegare virtutis diuinitatem 217
improborum ciuitas 1036
inæqualitas discordię bellique mater 571
inducię bellũ nõ finiũt 1763
infelicitas stultitię comes 825
ingenia summa sępe in occulto latent 338
ingenui canendi artem non discebant 427
ingenui tribus nominibus, quę tribus literis notabant, vsi sunt 1022
insania antiquitus squillis expiabatur 771
insanus pro magno 1534
insomniorum portę 926
intercessio 951
inus fabula 1091
inus a Megarensibus Leucothoe dicta ibidem
ionica consuetudo 319
iouis in cuculum versi fabula 1528
iouis summa mens omnia complectes 1001
ister Germaniæ fluuius 1872
isthmii ludi in Palemonis honorem instituti 1890
itis auis quæ & phasianus 1300
ityphallus 1204
itys 1300
iudices cur sententiam laturi sedant 1948
iudicum imago apud Thebanos 1329
Iulius Cæsar maluit in frigidulo oppido primus esse, quam Romę secundus 773
iumentum 74
iunius mensis iunoni dicatus 234
iuno Acræa 77
iunonis Teliæ simulacrum 1528
iuppiter cur Hecalus dictus 1955
iuppiter ἀκιτήσιος 1460
iuramentum 914
iuuenum affectus immoderati 402
iyngis vsus in veneficiis 1879
iyngis fabula ibi.
iynx quæ & motacilla ibi.
iynx 1601

L

LAbyrinthus vnde dicatur 1081
lacedemones circa leges diligentes 753
lacedemoniorũ responsum 93
laconis cuiusdam dictũ 715
lacte, & mola salsa rusticidiis sacra faciunt 947
lactes 1723
lęna 619
lagena 1235
lactuca marina 1016
lagophthalmi qui 1832
lais Corinthia 227
lamachi dictum 1113
lapithę vnde dicti 1878
lapsana 1532
lapsus primus casui, iteratus stultitiæ tribuitur 278
laribus primitiæ immolabantur 394
lathyrus 29
latomiæ 1945
laudare vita defunctum 950
laudes fortium virorum tibicines olim decantabant 892
laura Sami angiportũ 1371
laurios auri uenis frequens 1001
laurus aduersa venenis 91
laurus fulmine non tangitur ibi.
laurus in amatoriis maleficiis incendebatur 956
lauretum liuiæ quando exaruit 91
lectionis peculiaria commoda 121
leges sumptuarię 547
legumina venerem irritant 40
lemnii cur Sintiens dicti 1857
lemuria 233
lentisci succus 487
leotrophides 1812
leporarię aquilę 1320
lesbii & Cumani stolidi 210
lethe unde dictus 29
lethum 145
leuidensa uestis 1260
libertas seruis in Saturnalibus 154
libes Psaphoni rem diuinã faciunt 167
lina 1265
lindonium 920
linguam a maledictis temperare 784
linus qui & ialemus 1873
literę apud Samios inuentæ 1603

literę

literæ muti præceptores 122
liuiæ Augusti Veientanum reuiscenti quid accidit 91
londinum 920
londini ciuitas origo ibid.
longinus Cassius Porphyrii preceptor 1927
longurio 1737
loquacitas in mulieribus insanabile morbum 824
lucas 1683.1693
lucernæ symbolo vita reprę sentata 978
lucius Apollo 943
lucius Sicinius Dentatus qua de caussa Achilles appellatus 434
luporum intefectoribus Attici pręmia dabant 704
luscinię non nisi libero aere cantant 1952
lyceum grecorum gimnasium 1126
lydi primi omnium caupones & institores extiterunt 943
lygurgi lex 328
lygurgi institutio in conuiuiis 407
lysimachus Aristidis filius a virtute paterna degenerauit 1009
lyte 1233

M

MActus virtute 882
męander lydiæ fluuius vnde dictus 1081
magicæ voces quæ 1010
magistratus officium 393
mala amoris symbolum 847
mala veneri sacra ibidem
mancipia laudatissima 488
mandragora 1585
mane 978. 1363
marcus Tullius M Tullii filius plurimum a paternis virtutibus degenerauit 1009
margetis dictum 794
margitis matrimoniū 794
mare salsum esse vt discas nihil opus est totum ebibere 544
manes asphodelo victitant 570
mansuetudo par pietatis 35
manticulari 1369
manuum gestus velut altera lingua 183
manumittendi Athenis serui capitis pilos deradebant 762
marii interitus 76
maritima vsura 1714
mars ἐνυάλιος 1647
marullus mimograph⁹ quo tempore floruerit 1952
marsyæ interitus 1844
mariandinæ tibię 1891
massilia vnde dicta 809
mathematicæ disciplinæ 229
matrimonii ceremonię 1678
mausolei descriptio 1496
melancholicorum insomnia diuinatione carent 115
melanurus piscis latine oculata 24
melesias Thucydidis filius a virtute paterna degenerauit 1009
melia arboris genus 1067
melicerta à Corinthiis Palemon dictus 1090
mellis infima laudatur pars 724
mendaces quid lucri faciāt 456
mēdicitas inexplebilis 866
menedemi dictum 149
mensa apud antiquos sacra 801
mensam inanem tolli apud Romanos nefas erat 546
mercurii plura cognomina 1356
mercurii sigillum buxi ligno scalpendum 875
mercurius & Hercules idem 1858
mercurius φῶρος dict⁹ 1933
menson personæ inuentor 1649
metius & Polymnestor 179
metragyrtæ 1980
metus & spes diuinationem, & auguria repererunt 802
micare 482
midas vermiculus 1059
midæ fabula 211
milesiorum luxus 232
milo adagiorum scriptor 7
milonis Crotoniatę factum 145
miluus apud Britannos sacer 1323
minerua ingenii tutrix 65
minerua disciplinarum presses 66
mithecus rei coquinariæ scriptor 1985
mithras Persis sol. 1685. 1981
misericordiæ ara 919
modiperator 596
moly herba 384
momus 321
mores principis 334
mores hominis deus, sine fortuna 826
morsimus tragicus poeta ineptissimus 1926
mortales Deum imitantur cum sunt benefici 84
morycus poeta tragicus 1028
mos in funeribus 145. in iudiciis 259. Thracum in sacrificiis 438. Atheniē. in Leneo festo 455. gentis Thraciæ 461. Apud Argiuos 479. Phœnicum in Luctu 513. Romanorum 546. apud Grecos 567. Sybaritarum 724. in sacrificiis 801. in victoria 846. in solutionibus ęris alieni 891 gallorum gallinaceorum 891. Romanorū in epulis 908. Atticornm 950 Phaselitarum in sacrifi. 959. Regis Persarum 985 in

in conuiuiis 1001. 1002 Scytharum 996. Athenie̅sium 1727. Heliogabali 425. Eudionis 424. antiquorum 411
motacilla quæ & Iynx 1879
motacillę vsus in veneficiis ibidem
mothon 1166
mothones cur Attici dicti ibidem
motus vitæ argumentum 121
mulæ partus 327
mulier irata 78
mulier mala malorum thesaurus 187
muli perpetuarii 1551
mundus suis cultoribus dat verba 305
munus exiguum à tenui amico missum vt maximum accipiendum 947
munichia Diana cur dicta 1826
mus acrius audit 211
mugilis inter pisces velocissimus 450
musica 1695
musices nomine omnem liberalem eruditionem designabant veteres ibid.
mustella in venatione infelix omen 157
myrtea corona vtebantur reges 1499
mysus Dianę sacerdos 1272 in sacris 335. Romanoru̅ in ludis 342. Macedonum 344. incomporationibus 378. Atheniensiu̅ & Boeotorum ibid. Phocensium in fœderibus ibidem in sacris 394. mulieris abominantis inuidia̅ 408

N

Nares indicium iracundię 1014
narthecium 1556
nasuti 481
natrix 1429
nauium varia insignia 1063
naupactus 160
naxia cos durissima 435
neadas 1513
necessarii 772
necesse esse 1556
necessitas dea parcarum mater 771
natura molesta 1705
necessitas feriis caret 771
nectar deorum potus, vel cibus secundum alios 1940
nefas gustare Heroum reliquias 34
neida in auem sui nominis mutata 1976
neleidam Diana 1742
nemesis dea iactantię vltrix 717. 917
nemini mortalium datum est vt cuncta̅ noscat 806
nemini sua fortuna satisfacit 492
nemo sapie̅s nisi sanus 500
nepa 1466
neptumni filii truces 1745
neptumni fabula 493
nequam 1574
nessi centauri fabula 1098
neronis statuę elogiu̅ 1703
nicostrata Euandri mater 1863
niuem non esse albam dixit Anaxagoras 562
noctis diuisio apud Romanos 1362
noctu cur acrius qua̅ inter diu soni audiantur 1567
noctua Mineruæ sacra 90
noctuę volatus 90. 113
non omnibus idem pulchrum 173
nonæ diis superis dicatę 30
nox pudore vacat 962
nubere mense Maio Romanis inauspicatum 233
nulla ętas ad discendum sera 151
numerare pręteritas vndas 1750
numeri impares efficatiores 749
numidica auis 1345
numisma Atheniensium 419. 1001
numisma Peloponesiorum 852
numisma Tenedi regis 540
nuptiaru̅ ceremonię apud Athenienses 294
nuptiarum pompa qualis 1490

O

Obelisci & pyramides summis viris erigebantur 478
obscena 1551
occasiones mali vitandę 137
occultare natiuos mores difficile 953
ocni fabula 264
octo certaminum species olympiis 424
octo deos esse Euander scripsit ibidem
oculi in amore duces 159
oculum appellant amantes, quod charum vnice est 1763
oculus domini saginat equum 123
oeneus Meleagri pater 289
oenomaus histrio 1833
oenomaus Pisęe rex ibid.
ostrum 1012
officium officio prouocatur 61
ostucię 306
ogygia Thebanorum regio dicta 1046
olere probitatem senes decet 1680
olei summa pars laudatur 724
oleum mare tranquillat 429
oleum nitorem addit 1747
ollę 1611
olympias Marsyę discipulus 1727
olympius quidam cur ψεκὰς dictus 1044
omnes cupimus, at non licet

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

cet ditescere 492
omnium dulcissimum est accipere 182
onager 738
opes magnę sunt bonam habere mentem 1687
opiniones de anima secundum Platonem, Empedoclem, & zenonem &c. 125
oppido 1728
opportunitatis vis 452
opus esse 1556
optima a teneris eligenda 1706
oracula Delphis quomodo reddi solita 1967
oratio animi speculum 375
origenes Theologus adamãtinus dictus 1619. 435
orestis iudicium 1894
orimalides 2031
oryges contrario sunt pilo 1998
osiris mors 37
osiris sol dictus apud Assyrios 1981
ossifragę aquilę 1318
othis & Ephialtis proceritas 1864
oues laudatæ 139
ouum aceto maceratum 527

P

Paguri natura 1954
pagurus cur de collo Dianæ Ephesiæ suspendatur ibidem
palæsta 729
palma 171
palme corona 170
palenum qui & Melicerta 1090
pallas e Iouis cerebro genita 561
pallas Atheniensium protetrix 1705
pallas Poliades 928
pallas σκίρρας 1624
pallamedes belli Troiani scriptor 1794
palamedis poema ab Homero abolitum ibidem
pallium Gręcorum uestimẽtum 1669
pallium 1579
palpare 1295
palpones ibidem
panderę nomen vnde 58
pandorę pyxis 189
panegyris 1073
panionium cõcilium 1423
paralus Periclis filius stupidus 1009
parasiti conuiuę fabula 225
paręmia a sententia quomodo differat 5
paręmię quę optimę 2
paręmię quid proprium 3
parœmiarum genus antiquissimum 9
parricidium 1704
parricidii pœna ibidem
pasetes magus 958
passiphes fabula 192
pauper numquam probus 1004
pax finit bellum 1764
pecunia vt pecuniam pariat præter naturam est 529
pecunia velut altera hominis natura 803
pecunia amissa exanimis est homo 1748
pecunia traiectitia 1714
pecunię vires 964
pectis 513
pelasga gens errabunda 1908
penestæ 1155
pentheus sero Bacchum reuereri cępit 57
persona 1341
personę iuuentor quis 1650
perdicia 509
perdicis astutia 1259
pericli concionanti noctua aduolauit 90
perpetuarii muli 1551
perpetuum quod indidit natura 1705
persarum mores 1303
persarum immanitas 1843
persæ per Mithram iurare soliti 1981
pertica 1577
pes 1232
pharus 2016
phasiani ab Aegyptiis orii-di 836
phasis Colchidis fluuio 1871
phegra ciuitas, quæ & pallene 1840
phidię venus 1195
phileta 1638
philetæ gracilitas ibidem
philippi Macedonum regis dictum 984
phocensium factum 379
phoci historia 1005
phęnices & Cares tibiis in luctu vtuntur 513
phœnices Herculi coturnicem sacrificant 86
phœnicum commutatio 994
phœnix Achillis formator 1955
phœnix cur πάγουρος dictus ibidem
phœnis auis mors & ortus 1900
phorci filiarum fabula 1088
phrygis fabula 962
phynes dictum 1688
phrynes cur κλαυσίγελως dicta 1983
phines altera cur σαπέρδιον cognomen fuerit ibidem
pica auis Baccho sacra 1515
pictura muta poesis 122
pierię historia 1742
pietas secundum plutarchũ 403
prioris dictum 1853
pipolo 1667
pireus vnde dictus 1422
pisander asinus Cnidius dictus 1926
pisces vocales 291
pistores Romę quando esse cęperunt 1171
pitthetus Thesei auus 1679
platonis nobilis sententia 149. 218
platonis dictum 1662

platonis

platonis philoſophia numeris obſcurata 64
plutarchus prouerbiorum collectanea ſcripſit 7
plutarchi opera adagiis ſcatent 8
plutarchus & Appianus eadē ætate floruerunt 1801
pluto diuitiarum deus 286
poeſis muta pictura 122
poeſis philoſophiæ admixta 164
poeſis non abſque fabula & mendacio 852
poetarum verſus in conuiuiis cani ſoliti 4
polite ſacellum 95
polignoti Thaſſii pictura 264
polypi natura 98
polypus uitium nariū 119
poſterior dies prioris eſt diſcipulus 505
præficæ 950
primitiæ diis antiquitus cō ſecratæ 356
princeps dei imago 168
princeps ſolidam noctē dormire non debet 983
principis animus 167
principis officium 857
priſci hominibus, locis, ædibus binos attribuebant genios 87
priſci philoſophi a vero aberrauerunt 73
promethei, & Epimethei fabula 58
proſerpina Azeſia dicta 977
protagoræ ſophiſtæ fabula 537
protogenis, & Apellis factū 236
prouerbia qui olim ſcripſerunt 7
prouerbia vnde ſumantur 3.18
prouerbia mutilata 12
prouerbia ad quę conducāt 9
prouerbiorum vſus antiquiſſimus 8
prudentia vitæ vſu, multaq; experientia paratur 506
prudētia ſua vnicuiq. deus 826
pſeudarbata regis oculus dictus 109
pſitachus quando diſcat 151
pudicitia theſaurus incomparabilis 1664
pueri Athenis, & Romæ q̄d diſcebant 236
pueris qualis honos apud Argiuos 479
pumicis proprietas 261
puſtulę in naſo mēdacibus adnaſcuntur 1600
pygmei 1464
pygmei vnde dicti 1797
pylus 1008
pyramides, & obeliſci ſummis viris erigebātur 478
pyrrichia ſaltationis genus apud ſpartanos 1905
pyrrhichia vnde dicta ibidē
pyrrhi dictum 90
pyrrhonis ſecta 1916
pyrrhonii cur Εποϱή; & ἀπο ϱηματίκοι ſiue ἀποϱητικοι nuncupati & Σκεπτικοὶ ibidem
pythagoras fabis veſci ſolitus 28
pythagoræ auctoritas 892
pythagoricorum iuſiuradū 1039

Q

Quare homines dii dicti ſunt 337
quadrangulus ſui ſimilis 1679
quadrantalis 790
quercus iouiſacra 250
querna Dodonea ſylua ibid.
quæ ocyſſime conſeneſcunt 412
quę conſeneſcunt tardiſſime ibidem
qui Herculi decimam conſecrat &c. 88
quiritari 775
quod bonum idem ſimplex 723
quod malum id varium eſt ibidem
quo ornatu Hercules deſcēdit ad inferos 209

R

Ratio non omnium paris habenda 220
raiæ piſcis natura 449
ranunculi herbæ proprietas 1247
recipere 1534
regulus qui & trochilus 1322
remuria 233
res mortaliū circulus 447
reſponſa Delphici oraculi 401. 423
rhadamanthi conſilium Luciano datum 26
rhamnuſia 919
riſus interdum improbum demonſtrat 202
robur in neruis 237
roma per excellentiam vrbs dicta 1999
romanorum iuſiurandum 914
roſa priſcis in prætio 920
roſæ ſumus habitus olim honos ibidem
rubicon flumen 243

S

Sacra Eleuſina 456
ſacra in honorem cereris 883
ſacra in honorem Bonę deę ibidem
ſacra facere pro ſalute laborantis vel in parētalibus 204
ſacra res conſilium 116
ſacrificia in honorem Hylę 259
ſacrificia ſine vino quibus deis fierent 1062
ſacrificium Fecialis 48
ſacrorum mos 16

ſalacitas murium mira 948
ſalaconia paupertas 1768
ſalmoneus mechanicarum artifex 1790
ſalpæ torpor 399
ſal ſeruat 35
ſalſum 781
ſalſitudo vitibus inimiciſſima 847
ſalluginoſa vicinia 253
ſambici pœna 92
ſambuca 1269
ſamæna 1603
ſamos inſula cur ἀνθέμυσα, & παρθενία dicta 1036
ſanctus Romanorum Deus 1678
ſanſucum 247
ſapientes ſeptem apud Græcos 519
ſapientiæ myſteria obtecta 64
ſapiens in eodem bis non labitur 280
ſapientum filii vt plurimũ ſtupidiſſimi 1009
ſarcinator vnde dictus 1763
ſardanapali ſepulchrum 1636
ſardanapali epitafium 1349
ſardo, ſiue Sardon inſula 1025
ſaronicum mare vnde 1182
ſaturno quomodo ſacrificabatur 819
ſaturno quare antiquitus ſacrificia fiebant ibid.
ſatyrii herbæ proprietas 2078
ſcarabei natura 1325
ſcarabei omnes mares 1329
ſcarabei in Aetna mõte prægrandes gignuntur 1331
ſcipio foſſa & vallum aduerſus vim carthaginenſium 44
ſciron 1979
ſcopeliani dictum 1952
ſcorpio piſcis 57
ſcytharum de vitæ felicitate iudicium 996
ſcythę ſupramodum iracundi 768
ſcythæ equino ſanguine pro cibo, & potu vtuntur 1913
ſcythia cur feris abundet 1285
ſcyllæ Niſi regis filiæ fabula 273
ſcylle Phorci, & Crateidis filiæ fabula ibid.
ſecundarius curſus 1684
ſenectę vitium 74
ſenectuti ſors, ocium, & quies 150
ſenes probitatem olere debent 1680
ſenes depontani 297
ſenſuum iudicium fallax 1663
ſententia manuum porrectione antiquitus comprobata 952
ſæpia corde caret 1602
ſepulturæ agna apud veteres religio 529
ſepulchra, & ſacella mouere nefas 382
ſertorii factum 315
ſeueritas lacedemoniorum 232
ſermo hominis indicium 106
ſeruis dimidium ingenii aufert Iuppiter 1952
ſeruorum nomina diſyllaba e monoſyllaba 1214
ſibillæ Erithræę vaticinium 911
ſibillæ tres, & earũ nomina 1912
ſicophantæ vnde dicti 1819
ſiculi natura dicaces 721
ſilicernium 658
ſilphium 685
ſilurus piſcis qui, & ſturio 1457
ſilurus piſcis aura victitat 1698
ſimia 1024
ſimiæ natura ridiculæ 1281
ſimiarum copia in Mauruſia 844
ſimiarum honos apud Pithecuſios 2000
ſimilitudo amoris mater 126
ſimilitudo morum, & inſtituti beneuolentiam conciliat 1739
ſimonides elegiæ inuentor 1893
ſimulacrum Aegyptiorum 168
ſimulacrum Apollinis 174
ſimulatio diuturna eſſe nõ poteſt 544
ſinope meretrix Abidus dicta 1604
ſinties Lemnii cur dicti 1857
ſiphnus inſula 1873
ſiſapo 1668
ſocrates ſubtilium nugarũ antiſtes 267
ſocrati peculiaris genius 87
ſocratis effigies, mores, & encomium 1180
ſocratis iuramentum 914. 1038
ſocratis dictum 387. 926. 976
ſocratis dictum de proprio amore 118
ſophocles μέλιτταν, & νέαν σειρῆνα dictus 1828
ſophocles vnde dicatur 764
ſophon mimographus adagiis ſcatet 1799
ſolem deorum ſummum per ſe iudicant 1685
ſol mundi oculus a philoſophis appellatur 1936
ſol ἡμεροδρόμος 1662
ſolis apud varias gentes variæ appellationes 1981
ſolonis ſententia 192
ſolonis lex 408
ſolonis apophtegma 24
ſolonis dictum 798
ſomni dei regia 916
ſomniare 207
ſomniare ſperandi genus ibidem
ſomnia amantum ſpes ibi.
ſomnia turbulenta 420
ſomnus primus &c. 481
ſomnus famem, & ſitim extinguit

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

extinguit 927
sordes 1461
sordidi ibidem
sors ingenium probi non vitiat 71
sortes 310
spartanorum mores 1015
spartanorum habitus 1801
sparti genera 1769
speculi quomodo imagines reddant 780
sphyngis simulachra pro templis ab Aegyptiis dedicata cur 1895
sphyngis fabula ibid.
sphyngis symbolum 1849
spissigradissimus 1754
splendor 1531
spurius 1118
staphilius vinum ostendit aqua diluere 744
stater 1127
statera Aequitanis symbolum 24
stephanus Thucydidis filius·
stultus 1009
sterculeus Saturni cognomen 1328
stercutus Fauni filius ibi.
studio suo quisque ducitur 119
stultitiæ comes infelicitas 825
stylus graphiarius 313
suasum 1735
subulcos Aegyptii nec in templa respiciunt. nec ad matrimonium admittunt 248
suffragia foliis olim ferebãtur 734
suffragia ferebantur fabis 27
suidas prouerbia scripsit 8
supercilia superbiæ sedes 2000
supplicandi mos apud persas 1519
sutus 1767
sus abominandus apud Aegyptios 248
sybaritæ gallum gallinaceũ non alunt 725
sybillæ cumeæ fabula 1449
sycophantæ ficulnei gladii dicti 1015
syllæ dictum de Mario 1960
symbolum pietatis ciconia 573
symbolum 1194
sympuuium 730
sinanche 418
singrapha quomodo differat a chirographo, tabulis, & codicillis 1659

T

Talentum Atticum minus, sexaginta, magnum octoginta libras valebat 353
tali fabula 1247
talis suffragia olim ferebantur 990
talorum lusus 975
talus 1247
tanaquil, quæ & Caia 1678
tantali fabula 906
tarcotellæ vis 1247
tauri in Epiro quando non appareant 69
telchines 876
telegoræ fabula 804
temperantiam sectari, intemperantiam fugere 1663
templum execrationis 160
temporis & opportunitatis obseruatio 451
tempus omnium sapientissimum 818
tenedi lex 1432
tenedi regis numisma 540
tenæ fabula ibid.
tessera 596
testudines in Carnania 95
tetragonum ex omni parte sui similis 1785
thaletis ad Solonem dictum 1825
thaletis dictum 386
thalia vna gratiarum vnde dicta 1899
tharion pictor 1975
theætetus adagiorum scriptor 8
themis Euãdri mater 1863
themistocles fuit nothus 1126
themistocles cur habitus indoctior 908
themistoclis dictum 60.714
theophrastꝰ adagia scripsit, quæ Zenobii nomine circumferuntur 7
theonidis mulierculæ fabula 974
theotimi fabula 962
theramenes cur κόθορνος dictus 101
theramenis ρεῦς 1966
thericles 1199
thessali equestris rei studiosi 753
thessali magi & venefici 177
thiodamantis fabula 2019
thracia Martis domicilium 2036
thresilai dulcis insania 1092
thurini Verconii suppliciũ 196
thiestes filiorũ nomina 1886
thymbra 875. 1568
thynnus 940
tibiarum in luctu vsus 513
timallus 1572
timocreõtis epitaphiũ 426
timotheus Atheniensium imperator mars rex dictus 1431
timotheus cantor 142
titam Achemoniis sol dictus 1981
tithonis fabula 385
titiuillitium 1667
tmolus Siciliæ mons croco abundantissimus 1925
toga Romanorum, pallium Græcorum vestes pacis, saga autẽ belli 1579. 1669
torpedinis natura 1265. 450
tradere 1575
traiectitia pecunia 1714
triarii sextus ordo 52
tria aurea præcepta 404
tricari 38
tricoues ibidem
tricterica 1435

triglantina Hecate 1556
triobolus munisma 114
trocbea 1434
trochilus qui & regulus 1322
troiani quando de reddenda Helena consultare cœperunt 56
tuciæ vestalis virginis factū 255
tibii populi qui 1961
tyrannus portentum 109
tyrotarichus 1752
tyrrhenorum superstitio 24

V

VAdum 72
M. Varro argumenta fabularum a prouerbiis sumpsit 8
vatum genus irritabile 540. 1766
vectii valentis dictum 1923
velabrum 1369
velitari 1776
venationi infelix omen mustellæ nomen 157
veneris iactus in talorum lusu felicissimus 115
venus Phidiæ 1195
verecundia in lecto, & in conuiuio 1751
veritas temporis filia 818
veritate nihil robustius 11
veritatis consideratio 366
vermis e vetustiore niue nascitur 552
verum a pueris, ebriis, & insanis auditur 416
vesica 2017
vestæ fabula 394
vestigia domini agris stercus optimum 123
vexilla Romanorum quib⁹ animalib⁹ insignita 1325
viaticum honestissimum honesta ars 428
victoriæ symbolum 90
victimas fas non erat contingere, nisi peractis mysteriis 801
vigilantia Epaminōdæ 984
vindiciarum forma 1781
vini in cibis appositis infusio 1001
vini temperatura 748
vinum pueris a Platone prohibitum 112
vinū & adolescentia duplex incendiū voluptatis 113
vinum in medio saluberrimum 724
vinum lac senum 556
vinum lac veneris 808
virgis famem ex ędibus Gręci eiiciebant 560
viri boni deorum sunt amici 21
virtutis aliquid simile in bestiis inest 65
virtus ad beate viuendum se ipsa contenta est 1744
virtute nihil pulchrius ibi.
vipera 1578
vipera bis exuit 54
vita curis non abbreuianda 35
vita infelix vbi 260
vita quid significet 1005
vitæ indicium motus 1686
viticis proprietas 1962
vitis carica 1613
vitiis seruire grauissimū 775
vitium senectæ 75
viuere 1276
viuerra quæ 1300
viuerra quæ & ictis cur sic dicta ibid.
vlixis & Diomedis factum 526
vmbilici 131
vnda decumana 363
vnguenta amaracina 247
vnus non est numerus secūdum Philosophos 478
voca 291
volupia 1134
voluptati mœror comes 507
voluptas quare summum bonum a philosopho dicta 1678. 1695
vox nulla piscib⁹ quare 291
vsuræ maritimæ 1714
vitiligatores 1972
vtres sale peruncti meliores 1225
vtris 1236
vulcani, Martis, Veneris fabula 449
vulgus diligentior iudex 349
vulpinarii 150. 1368
vultures ex Aegyptiorum opinione omnes femine 414
vultures ex euro concipere putant Aegyptii ibid.
vultus animi indiciū 1383
vultus, habitusque interdū insanum demonstrat 487
vxores formosæ aureæ compedes dictæ 823
vxores in alterius inuidiam mortuum maritum laudant 1760

X

XEnia munera 107
xenophanis somniū de sole 1665
xenophon ἀττικὴ μέλιττα dictus 1881
xenophon ἀττικὴ Μοῦσα 514
xerses aquam manibus haustam a rustico libenter accepit 947

Z

ZEnodotus adagiorum scriptor, qui & zenobius 7
zenonis iusiurandum 914
zenonis dictum 358
zephyro flante canunt cygni 147
zoilus Homeri simulachrū verberare solitus 1789
xythum 832
Ζοφοροδορπίδες 1360

FINIS.

ADAGIA, QVAECVNQVE AD HANC DIEM EXIERVNT, ACCVRATE NVPER EMENDATA.

QVID SIT PAROEMIA.

PAROEMIA, definitore Donato, est accommodatũ rebus temporibusq; prouerbium. Diomedes autem finit hunc ad modum: Parœmia est prouerbii vulgaris vsurpatio, rebus temporibusq́ue accommodata, quum aliud significatur quàm dicitur. Apud Græcos scriptores variæ feruntur finitiones. A nonnullis describitur hoc pacto, παροιμία ἐστὶ λόγος ὠφέλιμος ἐν τῷ βίῳ, ἐπικρύψει μετρίᾳ πολὺ τὸ χρήσιμον ἔχων ἐν ἑαυτῷ. id est, Prouerbium est sermo ad vitæ rationẽ conducibilis, moderata quadam obscuritate multam in sese continens vtilitatem. Ab aliis hoc finitur modo, Παροιμία ἐστὶ λόγος ἐπικαλύπτων τὸ σαφὲς ἀσαφείᾳ. id est, Prouerbium est sermo rem manifestam obscuritate tegens. Neque clam est, complureis alias, & apud Latinos & apud Græcos parœmiæ finitiones extare: verum eas omneis hic referre non arbitratus sum operæpretium fore, cum quòd in hoc opere pręcipue propositum sit, breuitatem illam, quam à docente requirit Horatius, vbique quoad licebit sequi: tum quòd eandem ferè cantilenam canunt, eodemq; recidunt. maxime quod inter tam multas nulla reperitur quæ vim naturamq́ue prouerbii sic complectatur vt non aliquid vel redundet, vel diminutum sit. Si quidem Donatus ac Diomedes (vt interim alia non excutiamus) in omni parœmia requirere videntur inuolucrum aliquod: vt qui eam allegoriæ speciem fecerint. Deinde γνωμικὸν, id est sententiale quiddam, expectant, quum addunt, Rebus temporibusq́ue accommodatum. Græcorum item quotquot sunt finitiones, aut sententiam ad vitam instituendam conducibilem, aut metaphoræ tectorium admiscent: quędam vtrunque cum altero coniungunt. Atqui permulta reperies apud ἀκινήτους (id est neutiquam violandæ auctoritatis) scriptores, prouerbii nomine citata, quæ nulla metaphora tegantur. Rursum non pauca quæ nihil omnino pertineãt ad institutionem vitæ, & à sententiæ ratione prorsus ἐκ διαμέτρου, quod aiunt, dissideant. Exempla pro multis duo suffecerint. μηδὲν ἄγαν, ne quid nimis, nemo non ponit inter adagia, nihil tamen habet integumenti. Et, τίς ἂν ἀπὸ θύρας ἁμάρτοι, hoc est, Quis aberret à foribus? ab Aristotele parœmiæ titulo refertur: at id non video quid conferat ad vitæ rationem. Iam vero non omne prouerbium allegoria quapiam tegi, vel ex Fabio liquet cuius hæc verba sunt, libro Instit. 5. Cui confine est παροιμίας genus illud, quod est velut fabella breuior. Videlicet palam indicat & alia parœmiarũ esse genera quæ non sint allegoriæ confines. Quanquam haud inficias iuerimus, maximam adagiorum partem aliqua metaphoræ specie fucatam esse. Tum optimas fatemur eas, quæ pariter & translationis pigmento delectẽt, & sententiæ prosint vtilitate. Verum multo aliud est, commendare parœmiã, & quęnam sit optima demonstrare: aliud, quid ea sit in genere, definire. Nobis (quod grãmaticorũ pace fiat) absoluta & ad nostrum hoc institutum accommodata parœmiæ finitio tradi posse videtur ad hunc modum, Parœmia est celebre dictum, scita quapiam nouitate insigne. Vt dictum generis: celebre, differentiæ: scita quapiam nouitate insigne, proprii vicem obtineat. quandoquidẽ his tribus partibus perfectam constare definitionem, dialecticorũ consensus est.

Quid Parœmiæ proprium, & quatenus.

ITAQVE peculiariter ad prouerbii rationẽ

pertinent duo, τὸ θρυλλούμενον καὶ καινότης, hoc est, vti celebratum sit, vulgoq; iactatum. Nam hinc etiam Parœmiæ Græcis vocabulum, videlicet ἀπὸ τοῦ οἴμου τὸ ὁδός, ὥσπερ τρίμμα καὶ παροδικόν, quod passim per ora hominum obambulet: & adagii Latinis, quasi dicas circumagium, auctore Varrone. Deinde scitum, vt aliqua ceu nota discernatur à sermone communi. Neque enim protinus, quod populari sermone tritum sit, aut figura nouatum, in hūc catalogum adlegimus: sed quod antiquitate pariter & eruditione commēdetur. id enim scitum appellamus. Quibus ex rebus accedat nouitas adagiis, mox ostendemus: nunc quot modis celebritas cōtingat, paucis indicabimus. Veniunt igitur in vulgi sermonem vel ex oraculis numinum: quod genus illud, οὔτε τρίτοι, οὔτε τέταρτοι, id est, neque tertii, neque quarti. Vel à sapientum dictis, quæ quidē antiquitas oraculorum instar celebrauit. quale est illud: δύσκολα τὰ καλά, hoc est, ardua quæ pulchra. Vel è Poeta quopiam maximè vetusto: vt Homericum illud:

ῥεχθὲν δέ τε νήπιος ἔγνω. id est,
Rem factam etiam stultus intelligit.
Item illud Pindaricum,
ποτὶ κέντρον λακτιζέμεν. id est,
Cōtra stimulū calcitrare. Et illud Sapphus.
Μήτε μοὶ μέλι, μήτε μέλισσα. id est,
Neque mel mihi, neque apis.

Siquidem dum linguæ adhuc incorruptæ manerent, Poetarum versus in conuiuiis etiam canebantur. Vel è scena, hoc est, tragicorum, & comicorum actis fabulis: quod genus illud ex Euripide, ἄνω ποταμῶν. rursum illud ex Aristophane βάλλ' ἐς κόρακας. Præcipue vero comœdia mutuo quodam commercio & vsurpat pleraque iactata vulgo, & gignit, traditque vulgo iactanda. Nonnulla ducuntur ex fabularum argumentis, vt ἄπληστος πίθος, ex Danaidum fabula. ἄδου κυνῆ, Orci galea, ex fabula Persei. Quædam trahuntur ex apologis: è quibus illud: At non videmus manticæ quod in tergo est. Aliquot ex euentu nascuntur: sicut hoc, ἄλλα μὲν Λεύκων, ἄλλα δὲ Λεύκωνος ὄνος φέρει. id est, Alia Leucon, alia Leuconis asinus portat. Ex historiis aliquot mutuo sumpta sunt: quorum est illud: Romanus sedendo vincit. Quædam profecta sunt ex apophthegmatis, hoc est, scitè breuiterque responsis: sicut illud:

Ὃς αὐτὸς αὐτὸν οὐκ ἔχει, Σάμον θέλει.
Qui semet ipse nō habet, Samum petit.

Sunt quę ex verbo temere dicto sunt arrepta: velut, οὐ φροντὶς Ἱπποκλείδῃ. id est, non est curę Hippoclidi. Denique mores, ingenium seu gentis, siue hominis alicuius, siue etiam animantis: postremo rei quoque vis quępiam insignis, ac vulgo nota, locum fecerūt adagio: cuiusmodi sunt, Σύροι πρὸς φοίνικας, id est, Syri contra Phœnices. ἀκκίζειν, pro eo quod est, fictè recusare quod accipere cupias, & ἀλώπηξ οὐ δωροδοκεῖται, id est, vulpes non capitur muneribus, & δὶς κράμβη θάνατος, Bis crambe, mors: & κληματὶς αἰγυπτία, Clematis AEgyptia.

Quibus ex rebus accedat nouitas Parœmiæ.

IAM quod de nouitate diximus, id neutiquam simplex est. Nam hāc nonnunquam ipsa res secum adfert, vt κροκοδείλου δάκρυα. Crocodili lachrymæ. Nonnunquam eam figura conciliat: quum per omneis fermè schematum species adagiū varietur, quas singulatim persequi non est necesse. eas duntaxat attingamus, quas frequētissime recipit. Metaphora penè semper adest: multas autem partes ea complectitur. Allegoria non minus crebra: quanquam & hęc quibusdam metaphorę species est. Exemplum prioris: Res omnis in vado est. Posterioris: λύκος ἔχανεν. Lupus hiat. Nec infrequens hyperbole, velut γυμνότερος λεβηρίδος, id est, Nudior exuuio serpentis. Nonnunquam vsque ad ęnigma peruenit; quod, auctore Quintiliano, nihil aliud est quàm obscurior allegoria, quod genus, πλέον ἥμισυ παντός, id est, dimidium plus toto. Nonnunquam allusio venerē adiungit parœmię, veluti, βάλλ' οὕτως, id est, Sic ferito. &, τοῖν δὲ διερχομένοιν, id est, Duobus simul euntibus. &

Ὅ,ττοὶ ἐν μεγάροισι κακῶν τ' ἀγαθῶν τε τέτυκται. id est.
AEdib. ī propriis q̄ rectave, prauave fiāt.

Aliquoties αὐτὴ διάλεκτος καὶ ἰδίωμα, id est verbi proprietas, prouerbii simulachrum addit, vt ὠγύγιον κακόν, id est, ingens malum. Fit interdum vt ipsum ἀμφίβολον, hoc est ambiguitas, decus apponat prouerbio. Cuius generis est, βοῦς ἐπὶ γλώσσῃ, id est, Bos in lingua, & ὅσα μῦς ἐν πίσσῃ, id est, Quęcun-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Quæcunque Mus in Pisa. Si quidem bos
& animal significat, & numisma. Mus item
animantis est nomen, & item athletę cu-
iusdā vocabulum. Et Pisa nomen Vrbis, ac-
cessione litterulæ auctū, picē significat, πίσ-
σα. Nonnunquam ipsa eloquendi nouitas
parœmiam efficit, vt ἐν οἴνῳ ἀλήθεια, id est,
In vino veritas. Nam si dicas ebrios vera
loqui, non videbitur adagium. Item si di-
cas: Sine cibo & potu languet libido, non
habebit adagii faciem. Contrà: Sine Ce-
rere & Baccho friget Venus, nemo non
agnoscit adagii speciem. Quanquam hęc
ipsa nouitas, vt omnis alia, proficiscitur à
figura. Decorat interim & antiquitas, vt
ἐγγύα, πάρα δ' ἄτη, Sponde, sed pręsto est
iactura. Denique in parœmiis omneis,
τοῦ γελοίου, id est, ridiculi, formas inuenies.
Sed hęc minutim persequi, moleste cu-
iusdam diligentię fortè videatur. Tametsi
de figuris prouerbialibus paulo post aliquā
to copiosius dicturi sumus.

*Quomodo parœmia differat ab iis, quæ vi-
dentur illi confinia.*

SVNT autem quędam affinia parœmiis,
puta γνῶμαι, quas nostri sententias appel-
lant: ad hęc αἶνοι qui à nostris apologi vo-
cantur: tum ἀποφθέγματα, quę Latine,
breuiter ac scite dicta, vertere licebit: prę-
terea σκώμματα, id est, salse dicta. Denique
quicquid allegoriam aut aliam quampiam
figuram prouerbialem, ceu personam, prę
se gerit. Ea tametsi difficile non sit ab ada-
giorum genere secernere, si quis ad finitio
nem, tanquam ad gnomonem, & regu-
lam, vnumquodque norit applicare: ta-
men quo faciamus satis etiam imperitiori
bus, haud grauabimur rudius & pinguio-
re, quòd aiunt: Minerua rem explicare:
vt planè constet quid in hoc opere simus se
quuti. Primum inter sententiam & pa-
rœmiam eiusmodi ratio est: vt vtraque cū
altera coniungi, vtraque rursus ab altera
queat seiungi, non aliter quàm album ab
homine. Vt enim non statim album quod
homo, neq; protinus homo quod album:
nihil tamen vetat id album esse quod sit ho
mo: Ita non raro fit vt sententia parœmiā
complectatur: at nō statim qđ parœmia fue
rit, idē erit & sententia, neq; contra. velut,
Auaro tam deest quod habet, quàm quod
non habet, &c.

Pascitur in viuis liuor, post fata quiescit,
non vt sententię sunt, ita sunt & adagia.
E diuerso: Ego in portu nauigo, vt est
prouerbium, ita sententia non est. Rur-
sum, μὴ παιδὶ τὴν μάχαιραν, id est, ne pue-
ro gladium, pariter & parœmię sentētiæq;
rationem complectitur, denique & allego-
riæ. Neque defuere tamen, potissimum
apud Gręcos, qui grauati nō sunt operam
in hoc genere sumere, γνωμολογίαν, id est
sententiarum collectionem, conscribentes.
αἶνον Aphthonius in Progymnasmatis, sim
pliciter μῦθον, id est fabulam. vocat, huic
sunt, vt ait, varia ex inuentoribus cogno-
mina, συβαρίτης, κίλιξ, κύπριος, αἰσώπειος.
Quintilianus αἶνον ait à Gręcis appellatum
λόγον μυθικὸν, αἰσωποποίητον, à Latinorum
nonnullis apologationē, non satis in vsum
recepto nomine. Neque negat αἶνον, parœ-
mię confinem esse, verum ita distinguit, vt
αἶνος, totus sit apologus, parœmia, veluti
fabella breuior. Exempli loco posuit: Non
nostrum onus, bos clitellas? Ad hunc qui-
dem modum vsurpauit Hesiodus:

Νῦν δ' αἶνον βασιλεῦσιν ἐρέω, φρονέουσι καὶ αὐτοῖς.
Ὧδ' ἴρηξ προσέειπεν ἀηδόνα ποικιλόδειρον. i.
AEnon principib9 referā, norint licet ipsi.
Vocalē accipiter sic affatus philomelā est.

Vtitur eundē ad modum & Archilochus,
& Callimachus. Etiam si Theocritus ἐν κυ-
νίσκαις, αἶνον pro parœmia videt' vsurpasse,
Αἶνος θην λέγεταί τις, ἔβα καὶ ταῦρος ἀν' ὕλαν.
Iam verò apophthegmata non alio discri-
mine dissident à parœmiis, quàm senten-
tię. Quemadmodum enim illud, ὃς αὐτὸς
αὐτὸν οὐκ ἔχει, σάμον θέλει, simul & adagium
est & apophthegma, ita illud Simonidis
ad quendam in conuiuio tacentem, εἰ μὲν
ἠλίθιος εἶ, σοφὸν πρᾶγμα ποιεῖς. εἰ δὲ σοφὸς, ἠλί
θιον. id est, Si quidem stultus es, sapiētem
rem facis, si verò sapiens, stultam. Item il-
lud: Decet Cęsaris vxorem non solum cri-
mine, verumetiam criminis suspicione va
care, apophthegma quidem est, at nō item
parœmia. Item: Soles duabus sedere sellis,
simul & prouerbium & λοιδόριον est. Con-
trà: Mater nunquam, pater persępe. Item
illud Turonii: Ad molas sunt, σκῶμμα qui-
dem est, at non item adagium. Quanquam
sunt in hoc genere quędam adeo commo-
de dicta, vt facile possint in adagiorum or-
dinē adsciscī, velut illud, μέχρι βωμῶν φίλος
εἰμὶ, id est, Vsq; ad aras sum amicus. Adest

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Ald.2.6.3

enim simul & breuitas & sententia & figura. Hęc paulo verbosius inculcauimus, ne quid à nobis in hoc expectetur opere, nisi quod sub parœmiæ cadit appellationem, neve quis per negligentiam præteritum existimet, quod prudēter, cōsultoq́; , tanquā ab argumento alienum, prætermisimus.

Commendatio Prouerb. à dignitate.

PORRO autem ne quis hanc doctrinæ partem, tanquam nimium humilem, & impēdio facilem, peneq́ue puerilem, fastidiat, atque aspernetur, paucis exponamus quantum hæc, sicuti vidētur, minutula, apud antiquos illos obtinuerint dignitatis, deinde quantum adferant commoditatis, si quis in loco sciteq́ue vtatur, postremò non vsq; adeo cuiuslibet esse, recte prouerbiis vti. Principio, cognitionē adagiorum non in postremis habitam apud summos viros, vel illud sat argumenti est, quòd primi nominis auctores non indigna duxerint de quibus diligenter voluminibus aliquot conscriberent. Quorum primus est Aristoteles, nimirū tantus Philosophus vt vnus hic pro multis suffecerit. reliquit is, teste Laertio, de parœmiis volumen vnū. Chrysippus item ad Zenodotum duos de prouerbiis libros cōscripsit. Scripsit eadem de re Cleantes. Quorū virorum si labores extarent, nobis nō fuisset necesse tāto sudore quędam ex minutis istis scriptoribus, & iisdem, vt indiligentibus, ita deprauatissimis etiam, expiscari. Reperiuntur nonnulla prouerbiorum collectanea Plutarchi nomine, sed paucula, eaq́ue ferme nuda. Inter parœmiographos subinde citatur tū ab aliis, tum ab Athenæo in Dipnologia, Clearchus Solensis, Aristotelis auditor, & Aristides, deinde Zenodotus, qui Didymi Tarrhæique parœmias in compendium redegit. Citantur & Theophrasti prouerbia in commentariolis Demosthenis. Vnde liquet & illos hisce de rebus commentarios reliquisse. Neque nos fugit, id operis Zenobii nomine circunferri, verū quoniam inueniuntur quędam apud Aristophanis interpretem, Zenodoti eius, qui Didymum ac Tarrhæum in compendium redegerit, nomine relata, quæ ad verbum in huius commentariis leguntur, circa fraudem esse quòd is, quocunque fuerit nomine (quid enim refert?) in hoc opere, Zenodoti titulo adducetur. Hic præter alios Milonem quendam parœmiographum allegat. Citatur & Dæmon quispiam, cum ab aliis compluribus, tum ab eo qui dictiones aliquot ex orationibus Demosthenis est interpretatus, qui multos de prouerbiis libros videtur composuisse. nam citatur liber 40. Extant & Diogeniani collectanea. Hesychii præfatio testatur ab ipso copiosius explicata prouerbia, quæ nudius recensuisset Diogenianus. etiamsi opus ipsum pugnat cum suo prologo, quum is nomenclaturam auctorū profiteatur, & prouerbiorum argumēta, hic ita nudus sit vt nihil esse possit magis. vnde in coniecturā adducimur, opus hoc copiosius ab auctore descriptum, post ab alio quopiam in cōpendium contractum. Suidas, qui & ipse in hoc numero ponendus est, Theætetum quemdam adducit, qui de prouerbiis conscripserit. Nec illud argumentum leue, quòd inter bonos auctores vt quisque fuit eruditissimus eloquentissimusq́ue, ita quamplurimum adagiorū suis libris aspersit. Et vt à Græcis exordiar, quid de magno illo Platone, ne dicā diuino, παροιμιωδέστερον, vt sic dixerim? Aristoteles, serius alioqui philosophus, haudquaquam grauatur suis illis disputationibus parœmias crebras, ceu gemmulas, intertexere. Quem quidem sicut in cæteris, ita hac quoque in parte Theophrastus est æmulatus. Plutarchus grauis ac penè tetricus auctor, præmultis vndique scatet adagiis? quem nec piguit inter problemata quasdam parœmias & proponere & excutere, idq́ue Aristotelis exemplo. Iam vt ad Latinos veniamus, omissis vtroque in genere grammaticis ac poetis (nisi si quis in his M. Varronem existimat annumerandum, qui Menippeis illis suis prouerbiales indidit titulos, vt planè consentaneum sit illum argumenta fabularum nō aliunde, quàm à prouerbiis sumpsisse mutuo) Romani Principes non existimarunt inferius esse maiestate Imperiali, vt magnis de rebus consulti, prouerbio responderent, quod ēt nunc extat in Digestis, οὔτε πάντα, οὔτε πάντη, οὔτε παρὰ πάντων. id est, Nec omnia, nec passim, nec ab omnibus. Apud Græcos hoc adagium fertur, ἐκ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκω. id est, E fructu arborem indico. Pittacus philosophus consultorē suum

ad pueros turbine ludentes mittit, à quibus deducenda vxore prouerbio doceat, audiatq́ue, τὴν κατὰ σαυτὸν ἔλα Theognides aũt.

τοῦδε γὰρ ὁ ζεὺς
Οὔθ᾽ ὕων πάντας ἁνδάνει, οὔτ᾽ ἀνέχων, id est.
Nõ etenim cũctis placeat vel Iuppiter ipse,
Seu mittens pluuiam, seu cohibẽs pluuiã.

Quòd si quẽ mouet antiquitatis auctoritas nullum doctrinæ genus antiquius fuisse videtur quàm parœmiarum, In his ceu symbolis tota ferme priscorum philosophia cõtinebatur. Quid aliud veterum illorum sapientum oracula quàm prouerbia? quibus tantum honoris habitum est olim, vt non ab homine profecta, sed cœlitus delapsa viderentur. Et cœlo, inquit Iuuenalis, descendit, γνῶθι σεαυτόν. id est, nosce te ipsum. Proinde pro foribus templorum veluti digna diis inscribebantur: passimq́ue columnis, ac marmoribus insculpta visebantur, tanquam immortali digna memoria. Quòd si minutula quæpiã res videtur adagitur, meminerimus ista non mole, sed pretio ęstimari oportere. Quis enim sanus non pluris faciat gemmulas, quanuis perpusillas, q̃ saxa quędã ingentia? & vt, auctore Plinio, in minutissimis animãtibus, velut araneolo, culiceq́;, maius est naturę miraculum, q̃ in elephanto, si quis modo proprius contẽpletur: itidẽ in re litteraria nonnũquã plurimum habent ingenii quę minima sunt.

Ad quot res vtilis Parœmiarum cognitio.

RELIQVVM est, vt paucis ostendamus, non minus vtilitatis inesse prouerbiis, quã olim adfuerit dignitatis. Conducit autem parœmiarum cognitio, cũ ad alia permulta, tum potissimum ad quatuor: ad philosophiam, ad persuadendum, ad decus & gratiam orationis, ad intelligendos optimos quosq; auctores. Principio ne cui mirum videatur ꝙ prouerbia dixerimus ad philosophię scientiã pertinere, Aristoteles apud Synesium existimat nihil aliud esse parœmias, q̃ reliquias priscę illius philosophię, maximis rerum humanarũ cladibus extinctæ, easq; seruatas esse, partim ob compendium, breuitatemq́;, partim ob festiuitatẽ ac leporem: ideoq; non segniter nec oscitanter, sed pressius ac penitius inspiciẽdas. subesse enim velut igniculos quosdã vetustæ sapientiæ, quę in peruestiganda veritate multo fuerit perspicacior, quàm posteriores philosophi fuerint. Plutarchus item (in commentario cui titulum fecit: Quo pacto sint audiendi poetæ) veterum adagia simillima putat sacrorũ mysteriis, in quibus maximę quępiam res ac diuinæ minutulis & in specie penè ridiculis cęremoniis significari solent. His enim tam breuibus dictis per inuolucrum quoddã eadem innuimus, quę philosophię principes tot voluminibus tradiderũt. Neq; enim aliud sibi velle paręmiam illam Hesiodiam, πλέον ἥμισυ παντός, quàm quod Plato tum in Gorgia, tum in libris Politicis, tam multis argumentis conatur ostendere, βέλτιον εἶν τὸ ἀδικεῖσθαι τοῦ ἀδικεῖν. i. Satius esse iniuriã admittere, quàm iniuriam inferre.

Ad persuadendum conducere Prouerbia.

QVOD si cui satis non sit ipsum sapere, verum etiã aliis persuadere capiat quàm non inutilis sit hęc prouerbiorũ suppellex, vel Aristoteles ipse satis declarat, qui non semel in rhetorices præceptis, parœmias inter testimonia connumerat. Quemadmodum, inquiens, si quis suadere velit ne cum homine sene copulet aliquis necessitudinẽ, vtitur huius prouerbii testimonio, μήποτ᾽ εὖ ἔρδειν γέροντα, id est, Ne vnquam benefacias seni. Rursum, si quis ꝑsuadeat, vt liberos item interficiat, qui parẽtem occiderit, huic vsui futurum est hoc prouerbium.

Νήπιος ὃς πατέρα κτείνας, παῖδας καταλείποι. id est,
Stultus qui natos occiso patre relinquat.

Quantum autem adferant ad persuadendi facultatem momenti testimonia, cui non cognitum est? Neque mediocriter conducunt sententię. At inter hæc quoque idem prouerbia collocat. Quintilianus in Institutionum libris, compluribus locis prouerbiorum mentionẽ facit, tanquam non vna ratione ad benedicendum conducentium. Nam quinto libro parœmias exemplis coniungit, vt parem cum illis vim obtinentes, quorum est vel præcipua. Rursum easdem eodem in libro in argumentorum genere collocat, quas Græcè κρίσεις appellãt. Quorum & frequentissimus vsus, & ad persuadendum mouendumq́; non mediocris vtilitas. Quin magis ipsa Fabii verba libet adscribere. Nec hæc quidem, inquit, vulgo dicta & recepta persuasione populari, sine vsu fuerunt testimonia. Sunt enim quodam,

modo, vel potentiora etiam, quòd non causis accommodata, sed liberis odio & gratia mentibus, ideo tantum dicta, factaq́; quia aut honestissima, aut verissima videbātur. Paulloque inferius: Ea quoque, quæ vulgo recepta sunt, hoc ipso quòd incertum auctorem habent, velut omnium fiunt. Quale est: Vbi amici, ibi opes: Et: Conscientia mille testes. Et apud Ciceronem: Pares cum paribus, vt est in veteri prouerbio, facillimè congregantur. Neque enim durassent hæc in æternum, nisi vera omnibus viderentur. Hactenus Fabii verba retulimus. Idem autem paullo post deorum oracula parœmiis subnectit, velut his adfinia, cognataq́;. Iam quid M. Tullius, nonne in actione pro L. Flacco, prouerbio fidem testibus abrogat? id est huiusmodi, ἐν Καρὶ τὸν κίνδυνον, id est, In Care periculum. Annon in eadem totius gentis Græcorum in ferendis testimoniis fidem eleuauit hoc prouerbio? Da mihi testimonium mutuum. Quid quòd ipsi etiam philosophi passim suas rationes prouerbiis fulciunt? Quo minus mirandum si frequenter historiographi narrationis fidem ex adagio quopiā petunt. Adeo quod in literis intercidit, quod titulis, quod colossis, quod marmoribus seruari non potuit, prouerbio seruatur incolume: vt & hanc obiter adagiorum laudem indicem quod τὸ πιθανὸν, id est, probabilitas, ad persuadēdum vel primas obtinet partes, quid, quæso probabilius, quàm quod nemo non dicit? Quid verisimilius, quàm id, quod tot ætatum, tot nationum consensus, & velut idem suffragium comprobauit? Inest nimirum, inest in his parœmiis natiua quædam & genuina vis veritatis. Alioquin qui fieri potuit, vt eandem plerunque sententiam in centum dimanasse populos, in centum videamus transfusam linguas, quę ne tot quidem seculis, quibus nec pyramides obstiterunt, vel interierit, consenuerit? vt meritò dictum illud videatur: Veritate nihil esse robustius. Deinde fit, nescimus quo pacto, vt sententia prouerbio quasi vibrata, feriat acrius auditoris animum, & aculeos quosdam cogitationum relinquat infixos. Nam longè minus tanges animum, si dixeris: Caduca, & breuis est hominis vita: quàm si prouerbium cites: Homo bulla. Postremò quod de risu scribit Fabius, maximas difficultates causarum, quę nullis argumentis dissolui queant ioco eludi: id vel maximè pręstat parœmia.

Ad ornatum conducere Parœmiam.

PORRO quantum vel dignitatis, vel veneris adiungat orationi tempestiuus prouerbiorum vsus, non pluribus explicandum. Primum enim quis nō videt quantum maiestatis vel ex ipsa antiquitate cōcilient orationi? Tum si quod schema, quod amplitudinem ac sublimitatem apponat sermoni, rursum si quod ad gratiam dictionis facit: denique si qua ratio festiuitatis (quum parœmia plerunq; per omneis figurarum species, per omneis facetiarum formas varietur) nimirum quicquid illa solent adferre, cōferet, ac genuinam quandam, peculiaremq́; gratiā de suo insuper adiunget. Proinde si scitè & in loco intertexātur adagia, futurum est, vt sermo totus & antiquitatis ceu stellulis quibusdam luceat, & figurarū adrideat coloribus, & sententiarum niteat gemmulis, & festiuitatis cupediis blandiatur: denique nouitate excitet, breuitate delectet, auctoritate persuadeat.

Ad intelligēdos auctores conducere Parœmiam.

IAM vt non sit alius parœmiarum vsus, certe ad intelligendos optimos quosque (hoc est vetustissimos) auctores, non vtiles modò sunt, verumetiam necessarię. In quibus cùm pleraque sunt deprauata, tum hę vel deprauatissimę sunt: propterea ꝙ ferè ęnigmaticum quiddam habeant, vt etiam à mediocriter eruditis non intelligantur: tum ꝙ plerunque velut ex abrupto interseruntur nonnunquam etiam mutilatim vt ἄνω ποταμῶν, id est sursum fluminum. Aliquoties vnico verbo notantur, vt apud Ciceronem in Epistolis ad Atticū: Subueni quęso, dum est ἀρχή. id est principium. Indicat autem illud prouerbium:

Ἀρχὴν ἰᾶσθαι πολὺ λῷον ἢ τελευτήν, id est,
Principio pręstat, q̄ fini adhibere medelā.

Hęc itaque multum offundunt tenebrarū, si ignorentur. At rursum lucis plurimum adferunt, si fuerint intellecta. Denique fit nonnunquam, vt scriptor tacitè ad prouerbiū alludat: quod si nos fugerit, etiāsi videbitur intellecta sententia, tamē magna voluptatis pars aberit, ignorata parœmia. Quod genus est Horatianum illud:

- equus vt me portet, alat rex.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Et apud Vergilium:
- fatis nunquam concessa moueri,
Apparet Camarina procul.

Subest enim in illo prouerbium, ἵππος με φέρει, βασιλεύς με τρέφει, in hoc, μὴ τὴν καμαρίναν.

Commendatio à difficultate.

QVOD si iuxta prouerbium, δύσκολα τὰ καλὰ, eaque vulgo ceu fastidiuntur, quæcunque facilia videntur: ne quisquam arbitretur vsque adeo procliue, vel intelligere vel sermoni parœmiam intexere. Siquidē vt non mediocris est artificii, gemmulā scitè includere anulo, & aurū purpurę intexere: ita non est cuiuis parœmiam aptè, decenterq; orationi inserere. Quodq; Fabius scribit de risu, nihil affectari periculosius, idem de prouerbio nō iniuria dixeris. Etenim in huiusmodi, quemadmodum & in musica, nisi summum præstes artificem, ridiculus sis: & aut laudem eximiam, aut risum auferas oportet.

Quatenus vtendum adagijs.

PROINDE quatenus quibusq; modis vti conueniat adagiis, indicabimus. Ac primo loco meminisse oportebit, vt quod eleganter Aristoteles in cōmentariis rhetoricis ad monuit de adhibendis epithetis, id nos in vsurpādis adagiis obseruemus: nēpe vt illis vtamur non tanquā cibis, sed veluti condimentis, i. non ad satietatē, sed ad gratiā. Prę terea ne quouis inseramus loco, quēadmodū enim ridiculum sit, si quibusdā locis gēmam alligaris: itidem absurdum si non suo loco adhibueris adagiū. Quod verò Fabius libro Institutionum 8. de sententiis vsurpādis præcepit, id totidem fermè verbis de parœmiis præcipi queat. Primum, ne, quemadmodum dictum est, nimis crebriter vtamur. Densitas. n. earum obstat inuicē, quominus eluceant, quemadmodū nec pictura, in qua nihil circumlitū est, eminet, ideoq; artifices ēt, quum plura in vnā tabulam opera conferunt, spatiis distingunt, ne vmbræ in corpora cadant. Subsistit. n. omnis parœmia, ideoq; post eam vtiq; aliud est initiū. Vnde soluta ferè oratio est, & è singulis nō membris sed frustis collata, structura caret. Porrò vt adfert lumen clauus purpurę in loco insertus, ita certè neminem deceat intertexta pluribus notis vestis. Accedit hoc quoq; incōmodi, ꝙ crebras captanti parœmias, nonnullas necesse est admiscere vel frigidas, vel coactas. Non. n. pōt esse delectus, vbi de numero laboratur. Postremò gratiā amittit quicquid aut immodicū est, aut intempestiuum. In epistolis tn̄ familiaribus licebit paullò liberius hoc genere ludere: in oratione seria, sicuti parcius, ita etiam accuratius adhibendæ.

Variorum prouerbiorum vsus.

HOC in loco non abre futurum arbitramur, si paucis indicabimus quibus rationibus variari queat parœmiarum vsus, vt possis idē adagium alia, atq; alia forma ꝓducere. Principio, nihil vetat interdū quominus idem dictū ad cōplures sensus accōmodes: vt illud τετρημένος πίθος, i. pertusum dolium, vel ad obliuiosum, vel ad profusum, vel ad auarū, vel ad futilem, vel ad ingratū traduci potest. Effluit. n. quicquid infuderis in animū immemoris: apud prodigum nihil durat: auari cupiditas nunꝙ̄ expletur: futilis & garrulus nihil continet: perit quicquid contuleris in hominem ingratum. Nonnunquā per ironiam ad contrarias etiam sn̄ias deflectitur: quod genus, si de mendacissimo quopiā loquens, dicas: ἄκουε τὰ ἐκ τρίποδος, id est, Audi è tripode dicta. Fit interim vt vnius voculæ commutatione diuersis conueniat, vt ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα, i. Hostium munera non munera: & πενήτων ἄδωρα δῶρα, κολάκων ἄδωρα δῶρα, ποιητῶν ἄδωρα δῶρα. vt idem adagiū ad hostes, ad pauperes, ad assentatores, ad poetas deflectatur. Nam hostium munera perniciē adferre creduntur. &, siquid donant pauperes, aut adulatores, aut poetæ, captationes sunt verius, ꝙ̄ munera. Breuiter ad omnia, in ꝙ̄ quocunq; modo hæc similitudo cōpetit, accommodes licebit. Illa ratio fermè cōmunis omnibus, quoties à persona ad rem, aut contra, fit deflectio. Ad personā, hoc pacto: Prouerbium est, μηδ' Ηρακλῆς πρὸς δύο, id est, ne Hercules quidem aduersus duos: ego verò Thersites magis, ꝙ̄ Hercules, qui possim vtriq; respondere? Ad rem torquebitur hoc modo, prouerbio dictum est, μηδ' Ηρακλῆς πρὸς δύο. ego qui possim pariter & morbo & inopiæ tolerandę par esse? Variatur & inuersione prouerbiū, vt dictum est, μηδ' Ηρακλῆς πρὸς δύο, & tu vnꝰ cōtra duos Hercules audes congredi? Item hoc pacto:

Contra tritum Grecis prouerbium: Expectatis carbonibus thesaurũ reperi. Et: Com mutauimus, non χρύσεα χαλκείων, id est aurea æreis: sed planè χάλκεα χρυσείων, id est ærea aureis. Præterea nonnunquam explicatur adagium & confertur: nonnunquam simplex allegoria refertur. Aliquoties etiã mutilum proponitur, vt siquo respondente quod nihil ad rem pertineat, dicas: ἄμας ἀπῄτουν, id est falces postulabam. Et apud Ciceronẽ, τὰ μὲν διδόμενα, id est, quæ dantur. Interim satis est vnico verbo adlusisse, vt apud Aristotelẽ, omnes eiusmodi inter ipsos κεραμεῖς, id est, figuli.

De Figuris prouerbialibus.

RELIQVVM est, vt ad parœmiarum catalogum accingamur, sed prius figuras aliquot prouerbiales ostenderimus. Quædam enim dicta sunt specie non magnopere ꝓuerbiali, quædam autem παροιμιῶδες (id est est prouerbiali) figura, vt facile possint in parœmiarum ordinem coaptari. Igitur in totum, prouerbiorũ generi confinis est omnis sententia, præterea metaphora, peculiariter allegoria: & in his præcipue quæ sumũtur à rebus insignibus, & vulgo celebratis: vt à nauigatione, à bello. Quod genus sunt illa: Secundis nauigare ventis, naufragium facere, vertere vela, tenere clauum, & exhaurire sentinam, &, tradere ventis vela, cõtrahere vela. Item illa: Bellicum canere, &, versis gladiis pugnare, receptui canere, cominus atq; eminus pugnare, conferre pedem, conferre manus, atque id genus alia sexcenta. Quę si paullò longius traducãtur, abeunt in parœmiarũ formã. Itẽ quę ducũtur à rebus notis, ac vehemẽter quotidiano sensui familiaribus: vt quoties corporis gestus ad animi rem transferuntur, cuiusmodi sunt: Premere pollicem, pro fauere: corrugare frõtem, pro moleste ferre: ringi, pro indignari: exporrigere frontem, pro hilarescere. Pręterea quę trahuntur à sensibus corporis, velut: Olfacere, pro resciscire: degustare, pro experiri. Prouerbii ferè faciẽ habent quoties quę sunt artibus peculiaria vocabula, aliò detorquentur, vt δὶς διὰ πασῶν, id est, Bis ꝑ omnia, à musicis: ἐκ διαμέτρου, id est, ex dimetiente, à mathematicis. Item, sesquipedalia verba. incudi reddere, à fabris ærariis: Ad ammussim, à fabris lapidariis: Nullam lineam duxi, à pictoribus: Extremũ actum adiungere, à scenis. Interdum citra figurã tacita adlusio prouerbiale quiddam adfert. Ea tum erit optima quoties ad auctorẽ, aut rem spectat magnopere celebrem, nullique incognitam, qualis est apud Grecos Homerus, apud Latinos Vergilius. Quod genus est illud apud Plutarchum, ἐπεὶ μάρτυρές γε τῷ Πλάτωνι πολλοί τ' ἀγαθοί τε πάρεισιν. id est, Quando quidem testes sanè Platoni multique bonique adsunt. Adlusum est enim ad morem sacrorum, in quibus sacerdos dicere cõsueuit, Τὶς τῇδε, id est, quis hic? Deinde qui aderant respondebant, πολλοί τ' ἀγαθοί τε πάρεισιν, id est, multiq; boniq; adsunt. Item illud apud Ciceronem ad Atticũ: Σύν τε δύ' ἐρχομένω, id est, Simul duobus euntibus. Et apud Lucianum: ἰατρῶν παῖδες, id est, medicorum filii, pro medicis ipsis. Accedunt ad prouerbii speciem & illa, bucolico carmini familiaria, ἀδύνατα, ἀναγκαῖα, ἄτοπα, ὅμοια, ἐναντία, id est, impossibilia, necessaria, absurda, contraria, similia.

Ἀδύνατα sunt eiusmodi:

Ἀλλ' ἴσος γὰρ μόχθος ἐπ' ᾐόνι κύματα μετρεῖν. id est,

Sed labor adsimilis metiri in littore fluct^9.

Et apud Virgilium:

Ante leues ergo pascentur in ęthere cerui,
Et freta destituent nudos ĩ littore pisces.

Ἀναγκαῖα sunt huiusmodi:

Dum iuga montis aper, fluuios dum piscis amabit.

Et apud Senecam:

Lucida dum current annosi sidera mundi.

Ἀτόπων exemplum hoc erit:

Atq; idẽ iungat vulpes, & mulceat hircos.

Contrarium hoc:

Nũc virides etiã occultant spineta lacertos:
Me tamen vrit amor. Itẽ apud Theocritũ:
Ἠνίδε σιγῇ μὲν πόντος, σιγῶντι δ' ἀῆται.
Ἁ δ' ἐμὰ οὐ σιγῇ στέρνων ἔντοσθεν ἀνία. id est,
Ecce silet maris vnda, silẽt & flamina vẽti: &c

Similium:

Torua leęna lupũ seqt̃, lupus ipse capellã.

Et apud Theocritum:

Haud tamen intra nostra silent pręcordia curæ.

Ἁ αἲξ τὸν κύτισον, ὁ λύκος τὰν αἶγα διώκει. i.
Capra petit cytisum, sequitur lupus ipse capellam.

Sunt & aliæ duæ figuræ maximè confines parœmiarum generi, quæ constat vel eiusdem aut similis iteratione vocis, vel contraria-

trariarū contextu. Quod genus ſunt, ἀπόσ' ὀλῶ κακὸν κακῶς. κακοῦ κόρακος κακὸν ᾠόν. id eſt, Perdam te malum male. Mali corui malum ouum. Et, θρέμμα σοφοῦ σοφόν, id eſt, Alumnus ſapientis ſapiens. Id quod eſt apud Græcos amicos pariter ac tragicos penè ſolenne. Et: Eueniūt digna dignis. Amico amicus. Malis malus. Bonis bonus. Vterque vtrique cordi. Suus rex reginę placet. Et: Manus manum fricat. Graculus ad graculum. Contrariorum genus ſic habet, καὶ δίκαια κἄδικα, οὐ καὶ μιαρῶς, id eſt, Et iuſta & iniuſta. Probe & improbe, apud Ariſtophanem, ἑκοῦσί τε καὶ ἄκουσι, id eſt, Volentibusq; & nolētibus, apud Platonem. Item, οὐδὲν ἔπος οὐδὲν ἔργον, id eſt, Nullum dictum, neque factum. Apud noſtros itē, Verum vbi fas verſum atque nefas. Facta atque infecta canebat. Quo tropo ſic vſus eſt Valeri⁹ Maximus, vt ad verum ſenſum non cohæreat, tantum exaggerat: Obteſtantem, inquit, ſe, aduerſus omne fas & nefas, quū in ſummo eſſet Imperio, à te equite Romano fuiſſe trucidatum. Nam qui cōſiſtit vt facinus nefarium dicatur eſſe factum aduerſus omne nefas? Quo iure, quaque iniuria. Quidnis & facere & pati. Digna atque indigna. Quid dixit, aut quid tacuit? Domi, belliq́ue. Publicè, priuatim. Quod ſcis, neſcis. Clamq́ue, palamque. Iocaq́ue, & ſeria. Manibus pedibusq́ue. Noctesq́ue, dieſq;. Quæ prima aut vltima ponas. Neque magnum, neque paruum. Iuuenesq́ue, ſenesq́ue. Diis hominibusq́ue plaudentibus. Ad hanc formam pertinent etiam hęc paſſim apud poetas obuia, παρθένος ἀπάρθενος. ἄνυμφος νύμφη. ἄγαμος γάμος. ἄπολις πόλις. δύσπαρις πάρις. δυσδαίμων. εὐδαιμονία. ἄδωρα δῶρα. ἀδεὲς δέος. ἀπόλεμος πόλεμος. ἄκοσμος κόσμος. ἄχαρις. ἄπλουτος πλοῦτος. id eſt, Virgo non virgo. Sponſa non ſponſa. Nuptiæ non nuptiæ. Ciuitas, non ciuitas. Malus Paris Paris. Infelix felicitas. Non dona dona. Non metuendus metus. Non bellum bellum. Ornatus inornatus. Ingrata gratia. Inopes opes. Hæc. ἐναντίωσις nonnunquā accidit & in dictione compoſita, vt μωρόσοφος, id eſt, ſtulte ſapiens. & γλυκύπικρος, id eſt dulciter amarus. Sic etiam, Plutarcho teſte, ſuum affectum vocant amantes ex voluptate & dolore mixtum, ità vt libenter cō tabeſcant. Huc pertinet & illa ἐναντίωσις αἰνιγματώδης, id eſt, contrarietas ęnigmatica, vt φέρων οὐ φέρω, ἔχων οὐκ ἔχω. & Ἀνὴρ καὶ οὐκ ἀνήρ. ὄρνιθα καὶ οὐκ ὄρνιθα, ἰδών τε καὶ οὐκ ἰδὼν, οὖν ξύλου καὶ οὐ ξύλου καθημένην, καὶ οὐ καθημένην, λίθῳ καὶ οὐ λίθῳ βάλλει τε καὶ οὐ βάλλει. id eſt, Portans non porto, habens non habeo. Vir & non vir, auem, & non auem, Vidensq́ue & non videns, in ligno & nō ligno, ſedentem & non ſedentem, lapide & non lapide, iaculatur & non iaculatur. Quod ænigma refertur & apud Athenæū ex Clearcho, & apud Tryphonem: cuius meminit Plato quoque. Huius formę ſunt & illa: ἄγλωσσος λάλος, id eſt, elinguis loquax. τρωτὸς, ἄτρωτος, id eſt, vulnerabilis inuulnerabilis. δασὺς λεῖος, id eſt, hirſutus læuis, ἄγονος γόνος, id eſt, fœtus non fœtus. Cuiuſmodi per multa proponit, ac ſoluit Athenæus libro 10. Neque reſpuit adagiorum ratio ænigmaticam obſcuritatem, quanquam alias improbatam; imò veluti familiarē libēter amplectitur. Quod genus fuerit ſi quis parum ſanè loquutum iubeat, Anticyram nauigare, aut porcum cædere, aut ſquillam è ſepulchris vellere, quorum primum eſt apud Horatium, alterum apud Plautum, tertium apud Theocritum. Proinde & oracula pleraque in ius prouerbiorum abierunt, & Pythagorę ſymbola ad parœmiarum naturam videntur pertinere. Præcipue peculiaris eſt adagiorum generi hyperbole. vt, Cœlum territat armis, & Saxa clamore rumpit. & Riſu diffluo. maximè ſi qua metaphorę ſpecies admiſceatur. Effertur variis modis, vel per denominationem, vel per comparationem, vel per ſimilitudinem, vel per epitheton. Exēpla ſunt: Alter Ariſtarchus. Et: Noſter hic Phalaris. Et: Stentore clamoſior. Velut leæna in machæra. Stentorea vox. Neſtorea facundia. Neque verò pigebit ceu fontes aliquot indicare à quibus genus hoc figurarum duci poſſit.

Sumitur enim interdum ab ipſa re, quoties hominē ſceleſtū, ſcelus appellamus: dedecoroſum, dedecus: peſtilentē, peſtem: lurconem, barathrum. tenebrionem, tenebras: contaminatum, labem: ſpurcum, cœnum: contemptum, quiſquilias: impurū, ſterquiliniū: portentoſum, portentū: moleſtum, ulcus: carcere dignum, carcerem. Quorū vnumquodque ferè poteſt & comparationem efferri, vt χρυσοῦ χρυσοτέρα, id eſt, auro magis aurea. &, ipſa nequitia nequior,

quior, cæcitate cæcior, loquacitate loquacior, deformitate deformior, ipsa siti siticulosior, paupertate pauperior, infortunio infortunatior, ipsa infantior infantia. Ad hāc classem pertinēt & illa: Pater esuritionum. Et: omnis eloquentiæ fons: Et plus quàm infantissimus. Et: plus quàm perditus.

Huic proxima sunt quæ à rebus simillibus trahuntur. vt, Melle dulcior. Pice nigrior. Niue candidior. Oleo tranquillior. Infima auricula mollior. Auro purior. Plūbo stupidior. Stipite tardior. Littore surdior. Iracundior Adria. Aequore surdior. Spongia bibacior. Arenis sitientior. Pumice siccior. Aere Dodonæo loquacior. Vitro fragilior. Pila volubilior. Cothurno instabilior. Clematide Aegyptia gracilior. Alno procerior. Cote durior. Sole clarior. Sydere pulchrior. Buxo pallidior. Sardois herbis amarior. Alga vilior. Aetna æstuantior. Beta insulsior. Trutina iustior. Spina distortior. Ampulla vanior. Pluma leuior. Vēto instabilior. Morte odiosior. Barathro capacior. Labyrintho inuolutior. Corchoro vilior. Subere leuior. Dolio pertuso incontinentior. Laterna perlucentior. Clepsydra pestilētior, Fonte purior. Euripo mobilior. Oculis charior. Luce lucidior. Vita antiquior. Rubo arefacto præfractior. Crābe recocta molestior. Clauo purior. Floralibus licentiosior.

Item ab animantibus: vt, Mulier loquacior. Passere salacior. Hirco libidinosior. Ceruo viuacior. Cornice annosior. Graculo magis obstreperus. Luscinia vocalior. Dipsade nocentior. Vipera virulētior. Vulpe fraudulentior. Echino asperior. Procello Acarnanio lenior. Anguilla magis lubricus. Lepore timidior. Limace tardior. Pisce sanior. Pisce magis mutus. Delphino lasciuior. Phœnice rarior. Scropha fœcundior, alba. Nigro cygno rarior. Hydra magis versipellis. Albo coruo rarior. vulture edacior. Scorpiis improbior. Testudine tardior. Glire somniculosior. Sue indoctior. Asello stolidior. Hydris immitior. Dama pauidior. Hirudine bibacior. Cane rixosior. Vrso hispidior. Tipula leuior. Cuiusmodi quædam congerit & Lucianus, ὀργιλότεροι μὲν τοῦ κυνιδίων ὄντες, δειλότεροι δὲ τοῦ λαγωῶν, κολακευτικώτεροι δὲ τοῦ πιθήκων, ἀσιλγέστεροι δὲ τῶν ὄνων, ἀρτακτικώτεροι δὲ τῶν γαλῶν φιλονεικότεροι δὲ τῶν ἀλεκτρυόνων. i. Quū sint iracundiores catellis, timidiores leporibus, adulantiores similiis, libidinosiores asinis, rapaciores felibus, contentiores gallis gallanaceis. Itē Plutarchus aduersus vsuram, ἀπιτανώτερος ὢν κολοιοῦ, ἀφωνότερος πόριδικος, καὶ κυνὸς ἀγεννέστερος. i. Quum minus fidei tibi habeatur, quàm graculo, magis mutus sis, quàm perdix, abiectior, Seruiliorq; cane.

Ducuntur à psonis deorum: Diana intactior. Ipsis Charitibus humanior. Priapo Salacior. Venere formosior. Mercurio facūdior. Momo mordacior. Vertumno inconstantior. Proteo mutabilior. Empusa magis varius.

A personis fabulosis: Tantalo sitientior, Atreo crudelior. Cyclope immanior. Oreste insanior. Vlysse dolosior. Nestore facundior. Glauco stupidior. Iro pauperior. Penelope castior. Nireo formosior. Tithono viuacior. Erisichthone esurientior. Niobe fœcundior. Stētore clamosior. Tiresia cęcior. Busiride illaudatior. Sphinge inuolutior. Labyrintho intricatior. Dædalo ingeniosior. Icaro audacior. Gigātibus elatior. Gryllo stultior. Lynceo perspicacior. Excetra pertinacior.

A personis comœdiarum: Thrasone Terentiano gloriosior. Demea iurgiosior. Mitione facilior. Gnathone adulantior. Phormione confidentior. Dauo versutior. Thaide blandior. Euclione parcior.

A personis historiarum: Zoilo inuidentior. Catone seuerior. Timone inhumanior. Phalaride crudelior. Timotheo felicior. Sardanapalo nequior. Numa religiosior. Phocione iustior. Aristide incorruptior. Cræso ditior. Crasso nūmatior. Codro pauperior. Aesopo luxuriosior. Herostrato ambitiosior. Fabio cūctantior. Socrate patiētior. Milone robustior. Chrysippo acutior. Trachalo vocalior. Curione obliuiosior. Nostri tpis Aristarcus, Christianorum Epicurus. Item, Præposterus Cato.

A gentibus: Pœno perfidior. Scytha asperior. Scythotauris inhospitalior. Cretēsimē dacior. Parthis vanior. Thracibus bibacior. Thessalo perfidior. Care vilior. Sybarita fastuosior. Milesiis effœminatior. Arabis ditior. Pygmęo breuior. Arcade stolidior.

Ab officiis: Lenone magis periurus. Cinædo mollior. Milite gloriosior. Areopagita tristior. Tyranno violentior. Carnifice immanior.

De

De Præmolliendа Parœmia.

IAM illud, tametsi minutulũ humiliusq; videatur, tñ, posteaquam docendi munus suscepimus, non grauabimur pp imperitiores admonere, videlicet, vt in vsurpandis adagiis meminerimus quod in verbis nouatis, aut durius trãslatis fieri Fabius iubet, id qđ ait à Græcis elegãtissimè præceptum esse, videlicet, προεπιπλήττειν τῇ ὑπερβολῇ, ita nos oportebit προεπιπλήττειν τῇ παροιμίᾳ, hoc est, præcastigare, & velut occurrere parœmiæ, si qñ vel obscurior vel alioqui durior videbitur. Recipit enim hoc genus, sicuti paulo superius ostensum est, & metaphoras quantũlibet duras, & nouationes vocum licẽtiosas, & hyperbolas parum pudentes, & allegorias ad ęnigma vsq; obscuras. Græci προεπιπλήττουσιν his ferme modis, κατὰ τὴν παροιμίαν. ὥς φασι. φησι. τὸ λεγόμενον. τὸ τοῦ λόγου. ὡς παλαιός φησι λόγος. ὥσπερ λέγουσιν. ὡς λέγεται. ὡς λέγομεν παροιμιαζόμενοι ὡς λέγουσιν οἱ παίζοντες, καλῶς εἴρηται. id est, Iuxta prouerbium, vt aiunt, aiunt, quod dicitur, quod dici solet, vt antiquum ait dictum, vt dicunt, quod dici solet, vt antiqum ait dictum, vt dicunt, vt dicitur, vt dicimus prouerbio, vt dicunt iocãtes, rectè dictum est. Iisdem fermè orationibus vtuntur Latini, Aiunt, vt aiunt, vt est in veteri prouerbio, iuxta vulgo tritum sermonem, quemadmodum vulgo dici consueuit, vt vetus verbum vsurpem, vt adagio dictum est, verè hoc dicunt.

PROVERBIVM.

Amicorum communia omnia.

IA τῶν φίλων, κοινὰ, idest, Amicorũ communia sunt omnia. Ex hoc prouerbio Socrates colligebat, omnia bonorũ esse virorum nõ secus, quàm deorum. Deorum, inquit, sunt omnia. Boni viri deorũ sunt amici. Et amicorum inter se cõmunia sunt omnia. Bonorum igitur virorum sunt omnia. Refertur apud Euripidem in Oreste,

- κοινὰ γὰρ τὰ τῶν φίλων. id est,
Inter enim amicos cuncta sunt cõmunia.

Idem in Phœnissis,

- κοινὰ γὰρ φίλων ἄχη. id est,
Communis omnis est amicorum dolor,

Idem in Andromacha,

Φίλων γὰρ οὐδὲν ἴδιον, οἵτινες φίλοι
Ορθῶς πεφυκάσ', ἀλλὰ κοινὰ χρήματα. id,
Nam verè amicis propriũ prorsus nihil,
Sed inter ipsos cuncta sunt communia.

Terentius in Adelphis: Nam vetus quidem hoc verbum: Amicorum inter se communia esse omnia. Testatur & apud Menandrum fuisse in eadẽ fabula. M. Tullius lib. offi. 1. Vt in Gręcorum, inquit, prouerbio est, Amicorum esse omnia communia. Citatur & ab Aristotele lib. Moralium 8. & à Platone de Legib. 5. Quo loco conatur demonstrare, felicissimum reipub. statum, rerum omnium communitate constare, πρώτη μὲν τοίνυν πόλις τέ ἐστι καὶ πολιτεία καὶ νόμοι ἄριστοι. ὅπου τὸ πάλαι λεγόμενον ἂν γίγνηται κατὰ πᾶσαν τὴν πόλιν ὅτι μάλιστα. λέγεται δὲ ὡς ὄντως ἐστὶ κοινὰ τὰ φίλων. i. Prima quidẽ igitur ciuitas est & rei publicę status, ac leges optimæ, vbi quod iã olim dicitur, per oẽm ciuitatẽ q̃ maximè fieri põt obseruabitur. Dictũ est aũt vere, res amicorum cões esse. Idẽ ait, felicem ac beatam fore ciuitatem, in qua non audirẽtur hæc verba: Meũ, & non meũ. Aristoteles lib. Polit. 3. temperat Platonis sententiam, volens possessionem ac proprietatem esse penes certos, cæterùm ob vsum, virtutem, & societatem ciuilem, omnia communia, iuxta prouerbium. Martialis lib. 2. iocatur in quendam Candidum, cui semper in ore fuerit hoc adagium, quum alioqui nihil impertiret amicis.

Candide κοινὰ φίλων, sunt hæc tua Candide πάντα.
Quæ tu magniloquus nocte dieq; sonas.
Atque ita concludit epigramma:
Das nihil, & dicis Candide κοινὰ φίλων.

Eleganter Theophrastus apud Plutarchũ in commẽtariolo, cui titulus: περὶ φιλαδελφίας, Εἰ κοινὰ τὰ φίλων ἐστὶ, μάλιστα δεῖ κοινοὺς τῶν φίλων εἶναι τοὺς φίλους. i. Si res amicorum communes, maxime conuenit, vt amicorũ item amici sint communes. M. Tullius lib. de legibus primo videtur hoc adagium Pythagorę tribuere, quum ait: Vnde enim illa Pythagoryca vox, τὰ φίλων κοινὰ, καὶ φιλίαν ἰσότητα. id est, Res amicorum communes & amicitiam æqualitatem. Præterea Timęus apud Diogenem Laertium, tradit hoc dictum primùm à Pythagora profectum fuisse. A. Gellius Noctium Atticarum lib. 1. cap. 9. testatur Pythagoram non solùm huius sententiæ parentem fuisse, verum etiam huiusmodi quandam vitæ, ac facultatum cõmunionem induxisse.

Amici-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Amicitia æqualitas. Amicus alter ipſe.

HAEC quoq; ad Pythagoram auctorem referunt, quòd eandem complectantur ſentẽtiam, τὴν φιλίαν ἰσότητα εἶναι, καὶ μίαν ψυχὴν. τὸν φίλων, ἕτερον αὐτὸν. i. Amicitiam æqualitatem eſſe. & eandem animam. Et: Amicum, alterum ipſum. Neque enim quicquã non commune, vbi fortunarum æqualitas, neque diſſenſio, vbi idem animus, neque diuortium, vbi coagmentatio duorum in vnum. Ariſtoteles magnorum Moralium lib. 2. ὅταν βουλώμεθα σφόδρα φίλων εἰπεῖν, μία φαμὲν ψυχὴ ἡ ἐμὴ καὶ ἡ τούτου. id eſt, Quoties volumus vehementer amicum dicere vna, inquimus, anima mea & huius. Idem eodem libro, ἔστι γὰρ ὥς φαμὲν, ὁ φίλος, ἕτερος ἐγώ. ſd eſt, Eſt enim, vt dicere ſolemus, ſamicus, alter ego. Plato libro De legibus ſexto, citat tanquam vetus dictum, & ceu prouerbio iactatum. παλαιὸς γὰρ ὁ λόγος ἀληθὴς, ὢν ἰσότης φιλότητα ἀπεργάζεται, μάλα μὲν ὀρθῶς εἴρηται καὶ ἐμμελῶς. id eſt, Nam vetus illud verbum & verè & eleganter dictũ eſt, æqualitatem amicitię auctorem eſſe. Neque tamen id ſentit Plato, iuuenibus ac ſenibus, doctis atque indoctis, ſtultis ac ſapientibus, robuſtis ac debilibus omnia æqualia exhibenda eſſe, ſed cuique pro ſua dignitate diſtribui oportere. Alioqui quemadmodum ait inibi Plato: τοῖς ἀνίσοις τὰ ἴσα ἄνισα γίγνοιτ' ἄν. id eſt, Inæqualibus æqualia, erunt inæqualia. Et vt ſummum ius in ſummam iniuriam vertitur, ita ſumma æqualitas ſumma fit inæqualitas. Quemadmodum' feſtiuiter dixit Plinius, æqualitate in ferendis ſententiis nihil inueniri poſſe inæqualius. Quanquam hoc quoque quidam ex Homero ſumptum exiſtimant, apud quem illud aliquoties, ἶσον ἐμῇ κεφαλῇ. i. Aeque atque meum ipſius caput. Atque hæc omnia Ariſtoteles lib. Moralium 9. prouerbii titulo citat.

Pythagoræ Symbola.

SED quãdoquidem in Pythagoræ mentionem incidimus, nõ grauabimur & reliqua illius ſymbola, priſcis illis oraculorum inſtar celebrata, adſcribere, quæ quidem in præſentia licuit apud Græcos inuenire ſcriptores. Nam ea, tametſi prima (quod aiũt) fronte ſuperſtitioſa quępiam ac deridicula videantur, tamẽ ſi quis allegoriam eruat, videbit nihil aliud eſſe, quàm quędam rectè viuendi præcepta. Nihil enim opus eſt Tyrrhenorum imitari ſuperſtitionem, qui hæc etiam citra vllam allegoriam obſeruant, vt teſtatur in Sympoſiacis Plutarchus. Idem in vita Numæ tradit quædam huius generis ſymbola Numę conueniſſe cum Pythagoricis.

Ne guſtaris, quibus nigra eſt cauda.

Μὴ γεύεσθαι τῶν μελανούρων, i. Ne guſtes ex iis, quibus eſt nigra cauda. Interpretatur Plutarchus in commentariis De liberis inſtituendis, ne cõmercium habeas cum improbis, & iis qui ſunt nigris, ac infamibus moribus. Tryphon grãmaticus inter ænigmatis exempla hoc quoque commemorans interpretatur hoc modo, ψευδῆ λόγον μὴ προΐεσθαι. τὸ γὰρ ψεῦδος ἐν τοῖς ἐσχάτοις μέρεσι μελαίνεται, καὶ ἀμαυροῦται. id eſt, Ne mendacem ſermonem protuleris. Mendacium enim in extremis partibus nigreſcit, & obſcuratur. Quidam ad ſeipſam piſcem referunt, qui atramento quod in cauda geſtat, ſemet occulit. Quanquam Plinius lib. 32. capite vltimo, Melanurum inter piſces recenſet, quum de ſepiis multa prioribus libris diſſeruerit, vt videatur nõ idem eſſe Piſcis Melanurus & Sepia. Theodorus Gaza Melanurum ocultatam vertit, quem piſcem nominat tm̃ eo loco, quem modo indicauimus.

Stateram ne tranſgrediaris.

Μὴ ζυγὸν ὑπερβαίνειν, id eſt, Stateram ne tranſilias, hoc eſt, ne quid facias præter ius & æquum. Nam ſtateram olim æquitatis ſymbolum habuiſſe vulgo, vel Doricum illud prouerbium indicat, σταθμίας δικαιότερος. id eſt, trutina iuſtior. Ad eum modum interpretatur Demetrius Byzantius apud Athęnæum libro Dipnoſophiſtarum decimo.

Chœnici ne inſideas.

Χοίνικι μὴ ἐπικαθίσαι, ideſt, Chęnici ne ĩſideas. Interpretatur diuus Hieronymus, de victu ne fueris ſollicitus in diem craſtinum. Eſt enim Chęnix demenſum, & cibus diurnus, vt apud Homerum Odyſſeas τ.

Οὐ γὰρ ἀεργὸν ἀνέξομαι. ὅς κεν ἐμῆς γε
Χοίνικος ἅπτηται.

Namq; operæ immunẽ haud patiar quicunque meam vnquam
Chœnica contigerit.

Eodem

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Eodem pacto Laertius & Suidas exponũt. Porrò ſeruis olim cibꝰ diurnus chœnice diſtribuebatur, vt illi viciſſim operis penſum perſoluerent, quam ob cauſam Apollo Pythyius Corinthios χοινικομέτρας appellauit, quòd ſeruos poſſiderent quadragies ſexies mille. Auctor Athenæus libro ſexto. Plutarchus autẽ longe diuerſius, puta, non indulgẽdum ocio, ſed induſtria proſpiciendum victum, ne deſit in poſterum. Idem in Sympoſiacis huius ſymboli meminit, his quidem verbis: μετὰ τῆς πυθαγορικῆς κοίνικος, ἐφ' ἧς ἀπηγόρευε καθῆσθαι, διδάσκων ἡμᾶς, ἀεί τι τοῦ παρόντος εἰς τὸ μέλλον ἀπολιπεῖν, καὶ τῆς αὔριον ἐν τῇ σήμερον μνημονεύειν hoc eſt, Vnà cum Pythagorica chœnice, in qua vetuit deſidere, docẽs nos, vt ex eo quod præſens eſt, ſemper aliquid in futurum relinquamus, & craſtini diei in hodierno meminerimus. Exiſtimat autem idem maiores ſignificare voluiſſe, quibus religioſum habitum eſt, mẽſas inanes tollere. Demetrius Byzantius apud Athenæum interpretatur, non oportere ſpectare tm̃ q̃ præſentis diei ſunt, quin craſtinũ ſemper eſſe expectandũ propemodum cum Plutarcho cõſentiens.

Ne cuiuis dexteram inieceris.

Μὴ παντὶ ἐμβάλλειν δεξιάν. i. Ne cuiuis porrigas dexteram, hoc eſt, Ne temere quemlibet in familiaritatem admittas, ſed deligas quẽ diligas. Idem citatur atque exponitur à Plutarcho, ἐν τῷ περὶ τῆς πολυφιλίας. Conuenit cum illo Solonis apophthegmate, quod ex Apollodoro refert Diogenes Laertius, φίλους μὴ ταχὺ κτῶ, οὓς δ' ἂν κτήσῃ μὴ ἀποδοκίμαζε, id eſt, Amicos ne cito pares, quos autem paraueris, ne reiice.

Arctum anulum ne geſtato.

Μὴ φορεῖν στενὸν δακτύλιον, id eſt, Arctum anulũ ne geſtato, hoc eſt, interprete diuo Hieronymo, Ne vixeris anxiè. Et ne temet in ſeruitutem coniicias, aut in eiuſmodi vitæ inſtitutum, vnde te nõ queas extricare. Siquidem quiſquis anulum anguſtum geſtat, is ſibi quodammodo vincula iniicit.

Ignem ne gladio fodito.

Πῦρ σιδήρῳ μὴ σκαλεύειν, id eſt, Ignem gladio ne fodito, hoc eſt, Ira percitum ne laceſſas, quin magis concedere conuenit, & blandis verbis tumidum animũ placare. Ita diuus Hieronymus, & apud Athenæum Demetrius Byzantius. Diogenes Laertius exponit, potentium & ferocium iracundiam nõ eſſe conuitiis exagitãdam, propterea quòd flamma quo magis exagitatur, hoc magis atque magis inualeſcit. Neque diſſentit ab hoc interpretamẽto Plutarchus. Quanquã Plato libro De legibus ſexto ſic vſurpauit, vt de iis dici ſolitum videatur, qui fruſtra moliuntur, quod effici nullo pacto queat, oſtẽdens id luſus genus quoddam fuiſſe, vt ignem gladio diſſecarent. Ad eundem ferme ſenſum retulit diuus Baſilius in epiſtola ad nepotes, vt idem ſibi velint, Ignem gladio diſſecare, & Cribro haurire aquã. Huc nimirum adluſit Lucianus in ſecundo Verarum narrationum libro, cum ex inſulis formatis dimitteretur, fingens ſe à Rhadamantho admonitum, vt ſi quando rediret in hunc noſtrum orbẽ tria quædam obſeruaret, μὴ πῦρ μαχαίρᾳ σκαλεύειν, μήτε θέρμους ἐσθίειν, μήτε παιδὶ ἐστιὲρ τὰ ὀκτωκαίδεκα ἔτη πλησιάζειν. id eſt, Ne gladio ignem diuerberaret, ne lupinis veſceretur, ne ſe puero decimumoctauum annum egreſſo adiungeret. Si quidem horum meminiſſet, futurũ vt aliquãdo ad eam inſulam reuerteretur. Horatius hoc dicto videtur indicare crudelitatem cum inſania cõiunctam. Amor. n. per ſe furor eſt, qui ſi erumpat in pugnas ac cædes, ignis gladio perfoditur. Libro Sermonum, ſecundo, ſatyra 3.

- his adde cruorem,
Atque ignem gladio ſcrutare.

Cor ne edito.

Μὴ ἐσθίειν τὴν καρδίαν, id eſt, Cor ne edito, hoc eſt, ne curis tuum ipſius animũ excrucies. Ad hunc modum enarrat Demetrius Byzãtius apud Athenæum. Aut ne ſollicitudinibus vitam reddas breuiorem. Ariſtot. enim libro De partibus animaliũ tertio narrat, cor eſſe fontem omnium ſenſuum, vitæque ac ſanguinis. Ariſtophanes in Nebulis.

Ὅμως δὲ θυμῶν ἔφην. id eſt,
Animum tamen mordens meũ, ſic inquã.

Item Theognis.

Καὶ δάκνομαι ψυχήν, καὶ δίχα θυμὸν ἔχω. i.
Et rodor mentẽ, ſumq; animi ambiguus.

Videtur ex Homero ſumptũ, apud quem eſt Iliados ζ.

Ἤτοι ὁ καππεδίον τὸ ἀλήϊον οἶος ἀλᾶτο,
Ὃν θυμὸν κατέδων, πάτον ἀνθρώπων ἀλεείνων

Solus

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Solus at ille quidē vacuis errabat in agris
Cor adedens curis, hominum vestigia vitans. Et Ω.

Σὴν ἔδεαι κραδίην. id est, tuum edis cor.

Item Odyssææ ι.

Ενθα δύω νύκτας, δύο τ' ἤματα συνεχὲς αἰνεὶ
Κείμεθ' ὁμοῦ, καμάτῳ τε καὶ ἄλγεσι θυμὸν ἔδοντες, id est,
Hic soles, noctesque duas cōsedimus, vsq;
Rodentes animū curis simul atq; labore.

Item Iliados α.

Σὺ δ' ἔνδοθι θυμὸν ἀμύξεις. id est,
Tu intus præcordia rodes.

A fabis abstineto.

Κυάμων ἀπέχεσθαι, id est, A fabis abstineto. Huius ænigmatis varia reperitur interpretatio. Plutarchus in commentario De liberis educandis, ad hunc enarrat modum: Abstinendū à tractandis reipublicæ muneribus, propterea q antiquitus in creandis magistratibus suffragia per fabas vice calculorū ferebantur. Quanquam idem in Problematis diuersam adfert causam: nempe q omnia legumina ventum & humorem impurum adferant corporibus, atq; hanc ob causam ad Venerem incitent. In eadem sententia M. Tullius item fuisse videtur, qui in libro De diuinatione primo, scribit ad hunc modum: Iubet igitur Plato sic ad somnum proficisci corporibus affectis, vt nihil sit qđ errorem animis perturbationemque adferat. Ex quo etiam Pythagoreis interdictū putatur, ne faba vescerentur, quæ res habet inflationem magnam. Is cibus tranquillitatem mentis quærentibus constat esse contrarius. Aristoxenus tamen apud A. Gelliū libro quarto, capite vndecimo refellit hanc opinionem, affirmans Pythagoram nullo legumine sæpius vsum, quàm fabis, quòd is cibus & aluum sensim subduceret & leuigaret. Porrò Gellius de cyamo nō esitato, causam erroris fuisse putat, quòd in Empedoclis carmine, qui disciplinas Pythagoricas sectatus est, versus hic inuenitur:

Δειλοί πως δειλοί κυάμων ἀπὸ χεῖρας ἔχεσθαι. id est,
Ah miseri à cyamo, miseri subducite dextras.

Opinati enim sunt plerique, κύαμον legumentum vulgo dici. Sed qui diligentius scitiusq; carmina Empedoclis arbitrati sunt, κυάμους, hoc in loco testiculos significare dicunt: eosq; more Pythagoræ aperte atque symbolice, κυάμους appellatos, quasi sint εἰς τὸ κυεῖν δεινοὶ. καὶ ἄιτιοι τοῦ κυεῖν. id est, ad ferendum vterum efficaces, causæq; ferendi vteri, & geniture humanæ vim præbeant. Idcirco Empedoclem versu isto non à fabulo edendo, sed à rei Venereæ proluuio voluisse homines deducere. De causis interdictæ fabæ hæc ex Aristotele refert Laertius, φησὶ δὲ Ἀριστοτέλης ἐν τῷ περὶ τῶν κυάμων, παραγγέλλειν αὐτὸν ἀπέχεσθαι τῶν κυάμων, ἤτοι ὅτι αἰδοίοις εἰσὶν ὅμοιοι, ἢ ὅτι ᾅδου πύλαις. ἀγόνατον γὰρ μόνον. ἢ ὅτι φθείροι, ἢ ὅτι τῇ τοῦ ὅλου φύσει ὅμοιον, ἢ ὅτι ὀλιγαρχικόν. κληροῦνται γοῦν αὐτοῖς. id est, Ait autem Aristoteles in lib. De fabis, illum iussisse à fabis abstineri, vel quod pudendis essent similes, vel quòd inferorum portis. vnum enim hoc legumē expers genituræ. vel quòd corrumpat, vel q vniuersi naturæ simile, vel q ad oligarchiā pertineat. Nam fabis sortiuntur. Cum eo, quod postremo loco attigit Aristoteles, cōuenit quorundam sententia, qui putāt Pythagorā hoc ænigmate deterruisse à capessenda republica. nobis magis etiā arridet, quod addit is, q historias quas Gregorius Nazianzenus attigit, collegit, Edere fabas, qui lucro corrupti ferunt suffragia. Plutarchus apud eundem Gellium testatur, Aristotelem scriptum reliquisse, q Pythagoras μήτρας καὶ καρδίας, καὶ ἀκαλύφης, καὶ τοιούτων τινῶν ἄλλων ἀπήχετο, id est, vulua, corde, & marina vrtica, atq; id genus quibusdā aliis abstinuerit. Theon grammaticus apud Plutarchū in Symposiacis narrat, apud Aegyptios tantam esse fabarum religionem, vt eas neque ferant neque comedant, imò nec nec aspicere fas sit, Herodoto teste. Quin & apud Romanos inter funesta habebantur fabæ, quippe quas nec tangere, nec nominare Diali Flamini liceret, quòd ad mortuos pertinere putarentur. Nam & lemuribus iaciebantur laruis, & parentalibus adhibebantur sacrificiis: & in flore earum litteræ luctus apparere videntur, vt testatur Festus Pompeius. Plinius existimat ob id à Pythagora damnatam fabam, quòd hebetet sensus, & pariat insomnia, vel q animæ mortuorum sint in ea. Qua de causa & in parentalibus assumitur. Vnde & Plutarchus testatur, legumina potissimum valere ad euocandos manes. Varro ob hoc Flaminem ea nō vesci tradit, quoniam & in flore eius literæ

terræ lugubres inueniuntur. Cæterum ꝙ Plutarchus in problematibus rerum priscarũ inter cętera refert, ob id damnatas fabas, ꝙ Lethes, & Erebi sint cognomines, q̃d sibi velit, non satis intelligebamus, nisi ꝙ consultis Græcis codicibus cõperimus tandem vel librarii vel interpretis errorem. Siquidem & Græca habent: πότερον ὡς οἱ πυθαγορικοὶ τοὺς μὲν κυάμους ἀφωσιοῦντο διὰ τὰς λεγομένας αἰτίας, τὸν δὲ λάθυρον καὶ τὸν ἐρέβινθον, ὡς παρωνύμους τοῦ ἐρέβους καὶ τῆς λύθης, id est, An ꝙ Pythagorici fabas quidem abominabantur ob causas, quæ feruntur, Lathyrum autem & Erebinthum, quod nomen à Lethe & Erebo deductum habeant? Hactenus Plutarchi verba retulimus. Lathyrus autẽ & Erebinthus ciceris genera sũt. Lethe Græcis obliuionem sonat. Erebus à caligine nomen habet, inauspicatæ voces sapientię studiosis. Hic lapsus in hoc profuit, vt Latini codicis mendum ostenderimus, ne quis ad eundem impingat lapidem.

Cibum in matellam ne immittas.

Σιτίον εἰς ἀμίδα μὴ ἐμβάλλειν, idest, Cibum in matellam ne immittas. Interpretatur Plutarchus, ne sermonem vrbanũ immittas in animũ hominis improbi. Nam oratio cibus est animi: Is corrumpitur & putrescit, si in animum insyncerum inciderit. Hoc est, quod apud Gelliũ admonet Epictetus, etiam atque etiam videndum, in cuiusmodi animum immittamus sermonẽ. Etenim si in vas insyncerum immiserimus, in acetũ, aut lotium verti. Huc adlusit Horatius:

Syncerum est nisi vas, quocunque infundis, acescit.

Ad finem vbi perueneris, ne velis reuerti.

Μὴ ἐπιστρέφεσθαι ἐπὶ τοὺς ὅρους ἐλθόντα, id est, Ne reflectas, vbi ad terminos ꝑueneris. hoc est, interprete Plutarcho, Quum aderit fatalis dies, viderisq́; vitæ finem adesse, ęquo animo feras, neq; turpi vitę cupiditate exanimeris. In vita Numæ paulo secus refert, βαδίζοντας εἰς ἀποδημίας, μὴ μεταστρέφεσθαι. hoc est, qui peregrinationem ingressi sunt, ne reuertantur. Hieronymus aliter: Post mortem hanc, ne desideres vitam. Quemadmodum vulgo quosdam dicentes audimus Virgilianum illud:

O mihi præteritos referat si Iuppiter annos.

Superis impari numero, inferis pari sacrificandum.

Τοῖς μὲν οὐρανίοις περισσὰ θύειν, ἄρτια δὲ τοῖς χθονίοις, id est, Superis quidem, imparibus sacrificandum, inferis verò paribus. Sed refert tantum vt ænigma Pythagoricum nõ interpretatur. Cæterum in problematibus Romanarum antiquitatum, docet apud veteres primum mensem diis cœlestibus habitum sacrum, secundum vero diis inferis, in quo & lustrationibus quibusdã vti mos erat, & mortuis parentabant. Quinetiam totius mensis tres dies principes & auctores esse voluerũt, Calendarum, Nonarum, & Iduum, quos festos, ac sacros habebant veluti diis superis dicatos: qui hos sequerentur, hoc est, postridie Calendas, Nonas & Idus, diis manibus attribuebant, ac proinde nefastos ac religiosos iudicabant. Sic & apud Gręcos tertius crater sospitatori Ioui, secũdus semideis ac dęmonibus tribuebatur. Principiũ autem omnis numeri est ἑνάς, cui aduersatur δυάς, inter pares numeros primus, nec finem habẽs, nec perfectus, cum ternio sit absolutus. Ac de numerorũ quidem mysteriis multa reperias apud Platonem & Pythagoricos, nonnulla ẽt apud priscos Theologos. Quod ad explicandum huius symboli sensum attinet, arbitror illud significatum, Deum, quoniam mens est simplicissima & in seipso perfecta, dotibus animi potissimum delectari. Nam quæ corporis sunt, composita sunt, ac propagatione in immensum multiplicantur, cum animus sit symplex, immortalis, & seipso contentus.

Per publicam viam ne ambules.

Λεωφόρους μὴ βαδίζειν, Per publicam viam ne ambules. Diuus Hieronymus exponit: Ne vulgi sequaris errores. Nũquam enim tam bene cum rebus humanis actum est, vt optima plurimis placuerint. Vnde quidã hoc sic efferunt: Viam regiam declinato, per semitas ingreditor.

Tollenti onus auxiliare, deponenti nequaquam.

Φορτίον συγκαθαιρεῖν, μὴ δὲ συνεπιτιθέναι. Diuus Hieronymus hoc ita refert: Oneratis superimponendum opus, deponẽtibus nõ connitendum. Putatq́ue hunc esse sensum, Ad virtutem incedentibus augenda præcepta,

pta, tradentes se ocio relinquendos. Vnde proferendum hoc pacto, φορτίον συγκαθαιρεῖν, μὴ δ᾽ ἰσσυνεπιτιθέναι, id est, Tollēti onus auxiliandum, haud adiuuandus tamē qui deponat. Hoc admonendum putauimus quòd in quibusdā impressis codicibus deprauatum est hoc symbolum.

Ollæ vestigium in cinere turbato.

Χύτρας ἴχνος συγχεῖν ἐν τῇ τέφρᾳ, id est, Ollæ vestigium in cinere turbato. Plutarchus in Symposiacis interpretatur, nullum euidēs iracundię vestigium oportere relinqui: sed simulatque deferbuerit, atque resederit animi tumor, omnem præteritorum malorum memoriam penitus tollendam esse.

Vnguium, criniumq; præsegmina ne cōmingito.

Ἀπονυχίσμασι καὶ κουραῖς μὴ ἐπουρεῖν, μηδὲ ἐφίστασθαι, id est, Vnguium, criniumq; pręsegmina ne cōmingito, neq; insistito. Huius nullum adhuc interpretamentum reperimus. Verū conijcimus sensum hunc esse, si quos habeamus affines, aut cognatos humiles & vtiles, eos tamen nō esse vsquequaque spernendos, & contumeliis insectandos.

Extra publicam viam ne deflectas.

Ἐκτὸς λεωφόρου μὴ βαδίζειν, id est, Extra viam publicam ne ingrediaris. Hoc quoque refertur inter Pythagorica symbola à Diogene Laertio, tametsi superiori diuersum. Neque est, quòd hanc miremur pugnantiam: quandoquidem, vt recte pręceptum est, Loquendum vt plures, sapiendum vt pauci: ita sunt quędam, in quibus cum vulgo conuenire, dexteritatis est: sunt rursum, in q. bus à vulgo quàm maxime dissidere virum bonum oportet. Recte Flaccus:

Interdū & vulg⁹ rectū videt, est vbi peccet.

Quæ vncis sunt vnguibus, ne nutrias.

Γαμψώνυχα μὴ τρέφειν, id est, Quę sunt vnguibus vncis, ne nutrias. Rapacitatem fugito, interprete Tryphone. Equidē arbitramur conuenire cum illo Aeschyli dicto, qđ suo reddemus loco, Catulū leonis non esse alendum in rep. hoc est, non admittendos δημοβόρους, vt ait Homerus, βασιλέας, reges populi deuoratores, aut factiosos, & prę. potentes, qui opes ciuium ad paucos contrahunt.

Aduersus solem ne loquitor.

Πρὸς τὸν ἥλιον τετραμμένον μὴ λαλεῖν, id est, Aduersus solem ne loquitor, hoc est, Manifestis ne repugnes. Nā quod maximè constat maximeq; in cōfesso est, id sole clarius dicimus. Ergo cōtra solē loquit̃, qui dicit: Nil intra est oleam, nil extra est in nuce duri.

Gladium acutum auertas.

Ὀξεῖαν μάχαιραν ἀποστρέφειν, id est, Ensem acutum auertas.

Opinamur innui, à periculosis negociis abstinendum.

Nam fertur & aliud prouerbium, μὴ παιδὶ μάχαιραν,

Ne puero gladium, subaudiendum, committas.

Aduersus solem ne meijto.

Πρὸς τὸν ἥλιον τετραμμένον μὴ ὀμιχεῖν, id est, Aduersus solem ne meiito. Commendatur verecūdia, Tametsi Plinius superstitiosam huius rei causam reddit lib. 28. cap. 6. verba ipsius sunt: Auguria valetudinis ex vrina traduntur. Si mane candida, deinde rufa sit, illo modo cōcoquere, hoc concoxisse significatur. Mala signa rubrę, pessima nigræ. Mala bullantis & crassæ: in qua quod subsidit, si album est, significat circa articulos aut viscera dolorem imminere. Eadem viridis, morbum viscerum. Pallida, bilis. Rubēs, sanguinis. Mala & in qua veluti fur fures atq; nubeculæ apparēt. Diluta quoq; alba, vitiosa est. Mortifera vero crassa, graui odore. Et in pueris tenuis ac diluta. Magi vetant eius rei causa contra solem lunamq; nudari, aut vmbram cuiusquam ab ipsa aspergi. Hesiodus iuxta obstātia reddi suadet, ne Deum nudatio aliquem offendat. Locus hic, quē Plinius citat, & ex quo symbolum Pythagoræ sumptum apparet, est in opere, cui titulus: Ἔργα καὶ ἡμέραι,

Μηδ᾽ ἄντ᾽ ἠελίοιο τετραμμένος ὀρθὸς ὀμιχεῖν,
Αὐτὰρ ἐπεί κε δύῃ μεμνημένος ἔς τ᾽ ἀνιόντα.
Μήτ᾽ ἐν ὁδῷ, μήτ᾽ ἐκτὸς ὁδοῦ προβάδην οὐρήσῃς.
Μηδ᾽ ἀπογυμνωθείς, μακάρων τοι νύκτες ἔασιν.
Ἑζόμενος δ᾽ ὅγε θεῖος ἀνὴρ πεπνυμένα εἰδώς,
Ἤ γε πρὸς τοῖχον πελάσας εὐερκέος αὐλῆς. i.

Aduersus solem rectus ne meiito, verum vt Occiderit, donec redeat facere ista memēto, Sed neq; progrediēs, lotiū desperseris vnq̄,

In ve

In ve viis, extra ve vias, neq; mēbra renudes
Mictvrus, ſiquidem diuis nox ſacra beatis.
Atqui vir fuerit prudēsq; piusq;, recūbēs,
Siue domus muris admot⁹ corpore, meiet.

Hirundinem ſub eodem tecto ne habeas.

Ὁμωροφίους χελιδόνας μὴ ἔχειν, hoc eſt, Hirundines ne habeas ſub eodem tecto. Diuus Hieronymus Ariſtotelis auctoritatem ſequutus, interpretatur abſtinendum à commercio garrulorum, & ſuſurronum. Verū hoc interpretamētum referritur apud Plutarchum Sympoſiacōn decade octaua. Nam haud æquum videri, vt auem domeſticam, & humani conuictus citra noxam amantē, perinde vt ſanguinariam, & rapacem propellamus. Quod enim de garrulitate cauſatur, id eſſe friuolum: quum gallos, graculos, perdices, picas, cumq; his alias compluris multo magis obſtreperas nō arceamus à domeſtico contubernio: imò nihil penè minus hirundini conuenire, quàm garrulitatem. Ne id quidem accipiēdum videtur, quòd quidam Pythagoricum ſymbolum ad tragœdiam, quæ de hirundine fertur, referunt, quaſi triſte omen ſecum adferat. Nā hac ratione philomelam item eiici oportere, vt quę ad eandem pertineat tragœdiam. Itaque vero propius videtur, ob id improbatam hirundinem, quòd eodem malo videatur obnoxia, quo infames habētur aues aduncis vnguibus. Siquidem carnibus victitat, & cicadas, animal maxime vocale, ac muſis ſacrum, venatur; præterea humi volans minutis animantibus inſidiatur, dein de ſola auium in teſtis verſatur, nullam adferens vtilitatem. Nam ciconia quum ne tecto quidem vtatur noſtro, tamen haudquaquam mediocrem contubernii gratiā refert, bufones, ſerpentes, hoſtes hominum è medio tollens. Contra hirundo, poſtea quàm ſub noſtro tecto ſuos educauit pullos, abit, nulla relata gratia communicati hoſpitii. Denique quod eſt omnium grauiſſimum, duo duntaxat animalia domeſtica ſunt, quæ nunquam humano conuictu manſueſcunt, neque tactum admittunt, neque cōſuetudinem, neque vllius rei, aut diſciplinæ communionē. Muſca ſemper pauitat ne quid mali patiatur, ob hanc cauſam indocilis, ac ſemifera. Hirundo item natura videtur hominem exoſum habere, proinde nec cicuratur, vtpote diffidens ſemper, ſemperque ſuſpicans mali quippiam. His de rebus recte Pythagoras conuictorē ingratum, parumque firmum, hirundinis ſymbolo monuit ablegandum. Huiuſmodi fermè Plutarchus eo, quē oſtendimus, loco. Quibus illud vnū videtur addendū, Cicero nem, ſeu quiſquis is fuit, in rhetoricis ad Herennium, infidæ amicitiæ ſimilitudinē ab hirundinibus mutuari, quæ vere ineunte præſto ſint, hyeme inſtante deuolent.

Stragula ſemper conuoluta habeto.

Τὰ στρώματα ἀεὶ συνδεδεμένα ἔχειν, id eſt, Stragula ſemper conuoluta habeto. Id his quoque temporibus inelegans & inurbanum habetur, ſi quis ſtragula lecti non cōponat. Quid autem ſibi velit hoc ſymbolum, aliis diuinandum relinquimus. Tametſi ſuſpicamur commendatam verecundiam, etiam his in rebus, quibus cogimur naturæ neceſſitati ſatisfacere.

In anulo Dei figuram ne geſtato.

Ἐν δακτυλίῳ θεοῦ εἰκόνα μὴ περιφέρειν, id eſt, In anulo Dei imaginem ne circum feras. Fortaſſis admonet, non paſſim admiſcendam Dei mentionem.

Sellam oleo ne abſterſeris.

Ἐλαδίῳ εἰς θακὸν μὴ ὀμόργνυσθαι, id eſt, Ne ſedem abſterſeris oleo. Nec huius interpretamentum occurrit. Forſan innuitur, nō eſſe abutendum rebus optimis ad ea, quibus neque dignæ videntur, neque vtiles.

Coronam ne carpito.

Στέφανον μὴ δρέπεσθαι, id eſt, Coronā ne carpſeris. Diuus Hieronymus aduerſus Rufinum interpretatur, vrbium leges obſeruandas eſſe, non violandas, neque reprehendendas, quòd vrbium turrita mœnia coronarum ſpeciem præbeant.

Quæ deciderint ne tollito.

Τὰ πεσόντα μὴ ἀναιρεῖσθαι, id eſt, Quæ deciderint ne tollas. Admonet, vt aſſueſcamus moderatius cibum ſumere. Ariſtophanes in Heroibus, teſte Laertio, ſuperſtitioſam huius ſymboli cauſam adfert. Heroum. n. eſſe quę ceciderint è menſa, eoq; nefas guſtare. Alii ſic efferunt: μὴ δὲ γεύεσθαι ἅττ᾽ ἂν ἐντὸς τῆς τραπέζης καταπέσῃ, id eſt, ne guſtate, q̄cunque in menſa deciderint.

A gallo candido abstineas.

Ἀλεκτρυόνος μὴ ἅπτεσθαι λευκοῦ, id est, Albo gallo ne manum admoliaris, quòd Mensi sacer sit, vt pote horarum nuncius.

Panem ne frangito.

Ἄρτον μὴ καταγνύειν, id est, Panem ne frãgito. Admonet non esse dirimendam amicitiã.

Salem apponito.

Τὸν ἅλα παρατίθεσθαι, id est, Salẽ apponito: Admonet iustitiam, & æquitatẽ omni adhibendam negocio. Sal enim quicquid occupauerit seruat, & ex rebus purissimis cõstat, aqua, & mari.

In via ne seces ligna.

Ἐν ὁδῷ μὴ σχίζειν ξύλα, id est, In via ne seces ligna. Quidã exponunt, non esse discruciandam, & abbreuiandam vitam curis, & anxiis cogitationibus.

Ne libaris dijs ex vitibus non amputatis.

Μὴ σπένδειν θεοῖς ἐξ ἀμπέλων ἀτμήτων, id est, Ne libaris diis ex vitibus non amputatis. Hoc ænigma Plutarchus tribuit Numæ in ipsius vita, diuinans eo mansuetudinem cõmendari, quæ pars sit pietatis. Quod enim purgatũ non est, agreste est: & farina conducit leniendis iis, quæ dura sunt.

Ne sacrificato sine farina.

Μὴ θύειν ἄτερ ἀλφίτων, id est, Absque farina ne sacrificato. Hoc ænigma morum mansuetudinem commendat, vt dictum est.

Adorato circumactus.

Προσκυνεῖν περιφερόμενος, id est, Adorandum circumactu corporis. Nimirum ad imitationem cœli perpetua vertigine circumacti. Cœlum autem Deum antiquitas credidit. Plutarchus & hoc tribuit Numę, ceu peculiare. Ac meminit quidẽ de cœli circumactu, cęterũ addit & alias interpretationes: videlicet cum sacra spectent exortum solis, qui adorat vertens se circumacto corpore ad orientem, videtur semet ad Deum conuertere, factoque circulo per vtranq; mundi partem vota facere. Subiicit & tertiam, quam videtur maxime probare, Corporis vertigine significari rotas Aegyptias sentit de hieroglyphicis, quibus illi significabãt, nihil in rebus humanis esse stabile, aut perpetuum.

Adoraturi sedeant.

Καθῆσθαι προσκυνήσαντας, id est, Adoraturi sedeant, significat vota certa cõcipere oportere, & in his, quę sunt optima, perseuerare. Et hoc Plutarchus adscribit Numę, addens id fuisse velut augurium vota rata, firmaq; fore. Addit quibusdam hanc quietẽ videri distinctionem actionum, tanquam qui priori actioni finem imposuerint, sedentes apud Deos, initium alterius actionis ab iisdem auspicentur. Quidam arbitrãtur aliũ subesse sensum, ꝙ oporteat eos, qui sacris operantur, non obiter, ac velut aliud agentes hoc facere, sed vacuos, ac totos rei diuinæ intentos. Vnde Plutarchus idẽ tradit, quoties pontifex auguria, seu sacra aggrediebatur, pręcones clamabãt: hoc age. Ea vox hortabatur, vt qui sacra adirẽt, reuerenter, & attente id facerent. Idem in Problematibus rerum priscarum refert, qui diis vota fecissent, in tẽplis manere, & quietem agere solitos, ꝙ actiones huius vitę frequenter inuoluant hominem molestiis.

Surgens è lecto, vestigium corporis confundito.

Ἀναστὰς ἐξ εὐνῆς συνταράττειν τὰ στρώματα, id est, Cum surrexeris, stragulas confundito. Videtur idem cum superiore de stragulis complicandis.

A piscibus abstineto.

Ἰχθύων μὴ γεύεσθαι, id est, Pisces ne gustato. Quamobrẽ Pythagoras ab vrtica marina iusserit abstinere, fortassis illud ĩ causa fuit, ꝙ is piscis Hecatæ sit sacer, propter mysterium ternionis, quem aiunt huic deæ dicatum. Sed qua gratia reliquorum item piscium esum interdixerit, non æquè promptum fuerit expedire. Quamquã apud Plutarchum in Quęstionibus conuiuialibus, quispiam huiusmodi causam adfert, Pisces quodãmodo Pythagoricę disciplinę contubernales videri, propter ἐχεμυθίαν, i. silẽtiũ. ita vt etiã in prouerbium abierit, ἀφωνότερος ἰχθύος, id est, Magis mutus, quã piscis. Theon grammaticus apud eundem Plutarchum diuersam rationem allegat. Nam piscem maris indigenam, & alumnum esse, elementi videlicet non solum alienissimi,

verumetiam

verumetiam inimicissimi naturę hominis. Neque enim Deos hinc ali, quemadmodū de stellis opinantur Stoici, quin parentem & seruatorem regionis Aegyptiorum Osiridem in hoc deiectum perisse. Proinde nec aqua maris ad potum vtuntur, nec quicquā eorum, quæ in eo gignuntur, aluntur q́; pu rum, & ad hominis vsum accommodatum existimant, vt cum quibus nec aerem communem, neque regionem habeamus communem. Quinimo aer hic, per quem reliqua omnia viuunt, aluntur q́;, illis perniciē adfert, tanquam præter naturam, citraque vsum & genitis, & viuentibus. Neq; mirū, inquit, si ab animantibus abstinent, propter elementum maris ab humana natura alienis, nec ob id idoneis, quæ cum nostro spiritu ac sanguine misceantur, quando neque nautas alloqui dignantur Aegyptii, si quando fiant obuii, quippe qui ex mari victum sibi parent. Rursum Sylla eodem in loco causam aliam adducit: nempe Pythagoram ferè vesci solitum iis, quæ fuissent Diis immolata, primitiis illis dicatis. Atqui nullus piscis idoneus ad sacrificium. Plutarchus ipse rationes superiores ita refellit, vt dicat hoc ipso nomine magis oportere vesci piscibus, quòd peregrini generis esse videantur, Immane enim, planeq; Cyclopicum esse, si, quæ sunt ei usdem generis, mutuo laniatu pascantur. Nam quòd narrant, aliquando Pythagoram emptoretium iactu, pisces captos emisisse, non eos contempsit velut hostes, & alienigenas, sed tāquam amicis iam factis, & captiuis pepercit, persoluto illorum nomine precio. Reddit autem duplicem causam, quare Pythagoræ nō probaretur piscium esus, partim quòd res cum iniustitia cōiuncta videretur, persequi, occidere, vorare animal, quod ipsa natura nullo pacto lædat hominem, aut lædere possit. Deinde quòd non ad necessitatem, sed ad luxum, superuacaneamq́; gulæ voluptatem pertineat piscium esus. Hinc esse quòd Homerus fecerit, non Græcos solum, cum circa Hellespontum militarent, à piscibus abstinentes, verumetiam Phæachas ipsos, alioqui heluones. Ne procis quidem lurconibus marinum obsoniū apposuit, cum vtrique insulares essent. Nam apud hos maiorem ferè videmus tum immanitatem, tum luxum. Neque socii Vlyssis vnquam aut hamo, aut retibus vsi sunt, donec farina suppeteret. Verum omni commeatu absumpto paullo prius quàm sacros Soli boues deuorarent, piscari cœperunt: non obsonii causa, sed ob famem depellendam. Commemorantur hoc loco apud Plutarchū & alia nōnulla de piscium abstinētia, sed hęc ad symboli interpretationem satis esse visa sunt. Tribuitur Pythagoræ & illa nobilis sententia, teste Plutarcho, in commentario De exilio, ἑλοῦ βίον τὸν ἄριστον, ἡδὺν δὲ αὐτὸν ἡ συνήθεια ποιήσει. id est, Optimam vitæ rationem elige, eam iucundam reddet consuetudo. Diuus Hieronymus hoc etiam dogma Pythagoricum refert, quo vir ille totius moralis philosophiæ summam complexus videtur. Δεῖ φυγαδεύειν πάντα τρόπον καὶ ἐκκόπτειν τὴν νόσον ἀπὸ τοῦ σώματος, τὴν ἀπαιδευσίαν ἀπὸ τῆς ψυχῆς, τὴν ἀσέλγειαν ἀπὸ γαστρός, τὴν στάσιν ἀπὸ πόλεως, τὴν διαφωνίαν ἀπὸ τῆς οἰκίας, καὶ κοινῇ ἀπὸ πάντων τὸ ἀκρατές. id est, Fugare conuenit, ac modis omnibus resecare morbum à corpore, inscitiam ab animo, luxuriem à ventre, seditionem à ciuitate, discordiam à familia, in summa ab omni negocio intemperantiam.

Non bene imperat, nisi qui paruerit imperio.

Οὐκ ἔστιν εὖ ἄρξειν μὴ ἀρχθέντα, id est, Fieri nō potest, vt bene gerat imperium, qui nō tulerit imperium. Manet hoc adagiū, hodieq́; vulgo celebre, neminem recte dominū agere, qui non antè ministrum gesserit. Citat autem Aristoteles Politicorum li. 3. διὸ λέγεται καὶ τοῦτο καλῶς, ὡς οὐκ ἔστιν εὖ ἄρξειν μὴ ἀρχθέντα. i. Qua propter illud etiam recte dicitur, Neminem bene imperium gerere, qui non ipse prius sub imperio fuerit. Rursum eodem lib. τόν τε γὰρ μέλλοντα ἄρχειν καλῶς, ἀρχθῆναί φασι δεῖν πρῶτον, id est, Eum enim qui bene sit administraturus imperium, aiūt imperium ferre prius oportere. Magis prouerbialiter extulit Plato, libro de Legibus 6. δεῖ δὴ πάντ' ἄνδρα διανοεῖσθαι περὶ ἁπάντων ἀνθρώπων, ὡς ὁ μὴ δουλεύσας οὐδ' ἂν δεσπότης γένοιτο ἄξιος ἐπαίνου. i. Iam illud oportet vnumquenque de mortalibus vniuersis cogitare, qui non seruierit, eum haud quaquam dominū fore laude dignū. Plutarchus in Ducem imperitum, οὔτε γὰρ πίπτοντας ἐστὶν ὀρθοῦν, οὔτε διδάσκειν ἀγνοοῦντας, οὔτε ἀκοσμοῦντας κοσμεῖν, ἢ τάττειν ἀτακτοῦντας, ἢ ἄρχειν μὴ ἀρχομένους. id est, Neque enim lapsi partes sunt, alios erigere, neque inscii

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

inſcii docere, neque incompoſiti componere, neque ordinare inordinati, neque imperare, qui imperium non ſit paſſus. Idem hoc laudis peculiariter tribuit Ageſilao, ἐλθὼν ἐπὶ τὸ ἄρχειν μὴ ἀπαίδευτον τοῦ ἄρχεσθαι. id eſt Veniſſe ad imperium non indoctum parere imperio, Seneca libro de ira. 2. Nemo regere poteſt, niſi qui & regi. Natū adagium à nobili illo Solonis apophthegmate, quod in eius vita refert Diogenes Laertius ἄρχε πρῶτον μαθὼν ἄρχεσθαι. id eſt, Imperium gere, ſed vbi prius imperium ferre didiceris. Itaque referri poteſt vel ad eos, qui prius alieno parendo imperio diſcunt imperium in alios gerere: vel qui prius cupiditatibus imperant ſuis, quàm in alios exerceant imperium.

Adonidis horti.

Ἀδώνιδος κῆποι, id eſt, Adonidis horti, de rebus leuiculis dicebatur, parumq́; frugiferis, & ad breuem præſentemq́; modo voluptatem idoneis. Pauſanias teſtatur, Adonidis hortos olim in delitiis fuiſſe, lactucis potiſſimum ac fœniculis frequentes, in quibus ſemina haud aliter atque in teſta deponi cōſueuerint: eoq́; rem in prouerbiū abiiſſe, contra futiles, ac nugones homines, & voluptatibus ineptis natos: cuiuſmodi ſunt cantores, ſophiſtę, poetæ laſciui, cupediarii, atque id genus alii. Erant autem ii horti veneri ſacri, propter Adonidem eius amaſiū, primo ætatis flore præreptum, atque in florem conuerſum. Horum mentionem facit Plato in Phædro: ὁ νοῦν ἔχων γεωργὸς, ὧν σπερμάτων κήδοιτο, καὶ ἔγκαρπα βούλοιτο γενέσθαι, πότερα σπουδῇ ἂν θέρους εἰς ἀδώνιδος κήπους ἀρῶν χαίροι θεωρῶν καλοὺς ἐν ἡμέραισιν ὀκτὼ γιγνομένους, ἢ ταῦτα μὲν δὴ παιδιᾶς τε καὶ ἑορτῆς χάριν δρῴη ἂν ὅτε καὶ ποιεῖ. id eſt, Nū agricola, qui ſapiat, ſemina quæ curæ haberet, quæq́ue cuperet aliquando fructum adferre, æſtatis tempore, ſummo ſtudio in Adonidis hortos mittet, gaudetq́; ſpectare eos intra dies octo iā pulchros effectos: an ea quidem per luſum, ac feſti gratia faciat, ſi quando tamen fecerit? Item Plutarchus in commentario, cui titul⁹, περὶ τῶν βραδέως ὑπὸ θεοῦ τιμωρουμένων, id eſt, de eo qui à numine ſero punitur: ἀλλὰ μικρός τις, καὶ κενόσπουδος ὁ θεός ἐστιν, ὥστε μηδὲν ἡμῶν ἐχόντων θεῖον ἐν αὑτοῖς, μηδὲ προσόμοιον ἁμωσγέπως ἐκείνῳ, καὶ διαρκὲς καὶ βέβαιον, ἀλλὰ φύλλοις, ὡς ὅμηρος ἔφη, παραπλησίως ἀπομαραινομένων παντάπασι καὶ φθινόντων ἐν ὀλίγῳ, ποιεῖσθαι λόγον τοσοῦτον, ὥσπερ αἱ τοὺς ἀδώνιδος κήπους, ἐν ὀστράκοις τισὶ τιθηνούμεναι καὶ θεραπεύουσαι γυναῖκες ἐφημέρους ψυχὰς ἐν σαρκὶ τρυφερᾷ, καὶ βίου ῥίζαν ἰσχυρὰν οὐ δεχομένῃ βλαστανούσας, εἶτα ἀποσβεννυμένας αὐτίκα ὑπὸ τῆς τυχούσης προφάσεως. i. Imò moroſior quiſpiam, & leuicularū rerum curioſus eſt Deus, qui quum nihil habeamus diuinum in nobis, neque quod vllo modo ad illius ſimilitudinem accedat, quodq́; conſtet, ac ſtabile perpetuumq́; ſit, quin magis foliorum ritu, quemadmodum ait Homerus, vndequaque marceſcamus, intereamusq́; breui tantam noſtri curam habeat: non aliter, quàm mulieres, quæ Adonidis hortos, ad dies pauculos vernantes, in teſtulis quibuſdam nutriunt, fouentq́; aīas breui duraturas, in carne tenera, & ſolidā vitæ radicem nō recipiente ſuppullulantes, ac mox ad quamuis occaſionem interituras. Meminit & Theocritus Idyllo Θ.

Παρ δ' ἁπαλοὶ κᾶποι πεφυλαγμένοι ἐν ταλαρίσκοις
Ἀργυρέοις.

Adſunt & teneri calathis cādētibus horti,
Seruati.

Effertur parœmia etiam hoc modo ἀκαρπότερος τῶν ἀδωνίδος κήπων. i. Infructuoſior Adonidis hortis. Non diſſimili figura Iſęus apud Philoſtratum iuueniles voluptates appellat, ταντάλου κήπους, quòd vmbris ac ſomniis perſimiles ſint, nec expleant hominis animum, ſed irritent potius. Similiter Pollux ſophiſtæ Athenodori dictionem appellabat Tantali hortos, quòd iuuenilis eſſet ac leuis, ſpeciem præ ſe ferens, quaſi eſſet aliquid, quum nihil eſſet.

Infixo aculeo fugere.

Βαλὼν φεύξεσθαι οἴει, id eſt, Iaculo immiſſo fugiturum te putas? Metaphora prouerbialis, vbi quis dicto conuitio, ſeu maleficio quopiam peracto, ſtatim ſubducit ſeſe, ne vel tueri cogatur quod dixerit, aut ne mutuum recipiat. Eryximachus medicus in cōuiuio Platonis, Ariſtophani diſcedere paranti, ne cogeretur & ipſe laudare Cupidinem, ac iocis quibuſdam poeticis eludenti: Βαλών γε φάναι ὦ ἀριστόφανες οἴει ἐκφεύξεσθαι, ἀλλὰ πρόσεχε τὸν νοῦν, καὶ οὕτως λέγε ὡς δώσων λόγον. ἴσως μέντοι, ἂν δόξῃ μοι, ἀφήσω σε. i. Vt vr̄ inq̄t, Ariſtophanes, īmiſſo in nos iaculo fugitu-

fugiturum te credis? Quintū animum aduerte, atq; ita loquere, tanquā rationē redditurus. Sanè si mihi videbitur, fortassis te dimittam. Vtitur item in Phædone, & in primo De rep. libro, quanquam hoc loco mutet metaphoram, & ad balneatorem iniecta aqua descendētem refert, ταῦτα εἰπὼν ὁ Θρασύμαχος ἐν νῷ εἶχεν ἀπιέναι, ὥσπερ βαλανεὺς ἡμῶν καταντλήσας κατὰ τῶν ὤτων ἀθρόον καὶ πολὺν τὸν λόγον. id est, Hæc locutus Trasymachus, in animo habebat discedere, ceu balneator quispiam, offusis in aures copiosis ac multis verbis. Ac mox eodem in loco, οἷον ἐμβαλὼν λόγον, ἐν νῷ ἔχεις ἀπιέναι. i. velut iniecto dicto paras discedere. Respexit ad prouerbium Plutarchus in commentario De iis, qui tarde puniuntur à numine: ἀλλ' οὐδ' εἰ βαλὼν εἶπεν ἀπηλλάγη καλῶς εἶχε περιορᾶν τὸ βέλος ἐγκείμενον. i. Quinetiam si discessit, inquit, immisso iaculo, non conuenit telum inhęrens negligere. Adlusit ad hanc parœmiam Aristoteles in tertio Naturalium auditionum libro. Refellens enim Anaxagorę sententiam, qui dixisset, infinitum immotum esse, & in seipso conquiescere, negat satis esse dixisse tantum, & aufugere, quum causam etiam reddere debuerit, quamobrem infinitum moueri non posset, οὐ γὰρ, inquit, ἱκανὸν, τὸ οὕτως εἰπόντα ἀπηλλάχθαι. Quadrabit igitur in eos, qui velut oracula quædam pronunciant, aliis coniectandi materiam ministrantes, vt qui non interpretentur quamobrem ita senserint. Translatum videtur ab apibus, aut vespis, quæ infixo aculeo, statim aufugiunt. Id.n. innuit Plato in Phędone. Potest & ad Parthos referri, qui iaculo coniecto in hostem, mox equis versis se fuga proripiunt, nec audent cominus congredi. Similimū est huic, quod est apud Ciceronē libro de finibus bonorum quarto: Scrupulum, inquit, abeūti, sed videbimus. Solet enim scrupulus esse molestus ambulantibus. Idem apertius in oratione pro L. Flacco: Flacco vero quid profuit? qui valuit tamdiu, dum huc prodiret. Mortuus est aculeo iam dimisso, ac dicto testimonio.

Dodonæum æs.

Δωδωναῖον χαλκεῖον. id est, Dodonæum cymbalum, aut tintinabulū. In hominem dici consueuit improbæ atque importunæ loquacitatis. Zenodotus citat ex Ariphoro Menādari. Tradit autem in Dodona duas fuisse sublimes columnas, in altera positam peluim æream, in altera pensile pueri simulachrum, flagellum ęreum manu tollentis: quoties autem ventus vehementius flauerit, fieri vt scutica impulsa crebrius lebetem feriat, isq; percussus tinnitum reddat, ad multum etiam temporis resonantem. Alii referunt ad æra Corinthia, quæ prę cæteris clarius tinniāt. Meminit huius adagii Stephanus in dictione Dodone. Iuuenalis ad adagium adlusisse videtur, cum ait:

Tot pariter pelues, tot tintinnabula credas
Pulsari.

muliebrem garrulitatem taxans. Suidas diuersam adagii adfert interpretationem ex Dęmone. Ait enim oraculū Iouis, quod olim erat in Dodona, lebetibus æris vndiq; cinctum fuisse, ita vt inuicem sese contingerent. Itaque necessum erat fieri, vt vno quopiam pulsato, vicissim & omnes resonarent, sonitu per contractum ab aliis ad alios succedente. Durabatq; in longum tempus tinnitus ille, videlicet in orbem redeūte sono. Putatq; parœmiam dictam in sordidos, & quantumuis pusilla de re querulos. Verum Aristoteles hoc commentum vt fictitium refellit, adferens aliud interpretamentum, quod modo retulimus, de columis duabus, & simulachro pueri. Plutarchus in commētario περὶ τῆς ἀδολεσχίας indicat, in Olympia porticum quandam fuisse, ratione mathematica ita compositam, vt pro vna voce multas redderet, atque ob id ἑπτάφωνον. appellatam. Cumq; hac confert homines impendiò loquaces, quos si verbulo tangas, cōtinuo referunt tantum verborum, vt nullus omnino sit garriendi finis. Meminit huius adagionis & Iulius Pollux libro sexto, capite de loquacibus, his verbis. τὸ ἐκ Δωδώνης χαλκεῖον.

Prora, & Puppis.

Πρῶρα καὶ πρύμνη. i. Prora & puppis. M. Tullius libro Familiarium epistolarum vltimo, scribens ad Tyronem suum, parœmiā hanc refert his verbis: Mihi prora, & puppis, vt Gręcorum prouerbium est, fuit à me tui dimittendi, vt rationes meas explicares. Prora itaque, & puppi, summam consilii nostri significamus: propterea quod à prora, & puppi, tanquam à capite, & calce, pendeat tota nauis. Apud Græcos inuenio pronunciatum hoc pacto,

τὰ ἐκ πρώρας, καὶ τὰ ἐκ πρύμνης ἀπόλλυται. id est, A prora pariter, atq; à puppi pereũt: siue, prora pariter ac puppis perit, hoc est, ad internecionem. Philostratus in Heroicis: Ἀλλὰ δεῖ προσδεδέσθαι τῇ νηί, καθάπερ τὸν ὀδυσσέα, εἰ δὲ μή, καὶ τὰ ἐκ πρώρας φασὶ καὶ ἐκ πρύμνης ἀπολεῖται. id est, Sed oportet Vlyssis in morem naui alligatum esse, alioqui & prora, quod dici solet, & puppis perit. Neque dissidet hinc illud Theocriticũ in Encomio Ptolemæi:

Ἀνδρῶν αὖ πτολεμαῖος, ἐνὶ πρώτεσσι λεγέσθω,
Καὶ πύματος καὶ μέσσος. id est,
Ast hominum in numero decantetur Ptolemæus,
Primus, & vltimus, ac medius.

Item Vergilianum illud:

A te principium, tibi desinet.

Huc pertinet, quod Demosthenes pronunciationem, τὸ πρῶτον, τὸ δεύτερον, καὶ τὸ τρίτον esse dixit, vniuersam eloquẽtiam intelligens. Plato De legibus libro 4. ὁ μὲν δὴ θεὸς, ὥσπερ καὶ ὁ παλαιὸς λόγος, ἀρχήν τε καὶ τελευτὴν καὶ μέσα τῶν ὄντων ἁπάντων ἔχων. id est, Iam Deus quidem ipse, quemadmodum vetusto verbo dicitur, tum initium, tum finem, tum medium rerum omnium complectens. Plutarchus in commentario De liberis educandis: ὅτι ἓν πρῶτον καὶ μέσον καὶ τελευταῖον ἐν τούτοις κεφάλαιον ἀγωγὴ σπουδαία καὶ παιδεία νόμιμός ἐστι. id est, Quod vna res, primum & medium, ac postremum hic caput est, proba institutio, legitimaq; eruditio. Aristoteles libro Rhetoricorũ tertio refert ex Alcidamante quodam, qui philosophiam, legum vallum, ac fossam appellarit, omne legum præsidiũ in philosophia situm innuens. At philosophos eam metaphoram tãquam duram ac frigidam damnat: quasi vero non durior sit illa superior, πρώρα καὶ πρύμνη. Verum in oratione seria, fortassis vitiosæ fuerint: in adagiis non itẽ offendit duricies, vt q̃ sæpenumero vel ænigmatum simillima sint, eaq; ferme laudatissima videantur, quæ paullo longius detorta fuerint. Proinde quoties summam totius negotii, & omne momentũ præsidiũq; significabimus, proram & puppim, aut fossam & vallum dicemus. Quibusdam oĩum rationum prora & puppis est pecunia. Aduersus Carthaginiensium vim Scipio fossa pariter, & vallum erat, id est, præcipuum tutamentum.

Nihil ad Parmenonis suem.

Οὐδὲν πρὸς τὴν παρμένοντος ὗν, id est, Nihil ad Parmenonis suem. De æmulatione dictum, quæ longo interuallo abesset ab eo, quod imitaretur. Plutarchus in Symposiacis, quintæ Decadis secundo problemate, quo pacto natũ sit adagium narrat ad hãc fermè sententiam: Parmeno quispiam fuit ex hominum eorum genere, qui nostris ẽt temporibus varias animantium & hominum voces ita scitè imitantur, ac repræsentant, vt audientibus tantum, non etiam videntibus, veræ, non imitatæ voces videantur. Neque desunt, quos hoc artificium maiorem in modum delectet. Parmenon igitur hac arte vulgo vt iucundissimus, ita ẽt celeberrimus fuisse perhibetur: quem cum reliqui conarentur æmulari, ac protinus ab omnibus diceretur illud: εὖ μὲν, ἀλλ' οὐδὲν πρὸς τὴν παρμένοντος ὗν, hoc est, Rectè quidẽ, verũ nihil ad Parmenonis suem, quidã prodiit, veram suculam sub alis occultam gestans. Huius vocem cum populus imitatitiam esse crederet, statimq́ue, sicut solent, reclamarent, τί οὖν, αὕτη πρὸς τὴν παρμένοντος. id est. Quid hæc ad Parmenonis suẽ? vera suæ deprompta, ac propalam ostensa, refellit illorum iudicium: vtpote non ex vero, sed ex imaginatione profectum. Meminit idem Parmenonis ac suis adumbratæ, in commentariis De audiendis poetis. Nec intempestiuiter vtemur hoc adagio, quoties aliquis opinione deceptus, de re perperam iudicat. Veluti si quis epigramma parum eruditum, ac neotericum, supra modum admiraretur, persuasus antiquum esse. Rursum, si quod antiquum esset & eruditum, ceu nuperum damnaret. Tantum enim valet hæc imaginatio, vt eruditissimis etiam viris in iudicando imponat.

Syncretismus.

Συγκρητισμός Cretico prouerbio dicebatur, quoties fieret, vt qui modo videbantur hostes acerrimi, repente in summam concordiam redigerentur. Id quod frequẽter euenire solet, maxime si quando malum aliquod inciderit vtrisque commune. Plutarchus in commentario, Περὶ φιλαδελφίας, id est, de fraterna charitate, recenset, simulque explicat parœmiã his verbis: Ἔτι ταύ-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

νων ἐκεῖνο δεῖ μνημονεύειν ἐν ταῖς πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς διαφοραῖς, καὶ φυλάττειν τὸ τοῖς φίλοις αὐτῶν ὁμιλεῖν καὶ πλησιάζειν τότε μάλιστα, φεύγειν δὲ τοὺς ἐχθροὺς καὶ μὴ προσδέχεσθαι, μιμουμένους αὐτὸ τοῦτο τὸ Κρητῶν, οἳ πολλάκις στασιάζοντες ἀλλήλοις καὶ πολεμοῦντες, ἔξωθεν ἐπιόντων πολεμίων διελύοντο καὶ συνίσταντο. καὶ τοῦτο ἦν ὁ καλούμενος ὑπ᾽ αὐτῶν συγκρητισμός. i. Praeterea oportebit & illud meminisse, fratribus inter se dissidentibus, obseruareque vt potissimum eo tempore consuetudinem habeas & conuictum cum illorum amicis. Rursum: Inimicos fugias, neque admittas ad familiaritatem, illud videlicet Cretensiũ exemplum sequutus, qui frequenter cum factionibus, & bellis intestinis inter sese pugnarent, inuadentibus aliunde hostibus, omissa contentione coniuncti sunt: atque is erat, quem illi syncretismum appellabãt. Hactenus Plutarchus. Simile quiddam refert de Sudracis & Mallis Quintus Curtius libro 9. quos aliàs bella re inter se solitos, periculi societas iunxerat, imminente Alexandro. Pertinet huc, quod aliàs ex Aristotele referemus: συνάγει τοὺς ἀνθρώπους τὰ κακά. id est, Conciliant homines mala. Adagium rectè accõmodabitur & in illos, qui amicitiam ineunt: non quòd sese ex animo diligãt, sed quòd alter alterius opis egeat: aut quo veluti coniunctis copiis communem inimicum pessundent. Refertur & ab Apostolio quodam Byzantino, recentissimo apud Graecos prouerbiorum coaceruatore.

Qui circa salem, & fabam.

Περὶ ἅλα καὶ κύαμον. id est. Iuxta salem, & fabam. In eos dicebatur, qui se simularent scire quod nescirent. Siquidem diuini responsuri, fabam, & salem apponebãt. Vnde qui inter sese de rebus arcanis communicarẽt, τοὺς περὶ ἅλα καὶ κύαμον appellabant. Ad hunc quidem modum scriptum legitur in Diogeniano, reliquisque Graecarum paroemiarum collectoribus. Verum Plutarchus in Symposiacorum problematum decade quarta, nõ fabam, sed cuminum scribit, nisi fortè deprauatus est codex: Ἐκεῖνο δὲ πως ὑμᾶς λέληθε τοὺς περὶ ἅλα καὶ κύμινον, ὅτι τὸ μὲν ποικίλον ἐστι, τὸ καὶ ἥδιον. id est. At illud fortasse vos fugit, quod aiunt, qui iuxta salem, ac cuminum, quòd illud quidem lautius, hoc suauius. Rursum eiusdem operis decade quinta: Ἐζήτει Φλῶρος ἑστιωμένων ἡμῶν παρ᾽ αὐτῷ τίνες ἂν εἶεν οἱ περὶ ἅλα καὶ κύμινον ἐν παροιμίᾳ λεγόμενοι. id est. Quęrebat Florus, cũ apud ipsum coenaremus, quinam essent, qui in prouerbio iuxta salem & cuminum dicerentur. Apollophanes autem grãmaticus sic eam quaestionem dissoluit, vt dicat adagium summam familiaritatem significare. Siquidem qui magnopere inter se familiares sunt, hi vel saltem vel cuminũ vnà coenant, neque requirunt apparatum vllum ciborum. Vnde & ille iocus est Octauii Caesaris ad quendam, à quo fuerat conuiuio perparco, frugalique acceptus: Nesciebam me tibi esse tam familiarem. Huc pertinet etiam illud, quod suo loco referemus: ἅλα καὶ τράπεζαν μὴ παραβαίνειν. id est, Non oportet transgredi salem, & mensam, hoc est, amicitiae ius, quod his rebus conciliatur, non est violandum. Porrò salis nomine frugalem victum innui, passim ex poetis licet cognoscere. Horatius in Odis:

Viuitur paruo bene, cui paternum
Splendet in mensa tenui salinum.

Idem in Sermon.

Modò sit mihi mensa tripes, &
Concha salis puri.

Verũ in diuinationibus videtur magis religionis causa solitus apponi. Cur autem hic honos sali potissimum sit habitus, quaeritur apud Plutarchum in eo, quem modò citaui, loco. Nam & Homerus salem diuinũ appellat, & Plato scripsit salem rebus diuinis amicissimũ, familiarissimumq;. Proinde Aegyptii honoris causa prorsum à sale abstinent, adeo vt ne panibus quidẽ vescantur sale conditis. Tametsi Plutarchus arbitratur Aegyptios hac gratia potius abstinuisse, si quando pure viuere vellent, quòd praecipue libidinem iritare putetur, idque propter calorem. Praeterea non est veri dissimile, illos abdicasse sibi salem, tanquam condimentum omnium suauissimum, ita vt non immeritò, opsoniorum opsonium appellari possit. Nam sunt qui hac de causa salem gratiam nominarint, quòd circa hunc omnia videantur insipida, ingrataq;. Quanquàm illud maxime diuinum in se sal habere videtur, quòd à corporibus vita destitutis putrefactionem ac tabem arcet, neque sinit prorsum interire, diu morti velut resistens, animaeq;, quoad licet, vice fungens. Huius vt est officium animantia tue-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

ri, continereque, neque ſinere compaginē dilabi: itidem ſal, animæ exemplo, cohibet corporum harmoniam ad tabem tendentium, & membrorum inter ſeſe amicitiam conſeruat. Hac eadē ratione fulguris ignē ſacrum, ac diuinum arbitramur, ꝙ ictorum corpora multo tempore perdurent, neq; putreſcant. Habet & illud quaſi diuinum ſal, quòd vim quandam gignendi genuinam habere credatur, vel hoc argumento, ꝙ, ſicuti paullo ſuperius dictum eſt, ſeminalem vigorem expergefacit, acuitque. Proinde qui canibus alendis dant operam, ſalſis carnibus ac ſalſamentis eos paſcunt, quo ad gignendum reddantur alacriores. Accedit huc, quòd è nauibus marinis immenſa muriū vis ſoleat enaſci. Neque deſunt qui dicant, mulieres etiam citra virilem operam fieri grauidas, ſi ſalem lingant. Pręterea putant huc adluſiſſe poetas, qui non ſine cauſa finxerūt Venerem genituræ principem, è ſalo natam fuiſſe, quam etiam ἁλιγενῆ, id eſt, ſaligenam cognominant. Quin iidem deos omneis marinos fœcundos, & plurimorum liberorum progenitores faciunt. Denique nullum eſt animal, neque terreſtre, neque volatile, perinde fœcundum, vt ſunt oīa marina. Huiuſmodi fermè multa de ſale diſſeruntur apud Plutarchum.

Duabus ancoris fultus.

Ἐπὶ δυοῖν ὁρμεῖ, id eſt, Duab⁹ nixus in portu ſedet, ſubaudiendum ancoris. De firmis & immotis, & qui rem ſuam probe conſtabilierunt. Ductum à nauibus intra portum tutò manentibus, à prora ſimul, & à puppi proiectis ancoris. Meminit Ariſtides in Panath. Ab eadem metaphora ductum eſt, qđ aduerſus Cteſiphontem dixit Demoſthenes: Οὐκ ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὁρμεῖ τοῖς πολλοῖς, ſubaudiendum ἀγκύρας, id eſt, Haud eadem ancora nixus eſt, qua vulgus hominum.

Sine capite fabula.

Ἀκέφαλος μῦθος, id eſt, Sine capite ſermo, dicitur imperfectus, ac mutilus. Plato lib. de Legibus ſexto: Οὔκουν δ' ἰπυλέγων γε ἂν, μῦθον ἀκέφαλον ἑκὼν καταλίποιμι, πλανώμενος γὰρ ἂν ἅπαντῃ τοιοῦτος ὢν, ἄμορφος φαίνοιτο. id eſt, Nequaquam profecto, poſtea quàm dicendi parteis ſuſcepi, ſermonem abſque capite libens reliquerim. Etenim ſi oberrans talis occurrat alicui, fœdus videretur. Rurſus in Gorgia: Ἀλλ' οὐ δὲ τοὺς μύθους φασὶ μεταξὺ θέμις εἶναι καταλείπειν, ἀλλ' ἐπιθέντας κεφαλὴν ἵνα μὴ ἄνευ κεφαλῆς περιίῃ. id eſt, At ne ſermones quidem interim aiunt fas eſſe deſerere, quin potius imponēdum illis caput, ne ſine capite obambulent. Fortaſſis adluſit ad id, quod refert Plutarchus in dialogo De defectis oraculis. Apud Creteſes feſtum quoddam nouis, & abſurdis cæremoniis agebatur, oſtēſo hominis ſimulacro ſine capite. Hunc aiebant Homerioni patrem fuiſſe, qui conſtuprata per vim Nympha, ſine capite fuerit repertus. Prouerbium refertur à Zenodotto.

Inter ſacrum, & ſaxum.

Tyndarvs apud Plautū, alter è captiuis, cum iam proditis dolis eſſet deprehēſus, nec haberet, quanam arte poſſet elabi: Nunc ego, inquit, omnino occidi. Nunc ego inter ſacrum, ſaxumque ſto, nec quid faciam ſcio. Apuleus Aſini ſuo libro vndecimo: Plurimum ergo duritia paupertatis intercedente, quod ait vetus prouerbium, inter ſacrum, & ſaxum poſitus cruciabar. Explicat autem Apuleius allegoriā adagii, videlicet adludens ad ſacerdotium, cui erat initiandus, & paupertatem ſaxo duriorē, per quam nō ſuppetebant ſumptus. Sumptum apparet ex priſcis fęderis feriendi cæremoniis, in quibus Fecialis porcum ſaxo feriebat: hæc interim pronuncians: Qui prior populus fœdus rumpet, Iupiter ita eum feriat, quemadmodum ego porcum hoc lapide ferio. Sed vndecunque fluxit adagium, ſatis liquet dici ſolitum in eos, qui perplexi, ad extremum periculum rediguntur.

Inter malleum, & incudem.

Μεταξὺ τῶν ἄκμονος καὶ σφύρας, id eſt, Inter incudem, & malleum. Huic non diſſimile refertur ab Origene, his quidem verbis: nam Græca deſideramus: Iam quoddam eſt apud nationes tritū vulgi ſermone prouerbium, vt de his, qui anxietatibus, & ingentibus malis premuntur, dicant: Inter malleum ſunt, & incudem.

In acie nouaculæ.

Nec abhorret à ſuperioribus illud, quod ab Homero ſumptum, maximiſque celebratum auctoribus, in adagionem abiit: ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς, id eſt, In nouaculæ cuſpide, ſiue

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

ſiue acie, pro eo quod in ſummo diſcrimine. Sic.n.i Iliadis decimo loquitur Neſtor.

Νῦν γὰρ δὴ πάντεσσιν ἐπὶ ξυροῦ ἵσταται ἀκμῆς
Ἢ μάλα λοιγρὸς ὄλεθρος ἀχαιοῖς ἠὲ βιῶναι. i.
Nũc etenim cũctis ſita res ĩ cuſpide ferri ẽ,
Viuãt ne, an triſti exitio abſumant Achiui.

Sophocles in Antigone:

φρόνει βεβλὼς ἂν νῦν ἐπὶ ξυροῦ τύχης

Sunt autem Tireſiæ vatis verba, Creontem admonentis, vt ſapiat in tanto conſtitutus periculo. Rurſum in epigrammatibus.

Εὐρώπης ἀσίης τε δορυσθενέες βασιλῆες,
Ὑμῖν ἀμφοτέροισιν ἐπὶ ξυροῦ ἵσταται ἀκμή. i.
Europæ, atq; Aſiæ reges Mauorte potẽtes
Nũc vobis vtriſq; nouaclę ĩ acumine res ẽ.

De Menelao, ac Paride, ſingulari certamine decernẽtibus, vter Helena potiretur. Theocritus in Dioſcuris:

Ἀνθρώπων σωτῆρας ἐπὶ ξυροῦ ἤδη ἐόντων. i.
Certa ſalus hominum iam ferri in cuſpide ſtantum.

Sumptum videtur à circulatoribus, qui in cuſpide gladiorum ingrediuntur: aut ab iis, qui ferrum manu cõtrectant: vt admonent in hunc auctorem edita ſcholia.

Res in cardine.

Hvic non omnino diuerſum eſt illud: Res eſt in cardine. quod Seruius prouerbiũ eſſe admonuit, enarrãs illud Maronis:

Haud tanto ceſſabit cardine rerum.

Putatq́ue perinde valere, quaſi dicas: Res eſt in articulo. M. Tullius: In eo cardo rei vertitur, dixit, pro eo, quod eſt, ex hoc tota res pendet. Quintilianus libro duodecimo: Nam, vt taceam de negligentibus, quorum nihil refert, vbi litiũ cardo vertatur. Idem libro quinto: Nam ſi fatetur, multis ex cauſis potuit cruenta eſſe veſtis: ſi negat, hic cauſæ cardinem ponit, in quo ſi victus fuerit, etiam in ſequentibus ruit. Sumptũ ab oſtiis, quæ cardinibus ſuſtinentur, voluunturq́ue.

Nouacula in cotem.

Ξυρὸς εἰς ἀκόνην, id eſt Nouacula in cotem. Dici ſolitum in hos, qui fortè in eas res inciderunt, in quas minime volebant. Neq; nouacula poteſt incõmodius cadere, quam ſi in cotem incurrat. Ab hoc non ita multum abhorret illud Horatianum.

- Et fragili quærens illidere dentem,
Infringet ſolido.

Rectè accommodabitur & in eum, qui lædendi cupidus, tandem hominem nactus eſt, à quo viciſſim lædatur, cum illi nocere non poſſit. Siquidem nouacula, ſi in molle quippiam inciderit, diſſecat: ſi in cotem, retunditur. Huc reſpexit Tarquinius, qui dixit ſibi in animo eſſe, vt Actius Nauius augur nouacula cotem diſcinderet, ſignificãs in cotem nihil poſſe nouaculam, quanquam ab augure factum, quod ille fieri poſſe non credebat, refert Liuius libro primo.

Caliga Maximini.

Caliga Maximini, vulgò dictitatũ eſt, in homines inſulſos, & immodicæ proceritatis. Id adagii refert Iulius Capitolinus, in vita Maximini Imperatoris. Nam cum eſſet, inquit, Maximinus pedũ, vt diximus, octo propè ſemis, calciamẽtum eius, id eſt, campagium regium, quidam in luco, qui eſt inter Aquileiam & Arziam poſuerunt, quod conſtat pede maius fuiſſe hominis veſtigio, atque mẽſura. Vnde etiam vulgo tractum eſt, cum de longis, atq; ineptis hominibus diceretur: Caliga Maximini. Hactenus Iulius. Ergo prouerbium rectius vſurpabitur, ſi cum odio contemptuve dicatur, propterea quòd is Maximinus, vnde natũ eſſe conſtat, inuiſiſſimus eſſet pariter & populo Romano, & Senatui: quippe Thrax natione, deinde ſordido genere, poſtremo moribus barbaris, ac feris. Quinetiam nũc homines inſignitę proceritatis vulgo malè audiunt, tanquam ſocordes, atque inertes.

Clematis Aegyptia.

Hvic confine eſt, quod à Phalereo Demetrio refertur, κληματὶς αἰγυπτία, id eſt, Clematis Aegyptia: Id ait ioco dici ſolitum in eos, qui corpore præter modum procero, atque atro colore eſſent: natum haud dubie ab eius herbæ ſpecie, de qua meminit Dioſcorides libro quarto. Plinius libro 24. cap. 15. Itali, inquit, centunculum vocant, roſtratis foliis, ad ſimilitudinem capitis penulatum iacens in aruis. Græci autem clematidem appellant. Sed cum clematidis multæ ſint ſpecies, quas inibi recenſet Plinius, vna duntaxat prouerbio locum feciſſe videtur, ea nimirũ, quæ clematis Aegyptia cognomine dicitur. Dicitur autem, quòd hanc maximè gignat Aegiptus, folio lauri longo tenuiq;, aduerſus ſerpentes & priuatim

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

tim aspides, ex aceto pota efficax, quæ eadē ab aliis daphnoides, ab aliis polygonoides vocatur. Laertius in vita Zenonis, ex auctoritate Appollonii scribit, Zenonem gracili fuisse corpore, statu procero, atra cute. Deinde auctorem citat Chrysippum, qui in secundo prouerbiorum suorum libro scripserit, ob eam causam, à quodam clematidē Aegyptiam fuisse dictum.

Res ad triarios redijt.

ROMANVM extat adagium, elegans cum primis, & annotandum. Res ad triarios rediit. Eo licebit vti cum significabimus rem eo periculi redactam esse, vt extremo conatu, summisq; viribus sit enitendum, & ad suprema confugiendum consilia, quibus si nihil proficiatur, iam nihil reliquum esse videatur, vnde subsidium sperare possis. Veluti si in disceptatione quapiam litteraria, mediocribus ambigentibus, ad vnum aliquem summæ doctrinæ virum rem deferre cogeremur. Aut in ancipiti negocio, potentissimorum amicorum opem implorare cō pelleremur, quos non nisi maxima quadā ducti necessitate soleamus interpellare. Denique si cum vulgaribus illis consiliis res explicari nequit, ad nouum aliquod & egregie callidum confugitur. Quemadmodum Terentianus ille Phormio in sui nominis fabula, cum significaret neque in Antiphone, neque in Phædria, neque in Geta satis esse præsidii ad retundendam senis sæuitiā: Ad te, inquit, Phormio summa redit. Natum est adagium à ratione, modoque componendi Romani exercitus. Refertur autem pariter, & explicatur à T. Liuio, primæ decadis lib. 8. cuius verba libuit subscribere: Postremo in plureis ordines acies distribuebatur. Ordo enim sexagenos, siue vt alii legunt, sexcenos milites, duos centuriones, vexillarium vnum habebat. Prima acies hastati erant, manipuli quindecim distantes inter se modicum spatium. Manipulus leueis vicenos milites, aliam turbam scutatorum habebat. Leues autem, qui hastam tantum, gęsaque gererent, vocabātur. Hæc prima frons in acie, florem iuuenum pubescentium ad militiam habebat. Robustior inde ætas totidem manipulorum, quibus principibus est nomen. Hos sequebantur scutati omnes, insignibus maxime armis. Hoc triginta manipulorum agmen, antepilanos appellabant, quia sub signis iam alii quindecim ordines locabantur: ex quibus ordo vnusquisque tres partes habebat. Earum vnam quanque primumpilum vocabant. Tribus ex vexillis constabat. Vexillum centū octoginta tres, vt alii, sex homines erant. Primū vexillum triarios ducebat, veteranū militem spectatæ virtutis. Secundum rorarios minoris roboris ætate factisq;. Tertiū accensos, minimæ fiduciæ manum. Eò & in postremam aciem reiiciebantur. Vbi his ordinibus exercitus instructus esset, hastati omnium primi pugnam inibant. Si hastati profligare hostem non possent, pedetpresso eos retrocedentes, in interualla ordinum principes recipiebant. Tum principum pugna erat, hastati sequebātur. Triarii sub vexillis cōsidebant, sinistro crure porrecto, scuta innixa humeris, hastas subrecta cuspide in terram fixas, vt haud secus quàm vallo septa inhorreret acies, tenentes. Si apud principes quoque haud satis prospere esset pugnatum, à prima acie ad triarios sensim referebantur: inde rem ad triarios redisse, cum laboratur, prouerbio increbruit. Triarii consurgētes, vbi in interualla ordinum suorum principes & hastatos recepissent, extemplò cōpressis ordinibus velut claudebant vias, vnoq; continente agmine, iam nulla spe post relicta, in hostem incidebant. Id erat formidolosissimum hosti, cum velut victos insecuti nouam repente aciem exurgentem auctā numero cernebant. Hactenus T. Liuius, cuius ex verbis satis liquere prouerbium, vt nostra interpretatione iam non sit opus. Item Vegetius de re militari lib. 2. declarat post omnes acies solere collocari triarios, omni armorum genere instructos, qui genu posito subsidebant: vt si primam aciem vinci contigisset, ab iis integrato prælio victoria repararetur. Modestus in libello de vocabulis rei militaris: Sextus, inquit, ordo post omneis à firmissimis & scutatis, & omni genere armorū munitis, bellatores tenebat, quos antiqui triarios appellabant. Hi vt requieti & integri acrius inuaderent hostes, post vltimas acies sedere consueuerunt, & si quid in primis ordinibus accidisset, de eorum viribus reparaturis spes tota pendebat. Flauius Vopiscus in vita Firmi imperatoris, indicat robustissimum quenque militem in triarios allegi solitum, docens eum neruis robustissimis

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

simis fuisse, hoc argumento, quòd triarium quoque vinceret.

Sacram ancoram soluere.

HVIC finitimum est illud, quod apud Græcos celebratur: ἱερὰν ἄγκυραν χαλάζειν, id est, Sacram soluere ancoram, quoties ad extrema præsidia confugitur. Translatum à nautis, qui maximam, ac validissimam ancorā sacram vocant, eamq; tum demum mittūt cum extremo laborant discrimine. Lucianus in Ioue tragœdo: Ἄκουσον δὴ ἱερὰν φασὶν ἄγκυραν, καὶ ἣν οὐδεμιᾷ μηχανῇ ἀποῤῥήξεις. id est, Audi iam sacram, vt aiunt, ancoram quamque nulla vi queas abrumpere. Sic enim appellat argumentū insolubile. Rursum Drapetis: Ἔδοξεν οὖν σκοπουμένοις τὴν ὑστάτην ἄγκυραν, ἣν ἱερὰν, οἱ ναυτιλλόμενοί φασι, καθιέναι. id est, Visum est igitur re perpensa, extremam ancoram, quam nautę sacram nominant, demittere. Rursum in Apologia: Μία μοι ἴσως ἐκείνη ἄγκυρα ἔτι ἄβροχος. id est, Mihi fortassis vna illa ancora adhuc superest integra: id est, Illud mihi adhuc superest, quò possim confugere. Euripides in Helena:

Ἄγκυρα δή μου τὰς τύχας ὀχεῖ μόνη. id est,
Mihi ab vnica fortuna pēdet ancora, hoc est, Vna dūtaxat spes mihi superest. Aristides in Themistocle: Καὶ ὥσπερ τῆς ἱερᾶς ἀγκύρας τῆς ἐκείνου φωνῆς ἐχόμενοι. i. Ac velutà sacra ancora de illius voce pendentes.

Mouebo talum à sacra linea.

IDEM pollere putat Diogenianus, κινῶ τὸν ἀφ' ἱερᾶς: id est, Sacræ lineæ talum moueo. De iis, qui extrema parant experiri. Id Iulius Pollux libro nono exponens, ait à ludo quopiam tesserarum natum esse adagium. Lusum autem fuisse huiusmodi, vt vtrique ludentium essent calculi quinque, totidem impositi lineis: vnde & Sophocles dixerit: πέσσα πεντέγραμμα, id est, tesseræ quinque linearum. Inter eas lineas, vtrinq; quinas, vnam fuisse mediam, quam sacrā vocabant: vnde qui talum mouisset, is sacræ lineæ calculum mouere dicebatur. Id vero non fiebat, nisi cum res posceret, vt ludens ad extrema confugeret auxilia. Vsurpat hoc adagium Plato lib. de Legibus quinto: καθάπερ πεττῶν ἀφ' ἱεροῦ. id est, Tanquam à sacra tessera. Plutarchus in libro, qui inscribitur: An seni sit gerēda Resp. Τελευταίαν ὥσπερ τὴν ἀφ' ἱερᾶς ἐπάγουσιν ἡμῖν τὸ γῆρας. id est, Postremam nobis, tanquam à sacra linea senectam allegant, hoc est, veluti causam grauissimam. Idem commentario de comparatione terrestrium ac marinorum: Φέρε κινήσαντες τὴν ἀφ' ἱερᾶς, βραχέα περὶ θειότητος αὐτῶν καὶ μαντικῆς εἴπωμεν. id est, Age moto talo à sacra linea, paucis de diuinitate eorum, & diuinatione dicamus. Rursum idem aduersus Colotam Epicureum: Εὐθὺς οὖν τὸν ἀφ' ἱερᾶς κεκίνηκεν ὁ Κολώτης. id est Protinus igitur talum à sacra mouit Colotes, hoc est, statim id quod est grauissimum, aggressus est, vt impugnaret Apollinis de Socrate iudicium. Idem in vita Martii Coriolani de ciuitate Romana ob Coriolani minas perturbata: ἄρας τὴν ἀφ' ἱερᾶς ἀφῆκεν. id est, Sublatam à sacra linea tesseram misit. Desperatis enim rebus ad Deorum religionem confugiebat, supplicatum missis sacrificiis, æditius, initiatoribus, auguribus, &c. Huc adlusit & Theocritus in Bucoliastis.

Καὶ τὸν ἀπὸ γραμμᾶς κινεῖ λίθον. id est,
Atque à lineola lapidem mouet, de quo nobis & alias facta mentio.

Nudior Leberide.

Γυμνότερος λεβηρίδος, id est, Nudior leberide, de vehementer tenuibus. Leberis enim serpentis exuuium significat, quo nihil esse potest inanius. Accidit autē hoc omnibus fere, quæ cortice integuntur, sed molliore: velut stellioni, lacertę, pręcipue serpentibꝰ, atque hæc fermè bis exuunt, vere, & autumno, prætertim vipera. Serpenti primum ab oculis incipit decedere pellis, ita vt obcæcari videatur iis, qui rem nō intelligunt: atque vna nocte & die, senectus tota exuitur à capite vsque ad caudam. Ex insectis reiuuenescunt silpha, & culex, eaque quorum pennæ vaginis obteguntur, vt scarabei, itē locustę & cicadę. In genere marinorū exuit & cancer, idq; sępius anno. Atque hoc exuuium Græcis etiam σῦφαρ dicitur, cuius mira sentitur tum leuitas, tum siccitas, vniuerso humore in nouum fœtum consumpto, auctor Aristoteles lib. de natura animātium octauo. Ait Suidas Liberidem hominem fuisse supra modum pauperem: ita vt vulgari sermoni locū fecerit. Athenęus in Dipnosophistis: σαυτὸν ἀποφαίνεις κενότερον λεβηρίδος. id est: Ostendis teipsum inaniorem leberide.

Qui

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Qui quæ vult dicit, quæ non vult audiet.

Si dixeris quæ vis, quæ non vis audies. Diuus Hieronymus in Rufinum nominatim prouerbii loco citat: Nihilque super hoc audies, inquit, nisi illud è triuio, cum dixeris quę vis, audies quę non vis. Terentius in Andria.

Si mihi pergit quæ vult dicere, quę non vult audiet.

Rursum in prologo Phormionis:

Benedictis si certasset, audisset bene.

Eòdem adlusit in prologo Andriæ:

Desinant maledicere, male facta ne noscant sua.

Obscurius etiam in prologo Eunuchi: Tum si quis est, qui dictum in se inclementius existimet esse, sic existimet, sciat responsum non dictum esse. Responsum enim vocat, conuicium conuicio redditum. Primus huius adagii pater Homerus fuisse videtur apud quem hic versus est in Iliadis Y.

Ὁπποῖόν κ' εἴπησθα ἔπος, τοῖόν κ' ἐπακούσαις. id est,

Talia dicentur tibi, qualia dixeris ipse.

Item Hesiodus lib. cui titul⁹, Opera & dies,

Εἰ δέ κε κακὸν εἴποις τάχα κ' αὐτὸς μεῖζον ἀκούσαις. id est,

Fors male dicenti, dicentur plura vicissim.

Rursus in eodem:

-Εἰ δέ κεν ἄρχῃ,
Ἤτι ἔπος εἰπὼν ἀποθύμιον, ἠέ καὶ ἔρξας
Δὶς τόσα τίννυσθαι μεμνημένος. id est,
-Si quod prior ipse,
Aut verbum, aut factum, dicas ve geras ve molestum.
Ad te cum duplici rediturū fœnore noris.

Euripides in Alcestide:

-Εἰ δ' ἡμᾶς κακῶς
Ἐρεῖς, ἀκούσῃ πολλὰ κοὐ ψευδῆ κακά. id est,
-Si dixeris nobis male.
Mala inuicem per multa, nec falsa audies.

Longe venustius idem extulit Sophocles citante Plutarcho:

Φιλεῖ γὰρ γλῶτταν ἐκχέας μάτην.
Ἄκων ἀκούειν οὓς ἑκὼν εἴπῃ λόγους. id est,
Etenim solet qui dicta temere iecerit,
Audire nolens verba, quæ dixit volens.

Refertur ex Sophocle:

Φιλεῖ δέ πολλὴν γλῶσσαν ἐκχέας μάτην,
Ἄκων ἀκούειν οὓς ἑκὼν εἶπεν κακῶς. id est,
Qui multa temere verba fudit, is solet
Audire nolens quę volens dixit male.

Quinetiam his nostris temporibus eiusdi quiddam vulgo dictitant: Vt salutabis, ita & resalutaberis: hoc est, vt tua fuerit oratio, ita tibi respondebitur. Plautus Contumeliam si dices, audies. Cęcilius in Chrysio apud Gellium: Audibis male, si male dicis mihi. Eodem pertinet Euripideum illud apud auctores passim obuium: Ἀχαλίνων στομάτων, ἀνόμου τ' ἀφροσύνης τὸ τέλος δυστυχία. id est, In frenis oris, & iniquę vecordię finis seu vectigal calamitas. Celebratur & hoc inter Chilonis apophthegmata: Μὴ κακολογεῖν τοὺς πλησίον, εἰ δὲ μή, ἀκούσεσθαι ἐφ' οἷς λυπήσεσθαι. id est, non esse maledicendū iis quibus cum agimus; alioquin audituros, quę molestiam adferant. Huc arbitramur asscribēdum versiculum, quem Quintilianus vt vulgo iactatum citat:

Nec male respondit, male enim prior ille rogarat.

Serò sapiunt Phryges.

Hoc prouerbium ex vetustissima tragędia Liuii Andronici mutuo sumptum est, quę inscribitur: Equus Troianus: Serò sapiūt Phryges. Vsurpatur à Cicerone in epistolis familiaribus, in equo, inquit, Troiano scis esse: sero sapiūt Phryges. Conuenit in eos, quos stulte factorum serò pęnitet. Si quidē Troiani tot iā acceptis cladibus, vix decimo demum anno restituenda Helena consultare cœperunt: quam si statim initio reposcēti Menelao reddidissent, innumerabilibus sese calamitatibus subduxissent, Euripid. in Oreste:

Ὀψέ γε φρονεῖς εὖ, τότε λιποῦσ' αἰσχρῶς δόμους. id est.
At nunc profecto serius sapis bene,
Cum tunc penates turpiter reliqueris.

Nam verba sunt ad Helenam Electrę. Refertur & à Festo Pompeio prouerbii titulo. Demades auctore Plutarcho dicere solebat, Athenienses nunquàm decernere pacem, nisi pullis vestibus indutos, innuens eos bel landi cupidiores, quàm sat esset nec nisi clade suorum admonitos de pace cogitare.

Piscator ictus sapiet.

Eandem habet sententiam illud apud Gręcos celebratissimū: ἁλιεὺς πληγεὶς νόον οἴσει. id est, Piscator percussus sapiet. Idq; ferūt ab huiusmodi quodā euentu natum: Cum piscator quispiā piscibus, quos intra

retene-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

rete tenebat, manum admouisset, atque à ſcorpio piſce feriretur, ictus, inquit, ſapiã. Itaq; ſuo malo doctus, cauit in poſterum. Plinius libro trigeſimoſecundo demoſtrat id eſſe peculiare draconi, & ſcorpio piſci, vt lædant aculeis, ſi manu tollatur. Zenodotus ait parœmiã extare apud Sophoclem.

Factum ſtultus cognoſcit.

IDEM aliter effertur ab aliis, ῥεχθὲν δέ τε νήπιος ἔγνω, id eſt, Rem peractam ſtultus intellexit. Sumptum eſt autem ex Homero, qui pluribus locis hanc vſurpauit ſententiam. Vt in Iliados P. & Υ.

- Μήτε ἀντίος ἵστασ᾽ ἐμοῖο.
Πρὶν τι κακὸν παθέειν ῥεχθὲν δέ τε νήπιος ἔγνω. i.
- Mihi obuius ire caueto, prius quàm
Noxæ aliquid capias: nam factum nouit
& excors.

Huc adluſit Euripides in Bacchis:
Κακοῦ γὰρ ἐγγὺς ὢν ἐμάνθανεν. id eſt,
Nam didicit affinis malo.
De Pentheo, qui ſero, nec niſi ſua pernicie doctus, cœpit reuereri Bacchũ. Neque huic diuerſum eſt, quod admonet ſenarius ille, inter Græcanicas ſententias celebris:
Ηι δ᾽ ἐ μετάνοια γίγνετ᾽ ἀνθρώποις κρίσις. id eſt,
Tum iudicant homines, vbi iã pœnitet.
Eodem pertinet Vergilianum illud,
Diſcidite iuſtitiam moniti, & non temnere diuos.
Item illud Demoſthenicum: Non emo tanti pœnitere. Vnde perquàm eleganter Fabius apud Titum Liuium, euentum, ſtultorum magiſtrum appellat: Nec euētus docet hoc, inquiens, qui ſtultorum magiſter eſt, ſed ratio. Plinius in Panegyrico, quem Traiano dixit, huiuſmodi ſeram & infrugiferam prudentiam, miſeram vocat: Terror, inqt, & metus & miſera illa ex periculis facta prudẽtia, monebat vt à rep. (erat autem omnino nulla reſpub.) oculos, aures, animos auerteremus.

Malo accepto ſtultus ſapit.

PAVLO diuerſius extulit Heſiodus, eandem tamen ſentẽtiam, cum ait in libro, cui titulus: Opera, & dies:
- Δίκη ὑπὲρ ὕβριος ἴσχει,
Εἰς τέλος ἐξελθοῦσα, παθὼν δέ τε νήπιος ἔγνω. id eſt.
- Tandem ſua pœna nocentem.
Cõſeqtur, paſſusq; ſapit tũ deniq; ſtult⁹.

Ad quam ſententiam videtur adludere, & Homerus in Iliados Ψ. ἵνα γνοίης ἀποτίνων, id eſt, Vti tuo damno cognoſcas. Plato in Sympoſio: ἃ δὴ καὶ σοι λέγω, ὦ ἀγάθων μὴ ἐξαπατᾶσθαι ὑπὸ τῶν ἡμετέρων παθημάτων γνόντα δὲ εὐλαβηθῆν, καὶ μὴ κατὰ τὴν παροιμίαν ὥσπερ νήπιον παθόντα γνῶναι. id eſt, Quæ ſane tibi quoque dico Agathon, ne ab hoc fallaris, ſed excognitis his, quæ nobis acciderunt, caueas: nec iuxta prouerbium veluti ſtultus poſt acceptum malum ſapias. Huc referendum & Plautinum illud in Mercatore: Feliciter is ſapit, qui alieno periculo ſapit. In eandem ſententiam Tibullus Elegiarum lib. tertio:
- Felix quicunque dolore
Alterius, diſces poſſe carere tuo.
Huc adludunt & illæ ſero ſapientium voces: Nunc ſcio quid ſit amor. Nunc ego & illam ſceleſtam, & me miſerum eſſe ſentio. Ah, vix tandem ſenſi ſtolidus. Videtur adagiũ ex illa vetuſtiſs. fabula manaſſe, de duobus fratrib⁹, Prometheo, atq; Epimetheo, quæ quidem refertur apud Heſiodum, ad hanc fermè ſententiam: Iupiter iratus Prometheo propter ignem furto ſublatũ è cœlo, ac mortalibus redditum: cupienſq; illum ſimili retaliare dolo, Vulcano negociũ dat, vt è luto puellæ ſimulacrum quãto maximo poſſet artificio fingat. Id ſimulatq; factum eſt, ſingulos Deos, deaſque monet, vt ei ſimulachro ſuas quiſque dotes adiungerent. Vnde & virgini Pandoræ nomen affictum apparet. Hanc igitur omnibus formæ, cultus, ingenii, linguæque dotibus cumulatam, Iupiter cũ pyxide pulcherrima quidem illa, ſed intus omne calamitatum genus occulente, ad Prometheum mittit. Is recuſato munere, fratrem admonet, vt ſi quid muneris ſeſe abſente mitteretur, ne reciperet. Redit Pandora, perſuaſoq; Epimetheo, pyxidem donat. Eam ſimul ac aperuiſſet, euolantibusque morbis ſenſiſſet Iouis ἄδωρα δῶρα, ſero nimirum ſapere cœpit. Vbi Heſiodus palam ad adagionem adludens ait:
Αὐτὰρ ὁ δεξάμενος ὅτε δὴ κακὸν εἶχ᾽ ἐνόησεν. id eſt,
Accepit: tactusq; malo, tum deniq; ſenſit.
Idẽ ſignificat in Theogonia: Hæc, inquit, peperit προμηθέα
Ποικίλον αἰολομήτιν, ἁμαρτίνοόν τ᾽ ἐπιμηθέα.
Prometheum vafrum nominans, ac variis

instructum

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

instructum consiliis, Epimetheum post erratum sapientem. Vnde & Pindarus in Pythiis, appellat illum ὀψίνοον, quasi serò sapientem. Quod ipsa etiam indicant vocabula. Nam προμηθεὺς Græcis eum significat, cui prius quàm rem aggrediatur, suppetit consilium: ἐπιμηθεὺς, cui re peracta, tum demum consilium in mentem venit. προμηθεύεσθαι, est consilio malis imminentibus occurrere. Lucianus in dialogo quodam, ex comico quopiam citat hunc versiculum dictum in Cleonem, quòd sero, nec nisi confecto negocio saperet.

Κλέων προμηθεύς ἐστὶ μετὰ τὰ πράγματα. i.
Rebus peractis est Cleon Prometheus.

Idem in calce eiusdem dialogi: ἐπὶ τό γε μεταβουλεύεσθαι, ἐπιμηθέως ἔργον, οὐ προμηθέως ἐστίν. id est, Nam illud quidem post rem consulere. Epimethei est, non Promethei. Effertur etiam ad hunc modum parœmia: παρὰ τὰ δεινὰ φρονιμώτερος. id est, Post mala prudentior. Rursum hoc pacto: ἐξ ὧν ἔπαθες, ἔμαθες. id est, vt sententiam magis, quàm verba reddam, Quæ nocent, docēt. At multo consultius est alienis malis prudentiorē reddi, iuxta Græcam sententiam:

Βλέπων πεπαίδευμ' εἰς τὰ τῶν ἄλλων κακά. i.
Aliena spectans, doctus euasi, mala.

Circunfertur & illud nostrati vulgo iactatum: Mortaleis pudore, & iactura doctiores euadere.

Aliquid mali, propter vicinum malum.

LYSIMACHVS apud Plautum in Mercatore. Nunc ego verum esse illud verbum experior, aliquid mali esse propter vicinū malum. Quibus ex Plauti verbis satis liquet, hanc sententiā vulgari sermone fuisse celebratam. Eam Hesiodus eleganter expressit in opere, cui titulus: Opera & dies:

Εἰ γάρ τοὶ καὶ χρῆμ' ἐγχώριον ἄλλο γένηται,
Γείτονες ἄζωστοι ἔκιον, ζώσαντο δὲ πηοί.
Πῆμα κακὸς γείτων ὅσσον τ' ἀγαθὸς μέγ' ὄνειαρ.
Ἔμμορέ τοι τιμῆς, ὅς τ' ἔμμορε γείτονος ἐσθλοῦ.
Οὐδ' ἂν βοῦς ἀπόλοιτ' εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη. id est,

Si qua domi inciderit tibi res, tunc illico omissis
Adsunt vicini zonis. cinguntur at ipsi
Affines. noxa est, vicin⁹ vt improb⁹ ingēs,
Contrà ita maxima commoditas, si commodus adsit.
Deest honor huic, bona quem vicinia deficit, at nec
Intereat bos, ni vicinus vbi improb⁹ adsit.

Neque tantum inter priuatos vicinos hæc sententia locum habet, verumetiam experimentis obseruatum est, populos à vicinis subuersos. Quemadmodū Aetolis & Acarnanibus euenit, qui se mutuis cladib⁹ euerterunt, inter se finitimi. Itē Carthaginiēsibus & Byontinis, quarum historiaū meminerūt Hesiodi interpretes: Huc videt̄ leuiter adlusisse Vergilius in Eclogis, cum ait,

Nec mala vicini pecoris cōtagia lędēt. Et:
Mātua vę miserę nimiū vicina Cremonę.

Admonet autem parœmia, vti bonorū consuetudinem, & consuetudinem expetamus, à malis nos, quàm maxime possumus, abducamus: Proinde scitum est illud Themistoclis apud Plutarchum: qui cum prædium quoddam vēderet, hoc quoque præconem addere iussit, ὅτι καὶ ἀγαθοὺς ἔχει γείτονας. id est, quòd vicinos etiam haberet bonos, quasi vicini commendatione futurum esset longe vendibilius. Neque multum abhorret hinc illud eiusdem Hesiodi carmē:

Πολλάκι καὶ ξύμπασα πόλις κακοῦ ἀνδρὸς ἐπαυρεῖ. id est,
Sępe mali malefacta viri populus luit oīs.

Manus manum fricat.

SOCRATES in Axiocho Platonis ait Prodico sophistæ hunc Epicharmi comici versiculum semper in ore fuisse:

Ἡ δὲ χεὶρ, τὴν χεῖρα κνίζει, δός τι καὶ λάβοις τι. id est,
Affricat manū manus, da quiddam, & aliquid accipe:

videlicet hominis quæstum facete taxans, qui neminem gratis doceret, & à quo se quoq; quæ tum dicturus esset, didicisse affirmabat, at ne id quidem gratuito, imò numerata mercede. Sententia digna tum homine Siculo, tum vafro poeta. Sic enim illū appellat Cicero. Monet autē, neminem fermè mortalium inueniri, qui velit in quēpiā beneficiū collocare, à quo non speret aliquid emolumēti vicissim ad se rediturū, sed officium inuitari officio, beneficium beneficio prouocari. Idē adagiū effertur & hoc pacto: χεὶρ χεῖρα νίπτει, i. Manū manus lauat. Idem pollet vtraque metaphora. Nam mutua commoditas est, quoties vel fricat, vel abluit manus manum. Circumfertur inter Græcanicas sententias huiusmodi

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

huiusmodi distichon:

Ἀνὴρ γὰρ ἄνδρα καὶ πόλις σώζει πόλιν.
Χεὶρ χεῖρα νίπτει, δάκτυλος τε δάκτυλον. i.
Vrbs seruat vrbem, seruat itidẽ vir virũ.
Manus manũ, digitumq́; digitus abluit.
Vtitur eo & Seneca in ludrico libello de morte Cl. Cæs.

Gratia gratiam parit.

EANDEM sententiam Sophocles simpliciter extulit in Oedipo Coloneo:
Ἡ χάρις χάριν φέρει. id est, Gratiam adfert gratia.
Rursum apud eundem in Aiace Mastigophoro:
Χάρις χάριν γάρ ἐστιν ἡ τίκτουσ' ἀεί. id est,
Beneficium semper beneficium parit.
Quod Hesiodus velut enarrans in primo Georgi.
Τὸν φιλέοντα φιλεῖν, καὶ τῷ προσίοντι προσεῖναι.
Καὶ δόμεν ὅς κεν δῷ, καὶ μὴ δόμεν ὅς κεν μὴ δῷ.
Δώτῃ μέν τις ἔδωκεν, ἀδώτῃ δ' οὔτις ἔδωκεν. id est,
Aequum vt ametur amans: qui accedit iungitor illi.
Da tibi, q dederit, q nõ dederit tibi, ne da.
Danti aliquis dedit, at non danti, non dedit vllus.
Quibus significatur beneficiũ inuitari beneficio, & officium officio prouocari. Euripides in Helena:
Χάρις γὰρ ἀντὶ χάριτος ἐλθέτω. id est,
Beneficium beneficio respondeat.

Pari pari referre. ἴσον ἴσῳ ἐπιφέρειν.

TERENTIVS in Eunucho parœmiã vsurpat, superiori non admodum dissimilem: Par pari referto. Qua monemur, Vt tales simus in alios, quales in nos illos experimur. Ac iuxta Medeam Euripideã, amicis simus amici, inimicis infesti, in perfidos pfidi parcos parci, clamosos clamosi, impudentes improbi, : deniq; vt cunq; meritum merito simili retaliemus. Idem in prologo Phormionis: Quod ab ipso allatum est sibi id esse relatum putet. Non in cõcinnè tum quoq; vsurpauerimus, si quando Verba verbis, blandicias blandiciis, promissa promissis pensamus. Huc pertinet illud non illepidum: quod refert Aristoteles libro moraliũ nono: Dionysius citharœdũ accersiuerat, vt sibi caneret in nuptiis: atque cum eo his pactus est legibus, vt quo doctius meliusq; caneret, hoc copiosiorem ferret mercedem. Annixus est omni artificio citharœdus, vti quàm scitissimè. caneret, sperans amplissimum præmium. At postridie pactam mercedem reposcenti musico, qui conduxerat, ait iã persoluisse sese, quod esset pollicitus, nempe par pari retulisse, proque voluptate reposuisse voluptatem, spem lucri significans: quę quidẽ hoc maior fuerat, quò magis ex arte cantasset. Verum hoc loco negat philosophus par pari relatum: propterea, q alter id, quod volebat, accepit: alter eo, q expetebat, frustratus est. Huc videtur respexisse Euripides, cũ ait in Andromache:
Σώφρων καθ' ἡμᾶς, σώφρον' ἀντιλήψεται,
Θυμούμενος δὲ τεύξεται θυμουμένων. id est,
Modestus in nos sentiet modestum item,
Commotus autem nos reperiet concitos.
Porrò prouerbium natum videri potest à compotationibus veterum Græcoũ, apud quos ęqualibus cyathis libere mos erat. Archippus in Amphitryone secunda apud Athenæum libro decimo:
Τίς ἐνέκερασε σφῷν ὦ κακόδαιμον ἴσον ἴσῳ. i.
Quis par scelestè miscuit vobis pari?
Item Cratinus in Pytine.
Τὸν δ' ἴσον ἴσῳ φέροντ' ἔγωγ' ἐκτίσομαι. id est,
At par pari reddenti, ego respondero.
Item libro sexto, Οὐ στὰ τῶν ἐν τῇ Ῥώμῃ ἴσον ἴσῳ τὸν ἰχθὺν πωλούντων. id est, Non per eos, qui Romę piscem vendunt, parem pari: sentiens singulos preciũ ęstimatos vendi. Erat hæc vox ἴσον ἴσῳ, solennis inter propinandum, vt ex eodem auctore facile liquet. Ea significabant, aut pares esse cyathos, aut tantundem additum aquæ, quantum inesset vini. Huius formæ sunt illa: paria facere, pro pensare ex æquo: & parem calculum ponere. Plinius ad Flaccum: Accepi pulcherrimos turdos, cum quibus parem calculum ponere, nec vrbis copiis ex Laurentino, nec maris iam turbidi tempestatibus possum. M. Tullius lib. de Oratore ad Brutum: Par pari retulit ad schema rhetoricũ, quo membra orationis pari syllabarum numero sibi respondent. Nam, inquit, Quum aut par pari refertur, aut contrarium contrario opponitur, aut quæ similiter cadunt verba, verbis comparãtur, quicquid ita cõcluditur, plerunq; fit vt numerosè cadat.

Eadem mensura.

QVOD modo retulimus, videtur pariter &

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

& ad officii, & ad iniuria relationem pertinere, verum ad beneficii pensationem magis referendum, quod ait Hesiodus.

Αὐτῷ τῷ μέτρῳ καὶ λωΐον, αἴ κε δύνηαι. id est.
Aut mensura eadem, aut melius quoque si qua facultas.

Quo docet officium remetiendum esse eadem mensura, aut etiam copiosiore, si suppetat facultas: prorsumque hac parte imitandos esse fœcundos agros, qui sementem depositam multo cum fœnore reddere consueuerunt. Citatur à Luciano prouerbii vice in Imaginibus: αὐτῷ μέτρῳ φασὶ καὶ λώϊον, id est, Eadem mensura, quod aiunt, aut melius. M. Tullius Epistolarum ad Atticũ libro 13. Ego autem me parabam ad id, quod ille mihi misisset, vt αὐτῷ τῷ μέτρῳ καὶ λώϊον, si modo potuissem. Nam hoc etiam Hesiodus asscribit, αἴ κε δύνηαι.

Crassa Minerua: Pingui Minerua: Crassiore Musa.

MINERVA, iuxta poetarum fabulas, artibus, atque ingeniis præsidet. Vnde & illud fluxit: Inuita Minerua. Præterea illud: Pingui, seu crassa Minerua, quod quidem iam olim prouerbii vice celebratur. Columella lib. De re rustica duodecimo capit. 1. In hac autem, inquit ruris disciplina non cõsideratur eiusmodi scrupulositas, sed quod dicitur, pingui Minerua, quantumuis vtile continget villico tempestatis futuræ præsagium. Idem in primi libri præfatione: Potest enim nec subtilissima, nec rursum, quod aiunt, pingui Minerua res agrestis administrari. Idem libro 10. Nec tamẽ Hipparchi subtilitas, pinguioribus, vt aiunt rusticorũ litteris necessaria est. Dicitur pinguiore Minerua fieri, quod inconditius simpliciusq́;, quasiq́; indoctius fit, non autem exquisita arte, nec exactissima cura. Vnde & Priapus ille, cum rem obscœnam, quam poterat vrbanius per inuolucra verborum petere, nudis verbis rogat:

- Crassa, inquit, Minerua mea est.

Et Horatius Philosophum describens, non exactis illis Stoicorũ rationibus, atq; argutiis instructum, sed veluti citra artem, philosophiam moribus exprimentem, neq; tã disertum, quàm simplicem, ac syncerum.

Rusticus, inquit, anormis, sapiens, crassaque Minerua.

Aulus Gellius lib. 14. cap. 1. Nequaquam tamen id censebat in tam breui, exiguoque vitæ spatio, quantouis hominis ingenio comprehendi posse, & percipi, sed coniectari pauca quædam, & vt verbo ipsius vtar, παχύτερον, id est, crassius, & pingui Minerua.

Crassiore Musa.

Παχυτέρᾳ μούσῃ, id est, Crassiore Musa. Eandem parœmiam sic extulit Quintilianus, Institutionum oratoriarum lib. 1. Libet propter quosdam imperitiores etiam crassiore, vt vocant, Musa, dubitationem huius vtilitatis eximere. Inuenitur aliquoties apud scriptores non inidoneos, Pinguiore formula, pro eo quod est, planius atque intelligibilius. Dictum est, & Latinè loqui, pro eo quod est. Apertè, & simpliciter. M. Tullius in Verrem: Latinè me scitote, non accusatorie, loqui. Idem in Philip. Sed vt solent ii, qui planè, & Latinè loquuntur. In Priapeiis.

Simplicius multo est, da prædicare, Latinè Dicere.

Rudius, ac planius.

INELEGANTIVS quidẽ est illud apud Græcos, sed idem tamen pollet: ἀμαθέστερον καὶ σαφέστερον εἰπὲ. quod apud eundem refertur Gellium: Nosti enim, inquit, credo verbum illud vetus, & peruulgatum, ἀμαθέστερον εἰπὲ καὶ σαφέστερον. id est, Indoctius, rudiusque quodammodo loquere, & apertius ac clarius fare. Sumptum apparet ex Aristophanis comœdia, cui titulus: βάτραχοι id est, Ranæ.

Ἀμαθέστερόν πως εἰπὲ καὶ σαφέστερον. id est,
Indoctius proloquitor, atque clarius.

Quo carmine Bacchus Euripidis obscuritatem taxat. Suidas & interpres admonent subesse prouerbium, quod hũc admodum feratur:

Σαφέστερόν μοι κ᾽ ἀμαθέστερον φράσον id est,
Apertius mihi loquere, atq; indoctius.

Inde sumptum, quòd antiquitus illi σοφοὶ, quos vocant, solebant mysteria sapientię quibusdam ænigmatum inuolucris data opera obtegere, Videlicet ne prophana turba, ac nondum philosophię sacris initiata posset assequi. Sic Plato numeris suis obscurauit suã philosophiam. Sic Aristoteles multa mathematicis collationibus reddidit obscuriora.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Sus Mineruam.

TRISTISSIMVM apud Latinos auctores adagium, ὗς τὴν ἀθηνᾶν, id est, Sus Mineruam, subaudiendum docet, aut monet, dici solitum, quoties indoctus quispiam atq; insulsus eum docere conatur, a quo sit ipse magis docendus: aut, vt Festi Pompeii verbis vtamur, cum quis id docet alterum, cuius ipse est inscius. Propterea quòd Mineruæ artiũ, & ingeniorũ, vt diximus, tutela tribuitur à poetis. Porrò sue nullũ aliud animal magis brutum, magisq; sordidum, vt quod stercoribus impẽse gaudeat, vel ob iecoris magnitudinem, quæ sedes est cõcupiscentiæ ac libidinis: vel ob narium crassitudinem, & olfactum hebetem, vnde fit, vt nõ offendatur fœtore: tum adeo pronum, ciboq; deditum, vt si fortè sursum aspicere cogatur, protinus stupore sileat ob insolentiam, vt tradit Alexãder Aphrodiseus. Nec est aliud magis indocile, proinde non ad vsum aliquem, quemadmodũ pecudes nõnullæ, sed ad epulas dumtaxat à natura donatũ videtur. Cui rei testis est Plinius lib. 8. cap. 15. Animalium, inquit, hoc maxime brutum, animamq; ei pro sale datam, non illepide existimabatur. Idem affirmat Varro lib. De re rustica secundo: Suillũ, inquit, pecus donatum à natura dicunt ad epulandum. Itaq; his animã datam pro sale, quæ seruaret carnẽ. Atq; hæc quidẽ verba quid sibi velint explicat M. Tullius lib. De finibus bonorum quinto: Et enim omnium rerum, inquit, quas & creat natura, & tuetur, quæ aut sine animo sunt, aut non multo secus, eorum summũ bonum in corpore est, vt non inscite illud dictũ videatur in suẽ, animum illi pecudi datum pro sale, ne putresceret. Sunt autem bestię, in quibus inest aliquid simile virtutis, vt in leonibus, vt in canibus, vt in equis, in quibus, etiam animorum aliqua ex parte motus aliquos videmus. Vulgo insipidos istos, & quasi ventri, atq; abdomini natos, sues appellare consueuimus. Quin & Suetonius in catalogo illustrium grammaticorũ, refert Palæmonem arrogantia tanta fuisse, vt M. Varronẽ porcum appellare, secum & natas & morituras litteras. Præterea si quid indoctum atq; illiteratum significare volumus, id ex hara profectum dicimus. Quemadmodũ M. Tullius in Pisonem: Ex hara productę, nõ schola. Hinc igitur natum adagium sus Mineruam. L. Cæsar apud Ciceronem lib. de Oratore secũdo: Sic ego, inquit, Crasso audiente, primũ loquar de facetiis, & docebo sus, vt aiunt, oratorem eum, quẽ cum Catulus nuper audisset, fœnũ alios aiebat esse oportere. Idem Cicero lib. de Academicis quæstionibus primo: Nam et si non sus Mineruam, Vt aiunt, tamen inepte quisquis Mineruam docet. Hieronymus in Rufinum: Prętermitto Gręcos, quorum tu iactas sciẽtiam, & dum peregrina sectaris, penè tui sermonis oblitus es, ne vetere prouerbio, Sus Mineruam docere videatur. Vsurpat idem verbis commutatis in epistola ad Marcellã, cuius initium: Mensuram charitas nõ habet. M. Varro, & Euemerus adagium ad fabulas retulerũt, id quod ex Pompeii verbis licet coniicere. Quã rem, inquit, in medio, quod, aiunt, positam, ineptis μύθοις inuolucre maluerunt, quàm simpliciter referre. Celebratur à multis Demosthenis scõma, qui cum Demades vociferaretur in eum: δημοσθένης ἐμὲ βούλεται διορθοῦν ἡ ὗς τὴν ἀθηνᾶν, id est, Demosthenes vult corrigere sus Mineruam: respõdit: αὕτη μέντοι πέρυσιν ἡ ἀθηνᾶν μοιχεύουσα εἰλήφθη. id est, At qui nuper hęc Minerua in adulterio fuit deprehensa. Dictum adlusit ad Mineruam virginem.

Sus cum Minerua certamen suscepit.

CVM hoc, aut idem, aut certe quàm maxime finitimum, quod apud Theocritum legitur in Hodœporis:

ὗς ποτ' ἀθηναίαν ἔριν ἤρισε. id est,

Cũ diua est ausus sus decertare Minerua.

Quoties indocti, stolidiq;, et depugnare parati, nõ verẽtur summos in omni doctrina viros in certamen litterarium prouocare. Theocriti enarrator sic efferri vulgo παροιμίαν scribit, ὗς ὢν πρὸς ἀθήνην ἐρείζεις. id est, Sus cum sis, cum Minerua cõtendis. Scholiastes aliquis addit, eos ἐρείζειν dici, qui verbis certant, ἐρείδειν, qui factis: quo magis ridiculum est, si sus indocilis certet cum Minerua disciplinarum præside.

Inuita Minerua.

LATINIS & illud est celebratissimum: Inuita Minerua, pro eo quod est, refragante ingenio, repugnante natura, non fauente cœlo. Cicero in officiis: Inuita, vt aiunt, Minerua. Idẽ libro epistolarum familiarium duodecimo: Quinquatribus, frequenti senatu,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

natu, causam tuam egi, non inuita Minerua. Rursum eiusdem operis, lib. 3. Idque quoniam tu ita vis, puto me non in vita Minerua facturum. Horatius.

Tu nihil inuita dices, faciesve Minerua.

Huc adlusit Seneca, cum dixit: Male respondere coacta ingenia.

Abiit & taurus in syluam.

Ἔβα καὶ ταῦρος ἀν᾽ ὕλαν, id est, Abiit & taurus in syluam. Pastorale prouerbium, allegoria subturpicula, significans diuortium, ac neglectum veteris amicæ. Tametsi licebit in vsum verecundiorem trahere hoc modo, si per iocum accomodabitur ad eos, qui pristinos amicos negligere videntur, & à familiarium, congerronumque grege desuescere. Aut in illos etiam, qui à solitis desciscunt studiis, diuersumq; vitæ sequuntur institutum. Theocritus in Idyllio, cuius titulus est Theonycho, nominatim etiam prouerbii vice refert:

Αἶνος θην λέγεταί τις, ἔβα καὶ ταῦρος ἀν᾽ ὕλαν.

Fertur & hoc olim, in syluam se cedere taurum.

Quæritur autem amans, se iam pridem ab amica relictum, plurimumq; iam esse temporis ostendit, quòd Cynisca, id est, Catella (nam id erat nomẽ puellæ) se Lyco quoddam oblectet, neque omnino curet ad pristinam redire consuetudinem: non magis quàm tauri, qui & ipsi nonnunquam à vaccarum armentis secedunt, & aut reliquis aggregantur tauris, aut solitarii per nemora vagantur, nullo fœminarum desiderio tacti. Eum secessum, eumque vaccarum neglectum, quasique diuortium pastores peculiari verbo vocant ἀτιμαγελεῖν voce nimirum cõposita ἐκ τοῦ ἀτιμᾶν, τὸ ἀτιμάζειν καὶ καταφρονεῖν, quod est despicere, negligereq;, ac pro nihilo ducere: & ἐκ τοῦ ἀγέλη, quod armentum sonat. Ac tum ἀτιμαγελεῖν dicuntur tauri, cum segregati à vaccarum cõmercio, adeo non curant illas, vt non modo coitum non appetant, sed ne pascuis quidem iisdem vti velint. Hunc animantis morem, simulque vocem ipsam ei tributam rei demonstrat Aristoteles lib. De natura animalium sexto, his verbis: Ὁ δ᾽ ἐ ταῦρος ὅτον ὥρα τῆς ὀχείας ᾖ, τότε γίνεται σύννομος, καὶ μάχεται τοῖς ἄλλοις, τὸν δὲ πρότερον χρόνον μετ᾽ ἀλλήλων εἰσὶν, ὃ καλεῖται ἀτιμαλεγεῖν. πολλάκις γὰρ οἵ γε ἐν τῇ ἠπείρῳ, οὐ φαίνονται τριῶν μηνῶν, ὅλως δ᾽ ἐ τὰ ἄγρια πάντα ἢ τὰ πλεῖστα, οὐ συννέμονται ταῖς θηλείαις πρὸ τῆς ὥρας τοῦ ὀχεύειν. Ea verba nos appendemus magis, quàm annumerabimus, hoc modo: At taurus, cum tempus coitus adfuerit, tum demum incipit communibus cum vaccis pascuis vti, cumque reliquis tauris dimicat. Nam ante id temporis inter sese pascuntur, quod quidem appellãt, ἀτιμαγελεῖν. Sanè qui sunt in Epiro prouincia tauri, sępenumero trium mensium spatio non apparent. Porro fera animantia, aut omnia, aut certe pleraque ante tempus coeundi nõ aggregantur ad communes cum fœminis pascuas. Illud admonitu dignum visum est, in versione Theodori Gazæ, pro Græca voce ἀτιμαγελεῖν quam Romana lingua nullo pacto reddere potest, scriptum esse coarmentari. Idque verbi doctis etiam viris non parum caliginis offudit, ita vt deprauatum apud Aristotelem locum existiment, commutataque lectione, longe diuersum sensum inducant, putentque Theodorum in transferendo non mediocriter hallucinatum. At nos tota re diligentius pensiculata, videre videmur Aristotelicorum verborum sententiam citra vllius vocis commutationem adamussim quadrare: videlicet taurum aggregari cum vaccis: & in iisdem versari pascuis, appetente coitus tempore, eique nũ conuenire cum reliquis taurorũ armentis, sed bellicum cũ aliis gerere, reliquis aũt tẽporibus tauros cum tauris socialiter iisdem vti pascuis, neque fœminarum conuictũ sequi sed inter sese agere, qđ idem accidat in feris fermè omnibus. Hanc autem taurorum cum tauris societatem, neglectis vaccarum armentis, vocari ἀτιμαγελεῖν. Quæso quid hic scrupuli, cur Aristotelicam lectionem mutandam existimemus: nisi si quid offendit mutatus numerus in ταῦρος & εἰσὶν, id quod Aristoteli pręsertim eo in opere penè familiarę deprehenditur? Dictionem autem illam coarmentari, non germanam, sed suppositicitam esse dubiũ nõ est, & aut librariorũ incuria, aut alicuius parum eruditi temeritate inductam. legendum esset vel armẽtarii, vel dearmẽtari. Neq; enim adduci possumus, vt credamus Theodorum hominem tam in omni doctrinæ genere absolutum, fuisse lapsum, præsertim in voce, neque magnopere prodigiosa, nec innsitata Græcis auctoribus,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

ribus, vtpote cuius vim vel ipsa statim indicat etymologia: præterea quæ apud Theocritum auctorem vsque adeo notum, vulgatumq; legatur: ἐν νομεῖ, ἢ βουκόλοις, id est, in pastore, siue bubulcis.

Χ' οἱ μὲν ἅμα βόσκοιντο καὶ ἐν φύλλοισι πλανῶντο
Οὐδὲν ἀτιμαγελεῦντες. id est
Atque hi pascuntur simul, inque comantibus hærbis
Errant, & non vlla gregis diuortia quęrũt.

Ad hęc Suidas ostendit: Ταῦρον ἀτιμάγελον appellatum τὸν τῆς ἀγέλης καταφρονοῦντα, id est, qui negligeret armentum. Huc videtur nonnihil adlusisse Vergilius in Sileno:

Ah virgo infelix, tu nũc in mõtibus erras.
Ille latus niueum molli fultus hyacintho
Ilice sub nigra pallentes ruminat herbas,
Aut aliquam in magno sequitur grege.
claudite nymphæ
Dictææ, nymphæ nemorum iam claudite saltus.
Si qua forte ferãt oculis sese obuia nostris
Errabunda bouis vestigia: forsitan illum,
Aut herba captum viridi, aut armenta secutum
Perducant aliquę stabula ad Gortynia vaccę. Cum enim ait:
Ille latus niueum molli fultus hyacintho
Ilice sub nigra pallentes ruminat herbas:

taurum innuit ἀτιμάγελον. Item cum ait: Errabunda bouis vestigia. Significat autem poeta taurum, quem adamabat Pasiphae, aut prorsus ἀτιμαγελεῖν, aut eatenus ἀτιμαγελεῖν, vt suo armento neglecto, vaccas alias sequeretur. Porrò de pugna taurorum inter ipsos coitus tempore meminit idem Maro libro Georg. tertio:

Nec mos bellantes vnà stabulare, sed alter
Victus abit, longeq́ue ignotis exulat oris,
Multa gemens ignominiam, plagasque superbi
Victoris, tũ quos amisit inultus amores.
Et stabula aspectans regnis excessit auitis.

Nos quidem arbitramur hanc ipsam vocẽ, si deflectatur aliò, prouerbialem esse, quemadmodum sunt & illæ καπροῦν, & ἱππομανεῖν, ad eamq́ue potissimũ respexisse Theocritum, quum ait prouerbio dici: Ἔβα καὶ ταῦρος ἀν' ὕλαν. Scholia quæ feruntur in Theocritum, habent ἔβακεν ταῦρος pro καὶ coniunctione copulatiua, mutata κεν expletiua: addunt esse prouerbium de his dici solitum, qui abessent non reuersuri. Taurus enim si semel aufugerit in syluam, capi non potest. Vnde non inconcinnè quis dixerit maritum diutius ab vxore secubantem, ἀτιμαγελεῖν: & eum, qui familiares desierit inuisere, ἀτιμαγελεῖν: & qui diutius à Musis, ac librorum abstinuerit contubernio ἀτιμαγελεῖν. Item qui à conuictu hominum abhorreat, secumq́ue viuat, ἀτιμάγελον licebit appellare. Et qui à legitimo contubernio aberrarit, secesseritq; non ineptè dicetur ἀτιμαγελεῖν. Nec prorsus abhorret ab hac forma, quod est apud Aristophanem in Lysistrata:

Οἴκοι δὲ ἀταυρώτη διάξω τὸν βίον. id est,
Domi absque tauro cœlibem vitã exigam.

Sic enim significauit vitam cœlibem fęminæ negligentis taurum, id est, maritum. Sic & Horatius:

Pereat male quæ te
Lesbia quęrenti taurũ, monstrauit inertẽ.

Annus producit, non ager.

Ἔτος φέρει οὐχὶ ἄρουρα, id est, Annus producit segetem, nõ aruum. Hemistichion prouerbiale, quod refertur à Theophrasto, lib. de Plantis octauo: Πρὸς αὔξησιν δὲ καὶ τροφὴν μέγιστα μὲν ἡ τοῦ ἀέρος κρᾶσις συμβάλλεται, καὶ ὅλως ἡ τοῦ ἔτους κατάστασις, εὐκαίρων γὰρ ὑδάτων καὶ εὐδιῶν καὶ χειμώνων γινομένων, ἅπαντα εὔφορα καὶ πολύκαρπα. κἂν ἐν ἁλμώδεσι καὶ λεπτογείοις ᾖ. διὸ καὶ παροιμιαζόμενοι λέγουσιν, οὐκ ἄλλως, ὅτι ἔτος φέρει οὐχὶ ἄρουρα, μέγα δὲ καὶ αἱ χῶραι διαφέρουσιν. id est, Ad incrementum autem alimentumq; plurimum quidem cœli temperies, & in totum anni conditio iuuat. Etenim si imbres, serenitates, & hyemes accidant opportunæ, cuncta felicius atque vberius proueniunt, etiam in salsuginosis, ac parum pinguibus agris. Vnde non ab re est, quod prouerbio dicunt, Annum producere fructum, non aruum. Veruntamen non parui refert, quæ sit regionum ratio. Hic illud obiter admonendum duximus, in impressis exemplaribus legi, οὐ καλῶς, id est, non rectè: atque hoc ipsum, vt nostra quidem est opinio, οὐ καλῶς, partim, quòd Theodorus Gaza verterit hoc loco non peperam: partim quòd non perinde quadret ad Theophrasti sententiam. Nam is fatetur verum esse, plurimum habere momenti cœli conditionem,

ditionem, id quod etiam prouerbio testatum sit, quo non sine causa totas prouentus ratio tribuitur aeri, tamen nonnihil etiam discriminis situm esse in ipso soli ingenio. Proinde legendum suspiciamur pro οὐ καλῶς, οὐκ ἄλλως, id est, non temere. Quanquam videmus & illud οὐ καλῶς, vtcunque posse defendi. Nimirum vt Theophrastus improbet vulgare dictum, quod cœlo momentum omne tribuit, cum & à soli ratione magna pars pendeat. Nobis tamen superior lectio magis adridet, atque huic nostræ sententiæ doctos calculum suũ addituros existimamus. Repetit idem adagium libro de causis plantarum tertio, rationem reddens, cur in frigidis pariter & calidis regionibus triticũ proueniat, haud negans agri naturam nonnihil conferre ad fertilitatem: sed multò maximum momentum habere aerem circumfusum, & cuiusmodi cœli ventorumque temperies contingat, tum ad quos flatus oppositus si ager. Meminit & Plutarchus in Symposiacis, decade septima, problemate secundo. Porrò si libebit vsum prouerbii dilatare, non intempestiuiter accõmodabitur in hanc sententiam, si quis dicat, ad virtutem educationem longe plus adferre momenti quàm genus: ac planè perparui referre, quibus maioribus sit natus, sed multo maxime quibus rationibus educatus, quibusque moribus sis institutus. Nam cœlum velut educat, quod progignit terra. Ad hoc adagii videtur adlusisse Euripides in Hecuba, quam ita loquentem facit.

Οὔκουν δεινὸν, εἰ γῆ μὲν κακὴ
Τυχοῦσα καιροῦ θεόθεν, εὖ στάχυν φέρει.
Χρηστὴ δ' ἁμαρτοῦσ' ὧν χρεὼν αὐτὴν τυχεῖν,
Κακὸν δίδωσι καρπὸν, ἀνθρώποις δ' ἀεί.
Ὁ μὲν πονηρὸς, οὐδὲν ἄλλο, πλὴν κακὸς,
Ὁ δ' ἐσθλὸς, ἐσθλὸς, οὐδὲ συμφορᾶς ὕπο
Φύσιν διέφθειρ', ἀλλὰ χρηστὸς ἐς ἀεί.
Ἆρ' οἱ τεκόντες διαφέρουσιν, ἢ τροφαί,
Ἔχει γέτοι τι καὶ τὸ τρεφθῆναι καλῶς
Δίδαξιν ἐσθλοῦ. id est,

Non nouum ergo, si mala
Fauente cœlo terra fert segetem bonam:
Bona, destituta quibus opus fuerat, malũ
Fructũ edit. At mortaliũ quisquis malus
Nil possit aliud esse, quàm semper malus,
Frugi vsq; frugi. Sors nec ingenium viri
Aduersa vitiat, sed probus semper manet.
Vtrum id parentum, an educantiũ magis?
Rectè educari scilicet nonnullam hebet
Doctrinam honesti.

Videtur Hecuba plusculum tribuere geniture, quàm institutioni, miraturque proinde non idem euenire in mortalium moribus, quod in prouentu segetum accidat, Porrò quantò plus valeat institutio, quàm genus, Lycurgus eleganter ostendit, prolatis apud multitudinem duobus canibus, quorum alter ingenerosa matre natus, propter institutionem gnauiter feram est insecutus: alter generosis ortus parentibus, quòd institutus non esset, turpiter relicta fera, ad odorem panis, ac cibi restitit.

In vado.

METAPHORA prouerbialis, In vado esse, pro eo quod est: In tuto, citraque discrimen, sumpta à natantibus, aut nauigantibus. Terentius: Omnis res in vado est. Plautus in Aulularia: Hæc propemodũ iam esse in vado salutis res videtur. Vadum autem est aquæ fundus, in quo quisquis constiterit, is iam effugit periculum ne mergatur.

In portu nauigare.

AFFINIS est huic allegoria, ἐν λιμένι πλεῖν id est, In portu nauigare, qua significamus nos iam à periculo abesse. Propterea quòd qui mediis adhuc in fluctibus nauigant, ventorum, & æstus arbitrio nauigant. Contrà qui iam intra portum sunt, nihil habent negotii cum vndis, ac ventis. Vnde vulgatissima metaphora, hominem in cuius præsidio conquiescimus, portum appellamus. Et qui sese ad tranquillam tutamque aliquam vitę rationem traducunt, in portum se recipere dicuntur. Terentius in Andria: Nunc Nunc huius periculo fit: Ego in portu nauigo. Maro paullo diuersius in Aeneidos libro septimo.

Nunc mihi parta quies, omnisque in limine portus.

Bos lassus fortius figit pedem.

DIVVS Hieronymus oppidò quàm elegans adagium vsurpauit ad beatum Aurelium Augustinum scribens, eumque deterrere cupiẽs ne iuuenis senem prouocet. Propterea ꝙ tardius quidẽ ad pugnã excitãtur hi, qui iã sunt ætate quasi fessi: verũ iidẽ grauius sæuiũt atq; vrgent, si qñ senilis illa virtus irritata recaluit. Memento, inquit, Daretis

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Daretis & Entelli, & vulgaris prouerbii, quòd bos lassus fortius figat pedem. A veteri trituræ moræ ductum apparet cum circumactis à bubus super manipulos plaustris, grana excutiebantur: partim à rotis in hoc armatis, partim à taurorum vngulis. Potest adlusum videri & ad hoc, quòd iuuenes corporis agilitate præpollent. Senes in statarìa pugna, ac viribus superiores sunt, id quòd & Verg. in Daretis & Entelli congressu declarat. Nec admodũ hinc abludit illud, quod in Græcorum collectaneis positum reperitur, ἀτρέμας βοῦς, id est, Lentè bos, subaudiendum, mouet pedem. Nam sensim quidem mouet, at grauius premit.

Tota erras via.

Τῇ πάσῃ ὁδῷ ἀφαμαρτάνεσθαι, id est, Tota aberare via. Prouerbium est in eos, qui vehementer aberrant. Terentius in Eunucho: Tota erras via, Translatum à viatoribus, qui nonnunquam ita solent aberrare à via, vt non sine dispendio quidem, tamen quò tendebant, perueniant: nonnunquam sic aberrant, vt longè diuertant, & in diuersum tendant. Vnde & exorbitare dicuntur, qui à vero aberrant. Aristoteles in Ethicis: Haud tota aberrant via. Idem Naturalium lib. 1. scribit priscos illos philosophos naturalium causarum scrutatores, exorbitasse, ac velut è via depulsos, prorsus aberrasse à vero. Sumptum est ex Aristophanis Pluto.

Η τῆς ὁδοῦ τὸ παράπαν ἡμαρτήκαμεν:
Via ne tota prorsus exerrauimus?

Quinetiam hodie dictitant, eos in via esse, qui recto consilio quippiam instituunt. extra viam, qui qua non oportet ratione rem aggrediuntur. Sunt fermè prouerbiales, & illæ metaphoræ doctis vsitatissimę: Depellere à via, reducere in viam, mostrare viam, facere viã, sternere viã, aperire viã, præcludere viam, intercludere viam: Cicero in prima Philippica: Quod si putas, totam ignoras viam gloriæ. Celebre habetur & illud apopthegma: Bene currunt, sed extra viam. Καλῶς μὲν τρέχουσιν, ἀλλ' ἐκτὸς τῆς ὁδοῦ.

Toto cælo errare.

Hvic confine est, quod vsurpat Macrobius Saturnal. libro 3. Nunquam ne, inquit, Prætextate tibi venit in mentem toto, vt aiunt, cœlo errasse Virgilium? Sumptum videtur ex Aristophanis Ranis:

Εὐθὺς γὰρ ἡμάρτηκεν οὐράνιον γ' ὅσον.

Ab Euripide dicitur in Aeschylum, qui plurimum errasset in his, quæ dixerat. Metaphora ducta, vel à Phaetontis, aut Cereris fabula: vel à nauigantibus, qui cœli syderumque obseruatione cursum moderantur: proinde naucleri, cum vehementer aberrant, in cœli parte longe diuersa Cynosuram imaginantur nonnunquam, totoque aberrant cursu. Nisi malumus cœlum pro regione accipere velut Horatius:

Cœlum non animum mutant, qui trans mare currunt.

Suo iumento sibi malum accersere.

Qvi ipse sibi malorum est auctor, suo iumento sibi malum accersere dicitur, tanquam suo sumptu, suaque opera, quasi suopte plaustro, malorum sarcinam adportet sibi. Plautus in Amphitryone: Ipse homo sibi à me malam rem arcessit iumento suo. Sumpta metaphora à plaustris onerariis. Nam id quoque significat iumentum, auctore Gellio libro 20. cap. 1. aut certe ab animalibus tergo vectantibus onera.

Suo sibi hunc iugulo gladio suo telo.

Svo Gladio, suo ve telo iugulari dicitur, qui suis ipsius dictis reuincitur, aut qui suopte inuento, dolo ve capitur: denique in quem quocunque modo, seu dictum, seu factum retorquetur, quod ab ipso profectum sit: veluti si quis exemplo Protagoræ antistrephon dilemma in eum, qui proposuerit, retorqueat: aut si quẽadmodum Phalaris, Perillum mali repertorem, suo inuẽto conficiat. Itaq; in Adelph. Terentii, Mitio senex fratris Demeæ sæuitiam increpans, huiusmodi vtitur sententia: Hoc vnum affert vitii senecta, attentiores ad rem sumus, quàm oportet, Eandem Demea paulo post in fratrem retorquens: Postremo, inquit, non meum illud verbum facio, quod tu Mitio bene & sapienter dixti dudum. Vitium commune omnium est, quòd nimium ad rem in senecta attenti sumus. Hanc maculam nos decet effugere. Hac ratione cum Mitio constringeretur, adigereturque, vt agrum, quem rogabatur, daret: tum Demea, Suo, inquit,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

inquit, sibi hunc iugulo gladio, Translata metaphora ab his, qui in pugna suis ipsorum telis aliquoties confodiuntur. Plautus in Amphitryone: Atque hunc telo suo sibi, malitia sua, a foribus pellere. Cicero pro Cecinna: Aut tuo, quemadmodum dicitur, gladio, aut nostro defensio tua cõficiatur necesse est. Huic adlusit Ouidius in epistolis Heroidum:

Remigiumque dedi, quo me fugiturus abires:
Heu patior telis vulnera facta meis.

Eodem pertinent & illa Ciceronis: In tuum ipse mucronem incurras, necesse est. Rursum: Hic est defensionis tuæ mucro, in eum incurrat oratio tua, necesse est. Neque vehementer hinc abludit Liuianum illud lib. 2. de secundo bello Punico: Sentiebat Annibal suis se artibus peti. Lucianus in Piscatoribus, ὡς παρ᾽ ἡμῶν τὰ τοξεύματα, οἷς φὴς, λαβὼν καθ᾽ ἡμῶν ἐτόξευες. id est, Quæ quidem tela à nobis, vt fateris, sumpta, aduersus nos iaculatus es. Tradit Plutarchus, Brasidam ducem educto è corpore telo, eodem confodisse eum, qui miserat. Marius vnus è triginta tyrannis, à milite quodam interemptus narratur à Trebellio Pollione, qui adoriens dixerit: Hic est gladius, quem ipse fecisti: nam Marius ante imperium faber ferrarius fuerat, & eius militis opera in fabrili officina vsus. Hunc igitur vere suo gladio dixeris iugulatum.

Incidit in foueam, quam fecit.

TRANSLATVM vel ab his, qui foueis effossis, aut reliquis id genus decipulis, insidiantur feris: vel à bellis, in quibus aliquoties suffossis cuniculis hostis hostem captat.

Suo ipsius laqueo captus est.

NOTA metaphora, nempe mutuo sumpta ab his, qui instructi, pedicis, auibus, aut feris insidias tendunt.

Hanc techna in teipsum struxisti.

EANDEM sententiam aliter expressit Lucianus: Ὥστε σόφισμα κατὰ σαυτοῦ συντέθεικας. id est, Itaque commentum in tuum ipsius exitium reperisti. De hæredipeta, qui quum diuitem ex asse hæredem scripsisset, ac testamentum protulisset, quo diuitem ad idem faciendum prouocaret, tecti ruina subito oppressus est, ac sua reliquit illi, cuius facultatibus inhiarat. Vtendum erit cum dolus in alterum excogitatus, in caput auctoris recidit, ita vt non rarò consueuit accidere.

Turdus ipse sibi malum cacat.

HIS simillimum est illud Græcorum adagium: Κίχλα χέζει αὑτῇ κακόν. id est, Turdus ipse sibi malum cacat. In eos dici solitum, qui sibiipsis ministrarent exitii caussam. Siquidem viscum, auctore Plinio, non prouenit, nisi maturatum in ventre, ac redditum per auium aluum, maxime palumbium, ac turdorum. Cuius rei meminit & Seruius in sextum Aeneidos. Aristoteles item lib. De natura animantium nono, tria turdorum genera facit, quorum primo ἰξοβόρον vocatum ait: aut, vt Athenæus, ἰξοφάγον, nimirum, quòd visco vescatur. Quoniam autem visco capiuntur aues, ipsæ sibi malum cacant videlicet. Plautus paullo diuersius extulit: Ipsa, inquiens, sibi auis mortem creat. Quanquam non dubitemus affirmare, à Plauto cacat, non creat fuisse scriptum: deinde locum à quopiam semidocto, & Græcanici prouerbii ignaro deprauatum, supposita voce adulterina creat. Sophocles in Antigone:

Ὅστις δ᾽ ἀνωφέλητα φυτεύει τέκνα
Τί τόνδ᾽ ἂν εἴποις ἄλλο, πλὴν αὑτῷ πόνους
Φῦσαι, πολὺν δὲ τοῖσιν ἐχθροῖσιν γέλων, i.
Inutiles quicunque liberos serit,
Quid aliud hunc, quàm sibi creare dixeris
Ipsi dolores, atque risum maleuolis?

In hos igitur quadrabit parœmia, aut in eos, qui potentes sibi generos adsciscunt, à quibus postea per vim opprimantur.

Ipse sibi mali fontem reperit.

Extat item apud eosdem senarius prouerbio celebratus, Αὐτὸς γὰρ εὗρε τοῦ κακοῦ τὴν πιτύαν. id est, Ipsus mali sibi reperit coagulum. Aut, Αὐτὸς εὗρε τοῦ κακοῦ πηγήν. id est, Ipse reperit mali fontem. Sic Aeschylus in Persis.

Νῦν κακῶν ἔοικε πηγὴ πᾶσιν εὑρῆσθαι φίλοις. id est.
Nunc mali fons est repertus, vt videtur omnibus.

Versus est Trochaicus. Sunt enim & perniciosi fontes, quorum aqua gustata mortem,

tem, aut insaniam adferat, quos præstiterat non reperisse.

Capragladium.

Eodem ferme pertinet, αἲξ μάχαιραν, id est, Capra gladium, subaudi, reperit. In eos dicitur, qui ipsi reperiunt, quo pereant. Ortum est autem adagium ab huiusmodi quodam euentu. Olim cum Corinthii Iunoni Acrææ (nam id illi cognomen) rem diuinam facere pararent: huius Iunonis statuam aiunt à Medea positam fuisse: atque illi, qui ad præbendam hostiam erant conducti, defosso sub terra cultro, oblitos sese assimularent, capra pedibus excalpens eum eruit, proditque, itaque mactata est. Quidam sic efferunt parœmiam: αἲξ φοῦσα τὴν μάχαιραν: id est, Capra cultrum præbens. Quidam hoc pacto: ὄϊς τὴν μάχαιραν. id est, Ouis cultrum.

Cornix scorpium.

His confine est & illud, Κορώνη τὸν σκορπίον, id est, Cornix scorpium, subaudi, rapuit. Quadrat in hos, qui parant eos lędere, vnde tantundem mali sint vicissim accepturi. Quemadmodum cornix correpto scorpio, arcuata illius cauda, vulnus accepit letale, periitque. Extat super hac re Græcum epigramma Archię, quod non grauabor adscribere.

Ἔν ποτε παμφαίνοντι μελάντερος αἰθέρι ναίων,
Σκορπίον ἐκ γαίης εἶδε θορόντα κόραξ,
Ὃν μάρψας ὥρουσεν. ὁ δ' ἀΐξαντος ἐπ' οὔδας
Οὐ βραδὺς, δυκέντρῳ πέζαν ἔτυψε βέλει
Καὶ ζωῆς μιν ἄμερσεν. ἴδ' ὅσσον ἐτόλχεν ἐπ' ἄλλῳ.
Ἐκ κείνου τλήμων αὐτὸς ἔδεκτο μόρον. id est,
Scorpius è terra prorepserat, idque vidēte
Coruo, qui cœlo victitat in liquido.
Corripuit visum, fugitque: sed hic vt humum ales
Contigerat, telo mox ferit atque necat.
Ecce tibi, quod in hunc auis insidiosa parabat,
Inde sibi acciuit ipsa necem misera.

Atque id in rebus humanis frequenter vsu venire solet, vt qui cæpisse videatur, ipse captus sit. Quemadmodum & Horatius:

Græcia capta ferum victorem cępit,

Calidum prandium Comedisti.

Hvc adludere videtur & Plautinum illud: Calidum hodie prandium prandidisti, id est, Fecisti quod tibi magno malo sit futurum. Ab his sumptum, qui se noxiis, ac letiferis ingurgitant cibis, postea ventris tormina sensuri.

Irritare crabrones.

Τὰς σφηκιὰς ἐρεθίζειν, i. Irritare crabrones. Ad hanc sententiam referendum est & illud, quod est apud Plautum in Amphitryone: Irritabis crabrones. Id dictum est à poeta in mulierum ingenium, quibus iratis si repugnes, magis prouoces, neq; sine tuo malo discedas. Est autem crabro insecti genus affine vespis pertinacissimum, aculeoque pestelentissimo. Siquidem refert Plinius Naturalis historiæ libro 11. cap. 21. crabronum ictus haud temere sine febri esse. Additque, traditum à quibusdam, ter nouenis huius animantis punctis interfici hominem. Aristoteles lib. De partibus animalium nono, præter alia, quæ de crabronibus commemorat, illud quoque tradit, cum in apum genere quædam aculeis careant, vt fuci, & reges, vespæ quoque nonnullæ sine aculeis inueniantur, nulli crabrones reperiuntur non armati aculeo. Quanquàm de duce, num aculeatus sit, nōnihil addubitat. Vtitur hoc adagio diuus Hieronymus in quadam epist. Eandem sententiam sic idem extulit Plautus, mutata allegoria:

Bacchæ bacchanti si velis aduersarier,
Ex insana insaniorem facies. feriet sæpius.
Sin obsequaris, vna te soluas plaga.

Nam mos erat, vti Bacchanalia celebrantes obuios thyrsis ferirent. Aristophanes in Lysistrata, nam hoc titulo inscriptam comperi:

Ἢν μή τις, ὥσπερ σφηκιὰν βλίττῃ με κ' ἐρεθίζῃ.
Nisi si quis vti vesparium, fraudet me, stimuletque.

Adlusit huc, qui scripsit epitaphium Archilochi poetę maledici:

Ηρέμα δὴ παράμειψον ὁδοιπόρε, μήποτε τοῦδε
Κινήσῃς τύμβῳ σφῆκας ἐφεζομένους. id est,
Ne fors crabrones, qui huic insedere sepulchro,
Irrites, tacitum carpe viator iter.

Xenophon lib. 4. indicat vnde natū sit:

 nimirum

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

nimirũ ab his, qui student eximere vespas ab antris suis. ὁρῶ δ᾽ ἔγωγ᾽ ἔφη, καὶ ὁπόσοι σφῆκας ἐξαιρεῖν βούλονται, ἐὰν μὴ ἐκθέοντας τούς σφῆκας πειρῶνται θηρᾶν, ὑπὸ πολλῶν τυπτομένους. id est, Et ego, inquit, video etiã eos quicunque crabrones excipere volunt, siquidẽ euolantes conentur venari, à multis feriri crabronibus.

Leonem stimulas.

CONSIMILEM vim habet, quod à Diogeniano refertur, τὸν λέοντα νύττεις, i. Leonem pungis, seu vellicas. De his, qui potentem, ac ferocem in suum ipsius exitiũ prouocant, atque extimulant. Notior est metaphora, quàm vt sit explicanda.

Malum bene conditum ne moueris.

IDEM pollet & illud: μὴ κινεῖν κακὸν εὖ κείμενον, id est, Ne moueris malum bene conditum, siue quiescens. In eos, qui sua stultitia sibi turbas excitant: aut qui mala iam tempore sepulta resuscitant, renouantq; Prouerbium retulisse videtur Theognis hoc versu:

Πολλάκι γὰρ τὸ κακὸν κατακείμενον ἔνδον ἄμεινον. id est.
Nam persæpe malum præstat domi habere repostum.
Huic simillimum est illud:
-- Sopitos suscitat ignes.

Octipedem excitas.

CRATINVS in Thrattis apud Suidam, ὀκτώπουν ἀνεγείρεις. id est Octipedem excitas, nimirum scorpium: cui pedes sunt octo, ac plerunque sub saxis abditus cubat, quem non nisi tuo periculo suscites propter venenum, quod in cauda gestat.

Mouere Camarinam.

Κινεῖν τὴν καμαρίνην, id est, Mouere Camarinam, est sibiipsi malum accresere. Lucianus de Apophrade. ὁρᾷς ὡς ἄμεινον ἦν σοι ἀκίνητον τὴν καμαρίναν ἐᾶν. id est, Vides quanto satius tibi fuerit, Camarinam immotam sinere. Vnde natum sit adagium Seruius grãmaticus explicat, Vergilianum illum locũ enarrans in tertio Aeneidos:

-- Et fatis nunquam concessa moueri
Apparet Camarina procul.

Camarina, inquit, palus est iuxta oppidũ eiusdem nominis, quæ cum olim siccata, pestilentiam creasset, cõsuluerunt oraculum, an penitus eam desiccare præstaret. Vetuit Deus Camarinam moueri. At illi exiccarunt, non obtemperantes oraculo, & cessauit quidem pestilentia, sed per eam ingressis hostibus pęnas dederunt neglecti oraculi. Eadem ferme commemorat & Suidas, illud insuper addens, quibusdam Camarinã esse fruticem, cuius ramos si quis commoueat quatiatq; e, tetrum quandam odorem edere. Verum nobis superior sententia magis videtur ad verisimilitudinem accedere. Meminit huius adagii Stephanus quoque versu heroico, effertq; ad hunc modum:

Μὴ κινεῖν καμαρίναν. ἀκίνητος γὰρ ἀμείνων.
Ne moueas Camarinam. etenim non tangere præstat.

Ait autem Camarinam oppidum, & eiusdem nominis paludem esse in Sicilia. Meminit & Silius libro 14. Maronẽ imitatus,
Et cui non licitũ fatis Camarina moueri.

Anagyrim commoues.

SVPERIORI neutiquam dissimile videtur illud apud Græcos celebratum, ἀνάγυρον κινεῖς, id est, Anagyrum commoues. In eos, qui sibiipsis malorum auctores essent: quique in suam ipsorum perniciem quempiã irritarent. Vnde ducta sit parœmia, varie narratur ab auctoribus. Alii ad fruticis naturam referunt, cuius meminit in tertio libro Dioscorides, quem quidam magyrum, quidam anagyrum appellent: nõnulli acopon, medicamentis quidem efficacem, verum odore maiorem in modum graui, maxime si manu teratur: cuius fructus gustatus vehementem vomitum promouent. Vnde vel ab odoris molestia, quæ carpentem cõsequitur, adagium ductum videri potest, quandoquidem & acopi vocabulum indidem apparet repertum: vel à concitandi vomitus efficacia. Meminit huius & Plinius libro vicesimoseptimo, cap. quarto. Sunt qui dicant Anagyrum locum esse in Attica, qui ad tribum pertineat Erectheidem, auctore Stephano, vbi frutex quidam grauissimi odoris plurimus proueniat, vt Anagyrum pro frutice non secus accipiamus, quã Antichyram pro elleboro. Rursum ali Anagyrum genium quendam existimant, qui propter violatum sacellum suum vicinos omnes funditus euerterit. Atq; huius adagii

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

gii mentionem fieri apud Ariſtophanem in Lyſiſtrada. Et ſanè apud Ariſtophanem locus ſic habet:

Γόθεν ἔστιν, ἀναγυρουντόθεν νὴ τὸν δία.
Ο γοῦν ἀνάγυρος μοι κεκινῆσθαι δοκεῖ. id eſt,
Vnde aduenit? ab Anagyro. ergo per Iouē
Anagirus eſſe motus apparet mihi.

Suidas huiuſmodi ferme commemorat: Anagyraſion quendam genium fuiſſe, ſic à loco quem diximus, cognominatum, qui ſenem vicinum, quod lucum ſuum incidiſſet, huncadmodum vultus ſit. Senis concubinæ inſanum quendam amorem immiſit in illius filium, quæ cum adoloſcentis animum pellicere non poſſet, eū vltro apud patrem detulit, quòd ſeſe de ſtupro non deſineret interpellare. Pater perſuaſus à muliere, filium è tecto præcipitem dedit, ac interemit. Deinde facti pœnitēs, ſemetipſum laqueo pręfocauit. Poſtremo mulier ſeſe in puteum abiecit.

Capra contra ſeſe cornua.

Η αἶξ καθ' ἑαυτῆς τὰ κέρατα, id eſt, Capra contra ſemetipſam cornua. Ad ſuperiorū claſſem pertinet, ab apologo natū. Capra quæpiam cum eſſet iaculo vulnerata, circumſpectans vnde nam id mali ſibi eueniſſet, arcū contemplans caprinis cornibus compactū, dixit ad hunc modum, καθ' ἐμαυτῆ ἔφυσα τὰ κέρατα. id eſt, In meam ipſius pernicē produxi cornua.

Atlas cœlum.

Ατλας τὸν οὐρανὸν, id eſt, Atlas cœlum, ſubaudiendum, ὑπεδέξατο, id eſt, ſuſcepit. Dici ſolitum de his, qui ſeſe magnis & moleſtis inuoluunt negociis, ipſiq́ue ſibi malum acceſſunt. Nam hic cœlum hoſpitio excepit. Deprehenſus autem quòd illi ſtruxiſſet inſidias, præceps datus eſt in mare Atlanticū. Porrò notior eſt, quàm vt hoc loco ſit referenda de Atlante fabula, cœlum humeris & vertice ſuſtinente.

Deus ex improuiſo apparens.

Θεὸς ἀπὸ μηχανῆς ἐπιφανείς, id eſt, Deus ex improuiſo apparens. In eos dicitur, quibus in rebus perplexis præter ſpem exoritur aliquis qui ſalutem adferat, negociiq́ue difficultatem expediat. Sumptum eſt à conſuetudine tragœdiarum, in quarum pleriſque machinis quibuſdam Deus aliquis oſtendebatur: idq́ue non in ſcena ipſa, ſed è ſublimi, qui repente commutatis rebus fabulæ finem imponeret. Id quod teſtatur & M. Tullius lib. de Natura Deorum primo, vt cum ſic ait: Quod quia quemadmodum natura efficere ſine aliqua mente poſſit, non videtis, vt tragici poetæ, cum explicare argumenti exitum non poteſtis, confugitis ad Deum cuius operam profecto non deſideraretis, ſi immenſam & interminatam in omneis partes magnitudinem regionum videretis. Nec dubium eſt, quin Tullius imitatus hic ſit illud ex Platonis Cratylo: Εἰ μὴ ἄρα δὴ, ὥσπερ οἱ τραγῳδιοποιοὶ, ἐπειδάν τι ἀπορῶσιν. ὡς τὰς μηχανὰς ἀποφεύγουσι, θεοὺς αἴροντες. id eſt, Niſi ſanè quemadmodum tragœdiarum ſcriptores, ſicubi hæſerint, ad machinas confugiunt, Deos ſuſtollentes. Quē Platonis locum ob ignoratum prouerbiū, Latinus interpres perperam, aut certe obſcure vertit, nimirum huncin modum: Niſi fortè, quemadmodum tragici, quoties ambigunt, commentitiis quibuſdam machinamentis ad Deos confugiunt. Ad eundem lapidem impegiſſe videtur qui Lyſandri vitam trāſtulit è Plutarcho. Quum enim Lyſander inſtituiſſet innouare remp, perpēderetq́ue negocium eſſe difficilius, quàm vt vulgaribus conſiliis poſſet expediri, fecit quod poetæ ſolent in tragœdia, fictis oraculis ac deorum religione ſtuduit quod conſtituerat efficere. Græca ſic habent, ὥσπερ ἐν τραγῳδίᾳ μηχανὴν αἴρων πρὸς τοὺς πολίτας λόγια πυθόχρηστα καὶ χρησμοὺς συνετίθει καὶ κατεσκεύασεν. id eſt, Quemadmodum in tragœdia machinam tollens apud ciues, reſponſa velut à Pythio reddita & oracula cōponebat apparabatq́ue. Idem ſubobſcure, ſed ſanè quàm eleganter indicat Ariſtoteles libro τὸν μετὰ τὰ φυσικὰ primo: Αναξαγόρας τε γὰρ inquiens, Μηχανῇ χρῆται τῷ νῷ πρὸς τὴν κοσμοποιΐαν. ὅτ᾽ ἂν γὰρ ἀπορήσῃ διά τινα αἰτίαν ἐξ ἀνάγκης ἐστὶ, τότε ἕλκει αὐτό. ἐν δέ τοῖς ἄλλοις πάντα μᾶλλον αἰτιᾶται τῶν γινομένων ἢ νοῦν. Quæ quidem verba ſic licebit vertere: Nam Anaxagoras mente perinde, quaſi deo quopiam tragico, qui repente ſolet oſtendi, vtitur ad condendum mundum. Etenim cum hæret in explicanda cauſa, quare neceſſario ſit, tum illam adducit. Porrò reliquis in rebus, quiduis potius cauſam facit eorū quæ fiunt, quàm mentem. Vnde in Græcorum tragœdiis illud penè ſolemne eſt:

Γολλαὶ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Πολλαὶ μορφαὶ τῶν δαιμονίων. id eſt, Multæ formæ deorum, &c. cum inducto numine fabulam explicant: veluti in Oreſte Euripidis, Apollo in mediis tumultibus apparēs res turbatiſſimas ſubitò componit. Huius rei exemplum videtur ab Homero ductū, qui quemadmodum Iliad. primo, Palladē inducit, vt ferocientem Achillem compeſceret, ita compluribus aliis locis numen aliquod allegat. Quod quidem Horat. in Arte poet. vetat in comediis fieri, niſi rerū difficultas maior ſit, quàm vt poſſit humana ope explicari: Nec Deus interſit, niſi dignus vindice nodus Inciderit. Qua ratione Plautus in Amphitryone Iouem induxit, eoq́; tragicocomœdiam vocat. Lucianus in Philopſeude: Καὶ τὸ τοῦ λόγου, θεόν ἀπὸ μηχανῆς ἐπεισκληθῆναί μοι τοῦτον ᾤμην ἀπὸ τῆς τύχης. id eſt, Ac iuxta prouerbium, arbitrabar hunc mihi perinde quaſi deum quempiam repente apparentem, à fortuna fuiſſe adductum. Adluſit eodem in libro De mercede ſeruientibus, Οἰκεῖοι γὰρ τῆς τοιαύτης τραγῳδίας οὗτοι γε, ἢ τὶν ἄλλον ἐκ μηχανῆς θεὸν ἐπὶ τῷ καρχησίῳ καθεζόμενον. id eſt, Nam hi peculiariter ad huiuſmodi tragœdiam pertinent. Aut alium Deum quempiam de repente exortum, atque in antennis conſidentem. Huc reſpexit Euripides in Iphigenia Aulidenſi, θεὸς ἐγὼ πέφηνά σοι μέγιστος. id eſt, Equidem Deus tibi maximus apparui. Lucianus in Sectis, Ἐπιστὰς, τὸ τοῦ τραγῳδῶν τοῦτο, θεὸς ἐκ μηχανῆς ἐπιφανείς. id eſt, Aſſiſtens iuxta tragœdorum prouerbium, Deus ex improuiſo oſtenſus. Apud Athenæum lib. 6. lurconem quendam querētem facit poeta neſcio quis, ꝙ piſcium vēditores vix oſtenſos piſces ſtatim ſubducerent.

Καὶ θᾶττον ἀποπέμπουσι τοὺς ὠνημένους.
Ἀπὸ μηχανῆς πωλοῦντες, ὥσπερ οἱ θεοί. id eſt,
Et venditos mox eximunt aſpectui,
Venduntq́;, tanquā è machina ritu Deū.

Proinde quoties ſalus ex inſperato oſtenditur, id Deo ſolet adſcribi. Ita Plinius libro 25. Quippe etiam in repertis alias inuenit caſus, alias, vt vere dixerim, Deus. Idem libro viceſimoſeptimo: Hic ergo caſus, hic eſt ille, qui plurima inuenit in vita Deus.

Homo homini Deus.

NON admodum hinc abludit & illud: ἄνθρωπος ἀνθρώπου δαιμόνιον. id eſt Homo homini Deus, Quod dici ſolet de eo, qui ſubitā, atq; inſperatam attulit ſalutem, aut qui magno quopiam beneficio iuuit. Antiquitas enim nihil aliud exiſtimabat eſſe deū, quàm prodeſſe mortalibus. Vnde frugum, vini, legū auctores, & quicunque ad vitæ commoditatem aliquid attulliſſet, eos pro Diis habebat antiquitas: adeo, vt et belluas quaſdam pro numinibus coluerit: velut apud Aegyptios Ciconiam, quòd ſerpentes, qui certo anni tempore ex Arabicis paludibus ſubuolant, obuiam profecta, arcere, conficereq́: credatur: apud Romanos Anſer colebatur, quòd capitolinam arcē expergefactis clangore cuſtodibus, ab irruptione Gallorum ſeruauit. Quod iudicat. M. Tullius cum libro de natura Deorum primo inſcribit: Concludam Belluas à Barbaris propter beneficium conſecratas. Quin et auctore Prodico Chio, corpora quædam inanima pro Diis habita ſunt, velut ſol, luna, aqua, terra, quod ad vitam conducere viderentur, quodq; horum commoditate mortales maiorem in modum delectarentur. Scythæ, quemadmodum in Toxaride teſtatur Lucianus, per ventum, & gladium, tanquam per Deos iurant, propterea quòd ille ſpirandi ſit auctor, hic mortis. Sed quoniam, vt inquit Cicero, plurima homini ab homine vel commoda, vel incommoda, ſolent oriri, & Dei proprium eſt vel ſeruare, vel benefacere: idcirco qui in graui periculo ſuccurrit, qui ve ingenti quopiam afficit beneficio, quoniam Dei quaſi vice fungitur, ei, cui prodeſt, Deus dicitur extitiſſe. Huic adſtipulatur illa ſolennis apud Homerum, atq; Heſiodum clauſula:

- Θεοὶ δωτῆρες ἐάων. id eſt,
Dii bonorum largitores.

Et quod ait Strabo libro decimo: Rectè dictum eſt mortales tunc maxime Deos imitari, cum beneficii ſunt. Idem libro decimo ſeptimo tradit, Aegyptios quoſdam duplicem facere Deum: immortalem, qui rerū omnium ſit auctor, & mortalem ignoti nominis: tum à quibus beneficio ſint affecti, eos ferme pro Diis colunt. Præterea vulgo quoq;, qui in rebus perplexis, ac deſperatis, aut ancipiti periculo ſeruantur, à Deo quopiam aiunt ſeſe ſeruatos. Horatius:

-Sic me ſeruauit Apollo.

Rurſum in Odis, in bello per mercuriū, & iterum ab arboris ictu ſeſe Fauni ope ſeruatum ſcribit. Eodē adluſit Iuuenalis, cū ait:

Qua-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Quadraginta tibi si qs De᷒, aut similis diis,
Et melior satis donaret homuncio.

Item Vergilius in Tityro:

O Melibœe, Deus nobis hæc ocia fecit.
Nanq; erit ille mihi semp Deus: illius arã
Sępe tener nostris ab ouilib᷒ ĩbuet agnus.

Deinde reddit causam, quare sit Cæsarẽ loco numinis habiturus, beneficiũ subtexẽs:

Ille meas errare boues, vt cernis, & ipsum
Ludere quæ vellẽ calamo permisit agresti.

Plinius Secundus, lib. Naturalis historiæ secundo, manifestius Græcam παροιμίαν indicauit, sed tã impiè sentiens de Diis, quàm paullo post de animarũ immortalitate, deque corporũ resurrectione desipienter. Nã cum & multitudinem Deorum irrisisset, & vni illi summo, quem aut mundum hunc, aut naturam esse putat, prorsus ademisset curam mortalium; Deus est, inquit, mortali iuuare mortalem. Et hæc ad ęternam gloriam via. Hac proceres iere Romani, hac nũc cœlesti passu cum liberis suis vadit maximus omnis æui rector Vespesianus Augustus, fessis rebus subueniens. Hic est vetustissimus referendi bene merentibus gratiam mos, vt tales numinibus adscribant. Quippe & omnium aliorum nomina deorum, & quæ suprà syderum retuli, ex omnium nata sunt meritis. Hactenus Plinius. Ouidius:

Conueniens homini est hominem seruare voluptas.
Et melius nulla quæritur arte fauor.

Plutarchus in commentario, quem inscripsit aduersus principem indoctum, negat Deos hoc nomine felices esse, quòd quàm diutissimè viuãt, sed quòd virtutis sint principes & auctores, fieri potest, vt hui᷒ adagii sit vsus neq; improbus, neq; inconcinnus, si quis hoc modo dicat: Cum tantis malis premerer, vt nemo mortalium aut vellet, aut posset opitulari, tu vnus mihi præter spem extitisti, tuoq; beneficio me nõ seruasti modò periturum alioqui, verumetiã ornatiorem aliquanto fecisti, quàm antea fuerim. Vt aut omnino nusquã, aut in nobis certe duobus, locum habeat vetus illud Græcorũ adagium, ἄνθρωπος ἀνθρώπου δαιμόνιον. Aut hoc modo: Litteris debeo omnia, etiam vitam: sed ipsas tibi debeo litteras, qui mihi tua liberalitate suppeditas alisq; ociũ meũ. Quid autẽ est quod Grçci dicunt. ἄνθρωπος ἀνθρώπου δαιμόνιον, si hoc non est? Aut hoc pacto: Qui mediocri beneficio iuuat, sit sane amicus, verum qui arte sua, singulariq; cura, atque industria vitam iam iam fugiẽtem retinet ac restituit, id quod vtiq; facit medicus, quid aliud est, quàm quod Græci dictitant, ἄνθρωπος ἀνθρώπου δαιμόνιον. Aut sic: Eum in locum res erat deducta, vt ne ipsa quidem salus posset auxiliari. Ibi tu mihi veluti præsens quoddam numen extitisti, & mira celeritate depulsis incommodis, in pristinum locum restituisti, nec sperantem, nec expectantem, vt intelligerem illud non temerè dictum à Græcis, ἄνθρωπος ἀνθρώπου δαιμόνιον. Aut sic: In reliquis quidẽ rebus mihi semper amicissimus fuisti: in hac vero causa non amicissimus modo, verumetiã penè dixerim, quod Græci dicunt: ἄνθρωπος ἀνθρώπου δαιμόνιον.

Homo homini lupus.

Ἄνθρωπος ἀνθρώπου λύκος, id est, Homo homini lupus. Superiori quasi diuersum est, ac velut hinc effictũ videtur quod vsurpauit Plautus in Asinaria: Homo homini lupus. Quo monemur, ne quid fidamus homini ignoto, sed perinde atq; à lupo caueamus. Lupus est, inquit, homo homini, non homo, qui qualis sit, non noui.

Coturnix Herculem.

Ὄρτυξ ἔσωσεν ἡρακλῆν τὸν καρτερόν. id est, Seruauit Herculem coturnix strenuum. Senarius est Græcis, prouerbii vice celebratus: quem tamen Zenodotus negat apud vllum veterum scriptorum inueniri. Cæterũ dici solitum, de his, qui in periculo seruati essent ab his, à quibus minime sperarãt. Adagionis originem ad huiusmodi fabulã referunt: Coturnicem quãdam Herculi in deliciis fuisse, cuius nidore cum viua incenderetur ille mortuus sit in vitam restitutus. Meminit huius fabulæ Atheneus quoque libro nono scribens, Herculem Iouis, et Asteriæ filium, in Libyam proficiscentem à Typhone fuisse interemptũ, reuocatũ autem in vitam odore coturnicis, illi ab Iolao admotæ, & ob eam causam Phœnices Herculi coturnicem sacrificare.

Genius malus.

Ei quod modo retulimus: Homo homini Deus: contrariũ vr̃, Genius malus, quẽ Græci dicunt ἀλάστορα: quo noĩe vocamus eos, quibus

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

quibus incommodorum nostrorum maximam partem acceptam ferimus, idq; etiã hodie vulgato sermone. Sunt enim omnino quidam his aut illis ita inauspicati, vt tanquam fatum quoddam malum atq; in perniciem illorũ nati, iure videri possint. Porrò prouerbiũ apparet à priscorum opinione profectũ, qui singulis binos genios attribuunt, quos dæmones vocant: neq; hominibus modo, verumetiã locis, atque ædibus, quorum alter perniciem nobis moliatur, alter iuuare studeat. cuius sententiæ fuit Empedocles, citante Plutarcho in libello De Animi tranquillitate. Quò pertinet illud Bruti, quod in eius vita memorat idem Plutarchus. Nam Bruto cum dies ille fatalis immineret, et in Asia nocte fermè intempesta ex more vigilaret in tabernaculo, lucerna iam emoriente, videre visus est personam quandam tragicam, & humana specie maiorẽ. Atque ille protinus, vt erat animo interrito, percontatus est, quis nam esset aut hominum aut deorum, Cui illa cũ murmure: Tuus sum Brute genius malus, Philippis me videbis. Eadem itaque imago rursus apparuit confligenti Philippis, quę quidem illi pugna postrema fuit. Huic consimilem quandam fabulam idem refert de M. Antonio, atque Augusto: videlicet hos, reliquis quidẽ in rebus amanter, summaq; inter sese concordia agitasse: cæterũ in ludis, quos ad æmulationem quandam edebant, Octauium semper superiorem esse solitum. Eam rem Antoniũ non mediocriter discruciasse. Fuisse aũt in Antoniano comitatu magum quempiã Aegyptium. Is seu quòd vere nosset eius fatũ, seu quòd ad gratiam Cleopatræ fingeret, eum admonuit vt à Cęsare se quantum posset seiungeret: ꝙ ipsius genius, alacer alioqui, genium illius reformidaret: quoque propius accessisset, hoc humilior deiectiorq́ue videretur. Testatur & Plato, Socrati peculiarem quendam fuisse genium, de quo scripsit Apuleius & Plutarchus. De genio sensisse videtur Terentius, cũ ait in Phormione: Mihi vsu venit, hoc scio. Memini relinqui me, Deo irato meo. Bonum geniũ explicat Mætius in Stalagmonis apud Donatum: Adeo meo propitio meus homo est. Idẽ Persius: Diis iratis, genioq; sinistro. Postremo prouerbium resipiunt in genere omnia illa: Iratis Diis, Propitiis diis. Terentius: Nescio, nisi Deos iratos fuisse mihi satis scio, qui auscultauerim ei. Horatius in Sermonb᷑:

-Immeritusq; laborat
Iratis natus paries Diis, atque poetis.
Idem rursum:
-Vertumnis, quotquot sunt, natus iniq̃s.
Idem in Odis:
Diuis orte bonis optime Romule
Custos gentis abes. Homerus Iliados ε.
Θεὸς νύ τις ἐςὶ κοτήεις. id est,
Deus quispiam iratus est. Et Vergilius:
Diis equidem auspicibus reor, & Iunone secunda.

Eodem pertinent & hæc: Solus à Diis diligitur Antipho. Et: Dii nos respiciunt. Et: Modo Iuppiter adsit. Et: Si quem numina læua sinunt. Et: Dexter adsit Apollo: atque id genus sexcenta passim apud poetas obuia. Erit autem venustius, si ad speciem descenderis. Vt: Hic scribit carmina Musis, quotquot sunt, iratis. Canit irato Apolline. Eam causam egit ineptissimè, planeq; irata Suadela. Marte sinistro pugnauimus. Neptuno propitio nauigauimus. Mercurio, opinor, irato, cum hoc veteratore sum pactus. Irata Venere dat operam liberis, de eo, qui deformes filios progeneret. Inuita Minerua, qui parum feliciter artẽ exerceat.

Dextro Hercule, aut amico Hercule.

EIVSDEM est generis, sed obscurius, quod apud Horatium legitur:
Diues amico Hercule.
Et item apud Persium: O' si.
Sub rastris crepet argenti mihi Seria dextro Hercule.

Quod quidem in eos competit, qui in accumulandis opibus sunt bene fortunati. Idq; inde natum existimant, ꝙ Hercules moriturus dixerit, eos opulentos futuros, qui sibi decimam bonorum suorum partẽ consecrassent. Proinde locupletes plerosq; ita facere solitos. Tametsi Plutarchus in problematis, huius cõsuetudinis aliam adfert causam puta ꝙ ipse quondam Hercules, boum, quos Geryoni abstulerat, in Palatino decimam partem immolarit, vel ꝙ Romanos ab Hetruscis decimari solitos liberarit.

Dijs, Hominibusque plaudentibus.

PROVERBIALIS est & illa hyperbole: Diis, hominibusq; plaudentibus: pro eo quod

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

quod est: Feliciter, atque auspicatò. Cicero ad Q. fratrem: Vatinium, à quo palàm oppugnabatur, arbitratu nostro concidimus, Diis, hominibusque plaudẽtibus. Idẽ libro Epistolarum familiariũ primo: Neque solum dixi, sed etiam sic facio, Diis, hominibusque approbantibus. Rursus ad Q. fratrem lib. 3. in diuersam sententiam vertit prouerbium: Nisi noster, inquit, Pompeius Diis, hominibusq; inuitis negocium inuerterit. Quanquam hoc ipsum per se, Deos, hominesq;, prouerbiale nimirum est ob figuram, atque apud poetas penè solenne: Deum, atque hominum fidem. Diis atque hominibus inuisus. Neque Deos, neq; homines metuit. Homerus:

Αθάνατοί τε θεοὶ, θνητοί τ᾽ ἄνθρωποι. id est,
Numina nescia mortis, Mortalesque
homines. Rursum.
Πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε. id est,
Parens hominumque, Deumque.

Bonis auibus. Malis auibus.

Ad hoc genus pertinet & illud; Bonis, aut malis auibus: cum rem feliciter, aut secus cedere significamus. Ab augurum obseruatione sumptum. Horatius in Odis:

Mala soluta nauis exit alite,
Ferens olentem Meuium. Et rursum:
Mala ducis aui domum,
Quam multo repetet Græcia milite.
Atq; iterum alibi:
Scriberis Vario fortis, & hostium
Victor Mæonii carminis alite. Homerus
Iliados ω.
Μὴ δέ μοι αὐτὴ ὄρνις ἐνὶ μεγάροισι κακὸς πέλει. id est,
Ne ue auis hic in fausta mihi perrexeris esse.

Verba sunt Priami ad vxorem dehortantẽ, ne solus in castra Achillis profisceretur, Hectoris cadauer auro redempturus, ac multa tristia, ita vt assolent mulieres, ominantẽ. Auersa aui dixit Latinus quispiam tragœdiarum scriptor, qui de Agamenone cõtra auspicia soluente ita loquitur: Soluere imperat, secundo rumore, auersaq; aui. Refertur à M. Tullio libro De diuinatione primo. Ad hanc formam referenda sunt et illa: fausto omine, benè ominata, bonis auspiciis, in auspicatò, felicibus auguriis, atque id genus alia, quę ab augurũ arte sumpta in communem sermonem abierunt.

Noctua volat.

Ex eadem superstitione manauit & illud Græcanicum: γλαῦξ ἵπταται, siue ἵπτατο, id est, Noctua volat, siue volauit. Nam priscis Atheniẽsibus noctuæ volatus, victorię symbolum existimabatur: propterea φ auis hęc Mineruę sacra crederetur, quę quidem dicta est etiam malè consulta Atheniensium benè fortunare. Qua de re copiosius aliquanto dicemus in prouerbio: Atheniensium inconsulta temeritas. Inde, rebus felicius, atq; ex animi sententia succedentibus, dici consueuit: Noctua volat. Auctores Zenodatus, et Suidas. Non illepidè dicitur volasse noctua, quoties res non viribus, sed pecuniarum interuentu confecta creditur, φ Atheniensium numisma noctuam haberet insculptam. Vnde & illud: Laurioticæ noctuæ, quod alibi recensetur. Plutarchus in vita Peliclis tradit illi è superiore nauis tabulato cõcionanti, noctuam ad dextram aduolasse, ac malo insedisse: quod omen effecit, vt omnes irent in illius sententiam.

Quarta luna nati.

Ἐν τετράδι γεγεννῆσθαι, id est, Quarta luna nati, dicũtur qui parum feliciter nati sunt, vt auctor est Eustathius in librum Iliados secundum, propterea, quòd Hercules hac luna natus feratur, cuius omnis vita voluptatum omnium expers, ac laborum plena fuit. Dici potest et in eos, qui laboribus sibi neutiquam frugiferis fatigantur, Herculis videlicet exemplo, qui iuuandis aliis sudauit, sibi inutilis. Pyrrhus apud Lucium Florum dicebat se sibi videri Herculis Side re natum, quòd quò pluribus victoriis Romanos concideret, hoc acriores in ipsum coorrirentur. Id quod Horatius eleganter transtulit ad Annibalem:

Vt hydra secto corpore firmior
Vinci dolentem creuit in Herculem.

Albæ gallinæ filius.

Contra, feliciter natum, albæ gallinæ filium dicimus. Iuuenalis:

Quia tu gallinæ filius albæ.

Vel quòd læta, atq; auspicata Latini alba vocant: vel quòd prouerbium adludit ad fatalẽ illam gallinam, de qua meminit Suetonius Tranquillus in Galba, his quidem verbis: Liuię olim statim post Augusti nu-

ptias

ptias Veientanum ſuum reuiſenti, prӕteruolans aquila, gallinam albam, ramulum lauri roſtro tenẽtem demiſit in gremium. Cumq; nutriri alitem, ac pangi ramulum placuiſſet, tãta pullorum ſoboles prouenit, vt hodie quoq; ea villa ad gallinas vocetur. Tale vero lauretum, vt triumphaturi Cӕſares inde laureas decerperent. Fuitq; mos triumphantibus, alias confeſtim eodem loco pangere. Et obſeruatum eſt ſub cuiuſq; obitum, arborem ab ipſo inſtitutam elanguiſſe. Ergo nouiſſimo Neronis anno, & ſylua omnis exaruit radicitus, et quicquid ibi gallinarum erat, interiit. Conueniet igitur adagium in eos, qui rara & fatali quadam felicitate, ſucceſſuq; rerum vtuntur. Huic diuerſum eſt illud apud eundem Iuuenalem:

- Nati infelicibus ouis.

Non abhoret huic, quod ſcribit M. Tull. lib. epiſtol. familiarum ſeptimo ad Curionẽ: Quum enim ſalutationi nos dedimus amicorum, quӕ fit ex hoc etiam frequentius, quam ſolebat, quòd quaſi auem albam videntur bene ſentientem ciuem videre, ab do me in bibliothecã. Veteres enim quod inauſpicatum haberi volebant, atrum aut nigrum vocabant: quod felix, album. Vnde apud Senecam Aſinius Pollio, Albutii ſententias, quòd in affectatӕ eſſent & apertӕ, ſolitus eſt albas appellare. Quin & Grӕcis λευκότερον εἰπεῖν dicitur, qui clarius rem explicat.

Laureum baculum geſto.

Δαφνίνην φορῶ βακτηρίαν, id eſt, Laureum porto baculum. Suidas tradit, ita ſolere loqui eos, qui eſſent ab aliquib9 inſidiis appetiti, feliciterq; periculum effugiſſent. Propterea quòd laurus credita eſt aduerſus venena remedium habere. Plinius lib. 15. demonſtrat laurum luſtrationibus adhiberi ſolitam. videtur & aduerſus fulmen huius vis tueri, quando quidem arborum vna nõ dicitur fulmine. Id adeo verũ credidit Cӕſar Tiberius, vt nunquam non geſtaret capi coronam lauream, vt in ipſius vita prodidit Suetonius.

Grauiora Sambico patitur.

Δεινότερα Σαμβίκου πάσχει, id eſt, Atrociora Sãbico patitur. In eos, qui cruciatibus exquiſitis torquẽtur, aut quibus inſignia mala accidunt. Prouerbium Plutarchus refert in problematis Grӕcanicis, atque huiuſmodi quandam adfert cauſam. Sambicus quiſpiam Eleus, vnà cũ ſociis aliquot, non paucas apud Olympia ӕreas ſtatuas concidit, venditq́ue. Deinde maiora etiam auſus, Dianӕ prӕſidis templum diripuit. Eſt enim illius in Elide templum, quod Ariſtarcheũ nominant. At ille mox comprehenſus, dũ ſocios prodere recuſat, annum perpetuum exquiſitis cruciatibus dilaceratus eſt, inter quos etiam animam efflauit. Atque hinc vulgo nata parœmia.

Fœnum habet in cornu.

In homines maledicos, ac feroces dicitur: Fœnum habet in cornu. Horatius in ſermonibus:

Fœnum habet in cornu, longe fuge.

Inde tranſlatũ, vt Acroni placet, quòd antiquitus Bobus cornipetis fœnum pro ſigno in cornu appenderetur, quo ſibi cauerent, qui forte occurriſſent. Idq; ideo fieri ſolitum Plutarchus in problematis autumat, quòd copioſiore pabulo, non modo boues, ſed & equi, & aſini inſolentiores, ac ferociores reddantur. Vnde extat & Sophoclis dictum in tumidum quempiam, ac prӕferocem; Tu, inquit, ſerues, quaſi pullus pabuli copia. Huic adſtipulatur illud Solonis dictum apud Laertium: Τὸν μὲν κόρον ἀπὸ τοῦ πλούτου γεννᾶσθαι, τὴν δὲ ὕβριν ἀπὸ τοῦ κόρου. hoc eſt, ſatietatem naſci ex opulentia, ex ſatietate ferociam. Dictum eſt autem aliquando, vt idem teſtatut Plutarchus, in M. Craſſum, quòd in cornu fœnum haberet, propterea ꝙ haud quaquam impune laceſſeretur, homo prӕdiues, ac potens, & ſimultatum perſequentiſſimus. At poſtea Cӕſar dictus eſt ei fœnum detraxiſſe: quòd omnibus illum, vt cornipetam taurum fugientibus, ac formidantibus, ipſe primus auſus fuerit illi reſiſtere. Vſurpat adagium hoc etiam diuus Hieronymus in epiſtola quadam, minitans his, à quibus forte eſſet laceſſendus.

Cornutam beſtiam petis.

Consimilem ferme ſenſũ habet Plautinũ illud: Cornutam beſtiam petis, de eo, qui laceſſit eũ, qui paratus ſit retaliare iniuriam,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

iuriam, quemq; non nisi tuo malo prouoces. Huc spectauit Horatius in Odis: Parata tollo cornua.

Dionysius Corinthi.

Διονύσιος ἐν Κορίνθῳ, id est, Dionysius Corinthi. Prouerbialis allegoria, qua significamus aliquem è summa dignitate atque Imperio, ad priuatam humilemq; redactũ fortunã: quemadmodum Dionysius Syracusarum tyrannus expulsus Imperio, Corinthi pueros litteras, ac musicam mercede docuit. Cicero epistolarum ad Atticum lib. 9. De optimatibus sit sanè ita vt vis. Sed nosti illud: Διονύσιος ἐν Κορίνθῳ. Quintilianus Instit. orat. li. 8. Est in exemplis allegoria, si non prædicta ratione ponantur. Nam vt Dionysiũ Corinthi esse, quo Græci omnes vtuntur, ita plura similia possunt. Hic Cicero cum ait: Nosti illud. & Quintilianus: Quo Græci omnes vtuntur, nimirum vterque vulgo iactatum fuisse significat. Cæterum vnde natum sit adagium, Plutarchus aperuit in libello, cui titulus: Περὶ τῆς ἀδολεσχίας, id est, De futili loquacitate. Laudãs enim, breuiter & grauiter dicta, commemorat & illud à Lacedæmonibus responsum Regi Philippo, bellum minanti, ferocientique: Διονύσιος ἐν Κορίνθῳ. Quibus vbi rex rescripsisset, siquando in Laconiam duxisset exercitũ, euersurum se Lacedæmonios, verbo duntaxat responderunt, αἴκα, id est, Si Plato ter nauigauit in Siciliam, non sine sinistri rumoris aspergine. Vnde Molon, qui inimicum in Platonẽ gerebat animum, dicebat nõ esse mirum, si Dionysius esset Corinthi, sed si Plato in Sicilia. Regem enim vrgebat necessitas; Platonem sollicitabat ambitio.

In me hæc cudetur faba.

TERENTIVS in Eunucho: At. n isthęc in me cudetur faba: hoc est, Donato interprete, in me malum hoc recidet, in me hæc vindicabitur culpa. Translatum vel à faba, quæ cum siliquis exuitur, ac batuitur, aut fustibus intertunditur, ita vt fit in areis more rusticorum, nõ ipsa perinde laborat, sed id demum in quo cuditur. Alii malunt ad male coctam fabam referre, quæ si quando nõ maduerit, sed dura permanserit, ab iratis heris supra coqui caput saxo nonnunquã comminui consueuit, tanquam fabam vlciscentibus, non coquum, cũ vniuersum interim malum ad coquum perueniat.

Tute hoc intristi, omne tibi exedundum est.

NON diuersum superiori Donatus admonuit illud, quod apud eundem poetam legitur in Phormione: Tute hoc intristi, tibi omne est exedendum. Verba sunt Phormionis parasiti, qui quoniã fuerat auctor consilii deducenda puella, æquum esse putat, vt suo periculo rem itẽ expediat. Translatum putant ab alliato rusticorum mortario. Quæ quidem sententia, vel hodie quoque vulgo nostrati in ore est. Et altera huic simillima: Colo quod aptasti, ipsi tibi nendum est: id est, tu incipiũdi auctor extitisti, nunc idem explices oportet.

Faber compedes, quas fecit, ipse gestet.

AVSONIVS in Trochaicis suis Terẽtiano prouerbio confine quoddam subnectit, & poetæ metaphoram altera quadam interpretatur metaphora.

Tu molestus flagitator lege molesta carmina.
Tibi quod intristi, exedundum est: sic vetus verbum iubet,
Compedes, quas ipse fecit, ipsus vt gestet faber.

Cõpetit in eos, qui sibiipsis auctores sunt malorum. Videtur autẽ è Theognide poeta sumptum, qui ait:

Οὔτις ἀνὴρ φίλε Κύρνε πέδας χαλκεύεται αὐτῷ. id est,
Vĩcula nemo sibi cudit charissime Cyrne.

Huic simile quiddam, humilius quidẽ, sed tamen aptum vulgo dicitur: Flagellum ipse parauit, quo vapularet. Idq; sumptum à pueris, aut seruis, qui coguntur aliquoties ipsi parare virgas, quibus vapulent.

Ipsi testudines edite, qui cepistis.

HIS confine prouerbium refertur à Græcis scriptoribus.

Αὐτοὶ χελώνας ἐσθίετ' οἵπερ εἵλετε. id est,
Qui prendidistis, iidem edite testudines.

In eos iacitur, qui posteaquam inconsulte quippiã adorti sunt, aliorũ implorant auxilium, quos suo negocio admisceant. Parœmiam ex huiusmodi quodã apologo natã existimant. Piscatores aliquot iacto reti, testudines eduxerunt. Eas cũ essent inter se partiti, neq; sufficerent omnibus comedendis. Mercuriũ forte accedentẽ inuitarũt ad con-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

conuiuiũ. At is intelligens se nequaquã humanitatis gratia vocari, sed vt eos fastidito cibo subleuaret, recusauit, iussitque vt ipsi suas testitudines ederẽt, quas cepissent. Sũt autẽ, auctore Plinio, in Carmania populi, qui testudinum carnibus victitent, vnde & nomẽ illis attributum, χελωνοφάγοις. Apud quos affirmãt inueniri testudines tanta magnitudine, vt earum testis casas integant.

Aderit Temesæus genius.

STRABO libro Geographiæ sexto refert Temesam ab Lao primam Vrbem esse Brutiæ, ipsius ætate dictam Tempsam, quam ab Ausoniis conditam, Thoantis comites Aetoli deinde tenuerint, atque his expulsis Brutii, demum Annibal & Romani funditus euerterint. Iuxta hãc sacellũ fuisse oleastris circumseptũ Politę cuidã ex Vlyssis comitibus sacrũ. Hunc, quod esset à Barbaris violatus, graueis iras in eo exercuisse: adeo vt in prouerbiũ abierit, dicerentque; cauẽdum, ne Temesæus genius immineret: deinde Locrensibus Epizephyreis vrbe potitis, Eutymum quendã, vt inquit Aelianus, ex Italia illuc venisse pugilem inclytũ, & insigni robore, qui & lapidem ingenti magnitudine gestauerit, qui Locris ostendi soleat. Hunc cum Polite congressum, ac victorem à certamine discessisse, atque ita finitimos huius opera liberatos à tributo, quod ille consueuerat extorquere. Quin & compulisse illum, vt quod per vim abstulerat, redderet etiam cum fœnore. Atque hinc prouerbium natum putant, iis qui sordidos & iniustos quæstus faciunt, adfore Temesæum genium. quo significabant aliquãdo dependenda cum fœnore, quæ præter ius & fraude, seu vi rapuissent. Pausanias in Eliacis paullo diuersius rem narrat: nempe comitem quendam Vlyssis, ob virginem constupratam occisum fuisse, atque ob id laruas eius, nisi quotannis oblata virgine placarentur, grassari solitas, ac perniciem adferre omni sexui, atque ætati. Atque hunc quidem eius loci genium vulgo fuisse creditum, quem Euthymus pugil Temesam reuersus compescuerit, virgine quam deuouerant, liberata, atque in matrimonium accepta. Apud Strabonem locus in codice Græco videtur non vacare menda. Sic enim legimus: ὥστε τοὺς περιοίκους δασμολογεῖν αὐτῷ κατὰ τὸ λόγιον, καὶ παροιμίαν εἶν πρὸς αὐτοὺς, μηδ' εἰς τὸν ἥρωα τῶν ἐν Τεμέσῃ λεγόντων ἐπικεῖσθαι αὐτοῖς. Fortasse tolerabilior erit lectio, si tolles coniunctionem δὲ, & pro λεγόντων reponas λεγόμενον. Cæterum quum Strabo recẽseat prouerbium priusquam referat cohibitum heroem, indicat potius in eos dici solitum, qui potentiorem se lacessunt. Etiam si nihil vetat prouerbium ad varios vsus accommodari.

Termeria mala.

Τερμέρια κακά, id est, Termeria mala. Veteri prouerbio dicuntur ingentia, maxime, quoties mala quæ quis in alios impegerit, aliquando in ipsius caput retaliantur. Huius adagii meminit Plutarchus in vita Thesei, qui cum Herculis exemplo terras obiret, nocentes, quos superasset, eadem pœna solitus est afficere, quam illi per sæuitiam in alios exercuissent. Nam Hercules Damascum de rupe editissima præcipitem dedit. Busyridem parentauit. Antæum palæstra superatum occidit. Cygnum gladiatorum more cõfecit. Denique Termerum humana capita confringentem, verberibus itidem contudit. Vnde in eos, in quos sua malefacta retorquentur, prouerbio dicitur: Termerium malum. In hanc ferme sententiam Plutarchus in vita Thesei. Est autem supplicii genus, vel in primis fauorabile, cum pœna sceleri respondet, quemadmodum de Thurino fumi venditore, fumo necato legimus. Et Perillo, quem Phalaris æneo impositum tauro, suo ipsius inuento perdidit. Illud perquam festiuum, quod in vita Gallieni Imperatoris refertur. Cum quidam vitreas gemmas pro veris Imperatrici vendidisset, atque ea re deprehensa, vindicari flagitaret: ille venditorem rapi iussit, tanquam leonibus obiiciendum: deinde caponem emittit, ac cunctis rem tam ridiculam admirantibus, per præconem denunciari iussit: Imposturam fecit, & passus est: atque ita negociatorem dimisit. Sed de Termeriis malis Suida multo aliam adfert interpretationem: nempe locum quendam esse in Caria cui nomen Termerio, quo tyranni quandoque pro carcere soleant vti. Situm autem esse inter Melum, & Halicarnassum. Ex hoc cum postea prædarentur latrones, neque depelli possent, quòd esset locus admodum munitus, abiisse in prouerbium. Quanquam

Stephanus

Stephanus Termeram vrbem in Lycia ponit, quam ait à Termero ſortitam vocabulum. Poſtremo Termeria mala dicta videri poſſunt, quaſi extrema mala. Nam τέρμα Græce, finem ſignificat, & τερμερίαν ἡμέραν extremum vitæ diem vocant. Porrò Latini, quod ſummum videri volunt, ac maximum, id extremum appellant. Vt extrema dementia, extrema inſania. Neque ſecus Græci, ἔσχατον κακόν, extremum malum pro maximo dicunt. Et ἐσχάτων ἔσχατα, extremorum extrema, quaſi plus quam maxima.

Neoptolemi vindicta.

Νεοπτολέμειος τίσις. id eſt, Neoptolemica vindicta. Superiori ſimilimum eſt vbi quis eadẽ patitur, cuiuſmodi patrauit in alios. Id Pauſanias in Meſſeniacis refert, & exponit his verbis: Περιῆλθε μὲν τοὶ καὶ αὐτοὺς λακεδαιμονίους ἀνὰ χρόνον ἡ νεοπτολέμειος καλουμένη τίσις. νεοπτολέμῳ γὰρ τῷ ἀχιλλέως ἀποκτείναντι πρίαμον ἐπὶ ἐσχάρα τοῦ ἑρκίου, συνέπεσε καὶ αὐτὸν ἐν δελφοῖς πρὸς τῷ βωμῷ τοῦ ἀπόλλωνος ἀποσφαγῆναι, καὶ ἀπὸ τούτου τὸ παθεῖν ὁποῖον τὶς καὶ ἔδρασε, νεοπτολέμειον τίσιν ὀνομάζουσιν. id eſt, Sanè peruaſit Lacedæmonios progreſſu temporis Neoptolemea, ſicut vocant, vindicta. Siquidem Neoptolemo Achillis filio, qui Priamum in ipſis palatii focis occiderat, viciſſim euenit, vt & ipſe apud Delphos ad Apollinis aram occideretur: atque hinc ortum, vt vbi quis idem patitur, quod in alios fecit, Neoptolemeam vindictam appellent. Euripides in Oreſte ſub perſona Apollinis de Neoptolemo.

Θανεῖν γὰρ αὐτῷ μοῖρα δελφικῷ ξίφει. id eſt, In fato enim illi eſt Delphico gladio mori.

Seruire ſcenæ.

M. Tullius ſeruire ſcenæ dixit, pro eo, quod eſt ſeruire tempori, & rebus pręſentibus ſeſe accõmodare. Tranſlata ab hiſtrionibus fabularum metaphora, qui non ſuopte iudicio agunt, ſed hoc vnũ ſpectant, vt quouis modo populi oculis placeãt, alioqui explodendi, exhibilandique. Sic enim ſcribit ad Brutum: Tibi nunc populo, & ſcenæ, vt dicitur, ſeruiendum eſt. Nam in te non ſolum exercitus tui, ſed omnium ciuium, ac penè gentium coniecti ſunt oculi. Quadrabit & in eos, qui negocium aliquod ſuſcẽperũt illuſtre, vnde neceſſe ſit, aut cum ſumma laude, aut ſumma cum infamia diſcedere propter plurimorum expectationem. Porrò tempori ſeruiendum eſſe viro ſapiẽti monuit & Phocylides:

Καιρῷ λατρεύειν, μήτ' ἀντιπνέειν ἀνέμοισιν. i.
Temporibus ſemper cautus ſeruire memento,
Nec reflare velis aduerſum flamina venti.

Porrò metaphora hęc ducta eſt à nauigantibus, quos neceſſe eſt ſemel ingreſſos mare ventorum atque æſtus arbitrio ferri, fruſtra conaturos, ſi velint aduerſus iſta pugnare.

Vti foro.

HVIC affine eſt, τῇ ἀγορᾷ χρῆσθαι, vti foro, pro eo quod eſt: Præſentem rerum ſtatum boni conſulere, & vtcunque ſeſe obtulerit fortuna, ita animum applicare. Terentius in Phormione: Sciſti vti foro. Donatus vulgare prouerbiũ admonet eſſe, ductamq́; metaphoram à mercatoribus, qui non ante locum commercii præſcribunt quanti vendant, quę aduehunt, ſed ſecundum annonam fori, quam deprehenderint, conſilium de non vendendis, aut vendendis mercibus ſumunt. Seneca: Vtamur foro, & quod ſors feret, æquo feramus animo. Idẽ epiſtola 72. Sub manu naſci dixit, pro extẽpore. Ergo conſilium, inquit, ſub die naſci debet, & hoc quoque tardum eſt nimis: ſub manu, quod aiunt naſcatur.

Polypi mentem obtine.

EXTAT apud Græcos adagium in hunc ordinem referendum, πολύποδος νόον ἔχε, id eſt, Polypi mentem obtine. Quo iubemur pro tempore, alios atque alios mores, alium atque alium vultum ſumere. Quod in Vlyſſe videtur Homerus laudare, qui eũ πολύτροπον appellat. id eſt, moribus verſatilibus. Adagium natum eſt à piſcis huius ingenio, de quo meminit Plinius lib. 9. cap. 29. Præterea Lucianus in ſermone Menelai, ac Prothei, ſcribuntq́ue colorem mutare maxime in metu. Nam perſequentibus piſcatoribus, petris affigit, ſeſe & cuicunque petræ adhæſerit, eius colorem corpore imitatur, videlicet ne queat deprehendi. Quin vt refert Baſilius magnus, piſces imagine falſa decepti, nonnunquam annatant, vltro ſeſe prædoni offerentes.

Porrò prouerbium ſumptum eſt ex Theognide, cuius hoc diſtichon eſt de polypo. Citaturque à Plutarcho in libello: περὶ πολυφιλίας. (τρῃ,

Πολύποδος νόον ἴσχε πολυπλόκου, ὃς ποτὶ πέ-
Τῇ προσομιλίζει, τοῖος ἰδεῖν ἐφάνη. id eſt,
Mentẽ habeas vafri polypi, q protinus illa
Se quibus admorit, ſaxa colore refert.

Clearchus in prouerbiis, teſte Athenęo, citat hoc diſtichon, tacito auctoris nomine:

Πολύποδός μοι τέκνον ἔχων νοόν ἀμφίλοχ' ἥρως.
Τοῖσιν ἐφαρμόζων ὧν καὶ πρὸς δῆμον ἵκηι. i.
Polypi ingenio mihi ſis nate Amphiloche heros,
Vt temet populo, quemcunque acceſſeris, aptes.

Citat idem carmẽ Plutarchus ex Pindaro. Vnde & verſus ille prouerbialis celebratur:

Ἄλλοτε δ' ἀλλοῖον τελεθεῖν καὶ χώρου ἕπεσθαι. id eſt,
Proq; loco nũc hũc fieri, nũc expedit illũ.

Qui nos admonet, vti nos ad omnem vitæ rationem accommodemus, ac Proteum quendam agentes, prout res poſtulabit, in quamlibet formam transfiguremus. Plutarchus item ἀλλοῖος γένομαι, dixit, pro eo quod eſt, in diuerſam eo ſentẽtiam. Quod quidem notat & Ariſtophanes in Pluto, qui monet viuẽdum eſſe τρόποις ἐπιχωρίοις, id eſt, moribus regionis ac vernaculis. Eodem pertinet & illud, νόμος καὶ χώρα, id eſt, Lex etiam ipſa regio. Quo ſignificatũ eſt, vnicuique regioni quædam peculiaria eſſe inſtituta, quæ hoſpites non damnare, ſed pro virili noſtra imitari, atque exprimere debeamus. Neque quiſquam exiſtimet hoc adagio doceri fœdam adulationem, qua quidam omnibus omnia aſſentantur, aut vitioſam morum inæqualitatem, quã Horatius eleganter taxat in ſermonibus, quãque hiſtorici notant in Catilina, atque in Anedio Caſſio Imperatore. Nam in Alcibiade dubites vitio ne, an laudi danda ſit: certe feliciſſima quædam & admirãda fuit morum & ingenii dexteritas, qui ſic polypum agebat, vt Athenis, dicteriis & ſalibus luderet, equos aleret, comiter & eleganter viueret. Idem apud Lacedæmonios radebatur, palliũ geſtabat, frigida lauabat. Apud Thraces belligerabatur, ac potabat. Vbi vero perueniſſet ad Tiſaphernẽ, deliciis, mollicie, faſtuque iuxta gentis morem eſt vſus. Sed eſt quædam difficilis ac præfracta, moroſaque ſimplicitas imperitorum, qua poſtulant, vt omnes vbique ipſorum duntaxat moribus viuant, & quicquid aliis placet, id damnant. Rurſum eſt honeſta quędam ratio, qua boni viri nonnunquam alienis moribus obſecundant, ne vel odioſi ſint, vel prodeſſe non poſſint, aut vt è magnis periculis ſemet, aut ſuos eximant. Quemadmodum fecit Vlyſſes apud Polyphemum multa ſimulans, apud procos mẽdicum agens. Item Brutus adſimulata ſtoliditate. Quanquam nihil vetat innotandis vitiis vſum adagii latius trahere, nempe in homines verſatili quodã ingenio natos, qui talem vbique perſonam induunt, quales ſunt ii, cum quibus contigit agere. Quod genus elegãter deſcripſit Plautus in Bacchidibus: Nullus, inquiens, frugi eſſe poteſt homo, niſi qui bene & male facere tenet. Improbus cum improbis ſit, harpaget, furibus furetur quod queat. Verſipellem frugi conuenit eſſe hominem, pectus cui ſapit: bonus ſit bonis, malus ſit malis. Vtcunque res ſit, ita animum habeat. Eupolis apud Athenæum:

Ἀνὴρ πολίτης πολύπους ἐς τὸν τρόπον. id eſt,
Vrbanus homo, qui moribus ſit polypus.

Plutarchus in cauſis naturalibus citat ex Pindaro verſus hos,

Ποντίου θηρὸς χρωτὶ μάλιστα τὸν νόον προσφέρων, ταῖς πάσαις πολίεσσιν ὁμίλει. id eſt,
Marinæ belluæ colori maximè mentem accommodans, cum omnibus ciuitatibus cõſuetudinem habet.

Atque eodem in loco cauſam reddit, cur id huic accidat piſci. Similem quandam metaphoram Ariſtoteles à chamæleonte duxit, primo moralium libro. Ait enim, ſi quis à fortuna pendeat, cum illa ſubinde mutetur, futurum, vt veluti chamæleon quiſpiam identidem varietur, nunc felix, nunc miſer, vtcunque fors alio, atque alio vultu reſpexerit, ita hunc quoque vultum atque animum mutare. De chamæleonte meminit Plinius libro vigeſimooctauo, capite octauo, ſcribẽs hoc animal magnitudine ferme par eẽ crocodilo: cæterum ſpinæ acutiore curuatura, & caudæ amplitudine diſtare. Nullum, inquit, animal pauidius exiſtimatur: & ideo verſicoloris eſſe demutationis. Plutarchus in commentario De adulatione, ſcribit chamæleontem quemuis imitari colorem præterquàm candidum. Idem in Sym-

phoſiacis

phosiacis conatur causam reddere de polypo, quamobrem non tantum mutet colorē, quod & hominibus accidit in metu: verumetiam sese ad saxi, quodcūq; id fuerit, colorē accommodet. Sunt & aues quędam, ꝗ colorē pariter, & vocem mutent pro temporibus anni, vt auctor est idem Plinius libro 10. cap. 29. & Aristoteles libro de natura animantium nono. In voce mutanda principatū obtinet luscinia. Vnde & apud Euripidem Hecuba Polyxenam imitari lusciniam iubet, seseque in omnem vocem vertere, si quo modo queat Vlyssi persuadere, ne perimatur.

Cothurno versatilior.

Εὐμεταβολώτερος κοθόρνου, id est, Versatilior cothurno, dictum est in hominem parum constantem, lubricaque fide, qui ve incertæ & ancipitis esset factionis, similitudine ducta, à calceamento, quod Græci κόθορνον, Latini mutata litterula cothurnum vocāt, quo mos erat vti tragœdiarum actoribus. Erat autem τετράγωνον καὶ ἀμφωτεροδέξιον, hoc est, quadrangulum, & vtrilibet conueniens pedi, quodque vel dextro, vel sinistro pedi poterat accommodari. Suidas addit eiusmodi fuisse, vt viris pariter ac mulieribus cōgrueret. Qđ idē testat̃ illud Maronis:

- Alte suras vincere cothurno.

Prouerbium autē duobus effertur modis, per comparationem, εὐμεταβολώτερος κοθόρνου, & per denominationē, vt hominem ipsum, qui se diuersis applicat partibus, κόθορνον. appellemus. Sic enim vocat⁹ est Theramenes rhetor Atheniensis, Prodici Chii discipulus: propterea ꝙ quasi duabus sederet sellis, idem & populi, & triginta virū partibus studens, & nunc huius, nunc illius factionis esse videretur, vel potius vtriusque. Plutarchus in præceptis ciuilibus, ἀλλ᾽ ἐνταῦθα δεῖ μάλιστα τὸν θηραμένους κόθορνον ἀποδούμενον ἀμφοτέροις ὁμιλεῖν, καὶ μηδετέροις προστίθεσθαι. id est, Sed hic oportet maximè Theramenis cothurnum induētem, cum vtrisq; versari, & neuttis accedere. Lucianus in Amoribus, ὡς καὶ ἐγώ γ᾽ ἂν εὐξαίμην, εἴπερ ἦν ἐν δυνατῷ, γενέσθαι θηραμένης ἐκεῖνος ὁ κόθορνος, ἵνα ἄμφω νενικηκότες ἐξίσοι βαδίζοιτε. id est, Itaque optarim sanè, si modo fieri possit Theramenes ille fieri, qui cothurnus est dictus, vt ambo ex æquo victores discederetis. Idem in Pseudologista; Καὶ ὁ μὲν κόθορνόν τινα εἶπεν, εἰκάσας αὐτοῦ τὸν βίον ἀμφίβολον ὄντα τοῖς τοιούτοις ὑποδήμασιν. i. Et alius ei cothurni nomen imposuit: nimirū mores hominis incōstantes & ancipites, id genus calceamentis conferens. Plutarchus indicat & Nicię duci ob morū varietatem cothurni cognomē fuisse vulgo tributū. Male audiit hoc nomine Marcus etiā Tullius. Homerus Martē, ni fallimur, subinde mutantē parteis, nouo verbo ἀλλοπρόσαλλον appellat. Nihil aūt vetat, quo min⁹ adagiū in bonā trahatur partē, vt si quis hominē facilibus moribus, & quadā ingenii dexteritate, cum quominus hominum genere congruentem κόθορον appellet, quam ob causam Homerus Vlyssem πολύτροπον dixit, quòd quamuis personam apte gereret, ducis, mendici, patris familias.

Magis varius, quàm hydra.

Ποικιλώτερος ὕδρας, id est, Magis varius, quā hydra. Decallidis, ac dolosis, ꝙ hydra serpēs sit versicoloribus notulis distincta. Apte dicetur in vafros ac versipelles, aut ēt parū sibi constātes. Refert̃ senarius hic apud Athenæum libro Dipnosophiston tertio:

Ἐποιήσατ᾽ αὐτὸν ποικιλώτερον ταῶ. id est,
Fecistis hunc pauonibus varium magis.

His affine est, quod Mnaseæ Colophonio poetæ Salpæ cognomen populari ioco fuit inditum, eò ꝙ in carmine varius esset. Nā is piscis mire picturatus est, aureis rubentibusque lineis à ceruice ad caudam vsq; per argentea latera certis interuallis deductis, quum alioqui sit illaudati saporis.

Gygis anulus.

Γύγου δακτύλιος, id est, Gygis anul⁹. Quadrat vel in homines incōstantibus moribus, vel infortunatos, qui veluti virgula diuina, quicquid optant, id suo arbitrio consequūtur. Huius adagii mētionē facit Lucianus in Votis, vbi ꝗspiā optat sibi cōplures anulos eiusmodi, quales habebat Gyges, alium quo ditesceret, aliū quo gratus & amabilis redderetur, aliū per quē liceret volare, quocunq; libitū esset. Nā priscorū superstitio plurimū tribuit anulorum efficaciæ, ita vt venditarentur incantamētis varie efficaces: alii contra morsus ferarum, alii aduersus calumniam, alii ad alia, vel depellenda incōmoda, vel commoda concilianda iis qui gestarēt. Vnde apud Aristophanem in Pluto: Dicæus Sycophantæ minanti iudicium:

Οὐδὲν προτιμῶ σου. φορῶ γὰρ πριάμενος.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Τὸν δακτύλιον τόνδε πάρ' Εὐδάμου δραχμῆς. id est,

Non facio te huius, q̄ n̄ gesto hunc anulū,
Pretio drachmę mercat⁹ ipsū ab Eudama.

Et rursum in eadem fabula:

Ἀλλ' οὐκ ἔνεστι συκοφάντου δήγματος. id est,
Attamē ad ictum Sycophantę non inest.

Subauditur remedium. De anulo loquitur, adludens ad ferarum morsus. Natum est autem prouerbium ex huiusmodi quadam fabula, quam non grauatus est referre Plato libro de republ. secundo. Neque nos item pigebit hoc loco recēsere. Gyges quidam Lydi pater, pastor quispiam erat mercenarius, eius regis, qui per id tēporis imperabat Lydorum populo. Cū autem esset aliquando sæuissima tempestas coorta, imbrium maxima vis accidit fulgura deniq;, terræ etiam quassatio, ita vt in ea regione, in qua tum Gyges forte pascebat armenta, terra ingenti hiatu sese diduceret. Quod cum ille animaduertisset, solus (nam cæteri pastores territi diffugerant) in hiatū descendit, atq; ibi tum alia quædā dictu mira conspexit, tum equum quendā æneum ingentem, ac cauum. Inerat fenestra in ęqui latere, per eā vidit in eius aluo cadauer hominis, maius humana specie. Huic nihil aderat vestiū, aut gestaminū, pręter aureū anulū digito impositum. Eum vbi sustulisset, regressus è specu, paucis post diebus ad pastorum cœtū rediit, in quo legatus de peculiorum rationibus, ad regem in menses singulos referendis, creandus erat. Hic cū apud alios assedisset, animaduertit, vt si qn̄ fortè gemmam anulo inclusam introrsum verteret, repente fieret vt à nemine conspiceretur, ac perinde quasi non adesset: ita de de eo reliqui fabularentur. Quod quidem factum admiratus, rursum anuli palā extrorsum conuertit, moxque pastoribus cōspicuus esse cœpit. Eius rei cum ille diligētius, & sępius fecisset periculum, iamq; sat exploratum haberet, hanc inesse vim anulo, vt versa ad se gemma, inconspicuus esset, versa ad alios, conspicuus, effecit vt pastorum nomine legatus ad regem mitteretur. Profectus & vxorem regiam stuprauit, & de rege trucidando, cum ea cōsiliū iniit. Denique confecto illo, ipse, regina in matrimonium ducta, è pastore repente factus est rex, idq; anuli fatalis beneficio. Meminit eiusdē lib. de rep. 10. Refert & M. Tullius libro de officiis tertio. Porrò Herodotus lib. 1. rem multo aliter narrat, nec vllā anuli facit mentionem. Huic simillimum illud: ἄϊδος κυνῆ, id est, Orci galerus, quod alio reddemus loco.

Virgula diuina.

Ab hoc non admodum dissidet virgula diuina quoties quicquid optamus, id citra humanā operā, quasi diuinit⁹ nobis significamus contingere. Propterea quod antiquitas, quęadmodum in anulis, ita & in virgis ferendis existimauit aliquam fatalem, ac ceu magicam inesse virtutem. M. Cicero libro de Officiis primo: Quòd si nobis omnia, q̄ ad victū, cultūq; pertinēt, virgula, vt aiūt, diuina suppeditaretur. Citatur aliquoties & apud Nonium Marcellum, Varro in Virgula diuina, vt appareat hunc fuisse titulum alicuius ex Menippeis, qui nimirum & ipsi plerique feruntur prouerbiales. Adagium natum videri potest potissimum ab illa virga Homerica, quam ille Palladi tribuit, adeo celebri, vt de ea Antisthenes Cynicæ sectę conditor, librum conscripserit, eam cum suo, vt coniicio, baculo conferens. Huius locis compluribus meminit Homerus, quum Vlyssem è sene squalido repentè in iuuenem vertit, nitidumque facit ac formosulum, Odysseæ N.

Ὣς ἄρα μιν φαμένη ῥάβδῳ ἐπεμάσσατ' Ἀθήνη.

Sic effata virum virga demulsit Athena.

Eundem rursus ex iuuene vertēs in senem, Odysseæ π.

Ἄγχι παρισταμένη Λαερτιάδην Ὀδυσῆα
Ῥάβδῳ ἐπιπληγυῖα πάλιν ποίησε γέροντα. i.

Cominus assistēs Ithacēsem Pallas Vlyssē
Restituit senio diuinæ verbere virgæ.

Rursum in eodem libro, cum eum iuuentuti reddit, ac robur adauget:

Ἦ καὶ χρυσείῃ ῥάβδῳ ἐπεμάσσατ' Ἀθήνη. i.

Dixit, & aureola virga demulsit Athene.

Eundem ad modum Mercurio quoque, vt incantatori virgam monstrificam tribuit, quam caduceum vocant, Odisseæ ω

Ἔχε δ' ῥάβδον μετὰ χερσὶν
Καλὴν χρυσείην. τῇ δ' ἀνδρῶν ὄμματα θέλγει
Ὧν ἐθέλει τοὺς δ' αὖτε καὶ ὑπνώοντας ἐγείρει. i.

Tum manibus virgam capit aureolam, atque decoram.
Hac quibus est visum, demulcet lumina somno,

Atque

Atq; aliis rursum dissoluit lumina sõno.
Eadẽ ferme repetit Odysseę E. & Iliados Ω.

Αὐτὶκ' ἔπειθ ὑπὸ ποσσὶν ἐδήσατο καλὰ-
πέδιλα
Αμβρόσια χρύσεια, τά μιν φέρον ἠμὲν ἐφ' ὑγρὴν
Ηδ' ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν ἅμα πνοιῇς ἀνέμοιο,
Εἵλετο δὲ ῥάβδον, τῇ ἀνδρῶν ὄμματα θέλγει
Ων ἐθέλει. τοὺς δ' αὖτε καὶ ὑπνώοντας ἐγεί-
ρει. id est,

Mox vbi iã pedib⁹ talaria subdidit aurea,
Pulchraque & ambrosiam spirantia, quæ
simul illum.
Aera per liquidum, simul ampla per ęquo
ra vastæ
Telluris, venti flatu comitante, ferebant.
Tũ virgã capit, hac demulcet lumina sõno
Quorumcunque velit, somnum quoque
pellit eadem.

Hunc imitatus Maro, sic eiusdem caduceũ describit Aeneidos quarto:

Tum virgam capit. hac animas ille euo-
cat orco
Pallenteis, alias sub tristia tartara mittit.
Dat somnos, adimitque, & lumina mor
te resignat.
Illa fretus, agit ventos, & turbida tranat
Nubila.

Neque Circę ad sua monstra peragẽda virga defuit in transformandis socus Vlyssi Odys. K.

Ράβδῳ πεπληγυῖα κατὰ συφεοῖσιν ἐέργιν.
Οἱ δὲ συῶν μὲν ἔχον κεφαλάς. id est,
Compulit in numerum porcorum verbe
re virgæ
Percussos, & erant illis capita ecce suilla.
Rursum paullo inferius,
Οππότε κέν κίρκη σ' ἐλάσει περιμήκεϊ ῥάβ-
δῳ. id est,
Circe vbi te feriet pręlõgæ verbere virgæ.

Aliquanto pòst, Vlysses solus epoto Circes poculo, non transformatus in pecudẽ,

Αὐταρ ἐπεὶ δῶκέν τε καὶ ἔκπιον, οὐδέ μ' ἔθελξεν
Ράβδῳ πεπληγυῖα, id est,
Verum vbi porrectum poclum ebiberam,
neque virga Ictum me demulsit.

Deniq; cum ad gratiam Vlyssis, socios pristinę restituit figuræ, virgæ ministeriũ adhibuit. Fortassis huc pertinet, ꝙ regibus ẽt virga tribuebatur, quam sceptrum vocant. Vnde apud Homerum aliquoties, Σκηπτοῦχοι βασιλῆες, id est, Sceptrigeri reges. Eodem respicit, quod alibi retulimus, Laureum porto baculum.

Stultus stulta loquitur.

Euripides in Bacchis, Μωρὰ γὰρ μωρὸς λέγει, id est, Nam stulta stulti oratio est. Totidem verbis propheta noster Esaias eã sententiã extulit. Seneca ad Lucilium: Apud Græcos, inquit, in prouerbium cessit: Talis hominibus fuit oratio, qualis vita. Hoc cuiusmodi fuerit parũ liquet, nisi ꝙ tale quoddam carmen extat, Græcis celebratum:

Ανδρὸς χαρακτὴρ ἐκ λόγου γνωρίζεται. id est,
Hominis figura oratione agnoscitur.

Democritus Philosophus apud Laertium orationem εἴδωλον τοῦ βίου, id est, vitæ simulacrum, quandamq; velut vmbram esse dicebat. Qua quidem sententia nihil dici poterat verius. Nam nullo in speculo melius, expressiusque relucet figura corporis, quã in oratione pectoris imago repræsentatur. Neque secius homines ex sermone, quàm ærea vasa tinnitu dignoscuntur.

Oculis magis habenda fides, quàm auribus.

Ωτίων πιστότεροι ὀφθαλμοί, id est, Oculis credendum potius quàm auribus. Quæ cernuntur, certiora sunt, quàm quæ audiuntur. Item Horatius:

Nec retinẽt patulę cõmissa fidelius aures.
Idem in Arte poetica:
Segnius irritãt animos demissa per aurẽ,
Quàm quæ sunt oculis subiecta fidelibus,
& quæ
Ipse sibi tradit spectator.

Quãquam id quidem paulo alienius. Propius huc pertinet ꝙ Plautus manus Lenæ vocat oculatas, non auritas, vt quæ id demum crederent, quod viderent. Rursum, ꝙ historia quam gestarum rerum esse volunt, dicta sit παρὰ τὸ ἱστορεῖν, quod est videre. Postremo figmentum illud Vergilianũ de duab⁹ apud inferos portis: Eburna, qua significant ea, quæ per os exeunt, ob dentium eburnum candorem: Et cornea, qua quæ conspiciuntur oculis, volunt intelligi, ob pupularum nigrorem. In summa ad cognitionẽ magis faciunt aures, ad fidem faciendã certiores sunt oculi. Vnde & vulgo, si quis fabulam narret, parũ verisimilem, rogare consueuimus, num ea conspexerit. Quod si neget, verum audisse modo, ridet. Prouerbium refertur in epistola Iuliani ad Leontium: ὁ λόγος ποιὸς ὁ θούριος, ὦτα ἀνθρώποις ὀφθαλμῶν ἀπιστότερα. i. Sermo quidã Thurius dixit, aures hominibus minus

esse fideles, quàm oculos. Thurium appellauit indicans Herodotum dicti auctorem, vel ob impetum diuinum, vel quod is scriptor apud Thurios vixit, & mortuus est. Sumptum est autem ex Clione, ὦτα γὰρ τυγχάνει ἀνθρώποισιν ἐόντα ἀπιστότερα ὀφθαλμῶν. id est, Nam hominibus minus fideles sunt, quàm oculi.

Diomedis, & Glauci permutatio.

QVAE refertur apud Homerum Diomedis & Glauci permutatio, in prouerbium abiit, quoties inæqualem commutationē significamus, hoc est, deteriora pro melioribus reddita, χρύσεα χαλκείων, id est, aurea pro æreis. Nam libro Iliados sexto, poeta Glaucū quempiam inducit, Hippolochi filium, Lyciorum ducem, iactantiusculum & ostentatorem magis, quàm pugnacem. Contrà Diomedem vafrum, callidumq;. Hi duo cōgrediuntur μονομαχησόμενοι, id est, singulari certamine inter se dimicaturi. At Glaucus rogatus à Diomede, quis nam hominū aut deorum esset, longa oratione natalium suorum seriem exposuit, patriā Lyciam, ciuitatem Ephyram indicauit. Mox Diomedes, vtpote Græcus, hominis barbari stuporem ex orationis arrogantia intelligens, illudendum magis ratus, quàm occidendum, respondit suis maioribus cū illius progenitoribus vetus hospitium, ac necessitudinē intercessisse, muneraq; hospitalia, quæ xenia vocāt, inter ipsos vltro, citroq; data. Iamq; defixa humi lancea, cœpit hortari, vt omissa pugna, maiorum suorum amicitiā inter ipsos renouarent, alterq; alteri in Lycia, alter in Argo hospitem præstaret, simulatq; incolumes in patriam redissent. Interim si quando forte fortuna occurrissent, armis inuicē abstinerent, inter se duntaxat religionē hospitii custodientes, in reliquos nihilominus iure belli vsuri. Tum ne id videamur, inquit, proditione magis, quàm hospitii obseruantia facere, arma inter nos permutemus, quo reliquus exercitus intelligat, nos maiorū necessitudine deuinctos esse. Quibus dictis, vterq; ex equo desiliit, datis dextris, ac fide pacta, veluti fœdus quoddā hospitii sanxerunt, permutatis armis, sed admodum inæqualibus.

Ενθ' αὖτε γλαύκῳ, inquit Homerus, κρονίδης φρένας ἐξέλετο ζεύς,
Ος πρὸς τυδείδην διομήδεα τεύχε᾽ ἄμειβε
Χρύσεα χαλκείων, ἑκατόμβοι ἐννεαβοίων. i.
Iuppiter hic stupidum spoliauit pectore Glaucum,
Qui cū Tytide mutarit protinus arma, &
Aurea donarit, sibi reddenti ærea, centum
Bobus emenda daret demens, pro vilibus, atque
Quæ vix esse nouem dicas redimenda iuuencis.

Vsurpatum est adagium passim à laudatissimis auctoribus. Plato in Phędro faciens Socratem Alcibiadi suo more respondentem, quod lucri cupidus formam corporis, forma mentis meliore commutare vellet, καὶ τῷ ὄντι χρύσεα, χαλκείων διαμείβεσθαι νοεῖς. id est, Et cum his, quę vere aurea sunt, ęreis commutare cogitas. Quanquam interpres pro æreis, vertit aurichalcum. Itē Aristoteles quinto Moralium libro de iustitia, Qui vero dat sua, quemadmodum Diomedi arma sua dedit Glaucus, vt dicit Homerus, χρύσεα χαλκείων, & reliqua. Plutarchus aduersus Stoicos scribens, elegānter huc torquet, vt dicat, nō admodum iniquam fuisse permutationem Glauci, propterea quòd arma ferrea non minus vsui sint pugnaturis, quàm aurea: sed qui corporis valetudinem anteponit honesto, aut virtutem relinquit ob bonam corporis valetudinem, is vere permutat χρύσεα χαλκείων. Cicero in Epistolis ad Atticum libro sexto: Habes ad omnia non, vt postulasti, χρύσεα χαλκέων, sed paria paribus respondimus. Vtrunque prouerbium esse significat Cicero, Par pari, de æquali pensatione, χρύσεα χαλκείων, de inęquali commutatione. Plinius iunior in epistola ad Flaccum: Recipies epistolas steriles, & simpliciter ingratas, ac ne illā quidem solertiā Diomedis in permutādo munere imitantes. Martialis in epigrāmatis:

Tam stupidus nūquam nec tu puto Glauce fuisti,
Χρύσεα donanti, χάλκεα qui dederas.

A. Gellius Noctium Atticarum lib. 2. Cæcilianā translationē, cum ipso Menādro, quē verterat, cōponēs atq; expēdēs, ostendensq; quantum à Gręcanica venustate degeneret: Diomedis, inquit, hercle arma & Glauci, non dispari magis pretio ęstimata sunt. Fit huius adagii mentio ēt in procemio Pandectarū iuris Cæsarei, his quidem verbis: Nostris tēporibus talis legum inuenta est permutatio qualē apud Homerū patrem omnis

nis virtutis, Glaucus & Diomedes inter se faciunt, dissimilia permutãtes. Nam ille significat pro relictis inutilibus, ac fastidiendis voluminibus, recepta tum meliora, tũ breuiora, hoc est, permutationẽ factam vehementer inæqualem. Ergo conueniet vti, quoties officium aut munus longe impari munere pensatur, aut contrà. Aut quoties aliquis rem pecuniariam auxit, sed dispendio famæ: magistratum assecutus est, sed iactura bonæ mentis: lautam fortunam reperit, sed amisit animi tranquillitatem.

Multæ regum aures, atque oculi.

Ὦτα καὶ ὀφθαλμοὶ βασιλέων πολλοί, id est, Aures atque oculi regum multi, ꝙ per exploratores obseruent, quid quisque dicat, faciatve. Idem refertur à Luciano in libello, cui titulus: De mercede seruientibus, ac rursus, aduersus ineruditum. Eiusdem meminit & Aristoteles in tertio Politicorũ. Hoc genus homines Græci vocant ὠτακουστάς, quos primus Darius minor adhibuit, sibi diffisus. Dionysius Syracusanus addidit προσαγωγίδας, id est, exploratores, auctore Plutarcho. Allegoria inde ducta est, ꝙ regibus complures vbiq; sunt exploratores, atque ob id oculi regum dicuntur, complures auscultatores, quibus velut auribus vtũtur. Neq; desunt manus, & pedes quamplurimi, fortassis ne ventres quidem. Vide cuiusmodi portentũ sit tyrannus, & quàm formidandum, tot oculis, iisq; emissitiis, tot auribus, iisq; tam asininis ac lõgis, tot manibus, tot pedibus, tot vẽtribus, ne reliqua parum honesta commemorem, instructũ. Aristophanes in Acharnensibus, Pseudartabam, regis oculum appellat, ꝙ per eum cognosceret quid ageretur. Aliter autem Andromache apud Euripidẽ, filium vitæ oculum vocat:

Εἷς παῖς ὅδ' ἦν μοι λοιπὸς ὀφθαλμὸς βίου. i.
Erat relictus gnatus hic mihi vnicus,
Vitæ oculus.

Propterea quòd vnicum esset in vita oblectamentum. Nam oculo nihil charius. Vnde, quos adamamus, oculos vocamus.

Longæ regum manus.

Quod ab Ouidio scriptum est:
An nescis longas regibus esse manus?
Etiam vulgo in ore est: A regibus cauendum, quòd eis prælonga sint brachia. Nimirum, quòd per suos, quibus brachiorũ vice vtuntur, possint etiam procul dissitos affligere. Potest & ad tempus referri, ꝙ reges etiam si diutius dissimulent, soleant tamen aliquando pœnam sumere de iis, quibus infensi fuerint, vel Homero teste, apud quem Iliados A. Calchas ad hunc loquitur modum:

Κρείσσων γὰρ βασιλεὺς, ὅτε χώσεται ἀνδρὶ χέρηι.
Εἴπερ γάρ τε χόλον γε καὶ αὐτῆμαρ καταπέψῃ,
Ἀλλά γε καὶ μετόπισθεν ἔχει κότον ὄφρα τελέσσῃ, id est,
Rex Deus est, quoties succẽsuit inferiori.
Quanquam etenim in præsens feruẽtem concoquit iram,
Post odit tamen, vsque odium dum expleuerit vltus.

Clauum clauo pellere.

Ηλω τὸν ἧλον ἐκκρούειν, id est, Clauum clauo pellere. καὶ πάτταλον παττάλῳ ἐξέκρουσας, id est, paxillum paxillo pepulisti, id est, malum alio malo depulisti. Lucianus in Philopseude, καὶ ἥλῳ φασὶν ἐκκρούεις τὸν ἧλον. id est, Et clauo, quod aiunt, extundis clauum. Idem in Apologia: Δέδοικα μὴ πρὸς τῇ ἐπιφερομένῃ κατηγορίᾳ κολακείας αἰτίαν προσλαβὼν κατὰ δὺ εἰσκωμαι, ἥλῳ φασὶν ἐκκρούειν τὸν ἧλον, τῷ μείζονι τὸν σμικρότερον. id est, Vereor ne si ad intentatum crimen, etiam adulationis accusationem adiunxero, clauum, quod aiunt, clauo pellere videar, maiore minorem. Aristoteles libro Politicorum quinto, capite penultimo scribit, tyrannis amicos esse viros improbos & adulatores. Nam hos demum illis vtiles esse, quippe malos ad mala. καὶ χρήσιμοι οἱ πονηροὶ, εἰς τὰ πονηρά. ἥλῳ γὰρ ὁ ἧλος, ὥσπερ ἡ παροιμία. id est, Clauus enim clauo, subaudi, truditur, vt habet prouerbium. Synesius ad Olimpium: Λυποῦσι τὴν ἐκκλησίαν ἀλλότριοι πονηροὶ, διάβηθι κατ' αὐτῶν. πάτταλοι γὰρ παττάλους ἐκκρούονται. id est, Ecclesiam vexant externi improbi, illos inuade. Nam paxilli paxillos excutiunt. D. Hieronymus ad Rusticum monachum: Philosophi seculi, inquit, solent amorem veterem amore nouo, quasi clauum clauo pellere. M. Tullius Tusculanarum quæstionum libro quarto: Loci denique mutatione tanquam ægroti non conualescentes sæpe curandus est, etiam nouo

quodam amore veterem amorem, tãquam clauum clauo eiiciendum putant. Iulius Pollux in nono libro scribit, adagium esse natum à lusu quodam, qui κινδαλισμὸς vocetur, quo paxillum argillosæ terræ infixũ, altero impacto paxillo excutiebant: Citatque senarium hunc prouerbialem:

Ἥλῳ τὸν ἧλον παττάλῳ τὸν πάτταλον. i.
Clauumq; clauo, perticamque pertica.

Locus igitur adagio, non modo cum vitiũ vitio, malum malo, dolum dolo, vim vi, audaciam audacia, maledicentiam maledicentia retundimus: verumetiam quoties rem, vtcunque molestam, diuersa molestia profligamus: vt cum libidinum incitamenta, laboribus obruimus: curam amoris aliis maioribus curis domamus. Eusebius in Hieroclem: Δαίμονας γὰρ ἀπελαύνει ἄλλον ἄλλῳ ἤ φασὶ δαίμονι. id est, Dęmones enim abigit, alium alio, quemadmodum aiunt, dæmone. mirũni adludens ad hoc prouerbium. Nec abhorret his ille Publii Mimus:

Nũquam periclum sine periclo vincitur.

Malo nodo malus quærendus cuneus.

Ad hanc sententiam adludit & illud: Malo nodo malus est quærendus cuneus. Ita diuus Hieronymus ad Oceanum: Interim iuxta vulgare prouerbiũ, malo arboris nodo malus cuneus requirendus est. Eo licebit vti, quoties malũ simili malitia retundimus. Sumptum à sectoribus roborũ, qui siquando durior in ligno nodus inciderit, nolunt in eo periclitari securim, verum cuneum quempiam durum magis quàm bonum inserunt. Congruit huic illud Sophoclis apud Plutarchum: ἐν τῷ περὶ τῆς εὐθυμίας,

Πικρὰν χολὴν κλύζουσι φαρμάκῳ πικρῷ. id est,
Remedio amaro bilem amaram diluunt.

Malum malo medicari.

Τὸ κακὸν κακῷ θεραπεύειν, id est, Malum malo medicari. Est malũ aliud alio malo tollere. Sophocles in Aiace Magistophoro:

Εὔφημα φώνει, μὴ κακὸν κακῷ διδοὺς
Ἄκος, πλέον τὸ πῆμα τῆς ἄτης τίθει. id est,
Bene ominata loquere, ne malum malo
Medicans, & hancce noxã adaugeas tibi.

Dehortatur Aiacẽ Tecmessa, ne malo insaniæ addat alterũ maius malũ, spontaneam cædẽ sui. Et Herodotus in Thalia: μὴ τὸ κακὸν τῷ κακῷ ἰῶ. i. Ne malo medearis malo.

Morbum morbo addere.

Morbum morbo addere, id est, conduplicare malum. Euripides in Alcestide:

Μὴ νοσοῦντί μοι νόσον
Προσθῇς· ἅλις γὰρ συμφορᾷ βαρύνομαι. id est,
Ne tu mihi morbo laboranti alterum
Appone morbũ: nã sat hoc premor malo.

Eiusdẽ figuræ est Homericũ illud Iliados δ.

Μή πως τις ἐφ' ἕλκει ἕλκος ἄρηται. id est,
Vulneri vti neq; vulnus tibi forsitã addat.

Sophocles item:

Δευτέραν ἔπαισας ἐπὶ νόσον. id est,
Morbo quidẽ morbũ addidisti tu alterũ.

Non alienum est ab hac forma, quod est apud Homerũ Iliados Η. αἰνόθεν αἰνῶς, quũ indicamus acerbis addi acerbiora. Sic enim ibi loquitur Menelaus:

Ἦ μὲν δὴ λώβη τάδ' ἔσσεται αἰνόθεν αἰνῶς. i.
Dedecori res ista profecto dedecus addit.

Ignem igni ne addas.

Μὴ πῦρ ἐπὶ πῦρ, id est, Ne incendium incendio addas. Vsurpatur à Platone. Sensus liquet. Ne calamitatem adiungas calamitati, ne commotum magis etiam commoueas. Diogenianus putat à carbonario quodam esse natum, qui inualescente incendio conflagrarit, clamans interim, μὴ πῦρ ἐπὶ πῦρ. Plato libro De legibus secundo, vetat, ne pueri ad annum vsque duodeuigesimum vinum bibant, ne si vini calor accesserit ad feruorem ætatis, ignem igni suggerere videantur. Item Plutarchus in Præceptis coniugalibus: μὴ πῦρ ἐπὶ πῦρ γένηται, id est, Ne ignis ad ignem accedat. Vtitur idem cũ aliis aliquot locis, tum in præceptis De valetudine: ἵνα οὖν μὴ πῦρ ἐπὶ πῦρ, ὥς φασι, πλησμονὴ τις ἐπὶ πλησμονῇ καὶ ἄκρατος ἐπὶ ἀκράτῳ γένηται. id est, Vt ne igitur ignis ad ignẽ, quemadmodum prouerbio dicitur, expletio ad expletionem, merũ ad merũ addatur.

Oleum camino addere.

Affinem huic habet sententiam, Oleum camino addere, pro eo quod est: Malo fomentum, ac velut alimoniam suppeditare, quo magis ac magis augescat. Horatius in Satyris:

Adde poemata nunc, hoc est, oleum adde camino. Id est, Adde maioris insaniæ materiam. Vsurpat hoc diuus Hieronymus ad Eustochium: Vinum, & adolescentia duplex

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

duplex est incẽdium voluptatus. Quid oleũ flammæ adiicimus?

Oleo incendium restinguere.

Ελαίῳ πῦρ ὀϐεννύεις, id est, Oleo restringuis incendiũ, dici solitum, vbi quis ea admouet remedia, q̃ malũ magis ac magis exacerbẽt. Veluti si quis animi tristitiam fœdis voluptatibus obruere conetur. Aut si quis offensum, iurgiis & cõuiciis velit placare. Quod si dicatur ἀρονικῶς, nihil differet à proximo. Huc respexit Lucianus in Timone, cũ ait: Si quem aspexerit incendio conflagrãtem, pice atq; oleo se velle restinguere.

Vlulas Athenas.

Γλαῦκας εἰς ἀθήνας, id est, Vlulas Athenas: subaudiendum, portas, aut mittis. Conueniet in stultos negotiatores, qui merces eò comportant, vbi per se magis abundant, vt si quis in Aegyptum frumentum, in Ciliciam crocum inuectet. Venustius fiet, si metaphora ad res animi transferatur, vt si quis doceat doctiorẽ, carmina mittat poetæ, consilium det homini consultissimo. Cicero ad Torquatum: Sed rursus γλαῦκας εἰς ἀθήνας, qui hæc ad te. Idem ad fratrem: Et tibi versus, quos rogas, hoc est, Athenas noctuam mittam. Aristophanes ἐν ὄρνισιν.

Τί φῄς; τίς γλαῦκ' ἀθήναζ' ἤγαγε; id est,
Quid ais? quis, oro, vehit Athenas noctuam?

Vsurpat idem atque exponit Lucianus in Epistola ad Nigrinum: Porrò parœmia inde fluxit, quòd noctua in Attica plurima est, ei regioni quasi peculiaris. Fertur autẽ versari in Laureo Atticæ loco, vbi auri metalla sunt: vnde & Laureoticę noctuæ vocãtur. Hæc auis Atheniensium populo quõdam erat gratissima, ac Mineruæ sacra habebatur, propter oculos cæsios, quibus etiã in tenebris perspicit, quæ vulgus auium non videt. Vnde, & auspicata consiliis credebatur, id quod indicat prouerbiũ, γλαῦξ ἵπτατοι, id est, Noctua volat. Dictum, est & illud de Minerua, quòd Atheniensium male consulta, in bonum exitum verteret. Dæmon autem apud Aristophanis interpretẽ existimat, non ob id solum dici, noctuas Athenas, quòd Athenis noctuarum sit copia, sed quòd in nummis etiam tum aureis, tum argenteis Atheniensium noctua insculpi solebat, vnà cum facie Mineruæ. Porrò nummus is appellabatur τετράδραχμον, id est, quatuor drachmarum, cum antea soliti fuisse nt vti nomismatibus didrachmis, quorum insigne erat bos: vnde etiam natũ est prouerbium illud: Bos in lingua. Sunt qui tradunt apud eosdem fuisse triobolum, quod & hemidracmum appellant. Nam drachma senos obolos continet. Trioboli nomisma, ex vna parte Iouis effigiem habebat, ex altera noctuæ. Proinde absurdum videbatur noctuam Athenas deportare, cũ illic passim omnia noctuis abundarent. De nomismate Atheniensi testatur & Plutarchus in vita Lysandri cum de seruo meminit, qui domini sui furtum αἰνιγματικῶς indicans, ait: multas sub tegulis cubare noctuas: ostendens illic abditas pecunias, noctuis insignitas.

Memorem mones, doctum doces, & similia.

Identidem in Plautinis, ac Terentianis comędiis occurrit: Memorem mones, & doctum doces. Idem pollet Græcanicum illud: λαλεῖς πρὸς ἔχοντα τὴν ἐπιστήμην, id est, Loqueris ei qui ipse rem calleat. καὶ εἰδότι λέγεις, id est, Scienti narras. Plato in Hippia maiore, εἰδότι μὲν ἐρεῖς ὦ σώκρατες, id est, Hęc scienti Socrates narrabis. Euripides in Hecuba:

Οὐ καινὸν εἶπας, εἰδότι δ' ὠνείδισας. id est,
Dixti nouum nil, sed probe scientibus
Hæc opprobrasti.

Homerus cũ alias aliquoties, tũ Odysseæ P.
Γινώσκω, φρονέω, τά γε δὴ νοέοντι κελεύεις. i.
Et noui, & teneo, iam narras ista scienti.

Idem Iliados ψ. de Nestore admonente filiũ,
Μυθεῖτ' εἰς ἀγαθὰ φρονέων νοέοντι καὶ αὐτῷ, i.
Dixit amico animo, licet hęc p̃ se sapienti.

M. Tullius libro Epist. ad Atticum nono: Mirandum enim in modo Cn. noster Syllani regni similitudinem concupuit εἰδότι λέγω.

Si crebro iacias, aliud aliàs ieceris.

Aristoteles in libello De diuinatione, quæ fit ex insomniis, versum huiusmodi prouerbialem citat:

Si crebro iacias, aliud aliàs ieceris.

Quo significatum est oportere rem sæpius tentare, neque defatigari protinus, si quãdo parum ex animi sententia ceciderit. Futurum enim, vt iterum atque iterum periclitanti, felicius aliquando cadat. Aristote-

lis

lis verba sunt hæc: ὥσπερ μὲν καὶ λέγεται. ἂν πολλὰ βάλλῃς, ἄλλοτ᾽ ἀλλοῖον βαλεῖς. Agit autem de insomniis melancholicorum, in quibus non existimat esse diuinationem vllam, tametsi fit nonnunquam, vt quidam euentus somniis illorum respondeant: Sed non esse mirandum, quum vitio naturæ plurima, ac varia somnient, aliquando existere συμπτώματα, id est, casus qui forte pariter sic eueniant, vt est ab illis somniatum. Themistius hunc locum sic circumloquitur, interprete Barbaro, nam Græcus codex ad manum non erat. Nam qui totum diem iaculantur, aliquando collimant, & præmiũ capiunt. Vetus adagium est: Si sæpe iactaueris, aliquando Venerem iaceis. Sunt qui putent, nec absurde, metaphoram à sagittariis, non ab aleatoribus esse ductam. Nam & hoc significat βάλλειν. Subesse vero argutiam in eo verbo, quod in priore parte significat mittere sagittam, in posteriore ferire. Fit autẽ, vt qui crebrius iaculentur, vel fortuito aliquando scopum attingãt. Tametsi M. Tullius libro De diuinatione secundo, de symptomatis agens, de quibus modo dictum est à nobis, ad vtrumque refert metaphoram. Quis est enim, inquit, qui totum diem iaculans non aliquando collimet? Totas noctes somniamus, neq; vlla fere est qua non dormiamus, & miramur aliquãdo id, quod somniamus euadere? Quid est tam incertum, quàm talorum iactus? Tamen nemo est, quin sæpe iactans, Venerem iaciat aliquando, nonnunquam etiam iterum, ac tertium. Porrò Veneris iactum in hoc lusus genere fuisse quondam felicissimum, palã arguit apud Suetonium Octauius Augustus in epistola quadam ad Tiberiũ: Inter cœnam, inquit, lusimus γεροντικῶς & heri, & hodie. Talis enim iactatis, vt quisque Canem, aut Senionem miserat, in singulos talos singulos denarios in medium conferebat quos tollebat vniuersos qui venerẽ iecerat. Hactenus Augustus. Quadrabit & in eos, qui casu, non arte quippiam assequuntur. Extat & hodie vulgo iocus prouerbialis in cæcum, qui cornicem iaculo fixerit.

Malum consilium.

MALVM consilium consultori pessimum. Senarius est prouerbialis in eos in quorum caput recidit, quod aliis perperam consuluerunt, Siquidem, vt dicunt Græci, ἱερὸν ἡ βουλὴ, id est, Sacra quædam res est consilium. Atque vt est libenter accipiendum quum res postulat, ita est religiose citraque fraudem dandum, si quis egeat. Alioqui non defuturum est numen aliquod, quod pœnas repetat ab eo, qui rem sacram, ac diuinã perfidia violarit. A. Gellius Noctium Atticarum lib. 4. cap. 5. putat adagium hoc ex historia quadam natum, eamque ex annalibus Maximi, narrationibusque verrii Flacci refert ad hunc modum: Statua Romæ in comitio posita Horatii Coclitis viri fortissimi de cœlo tacta est. Ob id fulgur piaculis luendum, aruspices ex Hetruria acciti, inimico atque hostili in populum Romanum animo, instituerant eam rem contrariis religionibus procurare: atq; illam statuam suaserunt in infriorem locum perperam transponi, quem sol oppositu circum vndiq; aliarum ædium nunquam illustraret. Quod cum ita fieri persuasissent, delati ad populum proditique sunt: & cum de perfidia confessi essent, necati. Constititq; eam statuam perinde, vt veræ rationes pòst compertæ monebant, in locum editum subducendam: atque ita in area Vulcani sublimiore loco statuendam. Eaque res bene & prospere reipub. cessit. Tunc igitur quòd in Hetruscos aruspices animaduersum vindicatumque fuerat, versus hic scite factus, cantatusque à pueris, vrbe tota fertur:

Malũ consilium, consultori pessimum est. Hactenus quidem Gellius. Porrò Valerius Maximus lib. 7. rem quandam haud dissimilem memorat de Papyrio Cursore: qui cum consul Aquiloniam obsideret, velletq; prælium committere cum hostibus, nisi si quid auspicia refragarentur, ac consultus pullarius suaderet, vti committeret, cum aues infausta nunciassent, recognita pullarium in prima acie constituit. Is primo traiectus telo violatam religionẽ expiauit. Meminit huius rei T. Liuius decadis primæ lib. 10. Nec dissimile est quod refert. Socrates in historia tripartita. Eutropius Eunuchus, dum studet in quosdam, qui ad templum confugerãt animaduertere, persuasit Imperatori vt ferretur lex, qua templi religio nulli prodesset nocenti. Lata lege factũ est, vt Eutropius cum offendisset Cæsarem, confugeret sub altare, vnde protractus capite plexus est, suo ipsius consilio perditus. Vergilius tacite notauit parœmiam in Aeneidos

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

neidos duodecimo libro, cum ait:

-Cadit ipse Tolumnius augur,
Primus in aduersos telum qui torserat hostes.

M. Varro lib. de Re rust. 3. cap. 1. palam citat adagium his verbis: Opinor inquã, nõ solum quod dicitur, Malum consilium consultori esse pessimum, sed etiam bonum cõsilium ei, qui cõsuluit, & qui consulitur, bonum habendum. Sophocles in Electra:

Βȣλῆς γὰρ οὐδὲν ἐϛιν ἐχθίον κακῆς. id est,
Res nulla consilio nocentior malo.

noxam ad eum referens, cui consilium datur, Apparet autem senarium hũc Latinũ, id quod & Gellius admonuit de Grȩcis illis Hesiodi versibus expressum esse, qui leguntur in opere, cui titulus: ἔργα καὶ ἡμέραι:

Οἱ αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνὴρ ἄλλῳ κακὰ τεύχων
Ἡ δὲ κακὴ βȣλὴ τῷ βȣλεύσαντι κακίϛη. i.
Ipse sibi nocet is, alium qui lȩdere quærit.
Consultum male, cõsultori pessima res est.

Plutarchus in cõmentario De audiẽdis poetis, existimat huius versiculi eandẽ esse sententiã, q̃ sit dogmatis Platonis in Gorgia: vbi Socrates dicit, peius iniuriam facere, q̃ iniuriã pati, & dãnosius esse malo afficere q̃ affici. Extat in hanc sentẽtiam & Apologus Græcus non inuenustus, nec omnino indignus, quem his commentariis adiũgamus. Leonem ob senectam ægrotantem, & ea causa suo in lustro continentẽ sese, cætera quidem animantia officii gratia visebant regẽ suum, excepta vulpe. Proinde lupus nactus oportunitatem, accusauit vulpẽ apud Leonem læsæ maiestatis, quæ pro nihilo haberet eum, penes quẽ rerum erat summa, nec ob contemptum ad visendum accessisset: atque interea interuenit in lupi fabula vulpes, & extremam sermonis partem audiuit. Itaque Leo conspecta vulpe, protinus aduersus eam infremuit. At illa postulato ad purgandum sese spatio, Et quis, inquit, omniũ, qui huc conuenerunt, tantum tibi profuit, quantum ego, quæ quoquo versum circuncursitaui, tibique morbi remedium à medicis reperi? Cumq; Leo protinus edixisset, vt remedium aperiret: Si viuum, inquit, lupum excories, & illius pellem induas, conualesces. Leo credulus, continuo lupum inuasit & interemit. Quo extincto, risit astuta vulpes, calumniatoris malum consilium in ipsius recidisse caput. Carmen autem refertur à Plutarcho & hunc in modum.

Ὁς ἄλλῳ κακὰ τεύχει, ἑῷ κακὸν ἥπατι τεύχει. id est,
Damna parans aliis, proprio parat epati damna.

Suum cuique pulchrum.

PROVERBIALIS sententia, Suũ cuique pulchrum in eos quibus sua, qualiacunque sunt, tamen studio quodam magis, quã iudicio placent. Est autem à communi mortalium ingenio sumpta, quibus vsque insita est illa φιλαυτία. id est, amor sui, vt neminem tam modestum, tam attentũ, tam oculatum inuenias, quin in propriis æstimandis, quadam animi propensione corruptus cæcutiat, atq; hallucinetur. Proinde vere scripsit Arist. lib. Rhet. 2. ἐπεὶ δὲ φίλαυτοι πάντες, καὶ τὰ αὐτῶν ἀνάγκη ἡδέα εἶν πᾶσιν. οἷον ἔργα, λόγȣς, διὸ καὶ φιλοκόλακες ὡς ἐπιτοπολύ. id est, Quoniam autem omnes sui sunt amantes, & sua cuiq; iucunda esse necessum est, vt facta dictaq́.: idcirco plerumque etiã assentatoribus gaudent. Id tametsi omnibus in rebus generaliter verum est, vt sit, quemadmodum ait Horatius: Cæcus amor sui: tamen in artifices, atq; ex his potissimum in poetas, ad hæc in amantes præcipue quadrare videtur. Etenim rectissime scripsit Aristoteles quarto Moralium libro: Suo quenq; artificem opere impense delectari, non aliter quàm rebus quibusdam ex sese prognatis. Neq; secus adamant sua carmina poetȩ, quàm parẽtes liberos. Est enim artificis opus, quasi quidam ingenii fœtus: de quo Socrate ait, rectius iudicare obstetricem, quàm matrem ipsam. Sponsis itẽ amãtibus mos est, suam cuique sponsam certatim extollere. Cuius rei sat magnum exemplum extat de Tarquiniis adolescentibus. Vnde & hodie vulgo scitè dicunt: Nullum reperiri deformem amasium. Propterea q̃ amanti vel non pulchra pulcherrima videãtur. Quam sententiam eleganter extulit Theocritus in Ecloga sexta:

-Η γὰρ ἔρωτι,
Πολλάκις ὦ πολύφαμε τὰ μὴ καλὰ, καλὰ πέφανται. id est,
-Etenim haud raro Polypheme,
Quæ minime sunt pulchra, ea pulchra videntur amori.

Plato prouerbium extulit in Lyside, sed inuerse, καὶ κινδυνεύει, inquit, κατὰ τὴν ἀρχαίαν παροιμίαν, τὸ καλὸν φίλον εἶν. id est,

Pericu-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Periculum eſt ne iuxta vetus adagium, amicum ſit, quod pulchrum eſt. Quaſi non ideo pulchrum haberi debeat aliquid, quòd ſit amicum, ſed ideo oporteat eſſe amicum, quod ſit pulchrum. Huc pertinet & illud quod ſcribit M. Tullius libro De finibus quinto: Suo enim quiſque ſtudio maxime ducitur. Et rurſum in primo Officiorum: Quorum vterque ſuo ſtudio delectatus contempſit alterum. Quanquam hoc venia dignum, hactenus communem illam φιλαυτίαν valere, vt ſuis quiſque liberis, ſuis artibus, ſuo inſtituto, ſuis inuentis, ſuæ patriæ paullo impenſius faueat, niſi eo vſque cęcitatis nos rapiat, vt & virtutes alienas calumniemur, & noſtris blandiamur vitiis, eaque virtutum nomine donemus. Ac ſibi quiſque ſit, quod ſibi fuit Suffenus Catullianus, aut Meuius Horatianus. Quod vitii Flaccus in Epiſtolis notans: Dum mala, inquit, delectent mea me, vel denique fallant. Atque hoc loco Porphyrio indicat Horatium reſpicere vulgatam ſententiam, quòd homines ſuis malis non ſolum non doleant, verumetiam delectentur: Eaque de re Græcū adagium eſſe celebratum, verum id adagiū vitio librariorum deſideratur in ſcriptura. Eodem pertinet, quod alibi dixit Horatius:

Turpia decipiunt cęcum vitia, aut etiam
ipſa hæc
Delectant, veluti Balbinū polypus Agnæ.

Nam Balbino ſtulto amanti, etiam polypus Agnæ amicæ, ſuaue quiddam olere videbatur. Eſt autem polypus vitium narium graue olentium, itidem vt hircus alarum. Vnde & polypoſos & hircoſos dicimus. M. Tullius ad Atticum lib. 14. Accipe, inquit, à me mi Attice καθολικὸν θεώριμα earum rerum in quibus exercitati ſumus ſatis. Nemo vnquam, neque poeta, neque orator fuit, qui quenquam meliorem ſi arbitraretur. Hoc etiam malis contingit. Quid tu Bruto putas ingenioſo & erudito, de quo etiā experti ſumus? Nuper in edicto ſcripſeram rogatu tuo. Meum mihi placebat, illi ſuum. Quinetiam cum ipſius precibus adductus penè ſcripſiſſem ad eum de optimo genere dicendi, nō modo mihi, ſed etiā tibi ſcripſit, ſibi illud, quod mihi placeret, non probari. Quare ſinamus, quæſo, quēq; ſibi ſcribere. Suam cuique ſponſam, mihi meam. Suum cuique amorem, mihi meū. Non ſcite. Hoc enim Attilius poeta duriſſimus. Hactenus Cicero. Cuius ex verbis apparet hos duos verſiculos: Suam cuiq;, & cætera, ex Attiliana quapiam fabula ſumptos eſſe. Idem Tullius libro Tuſculanarū quæſt. quinto: Muſicorum vero perſtudioſum accepimus, poetam etiam Tragicum, quàm bonum, nihil ad rem. In hoc enim genere neſcio quo pacto magis, quàm in aliis ſuum cuique pulchrum eſt. Adhuc neminem cognoui poetam, & mihi fuit cū Aquinio amicitia, qui ſibi non optimus videretur. Sic ſe res habet. Te tua, me delectāt mea. Eandem ſentētiam Plautus in Sticho, diuerſis verbis, ſed nimis quàm eleganter extulit. Suis inquit, rex reginæ placet. Sua cuique ſponſa ſponſo. Huc referendum & Theocriticum illud:

Καὶ γὰρ πὴν, οὐκ εἶδος ἔχω κακὸν, ὥς με λέγοντι. id eſt,

Nec mihi forma profecto mala eſt, ſi vera
loquuntur.

Id imitans Maro;

Nec ſum adeo informis, nuper me in littore vidi,
Cum placidum ventis ſtaret mare.

Apertius adluſit ad adagium Flaccus, in epiſtola quadam:

-Iouis auribus iſta.
Seruas. fidis enim manare poetica mella
Te ſolum, tibi pulcher.

Tibi pulcher dixit, pro tibi ipſi placens. Eſt autem hemiſtichium carminis heroici.

Patriæ fumus, igni alieno luculentior.

PROVERBII faciem habet, atque ad eandem pertinet ſententiam, quod eleganter ſcripſit Lucianus in Encomio patriæ: καὶ ὁ τῆς πατρίδος αὐτῷ καπνὸς λαμπρότερος ὁ φθήσεται τοῦ παρ᾽ ἄλλοις πυρὸς. id eſt. Ac patriæ fumus luculentior homini videtur, quam ignis alibi. Philoſtratus in Ariadne ὁ θησεὺς δὲ ἐρᾷ μὲν, ἀλλὰ τοῦ τῶν ἀθηνῶν καπνοῦ, ἀριάδνην δὲ οὐδὲ οἶδεν ἔτι, οὐδὲ ἔγνω ποτέ. id eſt Teſeus vero amat quidem, ſed Athenarum fumum. Nam Ariadnen neq; vidit adhuc, neque etiam dum cognouit. Apud Homerum, terrę natalis fumum Vlyſſes optat videre ſurgentem, vnde & ductū prouerbium. Sic enim legitur Odyſſeæ A.

Ἱέμμενος τοῦ καπνὸν ἀποθρώσκοντα νοοῦσαι
ἧς γαίας.

Exoptans oculis ſurgentem cernere fumū
Natalis terræ,

Viua

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Viua vox.

VIVA vox olim dicebatur, non scripta, sed ab ipso pronunciantis ore percepta, quasi viuida, atq; efficax. Nam viua nonnunquã dicuntur quæ natiua sunt, non factitia. vt viuo de marmore, & Viuoque sedilia saxo. Inest autem rebus natiuis aliquid gratiæ genuinæ, quod ars nulla queat imitatione cõsequi. Porrò scriptura vox quæpiam est, sed quasi factitia, veræq; vocis vtcunque imitatrix. Deest actus motusq;, hoc est, vita. Siquidem actio, vt auctor Fabius, orationis quasi vita est. Rerũ inuentio, ossium instar est ordo neruos imitatur: elocutio carnem, cutem coloremque: memoria spiritus vice fungitur: quibus omnibus accedit pronunciatio, velut motus quidam vitalis. Nullum enim certius argumentum vitæ, quàm motus. Vnde & flumina viua dicuntur, & argẽtum viuum. Contrà mortua quæ torpent, languentque. Cicero libro Tusculanarum quæstionum secundo: Licet enim satis exẽplorum ad imitandum ex lectione suppeditet, tamen viua illa, vt dicitur, vox alit plenius, præcipueq; præceptoris. Idem ad Atticum libro 2. Vbi sunt nunc qui aiunt ζώσης φωνῆς; Quanto magis vidi ex tuis litteris, q̃ ex illius sermone, quid ageretur. Porrò quod Cicero protulit abruptum ac mutilũ, hoc quidam suppletum de suo, ad hunc modum: ζώσης φωνῆς μεῖζω ἐνέργειαν εἶν. Plinius Iunior in epistola quadam ad Nepotem: Præterea magis, vt vulgo dicitur, viua vox afficit. Nam licet acriora sit quæ legas, altius tamen in animo sedent, quæ pronunciatio, vultus, habitus, gestus etiam dicentis adfigit. Seneca Epistola quinta: Plus tamen tibi & viua vox & conuictus quàm oratio proderit. Diuus Hieronymus in præfatione generali: Habet nescio quid latentis energiæ viua vox, & in aures discipuli de doctoris ore trasfusa, fortius sonat. Hactenus ille. Vnde celebratum illud Aeschinis, de Demosthene, τί δὲ εἰ αὐτοῦ θηρίου ἠκηκόειτε. id est, Quid autem si ipsam audissetis belluã? Et illud: In scriptis Demosthenis, magnã Demosthenis partem abesse.

Muti magistri.

QVOD modo retulimus, vsurpauit & A. Gellius: atque huic alterum quoddam diuersum adiecit: Quoniam, inquit, vocis vt dicitur, viuæ penuria erat, ex mutis, quod aiunt, magistris cognoscerent. Mutos magistros libros sentiens, qui loquuntur quidem nobis, vt apud Platonem ait Socrates, sed dubitanti non satis commode respondent. Nec illepidè profectò litteræ, muti vocantur Præceptores. Propterea quòd mutorum est non voce, sed nutibus, signisq; loqui. Idẽtidem & libri, notulis quibusdam, & significantibus figuris nobiscum fabulantur. Quemadmodum enim voces, sensorũ animi, velut εἴδωλα quæpiam sunt, auctore Aristotele, sic litterarum figuræ, vocum simulacra quædam rectè dicuntur. Neque mirandum, si quidem ἀρχέτυπον illud pectoris exẽplar efficacius repræsentat, ac trãsfundit affectus animi, quàm alterum illud, quod non rem ipsam, sed imitationem imitatur. Neque illud temere quæri solet à multis, vtrum sit ad eruditionem comparãdam conducibilius, ζώσῃ φωνῇ χρῆσθαι, ἢ τοῖς ἀφώνεις διδασκάλοις. hoc est plus ne conferat lectio, an auscultatio. Et habet res vtraque sua quædam peculiaria commoda. Nam ex libris tum eruditiora ferme sunt quæ discuntur, tum plura. Tantum enim quisque discit, quantum ingenii celeritate consequi, memoriæ fidelitate complecti potest. Adde quòd hi præceptores nunquã grauãtur operam suam nobis impertire. Atq; horum vt vberior, ita paratior copia. Accedit huc & ocium illud & cogitationis secretum. Licet pressius inspicere singula, licet retractare licet expendere. At è diuerso minore iactura, tum ingenii tum oculorum, tum valetudinis constãt, quę à pręceptore differente percipimus, maxime si is dicat, quem & miremur & amemus. Deinde insidunt altius animo, & hęrent tenacius, & occurrunt promptius. Quare consultum erit, alterum studii genus cum altero coniungere, & vbi viuę vocis erit copia, libentius auscultare quàm legere, si modo mediocri sit eruditione quem audis. Vbi non erit, libenter quasi non minus operę precium facturus sis, ad libros confugere, sed optimos. Denique ea figura libri dicti sunt muti magistri. M. Tullius legem appellat mutum magistratum, magistratum legem loquẽtem: & quã Plutarchus poesim appellat picturam loquẽtem: & picturam, mutam poesim.

Frons

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Frons occipitio prior.

PRISCIS agricolis celebratum adagium, atque instar ænigmatis iactatum: Frons occipitio prior. Quo significauit antiquitas rectius gere negocium, vbi præsens ac testis adest is, cuius agitur negocium. Prior dictũ est pro potior melior'q;. Alioqui quis ignorabat frontem priorem esse capitis partem, occipitium posteriorem? Tametsi hæc amphibologia cõmendat nõnihil dicti gratiã quod ob antiquitatem oraculi instar habebatur. Extat autem apud Catonem libro de Re rustica, capite quarto: Si bene, inquit, ædificaueris, libentius & sæpius venies, fundus melior erit, minusque peccabitur: fructi plus capies: frons occipitio prior. Plinius item in eandem ferme sententiam, libro historiæ mundi decimo octauo, capite quinto: Eum tamen, inquit, qui bene habitet, sæpius ventitare in agrum, frontemque Domini plus prodesse, quàm occipitiũ non mentiuntur. Rursum eiusdem libri capite sexto: Et ideo maiores fertilissimum in agro oculum Domini esse dixerunt. Aristoteles Oeconomicorum lib. 1. videtur hanc sententiam ad Persam quempiam referre, subnectens alteram huic similem, quæ à Libe quodam sit profecta. Sed satius fuerit ipsius adscribere verba, si quis forte desiderabit: καὶ τὸ τοῦ πέρσου καὶ λίβυος ἀπόφθεγμα εὖ ἂν ἔχοι. ὁ μὲν γὰρ ἐρωτηθεὶς τὶ μάλιστα ἵππον πιαίνει, ὁ τοῦ δεσπότου ὀφθαλμὸς ἔφη. ὁ δὲ λίβυς ἐρωτηθεὶς, ποία κόπρος ἀρίστη, τὰ τοῦ δεσπότου ἴχνια ἔφη. id est, Atque illud Persæ Libysque responsum, recte seruabitur. Nam alter interrogatus, quæ res potissimum saginaret equum: respondit, oculus domini. Alter rogatus, quod stercus esset optimum domini vestigia, inquit. Vterque significauit, domini pręsentiam plurimum habere momẽti ad rem bene gerendam. Item Columella putat rem malam esse, frequentem fundi locationem peiorem tamen vrbanum colonum, qui per familiam mauult agrũ, quàm per se colere. Huc pertinet illud quod refertur à Gellio, ꝙ cum quidam corpulentus ac nitidus, equũ haberet macilentũ, ac strigosum, rogatus quid esset in causa: respondit mirũ non debet videri, si equo suo esset habitior quandoquidem ipse se pasceret, equũ curaret seruus. Plutarchus in cõmẽtario De liberis educãdis, Κἀνταῦθα δὴ ῥηθὲν τοῦ τοῦ ἱπποκόμου χάριεν, ὡς οὐδὲν οὕτω πιαίνει τὸν ἵππον, ὡς βασιλέως ὀφθαλμὸς. id est, Hinc & illud eleganter dictum ab equisone, nihil perinde saginare equum, vt regis oculum. Huius figuræ est quod Aeschylus in tragœdia, cui titulus Persę, domini pręsentiam, oculum domus vocat:

Ὄμμα γὰρ δόμων, νομίζω δεσπότου παρουσίαν. i.
Nam domus oculum esse, domini iudico
præsentiam.

Eodem pertinet quod per quam venustè dixit T. Liuius. Non satis feliciter solere procedere quę oculis agas alienis. Innuit tale quiddam & Terẽtius in Eunucho, cum ait: Ita vt fit, domini, vbi absunt: significans absentibus heris ministros omnia facere indiligentius, & peccare licentius: nempe hęc omnia eò tendunt, vt quisque suum negocium pręsens curet, neq; magnopere fidat alienę industrię. Id nulli magis obseruandum quàm principi, si modo principis animum gerat, hoc est, si publicum commodum cordi habet.

Aequalis æqualem delectat.

Similitudo mater est beneuolentię, consuetudinisq; & familiaritatis conciliatrix. Vnde videmus iuuenes inter se libenter conuenire, senes cum senibus congregari, doctos doctorum conuentu capi, improbos cõgredi cum improbis, bibones cum bibonibus, nautas amare nautas, diuitibus esse necessitudinem cũ diuitibus, atque in vniuersum similia similibus gaudere. In hanc sententiam extant aliquot veterũ prouerbia, quorum est illud: ἧλιξ ἥλικα τέρπει. id est, Aequalis ęqualem delectat. Quod vsurpãs M. Tullius in Catone maiore, Pares autem, inquit, cũ paribus, vt est in vetere prouerbio, facilime congregantur. Nam prima familiaritatis conciliatio proficiscitur ab ętatis ęqualitate, quam Gręci vocant, ὁμηλικίαν. Ad quod adludẽs Homerus in Odysseæ O.

Ἀτὰρ καὶ ὁμήλικες εἰ μὲν. id est,
Quinetiam sumus ęquęui.

Huc respexit Plato primo De repub. libro, apud quẽ Cephalus, qui se testatur iã peruenisse ἐς γήραος οὐδὸς. i. ad senectę limen, ait, πολλάκις γὰρ συνερχόμεθά τινὲς εἰς ταυτό παραπλησίαν ἡλικίαν ἔχοντες, διασώζοντες τὴν παλαιὰν παροιμίαν. i. Sępenumero pleriq; cõuenimus ferme ęquales, antiquũ illud seruentes prouerbiũ. Aristoteles secũdo Rhetoricorum

corum lib. recenſens quæ quibus ſint iucū-da, ſcribit, in totū ea natura ſeſe inuicē delectari, quę genere ſint coniuncta, aut ſimilia, vt hominem homine, equū equo, adoleſcentē adoleſcente. Atq; huc tendere prouerbia vulgo iactata: ἧλιξ ἥλικα τέρπει. Itē id genus alia, quędā. Verba illius hęc ſunt: τὰ συγγενῆ δὲ κατὰ φύσιν ἀλλήλοις ἐστὶν ἅπαντα τὰ συγγενῆ καὶ ὅμοια ἡδέα ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, οἷον ἄνθρωπος ἀνθρώπῳ καὶ ἵππος ἵππῳ, καὶ νέος νέῳ. ὅθεν καὶ αἱ παροιμίαι εἴρηνται, ὡς ἧλιξ ἥλικα τέρπει. καὶ ὡς αἰεὶ τὸ ὅμοιον. καὶ ἔγνω δὲ θὴρ θῆρα. καὶ αἰεὶ κολοιὸς πρὸς κολοιόν. καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. Theognis ait amicitiam cohęrere inter ęquales, vicinos & ſenes.

Πάντες μὲν τιμῶσιν ὁμῶς, ἴσοι, οἵτε κατ᾽ αὐτὸν
Οἰκοῦσι χώρις, οἵτε παλαιότεροι. id eſt,
Omnes hi ſeſe venerātur, amātq; viciſſim,
Vicini, ęquales viribus, atque ſenes.

Nec alienū eſt ab hoc prouerbio, quod Empedocles ait apud Ariſtotelem libro De anima primo, animam eſſe quiddam ex omnibus elementis conflatum, imò ipſam horū quiduis eſſe, & vnumquodq; cognoſcere, eò quòd habet affine quidā cum ſingulis. vnde & Plato in Timęo dicit, animā ex elemētis conſtare. Empedoclis verſus ſic habent:

Γαίῃ μὲν γὰρ γαῖαν ὀπώπαμεν, ὕδατι δ᾽ ὕδωρ,
Αἰθέρι δ᾽ αἰθέρα δῖον, ἀτὰρ πυρὶ πῦρ ἀΐδηλον.
Στοργὴν δὲ στοργὴν, νεῖκος δὲ τε νείκεϊ λυγρῷ.
Ὀπώπαμεν δῖον καὶ ἀΐδηλον νείκεϊ λυγρῷ.

Quos verſus quoniā initio deſperabamus commodius verti poſſe, ab Argyropylo verſos ſubiecimus:

Terram nam terra, lympha cognoſcimus aquam,
Aetheraque ęthere, ſanè ignis dignoſcitur igni
Sic & amore amor, ac triſti diſcordia lite.

Quanquam in primo verſu ſuſpicamur à librariis vndam verſam in aquam. Pòſt amicorū rogatu noſtra addidimus qualiacūq;.

Terra quidem terra ſentitur, lymphaque lympha,
Aetherque ęthere purus, at igni noxius ignis.
Dulcis amore amor, atque odio funeſta ſimultas.

Argyropylus explendi carminis gratia pro vno verbo ὀπώπαμεν duo reddidit, cognoſcimus & dignoſcitur, duo epitheta prętermiſit, δῖον καὶ ἀΐδηλον. Deinde vocis repetitę gratiam bis perdidit, in aquam & vndam, in diſcordia & lite. Sic & Sanè aduerbium de ſuo attexuit. Nos amori addidimus epitheton, ſed quod fuerat addituros poeta, ſi per metri leges licuiſſet, quandoquidem voci contrarię addidit ſuum νείκεϊ λυγρῷ. Non hęc dicuntur, vt ſugillemus virum de ſtudiis optimis optime meritum, ſed vt iudicio proficiant adoleſcētes, quibus hęc potiſſimum ſcribuntur. Philoſophorum quiſpiam, Zenon, ni fallimur, apud Auguſtinum prodidit, animam ipſam eſſe numerum ſeipſam mouentem, atq; hanc ob cauſam rebus numeroſis natura capi deliniriq́ue: veluti muſicis modis afficiuntur & pueri, cognato quodam naturę ſenſu, cum prorſus neſciant quid ſit muſica. Ariſtoteles hoc ipſo quem modo retulimus loco, definitionem hanc adducit, tacito auctoris nomine.

Simile gaudet ſimili.

Ὅμοιον ὁμοίῳ φίλον, id eſt, Simile gaudet ſimili. Ariſtoteles libro Moraliū octauo: ὅμοιον ὁμοίου ἐφίεται. id eſt, Simile appetit ſimile. Item lib. 9. ὅμοιον ὁμοίῳ φίλον. id eſt, Simile ſimili amicum. Vnde eſt & illud: ὁμοιότης τῆς φιλότητος μήτηρ. id eſt, Similitudo mater amoris. Quare vbi abſoluta ſimilitudo, ibi vehementiſſimus amor, id quod indicat fabula Narciſſi. Agathon in conuiuio Platonis: ὁ γὰρ παλαιὸς λόγος εὖ ἔχει, ὡς ὅμοιον ὁμοίῳ ἀεὶ πελάζει. id eſt, Scite quidē veteri prouerbio fertur, ſimile ſimili ſemper hęrere. Plutarchus in commentario, cui titulus, quo pacto ſit amicus ab adulatore dignoſcēdus, refert huiuſmodi ſenarios:

Γέρων γέροντι γλῶτταν ἡδίστην ἔχει,
Παῖς παιδὶ, καὶ γυναικὶ πρόσφορον γυνή,
Νοσῶν τ᾽ ἀνὴρ νοσοῦντι, καὶ δυσπραξίᾳ
Ληφθεὶς ἐπῳδός ἐστι τῷ πειρωμένῳ. id eſt,
Seni ſenilis lingua iucundiſſima eſt,
Pueroq́ue puer, & mulier apta fœminę.
Aegrotus itidem ęgroto, & in malis ſitus
Exercito malis placet, atque congruit.

Diogenes Laertius oſtendens quędam imitatum Platonem ex Epicharmi ſcriptis, adducit & illud, Quod canis cani videtur pulcherrima, & boui bos, & aſina aſino, & ſus ſui. Diximus alibi, Suū cuiq; reginę placere regē. Plato libro de Legibus octauo; φίλον μὲν που καλοῦμεν, ὅμοιον ὁμοίῳ κατ᾽ ἀρετὴν, καὶ ἴσον ἴσῳ. i. Amicum quidē vocamus

ſimile

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

simile simili, quo ad virtutē, & ęquale ęquali. Quanquam adagium recte transferetur & ad illos quos similitudo conciliat vitiorum. In quos est illud Catulli:

Pulchre conuenit improbis cinędis.

Item illud Martialis:

Vxor pessima, pessimus maritus,
Miror non bene conuenire vobis.

Illud item Iuuenalis:

Magna inter molles concordia.

Semper similem ducit Deus ad similem.

POTEST autem adagium ex Homero natum videri, apud quem Odisseæ P. Melanthius caprarius conspicatus Eumęum subulcum, ipsum Vlyssem secum adducētem, sed habitu specieq́ue pannosi, scomma iacit in vtrunq;, quasi duo inter se similes bene conuenissent:

Νῦν μὲν δὴ μάλα πάγχυ κακὸς κακὸν ἡγηλάζει
Ὡς αἰεὶ τὸν ὅμοιον ἄγει θεὸς ὡς τὸν ὅμοιον. id est,
Nunc adeo malus ecce malum comitatur, vt vsque
Ad similem Deus adducit, similemq́ue paremq́ue.

Aristoteles libro Moralium 8. prouerbii loco refert:

Ὅθεν τὸν ὅμοιον φασὶν ὡς τὸν ὅμοιον. id est,
Vnde similem aiunt ad similem.

Semper graculus assidet graculo.

Αἰεὶ κολοιὸς πρὸς κολοιὸν ἱζάνει. id est,
Adsidit vsque graculus apud graculum.

Refertur à Diogeniano prouerbialis senarius: notaturq́ue ab Aristotele libro Rhetoricorum, quem modo citauimus: vbi inter alia complura huius sententiæ prouerbia, hoc quoque commemorat. Item lib. Moralium 8. καὶ κολοιὸς ποτὶ κολοιὸν, id est, & graculus, inquit, ad graculum. Gręcis est trochaicus dimeter, haud dubium quin ex poeta quopiam decerptus. Eleganter vsurpauit adagium Gregorius in quadam ad Eudoxium epistola, Κολοιὸν δὲ ποτὶ κολοιὸν ἱζάνειν καὶ τῆς παροιμίας ἀκούεις. id est, Graculum autem assidere graculo, audis & à prouerbio. Porrò graculorum conuentus olim notos fuisse testatur M. Varro lib. de Re rustica 3. Vnde Plutarchus in lib. De Polyphilia, οὐκ ἀγελαῖόν ἐστιν οὐδὲ κολοιῶδες, id est, non armētarium est, neque graculeum. Quin huic aui nomen inditum, à κολλάω, quod est conglutino. M. Varro graculos quoq; Latinis inde dictos vult, quòd gregatim volēt. Quintilianus non probat, asseuerans dictionem ab auium voce confictam.

Cicada cicadæ chara, formicæ formicæ.

Cæterum quod Aristoteles in eo loco quem modo citauimus, addidit: & si qua sunt id genus alia, dubium non est qnin senserit illa, quæ sunt apud Theocritū Idyllio nono:

Τέττιξ μὲν τέττιγι φίλος, μύρμακι δὲ μύρμαξ,
Ἴρηκες δ᾽ ἴρηξιν. id est,
Formicę grata est formica, cicada cicadæ,
Accipiter placet accipitri,

Porrò nota est formicarum politia, & cicadarum concentus.

Figulus figulo inuidet faber fabro.

AB hac forma velut excipiendi sunt qui in eadem arte versantur, propterea quòd inter hos artificii similitudo magis æmulationem conciliat, quàm beneuolentiam. Quorum mutuam inter ipsos inuidiā Hesiodus in opere, cui titulus: Opera & dies, compluribus metaphoris indicauit, haud tamen damnans id genus artificum concertationem, imò probans ac laudans. Proposuerat enim poeta duplex æmulantionis genus, quorum alterum sit vtile, pulchrumq; mortalibus, alterū fędum, ac perniciosum. Hoc homines ad rixas ac bella concitari, propter opum, honorumq́ue certamina: illo vero tanquam exemplis propositis ad industriam & honestas artes expergefieri. Hostā igitur æmulationē his verbis describit:

Ζηλοῖ δέ τε γείτονα γείτων
Εἰς ἄφενον σπεύδοντ᾽. ἀγαθὴ δ᾽ ἔρις ἥδε βροτοῖσιν,
Καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει, καὶ τέκτονι τέκτων
Καὶ πτωχὸς πτωχῷ φθονέει, καὶ ἀοιδὸς ἀοιδῷ.

Quos versus longe elegantissimos in hoc duntaxat vertimus, vt intelligantur. Nam venustatem vix quisquam assequatur, nedum ego.

Semper vicinus vicino est æmulus, hūc vt
Condere cernit opes properantem gnauiter. atqui
Concertatio conducit mortalibus ista.
Odit ita fabrum faber, figuloq́ue molestus
Est figulus: mēdico protinus inuidet alter
Mendicus, cantor cantorem liuidus odit.

Vsurpantur cum aliàs frequenter apud diuersos auctores, tum apud Aristotelē libro Moralium secundo. Rursum eiusdem operis

ris libro 8. parœmiæ vice refertur, κεραμέας πάντας τοὺς τοιούτους ἀλλήλοις φασὶν εἶναι. id est, Omnes huiusmodi figulos inter sese aiunt esse. Figulos inuidos dixit, nimirum adludens ad Hesiodū adagium. Item Rhetoricorum lib. 3. ὅθεν εἴρηται καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ, id est, Vnde dictum est: & figulus figulo. Citat ibidem & hunc senarium,

Τὸ συγγενὲς γὰρ καὶ φθονεῖν ἐπίσταται. id est,
Etenim inuidere didicit ipsa affinitas.

At est similitudo, quam in Symposiacis Plutarchus μάχιμον dicit, hoc est, bellacem ac pugnacem, qualis est gallorum gallinaceorū: qualisq; est inter sophistas, mendicos, poetas, cantores, & ob hoc vetat id genus hominum in conuiuiis cōiungi, ne quid oriatur rixæ. Est altera, quam ἐπιεικῆ vocat, cuiusmodi est graculorum inter se. Ad hanc pertinent nautæ, agricolæ, venatores, aliptici. Atq; ob id recte copulantur in accubitu. Ad hæc amantes, nisi contingat eos eandem amare.

Cretensis Cretensem.

O Κρὴς τὸν Κρῆτα, Cretensis Cretensem subaudi, quod erit commodum sententiæ, prouocat, conatur circumuenire, aut tale quippiam. Quoties improbus agit cum improbo, perfidus cum perfido. Sumptum, adagiū à Cretensium moribus, quos plurimis conuiciis incessuit antiquitas.

Cretensis cum Aegineta.

EANDEM obtinet sententiam, Κρὴς πρὸς αἰγινήτην, id est, Cretensis cum Aegineta, subaudiendum, agit. Quadrat in pariter improbos, qui mutuis inter se fallaciis agūt. Nam Aeginetæ quoq; olim male audierūt, in quos etiam oraculum illud quidam editum putant: οὔτε τρίτοι, οὔτε τέταρτοι. id est, Neque tertii, neque quarti.

Vulpinari cum vulpe.

Ἀλωπεκίζειν πρὸς ἑτέραν ἀλώπεκα, id est, Cum vulpe vulpinare tu quoq; inuicem. Senarius est, prouerbialis. Cum astutis astutiis agito. Horatius:

Nunquā te fallāt animi sub vulpe latētes.
Aristophanes in Vespis:
Οὐκ ἔστιν ἀλωπεκίζειν. id est,
Non licet vulpinari.

Quod autem nos ἀλωπεκίζειν vertimus vulpinari, nequis hoc verbi tanquam nostrum ac nouum aspernetur citatur ex M. Varrone à Nonio Marcello. Sic enim ausus est dicere Varro vulpinari pro ἀλωπεκίζειν, quēadmodum Horatius iuuenari dixit pro νεανίζειν. Vide prouerbium Βατταρίζειν.

Cretiza cum Cretensi.

Πρὸς κρῆτα κρητίζειν. i. Aduersum Cretensem Cretiza, id est, aduersus mendacem mendaciis vtere. Vsus est Plut. in vita Lysandri, πρὸς κρῆτα δὲ ἄρα τοῦ λόγου κρητίζων. Rursus in vita Paulli Aemilii, Τοὺς μὲν ἐπισταμένους ἀκριβῶς, αὐτὸν, οὐκ ἔλαθεν κρητίζων πρὸς κρῆτας, id est, Eos quidem qui hominem penitus norant, haud latuit, quòd cum Cretensibus arte Cretica vteretur: propterea quòd Cretensium vanitas, de Iouis apud se sepulchro, multaque id genus mentientium, in vulgi fabulam abierit, id quod palàm testatur Epimenidis ille versiculus in libro de oraculis:

Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται, κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργοί. i.
Cretenses semper mendaces, malę bestiæ,
ventres pigri.

Huius autem carminis initium, Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται, vsurpauit Callimachus poeta Cyrenensis in hymno scribens aduersus Cretenses in laudem Iouis, ac vanitatis eos arguēs, quòd iactitarēt illius sepulchrum esse apud se, cum is esset immortalis. Quò respiciens Ouidius: Nec fingūt, inquit omnia Cretes. Vnde κρητίζειν, Græci pro mentiri dicunt. Suidas aliā adagionis causam indicat, scribens Idomeneum Cretensem, cum illi negocium esset datum, vt æs, quod è spoliis ab hostibus detractis collectum erat, distribueret, sibi partem longe optimam delegisse. Vnde congruere videtur etiam in illos, qui fraudant alios suisq; commodis impensius vbiq; student. Idem putat adagium quadrare etiam in eos, qui frustra mendaciis agūt aduersus artificem mentiendi. Quemadmodum vulgo dicunt difficilimum esse furari apud fures, ita difficilimum mendacis imponere mendacibus.

Cum Care carizas.

HVIC similimū refert Diogenianus, πρὸς κάρα καρίζεις, id est, Cum Care carissas: Rustice agis cum rustico, barbare loqueris barbaro, crasse cum crasso. Cares populi sunt. Phrygię, de quibus alio loco dicemus, quorum mores prouerbiis aliquot fecere locū.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Cretensis mare.

Οκρῆς τὴν θάλασσαν, id est, Cretensis mare, subaudiendũ nescit, aut metuit. Hanc parœmiam refert pariter, atque exponit Strabo Geographiæ lib. 10. scribens olim Cretẽses nauigandi peritia, rerumq; maritimarum vsu principatum tenuisse: atq; hinc antiquitus increbruisse prouerbium Cretensis mare nescit in eos qui nescire fingerent, quod egregie callerent. Etenim qui consentaneum est Cretenses cũ sint insulares ignorare mare, quo cinguntur vndequaq;? Vsus est eodem & Aristides in Pericle: ὁ κρὴς τὸν πόντον. Zenodotus scribit apud Alcæum extare. His affine est quod habet Horatius in epist. ad Octauium:

Ipse ego qui nullos me affirmo scribere versus,
Inuenior Parthis mendacior.

quòd Parthi tum maxime pugnent, quum fugam simulant.

Ad vmbilicum ducere.

EXTANT apud auctores aliquot absoluendi parœmiæ, quarum de numero est illa: Ad vmbilicũ ducere, pro eo quod est librũ finire atq; absoluere. Sunt enim vmbilici, interprete Porphyrione, ornamenta quædam ossea, aut lignea corneave, vmbilici nostri formam imitantia, quæ voluminibus iam absolutis addebantur, atq; hinc prouerbialem figuram esse natam, Ad vmbilicum peruenit, i. ad finem. Horatius in Epodis:

Deus deus nam me vetat
Inceptũ celeres promissum carmen iãbos
Ad vmbilicum ducere.

Martialis in quarto Epigrammatum libro:

Ohe iam satis est, ohe libelle,
Iam peruenimus vsq; ad vmbilicos.
Tu procedere adhuc & ire quæris.

Idem libro quinto:

Qui cedro decorata, purpuraq;,
Nigris pagina creuit vmbilicis:

Idem in tertio:

Cedro nunc licet ambules perunctus,
Et frontes gemino decens honore,
Pictis luxurieris vmbilicis,

Rursum in vndecimo:

Explicitũ nobis vsq; ad sua cornua librũ,
Et quasi perfectum, Septitiane refers.

Verum haud scimus, possit ne prouerbium hoc aliò quàm ad librum, aut carmen transferri, nisi durior fiat metaphora.

Summum fastigium imponere.

ILLVD generalius est: Summum fastigiũ imponere, pro eo quod est rẽ omnibus suis partibus absoluere. Exempla reperies apud Ciceronem libro Officiorum tertio, apud Plinium in Epist. aliquoties. Translatum ab ædificatoribus, qui perfecto demum ędificio, fastigium aliquod solent imponere. Quibus sicuti fundamentum prima instituendi operis pars est, ita fastigium suprema est iam absoluti. Vnde quemadmodum fundamenta iacere, transferunt ad id, quod est instituere quippiam: itidem fastigium addere, traducũt ad rei perfectionem, summamque, vt vocant, manum. Huic confine quod à Græcis dicitur, τὸν κολοφῶνα ἐπέθηκε, id est, Colophonem imposuit.

Summam manum addere.

EANDEM vim habet, Summam manum addere. Mirum ni metaphora ab artificibus translata, qui primum rude quoddam operis simulachrum effingunt, atq; hãc primã appellant manum, deinde formant expressius, postremo summa cura expoliunt, atq; hanc supremam, seu summam manum vocant. Ouidius,

Nec tñ illa legi potuerunt patiẽter ab vllo,
Nesciat his summam si quis abesse manũ.
Nox pro eodem dixit, Vltimam limam.
Ablatum mediis opus est incudibus illud,
Defuit & scriptis vltima lima meis.

Seneca ad Lucilium: Vino deditos delectat potatio extrema, illa quæ mergit, quæ ebrietati summam manum imponit. Eadem figura dicimus, nihil deesse præter extremã manum. Exempla crebriora sunt apud scriptores, quàm vt hic referat repetere.

Supremum fabulæ actum addere.

IN eandem formam referẽdum est illud: Supremum fabulæ actum addere, pro eo quod est: extremum finem imponere, à poetis comœdiarum aut tragœdiarum scriptoribus adscitum, qui fabulas suas in actus quosdã distribuunt. Vnde illud Horatianum:

-Nec sit quinto productior actu.

Solent autem in extremo actu, plurimum artis addere, sicuti scribit M. Tullius ad Quintum fratrem: Illud te ad extremum & oro, & hortor, vt tanquam poetæ boni, & actores industrii solent, sic tu in extrema

parte

parte & conclusione muneris ac negocii tui diligentissimus sis, vt hic tertius annus imperii tui, tanquam tertius actus perfectissimus atque ornatissimus esse videatur. Idem ad Atticum libro 13. Etenim hæc decantata erat fabula, sed complere paginam volui. Cicero in Catone trāsfert ad vitam peractam. Quemadmodum & Apuleius libro Floridorum 3. de Philemone comico loquens: Renunciauerunt, inquit, Philemonem poetā, qui expectaretur, vt in theatro fictū argumētum finiret, iam domi veram fabulam consummasse. Enimuero iam dixisse rebus humanis valere & plaudere. Ad hanc formam pertinet, quòd apud Nonium ait Lucilius: Sarcinatoris est, summum suere centonem optimè.

Catastrophe fabulæ.

CVIVSLIBET exitum rei, prouerbiali figura, catastrophen vocamus. Porrò inter figuras puerbiales illud admonuimus, vnicuique disciplinæ, atq; artificio sua quædā esse peculiaria vocabula, quæ quemadmodum in sacrorum cęremoniis ac magicis precaminibus fieri consueuit, penè superstitione quadam vsurpantur. Ea quoties in aliud quippiam trahuntur, ferè prouerbii speciem obtinent: velut ex militari disciplina, receptui canere, & locum deserere, & prima acies, & res ad triarios rediit. Ex musica, præludium pro pręfatione, aut ingressu negocii, Summa & ima chorda, pro clamosa & graui voce. Et eadem oberrare chorda, pro eo quod est, in eadem re peccare sępius. Porrò fabula omnis, vt ostendit Donatus, in treis partes distribuitur, in πρότασιν, ἐπίτασιν, καταστροφήν. Protasis est primus ille tumultus iam quasi gliscēs. Epitasis, turba feruidissima. Catastrophe subita rerum commutacio. Vnde Lucianus eleganter exitum euentumq́; negocii catastrophen appellat, cum aliàs, tum in cōmentario. De mercede seruientibus: ἐπὶ πᾶσι δὴ ἥτις αὐτοῖς ἡ καταστροφὴ τοῦ δράματος γίνεται. id est, Post omnia denique quę illis catastrophe fabulæ cōtingit: hoc est, quis exitus seruitii. Et in Alexandro Pseudomante: τοιοῦτο τέλος τῆς ἀλλεξάνδρου τραγῳδίας. id est, Eiusmodi finis tragœdiæ Alexandri. Idem in vita Peregrini: αὖθις ὁρῶ γελῶντά σε ὦ καλὲ κρόνιε τὴν καταστροφὴν τοῦ δράματος Rursus video te ò bone Cronie ridentem fabulæ catastrophen.

A capite vsque ad calcem.

CVM rem totam significamus, a capite vsq; ad calcem dicimus. Cuius adagii triplex esse potest vsus. Aut enim ad corpus refertur, aut ad animum, aut ad rem qui duo posteriores plus obtinent venustatis, nimirū quo plus habēt figuræ. Ad corpus, apud Homerum Iliados ψ.

Ἐς πόδας ἐκ κεφαλῆς. i. A capite vsq; pedes.

Item Theocritus in Bucolisco:

Καὶ μ᾽ ἀπὸ τᾶς κεφαλᾶς ποτὶ τὼ πόδε σαμνεχὲς εἶδεν. id est,

Me à capite vsque pedes lustrauit lumine totum.

Plautus in Epidico, Contempla Epidice ab vnguiculo ad capillum summū. Horatius.

Talos à vertice pulcher ad imos.

M. Tullius pro Roscio Comœdo: Nonne ipsum caput & supercilia illa penitus abrasa, olere malitiam, clamitare calliditatem videntur? Nonne ab imis vnguibus vsque ad verticem summum, si cōiecturam adfert hominibus tacita corporis figura, ex fraude fallaciis, mendaciis, totus constare videtur? Ad rem, vt apud Aristophanem in Pluto:

Ἄκουε τοίνυν, ὡς ἐγὼ τὰ πράγματα

Ἐκ τῶν ποδῶν ἐς τὴν κεφαλὴν σοὶ πάντ᾽ ἐρῶ. i.

Audi ergo, quando totum ego negocium

A pedibus vsq; tibi ad caput percenseo.

Quanquam hic comicus ioci causa pręposterè posuit pedes & caput. Ad animū hoc pacto poterit transferri. Ego tibi mores & ingenium illius, breuiter, hominem quantus est à summo, vt aiunt, capillo ad imum vsque calcaneum depingam. Quanquam exemplū M. Tullii, quod modo retulimus, magis ad animum, quàm ad corpus videtur pertinere. Quinetiam diuiditur adagium, eum caput negocii vocamus, præcipuū autorem perinde vt & fontē dicimus. Terentius: Te esse huic rei caput. Item apud Gręcos, τὸ κεφάλαιον τοῦ πράγματος. Lucianus in Tyrannicidia, τῆς τυραννίδος κεφάλαιον. id est, tyrannidis caput. Et Plato lib. De legibus 3. τὴν τῶν στάσεων πηγὴν, dixit, id est, seditionum fontem, Et ad calcem venire. In calce operis. Iu extremo literarum tuarum calce. Ab ipso exordiri capite. A calce ad caput recurrere. Atque id genus alię loquendi formulæ, quæ passim apud auctores obuiæ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

ſunt. Plutarchus aduerſus Stoicos: ἐκ προόδου καὶ ἀρχῆς ἄχρι κορωνίδος. id eſt, Ab ingreſſu & initio vſque ad coronidem.

Curſu lampada trado.

CVRSV lampada tradere, prouerbialis metaphora, pro eo quod eſt: partes tuas quaſi ſucceſſione in alium, atque alium transferre. Lucretius:

Et quaſi curſores vitai lampada tradunt.

De animantibus agit, quæ ſucceſſione propagantur, vita per vices ab aliis in alia transfuſa. M. Varro lib. De re ruſtica 3. cap. 15. Sed ô Merula Axius noſter, nedum hoc audit, phyſicam addiſcat, quòd de fructu nihil dixi, nunc curſu lampada tibi trado. Quibus verbis ſignificat, ſe alteram ſermonis partem Merulæ tradere, isq; in dicendi vicem ſuccedit. Lucretius videtur imitatus Platonem, qui lib. de Legibus 6. ſcribit, ciues oportere liberis generandis atque educandis operam dare, vt vitam, quam ipſi à maioribus accepiſſent, viciſſim quaſi tedam ardentem poſteris tradant. Eodem pertinet Perſianum illud:

Qui priores, cur me in decurſu lampada poſcis?

Ariſtophanes in Ranis,

Λαμπάδα δ' οὐδεὶς οἷός τε φέρειν.
Ὑπ' ἀγυμνασίας ἔτι νυνί. id eſt,
Iam nemo queat geſtare facem,
Quòd non curant exerceri.

Taxat ignauiam, atque inertiam ciuium. Quo loco interpres addit in tribus certaminibus ſolere veteres geſtare faces, id eſt, vt illi dicebant, λαμπαδουχεῖν, in Prometheis, in Vulcaniis, & Panathenaicis. Porrò Prometheus creditur primus hoc ludorum genus inſtituiſſe, hunc quidem ad modum, vt currentes facem ardentem geſtarent. Eam defatigatus proximo in manum dabat. Is item defeſſus alii, ac deinceps alius alii, ſucceſſione tradebant inuicem, hiſtoriæ Prometheæ quaſi ſimulacrũ repræſentantes, quẽadmodum ferulam, qua cœleſtẽ ignem exceperat, ne rurſus extingueretur, perpetuo motu iactarit, in terrã deuolans. Huius rei mentionem facit Plato lib. de Rep. primo: ſignificans daduchias etiam in honorẽ Mineruę ſolere celebrari. Pauſanias autem in Atticis, ritum horum ludorum deſcribit copioſius. Meminit & Herodotus, ſed obiter in Vrania, oſtendens eum morem à Perſis repertum, vt diſpoſitis equis atque curſoribus, alius alii mandata velut lampada traderent, quo celerius perferri poſſent. Auctor rhetorices ad Herennium: Non enim quẽadmodum in palæſtra, qui tedas ardentes accipit, celerior eſt, in curſu continuo, quàm ille, qui tradit, ita melior imperator nouus, qui accipit exercitum, quàm ille, qui diſcedit. Propterea quòd defatigatus curſu, integro facerem: hic peritus imperator imperito exercitum tradit. Itaque lampadem tradere dicitur, qui iam vel delaſſatus, vel emeritus, in alios munus gerendum ab ſe transfert. Et inuicem lampada tradere, qui quod ait Terentius, tradunt operas mutuas, & aliis alii viciſſim ſuppetias ferunt.

Principium dimidium totius.

Ἀρχὴ ἥμισυ παντός. id eſt, Principium dimidium totius. Hoc adagio ſignificatum eſt, maximam difficultatis partem in aggrediũdo negocio ſitam eſſe. Hemiſtichiũ eſt Heſiodi, citante Luciano in Hermotimo. Refertur & ab Ariſtotele libro quinto Politicorum: Ἡ δὲ ἀρχὴ λέγεται ἥμισυ εἶναι παντός. Plato libro de Legibus ſexto: ἀρχὴ γὰρ λέγεται μὲν ἥμισυ παντὸς, ἐν ταῖς παροιμίαις ἔργου, καὶ τό γε καλῶς ἄρξασθαι πάντες ἐγκωμιάζομεν ἑκάστοτε. Τὸ δ' ἐστὶν τε ὡς ἐμοίγε φαίνεται πλέον ἢ τὸ ἥμισυ, καὶ οὐδεὶς αὐτὸ καλῶς γενόμενον ἐγκεκωμίακεν ἱκανῶς. id eſt, Nam in prouerbiis quidem initium totius facti dimidium dicitur. Atque illud nimirum recte cœpiſſe, omnes vndiq; laudibus ferimus. At iſtud, vt mihi quidem videtur, plus eſt, quàm dimidium. Neque quiſquam hoc, vbi recte fit, ſatis pro merito laudarit. Suidas hæc ex Marino quodam refert: γέγονε δὲ ἡμῖν ἡ ἀρχὴ, οὐκ ἀρχὴ μόνον, οὐ δὲ κατὰ τὴν παροιμίαν, ἥμισυ τοῦ παντὸς, αὐτὸ δὲ ὅλον τὸ πᾶν. id eſt, Fuit autem nobis initium illud, non tantum initium, neque iuxta prouerbium dimidium totius ſed ipſum in ſolidum totum. Ariſtoteles item libro Moralium primo: Principium enim plus, quàm dimidium totius eſſe videtur. Horatius in Epiſtolis:

Dimidiũ facti, q cępit, habet. ſapere aude.

Auſonius:

Incipe, dimidium facti eſt cepiſſe. ſuperſit
Dimidiũ, rurſum hoc incipe, & efficies.

Plutarchus in libello, cui titulus: Quo pacto ſint audiendi poetæ, citat ex Sophocle carmen hoc:

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Ἔργου δὲ παντὸς ἤντις ἄρχηται καλῶς,
Καὶ τὰς τελευτὰς εἰκὸς ἐσθ' οὕτως ἔχειν.
Negocii cuiusq; si bene cœperis,
Et finem item bonum fore, probabile est.

Satius est initijs mederi, quàm fini.

Ἀρχὴν ἰᾶσθαι πολὺ λῷον ἢ τελευτήν. id est,
Multo quàm finem, medicari initia pstat.
Refertur à Suida prouerbii loco. In eandẽ sententiam Theognis,

Σητῶμεν δ' ἕλκει φάρμακα φυομένῳ. id est,
Pharmaca, nascenti sunt adhibenda malo.

Similiter Persius satyra 3.

Elleborum frustra, quum iam cutis ægra tumebit.
Poscentes videas, venięti occurrite morbo.

Atque item Ouidius:

Sero medicina paratur
Cũ mala per longas inualuere moras.

Admonet adagium, minore negocio tolli malum statim initio, cum adhuc recens est, quàm postea quàm inueterauerit. Pueros à vitiis arcendos, dũ adhuc tenera ac tractabilis ætas: sarciendas protinus offensas, ne in simultatem exolescant. Minima vitãda mala, ex quibus maiora solent pullulascere. Occasiones euitandas, quæ mali quippiam pariturae videantur.

Serere ne dubites.

RVSTICANVM adagium, sed non indignum, quod in hoc volumen referatur: Serer ne dubites. Quo monemur, ne quando pigeat eiusmodi rerum aliquid moliri, à quibus nihil omnino dispendii, plurimum emolumenti possit proficisci, si non in præsens, certe in posterum, si non nobis, at saltem posteris. Columel. lib. De re rustica 12. Quare vulgare illud de arborum positione, rusticis vsurpatum: Serere, ne dubites, Nam ædificatio nonnunquam exhaurit fructus: negociatio pendet à fortuna, neq; paucis male cessit. Eundem ad modũ, ex aliis aliud atq; aliud est vel incommodi, vel periculi, sed ex arboribus conserendis plurimum capitur commoditatis, neq; magno tamẽ impẽdio cõstat. Eandẽ sententiã Vergilius, addita figura sic extulit, lib. Georgicorum 2.

Et dubitamus adhuc serere, atq; impendere curam?

Talaria induere.

EXTAT apud M. Tullium prouerbialis allegoria: Talaria induere, pro eo quod est, fugam adornare, quasiq; velle quopiam auolare. Sic enim scribit ad Atticum lib. 14. Nemo est istorum, qui ocium nõ timeat. Quare talaria induamus. Sumptum ab Homero, qui Mercurium auolaturum aliquò frequenter adornat talaribus:

Αὐτίκ' ἔπειθ' ὑπὸ ποσσὶν ἐδήσατο καλὰ πέδιλα
Ἀμβρόσια χρύσεια, τά μιν φέρον ἠμὲν ἐφ' ὑγρήν,
Ἠδ' ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν ἅμα πνοιῇς ἀνέμοιο. id est,

Mox vbi iã pedibus talaria subdidit aurea
Pulchraque & ambrosiam spirantia: quæ simul illum
Aera per liquidum, simul ampla per ęquora vastæ
Telluris, venti flatu dominante ferebant.

Quem Homeri locum Vergilius veluti interpretans, in quarto Aeneidos:

Et primum, inquit, pedibus talaria nectit
Aurea, q̃ sublimem alis, siue æquora supra
Seu terram rapido pariter cum flamine portant.

Itaque talaria induere dicemus eos, qui parant aufugere. Nam hoc ipsum auolare & reuolare, apud M. Tullium pro fugere, & redire frequens est.

Tricæ: Apinæ.

TRICAS, & Apinas vulgo res futiles ac nugatorias dicebant.

Martialis:

Quæcũq; lusi iuuenis, & puer quondam,
Appinasq; nostras. Idem alibi:
Sunt apinæ, tricęq; & si quid vilius istis.

Vnde & Tricari simili figura dicebant nugas agere. Cicero cum alias, tum ad Atticũ lib. 15. Tricatur scilicet, vt homo talis. Et rursum: Balbus, inquit, tricatur. Adagium ab euentu natum. Nam Tricam, & Apinã oppida fuisse quondam Apulię, demonstrat Plinius libro Naturalis hist. 3. cap. 11. referens Europæ sinus: Diomedes, inquit, ibi deleuit gentes Monadorum, Dardorumque, & vrbes duas, quæ in prouerbii ludicrum vertere, Apinam, & Tricam. Stephanus ostendit Tricam vrbem fuisse Tessalię, sortitam id nominis à Trica Penei filia. Nonius Marcellus tricas impedimenta, & implicationes interpretatur, ἀπὸ τῶν τριχῶν, id est, à pilis, quibus inuoluuntur pulli galli-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

gallinacei. Vnde dictum sit extricare, & intricare. Lucilius apud eundem, Tricones appellat, qui nugis homines remorentur. Et tricinus quæstus, pro tardo, seu sicco. Et Varro tricas Attellanas, nugas impeditissimas. Equidem non negauerim in voce adlusum ad pilos. Cæterum ab oppido dictũ prouerbium, vero propius est Plin. lib. 7. cap. 48. ostendit oues laudari solitas breuitate crurum, & ventris vestitu, quibus is nudus esset, eas apicas appellauit, ceu reiiculas, damnatasque.

Corycæus auscultauit.

Κωρυκαῖος ἠκροάζετο, id est, Corycæus auscultauit. Vbi quis id quod agit, conatus dissimulare, tamen à curiosis deprehenditur. Vnde natum sit adagium, ex auctoribus adscribemus. Corycus mons est Pamphyliæ præcelsus ac portuosus, atq; ob id piratarum insidiis oportunus, quos ab eo monte Corycæos vocabant. Hi nouam insidiandi rationem excogitarant. Siquidem dispersi per portus Coryci montis, miscebant sese negociatoribus, vt quisque forte appulerat, subauscultantes, & quid rerũ portarent, & quò nauigare destinassent, deniq; quo tpe decreuissent soluere. Quę simulatq; cognouerat, renunciabant piratis, cum quibus societatem maritimorum latrociniorũ exercebãt. Atque ita per occasionem simul adorti, nauigantes spoliabant. Quæ res vbi mercatoribus esset comperta, pleraque occultabant, ac dissimulabant, insidiarum metu. Sed cũ ne sic quidem laterent, subodorantibus omnia Corycæis, res in prouerbium abiit, τοῦτο κωρυκαῖος ἠκροάζετο, id est, Hunc Corycæus auscultauit. De re vehementer dissimulata, deprehensa tamen. Suidas ait, Corycon Pamphyliæ promontorium esse, cui subiecta sit vrbs Atalea. Eius vrbis ciues, ne vexarentur ipsi à prædonibus, qui sese in promontorii arcem receptabant, per alios portus dissipati subauscultabant, quinam appulissent, & quò tenderent, eaque prædonibus renunciabant. Idem ex Ephoro refert Corycæos conuenas quospiam fuisse, qui condiderint oppidulum in Lydia sub cacumine Coryci in mare prospectantis, finitimos Myonesso. Hos solitos sese negociatoribus in portum appellentibus admiscere, quasi negotiatores essent & ipsi, mercium aliquid empturi: deinde quæ cognouissent Myonessiis renunciabant. Myonessii nauigantes adoriebantur, prædam ablatam, aut precia quibus sese negociatores redimebãt, quæ Græci λύτρα vocant, cum Corycæis partientes. At Stephanus tradit, Corycum mõtem esse altissimũ, finitimũ Teo Ioniæ oppido, cui subiectus sit eiusdem nominis portus. Quo loco meminit & de piratarum insidiis & prouerbio. De Lydiæ Coryco sentit & Strabo, cuius verba subscribam ex lib. 4. Πρὶν δὲ ἐλθεῖν ἐπὶ ἐρυθρὰς, πρῶτον μὲν ἔραι πολίχνιον ἐστὶ τήιον, εἶτα κώρυκος ὄρος ὑψηλὸν καὶ λιμὴν ὑπ' αὐτῷ κασύστης, καὶ ἄλλος ἐρυθραὶ λιμὴν καλούμενος, καὶ ἐφεξῆς πλείους ἕτεροι. φασὶ δὲ τὸν παράπλουν τοῦ κωρύκου πάντα λῃστήρια ὑπάρξαι τῶν κωρυκαίων καλουμένων, εὑραμένων τρόπον καινὸν τῆς ἐπιβουλῆς τῶν πλοϊζομένων. κατεσπαρμένους γὰρ ἐν τοῖς λιμέσι τοῖς κατορμιζομένοις ἐμπόροις προσφοιτᾶν, καὶ ὠτακουστεῖν τί φέροιεν καὶ ποῦ πλέοιεν, εἶτα συνελθόντας ἀναχθεῖσι τοῖς ἀνθρώποις ἐπιτίθεσθαι καὶ καθαρπάζειν. ἀφ' οὗ δὴ πάντα τὸν πολυπράγμονα καὶ κατακούειν ἐπιχειροῦντα τῶν λάθρα καὶ ἐν ἀπορρήτῳ διαλεγομένων, κωρυκαῖον καλοῦμεν, καὶ ἐν παροιμίᾳ φαμὲν, τοῦ δ' ἂν ὁ κωρυκαῖος ἠκροάζετο, ὅταν δοκῇ τις πράττειν δι' ἀπορρήτων, μὴ λανθάνῃ δὲ, διὰ τοὺς κατασκοποῦντας καὶ φιλοπευστοῦντας τὰ μὴ προσήκοντα. i. Priusquã perueniatur Erythras, primum occurrit oppidulum Eræ Teium, deinde Corycus mõs excelsus, atque huic subiectus portus Casystas, mox alius portus dictus Erythræ, dein alii complures. Narrant autem Corycum præternauigantibus omnia plena latrociniis esse quorundam quos Coryceos appellant. Hi nouum insidiarum genus commẽti fuerant in nauigantes. Siquidem dispersi per portus, negociatores qui fortè appulerant, adibãt, subauscultabanq; quid rerum ferrent, quò nauigarent: deinde illos in altum reuersos collecti adoriebãtur ac spoliabãt: vnde factum est, vt quemuis curiosum, auidum auscultandi quæ clanculum & in occulto dicũtur, Corycęũ vocemus, prouerbioq; dicamus, hũc Corycæus auscultauit, quoties aliquis sibi visus est egisse dixisseve clàm, quum tamen nõ latuerit, propter eos qui subauscultant, ac sciscitari student, quę non oportet. Hactenus Strabo. In cuius verbis non videtur abesse deprauatio: vna tolletur, si pro λῃστήρια legas λῃστῶν, altera si legas τῶν λάθρα καὶ ἐν ἀπορρήτῳ πραττομένων, καὶ διαλεγο-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

διαλεγομένων. sic enim legisse videtur interpres. Itaq; quum duę sint ciuitates eiusdem nominis, ad vtranque referunt prouerbium auctores. Stephanus ostendit & in Cilicia ciuitatem Corycum esse, quę portu saloq; cingitur, vt ait Pomponius Mela, angusto tergore continenti adnexa, cui vicinia specus illa multorum litteris nobilitata. Iam Cilices piratas fuisse accepimus. Hanc eandem arbitror esse cum ea, quam in Pamphylia ponunt Zenodotus & Suidas, quòd Pamphylia Cilicię sit contigua, atque olim bona Cilicię pars imputabatur in Pamphyliam. Idem Stephanus indicat & insulam fuisse eius nominis. Rursus Crętę promontorium esse Coryciam, & eiusdem nominis portum Aethiopię. Inducunt & comici Deum quempiam Corycęum, exaudientem atque auscultantem quę gerantur, sicuti Menāder in Enchiridio, Dexippus in Thesauro, apud Suidam: quod tribus verbis attigit & Hesychius, indicans Corycum Grȩcis sonare vas coriaceum, aut nauim, aut lāceam. Vsurpat hoc adagiū M. Tullius lib. ad Atticum decimo, epistola vltima: Itaque posthac non scribā ad te, quid facturus sim, sed quid fecerim. Omnes κωρυκαῖοι videntur subauscultare quę loquor.

Fortes fortuna adiuuat.

CICERO Tuscul. quæst. lib. 2. Fortes .n. non modo fortuna adiuuat, vt est in veteri prouerbio, sed multo magis ratio. Citatur alibi ex Ennio. Vsurpatur in Aeneide Maronis. Atque adeo passim ab omnibus. Ouidius Fastorum lib. 2.

Audētes: forsq; Deusq; iuuat. Idē adlusit:
Audaces adiuuat ipsa Venus.

Rursum T. Liuius belli Macedonici lib. 4. Fortes fortunam adiuuare aiebant. Admonet adagium fortiter periclitandam esse fortunam. Nam his plerunque res prospere cedere. Propterea quòd id genus hominibus fortuna quasi faueat, infensa iis, qui nihil audent ex[illegible]iri, sed veluti cochleæ perpetuo latent intra testas.

Currentem incitare.

Τὸν τρέχοντα ὀτρύνειν, id est, Currentem incitare, est adhortari quempiam ad id, ad quod iam suapte sponte tendit. Atque hac figura mitigamus, vel pręcludimus magis, offensam admonitionis. Cicero ad Cassiū: Vt Cęsarem in Italia viderem, sic enim arbitrabamur, eumque multis honestissimis viris conseruatis, ad pacem currentem, vt aiunt, incitarem. Idem ad Quintum fratrē lib. 2. Quare facis tu quidem fraterne, quod me hortaris. Sed mehercle, currentem nunc quidem. Rursus ad Atticum: Quod me hortaris, vt eos dies consumam in philosophia explicanda: currentem tu quidem. Item in Oratore: Facilius enim est, currentē, quod aiunt, incitare, quàm commouere languentem. Plinius ad Cannium: Scio te stimulis non egere, me tamen tui charitas euocat, vt currentem quoque instigem. Ducta est metaphora ab his, qui cursu certant, quibus acclamatio solet addere velocitatem. Lucianus ex Homero citat ad Nigrinum: Θάῤῥει ὠγαθέ, τοῦτο χάρτοι τὸ τοῦ Ὁμήρου, σπεύδοντα καὶ αὐτὸν παρακαλεῖς. i. Bono es animo, quando quidem iuxta Homericum illud, hortaris eum, qui ipse sua sponte properet. Extat autem Iliados θ.

Ἀτρείδη κύδιστε, τί με σπεύδοντα καὶ αὐτὸν
Ὀτρύνεις. id est,
Quid me sponte mea properantem maxime Atrida
Extimulas? Eodem adlusit Odiss. ω.
Ὁς ἵππων ὤτρυνε πάρος μεμαυῖαν ἀθήνην. i.
Iandudum promptam, ac cupientem, his Pallada dictis
Excitat.

Itaque currentem incitamus, cum ad id vocamus aliquem, ad quod suapte cupiditate fertur, ac propendet. Quemadmodum meminit Dion, Timotheum cantorem quempiam certa quadam cantione, quę Palladis vocatur, Alexandri Magni animum repente ad belli cupiditatem incitare solitum. Atque incitabat ille quidem, sed sponte currentem, vt pote natura sanguinarium & belli sitientissimum. Alioqui Sardanapalū illum πάναβρον, id est, mollissimum, iisdē modis haud vnquam commouisset. Terēt. in Andria torsit in malam partem, omissa metaphora: si hic non insanit satis sua spōte instiga. Huc pertinent illa M. Tull. familiaria, E cursu reuocare. In principio Topicorum, E cursu ipso reuocauit volūtas tua. Et in cursu esse, & Cursum interrumpere.

Calcar addere currenti.

EANDEM sententiam aliunde ducta metaphora, extulit Plinius iunior in epistola quadam

quadam ad Pompeium Saturnium: Flagitabas, vt tibi aliquid ex meis scriptis mitterem, cum ego id ipsum destinassem. Addidisti ergo calcaria sponte currenti. Translatione sumpta ab equitibus, qui nonnunquam etiam sponte currentibus equis, quo currant celerius, calcar addunt. Ita nobis calcar addit, qui extimulat languentes: addit currentibus, qui cupiditatem, ac studium nostrum auget, acuitq; Ouidius.

Non opus admisso subdere calcar equo.

Sunt autem ferme prouerbiales in totum illæ metaphoræ: Subdere calcar, subdere stimulos, quemadmodũ & illę: Iniicere fręnũ cõpescere fręno, reuocare fręno. M. Tullius ad Atticũ: Adscribit ẽt & quasi calcar admouet. Idem ad eundẽ lib. 6. Sed alter, vt dixit Isocrates in Ephoro & Teopompo, frænis eget, alter calcaribus. Plato lib. de Legib. 9. ἄριστ᾽ ὦ κλεινία, σχεδόν τι μὲ ὥσπερ φερόμενον ἀντικρούσας ἀνέγειρες. id est, Opportune me Clinia, impetu currentem retudisti. Et illud Ciceronis: E medio cursu reuocauit.

In triuio sum.

Ἐν τριόδῳ εἰμὶ λογισμῶν, id est, In triuio sum consilii. In eos, qui dubitant, quiq; incerti sunt animi, hæsitantes quid potissimum eligant. Translatum ab iis, qui faciunt iter, & si quando triuium occurerit, addubitant, quam viam oporteat ingredi. Nam viam pro ratione consilii frequenter apud Græcos auctores reperies, vt apud Euripidem in Hecuba, σῶν ὁδὸν βουλευμάτων. id est, Tuorũ via cõsiliorum. Theognis, ἐν τριόδῳ ἕστηκα. id est, In triuio consisto. Adludit huc & Plato lib. de Legibus septimo: vetans ne si qua res admiranda atque inusitata occurrerit, protinns ad eam amplectendam accurramus, sed perinde quasi ad triuium aliquod venerimus, ignari viæ, consistamus, neque ante pergamus, quam peruestigatũ sit quò quæque ducat via, καθάπερ, inquit, ἐν τριόδῳ γενόμενος.

Bis ac ter, quod pulchrum est.

Δὶς καὶ τρὶς τὸ καλόν. id est, Iterum ac tertio, quod pulchrum est, subaudi, dicendum est. Vsurpatur à Platone cum aliis in locis, tum in Philebo, ἃ καὶ πρότερον ἐμνήσθημεν, εὖ δ᾽ ἡ παροιμία δοκεῖ ἔχειν, τὸ δὶς καὶ τρὶς τό γε καλῶς ἔχον ἐπαναπολεῖν τῷ λόγῳ δεῖν. id est, De quibus & ante meminimus. Cæterum bene videtur prouerbio dictum, quod egregium sit id iterum, ac tertio in sermone repeti oportere, Idem in Gorgia. καὶ δὶς γάρ τοι καὶ τρὶς φασι καλὸν εἶν τὰ καλὰ λέγειντε καὶ ἐπισκοπεῖσθαι. id est, Atqui pulchrum aiũt ea quę pulchra sunt iterum ac tertio tum dicere, tum considerare. Rursum lib. De legibus sexto: λέγω δὲ καθάπερ εἰ πον νῦν δή. δὶς γὰρ τό γε καλὸν ῥηθὲν οὐδὲν βλάπτει. idest, Dico autem quemadmodum modo dicebam. Nam nihil lędit, quod pulchrũ sit bis dicere. Lucianus in Dipsadibus citans eundem Platonem, κόρος, inquit, οὐδεὶς τῶν καλῶν, id est, Nulla satietas rerum honestarũ. Omnino ea vis inest rebus egregiis, vt quo sępius, ac præssius inspicãtur, hoc magis ac magis placeant, vt ait Horatius:

Quæ si propius stes,
Te capiet magis, ac decies repetita placebit.

Contrà, quæ fucata sunt aut vulgaria, nonnunquam initio adrident nouitate ipsa, mox repetita sordescunt. Quemadmodum Plinius lib. 15. cap. 14. meminit de syluestri quodam pomi genere, quod vnedonem vocant, propterea quòd vnum tantum edi possit. Est etenim inhonorum, vt ait, atque hinc nominis ratio.

Fratrum inter se iræ sunt acerbissimæ.

Si quando simultas inciderit inter fratres, ea solet esse atrocior, quàm vulgarium inimicorum. Suppetunt abunde multa ex historicis exempla: Cain & Abel: Romuli & Remi: Iacob & Esau. Antonini Seueri Imperatoris filii in Getam odium, vsque adeo sæuum ac pertinax fuit, vt ne morte quidẽ illius atrocissima potuerit saturari, quin & in omnes illius amicos sęuiret. Qua de re fertur adagium, idq́ue commemoratur ab Aristotele lib. Politicorum septimo, παρ᾽ οἷς γὰρ ὀφείλεσθαι δεῖν τὴν εὐεργεσίαν ὑπολαμβάνουσιν, πρὸς τῷ βλάβει, καὶ ταύτης ἀποστερεῖσθαι νομίζουσιν. ὅθεν εἴρηται χαλεποὶ γὰρ πόλεμοι ἀδελφῶν. καὶ οἱ τὸ πέρα στέρξαντες οἵδε καὶ πέρα μισοῦσιν. id est, A quibus, inquit, deberi beneficium, existimat", ab iisdem non solum fraudari beneficio, sed insuper lędi se putãt. Vnde prouerbio dicitur, acerba enim bella fratrum. Et qui supra modum amãt, iidem & supra modum oderunt. Hactenus Aristoteles. Huc respexit Euripides in Iphigenia Aulidensi:

Δεινὸν κασιγνήτοισι γίγνεσθαι λόγους

Μάχας

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Μάχας θ' ὅταν ποτ' ἐμπέσωσιν εἰς ἔριν. i.
Res dira verbis inuicem altercarier,
Dictisque fratres dimicare mutuis,
Si quando lis inciderit aut contentio.

Taurum tollet, qui vitulum sustulerit.

ADAGIVM in fornice natũ, vti videtur, sed quod ad vsum verecundiorẽ commode torqueri possit, si quando significabimus maiora peccatorum adultum, qui puer vitiis minoribus assueuerit. Extat in fragmẽtis Arbitri Petronii, his quidem verbis: Obstupui ego, & nec Gitonem verecũdissimũ puerum sufficere huic petulantiæ affirmaui, nec puellam eius ætatis esse, vt muliebris patientiæ legem possit accipere. Itaq;, inquit, Quartilla, minor est, q̃ ego fui, cum virum passa sum? Iunonẽ meam iratam habeam, si me vnquã meminerim virginem fuisse. Nam infans cum paribus inquinata sum, & subinde prodeuntibus annis, maioribus me pueris applicui, donec ad hãc ętatem perueni. Hinc etiam natum est prouerbium illud, vt posse dicatur taurum tollere, qui vitulum sustulerit. Non absurdũ videtur, adagium ad Milonis Crotoniatæ factum referri, qui quotidie vitulum aliquot stadiis gestare solitus, eundem taurum factum, citra negocium gestasse legitur. Atque ita quadrabit in eos, qui paulatim rebus etiam maximis assuescunt.

Viuorum oportet meminisse.

VIVORVM meminisse oportet. Vetus adagium in eos, qui plurimum de vita defunctis loquuntur, id quod vulgo putant ominosum, mortuos in ore habere, eosque velut citatos in sermonem adducere. Vnde & M. Varro lib. de lingua Latina tertio, putat lethũ ἀπὸ τῆς λήθης, id est, obliuione dictum, quasi in obliuionem abire cõueniat, qui vita excesserit: atque in funeribus sic quondam à præcone dici solere; Ollus letho datus est. Refertur adagium à Cicerone lib. 5. de Finibus bonorum & malorũ. Vbi cum Piso, deinde Q. Cicero dixissent, se vehemẽter commoueri recordatione clarorum virorum, ex contemplatione locorum, in quibus aliquãdo viui uersati fuissent, & vterq; recensuisset, quorũ memoria potissimum delectaretur: tum Pomponius Atticus quasi iocans: At ego, inquit, quẽ vos, vt deditum Epicuro, insectari soletis, sum multum equidem cum Phædro, quẽ vnice diligo, vt scitis, in Epicuri hortis, quos modo præteribamus, sed veteris prouerbii admonitu viuorum memini. nec tamen Epicuri licet obliuisci, si cupiam, cuius imaginem non modo in tabulis nostri familiares, sed etiã in poculis & anulis habent. Hactenus Cicero. Plautus itẽ in Truculento: Dum viuit, hominem noueris: dum mortuus est, quiescas. Thaletis dictũ iure celebratur, oportet non minus absentium amicorum, quàm præsentium memores esse.

Cum laruis luctari.

CVM laruis luctari, dicuntur ii, qui vita defunctos insectantur maledictis. Suidas Aristophanem citat, qui scripserit:
Παῦε παῦ ὦ δέσποθ' ἑρμῆ,
Νεκρὸν γὰρ ὄντα τὸν κλέων' ἐλοιδόρει. id est,
Compesce cõpesce here Mercuri, mortuo enim Cleoni conuiciatus est. Lucianus in Sectis: Σκιαμαχῶσι πρὸς ὑμᾶς ἀπόντας. id est, Vmbraticam pugnam aduersus vos absentes pugnant. Sentit autem de mortuis & absentibus. Meminit huius Plinius in prefatione historię mundi, ad hunc modũ. Nec plancus illepide, qui cũ diceretur Asinius Pollio orationes in eum parare, quæ ab ipso, aut liberis post mortẽ Planci ederentur, ne respondere posset: Cum mortuis non nisi laruas luctari. Quo dicto sic repercussit illos, vt apud eruditos nihil impudentius videretur. Aristoteles in rhetoricis citat Platonem ex politia, qui scripserit eos, qui mortuos adlatrarent, videri similes catellis, qui lapides iactos morderẽt, ipsos qui læsissent non attingerent.

Iugulare mortuos.

HVIC simile videtur iugulare mortuos, pro eo quod est insectari defunctos, & pugnare cũ iis, qui iã extincti sint. Translatũ à bellis, in quibus ignauum ac ridiculum sit, prostratos atque interfectos iugulare: rursus cum viuis congredi, forte. Refertur à Laertio in Menedemo. Is Bionem, cum diuinos studiose insectaretur, ait iugulare mortuos, nimirum iam explosos, & omnium sententia reprobatos. Aristopha. ἐν ὄρνισιν scripsit, τοὺς τεθνηκότας ἀποκτείνειν id est, defunctos occidere. Fiet lepidior metaphora, si paulo longius detorqueatur. V-

si qui

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

ſi quis dicat eum iugulare mortuos, qui librum impugnet, à nullo non damnatum: aut diſputet aduerſus ſententiam, omnium ſuffragiis iam olim reiectam: aut ſi quis vituperet rem, omnibus per ſe deteſtatam.

Cygnea cantio.

Κύκνειον ᾆσμα, id eſt, Cygnea cantilena. Refertur inter Græcanica prouerbia. Notatur & ab Aeliano in opere, De naturis animalium, prouerbii vice. Conuenit in eos, qui ſupremo vitæ tempore facundè diſſerunt, aut extrema ſenecta ſuauiloquentius ſcribunt, id quod ferè ſolet accidere ſcriptoribus, vt poſtrema quæque minime ſint acerba, maximeq; mellita, videlicet per ætatem matureſcente eloquentia. Porrò cygnos instante morte mirandos quoſdam cantus edere, tam omnium literis eſt celebratum, quàm nulli vel compertum, vel creditum. Nam Lucianus negat, ſe vel vidiſſe cygnos cum in Pado flumine nauigaret. Aelianus addit cygnos non canere, niſi flante zephy ro uento, quem Latini fauonium dicunt. Martialis:

Dulcia defecta modulatur carmina lingua,
Cantator cygnus funeris ipſe ſui.

Neq; deſunt philoſophi, qui huius rei cauſam etiam addere conantur, affirmantque id accidere propter ſpiritus per collum procerum & anguſtum erumpere laborantes. Diuus Hieronymus in quodam laudans ſenilem eloquentiam, cõmemoratis aliquot ſcriptoribus: Hi omnes inquit, neſcio quid cygneum vicina morte cecinerunt. Idem in epitaphio Nepotani: Vbi eſt ille ἐργοδιώκτης noſter, & cygneo canore vox dulcior? Meminit adagii & Atheneus lib. Dipnoſo. 14. ex auctore Chryſippo: referens quendã adeo impenſe delectatum fuiſſe dicteriis, vt cum eſſet à carnifice trucidandus, dixerit ſe velle mori, decantata cygnea cantione: ſentiens, opinamur, dictum aliquod ſalſum, quod ſimul atque proloquutus eſſet, non cunctaretur emori. M. Tullius præfans in librum De oratore tertium, de L. Craſſo ita loquitur: Illa tanquam cygnea fuit diuina hominis vox & oratio, quam quaſi expectãtes poſt eius interitum veniebamus in curiam, vt veſtigium illud ipſum, in quo ille poſtremum inſtitiſſet, contueremur.

Neſtorea eloquentia.

Consimilem ad modum Neſtoris Pyliorum ducis facundia in prouerbiũ abiit, ſi quando ſenilem ſuauiloquentiam ſignificamus. Nam huic Homerus, vt tria ſecula, ita plus quàm mellitam quandam facũdiam affingit. Sic enim ait in Iliados α.
Τοῖσι δὲ νέστωρ.
Ἡδυεπὴς ἀνόρουσε λιγὺς πυλίων ἀγορητής:
Τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή. id eſt,
Poſt hos aſſurgit Pylius dux ille diſertus
Neſtor, cuius ab ore fluit vox melle liquẽti Dulcior.

Quem locum imitans Theocritus, auctore Plutarcho ſcripſit in Bucolicis:
Οὕνεκά οἱ γλυκὺ μοῦσα κατὰ στόματος χέε νέκταρ.
Propterea, quod in os illi prædulce camœna
Infudit nectar.

Huc ſpectat & Horatianum illud:
Fidis enim manare poetica mella.
Te ſolum.

Lepos Atticus. Eloquentia Attica.

Inter reliquos Græciæ populos, lepos quidam, & feſtiuitas quaſi vernacula ac peculiaris adeſt Atticis, adeo vt & in prouerbium abierit, Atticus lepos: Attica eloquẽtia, pro ſummâ. Terentius in Eunucho: Dixinꝰ in hoc Atticam eſſe eloquentiam? Cũ inſulſum atq; inuenuſtum militem rideret. Diuus Hieronymus ad Pammachiũ, Iouinianum, vt opinamur, irridens: Hæc, inquit, Plautina eloquentia, hic lepos Atticus, & Muſarum, vt dicitur, eloquio comparandus. Quanquam illud de Muſarum eloquio ad M. Varronis elogium de Plauto celebratum reſpicit, qui dixit, Muſas ipſas ſi Latine loqui voluiſſent, Plautino ore fuiſſe locuturas. Huc adluſit & Lucianus in libello De mercede ſeruientibus: κἂν ἔτι σολοικίσαντες τύχωσιν, αὐτὸ τὸ τῆς ἀττικῆς καὶ τοῦ ὑμηττοῦ. id eſt, Quòd ſi quando quid ẽt ruſtice dixerint, hoc ipſum mere Atticum, atque ab Hymetto profectũ videri volunt. Eſt autem Hymettus mons Atticæ, mellificio nobilis. Vnde & mel Atticum, & Hymettia mella. Quæ præcipua fuiſſe teſtatur & Martialis in Xeniis:

Hoc tibi Theſei populatrix miſit Hymetti
Palladis à ſyluis nobile nectar, apis.

Mandrabuli more res ſuccedit.

Ἐπὶ μανδραβούλου χωρεῖ τὸ πρᾶγμα, id eſt, Res Man-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Mādrabuli ordine ſuccedit, hoc eſt, in dies in peius labitur. Inde natum, quòd Mandrabulus quidam cum theſaurum reperiſſet, primum auream ouem poſuit Iunoni Samiæ, proximo anno argenteam, tertio æream. Lucianus De mercede ſeruiētibus: Ἀλλὰ χαίρεις γέ, καὶ σεαυτὸν ἐξαπατᾶς, καὶ ἀεὶ τὰ μέλλοντα βελτίω γενήσεσθαι νομίζεις. τὸ δὲ ἔμπαλιν ἢ σὺ ἤλπισας, γίγνεται, καὶ ὡς ἡ παροιμία πλησίον, ἐπὶ μανδραβούλου χωρεῖ τὸ πρᾶγμα, καθεκάστην, ὡς εἰπεῖν, ἡμέραν ἀποσμικρυνόμενον, καὶ εἰς τοὐπίσω ἀναποδίζων. id eſt, Tu tamen vtcunque gaudes, tibiq́; ipſi imponis, ſemperq́ue credis meliora futura, quæ ſequentur: atqui id contrà quàm ſperaras euenit, planeq́ue iuxta prouerbium, ad morem Mandrabuli tibi negocium procedit, dum in ſingulos, vt ita dixerim, dies fit minus ac deterius, atq; in tergum retrocedit. Alciphron in epiſtola quadam: Καὶ κατὰ τὴν παροιμίαν ἐπὶ τὰ μανδραβούλου χωρεῖ τὰ πράγματα. id eſt, Iuxtaq́ue prouerbium, ad exemplum Mandrabuli res ſuccedunt. Nō intempeſtiuiter itaque dicitur in eos, qui in deterius abeunt. Quemadmodū Menedemus apud Plutarchū, permultos Athenas venire ſtudii cauſa: principio ſapientes, deinde philoſophos, poſtea rhetoras, poſtremo idiotas euadere. Nec alienū fuerit hic nobilem illam Platonis ſententiam adſcribere, ex libro De legibus primo: Τὸ νικᾶν αὐτὸν πασῶν νικῶν πρώτη τε καὶ ἀρίστη, τὸ δὲ ἡττᾶσθαι αὐτὸν ὑφ᾽ ἑαυτοῦ, πάντων αἴσχιστόν τε ἅμα καὶ κάκιστον. id eſt, Si quis ipſe ſeipſum vincat, omnium victoriarum tum prima, tum optima eſt. Rurſum ipſum ſeipſo inferiorem eſſe, omnium & turpiſſimum eſt, & grauiſſimum. Vincit enim ſeipſum, qui proficit in melius, at ſeipſo inferiorem euadere, eſt deteriorem reddi.

Maturè fias ſenex.

Matvrè fias ſenex, ſi diu velis eſſe ſenex. Latinorum prouerbium, quo monemur, vt integra adhuc ętate deſiſtamus à laboribus iuuenilibus, ac valetudinis curam agere incipiamus, ſi velimus eſſe viuaci ac diuturna ſenecta. Nam ſenectutis ſors, ociū & quies. Vſurpatur à Catone maiore apud Ciceronem: Neque enim, inquit, vnquam aſſenſus ſum veteri illi, laudatoq́ue prouerbio, quod monet maturè fieri ſenem, ſi diu ſenex eſſe velis. Hoc quanquā Catoni non probatur, homini duro, quiq́; ſibi nec extrema ſenecta remittendis laboribus indulſerit, tamen audiendum nobis, maxime ſi de vitiis iuuentæ ſentias, puta libidine, bibacitate, turbulentia vitæ: quæ niſi quis maturè reliquerit, aut nūquam perueniet ad ſenectam, aut breuem habiturus eſt ſenectam.

Senis doctor.

Γερόντοδιδάσκαλος, id eſt, Senis doctor. Citatur ſæpiuſcule titulus hic à Nonio Marcello, inter titulos fabularum Varronis, quem dubium non eſt prouerbialem eſſe, ſicuti ſunt alii plerique. Conuenit in eum, qui in re ſera, atque intempeſtiua fruſtra ſumit operam. Siquidem vt eſt inuenta docilis, atque in quemuis habitum ſequax, ita ſenecta intractabilis, tarda, atq; obliuioſa. Proinde Theognis:

Μή με δίδασκ᾽, οὔτοι τηλίκος εἰμὶ μαθεῖν. i.
Ne doceas, me ætas iam facit indocilem.

Euripides in Bacchis:

Γέρων γέροντα παιδαγωγήσω σ᾽ ἐγώ. id eſt,
Senem ſenex, & ipſe te erudiuero.

Atq; hic quidem verſus inuentus eſt in Sophoclis Philocteta, quem celebrem ac prouerbialem fuiſſe teſtatur Gellius li. Noctiū decimotertio, ca. 17. Varro titulum ſuum ſumpſiſſe videt᷑ ex Euthydemo Platonis, vbi Socrates narrat Connum præceptorē ſuū, à quo ſenex fidibus canere didicit, ludibrii cā à pueris vocatū fuiſſe γερόντοδιδάσκαλον. Ad hanc ſententiam pertinet, quod dixiſſe ferunt Diogenem: Νεκρὸν ἰατρεύειν καὶ γέροντα νουθετεῖν ταυτὸν ἐστίν, id eſt, Mortuo mederi, & ſenem admonere, idem eſſe. Quanquam inutilis eſt ſententia, quæ ſenes deterret à diſcendis iis, quæ neſcire turbe eſt.

Senis mutare linguam.

Cvm ad omnem diſciplinam tardior eſt ſenectus, tum potiſſimum ad diſcendam linguam, quæ facultas maxime pueris à natura data eſt. Quapropter etiam vulgò cōpertiſſimum, pueros facile quamuis exprimere linguam: contrà natu grandiores, aut non aſſequi, aut parum feliciter imitari. Inde prouerbium, ſenis mutare linguā, de fruſtra, atq; intempeſtiuè laborantibus. Diuus Hieronymus præloquens in quatuor Euangelia, Pius, inquit, labor, ſed periculoſa præſumptio, iudicare de cæteris, ipſum

ipſum ab omnibus iudicandum, ſenis mutare linguam, & caneſcentem mundum ad initia retrahere paruulorum. Quo ſignificatur adultam ætatem ad omnia minus eſſe tractabilem, quàm rudes illos ac teneros annos, id quod eleganti metaphora dictũ eſt à Naſone:

Quæ præbet latas arbor ſpatiantibus vmbras,
Quo poſita eſt primum tempore virga fuit.
Tunc poterat manibus ſumma tellure reuelli,
Nunc ſtat, in immenſum viribus aucta ſuis.

Quare tunc formandi mores, cum mollis adhuc ætas: tunc optimis aſſueſcendum, cum ad quiduis cereum eſt ingenium. Nã poſteaquam annis iã ceu diriguit animus, & vix dediſcimus, quæ perperã didicimus: & quæ neſcimus, nõ ſine maximo negocio nobis inculcantur. Neque hæc diximus, vt adultiores à diſcendo deterreantur, cum nulla ſit ætas ad diſcendum ſera, ſed vt pueros ad diſcendi ſtudium acuamus. Ne hoc quidem prætermittendum, quanquam vulgo iactatum: Senex pſittacus negligit ferulam. Adagii ſenſus tametſi per ſe non eſt obſcurus, tamen magis liquebit ex Apulei verbis, quę ſunt in libro Floridorum ſecũdo de pſittaco: Quæ ruſticum noſtrum ſermonem cogitur æmulari, ferrea clauicula caput tũditur, Imperium magiſtri vt perſentiſcat. Hęc ferula diſcenti eſt. Diſcit autem ſtatim pullus vſque ad duos ætatis ſuę annos, dum facile os vti conformetur, dum tenera lingua vti conuibretur. Senex autẽ captus, & indocibilis eſt & obliuioſus. Hactenus Apuleius. Indicat & Plinius lib. 10. cap. 42. mirum eſſe docilitatem huic aui, verum non niſi primis duobus vitæ annis. His finitimum eſt, quod vulgo quidem, attamen haudquaquam ineleganter dicitur: Serum eſſe, canes vetulos loris aſſuefacere.

Caſcus Caſcam ducit.

NEQVE longe hinc diſſidet illud, quod Varro refert libro de lingua Latina tertio: Caſcus caſcam ducit: quoties ſimilis ſimilem delectat, vetulus vetulam, deformis deformem, improbus improbum. Nam antiquitus caſcum dicebatur, quod nos vetus appellamus: idque, vt auctor eſt idem Varro, lingua Sabinorum, quæ in Oſcam vſque linguam radices egerit, qua Caſnar ſenex dicitur, eoq; Ennium, vt Oſcæ linguæ peritum ſcripſiſſe:

Quã primũ caſci populi genuere Latini.

Caſcos Latinos priſcos appellat. M. Tullius Tuſculanarum quæſtionum lib. 1. Itaque vnum illud erat inſitum priſcis illis, quos appellat caſcos Ennius. Citat autem Varro adagium, tanquam à Manilio quodam profectum, qui dixerit, non eſſe mirũ, ſi caſcum caſca duxiſſet, quoniam is canoras faciebat nuptias. Videtur eſſe iocus in anum vetulo nuptam, adluſumq; ad vocẽ caſci, perinde quaſi deducatur à canendo. Refertur ibidem epigramma Papinii cuiuſdam, quod ſcripſit in adoleſcentem nomine Caſcam.

Ridiculum eſt cum te Caſcam tua caſca dicit.

Opinor adoleſcentem duxiſſe vetulã, proinde abſurdum videri, quoties caſca, id eſt, vetula, maritum iuuenem veluti ſuo ipſius nomine Caſcam vocaret. Fortaſſe prouerbii iocus ad priſcum nuptiarũ morem ſpectat, quem refert Plutarchus in Problematis. Qui deducebant ſponſam in domum ſponſi, iubebant his verbis alloqui, Vbi tu Caius, ego Caia.

Bis per omnia.

Δὶς διὰ πασῶν, id eſt, Bis ꝑ omnia. Hoc prouerbio diſcrimen ingens, ac longiſſimum interuallum ſignificabant. Vnde quæ pugnantiſſima inter ſeſe viderẽtur, totoq; diſſidere genere, ea, δὶς διὰ πασῶν inter ſe diſcrepare dicebant. Lucianus in lib. De conſcribenda hiſtoria: Καὶ τὸ τῆς μουσικῶν δὴ τοῦτο, δὶς διὰ πασῶν ἐστὶ πρὸς ἄλληλα. hoc eſt, Deniq; iuxta muſicorum prouerbium, δὶς διὰ πασῶν interuallo ſeſe mutuo reſpiciunt. Idem in Apologia: Ἀλλά μοι ἐκεῖνο ἐννόησον, ὃς πάμπολυ τὰ τοιαῦτα διαφέρει, ἐς οἰκίαν τινὸς πλουσίου ἐπὶ μισθὸν παρελθόντα δουλεύειν, καὶ ἀνέχεσθαι ὅσα μου φησὶ τὸ βιβλίον, ἢ δημοσίᾳ πράττοντα τι τῶν κοινῶν, καὶ ἐς δύναμιν πολιτευόμενον, ἐπὶ τούτῳ παρὰ βασιλέως μισθοφορεῖν. διελθὼν δὴ καὶ ἰδίᾳ καταθεὶς ἑκάτερον, σκόπει. εὑρήσεις γὰρ τῶν μουσικῶν δὴ τοῦτο, δὶς διὰ πασῶν τὸ πρᾶγμα, καὶ τοσοῦτον ἐοικότας ἀλλήλοις τοὺς βίους ὅσον μόλυβδος ἀργύρῳ, καὶ χαλκὸς χρυσῷ, καὶ ἀνεμώνη ῥόδῳ, καὶ ἀνθρώπῳ πίθηκος. μισθὸς μὲν γὰρ δὴ κἀκεῖ, κἀν-

ταῦθα

ταὐθα καὶ τὸ ὑπὸ ἄλλῳ ταπεινοῦ, τὸ δὲ πρᾶγμα παμπόλλην ἔχει τὴν διαφωνίαν. id est, quin illud mihi iã cõsidera, quàm maximo hęc inter sese discrimine distare, videlicet in opulenti cuiuspiã ędes adscriptum, seruire seruitutem, & ea omnia perferre, quæ libellus ille meus commemorat, & publicè populi negocium gerentem, ac pro virili remp. administrantẽ, hoc nomine ab Imperatore salarium accipere. Age perpende hæc, & vtrunque per se, priuatimq; contẽplare Reperies nimirum iuxta illud musicorum prouerbium, δὶς διὰ πασῶν negotio discrimen inesse. Et has duas vitæ rationes tantum inter se conuenire, quantum affinitatis est plumbo cum argento, æri cum auro, anemonę cum rosa, homini cum simia. Nam merces quidem accipitur & illic, quẽadmodum hic quoque, & vtrobiq; contingit, vt alii subiectus pareas. Cęterum ipsius negocii non mediocris est dissonantia. Hactenus Lucianus. Adagium, vt is etiam indicauit, ex arte musica mutuo sumptũ est. Nam Macrobius commẽtario in Somniũ Scipionis secundo, quinq; species harmoniarum commemorat: διὰ τεσσάρων, διὰ πέντε, διὰ πασῶν, διὰ πασῶν καὶ διὰ πέντε, & δὶς διὰ πασῶν. Ex compositis harmoniis διὰ τεσσάρων, & διὰ πέντε, constituitur διὰ πασῶν, cui nominis hoc inditum est, quod absolutam reddat symphoniam, vt mihi videatur huc ẽt illud respicere prouerbium, quod alio loco commemorabimus, ἅπαν τ᾽ ὀκτώ. Similiter Plutarchus, & quicunq; veterũ, vel apud Græcos, vel apud Latinos de musicæ disciplina conscripserunt, Harmoniarum metam figunt in ea, quæ vocatur δὶς διὰ πασῶν. Boethius item libro De musica primo, tradit, antiquitus harmonicam rationem heptachordo duntaxat constitisse, hoc est, fidibus septem, quarum ima. ὑπάτη dicebatur, summa νήτη. Deinde alias chordas adiicientibus aliis, ita creuit vocum numerus, vt ad duplicatum heptachordum perueniretur. Atque hic progrediendi finis futurus videbatur, nisi quòd ipsa symphoniarum ratio μέσην illam, quæ in heptachordo locum nomini congruentẽ obtinuerat, & vtroq; ad extremã relata chordam, harmoniam διὰ τεσσάρων edebat, desiderare videretur. Hac igitur adiecta, & in suum immissa locum, ad quindecim chordas peruentum est, quarum extremam alteram, προσλαμβανόμενον dixere, alteram νήτην ὑπερβολαίων. Ita fit, vt μέση vtroq; relata, reddat harmoniã διὰ πασῶν: rursum extremarum vtralibet ad μέσην relata, eandem constituat harmoniam. Porrò summa relata ad imam symphoniam reddat quam vocant δὶς διὰ πασῶν: propterea quòd hac, qua dixi, ratione, bis complectatur eã harmoniam, cui nomen, διὰ πασῶν. Quoniam autem hac fini constitit harmonica ratio, nec vlterius procedere licuit, tractum est in popularem sermonem, vt quæ longissimo discrimine inter se dissita essent, ea δὶς διὰ πασῶν distare dicerent, perinde quasi dicas adeo seiuncta, vt magis seiungi non queãt. Cui simillimum illud, ἐκ διαμέτρου. id est, ex diametro.

Vbi timor, ibi & pudor.

Ἵνα δέος ἔνθα καὶ αἰδώς, id est, vbi timor, ibi & pudor. Prouerbialis sentẽtia, quæ hodieq; vulgo manet, cui similis illa Terentiana: Omnes deteriores sumus licentia. Et maxima pars hominum formidine fustis à malefactis temperat. Plato libro De legibus quinto: Ἡ δ᾽ ἄδεια ἀναισχυντίαν ἐνέτεκεν. id est, Audacia vero parit impudentiã, ἄδειαν autem vocant, cum abest metus. Item in Euthyphrone citat ex poeta quopiam. Est enim hemistichion carminis heroici.

Ἵνα γὰρ δέος ἔνθα καὶ αἰδώς. id est,
Vbi enim timor, & pudor illic.

Suidas indicat esse Epicharmi.

Foras Cares, non amplius antistheria.

Θύραζε κᾶρες, οὐκ ἔτ᾽ ἀνθεστήρια. id est,
Cares foras, peracta enim anthisteria.

Dici consueuit, vbi quis semper eadem sibi sperat accommoda aut idẽ semper licitum fore credit, quod aliqñ pro tẽporis ratione fuerit pmissum. Veluti si quis semel expertus cuiuspiã liberalitatẽ, subinde redeat, aliquid muneris petens: aut cũ pueri permissam sibi ad tempus feriandi ludendique facultatem vltra tempus prorogant. Originem prouerbii tradunt ad hũc modum: Atheniensibus mensis quidam anthisterion appellabatur, quòd is plurimos flores pro gigneret. In hoc festa quæpiam agebantur, & conuiuia liberiora, quẽadmodum in Saturnalibus fieri consueuit apud Romanos, in quibus & seruis accumbere licebat,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

licebat feriatis interim ab opere. Exactis autem feriis, cum iam ad solitas operas reuocarentur, hoc pacto dicebant heri Foras Cares, non iam amplius antisteria. Cares autem seruos appellabant, quòd ea gens mercenariis operis quæstum factitaret, velut omnium serui quicunq; côduxissent. Sunt qui dicant, Cares olim Atticæ regionis partem obtinuisse. Athenienses autem cũ Anthisteriorum solennitatem agerent, solere Cares in ciuitatem atq; in domos receptos ad festi cõmunionem admittere: deinceps peracto solennitatis tempore, si quos è Caribus offendissent in vrbe cessantes, per iocum dicebant,

Θύραζε κᾶρες οὐκ ἔτ' ἀντιστήρια. id est,
Exite Cares acta enim anthisteria.

Sonat autem ea vox Græca perinde, quasi dicas: Floralia Latine, quorum licentia multorum litteris notissima est. Non diuersum est quod ait Seneca in ludrico in Claudium scripto, Non semper erunt Saturnalia.
Nã Saturnalib⁹ seruis quoq; libertas erat.

Fures clamorem.

Οἱ φῶρες τὴν βοὴν, id est, Fures clamorem, subaudiendum, timent aut senserunt. Quadrabit in eos, qui sibi conscii, metuunt ne deprehendantur, aut qui peracto maleficio fugitant pauitantq;. Habet autem hoc cum omnis malefacti conscientia, tum præcipue furti, vt hominem trepidum reddat ac lucifugam. Huc adlusit Vergilius:

Et cum clamarẽ, quò nunc se proripit ille,
Tityre coge pecus, tu post carecta latebas.

Funiculum fugiunt miniatum.

Τὸ χοινίον φεύγουσι τὸ μεμιλτωμένον. id est,
Vitant sinopi collitam restim rubra,

At dicetur, vbi quis ꝓperat officio suo fungi, non exanimo, sed ne in mulctã incidat. Carmen sumptum ex Aristophane, cuius interpres, & item Suidas huiusmodi ferme commemorant. Atheniensium magistratus variis modis conati sunt efficere, vt populus quam maxime frequens ad concionẽ ventitaret: obiectis enim repagulis quibusdam vias reliquas occludebant, quæ non ducerent ad forum: tum merces tollebant ex mercatu, ne quid hac gratia ibi cessaretur: deniq; funem pararant rubro colore, quem μίλτον. id est, interprete Plinio, minium vocant Latini, nonnulli cinabarim appellãt, oblitum. Hoc duo ministri publici populum cingentes, agebant in concionem. Studebat quisq; e funiculum effugere, propterea quòd quisquis colore notatus appareret contagio funis, is mulctam pendere cogebatur. Vnde qui notam metuunt, eos eleganter dicemus φεύγειν τὸ χοινίον μεμιλτωμένον. id est, fugere funiculũ miniatũ.

Fortunatior Strobilis Carcini.

Εὐδαιμονέστερος καρκίνου στροβίλων, id est, Fortunatior Carcini Strobilis. Ironia prouerbialis in infelicem & improbum. Carcinus poeta quispiam fuit, cuius filii dicti sunt Strobili ab Aristophane, quos & γλυκυτραχήλους vocat, id est, dulciceruicos. Iocus autem sumptus est à nominum adlusione. Nam Græcè Carcinus cancrum, Strobili cochleas significant. Vtrunque genus distortum ac fœdum. Adagium recensetur apud Suidam & Zenodotum, extat apud Aristophanem in Pace.

Festo die si quid prodegeris.

PLAVTVS in Aulularia sub persona senis Euclionis: Festo die si quid prodegeris, ꝓfesto egere liceat, nisi peperceris. Schema prouerbiale. Admonet autem, ne in sumptibus solennibus ita profusi simus, vt non suppetat quo feramus quotidianos. Nam festi dies vel sacris offerendis, vel diurnis epulationibus, vel ludis in honorem deorum, vel feriis obseruandis celebrabantur: profesti ad rei priuatæ publicæq; administrationem concedebantur. Accommodabitur non perperam & in eos, qui iuuenes rem prodigunt, esurituri senes, qui ve intempestiue profundũt, postea desideraturi.

Felis Tartessia.

Γαλῆ ταρτησσία, id est, Felis Tartessia. De magnis & ridiculis dicebatur. Tartessii sunt in Iberia, apud quos feles maximæ nasci dicuntur. Fortasse non inepte dicitur & de rapacibus. Aristophanes in Vespis:

Ὥσπερ μεγάλην κρέα κλέψασαν
Τηροῦσιν ἔχοντ' ὀβελίσκους. id est,
Nunc vti felem rapta carne,
Obseruant gestantem verua.

Item Lucianus, cum ait, ἁρπακτικώτεροι τῶν γαλῶν, id est, rapaciores felibus: nimirum & ipse felium significat rapacitatem vulgo notam fuisse.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Feli crocoton.

Γαλῇ κροκωτόν, id est, Feli crocoton, subaudiendum, das, aut addis. Dici solitum, quoties honos additur indignis, & quos haudquaquam decet. Aut cũ datur quippiam iis, qui munere non norunt vti: veluti si quis à musis alienissimo bellissimum donaret librum. Crocoton vestis genus est rotundæ ac fimbriatæ, qua diuites vtebantur matronæ. Apud Nonium in dictione Richa, refertur inter vestes delicatas & crocoton. Sic enim arbitramur legẽdum, mollicinam crocotam, chirodotam Richam. Ac teste Plutarcho, quidam Herculem pingebant κροκωτοφόρον, Omphale seruientem. Sumptum adagium ab apologo Stratidis: quẽ alio loco narrauimus. Porrò vox hæc γαλῆ, felem'ne significet, an mustelam, an quem vulgo catum appellãt, quoniam inter eruditos cõtrouersum est, aliis iudicandum relinquimus.

Mustelam habes.

Γαλῆν ἔχεις, id est, Mustelam habes. In eum quadrat, cui omnia sunt inauspicata, tanquam fatis ac diis iratis, vt aiunt. Olim creditum est, hoc animal inauspicatum infaustumque esse iis, qui haberent, domiq; alerent: vt non admodum dissideat ab illis; Equum habet Seianum, &: aureum habet Tolosanum. Vnde nunc etiam apud quasdam gentes, nominatim apud Britannos, infelix omen habetur, si cum paratur venatio, aliquis mustelam nominet, cuius etiã occursus vulgo nũc habetur inauspicatus. Adagium refertur à Diogeniano.

Fastuosus Maximus.

Κόμπος μάξιμος, id est, Fastuosus Maximus, in eũ dicebatur, qui sibi plus satis arrogasset in sapientia. Sumptum à moribus Maximi cuiuspiam arrogantis, & sibi immodice placentis. In nõnullis exemplaribus inueni κομπᾶς μάξιμος. Græcis κόμπος arrogantiam insolentiamq; significat, vnde κόμπεῖν, καὶ κομπάζειν. Proinde & Euripides γλώσσης τε κόμποι, id est. Linguæque fastus, Recẽsetur & hoc in Diogeniani collectaneis

E' multis paleis paulum fructus collegi.

Ἐκ πολλῶν ἀχύρων ὀλίγον καρπὸν συνήγαγον, i. Ex multis paleis parum fructus collegi, i. multo labore non multũ emolumenti sum consecutus: aut è verboso sermone paullulum bonæ sententiæ percepi: ex ingenti volumine minimũ doctrinæ retuli. Translatum ab excussoribus tritici.

Oportet remum ducere qui didicit.

Δεῖ κώπην ἐλαύνειν μαθόντα, id est, Oportet remum impellere eum, qui didicerit. Vnũquenq; decet eam artem exercere, quam antea doctus sit. Refertur à Plutarcho in commentariolo, cui titulus, ὅτι διδακτὸν ἡ ἀρετή. Idem admonet Horatianũ illud in Arte poetica.

Ludere qui nescit, campestribus abstinet armis,
Indoctusq; pilę discive, trochive quiescit,
Ne spissæ risum tollant impune coronæ,
Qui nescit, versus tamen audet fingere.

Quin & hodiernis tẽporibus huiusmodi vulgo iactatur adagium: Qui lusus nõ nouit legem, abstineat.

Ex ipso boue lora sumere.

Ἐκ τοῦ βοὸς τοὺς ἱμάντας λαμβάνειν, id est, Ex ipso boue lora sumere dicuntur, qui quo lædant quempiam, id ab ipso quem lædũt accipiunt. Veluti si quis versibus incesseret eum, à quo carminis componendi rationẽ didicisset: aut tyrannus pecuniam extorqueat à ciuibus, qua satellitium ad opprimendam ciuitatem alat: aut si quis rhetorices pręsidiis rethoricem oppugnaret. Metaphora sumpta ab agricolis, qui lora cædunt è boum tergoribus, quibus boues vinciunt. Plutarchus in commentario, cui titulus; ὅτι οὐκ ἔστι ζῆν ἡδέως; τί ἂν λέγοι τις, ἀρκεῖ γὰρ ἡ φύσις τῆς σαρκὸς ὕλην ἔχουσα νόσων ἐν ἑαυτῇ, καὶ τοῦτο δὴ τὸ παιζόμενον, ἐκ τοῦ βοὸς τοὺς ἱμάντας λαμβάνουσα, τὰς ἀλγηδόνας ἐκ τοῦ σώματος. i. Quid igitur dixerit quispiam? Satis est ipsa corporis natura, morborum materiam in se continens, ac iuxta quod ioco dici solet, tãquam ex ipso boue lora sumens, ita ex ipso corpore dolores.

Ex vno omnia specta.

Ἐξ ἑνὸς τὰ πάνθ' ὅρα, id est, Ex vno omnia specta. Vergil. item:

- Et crimine ab vno
Disce omneis.

Admonet adagium ex vnius euentus experimento,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

rimento, reliquorum similium coniecturam oportere facere, Refertur à Suida. Tamensi is ostendit in eos dictum, qui perperam ex vno quopiam æstimant omnia. Legit enim non ὅρα, sed ὁρᾷ.

Ex aspectu nascitur amor.

Ἐκ τοῦ εἰσορᾶν γὰρ γίγνεται ἀνθρώποις ἐρᾶν. i.
Amor ex videndo nascitur mortalibus.

Senarius prouerbialis, admonens, oculos amorem potissimum conciliare. Nō enim amatur incognitum: ex conuictu nascitur amor mutuus. Et oculi præcipue sunt ad amandum illices. In his enim peculiaris animi sedes. Et in his aiunt poetæ, Cupidinem excubantem sua iacula mittere. Maro velut indicauit adagium, cum ait:

Vt vidi, vt perii, vt me mal⁹ abstulit error.

Rursum in Georgicis:

Vritq; videndo Fœmina.

Item apud Terentium, Chęrea visa duntaxat virgine, quàm impotenter cœpit ardere. Iuuenalis prodigii loco refert de cœco amante:

Qui nūquā visæ flagrabat amore puellę.

Legimus philosophos quosdam, & inter Democritum, sibimet oculos ademisse, tanquam omnium malarum cupiditatum auctores. Quapropter piorum hominum est meminisse, haudquaquam esse tutum videre, quod non licet concupiscere. Prouerbii meminit Diogenianus.

E sublimi me derides.

Ἀφ᾽ ὑψηλοῦ μου καταγελᾷς. id est. E sublimi me derides. De eo, qui cū fastu ridet quempiam, ac despectim. Translatum ab iis, qui ex edito loco verba faciunt. Vnde & despicere dictum à Latinis pro contemnere, ꝙ quisquis in eminenti loco est, is veluti tutior negligit eū, q̄ stat in humiliore loco.

Extra lutum pedes habes.

Ἐκ τοῦ πηλοῦ πόδας ἔχεις, i. Extra lutū pedes habens, hoc est, emersisti è periculo, aut extra periculum constitutus es. A viatoribus sumptum. Simile illi: ἔξω βελῶν, id est, extra iaculum. Et in luto dicuntur hæsitare, qui molestis inuoluūtur negociis, vnde se nequeant explicare.

Ex vmbra in solem.

Ex vmbra in solem educere, est rem prius abditam & ociosam, in publicum & in cōmunem vitæ vsum deducere. Translatum ab athletis, quibus mos, solis & pulueris patientia confirmare corporis robur. Delicatorum autē est, in vmbra latitare. Venustius fiet, si ad animi rem torqueatur: veluti si quis dicat, philosophiam à Socrate ex vmbra in solem esse productam. Exempla passim apud scriptores obuia.

Excubias agere in Naupacto.

Φρουρῆσαι ἐν Ναυπάκτῳ, id est, Excubare Naupacti. Achiui capta Naupacto, Pausaniam excubiis, custodiæque pręfectum interfecerunt, auctore Theopompo. Vnde res in iocū vulgi videtur abiisse aduersus eos, qui pereunt ignauia sua, aut qui munus odiosum, ac plenum discriminis administrant. Refertur à Zenodoto. Suidas effert ad hūc modum: φρουρήσεις ἐν Ναυπάκτῳ, id est. Ex. Excubabis Naupacti. Is adfert & aliam adagionis originē cum iis, qui Naupactū pręsidio tuebantur, perpusillum salarii dependeretur, atq; illi plurima quę ad rem pertinebant, emerēt, militari ioco iactatum est, vt apparet, in eos q̄ frustra sudarent, quosque sua spes frustraretur. Naupactus autē Aetoliæ ciuitas, quam tum Philippus obtinebat, à compingendis nauibus dicta, ꝙ illic Heraclidæ primum nauiū extruxerint.

Deuotionis templum.

Ἀρᾶς ἱερόν, id est, Execrationis templum. In eos dicebatur, qui crebris execrationibus vti consueuerunt. Erant autem antiquitus etiam publicæ quædam detestationes, velut apud Athenienses, in eum, qui viam nō monstrasset erranti: Item deuotiones hostium, quarum meminit Macrobius, & Horatius in Odis:

Diris agam vos, dira deprecatio
Nulla expiatur victima.

Hesychius indicat, templum execrationis fuisse Athenis, cuius meminerit Aristophanes in Horis, dici porrò de graui calamitate. Alibi, ni fallimur, nobis dictum est de execrationib⁹ tragicis, quas Diogenes philosophus iocabatur sibi occurrisse, quòd viuere ἀνέστιος, ἄπολις, ἄπατρις ἀχρήματος, ἔσχατος, καὶ ἐφημερόβιος. id est, Carens domo, ciuitate, patria, pecunia, nullam habēs certam sedem, & in diem viuens. Prouerbium refertur à Diogeniano.

Expertes

Expertes inuidentiæ musarum fores.

Ἀφθόνοι μουσῶν θύραι, id est, Candidæ musarũ ianuæ. De his dictitatum qui litteraturam suam candide libenterque impertiũt aliis, & ad docendum prompti, propensiq; sunt. Neque male congruet etiam in dociles, iuxta id, quod alibi cõmemorauimus, ἀνεωγμέναι μουσῶν θύραι, id est, Apertæ musarum ianuæ.

Eurybatizare.

Εὐρυβατεύεσθαι, id est, Eurybatizare, est improbis vti moribus. Eurybatus ex Cercopibus vnus fuit, insignitæ improbitatis homo. Huius meminit Lucianus in Pseudomante, ὑπὲρ τοὺς κέρκωπας, ὑπὲρ τὸν εὐρύβατον, ἢ φρυνώνδαν, ἢ ἀριστόδημον, ἢ σώστρατον, id est, Vltra Cercopas, vltra Eurybatum, aut Phrynõdam, aut Aristodemum, aut Sostratum. Neque vero vnus duntaxat huius nominis fuit, infamis versutia, morumque improbitate. Nam & Ephesius quidam Eurybatus fuit, qui cum à Crœso cum multa pecunia rum vi missus esset, vt exercitum contraheret, ad Cyrum defecit, vt auctor est Ephorus. Alii malunt ad Eurybatum referre, qui fuisse perhibetur alter è Cercopibus, vt diximus. Duris ad Eurybatum refert Vlyssis socium. Nicander prodidit Eurybatum quendam Aeginensem fuisse longe versutissimum, scelestissimumque. Neque vero desunt, qui dicam hoc nomine furem fuisse quempiam astutia singulari: is cum deprehensus, captusque seruaretur, custodes in conuiuio animi causa iusserunt vt ostenderet, quibusdam modis consueuerit domos conscendere. Cumque illum initio renuentem, scilicet tanquam inuitus facturus esset, rogarent instantius, ac vix tandem persuasissent: ille aptatis spongiis ac stimulis, ferreisq; retinaculis, quas ἐγκεντρίδας Græci vocant, parietem cœpit conscendere. Porrò suspectantibus illis, & artificii nouitatẽ admirantibus, Eurybatus prehenso laqueari, per tegulas aufugit, priusquam illi domum circumire potuerint. Atque hunc ad modũ delusis custodibus, periculum euasit. Meminit huius & Eustathius in primum Iliados, admonens eã vocem ambigue pronunciari, εὐρύβατον καὶ εὐρυβάτην, dictum autem παρὰ τὸ εὐρυβάσειν, quòd late grassaretur. Itaque peculiariter conueniet in eũ, qui deprehensus, arte quapiam elabitur.

Faciunt & sphaceli immunitatem.

Καὶ σφάκελοι ποιοῦσιν ἀτέλειαν, id est, Faciũt & sphaceli immunitatem. Athenis celebratum prouerbiũ de his, qui quouis prætextu quod volunt assequuntur, Natum aiunt ab euentu huiusmodi. Pisistratus tyrannus decimas exigebat ab Atheniensibus eorum quæ in agris prouenissent. Itaq; cum aliqñ obambularet, videretq; senem quendam in saxis quibusdam, hoc est, loco petricoso laborantem, rogabat quosnam fructus inde colligeret. At is respõdens, Dolores, inquit, & sphacelos, atq; horum decimas exigit Pisistratus. Porrò tyrannus admiratus hominis libertatem, decimas Atheniensibus remisit. Ea res in vulgi sermonem abiit, etiã sphacelos immunitatem parere. Sphacelus autem morbi genus est, quod ex immodica defatigatione solet accidere. Quidam putant esse tormina articulorum, quidam ossium tabem Theophrastus libro De causis plantarum quinto, demonstrat & plantarum radicibus vitium accidere, quod ab hominũ morbo σφακελισμὸς appellet. Adagiũ recensetur à Suida. Hesychius indicat quemlibet dolorẽ grauem sphacelum dici.

Et meum telum cuspidem habet acuminatum.

IPSISSIMAM prouerbii speciem habet, quod scriptum est apud Homerum Iliadis Y. sub Hectoris persona:

Ἐπεὶ καὶ ἐμὸν βέλος ὀξὺ πάροιθεν. id est, Telum quando meum quoque cuspide acuta est.

Recte vtemur, quoties fatebimur nos inferiores quidem esse, verum non deesse tamen, quo queamus nocere. Cui simile Vergilianum illud:

Et nostro sequitur de vulnere sanguis.

Item illud apud Ouidium:

Et mihi sunt vires, & mea tela nocent.

Ignaui vertitur color.

Τοῦ κακοῦ τρέπεται χρώς, id est, Ignaui vertitur color. Plutarchus in causis naturalibus, problemate, quam ob rem polypus colorẽ mutet, hoc tãquam prouerbio iactatum adducit, Δίο καὶ λέλεκται τοῦ μὲν κακοῦ τρέπεται χρώς. id est, Ignaui vertitur color. Nã id accidit in metu, vt vultus exalbescat, maxime timidis, videlicet sanguine ad vitalia

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

refugiente. Plusculum accedit veneris, si ad animum transferatur: veluti si dicas, philosophũ nihil omnino formidare eorum, quæ vulgus horret, Τοῦ μὲν γὰρ γέ κακοῦ τρέπεται χρώς. id est, Vertitur ignaui sanè color. Porrò prouerbium natum est ex Homericæ Iliados N. Carmen sic habet:

Τοῦ μὲν γὰρ τέ κακοῦ τρέπεται χρὼς ἄλλυδις ἄλλῃ,
Οὐδέ ἀτρέμας ἧσθαι, ἐρητυέετ᾽ ἐν φρεσὶ θυμὸς,
Αλλά μετοκλάζει, καὶ ἐπ᾽ ἀμφοτέρους πόδας ἵζει,
Ε᾽ν δὲ τέ οἱ κραδίη μεγάλα στέρνοισι πατάσσει,
Κῆρας οἰομένῳ. πάταγος δὲ τέ γίγνετ᾽ ὀδόντων.
Τοῦ δ᾽ ἀγατοῦ, οὔτ᾽ ἂρ τρέπεται χρώς, οὔτ᾽ ἔτι λίην.
Ταρβεῖ.

id est,

Vertitur ignaui color, euariatq; subinde,
Nec mens certa manet, verum huc illucq; vacillat,
Ac migrãs è corde pedes in vtroq; residit.
Palpitat & valide cor ei præcordia subter
Fata putanti animo, occipiunt quoq; stridere dentes.
Cõtrà forti, nec variat color, at neq; valde
Horrescit.

Ad consilium ne accesseris antè quàm voceris.

Μὴ πρότερον εἰς βουλὴν παρέλθῃς, πρὶν ἂν κληθείης, id est, Ad consilium ne accesseris, prius quàm voceris. Hęc sententia, quę nunc nomine Catonis celebratur, prouerbialis fuisse videtur, vel Plutarcho teste, cuius hæc verba sunt libro συμποσιακῶν primo: Α᾽τοπος μὲν οὖν, ἔφη καὶ παροιμιώδης μενέλαος, εἴγε σύμβουλος ἐγένετο μὴ παρακεκλημένος. id est, Ridiculus igitur, inquit, & prouerbio obnoxius Menelaus, siquidem consultor factus est nõ accersitus. Nisi quis mauult hęc ad illam referre parœmiam:

Ακλητοὶ δειλοὶ ἀγαθῶν ἐπὶ δαῖτας ἴονται.

quod aliàs referemus.

Iucundissima nauigatio iuxta terram, ambulatio iuxta mare.

PLVTARCHVS primo Symposiacon libro, veluti vulgo iactatũ citat, Πλοῦς μὲν ὁ παρὰ γῆν; περίπατος δὲ ὁ πάρα θάλατταν ἥδιστος. i. Nauigatio iuxta terram, rursum ambulatio, quę fit iuxta mare, iucundissima est. Rectè torquebitur ad eã sñiam, vt dicamus ita demum esse iucundissimũ vnumquodq;, si diuersi generis admixtu temperatum adhibeatur: veluti si in lusibus nonnihil eruditionis aspergas, rursum in studiis aliquid ludicrũ admisceas. Similimum est huic, qđ ex Philoxeno poeta citat idem in cõmentario quem inscripsit, quomodo sint audiendi poetæ: Τῶν κρεῶν τὰ μὴ κρέα ἥδιστά ἐστι, καὶ τῶν ἰχθύων τὰ μὴ ἰχθύες. id est, Ex carnibus, q̃ carnes non sunt suauissimæ: item ex piscibus, qui non sunt pisces. Itidẽ philosophia admixta poematis, magis delectat: & poesis admixta philosophiæ, magis capit animũ.

Cupidinum crumena porri folio vincta est.

Πράσου φύλλῳ τὸ τῶν ἐρώτων δέδεται βαλάντιον, id est, Porri folio amorũ vincta est crumena. Refertur eodem in loco quem modo citauimus, sed præstat ipsius verba subscribere: Οὐδέ ἄν τις μάλιστα θαυμάσειεν, φειδωλός ἀνὴρ καὶ μικρόλογος ἐμπεσὼν εἰς ἔρωτα, καθάπερ εἰς πῦρ σίδηρος. ἀνεθεὶς καὶ μαλαχθεὶς, ἁπαλὸς καὶ ὑγρὸς καὶ ἥδιων. ὥστε τοῦτο τὸ παιζόμενον μὴ πάνυ φαίνεσθαι γελοῖον. ὅτι πράσου φύλλῳ τὸ τῶν ἐρώτων δέδεται βαλάντιον, ἐλέχθη δὲ καὶ ὅτι τῷ μεθύειν τὸ ἐρᾶν ὅμοιόν ἐστι. ποιεῖ γὰρ θερμοὺς καὶ ἱλαροὺς διακεχυμένους. i. Quodque vel maxime miretur aliquis, vir parcus & sordidus, simul ac in amorem inciderit, non aliter quàm igni impositum ferrum, fit mollior ac tener, lentus ac suauior, vt nõ vsquequaque de ridiculum videatur illud, quod ioco populari dicitur, Cupidinũ crumenas porri folio vinctas esse. Dictum est autem ob eam causam, quòd amor adsimilis sit ebrietati. Reddit enim calidos & hilares, & effusos. Plutarchus itaque sentire videtur, prouerbium adludere ad porri naturam, cuius vis est calefacere, ciere vrinam, irritare Venerem, mouere menses, & aluum inflare, quemadmodum docet Dioscorides lib. secundo. Suidas ostendit hoc adagium dictum de iis, qui per amorem immoderatos faciunt sumptus, luxuque indulgent, quemadmodum solent in comœdiis amantes. Plutarchus in libello, quem inscripsit ἐρωτικὸν, hoc quoque inter cæteras Cupidinis siue amoris laudes cõmemorat, q̃ è sordido splendidum, è parco liberalem, è tristi ciuilem, è timido audacem reddit hominẽ. Proinde Cupidinis loculi, porri folio vincti dicuntur, quòd facile soluantur, vel quòd admodum fragile sit porri folium,

vel

vel quòd huius genuina vis ſoluere corpus ac mouere.

Quem fortuna pinxerit.

Ὃν τύχη μέλανα γράφει, τοῦτον οὐ πᾶς χρόνος δύναται λευκᾶναι, id eſt, Quem fortuna nigrum ſcripſerit, hunc non vniuerſum æuũ candidum reddere poteſt. hoc eſt, cui fortuna refragatur, huic quicquid tentauerit, infeliciter cedet. Adluſum eſt ad nigros & albos calculos ſuffragiorum. Recenſetur in collectaneis Apoſtolii.

Qui mori nolit ante tempus.

ATHENAEVS in ſermonibus conuiuialibus, de Sybaritis huiuſmodi refert prouerbium: Ὁ βουλόμενος ἐν Συβάρει, μὴ πρὸ μοίρας ἀποθανεῖν, οὔτε δυόμενον οὔτε ἀνίσχοντα τὸν ἥλιον ὁρᾶν δεῖ. hoc eſt, Qui non velit apud Sybaritas ante diem fatalem mori, cum haud oportet ſolem conſpicere, nec occidentem, nec orientem. Hoc ideo vulgo iactatum ſcribit, quòd Sybaritarum ciuitas in humili loco, ac velut in conualle ſita fuerit, vt æſtatis tempore mane pariter ac veſperi frigus immenſum ſentirent, meridie intolerandum ardorem. Cicero libro De finibus bonorum ſecundo, docet idem dictũ in quoſdam Aſotos, cui genti nomen inditum eſt à luxu vitæ. Nam ſub ſolis occaſum erant ebrii, mane ſtertebant. Columella in prooemio rerum ruſticarũ, vſurpat in ganeones, qui noctes libidinibus, & ebrietate, dies ſomno vel ludo cõſumunt. Mox deinde, inquit, vt apti veniamus ad ganeas, quotidianam cruditatẽ Laconicis excoquimus, & exuſto ſudore ſitim quærimus, noctesq́ue libidinibus & ebrietatibus, dies ludo vel ſomno conſumimus. Ac nos dicimus fortunatos, quòd nec orientem ſolẽ videmus, nec occidentẽ.

Barbæ tenus ſapientes.

Ἐκ πώγωνος σοφοί, καὶ ἀπὸ πώγωνος σοφισταί, καὶ ἀπὸ πώγωνος φιλόσοφοι, i. Barbæ tenus ſapientes, & ſophiſtæ, & philoſophi. Sic appellabantur qui præter barbam & pallium nihil haberent philoſophi. Vſurpatur aliquoties apud Plutarchum in Sympoſiacis. Huc adluſit Horatius, cum ait:

Iuſſit ſapientem paſcere barbam.

Lucianus item ſubinde iocatur in philoſophorũ τὸν βαθὺν πώγωνα, i. profundã barbã. In Eunucho Bagoas ait: Si philoſophum oporteat ex barba metiri, hircos primam laudem ablaturos. Similiter Martialis:

Propendet mento nec tibi barba minor.

Inter lapides pugnabant, nec lapidem tollere poterant.

Plutarchus quartæ decadis Sympoſiacæ, I. problemate: ἰδὼν δὲ τὸ παιδίον ἅμα τῷ φίλωνι τὸν νέον ἄρτῳ χρώμενον, ἄλλου δὲ μηδενὸς δεόμενον, ὦ Ἡράκλεις ἔφη, τοῦτο ἄρα ἦν τὸ λεγόμενον,

Ἐν δὲ λίθοις ἐμάχοντο, λίθον δ' οὐκ ἦν ἀνελέσθαι. id eſt,

Vbi vero videret miniſtrum puerum vnà cum Philone, vtentem pane, neque præterea quicquam requirentem: Papæ, inquit, hoc nimirum erat illud, quod vulgo dici ſolet:

Pugna erat in ſaxis, neque ſaxum tollere quibant.

Apparet dictum in eos, qui præſenti commodo non fruantur, vel ob ignauiam, vel ob peruerſam de rebus opinionem, vt qui vel ſaxum grauentur ex aceruo tollere, quo repellant aduerſarium. Refertur idem carmen apud Athenæum libro decimo, & aliud ſubiicit, veluti conſimilis ſententiæ:

Δίψῃ δ' ἐξόλλυντο, ὕδωρ δ' ὑπερεῖχε γενείου. id eſt,

Deperire ſiti, ſuperante ad labra liquore.

Piſci repoſitus.

Ἀποκείμενος ἰχθύς, id eſt, Repoſitus piſcis, in prouerbium abiiſſe videtur, aduerſus eos, qui nihil ſeruant in poſterũ. Nam piſces olim in deliciis erant. Et prudentis eſt, è cibis ſemper aliquid habere ſepoſitum, quo ſubitum excipiat hoſpitem: nec Achillem Homericum imitari, ad quem cum accedunt oratores, aut Priamus, domum inanem ac famelicam offendunt. Videtur autem ſic efferendum adagium: Τὸν ἀποκείμενον ἰχθύν, οὐ δεῖ ἐς τὸ μέσον ἕλκειν. id eſt, Piſcem repoſitum non oportet in medium retrahere. Plutarchus in Sympoſiacis, Ἐγὼ δὲ γελάσας ἐκεῖνον δὴ εἶπον ὦ ἑταῖρε τὸν ἐκ τῆς παροιμίας ἀποκείμενον ἰχθὺν οὐχ ἑλκόμενον εἰς μέσον μετὰ τῆς πυθαγορικῆς χοίνικος. id eſt, At ego ridens: quin illum, inquam, de quo prouerbium fertur, repoſitum piſcem, qui in medium non trahitur vnà cũ chœnice Pitagorica. Licebit accommodare ad ſermonẽ, aut fabulam, per ſe non admodũ ve-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

nustam, quæ tamen iteretur non sine tędio. Conueniet in parcũ ac de crastino sollicitum.

Non est eiusdem, & multa, & opportuna dicere.

Κεχωρὶς τότ' εἰπεῖν πολλὰ καὶ τὰ καίρια, id est, Seiuncta sunt hæc, multa & apta dicere. Senarius prouerbii vice celebratus, admonet vitandam multiloquentiam, quòd ferè labi necesse sit, quisquis multum loqui conetur.

Psaphonis aues.

Ψάφωνος ὄρνιθες, id est, Psaphonis aues. Vbi qs noua quapiam arte famam captat, vt cum aliquis subornat, à quibus laudetur. eisq; veluti dictat encomia, quibus apud vulgus celebrari velit. Narrant in Libya fuisse quẽdam nomine Psaphonem, qui diuinitatis opinionem affectans, quàm plurimas aues cepit vocales, & humani sermonis dociles: eas sonare docuit hæc verba, Μέγας θεὸς ψάφων, id est, Magnus deus Psaphon: atque ita doctas emisit in montes. At illæ quæ didicerant, canebant: ac reliquas item aues sonare hoc docebant. Porrò Libes cũ ignorarent commentum, credẽtes id diuinitus accidere, Psaphoni rem diuinam facere instituerunt, ipsumq; in deorum numerum retulerunt. Prouerbiũ in collectaneis Apostolii reperitur.

Aut regem, aut fatuum nasci oportere.

ANNEVS Seneca, vir amęnissimi, vt Tacit[us] ait, ingenii, quod quidem ex eo liquet libello ludicro, quem scripsit in Claudium Cęsarem huiusmodi refert adagium, in eo, de quo modo diximus opusculo, Aut regẽ, aut fatuum nasci oportet. Sed præstat illud ipsius verbis ascribere: Ego, inquit, scio me liberum factum, ex quo suum diem obiit, ille, qui verum prouerbium fecerat, aut regem aut fatuũ nasci oportere. Rursum in eodem libello: Occidit in vna domo Crassum Magnum, Scriboniam, Bassioniã, Assarios, nobiles tñ. Crassum vero tam fatuũ, vt ẽt regnare posset. Iterum alio in loco obscurius quidẽ, sed tamen eodẽ adlusit carmine,

Abrupit stolidæ regalia tempora vitæ.

Proinde primum omnium, principis animus omnibus erroribus liberandus est, vt perspiciat, quid vere honestum, quid vere gloriosum, quid vere magnificum. Deinde instillandum turpitudinis odium, & & amor honesti, quo videlicet perspiciat, quid principem deceat, & nihil appetat, nisi quod sit bono ac salutari principe dignũ. Vt honestum vbi sit videat, & hoc vno metiatur omnia, nec vnquam ab hoc aberret scopo. Atque hanc vocant sapientiam, qua necesse est, vt princeps tanto cæteros antecellat mortales, quanto dignitate, opibus, ornatu, potentiaque antecedit. Eo spectat, quod Aegyptii simulacrum principis ita repræsentabant, vt oculum pingerent, cum sceptro. Nimirum quòd oculus in corpore, id verus princeps in re publica. Quod sol in cœlo, princeps in populo. Sed oculus mundi, princeps oculus multitudinis. Quod animus in homine, id princeps in ciuitate. Animus sapit, corpus obtemperat. Et imperat quidẽ animus corpori, sed corporis bono: nec sibi gerit regnum veluti tyrannus, sed ei cui præsidet. Denique dei moderantis vniuersa, salutaris princeps viuam imaginem refert. Atque eo magnificẽtior est princeps, quo propius ad archetypi sui formam accessit. Deus nihil non perspicit, nihil non sentit, nullis corrumpitur affectibus. Ita potentissimus est, vt idem sit optimus. Omnibus bene facit, etiam indignis. Sed ea res si minus mutari potest, proximum tamen erat, diligenti institutione succurrere: & si non licet idoneum Imperio deligere, enitendum est, vt idoneum Imperio faciamus eum, quemcunque fortuna nobis dedit. Videmus qua sollicitudine, qua cura, qua vigilantia paterfamiliàs educat puerum, vnius fundi dominum futurum. Quanto igitur maiori cura instituendus est is, qui vel magno omnium bono futurus sit bonus, aut magno omniũ exitio malus, & de cuius vnius nutu salus aut pernicies pendebit orbis? Hic nobis iam tum infantulis adhibendus erat artifex quispiam egregius. Non enim recte fingitur princeps, nisi cum se nondum intelligit esse principem. Statim adsciscendus formator, in quo deligendo conueniet & hoc esse diligentiores, quòd principem instituere licet. Hic in pectusculũ adhuc vacuũ ac sequax instillet opiniones principe dignas, muniat optimis de honesto decretis: ostẽdat discrimẽ veri prĩcipis ac tyrãni:

sub-

subiiciat oculis, quàm deo propinqua res est salutaris rex, quam tetra bellua, quamque abominanda tyrãnus. Admoneat eum, qui sibi gerit imperium, non Reipub. prædonem esse, non principem: nihil inter esse inter piratas & principes piratarum animo præditos, nisi quòd hi, quo sunt potentiores, hoc maiorem adferunt perniciem rebus humanis. Inculcet, quàm multis hominum milibus, imò quàm uniuerso mundo prodesse queat, si is vnum sapientem ac bonum præstiterit virum. Ad hoc vt princeps sit aliquis, nõ satis esse natũ fuisse, non satis esse vetustas imagines, nõ sceptrũ, nõ diadema. Animus sapientia præcellens, animus pro publica incolumitate semp solicitus, & nihil spectans, nisi commune bonum, principem facit. Præmoneat, ne se vel applausibus stultæ plebeculæ, vel adulatorũ laudibus metiatur. Ne quid agat impulsu odii, amoris, irę, aut vllius affectus instinctu. In creandis magistratibus in cõdendis legibus, in cæteris muniis, vnicum tantum spectet scopum, nempe honestũ, & publicam vtilitatem. Non satis esse, si ipse nemini faciat iniuriam, officialium quoq; suorum integritatem pręstandam esse principi. Doceat, vt ad benemerendum de bonis sit propẽsissimus, ad ignoscendum facilis, ad puniendum nõ aliter accedat, quàm amicus medicus, membrum deploratum amputaturus, aut inusturus: vt omnia studiose vitet, vnde perspiciat reipublicæ magnum malum fore. Hæc atque huiusmodi decreta, sunt animo puerili, sapientum apophthegmatis, & laudatorum principum exemplis infigenda: sed iam ad rem redeamus. Dictum est igitur: Aut fatuum, aut regem nasci oportere, quòd huiusmodi ferme fuerint barbari reges apud veteres.

Minutula pluuia imbrem parit.

Ψεκάδες ὄμβρον γεννῶσαι, id est, Minutæ guttulæ imbrem parientes. Quoties res initio pusilla crescit in maius. Quemadmodum apud Plautum in Menæchmis:

Nunc in te cadunt folia, pôst cadunt arbores.

Quare in minutis vigilandum, ne paullatim incidamus in maxima incommoda, admonente prouerbiali senario:

Εἰ μὴ φυλάσσεις μικρ᾽ ἀπολεῖς τὰ μείζονα. i.
Maiora perdes, parua ni seruaueris.

Est enim psecas tenuis irroratio, qualem reddunt & nebulæ densiores.

Citra vinum temulentia.

Ἄοινος μέθη, id est, Ebrietas absque vino. Theophrastus, vt testatur in Symposiacis Plutarchus τὰ κουρεῖα ἄοινον μέθην ἐκάλει, id est, Tonstrinas ebrietatem absq; vino vocabat. Propterea quòd illic desidentes, sermonibus ita temulenti redderentur, vt nõ aliter effutirent quicquid esset in animo, q̃ inter pocula solnet ebrii, voces interdum per temulentiam effutientes per iugulum, vt ait Plinius, redituras. Horatius insolentiam ebrietatem appellat: Fortunaque dulci ebria. Vulgò panariam ebrietatem appellant arrogantiam, licentiamq; morum, quę secundis rebus comes esse consueuit. Et est hæc quidem non paullo periculosior illa, quam vinum adduxit. Siquidem vini æstus pauculis horis, aut etiam somno deferuescit: hæc multis in omnem vsque vitam durare consueuit.

Palmam ferre.

PALMAM ferre, & palmam tribuere, & palmam præripere, & his cõsimiles orationes, tametsi propter frequentẽ vsum simplices esse videantur, tamen prouerbiali schemate dictæ sunt. Neq; enim palma per se victoriã significat, sed arborem ἔμπεδόφυλλον, id est, perpetuo virentẽ frondibus, quã Gręci φοίνικα vocant. Cur autem ab hac potissimum sumpta sit metaphora, illud arbitramur in causa fuisse, quòd quemadmodum in conuiuialibus quæstionibus refert Plutarchus, hæc vna fuerit communis omnium sacrorum certaminum corona, cum alioqui singuli ludi peculiares quasdam arbores aut herbas haberent, quibus victores insigniebantur: veluti laurum, oleam, myrtum, apium. Præterea sunt qui putent hãc arborem initio Phębo sacrã fuisse ante laurum, & antiquissimũ victoris insigne fuisse palmam, nõ aliam quampiam arborem. Quamobrem autem hæc arbor potissimum delecta sit ad eum vsum ab antiquis, A. Gellius causam reddit libro Noctium Atticarum tertio, cap. sexto, scribens arbori palmæ peculiare quiddam inesse, quod cum ingenio fortium virorum conueniat. Nam si super eius, inquit, lignum magna

pondera imponas, ac tam grauiter vrgeas oneresque, vt magnitudo oneris sustineri non queat, non deorsum palma cedit, nec infrà flectitur, sed aduersus pondus resurgit, & sursum nititur, recuruaturque, huiusq; tam stupendæ rei citat auctores, Aristotelem in 7. Problematum lib. & Plutarchum in octauo Symposiacorum. Et Plutarchi quidem verba super hac re reperi in eo, quem Gellius citat, lib. Φοίνικος γὰρ ξύλον, ἂν ἄνωθεν. ἐπιθεὶς βαρυπίεζῃς, οὐ κάτω θλιβόμενον ἐνδίδωσιν, ἀλλὰ κυρτοῦται πρὸς τοὐναντίον, ὥσπερ ἀντισάμενον τῷ βιαζομένῳ. τοῦτο δὴ καὶ περὶ τοὺς ἀθλητικοὺς ἀγῶνας ἐστὶ, τοὺς μὲν ὑπ' ἀσθενείας καὶ μαλακίας εἴκοντας αὐτοῖς πιέζουσι κάμπτοντες. οἱ δὲ ἐῤῥωμένως ὑπομένοντες τὴν ἄσκησιν, οὐ μόνον τοῖς σώμασιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς φρονήμασιν ἐπαίρονται καὶ αὐξοῦνται, id est, Nam palmæ lignum, si superimposito pondere grauiter premas, haud deflectitur deorsum, verum in contrarium curuatur: perinde quasi resistens oneri vim facienti. Hoc ipsum sanè accidit & in certaminibus athletarum. Etenim qui per imbecillitatē animiq; molliciem cedunt illis, eos premēdo deflectunt. At qui fortiter in eo studio perdurant, hi non modo corporis robore, verum etiam animi prudentia prouehuntur atq; augentur. Idē affirmat Plinius lib. 16. c. 42. Pondus, inquiēs, sustinere validæ, abies, latrix, etiam in transuersum positæ. Robur, olea incuruātur cedunq; ponderi, illæ renituntur: nec temere rumpuntur, priusq; carie quàm viribus deficiūt. Et palma arborum valida, in diuersum enim curuatur. At populus contra omnia inferiora pandatur: palma è cōtrario fornicatur. Idem affirmat Theophrastus libro de Plantis quinto. Hoc virilis animi robur, cum palmæ genuina vi cōgruens, Vergilius scite descripsit, cum ait:

Tu ne cede malis, sed cōtrà audentior ito,
Quàm tua te fortuna sinet.

Nec abhorret hinc Horatianum illud:

Duris vt ilex tonsa bipennibus
Nigræ feraci frondis in Algido
Per damna, per cædes, ab ipso
Ducit opes animumq; ferro.
Non hydra secto corpore firmior,
Vinci dolentem creuit in Herculem,
Monstrumve summisere Colchi
Maius, Echioniæve Thebæ.
Merces profundo, pulchrior euenit,
Luctere, multa proruet integrum
Cum laude victorem, geretq;
Prælia coniugibus loquenda.

Relinque quippiam & Medis.

Λεῖπέ τι καὶ μήδοις, id est, Reliquum facito aliquid & Medis. Prouerbialis iocus in eos, qui ex conuiuio nihil reliqui faciunt, aut qui facultates vniuersas abliguriunt. Plutarchus in Symposiacis: Ἡμῖν μὲν οὖν τοῖς βοιωτοῖς τὸ, λεῖπέ τι καὶ μήδοις. διὰ στόματός ἐστι, ἐξ οὗ μῆδοι τήν τε φωκίδα καὶ τὰ ἔσχατα τῆς βοιωτίας ἄγοντες καὶ φέροντες ἐπέτρεχον, id est, Nobis quidem Bœotis illud in ore est: Relinque quippiam & Medis. Ex quo Medi & Phocidem ipsam, & extremos Bœotiæ terminos incursarunt, omnia vexantes miscētesque populationibus. Subiicit autem, qđ etiam vulgo hodie dictitant: λεῖπέ τι καὶ ξένοις ἐπελθοῦσιν, id est, Relinquito quippiam & hospitibus aducturis. Adagiū ad varios vsus trahi potest, aut per ironiam, vt si dicas diuiti, indignis & sumptuosis hæredibus suas opes destinanti relinquere: Relinque quippiam & Medis, hoc est, comparce tu quod dissipent ii, qui tibi male volunt. aut immodice profuso, aut intemperātius garrulo, quēadmodum in Phormione Terentius: Parce sodes, vt possis cum illa.

Deorum manus.

Θεῶν χεῖρες, i. Deorum manus. Olim per ironiam dicebantur efficacia illa pharmaca, quæ plurimis ex rebus & è longinquo petitis conficiuntur: quibus hodie tum medici, tum pharmacopolæ vulgo faciunt imposturam. Plutarchus quarta decade τῶν συμποσιακῶν, simul & prouerbium refert, & Erasistratum citat, huiusmodi medicorū mixturas improbantem: Ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ὅ τ' ἂν μιγνύντες τὰς βασιλικὰς καὶ ἀλεξιφαρμάκους ἐκείνας δυνάμεις, ἃς θεῶν χεῖρας ὠνόμαζον. ἐρασίστρατος δὲ ἐλέγχει τὴν ἀτοπίαν καὶ περιεργίαν, ὁμοῦ μεταλλικὰ, καὶ βοτανικὰ, καὶ θηριακὰ, καὶ τὰ ἀπὸ γῆς, καὶ θαλάττης, εἰς τὸ αὐτὸ συγκεκραννύντας. καλὸν γὰρ ταῦτο ἐάσαντας ἐν πτισάνῃ καὶ σικύᾳ καὶ ὑδρελαίῳ τὴν ἰατρικὴν ἀπολιπεῖν. ἀλλὰ νὴ δία τὸ ποικίλον ἐξάγει, καὶ γοητεύει τὴν ὄρεξιν, id est, Quin multo magis cum regales illas & efficaces variorum remediorū mixturas conficiunt, quas deorum manus appellarunt. Erasistratus autem coarguit absurditatem, & curiositatē eorum,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

corum, qui simul & metallica & herbaria, & ferina, quæq; terra gignit, quæq; mare, in vnum commiscuerunt. At bene haberet, si his omissis in ptisana, & cucurbita, & hydrelæo medendi artem finissent. Verum per Iouem ipsa rerum varietas imponit nobis, & appetentiam illicit. Hactenus Plutarchus. Meminit huius adagii Galenus, tractatu 6. citans ex Erophilo. Libet obiter & C. Plinii verba hoc loco subscribere, quibus medicorum mixturas taxat. Ea sunt in præfatione libri 24. Hinc, inquit, nata medicina. Hæc sola naturæ placuerat esse remedia, parata vulgo, inuentu facilia, ac sine impẽdio, ex quibus viuimus. Postea fraudes hominum, & ingeniorum capturæ, officinas inuenere istas, in quibus sua cuiq; homini venalis promittitur vita. Statim compositiones, & mixturæ inexplicabiles decantantur. Arabia atq; India in remedio ęstimãtur. Hulceriq; paruo medicina à rubro mari imputatur, cũ remedia vera quotidie pauperrimus quisque cęnet. Nam si ex horto aut petatur herba, vel frutex quęratur, nulla artium vilior fiet. Hactenus Plinius.

Quot homines, tot sententiæ.

Nihil vel hodie vulgò tritius est, quàm hæc Terentiana sententia: Quot homines, tot sententiæ. Cui similis est apud eundem & illa: Suus cuiq; mos est. Persius item:

Mille hominum species, & rerum discolor vsus.
Velle suũ cuiq; est, nec voto viuitur vno.

Eodem pertinet & illud epigrammaticũ, quo dictum est, inueniri qui non recusent agris paternis cedere: qui velit ingenio cedere, reperiri neminem. Horatius decentissimam addidit allegoriam:

Tres mihi cõuiuæ ꝓpè dissentire vident,
Poscentes vario multum diuersa palato.

Idem primam omnium Odam huius argumento sententiæ conscripsit, aliis studiis alios duci, aliis alia cordi esse. Adlusit facetissimè Terentius in Phormione, cum è tribus aduocatis primus ait, secundus negat, tertius deliberandũ censet. Eam sñiam Euripides in Phœnissis latius explicuit.

Εἰ πᾶσι ταυτὸ καλὸν ἔφυ, σοφόν θ᾽ ἅμα,
Οὐκ ἦν ἂν ἀμφίλεκτο: ἀνθρώποις.
Νῦν δ᾽ οὔθ᾽ ὅμοιον οὐδὲν οὔτ᾽ ἴσον βροτοῖς
Πλὴν ὀνομάσαι. τὸ δ᾽ ἔργον οὐκ ἔστι τόδε. i.
Cunctis idẽ si pulchrum, & egregiũ foret,
Nulla esset anceps hominibus contentio.
At nunc simile nil, nil idem mortalibus:
Nisi verba forsan inter istos concinunt,
At re tamen, factisq; conuenit nihil.

Idem in Hippolyto coronato:

Ἄλλοισιν ἄλλος θεῶν τε κ᾽ ἀνθρώπων μέλει. i.
Hic his, hic illis, & homo cordi est & deus.

Huc respexit Homerus in Odissεæ ξ.

Ἄλλος γὰρ τ᾽ ἄλλοισιν ἀνὴρ ἐπιτέρπεται ἔργοις. id est,
Namq; aliis aliæ res arridentq;, placentq;.

Eum ausculta, cui quatuor sunt aures.

Inter Græcanicorum prouerbium collectanea refertur: ἄκουε τοῦ τὰ τέσσαρα ὦτα ἔχοντος, id est. Eũ ausculta cui quatuor sunt aures. Huius adagionis, huiusmodi quoddam interpretamentum adfert Zenodotus: Oraculo quondam fuisse responsum Entimo Cretensi & Antiphemo Rhodiensi, vt eum obseruarent, cui quatuor essent aures. Is autem erat prædo quidam Phœnix, quem cauendum esse monebat oraculum. Porrò quòd quatuor aures habere dictus est, non satis liquet, vere ne habuerit, an per allegoriam sit accipiendum, quòd quatuor locis exploratores haberet dispositos. Verum illi cum dei responsum tanquam ridiculũ negligerent, in prædonem inciderunt atq; ab eo sunt extincti. Itaq; ex hoc euentu vulgo natam esse parœmiam existimant. Sed nobis magis arridet, quod idem ex Aristophane grammatico refert. Lacedæmonios Appollinis simulacrum ita solere fingere, vt quatuor haberet aures, & manus totidem: vel quòd, vt auctor est Sosibius, hac figura visus sit illis apud Amyclas pugnantibus: vel significantes, vt coniicimus, viro prudenti res quàm plurimas tum audiẽdas esse, tum vsu vitæ periclitandas. Porrò creditum est antiquitus, nulla oracula fuisse certiora, q̃ Apollinis. Vnde iactatum etiam illud: τὰ ἐκ τρίποδος. Atque ita monet prouerbium, audiendos esse illos, qui diuturno complurium rerum vsu præ cæteris sapiunt, ita vt ferè faciunt senes. Vnde & apud Homerum laudatur Nestoris oratio, tanquam omniũ auditu dignissima, & in Odyssεæ secundo libro, Aegyptium heroa senem primo loco loquentem facit:

Ὃς δὴ γήραϊ κυφὸς ἔην, καὶ μυρία ᾔδη. id est,
Qui iam incuruus erat senio, sed plurima norat.

Eodem ſpectauit Euripides in Phœniſſis, ad quem locum adluſit Lucianus in Hercule Gallico:

Ὦ τέκνων οὐχ ἅπαντα τῷ γήρᾳ κακὰ
Ἐτεόκλεες πρόσεστιν, ἀλλ' ἡμπειρία
Ἔχει πλέξαι τῶν νεῶν σοφώτερον.

Verba ſunt Iocaſtæ iam anus ad Eteoclem adoleſcentem filium. Ea nos ſic vertimus:

O gnate Eteocles, cuncta nequaquã mala
Adſunt ſenectæ: nam per experientiam
Vſuq; rerum dicere, haud nihil, rudi
Poteſt iuuenta melius, ac prudentius.

Idem nunc vulgus noſtratium effert, ſub ſordida quidem, ſed tamen apta metaphora, cum aiunt: Proſpectandum vetulo latrante cane: hoc eſt, nequaquam negligendum quoties ſenes periculum cauendum admonent. Canes enim vetuli non latrant temere, quemadmodum iuuenculi.

Semper feliciter cadunt Iouis taxilli.

Ἀεὶ γὰρ εὖ πίπτουσιν οἱ Διὸς κύβοι. id eſt,
Semper cadunt feliciter tali Iouis.

Senarius eſt prouerbio celebratus, diciq; ſolitus in eos quibus res omnes perpetuo quodam fortunæ fauore ex animi ſententia cederent. Apparet tranſlatum à talorũ iactu, vbi fortaſſis antiquitus obſeruatum eſt, Iouis talos feliciores eſſe. Nam mos erat iactibus alearum, ominis cauſa Deorum, aut hominum nomina præfari. Vnde & Veneris iactus inter felices numeratur, vel prouerbio teſte: Si ſepæ iacies, aliquando venerem iacies. Niſi malumus ad Iouis victoriam, Iunoniſq; victæ fabulam referre. Sunt qui putent quadrare in eos, qui factis ſuis dignas pœnas dependerint, quaſi Ioue non ſinente culpam inultam. Sed videtur non abſurde dici poſſe & in viros fortunatos, ac præpotentes, quorum ẽt parum recte factis applauditur atteſtante verſu prouerbiali:

Ὡς εὐκόλως πίπτουσιν αἱ λαμπραὶ τυχαι id eſt,
Quàm facile ſemper res cadunt potentiũ.

Ab hac ſententia non abhorret illud Euripidis in tragœdia, cui titulus Phœniſſæ:

Πάντα δ' εὔπετῆ θεοῖς. id eſt,
Sunt cuncta diis procliuia.

Tum illud Homero frequens: Θεοὶ δέ τε πάντα δύνανται. id eſt, Cœleſtes omnia poſſunt.

Theſſalorum commentum.

Θεσσαλῶν σόφισμα, id eſt, Theſſalorum commentum, varias ad res accommodari ſcribit Suidas: tum ad eos, qui in acie locum deſerunt: tum ad illos, qui cultu delicatiore vtuntur: tum ad hos, qui dolis quempiam circumueniunt. Natum autẽ arbitrãtur ex huiuſmodi quapiam hiſtoria: Arato Theſſalo cuidam oraculo reſpõſum eſt, caueret, ne clanculum vinceretur ab iis, qui maiore ſplendidioreq; voto oraculũ aduerſus ipſum ambirent. Quod ille ſimulatque audiuit, votum, nuncupat, ſexcentum hominum capita Deo ſacrificaturum. Deinde poſtea quàm ea quorum gratia venerat, ex animi ſententia confeciſſet, votum ac ſacrum perſoluere ſine fine cunctabatur, tanquam neq; pium ſatis, neq; dignum Apolline. Qua quidem ex re natum aiunt, vt poſtea quotannis hecatomben ei Deo polliceri ſint ſoliti: neq; reddere tamen quod eſſent polliciti. Theſſalorum fraudulentiam notat & Euripides in Phœniſſis:

Καὶ πῶς νοήσας Ἐτεοκλῆς τὸ Θεσσαλῶν
Εἰσήγαγε τὸ σόφισμ' ὁμιλίᾳ χθονός. id eſt,
At ſentiens hoc Eteocles, mox Theſſalam
Adhibuit artem, gentis ob commercium.

Idem alibi:

Πολλοὶ παρῆσαν, ἀλλ' ἄπιστοι Θετταλοί. id eſt,
Multus quidem aderat, lubrica tamẽ fide
Grex Theſſalorum.

Idem declarat Demoſthenes in Olynthiaca prima: Εἶτα τὰ τῶν Θετταλῶν, ταῦτα γὰρ ἄπιστα μὲν ἦν δήπου φύσει καὶ ἀεὶ πᾶσιν ἀνθρώποις. id eſt, Accedũt, inquit, ad hęc res Theſſalorum, quę profecto cunctis quoq; mortalibus natura, ſemperq; infidæ fuerunt. À quibuſdam ſic refertur hoc adagium: ἀεὶ γὰρ τὰ τῶν Θεσσαλῶν ἄπιστα. id eſt, Semper. n. res Theſſalorum infidæ. Ariſtophanis enarrator ab Iaſone natum prouerbium exiſtimat, quòd is Medeę promiſſam fidem ſolue rit, qđ quidem illa illi exprobrat apud Ouidiũ in Heroidũ epiſtolis. Prouerbii meminit & is, q fragmẽta nobis Athenęi tradidit.

Theſſalorum alæ.

Θεσσαλικαὶ πτέρυγες, id eſt, Alę Theſſalicæ. Prouerbiali ioco quodã dicebatur in veſtes manicatas, quas Gręci χειροδότους vocant: quòd hoc genere per luxum, ac delicias vterentur Theſſali. Apud Maronem hoc amictus

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

ctus genus tanquam parum virile, Troianis ab hostibus opprobratur.

Et tunicæ manicas, & habent redimicula
mitræ.

Et apud Plautum quidam cultu Punico, velut auis exotica, ridetur propter manicas, aut angulos alarum instar, vtrinque propẽdentes, atque extantes.

Thessala mulier.

Θεσσαλικὴ, id est, Thessalica mulier. In veneficas, malarumque peritas artium dici solitum. Propterea quòd ea gens prçter cæteras hoc nomine notata est, id quod ex Apuleiano Asino pluribusq; scriptoribus aliis satis liquet. Vnde Horatius in Odis:

Quæ saga, quit te soluere Thessalis
Magus venenis, quis poterit Deus?

Plautus in Amphitryone veneficum appellat Thessalum.

Et Strepsiades apud Aristophanem in Nubibus consulit Socratem, an adhibenda sit Thessala incantatrix, quæ lunam cœlo detrahat, quo minus in Neomenia cogatur ęs alienum reddere. Eam superstitionem in Thessalos à Medea profectam existimant, quæ cum illac fugeret, per aerem vecta scrineolum veneficiis ac magicis herbis plenũ deiecerit, eaq; sparsa suppullulasse. Quin & Plinius libri trigesimi cap. 1. docet, magiã ad Thessalos vsq; propagatam, diu ab ea gẽte cognomen obtinuisse, adeo vt Menander quoque litterarum subtilitatibus peritus, Thessalam cognominarit fabulam, complexam ambages fœminarum detrahentium lunam.

Feras non culpes, quod vitari non potest.

A. GELLIVS scribit Publii Mimi sententias aliquot ad communem sermonem accommodatissimas vulgo circunferri solitas, è quibus hæc vna est, quouis philosophorũ dogmate salubrior: Feras non culpes, quod vitari non potest. Quibus verbis admonemur, vt mala fatalia, quæ nulla ratione possit neque declinari, neque propelli, saltem animi æquitate leniãtur. Nec aliud, tametsi verbis aliis, docet Euripides in Phœnissis, cum ait:

- Δεῖ φέρειν τὰ τῶν θεῶν.
Toleranda fata numinum.

Idem in eiusdem tragœdiæ calce:

Τὰς γὰρ ἐκ θεῶν ἀνάγκας θνητὸν ὄντα δεῖ-
φέρειν. id est,

Quippe mortalem necesse est ferre fata numinum:

Homerus Odysseæ lib. 9.

Νοῦσον γ' οὔπως ἐστὶ διὸς μεγάλου ἀλέασθαι. i.
Nulli fas vitare malũ ex Ioue rege pfectũ.

Huc pertinet & illud scitum Varronis dictum. Vxoris vitium aut tollẽdum esse aut ferendum. Item adagium, quod suo dicemus loco: Μὴ πρὸς κέντρον λακτίζειν. id est, Ne contra stimulum calcitres.

Sursum versus sacrorum fluminum feruntur fontes.

PROVERBIALIS allegoria, qua quippiam præpostere fieri significamus legitimasq; rerum vices inuerti: quod genus sit si puer senem admoneat, discipulus pceptorẽ docere conetur, seruus imperare dño. Sũptum est adagium ex Euripidis Medea:

Ἄνω ποταμῶν ἱερῶν χωροῦσι παγαί.
Καὶ δίκη, καὶ πάντα πάλιν στρέφεται.
Ανδράσι μὲν δόλιαι βουλαὶ, θεῶν δὲ
Οὐκ ἔτι πίστις ἄρηρε.

Quibus verbis chorus indicat, pristinum rerum ordinẽ inuerti: viros iam dolis muliebribus vti neque manere promissis: contrà mulieres audere virilia. Vsurpat hanc parœmiam Lucianus in Terpsione, vbi hæredipeta delusus Plutonem incusat, quod ipse iuuenis adhuc morte prçreptus esset superstite sene, quem captauerat, idq; contra naturalem ordinẽ ἄνω γὰρ τὸ ποταμῶν τοῦ τόγε, inquit. Rursus idem in Apologia libelli, περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων. Πολλὴ γοῦν ἡ διαφωνία τοῦ νῦν βίου πρὸς τὸ σύγγραμμα, καὶ τὸ ἄνω τοῦ ποταμοῦ, χωρεῖν, καὶ ἀναστράφθαι τὰ πάντα, καὶ παλινῳδεῖν πρὸς τὸ χεῖρον τοῦτο ἂν εἴη, id est, Longe, inquit, lateq; à scriptis tua nũc d dissidet vita. Iamq; illud quod aiunt, accideret, vt sursum versus incedãt flumina cunctaq; pariter inuerterẽtur, atq; in deterius recantarẽtur, Vsurpat & Diogenes Laertius in vita Diogenis Cynici, narrans quẽadmodum Diogenes, vbi perinde quasi dominus esset, nõ seruus, hero suo mãdaret, vt qđ erat iussus faceret: atq; ille puerbio rñdisset, ἄνω ποταμῶν ἱερῶν, Atqui si medicũ, inquit, ęgrotus, esses ęre tuo mercatus, vtrum illi monenti pareres, an istum ad modum responderes ἄνω ποταμῶν: Vsurpat & Aristoteles in Meteorologicis. Eodem adlusit Vergilius in Aeneide, cum ait:

Amnis & Adriacas retro fugit Aufidus vndas;

Vbi

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Vbi Seruius admonet ſubeſſe prouerbiũ de re neque veriſimili, neque conſiſtente. Flaccus in Odis ſic extulit:

Quis neget arduis
Pronos relabi poſſe riuos
Montibus: & Tyberim reuerti:
Cum tu coemptos vndique nobiles
Libros Panæti, Socraticam & domum,
Mutare loricis Iberis
Pollicitus meliora, tendis?

Vbi prouerbium annotauit Porphyrion. Item Ouidius in Heroidum epiſtolis:

Cũ Paris Oenone poterit ſpirare relicta,
Ad fontẽ Xanthi verſa recurret aqua.
Xante retro propera, verſæq́ue recurrite lymphæ,
Suſtinet Oenonen deſeruiſſe Paris.

Item Propertius?

Fluminaque ad caput incipiunt reuocare liquores.

Ad felicem inflectere parietem.

ARISTOPHANES in comœdia cui titulus. Ranę, belliſſimum vſurpat adagium, quod vtinam in litteris dũtaxat extaret, nõ etiam in omnium propè mortalium vita:

Ταῦτα μὲν πρὸς ἀνδρός ἐστι
Νοῦν ἔχοντος καὶ φρένας, καὶ
Πολλὰ περιπεπλευκότος
Μετακυλινδεῖν αὑτὸν αἰεὶ
Πρὸς τὸν εὖ πράττοντα τοῖχον. id eſt,
Nam viri eſt prudentis illud,
Atque cordati, catiq́;
Multum aquæ cui nauigatum, vt
Semper ad felicius ſe
Cautus inflectat latus.

Prouerbium autem ita cõmodius effertur: πρὸς τὸν εὖ πράττοντα τοῖχον ῥέπειν. id eſt, In felicem parietem vergere. Ariſtophanis interpres tranſlatum exiſtimat ab his, qui naui vehuntur: qui ſi quando nauis alterum latus fluctu deprimatur, protinus in alterũ tranſcurrunt, quod altius extat ab vndis. Dicetur & in hos, qui cõmodi ſui reſpectu ſemper ad potẽtiores, ac fortunatiores amicos applicant ſeſe: ac quemadmodum muſcæ ad culinæ nidorem adulant, reuolantq́; ita fortunam potiorem in amicitia, non fidem ſequũtur. Aut qui dum eſt anceps, exitus belli, quietem agunt: porrò ſimul atque iã inclinarit fortuna, vt appareat vtra pars ſit victoriam reportatura, protinus ad eam adiunguntur. Hoc animo legitur fuiſſe Metius ille Vergilianus, & Polymneſtor, qui victricia arma ſecutus, magis quàm hoſpitii fidem, Polydorum obtruncat, & auro vi potitur. Huiuſmodi genus hominum eleganter notat idem Ariſtophanes in Pluto. Siquidem hic Cremylus iam diues factus, quæritur ſeſe obtundi huiuſmodi ſaluatoribus, qui aurum olfecerant:

Βαλλ᾽ ἐς κόρακας. ὡς χαλεπόν εἰσιν οἱ φίλοι
Οἱ φαινόμενοι παραχρῆμα ὅτ᾽ ἄν πράττῃ τις εὖ, id eſt,
Malã in crucẽ vt res eſt moleſta, vbi illico
Ad res ſecũdas demum amici prouolant.

Eodem pertinet Euripideũ illud ex Medea

Γέννητα φεῦ βεπᾶς τις ἐκποδὼν φίλος. id eſt,
Tenuem, atq; egenũ cuncti amici deſerũt.

Antiphanes in progonis, citante Athenæo lib. 6.

Μή μοι πότ᾽ ἔλθῃς ὅτ᾽ ἄν ἐγὼ πράττω κακῶς. i.
Ne tũ mihi adſis, quando res cedunt male.

Interpres prouerbium ſubeſſe admonet, dici ſolitum in eos, qui tum amicorum conſuetudinem deſerunt, cum in periculis verſantur. Cæterum poetam verbis in contrarium verſis ad parœmiam adluſiſſe, quæ recte ſic efferri conſueuerit:

Μή μοί πότ᾽ ἔλθῃς ὅτ᾽ ἄν ἐγὼ πράττω καλῶς. i.
Ne tu mihi adſis, quãdo res ſunt proſperę.

Ad hoc facit & illud apud Euripidem in Oreſte:

- Τοὺς φίλους
Ἐν τοῖς κακοῖς χρὴ τοῖς φίλοισιν ὠφελεῖν.
Ὅταν δ᾽ ὁ δαίμων εὖ διδῷ, τί χρὴ φίλων,
Ἀρκεῖ γὰρ αὐτὸς ὁ θεὸς ὠφελεῖν θέλων. id eſt,
Iuuare amicos rebus afflictis decet.
Quorſum opus amicis, cum benigna ſors fauet?
Siquidem ipſa per ſe ſufficit Rhamnuſia,
Volens ſecundis adiuuare fauoribus.

Idem poeta propius adluſit ad adagium in eadem tragœdia, niſi quòd ſententiam ad præcones retulit:

Τὸ γὰρ γένος τοιοῦτον δ᾽ ἐς ἐπὶ τὸν εὐτυχῆ
Πηδῶσ᾽ ἀεὶ κήρυκες. ὅδε δ᾽ αὐτοῖς φίλος,
Ὃς ἄν δύνηται πόλεος ἔν τ᾽ ἀρχαῖσιν ᾖ. id eſt,
Nanq; id genus ſunt vſque præcones, vti
Feliciorum partibus ſe accommodent,
Amẽtq́; demũ hũc, qui ſit inter principes,
Reiq́; qui temperat habenas publicæ.

Idem in Hercule furente:

Καὶ τῶν καλῶν μὲν ὅς τις ἀπολαύειν θέλει,
Συμπλεῖν δὲ τοῖς φίλοισιν δυστυχοῦσιν, οὔ. i.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Cui res secundę, huic nauiganti quilibet
Comes ire quęrit, non item infelicibus.

Huc pertinet, quod Aristoteles lib. Moraliũ Eudemiorum 7. prouerbium dictum osten dit, χρόνον δεικνύναι τὸν φιλούμενον. id est, Tem pus indicare quis vere amet. Tempestas enim arguit amicitiam, ac fucatos illos ami cos detegit.

Amico amicus.

QVOD est apud Terentium in Phormione: Solus est homo amico amicus: Donatus indicat esse parœmiam, atque ita legi apud Appollodorũ, cuius vtique Phormio Græca est: Μόνος ἐπίσταται φιλεῖν τοὺς φίλους. id est, Solus nouit diligere amicos. Aristopha. apud Athenæum.

Ἀλλ᾽ οὐδὲν μέλει
Τῶν σκωμμάτων μοι, πᾶν φίλων γὰρ ὢν φίλος
Ἔργοισι χρηστὸς, οὐ λόγοις ἔφυν μόνον. id est,
At nil moror dicteria,
Amico amicus cum siem, factis: neque
Verbis modo prodesse propositum mihi,
Sed re simul, factisq́;

Ipsa figura prouerbium pręse fert, quemadmodum initio demonstrauimus. Quadrabit in eos, qui nullum officium refugiunt, modo gratum faciant amicis. Huic affine videtur illud Euripidis in Medea:

Βαρεῖαν ἐχθροῖς καὶ φίλοισιν εὐμενῆ. id est,
Beneuolã amicis, rursus asperã hostibus.

Theocritus in Aita,

Ἀλλήλους δ᾽ ἐφίλησαν ἴσῳ ζυγῷ, ἦ ῥα τότ᾽ ἦσαν
Χρύσειοι πάλαι ἄνδρες, ὅκ᾽ ἀντεφίλησ᾽ ὁ φιληθείς. id est,
Par amor ambobus, mortales aurei olim
Viuebant, tum cum redamabat amatus amantem.

Aristoteles apud Laertiũ crebro solitus est dicere, ὦ φίλοι, φίλος οὐδείς, significans verã amicitiam interesse inter mortales.

Muneribus vel dij capiuntur.

QVOD scripsit Ouidius:

Munera crede mihi capiunt hominesque deosque.
Placatur donis Iuppiter ipse datis.

Euripides in Medea, vulgi sermone fuisse celebratum ostendit, cum ait:

Πείθειν δῶρα καὶ θεοὺς λόγος.
Χρυσὸς δὲ κρείσσων μυρίων λόγων βροτοῖς. i.
Donis vel ipsos dictitant flecti deos.
Certe inter homines, mille dictis luteum
Præpollet aurum prorsus ac præponderat.

Celebratur & hic versiculus, quem etiam vsurpauit Plato libro tertio Politiæ,

Δῶρα θεοὺς πείθει καὶ αἰδοίους βασιλῆας. id est,
Cum diuis flectunt venerandos munera reges.

Vnde Seneca philosophi cuiusdam apophthegma referens ait: Omnium esse dulcissimum accipere.

Manum de tabula.

M. TVLLIVS in epistola quadã: Heus tu manum de tabula. Magister adest citius, quàm putaramus. Videtur autem hac prouerbiali figura, manũ de tabula admonuisse vt desisteret à scribendis dicteris. Adlusum aũt apparet ad Appellis nobilissimi pictoris dictum: qui cum Protogenis opus immẽsi laboris, ac curæ supra modum anxiæ miraretur, ait omnia sibi cum illo paria esse, aut illi meliora, sed vno se præstare, quòd manũ ille de tabula nesciret tollere, memorabili præcepto, nocere sæpe nimiam diligentiam. Hęc Plinius libro 35. cap. 10. Proinde si quando admonebimus, vt recedat aliquis ab opere negociove, quod in manibus habet, iubebimus illum manum de tabula tollere. Peculiariter autem conueniet in quosdam scriptores plus satis accuratos, & morosæ cuiusdam diligentiæ, qui sinefine premunt suas lucubrationes, semper aliquid addentes, adimentes, immutantes.

Emere malo, quàm rogare.

M. TVLLIVS in Verrinis actionibus adagii vice citat, Emere malo, quã rogare. Quo significatum est, haud quaquam gratis accipi, quod precibus emitur, imò nihil emi carius, quàm quod roganti datur. Durum enim illud verbũ ingenuis animis Rogo, nec inter amicos vnquam expectandum, auctore Seneca. Translatum à veterum consuetudine, qua vicinus à vicino supellectilem commodato rogabat, quam ipse fortè domi non habebat. Hunc autem morem antiquitus fuisse ex Plauti tum Aulularia, tum Rudentibus licet cognoscere. L. Apuleius in Floridis: Neque enim leui mercede emit qui precatur: aut paruum preciũ accipit qui rogatur, adeo vt omnia vtẽsilia emere potius velis, quàm rogare: Idem innuit, obscurius quidem, sed eleganter Græcis

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

cis celebratum prouerbium, quod alio reddemus loco, εὔχου τῷ πλησίον ἔχειν, ἐπὶ πλέον δὲ τῇ χύτρᾳ. id est, Precare vicino vt habeat, magis autem ollę. Significat aũt, optandũ quidẽ, vt vicinum habeas locupletem, à quo queas vtendum sumere, quod ipse domi nõ habes, verum multo satius esse, te ipsum domi possidere, quicquid postulat vitæ vsus.

Manum non verterim. Digitum non porrexerim.

PROVERBIALIS hyperbole, Manum non verterim, pro eo quod est, nihil omnino laboro, aut mea nihil refert. Nihil enim facilius quàm manum vertere. Extat præter alios apud Apuleium in Apologia magiæ: Quid de me, inquit, Mezentius sentiat, manum non verterim. Item Cicero libro quinto De finibus: Ne manum quidem versuros fuisse. Idem eius operis libro 3. Chrysippus quidem & Diogenes detracta vtilitate, ne digitum quidem eius causa porrigendum esse dicebant, quibus ego vehementer assentior. Agit illic de gloria siue bona fama, quę sit omnino contemnenda, si nihil adferat vtilitatis, iuxta illud è Satyra:

Gloria quantalibet, quid erit, si gloria tantum est?

De pollice verso diximus alibi. Quintilianus lib. 11. scribit, manuum gestus tãtum habere momenti in pronũciatione, vt propemodum velut altera lingua pro omnibus verbis loquatur. Sed admirationi proprie conuenit ille gestus, quo manus modice supinata, ac per singulos à minimo collecta digito, redeunte flexu simul explicatur atque conuertitur. Interrogationi congruit ille, cum vertimus manum, vtcunque composita est. Quin & hodie manum erectam inuertimus, quoties discrimen minimum significamus. In sermone, quem modo citauimus ex Quintiliano, quod est pro omnibus verbis, putamus rectius legi, pro omnibus membris, vt intelligas, quicquid cęterarum corporis partium gestu significari potest, id solam pręstare manum. Apud Plutarchum in vita Timoleontis quidam missus ad Andromachum, post multa inhumaniter ac barbarice dicta, manum denique porrexit, ac modo supinam, mox pronam ostendit, minitans hoc gestu se subuersurũ illorum ciuitatem. At Andromachus ridẽs nisi quòd manu similiter supinata, ac mox versa, iussit illum quàm primum abire, nisi vellet talem reddi nauem ipsius.

Semper Leontini iuxta pocula.

Ἀεὶ Λεόντιοι περὶ τοὺς κρατῆρας, id est, Semper Leontini iuxta crateres. In voluptarios quadrabit, aut in eos qui semper iisdem studiis sunt addicti. Leontini Siciliæ populi sunt quos vbi Phalaris expugnasset, ne quando rebellionem pararent, ademptis armis ad cõpotationes & voluptates reiecit: atque hinc natũ adagiũ, quod refertur à Diogeniano.

Cestreus ieiunat.

Κεστρεὺς νηστεύει, id est, Cestreus ieiunat. De famelicis & voracibus dici conuenit. Vnde & qui fame oscitãt. κεστρεῖς dicunt, & κεστρεύειν, quod cõuicium olim in Athenienses iactũ tradit Hesychius. Alii malũt referre ad eos, qui vitam innocuam agunt, & ab aliorum iniuriis abstinent, nec vllum emolumentũ ex sua innocentia ferunt. Etenim Cestreus piscis genus quoddam, quod reliquis mutua deuoratione victitãtibus, vnum ab aliorum carnibus abstinet, ideoq; non capitur esca, sed in limum abdit sese, atq; ibi perdurat, & vt arbitrantur nonnulli, limo pascitur. Quin captus etiam non alitur escis, aut vllo animante, cũ sit acutis dentibus. Quin ipse impune deuoratur à lupo, atque ob id quia non sit edax, parum est esculentus. In metu vero caput occultat, arbitrans totum corpus iam esse tutum. Vnde & Aristophanes apud Athenæum:

Ἆρ' ἔνδον ἀνδρῶν κεστρέων ἀποικία; id est,
Num intus virorum Cestreum colonia?
Adludit ad Cestrinam Chaoniæ partem.

Et apud eundem Diphilus:

Κεστρεὺς ἂν εἴην εἵνεκα νηστείας ἄκρας. id est,
Cestreus futurus ob inediam grauissimã.

Rursum libro septimo refert ex Anaxãdrie;

Τὰ πολλὰ ἄδειπνος περιπατεῖ, κεστρῖνός ἐστι νῆστις. id est,
In cęnis obãbulat fere, ieiunus ille mugil.

Refertur adagium à Zenodoto, Diogeniano, Suida, Athenæo libro Dipnosophistarum septimo, qui quidem præter alia complura & illud adscribit, piscem à nonnullis appellari ploten, & à congruo deuorari, vt congrum ipsum à moræna. Theodorus Gaza mugilem vertit.

Vbi amici, ibi opes.

PLAVTVS in Truculento: Verum est verbum

bum quod memoratur: vbi amici, ibidem opes. Citatur & à Fabio prouerbii vice, lib. Orator. institut. 5. Sensus est, potiores esse amicos, quàm pecuniam, & ad vitæ præsidiū plus habere momēti amicos citra pecuniā, quàm absq; amicis opes. Vnde & apud Scythas, auctore Luciano is habebatur ditissimus, qui certissimos, & optimos amicos possideret. Verum si quis ad huius seculi more respiciat, adagium inuertendum existimabit: vbi opes, ibi amici. Quando quidem.

Vulgus amicitias vtilitate probat. Et:
Illud amicitiæ quondā venerabile nomen
Prostat, & in quæstu pro meretrice sedet.

Terra volat.

Ηγῆ ἵπτατω, id est, Terra volat. De re vehementer absona, quæque nullo pacto fieri queat. Suidas hoc adfert exemplum τοῦ ἀδυνάτου. Iulianus in epistola quadam prouerbii nomine refert, mutato verbo, κούφη ἡ γῆ, καθάπερ ὁ λόγος. id est, leuis terra, quemadmodum dicitur. Adagium hoc ad illorū affinitatem pertinet quæ retulimus alibi, ζεὺς ἄπαις, id est, Iupiter orbus. Et,

Nil intra est oleā, nil extra est in nuce duri.

Ilias malorum.

Ιλιὰς κακῶν, id est, Ilias malorum. De calamitatibus maximis simul & plurimis. Propterea quòd in Iliade Homerica nullum mali genus non recēsetur. Vnde ex hac docti putant tragœdiarum argumenta fuisse sumpta, sicut ex Odyssea comœdiarum. Est autem opus verbosum, vigintiquatuor voluminibus vix absolutum. Vnde & quamuis orationem plus satis prolixam, Iliade longiorem vocant, vt Aeschines aduersus Demosthenē, ταῦτα δὲ εἰπὼν δίδωσιν ἀναγνῶσαι ψήφισμα τῷ γραμματεῖ, μακρότερον μὲν τῆς ἰλιάδος, κενότερον δὲ τῶν λόγων οὓς εἴωθε λέγειν. id est, His dictis decretum scribæ legendum tradit, prolixius quidem Iliade, vanius autem verbis iis quæ dicere consueuit. Eustachius inuertit adagionem ad, hunc modū, καὶ παροιμία μέντοι κακῶν ἰλιάδα φησὶν, αὕτη δὲ καλοῦ παντὸς ἰλιάς. i. Iliadem malorum prouerbium ait, at hæc omnium bonorū Ilias. Synesius in epistola quadam ad fratrē: καὶ ὅλως κακῶν ἂν ἰλιὰς περιέστη τὴν πόλιν ἡμῶν. i. In summa, malorum Ilias circunstetit vrbem nostram. Plutarchus in præceptis coniugalibus: ὁ δὲ ἐκείνων ἰλιάδα κακῶν ἕλλησι καὶ βαρβάροις ἐποίησεν, id est, At illorum nuptiæ Iliada malorum Græcis ac Barbaris inuexerunt. Loquitur enim de coniugio Paridis & Helenæ, quod inæstimabilium malorum fuit causa. Vtitur & M. Tullius in epistolis ad Atticum: Tanta malorum impendet Ilias.

Lerna malorum.

Λέρνη κακῶν, id est, Lerna malorum, de malis item plurimis simul in vnum congestis & accumulatis. Parœmiam Strabo commemorat, libro Geographiæ octauo scribens, Lernam lacum fuisse quempiam, Argiuorum ac Mycenæorum agro communem, in quē cum passim ab omnibus purgamēta deportarentur, vulgo natum prouerbiū, λέρνη κακῶν, id est, Lerna malorum. In hoc loco poetæ fingunt hydram illam septem capitum constitisse, quam Hercules igni Græco cōfecerit. Eam autē hydram Hesiodus, scribit ex echidna & Typhaone prognatā, alitā à Iunone: nimirum in odiū Herculis. Zenodotus ait, locum quempiam fuisse in Argolica, in quem cum omne sordiū genus promiscue coniicerent, fœtidas inde ac pestilētes nebulas solitas exhalari. Quanquam rectius autumat, vt adagium ad Danaidum fabulam referatur. Nam ferunt Danaū quinquaginta iuuenes, Aegypti filios, quibus totidem filias suas collocarat, omnes eadem nocte trucidasse, atque horum capita in eū locum fuisse congesta. Hinc ortum esse prouerbium. Neque vero negat fieri potuisse, vt contumeliæ causa in eundem locum in quo capita composuerat, iusserit & purgamenta comportari. Itaque quoties hominem significamus vehementer infamem, atque omni turpitudinis genere contaminatum, aut cœtum hominum pestilentium, quasiq; sentinam & colluuiem facinorosorum, recte dicemus, λέρνη κακῶν, id est, Lernam malorum. Apud Hesychium Cratinus comicus theatrū quod ex varia mixtaq; hominum colluuie constaret, λέρνην θεάτρων appellauit.

Thesaurus malorum.

Θησαυρὸς κακῶν, id est, Malorum thesaurus. Ad eundem modum inuenitur cum alibi, tum apud Euripidem in Ione:

Oi

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Οἴ μοι, μέγας θησαυρὸς ὡς ἀνοίγνυται
Κακῶν. id est,
Me miserā vt ingens pāditur thesaurus, ac
Penus malorum.

Extat inter Græcanicas sententias huiusmodi senarius:

Θησαυρός ἐστι τῶν κακῶν κακὴ γυνή. id est,
Thesaurus est mulier malorū, si mala est.

Vsurpauit adagium Plautus in Mercatore:

Tu quidem thesaurū huc apportasti mali.

Aceruus bonorum.

Ἀγαθῶν σωρός, id est, Bonorum aceruus. De opibus ingentibus. Vnde & frequēter extructas dapes extructas opes, & cumulatas opes pro copiosis legimus, tanquā aceruatim cō gestas, neq; pondere, neq; numero, sed ipso cumulo infusas. Aristophanes in Pluto:

Ἡμῖν γὰρ ἀγαθῶν σωρὸς εἰς τὴν οἰκίαν
Ἐπεισπέπαικεν, οὐδὲν ἠδικηκόσιν. id est,
Nobis bonorum aceruus influit in domū
Sine fraude, nemini patrata iniuria.

Idem in eadem fabula.

Ὡς ἀγαθὰ συλλήβδην ἅπαντα σοι φέρω. i.
Vt agminatim cuncta tibi fero bona.

Rursum in eadem fabula per iocum in malam partem flexit:

Δηλοῖς γὰρ αὐτῶν σωρὸν ἥκειν χρημάτων ἔχοντα. id est,
Venisse narras, qui ferat pecuniarū aceruū.

Verba chori senilis, cui Carion seruus iocās ita respondet:

Πρεσβυτικῶν μὲν οὖν κακῶν ἐγώ γ' ἔχοντα σωρόν. id est,
Imò senilium ferat qui ad vos malorum aceruum.

Adlusit autem ad senectutem illorum iam capulo vicinam. Nam σορός per ὀμικρὸν tumulum significat sepulchralem, σωρός per ὠ μέγα cumulum atque aceruum. Proinde consentaneum est, seruum eius vocis syllabam data opera perperā pronunciasse. Hæc atque id genus alia tum fiunt venustiora, quemadmodum iam sæpius admonuimus, si paullo lōgius à simplici sensu detorqueā tur. Veluti si quis dicat, in aliis oratoribus alias atq; alias eminere dicendi virtutes, in M. Tullio vno τῶν πάντων ἀγαθῶν σωρὸν εἶναι, id est, Omnium bonorum aceruum esse. Resipiunt huius adagii naturam illa Ciceronis familiaria, Cumulare officiis, Cumulatissime satisfacere, Cumulus meritorum.

Bonorum myrmecia.

Ἀγαθῶν μυρμηκία, id est, Bonorum myrmecia, de immensis opibus. Nam Myrmecia Grecæ significat cauernam, aut agmen formicarum. Quanquam ab illis formicis sumptū videri potest, de quibus meminit Plinius libro vndecimo, capite tricesimoprimo: quas ait esse colore felium magnitudine luporū Aegypti. Eas in septentrionali Indorum, qui Dardæ vocentur, regione aurum è cauernis egerere. Erutum hyberno tempore, Indi furantur æstiuo feruore, conditis propter vaporem intra cuniculos formicis: quę tamen odore solicitatæ prouolant neq; raro lacerant, quamuis prævelocibus camelis fugiētes. Atq; huc videtur respexisse diuus Basilius, cum scribit ad nepotes, quicquid vltra necessitatem vsus superesset, siue id esset Lydia gleba, siue formicarum auriferarum opus, hoc magis esse contemnendum, quo minus esset eo opus, Quanquam nihil prohibet, quominus ad nostras formicas referatur, non solum propter innumerabilem agminum multitudinem, verumetiam propter genuinam quandam animantis in accumulando penore industriam, ore trahentis quodcunque potest, atque addentis aceruo, quemadmodū scripsit Flaccus. Qua quidem ex re factum opinamur, vt antiquitus formicarum cœtus opulentiam portenderit. Quemadmodum testatur Cicero libro de Diuinatione primo: Midæ, inquiēs, illi Phrygio cum puer esset, dormienti formicæ in os tritici grana congesserunt. Ditissimum fore prædictum est. Quod euenit. Huc adlusit Theocritus in Eucomio Ptolemæi,

Μυρμάκων ἅτε πλοῦτος ἀεὶ κέχυται μογεόντων. id est,
Nec secus, ac formicarum semper properantium
Diuitiæ sunt extructæ. Idē in Syracusanis,
Μύρμακες ἀνήριθμοι καὶ ἄμετροι. id est,
Formicæ numeroq; modoq; carentes.

turbam hominum frequentem significans. Huic affine generi est quod Plato libro De repub. nono, τὸ τῶν ἡδονῶν σμῆνος dixit. i. voluptatum examen: & Socrates apud Plutarchum Cheronēsem, ἀρετῶν σμῆνος, idest, virtutum examen, pro turba numeroque immenso. Porrò locus quem adducit Plutarchus, est in Memnone Platonis. Confine est his

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

his quod idem adducit in Cratylo, σμῶος σοφίας, id est examen eruditionis. Itē quod apud Athenæum libro octauo, Alexis scripsit in Pamphila,

Παρέθηκα τὴν τράπεζαν, εἶτα παραφέρων
Ἀγαθῶν ἁμάξας. id est,
Apposita mensa est, plaustra deinceps intulit Bonorum.

Dathus bonorum.

Δάθος ἀγαθῶν, id est Dathus bonorum, in eandem sententiam dici consueuit. Est autem Dathus Thassiorum colonia iuxta Strymonem, cū alioquin opulenta hac florens, tū quòd habet etiā auri venas, vt hinc in prouerbium abierit, Δάθος ἀγαθῶν, id est, Dathus bonorum, de conferta rerum opulentia. Prouerbii præter alios meminit Suidas, apud quem legimus δατὸς non δάθος.

Thassus bonorum.

Θάσος ἀγαθῶν, id est, Thassus bonorum. Similiter natum adagium, nempe à loci fertilitate. Nam Thassus insula est iuxta Thraciam. Zenodotus huiusmodi quandā fabulam refert: Callistratus orator demigrans Athenis, persuadere conatus est Athenienfibus, vt regionem quæ ex aduerso erat incolerent, multa splendida de eius feracitate iactitans, & quòd auri venas haberet, & ꝙ glebam optimā. Deniq; in summa, inquit, Thassus bonorum est. hinc in vulgi sermonē abiisse, θάσος ἀγαθῶν, id est, Thassus bonorum, de iis qui splendida pollicentur.

Hostium munera non munera.

PRISCORUM superstitio credidit, obseruanda vel maxime munera, a quibus quo animo mitterētur. Propterea quòd quæ darentur ab iis, qui nobis male cuperent, exitio plerumque fuisse constaret. Ita vt fuit pyxis illa fallax, per Pandoram à Ioue Prometheo missa. Quemadmodum fuit & vestis, qua Medea nouā nuptā Iasonis donauit. Rursum vestis illa, quā Deianira misit Herculi. Prouerbiorū interpretes existimāt hanc parœmiam ex historia natam, quæ refertur apud Homerum Iliados libro septimo. Narrat autem Hectorem & Aiacem inita amicitia, dona inter sese permutasse, atq; Hectorem Aiaci donasse gladium Aiacem Hectori dedisse baltheum: deinde pariter ambobus suum munus exitio fuisse. Siquidē Aiax victus ab Vlysse, cognitisq; iis quæ per insaniam tum dixerat, tum fecerat, eodem gladio sibi necem consciuit. Item Hector per occasionem balthei occisus est ab Achille iuxta muros Troianos. Adagium refertur apud Sophoclem in Aiace Mastigophoro, sed ita refertur, vt non ab Aiace natum, sed tanquam vetus iam tum ab eo videatur vsurpari. Siquidem is posteaquam mori decreuisset, execratur eum gladium, quondam ab inimicissimo dono acceperat, eumq; sibi fuisse inauspicatissimum ait, neque quicquā omnino postea feliciter apud Argiuos successisse. Deinde suspicionē hanc vulgato dicto confirmans ait,

Ἀλλ' ἔστ' ἀληθὴς ἡ βροτῶν παροιμία,
Ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα, κοὐκ ὀνήσιμα. id est,
Quin verum id est mortalium prouerbiū,
Non esse dona, dona quæ veniant tibi
Ab hoste, verum inauspicata ac noxia.

Hac de re fertur epigramma Græcum huiusmodi,

Ἕκτωρ αἴαντι ξίφος ὤπασεν, ἕκτορι δ' αἴας
Ζωστῆρ', ἀμφοτέρων ἡ χάρις εἰς θάνατος.
Aiaci datus ensis ab Hectore, baltheus Aiace
Hectori, vtrique suum domū erat exitio.

Rursum ex alio quodam epigrammate,

Οὗτος ἐξ ἐχθρῶν αὐτοκτόνα πέμπετο δῶρα
Εὐχάριτος προφάσει μοῖραν ἔχοντα μόρου. i.
Atq; ita ab hoste hosti veniūt letalia dona,
Quæ studii specie fata necemq; ferunt.

Huc spectat & illud quod apud Euripidem Medea recusans Iasonis xenia, tanquā perniciem allatura:

Κακοῦ γὰρ ἀνδρὸς, inqt, δῶρ' ὄνησιν οὐκ ἔχει. i.
Lædit, iuuat nil improbi munus viri.

Seruius ostēdit & Vergilium huc adlusisse, cum ait in Aeneidos libro quarto,

-Enseque recludit
Dardaniū, nō hos quæsitū munus in vsus.

De gladio loquitur ab Aenea relicto, quo Dido sese confodit, quem Aeneam hostem, & impium eadem vocat.

Huc referendus prouerbialis ille senarius,

Λόγον παρ' ἐχθροῦ μή ποτ' ἡγήσῃ φίλον. id est,
Ab hoste dicta ne vnquam amica duxeris.

Et alter huic similis,

Ἐχθροῖς ἀπιστῶν μή ποτ' ἂν πάθοις βλάβην. i.
Diffisus hosti, nil feres vnquam mali.

Prouerbium accommodari poterit etiam ad illos, qui pauperes munusculis quibusdam captant diuites, ad eum modum liberalitatem illorum velut elicientes. Neque enim

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

enim hoc est dare munus, sed flagitare. Vnde Plutarchus in commentariolo, περὶ ΕΙ τοῦ ἐν δελφοῖς, probat, quod Dicæarchus Archelao dictum ab Euripide putat,

Οὐ βούλομαι πλουτοῦντι δωρεῖσθαι πένης,
Μή μ' ἄφρονα κρίνῃς, ἢν διδοὺς αἰτεῖν δοκῶ. i.
Donare pauper diuiti velim nihil,
Ne stultus habear scilicet, si muneris
Titulo atq; specie dona videar poscere.

Quadrabit & in eos qui per artes magicas dæmonum vtuntur obsequiis. Nam ea demum exeunt in perniciem vtentium: & in hæredipetas: postremo, qui quouis officio captant, non ex animo, sed aliud spectantes. Itaque mutatione voculæ nouabitur parœmia: nempe hoc pacto, Κολάκων ἄδωρα δῶρα, & πενήτων ἄδωρα δῶρα. Denique ποιητῶν ἄδωρα δῶρα, quēadmodum admonuimus in operis initio.

Dauus sum, non Oedipus.

OEDIPI ingenium scite proponendis, simul & dissoluendis ænigmatum scyrpis nobilitatum est, propter dissoluta Sphingis problemata, adeo vt in prouerbium abierit eius nominis appellatio. Velut apud Terentium in Andria, seruus dissimulans intelligere quod herus dixerat, Dauus, inquit, sum, non Oedipus. Id quod commutato nomine potest ad quemlibet accomodari: Paulus sum, non Oedipus: Antonius sum, non Oedipus. Quin ipsa per se figura prouerbialis est, potestque ad eundem modum fingi ex quauis vel persona, vel re vulgo nobilitata. Vt qui possim hæc omnia meminisse? Petrus sum, non Lucullus. Qui possim tantis sufficere laboribus? Nicolaus sum, non Hercules. Qui potero rem tam duram persuadere? Ricardus sum, non Cicero. Sed Terentiano dicto simile est illud Euripidis in Hippolyto coronam gestante,

Οὐ μάντις εἰμὶ τἀφανῆ γνῶναι σαφῶς. id est,
Non sum augur, abdita scire vti queam palàm.

Itidem in Hecuba,

Οὔτοι πέφυκα μάντις, ὥστε μὴ κλύων
Ἐξιστορῆσαι σῶν ὁδὸν βουλευμάτων.
Diuinus haud sum, nec nisi audiero, queā
Viam tuorum nosse cogitatuum.

Ergo torqueri poterit in eos, qui de industria loquuntur obscurius, & αἰνιγματικῶς: aut in hos qui vel ob imperitiam, vel superstitiosam incognitarum vocum affectationem, stylum obscurant, ac vate magis egent quàm lectore. Cuiusmodi fuisse Heraclitū tum Plato locis aliquot, tū Aristoteles Rhetoricæ artis lib. 3. testatur, additque eam hominis obscuritatem ex ancipiti verborum compositione fuisse profectam, cum incertum esset, vtrò verbum aliquod esset referendum, ad superiora ne, an ad sequētia. Proinde ad huius intelligendos libros Socrates Delio quopiam natatore opus esse dixit. Ad quod adludens Martialis, ita iocatur in Sextum obscuritatis affectatorem.

Nō lectore tuis opus est, sed Apolline libris,
Iudice te maior Cinna Marone fuit.

Eundem Heraclitum cum suo vitio, Iouiniano diuus opprobrat Hieronymus. Quā quam Laertius scribit eum philosophum, si quando libeat, oratione luculentissima vti, vt appareat ex industria affectatam obscuritatem, adeo vt discipulis etiam solitus sit præcipere σκότισον, id est, obscura.

Finem vitæ specta.

EXTAT apud Herodotum historia longe notissima, quemadmodum Solon Crœso responderit, nemini competere nomen beati, nisi qui feliciter vitæ cursum peregisset. Quod referens Iuuenalis:

Quem vox, inquit, facunda Solonis
Respicere extremæ iussit spatia vltima vitę.

Hanc sententiam copiosius extulit Sophocles in Oedipo tyranno:

Ὥστε θνητὸν ὄντ', ἐκείνην τὴν τελευταίαν ἰδεῖν
Ἡμέραν ἐπισκοποῦντα μηδέν' ὀλβίζειν, πρὶν ἂν
Τέρμα τοῦ βίου περάσῃ μηδὲν ἀλγεινὸν παθών. id est,
Itaq; mortali supremus ille fatorum dies
Vsq; respectādus, vt ne quē beatū iudicet,
Quin mali nihil vniuersum passus æuum exegerit.

Eadem paullo diuersius idem extulit in Trachiniis,

Λόγος μὲν ἔστ' ἀρχαῖος ἀνθρώπων φανείς,
Ὡς οὐκ ἂν αἰῶν' ἐκμάθοις βροτῶν, πρὶν ἂν
Θάνοι τις, οὔτ' εἰ χρηστὸς, οὔτ' εἴ τῳ κακός. idest,
Vetus inter homines extat hoc prouerbiū,
Haud posse quēquā quempiā cognoscere,
Bonus an malus sit, antequam fatalibus
Defunctus annis, vltimum obierit diem.

Consimiliter Euripides in Andromache,

Χρὴ δ' οὔποτ' εἰπεῖν οὐδέν' ὄλβιον βροτῶν
Πρὶν ἂν θανόντος τὴν τελευταίαν ἴδῃς. id est,
Ne quempiam pronuncies mortalium

Vnquam

Vnquam beatum, citius, atque mortuo
Illo, ſupremum videris vitæ diem.

Idem in Troadibus.

Τῶν δ᾽ εὐδαιμόνων
Μηδένα νομίζετ᾽ εὐτυχεῖν πρὶν ἂν θάνῃ. id eſt,
Ne quempiã horũ, quos benignis flatibus
Fortuna prouehit, beatum enuncies
Prius atque vita exceſſerit feliciter.

Eadem repetit aliis verbis in Heraclidis:

Τῇ δὲ νῦν τύχῃ
Βροτοῖς ἅπασι λαμπρὰ κηρύσσει μαθεῖν,
Τὸν εὐτυχεῖν δοκοῦντα μὴ ζηλοῦν, πρὶν ἂν
Θανόντ᾽ ἴδῃ τις, ὡς ἐφήμεροι τύχαι. id eſt,
Cæterum hoc rerum ſtatu
Mortalibus denunciat palàm omnibus,
Docetq́; ne qui proſperis ſucceſſibus
Vti videtur, hunc beatum exiſtiment
Prius, atq; demigraſſe vita viderint.
Vſque adeo ſunt mutabiles rerum vices.

Ouidius in Trãsformationibus ſic extulit:

Sed ſcilicet vltima ſemper
Expectanda dies homini eſt: diciq; beatus
Ante obitum nemo ſupremaq; funera dēt.

Quin hodieque paſſim omnibus eſt in ore, ab exitu rem ſpectandam eſſe.

Poſterioribus melioribus.

INTER Græcanicas parœmias refert, δευτέρων ἀμεινόνων, id eſt, Alterius melioribus. Quo ſignificabant ea, quæ prima experientia parum bene ſucceſſerant, ſecunda nonnunquam commodius euenire, & prioris conſilii erratum, poſteriore conſilio corrigi. Quod quidem nonnulli putant à ſacris ortum, in quibus ſi prima victima non fuiſſet litatum, iterabant ſacrum, meliora ſperãtes, id quod ſatis indicat leno Plautinus, qui ſepius Veneri cęſa victima litare non poterat. Plato lib. De legibus 4. videtur ad talorum iactum, aut luſum conſimilem referre. Propterea quòd non raro fit, vt cui luſus incommode ceciderit, is de integro nouari ludum atque iterari poſtulet, ſperans fore vt iam felicius ludat. Ait enim, Πάλιν οὖν οἷον φασὶν οἱ παίζοντες, ἀμεινόνων ἐξ ἀρχῆς δευτέρων ἐπαναπολήσωμεν. id eſt, Rurſum igitur, quemadmodum ludentes dicere conſueuerũt, ſecundis denuo melioribus repetamus. Quanquam & hoc loco παίζοντες referri poteſt non ad luſum aliquem, ſed iocũ magis prouerbialem. Sed interpretamento priori Tullius adſtipulatur, qui ſecũdo De diuinatione libro ſic ait: Quæ eſt autem inconſtantia deorum, vt primis minentur extis, bene promittant ſecundis? Idem in Philippicis oratione duodecima: Poſteriores enim cogitationes, vt aiunt, ſapientiores eſſe ſolent. Idem ad Quintum fratrem: Ego vero nullas δευτέρας φροντίδας habere poſſum in Cæſaris rebus, hoc eſt, nullum idoneum reperio conſilium, quo ſuperioribus malis poſſim mederi. Huc reſpexit & Dauus ille Terentianus, cum ait:

Hac non ſucceſſit, alia aggrediamur via.

Quin eodem adluſiſſe videtur & Ariſtoteles primo τῶν μετὰ τὰ φυσικὰ libro, cum ait: Δεῖ δὲ εἰς τοὐναντίον καὶ τὸ ἄμεινον, κατὰ τὴν παροιμίαν, ἀποτελευτῆσαι. Loquitur de his qui cauſarum naturaliũ admiratione prouocati accedunt ad philoſophãdum. Quos cauſis cognitis vult iam deſinere mirari, & ad meliora conuerti. Porrò prouerbium videri poteſt ex Euripidis ortum tragędia, cui titulus: Hippolytus coronatus,

Κἀν βροτοῖς
Αἱ δεύτεραί πως φροντίδες σοφώτεραι. id eſt,
Siquidem ſolet mortalibus prudentior
Poſterior eſſe aliquando cogitatio.

Verba ſunt nutricis ad Phædram quaſi recantantis, ac palinodiam canentis ſuperioris orationis, poſteaquã videt eam de moriẽdo cogitare. Reſpexit huc & in Supplicib⁹:

Ἀλλ᾽ ἐν δόμοις μὲν ἤν τι μὴ καλῶς ἔχῃ,
Γνώμαισιν ὑστέραισιν ἐξορθούμεθα,
Αἰῶνα δ᾽ οὐκ ἔξεστιν. id eſt,
In ædibus ſi quid parum recte eſt, licet
Corrigere poſterioribus ſententiis,
At non item æuum.

Inde & metanœa dicta Græcis, ꝙ poſterior cogitatio perſpecit aliter agendum fuiſſe.

Actum eſt.

PROVERBIALITER his verbis etiam hodie deſperationem ſignificamus, Actum eſt. Græci πέπρακται. Euripides in Hippolyto coronato:

Φεῦ φεῦ πέπρακται· βασιλὶς οὐκ ἔτ᾽ ἐστὶ δή. i.
Eheu peracta res, hera occidit palàm.

Terentius in Eunucho: Actum eſt, ilicet, periſti. Donatus exiſtimat, actum eſt, ſumptũ à iure, ilicet à iudicio, periſti à ſupplicio. Nam hæc tria pariter verba, incremento quodam indicant deſperationem. Quoniã autem fas non erat reſcindere iudicum ſententiam, & eadem de re bis iudicium adipiſcier, vt ait Terentius, vulgo receptum eſt,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

est, vt de negociis desperatis actum esse diceretur. Etiamsi postea repertum est, vt quidam per iudicem in integrum restituerentur. Aut certe ideo dictum est, actum est, ꝙ quicquid peractum est, hoc iam infectum esse non potest, iuxta prouerbiales sententias, quæ testantur, ne Deo quidem permissum esse, vt quod factum sit, efficiat infectũ. Plautus: Nisi quid rei præsidium apparas, acta hæc res est. Certũ est moriri. Dicimus autem vel absolute, actum est, vel cum adiectione quapiam huiusmodi: Actum est de Repub. Actum est de tuis omnibus. Actum est de rebus humanis. Actum est de tua salute, ni vigilas.

Fumos vendere.

NIMIS quàm elegans adagium extat apud Martialem: Fumos vendere, pro eo quod est, principum beneuolentiam, simulato cõmendationis officio, per occasionem familiaritatis, precio vendere. Nam fumus initio quidem magnũ quiddam esse videtur, verum euanescit illico. Martialis carmen hoc est:

Vendere nec vanos circum palatia fumos,
Plaudere nec Cano, plaudere nec Glaphyro.

Vnde & præstigiosam rerum magnarum spem, atque ostentationem, fumum ac nebulas vocamus. Diuus Hieronymus contra Rufinum: De tanta librorum sylua vnum surculum ac fruticem proferre non potes. Hi sunt veri fumi, hæ nebulæ. Nam Ruffinus opprobrarat Hieronymo, quòd poetarum litteras quasi fumos obiiceret virginibus non intellecturis. At Hieronymus prouerbii telum imperite tortum, in eum retorquet doctius, indicans eo verbo non obscuritatem, sed inanem ac falsam ostentationem significari. Plutarchus De deo Socratis: τὸν δὲ τύφῳ ὥσπερ τινὰ καπνὸν φιλοσοφίας εἰς τοὺς σοφιστὰς ἀποσκεδάσας. id est, Factum autem ceu fumum quendam philosophiæ in sophistas dispersit. Porrò genus hoc hominum, maximam aularum regalium pestẽ. Helius Lampridius elegãter ac luculenter exponit in imperatoris Heliogabali vita. Eius verba libuit subscribere: Zoticus, inquit, sub eo tantum valuit, vt ab omnibus officiorum principibus sic haberetur quasi domini maritus esset. Erat præterea idem Zoticus, qui hoc familiaritatis nomine abutens, omnia Heliogabali dicta ac facta venderet, fumis quàm maxime diuitias enormes sperans, cum aliis atque aliis polliceretur, oẽs falleret. Egrediẽsq; ab illo singulos audiret: dicẽs, de te hoc locutus sum. Hoc de te audiui, hoc de te futurum est. Vt sunt homines huiusmodi, qui si admissi fuerint ad nimiam familiaritatem principũ, famam non solum malorum, sed & bonorum principum vendunt. Et qui stultitia vel innocentia imperatorum, qui hoc non perspiciunt, infami rumigeratione pascuntur. Hactenus ille. Cæterum adagium fecit insignius, Thurini Verconii supplicium, quod quidem in vita Alexandri Seueri, idẽ Helius refert ad hunc modum: Solus, inquit, post meridiem, vel matutinis horis, idcirco nunquã aliquos videbat, quòd emẽtitos de se multa cognouerat, speciatim Verconium Thurinum, quem cum familiarem habuisset, ille omnia vel fingendo sic vendiderat, vt Alexandri quasi stulti hominis & quem ille in potestate haberet, & cui multa persuaderet, infamaret imperium. Sicq; omnibus persuaserat, quòd ad nutum suum omnia faceret. Denique hac illum arte deprehendit, vt quẽdam immitteret, qui à se quiddam publice peteret, ab illo autem occulto, quasi præsidium postularet, vt pro se Alexãdro secreto suggereret. Quod cum factum esset, & Thurinus suffragium promisisset, dixissetq; se quædam imperatori dixisse, cum nihil dixisset, sed in eo pendere vt adhuc impetraret, euentũ vendens. Cũq; iterum iussisset Alexander interpellari, & Thurinus quasi aliud agẽs, nutibus annuisset, neq; tamen interim quicquam dixisset: impetratum autem esset quod petebatur, Thurinus autem ab illo, qui meruerat, fumi venditor ingẽtia præmia percepisset, accusari eum Alexander iussit: probatis per testes omnibus, & quibus præsentibus quid accepisset, & quibus audientibus, quid promisisset, in foro transitorio ad stipitem illum ligari præcepit, & fumo apposito, quẽ è stipulis & lignis humidis fieri iusserat, necauit, præcone dicente: Fumo punitur qui vendidit fumum. At ne in vna tantum causa videretur crudelior fuisse, quæsiuit diligentissime antequam damnaret, & inuenit Thurinum sæpe etiam in causis ab vtraque parte accepisse, quum euentus venderet, & ab omnibus qui aut præposituras, aut prouincias acceperant. Atque inibi paullo

pòst: Nec dedit alicui facultatem, vel fumorum vendendorum de se, vel sibi de aliis male loquendi, maximè occiso Thurino, qui illum quasi fatuum & vecordem sępe vendiderat. Quid autem dixerit forum transitorium, ipse in eiusdem vita videtur explicare quum alio quodam loco sic ait: Qui de eo fumum vendiderat, & à quodam militari centũ aureos acceperat, in crucem tolli iussit. per eam viam qua esset seruis suis ad suburbana imperatoria iter frequentissimum. Porrò genus illud supplicii, Auidius Cassius imperator, primus excogitasse legitur, vt stipitem prælongum poneret, pedũ cẽtum octoginta, id est, materiam, & à summo vsque ad imum damnatos ligaret, & ab imo focum apponeret, incensisq; aliis, alios fumi cruciatu, timore etiam necaret. Hactenus ille. Immane profecto supplicium, sed tamen factis tam pestilẽtibus dignum. Vtinamq; nostri temporis principes Alexãdrum Seuerum curent imitari, qui cum esset ethnicus, præterea Syrus genere, postremo vehementer adolescens, tamen adulatoribus, delatoribus, iudicibus furacibus, fumi venditoribus, atque id genus aulæ pestibus vsq; adeo erat infensus, vt vir alioqui moribus placidissimis his demum esset implacabilis.

Anchora domus.

SIMILI figura apud eundem Euripidem Hecuba Polydorum familiæ, gentisque anchoram nominat.

Ὅς μόνος οἴκων ἄγκυρά τ' ἐμῶν. id est,
Qui iam solus generis superest anchora nostri.

Porrò anchoram Græcis pro refugio prouerbialiter vsurpari solere alibi notauimus cum sacram anchoram exponeremus. Denique quicquid illud est, cui innitimur, cuiusque fulcimur fiducia, anchoram vocant sumpta à nauibus metaphora, quæ cum anchoris fultæ sunt, veluti defensæ à fluctibus quiescunt. Vnde & illud apud Aristidem in oratione Panathenaica prima: Πάντες ἐπὶ δυοῖν ὁρμεῖν ἔδοξαν οἱ Ἕλληνες. id est, Omnes Græci sibi videbantur in portu quodam esse, duabus nixi anchoris, quasi gemino fulti præsidio. Quem locum & paullo superius adduximus.

Contra stimulum calces.

Πρὸς κέντρα λακτίζειν, id est, Contra stimulos iactare calcem, est frustra repugnare iis, quos vincere nequeas, aut eos prouocare, qui lacessiti noceãt. Aut reluctari fatis, & incommodũ quod euitare non queas, impatiẽter ferendo, non solũ non effugere, verumetiam conduplicare. Veluti si quis vxorem nactus rixosam assidue cum ea litiget, nihil profecturus, nisi quòd illam reddat rixosiorem. Terentius in Phormione: Namq; inscitia est aduersum stimulum calces. Donatus παροιμίαν esse admonet cum eclipsi, deesse enim iactare, quod vnico verbo Græci dicunt, λακτίζειν. Plautus in Truculento: Si stimulos pugnis cædis, manibus plus dolet. Euripides in Bacchis:

Θύοιμ' ἂν αὐτῷ μᾶλλον, ἢ θυμούμενος
Πρὸς κέντρα λακτίζοιμι θνητὸς ὢν θεῷ. id est,
Potius sacra illi fecerim, quàm calcibus
Stimulos ferire coner, iracundia
Citus in deum, mortalis ipse cum siem,

Pindarus in Pythiis, Ποτὶ κέντρον δέ τοι λακτιζέμεν τελέθει. id est, Contra stimulum autẽ calcitrare est. Metaphora ducta est à bobus, quos agricolæ lignis præacutis à tergo fodiũt: vnde & βουκένται, dicũtur in prouerbio.

Πολλοὶ βουκένται, παῦροι δέ τε γῆς ἀροτῆρες, i.
Multi boum stimulatores, pauci autem terræ aratores.

Quòd si quando calcibus repugnent aduersus stimulum, grauius etiam læduntur boues, tantum abest vt stimulo noceant. Plutarchus in commentario περὶ τῆς ἀοργησίας cuiusdam meminis Ctesiphontis pancratiastæ, qui per iracundiam mulæ calcitranti recalcitrarit.

In aurem dicere.

Εἰς οὖς λέγειν, id est, In aurem dicere, vel hodie vulgo dictitant, pro eo quod est clanculum, ac secretò committere. Translatum ab iis, qui propius admoti, ad aurem insusurrãt, quæ nolint ab aliis exaudiri. Vnde & illud apud Homerum aliquoties:

Ἄγχι σχὼν κεφαλὴν ἵνα μὴ πευθοίατο ἄλλοι. i.
Admoto capite, reliqui ne audire valerẽt.

Horatius in sermonibus: In aurem
Dicere nescio q̃d puero. Euripides in Ione,

Δεῦρ' ἔλθ', ἐς οὖς γὰρ τοὺς λόγους εἰπεῖν θέλω. i.
Accede, in aurẽ, vt quæ volo tibi eloquar.

Lucianus in Gallo, Πρὸς οὖς τισι τῶν συρακουσίων κοινολογούμενος. id est, Ad aurem cum Syracusanis quibusdam communicans.

Nec obolum habet, vnde restim emat.

PROVERBIALIS hyperbole in eos, qui

 maxima

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

maxima rei familiaris inopia laborant. Lucianus in Timone, Χθὲς μὲν οὐδὲ ὀβολὸν, ὥστε πρίασθαι βρόχον ἐχηκότας. id est, Qui peridie ne obolum quidem habebant, quo laqueũ emerẽt. Pauperrimus autem sit oportet, qui tenuitatis tædio sese laqueo præfocare velit. Porrò plus quam pauperrimus videtur, cui ne nummulus quidem suppetit vt restim emat, qua se suspendat.

Hinnulus leonem.

PROVERBIALIS est allegoria, ὁ νεβρὸς τὸν λέοντα, id est, Hinnulus leonem, subaudiendum cępit, vicit, aut prouocat, aut id genus aliquid pro ratione sententiæ, quoties præpostero rerum ordine, qui viribus multo est inferior, superat potentiorem. Lucianus de captatore testamenti, qui iuuenis à sene, captator à captato captus est: τοῦτο ἐκεῖνο τὸ τῆς παροιμίας, ὁ νέβρος τὸν λέοντα. id est, Hoc est illud, quod prouerbio dicunt: Hinnulus leonem. Huc respexit quisquis fuit, qui scripsit Megaram Herculis:

Ἦ ῥά τι ἄλγεα πάχει ἀπείριτα φαίδιμος υἱὸς
Ἀνδρὸς ὑπὸ οὐτιδανοῖο, λέων ὡσεί θ' ὑπὸ
νεβροῦ. id est,

An quoniam immensis affligitur inclyta
proles
A viro inerte, leonem vt si hinnulus vrgeat acrem?

Non inconcinnè trahetur ad id quoque, quoties fit vt longe inferior lacessat potentiorem, aut multis partibus indoctior certet cum eruditissimo.

Iungere vulpes.

DE re palàm absurda dicitur, Ζευγνύειν τὰς ἀλώπεκας, Vulpes iungere. Verg. in Palæmone,

Qui Bauium non odit, amet tua carmina Meui,
Atq; idẽ iungat vulpes, & mulgeat hircos.

Est enim vulpes animal ab aratro vehementer alienum.

Mulgere hircum.

Τράγον ἀμέλγειν, id est, Mulgere hircum: eundem habet sensum. Lucianus in vita Demonactis, inter huius festiuiter dicta commemorat & illud: cum cõspiceret duos quosdam philosophos, vtrosq; pariter indoctos, inter se descrepantes, & alterum quidem ridiculas quasdam quæstiones proponẽtem, alterum item aliena, neque quicquam ad rẽ facientia respondentem: Quid, inquit, amici, an non horum alter hircum mulgere videtur, alter cribrũ supponere? Refertur à Diogeniano his verbis: Πότερον ὁ τὸν τράγον ἀμέλγων, ἢ ὁ τὸ κόσκινον ὑποτιθεὶς, ἀφρονέστερος, id est, Vtrum stultior, qui mulget hircum, an qui cribrum supponit? cum vterq́ue pariter absurde facit. Ab hoc sanè non abludit illud: Similes habent labra lactucas: Et: Dignum patella cooperculum.

De asini vmbra.

Ὑπὲρ ὄνου σκιᾶς, id est, Super asini vmbra: pro eo quod est: de re nihil. Sophocles in Cedalione apud Suidam, τὰ πάντ' ὄνου σκιά. id est, Cuncta asini vmbra: hoc est, nugæ, nihiliq́ue res. Apud eundem Aristophanes in Dædalo, περὶ τοῦ γὰρ ὁ πόλεμος νῦν ὑμῖν ἐστὶ, περὶ ὄνου σκιᾶς. id est, Qua de re nunc inter vos bellum est? Nimirum de asini vmbra. Citatur ab eodem & Aristoteles, ἐν διδασκαλίαις, qui fabulam quandam extare dixerit hoc titulo, ὄνου σκιά, id est, asini vmbra, Archippi comœdiam opinor sentiens, de qua meminit Zenodotus. Lucianus in Sectis, πάντες, ὡς ἔπος εἰπεῖν, περὶ ὄνου σκιᾶς μάχονται οἱ φιλοσοφοῦντες. id est, Omnes, vt ita dixerim, de asini vmbra depugnant philosophi. Aristophanes in Vespis, περὶ τῶν μαχούμεθα; περὶ οὔνου σκιᾶς, id est, De quo pugna est nobis? de asini vmbra. Demosthenes in Philippica quadam, πρὸς ἅπαντας περὶ τῆς ἐν Δελφοῖς σκιᾶς νυνὶ πολεμῆσαι. id est, Cũ omnibus in pręsentia de Delphica vmbra degladiari. Proinde sunt qui credant hoc adagii primũ ab auctore Demosthene natum fuisse, fabulam huiusmodi referentes: cum aliquando Demosthenes quendam in causa capitali defenderet, ac iudices haberet parum attentos, sed dicenti obstreperent, ille paulli sper, inquit, aures mihi præbete, si quidem rem narrabo nouam ac lepidam, atque auditu iucundam. Ad quæ verba cum illi iam aures arrexissent, adolescens, inquit, quispiam asinum conduxerat, rerum quiddam Athenis Megaram deportaturus. Inter viã autem cum æstus meridianus ingrauesceret, nec inueniret quonam vmbraculo solis ardorem defenderet, depositis clitellis, sub asino sedens, eius vmbra semet obtegebat. Cæterum id agaso non sinebat, hominem inde depellens, clamansq́ue asinum

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

asinum esse locatum, non asini vmbram. Alter item ex aduerso tenebat, asseuerans etiã vmbram asini sibi conductam esse. Atque ita inter eos acerrima rixa in longum producta est, ita vt etiam ad manus venerint: hoc pertinaciter affirmante, non conductã esse asini vmbram: illo pari contentione respondente, vmbrã etiam asini conductã esse. Demum in ius ambulant. Hæc locutus Demosthenes, vbi sensisset iudices diligẽter auscultantes: repente cœpit à tribunalibus descendere. Porrò reuocatus à iudicibus, rogatusq́;, vt reliquum fabulę pergeret enarrare: De asini, inquit, vmbra libet audire, viri causam de vita periclitantis audire grauamini. Paulo aliter narrat Plutarchus in vita Demosthenes, his quidem verbis: Λέγειν δέ ποτε κωλυόμενος ὑπὸ ἀθηναίων ἐν ἐκκλησίᾳ, βραχὺ ἔφη βούλεσθαι πρὸς αὐτοὺς εἰπεῖν. τῶν δὲ σιωπησάντων, νεανίας εἶπεν θέρους ὥρᾳ ἐμισθώσατο ἐξ ἄστεος ὄνον μεγάραδε. μεσούσης δὲ τῆς ἡμέρας καὶ σφοδρῶς φλέγοντος τοῦ ἡλίου, ἑκάτερος αὐτῶν ἐβούλετο ὑποδύεσθαι ὑπὸ τὴν σκιὰν, εἶργον δὲ ἀλλήλους. ὁ μὲν μεμισθωκέναι τὸν ὄνον, οὐ τὴν σκιὰν λέγων, ὁ δὲ μεμισθωμένος, τὴν πᾶσαν ἔχειν ἐξουσίαν, καὶ ταῦτα εἰπὼν ἀπῄει. τῶν δὲ ἀθηναίων ἐπεχόντων, καὶ δεομένων πέρας ἐπιθεῖναι, εἶθ᾽ ὑπὲρ μὲν ὄνου σκιᾶς βούλεσθαι ἀκούειν, λέγοντος δὲ ὑπὲρ σπουδαίων πραγμάτων οὐ βούλεσθαι, id est, Cum in concione dicenti obstreperent Athenienses, ait se breuiter illis velle narrare quiddam. At silentio facto, Adolescens, inquit, æstatis tempore asinum mercede conduxerat, vt eo ab vrbe Megaram proficiscẽs vteretur. Porrò meridie cum sol acriter æstuaret, vterque cupiebat sub vmbram asini succedere. Verum alter alterum arcebat, cum hic diceret asinũ conductum esse, non vmbram. Rursus alter qui conduxerat, se plenum habere ius responderet: atque hæc locutus, discedere parabat. Retinentibus autem Atheniensibus, vtq́ue reliquam fabulæ partem adderet orãtibus: Ita ne, inquit, de asini vmbra audire cupitis, de rebus seriis loquentem auscultare non vultis? Quidam aiunt, asinum Athenis non Megaram, sed Delphos fuisse cõductum, quod idem apparet ex verbis Demosthenis, qui Delphicam vmbram nominat, in calce orationis De pace: Οὐκ οὖν εὔηθες καὶ κομιδῇ σχέτλιον, πρὸς ἑκάστους καθένα οὑτωσὶ ἤδη προσενηνεγμένους, περὶ τῶν οἰκείων καὶ τῶν ἀναγκαιοτάτων, πρὸς ἅπαντας περὶ τῆς ἐν δελφοῖς σκιᾶς νυνὶ πολεμῆσαι: id est, An non igitur stultum ac vehementer miserum: singulos aduersus singulos ita commissos de rebus propriis, ac maxime necessariis, cum vniuersis de vmbra Delphica nunc depugnare? Apuleus in Asino, iocatur ex sese natũ: Vsurpauit hoc adagium Menander in Enchiridio, & Plato in Phædro, cum ait: Oratores imperitos impudenter, ac periculose facere, quoties apud plebem imperitam & ipsam, non vmbram asini, rem videlicet leuem ac nullius momenti, sed turpia pro honestis laudant; Μὴ περὶ ὄνου σκιᾶς, inquit, ὡς ἵππου τὸν ἔπαινον ποιούμενος, ἀλλὰ περὶ κακοῦ ὡς ἀγαθοῦ. Procopius in Epistola quapiam, Καὶ αὐτὸς δὲ εἶμαι περὶ τῆς τέχνης ὦ σοφώτατε τἀναντία φρονῶν σκωμμάτων ὡς ἔοικε χάριν, ὄνου φασὶ σκιὰν ἐγκαλεῖς. id est, Ipse etiam, opinor, doctissime, de arte pugnantia cum sentias, deridẽdi sicut videtur gratia, de asini, quod aiunt, vmbra litem moues. Vsus est eodem Origenes in præfatione libri tertii, quem scripsit aduersus Celsum. Sed iamdudum tempus vt ab asini vmbra degradiamur, ne quis iure nos rideat, περὶ ὄνου σκιᾶς plus satis curiosos.

De lana caprina.

HVIC simillimum est illud Latinorũ adagium, de lana caprina, quod à simili quopiã euentu natum apparet, contentiose decertantibus duobus, vtrum lanas haberet caper, an setas. Aut alioqui de villis caprinis dimicantibus, re videlicet inutili, minimiq́ue momẽti, cuiusmodi iocus fertur & de asini lana. Horatius in epistolis ad Lolliũ:

Alter in obsequium plus æquo pronus, & imi
Derisor lecti, sic nutum diuitis horret,
Vt puerum sæuo credas dictata magistro
Reddere, vel partes mimũ tractare secũdas.
Alter rixatur de lana sæpe caprina,
Propugnat nugis armatus.

Loquitur de morosis in amicitia, qui quantumlibet friuola de causa litem cum amico suscipiunt.

De fumo disceptare.

HVIC confine est illud, quod apud Aristophanẽ legitur in Nubibus: Καὶ λεπτολογεῖν ἤδη ζητεῖν, καὶ περὶ καπνοῦ στενολεσχεῖν. In philosophos dictum, qui de fumo, hoc est, de rebus nihili nimium anxie disputãt. Inest

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

autem non parum comici salis in illis ipsis verbis ad iocum confictis, λεπτολογεῖν, στενολεχεῖν: quorum alterum significat de rebus tenuibus, ac friuolis disceptare alterum de meris nugamentis sollicitũ & anxium torqueri. Quapropter etiam Socratis scholã φροντιστήριον appellat.

Talpa cæcior.

REFERTVR à Suida ac Diogeniano, τυφλότερος ἀσπάλακος, id est, Cæcior talpa: de iis, qui supra modum cæcutiunt, aut qui minime iudicant. Nam iocundior fiet metaphora, si quidem ad animum transferatur. Plinius vndecimo libro scribit, ex quadrupedũ genere, talpæ visum deesse, oculorum tñ inesse effigiem, si quis prętentam detrahat mẽbranam. Atq; hinc ortũ adagiũ.

Cæcior leberide.

AD eandem sententiam pertinet illud, Τυφλότερος λεβηρίδος, i. Cæcior leberide. Citatur ex Aristophane. Est aũt liberis, queãdmodum ostẽdimus & alibi, pellis illa sicca, quã serpentes, cicadæ, & si quod aliud animantis genus exuunt, quoties sibi iuuentam renouant. In hac enim apparet effigies dũtaxat oculorum, ac membranula quædam tenuissima, qua serpentum oculi prætegun tur. Sunt qui tradant hoc, quod notissimum est de serpentibus ac cicadis, etiam piscibus quibusdam accidere. Eam verò pellem Lycophrõ in iãbico carmine Syphar appellat:

Σύφαρ ἐκανεῖται ποντίον φυγὼν σκέπας. i.
Syphar interibit, tectum vt effusit maris.

Syphar autem συμβολικῶς idq; suo more senem appellat, vel quòd ętas ea cęcutiat, vel quòd iam effœta atq; arida, succo, viribusq; destituta sit. Sophron in Mimis,

Τί μὰν ξύσιλος, τὶ γὰρ σύφαρ ἀντ' ἀνδρός; i.
Quid enim Xysilus, quid Syphar pro viro?

Xysilum appellans aridum & pruginosum senem, παρὰ τὸ ξύειν: aut Syphar, quasi iam non hominem ipsum, sed pellem duntaxat exuccam, atq; inanem. Quod quidem & ipsum prouerbium resipit. Aiunt autem leberidem proprie significare membranam extremam, qua fœtus vaccarum obtegitur, in qua & ipsa vestigia duntaxat oculorum apparent. Adagium trifariam effertur, τυφλότερος λεβηρίδος, i. Cæcior leberide: & γυμνότερος λεβηρίδος, i. Nudior leberide: & κενώτερος λεβηρίδος, id est, Inanior liberide.

Tiresia cæcior.

ANOTISSIMA fabula sumptum, τυφλότερος τειρεσίου, i. Cæcior Tiresia. Iuuenalis,

Nec surdum, nec Tiresiam quenquam
esse Deorum.

Tiresiam prouerbiali figura pro cæco dixit, quemadmodũ Horatius pro paupere Irũ: Interierit multũ, diues ne loquatur, an Irus.

Hypsea cæcior.

NON dissimili figura dixit Horatius in Sermonibus:

- Ne corporis optima Lyncei
Contemplans oculis, Hypsea cæcior, illa
Quæ mala sunt spectes.

Satis apparet parœmiam ab Hypsea muliere quapiam infami, notæque cæcitatis esse profectam.

Sine sacris hæreditas.

VBI qua commoditas de improuiso pręter sumptum obiecta esset, veteres sine sacris hæreditatem vocabãt. Et omnino quicquid citra nostram operam alicunde obtigisset lucri quasi prouerbialiter hæreditatem appellabant. Ergasilus parasitus apud Plautũ in captiui duo: Sine sacris hæreditatẽ sum adeptus offertissimam. Et alibi: Annona est, sine sacris hæreditas. Nam hæredes alioqui vel pro salute laborantis, vel in parentalibus defuncti, sacra quædam suo sumptu factitare mos erat. Idem Plautus alibi: Mihi tales hæreditates non sæpe obueniunt. Cicero in Verrem actione quinta: Hic verres hæreditatẽ sibi venisse arbitratus est, quòd in eius regnum ac manus venerat iste. Andręas Alciatus Prætermissorum libro 1. mauult adagionis originem ad prisci iuris consuetudinem referri. Lex enim duodecim tabularũ sic habebat: Sacra priuata perpetua manento. Ea verba interpretatur Cicero libro De legibus 2. vt omnis, ad quẽ patris familias pecunia perueniret, is teneretur, sacra celebrare. Refertque Scæuolę pontificis interpretationem, qua traditum est quinque modis astringi sacris hæreditatem. Proinde ad quos ex iure propinquitatis redibat hæreditas, tenebantur communium sacrorum societate. Suauius autem esse solet, quod inopinato cõtingit boni, quemadmodum sine sacris hęreditas. Hæc aliaq; doctissimè sanè disserit Alciatus noster. Porrò in Plautino

dicto

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

dicto adlusum videtur ad Grecorum illud adagium : ἄθυτα ἱερὰ κατεσθίειν. id est, Non sacrificata sacra deuorare. Item ad Hesiodum illud :

Ἀπὸ χυτροπόδων ἀνεπιῤῥέκτων ἀνελόντα
Ἐσθίειν. id est,
Ante sacrum factum, cibum ab ollis tollere raptum, Atq; edere.

Inter cęsa & porrecta.

ELEGANS in primis adagium extat apud M. Tullium in epistolis ad Atticum : Ea multa, inquit, imò omnia, quorũ κεφάλαιον ne quid inter cęsa & porrecta, vt aiunt, oneris mihi addatur, aut temporis. Videtur significare cunctationem, & ancipitem hęsitationem, ac velut interuallũ illud, inter omittendum, quod cęptum est, & incipiendum quod nouari oportet. Sumptum est autem è prisco auspiciorum ritu, in quibus inter cæsa & porrecta sacerdos ceremonias quasdam agebat, quemadmodum testatur M. Varro libro De lingua Latina secundo. Nã flamen Dialis, inquit, auspicatur vindemiã, & vt iussit vinum legere, agna Ioui facit, inter cuius exta cęsa & porrecta flamen prorsus vinum legit. Porrò quòd exta cæsa prorogationem temporis apud veteres significauerint, declarat Cicero libro De diuinatione secundo: Quid enim, inquiens, habet aruspex, cur pulmo incisus etiam in bonis extis dirimat tempus, & proferat diem ?

Pensum soluere.

PENSUM persoluere, est tuas implere parteis, debitoq; perfungi officio. Translatum à lanificio muliebri, in quo singulis certum lanę pondus in opus distribuebatur. Plautus in Persa : Pensum meum, quod datum est, confeci. Idem in Bacchidibus : Ego pensum meum lepidem accurabo. Et M. Tullius libro De oratore tertio : Nuc ad reliqua progrediar, meque ad meum munus, pensumq; reuocabo. Varro De re rustica : Nos nostrum pẽsum absoluimus. Hieronymus ad Rusticum : Et operis tui pensa persoluas. Verum quò longius erit detorta metaphora, hoc erit adagium venustius. Veluti si ad sermonem, ad studium, ad officium, aut alias animi res referatur.

Ne per somnium quidem.

Οὐδ᾽ ὄναρ, id est, Ne in somnio quidem, Grecis prouerbialiter dictum est, pro eo quod est, nulla ratione, nullo tempore. Alioqui nemo ferè tam omni felicitate destitutus, quin aliquando per quietem vel somniet letiora quæpiam. Lucianus ἐν τῷ περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων, οὐδ᾽ ὄναρ λευκοῦ ποτε ἄρτου ἐμφορηθείς. id est, Ne per somnium quidẽ vnquam albo pane satiatus. Idem vsurpauit in Gallo, quum ait, regibus ne per somniũ quidem aliqua re iucunda frui licere: ὑφ᾽ ἂν οὐδ᾽ ὄναρ ἀπολαῦσαί τινος ἡδέως ἐγγίνεται. Rursus περὶ τοῦ ἠλέκτρου, ᾀδόντων δὲ ἡδὺ, καὶ οἷον σὺ φῂς, οὐδ᾽ ὄναρ ἀκηκόαμεν. id est, Porrò suauiter canentes, & eo modo quo tu prędicas, ne per somnium quidem audiuimus. Huc eleganter adlusit Theocritus ἐν βουκολίσκῳ, apud quem Eunica puella ciuilis, rusticum, basium dare conantem, ab se repellit, dicens tãtum abesse, vt illi datura sit basium vt hoc ne per somnium quidem oporteat sperare. Carmen sic habet:

- Ἔῤῥ᾽ ἀπ᾽ ἐμεῖο.
Βουκόλος ὢν μ᾽ ἐθέλεις κύσαι, τάλαν οὐ μεμάθηκα
Ἀγροίκως φιλέειν, ἀλλ᾽ ἀστικὰ χείλεα θλίβειν.
Μή τύγε μευ κύσῃς τὸ καλὸν στόμα, μηδ᾽ ἐν ὀνείροις. id est,
- Aufer te hinc procul, inquit malam rem,
Tu mihi suauiolum dare vis homo rusticus ? atqui
O miser haud didici dare basia agrestibus vnquam.
Sed magis vrbanis soleo oscula figere labris.
Non mihi tú nitidum os labris sordentibus vnquam
Contigeris, nec per somnum.

Vtitur eodem & M. Tullius in Epistolis ad Atticum : πολιτικὸς ἀνήρ, οὐδ᾽ ὄναρ quisquam inueniri potest. Theocritus in Megara Herculis vxore, τὸ δ᾽ οὐδ᾽ ὄναρ, ἔκλυεν ἄλλῳ. id est, Quod alii ne per somnum quidem accidit. Galenus περὶ φυσικῶν δυνάμεων. lib. 2. καὶ ταῦτα οὐκ ἐχρῆν ἀγνοεῖν τὸν ἐρασίστρατον, εἴπερ κᾂν κατ᾽ ὄναρ ποτὲ τοῖς ἐκ τοῦ περιπάτου συνέτυχεν. id est, Atque hęc oportebat non esse ignota Erasistrato, si modo vel in somnis vnquam illi cum Peripateticis incidisset consuetudo. Solent autem vel extremę sortis homines aliquando magnifica quędã somniare, quemadmodum apud Lucianum Micyllus, qui per somnium opulentissimus, experrectus, cerdo quispiam erat Iro pene pauperior, Nam somniare sperandi genus

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

est. Vnde & Virgilius in Bucolicis, spes inanes amantum somnia vocat:

-An qui amant, ipsi sibi somnia fingunt?

Huc respexit & Flaccus in Satyris, cum ait:

Cum te seruitio longo curaq; leuarit,
Et certũ vigilans quartæ sit partis Vlysses.
Audieris hæres.

Itaq; ne per somnium quidẽ perinde valet, quasi dicas quod ne sperare quidem audeas Plutarchus in libello, quem scripsit aduersus Stoicos, adagium extulit paullo diuersius, ὧν οὐδ᾽ ὀνείρατα λαβεῖν μᾶλλον ἐστὶ παρὰ τὰς κοινὰς ἐννοίας. id est, quorum ne somnia quidem magis capere licet extra cõmunes cogitationes. Diuus Chrysostomus aduersus Iudæos concione tertia sic extulit, οὐδ᾽ ὡς ὄναρ.

Per nebulam, per caliginem, per somnium.

QVARVM rerum ambiguam quandam, ac tenuem, peneq; euanidam memoriam, aut intelligentiam obtinemus, eas res per nebulam recordari, per somnium meminisse, per caliginem videre, prouerbio dicimus. Vt quæ pueli vidimus, senes quasi per somnium recordamur, vix tenuibus quibusdam simulacris rerum inhęrentibus animo nostro, qualis est fermè vulgarium insomniorum memoria. Porrò quod per mediam nebulam intuemur, eius confusam duntaxat imaginem, ac velut vmbram incertam aspicimus, Cuiusmodi sunt quæ per caliginem, cernuntur in tenebris. Hinc igitur ducta metaphora. Huiusmodi sermonis formę frequenter obuiæ sunt apud scriptores. Plautus in Pseudolo: Sunt quæ te volumus percontari, quæ quasi per nebulam nosmet scimus atq; audiuimus. Idem in Captiuis duobus: In memoriam regredior audisse me quasi per nebulam. M. Tullius libro De finibus quinto: In infirma ætate, imbecillaq; mente, vis naturæ per caliginem cernitur. Plato De legibus lib. 7. ἃ δὴ λέγω, δηλῶσαι πειρατέον οἷον δείγματα ἐξενεγκόντα εἰς φῶς. νῦν γὰρ λεγομένοις ἔοικε κατά τι σκότος. id est, Cæterũ quę dico, conandum est, vt velut exẽplis in lucem prolatis reddamus perspicua. Nam hęc videntur similia iis, quę dicuntur per caliginẽ quandã. Eodem in lib. legitur καθ᾽ ὕπνον, i. per somnum, siue in somnis.

De asini prospectu.

Ὄνου παρακύψεως, i. De asini prospectu. Vetus adagium dici solitum in eos, qui ridendo titulo quempiam calumniantur, aut de friuolis rebus aliquem in ius vocãt. Euentus, qui fabulę prębuit occasionem, variè narratur ab auctoribus. Quidam huiusmodi quędam memorant: Figulus quispiam varias auium formas finxerat, easq; in officina collocatas habebat. At asinus quidam, in obseruantius sequente agasone, inserto per officinę fenestellam capite, pariter & aues, & reliqua vasa deiecit, cõminuitq; Is cuius erat officina, agasonem in ius vocat. Quumque rogaretur ab omnibus, quanam de re litem moueret: de asini, inquit, prospectu. Alii aues non fictiles, sed veras fuisse volunt, quę asino, sicuti dictum est, per fenestram immittente caput, disturbatę perticam ruperunt, reliquaq; vasa subuerterunt. Reliqua fabulæ vtcumq; conueniunt. Lucianus in asino suo parœmiam hanc fingit ex se natã, quòd dum asinus conaretur obliquato capite per fenestram prospicere quid ageretur, tum sese, tum dominos suos prodidit. Eamq; rem magno omnium risu exceptã, in adagionem abiisse, ἐξ ὄνου παρακύψεως, id est, ex asini prospectu. Porrò iuxta Luciani sententiam magis quadrabit in eos qui stoliditate sua, dum inepte student dissimulare, ridiculè produntur. Hunc Luciani locũ ęmulans Apuleius in nono Metamorphoseos suę libro, scribit ad hunc modum: Qua contentione, & clamoso strepitu cognito, curiosus alioqui & inquieta pcacitate pręditus asinus, dũ obliquata ceruice per quãdam fenestrulam, quidnam sibi vellet tumultus ille, prospicere gestio, vnus è commilitonibus, casu fortuito conlimatis oculis ad vmbram meam, cunctos testatur in coram. Magnus denique continuo clamor exortus est. Et emersis protinus scalis, iniecta manu quidam me veluti captiuum detrahunt, iamq; omni sublata cunctatione, scrupulosius contemplantes singula, cista etiam illa reuelata repertum, productumq; & oblatũ magistratibus miserum hortulanũ, pęnas scilicet pensurum, in publicum deducunt carcerem, summoq; risu de meo prospectu cauillari non desinunt. Vnde etiam de prospectu, & vmbra asini, natum est frequens prouerbium. Hactenus Apuleius.

Suo ipsius indicio perijt sorex.

CVI confine est illud Terentianũ ex Eunucho:

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

cho, Egomet meo indicio miser quasi sorex hodie perii. Verba sunt Parmenonis, q̃d delusus à Pythia ꝑdiderat se seni. Donatus admonet esse prouerbiũ in eos, q̃ suapte voce prodũtur. Atq; hinc existimat ductam esse metaphoram, quod soricum proprium sit vel stridere clarius, quam mures, vel strepere magis cum obrodunt friuola, ad quam vocem multi se intendentes, quãuis p tenebras noctis transfigunt eos. Vsurpat hoc adagium diuus Aurelius Augustinus in primo De ordine libro erga suum Licentium, qui dum pulsata tabula, soricẽ strepitu absterret, ipse sese prodebat Augustino quod vigilaret. Adlusit eodem Origenes homilia in Genesim tertia, Sed videbor, inquit, ipse meis indiciis captus.

Induitiis me leonis exuuium.

Ἐνδύετέ μοι τὴν λεοντῆν, id est, Induitis me leonis exuuium. In eos dici solitum, qui suscipiunt negocium maius facultate, quique se magnificentius gerunt, quàm pro sua conditione. Quidam ab Hercule sumptum putant, cuius hic ornatus erat, vt leonis exuuio tegeretur, deinde altera manu clauam, alterea gestaret arcum, atque hoc ornatu descendit ad inferos, Cerberum extracturus. Huc adludens Aristophanes in Ranis, Bacchum fingit, Herculis instar, leonis exuuio clauaque instructum, ad inferos descendere parantem, vt Euripidem cum Aeschylo certantem audiret. ridetur autem ab Hercule, quod id gestaminis neutiquam illum deceret, vt pote mollẽ & effœminatum. Eodem pertinet quod Menippus ille Lucianicus eodem ornatu se ab inferis redisse adsimulat. Nihil autem prohibet, quo minus prouerbium ad apologũ illum referatur, cuius meminit Lucianus in Piscatore: Apud Cumanos asinus quispiam pertesus seruitutem, abrupto loro in syluam aufugerat. Illic forte repertum leonis exuuium corpori applicabat suo. Atq; ita pro leone se gerebat, homines pariter ac feras voce, caudaque territans. Nam Cumani leonem ignorant. Ad hunc igit' modum regnabat aliquãdiu personatus hic asinus, pro leone immani habitus, ac formidatus. Donec hospes quispiam Cumas profectus, qui sæpenumero uiderat & leonẽ, & asinũ, atque ob id non erat difficile dignoscere, aurium prominentum indicio, neque non aliis quibusdã coniecturis asinũ esse deprehendit, ac probe fustigatum reduxit, dominoque agnoscenti reddidit. Interim autem risum non mediocrem concitabat omnibus Cumanis asinus iã agnitus, quos dudum creditus leo, metu propemodum examinauerat. Cumanos autem hic appellat, non qui sunt in Italia, sed qui sunt in Aeolide supra Lesbum. Nam & Lesbii & Cumani notati sunt stoliditatis, vt indicat Stephanus. Vsurpat hoc adagium Socrates Platonicus in Cratylo, negans oportere deterreri sese magnitudine disputationis institutæ, postea quam semel leonis pellem esset indutus. Lucianus in Pseudologista: οὐδὲ δεῖ τινος, τοῦ ἀποδύσοντος τὴν λεοντῆν, ὡς φανερὸς γένοιο, κανθήλιος ὤν, εἰ μή τις ἄρα ἐξ ὑπερβορέων ἄρτι ἐς ἡμᾶς ἥκοι, ἢ ἐς τοσοῦτον κυμαῖος εἴη, ὡς μὴ ἰδὼν εὐθὺς εἰδέναι ὄνων ἁπάντων ὑβριστότατόν σε ὄντα, μὴ περιμείνας ὀγκομένου προσέτι ἀκούειν, i. Nec opus est quopiã, qui tibi leonis exuuiũ detrahat, quo palam fiat te Canthelium esse, nisi quis sane ab ipsis Hyperboreis hospes modo ad nos aduenerit, aut vsq; adeo Cumanus sit, vt qui viderit, nõ protinus intelligat te asinorũ omnium asinũ ferocissimum esse, aut expectet, vt te præterea rudentem audiat. Eusebius Cæsariensis aduersus Hieroclem, οἰχήσεται μὲν ἡμῖν φιλόσοφος, ὄνος δὲ τῇ τοῦ λέοντος ἐπικρυπτόμενος δέρει. id est, Abibit nobis quidem philosophus, cęterum asinus leonis intectus pelle. Demutauit nonnihil de prouerbio Lucianus in Philopseude, cum ait: τοσοῦτον χρόνον ἐλελήθει με, ὑπὸ τῇ λεοντῇ, γελοῖόν τινα πίθηκον περιστέλλων. id est, Tantum temporis non animaduerti eum sub leonis exuuio ridiculam quandam simiam tectam habere.

Midas auriculas asini.

Μίδας ὄνου ὦτα, id est, Midas auriculas asini. Refertur à Diogeniano. Natũ à fabula notissima Midæ regis Phrygiæ, cui Phœbus, quod stolide Panem canentem sibi prætulisset, asininas affixit auriculas. Quas cum diu mitra occuluisset, tandẽ à tonsore animaduersum est, ac prolatum in vulgus. Porrò adagium recte dicetur, vel in stolidos & crassis auribus, pinguique iudicio homines. Vel in tyrannos, quibus cum aures sint asininarum instar longę, procul etiam audiunt, velut auscultatoribus dimissis, qui

qui audita referant. Quos Plutarchus in libro De curiositate, ὠτακουστὰς appellat, & προσαγωγίδας. Eoq; Lucianus in libello cui titulus: Non esse facile credendum delatoribus, calumniæ depingens imaginē Midæ aures illi tribuit, propter studium subauscultandi, captandiq; quid alii rerum faciant: ἐν δεξιᾷ τὶς ἀνὴρ κάθηται τὰ ὦτα παμμεγέθη ἔχων, μικροῦ δεῖν τοῖς τοῦ μίδου προσεοικότα. id est, Ad dexteram uir quispiam sedet, auriculis maximis, quales ferme Midæ fuerunt. Aristophanes in Pluto:

Μίδας μὲν οὖν ἦν ὦτ' ὄνου λάβητε. id est,
Midas quidē itaq; si asini aures sumatis.

Quo loco interpres admonet prouerbii de auriculis asininis, eiusque commenti uarias allegat causas. Quosdam auctores esse, Midam hunc ob contemptum aliquando uituperatumq; Bacchi numen, in asinum fuisse conuersum. Alii narrant, cum aliquando præteriret asinos huius dei, atque eos affecisset iniuria, iratum Bacchum, Midæ auriculas asininas addidisse. Sunt qui dicant huic aures natura prælongas fuisse, & asininarum instar prominentes, atque hinc fabulę iocum ortum esse. Quanquam pluribus placet, hac allegoria significatum, Midā vtpote tyrannū Corycæos, ac subauscultatores dimittere solitū, per quos quæcunque per omnem regionem vel fierēt, vel dicerentur, cognosceret, nimirum illis vtēs aurium vice. Proinde cum vulgus admiraretur, ab illo resciri etiā ea, quæ clam ac procul fierent, occasionem fabulæ dederunt, vt Midas diceret auriculas asini habere: vel qđ nullū aliud animal acrius audiat, q̄ asinus, excepto mure: vel quod aures habeat omnium longissimas. Persius:

Auriculas asini quis non habet?
Ferunt nonnulli primum à poeta scriptū fuisse:
Auriculas asini Mida rex habet.
Deinde metu Cæsaris scripturam mutasse, quis non habet.

Hinc illæ lachrymæ.

Ex Andria Terētiana per adlusionem prouerbialiter vsurpatum videtur ab Horatio: Hinc illæ lachrymę. Vsurpauit ad hūc modum M. Tullius in actione pro M. Cęlio: Hinc illæ lachrymæ, nimirum & hæc causa est horum omnium scelerum atque criminum. Dicetur autem de rei causa aliquandiu dissimulata, quæ vere tandem deprehendatur. Sumuntur autem frequenter id genus adlusiones à claris auctoribus & in prouerbii vicem trasferuntur, etiam si nulla figura prouerbialis adsit. Quod genus illud ex Homero sæpius iteratum in Epistolis Ciceronis ad Atticum, αἰδέομαι Τρῶας, id est, Vereor Troianos.

Hæc Helena.

Non dissimili figura dixit Lucianus in Eunucho, Αὕτη κῶ παμφίλε Ἑλένη, ὑπὲρ ἧς ἐμονομάχουν. id est, Hæc ipsa erat Helena, pro qua digladiabantur. Loquitur autem de duobus peripateticis, mercedis ac lucri cupiditate turpiter apud iudices contendentibus. Adlusit ad monomachiam, id est, singulare certamen, quod inter Menelaum & Paridem factum describit Homerus Iliadis libro tertio.

Ebur atramento candefacere.

Ebur atramento candefacere, est genuinæ formæ, cultum atque ornatum externum inducere, quo decus illud natiuum obscuretur magis, quàm illustretur. Proinde lena Plautina puellæ naturali forma præditæ, tamen cerussam ad oblinendas malas postulāti: Vna, inquit, opera ebur atramento candefacere postules. Propterea quòd omne lenocinium rebus natura pulchris dehonestamentum adferat, non venustatem. Veluti si quis veritatem, qua nihil est pulchrius, rhetorum pigmentis conetur exornare. Porrò quemadmodum cerussa ad candorem conciliandum adhiberi consueuit, itidem purpurissa ad tingendas rubore malas. Simili forma dixit in Mostellaria: Noua pictura interpollare vis opus lepidissimum.

Syncerum vas incrustare.

Eodem ferme pertinet Horatiana metaphora, quæ in sermonum lib. primo legitur, Satyra 3.

At nos virtutes ipsas inuertimus, atq;
Syncerum cupimus vas incrustare.

Hoc est, quæ per se recta sunt, ea nominibus alienis impositis deprauamus, atq; obtegimus. Quanquam potest & ad superiorem sententiam eleganter accomodari: hoc est cum rebus per se decentibus tectorium inducimus, quod tegat & obscuret natiuum decus, non augeat.

Pulchro-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Pulchrorum etiam autumnus pulcher eſt.

Τῶν καλῶν καὶ ὀπώρη καλή, id eſt, Pulchrorum, etiam autumnus pulcher. Metaphora prouerbialii nata ex Archelai apophthegmate, ab eo dictum Plutarchus refert Euripidem, qui iam pubeſcentem, atque exoletum Agathonem in conuiuio ſuauiabatur. Non abludit ab illo Homerico, quod alio reddemus loco, ἐκ τῆς καλάμης γινώσκοιν, id eſt, E culmo cognoſcere. Vernis enim menſibus nihil non tenerum, ac nitidum, cum omnia adhuc in flore, aut in herba ſunt. Cæterum autumni tempore poſtea quam iam in culmos, aut caulem excreuerunt, horridiora videntur. Quadrat igitur in ea, quæ cum natura ſint egregia, ne tum quidem faſtidienda videntur, cum maturuerunt. Alioqui nihil fere tam fœdum, quod non aliquando niteat ætate. Dicetur non ineleganter & in hos, qui belle portant ætatem.

Magnorum fluminum nauigabiles fontes.

SIMILI metaphora videtur dictum & illud, quod refert, ac notat Fabius in octauo Inſtitutionum libro: Magnorum fluminum nauigabiles fontes ſunt. Eam ſententiam ait ſe iuuene decantatam fuiſſe. Significat autem præpotentium quantulacunq;, plus pollere, quàm vniuerſas tenuiū opes. Cæterum notat Fabius hoc ſententiarum genus, quòd palam falſæ videantur.

Generoſioris arboris ſtatim planta cum fructu eſt.

SIMILIMAM huic eodem loco ſubiicit: Generoſioris arboris ſtatim planta cum fructu eſt. Quo quidem id innui videtur, egregia beneq; nata ingenia, ſtatim matureſcere, & ad frugem peruenire. Taxat Fabius & hoc ſententiæ genus. Nobis tamen viſum eſt in adagiorum catalogum has quoq; referre, quod vulgo celebres fuiſſe teſtatur, & impudentior hyperbole, ſicut paullo ſuperius dictum eſt, nō reiicitur ab hoc genere.

Cornicum oculos configere.

M. TVLLIVS in oratione pro Muræna ſcribit ad hunc modum: Deinde etiam ſi quid apud maiores noſtros fuit in iſto ſtudio admirationis, id enunciatis veſtris myſteriis, totum eſt contemptum & adiectum. Poſſet agi lege nec ne, pauci quondam ſciebant. Faſtos enim vulgo non habebant. Erāt in magna potentia qui cōſulabantur, à quibus etiam dies tanquam à Chaldæis petebantur. Inuentus eſt ſcriba quidam Cn. Flauius, qui cornicum oculos confixerit, & ſingulis diebus ediſcendos faſtos populo propoſuerit, & ab ipſis iureconſultis, eorum ſapientiam compilarit. Itaq; irati illi, quod ſunt veriti, ne dierum ratione peruulgata & cognita, ſine ſua opera lege poſſet agi, notas quaſdam compoſuerunt, vt omnibus in rebus ipſi intereſſent. Idem in actione pro L. Flacco; Hic Hercule cornici oculum, vt dicitur: nam hunc Hermippum hominē eruditum, ciuem ſuum, cui debebat eſſe notiſſimus, percuſſit. Porrò prouerbium natū ſit ex apologo quopiam, an ex euentu, an ex metaphora ſumptum, non ſatis liquet. Vndecnnque fluxerit, perinde valere videtur, cornicum oculos configere, quaſi dicas, nouo quodam inuento veterum eruditionem obſcurare, efficereque vt ſuperiores nihil ſciſſe, nihil vidiſſe videantur. Effertur autē per ironiam. Nec admodum diuerſe vſurpauit Macrobius libro Saturnalium ſeptimo: Et quia inquiens, his loquendi labyrinthis nos impares fatemur, age Vecti, hortemur Euſtachium, vt recepta contraria diſputatione, quidquid pro vario cibo dici poteſt, velit communicare nobiſcum: vt ſuis telis lingua violenta ſuccumbat, & Græcus Græco eripiat hunc plauſum, tanquam cornix cornici oculos effodiat. Hactenus Macrobius. Illud non ab re fuerit admonere lectorem, vt etiam atque etiam conſideret, num cornicum viuacitas & concordia huic adagioni locum fecerit. Siquidem cornix antiquitus Concordiæ ſymbolum erat. Eiuſdem viuacitas etiam Græco prouerbio celebrata eſt. Vt is videatur cornicum oculos velle configere, quiſquis ea, quæ antiquitas magno cō ſenſu approbauit, damnare ac re cindere conetur. Nec admodum abſurdum, ſi quis in hunc modum accipiat, vt dicatur oculos cornicum configere, qui perſpicaciſſimis oculatiſſimisque viſum adimat, offundatq; tenebras: aut rem ipſiſſimam acu, quod aiūt, tangat, tantus videlicet artifex, vt non ſolū ſcopum, aut auem, verum & ipſos oculos iaculo feriat.

Gladiatorio animo.

PROVERBII ſpeciem habet quod legimus

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

mus in Phormione Terentiana: Hem gladiatorio animo ad me affectant viam. Quo ſignificatur, ita tendi ad nocendum alteri, vt id cum proprio etiam periculo tẽtetur, animo pertinaci, paratoq; vel perdere, vel perire. Nam gladiatori compoſito ad certamen hæc pugnæ propoſita ſors eſt, aut occidere, ſi occupauerit, aut occumbere, ſi ceſſauerit. Ariſtoteles audaciam huiuſmodi, cum propriæ ſalutis cõtemptu coniunctã, Celticam appellat.

Fruſto panis.

FRVSTO panis, pro re quantumlibet puſilla, ac vili, noſtris quoque temporibus vulgo dictitant. M. Cato in oratione quadam M. Cœlio vilitatem opprobrans, non loquendi tantum, verum etiam tacendi: Fruſto, inquit, panis conduci poteſt, vel vti taceat, vel vti loquatur. Citatur locus ab A. Gellio Noctibus Atticis. Videtur hyperbole ſumpta, vel à canibus, quos fruſto panis inuitare ſolemus, vel à mendicis.

Quem mater amictum dedit obſeruare.

QVEM mater amictum dedit obſeruare, pro eo, quod eſt pueriliter ex alieno pręſcripto viuere, legitur apud Quintilianum libro 5. Nam quid, inquit, illa miſerius lege, veluti præformatas infantibus litteras proſequentium, & vt Gręci dicere ſolẽt, quem mater amictum dedit ſollicite cuſtodientium? Quibus ex Fabii verbis apparet, Gręcis in prouerbio fuiſſe. Vſurpat autem & indicat adagium Lucianus in Nigrino: καὶ πόθεν ὁ ταὼς οὗτος. καὶ τάχα τῆς μητρὸς ἐστὶν αὐτοῦ. id eſt, Et vnde hic pauo. Atq; fortaſſis materna veſtis eſt. Dicuntur hęc ſcommata in eum, qui verſi colore veſte amictus aduenerat. Plutarchus in cõmentario de Fortuna Alexãdri, δίχην νηπίου παιδὸς, φυλάττοντα τὴν περιβολὴν, ἣν ἡ πάτριος αὐτῷ συνήθεια καθάπερ τιτθὴ περιέθηκε. id eſt, More puſilli pueri ſeruantem amictum, quem illi patrię conſuetudo veluti nutrix addiderat. Quin hoc ipſum, quo nihil iam tritius, Ex præſcripto viuere, prouerbiali metaphora dictum apparet, tracta videlicet à pueris, quibus, vt inquit Plato, ἐν τῇ γραφίδι, id eſt, in tabula graphiaria doctor exemplar præſcribit, quod imitantes, litterarum notulas cõſueſcant effingere. Hoc imitationis genus velut addictum, ac ſeruile ridet Horatius.

O imitatores ſeruum pecus, vt mihi ſæpe
Riſum, ſæpe iocũ, veſtri mouere tumultꝰ.

Et Fabius nihil putat ad bene dicendum, inutilius, quàm ita ſeruire præceptis artis, vt non auſis digitum latum ab illis diſcedere, ſi quando cauſæ ratio poſtulabit.

Quid diſtent æra lupinis.

PROVERBII faciem habet, quod eſt apud Horatium in Epiſtol.

Nec tamen ignorat, quid diſtent æra lupinis.

Id eſt: nouit diſcrimen rerum vilium & precioſarum. Agit autem Horatius de iis, qui beneficia non ita cõferunt in quoſuis, velut abiiciant, ſed ita collocant, vt expendant & eius meritum ac dignitatẽ cui præſtant, & preciũ muneris quod largiuntur. Porrò lupini vilitatem prouerbialiter notauit & Iuuenalis:

Tunicam mihi malo lupini,
Quàm ſi me toto laudet vicinia pago.

Notat & Lucianus in libello De mercede ſeruientibus, cum rogat num vſque adeo defuerit lupini, & aquæ fontanæ copia, vt in eam ſeſe coniiceret ſeruitutem.

Me mortuo terra miſceatur incendio.

EXTAT Græcus ſenarius παροιμιώδης apud Suetonium Trãquillum in vita Neronis:

Ἐμοῦ θανόντος γαῖα μιχθήτω πυρί. id eſt,
Me mortuo conflagret humus incendiis.

Quòd cum à quodam ſermone communi diceretur: Nero reſpondens, Imò, inquit, ἐμοῦ ζῶντος, id eſt, Me viuo, adludens ad vrbis incendiũ, quod paullo poſt effecit. Meminit huius prouerbii M. Tullius lib. De finibus bonorum tertio: Quoniamq; illa vox inhumana & ſcelerata dicitur eorum, q negant ſe recuſare, quo minus ipſis mortuis, terrarum omnium deflagratio conſequatur, quod vulgari quodam verſu Græco pronunciare ſolent. Item Seneca lib. De clementia ſecundo, cum dicit, multas voces magnas, ſed deteſtabiles, in vitam humanam perueniſſe, celebreſque vulgo fieri, vt illam, Oderint dum metuãt, Cui, inquit, Græcus verſus ſimilis eſt, qui ſe mortuo terram miſceri ignibus iubet.

Mare cœlo miſcere.

MARE cœlo miſcere. Prouerbialis hyperbole eſt, pro eo quod eſt, omnia perturbare, nihilq;

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

nihilq; non facere. T. Liuius: Quid est, q̄d cœlo terram, terræ cœlum misceant? Idem alibi: Quid tandem est, cur, cœlum ac terras misceant? Iuuenalis:

- Clames licet, & mare cœlo
Confundas, homo sum.

Lucianus in dialogo Promethei & Mercurii: τὶ οὖν διὰ τοῦτο ἐχρῆν τό τοῦ λόγου, τῇ γῇ τὸν οὐρανὸν ἀναμεμῖχθαι; id est: Quid igitur oportebat ea gratia, terræ, Quod dici solet, miscere cœlum? Vergilius in quinto, de Iunone omnia tentante:

- Maria omnia cœlo Miscuit.

Idem paulo diuersius in duodecimo,

- Non si tellurem effundat in vndas
Diluuio miscẽs, cœlũve in tartara soluat.

Aristophanes in Lysistrata, non dissimili figura dixit:

- Τὰ δ᾽ ὑπέρτερα νέρτερα θήσει
Ζεὺς ὑψιβρεμέτης. id est,
- Quin & supera infera reddet
Iuppiter altifremus.

Plutarchus in uita Romuli sic usurpat, vt cœlum terræ misceant, Qui ex hominibus deos, ex diis homines faciunt, & quæ sunt hominum fabulãtur de diis: ἀπογνῶναι μὲν οὖν παντάπασι τὴν θειότητα τῆς ἀρετῆς ἀρρόσιον ἀγγεννὲς, οὐρανῷ δὲ μιγνύειν γῆν ἀβέλτερον. i. In totum abnegare diuinitatem uirtutis, impium est & ingenerosum, cæterum cœlo miscere terram, stuporis est.

Miscebis sacra prophanis.

CONSIMILI figura dixit Horatius:

- Miscebis sacra prophanis.

Id est: Nihil non facies. Item confundens fasque nefasque. Apud ueteres multum erat discriminis inter res hominum, ac res deorum, adeo vt Homerus etiam vocabula discernat, quibus Dii consueuerunt uti, à vocibus humanis. Et Pythagoras à quibusdam iusserit abstineri quòd numinibus essent consecrata. Vnde qui nihil habent pensi, quique nihil non audent, miscent sacra prophanis.

Omnium horarum homo.

QVI seriis pariter ac iocis esset accommodatus, & qui cum assidue libeat conuiuere, eum ueteres omnium horarum hominẽ appellabant. Atque ita vocatum Asinium Pollionem, auctor est Fabius. Apud Suetonium Tiberius duos quosdam combibones suos, iucundissimos & omnium horarum amicos profiteri solet, etiam codicillis. Eiusmodi amicum eleganter simul, & graphice depinxit Ennius, sub persona Gemini Seruilii Carmen quanquam extat apud Aulum Gellium noctium Atticarũ libro duodecimo, cap. 4. tamen non grauabimur adscribere:

Hocce loquutus, vocat quicum bene sæpę libenter
Mensam, semonesq; suos, rerumq; suarum
Comiter impertit, magna cum lapsa diei
Pars foret, è summis rebus, paruisque gerundis
Parte fuisset de paruis, summisq; gerundis
Consilio, induforo, lato, sanctoq; senatu.
Cui res audacter magnas, paruasq; iocũq;
Eloqueret: quæ tincta malis, & quæ bona dictu
Euomeret, si quid vellet, tutoque locaret.
Quocum multa volup, ac gaudia, clamq;, palamque
Ingenium, cui nulla malum sñia suadet,
Vt faceret facinus leuis, haud malus, idẽ
Doctus, fidelis, suauis homo, facundus, suoque
Contentus atque beatus, scitus, secuuda loquens, in
Tempore commodus, & verborum vir paucorum.
Multa tenens antiqua, sepulta, & sæpe vetustas
Quæ facit, & mores, veteresque, nouosq; tenentem.
Multorũ veterũ leges, diuũq; hominũq;
Prudentem, qui multa loquive, tacereve possit.

Talis & inter philosophos fuisse traditur Aristippus: qui Dionysii iussu cum cæteris nec in fęminea purpura saltare detrectauit, Platone recusante, addẽs vel in Bacchanalibus oportere pudicũ esse. Hinc Horatius:

Omnis Aristippum decuit color.

Contrà qui suis quibusdam sunt moribus, neq; faciles ad cuiusuis hominis cõuictũ, perpaucorum hominũ homines dicuntur, vt apud Terentium. Apud Horatium autẽ communi sensu caret, inquimus.

Veritatis simplex oratio.

REFERTVR in Diogeniani collectaneis hoc adagium. Extat autem in Phęnissis Euripidis, ad hunc modum.

Ἁπλοῦς

Ἁπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ,
Κοὐ ποικίλων δεῖ τἄνδιχ' ἑρμηνευμάτων,
Ἔχει γὰρ αὐτὴ καιρόν, ὁ δ' ἄδικος λόγος
Νοσῶν ἐν αὐτῷ, φαρμάκων δεῖται σοφῶν. i.
Nam veritatis sueuit esse oratio
Simplex, vafris nec est egens ambagibus
Interpretum, siquidē ipsa per se congruit,
At sermo iniquus, quia per se sit morbid⁹,
Medicamenta exquisita deposcit sibi.

Citatur à Seneca epistola 49. Nā, vt ille ait tragicus: veritatis simplex oratio est. Prouerbiū vsurpabitur, vel in rhetores ac poetas, qui mendacia verborum lenociniis fucare solēt. Vel in blandiloquos, qui ꝙ non ex animo dicant, solent accuratius adornare sermonem, ac veros affectus hoc diligentius imitari verbis, quò magis vacant affectibus:

Vt qui conducti plorant in funere, dicūt
Ac faciūt prope plura dolētib⁹ ex animo:

Cum interim simplex illa rustica naq; veritas, negligat id genus orationis fucos: Τὰ σῦκα σῦκα, τὴν σκάφην σκάφην. i. Ficus ficus, ligonem ligonem appellans. Vel in astrologos, qui vaticina sua verbis ambiguis efferunt, ne queat deprehendi, sitq; rima quæpiam, per quàm elabātur. Denique in eos, qui perplexe loquuntur, dum verum dissimulant. Nam hoc indicio sæpenumero deprehenditur vanitas, velut in Eunucho Terentiana:

Pergin' scelesta mecum perplexe loqui?
Scio, nescio, abiit, audiui, ego nō adfui,
Nō tu isthuc mihi dictura aperte es, quicquid est?

Tunica pallio propior est.

APVD Plautum in Trinummo legitur allegoria prouerbialis: Tunica pallio propior est. Quo significatum ex amicis nos aliis, atque aliis magis esse deuinctos, neq; parem omnium habendam esse rationem. Apud veteres primum in officio locum habebant parentes, proximum pupilli nostræ fidei crediti, tertium clientes, quartum hospites, quintum cognati & affines, vt indicat Gellius libro quinto, cap. 13. Præterea quædam negocia propius aliis ad nos pertinere. Pallium extrema vestis apud Græcos, quemadmodum apud Romanos toga. Tunica toga tegebatur, vt frequenter apud Homerum, χλαῖναι καὶ χιτῶνες, simul nominantur.

Genu sura propius.

Γόνυ κνήμης ἔγγιον, id est, Genu sura propius. qui Græcas parœmias collegerunt, aiunt, hoc adagium ex euentu quodam esse natū. Quum in prælio quidam conspiceret duos amicos, pariter de vita periclitantes, fratrē & consobrinum, neq; posset vtrique simul ferre suppetias, omisso consobrino fratrem defendit, atque hanc interim sententiam pronunciauit, quę postea transierit in prouerbium, γόνυ κνήμης ἔγγιον. Id refertur ab Aristotele lib. Moralium nono: Accedunt, inquit, eodem & prouerbia vniuersa, vt anima vna, & amicorum cōmunia sunt omnia, & amicitia est ęqualitas, & tibia genu propinquius. Theocritus in Idyllio, cui titulus Charites, tribuit hoc adagium viro tenaci, qui sibi viuat, neque quicquam velit impertiri amicis:

Πᾶς δ' ὑπὸ κόλπου χεῖρας ἔχων πόθεν αὔξεται ἀθρεῖ
Ἄργυρος, οὐδ' ἕνεκεν ἰὸν ἀποτρίψας τινὶ δοίη,
Ἀλλ' εὐθὺς μυθεῖται, ἀποτέρω ἢ γόνυ κνάμα,
Αὐτῷ μοί τι γένοιτο. id est,
Verum quisque sinu dextram occulit, illud & vnum
Cogitat, vnde sibi cōgesta pecunia crescat,
Nec cuiquam abstersa rubigine donet amico.
Imo statim hoc, mihi sura genu longinquior, inquit:
Ipsi malim aliquid detur mihi.

Athenæus lib. 9 eo deflexisse videtur, vt dicat de iis potius, quæ propius ad rem pertinent. Ex hoc igitur Plautus suum illud effinxisse videtur: Tunica pallio propior. Confinis est huic adagio illa Hesiodi sententia.

Μηδὲ κασιγνήτῳ ἶσον ποιεῖσθαι ἑταῖρον. i.
Sed nec germano quisquam est æquandus amicus.

Est enim inter hos, quos amamus, habendus ordo. Nihil aūt vetat, quo minus ad rē torqueatur, quod genus, si quis dicat maiorē habendā esse vitę, quàm pecunię, corporis quàm vestis, animi ꝗ corporis rationē, recte adduxerit, γόνυ κνήμης ἔγγιον.

Omnes sibi melius esse malunt, quàm alteri.

EANDEM ferme sententiam Terentius simpliciter extulit in Andria:

Verum

Verum illud verbum eſt, vulgo quod dici
ſolet,

Omnes ſibi eſſe melius malle, quã alteri.

Rurſum in eadem fabula prouerbium ad perſonam detorſit:

Heus proximus ſum egomet mihi.

Ariſtoteles lib. Moralium Eudemiorum ſeptimo, Δοκεῖ γὰρ ἐνίοις μάλιςα ἕκαςος αὐτὸς αὐτῷ φίλος. id eſt, Nonnullis enim videtur quemq; ſibi potiſſimum amicum eſſe. Idẽ Plato lib. De legibus 5. Τουτο δὲ ἐςιν ὃ λέγουσιν, ὡς φίλος αὐτῷ πᾶς ἄνθρωπος φύσει τέ ἐςι, καὶ ὀρθῶς ἔχει. id eſt, Hoc eſt autem quod aiunt, vnumquenq; natura ſibi amicum eſſe, idq́ue recte fieri. Sed Terentianam ſententiam Euripides extulit in Medea:

Ὡς πᾶς τις αὑτὸν τοῦ πέλας μᾶλλον φιλεῖ. i.

Quòd quiſque ſemet plus amico diligit.

Vel ſic:

Quòd quiſq; ſe plus atq; amicum diligit.

Rurſum in Græcarum ſententiarum collectaneis:

Φιλεῖ δ' ἑαυτοῦ πλέον οὐδεὶς οὐδένα. id eſt,

Nemo ſeipſo diligit quenquam magis.

Φίλαυτοι.

Qui ſibi vehementer placent, quique ſuis ipſorum commodis impenſe ſtudent, aliorum rebus vel neglectis, vel etiam afflictis, à Græcis eleganter φίλαυτοι vocantur. Vitium ipſum φιλαυτία dicitur. Quod appoſite circumloquens Horatius: Cæcus, inquit, amor ſui.

Id vitii Plato malorum omnium fontem
autumat.

Ariſtoteles 9. Moralium lib. ſatis indicat hanc φίλαυτου probroſam appellationem, ceu prouerbialem vulgo iactatam fuiſſe, cũ ait, homines ſui ſupra modum amantes à multitudine mala audire, quippe qui fœdo, infamiq́ue cognomine vocentur φίλαυτοι. Contra qui ſibi diſplicent putiduli vocantur. Martial.

Altera rancidula eſt, altera putidula eſt.

Eſt aũt id vitium fere inſitum, vt ſua cuiq; magis probentur quam aliena, quod tamẽ eximie videtur fuiſſe in Afris. id quod eleganter notat Galenus libro τῶν φυσικῶν δυνάμεων primo, οὕτος ἄρα δυσαπότριπτόν τι κακόν ἐςιν ἡ περὶ τὰς αἱρέσεις φιλοτιμία καὶ δυσέκνιπτον ἐν τοῖς μάλιςα καὶ ψώρας ἁπάσης δυσιατότερον. Adeo de ſectis contentio malum eſt, qđ ægre excutitur, & cũ primisineluibile, deniq; quauis ſcabie inſanabilius.

Extra telorum iactum.

Ἔξω βελῶν, id eſt, Extra telorum iactum, pro eo, quod eſt in tuto, citraq; periculũ. Tranſlatum à bellis, vbi qui nolũt feriri iaculis, longius ſemouent ſeſe, quàm vt poſſint cõtingi iactu teli, aut in loco à iaculis defenſo ſe continent. Vnde illud frequens apud hiſtoricos: Iam ad teli iactũ peruenerant. Q. Curtius lib. 3. Iam in conſpectu, ſed extra teli iactum vtraq; acies erat. Idem lib. 4. Vt extra teli iactum eſſent. Ac rurſum: Nondum ad teli iactum peruenerant. Qđ Græci dicunt ἐντὸς βελῶν. Neque vero tantũ ii dicuntur ἔξω βελῶν eſſe, qui longius abſunt, quàm vt iaculo contingi poſſint, verum etiam qui vtcunque tuti ſunt. Seneca lib. De beneficiis 7. ſimili tropo dixit extra ictum: Iniuriam Deo ſacrilegus quidem non poteſt facere, quem extra ictũ ſua diuinitas poſuit. Lucianus in Votis. ἐπισκοπεῖν ἔξω βελοῦς ὑπεραιωρούμενον. Optat quiſpiam pennas, vt è ſublimi ſpectare poſſit dimicãtes, ipſe tutus à iaculis. Idem, καὶ ἔξω ἦν βέλους. id eſt, Iamq́ue extra teli coniectũ erat Polyphemus de Vlyſſe, qui iam fugerat, vt eum Cyclops telo aſſequi nõ poſſet, Odyſſeæ K. ad finem. Idem rurſus, αἱ δὲ μοῦσαι διὰ τὶ ἄτρωτοι, καὶ ἔξω βελῶν εἰσὶν, id eſt, Cur muſus non feris, atque à tuis teli ſunt tutæ? Adluſit huc idẽ in Nigrino, καὶ καθάπερ ὁ Ζεὺς τὸν ἕκτορα ὑπεξαγαγὼν ἐμαυτὸν, ἐκ βελέων φασὶν, ἔκ τε ἀνδροκτασίης ἔκ θ' αἵματος, ἔκ τε κυδοιμοῦ, τὸ λοιπὸν οἰκουρεῖν εἱλόμην, id eſt, Quẽadmodũ Iupiter Hectorẽ ita meipſum à iaculis eximens, vt aiunt. Atque à cæde virum, atque à ſanguine, deq; tumultu, reliquum vitæ tẽpus domi ſedere deſtinabã.

Eſt autem apud Homerum Iliados ξ.

Ἐξ βελέων, μήπου τις ἐφ' ἕλκεϊ ἕλκος ἄρηται. id eſt,

Extra tela, vti ne quis vulnus forſitan addat

Ad vulnus.

Contra, quem obnoxium periculo videri volemus, hunc ἐντὸς τοῦ βέλους γενέσθαι ὑπομείναντες. i. Ne tãtiſper quidem manentes, vt intra teli iactum eſſet. Vergilius in 11.

Iamq́; intra iactũ teli progreſſus vterq;.

Poſt principia.

Eandem ferme ſententiam habet, Poſt principia. Sumptum item à bellis, in quibus

bus tutissimus locus est post principia. Siquidem in prima acie stabant hastati, in secunda principes, robustior ætas: hos sequebantur scutati omnes, maxime insignes armis; post hos triarii, & rorarii, quemadmodum indicat T. Liuius Decadis primæ, lib. 8. Itaq; nullus in acie locus tutior quã post principia. Terentius in Eunucho:

Tu hosce ĩstrue, hic ego ero post principia,
Inde omnibus signum dabo.

Erat autẽ hic locus timido nebuloni conueniens, id qđ ridens Gnatho, Illhuc, inquit, est sapere, vt hosce instruxit, ipsius sibi cauit loco. Idem hoc Pyrrhus factitauit. Donatus admonet cum vsum verbo militari. Porrò Vegetius libro De re militari secundo testatur, principales in acie milites, proprie dici principia. Sic enim ait: Antiqua ordinatione legionis exposita, principalium militum, & vt proprio verbo vtar, principiorum nomina ac dignitates secundum præsentes matriculas indicabo: Axius apud Varronem. Ego vero, vt aiunt, post principia in castris. In prouerbio, Res ad triarios rediit, plura de his comperies.

Procul à pedibus equinis.

Ἐκ τῶν ποδῶν ἱππείων, id est, Procul à pedib⁹ equinis. Etiam hodie vulgo dicitur, cum significant fugiendum esse periculum. Hac voce monere consueuerunt, vt quisque sibi caueret in certaminibus equestribus, ἔξω τῶν ποδῶν ἱππείον: id est, Extra pedes equinos. Eam deinde vulgus prouerbii vice vsurpauit.

Porro à Ioue, atque fulmine.

Πόῤῥω διὸς τε καὶ κεραυνοῦ, id est, Procul à Ioue pariter atq; à fulmine. Refertur à Diogeniano. Admonet non esse agendum cum præpotentibus, qui nutu possint perdere si quando libeat, maxime cum regibus ac tyrannis. Habent enim fulmen, si quando cõmoueantur. Porro Ioui fulmen attribuunt poetæ, & reges quidam hac effigie suos colossos fingi voluerunt, auctore Plutarcho. Citatur à Suida huiusmodi hemistichion:

Ἀλεῦ ἀπὸ μείζονος ἀνδρός. id est,
Maiorem vitato virum.

Refert & hoc à Diogeniano inter adagia. Monet autem parum esse tutum habere cõmercium cum principibus, quibus quod libuit licet, & in quos apposite dixeris illud Græcorum apophthegma: Μέγας οὖν ὁ κίνδυνος βούλεσθαι ἃ μὴ δεῖ, τὸν ἃ βούλεται ποιεῖν δυνάμενον. id est, Ingens periculũ, velle quæ non decet, eum, qui possit quicquid voluerit efficere. Huc pertinet quod Calisthenẽ admonuit Aristoteles, vt cum Alexandro, aut raro loqueretur, aut iucunda. Itẽ quod refert Plutarchus in vita Solonis: is spretus est à Crœso, ꝙ de felicitate nimiũ libere respondisset, itaque cũ Aesopus fabularũ scriptor admoneret illum, ὅτι τοῖς βασιλεῦσι δεῖ ὡς ἥκιστα ἢ ὡς ἥδιστα ὁμιλεῖν. id est, quòd cum regibus aut quam minime, aut quam iucundissime colloquendum esset: Solon retorsit dictũ hunc in modum, μὰ δία ἀλλ᾽ ὡς ἥκιστα ἢ ὡς ἄριστα, id est, non per Iouem, imo potius aut quam minime, aut quam optime. Adlusit ad prouerbium Ouidius, hoc attactus fulmine,

Viue tibi, quantũq; potes prælustria vita,
Sæuum prælustri fulmen ab arce venit.

Septem conuiuium, nouem conuicium.

SEPTEM conuiuium, nouem conuiciũ. Elegans vel ob ipsam προσονομασίαν sententia, qua significatum est, in conuiuium paucos adhibendos esse, alioqui fore tumultuosum atque insuaue. Quod significans Horatius.

Locus est, inquit, & pluribus vmbris,
Sed nimis arcta premunt olidæ conuiuia capræ.

Extabant antiquitus leges quæ præscriberent, simul et moderatum conuiuarũ numerum, & sumptus modicos. M. Terentius Varro apud Celsum cẽset conuiuas intra Gratiarum & musarum numerũ oportere consistere, ne aut plures sint septem, aut pauciores tribus. Sed hoc adagium vetat ad Musarum vsque numerum peruenire. Plinius libro vicesimooctauo, capite secundo scribit, Seruium Sulpitium commentum fuisse causam, cur ominosum esset mensam relinquere, quod illis temporibus nondum numerabantur conuiuiuæ plures quinque. Chærephon apud Athenæum lib. 6. videtur admittere conuiuas vsque ad triginta, duntaxat in nuptiis. Cæterum quibus datum erat negocium numerandi conuiuas, γυναικονόμους appellant. Refert inibi fabulam non illepidam: Parasitus cuum inuocatus venisset ad nuptias, & postremus accũberet, gynæconomi numeratus

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

meratis conuiuis, iusserunt illum abire, qd contra legẽ, super numerũ triginta sequutus esset. At ille, Numerate, inquit, denuo, à me sumentes initiũ. Hoc pacto non erat futurus supernumerarius. Refertur apud Iulium Capitolinum in vita L. Veri Imperatoris: Et notissimum quidem, inquit, eius fertur tale conuiuium, in quo primũ duodecimus accubuisse dicitur, cum sit notissimũ dictum de numero cõuiuarum, Septem conuiuium, nouem vero cõuicium. Conuicium autem dixit pro clamore, quasi conuocium. Torqueri potest ad polyphiliam, aut ad turbã rationum in argumentando, aut exemplorum in suadendo: aut etiam ad polytechniam.

Quauis in re turba confusionem parit ac molestiam.

De gradu deijcere.

PROVERBIALIS allegoria De gradu deiicere: pro eo quod est animo consternari, ac velut à statu mentis dimoueri. M. Tullius Officiorum lib. 1. Fortis vero animi est & constantis, non perturbari in rebus asperis, nec tumultuantem de gradu deiici, vt dicitur, sed prǽsentis animi vti cõsilio. Consimilis figuræ est, In gradũ reponere, quasi in pristinum locum restituere. Quintilianus institutionum lib. 4. Aut si quid titubauerint, opportuna rursus eius à quo producti sunt, interrogatione velut in gradũ reponantur. Ad eandem formam pertinẽt, Mouere loco, Deturbare gradu, Restituere in locum.

Post mala prudentior.

Μετὰ τὰ δεινὰ φρονιμώτερος. id est, Post acerba prudentior. Vbi quis suo malo fit cautior, non aliter, quàm qui gustato veneno, non prius intelligunt esse venenum, quàm noxiam eius vim sentire cœperint. Finitimum est ei, quod alibi dicetur:

Ῥεχθὲν δέ τε νήπιος ἔγνω. id est,
At nouit rẽ factam deniq; stultus. Itẽ ei:
Κλέων προμηθεύς ἐστι μετὰ τὰ πράγματα. i.
Rebus peractis est Cleon Prometheus,

Adagium recensetur in collectaneis Apostolii, quem equidẽ auctorem non adducerem in medium, nisi cogeret inopia magis idoneorum.

Ex ouo prodijt.

Ἐξ ᾠοῦ ἐξῆλθεν, i. Ex ouo emersit. Aiunt dici solitũ de magnopere formosis ac nitidis, quasi neges cõmuni hominũ more natos, sed ex ouo, more Castoris & Pollucis. Siquidem est in poetarũ fabulis, Ledam Tyndari filiam, ex Iouis concubitu duo peperisse oua, è quorum altero prodiere gemini Castor & Pollux, insigni forma iuuenes: ex altero nata est Helena, cuius forma litteris omnium est nobilitata.

Non est cuiuslibet Corinthum appellere.

ΟΥ παντὸς ἀνδρὸς ἐς Κόρινθον ἐσθ᾽ ὁ πλοῦς. i. Nõ est datũ cuiuis Corinthũ appellere. Vetustũ iuxta ac venustũ adagium de rebus arduis, & aditu periculosis, quasq; non sit cuiuslibet hominis affectare. Inde natũ quod, vt refertur apud Suidã, nec facilis, nec satis tutus sit nautis in Corinthiacum portum appulsus. Nã Strabo lib. Geographię octauo, aliò refert originẽ prouerbii, nempe ad luxũ, & meretrices Corinthiorũ. Ostendit enim Corinthũ q̃d in Isthmo esset, duosq; haberet portus, alterum aduersus Asiam, alterum Italiæ oppositũ, negociatorum, frequentia locupletissimam fuisse. In eadem templũ fuisse Veneri sacrum, adeoq; locupletatũ, vt plus mille puellas haberet, quas Corinthii Veneri consecrarant, vt in eius honorẽ prostarent. Itaq; harum gratia frequens in vrbẽ multitudo vndiq; cõfluebat, vnde ciuitas maiorẽ in modum ditabatur: quin & negociatores, hospites ac nautę, propter vrbis luxum deliciasq; immoderatos sumptus facientes exhauriebantur. Atque hinc manasse vulgo prouerbiũ, Cuiuslibet non est Corinthum appellere. Horatius, & A. Gellius ad Laidem nobile scortum referunt adagium. Nã ille in Epistolis ad hunc modum scribit.

Principib' placuisse viris nõ vltima lau' est,
Non cuiuis homini contingit adire Corinthum,
Sedit, qui timuit, ne non succederet.

Ad Aristippum videlicet adludens, quem Laidi consueuisse notum est, & ita consueuisse, vt gloriaretur se vnum habere Laidẽ, reliquos haberi à Laide. Hic, nempe Gellius li. 4. c. 8. ex Phocione Peripatetico huiusmodi refert historiam: Lais, inquit, Corinthia, ob elegantiam venustatẽq; formæ grandem pecuniã demerebat. Conuentusque ad eã ditiorũ hominum ex omni Græcia celebres erant, neq; admittebat, nisi qui dabat quod poposcerat. Poscebat autem

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

illa nimiam quantitatem. Hinc aiunt natũ esse illud frequens apud Græcos adagiũ.

Οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἐς κόρινθόν ἐσθ᾽ ὁ πλοῦς.

Quod frustra iret Corinthum ad Laidem, qui non quiret dare quod posceretur. Ad hanc ille Demosthenes clanculum adit, &, vt sui copiam faceret, petit. At Lais μυρίας δράχμας, id est, decem drachmarum milia poposcit. Tali petulantia mulieris, atque pecuniæ magnitudine ictus, expauidusq; Demosthenes auertitur & discedens, Ego, inquit, pœnitere tanti non emo: οὐκ ὠνοῦμαι μυρίων δραχμῶν μεταμέλειαν. id est, Nõ emo decem drachmarum millibus pœnitudinẽ. Alii malũt in genere ad omnes Corinthiorum meretrices referre, quarum rapacitatẽ etiam vetus comœdia taxauit, Aristophanes in Pluto:

Καὶ τὰς γ᾽ ἑταίρας φασὶν τὰς κορινθίας
Ὅταν μὲν αὐτάς τις πένης πειρῶν τύχῃ
Οὐδὲ προσέχειν τὸν νοῦν, ἐὰν δὲ πλούσιος
Τὸν πρωκτὸν αὐτὰς εὐθὺς ὡς τοῦτον τρέπειν.

Quos equidem versiculos haud grauaremur Latinos facere, si quàm sunt elegãtes, tam essent etiam verecundi. Strabo meminit apophtegmatis cuiusdã meretricii, ex quo licebit earum auaritiam coniicere. Nã cum matrona quædam cuipiam huius ordinis probro obiiceret inertiam, quod nihil ageret operis, nulloque lanificio exerceretur: Imò, inquit, ego illa qualiscunque sum, iam ternas telas exiguo temporis spatio pertexui. Nobis tamen non vr̃ absurdum, si parœmia referatur ad periculosam in Corinthum nauigationem, de qua meminit eodem in libro Strabo. Vt hinc postea deriuata sit ad alios vsus. Parasitns ille Comicus eleganter detorsit prouerbium:

Οὐ παντὸς ἀνδρὸς ἐπὶ τράπεζάν ἐσθ᾽ ὁ
πλοῦς. id est,
Adire mensam, haud hominis est cuiuslibet.

Citatur autem à Stobæo, ex Nicolao quodam poeta comico. Meminit & exponit hãc parœmiam & Eustathius, enarrans nauium catalogum, additque eam imitatam ex illo versu Sophocleo:

Οὐκ ἐνθάδ᾽ οἱ πλοῖ τοῖσι σώφροσι βροτῶν. i.
Non à modestis nauigatur huc viris.

Extat hic versus, cui⁹ meminit Eustathius apud Sophoclẽ in Philocteta. Proinde duplex erit vsus adagii, vel cũ significamus rẽ esse maiorem, quàm pro viribus eius qui conatur aggredi, veluti si quis parum felici natus ingenio, parumq; viatico instructus, destinet sequi litteras: vel quoties aliquis negotium parum tutum aggredi parat, qđ nõ temere soleat feliciter euenire, veluti si quis apud iudices δωροφάγους litẽ instituat nunquam finiendam, aut principum aulis sese addicat, aut bellum suscipiat. Nihil enim fere horum ita bene consueuit euenire, vt non pœniteat consilii.

Satis quercus.

Ἅλις δρυός, id est, Sat quercus. Vetus adagiũ in eos, qui relicto victu sordido, ad elegantiorem, lautioremque digrediuntur. Inde profectum, quod prisci illi mortales rudes atque inculti, simulatq; Ceres vsum frumẽti monstrauit, glandibus victitare desierũt. Quanquam Plin. lib. 16. testatur, & sua ętate multas gentes glande victitasse: apud Hispanos etiam in deliciis habitam: adeo vt bellariorum vice secundis mensis inferretur. Huiusmodi nimirum tragemata conueniebant iis, quibus dentifricii loco lotiũ esset. Nec inconcinnè quadrabit in eos, qui relicta antiqua illa virtute, ad mores consiliaque sui seculi sese transferunt, ac recentiorum moribus incipiunt vti. Hũc admodum videtur vsus Cicero, scribens ad Atticum lib. 2. in epistola cuius initium: Multa me sollicitant. Clodii contentiones, quę mihi proponuntur, modice me tangunt, etenim vel subire eas videor summa cũ dignitate, vel declinare nulla cum molestia posse. Dices fortassis, ἅλις tanquam δρυός. Saluti, si me amas, consule.

Fenestram aperire, & similes metaphoræ.

Aperire fenestram, pro eo quod est, occasionẽ, ac velut ansam ministrare. Terentius ἐν ἑαυτὸν τιμωρουμένῳ: Hui quantam fenestram ad nequitiã patefeceris. Verum hoc non nisi in malam partem, illud etiam in bonam: Aperire ianuam: Plinius Suetonio Tranquillo: Atque adeo illa actio mihi aures hominum, illa ianuam famæ patefecit. Plutarchus in libro de Osiride: μεγάλας μὲν τῷ ἀθέῳ λεῷ κλισιάδας ἀνοίγοντας. id est, Magna impiæ plebi repagula aperientes. Eiusdem formę & illud Ciceronis pro Planco: Quanquã qua nolui ianua in causam ingressus sum. Item illa: Aperire viã, Præstruere viam, Præcludere viam, Iacere fun-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

fundamenta: quorum alibi meminimus. Diuerso quidem sensu philosophus quidã Cynicus dictus est θυρεπανοίκτης, qđ in omnium ædes irrumperet, reprehensurus si quid displiceret: sed tamen ea vox torqueri potest ad eos, qui cæteris viam aperiunt.

Ansam quærere, & consimiles metaphoræ.

Ansa est, qua quippiam prehenditur, ac tenetur. Hinc ducta metaphora, varias adagiorum formas prębuit. Plautus in Persa: An non vides hunc ansam quærere? id est, captare occasionem rescindendæ, irritandęque pactionis. Quod quidem à Gręcorum tractum est figura, apud quos frequens est, λαβὴν ζητεῖν. παρέχειν λαβὴν. id est, ansam quærere, præbere ansam. Aristophanes in Lysistrata:

Εἰ γὰρ ἐνδώσει τις ἡμῶν ταῖς δὲ κἂν σμικρὰν λαβὴν,
Οὐδὲν ἐλλείψουσιν αὗται λιπαρᾶς χειρουργίας, id est,
Si qua per nos vel pusilla data sit ansa fœminis,
Pinguis ipsæ nil relinquunt protinus chirurgiæ.

Plato libro De legibus tertio: καὶ ὁ λόγος ἡμῖν οἷον λαβὴν ἀποδίδωσιν. id est, Et ipse sermo nobis velut ansam præbet. Aristides in Pericle: τὴν τοῦ βασκαίνειν δοκεῖν παρέχειν λαβήν. id est, Ansam præbere, vt inuidere videatur. Idem adsimili figura dixit in Timone: Οὐ δὲ δίδωσι χώραν τῇ βλασφημίᾳ. id est, Neque dat locum conuicio. Rursum Plato libro De legibus septimo: Vt contentionis ansas multis pbuerint. Rursum De republica libro octauo, indicat metaphorã sumptam à palæstritis, quorum hæc ars est, sic componere corpus, vt prehendi non possint: πάλιν τοίνυν ὥσπερ παλαιστὴς τὴν αὐτὴν λαβὴν πάρεχε. id est, Rursus igitur tanquã palęstrita eandem ansam præbe. Eodẽ pertinet. In easdem ansas incidere, & ansam arripere, ansam prætertire, ansam negligere: & si qua sunt alia. Epictetus in Enchiridio suo scripsit, vnicuique rei binas esse ansas, alteram qua teneri possit, alteram qua non possit. Arripiendum igitur vnumquodq; ea qua possit teneri, id est, bona vndiq; excerpẽda, mala toleranda. Philosophus quidam adolescentis nullis mathematicis disciplinis instructos noluit admittere, quod diceret illis deesse ansam philosophiæ. Plutarchus autem in libello De audiendis poetis, eleganter scripsit, multas esse corporis partes, per quas sese insinuant vitia, virtuti vero vnicam esse ansam, aures adolescentulorum si puræ fuerint, nullisque assentatorum & corruptorum hominum sermonibus occupatæ.

Cyclopis donum.

Κύκλωπος δωρεά, id est, Cyclopis munus: pro eo quod est: munus inutile. Cuiusmodi sunt ferme tyrannorum & latronum beneficia, qui solent hoc ipsum magni beneficii loco imputare, quod aut minus, aut seruis noceant. In hanc sententiam Cicero Philippica 2. Quod est aliud P. C. beneficium latronum, nisi vt commemorare possint iis se vitam dedisse, quibus non ademerint? Lucianus ἐν καταπλῷ; Οὐ πάνυ με ἡ τοῦ κύκλωπος ἐκείνη εὐφραίνει δωρεά, τὸ ὑπισχνεῖσθαι, ὅτι πύματον ἐγὼ τὸν οὖτιν κατέδομαι. id est, Haud admodum me Cyclopis illud donũ delectat, videlicet quod ita pollicetur: Ego Vtin postremũ deuorabo. Verba sunt Micylli cerdonis, qui cum esset questus, quod non statim cum aliis in cymbam Charontis reciperetur, atq; hoc ipsum Clothoparca, beneficii vice imputaret, quod interim tantillum morę lucri faceret ne descenderet ad inferos, ad hunc modum respondit. Neque dubium quin Lucianus Homericum locum retulerit, qui est in Odysseæ lib. 9. vbi Cyclops Polyphemus delectatus dulci vino, qđ illi donarat Vlysses, munus promittit, quo accepto ille sit magnopere gauisurus, vt denuo sibi ministret de sua lagęna. Dedit Vlysses spe muneris iterum atque iterum. Porrò vbi iam vino delinitum crederet mitius responsurũ, resposcit Vlysses munus promissum. Cui Cyclops hunc in modum respondit:

Οὖτιν ἐγὼ πύματον ἔδομαι μετὰ οἷς ἑτάροισι
Τοὺς δ' ἄλλους πρόσθεν. τὸ δέ τι ξεινήϊον ἔσται. id est,
Post socios mihi, postremusque vorabitur Vtis,
At reliqui prius: hoc ex me tibi munus habebis.

Cæterum οὖτις Græce, nullum significat: quod nomẽ finxerat Vlysses, quo Polyphemum posset deludere.

Tuis te pingam coloribus.

Tuis te pingã coloribus, i. Talem te descri-

bam, qualis es. Trāſlatum à pictoribus, qui nonnūquam faciem hominis ita, vt eſt, exprimunt, ac repræſentant, nonnunquam alienis fucāt coloribus. Aut ēt adluſum eſt ad Aeſopicā corniculam, quæ ſe coloribus alienis venditauit. Diuus Hieronymus in Rufinum: Poſſem & ego te tuis coloribus pingere, & inſanire contra inſanientem. Ibidem rurſum: Scire enim te iactas crimina, quæ tibi ſoli amiciſſimo ſim confeſſus, & hæc in medium prolaturum, meisq; me coloribus eſſe pingendum. Plinius in præfatione hiſtoriæ mundi: Et ne in totum videar Græcos inſectari, ex illis nos velim intelligi pingiq; coloribus, quos in libellis his inuenies. Et Cicero libro Epiſtolarum ad Quintum fratrem ſecundo, epiſtola vltima: Tuis coloribus, meo penicillo. Quāquam hoc paullo diuerſius.

Ornatus ex tuis virtutibus.

HINC non multum abludit illa ironia Terētiana: Ornatus ex tuis virtutibus. In Adelphis: Si regnum poſſiderem, ornatus eſſes ex tuis virtutibus: id eſt, haberes p̄mia tuis factis digna. Nam olim reges honorem habebant iis, quis facinus aliquod præclarum edidiſſent.

Domi Mileſia.

Οἴκοι τὰ μιλήσια, id eſt, Domi Mileſia. In eos dici ſolitum, qui ibi domeſticum luxum celebrant, vbi minime probatur. Nam domi liberū eſt vnicuiq; ſuo more viuere, Hoſpitis autem eſt, vt eorum, apud quos diuerſatur, & cultum, & mores tū laudet, tum imitetur quoad poteſt, certe ſua nō iactet, aliena damnans. Id quod facere ſolent quidam homines imperiti, qui quocunque terrarum venerint, omnium omnia vituperant: ſua nimis importunè laudibus tollūt, ēt vitia pro ſummis virtutibus efferētes. Refert adagium ab Angelo Politiano in Miſcellaneis, additq; inde natū, quod olim Mileſio cuidam hoſpiti. cum apud Lacedæmonios delicias patrias extolleret, ad hūc modum reſponſum fuerit: οἴκοι τὰ μιλήσια, μὴ γὰρ ἐνθάδε. id eſt, Domi, non hic Mileſia: huius ſententiæ citās auctorem Zenodotum quendam adagiorum collectorem. Feruntur quidem Zenobii, cuiuſdam collectanea, quem an ille Zenodotū appellet, nondum ſatis liquet, verum in his collectaneis huiuſmodi quandam inuenimus fabulam, quam eandem refert Suidas: Ariſtagoras quidam Mileſius Lacedæmonē profectus, poſtulabat vt Ionibus à Perſis bello vexatis ſuppetias ferrēt. Is autem cum in concionem prodiſſet, inſolita apud Lacedęmonios veſtitus mundicie, aliiſq; deliciis Ionicis affluens, quidam ex Ephoris cum hoc dicto ſubmonuiſſe fertur, οἴκοι τὰ μιλήσια, id eſt, domi Mileſia. Porro Ephorus Lacedęmoniorum eſt magiſtratus, cuius munus eſt de contractibus cognoſcere, vt auctor eſt Ariſtoteles tertio libro Politicorum: alioqui vox ipſa ſonat, quaſi dicas inſpectorem. Cęterum Atheneus libro 12. cauſam adagionis ſecus narrat, nempe Mileſios luxum Colophoniorū imitatos, morbū ſuum finitimis etiam regionibus tradidiſſe. Hoc nomine cum male audirent, ſeſe admonebant, vt domi ſuis deliciis vterētur, non etiam traducerent. Effertq́ue prouerbium ad hunc modum: οἴκοι τὰ μιλήσια καπηκώρια: καὶ μὴ ἐν μέσῳ. id eſt, Domi Mileſia, ac vernacula, non in propatulo. Vt autem Lacedæmoniorum ſeueritas multorū litteris eſt celebrata, ita Mileſiorum luxus in hominum ſermonē abiit, adeo vt quicquid molle, parumq́ue virile velint intelligi, Mileſium appellēt. Vnde Ariſtides quidam libro ſuo, fabulis obſcœnis ſcatenti, titulum indidit, μιλησιακῶν. Et Lucianus in Amoribus, ſermones amatorios laſciuos, Mileſios vocat. Martianus Capella: Nam certe, inquit, μύθους poeticæ etiam diuerſitatis delicias Mileſiacas. Quin & Apuleius in carmine iambico, quo aſinum ſuum auſpicari voluit, demulcentes & prurientes narrationes ſuas, ſermonem Mileſium vocat. Iulius Capitolinus in vita Clodii Albini: Mileſias, inquit, nōnulli eius dicunt, quarum fama nō ignobilis habetur, quamuis mediocriter ſcriptæ ſunt. Et hæc de fabulis Apuleianis dici teſtantur ea, quæ paullo poſt citat ex epiſtola Seueri: Maior fuit dolor, quod illum pro litterato laudandum duxiſtis, cum ille næniis quibuſdam anilibus occupatus, inter Mileſias Punicas Apulei ſui, & ludicra litteraria conſeneſceret. Hactenus Capitolinus. Quod autem ſui Apulei dixit, illuc pertinet quod & Albinus ipſe, itidem vt Apuleius Afer eſſet. Cæterum præcipua Mileſiorum mollicies in veſtitu, propterea quod apud illos texta eſſent omniū molliſſima. Vnde & Tyrius

Maximus

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Maximus Milesios ἐνιματοτάτους vocat, nimirum à cultus elegantia. Vergilius in Georgicis, delicatissima vellera, Milesia nominat: Horatius item:

Alter mileti textam, cane peius, & angue.
Vitabit chlamidem:

vestem molliculam, parumque seueram significans. Aristophanes in Ranis, Στρώμασι μιλησίοις ἀνατετραμμένος. id est, Stragulis Milesiis inuolutus. Horũ meminit & Theocritus, & complures alii scriptores. Sed ad intelligendum adagii sensum, iam plus satis. Adlusit ad prouerbium Euripides in Helena:

Οὐκοῦν ἐκεῖ που σεμνὸς ἦσθ', οὐκ ἐνθάδε. id est,
Magnificus illic forte eras, non hic item:

Adlusit & Antiphanes apud Athenæum libro 4. his quidem versibus:

- Ἐν λακεδαίμονι
Λέγοντας, ἐκείνων τῶν νόμων μεθεκτέον
Ἐστὶν. βάδιζ' ἐπὶ δεῖπνον εἰς τὰ φιδίτια.
Ἀπόλαυε ζωμοῦ, καὶ φόρει τοὺς βύστακας.
Μὴ καταφρόνει. μηδ' ἕτερ' ἐπιζήτει καλά. i.
Quando agis apud Lacedæmonem,
Viuas oportet moribus Laconicis.
Cœnatum eas in phiditia Laconica,
Nigro fruare iure, quod ibi apponitur,
Gestesq; bystacas, caue contempseris
Quicquam, bonũue aliud requiras insup.

Mense Maio nubunt malæ.

ROMANORVM adagiũ extat apud Nasonem: Mense Maio nubunt malæ. Dici potest in mulieres intempestiuæ libidinis: aut in eos, qui alieno tempore quicquam faciunt: aut qui parum auspicato quid aggrediuntur. Nam olim inauspicatum existimabatur, mulieres Maio Mense nubere, siue quod eo Mense vmbra Remi occisi à fratris Cerere, creditur apparuisse nutritio suo Faustulo, atque Accæ Laurentiæ, mandasseq; vt manibus suis iusta persoluerentur. Vnde & Romulo auctore, festa Remuria dicta, posteritas mutata littera Lemuria, velut à lemuribus appellare cœpit. Et vmbris maiorum his diebus parentari solitum: atque ob id dies illi inter ferales habiti, ac nuptiis nefasti. Ouidius in Fastis:

Nec viduæ tedis eadem, nec virginis apta
Tempora, quæ nupsit, nec diuturna fuit.
Hac quoque de causa, si te prouerbia tangunt,
Mense malas Maio nubere vulgus ait,

Plutarchus in Problematis alias quasdam causas refert, quam ob rem hoc Mense abstineretur à nuptiis: vel quod medius intercedat inter Aprilem, Veneri sacrum, & Iunium Iunoni dicatum, quarum vtraque dea nuptiis præsidet. Proinde ꝓpter auspiciũ deæ, aut maturãtes paullum nubebant Aprile, aut pusillũ prorogantes Iunio. vel propter funesta quædã piacula, quibus per id tẽporis vtebãtur Romani, hominũ effigies de ponte in Tiberim precipitãtes, cũ antea Grecos cõsueuissent. Atq; ob id Flaminiã Iunonis sacerdotem, quasi luctũ illis diebus agere, nec vllo solẽni cultu solitam vti. vel q᷑ Maius à natu maioribus, Iuni⁹ à Iunioribus denominatus esse videat̃. Porrò nuptiis grãdior etas, vt intẽpestiua, ita inauspicata. Quapropter scripsit Euripides:

Ἀλλ' ἤτοι γῆρας τὴν κύπριν χαίρειν ἐᾷ,
Ἥτ' ἀφροδίτη τοῖς γέρουσιν ἄχθεται. id est,
Verum senecta iubet valere Cypridem,
Et ipsa rursum infensa senibus est Venus.

Ouem lupo commisisti.

Τῷ λύκῳ τὴν ὄιν, id est, Lupo ouem. Terentius in Eunucho: Scelesta, ouem lupo commisisti. De Chærea ephebo, cui velut eunucho virgo soli credita est. Donatus admonet prouerbium esse, quod contineat fœmineã reuerentiam, meretriciũ sensum. Concinnè hoc vtemur, quoties ei seruandũ aliquid committitur, cuius gratia custodem magis oporteat adhiberi. Cicero tertia Philippica: Etenim in concione dixerat se custodem futurum vrbis, vsque ad calendas Maias, ad vrbem exercitum habiturum. O præclarum custodem, ouium vt aiunt, lupum: custos ne vrbis, an direptor & vexator esset Antonius? Vnde quadrare videtur, quoties inimico negocium committitur, quiq; nobis pessime velit: propterea ꝙ lupus & agnus genuino quodã odio dissidẽt. Id quod ostendit ẽt Homerus in Iliados X.

Ὡς οὐκ ἔστι λέουσι καὶ ἀνδράσιν ὅρκια πιστά.
Οὐδὲ λύκοι τε καὶ ἄρνες ὁμόφρονα θυμὸν ἔχουσιν
Ἀλλὰ κακὰ φρονέουσι διαμπερὲς ἀλλήλοισιν. id est,
Fœdus vti nõ tutũ homini, sæuoq; leoni,
Vtq; ouib⁹ ꝓrsum cõcordia nulla lupisq;,
Sed semꝑ cupiũt male, seq; odere vicissim.

Item Horatius in Odis:

Lupis & agnis quanta sortito obtigit,
Tecum mihi discordia est.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Huc adscribendum illud, quod refert Suidas: Πρὶν καὶ λύκος οἶν ποιμανεύσει. id est, Prius etiam lupus ouem pascet: de re neutiquam verisimili. Huic confine Plautinũ illud in Milite: Bono cella suppromo credita. Sed propius accedit, qđ est in Truculento: Nam oues illius haud longe absunt à lupis.

Mustelæ seuum.

Γαλῆ στέαρ, id est, Mustelæ pingue, subaudiendum, das, aut comittis. Cũ ea dantur, quorum qui accipiunt, natura sunt appetentissimi. Gaudet enim hoc animal præcipue seuo. veluti si quis laudaret laudis auidissimum: aut ad bibendum prouocaret, natura bibosum: aut ad aleam inuitaret, quibus hic ludus impendio gratus esset. Refertur adagium à Diogeniano.

Nullam hodie lineam duxi.

Τήμερον οὐδὲ μίαν γραμμὴν ἤγαγον, id est, Hodie nullam lineam duxi. Ab Apelle pictore natum adagium: in eos quadrat, quibus cessatum ab exercitio studii, artisq; suæ. Id refertur à Plinio libro 35. cap. decimo, cuius verba non grauabimur in hoc commentarium transcribere: Scitum est, inquit, inter Protogenem, & eum quod accidit. Ille Rhodi viuebat, quò cum Apelles adnauigasset, auidus cognoscendi opera eius, fama tantum sibi cogniti, continuò officinã petit. Aberat ipse, sed tabulam magnæ amplitudinis in machinam aptatam picturæ, anus vna custodiebat. Hæc Protogenem foris esse respondit, interrogauitque à quo q̃situm diceret: Ab hoc, inquit Appelles: arreptoque penicillo, lineam ex colore duxit summæ tenuitatis per tabulam. Reuerso Protogene, quæ gesta erant anus indicauit. Ferunt artificem protinus contemplatum subtilitatem, dixisse: Apellem venisse. Nõ enim cadere in aliũ tam absolutum opus: ipsum tunc alio colore tenuiorem lineam in ipsa illa duxisse, pręcepisseque abeuntẽ, si redisset ille, ostenderet, adiiceretq; hunc esse quem quęreret. Atque ita euenit. Reuertitur enim Apelles, sed vinci erubescẽs, tertio colore lineas secuit, nullũ relinquẽs amplius subtilitati locum. At Protogenes victum se confessus, in portum deuolauit, hospitem quærens. Placuit sic eam tabulã posteris tradi, omnium quidẽ, sed artificũ præcipue miraculo. Consumptam eã constat priore incendio domus Cæsaris in palatio, auide ante à nobis spectatam, spatio, siore amplitudine, nihil aliud continentẽ quàm lineas visum effugientes, inter egregia multorum opera inani similẽ, & eo ipso allicientem, omniq; opere nobiliorem. Apelli fuit alioqui perpetua consuetudo, nunquam tam occupatam diem agendi, vt non lineam ducẽdo exerceret artem, quod ab eo in prouerbium venit. Hactenus Plinius. Cęterum ad hanc lineam, qua protinus agnitus est à Protogene, respexit Statiꝰ in Hercule Vindice Epitrapezio, cũ ait: Linea quę veterem longe fateatur. Apellẽ.

Neque natare, neque litteras.

Μήτε νεῖν, μήτε γράμματα, id est, Neque natare, neq; litteras, subaudiendum, nouit. In eos dicitur, qui supra modũ indocti sunt, nihilque prorsus bonarum artium in pueritia didicerunt. Nam hæc duo statim discebãt pueri Athenis. Atque adeo Romę quoque, id qđ satis declarat Suetonius in Augusto: Nepotes, inquiens, & litteras, & natare, aliaq; rudimenta per se plerunque docuit. Idem de Caligula prodidit, quod ad cętera magnopere docilis, natare tamen nescierit, velut postremũ hoc nemo nesciret. Plato libro De legibus tertio: Τοὺς δὲ ἐναντίον ἔχοντας τούτων, ὡς σοφούς τε προσρητέον ἄν, κἂν τὸ λεγόμενον, μήτε γράμματα μήτε νεῖν ἐπιστῶνται: Qui vero contra affecti, sapientes appellãdi, etiam si neque litteras, vt dicitur, neque natare sciant. Item Aristides in apologia communi quatuor oratorum, Ἀλλ' ὡς τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο, οὔτε γράμματα οὔτε νεῖν εἰδότα ἐλέγχειν ἀξιῶν. id est, Sed quemadmodum dici consueuit, perinde coarguendum existimans, quasi qui neque litteras, neque natare norit.

Mordere frænum.

MORDERE frænum D. Brutus libro Familiarium epistolarum vndecimo posuisse videtur pro eo quod est, vel leuiter repugnare seruituti. Si frænum momorderis, peream, si te omnes quotquot sunt, conãtem loqui ferre poterunt. hoc est, si vtcunque significaueris te seruitutem iniquo animo ferre. ad hanc sententiam faciunt, quæ respondet Cicero: Si timidus, inquiens, essem, tamen ista epistola omnem mihi metum abstersisses.

ses: sed vt mones, frænũ momordi. Etenim qui te incluso, omnem spem habuerim in te, quid nunc putas? Quanquam Papinius in Epithalamio Stellæ & Violantillæ in diuersum sensum vsurpauit, nempe pro eo quod est, seruitutem accipere, frenumque recipere:

Fama tace, subiit leges, & frena momordit.

Id est, Admisit vincula matrimonii. Quanquam an etiam in hunc sensum verba Ciceronis accipi possint, doctis excutiendum relinquitur. Prouerbium sumptum videtur è fabula Aeschyli, quæ inscribitur Prometheus, in qua sic loquitur Mercurius:

Τέγγῃ γὰρ οὐδὲν, οὐδὲ μαλθάκῃ λίταις
Εμαῖς, δακὼν δὲ στόμιον ὡς νεοζύγης
Πῶλος βιάζῃ, καὶ πρὸς ἡνίας μάχῃ. id est,
Precibus nihil mitescis inflexus meis.
Sed fræna mordens, pullus indomitus velut,
Ferociens, pugnas habenas vincere.

Manibus, pedibusque.

Extremvm conatum significantes dicimus, Manibus, pedibusque. Nam per manus declaratur industria conficiendi negocii, per pedes maturãdi celeritas. Dauus in Andria Terentiana: Ego hoc Pamphile tibi pro seruitio debeo conari manibus, pedibusque. Vtitur hoc adagio semel atq; iterum Aeschines in oratione contra Demosthenem. Homerus Iliados Υ.

Αλλ᾽ ὅσσον μὲν ἐγὼ δύναμαι χερσίν τε ποσίν τε. id est,
Immo quicquid ego possum manibus, pedibusque.

Omnibus neruis.

Evndem habet sensum, Omnib⁹ neruis, id est, summa vi, summoque studio. Nã robur, iuxta philosophos, in neruis situm. Vnde & neruos intendere, expedire neruos, & neruosa dicimus, quę vegeta validaq;, minimeq; languida. Cicero ad Q. fratrem: Sic contende omnibus neruis, & facultatibus. Idem lib. 15. Epist. famil. Omnes neruos in eo contendas. Item Verrinarum actione secunda: In quo omnes neruos ętatis, industriæq; meę contenderem.

Velis, equisque.

Similem conatũ significat, velis equisque, ad fugiendum aut assequẽdum magis, quàm ad efficiendum. M. Tullius ad Q. fratrem lib. 2. sic ego, qui in isto homine colẽdo tam indormiui diu, te mehercule sæpe excitante, cursu corrigam tarditatem, tum equis, tum velis. Quo quidem loco, in vulgatis exemplaribus, pro velis, viris scriptũ habetur. Idem Officiorum libro 3. Quibus obsoletis floret Epicurus, eiusdem ferè auctor, adiutorq; sententię. Cum his equis, velisque vt dicitur, si honestum tueri, ac retinere sententia est, decertandum est. In quibus exemplis vsus est eadẽ metaphora paullo diuersius, vt qui illic respexerit ad celeritatem, hic ad vtrunque pugnę genus equestre ac nauale.

Remis, velisq;.

Hvic similimum est, Remis velisq;. Inde translatum, quod cum nauis simul, & remigio, & velo impellitur, summus est nautarum conatus. Cicero lib. Tusc. quęst. 3. Tetra res est, misera, detestabilis, omni contentione, velis, vt ita dicam, remisq; fugienda. Idem in prima Philippica: Tum vero tanta sum cupiditate incensus ad reditum, vt mihi nulli neque remi, neque venti satisfacerent. Plautus in Asinaria: Remigio veloque quantumcunque poteris festina, & fuge. Quum remigio nauis impellitur, Gręci, δεύτερον πλοῦν, id est, secundarium cursum appellant. quum velis fertur, dicitur ἱστιοδρομεῖν: quum secundis ventis, οὐριοδρομεῖν. Vertit in diuersum, hoc est, in significationem tarditatis, metaphoram Aristophanes, ἐν ἐκκλησιαζούσαις,

Νῦν μὲν γὰρ οὔτε θέομεν οὔτε ἐλαύνομεν, id est,
Neque currimus nunc, nec alias impellimur.

Interpres exponit: Neque ventis, neque remis nauigamus. Quanquam nihil prohibet ad equestrem cursum referri. Vergilius simpliciter extulit in Aeneidos tertio.

Lęuam cuncta cohors remis, ventisque petiuit.

Ad hanc formam pertinet, quod ait Plato lib. De legibus 9. Τὰς δὲ τῶν κακῶν ξυνουσίας φεῦγε ἀμεταστρεπτί. id est, Malorum autem consuetudines fugito irreuersim, hoc est, ne respiciens quidem à tergo. Adlusit autẽ ad Eurydices fabulam, cui lex erat dicta, ne respiceret. Et Vergilius:

Transque caput iace, ne respexeris.

Nauibus, atque quadrigis.

Pro summo studio, summaq; festinatione,

Flaccus dixit, Nauibus, atque quadrigis, in Epistolis:

Strenua nos exercet inertia, nauibus atq;
Quadrigis petimus bene viuere, quod petis hic est.

Plutarchus aduersus vsuram: Μηδὲ σύ γε ἱπποσύνας τε μένειν, μηδὲν ὀχήματα ζευκτὰ, κερασφόρα καὶ κατάργυρα, ἅτοκοι ταχεῖς καταλαμβάνουσι καὶ παρατρέχουσιν, ἀλλ᾽ ὄνῳ τινὶ τῷ τυχόντι, καὶ καβάλλῃ χρώμενος φεῦγε πολέμιον, καὶ τύραννον δανειστήν. id est, Ne vero tu aut ęquitatum oppertus fueris, aut vehicula iugalia cornigera, & argento picta, quę celeres vsuræ adsecuntur, & prętercurrunt: verum asino quopiam, quemcunque forte nactus fueris, aut caballo fuge hostem, ac tyrannum fœneratorem.

Citis quadrigis: Iouis quadrigis.

CITIS quadrigis fugere, & Iouis quadrigis fugere, pro eo quod est quàm ocyssime fugere, legitur apud Plautum, ab Homero translatū, qui diis quadrigas affingit, quibus quo lubitum sit, repente rapiantur, ex Olympo in terras, rursus è terris in cœlū. Ad quas adlusit Cicero, scribens Q. fratri: Quoniam scribis poema nostrū ab eo probari quadrigis poeticis, modo mihi date Britanniam, quam pingam coloribus tuis, meo penicillo. Plautus in Aulularia: Quod iubeat, citis quadrigis properet persequi. Liuius primæ decadis libro 5. narrat Camillum captis Veiis, ita triumphantē ingressum vrbem, vt curru equis albis iuncto veheretur, & ob id eum triumphum clariorē fuisse, quàm gratiorē, quod Solis, ac Iouis currum æquiparasse moliretur.

Equis albis præcedere.

VBI quem aliis quapiam in re longe superiorem significabant, longoque anteire interuallo, eum albis equis pręcedere dicebāt, vel quod antiquitus equi albi meliores haberentur, vel quod victores in triumpho albis equis vectari soleant, vel quod albi equi fortunatiores & auspicatores esse credātur, vt ad equestre certamē referamus metaphoram. Quod quidem indicat Apuleius, cū ait: Postquam ardua montium, & rosida cespitum, & glebosa camporum emersi, me equo indigena peralbo vehens, iam eo quoque admodum fesso. Neque enim temere addit, vel indigena, id est, Thessalico, vel albo: nam vtrunque pertinet ad emphasim pernicitatis. Horatius in Sermonibus de Persio quodam:

Durus homo, atque odio qui possit vincere regem.
Confidens, tumidusque adeo sermonis amari,
Sisennas, Barros vt equis præcurreret albis.

Erant autem Sisenna & Barrus homines quidam insignita maledicentia: etiam si Acron barros legit, vt sit epitheton. Neque dissimile huic Plautinum illud in Asinaria: Nam si huic occasioni tempus sese subterduxerit, nunquam ædepol albis quadrigis indipiscet postea. Græci simpliciter dicunt παριππεῦσαι, pro longe antecellere, quod equestris cursus sit expeditior.

Mordicus tenere.

MORDICVS tenere, est summa pertinacia tueri, quod Græci vocant ὀδὰξ. M. Tullius Acad. quæstio. lib. 1. Nam ab omnibus eiusmodi visis, perspicuitatem, quam mordicus tenere debemus, abesse dicemus. Diuus Aurelius Augustinus in epistola quapiam ad diuum Hieronymū: Illi me plus mouent, qui cum posterius interpretarentur, & verborum, locutionumque. Hebræarum viam atque regulas mordicus, vt fertur, tenerent: non solum inter se non consenserunt, sed etiam reliquerunt multa. In eundem sensum dixit Seneca lib. De beneficiis. 7. Vtraque manu: Hæc, inquit, Demetrius noster vtraq; manu tenere proficientem iubet, hæc nusquam dimittere.

Terra, marique.

FACIEM prouerbialē habet & illud, Terra, marique quoties extremum conatum, studiumque significamus. Theognis:

Χρὴ γὰρ ὁμῶς ἐπί γῆν τε, καὶ εὐρέα νῶτα θαλάσσης
Δίζεσθαι χαλεπῆς κύρνε λύσιν πενίης, id est,
Paupertatis enim duræ, terraq; marique.
Quærere Cyrne aliquod conuenit effugium. Et Horatius.
Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes.

Molli brachio, Leui brachio.

HIS pene diuersum est, Molli brachio, & Leui-

ui brachio, cum indiligentem operam significamus. Cicero epistolarum ad Atticũ lib. 2. Quod me quodammodo molli brachio de Pompeii familiaritate obiurgas, nolim, ita existimes. Idem ad eundem lib. 4. Consules, qui illud leui brachio egissent, rem ad senatum detulerunt.

Omni telorum genere oppugnare.

REPERITVR apud idoneos scriptores, Omni telorum genere appugnare, pro eo quod est, modis omnibus insectari. Metaphora sumpta uideri potest ex illo versiculo Homerico:

Ἐγχεϊ τ' ἄορί τε, μεγάλοισί τε χερμαδίοισιν. i.
Hastisque gladiisque, & saxis grandibus vrgent,

Cui finitimum est, Cæsim, ac punctim. Nã his duobus modis hostem impetimus.

Cominus, atque eminus.

AD eandem formam pertinet ἐγγύθεν καὶ πόῤῥωθεν, id est, Cominus atque eminus. Translatum & hoc à bello, in quo nũc conserti pugnant gladiis, nunc machinis procul tela in hostem torquent. Id si ad animi res transferatur, fiet uenustius. Cum hominibus habenda pax, cęterum cum vitiis cominus, atque eminus pugnandum. Qui cominus pugnãt συσάδην μάχεσθαι dicũtur: qui hastis, διαδοράτων μάχεσθαι dicuntur.

Omnem mouere lapidem.

Πάντα λίθον κίνει, id est, Vnumquenq; moue lapidem, hoc est, omnia experire, nihilque intentatum relinque. Quod adagium hoc pacto natum esse plerique ferunt: Xerxes Græcos bello adortus, cum esset apud Salaminem superatus, ipse quidẽ inde se mouit, verum Mardonium reliquit, qui suo nomine bellum prosequeretur. At cum hic quoque in Plateis parum prospere pugnasset, fugatusque esset, fama vulgo inualuit, Mardonium intra ambitum tentorii sui thesaurum ingentẽ humo defossum reliqsse. Hac spe pellectus Polycrates Thebanus, eum agrum commercatus est. Verum ubi iam multum, diuque thesaurum quæsisset, neque quidquam proficeret. Delphicum oraculum consuluit, qua ratione posset eas pecunias inuenire. Apollo respõdit his uerbis: πάντα λίθον κίνει, id est, Vnũquenque moue lapidem. Id simul atque fecisse, multum auri vim reperisse ferunt. Sunt qui metaphoram sumptam existiment ab his, qui cancros venantur in littore. Nam hii plerunque sub saxis latitant, quæ mouent qui cancros quærunt. Effertur adagium etiam ad hunc modum: πάντα κινήσω πέτρον, id est, Omnem mouebo petram, hoc est, omnia periclitabor. Euripides in Heraclidis: πάντα κινῆσαι πέτρον, sentiens nihil non fieri. Plinius Iunior in quadam epistola: Ego iugulum statim uideo, hunc premo. Premit certe quod elegit, sed in eligendo frequenter errat. Respondi posse fieri: vt genu esset, aut tibia, aut talus, vbi iugulum putaret. At ego, inquam, qui iugulum perspicere non possum, omnia pertento, omnia experior, πάντα deniq; λίθον κινῶ. id est, Omnem lapidem moueo. Diuus Basilius ad nepotes: Ad quod vt uiaticum paremus, omnis lapis, vt dici solet, mouẽdus est. Fortassis huc adlusit & Theocriticum illud in Bucoliastis:

Καὶ τὸν ἀπὸ γραμμᾶς κινεῖ λίθον.

De Galatea lasciuiente atq; omnia tẽtante, quo Polyphemum in se prouocaret, id qđ alibi retulimus. Scholiastes admonet prouerbio dici, significans idem valere quod πάντα κάλων σείειν, id est, omnem mouere funem. Addit metaphoram sumptam à ludo quopiam, in quo qui non potest alia ratione vincere concertatorem, mouet à linea lapidem, qui dicitur rex. Nam quod adfert de statua saxea, quam sua forma mouere possit Galatea, coactius est, mea quidem sententia.

Omnem rudentem mouere.

Πάντα κάλων σείειν, id est, Omnem funem mouere. Aliunde ducta metaphora, sensum eundem efficit. Aristophanes in Equitibus.

Νῦν δεῖ σε πάντα δὴ κάλων ἐξιέναι,
Καὶ λῆμμα θούριον φορεῖν, καὶ λόγους ἀφύκτους.

Quorum versuum hic est sensus,

Nunc te necesse est omnem rudentem expedire,
Et lemma ferre vehemẽs, ac rationes ineuitabiles.

Lucianus in Pseudomante: Καὶ πάντα κάλων ἐκίνουν ἀμύνεσθαι βουλόμενος. id est, Atque omnem mouebam funem, hominem vlcisci cupiens. Apollonius in epistola ad Euphratem: πάντα φασὶ δεῖν τὸν ἔμπορον κάλων σείειν. id est, Negotiatorem aiunt omnem funem

nem mouere oportere. Vsurpauit & Plato in dialogo cui titulus Sisyphus, σκοπῶμεν δὴ δία, ὑπερφυῶς μὴ οὖν τὸ λεγόμενον γε πάντα κάλων ἐφέντες, καὶ πᾶσαν φωνὴν ἐφιέντες. id est, Cōsideremus itaque per Iouem, exacte omnem quod aiunt rudentem laxātes, & omnem vocem emittētes. Iulius Pollux libro de vocabulis rerum primo: ἐπλέομεν πάντα ἀνασείσαντες κάλων, καὶ ἅπασι κάλοις. i. Nauigabamus omni moto rudente, & omnibus rudentibus. Ad eum modum significat difficilem nauigationem, in qua sint omnia tentanda.

Omnem iacere aleam.

OMNEM iacere aleam, est rem vniuersam periclitari, fortunęque arbitrio cōmittere. Siquidem alea fortunæ ludus est magis, quàm artis. Vnde prouerbiali figura, si qñ ancipitem rei euentum significamus, quasi non ab arbitrio iacientis, sed à fortuna pēdentis, aleam iaci dicimus. Ita Terentius in Adelphis, vitam hominum perinde dixit esse, quasi cum ludas tesseris, vt quod iactu non cecidit, id arte vt corrigas. Lucianus in dialogo, cui titulus, ὑπὲρ τῶν εἰκόνων, Τολμήσω ἀναρρίψαι τὸν κύβον, id est, Audebo tesseram iacere. Euripides in Rheso:

- Χρὴ δ' ἐπ' ἀξίοις πονεῖν,
Τύχην προβάλλοντ' ἐν κύβοισι δαίμονος. i.
Par est labore digna ferre pręmia,
Quicunque vitam fortis obiicit aleæ.

Aristides in Pericle: εἷς ὑπὲρ πάντων κύβος ἀνερρίπτετο, σωμάτων, χρημάτων, δόξης, ἡγεμονίας, id est, Vna super omnibus alea iaciebatur, vita, pecuniis, fama, principatu. C. Cæsar ad Rubicōnem, qui fluuius Italiam à Gallia disterminat, paulisper secū hęsitans, animoque reputans, quam arduam rē moliretur, postea quam ostento est animus additus: Eamus, inquit, quò deorum ostenta, quò inimicorum iniquitas vocat, iacta esto alea. Plutarchus in Apophtegmetis ad hūc modum dixisse refert: πᾶς ἀνερρίφθω κύβος. id est, Omnis iacta sit alea. Ad quod adludens Lucanus:

- Cadat alea fati,
Alterutrum mersura caput.

Plutarchus in vita Coriolani, extremam aleam in eundem sensum vsurpasse videtur, ὥσπερ ἔσχατον κύβον ἀφιέντι. i. Velut extrema iacta alea. Item Petronius Arbiter:

Iudice fortuna cadat alea.

M. Tullius lib. De diuinatione 2. Nō perspicitis aleam quandam inesse hostiis diligēdis, prȩsertim, cum res ipsa doceat. Cum enim tristissima exta sine capite fuerint, q̄bus nihil videtur esse dirius, proxima hostia litatur sæpe pulcherrime. Hic Tullius aleam dixit, casum. Prouerbium desumptum videtur ex Menādro. Nam Athenęus lib. 13. hæc citat illius carmina e comœdia q̄ inscribitur Arrhephorus, siue Tibicina:

Οὐ γαμεῖς ἐὰν νοῦν ἔχῃς, τοῦτον καταλιπὼν τὸν βίον.
Γεγάμηκα γὰρ αὐτὸς, διὸ τοσοῦτό σοι παραινῶ μὴ γαμεῖν. id est,
Siquidem sapis, ne coniugem vnquam duxeris.
Duxi ipse, proinde suadeo ne duxeris.
Huic alter respondet:
Δεδογμένον τὸ πρᾶγμα, ἀνερρίφθω κύβος. i.
Decreta res est, esto iacta hæc alea.

Gręci versus apud Atheneum nōnihil corrupti sunt scribarum inscitia. Sed nullo negotio possunt restitui. Sic enim scriptos primum arbitror:

Οὐ γαμεῖς ἂν νοῦν ἔχῃς γε καταλιπὼν τοῦτον βίον,
Γεγάμηκα γὰρ αὐτὸς, διὸ τοσοῦτον μὴ γαμεῖν
Νῷν σοὶ παραινῶ.

Plato vitam humanam, teste Plutarcho, similem esse dixit alearum ludo, in quo & iacere oporteat accommoda, & iis, quæ ceciderunt, recte vti. Quid cadat, in fortunę manu est: distribuere vero rectè, quæ forte ceciderunt, id in nobis situm est. Quam collationem imitatus fuisse videtur Terentius in Adelphis.

Vela ventis permittere.

NEQVE dissimili figura dixit Quintilianus in præfatione Institutionum oratoriarum: Permittamus vela ventis, & oram soluentibus bene precemur: hoc est, editionis ancipitem euentum vtcunque cadet experiamur. Similimum est illud apud Senecā in Agamemnone: Fluctibus dedi ratem: hoc est, rem fortunæ arbitrio commisi. Theognis:

Οὕνεκα νῦν φερόμεσθα καθ' ἱστία λευκὰ βαλόντες. id est,
Quare nunc ferimur tendentes carbasa ventis.

Venuste Gręcis πλησίστιος φέρεσθαι dicitur, qui toto pectore summoque conatu rapitus

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

tur ad aliquid. Ita Plutarchus in Catone seniore de Scipione. Hunc cato reprehendebat quod largitione corrumperet. Scipio respondit, sibi non opus esse quæstore nimium diligenti, cum ipse πλησίστιος, i. plenis velis ad bellum raperetur. Ouidius:

Et quoniam magno feror æquore, plenaque ventis
Vela dedi.

Sub omni lapide scorpius dormit.

Υπὸ παντὶ λίθῳ σκορπίος εὕδει.
Sub omni lapide scorpius dormit, aut vt metri quoque ratio seruetur, est enim anapæsticus dimeter:

Est sub lapide scorpius omni.

Admonet adagium cauendum esse, ne quis apud captiosos & calumniosos temere loquatur: quidquid enim attigerit, periculũ esse ne mordeatur. Constat autem scorpios solere sub saxis cubitare, quæ si quis tollat incautius, fit vt ictus vulnus accipiat. Conueniet & in morosos, qui quiduis causari solent: vel in pigros, qui friuola quædam prętexentes suffugiunt laborem. Aristophanes ἐν θεσμοφοριαζούσαις,

Τὴν παροιμίαν δ' ἐπαινῶ
Τὴν παλαιάν, ὑπὸ λίθῳ γὰρ παντί που
Χρὴ μὴ δάκῃ ῥήτωρ ἀθρεῖν.
Sermo mi vetus probatur,
Nam decet lapide sub omni
Mordeat ne rhetor, obseruare.

Nicandri commentator, hunc senarium citat ex Captiuis Sophoclis:

Ἐν παντὶ γάρ τοι σκορπίος φρουρεῖ λίθῳ. id est,
Etenim sub omni lapide scorpi⁹ excubat.
Hoc est, nihil tutum, & omnia cauenda.

Asinus ad lyram.

Ὄνος λύρας, subaudi ἀκροατής, id est, Asinus lyrę auscultator. In eos, qui propter imperitiam nullo sunt indicio, crassisque auribus. Hunc titulum prouerbialem M. Varro satyræ suæ cuidam indidit. Eiusdẽ apud Gellium extant hęc verba e satyra, cui titulus: Testamentũ: Si quis mihi filius vnus, pluresve in decem mensibus gignuntur: si erunt ὄνοι λύρας, id est, asini ad lyram, exhæredes sunto. ὄνους λύρας, appellat indociles bonarum artium, atque intractabiles. Diuus Hieronymus ad Marcellam. Quos ego cum possem meo iure contemnere, asino quippe lyra superflue canit, tamen ne nos superbiæ, vt facere solent, arguant. Et idem aduersus Vigilantium: Quanquam stulte faciam, magistro cunctorũ magistros quærere, & ei modum imponere, qui loqui nescit, & tacere non potest. Verum est illud apud Græcos prouerbium, ὄνος λύρας. Lucianus de his qui mercedè seruiunt: Τί γὰρ κοινόν φασι λύρᾳ καὶ ὄνῳ, id est, Quid enim cõmercii, quod dici solet, asino cum lyra? Idẽ aduersus indoctum: ὄνος λύρας ἀκούεις κινῶν τὰ ὦτα. id est, Sed asinus lyram audis, auriculas mouens. Vnde & hoc pacto effertur adagium: ὄνος τὰ ὦτα κινῶν, id est, Asinus, auriculas mouens. Rursum ad hunc modum: ὄνῳ τις ἔλεγε μῦθον, ὁ δὲ τὰ ὦτα ἐκίνει, i. Asino quidam narrabat fabulam, at ille auriculas mouebat. In eos, qui cum nihil intelligant, tamen perinde quasi nihil nõ intelligant, ita nutibus adludunt, aut arridẽt dicentibus. Est autem asino naturale, subinde mouere auriculas, veluti significanti se iam intelligere, cum nihil etiam audierit. Aliquando referunt ad asinum non auscultantem lyram, sed ipsum canere conãtem. Lucianus: Καὶ μάλιστα ὁπόταν ᾄδῃ καὶ ἁβρὸς εἶναι θέλῃ, ὄνος αὐτολυρίζων φασί. id est, Maxime si quando canit, cupitque festiuus ac lepidus videri, asinus, vt aiunt, ipse lyra canens. Idem in Pseudologista: τοῦτο δὴ τὸ τοῦ λόγου, ὄνον κιθαρίζειν πειρώμενον ὁρῶν. id est, Iuxta hoc ipsum quod vulgo dici solet, asinum conspiciens cithara canere tentantẽ. Citatur & hic versiculus:

Ὄνος λύρας ἤκουσε, καὶ σάλπιγγος ὗς. id est,
Asinus lyram auscultauit & porcus tubã.

Recte torquebitur in eos, qui indecorè tentãt artificium, cuius sunt imperiti, & à quo natura abhorrent. Festiuiter inuertit adagium Stratonicus apud Athenæum libro Dipnosophistarum 8. Erat cleon quispiã, cui nomen inditum boui: is cum scite caneret voce, cęterum lyra non perinde vteretur, Stratonicus vbi canentẽ audisset: Olim, inquit, asinus ad lyram dictus est, nunc vero bos ad lyram.

Sus tubam audiuit.

Σάλπιγγος ὗς ἤκουσε, id est, Tubã sus audiuit. In eos quadrabit, qui res quidem egregias audiunt, verum eas neque intelligunt, neque mirantur. Aut in eos, qui iis, quæ audiunt, neque gaudent, neque commouentur. Equi tubarum clangore cõcitantur ad bellum:

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

bellum : ſuem abigat citius, quam animet ad pugnam. Extat apud Suidam huiuſmodi ſenarius:

Ονος λύρας ἤκους, καὶ σάλπιγγος ὗς. id eſt, Aſinus lyram, ſus audiit ſtolidus tubam.

Nihil graculo cum fidibus.

NIHIL graculo cum fidibus, id eſt, Nihil ſtolidis & imperitis cum bonis litteris. Nã graculus auis eſt ineptæ moleſtæq; garrulitatis, atque obſtrepera, adeo vt à voce, qua ſonat, nomen inditũ putent, auctore Quintil. 1. Inſtit. lib. Tum ſui generis cõuentus amat, quo mutuo garritu ſtrepitꝰ fiat odioſior porro cithara ſilentium poſtulat, & aures attentas. A. Gellius Noct. Atticarũ extrema lucubratione, ſane quam eleganter hoc adagium torquet in quoſdã pinguiore ingenio homines, ſtolidaq; loquacitate præditos, prophanos, ἀμούσους, id eſt, à muſarum ſacris alienos.

Nihil cum amaracino ſui.

ATQVE ei continenter ſimile quoddam ſubnectit : Nihil cum amaracino ſui : hoc eſt, ſtolidis vel optima putent, diſplicentq; Amaracinus herbæ genus, Siculorum lingua à Cynaræ Cyprii Regis eiuſdem nominis filio dictum, quem in hanc herbam conuerſum fuiſſe, fabulis proditum eſt. Ceterum Seruius in primum Aeneidos, ſcribit Amaracum puerum fuiſſe regis vnguentarium, qui caſu lapſus dum ferret vnguẽta, maiorem cõfuſione odorẽ creauit, vnde & optima vnguẽta amaracina dici cœperint: hunc poſtea in herbam amaracum fuiſſe conuerſum. Eadem dicitur & ſanſucum, & aliis atque aliis nominibus, vt auctor eſt Dioſcorides in 3. lib. aitque gratiſſimi eſſe odoris, atque totam odoratam. Plin. lib. 13. c. 1. inter vnguenta nobilia & amaracini facit mẽtionem, refertque quondam in Coo fuiſſe laudatiſſimũ, poſtea eodẽ in loco prelatum Melinum : deinde docet veriis vnguentis admiſceri ſanſucum, quemadmodum & Telino : quin etiam ex ſimplicis amaraci ſucco nobiliſſimum vnguentum confici. Idem libro 21. c. 22. ſcribit in Cypro ſanſucum laudatiſſimum & odoratiſſimum naſci, eiuſque varia oſtẽdit remedia: atque ex eo oleum quoque fieri, quod amaracinum ſeu ſanſucinum vocetur. Cũ igitur huiuſmodi ſit amaracinum, contra ſue nihil immundius, nihil ſordiũ amantius : quamobrem dixit Vergilius :

Immundi meminere ſues.

Præterea Flaccus :

Vel amica luto ſus. Et :

Lutulenta ruit ſus,

nihil profecto minus conuenit roſtro ſuillo, quam deliciæ vnguentariæ; quippe cui id demum dulce olet, quod cœnum olet. Maxime quod inter vnguenta, peculiari quadam naturæ proprietate amaracinum inimicum eſt ſuillo generi, ita vt illis veneni inſtar ſit, ſi quidem credimus Lucretio, cuius in 6. lib. hi ſunt verſus.

Denique amaracinum fugitat ſus, & timet omne
Vnguentum, nam ſetigeris ſubus acre venenum eſt.

Suem olim Aegyptii belluam vſque adeo ſpurcã ducebant, vt ſi quis vel tranſiens contigiſſet, continuo properaret ad flumen, ſe pariter ac veſtem abluturus. Subulcos etiã indigenas adeo inuiſos haberi, vt nec in tẽpla recipiantur, nec ad matrimonium aut affinitates admittantur, auctor Herodotus lib. 2. Ad hoc adagiũ adluſiſſe videtur M. Tullius cum ait : Illi alabaſtrus vnguenti plena putet: id eſt, optima pro peſſimis diſplicent. Simile quiddam dici poſſet de Scarabeo, cui vnguentum pro ſtercore eſt, oletum pro vnguento: id quod vulgo quoque dici ſolere propemodũ innuit Plutarchus in commentario, in quo Stoicorum dogmata cum poetarum dictis componit : λέγονται οἱ κάνθαροι τὸ μύρον ἀπολίπειν, τὰ δὲ δυσώδη διώκειν. id eſt, Aiunt Scarabeos vnguẽtum fugere, graueolentia ſectari.

Aſinum ſub fræno currere doces.

ASINVM ſub freno currere doces, hoc eſt, doces indocilem. Nã equus ad curſum idoneus, aſinus ad equeſtrem curſum inutilis. Horatius.

Infelix operam perdas, vt ſi quis aſellum
In campum doceat parentẽ currere freno.

Acron admonet prouerbialiter dictum de aſino. Eſt autem diuerſum illi, quod alibi retulimus, τὸν ἵππον εἰς πεδίον, id eſt, Equũ in campum.

Alienam metis meſſem.

Ἀλλότριον ἀμᾷς θέρος, id eſt, Alienam metis meſſem. Duplex eſt vſus huiꝰ adagii, quippe

pe quod pariter & in eos conuenit, qui cõmoditatibus aliena patris opera potiuntur: & in hos, qui negotium non suum parum diligenter curant. Ducta metaphora à vetusto more quo vicini rustici in demetenda segete mutuam inter sese operam commodabant. Fit autem hominum more, vt in suopte quisque negotio longe sit attentior quam in alieno. Id quod eleganter admonet Apologus ille de Cassita, quẽ non pigeret referre, nisi promptum esset cuilibet apud A. Gellium legere. Potest & eo referri, quod aliquoties fit, vt eiectis iis, qui sementem fecerunt, alii in eorum locum succedant. citraq; laborẽ alienis fruantur sudoribus. Vnde Maronis illud:

En queis conseuimus agros?

Aristophanes in Equitibus: Τἀλλότριον ἀμῶν θέρος, id est, Alienam metẽs messem. Dictum est in Cleonem, qui in rem paratã, multisq; laboribus à Demosthene prius labefactam veniens, Pylo capta, gloriã omnem victoriæ in se transtulit, Demosthenis pręter inuidiam nihil relictum. Cui confine est illud Homeri ex Odysseæ lib. 1.

Ἐπεὶ ἀλλότριον βίοτον νήποινον ἔδουσιν. i.
Quandoquidem impune victum comedunt alienum.

Eandem sententiam Aristophanes in eadẽ fabula sic extulit:

Ἐγὼ δὲ περιπατῶν γ᾽ ἀπ᾽ ἐργαστηρίου
Ἑψοντος ἑτέρου τὴν χύτραν ὑφειλόμην. id est,
Ego obambulans ab officina longius,
Alio coquente, ollam paratam sustuli.

Penelopes telam retexere.

PENELOPES telam retexere, est inanem operam sumere, & rursum destruere quod effeceris. Natũ ex Homero, qui libro Odysseę secundo fingit Penelopen Vlyssis vxorẽ, procos iam vrgentes, hac cõditione delusisse, vt tum se promitteret nupturã, vbi telam, quam habebat in manibus, absoluisset. Quam conditionem postea quam illi accepissent, mulier astuta, quod interdiu texuisset, id noctu retexere cœpit.

Ἔνθα καὶ ἠματίη μὲν ὑφαίνεσκεν μέγαν ἱστόν,
Νύκτας δ᾽ ἀλλύεσκεν ἐπὴν δαΐδας παραθεῖτο. id est,
Illa diurna quidem ingentem contexere telam,
Verum eadem admotis soluebat nocte lucernis.

Vsurpat hoc adagium Plato in Phœdone. Item Cicero Academ. quæstio. lib 2. Quid quod eadem, inquit, illa ars, quasi Penelopes telam retexens, tollit ad extremum superiora? Sentit autem de dialectica, q̃ iisdem illis rationibus, quibus confirmauit aliquid, rursum soluit ac destruit, vt nihil iam actum videatur. Seneca De beneficiis quinto: Quid enim boni est, nodos operose soluere, quos ipse vt solueres feceris? Aristides in defensione quatuor oratorum: καὶ οὐκ οἶδα ὅντιν᾽ ἱστὸν ἀναλύοντες. ὅσον γὰρ ἂν προκόψωσι τῆς σοφίας, τοσοῦτ᾽ ἀνταφαιροῦσι μεγάλα φρονοῦντες. id est, Et telam nescio quam retexentes. Quantum enim faciunt compendii in sapientia, tantum rursum dispẽdii d um arrogantes euadunt. Hoc quoniã aliis prouerbiis, quæ mox dicemus, subnectit, indicat nimirũ & hoc esse prouerbiũ.

Annosam arborem transplantare.

Γεράνδρυον μεταφυτεύειν, id est, Vetulam arborem transplantare. In eos dicitur, qui sero atque exacta iam ætate conantur dediscere, quibus diu iuuenes assueuerint. Aut simpliciter de iis, quæ frustra molimur. Neque enim loco mouenda arbor, vbi iam alte fixerit radices, sed cum plantula adhuc est. Nam veteres negabant arborem transferri oportere, vel minorem bima, vel maiorem trima: teste Plinio. Videtur autem adagium ad quercum peculiarius pertinere, quæ omnium altissimè radices agit: Vt & ἀπὸ τῆς δρυὸς γεράνδρυον. Siue quod hanc arborem omnium primam arbitrantur fuisse. Quapropter & Ioui sacra arbor, & sylua Dodonæa querna, fuit vnde prima omnium oracula reddita creduntur. Eleganter vsus est hoc adagio Seneca lib. Epistolarum 13. Epistola prima: Hæc, inquit, si nimium tristia videbuntur, villæ imputabis, in qua didici ab Aegialo diligentissimo patrefamilias (is enim nũc huius agri possessor est) quamuis vetus arbustum posse transferri. Hæc nobis senibus discere necessarium est, eorum nemo non oliuetũ alteri ponit.

Arenam metiris.

Ἄμμον μετρεῖς, id est, Arenæ modum quæris, siue metiris hoc est, rem infiniti laboris, atque inexplicabilem inceptas. Aut frustra conaris

conaris, quod nequeas efficere, Athenæus libro 6. Alexidem quendam adducit, qui innumera dixerit ψαμμακόσια, velut æquãtia numerum arenarum. ὀνόμασι δὲ χρώμενον ψαμμακοσίοις. id est, nominibus vtẽs arenaginta, vt Græcæ vocis figmentum imiter. Plato in Theæteto: Μᾶλλον αὐτὸν λέληθεν ἢ οἱ τῆς θαλάσσης λεγόμενοι χόες. id est, Magis illum latet, quam maris, vt dicitur, arenæ.

Vndas numeras.

Κύματα μετρεῖς, id est, Vndas numeras. Eundem cũ proximo sensum habet. Vergilius vtranque parœmiam eleganter attigit lib. Georgicon secundo:

Quem si scire velit, Libyci velit æquoris idem.
Discere quam multæ zephyro turbentur arenæ.
Aut vbi nauigiis violẽtior incidit Eurus,
Nosse quot Ionii veniãt ad littora fluctus.

Theocritus in Charitibus:

Ἀλλ' ἶσος γὰρ ὁ μόχθος ἐπ' ἄονι κύματα μετρεῖν,
Ὅσσ' ἄνεμος χέρσονδε μετὰ γλαυκᾶς ἁλὸς ὠθεῖ. id est,
Nanque perinde fiet quasi si numerare labores,
Quod venti e pelago trudant ad littora fluctus.

Videri potest ab Aesopico quodam apologo natum adagium, quem refert Lucianus in Sectis: Olim quendam in maris littore sedisse, conantem singulas vndas pernumerare: cumque vndas vndis trudentibus obrueretur, animoque male angeretur, quod eas numero complecti non posset, adiens callida vulpes opportuno consilio sic hominem subleuauit. Quid angeris, inquit, propter vndas, quæ prætereunt? Hinc numerare incipias oportet, illas missas facias.

Surdo oppedere.

Παρὰ κωφῷ ἀποπαρδεῖν, id est, Apud surdum crepitum edere, dicitur vbi quid frustra fit. Aut vbi peccatur apud stupidos, qui non queant sentire. Siue cum conuiciis incessitur is, qui perinde negligit, quasi non audiat. Refertur à Diogeniano & à Suida.

Aranearum telas texere.

Τὰ ἀράχνια ὑφαίνειν, id est, Aranearum telas texere. Est in re friuola, nulliusque frugis infinitũ atque anxium capere laborem. Refertur prouerbii vice à diuo Basilio in initio enarrationis Hexameron. Vnde & apud Diogenẽ Laertium in vita Zenonis, philosophus quidam rationes dialecticas, aranearum textis similes esse dicebat, quæ cum operosum quiddam atq; exactum præ se ferant, tamen nugatoriæ sint atque imbecilles. Et alius quispiam leges cum aranearum textis comparabat, quæ cum à magnis auibus facile discinderentur, muscas duntaxat irretirent.

Laterem lauas.

Fervntvr huic confines aliquot apud Græcos parœmiæ, quibus operam inanem significamus, veluti πλίνθον πλύνεις, id est, Laterem lauas, id quod vsurpat Terentius in Phormione, Loquar ne? incendam. Taceam? instigem. Purgem me? Laterem lauem. Theocritus in Charitibus:

Καὶ ὕδατι νίζειν θολερὰν ἰοειδεῖ πλίνθον. id est,
Et nigram silicem lauisse liquentibus vndis.

Lapidem elixas.

Cvi similimũ est, quod refertur apud Aristophanem in comœdia cui titulus σφῆκες, λίθον ἕψεις. id est, Lapidem decoquis: pro eo quod est, inaniter laboras. Ἀλλ' ὅτ' ἂν ἀντιβολοίη τις, κάτω κύπτων ἂν οὕτω, λίθον ἕψεις, ἔλεγεν. id est, Quin vbi quis obsecrauerit, demisso sic capite, lapidem decoquis, inquit. Neque enim vnquam mollescit lapis, quantumuis diutina coctione. Generaliter conueniet in quamuis inanem operam, speciatim in hominem durum, nullisq; precibus mollescentem.

Aethiopem lauas: Aethiopem dealbas.

Evndem vim habent, αἰθίοπα σμήχεις, i. Aethiopem lauas. Et, αἰθίοπα λευκαίνεις, i. Aethiopem dealbas. Lucianus in lib. contra indoctum: καὶ κατὰ τὴν παροιμίαν, αἰθίοπα σμήχειν ἐπιχειρῶ. i. Ac iuxta prouerbiũ, Aethiopem lauare conor. Nam natiuus ille Aethiopum nigror, quem Plinius ex vicini syderis uapore putat accidere, nulla abluitur aqua, neq; ulla ratione candescit. Hoc item peculiariter quadrabit, cum res parum honesta verborum fucis adornatur, aut cum laudatur illaudatus, aut docetur indocilis. Adagium ortum videri potest ab

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Aesopica fabula. Nam quidam mercatus Aethiopem, & existimans eum colorem nō natura, sed superioris domini neglictia accidisse, nihil non adhibuit eorum, quibus vestes candefieri solent: adeoque perpetuis lotionibus miserum diuexauit, vt illum in morbum impulerit, colore, qui fuerat, manente.

Arare littus.

Αἰγιαλὸν ἀροῦν, id est, Arare littus. Est sterilem operā sumere. Ausonius ad Theonē.

> Quid geris extremis positus telluris in oris
> Cultor arenarum vates, cui littus arandū.

Significans eum inaniter laborare. Huius peculiaris vsus erit, cum officium impenditur in eum, à quo nihil sis fructus aliquando percepturus: veluti si quis doceat, ὄνον λύρας, aut beneficium collocet in ingratū. Salsitas enim facit, vt littorales oræ ferme sint steriles: quod etiam prouerbio testatum est: ἁλμυρὸν γειτόνημα, id est, Salsugino sa uicinia, pro sterili. Est autem adeo sterilis humor marinus, vt nec arbores ferat: Atque huiusce rei varias adfert causas Plutarchus in commentario De causis naturalibus, primo statim problemate.

Arenæ mandas semina.

Εἰς ψάμμον σπείρεις, id est, Arenæ mandas semina. Propterea quod steriles Arenæ, maxime littorales, nec idoneæ ad sementem. Oenone Paridi apud Ouidium,

> Quid facis Oenone, quid arenæ semina mandas.
> Non profecturis littora bubus aras.

Atqui in Brabantia sunt agricolæ tam industrii, qui sitientissimas arenas cogant & triticum ferre.

In aquam sementem facis.

Εἰς ὕδωρ σπείρεις, id est, In aqua sementem iacis. Theognis,

> Ἶσον καὶ σπείρειν πόντον ἁλὸς πολιῆς. id est,
> Par vt qui æquoreis semina mādet aquis.

Loquitur de his, qui beneficium cōferunt in ingratos atque improbos homines: idque perinde perire dicit, quasi sementem facias in vndis marinis. Aristophanis interpres & hoc pacto effert prouerbium, κατὰ θαλάττης σπείρεις, id est, in mari sementem facis.

In saxis seminas.

Κατὰ πετρῶν σπείρεις, id est, In saxis sementem facis Nam hoc terræ genus fere sterile est, vel quia non potest aratro proscindi, vel quia quod satum est non habet quo radices agat.

Ignem dissecare.

Εἰς τὸ πῦρ ξαίνειν, id est, Ignem diuerberare. Ad hanc formam pertinet, quanquam hoc inter Pythagorica retulimus symbola. Aristides in cōmuni defensione quatuor Rhetorum ἐλελήθεις δὲ ἄρα σαυτὸν, ἁπάσαις ταῖς παροιμίαις ἐνεχόμενος, εἰς πῦρ ξαίνων, καὶ λίθον ἕψων, καὶ σπείρων τὰς πέτρας, id est, Non intelligebas autem teipsum omnibus illis prouerbiis obnoxium esse: quod ignem diuerberares, quod lapidem elixares, quod in saxis sementem faceres? Taxat Platonem, qui apud Dionysium tyrannum nullum omnino fecerit operæpretium.

In aqua scribis.

Καθ᾽ ὕδατος γράφεις, ἢ εἰς ὕδωρ γράφεις, id est, In aqua scribis, hoc est, nihil agis. Lucianus in Tyranno: Παίζεις ὦ χάρων ἢ καθ᾽ ὕδατος φασὶν ἤδη γράφεις, παρὰ μικύλλου τινὰ ὀβολὸν προσδοκῶν, id est, Vtrum ludis Charon, an iam in aqua, quod aiunt, scribis, qui quidē à Micyllo obolum aliquem expectes? Plato in Phædro: Οὐκ ἄρα σπουδῇ αὐτὰ ἐν ὕδατι γράψει μέλανι, σπείρων διὰ καλάμου, id est, Num hæc studiose in aqua scribet nigra, seminans calamo? Extat huiusmodi senarius inter sententias Græcas:

> Ἀνδρῶν φαύλων ὅρκον, εἰς ὕδωρ γράφε. id est,
> Hominū improborum inscribe iusiurandum aquæ.

Id ita deprauat Xenarchus in Pentathlo apud Athenæum libro decimo:

> Ὅρκον δ᾽ ἐγὼ γυναικὸς εἰς οἶνον γράφω. id est,
> Inscribo vino si qua iurat fœmina.
> Item Catullus.
> Mulier cupido quod dicit amanti,
> In vento & rapida scribere oportet aqua.

In arena ædificas.

Εἰς ψάμμον οἰκοδομεῖς, id est, In arena ædificas. Non consistit, quod super arenam strux eris. Proinde recte vsurpabitur, vbi quis negotium aggreditur inutile futurum, vtpote non recte iactis ante fundamentis.

Ventos

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Ventos colis.

Ἀνέμους γεωργεῖς, id eſt, Ventos colis. Colis autem dico, pro eo quod eſt, agricolationem exerces. Refertur a Zenodoto, dicitur in eos, qui e ſuis laboribus nihil fructus reportant.

Ferrum natare doces.

Σίδηρον πλεῖν διδάσκεις, id eſt, Ferrum fluitare doces. De iis, qui rem conantur, quæ repugnante natura nequaquam fieri poſſit.

Cribro aquam haurire.

Κοσκίνῳ ὕδωρ ἀντλεῖ ἢ ἐπιφέρει, id eſt, Cribro aquam haurit. Quod etiam in obliuioſos non inconcinnè dicetur. Plautus in Pſeudolo: Non pluris refert, quàm ſi imbrem in cribrum geras. Id autẽ olim inter ἀδυνατώτατα habitum, vel illud eſt argumento, quod inter prodigia refertur, Tuciam virginem Veſtalem, aquam cribro tuliſſe, anno ab vrbe condita ſexcenteſimonono, teſte Plinio lib. 26. c. 2. Cuius meminit Dionyſius Halicarnaſſeus lib. Romanarũ antiquitatum ſecundo. Sumptum à fabula Danaidum puellarũ, quas Plato ſcripſit apud inferos hoc pœne genus pendere, vt aſſidue aquam in dolium pertuſum vaſis item pertuſis inferant. Alciphron in epiſtola Galeni ad Cyrtonem: Καὶ τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο εἰς Δαναΐδων τοὺς ἀμφορέας ἐγχέομεν πίθους. id eſt: Ac iuxta prouerbium, amphoras in Danaidum dolia infundimus. Lucianus in Timone: ὥσπερ ἐκ κοφίνου τετρυπημένου. id eſt, Tanquam e cophino perterebrato. Effertur & hunc ad modum: εἰς πίθον τετρημένον ὕδωρ ἀντλεῖς. id eſt, In dolium pertuſum aquam hauris. Plautus in Pſeudolo: In pertuſum ingerimus dicta dolium, operam ludimus.

Apud fimum odorum vaporem ſpargis.

Εἰς κόπρον θυμιᾷς, id eſt, In fimum aromatum odorem ſpargis. Nam perit omnis fragrantia, fimiq; fœtore vincitur. Et apud Suidã: Conueniet autem in hos, qui rem egregiã indignis adhibent, quod genus eſt illud: In lente vnguentum.

Oleum, & operam perdidi.

EODEM pertinet & illud, quod eſt apud Plautum in Pœnulo: tum pol ego & oleum & operam perdidi. id eſt, quicquid inſumpſi, ſeu rei, ſeu laboris, id fruſtra inſumptũ eſt. Metaphora ducta eſt à gladiatorum ac palæſtritarum certaminibus: in quibus certaturi, vnguentis quibuſdam oleaceis perungebantur. Cicero in Epiſtolis: Nã quid ego te athletas putem deſiderare, qui gladiatores contempſeris? in quibus ipſe Põpeius profitetur ſe & oleum & operam perdidiſſe. Quanquam poteſt & ad lucubrantium lucernas referri: ſicuti Cicero feciſſe videtur, ſcribens ad Atticum lib. 13. Ante lucem cum ſcriberem contra Epicureos, de eodẽ oleo & opera exaraui neſcio quid ad te, & ante lucem dedi. Idem ad eundem alibi: Non defleamus, ne & oleum et opera noſtræ philologiæ perierit, ſed conferamus tranquillo animo. Quo quidem in loco plus habet gratię, quod ad rem animi trãſlatum ſit. Ergo hic oleum pro ſumptu poſitum eſt. Nam & ſic effertur adagium Plautus in Rudentibus: Et operam & ſumptũ perdunt. Eodem pertinet etiam illud, qđ coruus ille ſalutator ſonare didicerat: Opera & impenſa periit. Cuius fabulæ meminit Macrobius libro Saturnalium 2. Eam quoniam haud quaquam indigna memoratu videtur, non grauabor adſcribere, idq; ipſius verbis: Sublimis, inquit, Actiaca victoria reuertebatur Octauius. Occurrit ei inter gratulantes coruum tenens, quem inſtituerat hoc dicere: Aue Cæſar, victor, Imperator. Miratus Cæſar officioſam auẽ viginti milibus nummũ emit. Socius opificis, ad quem nihil ex illa liberalitate peruenerat, affirmauerat Cæſari illum habere & alium coruum, quem vt adferre cogeretur, rogauit. Adlatus verba, quæ didicerat, expreſſit: Aue victor Imperator Antoni. Nihil exaſperatus, ſatis duxit iubere illum diuidere donarium cum contubernali. Salutatus ſimiliter à pſitaco, emi iuſſit eũ. Idẽ miratus in pica, hanc quoq; redemit. Exẽplum ſutorẽ pauperem ſolicitauit, vt coruum inſtitueret ad parem ſalutationẽ, qui impendio exhauſtus, ſæpe ad auem non reſpondentem dicere ſolebat, opera & impenſa periit. Aliquando tamen coruus cœpit dicere dictatam ſalutationem. Hac audita, dum tranſit Auguſtus reſpondit: Satis domi ſalutatorum talium habeo. Superfuit coruo memoria, vt & illa quibus dominum querentem ſolebat audire, ſubtexere,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

xere, Opera & impensa periit. Ad quod Cæsar risit, emique auem iussit, quanti nullam adhuc emerat. Hacten⁹ Macrobii verba reddidimus. Diuus Hieronymus ad Pammachium, videtur huic adagio velut alterum quoddam adagium subtexuisse: Oleũ perdit & impensas, qui bouem mittit ad ceroma. Siquidem hoc ipsum bouem ad ceroma mittere, prouerbium sapit, pro eo quod est, docere indocilem: aut ad id muneris quempiam asciscere, ad quod obeũdum minime sit idoneus, videlicet ingenio repugnante. Nam ceroma dicitur vnguentum, quo olim vngebantur athletæ, id ex oleo certisque terræ generibus conficiebatur. Porro ad certamina bos inutilis est.

Reti ventos venaris.

Δικτύῳ ἄνεμον θηρᾷς, id est, Reti ventos captas. De frustra laborantibus: aut qui stulte sequuntur ea, quæ nulla sit assequendi spes: Aut qui rem inanem inaniter captant. Nã vtre contineri ventus potest, reti nequaq̃.

Tranquillum æthera remigas.

Αἰθέρα νηνέμον ἐρέσσεις, id est, Aere tranquillo remigas. Apud Zenodotum refertur de incassum laborantibus: perinde est quasi dicas, aerem diuerberas, remigantiũ more.

Mortuum flagellas.

Νεκρὸν μαστίζεις, id est, Mortuum flagellas, in eos, qui obiurgant illos, qui nihil prorsus obiurgatione commoueantur: Aut qui vita defunctos insectantur, ac lacerant.

Ollam exornas.

Χύτραν ποικίλλεις, id est, Ollam exornas, siue picturas. De iis, qui in re vehementer absurda frustra conãtur. Ineptus enim labor, ollæ vasi contempto, & culinariis vsibus destinato, picturę lenocinium adhibere. Cui simillimum quiddam vulgo iactatur, bracteis aureis inaurare iuglandiũ putamina.

Ouum adglutinas.

Ὠὸν κολλήεις, id est, Ouum glutino compingis. Refertur à Diogeniano. Ridicule laborat, qui fractum oui putamen glutino sarcire & coagmentare conetur.

Vtrem cædis.

Ἀσκὸν δέρεις, id est, Vtrem cædis, aut vtrem excorias. Extat apud Aristophanem in Nubibus. Ad quod adlusisse videtur Apuleius in Asino, cum meminit de tribus vtribus à se percussis ac vulneratis. Sumptum vel à Bacchi sacris, vel ab iis, qui percussis vtribus inanem mouent strepitum.

Vtrem vellis.

Hvic similimum, ἀσκὸν τίλλεις, i. Vtrem vellis. Vel quod non sentiat, vel quod pilis careat.

Actum agere.

Terentivs in Phormione: Ohe actũ, aiunt, ne agas. τὸ πραχθὲν μὴ πράξῃς. A iudiciorum consuetudine sumptum, qua fas nõ est iterum agere causam, de qua iam sit pronunciatum. Plautus: Rem actam agis. id est, incassum laboras. Q. Fabius apud T. Liuium Dec. 3. lib 8. Scio multis vestrum videri patres conscripti, rem actam hodierno die agi, & frustra habiturum orationẽ, qui tanquam de integra re, de Africa prouincia sentẽtiam dixerit. M. Tullius libello De amicitia indicat dici solitũ de negotio, quod præpostere geritur. Sed cum multis, inquit, in rebus negligentia plectimur: tum maxime in amicis & deligendis & colendis. Præposteris enim vtimur consiliis, & acta agimus, quod vetamur prouerbio.

Cotem alis.

Ἀκόνην σιτίζεις, id est, Cotem alis. Dicitur in homines edaces, plurimiq; cibi: qui nihilo tamen habitiores inde reddantur. Nam in Cotis macilentiam, hodieque vulgo iactatur adagium, cum aiunt, tam pinguẽ quã cotem, macilentum quempiam esse significãtes. Hermolaus Barbarus in epistola quadam ad Picum interpretatur hoc prouerbium pro male collocare beneficium, vnde non sit reditura gratia: vt affine sit illi, q̃d alibi dicetur: Ale luporum catulos, cum ex beneficio redit mala gratia.

Hylam inclamas.

Ὕλαν κραυγάζεις, id est, Hylam inclamas. De frustra vociferantibus: aut in genere, de nihil proficientibus. Ab huiusmodi casu natum adagium. Hylas Theodamãtis filius, cum esset inter argonautas formosus adolescens, adamatus est ab Hercule. Is cum esset in Mysia, forte aqua tum egressus, in

fonte periit: vnde & à Nymphis adamatus ac raptus fingitur. Ad hunc vestigandum missus est Polyphemus, qui ingenti vociferatione nomen inclamabat Hylæ, neque quicquam tamen profecit. Atque hinc ortũ prouerbium. Vergilius videtur ad nautarum clamorem retulisse, cum ait:

His adiũgit Hylã nautę quo fonte relictũ
Clamassent, vt littus Hyla, Hyla omne sonaret.

Meminit huius & Theocritus in Idyl. N.

Τρὶς μὲν ὕλαν ἄυσεν, ὅσον βαθὺς ἤρυγε λαιμός
Τρὶς δ' ἂν ὁ παῖς ὑπάκουσεν, ἀραιὰ δ' ἵκετο φωνή. id est,
Ter quanto potuisset Hylam clamore vocabat
Mugitũ intendens imo de gutture vocis.
Ter puer audiit, ac tenuis vox perculit aures.

Nihil obstat, quo minus ad sacrorum consuetudinem referatur, quæ in Hylæ rapti memoriam sunt instituta: in quibus Hylę nomen inclamabatur. Id fuerit venustius atque concinnius, vbi quis rem absentem frustra desiderat, vel deplorans, vel optans. Vt si quis ad inopiam redactus, optaret sibi centum talẽta, quę quondam habuisset. Ad hanc parœmiam respexisse videtur Aristophanes in Pluto;

Ποθεῖς τὸν οὐ παρόντα καὶ μάτην καλεῖς, id est,
Desideras absentem inaniter vocans.

De Mercurio dictum, placentas illas deplorante, quas in sacris consueuerat aliquando edere.

Inaniter aquam consumis.

Ἄλλως ἀναλίσκεις ὕδωρ, id est, Inaniter consumis aquam. In eos quadrabit, qui frustra suadent. A prisco more iudiciorum sumptum, in quibus ad clepsydræ modum dicebatur. Aeschines contra Demosthenem, ostendit primã aquam infundi solere actoribus, alterã patronis, tertiam iudicibus, ad pęnã constituendam, nisi primis sententiis reus fuisset absolutus. Et Demosthenes Aeschinem prouocat, vt vel in sua aqua, si possit, dicat, quod decretum fuisset ipso vnquã auctore scriptum: ἀναστὰς καὶ ἐν τῷ ἐμῷ ὕδατι εἰπάτω. Huc adludens Lucianus ἐν τῷ περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων, in rhetorem quendam iocatur, qui apud barbaros in cõuiuio diceret, non ad aquę, sed ad amphorę vinarię modum. Idem in bis accusato: Ἐκείνης γάρ τό γε νῦν ῥέον. i. Nã illius sane in præsentia fluit aqua. Vñ id subindicare Plato in Theæteto, cum ait, quosdam πρὸς μικρὸν ὕδωρ, i. ad pusillum aquæ docere posse quæ gesta sint. Idem in eodem: Κατεπείγει γὰρ ὕδωρ ῥέον. i. Vrget enim aqua fluens, quod oratoris sit ad præscriptas clepsydras dicere. Apuleius in Asino aureo: Rursum præconis amplo boatu citatus accusator quidã senior exurgit, & ad dicẽdi spatium, vasculo quodam inuicem colli graciliter fistulato, ac p hoc guttatim defluo, infusa aqua, populum sic adorat. Plinius iunior Falconi: Et qui iubere posset tacere quemcunque, huic silentium clepsydra indici. Idem Arriano: Dixi horis pene quinq;. Nam viginti clepsydris, quas spatiosissimas acceperam, sunt additæ quatuor. Quintil. lib. 12. Et si quid ipse tibi sumas, probandum est, & laboratam congestamque dierum ac noctium studio actionẽ, aqua deficit. M. Tullius in calce secundi libri Tusculanarum quæstionum, Cras ergo ad clepsydram, sic enim dicimus. Idem de Oratore libro 3. de Pericle loquens, At hunc, inquit, nõ clamator aliquis ad clepsydram latrare docuerat, sed vt accepimus Clazomenius ille Anaxagoras, vir summus in maximarum rerum scientia. Philetas apud Athenæum lib. 2. τοσαῦτα ὥσπερ οἱ ῥήτορες πρὸς ὕδωρ εἶπον. i. Tantum, vt solent rhetores, ad aquam dixi, fuerat autẽ de aqua sermo. Hinc capta-ta est adlusionis gratia. Demades iocabatur in Demosthenem ὑδροπότην, quod ceteri quidem ad aquam dicerent, Demosthenes ad aquam scriberet. Philostratus in Adriano sophista τοὺς ἀπὸ κλεψύδρας appellat sophistas qui aqua exercebantur. Porro prisci lineis & vmbris horas distinguebant. P. Scipio Nasica primus reperit clepsydrã, qua nubilo quoque die & noctibus, horæ distinguerẽtur. Nunc pro clepsydris clepsammis & αὐτομάτοις vtuntur horologiis.

In aere piscari, Venari in mari.

EIVSDEM generis sunt & illa, quæ Plautus vsurpat in Asinaria: In aere piscari, & In mari venari iaculo. Quadrabunt simpliciter in eos, qui frustra moliuntur τὰ ἀδύνατα, aut qui præpostere ibi quærunt aliquid, vbi ne sperari quidẽ possit. Vt si quis in magistratibus vitã tranquillam, in voluptatibus beatã, in opibus felicem quærat.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Itaque Libanus seruus ab hero suo Demæneto iussus, vt vxorē ipsius argento defraudaret, significans nulla ratione fieri posse, vt à muliere tenacissima quidquam auferretur: Iube, inquit, vna me opera piscari in aere, venari autem iaculo in medio mari.

Aquam è pumice postulas.

Svperiori non admodum diuersum, quod apud eundem poetam legitur: Aquā è pumice postulare, pro eo quod est, frustra ab alio petere, cuius ipse à quo petas, maxime sit indigus. Nihil enim pumice lapide siccius, nihil siticulosius. Perinde ac si quis ab indoctissimo doceri postulet, ab inconsultissimo cōsilium expectet, ab egeno munus, ab inope præsidium: denique ab auaro ac tenaci pecuniam. Plautus: Nam tu aquam è pumice nunc postulas, qui ipsus sitiat. Pumex, inquit idem, non ęque est aridus, atque hic senex. Est autem Pumex lapis cauernosus, quo solent poliri codices: naturę adeo siccæ, vt si in vrceum bullientē immiseris, feruorem extinguat: nō solum ad tempus, sed in totum. Nec aliud in causa putat esse Theophrastus, nisi quod vehementissima siccitate spumam totam ad se trahere nitatur. Meminit & de Chio quopiam Eudemo, qui pumice acri consperso aceto, munire sese consueuerit, vt post septimam ellebori potionem, nec balneis, nec vini potatione prouocaretur ad vomitum.

Nudo vestimenta detrahere.

Ad hanc sententiam pertinet hoc quoque, quod ab eodem est vsurpatum poeta, Nudo vestimenta detrahere, pro eo quod est, ab eo sperare emolumētum, cui ne sit quidem quod auferri queat. Sic enim idem Libanus in Asinaria Plautina admonitus ab hero, vt ab ipso per fallaciam argentum abraderet; quo filio emeretur amica, Maximas, inquit, nugas agis, Nudo detrahere vestimenta me iubes. Adducit & D. Chrysostomus prouerbiū vulgo iactatum, quo dicebant, nec à centum viris vnū nudum spoliari posse. Apuleius Asin. lib. I. scripsit nudum nec à decem palęstritis posse spoliari.

Anthericum metere.

Τὸν ἀνθέρικον θερίζειν, id est, Anthericum metere, dicebantur, qui laborem inanem, ac sterilem caperēt. Anthericus, herbæ genus, quod meti non possit, sed velli manibus necesse est velut & linum. Antherices vocantur summa spicarum fastigia siue atheres. Herodotus Asphodeli caules antherices vocat, teste Suida: quos & tenaciores ait esse, quam vt frangi queant. Antherici meminit & Plin. lib. 21. c. 17. In Gręcorum commentariis est promiscue positum Antherices & atherices.

Ex arena funiculum nectis.

Ἐκ τῆς ψάμμου σχοινίον πλέκειν, i. Ex arena funiculum nectere. Est frustra conari, quod nulla ratione pōt effici. Quid enim stultius, quā ex arena, quę nullo modo cohærescit, funem velle nectere? Prouerbium vtrunq; nempe tum hoc, tum quod proxime retulimus, vsurpat Aristides in communi defensione quatuor oratorum: Καταδύντες δὲ εἰς τοὺς χηραμοὺς, ἐκεῖ τὰ θαυμαστὰ σοφίζοντες σκιᾷ τινὶ λόγους ἀνασπῶντες, ἔφης ὦ Σοφόκλεις, τὸν ἀνθέρικον θερίζοντες, τὸ ἐκ τῆς ψάμμου σχοινίον πλέκοντες, οὐκ οἶδα ὅντινα ἱστὸν ἀναλύοντες. i. Verum abdentes sese in secessus quosdam, illic admirandam illam comminiscuntur sapientiā, vmbra quadam attrahentes verba, quemadmodum abs te dictū est Sophocles, Anthericū metentes, ex arena nectentes funiculū, & haud scio quam retexentes telam. Significat his adagiis, vmbraticum illud philosophorū studium nihil omnino fructus adferre. Columella in pręfatione carminis De cultura hortorum: Nā etsi multa sunt eius quasi mēbra, de quibus aliquid possumus effari: tamē eadē tam exigua sunt, vt, quod aiunt Græci, ex incomprehensibili paruitate arenæ funis effici non possit. Prouerbiū peculiariter accommodabitur ad vsus huiusmodi: si quis conetur in cōcordiam redigere, moribus longe dissimilimos, & inter quos nihil omnino conuenit: aut si quis orationem ex argumentis dissonis cōtexat, quasi Chimeram quādam fingens, & huiusmodi monstrum, cuiusmodi describit Horatius: Humano capite, equina ceruice, reliquis item membris ex variis animantium generibus ita collatis:

Vt turpiter atrum
Desinat in piscē, mulier formosa superne.

Ab asino lanam.

Cvi finitimum est & illud, ὄνου πόκας ζητεῖς, id est, Asini lanas quęris. De iis, qui

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

stulte quærunt ea, quæ nusquam sunt. Effertur adagium etiam ad hunc modum: ὄνου πόκαι, id est, Asini lanæ. Aristophanes:

Τίς εἰς τὸ λήθης πεδίον, τίς εἰς ὄνου πόκας, i.

Asini quis ad lanas? quis in lethes solum? Per asini lanam, res vanas significans, & quę nusquam sunt. Trimeter Græcis constat si tollas alterum, τίς.

Asinum tondes.

EVNDEM sensum habet, τὸν ὄνον κείρεις, id est, Asinum tondes. De his, qui rem absurdam, atq; inutilem aggrediuntur: propterea quòd Asinum neque pectere possis propter villos, neque tondere cum lanam non habeat. Huius meminit Aristophanes in Ranis.

Lupi alas quæris.

Λύκου πτερὰ ζητεῖς, id est, Lupi alas quæris. De iis, qui quærunt ea, quæ nusquã sunt. Aut vbi quis verbo duntaxat territat, alioqui re nunquam facturus quod minatur. Neque enim fieri potest, vt lupus alatus inueniatur. Prouerbium recensetur à Suida.

Quæ apud inferos.

EODEM loco interpres admonet & huius adagii, tanquàm eundem habentis sensum, τὰ ἐν ἅδου, id est, Ea quæ apud inferos. Citatque Aristarchum auctorem, idque inde natum putat, quod Cratinus finxerit quendam apud inferos funem torquentem: asinum autem arrodentem ea quæ ille iã torsisset, atque ita inaniter laborare qui torquebat. Quanquam illud, τὰ ἐν ἅδου, generaliter ad omnia pertinet, quę poetarum fabulis traduntur, nulli credita nisi pueris: vnde cum inania somniisq; similia significabimus, apte dicemus, τὰ ἐν ἅδου. Athenęus libro Dipnosophistarum quartum refert, Democritum scripsisse volumen, cui titulus fuerit: τὰ περὶ τῶν ἐν ἅδου, prodigiosis, vt coniectandum est, refertum fabulis, & hinc potest videri ductum prouerbium.

Contorquet piger funiculum.

HVIC adeo simile est, vt idem videri possit, quod de Ocno, id est, pigro asino refert Pausanias in Phocicis, apud Ionas, vt ait, celebratum: σωύχει ὄκνος τὴν θώμιγγα, id est, Torquet piger funiculum. Ipsius verba super hac re subscribam: Μετὰ δὲ αὐτοὺς ἀνὴρ ἐστι καθήμενος, ἐπίγραμμα δὲ ὄκνον εἶναι λέγει τὸν ἄνθρωπον. πεποίηται μὲν πλέκων σχοινίον. παρέστηκε θήλεια ὄνος ἐπεσθίουσα τὸ πεπλεγμένον ἀεὶ τοῦ σχοινίου. τοῦτον εἶναι τὸν ὄκνον, φιλεργὸν φασιν ἄνθρωπον, γυναῖκα δὲ ἔχειν δαπανηράν, καὶ ὁπόσα συλλέξαιτο ἐργαζόμενος, οὐ πολὺ ἂν ὕστερον ὑπὸ ἐκείνης ἀνηλῶτο. οἶδα δὲ καὶ ὑπὸ ἰώνων, ὁπότε ἴδοιέν τινα πονοῦντα ἐπὶ οὐδενὶ ὀνησιν φέροντι, ὑπὸ τούτου εἰρημένον, ὡς ὁ ἀνὴρ οὗτος σωύχει τοῦ ὄκνου τὴν θώμιγγα. id est, Post hos vir quidam est sedens, titulus indicat eum, ὄκνον esse. Factus est autem ad hunc modũ vt ipse funiculum torqueat, astante asella, quæ quod tortum fuerit assidue abrodat. Hunc Ocnum aiunt hominem esse industrium, operisque intentum sed vxorem habere sumptuosam ac prodigam, vt, quicquid is suo labore corraserit, id mox absumatur ab illa. Cognitum est nobis, etiam ab Ionibus dici solere, si quem conspexissent in re quapiam elaborantem, quæ nihil adferret emolumenti, hic homo funiculum Ocni contorquet. Videtur argumẽtum picturæ sumptum ab occasione vocis ancipitem obtinentis significatum. Siquidem σωύχειν τὸν βίον, aiunt Græci pro cõparare victum. Colligit autem qui rem auget, dissipat qui profundit. Atque hoc quidem argumentum apparet olim multorũ artificum operibus fuisse celebratum. Siquidem Plinius in historia mundi inter Socratis egregii pictoris argumenta, commemorat & de asino spartum arrodente. Et piger, inquit, qui appellatur ocnos, spartum torquens, quod asellus arrodit. Fertur idem picturæ genus et Delphis fuisse, à Polygnoto Thasio dicatum. Quo quidem negãt desidem & ignauum significatum, quẽadmodũ existimat Varro, imo laboriosum magis & industrium, sed cui sit vxor prodiga. Eoque Pausanias ait, non marem asellum, sed fœminam in pictura fuisse. Idem argumentum, marmore cælatum, Romæ duobus visitari locis, nempe in capitolio & in hortis Vaticanis, Hermolaus Barbarus testis est. Vsus est hoc adagio & Propertius:

Dignior oblico funẽ qui torqueat ocno,
Aeternusque tuam pascat aselle famem.

Verum illud interim admirandum, cur Plin. cum scripserit appellatum ocnum, i. pigrum, qui funẽ torqueret, ac non magis asellum

aſellum arrodentem. Maxime cum Propertius non eum ocnon appellet qui torqueat, ſed illi torqueri funem: vt aſinum intelligas citius, quam torquentem. Meminit huius adagii Plutarchus in commentario περὶ τῆς εὐθυμίας, Ἀλλ' ὥσπερ ἐν ἅδου ζωγραφούμενος σχοινοπλόκος ὤ τινι παρίησιν ἐπιβοσκομένῳ καταναλίσκειν τὸ πλεκόμενον. id eſt, Sed quemadmodum apud inferos depictus is, qui funem torquet: cui adeſt, qui depaſcens abſumit id, quod tortum fuerit.

Littori loqueris.

Αἰγιαλῷ λαλεῖς, id eſt, Littori loqueris. Refertur à Græcis adagiorum collectoribus. Dictum in eos, qui fruſtra vel ſuadent, vel orant: perinde quaſi ſurdo loquantur. Nã littora propter aſſiduum fluctuum fragorem ſurda dicuntur. Ouidius:

Surdior ille freto clamantẽ nomẽ Oreſtis,
Traxit inornatis in ſua tecta comis.

Vento loqueris.

SVIDAS addit & hoc, Ἀνέμῳ διαλέγῃ, id eſt, Vento loqueris. Pro eo quod eſt, inaniter. Nam ventus omnia diſſipat, cogitq́ue euaneſcere. Vnde & Auris diſcerpta mandata dixit Vergilius quæ abierant in obliuionem. Plautus in Moſtell.

Hic neſcit quidẽ niſi fœnus fabulari vẽto.

Con ſimili figura apud Athenæum legitur: γῇ καὶ οὐρανῷ λαλεῖν. id eſt, Cœlo ac terræ loq.

Mortuo verba facit.

Νεκρῷ λέγουσα μύθους εἰς οὖς, id eſt, Mortuo ad aurem fabulam narrans. Plautus, Mortuo verba nunc facio. Terentius: Verba fiunt mortuo. Rurſum Plautus: Nihilo pluris refert, quam ſi ad ſepulchrum mortuo dicat iocum. Pertinet huc quod eſt apud Aeſchilum in Agamemnone:

Ἔοικα θρηνεῖν ζῶσα πρὸς τύμβον μάτην. id eſt.
Fruſtra ad ſepulchrũ viua ploro mortui.

Surdo canis. Surdo fabulam narras.

EANDEM vim habet, κωφῷ ᾄδεις, id eſt, Surdo canis. Vergilius in Bucolicis:

Non caminus ſurdis reſpondent omnia ſyluæ.

Horatius:

Narrare putaret aſello
Fabellam ſurdo,

Terentius in Heautontimorumeno,

Næ ille haud ſcit, quam mihi nunc ſurdo narret fabulam.

Item T. Liuius de bello Macedonico libro 10. Quæ vereor ne vanis auribꝰ cecinerint. Aeſchylus in ἑπτὰ ἐπὶ θήβαις:

Ἤκουσας ἢ οὐκ ἤκουσας, ἢ κωφῇ λέγω, id eſt,
An audiſti, an non audiſti? num ſurdo loquor?

Adluſit huc Ouidius Amorum lib. 3.

Quid iuuat ad ſurdas ſi cantet Phemius aures?
Quid miſerum Thamyram picta tabella iuuat?

Ortũ videtur à ridiculo caſu: quo ſæpe fit, vt hoſpes incidat in ſurdum, quem percontetur multa, ridentibus iis qui ſurdum nouerunt.

Fruſtra canis.

Ἄλλως ᾄδεις, id eſt, Fruſtra canis. Πρὸς κενὴν ψάλλεις, id eſt, In vanum cantas. De iis, qui fruſtra ſuadent. A cantoribus dictum, qui cũ ingrati ſunt auditoribus, inaniter canunt, cum à nemine audiantur: aut qui canunt ſuo ſumptu, nihil auferentes præmii. Nam cantilenam Græci prouerbiali metaphora frequenter appellant orationem. Inde eſt illud in Euripidis Hecuba: Ἥξει τὶ μέλος, id eſt, Veniet aliqua cantilena. Et eandem cantilenam canis, & ad aures occinere, & παρὰ τὸ μέλος φθεγξάμενος, id eſt, præter cantum ſonans. Vſurpauit adagium hoc, ac ſimul expoſuit Lycophron poeta:

Τοὶ γὰρ ψαλάξεις εἰς κενὸν νευρᾶς κτύπον
Ἄσιτα, καὶ ἄδωρητα φορμίζων μέλη. id eſt,
Itaque ciebis irritos fidium ſonos
Ieiuna, & indonata pulſans carmina.

Interpres addit prouerbium ad hũc etiam efferri modum: Εἰς κενὸν κρούεις τὰς χορδάς. id eſt, Fruſtra pulſas chordas. Sumptum autem à citharœdis, qui ſic canunt, vt nihil accipiant muneris, & domi cibum capiant, hoc eſt, ſuo ſumptu, ſuoq́; victu, quemadmodum ait Plautus, aliis cantent. Niſi cui videbitur ad apologum Aeſopi referendũ, de tibicine fruſtra piſces inuitante cantilenis. Nam audierat Arionis fabulam.

Lapidi loqueris.

Λίθῳ διαλέγῃ, Lapidi loqueris. Eundem ſenſum habet. Et apud Terentium in ἑαυτ. lapis pro ſtupido brutoq́ue homine ponitur aliquoties, Non inſcitum eſt quod refert

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Laertius: Cuidam interroganti, qua nam in re melior esset euasurus filius si erudiretur, si nihil aliud, inquit, Aristippus, certe in theatro nō sedebit lapis super lapidem.

Parieti loqueris.

Πρὸς τὸν τοῖχον λαλεῖς, id est, Parieti loqueris. Et hoc quoque refertur à Græcis collectoribus. Effertur & ad hunc modum, Διὰ τοίχου λαλεῖν, id est, Per parietem loqui. Dici consueuit, vbi quis rei quippiam faceret vehementer absurdæ. Fortassis ab amātibus sumptum: qui ad fores ac fenestras, aut etiam parietes amicarum perinde locuntur nonnunquam, quasi sensus aliquis illis adsit. Plautus in Truculēto vsurpat pro eo, quod est taciturо loqui: Ego, inquit, ero paries, loquere tu.

Nugas agere.

LATINIS perinde atque Græcis tritum adagium, Nugas agere, pro eo quod est, rē friuolam ac nihili facere, seu frustra conari. λῆρον ληρεῖς, Atticis familiare, id est, Nugas nugaris. Aristopha. in Nebulis, Socratē subtilium nugarum antistitem vocat, quasi friuolarum argutiarum auctorem, Σύ τε λεπτοτάτων λήρων ἱερεῦ. λῆρος μακρὸς dixit Galenus lib. περὶ δυνάμεων φυσικῶν 2. λῆρος οὖν μακρός ἐστιν ἅπασα τὸν πόρων ὑπόθεσις εἰς φυσικὴν ἐνέργειαν. id est, Magnæ igitur nugę sunt omnis pororum suppositio ad vim naturalem. Iucundius fit cum refertur ad personam, velut apud Athenæum lib. 6.

Οἱ δὲ ποιηταὶ φησί, λῆρος εἰσίν. id est,
Porro poetas nugas esse prædicat.

Dicūt & ὑθλεῖς, id est, deliras ac desipis, quod est translatum ab aniculis, quæ postea quā ætatis vitio cœperint desipiscere, futiles quasdam nugas blaterare solent. Ausonius ad Paullum:

Phœbus iubet verum loqui.
Et si Pierias patitur lirare sorores,
Nusquam ipse torquet aulaca,

In quibus versibus obscurior est adlusio, ac prope inepta. Nam homo blinguis pariter ad vtrunque sermonem, & duplicem nominis significatum respexit. Siquidem λῆρος Græcis nugas significat, & liræ seu porcæ Latinis vocantur sulci. Nam agricolæ primum proscindunt, deinde comminuunt glebas, postremo lirāt. Proinde subtexuit, nūquam ipse torquet αὔλακα. Olim enim agricolatores delirare dicebantur, qui à recto sulcorum ordine deflecterent. Inde trāsumptum ad eos, qui desipiscunt.

In cælum iacularis.

Ἐς τὸν οὐρανὸν τοξεύεις, id est, In cælum sagittam torques. Est apud Zenodotum ac Suidam, de iis qui frustra laborant: aut qui audent eos lacessere, quos nō possunt lædere. nihil enim ferire potest, qui in cælum torquet, nisi quod diuos videtur petere. At nō raro fit, vt iaculū in ipsum mittētē recidat.

Delphinum cauda ligas.

Δελφῖνα πρὸς τὸν οὐραῖον δεῖς, id est, Delphinum cauda alligas. In eos, qui quippiam incassum conantur. Propterea quod Delphinus cauda sit lubrica, nec ea parte teneri queat. aut qđ cauda sit valida, cuius agitatione fertur & naues aliquando subuertere, vt hac parte sit inuictus. Quadrabit & in eos, qui ea via quempiam aggrediūtur, qua nequaquam possit superari.

Cauda tenes anguillam.

Απ' οὐρᾶς τὴν ἔγχελυν ἔχεις, i. Cauda tenes anguillam. In eos apte dicetur, quibus res est cum hominibus lubrica fide, perfidisq́; aut qui rem fugitiuam atque incertam aliquam habent, quam tueri diu non possint.

Folio ficulno tenes anguillam.

HVIC diuersum est illud, τῷ θρίῳ τὴν ἔγχελυν, id est, Folio ficulno anguillam, subaudiendum, tenes. Vbi quis alioqui fugax & lubricus, arctiore nodo tenetur, quam possit elabi. Nam fici folium scabrū est, vt cui nomen etiam inditum ab asperitate scripserit Plutarchus: atque ob id ad retinendam anguillam natura lubricam, vel maxime idoneum.

Medius teneris.

HVIC sententię confine est illud apud Aristophanem in Ranis, νῦν ἔχῃ μέσος, id est, Nūc medius teneris. De eo qui sic tenetur, vt extricare sese nulla ratione possit. Translatum à palæstritis, atque athletis, qui si quem mediū corripuerint, facile vincunt. Sunt autem verba Acaci ad Bacchum: Ἀλλὰ νῦν ἔχῃ μέσος. id est, At nunc medius tenere. Eodem pertinet illud apud Terentium: Sublimem medium arriperem.

Delphi-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Delphinum natare doces.

Δελφῖνα νήχεσθαι διδάσκεις, id est, Delphinũ natare doces. In eos competit, qui monere quempiam conantur in ea re, in qua cum sit ipse exercitatissimus, nihil eget doctore. Nam Delphinus in natando pernicissimi impetus est, ita vt non modo superet omne natatilium genus velocitate, verum etiam terrestrium animantium, vt auctor Aelianus lib. 12. Quin & naues transilit, seq; con tento spiritu, teli in morem eiaculatur.

Aquilam volare doces.

Αετὸν ἵπτασθαι διδάσκεις, id est, Aquilam volare doces. Diuersa metaphora sententiam eandem declarat. Quod enim Delphini inter pisces, id Aquila inter volucres. Quibus id etiã commune, qđ vterq; παιδεραστὴς esse narratur. Adlusisse videtur huc Gregorius in epistola quadam ad Eudoxum rhetorem, Τοὺς πολλοὺς ἔα χαίρειν, καὶ εἶναι κολοιοὺς πτῆσιν ἀετοὺς δοκιμάζοντας. Sine valere vulgus, sine esse graculos, qui volatum aquilarum probent.

In eodem hæsitas luto.

Terentius in Phormione: In eodẽ hæsitas luto. In eos cõpetit, qui sic implicantur negotio cuipiam, vt se nequeant extricare. A viatoribus translatum, qui simul atque in lutum inciderint, cum alterum pedem conantur educere, altero altius immerguntur. Rursum, vt hunc extrahant, alter quẽ eduxerant, denuo est infigendus. Eodẽ adludens Horatius:

Ne quicquam, inquit, cœno cupiens euellere plantam.

Huic simile est: In eodem hæsitare vestigio. Quint. Curtius libro 4. Tertium diem metu exangues iam armis suis oneratos in eodem vestigio hærere.

In aqua hæret.

Vsvrpatvr huic non dissimile prouerbium à M. Tullio lib. Officiorum 3. Dicit ille quidẽ multa multis locis, sed aqua hæret, vt aiunt. Significat autem Epicurũ parum secum in disputando constare, seq; ipsum inuoluere, dum ea, quæ dicit alibi, pugnant cum iis quæ dixit alibi, atque ita quasi fluctuare, neque in solido consistere. Id quod euenire solet iis, qui cum aberrent à vero, verborũ fucis rem inuoluunt. Translatum apparet vel à fluitantibus, qui vado destituti, huc atque illuc iactantur: quoq; magis se commouent, hoc maiore periculo laborant. Aut certe ab oratorem clepsydra, de qua meminimus alibi, vt eum in aqua hærere dicamus, qui sese destillata iã aqua, tamen e caussa non potest expedire. Cicero ad Q. fratrem lib. 2. Quod idibus & postridie fuerat dictum de agro Campano actum iri, non est actum. In hac caussa mihi aqua hæret. Incertum, vtrum significet eam actionem integram sibi relinqui, an caussam esse inextricabilem. Huc referendum illud, quod paullo superius ex Quintiliano citauimus: Et laboratã congestamque dierum ac noctium labore actionem, aqua deficit. Nec abhorrent ea, quæ post dicemus in prouerbio, Hæret in vado.

Multa cadunt inter calicem, supremaque labra.

Svlpitivs Apollinaris grammaticus apud Aulum Gellium in noctibus Atticis lib. 13. cap. 17. duo quædam adagia notat, alterum Græcum, alterum Latinum: quorum amborum eadem sit sententia. Græcus est versicul⁹, inquit, hexameter παροιμιώδης.

Πολλὰ μεταξὺ πέλει κύλικος καὶ χείλεος ἄκρου. id est,

Multa cadunt inter calicem supremaque labra.

Quo monemur, nihil tam certum sperari, neque quidquam tam esse vicinum, quod non repentinus aliquis casus queat interuertere. Adeoque non esse tutum venturis fidere, vt vix etiam illa sint certa, quæ manibus tenemus. Originem adagii quidam ad huiusmodi fabulam referunt. Ancæus Neptuni & Astypaleæ Phœnicis filius, cum vitem sereret, grauiterque ministris instaret vrgeretque, quidam operis tædio com motus in herum, negauit futurum vt ex ea vite herus vnquam vinum gustaret. Post vbi vitis prouenisset feliciter, atque vuę maturuissent, herus exultans ac gestiens, seruum eundem accersit, atque vt sibi vinum infundat iubet. Deinde iam calicem admoturus ori, seruo quæ dixisset, redegit in memoriam, quasi vanam exprobrans diuinationem. At ille sententiam hanc hero respondit: Inter calicem, ac summa labia, multa posse interuenire. Seruili sententiæ fauit euentus. Nam interloquendũ prius-

quam ille vinum hauriret, alter quidã minister ingressus, nunciat vinetum ab apro quopiam immani vastari. Quibus auditis Ancæus deposito poculo, protinus in aprũ fertur, à quo inter venandum percussus interiit. Vsurpauit hoc adagii Lycophron in Iambicis.

Ἐγὼ δὲ τλήμων σὺν κακῷ μαθὼν ἔπος
Ὡς πολλὰ χείλευς καὶ δὲ πασραίων ποτῶν
Μέσῳ κυλίνδει μοῖρα παμμήτων βροτῶν. i.
Miser ast ego meo dicta cognoscens malo,
Vt plurima inter poculum ac labrũ solet
Vertisse fatum, res agens mortalium.

Interpres citat Aristotelem auctorem, qui & ipse de Ancæi fabula meminerit, in qua illud variat, Ancæo vitem instituenti, vatẽ accersitum quempiam prædixisse, non futurum vnquam, vt ex ea vinum gustaret, & expresso in calice vino, vatem irrisisse tanquam ψευδόμαντιν. Reliqua conueniunt cum iis, quæ ex aliorum retulimus commẽtariis. Festus Pompeius ab augure quopiã vicino, qui forte præterierit, prædictum indicat. Lycophron autem alio detorsit, nempe ad Agapenorem patrem, & Ancæũ Actoris & Eurythemistidis filiũ, & ad aprũ Calydonium. Dionysius apud Zenodotũ, mauult parœmiam ad Antinoum referre, de quo meminit Homerus in Odysseæ 22. Is Antinous erat vnus ex procis Penelopes, cui poculum tenenti, iamque bibere paranti, Vlysses iugulum telo transfixit. Atque ita manibus elapso poculo, concidit atque interiit. Sed non ab re fuerit, Homericum carmen adscribere:

Ἦ, καὶ ἐπ' Ἀντινόῳ ἰθύνετο πικρὸν ὀϊστόν.
Ἤτοι ὁ καλὸν ἄλεισον ἀναιρήσεσθαι ἔμελλε,
Χρύσεον ἄμφωτον, καὶ δὴ μετὰ χερσὶν ἐνώμα
Ὄφρα πίοι οἴνοιο, φόνος δέ οἱ οὐκ ἐνὶ θυμῷ
Μέμβλετο, τίς κ' οἴοιτο μετ' ἀνδράσι δαιτυ-
μόνεσσι,
Μοῦνον ἐπὶ πλεόνεσσι, καὶ εἰ μάλα καρτερὸς εἴη
Οἵ τεύξειν θάνατόν τε κακὸν καὶ κῆρα μέλαιναν.
Τὸν δ' ὀδυσεὺς κατὰ λαιμὸν ἐπισχόμενον βά-
λεν ἰῷ.
Ἀντικρὺ δ' ἁπαλοῖο δι' αὐχένος ἤλυθ' ἀκωκή,
Ἐκλίνθη δ' ἑτέρωσε, δέπας δέ οἱ ἔκπεσε χειρὸς
Βλημένου, αὐτίκα δ' αὐλὸς ἀνὰ ῥῖνας παχὺς
ἦλθεν
Αἵματος ἀνδρομέοιο. id est,
Telũ hęc fatꝰ, in Antinoũ cõtorsit amarũ.
Ad pulchram is pateram, iam iam tollebat, vtrinque.
Auritam, atque auro nitidam, iam iamque manu illam
Admotabat vti biberet: neq; pectore cædẽ
Voluebat pauido: quis enim fore crederet vnquam,
Vnus vt in tanto conuiuarũ agmine, quanquam
Viribus anteeat, mortem sibi nigraq; fata
Moliretur: at huic iugulũ cõfixit Vlysses
Tollẽti calicem, iaculũ penetrauit acutũ,
Et contra e ceruicibus exiit ærea cuspis.
Voluitur in latus ille, calix simul excidit icto
E manibus: mox inde cruor de naribus ingens
Emicat.

Nec alienum est hoc loco meminisse, quod Iulio Cæsari velut exprobranti vaticinii vanitatem, responsum est: Venisse Calendas Martias, non etiam præterisse.

Inter os & offam.

LATINVM est huiusmodi, Inter os & offam. Quod à cibis sumendis sumptum est, quemadmodum Græcanicum illud à potu. Nam olim Romani victitabant offis, vt testis est Valerius Maxi. Itaque perinde valet inter os & offam, quasi dicas inter os & cibum. Porro prouerbium refertur apud Gellium ex oratione quadam Catonis, de ædilibus vitio creatis, his quidem verbis: Nunc ita aiunt, in segetibus & in herbis bona frumenta esse. Nolite ibi nimiam spem habere. Sępe audiui, inter os & offam multa interuenire posse. Verum inter offam atque herbam, ibi vero longum interuallum est. Festus ita refert adagium, Inter manũ & mentum.

Ita fugias, ne præter casam.

EXTAT apud Terentium in Phormione cum primis venustum adagium: Ita fugias ne præter casam: quo quidẽ admonemur, ne sic aliquod vitium fugiamus, vt in aliud maius incauti deuoluamur. Nostrapte culpa facimus, inquit, vt malos expediat esse, dum dici nimium nos bonos studemus & benignos. Ita fugias, ne præter casam, quod aiunt. Verba sunt Demiphonis senis semet accusantis, quod dum auari famam plus satis cupide studeret effugere, stulti reprehensionem incurrisset. Donatus adagii metaphoram hunc ad modum enar-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

rat, ſi modo commētum hoc Donati videtur eſſe. Ita fugito, ne tuam caſam prætermittas, quæ ſit tibi tutiſſimum exceptaculum. Aut ita fugias, ne pręter caſam, vbi cuſtodiri magis & prehendi fur & mulctari verberibus poteſt. Aut verbū erat, inquit, furem exagitantis, & interea prouidentis, ne ante caſam tranſeat, ne in pretereundo etiam inde aliquid rapiat. Hanc veluti diuinationem, incerta ac varia coniectantiū quis ferret, niſi videremus & iuris interpretibus & Grecorum adagiorum enarratoribus hunc eundem eſſe morem? Prima interpretatio nobis magis arridet. Quidam enim calore fugiendi, etiam ea pretercurrunt, vbi commode poterant quieſcere. Qđ vnica voce Græci παραφέρεσθαι vocāt, id eſt, perperam pręterire ac præteruehi, ab eo, quod amplectendum erat, aberrātem. Opinamur ad hoc adagium reſpexiſſe Lucianū in Nigrino, cum ſcribit, καὶ τοῦτο δὲ ἐν ταῖς τραγῳδίαις καὶ κωμῳδίαις λεγόμενον, ἤδη καὶ παρὰ θύραν βιαζόμενοι. id eſt, Et hoc quod in tragœdiis & comœdiis dicitur, Iam & præter caſam incitati.

Euitata Charybdi in Scyllam incidi.

Τὴν χάρυβδιν ἐκφυλῶν, τῇ σκύλλῃ περιέπεσον. Iambici ſunt dimetri ἀκέφαλοι, quos caſuſne effuderit, an ars finxerit incertum. Horū hic eſt ſenſus: Euitata Carybdi in Scyllam incidi: hoc eſt, dum vito grauius malum, in alterum diuerſum incidi. Sumptum ada giū ab Homerica fabula, quæ narrat Vlyſſem, dum metu Charybdis propius ad Scyllam nauem admouet, ſex e comitum ſuorū numero perdidiſſe. Quidam aiūt Scyllam Niſi Megarenſium Regis fuiſſe filiam, quę propter aureum crinem ademptum patri, in monſtrum hoc marinum conuerſa ſit, vt meminit Pauſanias in Corinthiacis. Cui videtur aſſentiri Vergi. in Bucolicis, cū ait:

Quid loquar, aut Scyllam Niſi, quam fama ſecuta eſt.
Candida ſuccinctam latrantibus inguina monſtris,
Ah timidos nautas canibus laceraſſe marinis?

Seruius indicat, Scyllam Phorci & Crateidis nymphæ filiam. Hanc cū amaret Glaucus, Circe, quæ illius amore tenebatur, qđ cum in Scyllam propenſiorem eſſe videret, fontem in quo nympha lauare conſueuerat, magicis venenis infecit. In quem cum illa deſcendiſſet. pubetenus in varias mutata eſt formas. Nam id Circæ peculiare, in ferarum figuram homines vertere. Horrēs itaq; ſuā deformitatē, ſeſe in mare præcipitē dedit, ac fabulæ præbuit argumentū. De rei veritate, diuerſa eſt ſcriptorum opinio. Salluſtius putat eſſe ſaxum in mari prominens, quod procul viſentibus muliebrē formam imitetur: in quod illiſi fluctus, quoniam & luporum eiulatū, & canum latratum videnter imitari, finxerunt illam à pube huiuſmodi feris ſuccinctam eſſe. In Grecorum commentariis inuenimus, triremē fuiſſe quandam miræ pernicitatis, cui nomen fuerit inditum Scyllæ, παρὰ τὸ σκυλεύειν, quod hac graſſantes piratæ mare Tyrrhenum ac Siculum infeſtarent, reliquaſque naues quotquot præteriſſent, diſpoliarent: atque hinc natam fabulam. De Charybde vero narrant poetarum fabulę, hanc fœminam fuiſſe voraciſſimam, quæ quod Herculis boues rapuiſſet, à Ioue fulmine icta, in mare præcipitata eſt, & in huiuſmodi verſa monſtrum, quod adhuc priſtinam ſeruat naturam. Abſorbet enim vniuerſa, quæq; abſorbuerit, ea circa Taurominitanū egerit littus, vt Salluſtius eſt auctor. Vnde tanquam prouerbio ſcortum vorax, & auiditatis nunquā ſatiatæ, Charybdim appellat Horatius:

- Ah miſer
Quanta laboras in Charybdi,
Digne puer meliore flamma.

Seruius ait Scyllam in Italia eſſe, Charybdim in Sicilia. Vergilius in Aeneidos lib. 3. tranſitum hunc inter duo pericula anguſtum eleganter deſcribit,

Hæc loca, inquiens, vi quondam vaſta cōuulſa ruina
(Tm̄ æui lōginqua valet mutare vetuſtas)
Diſſiluiſſe ferunt, cum protinus vtraque tellus
Vna foret; venit medio vi pontus, & vndis
Heſperium Siculo latus abſcidit, aruaq; & vrbes
Littore diductas, anguſto interluit æſtu.
Dextrum Scylla latus, læuū implacata Charybdis
Obſidet. Et idem alibi,
Inter vtranque viā leti diſcrimine paruo,
Ni teneant curſus.

Homerus

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Homerus Odyſſeæ M. periculum vtrunq; multis verbis deſcribit, facitq; Circen admonentem Vlyſſem, vt ad Scyllam potius inflectat, curſum, quã ad Charybdim, propterea ꝙ præſtet ſex è ſociis deſiderari, quã pariter omnes interire, declarans nimirum plus diſcriminis eſſe in Charybdi quam in Scylla,

Μὴ σύγ᾽ ἐκεῖθι τύχης ὅτε ῥοιβδήσειεν,
Οὐ γὰρ κεν ῥύσαιτό σ᾽ ὑπ᾽ ἐκ κακοῦ, οὐδ᾽ ἐνοσίχθων
Ἀλλὰ μάλα σκύλλης σκοπέλῳ πεπλημένος ὦκα
Νῆα παρὲξ ἐλάαν, ἐπεὶ ἦ πολὺ φέρτερόν ἐστι
Ἓξ ἑτάρους ἐν νηὶ ποθήμεναι, ἢ ἅμα πάντας. i.

Abſit vt illic tũ fueris, cũ faucibus vndas
Illa reſorbuerit, neque enim e diſcrimine tanto
Ipſe vel eripiat Neptunus, verũ age Scyllę
Vicinus ſcopulo celeri pręteruehe curſu,
Quandoquidem comites ſex multo perdere pręſtat,
Quam vt ſemel exitium quotquot ſunt, auferat omnes.

Adagio trifariam vti licebit, vel cum admonebimus, ſi quando in eas rerum anguſtias deuentum fuerit, vt citra diſpendium diſcedi non queat, e duobus malis, id quod leuius eſt, eligamus, videlicet Vlyſſis exemplo, & magis in eam vergamus partem, vbi minus ſit iacturæ. Quod genus, ſi quis pariter & de ſalute & de pecunia periclitaretur, malit propior eſſe pecuniæ, quam vitæ periculo, propterea quod facultatũ iactura vtcunque ſarciri poteſt, vita ſemel amiſſa nunquã reſtituitur. Vel cum oſtẽdemus negocium anceps, & periculoſum, in quo ſumma moderatione ſit opus, vt in neutram pecces partem. Hic iam non habebitur ratio, vtrum maius ſit periculum: verũ hoc tantum intelligitur, ingens vtrobique diſcrimen ſubeſſe. Prioris exemplum fuerit: Memento longe ſatius eſſe in diſpendii Scyllam incidere, quã in valetudinis Charybdim. Præſtabilius eſt in rei pecuniariæ iacturam, velut in Scyllam incurrere, quàm in infamię Charybdim incidere. Poſterioris hoc: Curandũ vt ita populo ſtudeas, ne principis offendas animum. Caute circũſpecteq; rem gerito, memor tibi inter Scyllam & Charybdim eſſe curſum. Tertius fuerit modus, ſi inuertas, hoc pacto: Dum parum eruditus videri times, in arrogantis opinionem incurriſti: hoc eſt plane quod dicitur, dum Scyllam vitas, in Charybdim incidiſti. Celebratur apud Latinos hic verſiculus, quocunque natus auctore, nam in præſentia non occurrit:

Incidit in Scyllam, cupiens vitare Charybdim.

Fumum fugiens, in ignem incidi.

Κάπνον γε φεύγων εἰς τὸ πῦρ περιέπεσον, id eſt, Dum vito fumum, flammam in ipſam decidi. Senarius eſt prouerbialis ſuperiori ſententiæ finitimus. Lucianus in Necyomantia, ἐλελήθειν δὲ ἐμαυτὸν ἐς τὸ αὐτο φασι τὸ πῦρ ἐκ του κάπνου βιαζόμενος. id eſt, Ignoraueram autem, quod iuxta prouerbium, ex fumo in ipſum ignem compellerer. Vtitur & Plato libro De repub. octauo, cũ ait, populum, dum recuſat ingenuis ſeruire, quaſi vitato fumo in flammam incurrere, videlicet, vt ſeruis etiam ſeruire cogatur. Huc adluſit Horatius, cum ait in Sermonibus:

Nam fruſtra vitium vitaueris illud,
Si te alio prauum detorſeris.

Et in Arte poetica:

In vitium ducit culpæ fuga, ſi caret arte.

Plutarchus, περὶ δυσωπίας, τῇ δὲ δυσωπίᾳ συμβέβηκεν ἀτέχνως φευγούσῃ κάπνον ἀδοξίαν, εἰς πῦρ ἐμβάλλειν ἑαυτήν. id eſt, Ineptæ autẽ verecundiæ illud haud dubie accidit, vt fumum fugiens infamiæ, in ignem coniiciat ſeſe, id eſt, in aliud maius.

Latũ unguem, ac ſimiles hyperbolæ prouerbiales.

TRANSVERSVM digitum, aut unguẽ diſcedere frequenter eſt apud Ciceronem, pro eo quod eſt, quam minimo ſpatio. Fit autẽ feſtiuior metaphora quoties his verbis perfectam imitationem, ac plenum, undequaque conſenſum ſignificamus, vt Academicarum quæſtionum libro 2. Ab hac regula mihi non licet tranſuerſum, vt aiunt, vnguem diſcedere. Ibidem: Vbi enim aut Xenocratem ſequitur, cuius libri ſunt de oratione loquendi, multi & multum probati, aut ipſum Ariſtotelem, quo profecto nihil eſt acutius, nihil politius? A Chryſippo pedem nunquam. Loquitur de Antiocho, qui reliquis contemptis, Chryſippum per omnia ſequeretur. Rurſus Academicarum quæſt. lib. 2. Quibus cõceſſis digitum progredi non poſſunt. Idem ad Atticum:

Mihi

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Mihi certiſſimum eſt, ab honeſtiſſima ſententia digitum nunquam. Rurſus ad eundem libro 13. Curandum eſt, atque hoc in omni vita, ſua quenque, à noſtra conſcientia tranſuerſum vnguem non oportere diſcedere. Idē in Epiſtolis familiaribus: Vige igitur tranſuerſum vnguem, quod aiunt, à ſtylo. Sunt illa quidem minus figurata, ſed tamen prouerbialia, quæ loquitur Plautinus Euclio in Aulularia: Si tu hercle ex iſthoc loco digitum tranſuerſum, aut unguem latum exceſſeris. Et Cicero in Verrem: Digitum non diſcedebant. Idem ad Atticum libro 13. epiſtola prima; Pedē adhuc e villa egreſſi non ſumus, ita magnos & aſſiduos imbres habebamus. Idē Academicarum quæſtionum libro 2. Non quæro ex his illa initia Mathematicorum, quibus non conceſſis, digitum progredi non poſſunt. Metaphora partim ſumpta videtur ab iis, qui tabulam, aut ſaxum, aut ſimile quippiam digitis latis metiuntur, quoties exquiſitè rei modus ſpectatur, nam reliqua cubitis metiri ſolemus. Minima mēſurarum, latus digitus eſt. Partim à iugerum menſoribus, qui ſtadiis, paſſibus, & vt minima menſura, pedibus, ſoli ſpatium metiuntur. Vulgo etiam nunc dicunt: Culmum latum, ſimili figura pro eo quod eſt, ne tantulum quidem.

Pedem vbi ponat non habet.

VNDE & illa prouerbialis hyperbole ducta videtur apud Ciceronem frequens: Pedem vbi ponat non habet, pro eo quod eſt, ne tantillum quidem agri poſſidet. lib. Epiſto. ad Atticum 13. Ariobarzanis filius Romam venit: vult opinor, regnum aliquod emere à Cæſare. Nam quomodo nunc eſt, pedem vbi ponat in ſuo non habet. Idem Philippicarum ſecunda: Quid erat in terris, vbi in tuo pedem poneres? Rurſum libro 7. ad Atticum: Pedem in Italia vide nullum eſſe, qui non in iſtius poteſtate ſit. Idem lib. De finibus quarto: Quid enim ſapientia? Pedem vbi poneret non habebat, ſublatis officiis omnibus. Cōueniet autem in hominem inſignitè tenuem, atque inopem, cui ne veſtigium quidem pedis ſit in agrorum poſſeſſionibus. Apud eundem eſt iocus in fundum, quē poſſis mittere funda.

Iterum eundem ad lapidem offendere.

Δὶς πρὸς τὸν αὐτὸν αἰσχρὸν εἰσκρούειν λίθον, ideſt, Iterum ad eundem turpe lapidem impingere.

Senarius elegans, ac prouerbialis refertur à Zenodoto in collectaneis adagiorum. Cicero Epiſt. fam. lib. 10. Culpa enim illa, bis ad eundem, vulgari reprehenſa prouerbio eſt. Ouid. lib. Triſtium ſecundo:

At nūc tāta meo comes eſt inſania morbo,
Saxa memor refero rurſus ad icta pedem.

Vſurpatur ab Auſonio in epiſtola quadā. Etenim, inquit, popoſciſti tu, vt tua epiſtola ad eundem lapidem bis offenderes. Ego autem quæcunque fortuna eſſet, ſemel erubeſcerem. Eſt autem bis ad eundem lapidē offendere, iterum eadem in re peccare. Nā primus error, vel Græco adagio, veniam meretur: iteranti culpam venia dari non ſolet. Inter Græcanicas ſententias celebratur & hæc:

Δὶς ἐξαμαρτεῖν ταὐτὸν οὐκ ἀνδρὸς σοφοῦ. i.
Sapientis haud eſt, bis in eodem labier.

Extat & Græcum epigramma, incertum cuius,

Εἴ τις ἅπαξ γήμας, πάλι δεύτερα λέκτρα διώκει,
Ναυηλὸς πλώει δὶς βυθὸν ἀργαλέον. id eſt,
Altera connubium ex perto cui ducitur vxor,
Hic fracta repetit æquora ſæua rate.

Fertur & Publianus Mimus, non alienus ab hac forma:

Improbe Neptunum accuſat, qui iterum naufragium facit.

At Scipio ſapienti ne ſemel quidem errare permittit, vt dicat, οὐκ ᾤμην, id eſt, nō putarā.

Eadem aberrare chorda.

HORATIVS in Arte poetica, ſententiam haud diſſimilem, diſſimili metaphora extulit:

- Et citharœdus, inquiens,
Ridetur, chorda qui ſemper oberrat eadē.

A cantoribus ducta tranſlatio eſt, quibus vehementer fœdum ſit, in iiſdem fidibus ſępius peccare. In eos igitur concinnè dicetur, qui vel in ſimili re crebrius peccant, vel culpam eandem iterum atque, iterum committunt. Primus enim lapſus vel caſui datur, vel imprudentiæ, iteratus ſtultitiæ tribuitur, aut inſcitiæ.

Non tam ouum ouo ſimile.

EXTANT apud auctores aliquot ſimilitudinis

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

tudinis adagia, quorum de numero est, Nō tam ouum ouo simile, de rebus indiscretæ similitudinis. Cicero Academ. quęst. lib. 2. Vides ne, vt in prouerbio sit, ouorum inter se similitudo? Tamen hoc accepimus, Deli fuisse complures saluis rebus illis, qui gallinas alere quęstus causa solerent. Ii cum ouum inspexerant, quę id gallina peperisset, dicere solebāt. Neque id est contra nos. Nam nobis satis oua internoscere. Idem prouerbium refertur & à Fabio Quintiliano. Vsurpatur & à Seneca in libello, quem in Claudium Imperatorem lusit.

Non tam lac lacti simile.

IDEM pollet, & à Plauto vsurpatur in Amphitryone: Neque lacte lacti magis est simile, quàm ille similis est mei. Dicit à Sosia de Mercurio, qui huius assumpserat figuram, Idem in Milite: Tam simile, quàm lacte lacti est. Lacte autem in recto à Plauto vsurpatur.

Non tam aqua similis aquæ.

EANDEM vim obtinet, quod vsurpat Plautus in Menæhmis: Nec aqua aquæ, ne lecti, crede mihi, vsquam similius, quam hic tui est, tuque huius. Ad hanc formam & illud ex eadem scena: Tam consimilis est, quam potest speculum tuum. Rursum in Milite: Nam è summo puteo similior nunquā potest aqua aquæ sumi.

Quam apes apum similes.

HIS M. Tullius illud etiam adiungit in Academicis quæst. Vt similia sunt, & oua ouorum, & apes apum. Vbi iocatur in Democriti mundos, vsquequaque similes inter sese. Simili forma dicunt, Quam ouis est oui similis.

Acanthia cicada.

Ακάνθιος τέττιξ, id est, Acanthia cicada. In indoctos atque infantes, aut musices ignaros torqueri prouerbio solitum. Auctor est Stephanus Byzātius, iuxta oppidum Aetoliæ Acanthum cicadas alibi vocales mutas esse, atque hinc ortum adagium, cuius auctorem citas Simonidem. Plin. Naturalis historię lib. 11. cap. 27. scribit in agro Rhegino cicadas omnes silere, vltra flumen in Locris canere. Idem testatur Pausanias libro rerum Eliacarum secundo. Strabo lib. Geographię sexto, refert Rheginum agrū à Locrensi dirimi fluuio, cui nomen Alex. Cicadas autem, quæ in Locrensi versantur ripa, sonantius stridere, cum in Rhegino sint mutæ. Huius rei hanc esse causam coniectat, quod Rheginorum regio, cum sit vmbrosa atque opaca, cicadarum pelliculas humore torpefaciat. Easdem in agro Locrensi quod sit aprica, solis arefactas æstu, stridorem aptius emittere. Auget autem miraculum Rheginēsium cicadarum, etiā fabulosè celebrata vocalitas vicinarum. Nā idem Strabo Timæum citat auctorē, quondam in Pythiorum certamine Eunomum Locrensem, & Rheginensem Aristonem, in canendi certamen venisse, Aristonem Apollinem inuocasse Delphicum, vt sibi canenti foret auxilio, quod à Delphis Rheginenses olim essent profecti. Eunomus respondit, Rheginensibus ne certandum quidem omnino de musica, apud quos cicada vocalissimum animal voce careret. Vtrisq; certantibus, cum in Eunomi cithara, vna inter canendum chorda frangeretur, cicada superuolans astitit, ac vocē alioqui defuturā, suo cantu suppleuit. Atq; ita victor declaratus, statuam citharœdi posuit, cum cicada citharæ insidente. Huiusmodi ferme tradit Strabo.

Eadem pensari trutina.

EADEM pensari trutina, id est, eadem lege. Horatius in Sermon.

- Hac lege in trutina ponetur eadem.

Idem in Epistolis:

- Romani pensantur eadem.
Scriptores trutina.

Conuenit cum illa iure consultorum regula, Patere legem, quam ipse tuleris. Sine vt eo pacto tecum agatur, quo tu cum aliis egeris. Persius,

- Examenque improbum in illa
Castiges trutina.

Huic simillimum, Ad eandem exigere regulam, ἴσῳ σταθμῷ, id est, ęquali trutina, siue lance. Plutarchus, ἴσῳ σταθμῷ πᾶσιν ἡ κακία περιθεμένη μολυβδίς ὥστε δίκτυον κατέσπασεν. id est, Sed æqua lance omnibus, addita malitia ceu plumbum rete detraxit.

Zonam perdidit.

ZONAM perdidit. Castrense prouerbium in ἀχρημάτους, id est, eos qui nihil habent num-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

nummorum, à Græca quadam fabula tractum Acron admonet. Porphyrion à militum consuetudine, qui quicquid habent, in zona secum portãt. Cuiusmodi sane hominem perquã venuste describit Lucilius citante Nonio:

Cui neque iumentum est, nec seruus, nec comes vllus,
Bulgam, & quicquid habet nummorum, secum habet omne,
Cum bulga cœnat, dormit, lauat; omnis in vna
Spes hominis bulga, hac deuincta est cętera vita.

Nã bulgam appellat Lucilius folliculum, siue crumenam, & sacculum de brachio propendentem. Sic enim & Horatius.

Suspensi læuo tabulas, loculosq; lacerto.

Tametsi Festus Bulgam Gallicum vocabulum autumat. Consimili modo Gracchus loquitur apud Gellium: cum Roma profectus sum, zonas, quas plenas argẽti extuli, eas ex prouincia inanes retuli. Horatius in Epistolis: Ibit eò, quò vis, qui zonam perdidit. Plautus in Pœnulo: Tu, qui zonam nõ habes, qui in hanc venisti vrbem? aut quid quæris? In quibus Plauti verbis duplex est adlusio, & ad vestem Pœnorũ more discinctã, & ad pecuniam, quę in zona gestatur, citra quam in vrbe sumptuosa non sat commode viuitur. Pescennius Niger apud Spartianum vetuit, ne milites zonam secũ deferrent in bellum, sed si quid haberent pecuniæ, publice cõmendarent, recepturi post prælium, simul & ipsis luxuriei materiã eripiens, & hosti prædam, si quid aduersi euenisset. Est apud Lampridiũ in Alexandro: Miles non timet, nisi vestitus, calceatus, armatus, & habens aliquid in zona.

Cocta numerabimus exta.

COCTA numerabimus exta. Diomedes grammaticus, vbi prouerbium definit, hoc exempli vice subiecit. Cuius hũc adscribit esse sensum, ex euentu sciemus. Huic confinis color ille comicus: Res indicabit. Nã vt ait Ouidius,

Exitus acta probat.

Et apud Græcos, αὐτὸ δείξει, id est, ipsa res indicabit.

Multa nouit vulpes, verum echinus vnum magnum.

Πόλλ᾽ οἶδ᾽ ἀλώπηξ, ἀλλ᾽ ἐχῖνος ἓν μέγα. id est,

Ars multa vulpi, ast vna echino maxima.

Zenodotus hunc senarium ex Archilocho citat. Dicitur in astutos, & variis consutos dolis. Vel potius vbi significabimus, quosdam vnica astutia plus efficere, quàm alios diuersis technis. Nã vulpes multiiugis dolis se tuetur aduersus venatores, & tamen haud rarò capitur. Echinus, quem dicunt herinacem esse, (nam hoc loco de terrestri, non de pisce fit mentio) vnica duntaxat arte tutus est aduersus canum morsus. Siquidem spinis suis semet inuoluit in pilæ speciem, vt nulla ex parte morsu prẽdi queat. Citantur apud eundem Zenodotum huiusmodi quidam versus ex Ione Chio, tragico poeta, Quos eosdem ex eodem citat in Sermonibus cõuiuialibus Athenæus è tragœdia, cui titulus Phœnicia:

Ἀλλ᾽ ἔν γε χέρσῳ τὰς λέοντος ᾔνεσα,
Καὶ τὰς ἐχίνου μᾶλλον οἰζυρὰς τέχνας,
Ὃς οὔτ᾽ ἂν ἄλλων θηρίων ὀσμὴν μάθῃ,
Στρόβιλος ἀμφ᾽ ἄκανθαν εἱλίξας δέμας
Κεῖται δακεῖν τε καὶ θιγεῖν ἀμήχανος. id est,
Leonis artes in solo sane probo,
At magis echini cõprobo miseros dolos,
Qui simul odorem belluarum senserit,
Se contrahit spinis operto corpore,
Tutus iacens, morsuq;, tactuq; omnium.

Refertur prouerbium, ac simul ad carmen adludit Plutarchus in commentario, cui titulus, πότερα τὸν ζώων φρονιμώτερα, χερσαῖα ἢ θαλάσσια: id est, vtra animantia prudentiora terrestria, an marina. Eius verba subscribã: τῶν δὲ χερσαίων ἐχίνων ἡ μὲν ὑπὲρ αὐτῶν ἄμυνα καὶ φυλακὴ παροιμίαν πεποίηκε.

Πόλλ᾽ οἶδ᾽ ἀλώπηξ ἀλλ᾽ ἐχῖνος ἓν μέγα.
Προσιούσης γὰρ αὐτῆς ὥς φασιν οἷον
Στρόβιλος ἀμφ᾽ ἄκανθαν εἱλίξας δέμας,
Κεῖται θιγεῖν τε καὶ δακεῖν ἀμήχανος. id est,

Iam vero terrestrium echinorum in tuenda seruãdaque incolumitate sua, solertia prouerbio locum fecit;

Ars varia vulpi, ast vna echino maxima.
Siquidem cum illa aggreditur, quemadmodum aiunt:
Flexibile spinis corpus obuoluens suis,
Tutus iacet sic vt nec ore tangier
Vlla queat ratione, nec morderier.

Plutarchus, aut quisquis est eius operis auctor, versibus intermiscuit sua quædam verba: Ne quis id errore nostro factum suspicetur. Sed omnium copiosissimè huius animantis ingenium & astutiam describit Plinius

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

nius libro octauo cap. 37. Præparant, inquit, & herinacei cibos, ac volutati supra iacentia poma, affixa spinis, vnum nō amplius ore tenentes portant in cauas arbores. Iidem mutationem aquilonis in austrum, condentes se in cubile, præsagiunt. Vbi vero sensere venantem, contracto ore, pedibus, ac omni parte inferiore, qua rarā & innocuam habent lanuginem, conuoluuntur in formam pilæ, ne quid comprehendi possit præter aculeos. In desperatione vero vrinam ex se reddunt tabificam tergori suo, spinisque noxiam. Reliqua qui cupiet cognoscere è loco quem indicauimus, petat. Hæc ad prouerbii sensum potissimum attinebant. Celebre est & piscis echini ingenium, qui sæuitiam maris præsagiens, correptis lapillis operit sese, vt mobilitatem stabiliat pondere, ne nimia volutatione atterat spinas, quod aspicientes nautæ, pluribus mox ancoris nauigia infrenant. Auctor Pli. lib. 9. ca. 31. Vulpē aūt versipellem esse, variis instructā artibus, cū alii complures apologi, tum ille peculiariter indicat, qui refertur à Plutarcho in Moralibus: Cum aliquando pardus vulpem præ se contemneret, quod ipse pellem haberet omnigenis colorum maculis variegatam respondit vulpes sibi id decoris in animo esse, quod illi esset in cute. Neque vero paullo satius esse ingenio præditum esse vafro, quam cute versicolore. Grȩci solertem, ac variis armatum dolis, ποικιλόφρονα vocāt & ποικιλομήτι, Latini vafrum & versipellem. Narratur & alius quidam apologus, ab hoc prouerbio nō multum abludens. Cum aliquando vulpes in colloquio, quod illi erat cū fele, iactaret sibi varias esse technas, adeo vt vel peram haberet dolis refertam: feles autem respōderet, sibi vnicam duntaxat artem esse, cui fideret, si quid existeret discriminis: inter confabulandum repente canum accurrentium tumultus auditur: ibi feles in arborem altissimam subsiliit, cum vulpes interim à canum agmine cincta capitur. Innuit fabula, prȩstabilius esse nonnunquam vnicum habere consilium, modo id sit verum & efficax, quàm plures dolos, consiliaque friuola. Veluti si quis pauper multiiugis artibus sollicitaret animū puellæ, diues autem vnū hoc haberet, quod est apud Ouidium, quantum libet accipe, recte dixeris:

Πολλ' οἶδ' ἀλώπηξ, ἀλλ' ἐχῖνος ἓν μέγα.

Simulare cupressum.

Horatius in Arte poetica:

- Et fortasse cupressum
Scis simulare quid hoc, si fractis enatat expes
Nauibus, ære dato.

Acron prouerbium esse admonet, ortū ab imperito quopiam pictore, qui præter cupressum nihil nouerat pingere. A quo cū naufragus quidam petisset, vt vultum suū exprimeret, ac naufragium suum depingeret, interrogauit ille num ex cupresso vellet aliquid adiici. Res ea primum in iocū, deinde etiam in adagionem abiit. Concinnè vsurpabitur in eos, qui quod didicerūt, id vbiq; intempestiuiter inculcant, cum ad rem nihil attineat.

Flamma fumo est proxima.

APVD Plautum extat in Curculione: Flāma fumo est proxima. Commonet adagiū, periculum maturè fugiendum esse, quique malum euitare cupiat, ei vitandam prius occasionem. Vt qui corrumpi nolit, ab improborum abstineat consuetudine: qui cū puella cubare nolit, ne det osculum. Nam & illud protinus addit poeta: Fumo comburi nihil potest, flamma potest. Fumus enim indicium est flammæ mox erupturæ.

Ad restim res rediit.

TERENTIVS in Phormione: Opera tua ad restim mihi quidem res rediit planissime. Hoc adagio summa rerum desperatio significatur. Nam in hac solent quidam amentes ad laqueum confugere. Iuuenalis:

Ferre potes dominam saluis tot restibus vllam?

Eodem pertinet etiam illud: Suspendio deligenda arbor.

Paupertas sapientiam sortita est.

Πενία δέ τι σοφίαν ἔλαχε, id est, Paupertas sapientiam sortita est. Zenodotus citat ex Euripide. Alii tribuunt Aristoni. Ignaua est opulentia, verum inopia multarum artiū repertrix est: id quod ipsa iactat apud Aristophanem in Pluto, artium omnium inuentionem sibi vendicans. Vergilius:

- Labor omnia vincit

Improbus.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Improbus, & duris vrgens in rebus egestas. Ouidius:

Ingenium mala ſępe mouent. Perſius:

Magiſter artis, ingeniiq́; largitor Venter.

Circumfertur hic quoque verſiculus apud Græcos:

Ποπλῶν ὁ λιμὸς γίγνεται διδάσκαλος. id eſt,

Magiſtra multorũ improba exiſtit fames.

Xenophon πενίαν appellauit σοφίαν αὐτοδίδακτον: ἃ γὰρ ἐκείνη τοῖς λόγοις πείθει, αὕτη τοῖς ἔργοις ἀναγκάζει. hoc eſt ſapientiam, quæ citra doctorem contingit: etenim quod hæc perſuadet oratione, ad hoc illa re ipſa compellit. Theoc. in piſcator.

Ἁ πενίη Διόφαντε μόνα τὰς τέχνας ἐγείρει
Αὐτὰ τῶ μόχθοιο διδάσκαλος. id eſt,

Vnica paupertas Diophãtes ſuſcitat artes
Ipſa laborandi doctrix, ſtudiiq́; magiſtra.

Huc ſpectat & illud, quod Iupiter aurei ſeculi tam paratam rerum copiã ſummouit:

Vt varias vſus meditãdo extunderet artes.

Item Mimus ille non inelegans:

Hominẽ experiri multa paupertas iubet.

Poteſt & illuc referri prouerbium, quod videmus accidere, vt penes Midas, & improbos homines ſit opulentia, doctique probique fere tenui ſint fortuna. Qua quidem de re extant duo problemata, Ariſtotelis titulo: quorum altero rogat, qui fiat, vt paupertas apud probos viros plerunque verſetur. Redditq́; huiuſce rei varias cauſas, ſiue quod improbi per fas, nefasq́; malunt parare diuitias, quam cum paupertate contubernium diutinum habere: proinde fugit illos, quibus videatur maximorum flagitiorum occaſio futura, ad illos deflectit, quos exiſtimat ſeſe recte modeſteque vſuros. Siue, quod inops & virium & conſilii, quippe fęmina, plus auxilii ſibi futurum ſperat apud πολυδάκρυας ἄνδρας, vt habet prouerbium. Siue, quod cum ipſa ſit mala, malos vitat, ne ſit πῦρ ἐπὶ πῦρ, id eſt, malum acceſſerit malo, iam fiat intolerabile atque immedicabile. In altero rogat, quid in cauſa ſit, vt opes à malis fere poſſideantur, non item à bonis. An quia cæcæ ſunt, inquit, & ob id errant in delectu? Hæc quoniam poeticen, aut ſophiſticen ſapiunt magis, quàm philoſophum, præſertim ſerium, vix videtur eſſe veriſimile, ab Ariſtotele fuiſſe profecta. Quod autem dixit de cęcis diuitiis, id ſumptum eſt potiſſimum ex Ariſtophanis Pluto. Quo in loco Plutus, qui deus eſt diuitiarum, rogatus, vnde cecitatis malum obtigiſſet, reſpondit ad hunc modum:

Ὁ Ζεύς μὲ ταῦτ' ἔδρασεν ἀνθρώποις φθονῶν.
Ἐγὼ γὰρ ὢν μειράκιον, ἠπείλησ' ὅτι
Ὡς τοὺς δικαίους καὶ σοφοὺς καὶ κοσμίους
Μόνους βαδιοίμην, ὁ δ' ἔμ' ἐποίησεν τυφλὸν
Ἵνα μὴ διαγιγνώσκοιμι τούτων μηδένα.
Οὕτως ἐκεῖνος τοῖσι χρηστοῖσι φθονεῖ. id eſt,

Hoc me malo mulctauit ipſe Iuppiter.
Rebus videlicet inuidens mortalium.
Nam olim puer minabar id fore, vt ad probos,
Doctos, modeſtos, tantum adirem. at Iuppiter
Oculos in hoc ademit, vt ne quempiam
Horum liceret iam mihi dignoſcere.
Adeo bonæ ille frugis inuidet viris.

Hunc locum imitatus Lucianus in Timone conſimilia quędam de Pluto narrat, quẽ non cęcum modo facit, verumetiam claudum: cęcum quidem ſemper, at tum demũ claudicantem, quoties ad bonos viros mittitur, alias pedibus perniciſſimis.

Ollæ amicitia.

Χύτρης φιλία, Ollæ amicitia. In amicos iſtos vulgares quadrabit, quos patina, non beneuolentia cõciliat. De cuiuſmodi Iuuenalis:

Te putat ille ſuę captum nidore culinæ,
Nec male conjectat.

Hos arcanæ litteræ, menſæ amicos nominãt. Plutarchus item in libello cui titulus: Quo pacto dignoſcas adulatorem ab amico: id genus homines, ἀυτοληκύθους καὶ τραπεζέας, vulgo dici ſolitos narrat, quod ventriculi cibique cauſa diligant, non ex animo: quique tum præſto ſunt, quoties audiunt, κατὰ χειρὸς ὕδωρ. Nam Ariſtophanes grammaticus apud Athenæum lib. 9. tradit lotionẽ manuũ, quæ præcedebat cœnã, vocari κατὰ χειρὸς, à cœna, νίψασθαι. In eoſdem, ni fallimur, dictum eſt illud à Menandro comico citante Athenæo:

Οἱ δὲ κατὰ χειρῶν λαβόντες περιμένουσι φίλτατοι. id eſt,

Manibus vt data eſt aqua, hærent tũc amici maxime.

Effertur ad hunc modum parœmia, ζεῖ χύτρα, ζῇ φιλία, id eſt, Feruet olla, viuit amicitia.

Antiquiora diphthera loqueris.

Ἀρχαιότερα διφθέρας λαλεῖς, id eſt, Antiquiora

ra diphthera loqueris. In eos quadrat, qui nugas narrant, aut de rebus nimium priscis & iampridem obsoletis. Nam diphthera res quædam erat ex priscis illis fabulamentis relicta. Siquidem aiunt diphtherã pellem fuisse eius capræ, quæ Iouem lactarit, in qua creditum est antiquitus, illum omnia scribere, quæ fierent. Vnde quæ nec in historicorum litteris extarent, nec in hominum memoria seruarentur, ea velut ex Iouis diphthera petita dicebãtur. Quin subinde apud Aristophanẽ, ἀρχαία παλαιὰ, id est, prisca atque antiqua, pro nugamentis leges, quod antiquitas fere fabulosissima sit opinamur: & ἀρχαϊκῶς, pro eo quod est deliranter, ac stulte. Simili modo vocamus κρονικὰ vetera & obsoleta desitaque, Sic apud Athenæum libro 7. quispiam, Arrianus opinamur, ταῦτα σιτία κρονικά ἐστιν ὦ ἑταῖρε. id est, Isthæc Saturnia sunto amice cibaria. Poetæ fingunt Saturnũ regno pulsum, & huius loco regnare Iouem.

Auribus lupum teneo.

EXTAT apud Terentium in Phormione: Antiphoni adolescenti vxor erat domi, quam nec eiicere poterat, vel quia non libebat, quod in eam deperiret, vel quod integrum non erat, cum esset iudicum sententiis addicta, neque rursum retinere quibat, propter patris violentiam. Et cum a patruele felix diceretur, vt qui domi possideret id, quod amabat, Imo, inquit, qđ aiunt, auribus teneo lupum. Nam neque quo modo amittam à me inuenio, neque vti retineam scio. Moxque leno quasi referens parœmiam, ait sibi idem vsu venire in Phędria, quem neque retinere poterat, qui nihil numerabat, neque repellere, quod esset improbe blandus, ac montes aureos polliceretur. Donatus Græcam parœmiam Græcis adscribit verbis: Τῶν ὤτων ἔχω τὸν λύκον, οὔτ᾽ ἔχειν οὔτ᾽ ἀφεῖναι δύναμαι. i. Auribus lupũ teneo, neq; retinere, neq; amittere possum. Suetonius in Tiberio: Cunctãdi causa erat metus vndique immimentium discriminum, vt sæpe lupum tenere se auribus diceret. Plutarchus in præceptis ciuilibus: λύκον οὐ φασὶν τῶν ὤτων κρατεῖν. id est, Aiunt lupum non posse teneri auribus: cũ homines hac parte maxime ducantur, nimirũ persuasione. Dicitur in eos, qui eiusmodi negotio inuoluũtur, quod neque relinquere sit integrũ, neque tolerari possit. Videtur ab euentu quopiam natum, vt alia pleraque. Aut inde certe, quod vt lepus auribus quippe prælongis commodissime tenetur, ita lupus quod aures habet pro corpore breuiores, teneri iis non potest, neq; rursum citra summum periculum è manibus dimitti, bellua tam mordax. Cæcilius apud A. Gellium lib. 15. cap. 9. eandem sententiam, sed citrà metaphoram extulit: Nã hi sunt, inquit, amici pessimi, frõte hilaro, corde tristi, quos neque vt apprehendas, neque vt amittas scias. Huc adlusit Theognis, etiam si alienius:

Ἀργαλέως μοι θυμὸς ἔχει περὶ σῆς φιλότητος·
Οὔτε γὰρ ἐχθαίρειν, οὔτε φιλεῖν δύναμαι. i.
Pectora nostra, tui quam mire amor afficit, vt quem
Non odisse queam, sed nec amare queam.
Vnde videtur illud effictum.
Nec tecum possum viuere, nec sine te.

Refertur & à M. Varrone pro exemplo adagionis: Auribus lupum teneo.

Necessarium malum.

HVIC finitimum est illud: ἀναγκαῖον κακὸν, id est, Necessarium malum: de iis quos neque reiicere possis, quod quibusdam in rebus opus sit eorum opera: neq; commodè ferre, quod viri sint improbi. Natum videtur ex Hybrææ cuiusdam apophthegmate, de quo meminit Strabo lib. 14. Cum haberet Euthydamus tyrannicum quiddam, multis alioqui nominibus vtilis ciuitati, ita vt eum vitiis virtutes paria facere viderentur, Hybræas orator in oratione quadã sic de illo locutus est: Malum es, inquit, ciuitatis necessarium. Nam nec tecum viuere possumus, nec sine te. Alexander item Seuerus Imperator, rationales, quos tollere decreuerat, posteaquam perpendisset eos citra Reip. incommodum tolli non posse, necessarium malum appellabat. Huiusmodi fuit & P. Cornelius Ruffinus, furax quidẽ & impendio auarus, sed idem egregius Imperator, à quo Fabricius Lucinus compilari maluit, quàm sub hasta venire, quemadmodum refert Gellius lib. 4. & Cicero de Oratore lib. 2. Torqueri poterit & in vxores, cum quibus incommode viuitur, sed absque his Respu. omnino consistere non potest. Potest & ad rem accommodari. Veluti si quis dicat pharmacon, rem quidem

molestam, necessariam tamen. Euripides in Oreste:

Ἀνιαρὸν ὢν τὸ κτῆμ᾽, ἀναγκαῖον δ᾽ ὅμως. id est, Molesta cum sit res, necessaria tamen.

Non abhorret ab hac forma, quod Plinius scribit oraculo proditum fuisse, lib. 18. ca. 6. Quonam igitur, inquit, modo vtilissime coluntur agri? Ex oraculo scilicet, malis bonis. Hoc velut ænigmate significatum est, agros quàm minimo potest impendio colendos esse.

Non absque Theseo.

Οὐκ ἄνευ θησέως, id est, Haud absq; Theseo: Cum significamus rem alieno auxilio confici: Aut cum significamus rerum omniū communionem, ac societatem. Nam Zenodotus scribit, Theseum permultis viris fortissimis, in certaminib⁹ auxilio fuisse, quippe qui & Meleagro adfuit in conficiendo apro Calidonio, auxiliatus & Pirithoo pugnanti cum Centauris, item Herculi cum Amazonibus belligeranti. Fabula de apro sic habet: Oeneus Meleagri pater, cum de primitiis anni prouentus diis libans, Artemidem præterisset, illa irata aprum immanem in agros Calydonios immisit, omnia populātem, ad quem conficiendū Oeneus præstantissimum quenq; exciuit, præmiis ad id propositis. Inter multos certauit & Meleager, qui & belluam confecit, sed accersito ad auxilium Theseo. Reliquum fabulę nihil ad prouerbii sensum attinet. De Pirithoo sic fertur; Pirithous Hippodamię procus, Centauros, quod essent sponsæ cognati, cōuiuio accepit. Qui simul atq; mero incaluissent, spōsæ vim adferre cœperūt. Coorta pugna, Theseus Pirithoo auxiliū ferens, complures centauros trucidauit. De Hercule sic narrant: Cum Eurystheus Herculi iniunxisset, vt Hippolytę Amazonum Reginæ balthæum adimeret, atque ille pacta facturus esset profectus, Iuno semper illi infesta, induta formam Amazonis, famā passim dissipauit, aduentare hospitem vel verius hostem, qui violata regina, baltheū, quem gestabat, insigne regni, per vim eriperet. Quod vbi auditum esset, Amazones in Herculem parant arma. Hercules ratus hęc non errore, sed dolo geri, Hippolyta occisa baltheum abstulit. Deinde quò magis vlcisceretur Amazonas, bello eas adortus est, & oppressit, sed Thesei adiutus opera. Refertur hoc adagiū & à Plutarcho in eius vita, significatq; Theseum, sicuti dictū est, multis auxilio fuisse, tamen ex plerisq; certaminibus nullum retulisse præmium: atque huius rei citat auctorem Herodotum. Adlusit ad prouerbium Aristides in oratione ad Thebanos de auxiliis: Καὶ ὅτε τοίνυν ἡρακλεῖ φίλῳ ἐδέησε, θησεύς αὐτον ἀθήναζε ἀγαγὼν ἀνακτᾶται. id est, Cūq; sane & ipsi Herculi opus esset amico, Theseus illum Athenas deductum refouet, refocillatq;. Proinde quoties facinus aliquod alieno nomine celebratur, alterius tamen opera potissimū peractum, veluti si quis librum suo nomine publicet, in quo sit doctioris alicui⁹ adiutus opera, concinnè notabitur hoc adagio: οὐκ ἄνευ θησέως, id est, Non absque Theseo. Aut si quis dicat, nullam fortunam sibi iucundam esse posse ἄνευ θησέως.

Phæra per præcipitium.

EIVSMODI prouerbium refertur ab Eustathio in Iliados Homeri librum secundū, ἡ σφαῖρα κατὰ πρανοῦς, id est, globus per decliue, subaudiendum voluitur aut mittitur. Perinde est, quasi dicas, currentem incitare. Nā sphęra vel suapte sponte facile per locum decliuem deuoluitur. Nec male quadrabit in eos, qui vitæ genus aliquod nacti sunt, ad quod videntur esse natura propensi, vt conueniat cum illo, τὸν ἵππον εἰς πεδίον, id est, equum in planiciem.

Magis mutus, quàm pisces.

Ἀφωνότερος τῶν ἰχθύων, id est, Magis mutus ipsis piscibus. Prouerbialis metaphora de vehementer infantibus, atque infacundis. Conueniet & in hominem immodicæ taciturnitatis. Horat. in Odis:

- Omutis quoque piscibus
Donatura cygni, si libeat, sonum.

Pisces enim nullam edunt vocem, exceptis per paucis, inter quos canis marinus. Lucianus aduersus indoctum: μᾶλλον δὲ τῶν ἰχθύων ἀφωνότερος εἶ. i. Imo vero magis es mutus, q̄ pisces. Rursus in Gallo: πολὺ ἀφωνότερος ἔσομαι τῶν ἰχθύων. i. multo magis ero mutus, quàm pisces. Vnde Plutarchus in Symposiacis existimat Pythagoricos à piscibus abstinuisse, quod hos quasi suæ disciplinæ domesticos agnoscerent, propter ἐχεμυθίαν, id est, silentium, quod inter animantium genera piscibus est proprium.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Nam ceterorũ ſua quibuſq; vox eſt. Aues permultæ canoræ ſunt: quædam & humanum ſermonem referunt. Atque adeo terreſtrium quoq; mãticora apud Aegyptios, ſi Plinio credimus. Solis piſcibꝰ nulla vox. Cauſam adfert Ariſtoteles, quod his neq; pulmo ſit, neque arteria, neque guttur. Etiã ſi ſint nonnulli, qui ſonitum quendam ac ſtridorem edunt: quorum de numero ſunt delphinus, lyra, chromis, voca (quem hinc dictum apparet quod vocem edat, Mercurio ſacrum, prodidit Athenæus lib. 7.) pecten. Verum eum ſonum non naturalibus organis vocis edi putat: ſed vel attritu brãchiarum, vel ab interioribus, quę ſunt circa ventrem. Plutarchus exiſtimat Gręcis ἰχθῦς hinc appellari, quod vocem habeat cõpreſſam. Et Lucianus in Halcyone. ἄφωνα γὰρ δὴ τάγε καθ' ὕδατος διαιτώμενα. id eſt, Nam muta ſane quę in aquis degunt. Athenæus lib. Dipnoſophiſtarum octauo, citat auctorem Mnaſeam Patrenſem, qui prodiderit, in Clitorio amne Arcadię piſces eſſe vocales. Item Philoſtephanum, qui ſcripſerit in fluuio Aorno, qui Phenęum vrbem interfluit, piſcibus dictis pęcilis vocem eſſe ferme qualis eſt turdorum. Tametſi Ariſtoteles adimit omnibus piſcibus vocem, excepto ſcaphro, & porco fluuiatili. Veteres autem quemuis piſcem vocabãt ἔλλοπα, quod vocem edere non poſſet: ἰλλέσθαι ſiquidem eſt, εἴργεσθαι, id eſt, cohiberi, & ὄψ vox. Vnde apud Theocritum ἐλλοπιεύειν pro piſcari. Addit Athenęus, Pythagoricos à ceteris animantibus non prorſus abſtinere, ſed quibuſdam ex his veſci, quędam etiam ſacrificare, ſolos piſces nõ guſtare, quaſi ſacros ob ἐχεμυθίαν quam Pythagoras docuit.

Turture loquacior.

Τρυγόνος λαλίστερος, id eſt, Turture loquacior. In garrulos & impendio loquaculos homines dici ſolitum. Sumpta metaphora ab auis natura, quę non ore tantum, ſed ẽt poſtica corporis parte clamare fertur, ob idopinamur, quod vocem edens, etiam illã mouere videatur. Citatur apud Zenodotũ ex Plocio Menandri. Aelianus lib. 12. cap. 10. meminit huiꝰ prouerbii, deq; aue vtraque corporis parte loquaci. Theocritus in Syracuſanis, mulieres quaſdã loquaculas, turtures appellat.

Τρυγόνες ἐκκναισεῦντι πλατιάσδοισαι ἅπαντα.

Rana Seriphia.

Βάτραχος ἐκ σερίφου. id eſt, Rana Seriphia. In homines mutos, & canendi dicendiq; prorſus imperitos dicebatur. Inde natum, quod Seriphiæ ranæ in Scyrum deportatæ non edebant vocem. In hunc modum collectanea Gręcorum prouerbiorum decerpta è libris Didymi, Tarrhęi, & aliorũ. Totidem verbis Suidas. Et βάτραχος σερίφιος, id eſt, rana Seriphia. Proditum enim eſt in Seripho inſula ranas mutas haberi. Meminit huiuſce rei Pli. li. 8. c. 58. Cyrenis, inquit, mutę fuere ranę, illatis è continente vocalibus, durat genus earum. Mutę ſunt etiãnum in Seripho inſula. Eædem alio tranſlatæ canũt, quod accidere & in lacu Theſſalię Sicendo tradunt. Quanquam in vulgatis exemplaribus cicadarum Seriphiarum mentio fit, non ranarum: ſed germanam lectionem Hermolaus ex fide veterum codicum reſtituit. Seriphus autem vna eſt inſularum, quas Gręci σποράδας vocant. Non videntur autem ſatis conuenire verba Plinii cum Gręcorum cõmẽtariis. Nam hic ait mutas eſſe in Seripho illi negant vocẽ edere deportatas in Scyrum, quaſi in Seripho vocales in Scyro obmuteſcerent. Verum attentius intuenti rem, nihil eſt abſurdi. Seriphus ranas habebat mutas. Eas vt rem prodigioſam deportabant in Scyrum, quas cũ Scyrii mirarentur eſſe mutas, pręter ingenium ranarum indigenarum, dicebant βάτραχος ἐκ σερίφου. Ea vox abiit in ꝓuerbiũ.

Alij ſementem faciunt, alij metent.

Ἄλλοι μὲν σπείρουσιν, ἄλλοι δ' ἀμήσονται, id eſt, Alii quidem ſementem faciunt, alii verò metent. Quod citra metaphoram etiam ad hunc modum efferunt: ἄλλοι κάμον, ἄλλοι ὤνηντο, i. Alii laborarunt, alii perceperunt emolumentum. His ſimilimum eſt illud Fabii dictum apud Liuium lib. ab vrbe condita 10. Quam arborẽ conſeruiſſet, ſub ea legere alium fructum, id indignum eſſe dicere. Huc adluſit Heſiodus, cũ ſcribit in Theogonia de Fucis.

Ἀλλότριον κάματον σφετέρην ἐς γαστέρ' ἀμῶνται. id eſt,
Atque metunt ventrem in proprium ſudorem alienum.

Theognis item:

Οὔτε

Οὔτε γὰρ ἂν προκαμὼν, ἄλλῳ κάμπτον μεταδοίης. id est,

Ante tibi exhaustos alii ne trade lobores.

Consimili figura dictum est à Diocletiano nondum Cæsare: Ego apros occido, sed alter fruitur pulpamento. Refertur autem in illius vita ad hanc ferme sententiam: Cũ Diocletianus apud Tungros in Gallia, in minoribus adhuc locis militans, in caupona quadam moraretur, & cũ Druiade quadam muliere familiarem consuetudinem haberet, illaque parsimoniam hominis incusaret, ioco, non serio respondisse fertur, tum se fore liberalem, cum Imperator fuerit. Ad hoc illa: Noli, inquit, iocari Diocletiane, plane Imperator eris, simul ac aprũ occideris. Quam quidem mulieris vocem ominis arripiens vice, studiose sectari cœpit apros in venatu, haud intelligens videlicet ęnigma, quod euentus postea explicauit. Nam Numerianus Imperator, factione Arrii Apri soceri sui interemptus fuerat. Qua re prodita, milites Diocletianum vindicem creant, & Augustum consalutãt. Ille itaque pro concione, quo Druiadis dictum expleret, Aprum manu sua confodit, addens Maronianum illud:

Aeneæ magni dextra cadis.

Ceterum interea dum adhuc priuatus ille multos apros confecisset, nec astulgeret vsquam Imperii spes, dicere solitum ferunt: Ego quidem apros occido, verum alter fruitur pulpamento.

Aliena iacis.

Ἀλλότρια βάλλει, id est, Aliena iacis. Quoties res parum ex animi sententia cadit. Translatum ab iis, qui ludunt alea, quibus iacientibus interdum ea cadunt, quæ minime sunt ad victoriam accommodata. Proinde si quando frustratur nos spes, recte dicemus, ἀλλότρια βάλλειν. Adagium refertur à Diogeniano.

Aliam quercum excute.

Ἄλλην δρῦν βαλάνιζε, id est, aliam quercum excute. In eos conuenit, qui sine fine petũt aliquid: aut qui continenter ab eodem mutuum postulãt. Hos hoc adagio licebit ablegare, vt nobis omissis, aliorum aures suis precibus sollicitent. Parœmiam hinc natã putant, quod olim mortales glandibus victitabant, Cereris vsu nõdum reperto. Has qui quercubus excussis colligebant, mercede ad id conducti, balanistas, i. glandiũ collectores, siue glandiarios appellabant. Qui si quando circunspicerent, si quę glandes etiamdum in arbore reliquę essent, prætereuntes per iocum acclamabant: Aliam quercum excute. Eam vocem vulgus arreptã vertit in prouerbium. Non ineconcinnè accommodabitur ad negotium relinquendum, ex quo iam nihil emolumenti potest capi. Aut mutandum amicum, qui iam vtilis esse desiit. Aut præceptorem mutandũ, vnde nihil est, quod amplius discas.

Nuces relinquere.

NVCES relinquere, est omissis studiis ac nugis puerilibus ad grauiora magisque seria conuerti. Persius:

- Et nucibus facimus quęcunq; relictis,
Cum sapimus patruos.

Translata metaphora, vel à vetusta nuptiarũ ceremonia, in quibus sponsus vxorẽ ducẽs nuces spargebat, vtpote iam pueritię renuncians. Ita Catullus in carmine nuptiali:

Da puer propere nuces.
Concubinæ nuces da.

Vergilius in Bucolicis æglog. 8.

Sparge marite nuces.

Quanquam Plin. lib. 15. c. 22. causas alias adfert, quam ob rem nuces in nuptialibus ceremoniis consueuerint antiquitus adhiberi. Sed pstat ipsius referre verba: Nuces, inquit, iuglandes, quãquam & ipsę nuptialium Fesceninorum comites, multum pineis minores vniuersitate, eędemq; portione ampliores nucleo. Nec non & honor his naturæ peculiaris, gemino protectis operimento, puluinati primum calicis, mox lignei putaminis. Quę causa eas nuptiis fecit religiosas, tot modis fœtu munito, quod est verisimilius, quam quia cadendo tripudium sonumve faciãt: Festus item indicat, in nuptiis à pueris nuces spargi solitas, vt nouę nuptę intrãti domũ noui mariti, faustum esset auspicium. Addit Seruius, pueros catamitos, cum à turpi seruitio recederent, solitos nuces spargere, significantes se posthac omnia puerilia spernere. Vel hinc igitur, vel certe à puerorum lusibus, qui nucibus peraguntur, ductum prouerbium videri potest. Nam talis ac nucibus olim lusitasse pueros, vel Horatius testis: cum ait:

- Te talos Aule nucesque.

Proinde ad hanc prouerbii formã pertine-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

bunt & reliquæ illæ figuræ: Nunquam à nucibus recedere, Redire ad nuces, Nuces abiicere, Nuces intermittere, Nucibus indulgere, Nuces repetere, atq; id genus alia.

Bis pueri senes.

Δὶς παῖδες οἱ γέροντες, id est, Bis pueri senes. Vna est ex illis prouerbialibus inscriptionibus satyrarum Varronis. Quadrabit in eos, qui prouectiore cum sint ætate, tamen puerilibus quibusdam studiis intempestiuiter atque indecore detinentur. Aut in senes ętatis vitio desipiscentes, tanquam iterum in pueritiam reuolutos. Seneca, Non, inquit, bis pueri sumus, vt vulgo dicitur, sed semper: verum hoc interest, quod maiora non ludimus. Plato lib. De re publ. 1. Οὐ μόνον ἄρ' ὡς ἔοικεν ὁ γέρων δὶς παῖς γίγνοιτ' ἄν, ἀλλὰ καὶ ὁ μεθυσθείς. id est, Nō solum igitur senex, vt videtur, bis erit, puer sed ipse ēt temulentus Aristophanes in Nubibus:

Φήσεις νομίζεσθαί σὺ παιδὸς τοῦτο τοὔργον εἶναι,
Εγὼ δέ γ' ἀντείποιμ' ἄν, ὡς δὶς παῖδες οἱ γέροντες. id est,
Pueri, inqes, tibi videri facimus illud esse.
Respōdero ipse cōtra, senes bis esse pupos.

Sophocles in Peleo:

Πηλέα τὸν αἰάκειον οἰκουρὸς μόνη
Γεροντανωγῶ κἀναπαιδεύω πάλιν
Πάλιν γὰρ αὖθις παῖς, ὁ γηράσκων ἀνήρ. id est,
Ego Peleum Aeaco satum, pueri in vicē,
Senem puella moderor, atque tempero.
Nam iterum puer quisquis senescit, redditur.

Theopompus, Δὶς παῖδες οἱ γέροντες ὀρθῷ τῷ λόγῳ, id est, Pueros bis esse senes, recte dicitur. Plato, Ἄρ' ὡς ἔοικε δὶς γέροντ' ἂν παῖς γένοιτο. id est. Similis videtur bis seni puer senex. Antiphon: Γεροντοφία προσέοικε παιδοτοφίᾳ, id est, Senē nutrire, perinde est, quasi nutrices puerum. Lucianus in dialogo, cui titulus, τὰ πρὸς κρόνον, Οὕτω γὰρ ἂν τὴν παροιμίαν ἐπαληθεύσαιμι, ἥ φησι, παλίμπαιδας τοὺς γέροντας γίγνεσθαι. id est, Sic enim fiet, vt verum videatur adagiū, quo dici solet, senes rursum repuerascere. Huc pertinet, quod libro De lingua Latina tertio scribit Varro, identidem in Attellanis, haberi pupum senem, quod Osci suapte lingua vocent casnar. Nam veteres pupum, puerum vocabant. Neque vero prouerbium ideo tantum esse dictum, quod senes ętatis culpa desipiscant: verumetiam quod omnibus modis in senibus iam velut exacta vita ad initium recurrere videatur, quemadmodū scite dixit Aristoteles in problemate quodam, in quo quærit, quo nam pacto sint accipienda, quę priora dicuntur, ac posteriora. Primum enim redit albor simul, & raritas capillitii, quorum vtrunque pueris familiare: deinde balbuties, velut altera infantia. Præterea gingiua exarmata dentibus, aut certe perpaucis, & eis vacillantibus instructa, quod & ipsum cum infantibus commune. Quinetiam senibus omne corpus ad puerilem decrescit modum: consimilis virium imbecillitas. Iam vero cibi quoque consimiles vtrique congruunt ætati. Postremo morum ineptia, leuitas animi, & hoc ipsum, nihil sapere, in senibus infantiam quādam referre videtur. Auctor est enim in Politicis Aristoteles, post annos duodequinquaginta ingenii vigorem euanescere. Quapp Euripides in Bacchis ait,

Τό γῆρας ὑμῶν εἰσορῶ νοῦν οὐκ ἔχον,
Vestram vbi senectā video mentis indigā.

Vnde fit, vt senes pueris mire delectentur, quasi similes iā ad similiū amorē propensi.

Sexagenarios de ponte deÿcere.

Sexagenarios de ponte deiicere, est natu maiores, perinde quasi deliros, & ad omne vitę munus inutiles, in otiū reiicere, atque ab omne functione negotiorū relegare. Inde natum, quod olim sexagenariis ferendorum suffragiorum ius nō erat, ætate velut à publicis muniis dimissa. Vel quod olim iuuentus Romana, quo sola ferret suffragia, senes inualidos de pontibus præcipites dederit. Nam de ponte suffragia ferri iam cœperant, atque ea sententia magis probatur Sisinnio Capitoni apud Festū Pompeium, quam vulgata illa, qua putant post vrbem à Gallis liberatam, ob cibatus inopiam sexagenarios in Tyberim de ponte deiici cœptos. Varro libro De vita patrū secundo, honestam causam religiosamque patefacit: cum in quintum gradum peruenerāt, atq; habebant quinquaginta annos, tum deniq; erant publicis negotiis liberi, atq; expediti, & otiosi. Ideo in prouerbiū quidam putant venisse, Sexagenarios de ponte deiici oportere, qđ suffragium non ferant, quod per pōtem ferebatur. Nonius Marcellus: Sexagenarios per pontem mittendos, male dici popularitas intellexit.

Macrobius Saturnalium lib. 1. Adimere vis doctis viris, in verborum comitiis ius suffragandi, ac tanquam sexagenarios maiores de ponte deiicere? Ouidius in Fastis:

Pars putat, vt iuuenes ferrent suffragia soli,
Pontibus infirmos præcipitasse senes.

Vnde & depontani dicuntur senes, iam velut emeriti, & à ciuilibus negotiis in otiũ remissi. Plato libro De legibus sexto, loquẽs de magistratu τῶν νομοφυλάκων, id est, legibus seruandis præfectorum, non admittit ad eum magistratum gerendum minorem annis quinquaginta, nec sinit in eo perseuerare maiorẽ septuaginta: vt, si quinquagenarius magistratum inierit, vigintis annos eum administret: sin sexagenarius, decem dũtaxat. Licebit autem vti prouerbio, vel in odium ætatis, tanquam ad nihil iam vtilis, & ab omni vitæ munere relegandæ: vel simpliciter in eos, qui propter ætatis imbecillitatem rude iam donati sunt, ac solitorum munerum vacationem acceperunt.

Crambe bis posita mors.

Δὶς κράμβη θάνατος, id est, Crambe bis, mors est. Plin. lib. 20. c. 9. inter brassicæ species, tertio loco refert & cramben. Dioscorides lib. 2. crambes tres species facit. Quarum prima, prẽterquam, quod alias ad multa remedia efficax est, etiam ebrietatis & crapulæ incommoda tollit, si crudam edas ante cœnam ex aceto, vt indicauit M. Cato. Aristoteles in causa putat esse, quod cum ipsa sit frigida, & succum habeat dulcem, ac discutientem, fit vt vinosos humores in aluũ detrahat, tenues humores in vesicam delabantur, ipsa in ventriculo remanẽs, corpus refrigeret. Atque ita humoribus vtrinque deductis, & refrigerato corpore, cessare crapulam. Inest autem peculiaris quædam vis crambes, obsistendi vino, vt si in vineto seratur, vinum proueniat dilutius. Proinde apud Aegyptios, & Sybaritas solenne erat, ante omnia sumere cramben coctam: quibusdam mos erat ex amethystino vasculo crambes semen ante compotationem capere, quo citra periculum ebrietatis indulgere vino possent. Huiusmodi fere Athenẽus libro 1. addens illud, priscis cramben, ac raphanum pro eodem habita. Vnde Theophrastus prodidit, vitem etiamnum viuam raphani odorem fugere. Verum vt ad prouerbium redeamus; Suidas scribit illã antiquitus in conuiuiis adhiberi solere, verũ recoctam adeo nauseam adferre, vt Græcis in fastidii prouerbium abierit. Quoties. n. rem iterum, atque iterum repetitam non sine molestia significabant, dicebant: δὶς κράμβη θάνατος, id est, bis crambe mors: hoc est, κράμβη δίσεφθος, crãbe recocta. Ad hoc adagii Politianus arbitratur adlusisse Iuuenalem, cum scribit in Satyra septima:

Declamare doces, o ferrea pectora Vecti,
Cum perimit sæuos classis numerosa tyrannos.
Nam quęcunq; sedens modo legerat, hęc eadem stans
Proferet, atque eadem cantabit versibus iisdem,
Occidit miseros crãbe repetita magistros.

Cramben repetitam appellat declamationem maximo cum tædio iterum atque iterum audiendam. Finitimum est illi, quod alio commemorauimus loco, ὁ Διὸς κόρινθος, id est, Iouis filius Corinthus. Contrarium illi, δὶς καὶ τρὶς τὸ καλόν. id est, Bis & ter, quod est pulchrum. Quod enim per se pręclarũ, id vel decies repetitum, vt inquit Horatius, placere solet. Quod ineptum, id primo gustu commẽdatione nouitatis vtcunque toleratur: ceterum iteratum, haud iam ferendum, fastidium adfert. Et tamen erat priscis admodum celebris hęc herba, adeo vt nec religione careret, & ob hoc μάντις vocata: per eandem iurare mos erat, pręsertim apud Iones, ναὶ μὰ τὴν κράμβην, vt hinc quoq; fastidii prouerbium ortum videri possit, auctor Athenæus libro Dipnosophistarum nono.

Ne Hercules quidem aduersus duos.

Μηδ᾽ Ἡρακλῆς πρὸς δύο, id est, Ne Hercules q̃dẽ aduersus duos, hoc est. Nemo vsq; adeo viribus excellit, vt vnus pluribus par esse possit. Neque indecorum est cedere multitudini. Erit autem suauior metaphora, si significabimus neminem quantumuis eruditum aduersus duos in disputando sufficere: aut eundem hominem pluribus negotiis sustinendis non esse simul parem: aut non posse resisti precibus duorum rem eandem petentium. Poterit & aliam in formam verti prouerbium, ad hunc modum; Si negant vel Herculem aduersus duos esse parem, qui nam ego tam imbecillis ad-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

uerſus duos Hercules ſtabo? Quanquam obiter huius vſum prouerbii, in operis huius veſtibulo paucis oſtendimus. Plato lib. De legibus vndecimo: ὀρθὸν μὲν δὴ, πάλαι τε εἰρημένον, ὡς πρὸς δύο μάχεσθαι τἀναντία, χαλεπὸν καθάπερ ἐν ταῖς νόσοις, πολλοῖς τε ἄλλοισι. id eſt, Verum eſt illud, & iam olim prouerbio celebratum, arduum eſſe aduerſum duo, eaque contraria pugnare, quemadmodum in morbis, aliisque cõpluribus. Significat nobis eſſe geminam pugnam, tũ aduerſus diuitias, tum aduerſus egeſtatem. Idẽ in Phœdone vſurpauit, vbi Socrati per iocum hortanti, vt Cebetem ac Symmiam confutet argumentatione, reſpondet Phœdon: ἀλλὰ πρὸς δύο οὐδ᾽ ἡρακλῆς λέγεται οἷός τε εἶναι. id eſt, At vero contra duos, ne Hercules quidem dicitur ſuffeciſſe, Eodem adluſit Catullus in carmine nuptiali, cũ ait:

- Noli pugnare duobus.

Hæc ſententia tametſi non iiſdem verbis, aliquoties legitur apud Homerum, vt in Odyſſ. Υ.

Χαλεπὸν γὰρ ἐρυκακέειν ἕνα πολλούς. id eſt,
Difficile ac durum eſt, vnum compeſcere multos.

Telemachus ita loquitur de ſe, ac procis, Item Iliados Ε.

Αἰνείας δ᾽ οὐ μεῖνε θοός περ ἐὼν πολεμιστής,
Ὡς εἶδεν δύο φῶτε παρ᾽ ἀλλήλοισι μένοντε. i.
Haud ſtetit Aeneas alioqui ſtrenu⁹ armis,
Conſpexit ſimulatque duos conſiſtere iunctos.

Occaſionem adagii varie narrãt. Quidam aiunt Molionidas adortos aliquando Herculem ex inſidiis, atque illum hominum multitudine territum, non auſum contra reſiſtere, ſed fuga ſaluti conſuluiſſe, idq; in vulgi ſermonem abiiſſe. Vero propius eſt, quod refert Suidas, Herculem conſtituto certamine Olympiaco, fretum viribus ſuis primũ auſum certare cũ duobus, & vtroſq; cõfeciſſe. Hos aiunt fuiſſe Cteaton & Eurytum, Neptuno patre & Moliona matre prognatos. Deinde proxima Olympiade conſimili modo congreſſum fuiſſe cum duobus quibuſdam, atq; ab his fuiſſe ſuperatum. Quanquam ſunt, qui hos exiſtiment fuiſſe Lęum & Pherandrum, ſed qui vicerint Herculem, non qui victi diſceſſerint. At Plato in Euthydemo longe diuerſam ab his hiſtoriam adducit, puta Herculem cũ hydra pariter & cancro quodam immani, qui e mari emerſerat, congreſſum, inferiorem diſceſſiſſe, atque ob id Iolai nepotis auxilium implorasse. In eo dialogo Socrates cum duobus fratribus ſophiſtis, & vt ſunt illi, contumelioſis diſputans, quaſi cũ duobus monſtris vnus cõgreſſus, cum illi probro obiiceret Dionyſodorus quod fugeret, neque ad interrogata reſponderet, ad hunc modum reſpondit: Εἰκότως γὰρ ἔπων ἐγώ. ἥττων γάρ εἰμι καὶ τοῦ ἑτέρου ὑμῶν, ὥστε πολλοῦ δέω μὴ οὐ δύο φεύγειν, πολὺ γάρ που εἰμι φαυλότερος τοῦ ἡρακλέους, ὃς οὐχ οἷός τε ἦν τῇ τε ὕδρᾳ διαμάχεσθαι σοφιστρίᾳ οὔσῃ καὶ διὰ τὴν σοφίαν ἀνιείσῃ εἰ μίαν κεφαλὴν ἀποτμηθείη τοῦ λόγου, πολλὰς ἀντὶ τῆς μιᾶς, καὶ καρκίνῳ ἑτέρῳ τινὶ σοφιστῇ ἐκ θαλάττης ἀφιγμένῳ νεωστὶ μοι δοκεῖν καταπεπλευκότι. ὃς ἐπειδὴ αὐτὸν ἐλύπει, οὕτως ἐκ τοῦ ἐπ᾽ ἀριστερὰ λέγων καὶ δάκνων, τὸν ἰόλαον τὸν ἀδελφιδοῦν βοηθὸν ἐπεκαλέσατο. ὁ δὲ αὐτῷ ἱκανῶς ἐβοήθησεν. ὁ δ᾽ ἐμὸς ἰόλεως πατροκλῆς εἰ ἔλθοι, πλέον ἂν θάτερον ποιήσειεν. id eſt, Nõ iniuria, inquam, fugio. Nam cum alterutri ſim impar, cur nõ fugiam ambos? Equidem Hercule multo ſum imbecillior, qui tamen pugnare pariter non valuit & aduerſum hydram ſophiſticam, cui propter ſapientiam pro vnõ ſermonis capite amputato multa repullulabãt, & aduerſum cancrum ſophiſtam quendam è mari profectum, & nuper, vt arbitror, aduectum. A quo cum Hercules ad ſiniſtram angeretur, verbiſq; acriter morderetur, nepotis ſui Iolai auxilium implorauit, qui abunde illi ſuccurrit. Meus autem Iolaus Patroclus ſi venerit, magis alteram certaminis partem ſuſtineret. Mordaci videlicet allegoria, Socrates è fratribus ſophiſtis alterum hydram, alterum cancrum nominat, ſe Herculem, Cteſippum Iolaũ.

Vnus vir, nullus vir.

Εἷς ἀνήρ, οὐδεὶς ἀνήρ, id eſt, Vnus quidem vir, nullus eſt. Senſus eſt, nihil egregium præſtari poſſe ab vno homine, omni auxilio deſtituto. Huc pertinet, quod ait Euripides in Heraclidis: μιᾶς γὰρ χειρὸς ἀσθενὴς μάχη. id eſt, Nam ſolitariȩ manus inualida pugna eſt. Item illud eiuſdem: εἷς ἀνὴρ οὐ πάνθ᾽ ὁρᾷ. id eſt, Vir vnus haud videt omnia. Poterit ad varios vſus deflecti prouerbium, vel ad inſuauem vitam, ſi non adſit conuictor amicus: vel ad iudicium haud quaquã vni committendum: vel ad ſtudium litterarum, quod citra ſocium, & eiuſdem, vt aiunt,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

aiunt, ęmulum Musę, plane friget: vel ad quoduis denique peragendum negotium, quod citra alterius adminiculum commode confici non queat. Adagii mentionem facit Zenodotus.

Asinus inter simias.

Ὄνος ἐν πιθήκοις, id est, Asinus inter simias. Vbi quis incidit in homines nasutos & cõtumeliosos, ipse stolidus, à quibus impune rideatur. Extat apud Aulum Gellium lib. 2. c. 23. apud quem Menander comicus in fabula, cui titulus, Plotium, maritum, de vxoris iniuria querentem inducit his verbis: ὄνος ἐν πιθήκοις τοι τὸ λεγόμενον ἐστι δὴ τοῦτο. id est, Asinus inter simias, vulgo quod aiunt, sane istud. Constat autem simiam animal esse petulantissimum, adeo vt non vereatur etiam leonem per lasciuiam agitare, natibus illius affixa. Quin & hodie vulgo simile quiddam dicunt, Noctua inter cornices, vbi stupidior aliquis in homines petulantes, ac dicaces incidit. Nihil autem vetat, quo minus generaliter vsurpetur, vbi quis in negotium incidit vehementer molestum, aut in infortuniũ aliquod, vnde se non queat extricare.

Asinus inter apes.

Ὄνος ἐν μελίτταις, id est, Asinus inter apes. Cõsimilem habet cum proximo sensum. dici solitum, vbi quis infeliciter incidit in homines improbos, atque importunos. Metaphora per se liquet. Quanquam adagiũ ab euentu quopiam natum videri potest. Meminit Suidas.

Asinus in vnguento.

Ὄνος ἐν μύρῳ, id est, Asinus in vnguento. Cũ deliciæ adhibentur iis, quos haudquaquã decent, neq; qui vel vti norunt illis, vel delectantur. Nam asinus culmos ac fœnum mauult, quàm aurum, vel vnguẽtum, quo etiã offenditur. Locus fuerit huic adagio, si quando indoctus aliquis in optimos incidat auctores, quos ob inscitiam aut negligat, aut etiam deprauet. Siue cum amuso cuipiam cum eruditissimis viris viuere cõtigerit, quorum tamen consuetudine neq; frui nouerit, neque omnino gaudeat. Refertur à Diogeniano prouerbium.

Neque cœlum, neque terram attingit.

Οὔτε γῆς οὔτε οὐρανοῦ ἅπτεται, id est, Neque cœlum neque terram attingit. De re vehementer absurda atque aliena, quæq; nulla vicinitate pertineat, ad id, de quo agitur. Lucianus in Pseudomante: ὀκτώ μοι χρησμοὺς ἔπεμψεν, οὔτε γῆς φασιν, οὔτε οὐρανοῦ ἁπτομένους, i. Octo mihi misit oracula, sed quæ neq; cælum, vt aiunt, neque terram attingerent. Aristides in Cimone leuiter adludens ad prouerbium, indicat metaphoram sumptã ab iis, qui in medio pendent aere, vtrinque liberi.

Nihil aduersum.

Οὐδὲν πρὸς ἔπος, id est, Nihil ad carmen. De iis, qui longe discrepant ab iis, quæ proposita sunt. Trãslatum videtur à scena, vbi histrio saltatu gestuq; carminis genus repræsentat. Et haud scimus an alius fuerit, qui recitaret versus, alius qui gesticularetur. Apparet enim vnum aliquem fuisse recitatorem, cuius est illa vox in calce comœdiarum: Calliopus recensui. Nec alioqui apparet quorsum pertineat, quod admonet Cicero ab histrione deligi fabulam, ad quã natura sit appositus, quod in prologo Comœdiæ Terentianæ, qui prologum dicit, quæritur clamosas fabulas ad se deferri, minus laboriosas ad alios. Quod si saltatio parum respõdisset ad numeros carminis, aiebant: Οὐδὲν πρὸς ἔπος. Lucianus in Philopseude: Οὐδὲν πρὸς ἔπος ταῦτα φασιν, οὐδὲ περὶ τούτων ἠρόμην. id est, Ista nihil ad carmen, vt dici solet, neque enim de iis interrogabam. Qui in choreis non responderet ad numerum saltationis, eum ἀκρότητον appellabant. isq́ue ἀκροτεῖν ἔπος dicebatur. Andreas Alciatus, hoc seculo non modo iuris Cæsarei, verumetiam omnium studiorum decus, nec minus suspiciendus ob rarum quẽdam ingenii candorem, quàm ob exactam omnium liberalium disciplinarũ peritiam, lib. Dispunctionum suarum 2. consentit quidem nobis in sensu vsuque prouerbii, ceterum de origine nonnihil dissentit, mauultq́ue ab oraculis esse natũ, quæ quondam carmine reddebantur, præsertim heroico; cuius inuentor fuerit Pythius Apollo. Græcis autem ἔπος dicitur, quod ἕπονται τὰ πράγματα τοῖς χρησμοῖς. id est, quod res oraculis respondeant. Hanc enim etymologiam adfert Eustathius in principio Iliados Homeric: vnde probabilius esse iudcat Alciatus noster, quotiẽs eue

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

nirent quæ promissis aut proposito non quadrarent, dici solitum, οὐδὲν πρὸς ἔπος. Vsus est eo Vlpianus in Pandectis lib. 11. Tit. de interrogatoriis actionibus cap. 12. Quod autem ait prætor, omnino non respondisse, posteriores sic acceperunt, vt omnino nõ respondisse videatur qui ad interrogata non respõdit, id est, οὐδὲν πρὸς ἔπος. Suidas indicat nõnunquam vsurpari οὐδὲν πρὸς ἔπος, pro temere ac de nihilo, siue absre Adducit hos versus ex poeta, nescio quo:

Οὐδὲν πρὸς ἔπος οὕτως ἀνοήτως ἐκβαλῶ.
Πρὶν ἐκπύθωμαι πᾶν τὸ πρᾶγμ' ὅπως ἔχει, i.
Adeo ne temere & inscienter efferam,
Prius atque rem omnem, vt sese habet cognouero?

Prior versus Græcus constabit si legas, pro οὕτως, κ' οὕτως. Vsurpauit idem Aristophanes in Concionatricibus, quem locum retulimus prouerbio: Extra cantionem.

Nihil ad fides.

Οὐδὲν πρὸς τὴν χορδήν, id est, Nihil ad chordam. In eos quorum vita vehementer est inequalis, quorumue mores ab oratione dissident. Lucianus De saltatione: καὶ μηδὲν ὥς φασι πρὸς τὴν χορδήν, ἕτερα γὰρ ὁ πούς, ἕτερα δ' ὁ ῥυθμὸς λέγει. id est, Nihil ad chordam, vt dici solet, nam alia pes, alia loquitur rythmus. Idem in Meretriciis: καὶ ὅτι εὖ πρὸς τὴν κιθάραν ὁ πούς. id est, Et quod pes probe responderet ad citharam. Plutarchus in commentario De verecundia: οὐ διὰ τὴν τοῦ ποδὸς πρὸς τὴν λύραν ἀμετρίαν, ὡς Πλάτων ἔλεγε, καὶ πόλεις πόλεσι καὶ φίλοι φίλοις διαφερόμενοι, ἔσχατα δρῶσί τε καὶ πάσχουσιν, ἀλλὰ διὰ τὴν περὶ τὰ νόμιμα καὶ δίκαια πλημμελίαν. id est, Haudquaquam ob id, quod pes à lyra dissentiat, sicut ait Plato, ciuitates cum ciuitatibus, amici cũ amicis cõflictãtes, extrema tum faciunt, tum patiuntur, sed quod circa leges atq; ęquitatem peccetur. Locus autem, quem citat Plutarchus, est in libro De legibus septimo: ἀποδιδόντας πρόσχορδα τὰ φθέγματα τοῖς φθέγμασι. τὴν δὲ ἑτεροφωνίαν καὶ ποικιλίαν τῆς λύρας, ἄλλα μὲν μέλη τῶν χορδῶν ἱεισῶν, ἄλλα δὲ τοῦ τὴν μελῳδίαν συνθέντος, τοῦ ποιητοῦ, καὶ τὰ λοιπά. id est, Reddentes voces cum lyræ sono concordes. Porro vocis discrepantiam diuersitatemque quotiens alios modos edunt chordæ, alios is, qui cantilenam composuit, & cetera. Videtur ad hoc prouerbium adlusisse diuus Augustinus in Epistola quadam ad Licentium: Aut si ego canto, inquit, tu autem ad aliam vocem saltas, nec sic quidẽ me pœnitet. Habet enim suam hilaritatem ipsa cantatio, etiam cum ad eam membra non mouet, cui plena charitatis modulatione cantatur.

Formica camelus.

Μύρμηξ ἢ κάμηλος, id est, Formica camelus. De vehementer inæqualibus, & modo minimis, modo maximis, quod perinde sit, quasi repente camelus in formicam vertatur. Lucianus in prima epistola Saturnalium: ὡς δὲ νῦν ἔχομεν, μύρμηξ ἢ κάμηλος, ὥς ἡ παροιμία φησί. id est, Nam vt nunc viuitur à nobis, formica camelus, quemadmodum prouerbio dicitur. Loquit̃ de opibus inæqualiter inter mortales distributis, vt huic plurimum supersit, huic multum desit, Neque intempestiue dicetur in eos, qui sibi non constant, in vtranque partem immodici. Quod genus hominem describit Euripides in Troadibus.

Τίς δ' ὧδε πηδᾷς ἄλλοτ' εἰς ἄλλους τρόπους;
Μισεῖς δὲ λίαν, καὶ φιλεῖς ὃν ἂν τύχῃ. id est,
Quid ita modo hos modo in hosce mores transilis?
Odisti acerbe, amasque nimium quemlibet.

Os sublinere.

Os sublinere, pro eo quod est dare verba, & arte quadam illudere, reperitur aliquoties apud auctores. Nonius Marcellus tractum putat à ridiculo quodam lusus genere, quo dormientibus ora pinguntur. Plautus in Aulul. Fidei censebam maximam fidem esse. Ea subleuit os mihi pessime. Idem alibi: Os mihi probe sublitum est. Idem in Epid. Ego si adlegassem aliquem, ad hoc negotiũ minus hominem quam doctum, minusq; ad rem callidum, os sublitum esset. M. Var. in mysteriis apud Nonium: Aes defraudasse cauponem, bonam luto obliuisse, cũ portitores æra induxere. Sophocles in Antig.

Ὁρῶσι χ' οὗτοι, σοὶ δ' ὑπίλλουσι στόμα. id est,
Vident & hi, sed os tibi sublinunt.

Vergil. item in carmine Bucolico, pueros inducit per lusum, Sileni faciem mori succo oblinentes.

Iamque videnti.
Sanguineis frontem moris & tempora pingit.

Ille dolum ridens, quo vincula nectitis inquit ?

Dare verba.

DARE verba, passim obuium est apud omnes auctores, pro eo quod est fallere. Persius quarta Satyra:

- Vt mauis, da verba, et decipe neruos.

Terentius:

Cui verba dare difficile est. Ouidius:

- Verba dat omnis amans.

Idem eleganter transtulit ad fallendas animi curas.

Detineo studiis animum, falloque labores,
Experior curis & dare verba meis,

Sed tum frequentiora, tū expositiora sunt exempla, quam vt operæpretium sit ea persequi. Tantum illud admonendum, nonnihil Veneris accessurū prouerbio, si longius à simplici detorqueatur oratione, videlicet ad fraudem imposturamue, quæ vel citra verborum fucos peragitur. Quod genus fuerit, si quis dicat mundum hunc dare verba suis cultoribus, & alchimisticam, quam vocant artem, dare verba sui studiosis, & eum sibiipsi dare verba, qui sibi pollicetur haudquaquam speranda.

Addere manum.

ILLVD non inusitatius, quod est apud Plautum in Persa, addere manum, pro eo quod est ludibrio habere. Translatum ab iis, qui manu ad aurem porrecta, motaque quempiam irrident. Plautina verba sunt hæc: Quid ais, crux, stimulorum tritor? Quomodo me hodie versasti, vt me in tricas coniecisti? Quomodo de Persa manus mihi addita est? Itē in Pœnulo: Quo pacto auaræ Veneri pulchreadii manum. Rursum in eadem scena: Ego faxo posthac Dii Deæque ceteri contentiores magis erunt atque auidi minus, cum scibunt, Veneri vt addiderit leno manum. Idem in Aulularia: Ita illis impuris omnibus adii manū. Iterum in Cassina: Satin lepide addita nobis manus merito? Quanquam varie scriptum inuenitur, nunc adii, nūc addita. Videt rectius legi, addidi, vt accipiamus sumptam metaphoram ab irridentium gestu, cuius meminit Persius:

Nec manus auriculas imitata est mobilis albas.

Circumtondere comam.

Περικείρειν τὰς πλοκάμους, id est, Circumtondere comam, Græcis in prouerbio est, pro eo quod est, ludibrio habere. Nam id lusus gratia fieri solet stupidis, vt eis non sentientibus cæsaries circumtondeatur. Lucian. in Misanth. ἐκάθησο τὰς πλοκάμους περικειρόμενος ὑπ' αὐτῶν. id est, Sedebas, cum tibi cæsaries ab illis circumtonderetur. Vsurpat idē in Pseudomante.

Fucum facere.

FVCVM facere, pro eo quod est, imposturam facere, & artificiosa dissimulatione deludere, frequens est apud bonos auctores. Teren. in Eunuch. Per alienas tegulas venisse clanculum, fucum factum mulieri. Quo loco, factum, supinum est, non participium. Quintus frater ad Ciceronem: Si eum, qui tibi promiserit, fucum vt dicitur, facere velle senseris, vt te id audisse & scire dissimules. Nam fucus herbæ genus, quam Græci φῦκον vocant, tingendis lanis vtile. Vnde simpliciter fucum pro colore reperire licet, & fucare pro colorare. Horatius in Odis:

- Stercore fucatus crocodili.

Maxime si colorem non natiuum, aut genuinum, sed artificiosum, ac velut adulterinum significemus, vt idem Horatius:

- Nec amissos colores
Lana refert medicata fuco.

Proinde medicamentum illud, quo cuti su perinducto muliercul ę vitia form ę dissimulant, quasiq; personam assumunt, fucū vocant. Plautus: Vitia corporis fuco occulunt. Vt autem fucus est color arte additus, ita persona facies est non vera, sed apposititia. Vnde eleganter dictum à Seneca: Vt personam malit, quàm faciem: id est, videri malit, quam esse. Lucretius item lib. 3.

Nam veræ voces tum demum pectore ab imo
Eliciuntur, & eripitur persona, manet res.

Cor. Tacit. in Dialogo De Oratoribus. Ita nec pręceptor deerat optimus quidem, & electissimus, qui faciem eloquentiæ non imaginem pręstaret. Itaque personatos dicimus, qui aliud prę se ferunt, quàm sint. Quin & offucias vocant inania quędam rerum simulacra, quæ veluti præstigiis quibusdam, oculis intuentium imponunt.

Gręci

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Græci ſimplici verbo φενακίζειν vocant, & φενακισμὸν, huiuſmodi impoſturam, φένακα, fuci artificem. Qui ſcripſit etymologicum Græcum, auctor inſincerus & impurus, vocem deductam exiſtimat παρὰ τὴν πηνήκην, quæ Grecis coma dicitur appoſititia. Latini galericulum appellant. Quin & colorem pro fuco vſurpauit Iulianus citante Vlpiano lib. Pand. 14. Tit. Ad ſenat. cōſul. Maced. c. 9. Sed Iulianus, inquit, adiicit, ſi color quæſitus ſit, vt filius familias, qui mutuam pecuniam accepturus erat, fide iuberet. Quin & rhetores, probabilem rationem, quam ad defenſionē commenti ſunt, colorem appellant. Iuuenalis:

> Dic aliquem nobis, dic Quintiliane colorem.

Et hęrente ſummo rhetore, vxor deprehēſa impudentiſſimo colore ſe tuetur.

> Conuenerat olim
> Vt faceret tu qđ velles, nec nō ego poſſem
> Indulgere mihi.

Album calculum addere, & ſimiles figuræ.

Λευκὴν ψῆφον προσθεῖναι, id eſt, Album calculū addere, pro approbare, ſubinde legimus apud doctos. Inde ſumptum, quod antiquitus miſſis in vrnam calculis, ita ferebantur à iudicibus ſententiæ, vt albis abſoluerent, nigris damnarēt. Qui ſi forte fortuna fuiſſent ęquales, tamen liberabatur reus, eiuſque rei cauſam Ariſtoteles copioſiſſime reddit in problematibus. De calculorum more meminit Ouid. Meta. lib. 15.

> Mos erat antiquis, niueis atriſq; lapillis,
> His damnare reos, illis abſoluere culpa.
> Tunc quoque ſic lata eſt ſententia triſtis, & omnis
> Calculus immitem dimittitur ater in vrnam.
> Quæ ſimul effudit numerandos verſa lapillos,
> Omnibus è nigro color eſt mutatus in album.

Plinius iunior in epiſtola quadam: Nam quo magis intendam limam tuam, confitebor & ipſum me, & cōtubernales, ab editione non abhorrere: ſi modo tu fortaſſe errori noſtro albū calculum adieceris. id eſt, ſi noſtrum hunc errorem tuo iudicio comprobaris. Lucian. in Apolog. οὐκ ἐν παρέργῳ θέμενος, τὴν λευκὴν παρὰ σοῦ καὶ πλήρη μοι ἐνεχθῆναι. id eſt, Haud paruo ęſtimans, ſi mihi contingat, album abs te plerunq; ſuffragiū auferre. Plato libro De legibus 2. οὐκ ἂν τιθείμην ταύτην ψῆφον. id eſt, Haud poſuerim hunc calculum. Huc adſcribendum quod Alcibiades, nolens ſeſe iudicum permittere ſententiis, ait, ne matri quidem confidere velle, ſed etiam hanc in eiuſmodi periculo ſuſpectam habiturum, ne nigrum calculū pro albo ſubiiceret. Ariſtides in Pericle, ſimplici verbo dixit, ἐπιψηφίζειν, pro comprobare, eamque vocem tanquam Platonicam vſurpat.

Creta notare. Carbone notare.

AD hanc formam pertinent & illa: Creta notare, pro eo quod eſt, approbare, & Carbone notare, quod eſt, damnare. Propterea quod Pythagoras aiebat id, quod eſſet colore candido, ad boni naturā pertinere, quod atro mali. Vnde & felicia alba dicimus, infames nigros. M. Tullius in actione pro Cecinna de teſte Sexto Clodio Phormione: Nec minus niger, inquit, nec minus confidens, quam ille Terentianus Phormio. Et Horatius:

> Hic niger eſt, hunc tu Romane caueto.

Idem in Sermonibus:

> Sani, an creta, an carbone notandi.

Quem imitatus Perſius, ait in quinta Satyra:

> Quęque ſequenda forent, & quę vitanda viciſſim,
> Illa prius creta, mox hęc carbone notaſti.

Rurſum Horatius in Odis:

> Creſſa neu careat pulchra dies nota.

Candidum calculum Creſſam notam appellat, qua veteres dies fortunatos ſignare conſueuerunt. Tametſi ſunt qui hoc loco pro Creſſa legunt Threſſa, quod hic mos fuiſſe perhibetur Thracibus. Ad hanc formam pertinet etiam illud, Vnione ſignare, quod ſępius apud auctores eſt, pro eo qđ eſt, inter felicia proſperaque numerare. Ductum à veterum ſuperſtitione, qui vnumquemque anni diem, miſſis totidem in vrnam, aut vt apud Scythas, in pharetram, calculis, ſignabant, quem arbitrabantur proſperum abiiſſe, candido calculo, aut creta: quem egregie felicem, vnione: cōtra, quem inauſpicatum, nigro lapillo notabant. Iuuenalis,

> Hunc Macrine diem numera meliore lapillo.

Huius

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Huius ſuperſtitionis meminit Plin. lib. 7. c. 40. Vana, inquiens, mortalitas, & ad circunſcribendam ſeipſam ingenioſa, computant more Thraciæ gentis, quæ calculos colore diſtinctos, pro experimento cuiuſque diei in vrna condit, ac ſupremo die ſeparatos dinumerat, atque ita de vnoquoq; pronuntiat. Quid quod iſte calculi candore illo laudatus dies originem mali habuit? hactenus Plin. Plutarchus in vita Periclis hiſtoriam refert ab his non abhorrentẽ, quã fortaſſis non ab re fuerit hic ipſius verbis adſcribere: Ὀκτὼ μέρη διελὼν τὸ πᾶν πλῆθος· ἐπεκλήρου, καὶ τῷ λαβόντι τὸν λευκὸν κύαμον εὐωχεῖσθαι καὶ σχολάζειν παρεῖχε, τῶν ἄλλων μαχομένων. διὸ καὶ φασὶ τοὺς ἐν εὐπαθείαις τισὶ γενομένους, λευκὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἀπὸ τοῦ λευκοῦ κυάμου προσαγορεύειν. id eſt, Vniuerſam multitudinem partitus in octo partes ſortibus vtebatur, & cui contigiſſet alba faba, huic ceteris pugnantibus permittebat in conuiuiis atque otio agere: quapropter ẽt aiunt eos, quibus res aliquæ ſuauiter ſuccedunt, eum diem album vocare, nimirum ab alba faba. Ad hanc viciniam pertinet, quod quæ pcipua ſunt, ea melioris notæ eſſe dicimus, veluti cum M. Tull. alicui ſalutem dici iubet de nota meliore. Triſtem notam dixit Liuius Deca. 1. lib. 4. Poſthumius nulla triſti nota eſt inſignitus. id eſt, nulla crudelitatis infamia aſperſus.

Calculum reducere.

CALCVLVM reducere, eſt mutare factum, cuius te pœniteat. Aut vertere conſilium rei non ſatis commode inſtitutæ. Nonius citat Ciceronem in Hortenſio. Itaq; tibi concedo, quod in duodecim ſcrupis olim, vt calculum reducas, ſi te alicuius dati pœniteat. Tranſlatum apparet, aut à ratiocinantibus, aut quod eſt vero propius, à ludo laterunculario. In ſumma, prouerbii ſpeciem habent, quæcunq; à calculis ſingũtur metaphoræ. Vt, ad calculos vocare, pro eo quod eſt, rationem inire & æſtimare. M. Tullius dialogo De amicitia: Hoc quidem eſt nimis exigue, & exiliter ad calculos vocare amicitiam, vt par ſit ratio datorum & acceptorum. Valer. Maxim. lib. 4. c. de liberalitate: Si ad calculos reuocetur, paruum vtpute ſeptem iugeribus, & hoc in Pupinia additis redactum: ſin animo prærogãtis, omni pecunia maius. Et ad calculos reuerti, eſt redire ad rationem, ac reſpectũ conſiliumque. Cicero ad Atticum: Quare nunc ſaltem ad illos calculos reuertamur, quos tum abiecimus, vt non ſolum glorioſis conſiliis vtamur, ſed etiam paullo ſalubrioribus. Et in epiſtolis Plinianis, Mouere calculos, pro eo quod eſt, proponere rationes. Et ponere, inquit in vtraque parte calculos, id eſt, vtrinque rationes expendere: Et: Hic calculus accedat, id eſt, hoc momenti adiungatur. Neque quidquam prohibet eadem ratione dici, Decedere calculum, & Detrahere calculum.

Theta præfigere.

Θ præfigere, pro damnare. Perſius:

Et potis es vitio nigrum præfigere theta.

Auſonius in pędagogum liguritorem, carmine Choriambico:

Miſelle doctor ϰ tibi ſit obſcœno,
Tuumque nomen theta ſectilis ſignet.

Sunt qui hoc ad figuram Græcanicæ litteræ referant, quod ea cordis humani transfixi ſpeciem quodammodo repræſentet. Sed vero ſimilius, quod ſcribit Aſconius Pædianus, olim in iudiciis ſortes, quæ mittebantur in vrnam, triplicem notam habere ſolere. A c, Θ, quidem damnationis fuiſſe ſymbolum, T, abſolutionis, Λ ampliationis, id eſt, quotiens ſignificabant ſibi parũ adhuc liquere, ac denuo cauſam agi oportere.

Stellis ſignare, obelo notare.

Ἄστροις σημειοῦσθαι, ἢ ἄστροις τεκμαίρεσθαι, id eſt, Stelis notare. Euſtathius in 5. Odyſſeæ librum, admonet dictum de his, qui longam ac deſertam viam peragunt, adeo vt neceſſum habeant regionum ſitum, ſtellarum obſeruatione ſignare. Ductam autem eſſe metaphoram à nauigantibus, qui cum eouſque prouecti ſunt à terra, vt iam cælum vndique & vndique pontus, ſtellarum indicio curſum moderari ſolent, maxime Cynoſuræ, et Helices, teſte Arato ἐν φαινομένοις,

Οἱ τὴν μὲν κυνόσουραν ἐπίκλησιν καλέουσι,
Τὴν δ᾽ ἑτέρην ἑλίκην. ἑλίκῃ γε μὲν ἄνδρες ἀ-
χαιοὶ.
Εἰν ἁλὶ τεκμαίρονται ἵνα χρὴ νῆας ἀγινεῖν.
Τῇ δ᾽ ἄρα φοίνικες πίσυνοι περόωσι θάλασ-
σαν.
Ἀλλ᾽ ἡ μὲν καθαρὴ καὶ ἐπὶ φράζεσθαι ἑτοίμη,
Πολλὴ φαινομένη ἑλίκη πρώτης ἀπὸ νυκτός,
Ἡ δ᾽ ἑτέρη ὀλίγη μὲν, ἀτὰρ ναύτῃσιν ἀρείων,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Μειοτέρη γὰρ πᾶσα περιστρέφεται στροφάλιγγι,
Τῇ καὶ σιδόνιοι ἰθύντατα ναυτίλλονται.

Quorum carminum interpretationem adscribamus ex manici Cæsaris interpretatione:

Hic Iouis altrices Helice, Cynosuraque fulgent.
Dat Graiis Helice cursus maiorib⁹ astris,
Phœnicas Cynosura regit: sed cãdida tota,
Et liquido splendore Helice, nitet haud prius ulla,
Cum sol Oceano fulgentia condidit ora,
Stella micat cælo septẽ qua Cresia flãmis.
Certior est Cynosura tamen sulcantibus æquor,
Quippe breuis totã fido se cardine vertit,
Sidoniamque ratem nunquam spectata fefellit.

Et Aratum imitatus Ouidius, lib. de Tristibus quarto:

Magna, minorque feræ, quarum regis altera Graias,
Altera Sidonias, vtraque sicca rates.

Idem indicat Vergilius in quinto, de Palinuro loquens:

Talia dicta dabat, clauumque affixus, & hærens,
Nunquam amittebat, oculosque sub astra tenebat.

Idem alibi:

Cuncta notat tacito labentia sydera cælo.

Consimiliter Homerus cũ alias, tũ Odysseæ lib. 5.

Αὐτὰρ ὁ πηδαλίῳ ἰθύνετο τεχνηέντως
Ἥμενος, οὐδέ οἱ ὕπνος ἐπὶ βλεφάροισιν ἔπιπτε,
Πληϊάδας ἐσορῶντι, καὶ ὀψὲ δύοντα βοώτην.
Ἄρκτον θ' ἣν καὶ ἅμαξαν ἐπίκλησιν καλέουσιν,
Ἥ τ' αὐτοῦ στρέφεται καί τ' ὠρίωνα δοκεύει,
Οἴη δ' ἄμμορός ἐστι λοετρῶν ὠκεανοῖο. id est,

Ille quidem nauim arte regens, clauo assidet hærens,
Nec sinit illapso torpescere lumina sõno,
Pleiadas, seroque recondentẽ ora Booten
Suspectans, vrsamque alio cognomine plaustrum,
Quæ fixa vsq; loco se circumflectit eodẽ,
Et nunquam Oceani liquidis aspergitur vndis.

Vnde ἀστέροις σημειοῦσθαι τὴν ὁδὸν videntur ii, qui notulis quibusdam, & coniecturis arte deprehensis, rem alioqui peruestigatu difficilem inquirunt, aut assequuntur: aut qui signis quibusdam multo ante colligũt quid sit euenturum. Postea deflexum est, vt stellas prænotare dicantur, qui quidpiam velut animaduertendum insigniunt. Cui diuersum ὀβελίζειν, id est, veru prænotato, quasi iugulare, ac damnare. Translatum ab Aristarcho, qui Homeri carmina in corpus redegit, atque in libros digessit, versus nothos, hoc est, adulterinos & subdititios, qui nõ viderentur sapere venam illam Homericã, ὀβελίσκοις, id est, minutis verubus prænotatis damnans: contra, qui viderentur insignes ac genuini, ἀστερίσκοις, id est, stellulis illustrãs. Quin hoc ipsum Aristarchi cognomen in prouerbium abiit, quod is eum damnandi notulis probandiq; morẽ excogitarit. M. Tullius Attico: Totũ hunc locum, quem in aristocratia ego varie meis orationibus, quarum tu Aristarchus es, soleo pingere, de flamma, de ferro, nosti illas ληκύθους, valde grauiter pertexuit. Atticum vocat suarum orationum Aristarchum, id est, censorem & emendatorẽ, quod illi mos fuerit, si quæ parum probasset in scriptis Ciceronis, ea ceris rubris notare. Quod quidem alibi declarat idem M. Tullius, libro ad Atticum 16. Quæ mihi florentia visa sunt tuo iudicio. Cerulas enim tuas miniatulas illas extimescebam. Idem ad Dolabellam: Profert alter, opinor duobus versiculis expensum. Alter Aristarchus hos ὀβελίζει. Ego tanquam criticus antiquus iudicaturus sum. Item M. Varro de ling. Lati. Aristarchos appellat, criticos grãmaticos, qui de libris iudicant. Et Horat. Fiet Aristarchus, id est, castigator & expensor alieni scripti. Et D. Hierony. subinde quempiã, sui temporis Aristarchum vocat, quod arbitrio suo alia damnaret, alia probaret.

Notari vngui, & similia.

AD eandem formam pertinent hæc quoq;, Notare vngui, quod soleat vngue signum apponi, vbi quid parum placet. Horatius dixit: Transuerso calamo signum adponere, pro eo, quod est, damnare. In eundem sensum, Censoria virgula, legitur identidem apud diuum Hieronymum, pro castigandi notandique auctoritate. Item apud Quintilianum lib. Instit. 1. Quæ quidẽ ita sunt seuere vsi veteres grammatici, vt non versus modo censoria quadam virgula notare. A censoribus Romanis traductum, quorum

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

quorum partes erant notare, si quid in moribus ciuitatis dignum emendatione iudicassent, ac multam dicere. Eodem pertinēt spongia, lima, cælum, quæ in emendationis prouerbium abierunt. Spōgia deletur, quod non placet. Lima detrahitur atq; expolitur, quod redundat, quodq; incultum est. Cælo deformatur item, ac fingitur id, quod est rudius. Proinde in spongiam incubuisse dixit Augustus Aiacem suū, quē deleuerat. Et elimata dicuntur expolita. Et sculpturam orationis, cultum dicunt.

Stylum vertere.

STYLVM vertere, est mutare quod scripseris. Horatius in Sermonibus:

Sæpe stylum vertas.

Antiquitus in tabellis ceratis scriptitabāt stylo graphiario, cuius altera parte, nimirum acuta, per ęquor cereum ducta litteras exarabant, altera latiore rursum oblitterabant quod exarassent. Hieronymus aduersus Rufi. Quandiu non renuebam laudationem tuam, sequebaris vt magistrū, fratrem & collegam vocabas, & catholicum in omnibus fatebaris. Postquā vero non agnoui laudes tuas, & me indignum tanti viri præconio iudicaui, vertis stylum, & omnia laudata prius, vituperas, de eodē ore & dulce proferens & amarum. Hieronymus imitatus est Ciceronem, qui Verrinarū actionum 4. scribit in hunc modum: Timuit aliquando & commotus est: vertit stylum in tabulis suis, quo facto causam omnem euertit suam. Inuenitur & stylum infigere, & stylo appetere, pro eo quod est, scriptis insectari atque inuehi.

Omne tulit punctum. Omnium calculis.

OMNE tulit punctum, & cunctorum calculis, legimus pro eo, quod est omniū sententia & comprobatione. Quorum prius translatum est à cōsuetudine comitiorum, vbi tabella circumferri consueuit, in qua puncto apposito significabant, cui candidatorum suffragarentur. Posterius à iudiciorum sortibus, de quibus paullo superius meminimus. Horatius:

Omne tulit punctum, qui miscuit vtile dulci.

Nam qui iucunda modo scribunt, iis duntaxat placent, qui voluptatē appetunt. Contra qui vtilia, ab iis tantū probatur, quibus vtilitas quæritur. At qui voluptatē cū vtilitate coniunxit, is omnium suffragio laudabitur, Idem in Epistolis:

Discedo Alcæus puncto illius, ille meo, quis?
Quis nisi Callimachus?

Item in epigrmmate Choriambico, quod refertur à Porphyr.

Ciconiarum Rufus iste conditor,
Hic est duobus elegantior Plancis.
Suffragiorum puncta non tulit septem.

Aristides in Themistocle; ἡ κοινὴ ψῆφος ἑλλήνων, id est, qui est communis Græcorum calculus, dixit pro eo quod erat, totius Græciæ cōsensus. Cicero libro Tusc. q. 2. Quæ flamma est, per quam non cucurrerunt, qui hæc olim punctis singulis colligebāt? Agit autem de magistratibus, qui singulorum ciuium suffragiis mandabantur. Apuleius Asini sui lib. 6. Certe calculo cunctorum, vtcunque mors ei fuerat destinata: id est, omnium suffragiis, sententiisque.

Cumani sero sapiunt.

Ὀψὲ συνιᾶσιν οἱ κυμαῖοι, id est, Serò sapiunt Cumani, Id adagium refertur à Strabone Geographię li. 13. Putatq; eos vulgo male audisse, tāquam stupidos atq; insulsos, ob hanc cām, quod ducentis annis portus vectigalia exegerint, hoc nomine, vt vrbē ędificarent, quæ dare tamen non desierunt, cū iā vrbs esset extructa. Adiicit & aliā fabuā: Cumanos publica pecunia mutuo accepta, porticus construxisse: deinde cū pecuniam eam ad diē præscriptum non reddidissent, à deambulatione fuisse prohibitos. Aliquanto post cum ingens esset pluuia, creditores ludibrii cā pręconem misisse, qui publicarent edictū, vti Cumani porticus subirent. Atq; ita voce pręconis admonitos subiisse: inde natū adagium, serò sapere Cumanos, qui nō nisi moniti senserint defugiendam esse pluuiā. Notat & Stephanus, Cumā ac Lesbū male vulgo audisse stupiditatis nomine. Prouerbium autē non sentit de Cuma Italię, sed Aeolidis, quę eadē dicta fuisset Amazonium & Phriconitis, aut, vt Herodotus lib. 1. Phriconis. Similimum illi: Serò sapiunt Phryges. Nihil enim vetat, quo minus dicatur et in illos qui non nisi suo malo docti parent recte monentibus.

Mala attrahens ad sese, vt cæcias nubes.

Κακ' ἐφ' αὐτὸν ἕλκων ὥστε καικίας νέφος, i. Sic mala

mala ſibiipſi, vt cæcias nubem attrahens. Verſus eſt ſenarius, prouerbio celebratus in eos, qui ſibiipſis litium, ac negotiorum materiam pariunt, accerſuntque. Ducta ſimilitudine ab eius venti natura, cui nomen cæcias, quẽ Plinius media inter aquilonem & exortum regione flare ſcribit, & vnum contra aliorum ſeptentrionalium ventorum naturam, nubes non pellere, ſed attrahere. Quin ipſius hæc ſunt verba: Vẽtorum, inquit, etiã frigidiſſimi ſunt, quos à ſeptentrione diximus ſpirare. Vicinus his corus. Hi & reliquos compeſcũt, & imbres abigunt. Humidi auſter & aphricus, & præcipue auſter Italiæ. Narrant & in Ponto cæciã in ſe trahere nubes. Hactenus Plinius. Ariſtoteles libro De mundo putat cæciam circa ortus æſtiuos flare, additque hunc à nonnullis eundem haberi cum illo, quem alii θρασκίαν nominant, flatque proximus argeſtæ. Quid autem in cauſa ſit, vt hic vẽtus nubes non more reliquorum à ſe propellat, ſed ad ſe vocet, Ariſtoteles in Meteorologis conatur oſtendere. Vel quod alius, inquid, ventus reflet aduerſus eodem tempore: vel quod hic è ſublimi cæli parte ſpirans, puta orientali, non tranſuerſus per terram feratur, ſed recuruata linea, propter reflexum, vnde exortus eſt, eò recurrit. Atque ita fit, vt nubes ad ſeſe cogat. Vnde idẽ in libro De mundo, cæciam inter eos ventos numerat, qui ἀνακαμψίπνοι, id eſt, reſupinati flatus vocantur. In Problematis autẽ ſectione 26. duas huiuſce rei cauſas reddit. Alteram hanc eſſe putat, quòd eodem tempore reflet alius ventus cæciæ contrarius. Altera non diſſonat ab iis, quæ retulimus: nempe cæciam ſpirare ab eminentiore cæli regione, nimirum ab ea quæ vergit ad Orientem: hanc autem eſſe editiorem, quam occiduam, colligit ex magnitudine & altitudine maris occidentalis. Itaque fieri, vt cæcias occiduam regionem aduerſus inuadens, nubes contrahat, easque ſuo in ſe reflexu ad ſe trahat. Huius rei mentionem facit & Plutarchus in vita Sertorii, ſcribens hunc ducem, animaduerſa cæciæ natura, qui tum forte flabat, Cacitanos, aut, vt Græci codices habent, Characitanos hoſtes ad deditionem coegiſſe ad hunc modum: E regione ſpeluncarum, in quibus illi ſe continebãt, obiecit aggeres cinericios. Quibus incurſatione equitum concitatis, cæcias tantum Pulueris in fauces ſpeluncarum deuexit, vt cum ferre non poſſent, ſeſe Sertorio in manus darent. Refertur adagium ab Aulo Gellio, lib. 2. ca. 22. idque ex Ariſtotele. Refertur & à Theophraſto, lib. De natura ventorum. Sed ab hoc atque item ab Ariſtotele refertur, vt videatur etiã in bonam partem dici poſſe. Ait enim, ἕλκων ἐφ᾽ αὑτὸν τὸν πλοῦτον ὥσπερ ὁ καικίας νέφη. id eſt, Attrahens ad ſeſe diuitias, vt cæcias nubes. Plutarchus in cõmentario, cui titulus: Quo pacto quis poſſit ab inimicis iuuari: ὡς γὰρ ὁ καικίας τὰ νέφη, οὕτως καὶ ὁ φαῦλος βίος ἐφ᾽ αὑτὸν ἕλκει τὰς λοιδορίας. i. Quemadmodum enim cæcias nubes, itidem improba vita, probra ad ſeſe attrahit. Vſurpat idem in bonam partem in Præceptis politicis. Vnde de re quauis dici poſſe videtur in vtramlibet partem. Vt, Hic ad ſeſe eruditorũ hominum gregem attrahit, perinde vt cæcias nubes. Hic vndique pecunias attrahit ad ſeſe, quemadmodum cæcias nubes. Hunc omnes bonæ felicitates non aliter ſequuntur, quam cæcias nudes. Nuſquam abſunt iurgia, vbicunque hic adeſt, neque enim ſecus ad ſeſe lites attrahit, quàm cæcias nubes. Conſimiliter ad rẽ referri poteſt. Res eſt tumultuoſa ambitio, quippe inuidiam, ſimultatem, profuſionem atque id genus alia incommoda, non aliter attrahit ad ſeſe, quàm cæcias nubes. Modeſtia cunctorũ hominum beneuolẽtiam allicit ad ſeſe, itidem vt cæcias nubes.

Oleum in auricula ferre.

OLEVM in auricula ferre. Eſt apud Martialem. Quo loco non ſatisfacit interpres Domitius Chalderinus, vir alioqui probe doctus. Nam poeta taxare videtur hominẽ rigida ſupinaque aure, id quod etiam Græci notant, ἀν᾽ οὖς ἔχων, ἀντὶ τοῦ ἀνωτ᾽ οὖς ἔχων. Sublimem & ſupinam aurem habens. Carmen Martialis eſt huiuſmodi.

Narratur quidam belle dixiſſe, Marulle:
Qui te ferre oleum dixit in auricula.

Porro vt in Problematibus ſcripſit Ariſtoteles, aures aqua infuſa offenduntur, oleo non item. Quin ſi forte aqua in aurem inciderit, oleo infuſo medemur, dum lubrica facta aure, aqua defluit. Proinde & vrinatores oleum auribus inſtillare conſueuerũt, quo minus aqua lædantur. Hinc itaque videtur natum adagium, nempe à geſtu eorum

rum

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

rum, quibus est aliquit liquoris infusum, quod ne effluat, aurem supinant, quasi auer santes ac fastidientes audire. Neque tamen negauerimus posse referri ad assentatores, qui velut oleum in aurem instillant, dum iucunda loquuntur magis, quàm salutaria. Cui diuersum est illud Persianum:

Auriculas teneras mordaci radere vero.

Verũ cui placet hic sensus posterior, in auriculã, accusandi casu legat oportet. Quod quoniam & prouerbii speciem præ se gerit, & vulgo iactatum Martialis indicat, non est prætereundum.

Quid si cælum ruat?

Τὶ οἱ οὐρανὸς ἐμπέσοι, id est, Quid si cælũ ruat? Ironia prouerbialis in eos, qui tutissimis etiam in rebus ridicule timent. Hoc vnde manarit, Aristoteles indicat libro τῶν μετὰ τὰ φυσικὰ quinto scribens priscis illis et rudibus mortalibus persuasum fuisse, cælum hoc, quod videbant imminere, Atlanticis humeris sustineri. Quod si ille se subduxisset, fore vt è sublimi in terram decideret. Idque nõ solum poetarum figmentis fuisse proditum, verum etiam à physicis nõnullis adfirmatum. Plutarchus in libello De facie, quæ apparet in orbe lunæ, citat Phœnacem quendam, qui metuerit ne luna deciderет in terram, quique commiseratus sit vicem eorum, qui lunæ forent subiecti, cuiusmodi sunt Aethiopes ac Taprobani, si tantum pondus in eos rueret: idem veritus de terra cæloque, nisi columnis Atlanticis fulcirentur. Theognis.

Ἐν μοι ἔπειτα πέσοι μέγας οὐρανὸς εὐρὺς ὕπερθεν
Χάλκεος, ἀνθρώπων δεῖμα παλαιγενέων. id est,
Deinde meo vastus capiti illabat᷑ Olymp⁹
Ferreus, antiqui quod metuere viri.

Terentius, ἐν ἑαυτὸν τιμωρουμένῳ; Quid si redeo ad illos, qui aiunt: Quid si nunc cælum ruat? Adlusit huc Horat. in Odis:

Si fractus illabatur orbis
Impauidum ferient ruinæ.

Vmbram suam metuere.

Τὴν αὑτοῦ σκίαν φοβεῖσθαι, id est, Suam ipsius vmbram metuere, dicuntur, qui pueriliter trepidant, vbi nihil omnino sit periculi. Translatum vel ab his, qui forte conspecta corporis sui vmbra, subito expauescũt. Vel à melancholicis quibusdã, qui auctore Aristotele, propter oculorum imbecillos spiritus, in aere proximo veluti suam quandam imaginem contemplantes, arbitrantur sese suos videre manes. Socrates in Phædone Platonis. Tu vero tuam, quemadmodũ dici solet, metuẽs vmbram, id est, tibi ipsi diffisus. Qu. ad Ciceronem de Consulatu petẽdo: Alter vero, quo, dii boni, splendore est. Primum nobilitate eadem, qua Catilina. Num maiore? Non: sed virtute. Quamobrem, qui manium vmbram suam metuit, hunc negliges quidem. Quanquam is locus non vno modo erat deprauatus in codicibus. Plutarchus Symposiacorum problematum decade septima, τοῦ μὲν τῆς σκιᾶς ἀναινόμενος ὄνομα καὶ δυσχεραίνων, ἀληθῶς. σκίαν δόξει φοβεῖσθαι. id est, Qui vmbræ nomẽ refugiat, ac moleste ferat, is vere vmbram videbitur formîdare. Agit autẽ de vmbris ita vocatis, qui non ipsi vocati à conuiuatore, sed vocatum sequentes adeunt conuiuium.

Vel muscas metuit præteruolitantes.

Proverbialis esse videtur hyperbole, quam refert Aristoteles septimo de rep. lib. ἀλλὰ δεδιὼς μὲν τὰς παραπετομένας μυίας, id est, Qui muscas, inquiens, etiam prętervolitantes metuet. id est, quamuis friuola de causa. Idem similem quandam commemorat in Moralium septimo, loquens de iis, qui vsque adeo natura sunt timidi, vt ẽt si sorex obstrepat, protinus expauescant.

Funem abrumpere nimium tendendo.

Ἀποῤῥαγήσεται τεινόμενον τὸ καλώδιον, id est, Abrumpetur tensus funiculus. In eos dici solitum, qui dũ extrema experiuntur, alienant à se eos, cum quibus agunt, & vniuersę rei iacturam faciunt, dum plus satis attenti sunt ad lucrum. Lucianus in dialogo quodam, matrem lenam facit obiurgantem filiam, quod amatorem in cõuiuio nimis peruicaciter contempserit: periculum autem esse, ne præter modum exacerbatus atque irritatus iuuenis amorem pariter, & commodum alio conuertat. καὶ ὅρα, inquit, μὴ κατὰ τὴν παροιμίαν ἀποῤῥήξωμεν πάνυ τείνουσαι τὸ καλώδιον. id est. Ac vide, ne iuxta prouerbium, abrumpamus, dum nimium tendimus, funiculum. Pindarus apud Plutarchum καὶ λύοντι τὸ τῶν δυσφόρων χοινίον μεριμνῶν. id est, Atque intolerabilium curarum

rum

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

rum funiculum soluenti, Quanquam hoc ab adagio non nihil est diuersum, magisq; congruit cum illo, quod est apud Senecam in Epistolis ad Luciliũ, de explicanda catena negotiorum, atque adeo abrumpenda, si nequeat explicari. Prouerbium generaliter trahi poterit ad quemlibet conatum immodicum, & ob id in malum aliquod erũpentẽ. Nec abhorret Mimus ille Publian⁹:

Furor fit læsa sæpius patientia.

Atque alter huic consimilis, eiusdem opinamur, etiam si Senecæ nomine feratur:

Bonus animus læsus, grauius multo irascitur.

In matellam immeiere.

Ἐς τὴν ἀμίδα ἐνουρεῖν, id est, In matellam immeiere. Cum sordide tractantur, aut ad munus aliquod parum honestum abhibentur ii, qui non indigni videantur, vtpote ipsi sordidi atque inhonesti, quasique ad contumelias ferendas facti. Lucianus de mercede seruientibus. Οὐδὲν οὖν οὔτ᾽ αὐτοὶ δεινὸν πάσχοιεν ἄν, οὔτ᾽ ἐκεῖνοι ὑβρισταὶ δοκοῖεν ἐς τὴν ἀμίδα φασὶν ἐνουροῦντες. id est, Itaq; nec hi quidquam indignum, aut acerbum patiantur, neque illi eos contumeliis afficere videantur, si, quod aiunt, in matellam immingant. Si quidem ad hunc vsum quasi nascitur matella. Ex aduerso Martialis Bassum quendam ioco taxat, qui in aureum vas incacaret, cum vitro biberet.

Ventris onus misero, nec te pudet, excipis auro
Basse, bibis vitro, carius ergo cacas.

Risus Ionicus.

Γέλως ἰωνικὸς, id est, Risus Ionicus. In molles & voluptarios dicitur. Nam Ionum mollicies perinde vt Sybaritarum fastus in prouerbium abiit, quod alteri Græcorum, alteri Barbarorũ essent luxuriosissimi Athenæus libro Dipnosophistarum duodecimo de luxu Ionum locutus, ait extare parœmiam auream, quæ mores eius gentis testificetur, hanc vt opinamur, intelligens. Idẽ libro 14. docet, saltationis genus olim fuisse lasciuum ac petulans, quod Ionicum diceretur. Valerius Maximus libro rerum memorabilium secundo, prodidit Ionas primos, vnguenti coronarumque in conuiuio dandarum, & secundæ mensæ consuetudinem haud parua luxurię irritamenta reperisse. Maximus Tirius in dissertatione, cui titulus: Quis sit philosophiæ finis, Crotoniates, inquit, Olympicum oleastrum adamat, Spartiates armaturum, venationes Cretensis, luxum Sybarites, Ion choros. Hinc Horatius in Odis:

Motus doceri gaudet Ionicos
Matura virgo.

lasciuas saltationes, & parum decoras gesticulationes significans. Vnde & Apud Aristophanem ἰωνικῶς pro eo quod est, ἁβρῶς, id est, molliter, ac delicatè.

Risus Megaricus.

Γέλως μεγαρικὸς, id est, Risus Megaricus, in eos dicendum, qui parum tempestiue iocãtur, quique, quod vetat Quintilianus, malum aliquotiens amicum, quàm dictum perdere. Aut quorum artes iam in contemptum abierunt, successione maiorum artificum obscuratæ. Neque male quadrabit in senes, qui ætate aliena, lusus quosdam indecoros, ac voluptates iuueniles turpiter consectantur. Nam Ionica comedia viguit ad tempus: Deinde in contemptum venit, irrisa ab Atheniensibus. De risu intempestiuo celebratur & hic senarius:

Γέλως ἄκαιρος ἐν βροτοῖς δεινὸν κακὸν, id est,
Non in loco ridere pergraue est malum.

Risus Chius.

Γέλως χῖος, id est, Risus Chius, de molli lasciuoque lusu. Quandoquidem & Chiorum mores taxauit vetus comœdia. Adagium commemoratur à Diogeniano.

Quidquid in buccam venerit.

QVIDQVID in buccam venerit, Quotiens libere quospiã ac tuto loqui significamus, incircunspecte, & quidquid forte fortuna in animum inciderit. Quemadmodũ apud fidos amiculos facere solemus, apud quos impune quiduis nugamur, atque effutimus. M. Tullius ad Atticum, libro 14. Aut si nihil erit, quod in buccam venerit scribes. Idem libro duodecimo, Quid cum corã sumus, & garrimus quidquid in buccam venit? Recte torquebitur & in eos, qui temere atque incõsideratè loquuntur, perinde quasi sermo illis non in pectore nascatur, sed in faucibus.

Quidquid in linguam venerit.

HVIC plane Germanum est illud, quod vsurpta

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

vſurpat Lucianus in libello, De ratione cõſcribendi hiſtoriam, ἐπιοῦντες δὲ καὶ ἀναπλάττοντες, ὅττι κεν ἐπ᾽ ἀκαιρίμαν γλῶτταν φασὶν ἔλθῃ. i. Comminiſcentes affingenteſq́; , quidquid verbi temere in linguã, vt aiunt, venerit. Plato dictum hoc libro de re publ. octauo citat ex Aeſchylo Tragico poeta. Vſurpauit & Athenæus libro Dipnoſophiſtarũ quinto, κατὰ γὰρ τὸν ἅπαντα ποιητὴν, ὅττι κεν ἐπ᾽ ἀκαιρίμαν γλῶτταν ἔλθῃ. i. Iuxta poetam qui dixit: quidquid temere in linguam venerit. Hoc velut interpretans Iſocrates in oratione panathenaica, ὅμοιος ἂν εἶναι δόξαιμι τοῖς εἰκῇ, καὶ φορτικῶν, καὶ χύδην ὅτι ἂν ὑπέλθῃ λέγουσι. id eſt: Similis videbor iis, qui temere & arroganter, ac futiliter quidquid in mentem venerit loquuntur.

Momo ſatisfacere, & ſimilia.

Τῷ μώμῳ ἀρέσκειν, id eſt, Momo ſatisfacere. Prouerbialis eſt hyperbole. Heſiodus in Theogonia & Momi cuiuſdam meminit, quem ait, Nocte matre, Somno patre progenitum. Huic deo mos eſt, ipſum quidẽ nihil operis edere, ſed aliorum deorum opera curioſis oculis contemplari, & ſi quid eſt omiſſum, aut perperam factum, id ſumma cum libertate carpere. Nam μῶμος Græce reprehenſionem ſonat. Ariſtoteles De partibus animaliũ lib. 3. meminit huius, qui naturam incuſarit, quod bobus cornua in capite, ac non in armis potius addiderit, videlicet quo vehementius poſſint ferire. Ad quod adluſiſſe videtur Lucianus, cum in ſecundo Verarum narrationum libro ſcribit ſe vidiſſe boues quoſdam, quibus cornua ineſſent, non in fronte, quemadmodum reliquis, ſed ſub oculis. Idque ita viſum eſſe Momo. Huius idem Lucianus cum aliis compluribus locis meminit, tum in Dialogo de hęreſibus, huiuſmodi quandam de de eo fabulam refert. Mineruã, Neptunũ, & Vulcanum de principatu artificii inter ſe contendiſſe. Et vt quiſq; artis ſuæ precipuum aliquod ſpecimen ederet. Neptunũ taurum quendam finxiſſe, Mineruam domum excogitaſſe, Vulcanum hominẽ compoſuiſſe. Momus delectus arbiter certaminis & artis expenſor. Ille inſpecto vniuſcuiuſque opere, pręter alia, quæ in reliquorũ operibus reprehendit, illud potiſſimum in hominis opificio notauit, quòd artifex nõ in pectore feneſtras, aut hoſtiola quædam addidiſſet, quo perſpici poſſet quid in corde lateret, qđ illi ſpecuoſum alioqui, multiſq́; receſſibus ſinuoſum finxiſſet: Cuius fabulæ mentionem facit & Plato. Philoſtratus in epiſtola quadam ad vxorem, de Momo ſcribit in hanc ferme ſententiã: Hunc in Venere nihil alioqui quod reprehẽderet inueniſſe, niſi quod ſandalium illius calũniabatur, vt ſtridulum, nimiſq́; loquax, ac ſtrepitu moleſtum. Quod ſi Vnus citra ſandalium inceſſiſſet, ita vt emerſit a mari, tota nuda, nullã omnino anſam carpendi Momus inueniſſet. Qui quidem deus tametſi nõ perinde gratus eſt, atq; ceteri, propterea ꝙ pauci veram reprehenſionem libẽter admittant, tamen haud ſcimus an vllus alius è maxima poeticorum deorum turba ſit vtilior. Quanquam nunc noſtri Ioues excluſo Momo ſolam Euterpen audiant, blanda ſalutaribus anteponentes. Hic igitur Momus varias adagiorum formas ſuppeditat. Vel cum Plato de repub. lib. 6. ſcribit, philoſophiæ ſtudiũ eſſe eiuſmodi, vt ne à Momo quidem poſſit reprehendi. Vel cum Venus Lucianica iam itura in iudicium, negat ſe dubitaturam, etiam ſi Momus ipſe iudicaturus eſſet. Vel cũ Cicero ſcribit ad Atticum, libro 5. Quod me maxime hortaris, & quod pluris eſt, quàm omnia, in quo laboras, vt etiam Ligurino Momo ſatisfaciam moriar, ſi quidquam fieri poterit elegantius. Ergo prouerbii ſpeciem habebũt omnes id genus formulæ. Haud dubitem tecum vel Momo iudice decertare. Inculpatior eſt eius viri vita, quam vt vel Momus ipſe poſſit carpere. Hãc faciem ne Momus quidẽ poſſit reprehẽdere. Nec Momum iudicem recuſarim. Hæc vel Momo ipſi ſatisfaciant. Et ſi quæ fingi poſſunt conſimiles. Ad hanc formam pertinet illud Ouidianum de forma Adonidis:

Laudaret faciem liuor quoque.

Breuiter omnes id genus hyperbolæ prouerbii faciem obtinent, veluti Terentianũ illud, Ipſa Salus ſi cupiat, ſeruare domum hãc nõ poſſit. de familia deplorata. Itẽ de loco vehementer munito: Hanc arcem ne Mars quidem ipſe expugnarit. De homine præfracto ac pertinaci: Huius animum ne Vertumnus quidem ipſe vertit. De fœmina ſupra modum viroſa: Huius fœminæ libidinẽ ne Priapus quidẽ ipſe ſatiarit. De re neutiqũam probabili: Iſtud ne Pitho

quidem ipsa persuaserit. De re tacitu difficili: Hoc ne Harpocrates quidem ipse, aut Angerona continere queat. In tanto rerum strepitu ne Somnus quidem ipse somnum ceperit. De homine præter modum suspicaci & diffidenti, Iste ne Fidei quidem ipsi fidem habeat. Hic vel Argum fallat, de vehementer astuto. Hic miserior est, quam vt ei vel ipsa inuidere possit inuidentia. Verum de his loquendi formulis admonuimus in operis huius initio.

Cœlo, ac terræ loqui.

QVI frustra vociferantur, cœlo ac terræ loqui dicuntur. Sic enim solent, qui diffidũt hominum præsidiis, exclamare, ò cœlum ò terra. Theognetus apud Athenæum libro tertio, ac rursus libro decimo quinto,

Ρεφιλοσόφηκας, γῆ καὶ οὐρανῷ λαλῶν,
Οἷς οὐδὲν ἐστιν ἐπιμελὲς τῶν σῶν λόγων. id est,
Terræ loquens cęloq; philosophatus es,
Sed hisce nulla est cura sermonis tui.

Confine est illi, quod alibi retulimus, Vento loqueris.

In portu impingere.

EST apud Quintilianũ in Institutionibus: in portu impingere, pro eo, quod est, statim in ipso operis ingressu peccare. Vsurpatur & à diuo Hieronymo in Apologia secunda aduersus Ruffinum: Statim de portu egrediẽs, nauim impegi. Idem ad Pammachiũ: Egrediẽtes de portu statim impegimus. Sũptum à nauigantibus, qui magno cum dedecore prius quàm portu exierint, nauim illidunt. In diuersum sensum inflexit Papyrius Fabianus, referente Seneca in cõtrouersiis: Nauim in portu mergis, de sene, q luxuriari cœperat aliena ętate. Apte dicetur in omnes, qui negotio iam propemodum cum laude confecto, in extremo degenerant. Idem est apud Græcos, ἐν τῷ λιμένι προσκρούειν, id est, In portu impingere. Nilus quidam Græcus auctor ita refert, μὴ ἐπαίρου, μή πως τὸ ναυάγιον ἐν τῷ λιμένι γένηται, id est, Ne efferaris animo, ne forte naufragiũ tibi fiat in portu.

In limine difficere, aut offendere.

HVIC proximum sit illud: In limine offendere, aut deficere. Translatum ab iis, qui domum egressuri, statim in limine pedem offendunt, prius quam quidquam occeperint agere. Virgilius:

Cur indecores in limine primo Deficimus?

Id est, statim, ac vix dum inito bello. Durius scule dixit Qu. Curtius libro sexto: In ipso limine victoriæ stamus: ꝓ eo qđ est, ꝓxima est victoria. Huic contrarium est, qđ in Epistolis ad Lucillium scribit Seneca: in summo deficit cliuo. Ducta translatione ab iis, qui conscenso propemodum monte, tum delassantur, cum proximi sunt cacumini.

Cantherius in porta.

COFINE est superioribus: Cantherius in porta. Natum à Sulpitio Galba quodam, cui cum prouinciam exituro, cantherius in porta cecidisset: Rideo, inquit, te cantheri in porta, cum tam longum iter sis iturus, iam lassum esse te, cum vix dum sis ingressus. Quod dictum in prouerbiũ abiit. Refertur adagium à Festo Pompeio in dictione: Riduculus atque is indicat conuenire, cum quis in principio rei vix inchoatæ deficit animo. Quid autẽ sit cantherius, dilucide exponit, nempe equus exectis testibus, vt hoc differat cantherius ab equo, quó maialis à verre, capus à gallo, ueruex ab ariete.

Citra puluerem.

Ἀκονιτὶ, id est, Citra puluerem. Gręci dicunt contingere, quo quis facile, citraq; negociũ potitur, translatum vel ab Aphe, id est, à pulueris contactu, quo se spargebat in palæstrico certamine congressurus: vel certe à puluere, quo non indecore sordidari scripsit Horatius eos, qui certant Olympia, quique bellum gerunt. Plinius libro trigesimoquinto: Alcimachus Dioxippum, qui pancratio olympia citra pulueris tactum, quod vocant ἀκονιτὶ, vicit. Aulus Gellius libro quinto: Ouandi, inquit, causa est, cũ deditione repente facta, sine puluere, vt dici solet, incruentaq; victoria obuenit. Horatius in Epistolis:

Quis circum pagos & circum compita pugnax
Magna coronari contemnat olympia, cui spes,
Cui sit conditio dulcis, sine puluere, palmæ?

Inuenitur & ἀνιδρωτὶ, id est, citra sudorem, & ἀναιμωτὶ, id est, citra sanguinem.

Deserta

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Deserta causa.

Ἐρήμη δίκη, id est, Deserta causa, cum nemo repugnat. Translatum à iudiciis, vbi nonnunquam altera pars cedens tradit causam aduersario, Itaque deserta causa vincere, est vincere nullo contra pugnante. Lucianus in Ioue tragœdo: Ὥστε τί ἄλλο, ἢ ἐξ ἐρήμης κρατεῖν οὕτω δόξομεν, id est: Itaq; quid aliud videbimur fecisse, quam deserta causa vicisse? Idem in Toxaride: Καὶ τοσαύτας πόλεις ἐρήμην ὑπὸ σοῦ ἁλῶναι. id est, Totq; ciuitates, nullo defendente, abs te capi, Vsurpat & Socrates in apologia apud Platonem: ἐρήμην κατηγοροῦντες ἀπολογουμένου οὐδενός. id est: Deserta causa, nullo defendente accusantes. Iureconsulti composita voce ἐρημοδίκια vocant. Ita Paulus, Pandect. lib 4. tit. de minoribus, cap. & si sine dolo. Item & in Eremodiciis ei subuenitur. Constat autem omnis ætatis hominibus restitutionem Eremodicii præstari debere, si doceant se ex iusta causa abfuisse. Rursum libro 46. Titulo iudicatum solui. cap. quum quærebatur, Si interposita iudicatum solui stipulatione, quis reum non defenderet, postea ex Eremodicio sententiam esset passus, an ob rem iudicatam clausula cõmittatur, &c. Rursum in codice libro tertio, Tit. de iudiciis, cap. properandum. Si autem reus absuerit, & similis eius processerit, requisitio, quemadmodum pro persona actoris ediximus, etiã absente reo Eremodicium cõtrahatur. Hęc Iustinianus. Et igitur ἐρημοδίκιον, cum altera parte absente fertur sententia.

Citra arationem, citraq; sementem.

QVAE citra nostram operam casu nobis eueniunt, ἄσπαρτα καὶ ἀνήροτα contingere dicunt Græci. Lucianus in Parasito: Ὅτι δὴ μόνος κατὰ τὸν σοφὸν Ὅμηρον οὔτε φυτεύει χερσὶ φυτόν, οὔτε ἀρροῖ, ἀλλὰ τὰ ἄσπαρτα, καὶ τὰ ἀνήροτα πάντα νέμεται. i. Quod videlicet vnus iuxta egregium illum Homerum, Nec manibus plantat, nec arat, verum citra sementem, citra arandi laborem fruitur omnibus. Idem in Rhetorum didascalo: Σοὶ δὲ ἄσπορα καὶ ἀνήροτα φυέσθω πάντα. id est: Tibi porro citra seminandi arandiq; laborem proueniant omnia, id est. citra studium. Natum apparet adagium à fabula insularum fortunatarum, de quibus Horatius in Odis:

Reddit vbi Cererẽ tellus inarata quotãnis.
Et imputata floret vsque vinea.

Sumptum est autem, opinamur, ex Homero, qui Odysseæ lib. 9. Cyclopum terrã describit ad hunc modum:

Κυκλώπων δ᾽ ἐς γαῖαν ὑπερφιάλων ἀθεμίστων
Ἱκόμεθ᾽, οἵ ῥα θεοῖσι πεποιθότες ἀθανάτοισιν
Οὔτε φυτεύουσι χερσὶ φυτὸν, οὔτ᾽ ἀρόωσιν.
Ἀλλὰ τά γ᾽ ἄσπαρτα καὶ ἀνήροτα πάντα φύονται
Πυροὶ καὶ κριθαὶ, ἠδ᾽ ἄμπελοι αἵ τε φέρουσιν
Οἶνον ἐριστὰ χυλὸν, καὶ σφὶν Διὸς ὄμβρος ἀέξει. i.
Venimus in terram, quam magnanimi Cyclopes
Et legũ expertes habitant, hi numine freti
Diuũ, nec manibus terræ plantaria figũt,
Vomere nec segetem proscindũt, quin ea cuncta,
Nulla semẽte, & nullo nascuntur aratu
Ordea, frumentũ, plenisq; onerat racemis
Vineta, & largis hæc Iuppiter imbribus auget.

Dormientis rete trahit.

Εὕδοντι κύρτος αἱρεῖ, id est, Dormienti rete capit. In eos, quibus citra conatum obtingũt ea, quæ cupiunt. Natum ex euẽtu, quod aliquando acciderit, vt dormientibus piscatoribus pisces forte retibus inuoluti caperentur. Quidam ad Timotheum Imperatorẽ Atheniensium referunt, cui quod multa feliciter obtingerent magis commoditate fortunæ, quam ipsius opera, εὐτυχοῦς, id est, felicis cognomen inditum. In huius inuidia pingebant nonnulli fortunam ad rete cogẽtem urbes, illo iuxta dormiente. Quos ille sic ellusit, auctore Plutarcho, vt diceret: Si huiusmodi vrbes capio dormiens, quid me facturum arbitramini si vigilaro? Huc allusit Terentius, cum ait in Adelphis: Quid credebas dormienti hæc tibi confecturos deos? Et illam sine tua opera in cubiculum iri deductum domum? Non dissimili forma dictum est apud T. Liuium libro ab urbe condita 7. Vnicum belli ducem, qui nihil agenti sibi de cœlo deuolaturam in sinũ victoriam censet. M. Tullius in Verrem actione vltima: Sed non idem mihi licet, quod iis, qui nobili genere nati sunt, quibus omnia populi Romani beneficia dormientibus deferũtur. Quin & hodie vulgo dicitur in id genus homines, Fortunatior est, quam sapientior. Et Eupolis comicus apud Athæneum:

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

- Ω πόλις πόλις
ὡς εὐτυχὴς εἶ μᾶλλον ἢ καλῶς φρονεῖς. id est,
- O ciuitas, o ciuitas
Vt tu quidẽ es felix magis, quàm prouida.
Congruunt quæ dicentur in prouerbio: Atheniensium inconsulta temeritas.

Cum mula peperit.

ADAGIVM peruetustum, Cum mula pepererit, quoties significamus aliquid nũquam futurum, aut adeo rarò solere accidere, vt improbum, ac stultum videatur sperare. Ortum videri potest ex eo, quod refert Herodotus in Talia. Cum Babyloniorum vrbs obsideretur à Dario, quidam Babylonius conuiciis insectans Darium, atque exercitum: Quid, inquit, istic desidetis Persæ? Quin potius absceditis, tunc expugnaturi nos, ἐπεὰν ἡμίονοι τέκωσι, id est, cum mulæ pepererint: videlicet ratus id nullo vnquam tempore futurum, propterea quod natura steriles sunt mulæ. At paullo post euenit, vt Zopyro mula quæpiam pareret, quo quidem ostento in spem capiendæ Babylonis erectus est, ac cępit. Huic simile quiddam refertur à Suetonio in vita Galbę Cæsaris. Huius auo procuranti fulgur, cũ aquila de manibus exta rapuisset, & in frugiferã quercum contulisset, summam, sed serum imperium portandi familiæ, respõsum est. Atq; ille irridens: Sane, inquit, cũ mula pepererit. Quod omen ita arripuit Galba, vt eum postea res nouas molientem, nihil æque confirmarit ac mulæ partus, ceterisq;, vt obscœnum ostentum, horrentibus, solus pro lętissimo acciperet, memor sacrificii, dictique auiti. Plinius lib. 8. cap. 44. de mularum sterilitate scribit hunc in modum: Obseruatum est è duobus diuersis generibus nata, tertii generis fieri, & neutri parentum esse similia. Eaque ipsa quæ ita nata sunt, non gignere in omni animalium genere, idcirco mulas non parere. Huius rei causam adfert Alexander Aphrodiseus, quod semina natura & habitu diuersa, si commisceantur, tertium quiddam ab vtroque diuersum conficiunt, vimque simplicium prorsus amittũt: veluti si misceas album nigro, abolitis vtrisque coloribus redditur fuscus ab vtroque diuersus, quem Gręci λευκόφαιον appellant. Sed multo exactius de his Aristoteles lib. De generatione animalium secũdo, c. 6. refellens Democriti & Empedoclis rationes. Quanquam proditum est in annalibus Romanorum mulas peperisse sępe, verum id prodigii loco habitum, vt eodem in loco, quem modo citauimus testatur Plinius. Theophrastus vulgo parere in Cappadocia tradit. Aristoteles libro De natura animalium 1. c. 6. tradit mulas coire, ac gignere in Syria supra Phœnicem; sed esse id animal ibi sui generis, etiam si simile.

Ad Græcas Calendas.

HVIC affinem habet sensum, ad Græcas calendas, pro nunquã: propterea quod Græci non habent calendas more Latinorum, sed νεομηνίας, id est, nouilunia. Atque ad lunæ recursus Græci soluebant vsuras. Vnde Strepsides in Nubibus Aristophanis, optat sibi incantatricem quampiam, quæ carminibus suis efficiat, ne quando luna exoriatur: sic enim fore, vt non reddat vsuras: qñ. quidem trapezitæ ad lunas, mutuam dant pecuniam, & lunis vsurę crescunt. Huc itaque respexit Augustus, cum diceret ad Gręcas calendas soluturos, quos nunquam redditurος mutuum significabat. De quo in ipsius vita scribit Tranquillus ad hunc modum: Quotidiano sermone quædam frequentius & notabiliter vsurpasse eum litteræ ipsius αὐτόγραφοι ostentant, In quibus identidem, cum aliquos nunquam soluturos significare vult, ad calendas Græcas soluturos ait. Huic simile est, quod nunc inter eruditos iactatur, Anno magno Platonis, quem existimant nunquam futurum.

Accessæi luna.

Ἀκεσσαίου σελήνη, id est, Acessæi luna. Dictum in comperendinatores, qui nouam subinde causam comminiscuntur, quo negotiũ proferant: à nautæ cuiusdam moribus ortum, cui Acessęo fuerit nomen. Is cum esset ignauus, ita prorogare consueuit nauigationem, vt se diceret lunam magis opportunam expectare. Nam Græci, præcipueq; ex his Lacedæmonii, quidquid essent rerũ auspicaturi, superstitiose lunam obseruabant. Id quod tacitè notat Euripidis, cum in Iphigenia in Aulide respondet Agamẽnon, tum nupturam filiam, vbi lunæ dexter circulus aduenerit, videlicet de plena luna sentiens. Lucianus in libello de Astrologia, palam refert Lycurgum legem in-

instituisse Lacedæmoniis, ne prælium inirent ante plenilunium. In eam superstitionem iocatur Aristophanes: τῇ πανσελήνῳ. id est, plenilunio, sero aut nunquam futurum significans. Etenim cum Datis, & Artaphernes ductores Regis Persarum, in Marathonem irrupissent, plenilunium obseruabant, vt tum exirent in prælium. Ergo prius, quam illi venirent, Athenienses bellum aggressi sunt. Historiæ meminit Herodotus lib. 6. Inde quasi prouerbio de cunctantibus, & quauis occasione rem proferẽtibus, dicitur, ἐν τῇ πανσελήνῳ, id est, plenilunio. Adagium refertur à Diogeniano. De lunis Laconicis, & alibi nonnihil nobis dicetur.

Vbi per Harma fulgurarit.

Ὁπότε δι' ἅρματος ἀστράπτει, id est, Vbi per Harma fulgurat. De iis, quę nimis cunctanter ac sero, aut admodum raro fiunt: aut cũ nimis anxie ac superstitiose captatur rei gerendæ opportunitas. Strabo li. geographiæ nono, vnde natum sit adagium indicat, scribens vicum quempiam esse desertum atq; infrequentem apud Mycaletum Bœotiæ, seu Mycalessum Tanagręi iuris, quē Harma, id est, currum nominant. Rursum alterum ab hoc diuersum, eiusdem tamen nominis in Attica, quę quidem tribus ex Atticæ populo Tanagræ similis, atque ob hãc similitudinem nominis quoque communionem sortitum. Ceterum Harma Bœotię sic vocatum, quod Amphiarao excusso currus inanis in eum locum delatus sit, vbi nunc sacellum eius extat. Alii ferũt Adrasto fugiente, currum eius eo loco confractum fuisse, ipsum Arionis opera seruatum: hinc natam parœmiam, ὁπότε δι' ἅρματος ἀστράπτει, id est, Vbi per harma fulgurat, videlicet Pythicis vatibus fulgur aliquod certum, quod ex eo loco veniret, obseruantibus, eoq; viso sacra Delphos mittẽtibus. Obseruabant autem ad menses tres, singulis mensibus tres dies, noctesque totidem: idque è Iouis fulguralis foco, qui est in muro inter Pythium & Olympiũ. Hæc ferme Strabo. Vsum adagii Plutarchus palã indicat in Symposiacis: Οἱ γὰρ, inquiẽs, σπανίως καὶ δι' ἅρματος ὥς φασιν ἑστιῶντες, ἀναγκάζονται τὸν ὁπωσοῦν ἐπιτήδειον ἢ γνώριμον καταγράφειν. id est, Etenim qui raro & p Harma, vt aiunt, conuiuium exhibent, hi cogũ tur vtcunque accommodum, ac notum describere. Itaque de raris & incertis dici solitũm videtur. Poterit & per iocum accommodari ad ea, quæ nunquam euentura credamus, quemadmodum aiunt, ad Græcas calendas.

Lydius lapis, siue Heraclius lapis.

Λίθος ἡρακλεία ἢ λίθος λυδή, id est, Heraclius, siue Lydius lapis. In eos dicit', qui vehemẽter acri, exactoque iudicio sunt. Refertur à Theophrasto lib. De natura lapidum. Ait enim lapidem quẽdam esse, qui Lydius seu Heraclius dicátur, qui attritu aurum atq; argentum cuiusmodi sit arguat. Hunc quidam Magnetem putant, velut Herculanũ, qui ferrum ad sese trahit: vnde nomen ẽt additum σιδηρίτη: sed ex Theophrasti verbis satis βάσανον significari, quem Latini vocant indicem, in quem Battus ille pastor apud Ouidium transfiguratus est, manente nimirum etiam num in lapide prodendi studio. Nec Heraclium vocatum ab Hercule, sed ab Heraclea Lydiæ ciuitate. De hoc meminit Plinius lib. 33. c. 8. his quidẽ verbis: Auri argentique mentionem comitatur lapis, quem coticulam appellant, quondam non solitus inueniri, nisi in flumine Tmolo, vt auctor est Theophrastus, nunc vero passim, quem alii Heracleum, alii Lydium vocant. Sunt autem modici, quaternas vncias lõgitudinis, binasq; latitudinis non excedentes. Iis coticulis periti, cum è vena lima rapuerint experimentum, protinus dicunt, quantum auri sit in ea, quantũ argenti, vel æris, scrupulari differentia, mirabili ratione non fallente. Huc adlusit Theocrit. in Aita:

Λυδίῃ ἶσον ἔχοιν πέτρῃ στόμα. id est,
Vt Lydo lapidi par os habeam.

Nimirum quo in variis osculis optime iudicaret, cuius essent, sic enim ineptiũt amãtes. Scholiastes putat hos lapides apud Lydos inueniri, & hinc prouerbium ortum. Et ne dubites, quin de indice loquatur, sequitur,

- Χρυσὸν ὁποίῃ
Βάσανον, μὴ φαῦλον ἐτήτυμον ἀργυραμοιβοί. i.
Cuius ab affectu explorat mensarius aurũ
Sit ne probum.

Adagium accommodari potest vel ad personam, vel ad rem. Ad personam hoc pacto: Tu scriptorum meorum optimus iudex, planeq;,

planeq; , quod dici solet, ἡρακλεία λίθος. Item hoc modo : In pensitandis ęstimandisq; ingeniis emunctissimæ naris, ac prorsum Lydius, vt aiunt, lapis. Ad rem transfertur hoc pacto: Adolescentium ingenia libertas aperit, viris cōmissum imperium, Lydius, quod aiunt, lapis est.

Amussis alba.

Λευκῇ στάθμῃ, id est, Alba amussi, hoc est, nullo delectu, ac citra discrimē. Aulus Gellius in Noctibus Atticis: Nanque illi omnes, & eorum maxime Græci, multa & varia lectitantes, in quas res cunque inciderant, alba, vt dicitur, linea sine cura discriminis, solam copiam sectati conuerrebant. Plutarchus in commentario, περὶ τῆς ἀδολεσχίας; Ἐστὶ μὲν οὖν ἀτεχνῶς, ἡ λευκὴ στάθμη πρὸς τοὺς λόγους ἀδολέσχος. id est: Est igitur plane alba linea erga sermones garrulos, propterea qđ nullo delectu quauis de re q̄duis nugetur. Effertur & expressius adagium à nōnullis, Λευκῷ λίθῳ λευκὴ στάθμη, id est, In albo lapide alba linea. Diciturque vel in eos, qui nullo sunt iudicio, vel in stupidos, vel in eos, q̄ incertis probant, aut significant incerta. Sophocles in Cidalione apud Suidam:

Τοῖς μὲν λόγοις τοῖς σοῖσιν οὐ τεκμαίρομαι,
Οὐ μᾶλλον, ἢ λευκᾷ λίθῳ λευκὴ στάθμη. i.
Nihilo mihi plus indicat sermo tuus,
Quàm lapide in albo signat alba linea.

Citatur à Nonio Marcello Lucilius lib. 30. sed corrupte, vt opinamur. Qđ genus sunt pleraq; illius: Et amabat omnes. Nam discrimen non facit, neque significat linea alba. Vsurpatur & à Platone in dialogo, cui titulus, Charmides, vbi Socrates ait, se erga formosos adolescentes perinde esse, vt albā amussim in albo lapide, propterea q̄ neque discerneret satis inter formas, & omnes ex ęquo amaret. Solet enim funiculus ille minio oblini, quo discrimen faciat, vnde & rubricam vocauit Persius:

- Ac si oculo rubricam dirigat vno.

Eadem per eadem.

Αὐτὰ διὰ αὐτῶν, id est, Eadem per eadem. Refertur in collectaneis Diogeniani, de his, qui semper eadem inculcant, aut eadē assidue faciunt. Non dissimile illi, quod alio reddidimus loco, ὁ Διὸς κόρινθος, id est, Iouis Corinthus. Potest & in eos torqueri, qui res nugaces nugaciter tractant, veluti si quis in auctorem indoctum indoctos scribat commentarios, aut in obscœnum obscœnos.

Ad amussim.

FREQVENS est apud auctores, ad amussim, examussim, examussatim, amussatim, pro eo quod est exquisita diligentia, atque exactissima cura. Gellius lib. 1. c. 4. Ad hæc omnia scripta antiquiora tam curiose spectabat, aut virtutes pensabat, aut vitia rimabatur, vt iudicium factum esse ad amussim diceres. Et Amussitata ꝑ examinatis apud Nonium. Translatum à fabris lapidariis, aut lignariis, qui funiculo illo regulari, operis ęqualitatem explorant. Quanquam Festus in dictione examussim testať, amussim quibusdam esse non lineam, neque regulam, sed ferramentū quo fabri in poliendo vtātur. Persius de poeta absoluta carmina componente, quod modo citauimus:

- Scit tendere versum,
Non secus, inquit, ac si oculo rubricam
dirigat vno,

Item in carmine de viro bono, quod Vergilio tribuunt:

Ne quid hiet, ne quid protuberet angulus, æquis
Partibus vt coeāt, ne quid deliret amussis.

Vsurpat idem Basilius ad nepotes, cum iubet vnamquanq; disciplinam ad finem felicitatis referre, perinde quasi lapides, iuxta Doricum prouerbium, ad amussim dirigētes. Natum videri potest apud Homerum Odisseæ ε. cum loquitur de Vlysse nauem sibi fabricante:

Ξέσσε δ' ἐπισταμένως, καὶ ἐπὶ στάθμην ἴθυνε. i.
Expoliit multa arte superque induxit amussim.

Rursus Iliados ο.

Ἀλλ' ὥστε στάθμη δόρυ νήϊον ἐξιθύνει
Τέκτονος ἐν παλάμῃσι δαήμονος, ὅς ῥά τε πάσης
Εὖ εἰδῇ σοφίης ὑποθημοσύνῃσιν Ἀθήνης. id est,
Materiam veluti naualē exæquat amussis,
Ducta fabri docti digitis, qui calleat artē.
Quæcunque est, teneatque probe, monitrice Minerua.

Est apud eundem & aliis aliquot locis.

Ad vnguem.

AD Vnguem, eundem habet sensum. A marmorariis sumpta metaphora, qui superin-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

perinducto vngui, commissuras explorant marmorum. Horatius:

- Fonteius ad vnguem Factus homo. i. absolutus. Idem in arte,
- Carmen reprehendite, quod non
Multa dies, & multa littura coercuit, atq;
Perfectum decies nõ castigauit ad vnguẽ.

Vergilius secundo Georgicor. lib.

- Nec secius omnis in vnguem
Arborib⁹ positis secto via limite quadret.

Persius:

- Vt per leue seueros
Effundat iunctura vngues.

Macrobius Saturnalium li. 1. Nec quisquã alius tam futilis posset esse iudicii, qui Romani anni sic ad vnguem, vt aiunt, emendatum ordinem non probaret. Ad consimilẽ modum Græci quod exactum sit, & impensius accuratum, δίονυχον vocant. Plutarchus de præceptis bonæ valetudinis: Η μὲν οὖν ἀκριβὴς σφόδρα καὶ δίονυχος λεγομένη δίαιτα. id est, Itaque vehementer exacta, quæ ad vnguem obseruata dicitur victus ratio. & ἐξονυχίζειν pro ἀκριβῶς ἐξετάζειν. Quam vocem vsurpat et Atheneus lib. 3. ἐξονύχεις δὲ πάντα τὰ προσπίπτοντα τοῖς συνδιαλεγομένοις τὰς ἀκάνθας. id est, Porro ad vnguem exploras omnia, quæ congruunt iis, qui cum spinis disputant.

Incudi reddere.

ELEGANTER Horatius. incudi reddere dixit, pro eo quod est, refingere, ac mutare, corrigereque:

Et male tornatos incudi reddere versus.

Consimili forma dicunt recoquere. Quintilianus lib. 12. Sed præcipue tamen Apollonio Moloni, quem Romæ quoque audierat Rhodi rursus reformandum, ac velut recoquendum dedit. Item Horatius:

- Recoctus
Scriba ex quinqueuiro.

Lesbia regula.

LESBIA regula, dicitur quotiens præpostere, non ad rationem factum, sed ratio ad factum accommodatur. Et cum lex morib⁹ applicatur, non mores ad legem emendãtur: aut quotiens princeps se populi moribus accommodat, cum contra conueniat plebem ad principis arbitrium vitam instituere, si modo princeps ipse ad honesti regulam, ac scopum respiciat. Huius adagii mentionem facit Aristoteles quinto Moralium libro: Τοῦ γὰρ ἀορίστου ἀόριστος καὶ ὁ κανών, ὥσπερ καὶ τῆς λεσβίας οἰκοδομῆς ὁ μολύβδινος κανών. πρὸς γὰρ τὸ σχῆμα τοῦ λίθου μετακινεῖται, καὶ οὐ μένει ὁ κανών. id est, Siquidem infinitæ rei infinita item regula, quemadmodũ plumbea Lesbiæ ædificationis regula: ad lapidis enim figuram transmouetur, neque manet regula.

Indignus qui illi matellam porrigat.

HYPERBOLE prouerbialis est, de vehementer inæqualibus, ac ne vlla quidem ex parte conferendis. Martialis:

Dispeream si tu Pyladi præstare matellam
Dignus es, aut porcos pascere Pirithoi.

Nam sordidissimum obsequium est, micturienti matulam exhibere, quo qui sit indignus, is videlicet nimium inferior videtur. Vnde diuus Hieronymus in epistola ad Nepotianum, inter sordida captatorum ministeria hoc quoque commemorat. Ipsi, inquit, apponunt matulam, obsident lectũ. Plutarchus in apophthegmatis Laconicis refert, puerũ quendam Spartanum ab Antigono captum ac venditum, paruisse quidem emptori in omnibus, quæ non essent indecora ingenuis. Ceterum iussus adferre matulam detrectauit obsequium, addens, non seruiam: Surgente domino, puer, senties, inquit, quem emeris simulq; conscenso tecto sese præcipitem dedit. Extat & hodie vulgo tritissimus sermo, Indignus est, qui illi calceos detrahat. Quin etiam negant eodem die nominandos, quos admodum inæquales volunt videri.

Scopæ dissolutæ. Scopas dissoluere.

HOMINES nihili, nulliusque prorsum consilii, Cicero scopas dissolutas nominat, scribens ad Atticum epistolarum lib. 7. his quidem verbis: Cæsarem vidi Minturnis ad 8. Calendas Februarias mane, cum absurdissimis mandatis, non ad homines, sed scopas dissolutas, vt idipsum ille mihi videatur irridendi causa fecisse. Idem in oratore perfecto, agens cõtra eos, qui numeros orationis contemnũt, scopas dissoluere dixit, pro eo quod est, rem prorsus inutilem efficere. Nam scopæ colligatæ, & speciem videntur habere qualemcunque, & ad verrendum pauimentum sunt accommodatæ. Porrò si dissolueris, nihil inutilius, nihil inele-

inelegantius. Tulliana verba sunt hæc: Sed si quos magis delectant soluta, sequantur ea sane: modo si quis Phidiæ clypeum dissoluerit, collocationis vniuersam speciem sustulerit, non singulorum operum venustatem: vt in Thucydide, orbem modo orationis desidero, ornamenta comparent. Isti autem cum dissoluunt orationem, in qua nec res, nec verbum vllum est, nisi abiectũ, non clypeum, sed vt in prouerbio est, etsi humilius dictum est, tamen consimile est, scopas, vt ita dicam, mihi videnť dissoluere.

Apertis tibijs.

Apertis tibiis, id est, clariore voce. Translatum à tibicinibus, qui quædam obturatis tibiarum foraminibus, quasique pressiore sono canunt, quædam apertis tibiis, acriore sonitu. Quintilianus Institutionum lib. 11. Illa vero iam pęne apertis, vt aiunt, tibiis, qui quocunque inciderunt, veterem consuetudinem fori, & pristinum morem iudiciorum requirunt. Venustior erit metaphora, si quis dicat apertis tibiis inuehi in quempiam, id est, non clanculũ obtectrare, sed palam insectari, lacerareque conuiciis: aut apertis tibiis laudes cuiuspiam celebrare, id est, palam & magnifice. Fortassis ad hanc sententiam pertinet senarius ille Græcus, quem citat Tullius in Epistolarum ad Atticum lib. 2. ex poeta nescio quo: Cn. quidem, inquiens, noster, plane iam quid cogitet nescio:

φυσᾷ γὰρ οὐ σμικροῖσιν αὐλίσκοις ἔτι. id est, Neq; enim minutis iam ille spirat tibiis.

Videtur innuere, Pompeium ingentia pmittere per legem Agrariam, & rem maximam moliri. Athenæus lib. 4. refert tibiarum genus, quas Anacreon ἡμιόπας appellat, ceteris minores, sonoque minus claro, quod ipsum indicat cognomen.

Quid opus erat longis canere tibijs.

Dion libro 1. huiusmodi quoddam adagiũ refert, τί γάρ με ἔδει μακροῖς αὐλοῖν αὐλεῖν. i. Quorsum attinebat me longis tibiis canere? Idq; aiunt conuenire in eos, qui sumpsissent inanem operam, aut sumptum. Dictum ab Othone, qui post cæsum Galbam fecerat sacrũ, in quo exta inauspicatos exitus portendebant. Itaque pœnitens sumptus & operæ frustra insumpræ, fertur ita dixisse: τί με ἔδει μακροῖς αὐλοῖς αὐλεῖν; quæ verba deinde in vulgi fabulam abierunt. Olim in sacris, longis tibiis cani solitum est, qui mos postea sublatus, auctore Plutarcho. Meminit huius & Suetonius in vita Othonis: Postridie quoque, inquit, in augurando tempestate orta, grauiter prolapsum, identidem obmurmurasse: τί γάρ μοι καὶ μακροῖς αὐλοῖς, id est, Quid mihi cum longis tibiis? Quo quidem loco demiramur, quid commouerit quendam, non obscuri nominis interpretem, vt reiectis Suetonii verbis velut adulterinis, Dionis supponenda putaret: quasi vero nephas sit, auctoribus eandem sententiam diuersis explicare formis, aut quasi non elegantius etiam dixerit Suetonius quàm Dion.

Vtinam mihi contingant ea, quæ sunt inter Corinthum, & Sicyonem.

Evstathivs enarrans Iliados secundum lib. ait hunc versum olim prouerbio fuisse celebratum:

Εἴη μοι τὰ μέταξυ κορίνθου καὶ σικυῶνος. id est,
Sit mihi quod Sicyonem interiacet atq; Corinthum.

Id inde venit in adagium, quod vrbs vtraque esset opulentissima, agrique longe feracissimi interiacerent. Aristophanes in Auibus, indicat ex oraculo natum:

Ἀλλ' ὅταν οἰκήσωσι λύκοι πολιαί τε κορῶναι
Ἐν ταὐτῷ τὸ μεταξὺ κορίνθου καὶ σικυῶνος. i.
Cornix cana, lupusq; vbi eadem sede morantes.
Quod spatium Sicyonem dirimit, atque Corinthum.

Interpres adscribit Aesopo consulenti de parandis opibus, ita responsum fuisse:

Εἰ τὸ μέσον κτήσαιο κορίνθου καὶ σικυῶνος. i.
Si teneas quod agri Sicyonem, interque Corinthum est.

Refertur & à Zenodoto, atque item Athenæo libro Dipnosophistarum quinto, conueniet vbi quis optat ingentia. Poterit & per iocum torqueri in eum, qui quod assequi non potest, id uotis tam en quasi somniat. Simili figura dictum est illud Theocriti in Ergatinis:

Αἴθε μοι ἦς ὅσσα Κροῖσόν ποκα φαντὶ πεπᾶσθαι. id est,
Quæ Crœsum tenuisse ferunt, vtinam illa mihi sint.

Deum esse, Deum facere.

Hyperbolæ sunt prouerbiales de singulari

gulari laude dignis. M. Tullius in Oratoris sui lib. 2. In quo tu mihi, inquit, Deus esse videris: id est, singularis, ac summus. Terentius in Adelphis: Deum te facio: id est, summis laudibus effero. Inde natum, quod prisci mortales, si quem ob egregias, ac minime vulgares virtutes suspiciebant, eum Deum, ac diis genitum aiebant. Id qđ euenit Alexandro Magno, Scipioni Africano, Octauio Augusto, cumque his aliis cõpluribus. Cui quidem rei Aristoteles adstipulatur Moralium lib. 7. Hanc, inquiens, virtutem heroicam velut homine maiorẽ, & diuinitati proximã vocant. Hinc & Homerus Priamum de Hectore loquentem facit, ad hunc modum Iliados ω.

Οὐδὲ ἐῴκει
Ἀνδρός γε θνητοῦ παῖς ἔμμεναι, ἀλλὰ θεοῖο, i.
Nec iam hominis sane mortalis filius ille
Esse videbatur, sed diuo semine natus.

Porrò Laconibus, vt idem testatur, peculiaris hic erat mos, vt cum vehemẽter quempiam admirarentur, diuum virum appellarent. Idem commemorat Socrates apud Platonem in Menone: καὶ οἱ λάκωνες ὅταν τινὰ ἐγκωμιάζωσι σφόδρα ἀγαθὸν ἄνδρα, θεῖος φασὶν ἀνὴρ οὗτος. id est, Et Lacones quoties laudant aliquem virum bonum, diuinus, inquiunt, vir hic. Inde illa apud Homerum solennia: θεῷ ἴκελος καὶ θεοειδής, id est, Deo similis, & diuina specie. καὶ ἰσόθεος καὶ ζάθεος, id est, Deo par, & admodum diuinus. Contra, insigni improbitate viros, belluas appellam⁹, idq́; etiam vulgo tritissimũ est, Diuus Hieronymus ad Aurelium Augustinum scribens, per Ironiam torsit in quosdam, non contentos communi hominum iudicio, sed noua quædam desiderantes, Deos illos appellãs. Quintilianus Institutionum lib. 1. hominem omnibus numeris cõsummatum, vulgo mortalem Deum dici solitum indicat. Nam sapientes, inquit, formantes eum, qui sit futurus consummatus vndiq́; & vt dicunt mortalis quidã Deus, non modo cognitione cælestium, vel mortaliũ putant instituendum, &c.

Sæpe etiam est holitor valde opportuna locutus.

Avlvs Gellius in Noctibus suis lib. 2. ca. 6. testatur hũc versiculum olim prouerbio fuisse celebratum:

Πολλάκι καὶ κηπωρὸς ἀνὴρ μάλα καίριον εἶπεν. i.
Sæpe etiam est holitor valde opportuna locutus.

Quo quidẽ admonemur, non esse fastidiendam salutarem sententiam propter auctoris humilitatem: nam fieri nonnunquã, vt aliquis in fimæ sortis ac notæ vir, aut minime doctus, dicat quiddam haudquaquam aspernandum etiam summis viris. Huic respondet illud Cæcilianum apud Ciceronem in Tusculanis quæstionibus, Sæpe est etiam sub pallio sordido sapientia. Neque dissonat Plautinum illud in Captiui duo: Vt summa sæpe ingenia in occulto latent. Porro quod ad Græcum attinet adagium, lectorem admonendum putauimus, hunc quidem ad modum in omnibus, quos adhuc viderim, Gellianis codicibus inueniri scriptum. Verum dum sursum ac deorsum in Græcis auctoribus oberramus, forte fortuna in collectaneis quibusdam, nullũ quidem auctoris titulum præferentibus, sed eiusmodi tamen, vt aut Stobæi, aut certe ex hoc decerpta viderẽtur, huiusmodi carmen inuenimus citatum ex Aeschyli tragædia, cui titulus: Phryges:

Πολλάκι τοι καὶ μωρὸς ἀνὴρ κατακαίριον εἶπε. i.
Sæpe etiã stultus fuit opportuna locutus.

Quæ sententia totidem verbis etiam vulgo nunc dicitur, à viro stulto nõnunquam sapiens dictum proficisci. Respondet autem ad illam, quam superius ex Euripide citauimus.

Μωρὰ γὰρ μωρὸς λέγει, id est,
Nam stulta stultus loquitur.

Etenim hoc tametsi vere dictum est, tamen fit nonnunquam, vt fatuus vel casu, vel imprudens aliquid egregie dicat, & ad rem vehementer accommodatum. Id quod accidere sępenumero videmus. Quid enim potuit vel ab homine salsissimo dici accommodatius, quàm quod narrat Suetonius dictum à quodam, qui mente parumcon stabat, in Pompeium & Iulium Cæsarem: Salue Rex, salue Regina. Cum Pompeius regni affectati laborat inuidia, Cæsarem rumor eẽt, Nicomedi Regi vxoris vice fuisse.

Copiæ cornu.

Ἀμαλθείας κέρας, id est, Copię cornu. Cum affatim omnia superesse significamus, copiæ cornu dicimus. Translatum à peruetusta fabula, q̃ varie narrantur apud auctores. Quidã ad hunc modum narrãt: Rhea Ioue enixa,

enixa, metu patris infantem in Creta occuluit nutriendũ à duabus nymphis, Adraſtea & Ida, Meliſſei filiabus. Hæ nutricauerunt illum capræ cuiuſdam lacte, cuius nomen fuerit Amathea: eam capram Iupiter iam adultus in ſydera retulit, vocaturq; à Græcis αἴξ ὀυρανία, id eſt, capra cæleſtis. Huius alterum cornu nymphis nutricibus dedit, videlicet officii præmium, hanc addiiciens facultatũ, vt quidquid optaſſent, id illis ex eo cornu largiter ſuppullularet: Ouidius Faſtorum lib. 5. paullo diuerſius fabulam narrat hoc pacto:

Nais Amalthea Cretæa nobilis Ida
Dicitur in ſyluis occuluiſſe Iouem.
Hic fuit hędorum mater formoſa duorũ,
Inter Dictæos conſpicienda greges,
Cornibus aeriis, atque in ſua terga recuruis,
Vbere, quod nutrix poſſet habere Iouis.
Lac dabat illa deo, ſed fregit in arbore cornu,
Truncaque dimidia parte decoris erat.
Suſtulit hoc nymphe, cinxitque decentibus herbis,
Et plenum pomis, ad Iouis ora tulit.
Ille vbi res cæli tenuit, ſolioque paterno
Sedit, & inuicto nil Ioue maius erat.
Sydera nutricem, nutricis fertile cornu
Fecit, quod dominæ nunc quoque nomen habet.

Legimus & Herculem Aetolis donaſſe copiæ cornu, propter coercitum cornu fluminis Acheloi: quare regionem illam antea ſterilem, fertiliſſimam reddidit: cornu nimirum laborum duriciem ſignificante, frugibus feracitatem. Hunc igitur titulum Phocion quidam Peripateticus libro ſuo indidit, vt teſtatur Aulus Gellius. Plinius item oſtendit Græcos aliquod hanc inſcriptionem nimis arrogantem ſuis commentariis impoſuiſſe, tanquam nihil in eis non contineretur, & quiduis inde peti, atque accipi poſſit. Lucianus de mercede ſeruientibus, Καὶ ἕξεις τῆς ἀμαλθοίας κέρας, καὶ ἀμέλξεις ὀρνίθων λάγα. id eſt, Et habebis copiæ cornu, & lac gallinaceum emulgebis. Philoſtratus Dionem ſophiſtam appellat ἀμαλθείας κέρας, velut omni genere virtutum expolitũ. Plautinus quidam ſeruus, epiſtolam quandam copiæ cornu vocat, quod plurimum ex ea commodorum capi poſſet. Aulus Gellius lib. 14. ca. 6. Et ſimul dat mihi librum grandi volumine, doctrinis omnigenis, vt ipſe dicebat, præſcatentẽ. Accipio cupidus & lubens, tanquam ſi copiæ cornu nactus eſſem. Apud Athenæum Philoxenus ſecundam menſam variis cupediis inſtructam, copiæ cornu vocat. Citatur à Suida carmẽ huiuſmodi,

Ενθ' ἵνα μοι βίος ἐστὶν ἀμαλθείας κέρας αἰγός. i.
Capræ vbi Amalthææ præbet mihi pabula cornu.

Carmen eſt heroicum. Effertur adagium hoc quoq; pacto, αἴξ ὀυρανία, id eſt, capra cœleſtis. Comœdia vetus notat Polyagrũ quẽdam vxorem ad quęſtum proſtituentẽ, quã cęleſtem capram vocat, ob immenſum quęſtum, vt teſtatur Plutarchus in commentario de audiẽdis poetis, Εὐδαίμων πολύαγρος ὀυράνιον αἶγα πλουτοφόρον τρέφων. id eſt. Fortunatus Polyager, id eſt, multorum agrorum poſſeſſor, cęleſtem capram opes adferentẽ alens. Idem alibi aduerſus Stoicos, ὁ δὲ τὴν ςωικὴν λαβὼν ἀμαλθειαν. id eſt, At qui Stoicam acceperit Amaltheam, irridens paradoxa Stoicorum, qui ſuo ſapienti tribuũt vniuerſa, diuitias, libertatem, ſanitatẽ, regnũ. Horatius in Odis:

- Beata pleno Copia cornu.

Lac gallinaceum.

Ορνίθων λάγα, id eſt, Gallinarum lac, eundem habet ſenſum. Dicitur enim in opulentos, & quibus quiduis rerum ſuppeditat. Aut de raris inuentu, atque ob id precioſis: vt ſit hyperbole ſignificans nihil omnino deeſſe. Plinius in pręfatione hiſtorię mundi, irridens Græcorum delicioſas quaſdam & magnificas inſcriptiones: Cerion, inquit, inſcripſere, quod volebãt intelligi fauum, alii κέρας ἀμαλθείας, quod copię cornu, velut lactis gallinacei ſperare poſſis in volumine hauſtum. Ariſtophanes in Veſpis:

Εγὼ γὰρ οὐδ' ἂν ὀρνίθων γάλα
Αντὶ τοῦ βίου λάβοιμ' ἄν, οὗ με νῦν ἀποστερεῖς. i.
Non lac Hercle gallinaceum
Hacce pro vita capiam, quam mi adimis in præſentia.

Euſtathius in quartum Odyſſeę, citat hoc adagium ex Anaxagorę fabula, cui titulus, ὠά. Rurſum Ariſtophanes comicus in fabula, cui titulus, ὄρνιθες,

- Δώσομεν ὑμῖν
Αὐτοῖς, παισὶ, παίδων παισὶν
Πλουθυγίειαν, εὐδαιμονίαν,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Βίον, εἰρήνην, νεότητα, γέλωτα,
Χορὺς, θαλίας, γάλατ' ὀρνίθων,
Ὥστε παρέσαι ὑμῖν κοπᾶν
ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν. id eſt,

Dabimus vobis ipſis, filiis, filiorum filiis, opulentiam bonæ valetudinis, felicitatem, facultates, pacem, iuuentam, riſum, choros, feſta, lac gallinarum, vt ſitis præ bonorum copia laboraturi. Strabo Geographiæ libro 14. narrat de Samiorum agris, quod eſſent omnium rerum ampliter feraces, illud vulgo iactatum eſſe, quod lac etiã ferrent gallinaceum. Idem teſtatur hoc adagium apud Menandrum comicum inueniri. Athenęus libro Dipnoſophiſtarum nono, ex mediæ comœdię ſcriptore quopiam Mneſimacho, ſenarios hos adducit, καὶ τὸ λεγόμενον:

Σπανιώτερον πάρεστιν ὀρνίθων γάλα,
Καὶ φασιανὸς ἀποτετιγμένος καλῶς.

Id eſt, Et quod dicitur prouerbio,

Lac ſuppetit, res rara, gallinaceum, ac
Plumis reuulſis phaſianus ad probe.

Rurſum libro nono adducit ex Numenio,

Ἠδ' ὅπερ ὄρνιθος καλέεται γάλα. id eſt,
Atque quod gallinæ dicitur lac.

Idem libro tertio indicat, quibuſdam lac gallinaceum eſſe, album oui.

Non omnibus dormio.

NON omnibus dormire dicuntur, qui nõ omnibus inſeruiunt, neque per omnia gerunt morem. Tranſlatum putant à maritis quibuſdam nimis obſequentibus, qui vxores ſuas adulteris ſcientes produnt, ſomnũ interim inter pocula ſimulantes, vt adultero quodlibet liceat. Quod genus obſequii notans Iuuenalis:

- Doctus, inquit, ſpectare lacunar.
Doctus & ad calicẽ vigilanti ſtertere naſo.

Plutarchus in libro, cui titulum fecit, ἐρωτικῷ, fabulam ſuper hac re non illepidam narrat. Cũ Galba quiſpiam conuiuio Mecœnatem accepiſſet, ſentiretque iam è nutibus hominem inflammatum in vxorem ſuam, ſenſim demiſit caput, perinde quaſi dormiret. At cum interea famulus quiſpiã ad menſam accedens, vinum clam tolleret, ibi iam vigil & occulatus, Infelix, inquit, an neſciebas me ſoli Mecœnati dormire? Meminit huius adagii, & ad hunc quem dixi modum exponit Feſtus Pompeius, citans ex Lucilio, tractum oſtendens à Capio quodã, qui Pararencho dictus ſit, quod ſimularet dormientẽ, quo impunitius eius vxor mœcharetur. Idem indicat huius rei meminiſſe Lucilium. Vſurpat & M. Tull. libro familiarium epiſtolarum ſeptimo, Olim non omnibus dormio, ſed ego mi Galle, non omnibus ſeruio. Videtur indicare Cicero alterũ, puta, non omnibus dormio, vetus fuiſſe, alterum nempe, non omnibus inſeruio, nouum. Vtrunque certe prouerbiale, ſed prius illud pertinet ad conceſſionem iuris, hoc poſterius ad obſequiũ impendendum. Idem Tullius epiſtolarum ad Atticum lib. 13. Eſt bellum aliquẽ odiſſe libenter, & quemadmodum dicitur non omnibus ſeruire. Qui quidem locus nõ videtur carere mendo. Fortaſſe enim ſcriptũ erat, & quemadmodum non omnibus dormire, ita nõ omnibus ſeruire. Quin & hęc ipſa vox, ſeruire, non vacat metaphora, cũ dicimus, ſeruire ſcenæ, ſeruire tempori, ſeruire vitiis, ſeruire ingenio vxoris, ſeruire populo, ſeruire commodis priuatis, pro eo quod eſt, nihil nõ facere quo ſatisfacias.

Sardi venales.

Σαρδιανοὶ ὤνιοι, id eſt, Sardi venales. In eo libello, cui titulus eſt, De viris illuſtribus, quem alii Plinio nonnulli Suetonio tribuunt, vtriuſq; reclamãte ſtylo, huiuſmodi quoddam adagium refertur, Sardi venales, de negotio infinitæ prolixitatis atque inexplicabili. Idq; hinc eſſe ortũ tradunt, quod Tiberius Sempronius Gracchus, cum altero conſulatu Sardiniam domuiſſet, tantum ex ea captiuorum adduxit, vt longa venditione res in prouerbiũ abierit. Plutarchus in Problematis Romanorum, aliam adfert cauſam, nimirum olim inoleuiſſe morem apud Romanos ſolennem, vt qui ludos ederent in Capitolio, Sardos venales pronunciarent, prodiretq; puer quiſpiam, per ludibrium monili cinctus, quod bullam vocãt. Eum morem hinc ortum putat, quod Veientes Hetruſcorum populi, multum temporis cum Romulo bellũ geſſiſſent, quodq; horum vrbem poſtremam Romulus expugnaſſet. Etiam ſi T. Liuius lib. 1. narrat, victos quidem à Romulo Veientes, ſed tamẽ victorem ab vrbe munita abſtinuiſſe. Vnde & regem ipſum, & cũ hoc captiuos quàm plurimos Romam deductos, venales pronũciauit. Porro cum Lydi ab initio fuerint Hetruſci,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Hetrusci, quemadmodum testator & Herodotus lib. 1. Lydorum autem caput erat Sardis, inde factum, vt Hetruscos Sardorũ nomine pronunciarit venales. Refert eadẽ Plutarchus in vita Romuli, licet aliquanto diuersius. Debellatis Veiis captus est illorum dux, qui cum esset prouectæ ętatis, visus est rem imprudentius gessisse quam pro ętate. Vnde mos inoleuit, vt quoties Romani ob partam victoriam immolarẽt victimam, senem purpura indutum per forum in Capitolium inducerent, bullaque ad collum appensa, quod tum erat puerorũ insigne, præco Sardianos venales pronunciaret. Hetruriæ caput Veii sunt, & Hetrusci Sardianorum coloni putãtur. Vsus est hoc adagio M. Tullius libro Epistolarum familiarium 7. ad Gallum: Habes, inquit, Sardos venales, alium alio nequiorem. Sentit Cicero de contemptis & improbis: &, ni fallimur, patria quoque Sardis. Nam ita scribit paullo ante hunc locum: Id ego in lucris pono, non ferre hominem pestilentiorem patria sua.

Dasypus carnes desiderat.

Δασύπους κρεῶν ἐπιθυμεῖ, id est, Dasypus carnes desiderat. Dicitur in eos, qui ea requirunt ab aliis, quæ ipsis affatim sunt domi. Etenim Dasypus de genere leporum. Lepus autem, vt auctor est Plinius lib. 8. cap. 55. animal est innocuum, esculentum & fœcundum, omniũ prædæ nascens. Solus præter dasypodem superfœtat, aliud educans, aliud in vtero pilis vestitum, aliud implume, aliud inchoato gerens partu. Dictus est autem dasypus à pedibus hirsutis, ac villosis.

Tute lepus es, & pulpamentum quæris.

SVNT qui existiment cum proximo idem esse, quod legitur in Eunucho Terentiana: Tute lepus es, & pulpamentum quæris? Dictum est autem à milite glorioso in adolescentem Rhodium, qui scorto suo adludebat, ipse ea ętate, qua scorti vicibus fungi posset. Donatus allegoriam variis modis exponit, indicans prouerbium hoc in molles conuenire, propterea quod lepus à posteriore parte, hoc est, à lumbis & clunibus pulpamentum de se præbeat, eaque corporis parte lautissimus sit: vel quod eum canes, amatorum instar, sequantur: vel quod lepus à Physicis dicatur incerti sexus, modo mas, modo fœmina. Quæ commenta frigidiora videntur, Flauius Vopiscus in Numeriano Imperatore, scribit adagium Terentianum, Liuii esse Andronici vetustissimi Romanorum comici.

Vno fasce complecti.

VNO fasce complecti, legitur apud eundẽ Plinium, pro eo quod est, eadem opera, & coniunctim agere, non separatim. verebamur, inquit, ne nos dies, ne nox, ne latera deficerent, si tot crimina, tot reos vno velut fasce cõplecteremur. Translatum est ab iis, qui res multas simul colligant, quo commodius gestari queant. Id Græci dicũt συλλήβδην id est, comprehensum.

Salem & mensam ne prætereas.

Ἅλα καὶ τράπεζαν μὴ παραβαίνειν, id est, Salem & mensam ne prætereas. Ne negligas amiculorum consuetudinem aut ne violes amicitiæ iura. Nam his rebus olim conciliabantur amici, & familiares antiquitus mutua inter sese cõuiuia actitabãt, Quemadmodum testatur etiã Diogenes Laertius in vita Pythagoræ. Et adstipulatur Theocritus in Hyla:

Οἳ μίαν ἄμφω ἑταῖροι ἀεὶ δαίνυντο τράπεζαν. id est,
Qui ad mensam semper eandem
Cœnabant ambo fidi nimirum vt amici.

Loquens de Hercule ac Telamone. Tum Euripidis Hecuba, Polymnestoris exaggerans facinus, hospitalis etiam mensę facit mentionem:

Κοινῆς τραπέζης πολλάκις τυχὼν ἐμοί, id est,
Mensa receptus sępe communi mihi.

Inde est, quod, vt docet apud eundem Laertium Alexander in commentariis Pythagoricis, Pythagoras vetabat frangi panem, videlicet ne dissecaretur, quod amicos copularet. Idem censuit salem potissimum in mensa apponendum, quod ęquitatis, ac iustitię nos admoneat, vt quod & seruet, tueaturque quidquid occuparit, & ex liquidissimis rebus aqua marique fiat. Origenes aduersus Celsum lib. 2. Parium quempiã Iambographum adducit, qui Lycomãtem insectatus sit, quod salem ac mensam esset prætergressus. Certe apud Macedones patrio ritu fœdus, quod santissimum vellent haberi, sic inibant, vt panem gladio diui-

sum

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

sum vterque libaret. Auctor Q. Curtius libro octauo.

Baceli similis.

Γ'κελ⊕ βακύλῳ, καὶ βάκηλ⊕ εἶ, i. Bacelo similis, & Bacelus es. In cinędos ac parum viros dictum, aut in magnos quidem corpore, sed animo stupidos. Tractum à forma moribusque Baceli cuiusdam. Ait Suidas Bacelum proprie significare eũ, qui sit exectus, eoque in molles dici, quod hoc morbo potissimum laboret illud hominum genus. Antiphanes in Caribus, Bacelum quempiam taxat apud Athenæum lib. 4.

Οὐχ ὁρᾷς ὀρχύμενον
Ταῖς χερσὶ τὸν βάκηλον, οὐδ᾽ αἰσχύνεται: id est,
An Bacelum non vides,
Manibus suis sic saltitantem, nec pudet?

Meminit huius Suetonius in vita Augusti, scribens eum peculiari vocabulo, Bacelum pro stulto assidue solitum dicere, quanquã in vulgatis codicibus Baceolus scriptũ est, Hermolaus existimat & apud Quintilianũ recte pro Bagoa, Bacelum legi posse. Verba Fabii sunt hæc: At vero statuarũ artifices, pictoresque clarissimi, cum corpora speciosissima pingendo fingendove effingere cuperent, nunquam tamen in hunc inciderunt errorem, vt Bagoam, aut Megabysum aliquem in exemplum operis assumerent sibi. Verum non videtur, cur Fabiana scriptura mutanda sit, cum βαγώας barbara lingua significet Eunuchum, quo nomine Lucianus philosophum quendã inducit, qui vultu corporisque figura eunuchum præ se ferret. Quin & Ouidius de Amoribus, seruum puellæ custodem Bagoũ appellat:

Quem penes est dominam seruandi cura Bagoe.

Batalus es.

Βάταλ⊕ εἶ, id est, Batalus es. Olim in effœminatos per contumeliam dicebatur. Plutarchus ostendit id cognominis Demostheni puero inditum fuisse, & ab inimicis probro obiectũ. Porrò cognominis huius idẽ varias adfert rationes: vel q̃d Batalus quispiã fuerit tibicen, mollis & effœminatus, qui muliebribus sandaliis primum omnium in scenam prodierit, ac musicam, vt ita dixerimus, euirarit: vel quod poetæ cuidam obscœno nomen fuerit Batalo: vel quod apud Atticos Batalus appellata sit ea pars corporis, quæ verecunde nominari non potest. Meminit huius rei Libanius, Idem nempe Demosthenes iam prouecta ætate, simili contumelia dictus est Argas: siue q̃d hoc nomine fuerit quispiam malarum auctor legum: siue quod, vt existimat Suidas, serpentis genus sit Argas. Dicunt itẽ Græci βαταλίζεσθαι, pro eo quod est, turpiter, atque effœminate viuere.

Bene plaustrum perculit.

Rusticorum prouerbium est, Bene plaustrum perculit. Apparet dici solitum in eos, qui quempia impellunt, quo suapte sponte iam propendebat. Translatũ à plaustris onustis, quæ quò exonerentur, solent euerti. Fit autem id commodius in eam partem, in quam propter solum decliuius inclinant. Donatus indicauit hoc adagiũ exponens in Eunucho hæc Parmenonis verba: Perculeris iam tu me? Ab hac sententia non abhorret Plautinum illud in Curculione: Qui monet, quasi adiuuat. Verba sunt lenonis, qui libentius sit mutaturus fidem, admonitus à trapezita, quod tamen vel citra monitorem erat facturus. Idem eleganter expressit Sophocles apud Plutarchũ in vita Artaxerxis:

Ταχεῖα πειθὼ τῶν κακῶν ὁδοιπορεῖ. id est,
Rerum malarum facilis est persuasio.

Plerique ad deteriora procliues sunt.

In Care periculum.

Ἐν καρὶ τὸν κίνδυνον, id est, In Care periculum, subaudi, facito, hoc est, in homine, aut re viliore, fac periculosam experientiam, in qua si parum feliciter cesserit, non multum sit dispendii capiendum. Huic adagio Carum mores fecere locum. Hic populus est, vt auctor est Mela Pomponius, incertæ originis, vt quos alii αὐτόχθονας, id est, indigenas, nonnulli Pelasgos, alii Curetes existiment, gens vsque adeo armorum pugnæque amans, vt aliena etiam bella mercede conducti soliti sint agere. Vnde Theocritus in Encomio Ptolomæi:

φιλοπτολέμοις τε κάρεσσι dixit. id est,
Bellandique auidis Caribus.

Item Herodotus in Euterpe, ostendit Cares barbaro seruilique fuisse ingenio, & ad quiduis malorum ferendum paratos, mercede proposita. Id quod indicat & Aristophanes in Auibus, Εἰ δὲ δοῦλός ἐστι καὶ κάρ. id est,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

id eſt, Quod ſi ſeruus eſt & Car. Strabo lib. Geographiæ 14. narrat Cares tota quondã erraſſe Græcia, paſſimq; ſtipendiis meruiſſe. Ceterum in rebus bellicis vſqueadeo pręcelluiſſe, vt paſſim apud poetas arma bellica Carica nominentur, quemadmodũ Anacreon Caricãloricam, Alcæus Caricam criſtã dixit, ad quam adludit Ariſtophanes in Auibus. Suidas ſcribit, Cares primos mortalium mercede militaſſe, vt qui vitam ſuã vilem haberent. Hos igitur, qui conduxerant primos in acie collocare conſueuerãt, vt primos hoſtium impetus ſuo exciperẽt periculo, aut vbi fortuna belli difficilima videretur, illic obiiciebantur. Perſæ ſua lingua καρδάκας appellabant, qui rapto viuebant. Carum laudem his temporibus æmulari videntur Eluetii, gens bello nata, ſimplex alioqui, ac minime malum hominũ genus, planeq; dignum, vt quidẽ ſentimus, quod hac quoq; nota vacaret, & in litteris, & in ceteris honeſtis ſtudiis egregie valiturum, ſi relictis bellis hucanimum appellerent. Vſurpat hoc adagium Socrates apud Platonem in Euthydemo, iubens in ſe potius fieri periculum transformationis, velut in homuncione Care, quem ſi perdas, non admodũ grauis ſit iactura. Εἰ δὲ ὑμεῖς οἱ νέοι φοβεῖσθε, ὥσπερ ἐν καρὶ ἐν ἐμοὶ ἔστω ὁ κίνδυνος. ὡς ἐγὼ ἐπειδὴ καὶ πρεσβύτης εἰμὶ παρακινδυνεύειν ἕτοιμος, καὶ παραδίδωμι ἐμαυτὸν Διονυσοδώρῳ τούτῳ ὥσπερ τῇ μηδείᾳ τῇ κόλχῳ ἀπολλύτω με. καὶ εἰ μὲν βούλεται, ἑψέτω. εἰ δ' ὅ, τι βούλεται τοῦτο ποιείτω, μόνον χρηστὸν ἀποφηνάτω. id eſt, Quod ſi timetis vos iuuenes, in me tanquam in Care fiat periculum. Nam & ipſe qñquidem ſenex ſum, paratus ſum ſubire periculum, meq; ipſum trado huic Dionyſodoro, quaſi Medeæ Colchicæ. perdat me, & ſi velit in lebete coquat me. Sin minus, quidquid voluerit, id faciat, tãtum vt me reddat probũ. Idem in Lachete huc reſpexit, cum ait: Cogitandum eſſe iis, qui primum docere incipiunt, & artis ſuæ periculum cum magno iuuenum periculo faciunt, nõ Carem quempiam mercenariũ, ſed ciuium liberos in diſcrimen adduci. Et hunc imitatus Ariſtides in oratione Panathenaica, ἐν δὲ τῷ καρὶ, καὶ οὐκ ἐν τοῖς ἑαυτῶν σώμασι τὰς πείρας ποιούμενοι. id eſt, In Care vero, nõ in ſuis ipſorum corporibus facientes periculum. Vſus eſt eodem M. Tullius in actione pro L. Flacco: Quid, inquit, de tota Caria? nonne hoc veſtra voce vulgatũ eſt, Si quid cum periculo experiri velis, in Caria potiſſimum eſſe faciendum? Quem quidem locum apparet eſſe vitiatum, & in Care legendum eſſe, non in Caria. Huic diuerſum eſt illud, Aureo piſcari hamo: quod alibi reddemus.

In dolio figularem artem diſcere.

ITEM illud, ἐν πίθῳ τὴν κεραμείαν μανθάνειν, id eſt, In dolio figulariam artem diſcere. De iis, qui protinus maximis in rebus artificii ſui capiunt experimentum, cum paullatim à minutis ad ſumma proficiſci conueniat. Neque enim figulus ſtatim à dolio, id eſt, vaſe maximo artem auſpicatur, ſed à puſillis quibuſdam vaſculis, in quibus non ſit graue diſpendium, ſi quid ſecus accidat. In hanc ferme ſententiam vſurpat Plato in Lachete: Σκοπεῖν χρὴ μὴ οὐκ ἐν τῷ καρὶ ἡμῖν ὁ κίνδυνος κινδυνεύηται, ἀλλ' ἐν τοῖς μέν τι τε καὶ ἐν τοῖς τῶν φίλων παισὶ, καὶ ἀτεχνῶς τὸ λεγόμενον κατὰ τὴν παροιμίαν ἡμῖν συμβαίνῃ ἐν πίθῳ ἡ κεραμεία. id eſt, Conſiderare oportet, ne hoc periculum nobis fiat, non in Care, ſed in filiis ſimul atque amicorum liberis, ac plane contingat, quod prouerbio dicitur, in dolio figulina. Dicæarchus ad aliam ſententiam torquet prouerbium, vt admoneat vnumquemque artificem in ſuis negotiis exerceri oportere, velut aurigam in ducendis curribus, nauclerum in gubernanda naui, medicum in curandis morbis. Tanquã abſurdum ſit, figulum in aurigatione verſari, re videlicet aliena, ac non magis in dolio. Atque ita huc pertinebit illa ſentẽtia:

Quã quiſq; nouit artẽ, in hac ſe exerceat.

Et Horatianum illud in Epiſtolis:

Nauim agere ignarus nauis timet, abrotanum ægro
Non audet niſi qui didicit dare. quod medicorum eſt.
Promittunt medici, tractãt fabrilia fabri.
Scribim⁹ indocti, doctiq; poemata paſſim.

Sic propemodũ vſurpat Gregorius Theologus in Apologia De fuga: ὡς τό γε παιδεύειν ἄλλους ἐπιχειρῶν, πρὶν αὐτοὺς ἱκανῶς παιδευθῆναι, καὶ ἐν πίθῳ τὴν κεραμείαν τὸ δὴ λεγόμενον, ἐν ταῖς τῶν ἄλλων ψυχαῖς ἐκμελετᾶν τὴν εὐσέβειαν, λίαν ἐμοὶ φαίνεται ἀνοήτων. id eſt, Itaque alios velle docere, prius quam ipſi ſatis edocti ſint, & in dolio; quod aiunt, figulinam, in aliorum animis meditari pietatem,

tatem, mihi quidem videtur hominum inſigniter deſipientium.

Ne ſutor vltra crepidam.

HVIC finitimum eſt illud: Ne ſutor vltra crepidam, id eſt, Ne quis de his iudicare conetur, quæ ſint ab ipſius arte, profeſſioneq; aliena. Quod quidem adagium natum eſt ab Apelle nobiliſſimo pictore. De quo Pli. lib. 35. cap. 10. ſcribit in hunc modum: Idē perfecta opera proponebat in pergula tranſeuntibus, atque poſt ipſam tabulam latēs, vitia quæ notarentur auſcultabat, vulgum diligētiorem iudicem, quàm ſe præferens: feruntque à ſutore eſſe reprehenſus, quod in crepidis vna intus pauciores feciſſet anſas. Eodem poſtero die ſuperbe ob emendationem priſtinæ admonitionis cauillante crus, indignatum proſpexiſſe, denunciantē, ne ſupra crepidā ſutor iudicaret. Quod & ipſum in prouerbium venit. Hactenus Plin. Huic ſimillimū eſt, quod refert Atheneus, Stratonicus citharœdus fabro ſecum de muſica contendenti, Non ſentis, inquit, te vltra malleum loqui? Eodem pertinet, quod huius nepos in epiſtolis ſcripſit, de artificio non recte iudicare quenquam, niſi, & ipſum artificem. Quodq; primo Moralium libro dixit Ariſtoteles, earum rerum vnumquenque iudicem eſſe idoneū, quarum ſit eruditus. Et quod idem ſcripſit lib. 2. Naturalium, cęcum diſputare de coloribus. Quæ verba iam inter noſtri temporis ſcholaſticos in prouerbium abierunt, quotiens quiſpiam de rebus ignotis diſputat. Ad eandem ſententiam referendum, quod ait Fabius Pictor apud Quintilianum, felices futuras artes, ſi ſoli artifices de iis iudicarent.

Dij facientes adiuuant.

VARRO libro De re ruſtica primo: Et quoniam, vt aiunt, dii facientes adiuuāt, prius inuocabo deos. Significat diuinam opem non ceſſantibus, ſed induſtriis, & pro ſua virili conantibus auxilio eſſe ſolere. Huc eſt referendum illud Homericum carmen, qđ iam velut in prouerbium abiit:

Τηλέμαχ᾽ ἄλλα μὲν αὐτὸς ἐνὶ φρεσὶ σῇσι νοήσεις,
Ἄλλα δὲ καὶ δαίμων ὑποθήσεται. id eſt,
Hæc partim ipſe tuo perpendes pectore tecum,
Partim aliquis diuum tibi ſuggeret.

Id M. Tullius vſurpauit lib. Epiſt. ad Atticum 9. Omnia vobis imparatis agenda. Sed tamen.

Ἄλλα μὲν αὐτὸς,
Ἄλλα δέ καὶ δαίμων ὑποθήσεται. id eſt,
Partim ipſe inuenies, partim fors ſuggeret ipſa.

Cum Minerua manum quoque moue.

HVIC finitimum eſt, σὺν ἀθηνᾷ καὶ χεῖρα κίνει, id eſt, Auxiliante Minerua manum interim moue. Monet adagium, ne fiducia diuinæ opis induſtriam remittamus. Cōuenit peculiariter in mulieres, quæ lanificiū exercent, fauente quidem atq; inuocata Minerua: ſed nihilo ſegnius interim operi inſiſtent. Sunt qui putent ab agaſone quopiam natum, cuius aſinus cū luto infixus hæreret, deberetq; illi ſuccurrere, otioſus Herculem implorabat. Huic reſpondiſſe deum, vti interim manum admoueret aſino laboranti, atque ita demum numen adfuturum. Alii diuerſam huic fabulam adferunt, puta quendam cum eſſet decertaturus, Mineruam conſuluiſſe, num futurum eſſet vt victor diſcederet. Reſponſum eſt, fore. Verum cum ille ingreſſus in theatrum, in certamine manib⁹ ſtaret otioſis, percuſſum ab aduerſario victum fuiſſe. Ad hoc adagium pertinet elegantiſſimum illud carmen, quod ex Agathonis tragœdia citat Ariſtoteles, libro Moralium Eudemiorum quinto:

Τέχνη τύχην ἔστερξε, καὶ τύχη τέχνην. id eſt,
Fortunam vt ars, fortuna ita artem amat inuicem.

Citatur à Suida ſenarius hic in eādem ſententiam:

Αὐτός τι νῦν δρῶν, εἶτα τοὺς θεοὺς κάλει. id eſt,
Fac interim aliquid ipſe, dein deos voca.

Noſtro Marte.

QVOTIENS nullis auxiliis adiuti, noſtropte ingenio, propriiſq; viribus rē peragim⁹, noſtro Marte perager dicimur. Aut etiam cum noſtro periculo res geritur. M. Tull. lib. Officiorum 3. Hanc igitur partē relictā explebimus, nullis adminiculis, ſed, vt dicitur, Marte noſtro. Hactenus ille. Idē Philippica 2. de Deiotaro loquens: Rex enim ipſe ſua ſponte, nullis commentariis Cæſaris, ſimul atque audiuit eius interitum, ſuo Marte res ſuas recuperauit.

Cod.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Cod. lib. 2. titulo. Ne liceat potentioribus, cap. 1 Bene admodum constituit Claudius consultissimus princeps, parens noster, vt iactura causę afficerentur hi, qui sibi potentiorum patrocinium aduocassent, vt hoc proposito metu, iudiciarię lites potius suo Marte decurrerent, quam potentiorum domorum opibus niterentur. Rursus libro 3. titulo De iudiciis, cap. 11. Illo procul dubio obseruando, vt si neque per alterutram litigantium partem, nec per iudices steterit, quo minus lis suo Marte decurrat, sed per patronos causarum licentia detur iudici. Translatum videtur ab imperatoribus, qui suis ipsorum auspiciis & copiis bellum substinent: siquidem Plautus etiã, Meis copiis, dixit, pro meo Marte. Sapiũt prouerbium etiam illa, Vario Marte, Dubio Marte, Inico Marte. Huic adagio pęne diuersum est illud quod alibi retulimus, οὐκ ἄνευ θησέως, id est, Non absque Theseo.

Nequidquam sapit, qui sibi non sapit.

SENTENTIA vel hodie vulgo frequentissime iactata Frustra sapere, qui sibi non sapiat. Plato in Hippia maiore, Καὶ πολλοῖς, inquiens, συνδοκεῖ, ὅτι τὸν σοφὸν, αὐτὸν αὑτῷ μάλιστα δεῖ σοφὸν εἶναι. id est, Idem itidem & plerisque videtur, quod oportet eum, qui sapiat, ipsum sibi maxime sapientem esse. Vsurpat & Cicero in epistola quadam ad Trebatium, ostendens ex tragœdia Medea sumptam: Et quando, inquiens, cœpi agere Medeam, illud semper memento.

Qui sibi ipse sapiens prodesse nequit, nequidquam sapit.

Est autem versus trochaicus. Idem Epistolarum familiarium lib. 13. ad Cæsarem Imperatorem: Itaque ab Homeri magniloquentia confero me ad vera præcepta Εὐριπίδου.

Μισῶ σοφιστὴν ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφός:

Quem versum senex Præcilius laudat egregie. Idem lib. de Diuinatione 1. citat ex Ennio in astrologos, Qui sibi ipsimet non sapiunt, alteri monstrant viam. Quibus diuitias pollicentur, ab his drachmas ipsi petunt. Citatur à Luciano in Apologia:

Μισῶ σοφιστὴν ὅστις οὐχ αὑτῷ σοφός. id est,
Sapientem cũ odi, qui sibi ipse non sapit.

Eundem Alexander torsit in Calisthenem, qui se moribus eorum quibuscum viuebat non accommodaret, sed præ se ferebat, nihil eorum quæ illic gerebantur sibi placere. Eaque libertas optimo viro attulit exitium cum Anaxarchus philosophus omnium adulatorum abiectissimus, haberetur in precio. Huius generis est illud apud Suetonium:

Aspice felicem sibi, non tibi Romule
Syllam.

Cantherium in fossa.

CANTHERIVM in fossa: rusticum prouerbium sed tamen è re militari natum. Hoc licebit vti quotiens quis ad id negotii trahitur, in quo nequaquam valeat. Aut vbi res vehementer erit impedita, periculosave. Refertur à T. Liuio, decadis tertiæ lib. 3. Narrat autem cum Fabius Capuam obsideret secundo bello Punico, Iubellium Tauream inter equites Campanos nobilissimum, è Romanorum exercitu quemuis ad singulare Certamẽ euocasse, ausumque prodire Claudium Asellium. Deinde vbi diutius vterque alterum libero campo elusisset, Campanus in cauam viam descendere iussit, alio qui equorum, nõ equitum fore certamen. Eo cum Romanus, re quã verbis ferocior, extemplo descendisset rursum elusit Taurea sermone, qui postea in rusticum versus est prouerbium: Minime scis, inquiens, cantherium in fossa? Quanquam ex Liuianis verbis parum liquet adagii sensus, tamen coniecturis facile deprehenditur. Pugnat autem cum illo, quod alibi dicemus: τὸν ἵππον εἰς πεδίον, id est, equum in planiciem. Etenim quemadmodum plurimũ valet equus in planicie, ita minime valet in fossa.

Tantali talenta.

Τάλαντα ταντάλου, id est, Tantali talẽta. De immensis opibus. Nam Tantalus Phryx ob luculentas diuitias in fabulam hominũ venit, ita vt fingatur & apud inferos simile quiddam pati, cuiusmodi solent inter congestas opes tenaces isti diuites. Horatius:

Tantalus à labris sitiens fugientia captat
Pocula, quid rides? mutato nomine de te
Fabula narratur.

Ostendit, allegoriam figmenti ad diuites sordidos pertinere. Vsurpatur adagium à Platone in Eutyphrone. Suidas ait esse & apud Epicharmum, & apud Anacreõtem. Effertur & ad hunc modum, cum venusta

quadam

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

quadam vocum adlusione: τάλαντα ταντάλου ταλαντίζεται, id est, Tantali talenta talētizat: hoc est, librat & accumulat. Porro Tantalum prædiuitem fuisse testatur vel illud ex tragœdia carmen apud Plutarchum, libro De exilio.

Σπείρω δὶ ἄρουρας δώδεχ᾽ ἡμέρων ὁδόν. id est,
Idem dierum duodecim sero iugera.

Idem alibi ingentes diuitias, πλοῦτον ταντάλειον appellat, id est, opes tantalicas. Antiphanes apud Athenæum lib. 6.

Οἷόν ποτ᾽ εἶχε καὶ θρίβων ὁ ταντάλου,
Μαλακὸν ταλάντοις ἐκταλαντωθεὶς ἀνήρ. i.
Qualem olim habebat & Thribon, qui molliter
Exutus est ipsis talentis Tantali.

Pelopis talenta.

CONSIMILI figura Theocritus in Idyllio Θ. dixit Pelopis talenta:

Μή μοι γᾶν πέλοπος, μή μοι χρύσεια τάλαντα
Εἴη ἔχειν, μηδὲ πρόσθε θέειν ἀνέμων. id est,
Non Pelopis mihi sint agrique aurique talenta,
Nec ventos celeres anteuolasse pede.

Porro talentum apud Atticos, maxima pecuniæ summa erat. Talentum minus valebat libras sexaginta, talentum magnū octoginta. Vnde illud in Phormione:

Si quis daret talentum magnum. Imo malum.

Et Aristophanes:

- Ἀλλ᾽ ἐγώ γ᾽ ὁ πουντοις
Οὐκ ἂν γενοίμην ἐστὶ ταλάντῳ χρυσίου. id est,
- At ego sane Opuntius
Nolim esse, si quis det talentū mi aureū.

Id est, Nolim esse luscus vel quantalibet pecunia.

Midæ diuitiæ.

Μίδου πλοῦτος, καὶ μίδου πλουσιότερος, id est, Midæ opes, & Mida locupletior: in prouerbium abierunt, propter immensas eius regis opes, quæ fabulis quoque compluribus fecere locum. Statius in Surrentino Pollii:

Viue Midæ gazis, & Lydo ditior auro.

Fuit hic Midas Phrygiæ tyrannus, cui iuxta poetarum figmenta, concessum à diis est, vt propter Bacchum hospitio acceptum, quod vellet optaret. accepturus quidquid optasset. Optauit, vt quidquid corpore contigisset, protinus in aurum verteretur. Historicorum litteris proditum est, huic puero dormienti formicas in os grana tritici congessisse: respondisse augures, omnium mortalium illum ditissimum futurum, atque ita euenisse. Huic Plinius primum attribuit locum inter insigniter diuites, libro 33.

Non omnino temere est, quod vulgo dictitant.

APVD Aristotelem vsurpatur prouerbii vice, & apud eruditos iam olim in prouerbiū abiit nobilis illa Hesiodi sententia: ἣν ἄπαντες ἄδουσι, quemadmodum ait Aristides in defensione Periclis, quæ dicit, non vsquequaque irritum esse solere, quidquid rumore populi iactatum fuerit. Ea est in operis volumine secundo, cui titulus: Opera & dies:

Δεινὴν δὲ βροτῶν ὑπαλεύεο φήμην.
Φήμη γάρ τε κακὴ πέλεται, κούφη μὲν ἀεῖραι
Ῥεῖα μαλ᾽, ἀργαλέη δὲ φέρειν, χαλεπὴ δ᾽ ἀποθέσθαι.
Φήμη δ᾽ οὔτις πάμπαν ἀπόλλυται, ἥν τινα πολλοὶ
Λαοὶ φημίζουσι, θεός νύ τίς ἐστι καὶ αὐτή. id est,
Rumores hominū cures vitare molestos.
Fama malum est, oritur, surgitque facillima: verum
Difficile hanc perferre, graue est sedare coortam.
Nam non vlla quidem prorsum perit irrita fama,
Per populos quæcunque volat, quia numē & ipsa est.

Potest bifariā accipi sentētia: nimirum aut non plane falsum videri, quod plurimis est in ore, quodq; populi consensus approbat: aut non prorsus aboleri posse rumorem et falsum, qui iam in vulgus dimanarit. Proinde admonet, vt sollicitè caueamus, ne vel falso per temeritatem in fabulam vulgi venire contingat. Quod autem famam deam dixit, cum Homero sensit, qui cōpluribus locis ὄσσαν suam inducit. sic enim deam ipsam appellat. Et hunc æmulatus Vergilius in quarto Aeneidos:

Hęc passim dea fœda virū diffudit in ora.

Domum cum facis, ne relinquas impolitam.

CVM nulla huius poetæ sententia non cesserit in prouerbium, tamen eas libentius recensebimus, quæ, propter ęnigmatis inuolucrū, propius accedunt ad speciem prouerbialem: quod genus est illa ex eodem, quem modo citauimus libro.

Μὴ δὲ δόμον ποιῶν ἀνεπίξεστον καταλείπειν,
Μή τοι ἐφεζομένη κρώζῃ λακέρυζα κορώνη. i.
Neve domum fabricans, linquas mutilā-
queque rudemque,
Ne fors insideat cornicās garrula cornix.

Proculus interpres admonet locum hunc bifariam accipi. Quibusdam videri, monere poetam vti quisque domiciliū ante hyemem absoluendum curet, ne tum non habeat, quo depellat frigoris molestiam. Hyemem enim cornicis indicatam symbolo, videlicet auis hybernæ. Porro cum semper alias, tum maxime mensibus hybernis οἶκος φίλος, οἶκος ἄριστος, id est, Est grata domus, domus optima: quemadmodum in prouerbio est. Alii putant significatum, ædificium semel institutum, non oportere semiperfectum relinquere, ne vulgo risui sis: & qui preterierint obloquantur, carpantq; leuitatem tuam, qui quod cœperis non absoluas. Eam autem obtrectantium petulantiam per cornicem voluit indicare poeta: nempe auem garrulam & obstreperam: vt hinc etiā verbum prouerbiale ductum sit, κρώζειν. At ipsi Proculo magis probatur, vt καθολικῶς accipiamus, vnicuique negotio, quod semel instituerimus, finem idoneum imponendum, vt nihil omnino desideretur, & vbiq; connitendum ad perfectionē. Id quo longius auocabitur à simplici sermone, hoc venustius fiet, & magis prouerbiale. Veluti si quis adhortetur aliquem, ne litterarum studium deserat, sed laudabiliter institutis summam imponat manū, ne vulgo ludibrio sit, quòd à bene cœptis destiterit, Hesiodium hoc obiiciens:

Μηδὲ δόμον ποιῶν, ἀνεπίξεστον καταλείπειν;
Μή τοι ἐφεζομένη κρώζῃ λακέρυζα κορώνη.

Ne à chytropode cibum nondum sacrificatum rapias.

Aenigmaticum est & illud, quod eo loco continenter sequitur:

Μηδ᾽ ἀπὸ χυτροπόδων ἀνεπιῤῥέκτων ἀνελόντα
Ἔσθειν, μηδὲ λόεσθαι. id est,
Neve à chytropode sublatā protinus escā
Ante sacrum, neque lotus edas.

Indicat & M. Tullius, irreligiosum fuisse cibū è patella edere. Scribit enim ad hunc modum libro de Finibus secundo: Atqui reperiemus Asotos, primum ita non religiosos, vt edant de patella: deinde ita mortem non timentes, vt illud in ore habeant ex Hymnide:

Mihi sex menses satis sunt vitæ, septimum orco spondeo. Est autem versus trochaicus. Suetonius in Vitellio prodit, eum illum adeo non profundæ modo, verumetiam intempestiuæ fuisse gulæ, vt ne in sacrificio quidem vnquam, aut vllo itinere tēperarit, quin inter altaria ibidem statim viscus & farra è foco pene rapta manderet, circaque viarum popinas fumantia obsonia, vel pridiana, atq; semesa. Quantum ad simplicem attinet sensum, docet, ne ritu pecudum ad cibum capiēdum irruamus, sed ita demum edamus, si prius inde primitias diis immolauerimus. Antiquitus enim, vt auctor est in Symposiacis Plutarchus, inter res sacras habebatur & mensa quotidiana, proinde cibum sumpturi, diis consecrabāt τὰς ἀπαρχὰς, hoc est, primitias: ac deinde nō indecore neque tumultuanter, sed religione quadam ad conuiuium accedebant lotis manibus, non aliter, quam ad sacrum epulum. Qui mos & hodie durat apud benemoratos Christianos. Sed prouerbialius fiet, si intelligamus, non esse spoliandos, nec inhumanius expilādos ministros aut seruos nostros, verū & illis aliquā pecuniæ portionē relinquendā, quo viuant. Fortassis quadrauerit & in hos, qui præpropera auiditate commodum auferre student, prius quam oporteat: & quodammodo messem facere, prius quam maturuit seges: veluti si quis legatum aut promissum statim è vestigio flagitet, cum ciuilius sit in dies aliquot silere: aut si quis modo nactus imperium, protinus incipiat populum exactonibus spoliare: aut si quis sponsam puellam non expectata ætate, nec expectatis nuptiarum ceremoniis properet amplecti. Sumptum est à ritu sacrorum, in quibus olim epulabantur. Huc pertinet & illud, quod alibi retulimus ex Athenæo, libro nono, ἀπὸ τηγάνου, id est, à patella frixoria. Libro sexto refert hunc senarium ex Pherecrate:

Ἀπὸ τηγάνου τ᾽ ἔφασκεν ἀφύας φαγεῖν. id est,
Se uesci apuis dixit è sartagine.

Quidam pro lopade τήγανον. dixere, quod Iones ἤγανον. Hinc composita ἀποτηγανίζειν. Ita Phrynicus apud Athenæum libro sexto ἡδὺ δ᾽ ἀποτηγανίζειν ἄνευ συμβόλων, id est, Iucundum est à sartagine tollere sine symbolis, id est, si nihil sit soluendum, & si id liceat

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

liceat immuni. Rursus alias apud hunc ipsum ex Archestrato: ἀφαρπάζουσα ὀβελίσκου. id est, Rapiens à veru. De muliere quę sacra nōdum immolata deuorare dicta sit: Apud eundem lib. 6. Anaxandrides:

Τῶν ζωγράφων μὲν ἡ καλὴ χειρουργία,
Ἐν τοῖς πίναξι κρεμαμένη θαυμάζεται.
Αὕτη δὲ σεμνῶς ἐκ λοπάδος ἁρπάζεται
Ἀπὸ τοῦ ταγήνου τ' εὐθέως ἀφανίζεται. id est,
Pictoris opera pulchra, tabula pensili
Spectantur, ac spectata sunt miraculo, at
Rapiūtur hęc è lopade pulchrę, ac protin⁹
Redduntur ipsa euanida e sartagine,

In genere poterit accommodari ad quemuis, qui negotium irreuerenter, & illotis, vt aiunt, pedibus aggreditur.

Hæc potior.

PLVTARCHVS in Problematibus Græcanicis prouerbiū quoddā refert ad hūc modū, Ἀπὸ τίνος ἐῤῥέθη τὸ παροιμιῶδες, αὕτη κυρία: Δίνων ὁ ταραντῖνος στρατηγῶν, ἀνὴρ δ' ὢν ἀγαθὸς ἐν τοῖς πολεμικοῖς, ἀποχειροτονησάντων αὐτοῦ τίνα γνώμην τῶν πολιτῶν, ὡς ὁ κῆρυξ ἀνεῖπε τὴν νικῶσαν, αὐτὸς ἀνατείνας τὴν δεξιὰν, ἅδε εἶπε, κρείσσων. οὕτως γὰρ ὁ θεόφραστος ἱστόρηκε. προσιστόρηκε δὲ καὶ ὁ ἀπολλόδωρος ἐν ῥυτίνῳ, τοῦ κήρυκος, αὗται πλείους εἰπόντος, ἀλλ' αὗται φάναι βελτίους. καὶ ἐπικυριῶσαι τὴν τῶν ἐλαττόνων χειροτονίαν. Horum verborum hic ferme sensus, Vnde fluxit illud, quod prouerbii vice dicitur, Hæc victrix? Dinon Tarentinus ductor exercitus, vir adprime fortis, reique bellicæ sane quàm peritus, cum in concione dixisset sentētiam, eaque ciuium suffragiis esset reiecta: deinde præco pronunciaret sententiam, quæ vinceret, sublata dextera, hæc, inquit, potior. Nam hūc ad modum retulit Theophrastus. Ceterum Apollodorus in Rhytino illud adiunxit, cum præco respondisset, at hæ sententię numero plures sunt, Dinonem protinus subiecisse, sed hæ meliores. Atque ita pauciorum sentētiam fuisse promulgatam. Quibus ex verbis conicere licet, ita vulgo dici solere, si quando significaretur consilium aliquod esse præstantius & conducibilius, etiamsi pluribus secus videretur: Aut vbi qui numero pauciores essent, facultate præpōderarent. Quod genus fuerit, vt res exēplis demōstretur, Maxima pars hominum voluptate lucrisq; felicitatem metitur, perpauci virtutem amplectuntur. Caue ne quid te moueat multitudinis exemplum, αὕτη γὰρ κρείσσων. Item nemo pœne est in toto principis famulitio, qui tibi non bene velit: sed vnus tibi refragatur, qui tantum vbiq; valet, vt in ipsum fere principē agat tyrannum: Quare si res e suffragiis penderet, viceras. Sed αὕτη κυρία. Porphyrion leuiter, ceu digito prouerbium indicat, exponens eum locum in Horatianis Epodis:

Eamus omnis execrata ciuitas,
Aut pars indocili melior grege.

Quanquam deprauate, sicut opinamur, legitur in multis exemplaribus κιῤῥόνον νίκα. Castigate legetur, ni fallimur, καῤῥόνων νίκα, hoc est, præstantiorum victoria. Nam Oda concionalis est, ac fugam decerni iubet, cōmunibus omnium suffragiis. Quod si fieri non queat, vt id quod est optimum, multitudini probetur, saltem vincat ea sententia quæ sit potior, etiamsi paucioribus suffulta suffragiis. Ad id faciunt, quæ Plato scripsit lib. De leg. 1. pulcherrimum esse victoriæ genus, cum turba cedit potioribus: & in decernendo magis spectatur pōdus suffragiorum, quam numerus. Verba Platonis ex eo quē diximus libro, sunt hæc: Ἐν ὁπόσαις μὲν γὰρ οἱ ἀμείνονες νικῶσι τὸ πλῆθος καὶ τοὺς χείρους, ὀρθῶς ἂν αὕτη κρείττων τε αὑτῆς λέγοιθ' ἡ πόλις, ἐπαινοῖτό τε ἂν δικαιότατα τῇ τοιαύτῃ νίκῃ, τοὐναντίον δὲ, ὅπου τἀναντία. i. Quibuscunq; siquidem in ciuitatibus meliores qui sunt, ii vincunt multitudinem ac deteriores: ibi respublica seipsa superior, recte dicetur, & huius victoriæ nomine meritissimo laudabitur: secus aūt vbi secus accidit. Eodem respexit Plinius, cum queritur in Epistolis, numerari sententias, non expendi. Huc pertinet Liuianum etiam illud: Maior pars vicit meliorem. Indicat idem Homerus Iliados lib. 1.

- Ἐπεὶ τὰ χερείονα νικᾷ. id est,
- Quando superant iam deteriora.

Neque vero prætereundum hoc loco, quod de Zenone philosopho memorat Diogenes Laertius. Zenon cum videret Theophrastum magnifieri, laudarique quod plures haberet auditores, ad hunc respondit modum: Ἐκείνου μὲν χορὸς μείζων, οὑμὸς δὲ συμφωνότερος. id est, Maior quidem est illius chorus, at meus melius consonans. Itaque locus fuerit adagio, siue cum negabimus spectandum, quam multis placeamus, sed quam bonis: siue cum suadebimus, id sequi oportere, non quod plurimis placeat,

sed quod per se sit optimum factu, etiam si paucissimorum calculis approbetur. Sine cum dicemus, vnius aut alterius studiũ pluris æstimandum, qui vel opibus, vel gratia, vel auctoritate prępolleat, quam multitudinis beneuolentiam, quę numero tantũ superior sit, reliquis omnibus inferior. Quemadmodum apud Plautum quispiam contẽnere se dicit minutos illos deos, modo Iouem vnum sibi propitiũ habeat. Nec absurde trahetur in vsum, quoties vna vis plus potest reliquis omnibus, vt si quis dicat: Hæc causa pluribus probatur, pluribus fulcitur rationibus, nititur æquo, dictatur à legibus, verum altera κυρία. Sic enim volo, sic iubeo. Nam omnia cedant necesse est, quotiens rex huiusmodi promit oraculũ, quale profert apud Homerũ Agamemnõ:

Εἰ δέ κε μὴ δώησιν, ἐγὼ δέ κεν αὐτὸς ἕλωμαι. id est,

Ipse equidem eripiam, si tradere forte grauentur.

De cuiusmodi Lucianus in captiuo, καὶ τὸ δίκαιον ἐν τῷ χειρὶ τιθεμένων. id est, Qui ius in manu reponunt, quiq; ius in manu posuerunt. Pyrrhum e liberis quidam adolescẽs admodum, interrogabat cuinam esset relicturus regnum. Is respondit, ὃς ἂν, inquit, ὑμῶν τὴν μάχαιραν ὀξυτέραν ἔχῃ. Quicunque vestrum acutiorem habet gladium. Id dictum Plutarchus in eius vita non arbitrat multum abesse ab illa tragica execratione.

Θηκτῷ σιδήρῳ δῶμα διαλαχεῖν τοὺς ἀδελφούς. id est,

Fratres acuto diuidant ferro domus
Vices habendæ.

In hos igitur qui vi rem gerunt, & quibus, vt Ennius ait, ferro gerritur res, quibus ius est in armis, & quibus leges inter arma silent, per ironiam recte torquebitur, αὕτη κρείσσων, καὶ αὕτη κυρία. Nam Græcis κύριος non solum dominum significat, verum etiã eum, qui pręualet auctoritate. Et Suidas indicat concionem illis κυρίαν dici, in qua soliti sint creari magistratus. Aristophanes in Acharnensibus κυρίαν ἐκκλησίαν appellat, in qua ἐκύρουντα ψηφίσματα, id est, vincebant suffragia. Nonnunquam ad rem refertur, vt apud Euripidem in Iphigenia Aulidensi,

Οὑμὸς, οὐχ ὁ τοῦδε μῦθος κυριώτερος λέγειν. i.
Plus valere nostra debet, quàm huius hic oratio.

Significat enim seruus, quanquam esset cõditione inferior Menelao, tamen hoc se potiorem esse, quod iustiorẽ haberet causam. Non abhorret hinc, quod M. Tullius dixit in Pisonem: Sed omitto, vt sit factus vterq; nostrum. Sit san e sors domina campi.

Delius natator.

Δήλιος κολυμβητής, Delius natator. Olim vulgo dicebatur admodum natandi peritus, quique posset in summa natare aqua. Natum adagium aut certe factum illustrius ex Socratis apophthegmate. Cum enim huic Euripides librum obtulisset Heracliti, cui cognomen additum σκοτεινῷ propter affectatam scriptorum obscuritatem rogaretq; cuiusmodi videretur, respõdisse fertur hoc pacto, Ἃ μὲν συνῆκα γενναῖα, οἶμαι δὲ καὶ ἃ μὴ συνῆκα, πλὴν δηλίου δεῖται κολυμβητοῦ εἰς τὸ μὴ ἀποπνιγῆναι ἐν αὐτῷ. id est, Quæ quidem intellexi, præclara: arbitror autem & ab ea quę non intellexi, quanquam natatore Delio opus, vt ne quis in eo præfocetur. Hæc Socrates, adludens simul & ad prouerbium, & ad Heracliti sensus nimium abstrusos ac profundos: vt nisi natator insignite peritus contigisset, periculum esset, ne lector in eo libro suffocaretur mergereturque. Laertius in Heraclito refert hoc dictum ad Cratetẽ quendam, qui primus Heracliti librum de natura Græcis inuexerit, & hoc elogio commendarit,

Dicendo dicere discunt.

Ἐκ τοῦ λέγειν τὸ λέγειν πορίζεται, id est, Dicendo consequimur vt dicamus. Syrianus Hermogenis interpres, Euagoram sophistam taxat, qui dicendi facultatem non putarit ratione, sed vsu duntaxat constare, fieriq; vt dicendo consequeremur dicendo facultatem. Ἀξιοῦντος δὲ, inquit, κατὰ τὴν συρφετώδη παροιμίαν, τὸ λέγειν ἐκ τοῦ λέγειν πορίζεσθαι. id est, Existimãtis iuxta vulgare prouerbium, dicendi facultatẽ dicendo contingere. Vsurpauit & M. Tull. lib. 1. De oratore: in quo, inquit, fallit eos, quod audierunt, dicendo homines vt dicant efficere solere. Verũ etiã illud dicitur, peruerse dicere homines puer se dicendo facilime consequi. Plinius lib. Epist. 6. Video etiam multos paruo ingenio, literis nullis, vt bene agerent agendo consecutos. Latius autem patet adagium, nempe ad cuiusuis rei peritiam, quam potissi-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

potiſſimum vſus ſuppeditat, optimus rerũ omnium magiſter. Proinde prouerbiales erunt omnes id genus: fabricando fabricã diſces, canendo muſicam, militando militarem artem, ſcribendo diſces ſcribere.

Multi boniq́ue.

Πολλοὶ κἀγαθοὶ, Multi boniq́ue. Prouerbiali figura dicebatur olim. Tranſlatum à ritu ſacrorum, in quibus ſacrificus rem diuinam facturus dicebat, τὶς τῇδε; id eſt, Quis hic? Dein qui aderant, reſpondebant, πολλοὶ κἀγαθοὶ. id eſt, Multi & boni. Atq; hęc partim ominis cauſa dicebantur: oportebat enim in ſacris εὐφημεῖν, hoc eſt, bene ominata dicere: partim, vt ſi quis eſſet ſibi conſcius admiſſi piaculi, diſcederet à myſteriis. Plutarchus in Sympoſiacis, Ἐπεὶ μάρτυρές γε τῷ πλάτωνι πολλοί τ᾽ ἀγαθοί τε πάρεισιν, id eſt, Quandoquidem Platoni teſtes adſunt multiq; boniq;. Sed de hoc ante meminimus. Quo quidem adluſit & Ariſtides in Pericle, Ἀλλ᾽ ὥσγ᾽ ἂν εἷς τὸν καλῶν κἀγαθῶν ἀνεπίφθονον αὐτῷ καὶ καθαρὰν τὴν μαρτυρίαν ἀπέδωκε. id eſt, Verum velut vnus e numero honeſtorum ac bonorum, citra inuidiam, ac purũ illi reddidit teſtimonium. Quin etiam Homericum illud iam prouerbii vice receptũ eſt, Ἠΰς τε μέγας τε. Magnusq; bonusq;. Eſt ſubinde & apud Ariſtophanem. Prouerbiũ igitur locum habuerit, quotiens aut teſtes, aut iudices, aut conuictores ſignificamus idoneos, ac neutiquam reiiciendos.

Heroum filij noxæ.

Ἀνδρῶν ἡρώων τέκνα πήματα, id eſt, Virorum heroum filii noxæ. Veteribus illud obſeruatum fuit, præſtantium virorum filios multum à progenitorum moribus abfuiſſe. Vnde & Demoſthenes dixit, Τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν, ὥσπερ εἱμαρμένη εἴη, φαύλους ἀποβαίνειν τοὺς υἱούς. id eſt, A viris egregiis, perinde quaſi fato quodam id accidat, improbos proficiſci filios. Quæ quidem Demoſthenis ſententia refertur ab Ariſtide in Cimone. Interpres, quiſquis is fuit, homo nec indiligens, nec indoctus, hoc loco prouerbium citat, quod modo retulimus. Manet & hodie vulgatus iocus: ex ſapientiſſimis patribus ſtultiſſimos propagari liberos. Euripides in Heraclidis, generaliter hanc ſententiam ad omnes mortales retulit.

Ἕνα γὰρ ἐν πολλοῖς ἴσως
Εὕροις ἂν ὅς τις ἐστὶ μὴ χείρων πατρός. id eſt,
Vnum forſan inter plurimos
Inueneris, qui patre non ſit nequior.

Adſtipulatur huic ſententiæ locis aliquot Homerus, nominatim Odyſſeæ E.

Παῦροι γάρ τοι παῖδες ὁμοῖοι πατρὶ πέλονται,
Οἱ πλέονες κακίους, παῦροι δέ τε πατρὸς ἀρείους. id eſt,
Aequat rara patrem ſoboles, ſed plurimi ab illis
Degenerant, pauci ſuperant probitate parentem.

Declamat hoc argumentum Aelius Spartianus in Seuero Cæſare, multis exemplis declarans: ita fere vſuueniſſe, vt viri, ſeu virtute, ſeu litteris, ſeu fortunæ indulgentia inſignes, aut nullos omnino liberos habuerint, aut tales reliquerint, vt magis ex vſu rerum humanarum fuerit, illos abſq; liberis decedere.

Nunquam ex malo patre bonus filius.

EVRIPIDES hanc ſententiam prouerbio celebrem fuiſſe teſtatur, ex malo patre non progigni bonos liberos:

Φεῦ φεῦ, παλαιὸς αἶνος ὡς καλῶς ἔχει.
Οὐκ ἂν γένοιτο χρηστὸς ἐκ κακοῦ πατρός. id eſt,
Heus heus, vt illud dictant recte, probum
Patre ab improbo non poſſe naſci filium.

Adſtipulatur huic dicto prouerbium illud: κακοῦ κόρακος κακὸν ᾠόν, id eſt, Mali corui malum ouum. Item illud Theognidis:

Οὔτε γὰρ ἐκ σκύλλης ῥόδα φύεται. id eſt,
Non etenim ex ſquillis roſa naſcitur.

Atq; id genus alia, quę ſuis referentur locis.

Alio relinquente fluctu, alius excepit.

ARISTIDES in Themiſtocle: Θεμιστοκλέα δὲ τὰ δεύτερα ἀεὶ τῶν προτέρων μείζονα ἐξεδέχετο καὶ τὸ τῆς παροιμίας αὐτῷ περιειστήκει, τὸ μὲν γὰρ ἔλιπεν αὐτὸν κῦμα, τὸ δ᾽ ἐγκατελάμβανεν, ἕως διεξῆλθε διὰ τῶν τρικυμιῶν νικῶν. i. Themiſtoclem poſteriora ſemper maiora prioribus excipiebant, atque illud, quod prouerbio dicitur, illi accidit: Nam hæc illũ reliquit vnda, illa vero excepit, donec per tricymias victor euaſiſſet. Videtur autem verſus fuiſſe prouerbialis, quem Ariſtides ad vſum ſuæ ſententiæ nonnihil detorſit. Legitur integre ad hunc modum:

Τὸ μὲν μ᾽ ἔλιπε κῦμα, τὸ δ᾽ ἐγκατελάμβανεν. i.
Hæc me reliquit vnda, at illa corripit.

Sumpta metaphora à periculoſe nauigantibus

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

bus, qui semper post vnius impulsum fluctus, alium expectant, succedentibus inuicem procellis. Atq; etiam numerant vndarum insultus, periclitantes nautæ. Nã decimam quanq; maxime formidant, quã veteres decumanam appellabant. Græci granissimas illas procellas, τρικυμίας vocant. Nec inconcinnè deflectetur ad incursus malorum, cum, vt fere fit, calamitas calamitati succedit, iuxta prouerbialem illum versiculum:

Fortuna obesse nulli con tenta est semel.

Duobus pedibus fugere.

Ἐκ δυοῖν ποδοῖν καταφεύγειν, id est, Duobus pedibus confugere Aristides in oratione Panathenaica: καὶ μὴν αὐτὸ τοῦτο πρῶτον, τὸ πάντας τοὺς ἐνχρείᾳ βοηθείας καταφεύγειν ἐπὶ τὴν πόλιν ὥσπερ ἐκ δυοῖν ποδοῖν ὡς ἀληθῶς, καὶ μηδεμίαν τὸν ἄλλων πόλεων ὁρᾶν, μέγα καὶ φανερὸν σύμβολον ἐστὶ, καὶ στήλης ἄμεινον, τοῦ προέχειν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, id est, Atqui primum illud ipsum, quod quibuscunque opus esset auxilio, ad hanc confugerent ciuitatẽ, plane tanquam duobus pedibus, neque vllam aliam reliquarum ciuitatum respicerent, magnum & euidens argumẽtum est, ac monimentum columna prẹstantius, eam protinus ab initio præcelluisse. Is qui scholiis quibusdam haud quaquam cõtemnendis, hunc auctorẽ illustrauit, admonet prouerbium ductum ab iis, qui festinant cursu, vt non dissimile videatur illi, ἀμφοτέρες χερσὶν, id est, Ambabus manibus, quo prouerbio sedulitatem celeritatemq; peragendi negotii significamus. Vel à nauigantibus, perinde quasi dicas, duobus clauis. Nam gubernaculum nauis pedem appellant, quod eo nauis cum huc atque illuc vertitur, velut ingredi videatur. Itaque confine fuerit illi, quod alibi diximus, ἐπὶ δυοῖν ὁρμεῖν. Vt alterutrum sensum accipiam⁹, aut summo studio, summaq; celeritate illos ad vrbem confugere solitos, aut tutissimum illic omniũ receptaculum fuisse. Quanquã Aristophanes ἐνόρυισιν, ad celeritatis significationem retulit, cum ait:

Ἀνεπτομέσθαι ἐκ τῆς πατρίδος ἀμφοῖν ποδοῖν. id est,

E patria vtroq; deuolauimus pede.

Interpres admonet à nauibus sumptum, secundo vento currentibus: sensum autem esse hunc: Summa vi, summoq; conatu.

Quis aberret à ianua?

Τὶς ἂν θύρας ἁμάρτοι, id est, Quis aberret à ianua? Dici solitum, vbi quis penitus aberret à vero, totoque fallitur iudicio. Vsurpatur τὸ ἱ μετὰ τὰ φυσικὰ, lib. 2. ipsa statim in frõte: & in omnibus quidẽ exemplaribus, quẹ videre contigit, θύρας per υ scriptum reperitur. Præterea ianuam vertit Argyropylus, nec malus interpres, nec philosophus cuiquam aspernandus. Ad hæc Auerrhois, hunc enarrans locum, palam declarat sese de ianua sensisse. Deniq; in commentariis Alexandri Aphrodisei, consimili modo θύρας inuenitur. Quod si quo modo fas esset, à tot exemplaribus, à tantis auctoribus dissentire, nobis quidem magis probabilis lectio videatur, si θήρας legatur per η, non per υ. Quod autem θύρας irrepsit, mirandum non est. Primum, quod per facilis erat lapsus vnius litterulæ deprauatione. Deinde metaphoræ ratio magis obuia, magisq; ad manum sita, fieri potuit, vt doctis etiam philosophis imposuerit. Quippe quibus fabula non perinde nota fuerit, vt communis illa similitudo de domus ingressu deq; primis cognitionis principiis. Postremo de codicum inter se consensu nequaquam mirandum videbitur iis, qui sunt vel mediocriter in pensitandis conferendisq; codicibus exercitati. Fit enim sæpenumero, vt vnius archetypi mendum, modo veri fucũ aliquem præ se ferat, in vniuersam deinde veluti posteritatem librorum propagetur,

Καὶ παῖδας παίδων καὶ τοὶ μετόπισθαι γένωνται.

Neque vero hẹc dicuntur, quod hac de re, si quis forte diuersum sentiat, digladiari velimus, vel quod hoc sit ab nostro instituto alienum, vel quod non ignoremus, quam ludibrica, plenaq; discriminis res sit, in tantis auctoribus quidquam immutare. Tantũ coniecturas, quibus adducimur, in medium adferemus. Quæ si cui videbũtur idoneæ, nostrẹ subscribet opinioni: sin minus, veterem sententiam hoc iam obtinebit libentius, quod etiam in dubium vocata vicerit. Primum igitur omnium nobis scrupulum haud mediocrem iniecit vetustissimus simul & emendatissimus codex orationum Aristidis rhetoris, in quo non solum θήρας inuenitur scriptum, verum etiam indicatam fabulam, antiquissimam, pariter & auctorem, vnde prouerbium hoc Aristoteli-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

ſtotelicum, ni fallimur, demanarit. Igitur Ariſtidis in oratione, cui titulus, Pericles, verba ſunt hęc: Οὐκοῦν πρὶν τινα τὸν ἀντιπάλων ἑλεῖν ἕνα τὸν φίλων θηρεύσας ἄγεις, καὶ πέπονθας ταυτὸν τῷ πινδάρου πηλεῖ, ὃς τῆς θήρας διήμαρτε, καὶ τὸν εὐρυτίωνα φίλτατον ὄντα αὐτῷ πρὸς διέφθειρε. id eſt, Itaque prius quàm aduerſariorum quempiam ceperis, vnum ex amicis venatu nactus adducis. Atq; idẽ accidit tibi, quod apud Pindarum Peleo, qui aberrans à fera quam petebat, Eurytionem, quem ſibi chariſſimum habebat, interemit. Adſtipulantur hoc loco ſcholia, quæ extant in hunc auctorem: nullo quidem certo titulo, veruntamen, ſicuti res indicat hominis nec indiligẽtis, nec indocti. Proinde non grauabimur & huius adſcribere verba, ſi quis forte fortuna requiſiturus eſt, μέμνηται, inquit, ἐν ὕμνοις πίνδαρος, ὅτι τὸν εὐρυτίωνα τὸν τοῦ ἴρου τοῦ ἄκτορος παῖδα, ἕνα ὄντα τῶν ἀργοναυτῶν, συνθηρεύοντα ἄκων ἀπέκτεινε πηλεύς. φίλον δὲ λέγει, ἐπειδὴ συγγενὴς τούτου ἦν, πηλεὺς γὰρ πρὸ θετίδος, θυγατέρα ἄκτορος τὴν πολυμήλον εἶχε γυναῖκα, ὁ δὲ ἄκτωρ πατὴρ ἴρου, ὃς παῖδα ἔχε τὸν εὐρυτίωνα. id eſt, Meminit in hymnis Pindarus, quemadmodũ Eurytionem Iri, cui pater Actor, filium, ex argonautis vnum, ſecum venantem imprudens occiderit Peleus. Amicum autem vocat, quod huic eſſet affinis. Nam Peleus ante Thetidem, Polymelum habuerat vxorẽ Actoris filiam. Porro Actor Iri pater erat, cui filius Eurytion. Proinde non diſſimile veri videtur, ex Pindaro profectum adagium, quod tacito, ſicuti fere facit, auctoris nomine vſurpauit Ariſtoteles, vt intelligamus illum τῆς θήρας διαμαρτεῖν, qui non ſolum feram ea parte non ferit, quam deſtinarat, verum toto aberrat captu, ne attingens quidem quod appetebat. Iam vero neque poſtulamus, vt quiſquam hęc probet: niſi videbuntur cum Ariſtotelis ſententia vel ad amuſſim, vt aiunt, congruere. Differit enim eo loco philoſophus de rerum naturalium cognitione, quæ ſit eadem & facilis & difficilis. Facilitatis illud argumentum adducit, quod ea nemini nõ aliqua ex parte contigit: difficultatis, quod exacte nulli. Neminem autem fuiſſe, qui nihil omnino veritatis in rerum cognitione naturalium attigerit, id prouerbio veluti fulcit, τίς ἄν, inquiens, θύρας ἁμάρτοι, Tanquam ſingulorum exactam tenere ſcientiam, perinde ſit, quaſi ſi quamcunque partem deſtinaris, eam citra errorẽ ferias. Rurſum vbiq; labi, ſit velut à toto corpore aberrare, & in aliud longe diuerſum ceu telum deflecti coniecturam. Verum quo curioſo ẽt lectori, ac φιλοπείστῳ fiat ſatis, ipſius Ariſtotelis, ex eo quẽ diximus libro, verba ſubſcribẽtur, Ἡ περὶ τῆς ἀληθείας θεωρία, τῇ μὲν χαλεπή, τῇ δὲ ῥαδία: Σημεῖον δὲ, τὸ μήτε ἀξίως μηδένα δύνασθαι τυχεῖν αὐτῆς μήτε πάντως ἀποτυχάνειν: ἀλλ' ἕκαστον λέγειν τὶ περὶ τῆς φύσεως, καὶ καθ' ἕνα μηδὲν, ἢ μικρὸν ἐπιβάλλειν αὐτῇ, ἐκ πάντων δὲ συναθροιζομένων γίνεσθαι τι μέγεθος. ὥστ' εἴπερ ἔοικεν ἔχειν, καθάπερ τυγχάνομεν παροιμιαζόμενοι, τὶς ἂν θύρας ἁμάρτοι. ταύτῃ μὲν εἴη ῥαδία, τὸ δὲ ὅλον τ' ἔχειν καὶ μέρος μὴ δύνασθαι, δηλοῖ τὸ χαλεπὸν αὐτοῦ. id eſt, Veritatis conſideratio partim difficilis eſt, partim facilis. Huius rei illud argumẽtum eſt, quod neque quiſquam illam ſit aſſecutus pro rei dignitate, neq; rurſum omnino fruſtratus ſit aliquis: ſed cum vnuſquiſq; aliquid de natura diſſerat, fit vt vnuſquiſque per ſe nihil, aut paullum adferat ad illam momẽti: verum ex omnibus in vnũ collectis aliqua magnitudo conſletur. Itaq; ſi res ad eum videtur habere modum, quemadmodũ prouerbio dicimus, quis non attigerit oſtium? hoc quidem nomine facilis fuerit. Cæterũ habere totum, partem autem non poſſe, difficultatem illius declarat. In his philoſophi verbis non apparet quis locus ſit ianuæ. Verum illa ſimilitudo principiorum & oſtii, præbuit, ni fallimur, erroris anſam. Quin potius, ἁμαρτάνειν τῆς θήρας Ariſtoteles ſentit eum, qui nulla ex parte cõſequitur quod petit, id quod mox τὸ ὅλον ἔχειν, vocat, quaſi confuſim, ac generatim habere: cui contrarium τὸ μέρος ἔχειν, facit, velut exacte tenere, & non ſolum feram vtcunque, ſed hanc aut illam belluæ partem, quam maxime velis, attingere. Tametſi in hunc locum interpres tam multos adfert ſenſus, vt nullũ idoneum percepiſſe videatur. Idem admonet etiam lectionem aliam aliis placere. Quod quotiens fit, protinus ſuboritur ſuſpicio, mendum aliquod ſubeſſe. Alioqui ἁπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ, id eſt, Simplex veritatis oratio, quemadmodum vere dixit Euripides. Iam vero telũ illud reſtat potiſſimum, Alexander Aphrodiſeus, qui prætERquam, quod tota eius oratio noſtræ ſententię palam ſuffragatur, nominatim etiã

M 4 admonet,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

admonet, prouerbii metaphoram à ſagittariis eſſe ductam quorum nemo ſolet à lato aberrare ſcopo, nimirum cuiuſmodi eſt tota bellua, cũ ab exili ſcopo nõnunquã aberrẽt. Sed pſtiterit & huius verba eatenus ſuſcribere, quatenus ad pꝛuerbii pertinẽt explanationẽ: Δοκεῖ δέ μοι διὰ τοῦ μὲν τοὺς πολλοὺς τε ἐπιβάλλεσθαι λέγειν περὶ αὐτῆς, καὶ μηδένα αὐτῶν πάντη διαμαρτάνειν δείκνυσθαι τὸ κατὰ φύσιν ἡμῖν εἶναι, τήνδε τὴν πραγματείαν. διὰ δὲ τοῦ μηδένα κατ᾽ ἀξίαν εἰρηκέναι περὶ αὐτῆς, τὸ μέγεθος αὐτῆς ἐνδείκνυσθαι καὶ τὴν χαλεπότητα, καὶ ὅτι μὴ χρὴ πάρεργον ποιεῖσθαι τὴν ζήτησιν αὐτῆς. ἔχεσθαι μὲν γὰρ αὐτῆς χρὴ, ὅτι ἡμῖν ἐστὶ κατὰ φύσιν, μὴ παρέργως δὲ, ὅτι ἐστὶ χαλεπή. προτρέπει δ᾽ ἂν ἡμᾶς δι᾽ ὧν εἴρηκε, καὶ ἐπὶ τὸ μήτε καταφρονεῖν αὐτῆς ὡς ῥᾳδίας πάντη, μήτε ἀπογινώσκειν, ὡς πάντη χαλεπῆς. ὥστ᾽ εἴπερ ἔοικεν ἔχειν καθάπερ τυγχάνομεν παροιμιαζόμενοι τὶς ἂν θύρας ἁμάρτοι, ὅτι τὸ πάντας τι ὑγιὲς εἰρηκέναι τοὺς περὶ αὐτῆς λέγοντας σημεῖον ἂν εἴη, τοῦ ῥᾳδίαν αὐτὴν εἶναι, ἔδειξε τῇ παροιμίᾳ προσχρησάμενος τῇ, τὶς ἂν θύρας ἁμάρτοι. ἣ λέγεται μὲν ἐπὶ τῶν εὐκόλων καὶ μηδὲν χαλεπὸν καὶ δυσάρετον ἐχόντων. εἴρηται δὲ ἀπὸ τῶν τοξοτῶν, τῶν ἐπὶ σκοπὸν τοξευόντων. οὗτοι γὰρ ἂν μὲν στενὸς ὁ προκείμενος ᾖ σκοπὸς οὐ ῥᾳδίως αὐτοῦ τυγχάνουσιν. ἂν δὲ ᾖ πλατὺς: οὐ χαλεπὸν τὸ τούτου τυγχάνειν, διὸ καὶ πάντες τυγχάνουσιν ῥᾷδιον τοῦτο. id eſt, Videtur autem mihi quod permulti tentant de ea diſſerere, neque quiſquam illorum omni ex parte fallitur, hoc argumento demonſtrare, tractationẽ hanc nobis naturalem eſſe. At rurſum quod nemo pro dignitate, plenecq́ue de illa ſit locutus, ex hoc & amplitudinem illius & difficultatem argui poſſe. Simulq́ue illud admonere, non oportere obiter, aut indiligenter veſtigationem illius peragere: immo ſectãdam quidem eſſe, propterea quod ad eam natura propenſi videamur: at rurſum non oſcitanter, eo quod ſit difficilis. Atque his verbis adhortatur nos, vt eam neque contemnamus, tanquam omnino facilem, neque rurſum per deſperationem ab ea deterreamur, tanquam admodum difficili. Itaque ſi perinde videtur habere, quẽadmodum prouerbio dicimus, quis non tigerit ianuam? Quod omnes aliquid recte dixerint, quicunque de ea ſunt locuti, id facilitatem illius arguere, adhibito prouerbio demonſtrat. Nempe illo, quis non attingat oſtium? Quod quidem vſurpari conſueuit, de rebus factu procliuibus, in quibus omnino nihil inſit vel difficile vel arduum. Sumptum eſt autem à ſagittariis, ad ſcopum propoſitum iaculantibus. Siquidem ii, ſi ſcopus fuerit minutus, facile fit vt fallant, neque feriant: ſin autem amplus, haud difficile feriunt. Hactenus Alexandri verba retulimus, e quibus ſatis abunde liquet, θύρας legendum, non θύρας. Quanquam totum hoc quidquid eſt, eruditorum iudicio relinquimus. Etenim ſi quis erit, cui ianua illa impendio placebit, habiturus eſt, quo ſuffragium ſuum non omnino abſurde tueri poſſit. Haud enim ſcimus an & antiquitus fieri ſoleat, quod hodie nonnullis in locis videmus, vt aggeres, qui ſcopum ſuſtinent, à lateribus atque item à tergo muris defendantur, ſuperne imminente tecto, vt ingreſſus ille, qui patet, ianuæ ſpeciem habere videatur. Porro vehementer imperitus ſit oportet, qui non ſolum non attingat ſcopum aut aggerem, verum etiam ab ipſo aberret ingreſſu, quem difficile non ſit vel cuiuis attingere. Nobis tamen vero propius videtur, vt ad Pindaricam fabulam referatur adagiũ. Sed ſuper hoc, quẽadmodum diximus docti pronunciabunt. Nos commentatoris officio functi, ſat habuimus, quod apud auctores inuenerimus, quodq́ue nobis videatur, id expendendum in medium proponere. Affine videtur huic prouerbio, quod apud Platonem legitur in Phędro: Λυσίας τοῦ παντὸς ἡμάρτηκε. i. Lyſias aberrauit. Adluſit huc leuiter Lucianus in Timone, cũ ait: Iouis fulmẽ, quod in Anaxagoram philoſophum torſerat, fallente manu, ab ipſo quidem aberraſſe, ceterum in Caſtoris ac Pollucis templum fuiſſe detortum. Nec abhorrent ab hac forma: Toto aberrare cælo, & Tota aberrare via, quæ retulimus alias.

Salſuginoſa vicinia.

Ἁλμυρὸν γειτόνημα, id eſt, Salſuginoſa vicinia. De ſterili, agreſti, atque inhumana vicinia dicebatur. Ariſtides in Themiſtocle: ἔστω τὸ γειτόνημα ἁλμυρὸν ὥς φασιν, id eſt, Sit ſalſa, vt aiunt, vicinia. Interpres adſcripſit adagiũ ex Alcmane Lyrico poeta ſumptũ. Plato libro De legibus 4. μάλα γε μὴ ὄντως, ἁλμυρὸν καὶ πονηρὸν γειτόνημα. id eſt, Haud ſa-

ne

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

ne vere ; ſalſuginoſa, malaq; vicinia. Transferri poteſt vel ad negotium multi quidem laboris, at parum frugiferum, vel ad vicinos moleſtos. Traductum ab agris mari finitimis, qui plerunq; ſolent ad culturam inhabiles eſſe. Proinde Vergilius etiam terram ſalſam, vt minime feracem damnat. Ad hæc videmus homines & ipſos littorales fere ceteris inhumaniores, tanquam immanitatis nonnihil ex immaniſſimo contrahant elemento.

Ad fractam canis.

Πρὸς ἐξεῤῥωγυῖαν ᾄδεις, id eſt, Ad fractam canis, ſubaudi, vel chordam, vel citharam. Suidas oſtendit dici ſolitum de iis, qui fruſtra laborant. Antiquis mos erat ad citharam canere, in qua ſi qua chorda rupta ſit, ad eam fruſtra vocem accomodes, cum illa non reſpondeat. Fabulam de cicada, fractæ fidis vicem ſupplente, diximus alibi. Quanquam non inſcite accommodabitur, vbi non reſpondetur officiis alicuius, aut vbi quis ſuadet obſtinato, aut orat inexorabilem.

Vtre territas.

Ἀσκῷ ἢ ἀσκίῳ μορμολύττεσθαι, id eſt, Vtre terrere, ſiue terrreri. Dici ſolitum, quotiens inanem formidinem, aut concipit aliquis, aut incutit. Sumptum ab iis, qui vaſorum inanium ſtrepitu pauefaciunt pueros, aut alioqui formidoloſos, vel potius qui vaſorum huiuſmodi ſonitu propellunt aues, vt indicat in Auibus Ariſtophanes. Extat apud Diogenianum, atque huic finitimum putat, ἀσκῷ φαυλίζειν. Heſychius vnica dictione pronunciat, ἀσκωφλαυρίζειν pro inani metu. Putat idem valere, τῇ σκιᾷ μορμύσσῃ, id eſt, vmbra territas.

Leonem larua terres.

Μορμολυκίοις ἐκφοβεῖς τὸν λέοντα, id eſt, Laruis terres Leonem. Apud eundem refertur. Conueniet de minis inanibus, ac terriculis deridendis, Quanquam, vt inquit Plinius, hoc tale tamque ſæuum animal rotarum orbes circũacti, curruſq; inanes & gallinaceorum criſtæ cãtuſq; etiã magis terrent, ſed maxime ignes. Adagium vſurpat Seneca lib. 2.

Principatus Scyrius.

Ἀρχὴ σκυρία, id eſt, Imperiũ Scyrium. De frigido tenuiq; regno. Scyrius inſula, quam olim incoluere Pelaſgi & Cares, petricoſa & infrugifera, nec vllius bonæ rei ferax. Suidas addit, quoſdam referre prouerbium ad Theſeum, qui cum inuaſiſſet ditionem Lycomedis, atq; huius vxorem ſollicitaſſet ad ſtuprũ, præcipitatus ſit: vnde videtur ſæuũ imperium dictum principatus Scyrius. Legimus & de ſaxis Scyroniis, quod an ad hoc prouerbium pertineat neſcimus. Iuxta priorem interpretationem adagium elegãter accommodabitur ad munus aliquod, vnde præter inanem titulum, & moleſtam adminiſtrandi curam nihil emolumenti capitur: auctor Zenodotus.

Poſt Lesbium cantorem.

Μετὰ λέσβιον ᾠδόν, id eſt, Poſt Lesbium cantorem. Hoc adagio ſignificabant aliquem non primas, ſed ſecundas tenere partes. Finitimum illi, Οὐδὲν πρὸς τὴν παρμένοντος ὗν. id eſt, Nihil ad Parmenonis ſuem. Lacedæmonicum prouerbium, hac natum occaſione, quemadmodũ narrat Suidas: Cum Lacedæmoniorum res ſeditionibus tumultuarentur, conſultum oraculum iuſſit, vti Leſbium cantorem accerſeret. Accerſitus itaq; Terpander Lesbius, nimirum Antiſſeus, & ad Lacedæmonios miſſus. Is canendo ſic illorum animos deliniuit, vt ſeditionem omnem ſedaret, redactis in concordiam ciuibus. Qua ex re factum eſt, vt Lacedæmonii Lesbiis cantoribus primas in arte muſica partes tribuerent, & ſi quem alium canentem audiſſent, protinus dicerent, μετὰ λέσβιον ᾠδόν, id eſt, Poſt Lesbium muſicum. Zenodotus prouerbium hoc citat ex Cratini fabula, cui titulus Chiron. Meminit huius adagii Plutarchus in commẽtario, quẽ inſcripſit περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ θείου βραδέως τιμωρουμένων. Nihil autẽ vetuerit, quo minus prouerbium etiam ad rem deflectatur, veluti ſi quis affirmans quærendam eruditionem, ſed poſt paratam pecuniam, dicat, μετὰ λέσβιον ᾠδόν.

Callippides.

Καλλιππίδης olim prouerbio dicebatur, qui in molendis negotiis, cum multa ſe facturum minaretur, nihil tamen conficeret: aut quemadmodum ait Terẽtius, qui ſedulo mouens ſeſe, nihil ꝓmoueret. M. Tul. ad Atticum, lib. 13. Quod ad me de Varrone ſcribis,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

ſcribis, ſcis me antea orationes, aut aliquid id genus ſolitum ſcribere, vt Varronē nuſquam poſſem intexere. Poſtea autem quam hæc cœpi φιλολογώτερα, Varro mihi denunciauerat magnam ſano & grauem προσφώνησιν. Biennium præteriit, cum ille καλλιππίδης aſſiduo curſu nullum cubitum proceſſerit. Quibus verbis Cicero notat M Varronis tarditatē, qui cū magnas quaſdā ſpes oſtēderet, re nihil vnquā abſolueret. Suetonius Trāquillus in Tiberio: Ad extremum vota pro itu ac reditu ſuo ſuſcipi paſſus eſt, vt vulgo iā per iocū Callipides vocaretur, quē curſitare, ac ne cubiti quidem menſurā progredi, prouerbio Græco notatum eſt. Hactenus Tranquillus. Parum autem liquet, vtrū omnis prouerbii ratio ſita ſit in Callipidis cognomine, quod à pulchritudine equorum eſt dictum: an aliud quoddā fuerit prouerbium, quod in Callipidem ſit dictum: quemadmodum ex Suetonii verbis coniectura ſumi poſſe videtur. Deinde quis hic fuerit Callipides, cuius tardā celeritatē notarit adagiū, non ſatis perſpicuū eſt, niſi quod haud diſſimile veri videtur accipiendū eſſe, de Callipide tragędiarū hiſtrione: cuius meminit Plutarchus in Apophthegmatis Laconicis, his quidem verbis: Α δὲ τοὺς ἄλλους ἑώρα θαυμάζοντας, ἐδόκει μηδὲ γινώσκειν. καί ποτε καλλιππίδης, ὁ τῶν τραγῳδοποιῶν ὑποκριτὴς ὄνομα καὶ δόξαν ἔχων ἐν τοῖς ἕλλησι, καὶ σπουδαζόμενος ὑπὸ πάντον, πρῶτον μὲν ἀπήντησεν αὐτῷ, καὶ προσεῖπεν, ἔπειτα σοβαρῶς εἰς τοὺς συμπαρόντας ἐμβαλὼν ἑαυτὸν ἐπεδείκνυτο, νομίζων ἐκεῖνον ἄρξεσθαί τινος φιλοφρονήσεως. τέλος δὲ εἶπεν, οὐκ ἐπιγινώσκεις με, ὦ βασιλεῦ, οὐκ ἤκουσας ὅστις εἰμί; ὁ ἀγησίλαος ἀποβλέψας εἰς αὐτὸν, ἀλλ᾽ οὐ τύ ἐσσι καλλιππίδας, ὁ δεικηλίκτας; οὕτω δὲ λακεδαιμόνιοι τοὺς μίμους καλοῦσι. Quorum verborum hæc ferme ſententia eſt: Quarum rerum admiratione reliquos teneri videbat, eas ipſe ne cognoſcere quidem videbatur. Euenit aliquādo, vt Callipides tragœdiarum hiſtrio, multi nominis, atque opinionis inter Græcos, & ab omnibus in precio habitus, primum illi fieret obuius, ac ſalutaret: deinde arrogātius inter reliquos regis aſſectatores admiſceret ſeſe oſtentaretque, ratus futurum vt ille prior aliquid comitatis inciperet exhibere. Tandem cum diceret etiam, Nō agnoſcis me rex, nec qui ſim audiſti? Ageſilaus contemplatus hominem: An non tu es, inquit, Callipides ille dicelicta? Nam ſic appellant Lacedæmonii mimos. Hæc Plutarchus. Δείκηλον autem apud Græcos ſimulacrum, ac repræſentationem, imitamenque ſignificat, vt auctor eſt Eudemus. Vnde Lacedæmonii mimi vocabulum duxiſſe videntur, quod ipſum etiā ἀπὸ τῆς μιμήσεως, hoc eſt, ab imitatione dictū eſt nobis. Licet igitur coniicere, Callipidem hunc, aut quiſquis is fuit, ita geſticulationibus vti ſolere, vt cum mira agilitate moueri videretur, à loco tamen non diſcederet. Meminit huius nominis etiam in Nebulis Ariſtophanes, indicans eam vocem, ἀπὸ τῶν ἵππων eſſe deductam.

Balneator.

Βαλανεύς, ideſt, Balneator, ſiue balnei caupo. Id nominis vulgato conuicio dicebatur in hominem alienarum rerum plus ſatis curioſum. Propterea quod huiuſmodi genus hominum, quoniam in otio viuit, neque ſuis negotiis diſtinetur, aliena curare conſueuit. Quemadmodum ille Damaſippus Horatianus:

- Aliena negotia curans,
Excuſſus propriis.

Cuiuſmodi ſunt & tonſores. Vnde idem Horatius:

- Opinor,
Omnibus & lippis notum & tonſoribus
eſſe.

Plato libro De Republica 1. videtur vſurpare in verboſos. Quanquam germana inter ſe vitia ſunt, curioſitas & garrulitas, teſte vel Horatio:

Percunctatorem fugito, quia garrulus
idem eſt.

Meminit adagii Diogenianus.

Bacchæ more.

Βάκχης τρόπον, id eſt, Bacchæ more. De tetricis ac taciturnis dictitari ſolitum, quod eſſent huiuſmodi Mænades illæ, Bacchico affiatæ furore. Auctor idem Diogenianus. At Iuuenalis retulit ad vitam intemperātem.

Qui Curios ſimulāt & Bacchanalia viuūt.

A laſſo rixa quæritur.

SENECA de ira libro tertio, prouerbiū huiuſmodi refert, A laſſo rixa quæritur: Aut, laſſus rixam quęrit. Quod in quem ſenſum antiquitus fuerit vſurpatum, non ſatis liquet.

quet. Quod si coniecturas sequi licet, apparet dictum in quosdam morosiores, & ad rixandum procliuiores: non quod offendantur, sed quod alioqui animo male affecti sunt, vt sunt difficiles ac submorosi, quibus fortuna aduersa est. Sed ipsius Senecæ verba subscribentur, ex quibus prouerbii sensus hic colligi poterit. Ideo quibus stomachus suspectus est, processuri ad res agendas maioris negotii, bilem cibo temperent, quam maxime mouet fatigatio: siue quia calorē inedia cōpellit & nocet sanguini, cursumq; eius venis laborantibus sistit: siue quia corpus attenuatum & infirmum, incumbit animo. Certo ob eandem causam iracundiores sunt, valitudine aut ætate fessi. Fames quoque & sitis, ex eisdem causis vitāda est. Exasperat enim & incendit animos. Vetus dictum est, A lasso rixam quæri. Aeque autē & ab esuriente, & ab omni homine, quem aliqua res vrit. Nam vt hulcera ad leuem tactum, deinde etiam ad suspitionem tactus condolescunt: ita animus affectus, minimis offenditur: adeo vt quosdam salutatio epistola, oratio, & interrogatio ad litē euocent. Nusquam sine quærela ęgra tanguntur. Hactenus Seneca, Huc pertinet quod scribit Plin. lib. 22. cap. 24. Sic & in lassitudine proniores esse ad iracūdiam & in siti.

Gladiator in arena consilium capit.

GLADIATOR in arena consilium capit. Admonet ere nata mutandum aliquando consilium, & tempori, quod aiunt, seruiendum. Refertur & hoc ab Anneo Seneca lib. epistolarum ad Lucillium 3. Iam intelligis, inquit, educēdum esse te ex istis occupationibus speciosis & malis. Sed quomodo consequi possis, quæris. Quędam non nisi à pręsente monstrantur. Nō potest medicus per epistolas, cibi aut balnei tempus eligere. Vena tangenda est. Vetus prouerbium est, Gladiatorem in arena capere consiliū. Aliquid aduersarii vultus, aliquid manus mota, aliquid ipsa inclinatio corporis, intuentē monet. Quid fieri soleat, quid oporteat, in vniuersum & mandari potest & scribi. Tale cōsilium, non tantum absentibus, sed etiā posteris datur. Illud autem quādo fieri debeat, aut quemadmodum, ex longinquo nemo suadebit. Cum rebus ipsis deliberādum est. Hactenus ille. Cæsar Commentario belli Gallici 5. Quod plerunque his accidere consueuit, qui in ipso negotio consilium capere coguntur. Dicimus & e re nata consilium capere.

Inelegantior Libethriis.

Αμουσότερος λειβηθρίων, id est, Indoctior Libethriis. Prouerbialis hyperbole, quadrans in hominem admodum idiotam, & ab omni Musarum commercio prorsus alienum. A gentis huius agresti imperitia sumptum est prouerbium. Tradunt enim Libethrios, musices ac poetices, breuiter omnium elegantiorum disciplinarum stolidissimos cōtemptores fuisse, adeo, vt apud hos quidam occisum Orpheum existiment, quorum de numero Zenodotus est, qui Libethrios gentem Persicæ scribit fuisse. Seruius Libethrū fontem quempiam esse credidit, vnde Vergil. in Melibæo Musas Libethridas cognominarit. Plin. lib. 4. mentionem facit Libethræ fontis: quem constituit in Magnesia, quæ Thessaliæ regioni adiūgitur. Solinus Libethrum vocat genere masculino. Strabo item libro Geographię 9. Libethri meminit: Hoc in loco, inquit, consecrata est Musis ædes, fonsque Caballinus, & Libethridū spelunca nympharum. Qua ex re suspicari licet, eos qui & Helicona & Pieriam & Libethrum & Pimpliam eisdem Musis consecrarunt, Thraces extitisse. Pieres autem vocabantur, quibus extinctis loca hæc Macedones nunc possident.

Domesticum thesaurum calumniari.

Τὸν οἴκοι θησαυρὸν διαβάλλεις, id est, Domesticum thesaurum calumniaris, siue traducis, hoc est, tua ipsius carpis lacerasque. Similimū illi, quod alibi retulimus, Horatiano: Vineta propria cędere. Aristides rhetor in Pericle: Τὸν οἴκοι θησαυρὸν διαβάλλοιμεν, ἄν ἐπ' ταῦτα διασύροιμεν. id est, Domesticum thesaurum insimulabimus, siquidem istis obtrectabimus. Nullus autem sanę mēcis, quę domi recondita habet, traducit ac reprehendit: sed suis quisque fauet, alienis inuidet. Conueniet & in illos, qui sua ipsorum arcana non celant.

Qualis vir, talis oratio.

ANNEVS Seneca in epistolis, quas scripsit ad Lucilium lib. 2. Apud Gręcos, inquit, in prouerbium cessit, Talis hominibus fuit oratio, qualis vita. Gręcum id prouerbium

bium extat apud Aristidē, in secunda Rhetorices aduersus Platonem defensione: Οὐκ ἀπο στατεῖ δὲ ἡ παροιμία τούτων ἡ λέγουσα, οἷος ὁ τρόπος, τοιοῦτον εἶναι καὶ τὸν λόγον, καὶ πάλιν τὸ ἕτερον ὡσαύτως. id est, Non dissonat autem ab iis adagium, quo dicūt, cuiusmodi sunt mores, eiusmodi & orationem esse. Ac rursum: Qualis sit oratio, tales item esse mores. Ad eandem facit sententiā, quod inter Solonis apophthegmata cōmemorat Diogenes Laertius: τὸν λόγον εἴδωλον εἶναι τῶν ἔργων. id est, Orationem factorum esse simulacrum. Persius 5. Satyra, sententiam hanc allegoria texit: cum ait:

- Pulsu dignoscere cautus,
Quid solidum crepet, & pictæ tectoria linguæ.

Nimirum innuens, haud aliter animū hominis ex oratione spectari, quam vasa dignoscuntur crepitu, quem reddunt digito pulsata. Idem in Satyra 3.

- Sonat vitium percussa, maligne
Respondet, viridi non cocta fidelia limo.

Idque prouerbii non solum locum habet, cum improbum, aut probum virum arguit oratio, verumetiam cum ex stylo perpendimus ingenium cuiusq;, omnemq; mentis habitum ex ipsa dictionis ratione coniectamus. Etenim tumidi, stylus turgidus: abiecti, humilis: exanguis, asperi, scaber: amarulenti, tristis ac maledicus; deliciis affluentis, picturatus ac dissolutus. Breuiter omne vitæ simulacrum, omnis animi vis, in oratione perinde vt in speculo repræsentatur, ac vel intima pectoris, arcanis quibusdam vestigiis deprehenduntur. Itaque Seneca Mœcenatis delicias ac mollitiem ex ipsa hominis dictione colligi scribit. Huc pertinet, quod Socrates apud Platonem iubet loqui Charmidem vt eum videat, nimirum hominem ex oratione æstimaturus. Idem in Gorgia negat se nosse Archileum Perdicæ filium, quod nunquam cum eo venerit in colloquium. At vulgo prædicant se nosse hominem, quem viderint tantum, cum animus hominis non perspiciatur, nisi ex oratione.

Η ψελλὴ οὐ πιστεύει.

Η ψελλὴ οὐ πιστεύει, id est, Balba non credit. Iocus prouerbialis, vbi quis sua mala conatur dissimulare, quæ præ se fert, etiam cum dissimulat. Veluti si quis neget se blæsum esse, idque ipsum non possit, nisi blæse dicere. Dictum est enim πιστεύει pro πιστεύει. Propterea, quod qui linguæ vitio laborant, in literis duabus, sigma, & rho, potissimum laborant. Refertur à Suida. Notatus est & Alcibiadis labdacismus, qui pro ρ littera, λ solitus sit pronunciare, nō linguæ vitio, sicut arbitramur, sed magis ob delicias. Apud Aristophanem in Vespis, vbi quispiam pro θέωρος θέωλος, proque κόρακος κόλακος, dixisset, ὁλᾷς θέολον: τὴν κεφαλὴν κόλακος ἔχει, aliter subiicit.

Ορθῶς γε τοῦτ' ἀλκιβιάδης ἐτραύλισεν. id est,
Recte Alcibiades hæc quidem ebalbutiit.

Nostris ipsorum alis capimur.

Τοῖς αὐτῶν πτεροῖς ἁλισκόμεθα, id est, Nostris ipsorū pennis capimur. Aristoph. in Auib.

Ταντὶ μὲν ἠκάσμεσθα τὸ αἰσχύλον,
Τάδ' οὐχ ὑπ' ἄλλων, ἀλλὰ τοῖς αὐτῶν πτεροῖς. id est.
Atque hic quidem coniecimus iuxta Aeschylum,
Hęc non ab aliis, imò pennis propriis.

Aeschylus autem, vt admonet interpres, in fabula, cui titulus Myrmidones, hoc prouerbium appellat, λιβυστικὸν quod ex apologo Libyco dictum sit. Fertur autem apologus huiusmodi, aquilam ictam sagitta, cū inspexisset iaculum ad imaginem pennarum effictum, imitatumq; dixisse.

Τάδ' οὐχ ὑπ' ἄλλων, ἀλλὰ τοῖς αὐτῶν πτεροῖς.
Αλισκόμεθα. id est,
Hæc non ab aliis, imo pennis propriis
Capimur.

Vsus est hoc Athenæus libro 11. Καὶ ταῦτα οὐχ ὑπ' ἄλλων, ἀλλὰ τοῖς σαυτοῦ πτεροῖς κατὰ τὸν θαυμάσιον αἰσχύλον ἁλίσκῃ, id est, idq; non ab aliis, sed tuis ipsius alis caperis, vt egregius ille dixit. Aeschylus. Conuenit in eos, qui ipsi præbent occasionem sui mali, vt Chremes Terentianus ἐν ἑαυτὸν τιμωρουμένῳ, cum seruum hortatur, vt technam aliquam in Menedemum intendat, à quo mox ipse deluditur dolis.

Bonæ fortunæ: siue, Boni genij.

Αγαθοῦ δαίμονος, id est, Boni genii, vel bonæ fortunæ, subaudi, nomine, sermo est bene ominantis in re quapiā aggrediūda, quēadmodum & illud Persianum: Hoc bene sit. Itaque festiuius erit cum ad iocum trahetur de eo, qui rem incœptat, leuem quidem illam, sed perinde laborās quasi esset maxima. Ve-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

ma. Velut si sordidus quispiam tandem vini cadum relineret, aut caseum diu seruatũ aliquando proponeret ἀγαθοῦ δαίμονος Zenodotus & itẽ Aristophanis interpres osten dit, prouerbium hinc esse natũ, quod olim peracto conuiuio sublataque mensa meracum inferri consueuit. Isque calix ἀγαθοῦ δαίμονος, id est, boni genii appellatur. Huius commẽti auctorẽ citat Theopompum interpres Aristophanis in Vespis. Nec diuersum est quod adfert ex Apollodoro, cui sententiæ suffragari videtur Aristophanes in Equitibus.

Μὰ δί' ἀλλ' ἄκρατον οἶνον ἀγαθοῦ δαίμονος. i.
Non per Iouem, verum boni genii merũ.

Item in Vespis:

Μηδέποτε πίοιμ' ἀκράτου μισθὸν ἀγαθοῦ δαίμονος. id est,
Ne merum vnquam bibere detur præmiũ genii boni.

Idem in eodem:

Καὶ σπεῖσον ἀγαθοῦ δαίμονος. id est,
Ac boni libato genii nomine.

Paullo diuersius in Pace:

Νῦν γὰρ ἡμῖν ἁρπάσαι πάρεστιν ἀγαθοῦ δαίμονος. id est,
Nam boni genii licet nunc rapere nobis nomine.

Quanquam Athenæus lib. Dipnosophist. II. palam demonstrat, à lotione qua cœnati vtebantur, calicem inferri solere, qui dicebatur ἀγαθοῦ δαίμονος. Qui sane mos hodieq; durat Germanis. Id poculum ostendit dictũ μετανιπτρον, quod à lotis manibus adferretur, qui mos & hodie diligenter seruatur apud Britannos. Antiphanes in Lampade.

Δαίμονος ἀγαθοῦ μετάνιπτρον ἐντραγεῖν.
Boni de metaniptron deuorare.

Rursus idem:

Ἀλλὰ μὴν δαίμονος ἀγαθοῦ μετάνιπτρον.

Hunc calicem quisquis accepisset, præbibebat alteri cuipiam, vt idem auctor indicat. Erat autem mos apud veteres, vt propinantes, aut bibituri, deum quempiam, aut hominem ominis causa præferentur, eumque gignendi causa proferebant. Quemadmodum apud Lucianum in Lapithis Alcidamus Cynicus, sponsæ Herculis nomine ꝓpinat. Item Horatius.

Da lunæ propere nouæ,
Da noctis mediæ, da puer auguris.

Aliis magis placet hinc ductum adagium, quod antiquitus primus calix ἀγαθοῦ δαίμονος sit appellatus, eaq; voce ominari soleant, ob Bacchum, ceu vernaculum ac domesticũ deum. Quinetiam mensis cuiusq; diem à primo proximum, ἀγαθοῦ δαίμονος appellitabant antiquitus. Fertur & apud Thebanos sacellum fuisse ἀγαθοῦ δαίμονος. Denique est & insula quædam huius nominis in mari Indico, quemadmodum ostendit Stephanus. Plutarchus conuiualium quæstiuncularum decade tertia, demonstrat antiquitus fuisse morem vt non gustarent vinum, nisi prius libassent alicui deo, quo potus illius ceu pharmachi, sibi innoxius esset & salutaris. Atque Athenis quidem vndecimo mensis die immolabant vini primitias, eũq; diem pithœniam appellabãt. Ast apud Bœotos septimo mensis ineuntis die, sacris peractis bono dæmoni, gustabant ab exorto Zephyro, quod is ventus præcipue suscitet moueatque vinum, adeo, vt quod illum effugerit, videatur iam duraturum. Mensis autem is vocabatur προστατήριος. Aristides in Themistocle videtur ad hoc adlusisse prouerbiũ, cum ait: Ἀλλὰ καθέστη τοῖς Ἕλλησιν ἀντ' ἀγαθοῦ δαίμονος. id est, Verum constitit, Græcis boni genii vice. Quanquam hoc magis referendum ad id, quod alibi diximus, Bonus genius & malus genius.

Ad aquam malus.

Ἐφ' ὕδωρ κακός, id est, Ad aquã malus. Infimę sortis homines olim dicebatur, ac sordidissimis quæstibus addictos, ꝑpterea quod antiquitus infames habebantur: multoque omnium contemptissimi, qui litigantibus aquam subministrare consueuerunt. Nam alias admonuimus, veteres ad clepsydrarum mensuram in iudiciis dicere solitos. Infundebatur & certantibus per clepsydras aqua. Eam aquam tenues quidã, ac nullius frugis homines infundebant, dispensabantque. Porro qui hoc ministerio fungebantur, Athenis habebantur reiecti, rei pariter ac bonæ famæ indigi, non aliter quam Romanis legibus notantur scenici, & aliorum publicorum certaminum ministeria quædam. Est aliud huic confine, βάλλ' ἐς ὕδωρ, id est, aufer in aquam, id est, in malam rem.

Phocensium execratio.

Φωκέων ἀρά, id est, Phocensium execratio. De iureiurando multis vinculis astricto. Nã olim in fœderibus quo minus violarentur, adhibeant

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

adhibebant, non solum promissa, dextras, & sacrificium, verum execrationes in caput eius, quicunque non staret pactis, id quod ex Euripide licuit colligere, cuius hi versus in Iphigenia Aulidensi:

Ὅρκους συνάψαι, δεξίας τε συμβαλεῖν
Μνηστῆρας ἀλλήλοισι, καὶ δι' ἐμπύρων
Σπονδὰς καθεῖναι, κἀπαράσασθαι τάδε.

Eorum versuum sententiam nos olim sic vertimus:

Vt coirent iureiurando proci,
Atq; inter ipsos iungerent dextras, ad hæc
Adolenda diuum ponerent aris sacra:
Ac semetipsi astringerent, diris ad id
Caput obligantes execrationibus.

Prouerbium autem, vt ad id redeamus, ab huiusmodi profectum est casu. Phocenses Ioniæ populus, olim communi populi consilio patrium solum reliquerunt, adacti deuotionibus, atq; execrationibus quibusdã, ne quisquã vsquã de repetẽda patria cogitaret. Itaq; iuxta Dianę oraculũ Aristarcha duce, Galliã Narbonensem adierunt, ibiq; ciuitatem florentissimam Massiliam condiderunt. Cuius historiæ mentionem faciunt, Herodotus lib. primo, Strabo quarto. Meminit & Horatius libro Epodon.

Forte quid expediat communiter, aut melior pars
Malis carere quæritis laboribus.
Nulla sit hac potior sententia, Phocęorũ
Velut profugit execrata ciuitas,
Agros, atque lares patrios, habitandaque phana,
Apris reliquit & rapacibus lupis.

Deinde qui fuerit eiusmodi ritus execrationis aperit.

Sed iuremus in hæc, simul imis saxa renarint
Vadis leuata, ne redire sit nephas.
Neu conuersa domum pigeat dare lintea, quando
Padus Matina lauerit cacumina,
In mare seu celsus procurrerit Apẽninus,
Nouaq; monstra iunxerit libidine (uis,
Mirus amor, iuuet vt tigres subsidere cer-
Adulteretur & columba miluio,
Credula nec flauos timeãt armẽta leones,
Ametq; salsa leuis hircus æquora.
Hæc & quæ poterunt reditus abscindere dulces,
Eamus omnis execrata ciuitas.

Stephanus φωκαίαν vrbem Ioniæ facit, cuius denominatiuum φωκαιεὺς, iuxta Herodotum, καὶ φωκαεὺς, & alteram eiusdem nominis in Mycala Cariæ. Est autem & φωκὶς Bœotiæ regio, iuxta Parnassum, à quo denominatiuum φωκεὺς καὶ φωκικοί. Hoc idcirco visum est admonere, quod quidam affinitate nominum labi videtur. Siquidem à Phocæis siue Phocensibus Ionię ductum est hoc prouerbium, à Phocicis Bœotiæ natum est, quod alibi referemus Phocensium, seu Phocidentium desperatio. Prouerbium refertur à Zenodoto.

Sybaritica oratio.

Συβαριτικοὶ λόγοι, id est, Sybaritici sermones. Hesychius narrat Ἀκωπὸν quempiam, Sybaritã opinamur, summo studio incubuisse, vt orationis quoq; genus haberet lautũ & opiparum, hinc iocum prouerbialem ortum, vt oratio nitidior & accuratior, Sybaritica diceretur. De luxu Sybaritarum in apparandis conuiuiis, dictum est in prouerbio, Sybaritica mensa. Sic & Asiaticum dicendi genus venit in prouerbium. Fit enim fere, vt qualis vita, talis sit oratio. Congruet & in orationem arrogantem atque ampullosam. Nam & fastus nomine notati sunt, Sybaritæ per plateas.

A linea incipere.

Ἀπὸ γραμμῆς ἄρχεσθαι, id est, A linea incipere dicuntur, qui ab ipso rei exordio sumunt initiũ. Aristides sophista in Themistocle: Αὕτη πρώτη θεμιστοκλέους ἐξέτασις καὶ κρίσις, ἐντεῦθεν ὅρα τὸν ἄνδρα ἀπὸ γραμμῆς ἀρξάμενον. id est, Hoc primum Themistoclis specimẽ, ac probatio. Hinc virum spectato, à linea exorsus. Is qui in hunc auctorem addidit scholia, putat hoc prouerbium finitimum illi, ἀφ' ἑστίας ἀρξάμενος, id est, A lare exorsus: sed magis videtur cognatum illis, quę diximus alibi, A capite, A carceribus. Sic enim vocabant vnde primum emittebãtur equi, quod ipsum & oppidum vocatur, auctore Festo. Sumpta est autem metaphora ab his, qui cursu certant in stadiis. Nam iis linea quædam ducitur, ad quam ex ęquo stent, donec currendi signum accipiant, vt ostendit Aristophanis interpres in eo, quẽ mox citabimus, loco. Tertulianus libro aduersum Marcionem primo: Age igitur ad lineas rursus & ad gradum. Ad lineas dixit, pro eo quod est, ab integro.

A carce-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

A carceribus.

Ἀπὸ βαλβίδων, id est, A repagulis, siue carceribus. Eandem habet sententiam cum eo, quod proxime retulimus. Aristophanes in Vespis:

Καὶ μὴν εὐθύς γ' ἀπὸ βαλβίδων περὶ τῆς ἀρχῆς ἀποδείξω. id est,
Atqui protinus à carceribus, de fonte rei reserabo.

Id est, ἀπ' ἀρχῆς εὐθέως. Interpres ostendit, vt modo diximus metaphoram mutuo sumptam à stadiis, in quibus carceres erant repagula quædam, vnde cursus initium erat, quæ Græci βαλβίδας, seu ἀφετηρίας appellant: iuxta has linea tendebatur, cui insistebant cursuri. Vnde frequentes illæ apud Latinos etiam scriptores formulæ, à carceribus ad metam, à meta ad carceres. Quę quidem exempla citauimus alibi.

Noua hirundo.

Νέα χελιδών, id est, Noua hirūdo. Suidas hoc adagium citat ex Auibus Aristophanis, fallente, sicut opinamur, memoria. Nam extat apud hunc poetā in Equitibus, his versib⁹.

Ἐξηπάτων γὰρ τοὺς μαγείρους, ἐπιλέγων τοιαυτί,
Σκέψασθε παῖδες οὐχ ὁρᾶθ', ὥρα, νέα χελιδών.
Οἱ δ' ἔβλεπον, κἀγὼ 'ν τοσούτῳ τῶν κρεῶν ἔκλεπτον. id est,
Etenim coquos ego fefelli, fatus hæc ad illos:
Spectate pueri, non videtis ver, noua ecce hirundo:
Illi tuentur, interim autem sustuli ipse carnes.

Interpres admonet prouerbiali figura dictum, ac perinde valere, quasi dicas initium veris, propterea quod id temporis appareat hæc auis. Quemadmodum & Horatius:

- Zephyris & hirundine prima.

Suidas ait dici solere, quotiens verba darentur alicui. Sumptum a ioco puerili. Nam hi data opera, nouam hirundinem adsimulantes videre sese, ostendunt aliis: deinde cōtemplantibus illis & intētis, interim quod volunt surripiunt. Theognis apud Athenæum libro 8. declarat Rhodiis solēne fuisse, quot annis publicis votis inuitare hirundinem sub tempus vernum, quod illi χελιδονίζειν appellabant, acclamantes in hunc modum: ἦλθε ἦλθε χελιδὼν καλὰς ὥρας ἄγουσα καὶ καλοὺς ἐνιαυτούς. id est, Veni veni hirundo, pulchra tempora adducens, ac pulchros annos. Proinde quadrabit in eos, qui falsa spe quapiam iniecta fallunt ac nocent.

Iouis & regis cerebrum.

Διὸς ἐγκέφαλος. i. Iouis cerebrū καὶ βασιλέως ἐγκέφαλος. i. Regis cerebrū. De cibo vehemēter opiparo ac suaui. Aut de molliter delicateque viuentibus, Clearchus apud Zenodotum scribit, opiparas epulas apud Persas, Iouis ac regis cerebrum appellari. Athenæus libro 12. docet, Sardanapalum iis, qui voluptatem aliquam essent commenti, Iouis ac regis cerebrum apponere solitum, cibum opinamur, exquisitum. Idem lib. 14. Iouis cerebrum inter secundæ mensæ delicias annumerat. Apud Apuleium in prima Apologia citatur Ennius:

Quid sacrum præterii, cerebrum Iouis pęne supremi.
Nestoris ad patriam hic capitur, magnusque bonusq;.

Ephipus apud Athenæum, Διὸς ἐγκέφαλον, id est, Iouis cerebrum inter secundæ mensæ lautitias commemorat. Idem cibum prælatum νέκταρος ἄνθος vocat, id est, nectaris florem. Atq; alibi vinum, τὸ ἀφροδίτης γάλα, id est, Veneris lac, ab Aristophane nominatum docet. Rursum alio in loco suaues cibos, τὰ ἑλένης βρώματα, id est, Helenæ cibos dictos indicat.

Non mouenda moues.

Ἀκίνητα κινεῖς, id est, Non mouenda moues. Quadrabit aut in eos, qui moliuntur ἀδύνατον aliquid, aut qui res sacras violant, aut qui pacta mutant, siue qui conuiciis incessunt eos, quibus ob auctoritatem debetur reuerentia. Zenodotus inde natum putat, quod fas non sit mouere neq; aras, neque sepulchra, neq; sacella, quibus reuerentia quædam ac religio debetur. Plutarchus in commentario De dæmonio Socratis, scribit hanc vocem editam cuidam euocanti manes amici defuncti, τὰ ἀκίνητα μὴ κινεῖν. Idem ἐν τῷ ἐρωτικῷ vsurpat in eum, qui receptam de diis opinionem conuellere videbatur. Meminit huius Plato libro De legibus 8. proferens legem, quam Iouis terminalis appellat, ne quis vicini ciuis, aut hospitis, limites agrorum moueat, ne quis itē vrbis, aut regionis pomeria moueat, malitque quisq; saxum ingens mouere, quā exiguum

guum lapidem, fœdere iureque iurando fixum, νομίσας, inquit, τὰ ἀκίνητα κινεῖν ἀληθῶς τοῦτο εἶναι. id est, Existimans hoc esse vere qđ dicitur, non mouēda mouere. Idem lib. De legibus 11. ἐπὶ πολλοῖς γὰρ δὴ λεγόμενον εὖ τὸ μὴ κινεῖν τὰ ἀκίνητα. id est, Inter multa illud recte sane dicitur: Ne moueris non mouenda. Meminit & eiusdem operis libro tertio. Et in epigrammate quodam ita legitur:

Ἀκινήτων ἅπτεται οὐδ' ἀΐδης. id est,
Immota haud tāgit ne Libitina quidem.

Sophocles in Antigone:

Ὄρσεις με τ' ἀκίνητα διὰ φρενῶν φράσαι. i.
Coegeris me non mouenda proloqui.

Idem in Oedipo Coloneo:

Ἀλλ' οὐ γὰρ αὐδᾶν ἡδὺ τ' ἀκίνητ' ἔπη. id est,
Neq; .n. suaue est verba in auras eloqui,
Quæ sit nephas mouere.

Plutarchus in libello De auscultando: ἐπιθυμία κινοῦσα χορδὰς τὰς ἀκινήτους id est, Cupiditas chordas mouens non mouendas. Idem περὶ τῆς ἀδολεσχίας,

Κινοῦσα χορδὰς τὰς ἀκινήτους φρενῶν. id est,
Fides mouens minime mouēdas mentiū.

Eleganter huc adlusit oraculum quod extat in Eratone Herodoti:

Κινήσω καὶ Δῆλον, ἀκίνητόν περ ἐοῦσαν. id est,
Et Delum, quamuis sit adhuc immota, mouebo.

Simul enim respexit ad fabulam, siue magis historiam, Delon antea fluitantem, postea fixam in gratiā Apollinis: Vnde Maro:

Immotamque coli dedit & contemnere ventos.

Neq; mel, neq; apes.

Μήτε μέλι, μήτε μελίσσας, id est, Neque mel, neq; apes. In eo dici solitum, qui recusant incommodum ferre, quod sit cum commodo quopiam coniunctū. Veluti si quis apes quod sint aculeatæ, nolit perpeti, is nec mel lequidem, quod optat fruetur. Res enim mortalium ita temperauerūt superi, vt semper incommoditas comes sit commoditatū. Tryphon grammaticus in figuris hoc exemplum adfert parœmiæ, citatque ex Sappho poetria Lesbia:

Μήτ' ἐμοὶ μέλι, μήτε μέλιττα. id est,
Neque mihi mel, neque apis.

Celebratur Mimus ad hanc faciens sententiam.

Feras quod lædit, vt quod prodest, pferas.

Eodem pertinet illud Plautinum: Fortiter malum qui patitur, post potitur bonum. Idem obscurius quidem, sed tamen eleganter innuit Homerus, vt opinamur, per herbam moly, cui radicem nigram, florem lacteum attribuit, radicis nigræ symbolo laboris molestiam significans, qua peruenitur ad animi tranquillitatem, virtutis absolutæ præmium.

Tussis pro crepitu.

Βὴξ ἀντὶ πορδῆς, Tussis pro crepitu. Dici solitum, quotiens aliquis perplexus, aliud pro alio simulat. Veluti si quis in adulteræ domo deprehensus, fingeret se quippiam mercatum venisse. Translatum ab iis, qui crepitum clara tussi dissimulant, quod genus homines etiam hoc tempore non raro magno cum risu deprehenduntur.

Cornicibus viuacior.

Ὑπὲρ τὰς κορώνας βεβιωκώς, id est, Cornicibus viuacior. De vehementer annosis, prouerbialis hyperbole. Ab auis eius prodigiosa viuacitate sumpta, de qua ita scribit Plutarchus in commentario, qui inscribitur Περὶ τῶν ἐκλελειπότων χρηστηρίων, citans Hesiodum, sub persona Naidis, ætates animaliū varias sic complectentem.

Ἐννέα τοι ζώει γενεὰς λακέρυζα κορώνη
Ἀνδρῶν ἡβώντων, ἔλαφος δέ τε τετρακόρωνος.
Τρεῖς δ' ἐλάφους ὁ κόραξ γηράσκεται. αὐτὰρ ὁ φοῖνιξ
Ἐννέα τοὺς κόρακας, δέκα δ' ἡμεῖς τοὺς φοίνικας,
Νύμφαι ἐυπλόκαμοι κοῦραι διὸς αἰγιόχοιο. i.
Ter tria secla hominis trāsmittit garrula cornix,
Quattuor at peragit cornicis tempora ceruus,
Ceruinam ætatē coruus ter præterit ater,
Coruinos annos nouies agit Indica phœnix.
Atqui crispicomæ, soboles Iouis alma Tonantis,
Egredimur decies phœnicia secula nymphæ.

Hos versus Hesiodos interpretatus videtur quidam quisquis fuit. extat autem carmen inter reliquas Maronis appendices. Estque huiusmodi:

Ter binos, deciesque nouem superexit in annos
Iusta senescentum quos implet vita virorum,

Hos

Hos nouies superat viuendo garrula cornix,
Et quater egreditur cornicis secula ceruus
Alipedem ceruũ ter vincit coruus, at illũ
Multiplicat nouies phœnix reparabilis ales.
Quem vos ꝑpetuo decies præuertitis æuo
Nymphæ Hamadryades, quarum longissima vita est.
Hi cohibent fines viuacia fata animantũ,
Cetera secreti nouit Deus arbiter æui.

Eandem hanc Hesiodi sententiam oppidò quàm commode, breniterq; reddit Plinius: Hesiodus, inquiens, cornici nouem nostras attribuit ætates: quadruplum eius ceruis: id triplicatum coruis. Etiam si nonnullis auctoribus hæc fabulosa videtur. Inter quos Aristoteles arbitratur homine nullũ aliud animal esse viuacius, excepto vno elephanto. Martialis:

Et cornicibus omnibus superstes.

Deanunimium viuace. Item Horatius in Odis:

Seruatura diu, parem
Cornicis vetulæ temporibus Lycen.

Eodem pertinet quod philosophus ille moriens, cornicibus inuidisse legitur longæuitatem, quam natura negasset homini. Synesius in epistola quadã: Εἰκός ἐςι κορώνης ἐνιαυτὸς ἄρξαι πάρ ἡμῖν, τὸν δικαιότατον. id est, Consentaneum est iustissimum principem, cornicis annis apud nos imperaturum esse.

Tithoni senecta.

Τιθωνοῦ γῆρας, id est, Tithoni senecta. Fabulæ tradunt Tithonum adamatum ab Auroræ in cœlum sublatum fuisse, atq; illius succo perfusum, ad tãtam peruenisse senectutem, vt tandem optauerit, vt in cicadam verteretur. Lucianus in quodam dialogo: καὶ ὑπὲρ τιθωνὸν ἔξη ὁ γέρων. id est, Atque vltra Tithonum viuebat senex. Huius Tithoni personam inducit Aristo Chius in libro de senectute, propter viuacitatis miraculum, vt testatur in Catone M. Cicero. Suidas adagiũ refert hunc in modum, καταγηράσαις τιθωνοῦ βαθύτερον. id est, Senescas Tithono profundius.

Nestorea senecta.

Itidem certe apud Latinos Nestoris anni in prouerbium abierunt, cui tres ætates attribuit Homerus in Odyssea tertio:

Τρὶς γὰρ δή μιν φασὶν ἀνάξασθαι γένε᾽ ἀνδρῶν. i.
Illum iam exegisse hominum tria secula fama est.

Idem affirmat in primo Iliados.

Quod ipse Nestor de se testat᷑ apud Ouid. 12. Met.

Vixi
Annos bis centũ, nunc tertia viuitur ætas.

Vbi ætas pro centum annis vsurpatur. Et Iuuenalis:

Atque suos iam dextra computat annos.

Tertiam ætatem indicans. Breuiter prouerbii faciẽ habebit, quidquid ab iis sumetur, qui insigni viuacitate fuerunt. Vt phœnice viuacior, quem Hesiodus scribit, nouem corui ætates viuere: & ceruo viuacior: coruo viuacior: & Tiresia viuacior, quem tragœdia fingit sex ætates hominũ vixisse. Et Seribus viuacior, quos Græcis historiis proditum est, trecentos annos viuere. Quod genus exẽpla si quis desideret, legat Lucianum de Macrobiis, id est, longæuis, & Plinii 7. libri caput quadragesimum octauum.

Vltra pensum viuit.

Lepidum est, quod ait Lucianus in Philopseude: ὑπὲρ γὰρ τὸν ἄτρακτον ἤδη βιοῖ, id est, Iam enim vltra fusum viuit: hoc est, viuit vltra fatalem diem. Adlusum ad Parcarum fusos, quibus æuum mortalium euolui fabulantur poetæ. Quin & Philosophi metam vitæ fatalem, periodum appellant, quam prætercurrere nulli fas sit.

Facile cum valemus, recta consilia ægrotis damus.

In Andria Terentiana ab adolescente non admodum cordato, cordatissima simul & elegantissima sententia profertur, Facile cum valemus recta consilia ægrotis damus. Tu si hic sis, aliter sentias. Ea nata videtur ab oraculo Thaletis philosophi. Nam is, vt auctor est Laertius, interrogatus quidnam esset difficilimum, respondit γνῶναι σεαυτὸν, id est, nosse seipsum: quid facilimum, respondit ἄλλῳ ὑποτίθεσθαι, id est, alteri consilium dare. Comicus autem translationis gratiam admiscuit Euripides in Alcestide:

Μὴ νῦν ὑπέρβαιν᾽, ἀλλ᾽ ἐναισίμως φέρε. id est,
Ne nimius hic dolor esto, sed modice feras.

Verba sunt Herculis Admetum consolantis super vxoris morte. At ille:

Ῥᾷον παραινεῖν, ἢ παθόντα καρτερεῖν. id eſt,
Facilius eſt monere, quàm ſitum in malis
Animo imperare.

Fertur & huic ſimilis ſentẽtia prouerbialis:
Ἅπαντες ἐσμὲν εἰς τὸ νουθετεῖν σοφοὶ,
Αὐτοὶ δ᾽ ἁμαρτάνοντες, οὐ γινώσκομεν. id eſt,
In admonendo ſapimus omnes, verum vbi
Peccamus ipſi, non videmus propria.

Ducta eſt ſententia à communibus hominum moribus. Omnes enim ægrotantibus recte præcipiunt, quid fugiendum, quid agendum, & obiurgant nõnunquam, quod ſalutis cauſa non obtemperent bene monentibus. Ipſis poſteaquam in morbum inciderint, non ſuccurrunt illa præclara monita, ſed aliis item monitoribus & obiurgatoribus eſt opus. Porrò cupiditas omnis animi morbus eſt, quo velut excæcatus, aut nõ perſpicit, aut ſi perſpicit, ſequi nõ vult ea, quæ ſunt ad ſalutem neceſſaria. Nam Phędria Terentianus prudens & ſciens in flammam manum mittit, & viuus videnſq; perit. Item Horatius fugienda ſequitur, fugiens quę profore credit. Perſpicit auarus aliquando, quàm prodigioſa res ſit ambitio. Contra, ambitioſus auari morbum peruidet, & vterque alteri in alieno malo recte conſuluit, neuter in ſuo ſapit.

Quæ ſupra nos, nihil ad nos.

Τὰ ὑπὲρ ἡμᾶς, οὐδὲν πρὸς ἡμᾶς, id eſt, Quę ſupra nos, nihil ad nos. Dictum Socraticum, deterrens à curioſa veſtigatione rerum cœleſtium & arcanorum naturæ. Refertur prouerbii vice à Lactantio lib. 3. capite 20. Ex his, inquit, vnum eligam, quod ab omnibus ſit probatum, celebre. Hoc prouerbium Socrates habuit: Quod ſupra nos, nihil ad nos. Vertere licebit & in contrarium, Quæ infra nos, nihil ad nos. Vbi ſignificamus res leuiuſculas, quàm vt nobis curæ eſſe debeãt.

Notum lippis ac tonſoribus.

QVAE iam in ora vulgi abierunt, omnibus tonſoribus ac lippis nota dicuntur: propterea quod olim in tonſtrinarum conſeſſibus omnes rumores narrari cõſueuerunt. Quod indicat Ariſtophanes in Pluto:

Καὶ τοι λόγος γ᾽ ἦν, νὴ τὸν Ἡρακλέα πολὺς
Ἐπὶ τοῖσι κουρείοισι τῶν καθημένων,
Ὡς ἐξαπίνης ἁνὴρ γεγένηται πλούσιος. id eſt,
Hercle profecto ſermo erat videlicet,
In officinis deſidentium frequens
Tonſoriis, hominem repente diuitem
Factum eſſe.

Et apud Terentium Antipho, in tonſtrina de puella cognoſcit. Item Horatius de tonſtrina:

- Gaudent vbi vertice raſo
Garrula ſecuri narrare pericula nautæ.

Idem in ſermonibus:

- Opinor
Omnibus & lippis notũ & tonſoribus eſſe.

Vbi prouerbium explicuit, ſignificans rem vulgo iactatam. Nam lippi in tonſorum officinis deſident, expetentes remedium oculorum. De tonſorum garrulitate complura lectu digna recenſet Plutarchus in libello, quem ſcripſit De futili loquacitate. Quorum vnum illud referre non pigebit. Cum aliquando, inquit, in tonſtrina ſermo eſſet de Dionyſio, dicereturque tyrannidẽ illius adamantinam eſſet & inexpugnabilem, ridens tonſor, Hęccine, inquit, loqui vos de Dionyſio, in cuius iugulo ego ſubinde teneo nouaculam? Quod dictum ſimulatque Dionyſius reſciſſet, tonſorem in crucem ſuſtulit, atque ita quod ait Plinius, voces per iugulum rediere in auctorem. Vt autem tõſorum genus vſque adeo loquax ſit, id exiſtimat eſſe in cauſa, quod in eorum officinas loquaciſſimi quique conueniant, deſideantq;, quorum aſſiduo conuictu garrulitatis morbo inficiuntur & ipſi. Quas ob res Theophraſtus, vt idem teſtis eſt Plutarchus, τὰ κουρεῖα ἄοινα συμπόσια, id eſt, ſine vino cõpotationes appellauit, quod illic loquacitate ceu temulenti reddãtur homines. Simili infamia laborãt balneatores, quod illic quoque deſideant otioſi, garrientes quidlibet. Quin hinc factum eſt, vt veteres ærarias officinas λέσχας dixerint, vt indicauit Ioannes grãmaticus, quod hybernis frigoribus huc ſeſe turba tenuium tẽporis gratia conferre conſueuerit, ibique deſidens otioſis fabulis tempus fallere. Hęc loca velut ignauis apta Heſiodus iubet vitare agricolam.

Πὰρ δ᾽ ἴθι χάλκειον θῶκον καὶ ἐπαλέα λέσχην,
Ὥρῃ χειμερίῃ. id eſt,
Menſibus hybernis valeat ferraria ſedes,
Ac nugę tepidę.

Optat ephippia bos piger, optat arare caballus.

OPPIDO quàm elegãter extulit Horatius:
Optat ephippia bos piger, optat arare caballus.

Vitium illud significans humanis ingeniis insitum, vt semper alienam sortem magis mirentur, suam contemnant ac fastidiant, optent inexperta, experta damnent. Siquidem ephippia vocantur, quas vulgo sellas equestres appellant, additas in hoc, vt commodius sedeat eques: Veteres bubus arabāt, non equis. Videtur esse sumpta allegoria ex apologo quopiā. Citra metaphoram dixit Terentius: Nostri nosmet pœnitet.

Fertilior seges est alieno in aruo.

OVIDIVS mutauit metaphoram, eundē explicans sensum:

Fertilior seges est alieno semper in aruo.
Vicinumq; pecus grandius vber habet.

Persius satyra sexta:

- Securus & angulus ille
Vicini, quia pinguior.

In eandem sententiam celebratur & Mimus, vnus, ex illis Publii ab Aulo Gellio laudatis:

Aliena nobis, nostra plus aliis placent.

Et Horatius:

Qui fit Mecœnas, vt nemo quam sibi sortem,
Seu ratio dederit, seu fors obiecerit, illa
Contentus viuat, laudet diuersa sequētes?

Fecem bibat, qui vinum bibit.

HAVD dubium quin prouerbialiter dixerit Aristophanes in Pluto, fecem epotādam eidem, qui vinum ebrius ebiberit: id est, qui fruitus sit optimis, eundem boni, consulere debere deteriora:

Ὅμως δ᾽ ἐπειδὴ καὶ τὸν οἶνον ἰξίυς,
Γίνειν συνεκποτέον ἐϛὶν τὴν τρύγα. id est,
At vbi haud grauatus bibere vinum ex, fex item
Tibi nunc eidem est ebibenda scilicet.

Verba Chremyli de muliere, quæ quondam vernans ac florens ętate placuerat, tum anus fastidiebatur à iuuene.

Crœso, Crasso ditior.

APVD Græcos opulentia Crœsi Lydorum regis in prouerbium abiit, præsertim nobilitata dicto Solonis. Apud Romanos item M. Crassi, cui cognomentum etiam diuitis additum est. Hic negabat diuitem esse, nisi qui redditu annuo legionem tueri posset. In agris suis sestertium vicies mille possedit. Commemorantur & alii nōnulli apud Plinium libro 33. cap. 10. & item 3. qui immodicas opes possederunt, atque in his est Aristoteles, cuius hæredes in auctione septuaginta patinas venum produxisse leguntur. Verum non itidem in vulgi cessere sermonē. Proinde nihil attinet hoc loco referre. Festiuior erit adagii figura, si numerum etiam commutemus, vt diuus Hieronymus: Crœsos licet spires, & Darios, litteræ marsupium non sequuntur. Horatius & Arabum gazas dixit, pro cumulatissimis opibus, non sine specie prouerbiali, quemadmodum & Persicos apparatus, pro nimis exquisitis ac sumptuosis.

Pactoli opes.

Τὸν πακτώλου πλοῦτον, id est, Pactoli diuitias, pro summis opibus alicubi dixit Philostratus. Est autē Pactolus Lydiæ fluuius, ex monte Tmolo profluens, aureis scatens harenis, vnde & χρυσοῤῥόας, à poetis cognominatus. Cuiusmodi narratur & Tagus in Hiberia, & Ganges in India, & Hebrus in Thracia. Plinius addit Padum in Italia, negatq; vllū esse aurum absolutius, quàm id, quod in fluuiis reperitur, vtpote cursu ipso tritumq; per politum. Horatius in Epodis:

Sis pecore & multa diues tellure licebit,
Tibiq; Pactolus fluat. Iuuenalis:
- Tanti tibi non sit opaci
Omnis arena Tagi, quodq; in mare voluitur aurum.

Has hyperbolas in varios vsus accommodare licebit. Veluti si quis dicat: Hos tantos sumptus sustinere nemo queat, ne si Pactolus quidem illi domi fluat. Huius hominis cupiditatem ne Tagus quidem ipse possit explere. Nihil mediocre sperabat, sed totos Pactolos ac Tagos animo conceperat. Aut Pactolos pollicebatur, id est, diuitias effertissimas.

Iro, Codro pauperior.

CONTRA, Iri & Codri paupertas prouerbium locum fecit. Ouidius:

Irus erit subito, qui modo Crœsus erat.

De Codro Iuuenalis:

Tota domus Codri rheda cōponitur vna.

De Iro mentionem facit Homerus Odysseę Σ. Scribitque eum publicum fuisse mendicum apud Ithacenses, corpore specieq; prægrandi, à matre dictum Arnæum, à iuuenibus Irum fuisse nominatum, quod iret nū-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

eius, quo iussus esset. Cum hoc commissus Vlysses, cum haberetur & ipse pro mendico eiicit hominem. Quin & Hecale pauperta te nobilis est, cuius meminit Plautus in Cistellaria: Siquidem eris vt volo, nunquam Hecale fies. Meminit & Ouidius:

Cur nemo est Hecalen, nulla est quæ ceperit Irum.
Nempe quod alter egens, altera pauper erat.

His formulis quot modis vti liceat, in operis ingressu satis ostendimus.

Mysorum postremus.

Μυσῶν ἔσχατος, id est, Mysorũ extremus. Strabo Geographię lib. 12. refert Mysorum populum vsque adeo contemptum fuisse, vt prouerbio locum fecerit. Id vsurpat M. Tullius in oratione pro Lucio Flacco. Quid, inquit, porro in Græco sermone tam tritum atque celebratum est, quam si quis despicatui ducitur, vt Myssorum vltimus esse dicatur? Idem ad Quintum fratrem: Nisi me forte Paconii nescio cuius hominis, ne Grę ci quidem, at Mysi, aut Phrygis potius querelis moueri putas. nimirum gentis eius cõ temptum declarans. Summum itaque despectum, & infimam humilitatem hoc adagio significabimus.

Mysorum vltimus nauigat.

Ἔσχατος μυσῶν πλεῖν, id est, Mysorum postremus nauigare, prouerbiali ioco dicebatur, qui frustra laboraret. Origo prouerbii, sicuti fit in plerisque, non vno narratur modo. Quidam tradunt olim Græcis pestilentia laborantibus, oraculo responsum esse, vt ad vltimum Mysorum nauigarent. Ac primum quidem ambigebant, quid sibi vellet oraculum. Tandẽ diu circumacti repererunt Aeolidem in extremis Mysorum esse sitam, atq; eo demigrandum esse monuisse numẽ. Alii scribunt Telepho, post interemptos auunculos, consulenti Pytium, quo gentium sibi demigrandum foret: nam antiquitus mos erat homicidis solum vertere: responsum, vti ad extremam Mysorum regionem sese conferret: venisseque in Teuthraniam, quę Mysiæ extrema pars, atque eius loci principatum obtinuisse. Sunt qui dicant, hunc nõ ob cædem auunculorum fugisse, sed vti matrem quæreret, quam in Teuthrania tandẽ inuenerit. Prouerbium autem dictitatum, vbi dura quæpiam imperarentur, factuque difficilia.

Tangere vlcus.

Κινεῖν ἢ θίγειν τὸ ἕλκος, id est, Mouere seu tãgere vlcus est mouere dolorem, eiusque rei facere mentionem, quæ nos magnopere vrat, Terentius: Quid minus necesse fuit, quàm hoc vlcus tangere? Quo loco Donatus admonet subesse prouerbium. Octauius Augustus, vt auctor est Tranquillus, filiarum Iuliarum, & neptis infamem vitam, morte ipsa grauius tulit, nec eas aliter appellare cõ sueuit, quam tres vomicas, aut tria carcinomata sua, nimirum quod earum non sine magno dolore suo recordaretur. Hanc Metaphoram M. Tullius oppidò quàm eleganter expressit in Clodium, qui populum fame iam exasperatum, concionibus insuper seditiosis in rabiem agebat. Vt tu, inquit, in hoc vlcere tanquam vnguis existeres. Plutarchus de adulatione: Κρυφίου δὲ λόγου κινήσαντος ἕλκος, id est, Arcani sermonis cum mouisset vlcus.

Odorari, ac similes aliquot metaphoræ.

TRANSLATIONES quæ ducuntur à corporis sensibus, quoniam velut ad manũ sunt, & quasi de proximo sumuntur, omnes ferme prouerbiales sunt, quemadmodũ admonuimus in operis huius initio. Velut odorari pro resciscere, & sagaciter deprehensum, atq; animaduersum cognoscere. Odor pro suspicione ac rumore. Cicero: Est nonnullus odor dictaturæ. Olfacere apud Terentium in Adelphis pro deprehendere. Subolere apud eundem, pro suspectum esse. Obolere pro molestum esse, aut esse in suspicione. Vnde & nasuti dicuntur, & emunctę naris, & muccosis naribus. Denique nasus ipse in prouerbium abiit pro iudicio. Horatius:

Non quia nullus Illis nasus erat.

Et putent quę displicent. Huc pertinent & illa, Olet mendacium. Redolent Atticismũ. Olent lucernam. Itidem gustum rei vocamus, veluti primam illam experientiam & degustationem, quasique specimen. Cicero ad Atticum: Hominem degustes. Idem ad eundem. Et Latinus ille tuus Atticismus ex interuallo regustandus. Vnde & saliuam primam dicimus primum illum gustum, quem pueri tanquam à nutricibus imbibimus. Et palato satisfacere dicitur, qđ animo placet.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

placet. Et deuorare dicimur, cum rem alioqui acerbam, veluti citra sensum perferrimus, translatione sumpta ab his, qui amara cataporia, tanquam inuito palato solēt absorbere. Vnde aliquotiens apud Ciceronem & Fabium, Deuorare tædium, absorbere molestiam. Affinia sunt illa, Sapiunt arrogantiam. Resipiunt iuuenile quiddam. Concoquere item, pro vincere molestiam. Nausea re, cum tædio audire. Euomere, dicere quod dolor non sinebat reticere. Et expuere miseriam ex animo. Consputare, pro lacessere maledictis. Despuere, ꝓ contēnere. Stomachari, ꝓ indignari. A visu itē multę ducunt metaphorę, vt oculis ferre, ꝓ vehemēter amare, curæque habere. In oculis esse obseruari oculis, ꝓ eo qđ est recordari, & in memoria cogitationeque esse. Respicere, curā agere, & rationem habere. Prospicere, in posterum consulere. Despicere, fastidire. Suspicere, mirari. Conniuere pro data opera dissimulare. Cæcutire, hallucinari, pro falli iudicio. Verum hæc longius persequi, nec huius est instituti, & infiniti fuerit operis. Quare quanquam istiusmodi videntur ad prouerbiorum cognationem pertinere, tamen ea minutius exactiusque conquirere, non est sententia.

Mihi istic nec seritur, nec metitur.

PLAVTVS in Epidico, sanè quàm elegans adagium vsurpauit: Mihi, inquiens, istic nec seritur, nec metitur: id est, ista res nihil ad me pertinet, vt quæ neque meo fiat periculo, neque emolumento. Metaphora notissima est. Etenim qui sementem facit, is suo impendio suoque periculo facit: qui metit, compēdium accipit, & in tuto est. Diuersum est huic quod est apud Plautum in Mercatore: Tibi aras, tibi occas, tibi seris, tibi eidem metis.

Ab ipso lare.

Ἀφ᾽ ἑστίας ἄρχου, id est, A' lare incipe, hoc est, à domesticis ac familiaribus initium sumito. Recte dicetur in magistratus, & alienæ vitæ censores, quorum officium est, vt in primis suos, suorumque vitam corrigant. Nam ἑστίαν Græci vocant, quem nos Larem ac Vestam vocamus. Aristophanes σφηξίν,

- Οὐκ ἀλλ᾽ ἵνα
Ἀφ᾽ ἑστίας ἀρχόμενος ἐπιτρίψω τινά. id est,
Nō, verū vt aliquē exorsus à lare obteram.

Ductū à vetusto ritu sacrorū, in quibus primitiæ laribus immolabantur. Aristocritus citante interprete, fabellam huiusmodi refert. Cum deuictis Titanibus Iupiter imperio potitus esset. Vestæ permisit optionem, vt quidquid vellet eligeret regni e partib⁹. Illa primum virginitatem poposcit: deinde sacrorum omnium, quæ diis immolarēt homines, primitias. Inde abiisse in consuetudinem, vt in omni sacro primæ partes lari tribuerentur. Vsus est hoc adagio Plato in Euthyphrone: Βουλοίμην ἄν ὦ σώκρατες, ἀλλ᾽ ὀρρωδῶ μὴ τοὐναντίον γένηται. Ἀτεχνῶς γάρ ἀφ᾽ ἑστίας δοκεῖ μοι ἄρχεσθαι κακουργεῖν τὴν πόλιν, σὲ ἐπιχειρῶν ἀδικεῖν. id est, Equidem cupiam, verum vereor ne res in diuersum exeat. Nam mihi quidem lædendæ Reipublicæ ab ipso lare facere videtur initium, cum te tentat lædere Plutarchus in libello de Polyphilia: Πρῶτον μὲν οὖν ὥσπερ ἀφ᾽ ἑστίας ἀρξάμενοι. id est, Primum igitur velut à lare exorsi. Totidem ferme verbis vtitur in commentario, Περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ θείου βραδέως τιμωρουμένων. Vsurpat & in libello, quem scripsit aduersus Herodotū. Aristides in Pericle: Ὁ δὶ ἀφ᾽ ἑστίας ἀρξάμενος τῆς αὐτὸς αὑτοῦ, τὸ σύμμετρον ἥροιτο, πρὸ τοῦ πλείονος. id est, At ille à suo ipsius exorsus lare, maluit æqualitatē sequi, quàm reliquos antecellere. Interpres admonet dici solitum de iis, qui ab ipso statim initio, vel boni sunt, vel mali. Quasi dicas, ab ipsis incunabulis, quod Lar statim nascentes excipiat.

Propria vineta cædere.

HVIC affine est illud Horatianum:

Vt vineta egomet cædam mea.

Id est, vt à me ipso incipiam, & poetas ipse poeta carpam, ac lacerem. Translatum videri potest vel ab amputantibus vineam, vel ab iis, qui per iniuriā nouellas vites lędunt. Horatius in Epistolis:

Multa quidem nobis facimus mala sæpe poetæ,
Vt vineta egomet cædam mea.

Aedibus in nostris quæ praua, æue recta geruntur.

AVLVS Gellius scribit hunc Homericum versiculum, qui est Odisseæ δ. prouerbii vice semper in ore fuisse:

Ὅττι τοι ἐν μεγάροισι κακῶν τ᾽ ἀγαθῶν τετέτυκται. id est,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Aedibus in nostris quę praua, aut recta gerantur.

Quod alii tribuunt Socrati, Diocles ascribit Diogeni, vt refert Laertius. Socrates autem hoc dicto dehortans à studio rerum naturalium, ac supernaturalium, item à disciplinis mathematicis, reuocabat ad curam moralis philosophiæ, quod hæc tractat ea, quæ proprie ad nos pertinent. Plutarchus in cōmentario De seruāda bona valetudine, prouerbii vice vsurpauit: Εἰ μᾶλλον αὐτὸν οἴεται προσήκειν γεωμετρίας ἢ διαλεκτικῆς καὶ μουσικῆς ἐρᾶσθαι μεταποιούμενον. ἢ ζητεῖν καὶ μανθάνειν βουλόμενον,

Ὅττι τοι ἐν μεγάροισι κακόν τ' ἀγαθόν τε τέτυκται. id est,

Si magis officii sui putat esse, vt in geometriæ, dialecticæ, musicæq; studio versari videat, quā vt inquirat, cupiatq; cognoscere,

Aedibus in propriis quæ praua, aut recta gerantur.

Quo versu monemur, vt ea potissimū, quæ ad nos ipsos pertinēt curemus, externa atq; aliena ne inquiramus. Quo vitio festiuiter Martialis Ollum quendam notat, qui malorum alienorum erat obseruator curiosissimus, & taxator acerrimus, cum ipse vxorem haberet adulteram, filiam viro maturā, deberetque etiamnum pro togula. Diogenes Cynicus, cui carmen hoc, vt modo diximus, semper in ore consueuit esse, grammaticos nimis ridicula facere aiebat, qui tanto studio Vlyssis mala inquirerent, sua ignorarent. Huc referri potest & illud apud Homerum pęne solenne: Habetur enim Iliados ζ. Odiss. α. θ. & φ.

Ἀλλ' εἰς οἶκον ἰοῦσα τὰ σαυτῆς ἔργα κόμιζε. i.

Quin in tecta abiens, tua propria munia cura.

Plutarchus, πολυπραγμοσύνην definit, φιλομάθειαν ἀλλοτρίων κακῶν, id est, Curiositatem, studium aliena mala cognoscēdi. Atq; id hominum genus lamiis similes ait, quæ domi oculos reconditos habent, foras egressuræ reponunt. Atque ita fit, vt domi cæcutiant, foris sint oculatissimæ. In huiusmodi præpostere oculatos eneganter torseris illud Sophoclis de senibus dictum:

Πόῤῥωθε λεύσσων, ἐγγύθεν δὲ πᾶς τυφλός. i.

Procul videns, sed cominus videns nihil.

Nam id senibus accidit, vt propius admota non cernant, longius semota videant, atque huius rei causam reddit Plutarchus. Conuiuialium quæstionum prima decade.

Tecum habita.

PROXIMVM Homerico carmini videtur & illud eiusdem Persii:

Tecum habita, vt noris quàm sit tibi curta supellex.

Id est, domi tuæ viuito, vt intelligas, quàm tenuis sit tua fortuna. Translatum ab iis, qui in principum familiis agunt, & vt vulgo fit, ex alienis opibus perinde quasi suis intumescunt, quibus si domi viuendum sit, vix salinum habeant quod apponant. Tecū igitur habita, id est, tuapte supellectile te metire, ac tuis ipsius malis bonisve te ipsum expende. Haud scimus an huc pertineat quod scribit M. Tullius in Catone maiore, Secum vt dicitur viuere.

Messe tenus propria viue.

IDEM diuersa explicuit metaphora Persius satyra 6.

Messe tenus propria viue.

Id est, Sumptum facito pro modo facultatum tuarum. Ab agricolis traductum, qui sumptus annuis agrorum prouentibus metiuntur. Neque enim res consistere potest, cum quæstum superat sumptus, quemadmodum ait Plautus. Ostentatorem diuitiarum elegante verbo Alexis apud Athenæū lib. 6. πτωχαλαζόνα dixit, eodem verbo declarans fastum cum paupertate coniunctū.

Tuo te pede metire.

AD eandem sententiam pertinet illud Horatianum.

Metiri se quenque suo modulo, ac pede, verum est.

Lucianus in libello, cui titulus, ὑπὲρ τῶν εἰκόνων: Ἀλλὰ διακρίνῃς καὶ παραμετρῇς τῷ οἰκείῳ μέτρῳ ἑκάτερον. i. Verum diiudices dimetiarisq; propria vtrunque mensura. Nimirū hoc est quod dixit Horatius, suo modulo, οἰκείῳ μέτρῳ, & tanquam interpres, sui adiecit, ac pede. Pindarus item:

Χρὴ δὲ καθ' αὑτὸν αἰεὶ παντὸς ὁρᾶν μέτρον. i.

Oportet autem iuxta suam quenq; conditionem vniuscuiusq; rei spectare modum.

Et Aristophanes in Auibus:

Οὐκ ἀναμετρήσει σαυτὸν ἀπιὼν ἀλλαχῇ. i.

Non ipse te remetieris hinc loci

Alio profectus.

Monet adagium, ne quis se dilatet vltra conditionem

ditionem suam, neue seipsum ex assentatorum laudibus, aut vulgi opinione, aut fortunæ fauore, verum propriis ac veris dotibus, animique virtutibus æstimet. Translatum ab iis, qui corporis humani modū, pedum numero æstimant. Porro iusta cuiusque hominis mensura, septem ipsius pedibus constat, si quid pictoribus & statuariis credimus. Eodem pertinet illud Martialis:

Qui sua metitur pondera, ferre potest.

Non videmus manticæ, quod in tergo est.

Catvllvs in Scazonte:

Sed nō videmus māticæ, quod in tergo est.

Id est, Non videmus nostra ipsorum vitia, cum aliena curiosis oculis perspiciamus. Prouerbium natum est ex Apologo quopiā Aesopico, qui fertur huiusmodi apud Stobæum: Αἴσωπος ἔφη δύο πήρας ἕκαστον ἡμῶν φέρειν. τὴν μὲν ἔμπροσθεν, τὴν δ' ὄπισθεν, καὶ εἰς μὲν τὴν ἔμπροσθεν ἀποτιθέναι τὰ τῶν ἄλλων ἁμαρτήματα, εἰς δὲ τὴν ὄπισθεν τὰ ἑαυτῶν. Quorum verborum hæc ferme sententia, Finxit Aesopus singulos mortales binas habere manticas, hoc est, peras, alteram ante pectus, alteram à scapulis tergoque propendentem. Sed in priorem, inquit, aliena vitia immittimus, in posteriorē nostra. Persius:

Vt nemo in sese tentat descendere nemo,
Sed præcedenti spectatur mantica tergo.

Horatius.

Respicere ignoto discet pendentia tergo.

Diuus Hieronymus: Sed illa est vera inter amicos reprehensio, si nostra opera non videntes, aliorum, iuxta Persium, manticam consideremus.

Festucam ex alterius oculo eiicere.

Hanc humani ingenii cæcam φιλαυτίαν poetarum litteræ notarunt. Horatius.

Cum tua, inquiens, peruideas oculis mala lippus inunctis,
Cur in amicorum vitiis tam cernis acutū,
Quam aut aquila, aut serpens Epidaurius?

Idem alibi:

Qui ne tuberibus propriis offendat amicum
Postulat, ignoscat verrucis illius æquū est.

Quod ipsum prouerbii speciem euiédtem ante se gerit. Tubera maiora vitia dixit, verrucas minora, quæ alibi næuos appellauit,

Intra tuam pelliculam te contine.

Intra tuam pelliculam te contine. Porphyrion prouerbium esse admonet, quo vetamur obliti sortis nostræ, maiora conari, quàm pro nostra facultate. Idque inde sumptū putat, quod olim ductores in pellibus, hoc est, pelliceis tentoriis dormitarent. Sed videtur rectius referri ad asinum illum Cumanum, quem Apologi fabulantur adaptasse sibi leonis exuuium, atq; ita sese ad tempus pro leone gesisse: Verum eam rem illi magno fuisse malo, cum agnitus, & magno omniū risu, aliena apposititiaq; exutus pelle, fustibus ad necem cæderetur. Neque absurde quis ad Cleonem Atheniensem referat, qui ex Byrsopola, hoc est, coriario creatus exercitus ductor, fortuna fauente victoriam reportauit, capta pylo, suam ipsius ciuitatem furto spoliauit, atque ad eum modum ad summas opes euectus est: tandem per alium eiectus maleque acceptus, pœnas dedit, quod non in propria pelle quiesset. Hic inducitur in Aristophanis comœdia, cui titulus Equites, neq; non aliis locis subinde mordetur ab eodem poeta. Huc nimirum videtur adlusisse Plautus, cum militem gloriosum & iactabundum fingit elephantino corio circumtectum, nō suo, siue quod stolidū significaret, siue quod maiora, quā pro facultate loquentem. Horatius.

Et merito, quoniam in propria non pelle quiessem.

Martialis in sutorem quendam, qui Cleonis exemplo, prius ad summas euectus diuitias, vt venti erant, ita velum in altum sustulit: deinde ad pristinam rursus inopiam largitionibus suis redactus est, vt nihil iam esset nisi cerdo.

Lusisti, inquit, satis est: sed te mihi crede, memento
Intra pelliculam cerdo tenere tuam.

Item Seneca in Epistolis: Sapientem vndique submouent, & intra cutē suam cogunt. Id citra metaphoram sic extulit Ouidius:

Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit, & intra
Fortunam debet quisque manere suam.

Adlusit huc & Lucianus in Imaginibus, οὐκ ἐτιμένουσιν ἐπὶ τῶν ὑπαρχόντων. id est, Non iam manent in his quæ adsunt: de his qui fortunæ successibus elati, suæ cōditionis nō satis meminerunt. Denique non absurdum

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

videtur, si prouerbium referatur ad Marsiæ excoriati fabulam, qui quoniam parum memor suæ conditionis, ausus est cum Appolline certare, sua pelle exutus est.

Pennas nido maiores extendere.

Est apud Horatium in Epistolis, non dubium quin prouerbialis metaphora, Pēnas nido maores exendere, pro eo quod est rē, fortunamque, quam mediocrem aut tenuem à maioribus acceperis, auctiorem reddere. Quod quidem, si virtute fiat, summa laus est, tantum abest vt vitio dandum existimemus.

Me, inquit, libertino natum patre, & in
tenui re,
Maiores pennas nido extendisse loqueris,
Vt quantum generi demas, virtutibus
addas.

Translatum ab auium pullis, qui sic grandescunt, subnascentibus plumis, vt materno nido capi non possint.

In tuum ipsius sinum inspue.

Hac nostra tempestate multis regionibus hoc circumfertur adagium. Iubent enim hominem aliena vitia taxantem, in suum ipsius sinum inspuere, tanquam admonentes, vt domesticorum malorum recordatione desinat arrogantius insectari vitam alienam. Idem antiquis fieri solere, colligi vtcunque potest ex verbis Plinianis, qui lib. 28. cap, 4. scribit hunc in modum: Veniam quoque à deis, spei alicuius audacioris petimus, in sinum spuēdo. Idem in eodem capite scribit ex auctoritate Salpæ, torporem sedari quocunque membro instupente, si quis in sinum expuat. Quorum vtrunque non prorsus abhorret à nostro vulgato prouerbio. Siquidem qui carpit aliena, spe quadam improba peccat, quasi speret sibi nihil simile à quoquam opprobrari posse, cū nemo sit, qui non aliquo uitio teneatur. Et q. proprii mali, quasi sui ipsius sensu caret, ceu torpore quodam tenetur. Seneca libro De beneficiis septimo: Fortasse vitium de quo quereris, si te diligenter excusseris, in sinu inuenies. Lucianus in apologia De mercede seruientibus, καὶ ὅτι οὐκ εἰς τὸν κόλπον πτύσας πρότερον ἠξίους κατηγορεῖν. id est, Quodque non prius in tuum ipsius sinum inspueris, quàm accusare cœperis. Idem in Votis, ὕπτυε μαζάς γε ὦ ἀδέμαντε, καὶ ἐς τὸν κόλπον οὐ πτύεις οὐδὲ οἶσθα ὅστις ὢν ναυκληρεῖς. Iocatur quispiam in amicum, quod tāquam oblitus sui, opes immensas imaginaretur, neque in sinum spueret, vt agnosceret, quisnam esset. Idem indicat Theocritus Ecloga sexta. Nam Polyphemus cum paullo arrogantius suā formam extulisset:

Ὡς μὴ βασκανθῶ δὲ, τρὶς εἰς ἐμὸν ἔπτυσα
κόλπον.
Ταῦτα γὰρ ἁ γραῖα με Κοτυτταρὶς ἐξεδίδαξεν.

Quorum carminum hæc ferme sententia est. Ne quid me lædat inuidia, neue noceat fascinatio, ter in meum inspui sinum. Nam id me Cotyttaris anus docuit. Scholiastes addit eum morem sua etiamnum ætate durasse mulierculis, vt abominantes inuidiam in sinum expuant. Refert & Callimachi versum:

Δαίμων, τὶ κόλποισιν ἐπιπτύουσι γυναῖκες. i.
O fortuna, sinum mulier cur conspuit
omnis.

Huc fortasse pertinet, quod ait Lucianus in Necyomantia, Τρὶς ἄν μου πρὸς τὸ πρόσωπον ἀποπτύσας. id est, Postea quam ter mihi despuisset in faciem. Nec alienum hinc est, quod in secunda Satyra scripsit Persius:

. Frontemque atq; vda labella
Infami digito, & lustralibus ante saluis
Expiat.

Et simili superstitione profectum est, quod indicat Athenæus libro primo, priscos ad depellenda mala solitos ter abstergeri. Refert versiculum hunc Cyrenæi:

Τρὶς δ' ἀπομαξαμένοισι θεοὶ διδόασιν ἄμεινον. id est,
Ter vero abstersis, melius bona numina
donant.

Nosce teipsum.

Ad eam sententiam pertinent tria illa, inter omnia sapientum apophthegmata vel maxime celebrata, adeo vt, quemadmodum in Charmide testatur Plato, pro foribus templi Delphici ab Amphictyonibus inscripta, veluti digna deo viserentur. Quorum primum est γνῶθι σεαυτόν, Nosce teipsum. In quo modestiæ mediocritatisque commendatio est, ne nobis vel maiora, vel etiam indigna sequamur. Nam hinc omnis vitæ pestis oritur, quod sibi quisque blanditur, & quantum aliis præter æquum detrahit, tantum sibi philautię vitio præter meritum tribuit,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

tribuit, M. Tullius ad Q. fratrem lib. 3. Et illud γνῶθι σεαυτόν, noli putare ad arrogantiam minuendam solum esse dictum, verumetiam vt bona nostra norimus. Fertur hic quoque senarius inter sententias prouerbiales:

Τὸ γνῶθι σαυτὸν πανταχοῦ 'στι χρήσιμον. i.
Vbiq; confert, vt teipsum noueris.

Citatur à Nonio Marcello Satyra quædam Varronis hoc titulo, γνῶθι σεαυτόν. Ouid. de Arte amandi:

- Fama celebrata per orbem
Littera cognosci quæ sibi quenq; iubet.

Iuuenalis:

- E cælo descendit γνῶθι σεαυτόν.

Ouidius hanc sententiam ad Pythagoram auctorem refert. Platonicus Socrates ab Apolline profectam arbitratur. Plato in Phędro, οὐ δύναμαί πω τὸ κατὰ Δελφικὸν ἐπίγραμμα γνῶναι ἐμαυτόν. i. Nondum possum meipsum iuxta Delphicam inscriptionē cognoscere. Sunt qui ex Homero tanquam Oceano, hanc quoque mutuo sumptam existiment, apud quem Hector, cū in reliquos omnes impetum faceret, tamen Aiacem vt se præstantiorem declinauit. Sic enim ait poeta:

Αἴαντος δ' ἀλέεινε μάχην Τελαμωνιάδαο. i.
Congressum Aiacis fugit Thelamone creati.

Diogenes Thaleti tribuit. Apud hunc Antisthenes Phemonoæ ascribit, ceterum Chilonem vsurpasse. Thales autem rogatus: Τί ἐστι δύσκολον; ἔφη, τὸ ἑαυτὸν γνῶναι. τί εὔκολον; ἄλλῳ ὑποτίθεσθαι. id est, Quid est difficile? respondit, seipsum nosse. Quid facile? alterum admonere. Macrobius primo in Scipionis somnium commentario tradit, cuidam Delphicum oraculum consulenti, quo nam itinere posset ad felicitatem peruenire responsum ad hunc modum: Si teipsum cognoueris. Id autem oraculum redditum fuit Crœso, vt auctor est Xenophon in Pædia Cyri. Citatur à Gnomologis Gręcis hic ex Antiphane senarius:

Εἰ θνητὸς εἶ βέλτιστε, θνητὰ καὶ φρόνει. id est,
Præclare, si mortalis es, mortalia faccogites.

Eandem sententiam sic extulit Pindarus, θνατὰ θνατοῖς πρέπει. id est, Mortalia mortales decent. Demonax interrogatus quando cœpisset philosophari; posteaquā, inquit, cœpi nosse meipsum. Socrates quod Apollinis oraculo solus esset sapiens iudicatus, cum Gręcia tot haberet sophos, sic interpretatur, quod ceteros profitētes se scire quod nesciebant, hoc nomine vinceret, quod sciret se nihil scire, & hoc vnum se scire profitebatur. Ceterum hanc Socratis modestiā vicit Anaxarchus, qui prædicabat se ne id quidem scire, quod nihil sciret. Apud Menandrum Comicum quispiā corrigit hoc omnibus laudatissimum dictum:

Κατὰ πολλ' ἄρ' ἐστὶν οὐ καλῶς εἰρημένον
Τὸ γνῶθι σαυτόν, χρησιμώτερον γὰρ ἦν
Τὸ γνῶθι τοὺς ἄλλους. id est,
Multis modis dictum videtur perperam,
Cognosce teipsum, magis enim in rem fuerat hoc,
Cognosce ceteros.

Ne quid nimis.

ALTERVM diuersis verbis eandem ferme sententiam complectitur, μηδὲν ἄγαν, i. Ne quid nimis: quam quidē tanquā vulgo celebratam, Terentius in Andria etiam Sosiæ libertini personæ tribuit. Diogenes Laertius Pythagorę adscribit. Aristoteles tertio Rhetoricorum libro ad Biātem auctorem refert, tractans de iuuenum immoderatis affectibus, quos ait, vbique nimia vehemētia peccare: nam & amare nimium, pariter & odisse nimium. Senes non item, sed vt ipsius Aristotelis vtar verbis, κατὰ τὴν Βίαντος ὑποθήκην, καὶ φιλοῦσιν ὡς μισήσοντες, καὶ μισοῦσιν ὡς φιλήσοντες. id est, Iuxta Biātis admonitionem, & amant tanquam osuri, & oderunt tanquam amaturi. Sūt qui Thaleti tribuāt. Sunt qui Soloni, teste Laertio. Plato quodam loco ex Euripide citat. Neque desunt, qui ad Homerum veluti fontē referant: cuius hi versus sunt in Odyss. O.

Νεμεσσῶμαι δὲ καὶ ἄλλῳ
Ἀνδρὶ ξεινοδόκῳ, ὅς κ' ἔξοχα μὲν φιλέῃσιν
Ἔξοχα δ' ἐχθαίρῃσιν. ἀμείνω δ' αἴσιμα πάντα. id est,
Mihi nequaquam is placet hospes,
Qui valde pterq; modū simul odit, amatq;
Sed puto rectiꝰ eē, vt sint mediócria cūcta.

Idem in Iliados K.

Τυδείδη, μήτ' ἄρ με μάλ' αἴνεε, μήτ' ἔτι νείκει. id est,
Ne nimis aut laudes Tytida, aut vitupe res me.

Ad Hesiodū quidē referre malimus. Cuius illud est in opere, cui titulus ἔργα καὶ ἡμέραι:

Μέτρα

Μέτρα φυλάσσεσθαι, καιρὸς δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστος. id est,

Mensuram serua, modus in re est optimus omni.

Euripides cum aliis aliquot locis, tum in Hippolyto coronato:

Οὕτω τὸ λίαν ἧσσον ἐπαινῶ
Τοῦ μηδὲν ἄγαν. id est,
Sic equidem minus approbo, quidquid
Est vehemens, quàm quod vulgus ait,
Ne quid nimium.

Pindarus apud Plutarchum, σοφοὶ δὲ καὶ τὸ μηδὲν ἄγαν ἔπος, αἴνησαν περισσῶς. id est, Sapientes hoc verbum, ne quid nimis, prȩter modum laudarunt. Sophocles in Electra:

Μήθ' οἷς ἐχθαίρεις ὑπεράχθεο μήτ' ἐπιλάθου. i.
Ne nimium, prȩterque modum te torqueat ille
Quem odisti, sed nec neglexeris immemor hostem.

Plautus in Pœnulo: Modus omnibus in rebus soror est optimus. Eodem pertinet Homericum illud Iliados N.

Πάντων μὲν κόρος ἐστὶ καὶ ὕπνου καὶ φιλότητος
Μολπῆς τε γλυκερῆς καὶ ἀμύμονος ὀρχηθμοῖο. i.
Cunctarum rerum saties contingit, amorisque.
Et somni, & blandæ citharæ, choreæque decentis.

Id imitatus videtur Pindarus in Nemeis:

Κόρον δ' ἔχει καὶ μέλι, καὶ τὰ τέρπν' ἄνθε' ἀφροδίσια.

Id est, Satietatem habet & mel & iucundi flores venerei. Plin. lib. 11. Perniciosissimū autem & in omni quidem vita, quod nimium. Horatius:

Est modus in rebus, sunt certi denique fines,
Quos vltra, citraque nequit consistere rectum.

Rursus idem:

Virtus est medium vitiorum vtrinque redactum.

Phocilides:

Πάντων μέτρον ἄριστον, id est, Omnium modus optimus.

Et Alpheus in Epigrammate:

Τὸ μηδὲν γὰρ ἄγαν ἄγαν με τέρπει. id est,
Hoc ne quid nimium, nimis placet mi.

Quintilianus scripsit modum in pronunciatione regnare, quemadmodum in ceteris omnibus. Denique Plutarchus in Camillo docet, pietatem esse mediam inter cōtemptum numinum & superstitionem, ἡ δὲ εὐλάβεια, καὶ τὸ μηδὲν ἄγαν, ἄριστον, id est, Pietas autē, & quod aiunt, ne quid nimis, optimum est. Nihil autem est rerum omnium, in quo non peccari queat nimietate, præter amorem dei, quod aliis verbis fatetur & Aristoteles, pro deo supponens sapientiam. Huc pertinet quod ex poeta quopiam refert Athenæus lib. 1. de laudibus vini:

Πάσας δ' ἐκ κραδίας ἀνίας ἀνδρῶν ἀλαπάζει
Γινόμενος κατὰ μέτρον· ὑπὲρ μέτρον δὲ χερείων. id est,
At qui omnes hominum pellit de pectore curas.
Si modice biberis, sin absque modo, nociturum est.

Sponde, noxa præsto est.

Ἐγγύα, πάρα δ' ἄτη, id est, Sponde, sed noxa præsto est. Quæ quidem omnia Socrates apud Platonem putat ad eandem sententiā pertinere. Nam qui pro altero fideiubet, id pollicetur, quod non sit in ipso sitū præstare, nempe fidem alienam. Sed primum illud Apollini tribuit, reliqua duo à mortalibus adiecta credit. Pli. lib. 7. ca. 32. cuncta pariter adscribit Chiloni, sed ita vt oraculorum vice fuerint habita. Rursus, inquiens, mortales oraculorum societatē dedere Chiloni Lacedæmonio, tria præcepta eius Delphis consecrādo aureis litteris, quȩ sunt hȩc: Nosse se quenque. Et nihil nimiū cupere. Comitemque æris alieni, atque litis esse miseriam. Explicuit Plinius, quid sit spondere. Fideiubemus enim pro eo cui creditur pecunia, & sæpe fit, vt fideiussor cōgatur creditori numerare pecuniam. Fideiubemus & apud iudices, de sistendo reo, atque illo fallente plectuntur vades. Et hoc dictum ad Homerum auctorem referunt. Cuius hoc est carmen Odys. θ.

Δειλαί τοι δειλῶν γε καὶ ἐγγύαι ἐγγυάασθαι

Chersias apud Plutarchum in cōuiuio Platonis, refert ad fabulam Homericam de Ate, quæ quod adfuerit Iouis sponsioni, de natiuitate Herculis, ab eo prȩcipitata est in terram. Citantur, ac laudantur hȩc tria apophthegmata à Plutarcho in libello de futili loquacitate.

Nouit quid album, quid nigrum.

Οἶδε τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν, id est, Nouit quid album

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

album, quid nigrum. Duplicem in ſententiam accipi poteſt: Aut nouit diſcrimen recti, prauique: aut nouit id, quod nemo vel indoctus ignorat. Nam euidentius eſt alibi nigrique diſcrimen, quam vt quiſquã non videat. Ariſtophanes in Equitibus:

Νῶ ἀρίγνωτον γὰρ οὐδεὶς ὅς τις οὐκ ἐπίσταται,
Ὅστις ἢ τὸ λευκὸν οἶδεν, ἢ τὸν ὄρθιον νόμον. i.
Nunc Arignotum lyriſten nullus eſt qui neſciat,
Qui album nouerit, rectosve nouerit modos.

Interpres oſtendit, exponitque prouerbium. Videtur eſſe tractum à priſcis illis mortalibus, qui duos tantum naturales colores nouerant, album & nigrum, teſte Pompeio.

Albus an ater ſis, neſcio.

ALBVS an ater ſis, neſcio. Solet dici de homine vehementer ignoto. Cicero Philippica ſecunda: Me nemo niſi amicus fecit hæredem, vt cum illo commodo, ſi quod erat, animi quidam dolor iungeretur. Te is, quem nunquam vidiſti, L. Rubrius Caſſinas fecit hęredem. Et quidem vide quam te amarit is, qui albus, aterve fueris ignorans, fratris filium præteriit. Quintilianus in vndecimo Oratoriarum inſtitutionum lib. Negat, inquit, ſe magnifacere aliquis poetarum, vtrum Cæſar ſit albus, an ater homo: Catullum, digito indicans, cuius in Cæſarem hoc extat carmen:

Nil nimium ſtudeo Cæſar tibi velle placere,
Nec ſcire vtrum ſis albus, an ater homo.

Apuleius in apologia Magiæ: Etiam libenter te nuper vſque, albus an ater eſſes, ignorabam, adhuc hercle non ſatis noui. Diuus Hieronymus aduerſus Heluidium: Quis te, oro, ante hanc blaſphemiam nouerat? Quis dupondio ſupputabat? Conſecutus es, quod volebas. Nobilis es factus in ſcelere. Ego ipſe, qui contra te ſcribo, cum in eadem vrbe tecum conſiſtam, qua balbutis & erubeſcis, albus, vt aiunt, an ater ſis neſcio. Horatius in extrema epiſtola:

Vultu mutabilis albus & ater.

Quo loco Porphyrion admonet prouerbiali figura dictum, albus & ater, pro eo, quod eſt bonus & malus, & Horatiũ album, aut ad liberalem, aut lętum reddidiſſe, atrum ad ſordidum & ærumnoſum. Huc feſtiuiter adluſit Mateon apud Athenæum libro quarto de Sepia loquens:

Ἡ μόνη ἰχθὺς ἔχουσα, τὸ λευκὸν καὶ μέλαν οἶδ'. i.
Quæ cum ſit piſcis, ſola album nouit & atrum.

Eſt enim Sepia colore albo, ſed ſuccum habet atrum, quem ſpargit in metu, ne deprehendatur.

Non nouit natos.

SIMILIMA huic figura eſt, natum non noui, pro eo quod eſt, prorſus ac modis omnibus ignoro. M. Tull. lib. Familiariũ epiſtolarum nono ad Papyrium: Nam mihi ſcio iam à regibus vltimis allatas eſſe litteras, quibus mihi gratias agũt, quod ſe mea ſententia reges appellauerim, quos ego nõ modo reges appellatos, ſed omnino natos neſciebam. Similimum eſt illi, quod eſt apud Ariſtophanem in Veſpis: ὅς ἐμ' οὐδ' ἂν ζῶντ' ᾔδει. id eſt, Qui me ne viuum quidem nouiſſet: id eſt, nullam omnino mei rationem habuiſſet. Item Theocritus in Pharmaceutria:

Οὐδ' ἔγνω πότερον τεθνάκαμεν ἢ ζοοὶ εἰμές. i.
Non enim illud vtrum ſim viua, an mortua nouit.

In eandem ſententiam vſurpauit Plautus in Euclione: Nõ magis me reſpicias, quàm ſi natus nunquam ſiem.

Odi memorem compotorem.

Μισῶ μνάμονα συμπότην, id eſt, Odi memorẽ compotorem. In eos, qui quæ inter amicos & inter pocula dicuntur liberius, foras elimināt. Lucianus in Lapithis, ex poeta quopiam citat. Martialis:

Μισῶ μνάμονα συμπόταν Procille.

Iocatur enim poeta in Procillum quẽpiã, qui inter pocula iuſſus poſtridie cœnatum venire, venit ſerio, perinde quaſi quæ inter vina dicuntur, pondus habere debeāt. Huius prouerbii meminit Plutarchus in Sympoſiacorum primo ſtatim problemate, vbi quærit, num conueniat in conuiuiis philoſophari. Putat autē dictum aduerſus eos, qui præter modum inſtant & in vrgent cõuiuiis, ad bibendum impellentes, exigenteſque præſcriptum poculi modum. Solēt enim nonnulli, non admodum auidi bibēdi ſic effugere, vt interiectis ſermonibus conuiuas in obliuionem auocent. Deinde ſi quis forte memor exigat, mentiuntur

iam

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

iam ebibisse sese: Dores autem in Sicilia ἐπιστάθμους, id est, conuiuiorum, seu mensurarum præfectos, Mnamonas appellant, quos Latini Modiperatores vocant, teste Nonio, quod bibendi modum imperent. Vnde prouerbium quadrare videbitur in eos, qui modum in conuiuio præscriptum, nimium exacte requirant. Aliis magis videtur, vt prouerbium admoneat ἀμνηστίαν, hoc est, obliuionem omnium, quæ in conuiuiis vel fiunt vel dicuntur. Id enim testatum esse & maiorum fabulis, qui Baccho simul & ferulam & obliuionem consecrarint, nimirum hoc innuentes, non oportere meminisse, si quid in cõuiuio peccatum sit, aut certe leuem admodum ac puerilem reprehensionem sufficere. Nam ferula pueros cædi solitos, vel Iuuenalis indicat:

Et nos ergo manum ferulæ subduximus.

Idem Plutarchus alias eodem in opere narrat, Lacedæmoniis hunc fuisse morem, vt si quem amicum aut hospitem in domum acciperent, ostensis foribus dicerent, ταύτῃ οὐκ ἐξέρχεται λόγος, id est, Hac non egreditur sermo. Damnat autem hanc consuetudinẽ, propterea quod sentiat, in conuiuiis sermonibus vtendũ non ineptis, sed eruditis ac frugiferis, quos efferri sit honestũ & conducibile. Refert idẽ in vita Lycurgi, ex cuius institutione qui natu maximus erat, stabat ad ostium, & ad conuiuium ingredientibus dicebat, ostensis foribus, διὰ ταύτων ἔξω λόγος οὐκ ἐκπορεύεται. id est, Per hasce nullus sermo progreditur foras. Horatius hoc quoque inter iucundi cõuiuii commoditates commemorat:

Ne fidos inter amicos
Sit, qui dicta foras eliminet.

Huc pertinet ille Græcorum Senarius:

Τὸν γὰρ γυναικὸς ὅρκον εἰς οἶνον γράφω, id est,
Inscribo vino si qua iurat fœmina.

Innuens irrita esse solere quæcunq; in compotationibus effutiuntur. Alluditur autẽ ad prouerbium, quod alibi retulimus, εἰς ὕδωρ γράφω, id est, In aqua scribo, de re euanida. Huc adscribẽdum, quod quemadmodum in Symposiacis testatur Plutarchus, veteres Bacchum obliuionis filium finxerant, idque per iocum inuertit apud hunc quispiam, dicens patrem potius obliuionis appellandum fuisse quam filium, quod vinum præsertim immodicum, vel ante senectam adimat homini memoriam.

Duabus sedere sellis.

Dvabvs sedere sellis, est incertarum esse partium, & ancipiti fide, ambabus satisfacere velle. Quo verbo noue composito, ἀλλοπρόσαλλον, Homerus appellat Martem, id est, nunc his, nunc illis partibus fauentẽ. Macrobius in Saturnalibus cœnis: Laberius mimus in senatum à Cæsare lectus, cũ à Cicerone ad consessum non reciperetur, dicente, Reciperem te nisi anguste sederemus: nimis mordaciter respondit, Atqui solebas duabus sellis sedere: obiiciens tanto viro lubricum fidei. Sed id quod Cicero dixit, nisi anguste sederemus, scomma erat in Cæsarem, qui in senatũ passim tam multos admittebat, vt eos quattuordecim gradus capere non possent. Hactenus Macrobius. Est autem omnium consensu turpissimum, cum vtraque parte colludere. At Solon legem tulit, qua punirentur hi, qui in ciuitatis tumultu neutri partium adhæsissent.

Duos parietes de eadem dealbare fidelia.

Hvic finitimum videtur illud, Duos parietes de eadẽ dealbare fidelia, pro eo quod est, eadem re duplicem inire gratiam, eademque opera duos pariter demereri. Curius ad Ciceronem: Sed amice magne, noli hanc epistolam Attico ostendere. Sine eũ errare, & putare me virum bonum esse, nec solere duos parietes de eadem fidelia dealbare. Volebat enim curius pariter & Attico & Ciceroni videri summus, ac de se vno fructum quidem Ciceronis, mancipium autẽ Attici facere. Tractum videtur ab his, qui parietibus opus albarium superinducunt. Legitur & huiusmodi Græcum adagium apud Suidã, δύο τοίχους ἀλείφεις, id est, Duos linis parietes.

Vnica filia duos parare generos.

His simile quiddam etiam nunc vulgo dicunt, dignum videlicet, quod vel vnum inter antiquitatis adagia connumeretur, Vnica filia geminos vis parare generos, vbi qs idem beneficium duobus simul pollicetur, aut pro eodem officio, quod alteri præstiterit, à duobus gratiam reposcit.

Nescis quid serus vesper vehat.

Nescis quid serus vesper vehat.

Ex

Ex Menippeis Varronis satyris citatur hic titulus, tum ab A. Gellio, tum à Macrobio, neque dubitandum quin prouerbialis, sicut sunt & alii pleriq;. Quo salubriter admonemur, ne præsentium successuum prosperitate sublati, futuri curam abiiciamus. Neque vlla de re securi simus, prius quam exitum viderimus. Idem hodie quoque vulgo dicũt diem nondum ad vesperam decurisse, cum significant diuersum exitum posse accidere. Apparet Maronem ad parœmiam adlusisse, cum ait primo Georg. libro:

Deniq; quid serus vesper vehat.

Agens de prognosticis occasus. Potest referri & ad illam Solonis sententiam: ὅρα τέλος μακροῦ βίου. id est, Specta finem longæ vitæ. Tit. Liuius Decad. 5. lib. 5. In secundis rebus nihil in quenquam superbe, ac violenter consulere decet, nec præsenti cedere fortunæ, cum quid vesper ferat incertum sit. Huc adlusit Philippus rex apud eundẽ Decad. 4. lib. 9. cum Thessalis respondens minacem clausulam adiecit, nondum omniũ dierum solem occidisse:

Πολλοί τοι ναρθηκοφόροι παῦροι δέ τε βάκχοι. id est,

Plures thyrsigeros, paucos est cernere Bacchos.

Carmen hexametrum prouerbio Græcis celebratum, quo significatum est, compluribus mortalium adesse virtutis insignia, aut etiam famam, qui tamen vera virtute vacẽt. Non enim omnes poetę, qui se eo titulo circumferunt. Nõ oẽs generosi, qui torquẽ gestant auream. Neque πωγωνοφορία, aut τριβωνοφορία, quemadmodum loquitur Plutarchus, philosophum facit, hoc est, gestata barba, aut gestatum pallium. Translatum à ceremoniis Bacchanalium, in quibus thyrsos, id est, hastas quasdam viteas quatiebant afflati furore. Vsurpatur à Platone in Dialogo, cui titulus Phędon. Adlusit huc elegãter Plutarchus in libello quem scripsit aduersus Colotam: Εἷς τῶν ἑταίρων Ἀριστόδημος ὁ Αἰγιεύς, οἶσθα γὰρ τὸν ἄνδρα, τὸν ἐκ τῆς ἀκαδημίας, οὐ ναρθηκοφόρον, ἀλλὰ ἐμμανέστατον ὀργιαστὴν Πλάτωνος. id est, Quidam amicus Aristodemus Aegiensis: nam hominem nosti, Acedemicorum non thyrsigerum, sed ardentissimum mysten Platonis ναρθηκοφόρον appellat, nomine & cultu duntaxat Academicum, non re. Scitum est & illud Herodis Attici in palliatum, crinitum barba ad pubem vsque porrecta: video barbam & pallium, philosophum non video.

Non omnes qui habent citharam, sunt citharœdi.

M. Varro libro De re rustica secundo, eandem sententiam extulit diuersa metaphora: Sed non omnes, inquit, qui habent citharam sunt citharœdi. Huc adscribendũ videtur, quod lepide scripsit Seneca, quendam personam malle, quam faciem. Faciẽ vocat, vbi quis talis videtur qualis est: personam, cum præ se fert aliquis quod non est. Potest & ad auaros torqueri, si neges eos diuites, qui possident opes, sed qui recte norint vti. Vti nõ est citharœdus, quisquis tenet citharam, sed qui cithara recte nouerit vti.

Plures thriobolos, paucos est cernere vates.

Πολλοὶ θριοβόλοι, παῦροι δέ τε μάντιες ἄνδρες. i. Plures thriobolos, paucos est cernere vates. Simile carmen est superiori, eodem modo Græcis celebratum. Philochorus apud Zenodotum auctor est, olim tres nymphas Apollinis nutrices, Parnassum incoluisse, quę Thriæ dicerentur, vnde postea receptũ sit, vt calculi sortesque diuinorum Thriæ vocarentur. Vnde thrioboli, qui thrias in vrnam diuinam iaciunt. Sunt qui affirmẽt rationem diuinandi per sortes à Minerua fuisse repertam, quę cum magis floreret, quam oracula Delphica, mendax & vana reddita est, idque opera Iouis, Apollini gratum facere cupientis. Deinde vbi rursum mortales Delphica frequentarent oracula, Pythiam ad hunc modum dixisse,

Πολλοὶ θριοβόλοι, παῦροι δέ τε μάντιες ἄνδρες.

Multi qui boues stimulent, pauci aratores.

CONSIMILEM habet sententiam & hic versus,

Πολλοὶ βουκένται, παῦροι δέ τε γῆς ἀροτῆρες. id est,

Qui taurum stimulent multi, sed rarus arator.

Multi præ se ferunt quod non sunt. Siquidem antiquitus arabant bubus, vt ante dictum est: eos extimulabant prælonga arundine, aut hastili cuspide quapiam acuminato. Qui mos & hodie durat apud Italos.

Simia

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Simia in purpura.

Πίθηκος ἐν πορφύρᾳ, id est, Simia purpurata. In varios vsus potest adhiberi parœmia, nempe vel in hos, qui tametsi magnifico cultu sint ornati, tamen cuiusmodi sint, ex ipso vultu moribusq; cognoscitur: vel in hos quibus dignitas indecora additur: vel quoties rei per se fœdæ, ascititia peregrinaq; ornamenta indecenter admouentur. Quid enim tam ridiculum, quam simia vestita purpurea veste? Atq; id tamen non raro fieri videmus apud istos qui simias habēt in deliciis, vt quam maxime possunt, ad humanū morem ornent ac vestiant, aliquotiens & purpura, quo parum attentos, aut imperitos fallant, proq; homine salutetur simia, aut si deprehensus fuerit fucus, res magis sit ridicula. Et Ammianus libro 14. Antigonum quendam amictu tenus philosophum appellat. De barbæ tenus sapientibus antea nobis dictum est.

Simia simia est, etiam si aurea gestet insignia.

Πίθηκος ὁ πίθηκος, κἂν χρύσεα ἔχῃ σύμβολα, id est, Simia simia fuerit, etiamsi aurea gestet insignia. Superiori respondet, admonens fortunæ ornamenta non mutare hominis ingenium. Citatur adagium a Luciano in oratione contra ineruditum. Natum videtur à simiis illis Aegiptiis saltationem humanam imitantibus. Lucianus refert apologum in hunc modum: Rex quidam Aegyptius simias aliquot instituit, vt saltandi rationem perdiscerent. Vt enim nullum animal ad figuram hominis propius accedit, ita nec aliud actus humanos aut melius aut libentius imitatur. Artem itaque saltandi protinus edoctæ saltare cœperūt, insignibus indutæ purpuris, ac personatæ. Multoque iam tempore maiorem in modum placebat spectaculum, donec è spectatoribus facetus quispiam, nuces, quas clanculum in sinu gestabat, in medium abiecit. Ibi simiæ, simul atq; nuces vidissent, oblitæ choreæ, id esse cœperunt quod ante fuerant, ac repente ex saltatricibus in simias redierūt. Cōtritisq; personis, dilaceratis vestibus, pro nucibus inter se depugnabant, non sine maximo spectatorum risu. Narratur apologus non absimilis de fele, quam Venus belle adornatam in pedissequarum ordinē asciuerat, ac satis apte ἐγυναίκιζε: donec mure e cauo quopiam in medium procurrente, declarauit sese nihil aliud esse quam felem.

Asinus apud Cumanos.

Ὄνος παρὰ κυμαίοις, id est, Asinus apud Cumanos. Competit in eos, qui cum sint inepti ridiculiq;, tamen apud ignotos ipsa nouitate habentur in precio. Aut in eos quibus honos aliquis pręter meritum additus à fortuna, tumorem & insolentiam, ita vt fere fit, conciliat, id quod eleganter notat Demosthenes Olynthiacarum orationum prima: τὸ γὰρ εὖ πράττειν παρὰ τὴν ἀξίαν, ἀφορμὴ τοῦ κακῶς φρονεῖν, τοῖς ἀνοήτοις γίνεται. id est, Felicitas enim & rerum successus, qui contigerit immerenti, stultis vesaniæ caussam præbere solet. Cui congruit illud ex Aeschylo citatum:

Ἦ βαρὺ φόρημ᾽ ἄνθρωπος εὐτυχῶν ἄφρων. i.
Graue pondus amens, rebus vtens prosperis.

Narrauimus alibi fabulam de asino fugitiuo, qui apud Cumanos se gessit pro leone.

Ira omnium tardissime senescit.

Θυμὸς ἔσχατον γηράσκει, id est, Ira postremum senescit. Huic diuersum illud Aristotelis apophthegma, qui, auctore Laertio, rogatus quæ res quam ocyssime consenesceret, respondit beneficium. M. Tullius vtrunq; complexus: Cui placet, inquit, obliuiscitur, cui dolet, meminit. Nam vulgo mortales iniuriæ tenacissime meminisse solēt, benefactorū quam facilime obliuisci. Græcum adagiū videtur ex Sophocle sumptū, cuius in Oedipo Coloneo hęc sunt verba:

Θυμοῦ γὰρ οὐδὲν γῆράς ἐστιν ἄλλο, πλὴν
Θανεῖν, θανόντων οὐδὲν ἄλγος ἅπτεται. id est,
Seneca nulla obtingit iracundiæ.
Nisi mors, sepultos nullus attingit dolor,

Hoc idem innuit Homerus lepidissimo sane figmento de Litis & Ate. Hanc deam facit, quæ noxas ac turbas soleat immittere rebus mortalium, atque ipsam quidē acribus oculis ac pręuelocibus esse pedibus. Ceterum post eam multo interuallo consequi Litas deas, quæ quod Ate turbauerit, sarcire moliantur. Has & strabis oculis fingit, & pedibus claudis, illud nimirū innuens; offensas esse citas, reconciliationes esse tardas, propterea quod iniuriæ diu meminisse solent homines. Carmen ipsum Homeri subscribamus ex Iliadis lib. 9.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Καὶ γάρ τε λιταί εἰσι διὸς κοῦραι μεγάλοιο.
Χωλαί τε ῥυσαί τε παραβλῶπές τ' ὀφθαλμώ,
Αἵ ῥά τε καὶ μετόπισθεν ἄτης ἀλέγουσι κιοῦσαι,
Ἡδ' ἄτη σθεναρή τε, καὶ ἀρτίπος, οὕνεκα πάσας
Πολλὸν ὑπεκπρόθεει, φθάνει δέ τε πᾶσαν ἐπ' αἶαν
Βλάπτουσ' ἀνθρώπους, αἳ δ' ἐξακέονται ὀπίσσω,
Ὃς μέν τ' αἰδέσεται κούρας διὸς ἆσσον ἰούσας,
Τὸν δὲ μέγ' ὤνησαν, καί τ' ἔκλυον εὐξαμένοιο.
Ὃς δέ κ' ἀνήνηται, καί τε στερεῶς ἀποείπῃ,
Αἴτονται δ' ἄρα ταί γε δία κρονίωνα γιοῦσαι,
τῷ δ' ἄτην ἅμ' ἕπεσθαι ἵνα βλαφθεὶς ἀποτίσῃ.

Quorum versuum non indolem neq; gratiam, sed sententiam vtcunque reddemus Latinis auribus.

Nam Litas etiã genuit Saturnius ingens,
Rugosas, pedib⁹ claudis, ac lumine læsas,
Quæ Ates à tergo veniũt, medeanť vt illi.
Ipsa Ate, pedibusque valens, & robore prę stans,
Proinde gradu celeri longe præuertitur, omnes
Occupat, & terras prior aduenit illa p oẽs,
Mortales lædens: verum hæ post terga sequuntur
Saturę quidquid cõmouerit illa malorũ:
At vero natas Ioue qui reueretur, & audit,
Se simul ac adiere, huic commoda plurima gratæ,
Conciliãt, huiusq; vicissim vota receptãt.
Reiicit at si quis pfracte & pernegat illis,
Tunc adito Ioue patre, pcanť, vt ilicet Ate
Huic adsit, pęnasq; suo det deniq; dãno.

Eiusdem Ates fit mentio Iliados τ. vbi Iuppiter imputans huic deæ, quod à Iunone deceptus esset, illam capillis arreptam in terras præcipitem dedit, interdicens ne vnquam rediret in cælitum contubernium.

Si vultur es, cadauer expecta.

CAPTATORES testamentorum & hæredipetæ, vulgata metaphora vulturus appellantur, quod senibus orbis ceu cadaueribus inhient. Nam huic aui proprium, cadaueribus tantum viuere. Vnde & natura tantum illi sagacitatis addidit, auctore Plinio, vt biduo, aut triduo præualet illuc, vbi cadauera sint futura: eoque, vt refert vere Magnus ille Basilius, ingenti agmine solet comitari castra militum. Hoc minus nocens, quam sint homines isti diuitum funeribus imminentes, quod neque fruges attingit, neque vllum animal, quantumuis imbelle, occidit, aut insectatur: tantum cadauera, vel eorum quæ sponte interierũt, vel ab aliis relicta sunt, depascitur. In quibus tamẽ abstinet à sui generis, id est, auiũ cadaueribus. Quemadmodũ & Plutarchus docet in problematis rerum antiquarum, ne quid interim adferamus ex Aegyptiorum opinione, qui dicunt vultures omnes esse fœminas, nec aliter ex euro concipere, quam e zephyro grauidæ fiũt arbores. Vnde mirum est, hanc auem innocentissimam apud homines tam male audire. Proinde qui diuites audent aut accusare, aut veneno tollere e medio, miluii vocantur: qui vero duntaxat obsequiis & adulationibus aucupantur, vt misceantur testamento, vultures prouerbio dicuntur. Seneca lib. Episto. 15. epistola 65. Si vultur es, cadauer expecta. Martialis lib. 6.

Admisit pater vnicum Silanus.
Cessas mittere munera Oppiane?
Heu crudele nephas, maleq; Parcæ,
Cuius vulturis hoc erit cadauer?

Diogenianus in collectaneis meminit huius adagii, sed alia figura, αἰγυπιός, id est, vulturum ritu. Admonet autem dictum de iis, qui vel ob hęreditatis, vel alterius alicuius emolumenti spem insidiantur cuipiã.

Coruum delusit hiantem.

HAVD dissimili figura dictum est ab Horatio in eum, qui captatorẽ suum arte frustratus fuerat,

- Coruum delusit hiantem.
Nã hęc quoq; auis cadaueribus imminet.
- Plerunque, inquit, recoctus
Scriba ex quinqueuiro coruum delusit hiantem.

Loquitur de Corano, qui Nasicæ socero, spe testamenti per dolũ ostentata, moriens, nihil præter plorare reliquit. Videtur autẽ hoc adagiũ effictum, & imitatum ad illud Græcorum, λύκος ἔχανεν, id est, Lupus hiat. Vt itidem dicere liceat, lupum delusit hiantẽ, & κόραξ ἔχανεν, id est, Coruus inhiabat.

Cornicari.

QVIN & Græci prouerbio κρώζει, dicunt, pro eo, quod est, inhiare prædæ, aut inepte garrire. Aristophan. in Pluto:

Σὺ μὲν οἶδ' ὃ κρώζεις, ὡς ἐμοῦ τι κεκλοφότος
Ζητεῖς μεταλαβεῖν. id est,

Quid

Quid crocites scio, nempe si quidquã rei
Furto inuolarim, vt hinc tibi partẽ feras.

Interpres admonet esse prouerbiũ in eos, qui cornicum more frustra cornicantur. Sunt autem verba Chremyli senis, qui ait se non ignorare, quid sibi vellet Blepsidemus, sursum ac deorsum vertens orationẽ, dum studet furti confessionem elicere, nimirum vt consciusin prædæ partem veniret. Persius Satyra 5.

Nescio quid tecũ graue cornicaris inepte.

Vsus est & diuus Hieronymus in epistola ad Rusticum monachum.

In vino veritas.

Ἐν οἴνῳ ἀλήθεια, id est, In vino veritas, passim apud auctores vsurpatum adagium, significans ebrietatem animi fucum tollere, & quidquid in pectore conditum est, in apertum proferre. Plinius lib. 14. c. 22. scripsit, vinum vsqueadeo mentis arcana prodere, vt mortifera etiam inter pocula loquantur homines, & ne per iugulum quidem redituras voces contineant: vulgoq; inquit, veritas attributa vino est. Celebratur & Persæ cuiusdam apophthegma, qui negauit tormentis opus esse ad exquirendum verum, vino enim rectius elici: quod approbans Horatius in Odis:

Tu lene, inquit, tormentum ingenio admoues
Plerunque duro, tu sapientium
Curas, & arcanum iocoso
Consilium retegis Lyæo.

Idem in arte poetica:

Reges dicuntur multis vrgere culullis,
Et torquere mero, quẽ perspexisse laborẽt,
An sit amicitia dignus.

Rursum alibi:

Quid non ebrietas designat? operta recludit.

Effertur & ad hũc modum apud Athenæũ. lib. 2. parœmia, οἶνος καὶ ἀλήθεια, id est, Vinum & veritas. Quod largius poti non tantum effutiunt sua arcana, verumetiam audacius in alios loquuntur. Apud Plutarchum in vita Artaxerxis, Sparamixas Mithridati, per vinum quiddam insolentius elocuto, φθόνος μὲν οὐδεὶς ὦ Μιθριδάτα, ἐπεὶ δὲ φασὶν Ἕλληνες, οἶνον καὶ ἀλήθειαν εἶναι. id est, Nulla quidem inuidia est o Mithridates, ceterum quando Græci dicunt, vinum & veritatem esse, &c. Celebratur à Græcis hęc quoque sententia prouerbialis, τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ νήφοντος, ἐπὶ τῆς γλώσσης τοῦ μεθύοντος. id est, Quod in corde sobrii, id in lingua ebrii. Theognis;

Ἐν πυρὶ μὲν χρυσόν τε, καὶ ἄργυρον ἴδριες ἄνδρες
Γινώσκουσ', ἀνδρὸς δ' οἶνος ἔδειξε νόον. id est,
Aurum aut argentum fabris dignoscitur igni,
Vinum hominis prodẽs arguit ingeniũ.

Athenęus hunc senariũ citat ex Euripide:

Κάτοπτρον γὰρ εἴδους χαλκός ἐστ', οἶνος δὲ νοῦ. i.
Forma ære lucet, vina produnt pectora.

Apud eundem Ephippus:

Οἶνός σε πλῆθος πολλὰ ἀναγκάζει λαλεῖν,
Οὐκοῦν μεθύοντα φασί τ' ἀληθῆ λέγειν. id est,
Vis multa vini, multa te cogit loqui,
Loqui proinde vera dicunt ebrios.

At idem lib. 10. refert Anacharsidis dictũ, ὅτι ψευδεῖς δόξαι τοῖς μεθύουσι γίγνονται. idest, quod falsę opiniones accidunt temulentis: ac mox narrat quiddam haud infestiuum. Quidam è conuiuis dixerat Anacharsidi, Vxorem duxisti admodum deformem. At ille, Prorsus, inquit, idem mihi videtur, sed heus puer, porrige poculum meracius, vt illam faciam formosam. Nõ solum igitur amanti, verum etiam ebrio τὰ μὴ καλὰ πέφανται, quemadmodũ inquit Theocritus. Atqui verum qui potest dicere, qui labitur rerum iudicio? Sed veritas non semper respondet mendacio, verum interdum simulationi. Potest autem fieri, vt ex animo loquatur, qui tamen falsum dicat, & verum dicat, qui nõ vere loquatur. Postremo prouerbium non sentit de insana temulentia, quæ facit, vt quæ fixa sunt videantur ambulare, & quæ simplicia videantur multiplicia: sed de moderata, quæ dysopiam ac fucum excutit. Alcibiades in Symposio Platonis: τὸ δ' ἐντεῦθεν οὐκ ἂν μου ἠκούσατε λέγοντος, εἰ μὴ πρῶτον μὲν τὸ λεγόμενον, οἶνος ἄνευ τε παίδων, καὶ μετὰ παίδων, ἦν ἀληθής. id est, Quæ vero nunc sequuntur, non prius audietis, quam prouerbiũ illud recẽseamus: Vinum & cum pueritia, & sine pueritia, veridicum est. Quibus ex verbis liquet, idem de pueritia quod de vino, prouerbio iactatum fuisse. Durat & hodie vulgo tale prouerbium, nõ audiri verum, nisi à tribus hominũ generibus, pueris, ebriis, & insanis. Huc adscribendum arbitramur versiculum illum prouerbialem:

Ηγλασσ'

Ηγλῶσσ᾽ ἁμαρτάνουσα τ᾽ ἀληθῆ λέγει. id est,
Verum solet prolapsa lingua dicere.

Nam verum esse creditur, quod exciderit imprudenti, quandoquidem id demum vacat fictionis suspicione. Ex huiusmodi lapsu colliguntur & omnia certioris fidei.

Sæpe Neoptolemi pro nomine nomen Orestis
Exit, & errorem vocis vt omen amo.

Denique M. Tullius in Topicis, inter ea, quæ faciunt fidem, commemorat pueritiã, somnum, imprudentiam, vinolentiam, insaniam.

Bos in lingua.

Βοῦς ἐπὶ γλώττης, id est, Bos in lingua. In eos, qui non audent libere quod sentiant dicere. Translatum, vel à robore animantis, quasi linguam opprimens, non sinat eam eloqui. Vel hinc quod Atheniensium nomisma quondã bouis obtinuit figurã. Itẽ apud Romanos Seruius Rex, ouiũ ac boũ effigie primus signauit æs, auctore Plin. libro 18. cap. 3. Idem testatur Plutarchus in Problematibus rerum priscarum, quod prisci omnis fere possessio erat in gregibus & armentis. Vnde & à pecoribus dictam pecuniam volunt. Itaque qui mulctæ pendendę metu deterriti reticerent, aut qui pecunia corrupti loqui non auderẽt, bouem in lingua dicebantur habere. At Iulius Pollux nono de rerum vocabulis libro, prouerbiũ hoc exponens, his ferme consentanea commemorat, addens ipsum numisma bouem vulgo vocari solere. Proinde in Deliacis spectaculis, si cui munus dandum erat, pręconem pronunciare solitum, Tot boues illi dabũtur. Bouem autem valuisse duabus drachmis Atticis, vnde fuisse qui crederent hoc numisma Deliorum fuisse proprium, non Atheniensium. Addit item in Draconis legibus extare mentionem, περὶ τοῦ ἀποτίνειν δεκάβοιον. id est, De pendendis decem bubus, id est, nummis decem. Neq; defuisse, qui senserint, Homerum quoque de numismate locutum, non de animãte, cũ ait:

Χρύσεα χαλκείων ἑκατόμβοι ἐννεαβοίων.

Verum hanc opinionem alio in loco refellit Iulius Pollux, ostendens illam fuisse cõmutationem rerum citra nummos. Qui scripsit scholia in Homerum lib. 2. tradit bouem apud priscos in honore fuisse, cum multis de causis, tum præcipue quod Apollini sacrum sit animal. Itaque in altera parte numismatis insculpebant bouem, in altera faciem regiam. Adagium autem effert ad hunc modum, βοῦς ἐπὶ γλώσσῃ βέβηκεν, id est, Bos in lingua incedit, admonens id dici solitum, vbi quis pecuniæ causa taceret. Theognis:

Βοῦς μοι ἐπὶ γλώσσῃ. id est,
In lingua mihi bos.

Philostratus in vita Apollonii: γλῶτταν τε ὡς πρῶτος ἀνθρώπων συνέσχε, βοῦν ἐπὶ αὐτῇ σιωπῆς εὑρὼν δόγμα. i. Linguam primus hominum coercuit, bouem in illa silentii inueniens decretum. De Pythagora loquitur, silẽtii auctore. Item in Scopeliano sophista: καὶ οὐ χρὴ θαυμάζειν ἐπιπεπεδημένοι. τὴν γλῶτταν τινὲς καὶ βοῦν ἀφωνίας ἐπ᾽ αὐτὴν βεβλημένοι. i. Neque mirandum est, si quidam linguam habentes vinctam, boue silentii eam occupante. Extat apud Aeschylum in Agamemnone:

Τὰ δ᾽ ἄλλα σιγῶ, βοῦς ἐπὶ γλώττης μέγας
Βέβηκεν. id est,
Taceo cetera, linguam occupauit bos quidem. Ingens.

Argentanginam patitur.

Ἀργυράγχην πάσχει, id est, Argentanginam patitur. Superiori finitimum est, natum ex historia, quam refert Aulus Gellius in Noctibus Atticis, atque item Plutarchus in vita Demosthenis. Ea est huiusmodi. Cum aduersus Milesiorum legatos, qui auxilii petendi causa Athenas venerant, acriter in cõcione dixisset Demosthenes, obsisteretq;, quominus impetraturi postulata viderentur, causa in diem posterum reiecta, legati Demosthenem ipsum adierũt, magnaque pecuniæ summa, ne contra se diceret, redemerunt. Postridie, cum res denuo foret agẽda, Demosthenes multa lana collo circumuoluto in concionem prodiit, fingens sese συνάγχην, id est, anginam pati: eamq; rem impedimẽto esse, quo minus ex more diceret. Tum è populo quispiã, cui simulatio subolebat, exclamabat, eũ non συνάγχην, sed ἀργυράγχην pati. Est aũt synanche morbi genus, quem vulgus medicorum deprauate squinantiã appellat. Hunc Aretęus Cappadox lib. 1. commemorat inter morbos acutos, ostendẽs bifariã appellari, vel κυνάγχην, qđ id mali canibus sit familiare, vel συνάγχην, quod spiritum coarctet, ac præfocet.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Equus me portat, alit rex.

Ἵππος μέ φέρει, βασιλεὺς μέ τρέφει. id est,

Me rex alit, ac me portat equus.

Refertur inter Græcorum adagia, atque addunt hinc natum. Iuuenis quidam sub rege Philippo stipendia faciebat. Is cum admoneretur, vt missionem peteret, seseque à militia abdicaret, negauit se facturũ, his quidem verbis:

Ἵππος μέ φέρει, βασιλεὺς μέ τρέφει. id est,

Equus me portat, rex me alit.

significans se commodissime viuere, vt qui & pedibus alienis ingrederetur, & aliena pecunia pasceretur. Huc adlusit Horatius, cum in Epistolis sub Aristippi persona sic ait:

- Rectius hoc, &
Splendidius multo est, equus vt me portet, alat rex.

Quo quidẽ in loco Acron huius admonet prouerbii, cuius etiã meminit Diogenianus. Apparet è tragœdia quapiam ascitũ. Est enim carmen anapæsticum dimetrum.

Etiam chorcorus inter olera.

Καὶ κόρχορος ἐν λαχάνοις, id est, Etiam corchorus inter olera. Dici solitum in homines nullius precii, qui tamẽ in numero aliquo studeant haberi. Nam κόρχορος, oleris genus est vilissimi, quod Plinius lib. 21. in catalogo olerum recenset. Idem alibi commemorat inter herbas sponte nascentes. Scribit autem corchorum Alexandrini cibi herbã esse, cõuolutis foliis, ad similitudinem mori, multis remediis vtilem. Meminit prouerbii Theophrastus, lib. De plantis 7. ca. 7. Corchorum referens inter olera, quæ vel cocta vel cruda possint edi, verum ob amaritudinem prouerbio esse infamem. Suidas & Hesychius auctores sunt, nonnullis piscem existimari corchorum, contemptissimum, nulliusque precii, qualis sit hippurus. Aristophanes in Vespis: κῆθ' ἤψαμεν τοῦ κορχόρου. id est, Deinde corchorum attigimus. Nec hic tacuit interpres de prouerbio.

Graculus inter musas.

Cui non dissimile videtur, κολοιὸς ἐν ταῖς μούσαις. id est, Graculus inter musas. Indoctus inter doctissimos: insantissimus inter eloquentissimos. Recte dicetur & in homes ostentatione falsæ doctrinæ sese iactantes, & viris eruditis impudenter obstrepentes, Est enim Graculus auis minime canora, sed tamen odiose garrula atq; obstrepera. Confine est his quod in Bucolicis ait Vergilius:

- Sed argutos inter strepere anser olores.

Cygnos canoros esse sic omnium poetarũ litteris est decantatum, vt nihil sit celebratius, etiam si nemini contigit hunc audire cantum. Nec desunt philosophi, qui huiusce rei rationem quoque reddere conentur. Aelianus addit, eos nõ canere, nisi fiante Fauonio. Vnde fertur etiam prouerbium, κύκνειον ᾆσμα, id est, Cygnea cantio. Cõtra, anseres molesto quodam stridore obgãniunt. Proinde cũ indoctus inter eruditos garrit, in tempore vsurpabitur adagium, Anser inter olores.

In lente vnguentum.

Τὸν ἐπὶ φακῇ μύθον, id est, In lenticula fabulam, subaudi, narras. Vbi quis mentionem inducit vilis cuiuspiam & nihili hominis, aliis de viris egregiis verba facientibus. Ad hũc quidem modum legitur in omnibus vulgatis exemplaribus, apud A. Gelliũ lib. 13. cap. 27. Verum placet Hermolai castigationi subscribere, qui locum hunc ita restituit, vt legat, τὸν ἐν φακῇ μύρον, In lente vnguẽtum. Quadrat autem in hominem, aut in rem quampiam, quæ neutiquam in tempore adhibeatur iis, quibus minime congruit. Veluti si philosophum iuuenum lasciuientium conuiuio misceas: aut inter pocula de rebus grauibus incipias disputare. Quemadmodum videlicet lenticulæ vili legumini inepte quis admiscuerit vnguentum. Siquidem auctore Dioscoride & oculorum aciem hebetat, stomacho grauis, intestinis noxia, neruis, pulmoni, & capiti inimica, gignit turbulenta insomnia. Dicetur etiam vbi plura inter se dissimilia confundentur. Verba Frontonis apud Gelliũ sunt hæc: Videte tamen, ne existimetis semper, atque in omni loco, mortales multos, pro multis hominibus esse dicendum: ne plane fiat Græcũ illud de Varronis satyra prouerbium, τὸ ἐν φακῇ μύρον. id est. In lente vnguentum. Idem vsurpauit M. Tullius libro ad Atticum primo: Legati inquit, cum auctoritatę mitterentur, qui adirent Gallię ciuitates,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

ciuitates, darentque operam ne eæ cum Eluetiis se iungerent. Legati sunt. Q. Metellus Creticus, & L. Flaccus, τὸ ἐπὶ τῇ φακῇ μύρον. Lẽtulus Clodię filius. Tametsi hic quoque locus eodem mendo laborant, quo Gellianus ille. Citatur autem adagium ab Aristotele, libro De sensu & sensili. ἀληθές γὰρ ὅπερ εὐριπίδην ἀπεσκώπτον στράτις, ὅτον φακὴν ἕψητε, μὴ ἐπιχεῖν μύρον. id est, Nam verum est, quod ait Stratis Euripidem taxans, vbi lenticula coquitur, non oportere vnguentum infundere. Quo sane loco, quæ portenta habeant nostri vulgati codices, nihil attinet hic commemorare. Citat & Athenæus lib. Dipnosoph. 4.

Παραινέσαι σφῷν τι βούλομαι σοφὸν,
Οτάν φακὴν ἕψητε μὴ 'πιχεῖν μύρον. id est,
Vos admonere callidum quiddam volo,
Vbi lens coquitur, vnguenta nequa infundite.

Ex Phœnissis Stratidis Comici poetæ. Citat & ex Sopatri Necya: ἰθακὸς ὀδυσσεὺς τὸ ἐπὶ τῇ φακῇ μύρον πάρεστι, θάρσει θυμὴ. id est, Ithacensis Vlysses in lente vnguentũ adest, aude anime. Adducit & Clearchum prouerbiorum collectorem, qui hoc quoq; recensuerit prouerbii titulo, τὸ ἐν φακῇ μύρον. addens extare apud Varronem, compluresq;. Latinorum vsos eo prouerbio, quibus incognitum tamen sit, vnde Varro desumpserit eum iambicum. Huc nobis videtur Aristophanes adlusisse, cum ait: ἐν εἰρήνῃ,

Κἀπιφυτεύσεις ἕρπυλλον ἄνω
Καὶ μύρον ἐπιχεῖς. id est,
Præterea seres serpyllum sursum,
Et vnguentum infundes.

Porro vnguẽtum intelligimus oleum odoratum, ac velut vnguentarium. Alioqui plebeium oleum admiscere lenti, nihil prodigiosum. Athenæus lib. 2. citat hunc trimetrum ex Eupolide:

Ὄψῳ πονηρῷ πολυτελῶς ἠρτυμένῳ. id est,
Cõditum opipare vile malumq; obsoniũ.

Est autem apud scriptores hoc legumen cũ primis celebre, quemadmodum bulbus, cepe, & allium, nonnulli etiam encomium lẽtis scripsere. Quædã per se pulchra sunt, quæ tamen sibi non congruunt. Elegantis igitur est, scire quid cui cõueniat. Diocles philosophus habitus est ὀψοφάγος. Hic cui dam interroganti, vter piscis esset melior, congrus an labrax, nobis dictus lupus: alter, inquit, elixus, alter assus. Sic Flaccus de poeta: Bello malus, vtilis vrbi. Quotiens munus delegatur minus accommodo, apte dixeris, ἐν φακῇ μύρον. Adiiciet & hoc: apud auctores dictionem hanc comperimus varie scriptam, nunc acute, φακὴν, nunc circũflexe, φακῆν quod cum tam crebro occurrat, vix inscitia casuve factum videri potest. Vnde coniicimus φακῆν dictam ex contractione pro φακέαν. Nam φακέας legimus apud Athenæum. Idem λεοντῆν dictam admonet, pro λεοντέαν. Hæc igitur quibus placet origo, malunt dicere φακῆ: quibus magis placet forma communis, origine neglecta scripserunt φακὴ & φακὴν.

Anulus aureus in naribus suis.

Vbi res quępiam per se præclara illic adhibetur, vbi minime addecet. Vt si stulto contingant opes, fatuæ forma, genus ignauo, eloquentia viro improbo, magistratus imperito. His enim rebus nõ modo nõ ornantur, verumetiam magis ridiculi fiũt. Olim autem anulis quibusdam aureis in auriculas insertis, ornari sese credebant, maxime barbari. Inseritur & suillis naribus anulus ęreus, quo minus noceat agris rostri suffossione, quæ peculiaris est huic animãti, quapropter & agricolationem monstrasse creditur Quod si anulum aureum rostro suillo inseras, res sit oppido quam ridenda. Celebratur apud Græcos Menandri versiculus ab hac sñĩa non admodum abhorrens:

Μισῶ πονηρὸν, χρηστὸν ὅταν εἴπῃ λόγον. i.
Odi improbum, qui verba proloquitur proba.

Huc pertinet illud, quod memorat in Noctibus A. Gellius: cum quispiam improbatæ famæ vir sententiam dixisset Reip. conducibilem, iusserunt eandem ab alio quopiam integro, bonoque viro pronunciari, atque illius nomine decerni, quod absurdũ existimarent, à malo viro bonum consiliũ, aut bonam sentẽtiam proficisci. His adiungendum est illud Antiphonis apud Athenæum lib. 6.

Σαπρὸν σίλουρον ἀργυροῦς πίναξ ἔχων. id est,
Putrem Silurũ quadra habens argentea.

Quidam Silurum existimant eum esse, quẽ nunc vulgo Sturionem dicimus, piscem multo omnium laudatissimum.

In eburna vagina plumbeus gladius.

Hvic confine est illud: ἐν ἐλεφαντίνῳ κο-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

λεφ̃ τὸ μολύβδινον ξίφος,i. In eburna vagina plumbeus gladius,natum ex Diogenis Cynici apophtegmate. Nam cum adoleſcens quiſpiam,inſigni forma,fœdum quiddam atque obſcœnum dixiſſet: Ex eburna, inquit,vagina plumbeum gladium educis.

Omnia octo.

Α'παντοκτὼ, id eſt, Omnia octo. Cum nihil deeſſe ſignificamus, aut cum multa inter ſe ſimilia videntur. Parœmiam hinc natam exiſtimant: Steſichorus poeta in oppido Catana ſplendide ſepultus fertur, monumento diligenti quadam ratione ex omnibus octonis conſtructo, octo gradibus, angulis octo. Atque hinc prouerbium increbruiſſe ἀπαντοκτὼ. Meminit huius & Iuli⁹ Pollux in nono, agens de luſu taxillorum, quem ait numeris conſtare, in quibus ſit vnus qui Steſichorius appelletur, nimirũ octo, idq; cognominis ſumptũ eſſe ab eius monumento. Sũt qui dicant eum, qui Corinthios in vnam ciuitatem coegit, ciues vniuerſos in octo tribus diſtribuiſſe, atque hinc ortum vulgi ſermonẽ. Neque deſunt qui ſcribant,idque Euandro, vt citant, auctore, octo déos eſſe, qui rerum imperent ſummæ,ignẽ,aquam,terrã,cęlum, lunam, ſolem,mithram,noctẽ. Mithram aũt Perſę, eundẽ cum ſole exiſtimant. Rurſum alii dicunt octo fuiſſe certaminũ ſpecies in Olympiis,atq; inde ductum adagium, Oĩa octo. Quod ſi nobis quoq; conceditur in ænigmate diuinare, nõ abſurde natũ videri poteſt à fabula, quam narrat Plutarchus in cõmentario de Dęmonio Socratis. Delius, ac ceteris Græcis oraculo reſponſum fuiſſe apud Aegyptios, ita demum malorũ finẽ fore, ſi arã,q̃ in Delo erat duplaſſent. Qui cum nõ intellexiſſent,quid ſibi vellet oraculũ,ridicule duplatis ſingulis aræ laterib⁹, imprudẽtes ſolidũ octuplũ effecerunt, ob inſcitiã proportionis, quæ longitudine duplũ reddit. Ceterum hac in re cõſultus Plato, geometriæ cum primis peritus, reſpondit deũ Græcis imperitiam exprobraſſe,monere, vt geometriæ darent operam. Delectatum apparet hoc prouerbio Heliogabalum Imperatorem, cui morem hũc fuiſſe ſcribit Aelius Lampridius, vt ſimul ad cœnam vocaret octo caluos, octo luſcos, octo podagroſos,octo ſurdos, octo nigros, octo prælongos, & octo præpingues & obeſos.

Omnia idem puluis.

Γάντα μία κόνις, id eſt, Omnia idem puluis. De indiſcreta ſimilitudine. Lucianus ἀλλὰ πάντα μία ἡμῖν κόνις φασὶ. id eſt, Quin nobis omnia idem,quod aiunt,puluis. Adludẽs ad defunctorum cineres,inter quos nihil apparet diſcriminis. Confine illi, quod alio demõſtrabimus loco,Eiuſdem farinæ. Siquidẽ antiqui farinam pollinẽ vocabãt.

Currus boues trahit.

Η ἅμαξα τὸν βοῦν ἐλαύνει, id eſt, Currus bouẽ ducit,de re quę præpoſtere geritur. Veluti ſi vxor præſcribat marito, ſi diſcipulus reprehendat præceptorem, ſi populus imperet principi, ſi ratio pareat affectui. Lucianus in Terpſione: Νῦν δὲ τὸ τ̃ παροιμίας, ἡ ἅμαξα τὸν βοῦν πολλάκις ἐκφέρει. id eſt, Nunc id euenit, quod vulgo dici ſolet: Plauſtrũ ſæpenumero bouem ipſum aufert. Tranſlata metaphora à plauſtris per decliue retro labentibus, vnaque ſecum bouem auferentibus.

Ab equis ad aſinos.

Αφ' ἵππων ἐπ' ὄνους,id eſt, Ab equis ad aſinos. Vbi equis à ſtudiis honeſtioribus ad parũ honeſta deflectit, veluti ſi quis e philoſopho cantor, e mercatore caupo, ex œconomo coquus, e fabro fieret hiſtrio. Quadrabit item, vbi quis e conditione lautiore ad abiectiora deuenerit. Procopius ſophiſta in epiſt. quapiam: Τὸ δὴ λεγόμενον, ἀφ' ἵππων ἐπ' ὄνους μεταβεβήκαμεν. id eſt, Iuxta prouerbium, ab equis ad aſinos tranſiuimus.

Ab aſinis ad boues tranſcendere.

Hᴠɪᴄ diuerſum eſt illud Plautinum, Ab aſinis ad boues tranſcendere, pro eo quod eſt, ex humiliore conditione ad ditiorum partes tranſire. Sic enim apud Plautum in Aulularia, Euclio, cuius pauperculi diues quidam expetebat affinitatem: Venit hoc mihi in mẽtem Megadore, te eſſe hominẽ diuitem, factioſum, me item eſſe hominẽ pauperum pauperrimum. Nunc ſi filiam locaſſem meam tibi, in mentem venit, te bouem eſſe, & me eſſe aſellum. Vbi tecum coniunctus ſiem, vbi onus nequeam portare pariter, iaceam ego aſinus in luto, tu me bos haud magis reſpicias, natus quã ſi

nun-

nũquam ſiem. Et te vtar iniquiore, & meus me ordo irrideat. neutrobi habeam ſtabile ſtabulum, ſi quid diuortii fuat. Aſini me mordicus ſcindant, boues incurſent cornibus. Hoc magnum periculum eſt, me ab aſinis ad boues tranſcendere. Hactenus Plautus. Videtur allegoria ex apologo quopiã mutuo ſumpta, qui nobis in præſentia nõ ſuccurrit.

Ab aſino delapſus.

Απ' ὄνου κατα πεσών, id eſt, Ab aſino delapſus. In eos dicitur, qui inconſulte quippiam agunt, & imperite: aut in eos, qui à præſentibus commodis, quibus ob inſcitiam vti neſciunt, excidunt. Eſt autem in Græcis verbis faceta adluſio ad finitimam orationem, mutato accentu, ἀπὸ νοῦ, id eſt, à mente delapſus, tanquam vecors & mentis impotens. Vtitur hoc adagio Plato lib. De legibus 3. Δεῖν φαίνεται ἔμοιγε οἱόνπερ ἵππον τὸν λόγον ἑκάστοτε ἀναλαμβάνειν, καὶ μὴ καθάπερ ἀχάλινον ἐκτημένον τὸ στόμα, βίᾳ ὑπὸ τοῦ λόγου φερόμενον κατὰ τὴν παροιμίαν, ἀπό τινος ὄνου πεσεῖν. id eſt, Mihi ſane videtur ſermo velut equus vndequaque reſtringendus, ne tanquam os habens eſfręne, impetu abreptus, iuxta prouerbium: ab aſino tanquam à mente excidat. Vtitur item Plutarchus in Gryllo. Rurſum Ariſtophanes in Nubibus:

Κακῶς γὰρ ὄντως εἶχεν, ὥς γ' ἐμοὶ δοκεῖς.
Ἵππους γ' ἐλαύνων ἐξέπεσον νὴ τοὺς θεούς.
Τί δῆτα ληρεῖς, ὥσπερ ἀπ' ὄνου ἐκπεσών. i.
Mali, vt videtur, accidit tibi quippiam.
Ita per deos, equos agens, miſer exeidi.
Quid hęc ita, vt delapſus aſino blatteras?

Primus verſus dicitur à Strepſiade Daniſtã irridente, quod pecuniam filio ſuo mutuo datam repetat. Alter eſt Daniſtæ, iuuenem tacita idluſione notantis, qui ſtudio alendorum equorum pecuniam eam abſumpſerat. Tertius rurſum Strepſiadis, dicentis illum delirare, perinde quaſi non ab equis, ſed ab aſino decidiſſet, hoc eſt, ἀπὸ νοῦ, id eſt, à mente. Quandoquidem & Latinis mente delapſi dicuntur, qui mẽte exciderunt. Suetonius in Auguſto: Rectorem quoque ſolitus apponere, ætate paruis, aut mente lapſis. Quidam huic quoque prouerbio huiuſmodi affingunt fabulam. Duo quidam, cum in deſertis locis aſinum quempiam forte fortuna nancti eſſent, contendere inter ſeſe cœperunt, vter eum vti ſuum domum abduceret: nam vtrique pariter à fortuna videbatur obiectus. Hac interim de re illis inuicem altercantibus, aſinus ſeſe ſubduxit, ac neuter eo potitus eſt. Atque hinc prouerbium natum autumant. Sed magis placet in adagio captatam fuiſſe adluſionẽ, de qua diximus, maxime quod videamus grammaticis id ſtudio fuiſſe, vt omnibus adagii fabulam aliquã, aut hiſtoriam, vel commentitiam adiungerent. Vt autẽ Suetonius dixit mente lapſos, ita Vlpianus titulo de magiſtratibus conueniendis, facultatibus lapſos dixit, qui redacti eſſent ad inopiam.

Telluris onus.

Γῆς βάρος, id eſt, Terræ onus. De homine vehementer inutili, qui nihil aliud quam terram ſuo pondere grauet. Refertur inter adagia Gręcanica, natum ex Homero, apud quem Achilles Iliados Σ. hoc pacto loquitur, indigne ferens otium, & quod nõ ineat pręlium cum reliquis copiis:

Ἀλλ' ἧμαι παρὰ νηυσὶν ἐτώσιον ἄχθος ἀρούρης. id eſt,
Nauibus aſſideo telluris inutile pondus.

Rurſum in Odyſſeæ Υ.

Οἷον μέν τινα τοῦτον ἔχεις ἐπίμαστον ἀλήτην
Σίτου καὶ οἴνου κεχρημένον, οὐδέ τι ἔργων,
Ἔμπαιον οὔτε βίης, ἀλλ' αὔτως ἄχθος ἀρούρης, id eſt,
Quẽ tãdẽ nobis erronem adducis edacem,
Enectumque fame, viniquc, & panis egenum,
Artibus edoctum nullis, neq; viribus vllis
Pollentem, ac tantum telluris inutile pondus?

Vtitur eo Plato in Theæteto, οἴονται γὰρ ἀκούειν, ὅτι οὐ λῆροί εἰσιν γῆς ἄλλως ἄχθη, id eſt. Exiſtimant enim ſe non haberi pro nugis & inutilibus terræ oneribus. Nec illepidũ, nec prorſus, ni fallimur, ἀπροσδιόνυσον eſt, quod memorat Athenæus lib. 8. Stratonicus quidam citharœdus Corinthi peregrinabatur. Hunc cum anicula quædam fixis oculis intueretur, idq; diu, tandem, Quid, inquit, tibi per deos vis mater, aut quid me ſic continenter intueris? Demiror, inquit illa, ſi matris vterus te decem menſes ferre potuit, cum ciuitas angatur, vnum dũtaxat diem te portans. In tales quadraret epitaphium, quod Timocreontis Rhodii poetæ, ceterũ voracis, ac bibacis ſepulchro inſcriptum indicat Athenæus lib. 10.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Πολλὰ πιὼν καὶ πολλὰ φαγὼν, καὶ πολλὰ κακ' εἰπὼν

Ἀνθρώπους, κεῖμαι Τιμοκρέων Ῥόδιος. id est, Multum edi, multumque bibi, mala plurima dixi in Mortales, iaceo hic Timocreon Rhodius.

Arabius tibicen.

Ἀράβιος αὐλητὴς, id est, Arabius tibicen, aut ἀράβιος ἄγγελος, id est, Arabius nuncius. In eos dici solitum, quia semel cœptis nunq̃ desistunt. Quod vitii Flaccus cãtoribus peculiare esse scripsit, vt iussi cantare, nũquã adducantur vt incipiant: si iniussi cœperint nunquam desinant. Citatur ex Menãdro: ἀράβιον ἄρα ἐγὼ κεκίνηκα αὐλὸν, Arabiã ego hercle tibiam excitaui. Meminit adagii Iul. Pollux, c. de loquacibus, ad hũc modum: ἀράβιος αὐλὸς. id est, Arabia tibia. Citatur & Cantharus in Medea: Κιθαρῳδὸν ἐξηγείρατο ἀράβιον. id est, Citharedum excitauit Arabium. Celebratur Græcis & hic versiculus de tibicine Arabio:

Δραχμῆς μὲν αὐλεῖ τεττάρων καὶ παύεται. i.
Drachma canit, sed quattuor cõpescitur.

Quod paullulo precio prouocaretur ad canendum, non nisi magne mercede desisteret. Adagium hinc natum existimãt, quod olim tibiis canendi artem non discebãt ingenui, tanquam sordidam, sed hanc sola mancipia exercebant, quę plerunq; ex Arabia producebantur. Deinde ingenuis vsq; adeo placere cœpit, vt indoctus haberetur, quisquis huius esset rudis, donec Alcibiades tibias abiiceret, oris deformitate cõspecta ad speculum. Conueniet & in eos qui laborãt morbo, quem Græci vocant ἀπεραντολογίαν, id est, qui dicendi finem facere nesciunt. In quos extat illud Sophoclis,

Ἀνὴρ γὰρ ὅστις ἥδεται λέγων ἀεὶ,
Λέληθεν αὐτὸν τοῖς ξυνοῦσιν ὢν βαρύς, id est,
Quicunq; gaudet continenter proloqui,
Is se grauẽ esse, quotquot adsunt nõ videt.

Artem quæuis alit terra.

Τὸ τέχνιον πᾶσα γαῖα τρέφει, id est, artẽ quæuis alit regio. Prouerbialis sententia, qua significatum est, certissimum viaticum esse eruditionem aut artificium aliquod. Nam hæc neque eripi possunt à latronibus, & quocunque terrarum abeas, te comitãtur, nihil adferentia sarcinæ. Suetonius scribit, aliquando Neroni prædictum à mathematicis, fore vt Imperio destitueretur: vnde vocem illam Neronis celeberrimam extitisse, τὸ τέχνιον πᾶσα γαῖα τρέφει, quo maiore venia meditaretur citharœdicã artem, principi gratam, priuato necessariam. Itaque cum intelligeret sibi pereundum, illud identidem dictitabat, qualis artifex pereo, velut indignum esset, qui tantus esset musicus, vt vbiuis gentium viuere posset, nunc fame ad mortem adigi. Nec enim assentimur hoc loco interpretum sententię, qui locum apud Suetonium hunc secus enarrant. Idem nullo conuicio magis offensus est, quam quod quidam illum malum citharœdum appellasset. Idem euenit Dionysio Syracusano tyranno, qui Imperio exutus Corinthi ludũ aperuit, ac pueros litteras & musicam docuit. Apparet autem senarium esse, quem citat Suetonius, sed paucarum syllabarum commutatione deprauatum; fortassis sic restituetur:

Τὸ τέχνιόν γε πᾶσα γαῖα ἐκτρέφει.

Fertur inter Græcorum sententias huiusmodi senarius, ab hoc prouerbio non admodum dissidens:

Λιμὴν ἀτυχίας ἐστὶν ἀνθρώποις τέχνη. id est,
Ars ipsa inopiæ portus est mortalibus.

Hoc est, Vnicum cõfugium in egestate ars est. Vnde qui sapiunt, etiam si suppetat abunde res familiaris, tamen liberos suos opificium aliquod discere cogunt, quo si contingat, vt fortuna auferat opes, aut in exilium ire iubeantur, sit quo sibi victum parent. At nunc plerique quibus domi nihil est, in diuitum familiis consenescunt: vnde si pellantur, aut mendicãdum sit, aut tollendum quod non posuerunt, cõtra Platonis legem. Qui scripsit Cornu copię Latinum, citat simillimum huic prouerbium, Sua cuique ars pro viatico est. Honestissimum sane viaticum, modo ars sit honesta.

Non eras in hoc albo.

NON eras in hoc albo, hoc est, Non eras in hoc numero. Translatum ab albata tabula, in qua quondã scribebantur nomina iudicium. Plin. in prefatione historiarum mũdi: Cum hanc operam conducerem, nõ eras in hoc albo: i. non eras in eorum numero, quos hæc lecturos credebam. Erat & album pretoris, in quo leges & formulæ describebantur. Pandectarum lib. 1. tit. de Edendo, ex Vlpiano eum quoque edere Labeo ait, qui

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

qui producat aduersarium suum ad albũ, & demonstret quid dictaturus sit. Atq; hoc sane loco, aduersarium non declarat eum quicum lis est, sed tabulas ex tempore notatas memoriæ gratia. In quem sensum M. Tullius vsus est in oratione ꝓ Roscio, idque non semel. Andreas Alciatus existimat legendum, Aduersaria, non aduersarium, libro Dispunctionum tertio. Item secundo eiusdem operis lib. titu. 1. multa fit mentio de albo. Quintilianus lib. Institutionum 11. Quorum alii se ad album & rubricas transtulerunt. videlicet leguleios & formularios irridens, qui non ex libris Iurisprudentium, sed ex albo pretoris iuris scientiam discerent. T. Liuius Decadis primæ lib. 9. Ciuile ius repositum in penetralibus pontificum euulgauit, fastosq; circa forum in albo proposuit, vt quando lege agi posset sciretur. Apuleius Metamorphoseos lib. 6. meminit albi. Siquidem Iouem adlocuturum deos, ita facit exordiri: Dei conscripti musarum albo. Quibus in verbis subesse videtur obscura quidem, sed faceta adlusio scriptoris, ad deos à poetis confictos: quasi ii demum in deorum numero sint, quos illic Musæ, quibus afflati scribunt poetæ, constituerint.

Oleo tranquillior.

OLEO tranquillior, Hyperbole prouerbialis, in homines minime iracundos, leniq; ingenio præditos, à liquoris natura sumpta, quo nihil magis tacitum magisque lene. Plautus in Pœnulo: Ita hanc canem faciem tibi oleo tranquilliorem. Est autem vsque adeo tranquilla olei natura, vt mare quoque rem omnium sæuissimam tranquillet, atque ob id vrinantes aiunt oleum ore spargere, quod mitiget elementi naturam asperam, lucemq; deportet. Auctor est Plin. lib. 2. Idem confirmat Plutarchus, & cur ita fiat, rationem reddit in libello De causis naturalibus. Rursus in conuiuialiũ quæstiũcularum Decade sexta, causam adferens, cur Homerus inter tot liquores, oleum duntaxat appellarit ὑγρὸν, id est, humidum, siue liquidum, ostendit oleo nihil inesse asperum, sed vndique lene esse, & ob id maxime reddere imagines more speculorum. Præterea nec motũ aut percussum strepit, quemadmodum humores reliqui, nec luctatur cum igni, sed tacite pascit. Denique nõ est alius liquor, qui tam late diffundatur, cum inungitur corpori, aut serius siccescat, aut æque molliat ac leniat. Vtitur hoc adagio & Plato in Theæteto de scientia, placida ingenia, quæ leniter ac tranquilla ad disciplinas & disputationes accedunt, oleo molliter fluenti comparãs, ὁ δὲ οὕτω λείως τε καὶ ἀπταίστως καὶ ἀνυσίμως ἔρχεται ἐπὶ τὰς μαθήσεις καὶ ζητήσεις μετὰ πολλῆς τῆς πραότητος, οἷον ἐλαίου ῥεῦμα ἀψοφητὶ ῥέοντος, ὥστε θαυμάσαι τὸν τηλικοῦτον ὄντα οὕτω ταῦτα διαπράττεσθαι. id est, At hic adeo leniter ac circũspecte, simulque expedite ingreditur ad disciplinas quæstionesque, multa cum mansuetudine, olei in morem, citra strepitum fluentis, vt admireris tãtus cum sit, hęc ad eum modum agere.

Auricula infima mollior.

HVIC simillimum, quod M. Tull. vsurpat in epistolis ad Q. fratrem li. 2. Tu, inquiẽs, quemadmodum me censes oportere esse in Rep. & in nostris inimicitiis, ita & esse, & fore auricula infima scito molliorem. Ammianus lib. 19. In aliis nimium seuerus, in hoc titulo, ima, quod aiũt, auricula mollior. Translata metaphora ab ea auriculæ parte, qua non est aliud in humano corpore mollius, aut flexibilius, lentiusq; vt quę nec osse rigeat, neque cartilagine durescat, neque neruis intendatur.

Apio mollior, aut mitior.

Ἀπίου πεπαίτερος, id est, Apio mitior. Simili figura dictum est à Theocrito,

Καὶ θὴν μὰν ἀπίοιο πεπαίτερος. id est,
Etiam certe apio mansuetior.

Est autem apius Græcis raphanus, aut pyri genus.

Spongia mollior.

EIVSDEM est generis, τῆς σπογγιᾶς μαλακώτερος, id est, Spõgia mollior. Sic enim assentator quispiam loquitur apud comicũ quempiam, citante Plutarcho in commentario De discrimine adulatoris & amici:

Ἐμὲ νικόμαχε πρὸς τὸν στρατιώτην τάξατε,
Ἂν μὴ ποιήσω πέπονα, μαστίγων ὅλον,
Ἂν μὴ ποιήσω σπογγιᾶς μαλακώτερον
Τὸ πρόσωπον.
Nicomache me isti militi opponas velim,
Nisi pepona loris, quantus est, effecero,
Nisi spongia illi molliorem qualibet

Reddidero vultum.

Ad eundem modum dicebant, pepone mollior. Theopompus apud Athenęum lib. 2. Μαλακωτέρα πέπονος καὶ σικύου μοι γέγονε. id est, Molliora mihi pepone & cucumere facta sunt. Ad hanc formam pertinet, quod idem citat ex Epicharmo, Πραυίτερος ἔγωγε μαλάχης. id est, Mitior equidē malua, quod ea herba vim habeat leniendi. Idem Cinædo mollior. Plautus in Aulalaria, Ita fustibus sum mollior magis, quam vllus cinædus. Nam prisci saltatores & pantomimos cinædos vocabant, quod cum gesticulatione canerent. Similiter Catullus,

Cinæde Thalli mollior cuniculi capillis.

Felicibus sunt & trimestres liberi.

Τοῖς εὐτυχοῦσι καὶ τρίμηνα παιδία. id est, Felicibus sunt & trimestres liberi.

Senarius prouerbialis in principum ac diuitum felicitatem, quibus per adulationē omnia laudi vertuntur, quiq; sibi nihil nō licere putant, adeo vt quod in homine plebeio perinde vt summum scelus dānatur, in illis virtutis titulo celebretur. Vnde nata sit parœmia, Suetonius Tranquillus declarat, Claudii Cæsaris vitam his verbis exordiens: Patrem Claudii Cæsaris Drusum, olim Decimum, mox Neronem prænomine, Liuia cum Augusto grauida nupsisset, intra mensem tertium peperit, fuitque suspicio ex vitrico per adulterii consuetudinem procreatum. Statim certe vulgatus est versus:

Τοῖς εὐτυχοῦσι καὶ τρίμηνα παιδία. id est,
Potentibus sunt mensiū & partus trium.

Nam mense septimo, decimo, & vndecimo, legitimi sunt partus: quarto & octauo, neque vitales fere, & perquam rari: mense tertio, nulli partus editi leguntur. Auctor Plin. lib. 7. c. 5.

Aurem vellere.

AVREM vellere, veteres dicebant admonere: à prisco ritu sumpta figura, quo in ius ducturi quempiam aurem vellicabant, antestantes eum, quem quasi testem meminisse volebant. Inde Horatianum illud in Sermonibus:

Et licet antestari, ego vero
Oppono auriculam.

Siquidē vt frons antiquitus erat sacra Genio, veluti scribit in Maronis Silenum Seruius, vt digiti Mineruę, genua Misericordiæ, ita auris Memoriæ deæ, quam Græci μνημοσύνην vocant. Vergilius in Sileno:

Cum canerem reges, & prælia, Cynthius aurem
Vellit, & admonuit pastorem, Tityre pingues
Pascere oportet oues, diductum dicere carmen.

Quod imitatus Calphurnius in Bucolicis:

Vellit nam sæpius aurem
Inuida paupertas, & dicit vilia cura.

Non nihil decoris adiunxit prouerbio Calphurnius, quod ad rem transtulit. Quanquam potest paupertas hoc loco pro dea accipi. Seneca libro De beneficiis 4. Nec tanquam munus dabo, sed verba mea redimā, & aurem mihi peruellam, damno castigabo promittentis temeritatem. Rursus lib. 2. Loquar mecum & mihi aurem peruellam: hoc est, ero mihiipsi monitor, ne similiter peccem. Vtitur in hunc modū & aliis aliquot locis, vt in epistola quadam, Sit ergo aliquis custos, & aures subinde peruellat, abigatque rumores & reclamet populis laudantibus.

Alter Hercules.

PROVERBIALIS hyperbole, οὗτος ἄλλος ἡρακλῆς, id est, Hic alter Hercules. De viro præstrenuo ac laborum tolerātissimo. Extat hoc titulo fabula quæpiam ex Menippeis Terentii Varronis, mirum in prouerbiali. Aristoteles libro Moralium Eudemiorū 7. Ὁ γὰρ φίλος βούλεται εἶναι, ὥσπερ ἡ παροιμία φησὶν, ἄλλος ἡρακλῆς, ἄλλος οὗτος. i. Nam amicus cupit esse, sicuti prouerbio dicitur, alter Hercules, alter hic. Plutarchus scribit id cognominis vulgo Theseo attributum, quod multa fortiter patraret exemplo Herculis. Laertius in vitis philosophorum ostendit & Cleanthem philosophum alterum Herculem vulgo dictum fuisse, quod esset omnium laborum patientissimus, adeo vt noctu hauriendo e puteo aquā victum diurnum pararet, vnde & φρεαντλῆς dictus pro Cleanthe, & nihilo tamē segnius egregiam operam interdiu nauaret philosophiæ. Clearchus apud Zenodotum aliam fabulam adfert, vnde hoc sit natum adagium. Ait enim Briareum, qui & ipse Hercules dictus est, profectū Delphos sublatis inde thesauris aliquot ac monumentis, ex iis quæ eo in loco seruabantur, iuxta veterem quandam consuetudinem, ad columnas, quas Herculis cognomināt,

sese

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

sese contulisse, atque itidem illis, quæ illic erant, fuisse potitum. Deinde Tyrium Herculem venisse Delphos, vt oraculum consuleret, deumque respondisse. οὗτος ἄλλος ἡρακλῆς, id est, Hic alter Hercules, atque oraculum in adagionem abiisse. Nec desunt qui huius dicti originem referãt ad Titormum quendam bussequam, qui multis exẽplis Milonem superarit. Is se positens superatum, sublatis in cœlum manibus dixit, ὦ ζεῦ, μὴ τοῦτον ἡρακλῆν ἡμῖν ἕτερον ἔσπειρας, O Iupiter, num hunc nobis Herculem alterum genuisti? Huc pertinet illud Theocriti in Pastoribus,

φαντί νιν ἡρακλῆι βίην καὶ κάρτος ἐρίσδεν. i.

Viribus Alcidæ hunc certare & robore dicunt.

Subiicitq; pastor.

Κἠμ' ἔφαθ' ἁ ματὴρ πολυδεύκεος ἦμεν ἀμείνω. i.

Me quoq; Pollucẽ mater præcellere dixit.

Erat enim hic excellens in pugilum certamine. Et Græculus adulator apud Iuuenalem diuitem imbecillum Herculi æquat, Antæum procul à tellure tenenti. Macrobius lib. Saturnalium 3. scribit in hunc modum: Salios autem Herculi propter vbertatẽ doctrinæ altioris assignat, quia is deus & apud Pontifices idem qui & Mars habetur. Et sane ita Menippea Varronis affirmat, quæ inscribitur, ἄλλος οὗτος ἡρακλῆς, quia cum de Hercule multa loqueretur, eũdem esse cum Marte probauit. Apud Latinos quoque Ruticello cuidam prodigiosis viribus, Herculis nomen attributum. Is mulum suum tollebat, vt scribit M. Varro, citante Plinio libro 7. At Hippocrati medico, quod pestilentiam ab Illyriis venientem prædixisset, dimissis ad auxiliandum circa vrbes discipulis, Græcia ob meritum eosdẽ decreuit honores quos Herculi, nam & is ἀλεξίκακος habitus est. Auctor idem Plinius eodem libro. Quin nomen hoc Herculis videtur vulgari sermone ad omnes viros egregie fortes transferri solere, non aliter quam Catonis ad graues & sapientes. Nam Varro quadraginta tres Hercules enumerat, additq; hoc nomine honoratos fuisse omnes, qui fortiter quippiam egissent. Testatur & Macrobius in Saturnalibus, hoc nominis compluribus fuisse commune, & ante Amphitryonis priuignum. Sic & Achilles appellabantur insigni fortitudine duces: quorum de numero fuit Lucius Siccinius Dẽtatus, ob ingẽtem fortitudinem Romanus Achilles appellatus, quod centum & viginti præliis cum hoste pugnasset, nec ullam haberet cicatricẽ auersam. Auctor A. Gellius lib. 2. cap. 11. Denique rationem aut argumentum Achilleum vocant, quod sit insuperabile & insolubile.

Bipedum nequissimus.

Bipedum nequissimus, de homine vehementer improbato, quiq; vel pecudes nequitia superet: Dictum est in Regulũ quendam oratorem, quem Plinius in epistolis subinde suis pingit coloribus, vbi & adagiũ hoc refertur: sed ante hunc Cicero torserat in Clodiũ in oratione pro domo sua: Hoc tu proscriptore, hoc consiliario, hoc ministro, omnium non bipedum solum, sed etiã quadrupedum impurissimo Remp. perdidisti. Consimili figura. Alexander Imperator apud Aelium Lampridium: Nuper certe patres meministis, cum ille omnium non solum bipedum, sed etiam quadrupedũ spurcissimus, Antonini nomen præferret. Heliogabalum significans, Imperatorum vnum omnium effœminatissimum & quem optimo iure Romanum Sardanapalum possis dicere. Addit autem in hoc sermone nominis generalitas gratam quandam & nouam ἔμφασιν, quemadmodum & nullum animal pro nullo homine vulgo dicimus.

Adamantinus.

Ἀδαμάντινος, id est, Adamantinus, pro eo qđ est inexorabilis, aut infatigabilis. Huic prouerbio incredibilis huius lapidis duricies locum fecit: de qua Plinius lib. 37. scribit ad hunc modum: Incudibus adamantes deprehenduntur, ita respuentes ictum, vt ferrum vtrinq; dissultet, incudesq; etiam ipsæ dissiliant. Quippe duritia inenarrabilis est, simulq; ignium victrix natura, & nũquam incalescens. Vnde & nomen indomita vis, Græca interpretatione accepit. Hactenus Plinius. Vnde quidquid inuictum atque inexpugnabile, id adamantinum vocamus. Hesiodus:

Ἀλλ' ἀδάμαντος ἔχει κρατερόφρονα θυμόν. i.

Durus at his animus solido ex adamante creatus.

Theocritus in amaryllide,

Κὠκ ἐμ' ἴσως ποτίδῃ, ἐπεὶ οὐκ ἀδαμάντινος ἐντι. id est,

Me

Me quoque respiciet, neque enim est adamantina forsan. Eodem pertinet, quod Homerus Vulcanum fingit, adamantinis vinculis irretinentem Venerem & Martem: quod Maro portas & columnas inferorum ex adamante fabricatus est Socrates in Gorgia Platonis, rationes adamantinas vocat, id est, inexpugnabiles. Rursus libro de Rep. 10. ἀδαμαντίνως ἔχειν dixit pro firmiter tenere, ἀδαμαντίνως δεῖ δὴ τὴν ταύτην δόξαν ἔχοντα, εἰς ἄδου ἰέναι. id est, Oportet nimirum adamantine sententiam hanc obtinentem ad inferos proficisci. Plutarchus in vita Dionis, ἐκ δὲ τούτου παραῦσα καὶ νημομένη κατὰ μικρὸν ἡ περὶ τὸ μειράκιον ἄνεσις τοὺς ἀδαμαντίνους δεσμοὺς ἐκείνους οἷς ὁ πρεσβότερος Διονύσιος ἐφηδεδεμένην ἀπολιπεῖν τὴν μοναρχίαν, ἐξέτηξε καὶ διέφθειρεν. id est, Ex hoc autem progressa ac paullatim serpens circa adolescentem remissio, adamantina illa vincula, quibus senior Dionysius dixerat se relicturum astrictam monarchiam, soluit ac perdidit. Horatius in Odis:

Quis Martem tunica tectum adamantina.

Item alibi:

Si figit adamantinos.
Summis verticibus dura necessitas.
Clauos.

Itidem Augustinus aduersus Manicheum: Sed cum ostendere cœpero certas necessariasq; rationes, quæ illas propositiones adamantinis, vt dicitur, catenis innexæ consequuntur. Deniq; scriptoribus aliquot propter infatigatam studii tolerantiam, adamãtini cognomen inditum, vt Didymo grammatico, & Origeni Theologo. In consimilem sensum vsurpat Pindarus in Isthmiis encomio quinto, laudans Lamponem quendam inter fortes fortissimum, qualis est Naxiacos inter reliquas.

φαίης κένιν ἄνδρ' ἐν ἀθλητᾶισιν ἔμμεν
Ναξίαν πέτραις ἐν ἄλλαις
Χαλκοδάμαν τακόναν. id est,

Diceres sane eum virum inter athletas esse Naxiam in ceteris saxis, ferriq; domitricem cotem. Plinius lib. 36. cap. 7. meminit Naxii marmoris, qđ diu fuit in precio, & hinc cotes dictas naxias, quæ in insula Cypro nascerentur. Est autem Naxus vna Cycladum haud procul à Paro, cuius marmora celebrãtur ob candorem. Pindari interpres ponit Naxum hanc in Creta, quid secutus incertum. Plinius ponit Naxum oppidum in Sicilia. Stephanus indicat hoc nomen, vt pleraque sunt, compluribus locis esse commune. Addit Creticam cotem appellatam Naxiam, quæ eadem dicta sit ναξίας. Subindicat autem, hoc prouerbium magis pertinere ad diiudicandum & prodendum quod fallebat, quam ad robur, quemadmodũ ante de Lydio lapide diximus. Vnde considerandum an in Plinio pro Cypro legendum sit Creta, aut Naxo.

Ferreus aheneus.

SIMILI figura, ferrea atque ahenea dicũtur, quæ solida firmaq; significamus. Verg.

Non mihi si centum linguæ sint, oraque centum,
Ferrea vox.

Quo quidem in loco videtur expressisse illud Homericum ex secundo Iliados libro:

Οὐδ' εἴ μοι δέκα μὲν γλῶσσαι, δέκα δὲ στόματ' εἶεν,
Φωνὴ δ' ἄρρηκτος, χαλκεὸν δέ μοι ἦτορ ἐνείη. i.
Non mihi si sint ora decem, totidem quoque linguæ,
Vox infracta, animusq; mihi simul æreus adsit.

Horatius in prima epistola:

Hic merus aheneus esto.
De decreto animi non conuellendo.

Homerus Iliados X.

Ἠ γὰρ σοί γε σιδήρεος ἔνδοθι θυμός. id est,
Ferrea nimirum tibi mens in pectore clausa est,

Idem Odysseæ E.

Οὐδέ μοι αὐτῇ.
Θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι σιδήρεος, ἀλλ' ἐλεήμων. i.
Neque enim mihi scilicet ipsi,
Ferreus est animus sub pectore, sed miserescens.

Et Iliados Ψ. Σιδήρεον μένος τοῦ πυρός. id est, Ferream incendii vim dixit.

Ἐν δὲ πυρὸς μένος ἧκε σιδήρεον. id est,
Ferrea vero ignis venit in pcordia virtus.

Paullo diuersius est, quod Cicero Attilium ferreum scriptorem vocat, pro duro atque imperito. Nam in artibus dura dicuntur, quæ parum sunt artificiosa: contra mollia quæ summa arte perfecta. Verba M. Tullii libro De finib. 1. sunt hæc: Electarum tamen male conuersam Attilii mihi legendã putẽ. De quo Licinius, ferreũ scriptorem.

Cornea fibra.

NEQVE dissimili figura dixit Persius,

Neq;

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

- Neq; enim mihi cornea fibra.

Nam cornua & durissima sunt, & sensu carent, quemadmodum & vngues. Quanquã potest & à corno arbore corneum dici, cuius lignum durissimum esse constat. Persii carmen in prima satyra sic habet,

Non ego cum scribo, si forte quid aptius, exit,
Quando hæc rara auis est, si quid tamen aptius, exit.
Laudari metuam, neq; enim mihi cornea fibra est.

Vnde qui carẽt humanis affectibus, robur, adamantem, silicem, ferrum, cornu in pectore gestare dicuntur.

Aiacis risus.

Αἰάντειος γέλως, id est, Aiacinus risus. In eos, qui temere ac vecorditer rident: Id quod apposite dicetur in homines mortiferis voluptatibus gaudentes, breui perituros: aut qui malefactis gaudent, mox pęnas daturi. Cuiusmodi risum eleganter describit Homerus in Odyss. Y.

- Μνηστῆρσι δὲ πάλλας ἀθήνη
Ἄσβεστον γέλον ὦρσε, παρέπλαγξεν δὲ νόημα.
Οἱ δ' ἤδη γναθμοῖσι γελοίων ἀλλοτρίοισιν.
Αἱμοφόρυκτα δὲ δὴ κρέα ἤσθιον, ὄσσε δ' ἄρα σφέων
Δακρυόφιν πίμπλαντο, γοόν δὲ ὤιετο θυμός. i.
Deinde procis risum commouit diua Minerua
Haud compescendum, mentemq; excussit, at illi
Protinus attoniti malis risere alienis.
Mandunt interea tabẽtes sanguine carnes.
Lumina complentur lachrymis, mens anxia mœret.

Adagium natum est ex historia Aiacis. Is adeo grauiter tulisse legitur Vlissem sibi p̃latum in capessenda successione armorum Achillis, vt præ dolore in insaniam versus sit: itaq; gladio districto in gregem pecorum insiliit, existimans sese Græcorum copias cædere. Tum duos quosdam maximos sues à trabe suspensos flagris cecidit, arbitrans hos esse Agamennonem atque Vlyssem, quorum alteri vt iudici, alteri vt victori potissimum erat iratus. His igitur suibus plurimo cum risu insultauit, addens conuicia quæcunq; suggerebat splendida bilis. Deinde postea quam resipuisset, partim pudore, partim metu, sibi mortem consciuit. Nec intempestiuiter torquebitur in eos, quibus risus ob oritur nulla de causa, quem vulgo dicunt, aut insaniæ, aut stultitiæ, aut stultitiæ argumentum esse. Attestatur & senarius ille prouerbialis:

Γελᾷ δ' ὁ μωρὸς κἄν τι μὴ γελοῖον ᾖ. id est,
Ridet fatuus, vt nulla risus causa sit.

Canis vindictam.

Κυνὸς δίκην, id est, Canis vindictam. Macedonicum adagium, in eos, qui præter expectationem pęnas dant iis, quos aliquando læserunt. Natum ab Euripidis tragici poetæ interitu. In Macedonia vicus quispiam est, qui Thracum dicitur, propterea quod olim à Thracibus sit inhabitatus. Hic cum canis quidam Archelai regis aberrasset, Thraces de more suo mactatum sacrificarunt, ac deuorarunt. Quod vbi comperisset Archelaus talentum eis mulctam dicit. Verum cum illi soluendo nõ essent, Euripidem subornarunt, qui regem exoraret vt sibi mulctam remitteret, ita vt fecit. Postea vero cũ Euripides in sylua quadam solus esset, & Archelaus à venatu reuerteretur, canes Euripidem cinctum discerpserunt, deuorarunt que. Existimatum est autem eos canes ex eo prognatos fuisse cane, quem Thraces sacrificarãt. Hinc adagium apud Macedonas increbruit, Canis vindictam, subaudiẽdum passus est, aut aliud commodius. Valerius Maximus lib. 9. capite de morte non vulgari, refert. Euripidem cum ab Archelao rege Macedonum cœnę adhibitus fuisset, domum à conuiuio repetẽtem, à canibus fuisse discerptum. Eos canes ab æmulo quopiam immissos fuisse confirmat A. Gellius Noctium Atticarum libro 15. cap. 20. Suidas addit, hos æmulos fuisse Arrideum Macedonem, & Cratenam Thessalum poetã, quos Euripidis gloria vrebat. Hi finxerunt eum à regiis canibus dilaceratum fuisse. Sunt qui narrent, eum non à canibus, sed à mulieribus fuisse dilaniatũ, cum intempesta nocte Craterum adolescentem peteret, Archelai amasium. Testatur enim & Gellius Euripidem μισογύνη, id est, mulierum osorem fuisse. Sed quo ad superiorem attinet opinionem, fabulam non usquequaque dissimilem narrat Plutarchus in dialogo De comparatione terrestriũ animantium & marinorum. Pyrrhus, inquit, rex iter faciens canem reperit, corpus hominis interfecti seruantem: cumque cognouisset

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

uisset eum tertium iam diem impastũ manere, nec à cadauere diuelli, iussit extinctum sepelliri, canem secum adducendum curauit. Paucis post diebus militum delectus est actus, omnesque regem sedentem prateribant. Aderat & canis, quietus interim, donec domini interfectores prætereuntes conspicatus est: in hos protinus iratus, cũ clamore irruit, ac sæpius allatrauit, subinde respectans Pyrrhum, adeo vt non solum ipsi Pyrrho, sed & omnibus qui aderant, suspicio nasceretur. Proinde cum & aliæ nonnullæ coniecturæ, ita vt fit, accederent aliunde, duo comprehensi sunt, & facinus confessi, supplicio sunt affecti. Addit & Hesiodi interfectores, ab ipsius cane proditos, supplicium dedisse. Subiicit his, quod sua memoria dicit accidisse. Quidam irrupit in Aesculapii templum, sublatis aureis & argenteis aliquot monumuntis, clam & ignotus, vt putabat, aufugit. At canis templi custos, cui nome Capparus, nam indignus qui periret ἀνώνυμος cum videret neminem æditiorum sua voce commoueri, fugientem sacrilegũ est in secutus, ac primum quidem saxis petitus, haud tamen discedebat. Exorto die nõ accedebat propius, sed procul oculis obseruans sectabatur, nec cibũ obiectũ capiebat. Rursum iuxta dormiẽtem cubabat & ipse, & abeuntem ad consimilem modum insequebatur: quod si qui viatores fuissent obuii, iis cauda adblandiebatur, in illum vnũ latrabat ac sæuiebat. Hæc cum ab aliis alii dedicissent, simulq́ue & canis & hominis figuram cognouissent, sacrilegum apprehẽderunt, & ad supplicium duxerunt, cane præcedente hilari iam ac gestiẽte, quod maleficum esset venatus. Vnde ei cani de publico pastus decretus est, eiusq; rei cura sacerdotibus mãdata. Verum vt ad prouerbium reddeamus, apparet apte dici posse & in hunc sensum, quotiens auctor illati mali dissimulatur. Veluti cum veneno tollitur inimicus, & spagitur in vulgum rumor, illum febri perisse: aut cum princeps immissis in ædes alicuius satellitibus omnia diripia, & fama dissipatur à latronibus fuisse spoliatas: aut cum tyrannus subuertit eũ, cui male vult, deinde facti inuidia confertur in magistratus, tãquam illo inscio fecerint. Videtur hinc fluxisse, quod hodie passim apud Germanos dictitant, vbi quid accidit incommodi certi, incerto auctore, quodque nemini possis imputare, id canis accedisse morsu.

In tuo regno.

Qvod cuiusq; priuatum est, regnum eius dicitur. Inde & Melibœus Vergilianus:

Post aliqut mea regna videns mirabor aristas.

Scęuola apud Ciceronẽ in Oratore, Id nisi in tuo regno essemus, non tulissemus. id est, in tua villa. Nam Crasso loquitur in Tusculano, quæ villa tum erat Crassi. Quinetiã vulgo iactatur adagium, Suæ quenque domi regem esse: quod tamen ab ipsa vsque antiquitate manasse videtur. Quandoquidem apud Homerum Odysseæ A. versiculus hic extat:

Αὐτὰρ ἐγὼν οἴκοιο ἄναξ ἔσομ' ἡμετέροιο. id est,
Aedibus in nostris ego regẽ gessero sane.

In tuo luco & fano est situm.

In tuo luco & fano legitur apud Plautum, ꝓ eo quod est in tua potestate, tuo arbitrio tua tutela, tua manu. Translatũ à fanis & lucis, numinibus dicatis. Nonnihil diuersum est quod ait M. Tullius in oratione pro Aulo Cecinna: In meis castris præsidiisq; versaris: id est, mecum facis, & pro me pugnãt quæ dicis.

Intra suas præsepes.

Simili figura dicit Plautus in Cassina, Scit, si id impetret, futurum quod amat intra præsepes suas: pro eo quod est, certum ac paratum. Nam quod intra septa nostra clausum sit, id tuto certoq; possidemus. Dictum est autem in senem dantem operam, vt ancilla, quam amabat, villico suo nuberet, hoc quidem consilio, vt insciente vxore cum liberet, ea ruri potiretur. Idem in Rudẽtibus: Ad herum arbitrum vocat me hic intra præsepes meas.

In ære meo est.

Qvem nobis officiis obstrictum significamus, ita vt iam totus certoq; noster sit, eum in ære nostro dicimus esse. Nam antiquitus omnis pecunia ærea erat, auri vsu nondum reperto in feriendis nomismatis, legitur apud Ciceronem libro Epistolarum familiarium 13. Et mehercle semper sic in animo habui, te in ære meo esse, propter Lamiæ nostri coniunctionem, & singularem necessi-

necessitudinem. Item libro 15. Marcum Fabium quod mihi amicum tua commendatione das, nullum in eo facio quæstum. Multi enim anni sunt, cum ille in ære meo est, & à me diligitur.

A teneris unguiculis.

Ἀπὸ τῶν ἁπαλῶν ὀνύχων, id est, A teneris vnguiculis, pro eo quod est, à prima pueritia. Translatum à catulis, quorum vnguiculi nondum duruerunt. M. Tullius, A teneris, vt Græci dicũt, vnguiculis. Flaccus in Odis:

-Et incestos amores
De tenero meditatur vngui.

Plutarchus in libello De puerorum institutione, Ὡς ἂν ἔνδοθεν καὶ τὸ δὴ λεγόμενον ἐξ ὀνύχων ἀγαπῷσι τὰ τέκνα. id est, Vt intrinsecus, & quod dicitur, ab vnguiculis ament liberos, hoc est, à prima statim infantia. De matribus loquitur quæ suis vberibus lactant fœtus suos.

Ab incunabulis.

EVNDEM habet sensum, Ab incunabulis, id est, à primis vitæ rudimentis. Plautus in Pseudolo, Sed hic seruus Carysto huc qui aduenit, quid sapit vsq; à cunabulis? Item Titus Liuius, Ab incunabulis imbutum odio tribunorum. M. Tullius oratoris incunabula vocat primam illam à fundamentis institutionem. Et Vergilius:

-Gentis cunabula nostræ.

Aurelius libro Pandectarum primo, titulo de officio præfecti prætorio, His cunabulis præfectorum auctoritas initiata in tantum meruit augeri, vt appellari à præfectis prætorio non possit. Aristoteles in Ethicis lib. 2. dicit, ἐκ νηπίων, ἐκ νέων. Quorum posterius citat ex Platone. Est autẽ is locus apud Platonem libro De legibus 10. νῦν οὖν παιδευόμενοι τοῖς μύθοις ὡς ἐκ νέων παίδων ἔτι ἐν γάλαξι τρεφόμενοι, τροφῶν τε ἤκουον καὶ μητέρων, &c. id est, Nunc vero credentes fabulis, quas à pueris cum adhuc lacte aleremur, à nutricibus ac matribus audiuimus. Similiter & Crepundia pro prima ætate accipiuntur.

Cum lacte nutricis.

COGNATVM est his quæ superius retulimus, ab incunabilis, à teneris vnguiculis. Cicero Tuscul. quæst. lib. 3. Nunc autem simul atque editi in lucẽ & suscepti sumus, in omni continuo prauitate, & in summa opinionum peruersitate versamur, vt pœne cum lacte nutricis errorem suxisse videamur.

Ante victoriam encomium canis.

Πρὸ τῆς νίκης τὸ ἐγκώμιον ᾄδεις, id est, Ante victoriam encomium canis. In eum, qui præpropere gloriatur, re nondum confecta. Nam apud Græcos, qui rem strenue gessissent in bello, oratione quapiam aut carmine laudabãtur: quæ laudatio proprie encomium dicitur. Extat enim Theocriti carmen in laudem Ptolemæi, cui titulus, Encomium, & Luciani Demosthenis encomium. Apud Romanos, orationes, supplicationes, triũphi, præmia virtutis erant: vnde liceat dicere, Antequam viceris, triumphũ paras. Plato in Lyside, Πρὶν νενικηκέναι, ποιεῖς τε καὶ ᾄδεις εἰς ἑαυτὸν ἐγκώμιον id est, Priusquam viceris, & facis & canis de te ipso encomium. Non abludit hinc, quod ait Plato in Thæteto, Φαινόμεθα ἀγεννοῦς ἀλεκτρυόνος δίκην πρὶν νενικηκέναι, ἀποπηδήσαντες ἀπὸ τοῦ λόγου ᾄδειν. id est, Videbimur galli ignaui more priusquã vicerimus, a sermone desilientes canere: Siquidem hic mos animanti, cantu victorem se testari. Huc pertinet illud quod alibi retulimus ex Solonis auctoritate, ὅρα τέλος μακροῦ βίου. Tum illud Pindari in Isthmiis, ἔστιν δ' ἀφάνεια τύχας καὶ μαρναμένων, πρὶν τέλος ἄκρον ἱκέσθαι. id est, Est autem incerta fortuna etiam pugnantium, priusquã ad summum finem perueniatur.

Omnes attrahens vt magnes lapis.

Πάντας γ' ὑφέλκων οἷα μαγνῆτις λίθος. id est,
Cuncta attrahens haud aliter ac magnes lapis.

Hoc carmẽ Suidas citat ex Piside. Videtur prouerbiale. Metaphora ducta à natura lapidis, ferrum ad se trahentis, & attractum tenentis, quem quidam eundem putant cũ eo, quem Heracleũ vocant, cuius alibi mentionem fecimus in prouerbio, Lydius lapis. Hoc miraculi Plinius verbis attollit li. 36. cap. 16. ad hunc modum, Quid lapidis rigore pigrius? Ecce sensus manusq; tribuit illi. Quid ferri duritia pugnacius? Sed cedit, & patitur mores, trahiturq; à Magnete lapide: domitrixq; illa rerum omnium materia, ad inane nescio quid currit, atque vt propius venit assistit, teneturq; & complexu hæret. Sideritem ob hoc alio nomine

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

ne appellant: quidam Heracleon. Magnes appellatus est ab inuentore, vt auctor est Nicander, in India repertus. Hactenus Plinii verba reddidimus. Inter multas Magnetis species, Aethiopicum cōmemorat, attractu vsqueadeo efficaci, vt non ferrum modo, verumetiam alterū Magnetem ad se trahat. Eoque tantus huius lapidis honos, vt argento expendi soleat. Commemorat & Hæmatiten non perinde in attrahendo ferro violentum, sed alio insignem miraculo. Siquidem vt est colore sanguineo, nam hinc etiā vocabulum, ita si teratur, sanguinem reddit, Huius igitur lapidis tā prodigiosa vis prouerbio locum fecit. Citat Suidas Euripidem ex Oeneo:

- Ὡς τε μαγνῆτις λίθος
Τὴν δόξαν ἕλκει, καὶ μεθίστησιν πάλιν. id est,
- Sic vti Magnes lapis
Mentem trahit, transfertque rursum ac demouet.
Ἐφ' ἑαυτὸν ἕλκων, ὥς τε καικίας νέφος. id est,
Ad se atttrahens vt Cæcias nubes trahit.

In syluam ligna ferre.

In syluam ligna ferre, est aliquem iis rebus augere velle, quibus ipse maxime abundet. Horatius in Sermonibus:

Atque ego cum Græcos facerem natus mare citra
Versiculos, vetuit me tali voce Quirinus
Post mediam noctem visus, cum insomnia vera,
In syluam non ligna feras insanius, ac si
Græcorū malis magnas implere cateruas.

Eadem ratione dicimus: In mare deferre aquam: quorum vtrunq; nos epigrammate quodam coniunximus,

Largiri numeros tibi Petre, hoc est,
Syluæ ligna, vago mari addere vndas.

Vtrunq; congruit cum eo, quod alio retulimus loco, vlulas Athenas.

Lumen soli mutuas.

Τὸ φῶς ἡλίῳ δανίζεις, id est, Lumen soli mutuum das. Cum docemus doctissimum, monemus vehementer prudentem: aut cum conamur exponere, quæ per se sunt clarissima: aut sermone celebrare, quæ sua sponte sat illustria sunt. Sol enim fons omnis luminis putatur, qui lucem mutuare solet, nō mutuo accipere. Refertur in iis collectaneis, quæ Plutarchi titulo, circumferuntur, Et simile quiddam apud Fabium de iis qui per se clara conantur illustrare, eos perinde facere, quasi si quis studeat clarissimo soli mortale lumen inferre.

Fontes ipsi sitiunt.

Fontes ipsi sitiunt, Ironia prouerbialis in eos, qui petūt ab aliis quod ipsis affatim abundet domi. Cicer. ad Q. frat. Tibi quod rogas, quoniam ipsi fontes iam sitiunt, si quid habebo spatii, scribam. Significat fratrem magis abundare versibus, quos tamen à se petat, perinde quasi carminum indigēs. idem ad Attic. lib. 12. Non ad διψῶσαν κρήνην, sed ad ἡρίνην eum venisse vt scribis, in tantis præsertim angustiis.

Ipsa olera olla legit.

Ipsa olera ollla legit, In eos quadrabit, qui suum ipsorum vitium in aliud quippiam reiiciūt: aut qui sic ad scelus aliquod quasi facti, vt non possint non peccare. Catullus in Cæsarem:

Mentula mœchatur, mœchatur mentula certe.

Hoc est quod dicunt, ipsa olera alla legit. Nam olla coquendis oleribus nata est: vel quod absurdissimum sit, si quis dicat ollam legere olera quæ non coquet, nisi si quis immiserit. Non igitur olla in causa est, sed qui iniicit mala olera. Non est admodum huic dissimile, quod ex Homero ceu prouerbiale citat Tertullianus, Ipsum ferrum virum attrahit. Id à nobis alio dictum est loco, in prouerbio Tollenda mali occasio. Item ipsa olla lenticulam attigit.

Oedipi imprecatio.

Οἰδίποδος ἀραὶ, id est, Oedipi imprecatio. De tragicis & ingentibus malis. Qui Grȩca colligūt adagia, citant ex Aeschylo huiusmodi fabulam: Eteocles & Polynices, de more patri ex vno quoq; sacro partem anteriorem mittebant. Cum autem aliquando per imprudentiam atque incogitantiam, coxā, hoc est, posteriorem partem misissent, ille existimans id non obliuione, neque imprudentia, sed contumeliæ causa factum, imprecationibus diris eos est execratus. Alii narrant. Oepidum, simul atque cognouisset se parricidam esse, tum autem cum matre consuetudinem habuisse, suis ipsius manibus oculos sibi eruisse. Quæ res vbi eius loci incolis cognita est, Oedipum expulerūt vrbe.

Ille

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Ille in exilium abiens, filios, quod patrem in calamitate non defenderent, execrationibus deuouit. Quæ quidem neutiquam irritæ fuerunt: nam iuuenes mutua cęde extincti sunt: Mater sibi mortē consciuit: Oedipus ipse fulmine ictus interiit. Cuiusmodi autē fuerint huiusmodi imprecationes, Diogenes Cynicus apud Laertium propemodum indicat, qui per iocum dicere solitus erat, sibi τὰς τραγικὰς ἀρὰς, id est, Tragicas execrationes occurrisse. Esse enim sine domo sine ciuitate, priuatum patria, pauperem, palantem, vitam in diem agentem. Sophocles in Tyranno, fingit Oedipum ignarum etiamnum de quo Phœbus dixisset exigendo, tanquam qui ciuitatem suis sceleribus pollueret, multa dira in eum, hoc est in se precantem. Euripes in Phœnissis:

Ἀρὰς ἀρᾶται παισὶν ἀνοσιωτάτας. id est,
Dirissimas preces precatur liberis.

Verba Iocastæ de Oedipo. Idem in Oedipo Coloneo, sic Oedipum imprecantem facit Polinici, vt fraterna manu occideretur, vicissimq; occideret,

- Τὰς δὲ συλλαβὼν ἀρὰς
Ἅς σοι καλοῦμαι, μήτε γῆς ἐμφυλίου
Δορὶ κρατῆσαι, μήτε νοστῆσαι ποτὲ
Τὸ κοῖλον Ἄργος, ἀλλὰ συγγενεῖ χερὶ
Θανεῖν, κτανεῖν θ' ὑφ' οὗπερ ἐξελήλασαι.
Τοιαῦτ' ἀρῶμαι καὶ καλῶ τοῦ ταρτάρου
Στυγνοῦ πατρῷον ἔρεβος. & reliqua quæ sequuntur, id est,

Hæc te sequantur agmine imprecamina,
Tibi quæ imprecor, vti ne ue natali solo
Potiare bello, ne ve ad Argos postea
Redire liceat, immo fraterna manu
Perimaris, ac vicissim eum dedas neci
Qui te expulit, fratrē. Ista vobis imprecor,
Testorq; patri triste numem tartari.

Horatius hoc genus imprecationis diras vocat in Odis:

Diris agam vos, dira deprecatio
Nulla expiatur victima.

Huiusmodi autem parentū in liberos deuotiones esse formidādas, Homerus quoq; testatur Iliados 1. Cum Phęnix narrat se paternis execrationibus obnoxium fuisse, idq; contigisse quod illi fuerant imprecatæ. Carmen Homeri sic habet:

Μή ποτε γούνασιν οἷσιν ἐφέσσεσθαι φίλον υἱὸν
Ἐξ ἐμέθεν γεγαῶτα. θεοὶ δ' ἐτέλειον ἀπάρας. i.
Orat ne in genibus proles aliqñ sederet.
Ex me nata suis, diisq; audiuere precantē.

Efficimus pro nostris opibus mœnia.

EFFICIMUS pro nostris opibus mœnia. Quadrat in tenui fortuna, paruisq; facultatibus homines, qui tamen ipsi quoque pro rei modulo viuūt laute. Plautus in Sticho: Quibus diuitiæ sunt domi, schaphiis, & cantharis batrochis bibunt. Nos nostro Samiolo poterio, tamen viuimus nos, tamen efficimus pro opibus nostra mœnia. Hactenus Plautus. Itidem vulgo dicitur hodieq;, Pusillæ auiculæ pusillos nidulos construunt.

Ominium rerum vicissitudo est.

TERENTIUS in Eunucho: Omnium rerum vicissitudo est. Quę sententia significat in rebus mortalium nihil esse perpetuum, nihil stabile, sed omnia velut æstuario quodam fluxu refluxuq; decedere atque accedere. Atque his vicibus, ab aliis ad alios transferuntur imperia, opes gloria, voluptas, eruditio: denique quidquid est, aut commodorum aut incommodornm. Sophocles in Oedipo Coloneo has rerum humanarum vices eleganter describit.

- Μόνοις οὐ γίγνεται
Θεοῖσι γῆρας, οὐδὲ κατθανεῖν ποτε.
Τὰ δ' ἄλλα συγχεῖ πάνθ' ὁ παγκρατὴς χρόνος.
Φθίνει μὲν ἰσχὺς γῆς, φθίνει δὲ σώματος.
Θνήσκει δὲ πίστις, βλαστάνει δ' ἀπιστία.
Καὶ πνεῦμα ταὐτὸν, οὔποτ' οὔτ' ἐν ἀνδράσιν
Φίλοις βέβηκεν, οὔτε πρὸς πόλιν πόλει.
Τοῖς μὲν γὰρ ἤδη, τοῖς δ' ἐν ὑστέρῳ χρόνῳ
Τὰ τερπνὰ, πικρὰ γίγνεται, κἆυθις φίλα.

Quorum carminum sententiam vtcunque reddemus.

- Solis deis
Nunquam senecta molesta, nec mors accidit.
At reliqua miscet cuncta tempus impotēs,
Terræ per hoc vis atque robur interit,
Simulq; nostri corporis perit vigor.
Moritur fides, perfidia pullulat inuicem,
Nec animus idem, nec eadem flagrantia
Haud vnquam amico durat erga amiculū,
Nec ciuitati in ciuitatem permanet,
Siquidem his statim, illis post pusillum temporis,
Iucunda quæ fuerant, amara ac tristitia, &
Ingrata dudum grata fiunt inuicem.

Homerus item Iliados Z.

Νίκη δ' ἐπαμείβεται ἄνδρας. id est,
Nunc his nunc illis contingit vincere.

Item

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Item Iliados Σ.

Ξυνὸς ἐνυάλιος καὶ τοικτατέκτα. id eſt, Communis Mars, inq; vicem perimit perimentem. Neque uero prætereundum hoc loco belliſſimum eiuſdem poetæ figmentũ de duobus doliis, ex quibus Iuppiter varie miſcet res mortalium. Carmẽ extat in Iliados vltimo libro, quod non ab re fuerit adſcribere.

Δοιοὶ γάρ τε πίθοι κατακείαται ἐν διὸς οὔδει
Δώρων οἷα δίδωσι, κακῶν, ἕτερος δὲ ἐάων.
Ὧ μὲν καμμίξας δώῃ ζεὺς τερπικέραυνος,
Ἄλλοτε μέν τε κακῷ ὅγε κύρεται, ἄλλοτε δ᾽ ἐσθλῷ. id eſt.

Dolia nanque Iouis duo ſtant in limine, plena
Muneribus quæ is donat, in hoc mala ſũt, bona in illo.
Hinc miſcens diſpenſat acuto fulmine gaudens,
Nunc mala diſtribuens ac triſtia, nunc bona rurſum.

Tractum videtur adagiũ ab Aeſopi reſponſo. Is enim rogatus, auctore Laertio, quid ageret Iuppiter, reſpondit, τὰ μὲν ὑψηλὰ ταπεινοὶ, τὰ δὲ ταπεινὰ ὑψοὶ, id eſt, Deprimit excelſa, & tollit humilia. Euripides in Ione,

Τὰ θνητὰ τοιαῦτα οὐδὲν ἐν ταυτῷ μένει. i.
Eiuſmodi mortalium
Sunt res, vt in eodem nihil duret ſtatu.

Euripides in Icetidibus,

Ὁ γὰρ θεὸς πάνθ᾽ ἀναστρέφει πάλιν. id eſt,
Fortuna cuncta verſat in contrarium.

Theognis in ſententiis.

Ζεὺς γάρ τοι τὸ τάλαντον ἐπιῤῥέπει ἄλλῳ,
Ἄλλοτε μὲν πλουτεῖν, ἄλλοτε δ᾽ οὐδὲν ἔχειν. i.
Nunc etenim huic libram inclinat, nunc Iuppiter illi,
Vt modo ſis diues, nil modo poſſideas.

In quibus verſibus Theognis, vt illud obiter indicemus, adluſit ad locum Homericũ in Iliados θ. vbi Iuppiter aureis lancibus expendit Troianorũ ac Græcorũ fata. Fertur in eandem ſñiam huiuſmodi verſiculus,

Τὰ θνητὰ πάντα μεταβολὰς πολλὰς ἔχει. i.
Varias vices, res obtinent mortalium.

Celebratur & hoc dictum, κύκλος τὰ ἀνθρώπινα, id eſt, Circulus res mortalium, vt ſubaudias, ſunt, quod circumagantur, & velut in orbem recurrant, fortuna verſante rotã. Item Pindarus in Therone,

Ῥοαὶ δ᾽ ἄλλοτε ἄλλαι.
Εὐθυμιᾶν τε μετὰ καὶ πόνων ἐς ἄνδρας ἔβαν.

Quorum carminum ſenſus eſt, Iucunda ac triſtia, æſtus in morẽ, viciſſim accidere mortalibus. Homerus locis aliquot appellat ἑτεραλκέα νίκην, ideſt, Victoriã alternatim nunc his nunc illis obtingentem.

Iucunda uiciſſitudo rerum.

Μεταβολὴ πάντων γλυκὺ, id eſt, Iucunda rerũ omnium viciſſitudo. Sententia prouerbialis, cum ab aliis paſſim auctoribus vſurpata, tũ vero ab Ariſtotele 2. Rhetoricarũ præceptionũ lib. Καὶ τὸ μεταβάλλειν ἡδὺ, εἰς φύσιν γὰρ γίνεται μεταβάλλειν, τὸ αὐτὸ ἀεὶ ὑπερβολὴν ποιεῖ τῆς καθεστώσης ἕξεως. ὅθεν εἴρηται, μεταβολὴ πάντων γλυκύ. id eſt, Varietas quoque, viciſſitudoq; iucunda. Fit enim iuxta naturam tranſmutatio. Quod aũt ſemper idem ſtati perpetuiq; habitus, parit ſatietatem. Vnde illud dictum eſt: Viciſſitudo rerũ omnium iucunda. Vſurpatur ab eodem libro Moralium Eudemiorum 7. Sumptum apparet ex Euripidis Oreſte, Μεταβολὴ πάντων γλυκύ. id eſt, Mutatio iucunda rerum eſt omnium. Eodem adluſit Vergilius in Bucolicis.

Alternis dicetis, amant alterna camœnę.

Fertur & Mimus quidam in hanc ſententiam non illepidus.

Nil iucundũ, niſi quod commendat varietas.

Item alter huic conſimilis.

Bonarum rerum conſuetudo peſſima eſt.

Ea rerum natura, eiuſmodi ſenſus humani faſtidium, vt nihil eſſe poſſit tã ſuaue, quod non abeat in nauſeã, ſi paullo diutius vtare, nihil tam egregium, quod idem diu placere poſſit. Vnde & illud Iuuenalis:

Voluptates commendat rarior vſus.

Varietas autem tantam in omni re vim habet, vt commendatione nouitatis interdũ, & peſſima pro optimis placeant.

Inuitis canibus uenari.

INVITIS canibus venari. Hoc adagio ſignificatum eſt, non ſat feliciter ſuccedere, quod à nolentibus extorquetur. Neque eorum officio utendũ, qui non ex animo operam ſuam nobis commodant. Apud Plautum in Sticho Panegyris patri interminãs, ne ſe, ſuamq; ſororẽ inuitas viris collocet: Stultitia eſt, inquit, pater, venatum ducere inuitas canes. Additq; ſententiam, qua metaphoram explicat: Hoſtis eſt vxor, inuita quæ ad virum nuptum datur.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Inuitos boues plaustro inducere.

SIMILE dictum etiam hodie perseuerat vulgo celebratum, incommodum esse, bubus inuitis plaustrum ducere, aut inuitis equis plaustrum agere. Videtur autem ex Theognide sumptum:

Μὴν ἀκέοντα βίῃ κεντῶν ὑφ' ἅμαξαν ἔλαυνε. id est,
Inuitum ne me scutica, stimulisque subactum
Vi studeas vnquã ducendo inducere plaustro.

Velocem tardus assequitur.

Κιχάνει τοι βραδὺς ὠκὺν, id est, Assequitur celerem tardus. In eum cõpetet, qui viribus imbecillior, arte atque ingenio vincit potentiorem. Natum adagium ex Odysseæ Θ. vbi lepidissima narratur fabula, quemadmodum Vulcanus claudus, cum suspectam haberet vxorem Venerem, quod furtim cum Marte congrederetur, nec vires suppeterẽt, quibus adulterum deprehenderet, ad artes atque ingenium confugit. Lectum suum adamantinis atque inuisibilibus catenulis circumuinxit: quod vbi fecisset, foras obire se simulat. Deinde cum in arctissimis essent complexibus, Mars & Venus, vinculis illis hoc magis irretiti, quo magis se circũagerent, ecce tibi repente redit Vulcanus, & prodente sole, deos omnes adhibet, deprehensi adulterii testes. Quo loco Homerus:

-Κιχάνει τοι βραδὺς ὠκὺν,
Ὡς καὶ νῦν ἥφαιστος ἐὼν βραδὺς εἷλεν ἄρηα
Ὠκύτατόν περ ἐόντα θεῶν, οἳ ὄλυμπον ἔχουσι,
Χωλὸς ἐὼν τέχνῃσι, τὸ καὶ μοιχάγρι ὀφέλλει. i.
Nonnunquam assequitur tardus, celerem quecitumque
Sicvti nunc Vulcanus, vt est vestigia tardus,
Mauortem cæpit, qui pernicissimus vnus
Cunctorum quicunque tenent supera astra deorum.
Et quanquam est claudus pede, rem tamẽ arte peregit.
Proinde ẽt debet pœnas deprẽsus adulter.

Eodẽ pertinet apologus de vulpe & coruo, prædam eandem cursu petentibus, quã vulpes celeritate impar, ingenio sibi vindicauit. Item de cancro cursu cum vulpe certante. Item de corydo auicula, volatu certante cum aquila. Accidit huiusmodi quiddam & in piscibus, vt qui tardissimi sint, arte capiãt velocissimos. Quorum de numero est Raia, quæ abdens sese locis harenosis, aut limosis, capillamentis illis suis porrectis pisces allicit, allectosq; ad os vsq; pertrahit. Item torpedo abscondit sese in harena, limone: ac pisces forte incidentes torpore afficit, atque ita depascitur. Qua quidem arte venatur etiam hominem. Occultat sese & pastinaca, Græcis trigonis dicta, sed diuersa ratione. Atq; ita fit, vt cum sint ipsæ segnes, tamen aliquando capiãtur mugilem habentes in aluo. Auctor est Aristoteles libro de naturis animalium nono. Plinius autem libro nono testatur, mugilibus præcipuam esse velocitatem, vt aliorum pisciũ vim timentes, transuersa nauigia superiactent. Theognis adagium retulit ad hunc modum.

Καὶ βραδὺς εὔβουλος εἷλεν ταχὺν ἄνδρα διώκων. id est,
Callidus ac tardus celerem insectando prehendit.

Aquilam testudo vincit.

AB hoc non discrepat illud quod refert Diogenes Laertius in vita Menedemi philosophi, ex Achæi poetæ satyra, cui titulus Omphale,

Ἡλίσκετ' ἄραγε καὶ πρὸς ἀσθενῶν ταχὺς
Καὶ πρὸς χελώνης ἀετὸς ἐν βραχεῖ χρόνῳ. i.
Capta est profecto celer ab imbecillibus,
Et aquila tempore in breui à testudine.

Hos senarios ait vsurpare solitum Menedemum in eos, qui secum in ciuilibus honoribus contenderent. Accipi potest per ironiam, aut simpliciter, vbi quis potẽtiorem arte vincit, & quod viribus non potest, assiduitate conficit.

Intempestiua beneuolentia nihil simultate differt.

SENARIVS est Græcis prouerbii vice celebratus:

Ἄκαιρος εὔνοι' οὐδὲν ἐχθρᾶς διαφέρει. id est,
Par odio importuna beneuolentia.

Suidas in dictione ἄκαιρος narrat hoc versu Hippolytum respondisse Phædræ nouercę, dicenti se illius amore captam esse. Quadrabit in eos, qui dum officiosi student esse, nõ habita temporis ratione, nocent, aut molesti sunt sedulitate. Veluti qui non apto tẽpore obiurgant amicũ: aut qui immodicis & intẽpestiuis laudibus concilient homini

P inuidiam.

inuidiam : aut qui pecuniam suppeditant adolescenti, qua fiat deterior. Fertur & alter huic consimilis :

Φίλος μὲ βλάπτων οὐδὲν ἐχθροῦ διαφέρει. i.
Cũ nocet amicus, nihil ab hoste discrepat.

Huc respexit Horatius in epistolis :

Nil moror officium, quod me grauat.

Rursum alibi :

Sedulitas aũt, quem stulte diligit, vrget.

Itidem Seneca libro de beneficiis 2. Sæpe, inquit, nihil interest inter amicorum munera, & hostium vota. Quidquid illi accidere optant, in id horum intempestiua indulgentia impellit atq; instruit. Quid aũt turpius, quam quod euenit frequentissime, vt nihil intersit inter odiũ, & beneficium ? In his Senecæ verbis, pro vota, quod nos ex vetustis exemplaribus reposuimus, vulgati codices habebant acta. Id admonendũ erat, ne quis ignarus vt mendum tollat, quod in multis ante hac vsu venit. Prouerbio accedet nonnihil gratiæ, si paullo longius deflectatur : veluti si dicas : nullos æque nocere bonis litteris, atque hos, qui sedulo quidẽ, at parum feliciter tractant eas. Aut neminem magis officere famæ, quàm ineptum præconem. Aut secundam fortunam nocentiorem esse aduersa.

Nosce tempus.

Γνῶθι καιρόν. i. Noueris tẽpus, Celebratur in primis inter septem sapiẽtum apophthegmata: ac, vt alia pleraq; pluribus auctoribus adscribitur à nullo nõ vsurpatũ. Hesiodus:

Μέτρα φυλάσσεσθαι, καιρὸς δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστος. id est,

Obseruato modum, nam rebus in omnibus illud
Optimum erit, si quis tempus spectauerit aptum.

Huc adlusit Theocritus in Idillio:

Ἀλλὰ τὰ μὲν θέρεος, τὰ δὲ γίγνεται ἐν χειμῶνι. id est,

Verum alia æstiuo, atque hyberno tempore fiunt.

Quin & Isocrates ad Demonicum scribit, iniucundum in omni re esse, quidquid intempestiuum sit. Adeo cunctis in negotiis plurimum habet momenti, temporis & opportunitatis obseruatio. Idem admonent Græcorum sententiæ:

Ὡς μέγα τὸ μικρόν ἐστιν ἐν καιρῷ δοθέν. id est,
Vel maxima est pusilla res loco data.

Rursus alia :

Καλὸν τὸ καιροῦ παντὸς εἰδέναι μέτρον. id est,
Res bella cuncti nosse temporis modum.

Præterea Pindarus in Pythiis :

Ὁ δὲ καιρὸς ὁμοίως παντὸς ἔχει κορυφάν. i.
Tempus pariter in omni re fastigium obtinet.

Item illud Horatii,

Dulce est desipere in loco.

Tantam vim habet opportunitas, vt ex honesto inhonestum, ex damno lucrum, ex voluptate molestiam, ex beneficio maleficium faciat, & contra, breuiterq; rerum omnium naturam permutet. Hæc in aggrediundo conficiendoq; negotio præcipuũ habet momentum: vt non sine causa veteres videantur eam diuinitate donasse: tametsi apud Græcos mas est hic deus, appellaturq; καιρός. Eius simulacrum ad hunc modum fingebat antiquitas: Volubili rotæ pẽnatis insistens pedibus, vertigine quam citatissima semet in orbem circumagit, priore capitis parte capillis hirsuta, posteriore glabra, vt illa facile prehendi queat, hac nequaquã. Vnde dictum est, occasionem arripere. Ad quod erudite simul & elegãter adlusit, quisquis is fuit, qui versiculum hũc cõscripsit:

Fronte capillata, post hæc Occasio calua.

Sed libet & Posidippi super hac re carmen adscribere, quod quamobrem Politianus omittendum existimarit admiramur. Est autem huiusmodi:

Τίς πόθεν ὁ πλάστης; σικυώνιος, οὔνομα δὴ τίς,
Λύσιππος. σὺ δὲ τίς, καιρὸς ὁ πανδαμάτωρ.
Τίπτε δ' ἐπ' ἄκρα βέβηκας, ἀεὶ τροχάω. τί δὲ ταρσοὺς
Ποσσὶν ἔχεις διφυεῖς, ἵπταμ' ὑπηνέμιος.
Χειρὶ δὲ δεξιτερῇ τί φέρεις ξυρόν, ἀνδράσι δεῖγμα
Ὡς ἀκμῆς πάσης ὀξύτερος τελέθω.
Ἡ δὲ κόμη, τί κατ' ὄψιν, ὑπαντιάσαντι λαβέσθαι.
Νὴ δία τ' ἐξόπιθεν πρὸς τί φαλακρὰ πέλει;
Τὸν γὰρ ἅπαξ πτηνοῖσι παραθρέξαντα με ποσσὶν.
Οὔτις ἔθ' ἱμείρων δράξεται ἐξόπιθεν.
Τοῖον ὁ τεχνίτης μὲ διέπλασεν εἵνεκεν ὑμέων
Ξεῖνε καὶ ἐν προθύροις θῆκε διδασκαλίην.

Quos versus nos ita vertimus, non quo cũ archetypo Græco certaremus, sed crassiore, sicuti solemus, Minerua, planeq; ex tempore: videlicet vt intelligi duntaxat possint ab his, qui Græce nesciunt.

Quæ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Quæ patria artifici? Sicyon. quo nomine? nomen
Lysippo dictū est. ipse quis es? loquere.
Illa ego cuncta domans Occasio, cur age pinnis
Insistis? voluorq; ac rotor assidue.
Cur gemina in pedibus gestas talaria? dicam,
Huc illuc volucrē me leuis aura rapit.
Quid dextræ sibi vult inserta nouacula? signum hos
Quod quauis acie sim mage acuta, docet.
Tecta capillitio facies quidnā admonet? Illud,
Quisq; vti me, quotiēs offeror, arripiat.
Cur autem capitis pars posticaria caluet?
Quem semel alatis præterii pedibus,
Is quanquam volet inde cito me prendere cursu,
Haud liceat, simul ac vertero terga viro.
Hac itaq; idq; tua me finxit imagine causa
Hospes, scalptoris ingeniosa manus,
Spectandamq́ue domus hic prima in fronte locauit.
Scilicet vt cunctos & moneam & doceā.

Non ab re fuerit & Ausonianum epigramma subscribere: quod, vt admonet Politianus, e Græco videtur effictum, quanquam cum aliis nonnullis diuersum, tum illo potissimum nomine, quod hic additur pœnitentia comes. Carmen sic habet:

Cuius opus? Phidiæ, qui signum Pallados, eius
Quiq; Ioue fecit, tertia palma ego sum.
Sum dea, quę rara, & paucis Occasio nota.
Quid rotulæ insistis? stare loco nequeo.
Quid talaria habes? volucris sum, Mercurius quæ
Fortunare solet, trado ego cum volui.
Crine tegis faciem? cognosci nolo, sed heus tu
Occipiti caluo es? ne tenear fugiens.
Quæ tibi iuncta comes? dicat tibi. dic rogo, quæ sis?
Sū dea, cui nomē nec Cicero ipse dedit.
Sū dea, quę facti, non factiq; exigo pęnas.
Nempe vt pœniteat, sic Metanœa vocor.
Tu modo dic quid agat tecum? si quando volaui,
Hæc manet, hanc retinent quos ego prę-terii.
Tu quoq; dum rogitas, dum percontando moraris,
Elapsam dices me tibi de manibus.

Olet lucernam.

Τὸν λύχνον ὄζει, id est, Lucernam olet. De re meditata, multoq; studio elucubrata. Inde ductum quod studiosi ad lucernam vigilantes soleant elaborare, si quid accuratius velint excudere. Iactatum olim in Demosthenem, illius ἐνθυμήματα τὸν λύχνον ἀπόζειν, id est, Enthymemata lucernā olere, quod omnia de scripto diceret, ac præmeditatus domi. Vnde & illud de eodem celebratur elogium: quod plus olei quam vini consumpserit. Erat enim abstemius, & ὑδροπότης: atque extrema etiam senecta ad lucernulam illam suam exercebatur.

Aristophanis & Cleanthis lucerna.

Aristophanis & Cleanthis lucerna, propter insignem studii diligētiam in prouerbium abiit. Vt is ad Aristophanis aut Cleāthis lucernam dicatur lucubrare, qui summo studio exquisitaq́ue cura singula pensitat. Varro libro De lingua Latina primo, Quod non solum ad Aristophanis lucernam, sed etiam ad Cleanthis lucubrem, nolui præterire, qui poetarum modo verba, vt significant, expediunt. Videtur autem adagium sentire de Aristophane grammatico. Neque fama caruit etiam Epicteti lucernula, quę post illius mortem magno ęre redēpta est. Ceterum quod ait Iuuenalis:

Hæc ego non credam Venusina digna lucerna?

magis pertinet ad inuestigationem, quàm ad lucubrationem.

De plaustro loqui.

Libertas veteris comœdiæ eousque progressa est, vt non solum ciuium primates, verum etiam deos nominatim taxaret, id quod apparet ex Aristophane, qui in Pluto Iouem, Mercurium, Aesculapium, reliquosq; deos omnes contumeliose tractat. Bacchum item in Ranis, non admodum honorifice. Quoniam autem apud priscos illos huiusmodi fabulæ in plaustris agebātur à iuuenibus, ore fece collito ne possent agnosci, qui magna licentia in obuiū quenque dicteria iaciebant, inde natum adagiū,

ὡς ἐξ ἁμάξης λαλεῖν, id est, Tanquam è plaustro loqui, de his qui palam ac libere conuiciantur. Id notat Aristophanes in Nebulis dicens, Οὐ μοισικώψης, οὐδὲ ποιήσης ἅπερ οἱ τρυγοδαίμονες οὗτοι. i. Non me ludes, nec mi facies ea quæ trygodæmones isti. Nisi malumus hæc referre ad consuetudinem, quæ posterioribus etiam seculis durauit apud Athenienses. Nam in festo, quod Lenæum appellant, mos erat poetas inter se concertare scriptis carminibus, ad risum concitãdum accommodatis, quæ sedentes in plaustris pronunciabant, inuicem sibi conuicia dicentes. Sunt qui ad Eleusinia sacra, quæ Magna vocantur, referũt: in quibus mulieres curru vehebantur, atque interim dum veherentur, ex more mutuis conuiciis sese lacessebant. Lucianus in Ioue tragœdo, Ὡς δαιμόνων οὐδενὸς φείδεται, ἀλλ' ἐξ ἁμάξης παῤῥησιάζεται, καὶ μάρπτει ἑξῆς, ὅς τ' αἴτιος, ὅς τε καὶ οὐκί. i. Vt nulli deorum parcit, verum è Plaustro libere loquitur, Corripiens simul insontem, paritérq; nocentem. Obiicit & Demosthenes Aeschini, quod in se veluti de plaustro dicenda & non dicẽda protulisset. Vnde hoc ipsum, veteris comœdiæ licẽtia, prouerbii quiddam sapit. Diuus Hieronymus ad Rusticum monachũ, Ego enim neminem nominabo, nec veteris comœdię licentia certas ꝑsonas eligã atq; perstringã. Adlusit huc Aristophanes in Equitibus:

Οἴμοι σὺ δ' οὐδὲν ἐξ ἁμαξουργοῦ λέγεις. id est,
Heu mihi nihil tu loqueris è plaustrario.

Siquidem ἁμαξουργοὶ vocantur plaustrorum fabri.

Plaustra conuiciis onusta.

EODEM adlusit Lucianus, cum ait in Eunucho καὶ ὅλας ἁμάξας βλασφημιῶν κατεσκέδασαν ἀλλήλων. id est, Et solida plaustra conuiciis onusta inter se effundebant. Loquitur de duobus philosophis inter sese contumeliose altercantibus. Significat autem ὑπερβολικῶς tantum conuiciorum quantũ plaustro possit vehi. Quæ quidem ipsa figura ad prouerbii naturam pertinet, cum dicemus, plaustra promissis onusta, & naues pollicitis onustas, pro maximis amplissimisq; promissis. Nam & ἁμαξιαῖα, id est, plaustralia Græci vocant magnifica, fastuosaq;, à plaustris ducto nomine. Alexis apud Athenæũ libro nono, detorsit in bonam partem, παρέθηκε τὴν τράπεζαν, εἶτα ἐπῆγε φέρων ἀγαθῶν ἁμάξας. i. Apposita mensa est, ac dein circũtulit rerum bonarum plaustra.

Tollat te, qui non nouit.

TOLLAT te, qui non nouit. Si cuius dolos iam nõ ignotos esse nobis significabimus, neque posthac posse ab illo falli, concinne dicemus, Tollat te, qui nõ nouit. Refertur à Quintiliano libro 6. Simile est, inquit, quod dicitur παροιμία, & prouerbia opportune aptata, vt de homine in aquam lapso, vt alleuaretur roganti: Tollat te, qui non nouit. Hęc Fabii uerba alioqui subobscura, velut interpretatur Horatius in Epistolis, agens de scurra Plano, qui sponte sua sæpe cadens, tanquam crure fracto, miserandis vocibus prætereuntes implorabat, vt humo tolleretur. Peregrinus autem quispiam ac doli ignarus, si quando alleuaturus accessisset, à scurra ludibrio habebatur. Verum vbi iam illius simulatio plerisque innotuisset, isque aliquando crure vere fracto tolli precaretur: nemo subuenit, omnibus Planum solitos agere ludos arbitrantibus. Nimirum euenerat homini, quod Aristotelem dixisse ferunt, qui rogatus, quidnam lucri facerent mendaces, hoc, inquit, vt nec vera dicentibus habeatur fides. Versus Horatii sunt hi:

Nec semel irrisus triuiis attollere curat.
Fracto crure Planum, licet illi plurima manet
Lachryma, per sanctũ dicat iuratus Osirim
Credite, non ludo, crudeles tollite claudũ.
Quære peregrinũ, vicinia rauca reclamat.

Porro vocem hanc Planus, A. Gellius libro 16. cap. 7. commemorat inter verba inusitata, quibus vsus sit Mimus Laberius, aitq; significare sycophantam. Quanquam eodem nomine vsus est M. Tullius, eodem significatu, in oratione quã dixit pro Cluentio. Est autem dictio Græca πλάνος, significatque tum erronem tum impostorem. Potest & hoc pacto efferri adagium, quære hospitem, aut quęre peregrinum, quemadmodum extulit Flaccus. Conueniet & in eos, à quibus aliquando sumus delusi, eaque experientia facti cautiores, minusq; creduli. Simile est illud Iuuenalis:

Circuit & fatuos non inuenit.

Nam fatui facile decipiuntur. Nec abludit hinc Græcum illud, Οὐκ αὖθις ἀλώπηξ, i. Nõ iterum vulpes, subaudi, decipitur.

Oppedere.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Oppedere, & oppedere contra tonitrua.

OPPEDERE prouerbialiter, pro reclamare, & contemnere reperimus vsurpatum. Horatius in Sermonibus: Vim tu curtis Iudæis oppedere? Aristophanes in Pluto:

Καὶ τῆ πενίας ἀνταποπερδεῖν.

Rursum in eadem alibi:

Καὶ τῆ πενίας καταπερδεῖν. id est,
At paupertati oppedere tristi.

Quod iam diuites facti paupertatem negligere possent.

Idem in Nubibus:

Καὶ βούλομαι ἀνταποπερδεῖν πρὸς τὰς βροντάς. id est,
Voloque ipsum oppedere contra cæli tonitrua.

Verba sunt Strepsiadis adorantis nubes, & contemnentis tonitrua Iouis. Interpres addit natum ex artificio quodam in scena repræsentari solito, lapillis ex amphora ī vas quoddam æneum pręcipitatis atq; ita tonitrui strepitum imitantibus, vt hoc sit velut obstrepere tonitruis. Nos opinamur adlusum ad veterum poppyssandi cōsuetudinē. Antiquitus.n cum fulguraret, poppysmatibus obstrepebant, id remedio fore rati, ne quid læderet fulgur. Aristophanes in Vespis, Κἂν ἀστράψω, ποππύζουσιν. i. Quod si fulguraro, poppysant. Vnde quidam per iocū, veluti perperam imitātes aliorum poppysmata, crepitū ventris edebāt. Cyclops apud Euripidem in eiusdē nominis tragędia, Iouis tonitrū contēnens, loquitur hoc pacto:

Εἶτ' ἐκπιὼν γάλακτος ἀμφορέα, πέπλον
Κρούω Διὸς βρονταῖσιν εἰς ἔριν κτυπῶν. i.
Vbi lactis epotauero amphoram, peplum
Quatio, Iouis ex pari tonitrib⁹ obstrepēs.

In antro Trophonij vaticinatus est.

Ἐς τροφωνίου μεμάντευται, id est, In Trophonii antro vaticinatus est. De homine vehementer tristi, tetricoq; propterea quod olim creditum est eum, qui in Trophonii specū descendisset, postea nunquam ridere. Aristophanes in Nubibus,

Ὡς δέδοικ' ἐγὼ
Εἴσω καταβαίνων ὥσπερ ἐς τροφωνίου. id est,
Vt videlicet horrui
Haud aliter, ac subiens specū Trophonii.

Porro historia de Trophonio varie narratur à Græcis. Quidam aiunt hunc Trophonium in secandis saxis summum artificem fuisse, fanumq; subterraneum extruxisse in Lebadia Bœotię regione, quod Trophonii vulgo cognominatum est, nimirū ab artifice. Dein qui sciscitarētur oracula, in aditu specus sedere solitos, nudos: atq; inde flatu quodam abripi sub terram. Gestare aūt secum placentas quasdam, quas lemuribus & serpentibus occurrentibus obiicerent. Deinde percepto oraculo, rursus per aliū hiatum in summam terrā restitui. Alii narrāt hoc pacto: Agamedes Stymphali, quæ est Arcadiæ pars, rex erat: is vxorem duxit Epicasten, cuius filius erat Trophonius. Ii eius tēpestatis mortales omnes artificio superabant, ac Delphicum templum extruendum receperant, atq; in Helide ęrarium quoddā condiderant Augeæ vbi aurum suum recōderet: qui postea soluta lapidis cuiusdā cōmissura, quam in hoc ipsum reliquerāt, noctu ingressi, pecuniam furari consueuerūt, socio Gercyone Agamedis germano, atq; Epicastæ filio. Quæ res cum vehementer perplexum haberet Augeam, forte fortuna accidit, vt Dædalus Minoem fugiens ad eum diuerteret. Hunc exorauit Augeas, vt arte quapiam fures hos inuestigaret. At Dædalus laqueos quosdam summo artificio cōstituit, quibus Agamedes captus est. Id conspiciens Trophonius, non esse effugium, capite Agamedis amputato ne posset agnosci quis esset, vna cū Gercyone Orchomenon aufugit. Hos cū Augeas, auctore Dædalo persequeretur, & illinc aufugerunt: alter nempe Gercyon Athenas, vt testatur Callimachus in Arcadiam, alter vero in Lebadiam Bœotiæ regionem. Vbi parato sibi domicilio subterraneo per omnē vitā perseuerabat. Quo defuncto, vulgo creditum est, illic certa reddi oracula, ac Trophonio perinde vt deo sacrificari cœptum. Quidā aiunt Agamedē & Trophoniū Dædali opera suffuratos aufugisse, & Trophonio fugiēti terram hiatu diductā, viuumq; absorbuisse circa Lebadiā. Aliquot post annis, cū Bœoti pestilentia laborarent, cōsultū oraculū respondit, Trophonii manibus honorem habendum esse. At illi cum essent ignari, vbi nam terrarum illius esset monumentum, apum indicio repererunt. Nā vbi eas conspicerent, e cauo quodam subscatentes, coniectarunt eum esse locum. Quare visum est aliquem in id antrū demittere, qui rē exploraret. Quidā igitur ingressus,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

duos dracones obuios habuit: quibus obiectis offis mellitis, illæsus euasit. Vñ & mos inoleuit, vt antrum Throphonii subituri placentas aliquot secum deferant. Prius quam autem subirẽt, certis diebus ceremoniis præscriptis lustrabantur, pure interim agentes: deinde stola sacra ornati descendebant, hastas manu gestantes, vt aiunt nonnulli, quo vim serpentium depellerent. M. Tullius Tusculanarum quæstionum libro primo tradit, Trophonium & Agamedem ex ædificato templo Apollini Delphico, venerantes deum laboris sui mercedem petisse, nihil quidem certi, sed quod esset optimum homini: quibus Apollo se id daturũ ostendit, post diem ab illo tertium, qui vt illuxit, mortui sunt reperti. Recẽtiores ita tradunt, Trophonium virum quempiam fuisse supra modum gloriæ famelicũ, Empedoclique similimum, extructoq; sibi subterraneo domicilio oracula reddidisse. deinde vbi ille fame interisset, genium quendam in id immigrasse, atque oracula reddere perrexisse: post superstitione mortalium plures in id antrum demisisse sese, ac dies complures fuisse commoratos. Plutarchus in commentario de dæmonio Socratis, narrat Timarchum quendã in Trophonii specum ingressum, posteaquam illinc redisset, prodigiosa dictu narrasse sibi visa. Meminit & Cicero libro De natura deorum tertio, huius Trophonii. Meminit Herodotus in primo. Sed plurima de hoc nugamẽto nugatur apud Philostratum Apollonius, vir nostro iudicio dignus, qui non alia de re philosophari debuerit. Ridet locis aliquot Trophonium hunc Lucianus, adamãtinus omnium superstitionum insectator: per cuius antrum & Menippus se iocatur ab inferis redisse. Huius antri mentionem facit Euripides in Ione:

Τὶ θέσπισμ' ἐκ τροφωνίου φέρεις, id est,
Quod ex Trophonii refers oraculum?

Item in eadem:

Σηκοὺς δ' ἐνστρέφεις τροφωνίου. id est,
Templa adis Trophonii.

Quæ nos de Trophonii antro retulimus, partim ex Aristophanis interprete, partim ex Zenodoto sumus mutuati.

Excubiarum causa canens.

Φρουρᾶς ᾄδων, id est, Excubiarum gratia canens, Dicebatur olim in hominem vigilantem ac diligentem, inde ductum, quod qui excubias agunt, canere consueuerunt, velut vigiliarum tędium cantu solentur, vel ne interim obdormiscant. Sic ait Strepsiades in Nubibus Aristophanis, male acceptus in schola Socratis:

Φροῦδα τὰ χρήματα, φρούδη χροιά,
Φρούδη ψυχή, φρούδη δ' ἐμβάς.
Καὶ πρὸς τούτοις ἔτι τοῖσι κακοῖς,
Φρουρᾶς ᾄδων ὀλίγου φροῦδος γεγένημαι. id est,
Cassi nummiq;, cassusq; color.
Cassa est anima, cassæ soleæ.
Hisq; malis accedit & illud,
Dum canto vigil, pene interii.

Effertur autem bifariam, parœmia, φρουρᾶς ᾄδων, καὶ φρουρὸς ᾄδων. Adluditur ad hanc vocem φροῦδος, quæ significat cassum & inanẽ.

Sale emptum mancipium.

Αλώνητον ἀνδράποδον, id est, Sale emptũ mancipium. In barbarum quempiam ac vilem homuncionem olim dicebatur. Nam negotiatores olim in mediterranea salẽ importantes, mancipia reportabantur à barbaris. Et Thraciæ genti peculiaris erat mos, mãcipia sale commutare. Vnde comicus quidã:

Θρᾷξ εὐγενὴς εἶ πρὸς ἅλας ἠγορασμένος. i.
Generosus es Thrax sale redemptus scilicet.

Huiusmodi ferme referuntur à Zenodoto.

Salis onus vnde venerat, illuc abiit.

Αλῶν δὲ φόρτος ἔνθεν ἦλθεν ἐνθ' ἔβη. id est,
Sal abiit illuc, vnde demanauerat.

Senarius prouerbialis in eos qui parta tueri nequeunt. Aut in eos quibus male parta male dispereunt. Natum adagium ab euentu. Negotiator quidam nauem onustam sale uehebat, nautis dormitantibus, influxu aquæ marinę sentina vehementer adaucta, & salẽ vniuersum soluit ac corrupit, & nauẽ ipsam demersit: itaq; quod ex aqua marina natum fuerat, nam hinc cõcrescit sal, in eandem denuo liquefactum est.

Salem vehens dormis.

FERTVR & his verbis adagium ex eodẽ euentu natum, ἅλας ἄγων καθεύδεις, id est, Salem portans dormis. Quadrabit in eum qui in re periculosa socorditer atque indiligẽter agit, propterea quòd sal influxu sentinæ facile corrumpitur.

Male

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Male parta, male dilabuntur.

RESPONDET ſuperiori ſententiæ, quod eſt in ſecũda Ciceronis Philippica: Sed ut eſt, inquit, apud poetam neſcio quẽ, Male parta, male dilabuntur. Quod autem de aucto re dubitat Tullius, eſt apud Plautum in Pœnulo, Male partum, male diſperit. Feſtus Pompeius ex Neuio citat: Male parta, male dilabuntur.

Qui ſe non habet. Samum habere poſtulat.

Ος ἀυτὸς ἀυτὸν ὐκ ἔχει, σάμον θέλει. id eſt, Qui ſemet ipſe non habet, Samum cupit. In eos conueniet, qui impudenter quippiã poſtulant. Aut qui minora curant, maiorũ negligentes. Natum ex hiſtoria quapiam, cuius meminit Plutarchus in apophthegmatis Laconicis. Athenienſes vrbe victori tradita poſtularunt, vt Samum duntaxat ſibi relinqueret. Atq; is reſpondit ad hunc modum, Cum veſtri non ſitis, alius habere poſtulatis. Atq; hinc ducta parœmia:

Ος ἀυτὸς ἀυτὸν ὐκ ἔχει, σάμον θέλει. id eſt,
Qui ſemetipſum non habet, Samũ petit.

Dion ſophiſta in libello περὶ τῦ ἀπιςεῖν, eleganter accommodat in alium ſenſum, ὃς ἀυτὸς ἀυτὸν ὐ φιλεῖ, πῶς ἄλλον φιλεῖ. i. Qui ſibiipſi non eſt amicus, quomodo alteri eſt amicus? Quadrabit & in eos, qui imperiũ affectant in alios, cum ipſi ſibi nequeant imperare.

Occultæ muſices nullus reſpectus.

OCCVLTE muſices nullus reſpectus. Græcis quondam celebratum adagium: cuius ſenſus eſt, quamuis egregias ingenii dotes, ſi non proferas, perinde eſſe quaſi nõ habeas. Quo videtur adluſiſſe Perſius, cum ait:

Scire tuum nihil eſt, niſi te ſcire hoc ſciat alter.

Hoc noſtrũ refertur à Suetonio in vita Neronis Imperatoris, quem ſcribit imperatoriæ dignitatis oblitum, vſque adeo muſices ſtudioſum fuiſſe, vt non modo nihil omitteret eorum quæ generis eius artifices, vel cõſeruandæ, vel augendæ vocis gratia factitarent, verumetiam in ſcenam prodire cõcupiuerit: ſubinde inter familiares Græcum prouerbium iactans, Occultæ muſicæ nullũ eſſe reſpectum. Vſurpant idem Aulus Gellius, lib. Noctium 13. ca. vlt. Noſti, inquit, magiſter verbum illud ſcilicet vetus: egregiam muſicam quæ ſit abſcondita, eam eſſe nulli rei. Vſurpatur à Luciano in Harmonide, Οὐ δ᾽ ἐν γὰρ ὄφελος ἀποῤῥήτυ φασὶ καὶ ἀφανῦς τ̃ μυσικῆς, id eſt, Nulla enim utilitas occultæ, quemadmodum prouerbio dicunt, & abſtruſæ muſices. Adluſit huc haud dubie Ouidius, cum ait:

Tu licet & Thamyram ſuperes, atque Orphea cantu,
Non erit ignotæ gratia magna lyræ.

Sunt autem nonnulli mortales, qui vel natiuo quodam ingenii vitio, vel data etiam opera quæ ſciunt diſſimulant, & aliis grauãtur impertire. His illud nonnunquã euenire ſolet, vt pro indoctis negligantur. His adſcribendum quod Græci τυφλὸν πλῦτον appellant, id eſt, cæcas diuitias, reconditas opes & abſtruſas. Ad hunc modũ vocat Plutarchus compluribus locis, atq; item Lucianus. Hoc dictum Plutarchus in vita Lycurgi teſtatur vulgo apud Lacedæmonios fuiſſe iactatũ, quod illic Plutus ſeruaretur inhonoratus non aliter quã imago picta inanimis & immobilis. Sic enim Lycurgus inſtituerat rempublicam, vt diuitiæ nec uſui cuiquam eſſe poſſent, nec ornamento.

Ficulnus.

LIGNVM ficulnum vt fragile, atque ad omnia ferme inutile, prouerbiis aliquot locũ fecit. Nam ἄνδρα σύκινον, id eſt, virum ficulnum appellant mollem atque inutilem, vt Theocritus in Ergatinis:

- Μὴ παριὼν τὶς
Λιποι σύκινοι ἄνδρες. ἀπώλετο χ᾽ οὗτος ὁ μισθός. id eſt,
Ne quis præteriens dicat, ficulni homines ſunt,
Atque hæc deperiit merces.

Scholiaſtes admonet prouerbium ductum à ligno ficus, inutili, fragili & inualido, vnde dictum & ficulnũ præſidium, pro inutili. Apud Ariſtophanem in Fucis quidã interrogat, τίνος ξύλυ σὺ, id eſt, Cuius ligni tu? Reſpondetur συκίνυ, id eſt, ficulni. Quo loco monet interpres, ex ficulno ligno fumum exiſtere acerrimum ac moleſtiſſimũ. Apud eundem in Pluto Sycophanta minatur, ſi quem nanctus eſſet ſuæ ſortis virum ficulnum, vlturum iniuriam:

Εὰν δὲ σύζυγον λάβω τινὰ, καὶ σύκινον. id eſt,
Si quempiam nanciſcar eiuſdem iugi
Virum atque ficulnum.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Rursum apud eundem in eadem fabula:

Καὶ σύκινον τὸν ἰχυρὸν τοῦτον θεὸν,
Ἐγὼ ποιήσω, τήμερον δοῦναι δίκην. id est,
Ficulnum ego hercle, ac præpotentem istũ deum
Compulero pœnas hoc die dependere.

Ficulnum deum appellans imbecillum, ac nullarum virium. Huc adlusit Horatius, cum Priapum ita loquentem facit,

Olim truncus eram ficulnus, inutile lignum.

Ac paullo post:

-Pepedi
Diffissa nate ficus.

Ficulnam mentẽ dixit Lucianus ἐν τῷ πρὸς τὸν ἀπαίδευτον,

Χώλην μὲν ἔχων καὶ συκίνην γνώμην. id est,
Claudam habens ac ficulnam mentem.

Eodem respexit Alexander Pseudomantis, libros Epicuri lignis exurens ficulnis, nullius precii philosophum significans. Et συκίνη ἐπικουρία, id est, ficulnum auxilium, pro inualido atque inutili. Aristophanes in Lysistrata,

Ος ἦν ἀν ἡμῖν συκὶν ἡπικουρία. id est,
Ficulna nobis qui erat opitulatio.

Et συκίνη μάχαιρα, id est, Ficulna machæra, pro calumnia. Et συκίνη ναῦς, id est, Ficulna nauis, pro vili, minimiq; precii nauicula. Quin apud Naxios Bacchum, quem βακχέα dicunt, viteum effingunt: alterum quẽ μειλίχιον appellant, ficulnum. Nam ficus illi μείλικα vocant. Existimãt autem Bacchum non vini tantum, sed & ficuum auctorem. Sic ferme Athenæus libro tertio. Diuersa figura dixit Theocritus in Aita, χρύσειοι πάλαι ἄνδρες id est, aurei quondam viri. Item præsidium sacrum, & anchora sacra, & robur adamantinum.

Lupi illum priores viderunt.

Lupi illum priores viderunt. In raucum dicitur, & cui vox repente sit adempta. Festiuius dicetur in eos, qui metu alicuius obticescunt, alioqui feroces. Vergilius in Ecloga, cui titulus Mœris:

-Vox quoque Mœrim
Iã fugit ipsa, lupi Mœrim videre priores.

Seruius admonet, physicos auctores esse, inesse eam vim lupis, vt si quem hominẽ priores viderint ei vocem adimãt. Neq; desunt philosophi, qui huiusce rei causam reddere conantur. Socrates apud Platonem libro De republica 1. rem ad allegoriam vertit. dicens Thrasymacum sibi vocem ademptu-rum fuisse, ni forte fortuna prior cõspexisset. Καὶ ἐγὼ, inquit, ἀκούσας ἐξεπλάγην καὶ προσβλέπτον αὐτὸν ἐφοβούμην, καὶ μοι δοκῶ, εἰ μὴ πρότερον ἑωράκειν αὐτὸν, ἢ ἐκεῖνος ἐμὲ, ἄφωνος ἂν γενέσθαι. Theocritus in Idyllio Ξ.

Οὐ φθεγξῆ, λύκον εἶδες. id est,
Edere nõ poteris vocẽ, lupus est tibi visus.

Illud interim obseruatione dignum. Theocritum vertisse sentẽtiam, cum negat eum proloqui posse, non qui à lupo sit visus, sed qui lupum viderit. Sed adlusit duntaxat ad prouerbium Theocritus, cum significaret riualem conspectum, cuius nomen erat Lupus.

Quæcunq; in somnio videntur.

Οσσα ἐν ὀνείρῳ βλέπεις, id est, Quæcunq; per somnium vides. De votis immodicis dicitur. Nã quidquid optaris, id somniare contingit quibuslibet: sicuti Micyllus ille Lucianicus diuitem se ac præpotentem somniat. Apud Theocritum piscator somniat aureum piscem. Et infimæ sortis homines, nonnunquam reginarum cõiugium somniãt. Pastor quidam apud Theocritum in Ecloga nona:

-Εχω δέ τοι ὅσσ' ἐν ὀνείρῳ
Φαίνονται, πολλὰς μὲν ὄϊς, πολλὰς δὲ χιμαίρας. id est,
Possideo quęcunq; solent sub nocte videri
In somnis, vim magnam ouium, multasque capellas.

Interpres admonet proferri hunc in modum, ὅσσα ἐν ὀνείρῳ φέρει. id est, Ferre quid quid in somnio videtur. Citat & versum Homericum:

Οὐδ' εἴ μοι τόσσα δοίη, ὅσσα ψεύδονται ὄνειροι. id est,
Nec mihi si tantum dederis quam multa sopitis
Somnia vana ferunt.

Est autem apud hunc poetam Iliados 1. sed paullo aliter:

Οὐδ' εἴ μοι τόσσα δοίη, ὅσσα ψάμαθος τε κονίς τε. id est,
Nec mihi si tantum dederis, quantum extat harenæ ac Pulueris.

Videtur huc adlusisse M. Tullius in Sallustium: Vnde tu qui modo ne paternam quidem domum redimere potueris, repente tã quã somnio beatus, hortos preciosissimos,

villam Tiburti & Cæsaris reliquas possessiones paraueris.

Bona Porsenæ.

BONA Porsenæ dicebantur, quæ velut ab hostibus erepta paruo veneunt. Eam appellationem Liuius ab vrbe condita 2. scribit ad suam vsque ætatem durasse: putatq; inde natam, quod in bello soleāt bona Porsenę venire Romæ, eaque consuetudo vna cum titulo perseuerarit & in pace, quod alioqui is mos hostiliter bona vēdendi non congruat tam pacatæ regis profectioni: quod si minus probatur, existimat eam consuetudinem à mitiori principio fuisse natam. Illud arbitratur vero proximū, quod Porsena discedens ab Ianiculo ex fœderis lege, castra opulenta, conuecto ex propinquis ac fertilibus Etrurię aruis commeatu, Romanis dono dedit, inopi tum vrbe ab longinqua obsidione. Ea deinde ne populo immisso diriperentur, hostiliter venisse, bonaque Porsenæ appellata, gratiam muneris magis significante titulo, quam auctionem fortunæ regię. Fortasse non inepte dicetur in res quę dono cuiuspiam, aut fortunę cōmoditate citra nostrā operam, contingūt. Nam Liuius non indicat vsum adagii.

Leonina societas.

LEONINA societas est, cum omne commodum ad vnum aliquem redit, reliquis vi fraudatis. Extat in Pandectis, in quibus ex Vlpiano refert Aristo, Cassium respondisse societatem talem coiri non posse, vt alter lucrum tantum, alter damnū sentiret, & hanc societatem leoninā solitum appellare. Ceterum Cassinam appellationem, haud dubium prouerbialem, ex Aesopi Græci apologo natam apparet, qui talis circūfertur. Leo, asinus & vulpes societatem inierant, vt quod venatu cepissent, id in commune partirentur. Prædam vbi erant nancti, leo iubet vt asinus partiat. Ille, vt est stolidus, in tres aquas portiones distribuit. Qua gratia mox indignatus leo, quod ceteris ęquaretur, asinum adortus dilaniat. Restabat vulpes, eam de integro partiri iubet, illa totam ferme prędam leoni attribuit, sibi vix paucula quædam seruans. Leo comprobata distributione rogat, quisnam illam artē partiendi docuisset. Et vulpes, Calamitas, inquit, asini.

Ex tripode.

Τὰ ἐκ τοῦ τρίποδος, id est, Ex tripode dicta. Dici solitum de iis, quæ vehementer vera atq; indubitata videri volumus. Effertur varie adagium, ὡς ἐκ τρίποδος, i. Tanquam ex tripode dicta: ταῦτ' ἐκ τρίποδος, id est, Hęc ex tripode dicta, id est, certissima perinde, quasi ex Apollinis oraculo profecta. M. Tullius in epistola quadam ad Brutū: Hæc ex oraculo Apollinis Pythii edita tibi puta. Translatum à tripode, vel Delphica, vel Pythia. Nam hæc duo oracula quondā summā fidem apud mortales obtinuerunt. De Pythio testatur Strabo lib. Geographiæ nono, fuisse quondam celebratissimum, idque liquere thesauris ingentibus inibi constructis, in quos sacræ conferrentur pecuniæ, tum operibus præstantissimorum artificum: deinde ludis Pythiis illic celebratis, denique innumerabilibus oraculis, quæ mandata litteris extarent. Tripodem ita describit, Auctores, inquit, certi memorant, diuinum ipsum domicilium, profundum & curuam esse speluncam, non admodum lato patentem ore. Atque hinc auram reddi, sacro efflante numine. Excelsum autem ostio imminere tripodem, quē simul atque Pythia vates inscenderit, hausto diuinationis spiritu, responsa edere, partim metro, partim oratione libera. Comicus, Non Apollinis magis verum atque hoc responsum est. Plato lib. De legibus duodecimo: Ne si Pythius quidem affirmauerit. Quin illa quoque figurę prouerbiū resipiunt: Quidquid dixerit, oraculum videri vult. Quidquid dixerit, legē esse vult. Stoicorum δόγματα, id est, decreta. Et Et quod apud Plinium de medicis ait Cato, Et hoc puta vatem dixisse: id est, existima verum fore quod dixi. Ipse Plinius alibi, Vtinamque falsum hoc, & non à vate dictum, quam plurimi iudicent. Et Plutarchus in commentario De dignoscendo adulatore ab amico: Ἐπ' ἀκούσας ὅτι ἂν εἴπῃ, χρησμὸν εἰληφέναι φήσας, οὐ γνώμην ἄπεισιν. id est, Cum is audito quidquid dictum fuerit, ita discedit, vt existimet se oraculum accepisse, non sententiam. Ceterum ab his nonnihil diuersa sunt, quæ Athenæus secundo Dipnosophistarum libro cōmemorat, nempe in Bacchi certaminibus prœmiū fuisse tripodē, atq; ob id qui vera dicerent,

vulgo

vulgo de trepide loqui dictos. Tripodem autem fuisse lebetē tribus fultum pedibus. Huius duo erant genera, alterum Apollinis, ob veritatem oraculorum: alterū Bacchi, in quo vinum miscebatur, quod ebrii vera loquātur, quemadmodum dictum est in prouerbio, In vino veritas. Simili figura dixit Galenus lib. περὶ φυσικῶν δυνάμεων primo, velut ex adyto: Ἀπεφήνατο γὰρ ὁ λύκος οὗτος ὥσπερ ἐξ ἀδύτου τινὸς χρησμὸν ἀποφθεγγόμενος, περίττωμα τῆς τῶν νεφρῶν θρέψεως εἶναι τὸ οὖρον. id est, Pronunciabat enim lupus iste, perinde quasi ex adyto quopiam redderet oraculum, quod superfluum est ex nutrimento renum, id esse vrinam.

Folium Sibyllæ.

Folium Sybillæ apud Latinos eandē vim obtinet. Iuuenalis:

Credite me vobis folium recitare Sibyllę.

Id est, rem indubitatam.

Aristophanes in Pace,

Οὐ μετέχω τούτων, οὐ γὰρ ταῦτ' εἶπε σίβυλλα. id est,

Haud æquidem agnosco, neque enim canit ista Sibylla.

Ductum adagium à Cumana Sibylla, cuius oracula cum primis celebrantur. Huic autem mos erat, vt testatur M. Varro, in palmarum foliis oracula scribere. Quod secutus est Vergilius in tertio Aeneidos:

Insanam vatē aspicies, quæ rupe sub ima
Fata canit, foliisque notas & nomina mandat.
Quæcunque in foliis descripsit carmina virgo,
Digerit in numerum, atque antro seclusa relinquit.
Illa manent immota locis, neque ab ordine cedunt.

Item in sexto;

Foliis ne tantum carmina manda,
Ne turbata volent rapidis ludibria vētis.

Frater viro adsit.

Ἀδελφὸς ἀνδρὶ παρείη, id est, Frater viro adsit. De fido auxilio dici solitum, propterea qđ in rebus periculosis vix vnquam frater solet fratri deesse. Apud Platonem secundo De republica libro, Adimantus Glauconis aduersus Socratem disputantis partes excipiens, Nondum, inquit, Socrates satis hac de re dissertum. Cur ita? Nempe quia id nondum est dictum, quod maxime dictum oportuit. Tum Socrates, οὐκοῦν τὸ λεγόμενον, ἀδελφὸς ἀνδρὶ παρείη. id est, igitur frater adesto viro, vt habet prouerbium: quare tu, si quid hic prætermisit, adiuua. Idem ex Homero sumptum adagium testatur in Protagora, vbi Socrates Prodicū aduocans, vt Simonidem eiusdem ciuitatis hominē à Protagoræ calumnia tueatur: Videor equidem, inquit, aduocare te, quemadmodum ait Homerus, Scamandrum ab Achille obsessum Simeontem aduocasse:

φίλε κασίγνητε, σθένος ἀνέρος ἀμφότεροί περ
Σχῶμεν. id est,
Frater amice, hominis pariter compescere vires
Ambo huius studeamus.

Est autem is locus in Iliados φ. Rursum Iliados χ. similiter Hector iā impar Achilli Deiphobum fratrem inuocat, vti ferat suppetias. Pallas enim illi apparuerat Deiphobi specie, ac deceptus Hector, frustra inclamat,

Δηΐφοβον δ' ἐκάλει λευκάσπιδα μακρὸν ἀΰσας. id est,
Deiphobum fratrem intento clamore vocabat.

A' quo cum destitueretur, diem fatalem adesse intellexit. Plutarchus in vita Cęsaris refert, Cascam Cæsare retinente gladium, fratris auxilium ad hunc modum implorasse, idque verbis Gręcis, ἀδελφὲ βοήθει.

Ne temere Abydum.

Μὴ εἰκῆ τὴν ἄβυδον, id est, Ne temere Abydū, subaudiendum, nauiges. Ne quod graue periculum suscipias sine causa idonea. Veluti si quis admoneat, ne se facile coniiciat aliquis in aulam principis, quod ea res nō omnibus feliciter cedat: aut ne compotationibus temulentis admisceat sese, quod fere non contingat abire sine malo: aut ne poetarum attingat litteras, quod animos complurium soleant corrūpere. Atheneus lib. 12. narrat Alcibiadem posteaquam à tutoribus accepisset suas facultates, Abydum Hellesponti nauigasse, atque illic luxu deliciisque fuisse corruptum, vt non dissimile sit illi, Non cuiuis homini contingit adire Corinthum. Male audiebat Abydena gēs, quod calūniatrix esset, vt intelligas ea gratia non esse tutum illic versari. Meminit adagii Stephanus & Suidas. Stephanus sic

effert

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

effert adagium, εἰ μὴ δὴ εἰκῆ τὴν ἄβυδον πατεῖν, id est, Si ne temere quidem Abydum calcare, id est, ne quis confidenter illam ingrediatur: indicat vsurpari de temerariis, addens hoc iaci solitum in eos qui Abydum insulæ Mileti incolebant.

Vna hirundo non facit ver.

Μία χελιδὼν ἔαρ οὐ ποιεῖ, id est, Vnica hirundo non efficit ver, hoc est, vnus dies non sat est ad parandam virtutem aut eruditionē. Aut nō vnum aliquod benefactum, benedictūve sufficit ad hoc, vt viri boni, aut boni oratoris cognomen promerearis: plurimis.n. virtutibus ea res constat. Aut vt certum aliquid cognoscas, non satis est vnica coniectura. Quod si permultę conueniant, tum denique probabilis fuerit coniectura. Siquidem fieri potest, vt vna quępiam hirundo casu maturius appareat. Sumptum ab hirundinis natura, quæ veris est nuncia, nā hyeme deuolat. Vnde Horatius:

Zephyris & hirundine prima.

de primo vere sentiens. Aristoteles lib. Moralium primo, Τὸ γὰρ ἔαρ οὔτε μία χελιδὼν ποιεῖ, οὔτε μία ἡμέρα, id est, Ver enim nec vna hirūdo facit, nec vnus dies. Et beatum eodem modo felicemve nec vnus dies, nec breue efficit tempus. Aristophanes in Auibus,

Δεῖσθαι δὲ ἔοικεν οὐκ ὀλίγων χελιδόνων. id est,
Multa videtur opus habere hirundine.

Interpres indicat adlusum ad prouerbium quod modo retulimus, Μία χελιδὼν ἔαρ οὐ ποιεῖ. Huic affine videtur illud Sophocleon in Antigona,

Πόλις γὰρ οὐκ ἔσθ' ἥτις ἀνδρός ἐσθ' ἑνός. id est,
Namque vnius quæ sit viri, haud est ciuitas.

Etenim quemadmodum vna hirundo non facit ver, ita nec vnus homo facit ciuitatē, nec vnus nummus diuitem.

Da mihi mutuum testimonium.

Δάνεισόν μοι μαρτυρίαν, id est, Da mihi mutuum testimonium, hoc est, Da mihi tuum testimonium, recepturus itidem meum, si quando desiderabis. In eos recte iaciendū, qui se mutua talione laudant ac prędicant: aut qui mutuo studio sibi inuicem suffragantur: aut qui ad gratiam testificantur, neglecta religione. M. Tull. pro L. Flacco, repudians eleuansque Græcorum testium fidem, Verumtamen, inquit, hoc dico de toto genere Græcorum. Tribuo vel litteras, do multarum artium disciplinam: non adimo sermonis leporem, ingeniorū acumen, dicendi copiam. Deinde si qua sibi alia sumunt non repugno. Testimoniorum religionem, & fidem nunquam ista natio coluit, totiusque huiusce rei quæ sit vis, quæ auctoritas, quod pondus, ignorant. Vnde illud est, Da mihi testimonium mutuum? Non Gallorum, nō Hispaniorum putatur. Totum istud Gręcorum est, vt etiam qui Græcè nesciunt, hoc quibus verbis à Græcis dici soleat, sciant. Quibus ex verbis M. Tullii satis liquet, adagium hoc ætate illa multo fuisse tritissimum.

Mutuum muli scabunt.

Mvtvvm muli scabunt. Vbi improbi atque illaudati se vicissim mirantur, ac prędicant. Translatum à mulis, qui sicuti reliqua iumenta, sese inuicem dentibus scabere solent. Citatur hic titulus, Mutuum muli scabunt, à Nonio Marcello inter reliquos Menippearum titulos M. Varronis, mirū ni prouerbialis. Ausonius in altera præfatione monosyllaborum: *Sed vt quod per adagionem cœpimus, prouerbio finiamus: mutuo muli scabunt.* Meminit huius & Varro lib. de lingua Latina tertio. Symmachus in epistola quadam, Mutuū, inquit, scabere mulos, cui prouerbio ne videar esse confinis, præconium virtutū tuarum, presso dente restringo. Non videtur autem adagium recte accipi posse, nisi malam in partem: veluti si indoctum indoctus, deformem deformis, improbum improbus vicissim laudaret. Cuiusmodi fabulam memorat Horatius de duobus fratribus, qui se mutuum scabebant, ac mutuo officio alterum alter vicissim efferebant laudibus:

Frater, inquit, erat Romæ, consulti rhetor, vt alter
Alterius sermone meros audiret honores,
Gracchus vt hic illi foret, hic vt Mutius illi,

Idem poetas indoctos notans, qui tamen inuicem se recitantes audiebant, ac laudabant,

Discedo Alcæus puncto illius, ille meo quis?
Quis? nisi Callimachus?

Tradunt operas mutuas.

Hvic confine est Terentianum illud ex Phor-

Phormione: Tradunt operas mutuas. De adolescentibus, qui se vicissim in peccatis defenderent. Translatum videtur ab agricolis vicinis, qui mutuam inter sese operã commodare solent. Aut ab artificibus, qui mutuam nonnunquam vtuntur opera: maxime fabri ærarii.

Senes mutuum fricant.

HVC pertinet & iocus ille in prouerbium versus, de senibus mutuo se fricãtibus. Narrat autẽ fabulã Aelius Spartianus in Adriani Imperatoris vita. Is Adrianus in balneo veteranum quempiã, seruuli penuria, sese marmoribus affricantem cõspicatus, eum & seruulis aliquot & sumptibus donauit. Quod reliqui veterani feliciter cessisse videntes, cœperunt & ipsi complures sub oculis Imperatoris sese marmoribus affricare, vt hoc modo principis elicerent benignitatem. At ille euocatis senibus, iussit vt alius alium vicissim defricarent, atque ita pueris nihil opus fore. Is iocus postea in vulgi fabulam cessit. Celebratur & Scipionis Aemiliani apophthegma, Iumenta quod manibus carent, alieno egere frictu. Quo significatum est, eos, qui res egregias gerere nõ possunt, egere præcone, quo famam sibi comparent.

Fricantem refrica.

Τὸν ξύοντα ἀντιξύειν. id est, Scalpentem vicissim scalpe. Refertur in Diogeniani collectaneis. Par est, de merente bene, bene mereri, & officium officio pensare. Suidas ab asinis metaphoram trãslatam existimat inuicem morsicantibus, & in vtranque partem dici posse, q se mutuis officiis adiuuant, aut qui se mutuis contumeliis afficiunt. In quam sententiam celebratur & Mimus ille non illepidus, Senecæ titulo, sed falso:

Ab altero expectes, alteri quod feceris.

Aristides in cõmuni defensione quattuor oratorum. Τὸν ξύοντα δ' ἀντιξύειν καὶ τοῖς ὄνοις ἡ παροιμία δήπου δίδωσι. περικλέα δὲ κἂν τοῖς λέουσι μᾶλλον, ἢ τοῖς ὄνοις εἰκάζειν φαῖεν ἂν ὁμηρίδαι. id est, Scalpentem inuicem scalpere, etiã asinis videlicet tribuit prouerbium. Porro Periclem cum leonibus magis, quã cum asinis esse conferendum dixerint Homerici. Huc pertinet illud, χεὶρ χεῖρα νίζει, id est, Manus manum lauat. Quod citat in Axiocho Plato:

Διὰ παντὸς δὲ ἔθος ἐστὶν αὐτῷ φρονεῖν τὸν ἐπιχάρμειον.
Ἁ δὲ χεὶρ τὴν χεῖρα νίζει, δός τι καὶ λάβετι. id est,

Semper illi mos erat in animo voluere illud Epicharmi dictum:
Abluit manum manus, da aliquid, & aliquid accipe.

Et melius trochaicus tetrameter Græcus constabit, si pro λάβετι legas, λάμβανετι. Quod idem alio loco citauimus, sed aliter, mendosum exemplar secuti, cum Græcus Plato nondum esset ad manum, quem consulere possemus. Cuius rei visum est commonefacere lectorem, ne quis hoc nomine nobis calumniam struat, quod temere Platonis scripturam inuerterimus. Quãtum autem ad sententiam pertinet, nihil omnino refert, νίζει legas, an κνίζει, quandoquidem vt manus manui mutuum præstat officium lauando, itidem & scalpendo.

Aequalem vxorem quare.

ΤΗ'Ν κατὰ σαυτὸν ἔλα, id est, Aequalem tibi vxorem ducito. Adagium admonet, ne quis cupiditate aut ambitione allectus, se potentiorem ducat vxorem. Nam eiusmodi ferme connubia inauspicato cedere. Plutarchus in libello de Liberis educandis parẽtes admonet vt eiusmodi liberis suis vxores despondeant, quæ non sint multo veldi tiores, vel potentiores. Prudenter enim dici prouerbio, Tuę sortis vxorem ducito. Celebratur & hoc inter sapientum apophthegmata, atq; à nonnullis Pittaco adscribitur, Γάμει ἐκ τῶν ὁμοίων, id est, Vxorem ducito ex æqualibus. Nam si duxeris ex potẽtioribus te prognatam, dominos tibi parabis, non affines. Diogenes Laertius in vitis philosophorum huiusmodi quiddam commemorat, quod quidem affirmat & Callimacho non ineleganti epigrammate celebratum esse. Adolescens quidam Atarnetes, Pittacon consuluit vtra sibi e duabus ducenda esset vxor. Nam duæ offerebantur: altera par opibus ac genere: altera vtroque superior. At ille sublato scipione quo nitebatur, admonuit, vti pergeret ad triuia ciuitatis quo pueri lusus causa conueniunt, eos consuleret, & quod illi dedissent consilii, id sequeretur. Pueri ex prouerbiali cautione responderunt, Aequalem vxorẽ esse ducendam. Itaque adolescens altera prætérita,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

ta, duxit æqualem. Idem Dioni suadet Callimachus. Hæc autem sententia hoc impensus placuit Pittaco, quod ipse nobiliorem se duxerat Draconis sororē, cuius imperium fastidiaq; molestissimè legitur tulisse: vt hoc dictum nō in tempore, sed suo malo videatur reperisse. Extat autem epigramma, tametsi illic ἰὼν, non Δίων legitur, mendose opinamur: id est huiusmodi:

Ξεῖνος ἀταρνείτης τὶς ἀνείρετο Πιττακὸν οὕτω,
Τὸν μιτυληναῖον παῖδα τὸν ὑῤῥαδίου.
Ἄττα γέρον, δοιός με καλεῖ γάμος, ἡ μία μὲν δὴ,
Νύμφη, καὶ πλούτῳ καὶ γενεῇ κατ᾽ ἐμέ,
Ἡ δ᾽ ἑτέρη, προβέβηκε. τί λώϊον, εἰ δ᾽ ἄγε
μοι σὺ
Βούλευσον ποτέρην εἰς ὑμέναιον ἄγω.
Εἶπεν. ὁ δὲ σκιπίωνα γεροντικὸν ὅπλον ἀείρας
Ἠνὶ δὲ κεῖνοι σοι πᾶν ἐρέουσιν ἔπος
Οἱ δ᾽ ἄρ᾽ ὑπὸ πληγῇσι θοὰς βέμβικας ἔχοντες
Ἔστρεφον εὐρείῃ παῖδες ἐνὶ τριόδῳ
Κείνων ἔρχεο φησὶ μετ᾽ ἴχνια. χ᾽ ὁ μὲν ἐπέστη
Πλησίον, οἱ δ᾽ ἔλεγον, τὴν κατὰ σαυτὸν ἔλα.
Ταῦτ᾽ ἀΐων ὁ ξεῖνος ἐφείσατο μείζονος οἴκου
Δράξεσθαι, παίδων κληδόνι συνθέμενος
Τὴν δ᾽ ὀλίγην ὡς κεῖνος ἐς οἶκον ἐπήγετο νύμφην,
Οὕτω καὶ σὺ Δίων τὴν κατὰ σαυτὸν ἔλα.

Quos versus, quoniam Ambrosius Camaldulensis, Diogenis interpres, non omnino infeliciter Latinos fecit, haud grauabimur adscribere:

Hospes Attarnites rogitauit Pittacō olim
Sic Mitylenœon, Hyrradioq; satum,
Magne senex, geminæ cupiunt mihi nubere, quarum
Et genere atq; opibus cōuenit vna mihi:
Altera præcellit, quid pstat consule, dicq;
Vtra ex his potius sit capienda mihi?
Hic baculum tollēs, sic, tela senilia, dixit,
Consilium pueri, quod petis, expedient,
Quis celer in gyrū iactatus verbere turbo
Assiduo, latis vertitur in triuiis.
I, sequere illorū monitus. sic fatur, at ille
Scitatur, referunt, tu tibi sume parem.
Quæ postquam audiuit, monitis puerilibus hærens,
A' magnis hospes abstinuit thalamis.
Atque parem paruas lætus traduxit in ædes.
Sic Dion ęqualem si sapis ipse cape.

Est autem allegoria à turbine puerili, qui flagellis circumagitur. Agebat enim quisque pro suis viribus turbinē sibi congruentem. Deianira apud Ouidium ad suum sexum transtulit prouerbium:

Quam male inęquales veniunt ad aratra iuuenci,
Tam iuueni magno coniuge nupta minor.
Non honor est, sed onus species læsura ferentes:
Si qua voles apte nubere, nube pari.

Plutarchus De liberis educandis, τὸ γὰρ τὴν κατὰ σαυτὸν ἐλᾶν σοφὸν, id est, Sapientis est vxorem sibi parem congruamque ducere. Huc adscribendum putauimus carmen illud ex Thesmophoriazusis Aristophanis titulo inscripta:

Δέσποινα γὰρ γέροντι νυμφίῳ γυνή. id est,
Regina siquidem mulier est sponso seni.

Idem admonet versus ille Euripideus in Rheso:

Οὐκ ἐξ ἐμαυτοῦ μειζόνων γαμεῖν θέλω. id est,
Nolim ex potentioribus me coniugem.

Neque vero solum id spectari conueniet, vt par sit vxor generis claritate, aut modo rei familiaris, verum vt ætas nō admodum discrepet, vt forma, vt vitę genus. Potest & lōgius trahi, nimirum ad negotium suscipiendum, cui sis conficiēdo par & idoneus. Item ad vitę genus aptum, & ad amicum tuis accommodum moribus.

Ne my quidem facere audet.

Qui metu non auderent hiscere, ii quondā negabātur my facere audere. Refertur adagium à Varrone, lib. De lingua Latina 3. Putat enim ille mussare verbum deductum à my litteræ vocabulo, quasi μύζειν, propterea ꝙ muti non amplius sonare queāt, quàm my. Est enim ea littera maxime omnium muta, præsertim in fine, mire os cōtrahens & occludens. Verba Varronis sunt hæc: A' quo idem dicit, quod minimum est, neque, vt aiunt, μῦ facere audent. Videtur esse carmen Ennianum: Nam hunc paullo superius citauerat. Dicit, quod minimum est, neque, vt aiunt, my facere audent. Est autem Græcis μύζω, tum sugo, tū naribus vocem reddo. Aristophanes: ἐν θεσμοφοριαζούσαις,

Τί μύζεις, πάντα πεποίηται καλῶς.

Cū enim Mnesilochus dixisset, μὺ μῦ, id est, mu mu, Euripides respondet:

Quid mussitas? peracta sunt cuncta optime.

Et apud Latinos mutire ac mussare, est tacite

te ferre, & quaſi vocē abſorbere. Terentius: Muſſitanda iniuria adulescentiū. Vergi.

- Muſſat rex ipſe Latinus.

Apud Ariſtophanem in Equitibus, duo priuatim apud ſe queſturi quędam de vitiis ciuitatis, ſenarium hunc concinunt:

μὺ μὺ μὺ μῦ μὺ μῦ μὺ μῦ μὺ μὺ μὺ μῦ.

Ex quo licet coniicere hanc eſſe vocem loqui formidantium.

Ne gry quidem.

Μηδὲ γρὺ φθέγγεται, id eſt, Ne gry quidem loquitur, hyperbole item prouerbialis apud Græcos, pro eo quod eſt, ne tantulum quidem. Nam Gry, minimum quidam ſignificat, aut ſordes vnguium rem videlicet viliſſimam, aut vocem ſuillam, quam edere ſolent ii, qui grauantur ſermone reſpondere, aut numiſma minutiſſimum. Ariſtophanes in Pluto:

Καί με προσβιάζεται,
Καὶ τοῦτ᾽ ἀποκρινομένου τὸ παράπαν, οὐδὲ γρῦ. i.
Meque vi ſubigit ſimul.
Atque interim rogatus, hæc quid ſibi velint,
Prorſum nihil reſpondet, ac ne gry quidē.

Hinc & verbum deductum γρύζειν. Idem in eadem fabula,

Γρύζειν δὲ καὶ τολμᾶτον ὦ κατάρματες
Grunnire vero audetis etiam perditi?

Philoſtratus in vita Apollonii, Οὐδαμοῦ ἐφθέγξατο, οὐδ᾽ ὑπήχθη γρύξαι, id eſt, Haud quaquam locutus eſt, neque adduci potuit vt vel hiſceret. Huius vocis vſus admodum frequens eſt apud Ariſtophanem.

Pili non facio.

Est Latinis hęc familiaris hyperbole: Nō facio pili. Ne pilo quidem melior, cum minimum quiddam momenti ſignificant. Catullus: Non faciunt pili cohortem. Cicero ad fratrem: Ego enim ne pilo quidem minus te amabo. Idem: Interea da Cappadocia, ne pilum quidem. Tametſi in vulgatis exemplaribus pileum hoc loco ſcriptum eſt. Quod quidem adagium etiam his temporibus nulli non eſt in ore. Pili vilitas etiam Gręcis in prouerbio fuit. Vnde ἄξιος τριχός, id eſt, dignus pilo, in hominē nihili. Quo durior erit tranſlatio, hoc venuſtior: Nam, Pili non facio, pręter hyperbolen nihil pene habet figurę. At ne pilo quidem doctior: Ne pilo quidem iniucundior: Ne pilo quidem honoratior, atque id genus orationes, quoniam paullo longius recedunt à ſimplici ſermone pluſculum accipiunt gratiæ.

Nauci non facio.

Navci eſſe, & nauci facere, pro eo quod eſt, nihili eē, & nihili facere, ſæpicule apud Plautum reperietur. Quid autem nauci ſignificet, ſeruus quidam Plautinus, cum ea voce eſſet vſus, tamen ſcire ſe negat. Plautus: Qui homo timidus erit in rebus dubiis, nauci non erit. Grammatici quidam, inter quos Pompeius Feſtus, aiunt nauci ſignificare nucis putamē, aut oleæ nucleū, aut eam membranulam, quæ viſitur in medio nucis, iuglandis interſita: denique rei cuiuſuis putamen, quod Græci περίψημα, nauci vocatum exiſtimant. Quidam à voce Gręca deducunt νάκη, quod declarat pellem caprinam. Sunt & aliæ de nauci ſententiæ, quas qui volet cognoſcere, legat Feſtum in dictione Naccæ. Nacci non habeo, dixit Ennius apud M. Tullium libro de Diuinatione I. Non habeo denique nauci Marſum augurem.

Flocci non facio, aut Flocci facio.

Eadem ratione dictum eſt: Flocci facere, & ne Flocci quidem facere, pro eo quod eſt, ne tantuli quidem facere. Eſt autem floccus, particula lanæ, quæ inutilis à vellere diuellitᷣ atq; euolat, aut certe ſimile quiddā nullius momenti. Exempla paſſim apud auctores obuia ſunt, vt non videatur operæprecium hoc inculcare loco.

Huius non facio.

Ad hanc formam pertinet illud Terentianum, ex Adelphis: Huius quidquam non faciam. Donatus admonet eſſe δεικτικὸν demonſtrantis aut floccum aut ſtipulam, aut ſummum digitum, aut huiuſmodi quidpiam. Athenæus libro duodecimo prodidit, Sardanapali ſtatuam ipſius monumēto impoſitam, hoc geſtu digitorum, vt ſignificaret res humanas omnes prorſus eſſe contemnendas, ac ne digituli quidem crepitu dignas.

Vitioſa nuce non emam.

Apvd Plautum eſt in Milite: Vitam tuam

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

vitioſa nuce non emam, pro eo quod eſt, ne minimo quidem. Et vulgo dicimus, caſſa nuce non emerim, & putamine nucis non emerim. Ariſtophanes in Pace:

Οὐκ ἂν πριαίμην οὐδ' ἂν ἰχάδος μιᾶς, id eſt,
Non emerim nec vnica quidem nuce.

Conſimile his, quod legitur apud eundem Plautum, citante Feſto: Non ego iſtud verbum empſitem titiuillitio. Nam hoc verbo Latinos nihili rem ſignificare ſolitos, quemadmodum & Græci dicunt, ππολὸ. Rurſum Butubata, qua voce vſus eſt, Neuius, pro nugatoriis, auctore Feſto.

Ne teruncium quidem inſumpſit.

EST aliquotiens apud Ciceronem hyperbole teruncii, quod apparet eſſe genus minutiſſimi numiſmatis, ad Atticum. Atque ẽt ſpero, toto anno Imperii noſtri, terunciũ ſumptus in prouincia nullum fore. Plautus in Captiui duo: Neque ridiculos iam terunci faciunt: quemadmodum Græci dicunt ἡμιωβόλιον, pro re viliſſima. Varro teruncium à tribus vnciis dictum putat.

Homo trioboli.

ITIDEM Plautus in Pœnulo hominẽ trioboli dixit, pro nequiſſimo, planeque nullius precii. A' nummo minutiſſimo. Conſimili figura dixit Ariſtoph. in Veſpis, pro vilibus verſibus, τριχοινίκων ἐπῶν. Gregor. in epiſtolis de vili contemptoque dixit, μᾶλλον ἀνδράποδον ὀλίγων ὀβολῶν ἄξιον, id eſt, Imo potius mancipium paucis obolis dignum. Dicuntur & triobolares.

Homo treſſis.

CONSIMILI modo Perſius treſſem agaſonem appellat, contemptiſſimum homuncionem. Idem.

Et centum Græcos curto centuſſe licetur.

Id eſt, minimo. Treſſem autẽ dixit noue, quaſi tribus aſſibus æſtimandum. Aſſis autem erat ærei nummuli genus. Perſianum carmen ſic habet in quinta Satyra:

Heu ſteriles veri, quibus, vna Quiritem
Vertigo facit. hic Dama eſt, non treſſis
agaſo.

Confine Hieronymianum illud: Quis te dupondio ſupputabat? Iuſtinianus in præfatione Pandectarum, noluit adoleſcentes legum ſtudioſos, veteri non minus ridiculo quam friuolo cognomine, nũcupari dupondios, ſed Iuſtinianos nouo.

Dignus pilo.

Ἄξιοι τριχός, id eſt, Pilo digni, dicuntur Græcis, nulla bona re digni, quod pilo nihil cõtemptius. Ariſtophanes in Ranis:

Εἰ πώποτ' ἦλθον δεῦρ' ἐθέλω τεθνηκέναι,
ἢ 'κλεψα τῶν σῶν ἄξιόν τι καὶ τριχός, id eſt,
Si quando veni huc, emori ſane volo, aut
Si quid tuorum ſuſtuli, dignum pilo.

Adagium commemoratur à Diogeniano.

Nec vno dignus.

Ἄξιος οὐδὲ μονὸς, καὶ ἄξιος ἑνός, id eſt: Ne vno quidẽ dignus, & vno dignus, de viliſſimo. Trãſlata metaphora à iactu talorũ, in quo μονάς, id eſt, vnionis numerus infimus erat. Demum vbique in rationibus numerorũ minimum quiddam eſt vnio, ac ne numerus quidem, vt autumant philoſophi. Ex aduerſo, quem multi precii ſignificant, hũc πολλοῦ τινὸς ἄξιον, id eſt, multa re dignum, trita figura Græci dicunt, & τοῦ παντὸς ἄξιον, id eſt, quauis re dignum, & è diuerſo ὀλίγου ἄξιον, id eſt, paullo dignum, quem contemnunt. Gregarium autem eſt ac plebeium, vnius duntaxat hominis vice ſupputari. Proinde Homerus Iliados Λ. cum medici dignitatem explicare vult, ait:

Ἰητρὸς γὰρ ἀνὴρ πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων. i.
Vnus homo medicus multis æquãdus honore eſt.

Ad quod reſpexit Plato lib. De legibus 5. Ὁ μὲν γὰρ ἑνὸς, ὁ δὲ πολλῶν ἀντάξιος ἑτέρων. i. Nã hic quidem pro vno, ille pro pluribus aliis æſtimandus eſt. Ad hanc formam pertinent & illæ rhetorum figuræ, cum aiunt, vnum aliquẽ ſibi pro theatro eſſe, & vnius cuiuſpiam iudicium pluris ſe facere, quam infinitæ multitudinis.

Dignus obeliſco.

Ἄξιος ὀβελίσκου, id eſt, Dignus obeliſco, dignus quouis honore. Summis enim viris eiuſmodi columnæ ac pyramides erigebantur, magnificis inſcriptæ titulis, aut ingentes coloſſi, ſic enim ſtupidi principes olim fingi gaudebant. Tametſi prouerbium ancipitem habet ſententiam, propterea quod Ariſtarchus obeliſcis iugulare ſit ſolitus, quæ parum probaret. Meminit huius præter alios Suidas.

Aureus

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Aureus in Olympia stato.

QVEM summo pręmio dignum Cræci significant, ei dicere solent: Aureus in Olympia statuere. Lucianus in Pseudologista, χρυσοῦς φασὶν ἐν ὀλυμπίᾳ σταθεὶς, id est, Aureus, vt aiunt, in Olympia stato. Quod is honos id ętatis præcipuus haberetur, loco tam celebri, statuam inter illustres viros habere. Huc adlusit Vergi. cum ait:

Si fœtura gregē suppleuerit, aureus esto.

Plato in Phædro, Ὑπισχνοῦμαι χρυσῆν εἰκόνα ἰσομέτρητον εἰς δελφοὺς ἀναθήσειν. id est, Polliceor me statuam auream tibi æqualem Delphis collocaturū. Ibidem paullo post, Παρὰ τὸν κυψελιδῶν ἀνάθημα σφυρήλατος ἐν ὀλυμπίᾳ σταθεὶς, id est, Inter statuarum Cypselidarum monimenta, in Olympia fabrefactus stato. Interpres fortassis χρυσήλατος, legit, aut certe somniauit, vt qui verterit aureum. Porro reges Corinthi dicuntur Cypselidæ à Cypselo qui pulsis Bacchidis e Corintho, ibidem Imperio est potitus, summasq; coegit diuitias, cuius rei argumentum, inquit Strabo, τὸ ὀλυμπιᾶσιν ἀνάθημα κυψέλου σφυρήλατος χρυσοῦς ἀνδριὰς εὐμεγέθης. Adlusit huc & Philostratus in Apollonii vita, καὶ στεφανώσουσι σε ὀλυμπίᾳ, id est, & coronabunt te in Olympia. Non dissimili figura dixit Persius, Satyra II.

Pręcipui sunto, sitq; illis aurea barba.

Quibusdam enim signis aurea barba consueuit addi.

Quauis re dignus.

Ἄξιος τοῦ παντὸς, id est, Quauis re dignus. Refertur ab omnibus Græcorum adagiorum collectoribus. Vtitur Plato in Sophista. καὶ τοῖς μὲν δοκοῦσιν εἶναι τοῦ μηδενὸς τιμιοὶ, τοῖς δὲ ἄξιοι τοῦ παντὸς, id est: Aliis videntur nulla re digni, aliis rursus quantauis. Similiter dixit Terentius: Hominem quantiuis pretii. Quanquam huius adagionis modo est facta mentio.

Dignus Argiuo clypeo.

Ἄξιος εἶ τῆς ἐν ἄργει ἀσπίδος, id est, Dignus es Argiuo clypeo. De generoso ac maiorem in modum venerando: inde sumptum, qđ olim apud Argiuos ex more pueri incorrupti purique clypeos quosdam gestantes, pōpas agebant. Isque honos erat illi ætati, pri sco quodam instituto decretus.

Dignum propter quod vadimonium deseratur.

VBI rem maximi momenti volemus significare, quęque vel quantouis dispendio debeat expeti, dignam esse dicemus, cuius gratia vadimonium deseratur. Nam qui vadati sunt, non nisi summo suo periculo abesse possunt. Plinius secundus in præfatione Naturalis historiæ: Inscriptiones, inquit, propter quas vadimoniū deseri possit, hoc est, quarum gratia omnia sint posthabēda, vel maxime seria. Seneca De beneficiis lib. 4. Vadimonium promittimus, tamen deseritur. Non in omnes datur actio. Deserētem vis maior excusat. Hęc Senecæ verba declarant, vehemēter vrgens esse oportere, quod excuset vadimonii promissi desertorem. Horatius:

- Et casu iam respondere vadato Debebat.

Ridet improbum garrulum, qui malueret periclitari de causa, quam à nugis discedere. Consimilis est forma quasi pro aris focisque dimicare, cum de re cara seriaq; certamen est. Nec dissimili schemate dixit Celsus, libro Pand. sexto, titulo de rei vendicatione, Laribus sepulchrisq; auitis carere. Finge, inquit, pauperem, qui si reddere id cogatur, laribus sepulchrisque auitis carēdum habeat: sufficit tibi permitti tollere ex his rebus quę possis, dum ita ne deterior sit fundus, quā si initio non foret ędificatū.

In vtramuis dormire aurem.

IN vtramuis dormire aurē, est animo otioso, securo, vacuoq; esse. Terēt. in Heauton. Ademptum tibi iam faxo omnem metum, in aurem vtramuis otiose vt dormias. Vtitur eo & Basilius in epistola quadā, sed malam in partem, ita vt supinam securitatem intelligi velit. Menander in Plotio apud Gellium:

Ἐπ᾽ ἀμφοτέραν ἵν᾽ ἐπίκληρος ἡ μέλλει καθευδήσειν. id est,

In aurem vtranque quandoquidem dotata est, cubet.

Sic enim vertit nescio quis.

In dexteram aurem.

EODEM sensu dixit Plinius in dexteram aurem. Ita enim scribit Romano suo: Nihil quod in dexteram aurem, fiducia mei dormias, non impune cessatur, i. nihil est quod

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

quod sis securus. Sic enim admonent medici, vt in primo somno, qui profundissimus esse consueuit, in aurem dexteram incumbamus. Cum experrecti redormire cupimus in sinistram. Porro qui leui somno vult vti, in neutram incumbit aurem, quo facilis expergefiat.

Porrectis dormire pedibus.

Huic affine est illud: ἀποτείναντα τὼ πόδε καθεύδειν, id est, Porrectis pedibus dormire. Lucianus de mercede seruientibus, καὶ τοῦτο δὴ τὸ τῆς εὐχῆς ἀποτείναντα τὼ πόδε καθεύδειν, id est, Iamque tandem quod optari sole obtigit, vt porrectis pedibus dormias. Ad eandem figuram pertinet, quod in Aristophanis Pluto dixit Mercurius, ἀνεκβάδην ἀναπαύομαι, id est, Sublatis pedibus requiesco, & supinus per otium. Et supinitatem, negligentiã, incogitãtiamq; significamus.

Naso suspendere.

Naso suspendere, est vafre ac subdole irridere. Plinius lib. 11. c. 37. docet à suæ ætatis hominibꝰ nasum subdolę irrisioni fuisse dicatum. Nam apud veteres auctores nihil huiusmodi legitur. Verba Plinii subscribamus: Et altior homini tantum quẽ noui mores subdolę irrisioni dicauere, nasus. Horatius in Sermonibus:

- Naso suspendis adunco. Idem alibi:
- Balatro suspendens omnia naso.

Persius de Horatio, qui vafre tecteque rideat:

Callidus exterso populum suspendere naso. Idem alibi:
Disce, sed ira cadat naso, rugosaq; sanna.
Vnde nasuti vocantur, qui docte norint alios irridere.

Martialis:
Non cuicunque datum est, habere nasum.
Idem:
Et pueri nasum Rhinocerotis habent.
Idem rursum:
Nasutus sis vsque licet, sis denique nasus.
Persius:
- Rides, ait, & nimis vncis
Naribus indulges.

Græci simplici efferunt verbo, μυκτηρίζειν, ἀντιμυκτηρίζειν, id est, irridere, vicissim irridere, ἀπὸ τοῦ μυκτῆρος, id est, naso. Cassius ad Ciceronem, libro Epistolarum familiarium decimoquinto. Quosque vbi ridiculo, aut scommatico dicterio læseris, velint rustice gladio, ἀντιμυκτηρίσαι, id est, vicissim naso suspendere.

Dignus qui cum in tenebris mices.

Qui certissima esset fide, eum dignum dicebant, qui cum in tenebris micaretur. Cicero libro Officiorum tertio: Hoc nonne est turpe, dubitare philosophos, quę ne rustici quidem dubitant, à quibus natum est, id quod tritum est vetustate prouerbiũ. Cum enim fidem alicuius, bonitatemque laudant, dignũ esse dicunt, qui cum in tenebris mices. Idem De finibus libro secundo, Cur iustitia laudatur, an verum est tritum vetustate prouerbium, qui cum in tenebris mices? Est autẽ micare, lusus genus quoddam, quod adhuc apud Italos durat, vt repente porrectis digitis, certantium vterq; numerum diuinet. Huius Cicero mentionem facit, libro de Diuinatione secundo: Quid est enim sors? Idem propemodum quod micare, quod talos iacere, quod tesseras. M. Varro: Micandum erit cum Græco, vtrum ego illius numerum, an ille meũ sequatur. Nemesianus in carmine Bucolico: Digitos iactare micantes. Meminit diuus August. lib. de Trinitate octauo, capite 5. Nam id, inquit, vbi volumus facile habemus, vt alia omittam, vel micando digitis tribus. Porro qui cũ micas in tenebris, ei liberũ est, si velit fallere. Proinde dignus qui cum in tenebris mices dicitur, qui sit vsque adeo certa fide, vt nec si tuto possit, velit quempiam mendacio fallere. Habent Gręci simile quiddam: Dignus hic est, cui vel iniurato fidem habeas: Ὅδ' ἀνὴρ κἂν ἀνώμοτος πιστεύειν ἄξιος. id est, Hic vir dignus, cui credas etiam iniurato. Cui diuersum: Ne iurato quidem illi crediderim.

Ex Iouis tabulis testis.

Ἐκ τῶν Διὸς δέλτων ὁ μάρτυς, id est, Ex Iouis tabulis testis. Apud Gręcos dicebatur, pro certo & indubitabili teste. Lucianus in libello de mercede seruientibus, Εἴ τις εἴπῃ μοιχὸν ἢ παιδεραστήν· τοῦτο ἐκεῖνο ἐκ τῶν Διὸς δέλτων ὁ μάρτυς. id est, Si quis te adulterum, aut pęderastem dixerit, is protinus, iuxta id quod dici solet, ex Iouis tabulis testis. Adlusum est, ad diphtheram, in qua Iuppiter omnia mortalium acta describere fingitur à poetis.

Atticus testis.

Ἀττικὸς μάρτυς, id est, Atticus testis, legitur in collectaneis Diogeniani, pro probatissimo atque incorruptissimo teste. Quod si quis per Ironiam torqueat in testem vanum, non inconcinne dixerit.

Attica fides.

Ἀττικὴ πίστις, id est, Attica fides, legitur apud eundem de minime vanis, minimeq; periuris, inde natum quod apud Atticos templũ esset Fidei deæ constructum. Cuius meminit etiam Plautus in Aulularia. Velleius Paterculus meminit his quidem verbis: Si quis hoc rebellãdi tẽpus quo Athenæ à Sylla captę sunt, imputant Atheniẽsibus, nimirum veri, vetustatisq; ignarus est. Adeo.n. certa Atheniẽsium in Romanos fides fuit, vt semper & in omni re quidquid syncera fide gereretur, id Romani Attica fide fieri prædicarent. Quint. lib. 12. c. de genere dicendi, scribit hunc in modum: Quos ego existimo, si quod in his finibus vberius inuenerint solum, fertilioremve segetem, negaturos Atticam esse, quod plusquam acceperit seminis reddat, quia hanc eius terræ fidem Menander eludit. Ex his colligimus Atticam fidem dictam, quod nec detraherent pactis, nec adderent. Talis erat & soli fides non admódum feracis, cum agrorum fides laudetur, si cum fœnore reddant quod creditum est.

Græca fide.

Ἑλληνικῇ πίστει, id est, Gręca fide, reperitur ꝓ certa item fide. Fortassis idem cum proximo: nisi malumus per ironiam accipere. Ausonius ad Paulum:

Nobiscũ iuuenies κατενώπλια, si libet vti
Non Pœna, sed Græca fide.

Idem de Philone villico suo:

Mutuatur ad Gręcam fidem.

Plautus Græcam fidem dixit vbi nõ verbis, neque stipulationibus, sed præsente pecunia res agitur. Sic enim apud eum loquitur Clareta lena in Asinaria: Diem, aquã, solem, lunam, noctẽ, hæc argento nõ emo. Cetera quæ volumus vti, Græca mercamur fide, id est, numerata pecunia. Euripides in Iphigenia Taurica: πιστὸν Ἑλλὰς οἶδεν οὐδέν, id est, Græcia nequaquam nouit fidem. Hoc sane nomine ea natio pessime audiit olim.

Punica fides.

POENORVM perfidia in prouerbiũ abiit, quod ea gens peculiariter periurii vanitatisque notata sit, quemadmodum abunde testatur T. Liuius. Cuius hæc verba sunt libro secundo de bello Punico: Quę Punica religione seruata est fides ab Hannibale. Idem belli Punici secundi lib. I. Has tantas viri virtutes ingentia vitia æquabant, inhumana crudelitas, perfidia plusquam Punica, nihil veri, nihil sancti, nullius dei metus, nullum iusiurãdum, nulla religio. His coloribus depingit Hannibalem. Subindicat idem Q. Curtius, in Tyriis Pœnorum auxilio destitutis. Rursum Maximinus apud Iulium Capitolinum: Afri, inquiens, fidem Punicã pręstiterunt: & quod modo citauimus ex ausonio, Pœna fide. Salustius in Iugurthino: Comperio Bochũ magis Punica fide, quàm ob ea, quæ prædicabat, simul Romanos & Numidam spe pacis detinuisse. Plautus: Nemo me Pœnus Punior, adludens ad morum perfidiam. Pęni fœdifragi semper habiti. Idem in Pænulo, Et is omnes linguas scit, sed dissimulat sciens, se scire Pœnus plane est, quid verbis opust.

Altera manu fert lapidem, altera panem ostentat.

QVI coram blandiuntur, clam obtrectantes, palam amicos agunt, clanculum nocent: aut qui hic prosunt, illic lędunt, falsam beneficii spem ostentant, vt nacti occasionem funditus perdant, ii dicuntur altera manu portare lapidem, altera panẽ ostentare. Translatum ab iis, qui canes ostentato pane pelliciunt: deinde accedentibus saxum illidunt. Euclio Plautinus in Aulul.

Nũc petis cum pollicetur, aurum inhiat,
vt deuoret.
Altera manu fert lapidem, panem ostentat altera.

Diuus Hieronymus ad Rufinũ: Hęc apud te amice potius expostulare volui, quàm lacessitus publice desæuire, vt animaduertas me reconciliatas amicitias pure colere, & non iuxta Plautinam sententiam, altera manu lapidem tenere, panem offerre altera. Eodẽ eleganter adlusit, scribens ad eundem Rufinum: An tibi ideo panem non damus, quia hæreticorum cerebro lapidẽ illidi-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

illidimus? Simile quiddam habet Gregorius Theologus in epistola ad Eusebium episcopum Cesariensem. ὥσπερ εἴ τις ἑνὸς ἀνδρὸς τῇ μὲν τῶν χειρῶν καταψήχοι τὴν κεφαλὴν, τῇ δὲ παίοι τὴν παρειὰν, id est, Perinde quasi quis eiusdẽ viri altera manu scabat caput, altera malam feriat.

Ex eodem ore calidum, & frigidum efflare.

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ στόματος τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν ἐξάγειν, id est, Eodem ex ore calidum ac frigidum proferre. Bilingues & qui eundẽ modo laudãt, modo vituperant, ex eodem ore calidum ac frigidum spirare dicuntur. Natum ex Apologo quopiam Aniani fabulatoris. Satyrus quidam cum vehementer algeret, hyperno gelu supra modum sæuiente, à rustico quodam inductus est in hospitium. Admiratus autẽ cur homo inflaret in manus ori admotas, rogauit cur ita faceret is respondit, vt frigidas manus halitus tepore calefaceret. Deinde vbi extructo foco, apposita mensa, in pultem feruidã rursum inflaret, magis etiam admiratus, sciscitatus est, quid hoc sibi vellet: vt pultem, inquit, nimium feruentem halitu refrigerem. Tum Satyrus surgens à mensa: Quid ego audio, inquit. Tun' eodem ex ore pariter & calidum & frigidum efflas? Valebis, neque enim mihi ratio est, cum eiusmodi homine commune habere hospitium. At huiusce rei, quã Satyrus admirabatur, causam reddit Aristoteles in Problematis, Sectione trigesimaquarta, problemate septimo, idq; ideo fieri putat, qđ qui vehementius efflat, is non moueat vniuersum aerẽ, sed ore contractiore paullulũ venti expiret, vt calor ab ore profectus, à reliquo aere, quẽ ob impetum plurimum mouet, continuo euanescat, atque in frigus abeat. Id quod secus fit in eo, qui faucibus apertis aerem exhalat. Ex eodem ore emanat dulce & amarum. Huc adscribi poterit, quod refert secundo libro Plinius, plus quam prodigiosum, fontem esse quendam in Dodona, qui cũ sit frigidissimus, & faces siquis ardentes immergat, extinguat: si extinctæ admoueantur, accendit. Quæ omnia torquere licebit in rhetores, qui eadem norunt laudare & vituperare, eleuare atque attollere. Item in Iureconsultos, qui causam eãdem nunc tuentur, nunc impugnant, Ad eum sensum detorsit Plutarchus, quod Circe eadem virga mentem adimit, ac reddit: pecudes facit, & homines. Extat apud Græcos hic senarius prouerbialis:

Τὸν αὐτὸν αἰνεῖν καὶ ψέγειν ἀνδρὸς κακοῦ. id est,
Laudare eundem, carpereque viri est mali.

Athenæus libro quarto docet esse fistulę genus, à Græcis dicitur μάγαδις, siue παλαιομάγαδις, quod idem & grauem & acutam vocem reddit. Vnde versum adducit ex Alexandride,

Μάγαδιν λαλύσω, μικρὸν ἅμα σοι καὶ μέγαν. id est,
Grande ac pusillum Magade proloquar simul.

Id Græcis dicitur μαγαδίζειν, sonare simul duas voces, grauem & acutam διὰ πασῶν, vt vocant musici. Arist. sectionis decimænonæ, problemate iuxta Gręcos codices decimo octauo, iuxta Theodori versionem 17. vtitur eo verbo μαγαδίζειν, quærens cur hęc sola harmonia quam diximus sonetur magade. Rursus in problemate trigesimono iuxta Gręcos codices, μαγαδίζουσι δ' ἐν τῇ διὰ πασῶν συμφωνίᾳ, id est, Magadissant in concentum diapason.

Oculatæ manus.

Ocvlatas manus dixit Plautus, quę promissa velint exhiberi re, non oratione promitti. Nam oculos habere, quibus videant exhibita, aures non habere, quibus audiãt pollicitationes. Ita lena quædam in Asinaria adulescenti montes aureos pollicẽti, cum illa nihil commoueretur promissis: Semper, inquit, oculatæ nostræ sunt manꝰ, credunt quod vident. In eadem erat sententia leno ille Terentianus Sannio: Nnnquã inquit, & ego adeo astutus fui, quin quidquid possem, mallem auferre in præsentia potius. Huc adlusit Chærea in Eunucho: Fac nunc promissa vt appareant.

Cæca dies, & oculata dies.

Plavtvs item cæcam diem & oculatam, pro die, qua non numeratur præsens pecunia & qua numeratur. Sic enim leno quidam loquitur in Pseudolo: E me die cæca hercle oleum id vendito oculata die, iam Hercule vel ducentæ fieri possunt præsentes minæ, Hoc est, eme non præsente pe-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

cunia, sed in diem pacta, reuende pecunia præsente. Vocant & Iurisconsulti cæcam diem, & cæca testimonia, quæ scripto perhibentur absentibus. Nam cæca sunt non tantum quæ non vident, sed quæ non videntur & absunt.

Lentiscum mandere.

Σχῖνον διατρώγειν, id est, Lentiscum mandere, vel arrodere, Græco prouerbio dicuntur ii, qui nimio comendi corporis studio superfluunt: Nam ex lentisco dentifricium fieri consueuit. Is est puluisculus quidam candidandis dentibus comparatus. Fiebãt & dentiscalpia ex lentisco, hoc est, cuspides quædam purgandis dentibus accommodę. Martialis in Apophoretis:

Lentiscum melius, sed si tibi frondea cuspis
Defuerit, dentes penna leuare potest.

Quin & Dioscorides lib. I. indicat, lentisci succum ex aqua decoctæ figere vacillantes dentes, si eo colluantur: tum & cuspides hinc factas si affricentur, vtiles esse dentibus abstergendis. Huiusmodi igitur quibus dentiscalpium semper in ore est, lentiscum arrodere dicuntur, & σχινοτρῶγες, id est, Lentisci arrosores appellantur. Nam dentium cura, olim vt delicatis probro dabatur, & Apuleio inter reliqua crimina obiectum est, quod dentifricium parasset. Recte transferetur adagium & ad reliquum totius corporis cultum.

Vnico digitulo scalpit caput.

MOLLES, atque effœminati vno digito caput scalpere dicuntur, nimirum solliciti ne comam studiose compositam perturbent. Id primum dictum putant à Caluo poeta in Pompeium, hinc in omnes parum viros translatum. Iuuen. Satyra 9.

Qui digito scalpunt vno caput.

Molles & impudicos ex gestu notans. Porro gestum cum antiquitus impudicitię habitum argumentum: testatur in epistolis Seneca: Rerum, inquiens, omnium si obseruentur, indicia sunt. Et argumentum morum ex minimis quoque licet capere. Impudicum, & incessus ostendit, & manus mota, & vnum interdum responsum, & relatus ad caput digitus, & flexus oculorum. Improbum interdum risus insanum vultus, habitusque demonstrat.

Summo digito caput scalpere.

Τῷ ἄκρῳ δακτύλῳ τὴν κεφαλὴν κνᾶν, id est, Summo digito caput scalpere. Idē est cum proximo. Lucianus in Rhetorum præceptore, deliciis effœminatum hominem describit his verbis: Ἐν τούτοις δὲ πάνσοφόν τινα, καὶ παγκαλὸν ἄνδρα, διασεσαλευμένον τὸ βάδισμα, ἐπικεκλασμένον τὸν αὐχένα, γυναικεῖον τὸ βλέμμα, μελιχρὸν τὸ φώνημα, μύρον ἀποπνέοντα, τῷ δακτύλῳ ἄκρῳ τὴν κεφαλὴν κνώμενον, id est, Inter hæc autem virum quendam egregie sapientem, atque insigni forma, lubrico incessu, fracta ceruice, muliebri aspectu, voce mellita, olentem vnguenta, caput summo digito scalpentem.

Phryx plagis emendatur.

PHRYX plagis emendatur. In barbaros seruilique ingenio homines dicitur, qui non pudore, neque monitis, sed verberibus redduntur meliores. Cum contra generosus animus, ut ait Seneca, rectius ducatur, quàm trahatur. Cicero pro L. Flacco in testes Asiaticos: Asia vestra constat ex Phrygia, Mysia, Caria, Lydia, Vtrum igitur nostrum, an vestrum est hoc prouerbium? Phrygem plagis fieri solere meliorem. Adagium ita refertur apud Suidam versu trochaico:

Φρὺξ ἀνὴρ πληγεὶς ἀμείνων, καὶ διακονέστερος. id est,
Verberatus Phryx melior, & obsequens erit magis.

Ostendit Athenæus, è Phrygia mitti solere mancipia laudatissima,

Ἀνδράποδ' ἐκ φρυγίας, ἀπὸ δ' ἀρκαδίας ἐπικούρους. id est,
Mancipia ex Phygia, sed ab Arcadia auxiliares.

Nihil sacri es.

Οὐδὲν ἱερὸν ἐπὸ ἔχεις, id est, Nihil es sacri. Sermo cõtemnentis prouerbialiter. Siquidem Græci quidquid præclarum ac vehementer conducibile videri vellent, id sacrũ appellabant, vt ἱερὸν βουλή, Sacra res consilium.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

lium, & ἱερὰν πόλιν, id est, Sacram ciuitatẽ dixit Aristides, tanquam omnium tutatricem, & quod alio citauimus loco, ἱερὰν ἄγκυραν, id est, Sacram ancoram. Plutarchus in vita Pelopidæ, Sacri præsidii mentionẽ facit. Theocritus in Hodœporis,

Ἀλλ' οὖν αἶγα λαβὼν ἐρίφον θέμεν· ἐν τι μὲν οὐδὲν
Ἱερὸν.

Hœdum igitur, si vis, age iam deponito, quanquam
Nil sacri est.

Verba sunt cõtemnentis pignus. Qui prouerbii tradunt originem, aiunt Herculem conspecta Adonidis imagine contempsisse his verbis, οὐδὲν ἱερὸν εἶ, id est, Nil es sacri. Seu quod existimaret, iis duntaxat habendum esse diuinitatis honorem, qui de genere mortalium essent benemeriti: siue quod fures, qui in eius templum aufugissent, nõ essent in tuto, propter loci religionẽ, quẽadmodum in aliorum deorum sacellis. Nunc accommodatur ad quamuis rem despicatui habitam: Ab hac interpretatione non discrepant quæ refert Theocriti scholiastes, huius commenti auctorem citans Cleandrum.

Nihil sanum.

SVMMAM morum corruptionem, & nullũ honesti respectum his verbis Græci significant, οὐδὲν ὑγιὲς, id est, Nihil sanum. Exempla passim in comœdiis tragœdiisq; Græcorum sunt obuia. Aristophanes in Pluto:

Πευσόμενος εἰ χρὴ μεταβαλλόντα τοὺς τρόπους,
Εἶναι πανοῦργον, ἄδικον, ὑγιὲς μηδὲν,
Ὡς τῷ βίῳ τοῦτ' αὐτὸ νομίσας ξυμφέρειν, i.

Scitatum an expediret, vt in contrarium
Verso instituto pristinisque moribus,
Iniquus esset, subdolus, sani nihil,
Ratus ista vitæ commodis conducere.

Andromache in sui nominis tragœdia apud Euripidem ita describit Spartanorum mores.

Ὦ πᾶσιν ἀνθρώποισιν ἔχθιστοι βροτῶν,
Σπάρτης ἔνοικοι, δόλια βουλευτήρια,
Ψευδῶν ἄνακτες, μηχανορράφοι κακῶν,
Ἑλικτὰ, κοὐδὲν ὑγιές. id est,

Heus omnium mortalium inuisissimi,
Spartam incolentes, fraudulenti consilii,
Mendaciorum principes, & opifices
Tecti malorum, tortiles, sani nihil.

Aristophanes, ἐν Θεσμοφοριαζούσαις, si modo non fallit titulus: de fœminis:

Τὰς οἰνοπότιδας, τὰς προδότιδας, τὰς λάλους,
Τὰς οὐδὲν ὑγιὲς, τὰς μέγ' ἀνδράσιν κακόν.

Vini bibaces, proditrices, garrulas,
Nihilq; sanum, maximum viris malum.

Vbi plane prouerbialiter dixit: οὐδὲν ὑγιὲς, pro perditissimis. M. Tullius ad Atticum libro decimoquinto: Quid quæris? οὐδὲν ὑγιὲς. Id velut interpretans in epistola, quæ præcessit ab hac tertia: Quid quęris? nihil synceri.

Dionis gry.

Τὸ Δίωνος γρῦ, id est: Dionis gry. Recte dicetur, aut vbi quempiam magno animo contemnimus, ac ne responso quidem dignum habemus: aut cum rem nihili significamus. Nam de gry alio diximus loco. Adagium ortum ex euentu. Dion Alexandrinus natione, præcipuam in philosophia laudem est consecutus. Huic erat frater luctator, nomine Topsius. Itaque cum quidam ex eius concertatoribus Dionem probris incesserit, fanda atque infanda in eum euomens, multa interim turba ad cõuiciũ, vt fit, affluente, ipse ne verbo quidem respondit maledictis, videlicet philosophiæ dogmatum memor. Ceterum vbi iam intra ædium suarum vestibulum esset, nam conuiciator eo vsque fuerat prosecutus, nihil iracundiæ præ se ferens, hoc tantum respondit, οὐδὲ γρῦ, id est: Ne gry quidem. Iuuenis autem animi impotens, laqueo se præfocauit. Ea res in vulgi fabulam abiit.

Cæcus cæco dux.

Τυφλὸς τυφλῷ ὁδηγός, id est, Cæcus cæco dux. Vti licebit quotiens indoctus indoctum docere, inconsultus imprudenti cõsilium dare conabitur. Adlusit ad prouerbium M. Tullius libro De finibus vltimo: C. autem Drusi domum compleri consultoribus solitam accepimus, cum quorum res esset, ipsi non videbant, cæcum adhibebant ducem. Hæc Cicero. Drusus enim Iure consultissimus, aliis prospiciebat animo, cum corporis oculis nihil cerneret. Cui confine est Horatianum illud: Cæcus iter ostendit. Horatius ad Scæuam:

Cæcus vti si monstret iter, tamen aspice.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Quod quidem Porphyrion perinde dictū autumat, quaſi dicas: Sus Mineruam. Prępoſtere enim res geritur, cum cęcus videntibus iter commoſtrare conatur. Apud Ariſtophanem in Pluto: Carion ſeruus ſtomachatur in herum quod ipſe videns, Plutum oculis captum ſequeretur.

Ὅς τις ἀκολουθεῖ κατόπιν ἀνθρώπου τυφλοῦ,
Τοὐναντίον δρῶν, ἢ προσῆκ' αὐτῷ ποιεῖν.
Οἱ γὰρ βλέποντες τοῖς τυφλοῖς ἡγούμεθα,
Οὗτος δ' ἀκολουθεῖ, κἀμὲ προσβιάζεται. i.

Luminibus vt qui captum & orbum homunculum
Sequatur à tergo, hoc agens prępoſtere.
Nam qui videmus, ducimus cęcos: at hic
Sequitur, ſimulq; cogit eadem facere me.

Cæca ſpeculatio.

Ἀλαοσκοπὴ, id eſt, Cęca ſpeculatio, compoſita Græcis eſt dictio, ἀπὸ τοῦ λάειν, quod eſt videre, inde ἀλαὸς cæcus, & σκοπεῖν, id eſt inſpicere. Ita Suidas ex Homero citans. Etymologus addit alias coniecturas ex Methodio citans idem dictum. Suidas prouerbialem dictionem admonet, quotiens aut conniuent, quibus datum eſt negotium, aut ipſi nihil vident, quibus obſeruādi partes ſunt delegatę. Tranſlatum ab iis, qui è ſpeculis ſublimibus diligenter circumſpectant vndique, & quod viderint, aliis renunciāt. Homerus aliquotiens hoc habet, Οὐδ' ἀλαοσκοπὴν εἶχε, quod etymologus citat ex Methodio. Pro eo quod eſt, haud quaquam cęcutienter ſpeculatus eſt. Vti cōueniet, quotiēs ſignificabimus aliquem rem ſagaciter odoratum, ac deprehendiſſe.

Sine cortice nabis.

Sine cortice nare dicuntur, qui iam per ætatem non egent cuſtode morum, aut qui eo doctrinæ proceſſerunt, vt iam præceptorum opera non habeant opus. Horat.

Simul ac durauerit ætas
Membra, animumque tuum, nabis ſine cortice.

Id eſt, Citra cuſtodem ac pædagogum ipſe te reges, ac moderaberis. Acron prouerbii admonet: putatq; metaphoram mutuo ſumptam à iuuenibus, qui cum primitus natare diſcunt, corticibus aut ſuberibus vētri ſubligatis natant: deinde exercitatiores citra huiuſmodi adminicula natare incipiunt. Plautus in Aulularia: Quaſi pueris qui nare diſcunt ſcyrpea induitur ratis. Qui laborēt minus, facilius vt nent, & moueant manus. Eſt autem Græcis φελλὸν ſiue φελλός, nam varie ſcribunt, quod Latini vertunt ſuber, ſic.n. vertit Theodorus. Cortex eſt arboris ſemper fluitans, & ob id aptus nauibus præſertim ancoralibus: indicat enim ancoræ locum, vt à nautis caueatur, & piſcantium tragulis, ſuſtinet enim ſummos retium funes: vtilis & cadorum obturamentis, poſtremo & fœminarū calceatui menſibus hybernis, vnde ioco prouerbiali apud Gręcos cortices arborum dicuntur. Meminit Pli. lib. 16. c. 8. Lucianus in Veris narrationibus narrat φελλόποδας vnde Græci φελλεύειν dicunt ſupernatare. Et φελλεῖς loca quæ paullulo terræ tegunt ſaxa.

Vt poſſumus, quando vt volumus non licet.

Ζῶμεν γὰρ οὐχ ὡς θέλομεν, ἀλλ' ὡς δυνάμεθα. id eſt,
Non vti libet, ſed vti licet ſic viuimus.

Senarius prouerbialis, quo monemur tempori ac neceſſitati ſeruiendum eſſe. Terentiana Miſis in Andria rogata, quam Athenis vitā agerent, verecunde ſeni meretriciū quęſtum confitens: vt quimus aiunt, quando vt volumus non licet. Cæcilius in Plotio apud Donatum. Viuas vt poſſis, quando non quis vt velis. Item Plato in Hippia maiore: Τοιαῦτα ὦ ἱππία τὰ ἡμέτερα ἐστὶν οὐχ οἷα βούλεταί τις φασὶν ἄνθρωποι ἑκάστοτε παροιμιαζόμενοι, ἀλλ' οἷα δύναται, id eſt, Eiuſmodi ſunt Hippia res noſtrę, non quales quis optaret, ſicuti prouerbio dicitur vſquequaque, ſed quales eſſe poſſunt. Adluſit eodem & in Cratylo. ὅπως ἂν δυνώμεθα προειπόντες, id eſt, Pręfati, vtcunq; potuerimus. Sic enim modeſtiæ gratia pręfantur, qui negotium aliquod ſuſcipiunt. Huc pertinent & illę Græcorum ſententię:

Βουλόμεθα πλουτεῖν πάντες, ἀλλ' οὐ δυνάμεθα. id eſt,
Oēs cupimus, at non licet diteſcere. Et:
Πάντες καλῶς ζῆν θέλομεν, ἀλλ' οὐ δυνάμεθα. id eſt,
Bene viuere omnes volumus, at non poſſumus.

Nemini ſua fortuna ſatisfacit, & aliud votis deſtinat, Vſus erit, vbi ſignificabim⁹ noſtra nobis parū placere, verū facultatem deeſſe, non animum: videlicet fortunā eſſe parum

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

rum commodã, aut vitam non satis integram, aut epistolam non satis eruditam.

Atheniensium inconsulta temeritas.

Ἡ τῶν Ἀθηναίων δυσβουλία, id est, Atheniensiũ inconsulta temeritas. Quadrat in eos, quibus male consulta vertunt bene. Nam id olim vulgo tributum est Atheniensibus, quod ipsi quidem socorditer consultarent, parumque prospicerent, verum Minerua ciuitatis præses, illorum male instituta, bene vertere consueuit. Simile est huic, quod hodieque vulgo dicunt: Est fortunatior quam prudentior, de quopiam non suapte industria, sed fortunę commoditate successu rerum vtente. Eupolis apud Suidam & Athenęum libro decimo in Atheniensium mores:

Οὓς δ' οὐκ ἂν εἵλεσθ' οὐδ' ἂν οἰνόπτας πρὸ τοῦ,
Νυνὶ στρατηγοὺς λαβούσομεν. ὦ πόλις πόλις
Ὡς εὐτυχὴς εἶ μᾶλλον ἢ καλῶς φρονεῖς. id est,
Quos ante hac nec præfici conuiuio
Quisquam tulisset, nunc videmus scilicet
Belli duces. o ciuitas, o ciuitas
Fortuna vt es feliciore, quàm sapis.

Porro Atheniensium incogitantiam notat & Aristophanes hoc versu in Nubibus:

φασὶ γὰρ δυσβουλίαν τῇδε τῇ πόλει προσεῖναι. id est,
Læua consilia ferunt huic adesse ciuitati.

Quo loco interpres adscribit fabulam huiusmodi: Cum Neptunus à Minerua victus, non posset Attica regione potiri, iratus immisit illis δυσβουλίαν, id est, læua stultaque consilia: hoc deinde vitium Atheniẽsibus ἐπιχώριον, hoc est, vernaculum fuisse. Idque Mineruam non mutasse, ceterum quod illi male statuissent, illa in bonos exitus vertebat: Adlusit huc idem Aristophanes in Vespis:

Γλαὺξ γὰρ ἡμῶν πρὶν μάχεσθαι τὸν στρατὸν διέπτατο. id est,
Vlula nostras ante pugnam peruolarat copias.

Eodem leuiter adlusisse videtur Demosthenes, cum ait in Olynthiaca prima, in ipsa statim fronte: Ἀλλὰ καὶ τὸ ὑμετέρας τύχη, ὑπολαμβάνω, πολλὰ τοῦ δεόντων ἐκ τοῦ παρὰ χρῆμα ἐννίοις ἂν ἐπελθεῖν εἰπεῖν. id est, Sed & vestrę fortunæ arbitror, nonnullis ex tempore venire in mentem vt dicant ea quę ad rem pertinent. Verũ hoc vitii manifestius exprobrat illis in alia quadam oratione dicens, alios homines solere cõsultare prius ac deinde rem aggredi: contra Athenienses post rem factam tum consultare. Theognis:

Πολλοί τοι χρῶνται δειλαῖς φρεσὶ, δαίμονι δ' ἐσθλῷ
Οἷς τὸ κακὸν δοκέον γίγνεται εἰς ἀγαθὸν, i.
Multis læua quidem mens est, sed numina dextra,
Quis bene vertit & id quod temere instituunt.

Aristophanes in Concionatricibus:

Λόγος τέ τοι τὶς ἐστὶ τῶν γεραιτέρων,
ὅσ' ἂν ἀνόητα καὶ μωρὰ βουλευσώμεθα
Ἅπαντ' ἐπὶ τὸ βέλτιον ἡμῖν ξυμφέρειν. id est,
Est sermo quidam ductus à maioribus
Fatua licet statuamus ac væcordia
In melius attamen omnia nobis cedere.

Medium carmen Græcum carebit vitio, si tollatur coniunctio καὶ, quanquam editio Aldina habebat. Et apud Liuium subinde nominatur fortuna Romana. Nec abhorret hinc quod alibi retulimus, εὕδοντι κύρτος αἱρεῖ, id est, Dormienti rete tollit.

Vbi non sis qui fueris, non est cur velis viuere.

Cicero in epistola quadam lib. 7. Familiarium, sententiam huiusmodi veteris prouerbii citat: Vetus est, inquiens, Vbi non sis qui fueris, nõ esse cur velis viuere. Sumptum est à communi mortalium affectu, qui nihil minus tolerãdum putant, quam vt inter eos neglecti, aut etiam notati viuant, apud quos aliquando cum splendore atque auctoritate sint versati. Adeo vt exilium vbiuis pręoptent potius, aut etiam e vita decedere, quam mutatæ fortunæ pudorem perpeti. Id quod notauit Euripides in Hecuba, quam ita facit loquentem, vt dicat, sibi pudorem in causa esse, quo minus obtueatur Polymnestorem. Pudere enim in tam calamitoso rerum statu, conspici ab eo, cui aliquando visa sit florens. Idem in Alcestide:

Τί μοι ζῆν δῆτα κύδιον φίλοι
Κακῶς κλύοντι, καὶ κακῶς πεπραγότι. id est,
Post hac amici, cur mihi sit viuere
Cordi, male audienti, & affecto male.

Ad eandem facit sententiam, quod apud Sophoclem ait Aiax,

Αἰσχρὸν γὰρ ἄνδρα τοῦ μακροῦ χρῄζειν βίου
Κακοῖσιν ὅστις μηδὲν ἐξαλλάσσεται, id est,
Est turpe, vitam prorogare longius

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Quiſquis malis nil explicat ſeſe ſuis.
Item paullo poſt in eadem tragœdia,
Ἀλλ᾽ ἢ καλῶς ζῆν, ἢ καλῶς τεθνηκέναι
Τὸν εὐγενῆ χρή. id eſt,
Verum aut decore viuere ingenuum virũ
Decet, aut decore oppetere mortem.
Fertur hic quoque ſenarius,
Ζῆν αἰσχρὸν οἷς ζῆν ἐφθόνησεν ἡ τύχη. id eſt,
Fortuna quibus inuidit aſpera viuere,
Hos indecorum ac turpe velle viuere.

Sed propius ad Ciceronis ſententiã accedit locus ille apud Euripidem in Hecuba, vbi Polyxena ratiocinatur, ſibi non eſſe cauſam cur optaret viuere, quod omnibus ornamentis priſtinæ fortunæ iam eſſet ſpoliata.

Τί γάρ με δεῖ ζῆν, ᾗ πατὴρ μὲν ἦν ἄναξ
Φρυγῶν ἁπάντων, τοῦτό μοι πρῶτον βίου.
Ἔπειτ᾽ ἐθρέφθην ἐλπίδων καλῶν ὕπο
Βασιλεῦσι νύμφη. id eſt,
Quæ nanq; vitę cauſſa iam ſupereſt mihi?
Vt cui pater rex omnium fuerit Phrygũ.
Etenim rudis mi lucis hoc initium.
Dein ſpes in amplas educabar, regibus
Deſponſa.

Et reliqua quæ ſequuntur. Sunt enim longiora, quàm vt hic putemus eſſe percenſenda.

Premere pollicem, conuertere pollicem.

ANTIQVITVS in pollice fauoris erat ſtudiiq́ue ſignificatio. Qui faueret, pollicem premebat: qui minus faueret, pollicẽ conuertebat. Qui geſtus in prouerbiũ abierunt, vt iam premere pollicem dicatur, qui quoquo pacto: fauet: conuertere, qui male vult. Pli. lib. 27. c. 2. Pollices cum faueamus, premere etiam prouerbio iubemur. Iuuen.

- Conuerſo pollice vulgi,
Quemlibet occidunt populariter,

Horatius vtroq; pollice dixit, pro ſummo fauore,

Conſentire ſuis ſtudiis qui crediderit te,
Fautor vtroq; tuũ laudabit pollice ludũ.

Porphyrion enarrat hũc ad modum: Vtroque pollice, id eſt, vtraq; manu, συνεκδοχικῶς. Synecdoche à parte totum. An qui vehementius laudat, manus iungens, iungit pollicem cum proximo. Acron hoc pacto, vtroque pollice. συνεκδοχικῶς, manu vtraq; ſublataq́; pariter ac ſępius mota. Hic enim geſtus valde laudantium eſt. Sane vtrunque, ſicut ex iis coniici licet, prouerbii origo fugit.

Faciem perfricare, frontis perfrictæ.

FRONS habita eſt antiquitus pudori ſacra. Et facies item, id quod & prouerbio teſtatum eſt, quo dicunt, pudorem eſſe in oculis. Inde frontem aut faciem prouerbio perfricuiſſe dicũtur, qui pudorem omnem dedidicerunt, velut abſterſo manu à vultu pudore. Tranſlatum apparet à geſtu quorundam, qui dicturi facturiue quippiam apud ignotos, manu faciem perfricant, id quod ruſticani cuiuſdam pudoris indiciũ eſt, quem coneris peruincere. Hunc geſtum Quintilianus notat inter vitia pronunciationis libro vndecimo: Vitioſa enim, inquiens, ſunt illa, intueri lacunaria, perfricare faciem, & quaſi improbam facere. Plutarchus ſcribit hunc geſtum peculiarẽ fuiſſe M. Tullio, vt dicturus, læua faciẽ demulceret. Alioqui non inficias it ipſe Cicero, initio dicendi trepidantiorem fuiſſe ſeſe. Fabius lib. 9. citat hæc ex Caluo: Perfrica frontem, & dic te digniorem, qui prætor fieres, quàm Catonem. Significat id eſſe dictu vehementer improbum. Plinius in pręfatione naturæ hiſtoriarum: Perfricui faciem, nec tamen profeci, quando alia via ingens occurris. M. Tull. Tuſcu. qõ. lib. 3. in eundẽ ſenſum dixit: perfricare os: Quid tergiuerſamur Epicure? nec fatemur eam nos dicere voluptatem, quam tu idem cum os perfricuiſti, ſoles dicere? Seneca li. 5. epiſtola 40. Perfrices frontem oportet, & ipſe te non audias. Huc pertinent etiam illa, qđ effrontes appellamus inuerecũdos. Et, qua fronte audebis hæc facere? Quod enim Horatius dixit:

- Clament periſſe pudorem
Cuncti pœne patres. Id Perſius imitatus:
- Exclamet, inquit, Melicerta periſſe
Frontem de rebus.

Item illa: Quo ore obiurgabis filium? Et Os impudens, Os durum, Os ferreum, cum impudentiam indicamus. Ouidius:

Nõ tibi plus cordis, ſed minus oris adeſt.
Nõ plus audes aut ſapis, ſed minus pudet.

M. Tul. in Verrem, Os hominis inſignemq́ue impudentiam cognoſcite. Idẽ in Philippica 5. Sed illud os, illam impuritatem. Idem pro C. Rabirio Poſthumo: Qđ habẽt os,

os, quā audaciā? Rursus in Oratore: Quod tamen os est illius patroni, qui ad eas causas sine vlla sciētia iuris audet accedere? In Philippica vndecima: Audisset furentis introitum Dolobellæ, vocem impuram, atq; os illud infame. Martialis lib. 9.

Santonica medicata dedit mihi pocula virga,
Os hominis, mulsum me rogat Hippocrates.

Homericus Achilles Agamemnonem κυνώπην appellat, id est, canino aspectu. & apud eundem:

Κυνὸς ὄμματ' ἔχων, κραδίην δ' ἐλάφοιο. i.

Canis habens oculos, cor cerui: impudentiam significās cum timiditate coniunctā. Denique haud scimus an huc pertineat, quod apud Athenæum in Dipnosophistis adducitur è Cyrenæo poeta:

Τρὶς δ' ἀπομαξαμένοισι θεοὶ διδόασιν ἀμείνον. id est,
Porro ter absterſis diui donant meliora.

Subindicat, impudentius id postulare, vt quæ sint acta in conuiuio, narret.

Frontem exporrigere, frontem contrahere.

Frontem explicare cum hilarescimus, contrahere cū ringimur, hoc est, vbi quid molestum est, dicimur. Plinius in libro vndecimo: Frons & aliis, sed homini tantum tristitiæ, hilaritatis, clementiæ, seueritatis index. Terentius: Exporge frontem. Horatius in Odis:

Sollicitam explicuere frontem.
Idem alibi:
Deme supercilio nubem.

Exporrecta fronte, hilariter. Porrectiore fronte mecū loquaris oportet, apud Plaut. Obducta fronte, corrugata fronte, contracta fronte, caperata fronte. Plaut. Caperat frons seueritudine. Quod quidem à caprinis cornibus translatum volunt. Et nubila frons, serena frons, explicita frons.

Attollere supercilium, ponere supercilium.

Plinius: Supercilia, inquit, homini, & pariter & alter ne mobilia. Et in his pars animi. Negamus, annuimus. Hæc maxime indicant fastus. Superbia aliubi conceptaculum, sed hic sedem habet: in corde nascitur, huc subit, hic pendet. Nihil altius simul abruptiusq; inuenit in corpore vbi solitaria esset. Hactenus ille. Inde prouerbio attolli supercilium dicimus, arrogantiam significantes: adduci supercilium fastidium indicātes. Citat & Suidas, ἀνασπῶντες τὰς ὀφρῦς, καὶ τὰς γνάθους φυσῶντες, id est, Contractis superciliis, inflatis buccis. Quod Græci vnico verbo dicunt κατοφρυάσθαι. Lucianus à persona ad rem transtulit, sermonem arrogantem ac superciliosum appellans κατωφρυωμένους λόγους. Poni dicitur supercilium, cum à fastu receditur. Et fastosos homines superciliosos nominamus. Denique simpliciter ipsum supercilium pro fastu atque arrogantia ponitur. Philosophorum supercilium quis ferat? Porro quod Plinius ait, superciliis annuere nos, atque renuere, Homerum secutus est, apud quem versus hic aliquotiens legitur:

Ἦ καὶ κυανέῃσιν ἐπ' ὀφρύσι νεῦσε Κρονίων. i.
Sic ait atq; superciliis pater annuit atris.
Id æmulatus Maro:
Sic ait, & totū nutu tremefecit Olympū.

Bibe helleborum.

Aristophanes in Vespis, πῖθ' ἐλλέβορον, id est, Bibe helleborum. Quo dicto significat insanire quempiam. πῖθι vero dixit, nō πῖνε, quod, vt admonet interpres, hoc ad simplicem potum referunt grammatici, illud ad potionem pharmacorum. Idem ostēdit & verbum hinc esse fictū, ἐλλεβοριᾶν καὶ ἐλλεβορίζειν, pro insanire. Quique parum animo constant, ἐλλεβόρου δεῖσθαι, id est, Helleboro opus habere dicuntur. Atque idem apud Latinos ēt auctores, helleborū edere, & helleboro sese purgare prouerbio iubentur: propterea quod antiquitus plurimus vsus fuerit huius herbæ adleuanda mētis & capitis vitia. Plinius lib. Nat. historiæ 25. ca. 5. hellebori duo facit genera, sicut & Dioscorides libro quarto: Candidum, quod Italia veratrum album appellat: & nigrum, quod alii vocant entomon, etiam si in Dioscoride atomon legimus. Alii polyrrhizō, plerique Melampodion vocāt, ab inuentore Melampode vate, vel eiusdem nominis pastore, quod is animaduertisset eo purgari capras: deinde dato eorum lacte sanauit Prætidas furentes. Sed Aulus Gellius Plinium secutus ait, coloris discerniculum non in semine, neque in virgultis sed in radice apparere. Candido vomitiones ciētur, eoque stomachum & ventrem superiorem purgat. Nigro aluus inferior diluitur: vtriusq;

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

vtriusq; periculosa sumptio, sed albi vt præstantior, ita periculosior. Quod ipsum tamen adeo vulgatum esse cœpit, vt plerique studiorum gratia, ad peruidēda acrius quæ commentabantur, sæpius sumptitauerint. Nominatim autē Carneades Academicus scripturus aduersū Stoici Zenonis libros, cādido helleboro superiora corporis purgare solitus legitur, ne quid ex corruptis in stomacho humoribus, ad domicilia vsque animi redundaret, & instantiam, vigoreq; mentis labefaceret. Nigri vero religiosum etiam vsum fuisse testatur Plinius. Siquidem hoc & domos suffiebant, purgabantq;, aspergentes & sese, & pecora. Tum solenni cum precatione colligebatur & superstitiosius, vt meminit etiam Theophrastus. Primum enim gladio circunscribebatur: dein de qui succisurus erat, exortum solis spectabat, precabaturque vt id sibi liceret diis concedentibus facere. Obseruabat & aquilæ volatum, quæ si propius aduolasset, moriturū eo anno, qui succiderat, augurium erat. Ex Plinio igitur colligere licet, vtrumque genus, tum candidum, tum nigrum, cum ad alia complura mala, tum aduersus melancholiam remedium efficax habere. Vnde & prouerbium natum, quod tamē varie effertur. Plaut. in Menæchmis. Non potest hæc res trium iugerum helleboro obtinerier. Demosthenes Aeschinē in actionē monet, vt sese purget helleboro. Lucianus in Dialogo Menippi ac Tantali ληρεῖς ὦ τάνταλε, καὶ ὡς ἀληθῶς ποτοῦ δεῖσθαι δοκεῖς ἀκράτου γε ἐλλεβόρου νὴ δία, id est, Desipis Tantale, &, vt vere dicam, helleboro poto tibi est opus, eoque sane meraco. Et apud eundem Rhadamanthus, in secundo Verrarum narrationum libro, ita pronunciat, vt Aiax traditū ab Hippocrate helleborum bibat, prius quā in heroum consortium recipiatur, alludēs ad eius insaniam. Ibidem legitur nō licuisse Chrysippo in beatorum insulam immigrare, nisi quartum iā sumpto helleboro. Nimirum illuc alluditur, quod ter in vita bibisse memoratur, vt testatur etiam Petronius in carmina quodam. Horatius:

Expullit helleboro morbum, bilemque meraco.

Ouidius in epist. Ponticis lib. 4.

I bibe dixissem purgantes pectora succos,
Quidquid & in tota nascitur Anticyra.

Persius:

Anticyras melior sorbere meracas.

Insanū significans. Ausonius ad Theonē:

Helleborumque bibas Samii Lucomonis acumen.

Nauiget Anticyras.

Πλεύσειεν εἰς ἀντικύρας, id est, Nauiget Anticyras. Horatius elegāter nouauit adagii quasi faciem, cum ait in Serm.

Nauiget Anticyras.

Quibus verbis Stoicum insanum significat, quiq; mentis morbo laboraret, essetq; sapientis indignus nomine, cum nemo sapiens nisi sanus. Dictum est autem eadem figura, qua Græci dicunt πλεύσειας εἰς μασσυλίαν, id est, Nauiges Massyliam. Strabo lib. Geographię nono, duas Anticyras commonstrat, & in altera, quæ sit post Crissam oppidum, helleborum nasci, in altera eiusdem nominis, quæ sit ad sinum Maliacum & Oetam montem, optime temperari. Atque in eam quam plurimis è regionibus ad nauigari sanitatis gratia. Pausanias in vlt. lib. scripsit, supra Anticyram montes esse magnopere petricosos, in his copiose prouenire helleborumq;, nigro purgari aluum, albo vomitum cieri, ac superiora corporis purgari. Stephanus addit, Anticyrensem quempiam fuisse, qui Herculem helleboro dato liberarit insania. Horatius:

Si tribus Anticyris caput insanabile nunquam
Tonsori Licino commiserit.

Tres Anticyras dixit pro uniuerso helleboro, significans deploratam & immedicabilem insaniam. Simili figura quos indicant esse parum integræ mentis, & hodie iubent deportari Ghelam. Ad hanc formam pertinent illa, Tonsoris eget, aut curatore est opus. Horatius:

Nec tonsore putas nec curatoris egere.

Tutores enim dabantur pupillis, curatores mente captis. Sic & Columella lib. primo, capite tertio scribit, Catonem dicere solitū, eum qui agrum incoleret, nec salubri cælo, nec fertilem, velut commotæ mentis ad agnatos ac gētiles esse deducendum. Varro lib. De re rustica 1. cap. 2. Qui salubrē locū negligit, mente captus est, atq; ad agnatos & gentiles deducendus. Cic. lib. 2. De inuētione: Si furiosus existet, agnatorum gentiliumq; in eo pecuniaq; eius potestas esto. Nam duodecim tabulæ furiosis ius adimūt admini-

administrandi res suas, & ad gentiles agnatosque transferunt, quemadmodum legimus libro Institutionum primo, titulo de Curatoribus, & Pandectarum libro vigesimoseptimo, titulo vltimo de curatore furiosi. Rursum eiusdem operis libro primo, titulo decimo octauo, de Officio præsidis. Et apud Ciceronem lib. 3. Tusculanarum quæst. Qui ita sit affectus, eum dominum esse rerum suarum, vetant XII. tabulæ. Verba XII. tabularum sunt hæc: Prodigo & furioso bonorum suorum administratio interdicta esto, & in curatione agnatorum sunto.

Strychnum bibit.

Στρύχνον ἔπιεν, id est, Strychnum bibit, in insanos item competit, à Strychni herbæ natura, quæ vel gustata, statim insaniam parit. Dioscorides in quarto, quattuor strychni genera facit. E quibus postremum μανικὸν vocat, id est, insanum. Plin. lib. 21. cap. 31. cum duo strychni genera salutaria demonstrasset: Tertio, inquit, folia sunt ocymi, minime diligenter demonstranda. Remedia enim non venena tractamus, quippe insaniam facit, paruo quoq; succo. Quā quam & Græci auctores in iocum vertere. Drachmæ enim pondere lusum pudoris gigni dixerunt, species varias, imaginesque conspicuas obseruari demonstrantes. Duplicatum hunc modum legitimam insaniā facere: quidquid vero adiiciatur ponderi, repræsentari mortē. Hoc est venenū, quod innocētissimi auctores simpliciter Dorychnion appellauere ab eo, quod hoc cuspides in præliis tingerentur, passim nascēte. Dioscorides scribit, Strychni radicem cum vino potam, mensura < visa quædam, acludibria non iniucūda parere: duplicato modo sumptam, stuporem triduanum inducere: quadruplicato potam, adimere vitam: remedio esse, si multum ac largiter biberis ac reuomueris. Vnde magis videtur cōgrue re in φιλαύτους, & sibi placentes, & vt, Flaccus inquit, sibi pulchros. Nam Theophrastus tradit, qui Strychnum ederint, sibi videri pulcherrimos. Cuiusmodi multos homines videmus qui sibi nulla in re displicere possunt, perinde quasi strychno victitent. Est diuersum insaniæ genus, quo quidam sibi displicent in omnibus, sed alterum vulgatius est, & immedicabilius.

Ede nasturtium.

Ἔσθιε κάρδαμον, id est, Ede nasturtium. In socordem, ignauum, hebetē, stupidum, olim dicebatur, propterea quod huic efficaciam inesse credant, erucę contrariam: vim enim vigoremque animi suscitare, Venerē coercere, cum illa è diuerso Venerē acuat, vim mentis hebetet, vnde & nomen apud Græcos habere videtur κάρδαμον quasi cor domans. Plinius lib. 19. cap. 8. Nasturtium, inquit, nomen accepit à narium tormēto. Et inde vigoris significatio, prouerbio id vocabulum usurpauit, veluti torporem excitantis. Gręcis à corde nomen habet. Dioscorides tradit, nasturtio vim esse similem erucæ & sinapi, quod attinet ad acrimoniā in nares erumpentem. Ceterum quod ait, nasturtio stimulari Venerem, dissentit à Plinio. Aristophanes ἐν θεσμοφοριαζούσαις, ἐχθὲς ἔφαγον κάρδαμα. τί καρδαμίζεις, id est, Edi heri nasturtia. Quid nasturtiaris? Idem in Vespis:

Ὀξυθύμων καὶ δικαίων καὶ βλεπόντων κάρδαμα. id est,
Acrium ac iustorum, & oculis qui exhibent nasturtia.

Porcum immola.

Neque prætereundum existimamus, quod Plautus in Menæchmis, porcum syncerum & sacrum immolare iubet eum, quem mēte captum significat. Adolescēs, quibus hic preciis porci ueneunt sacres, synceri, nummum vnum en à me accipe. Iube te piari de mea pecunia: Nam ego quidem insanū esse te certo scio. Opinamur quod veterum vsu, qui cuiuspiam irati numinis intemperiis ageretur, hoc piaculo se soleat purgare. Idem paullo post in eadem fabula: Nam tu quidem hercle certo non sanus satis Menæchme, qui nunc ipsus maledicas tibi. Iube si sapias porculum afferri tibi. Horatius in sermonibus:

-Immolet æquis
Hic porcum laribus.

Loquitur de eo, qui iam ab insania resipuisse videretur.

Multa Syrorum olera.

Πολλὰ σύρων λάχανα, id est, Multa Syrorum olera. Dicetur aut in magicæ artis peritos, & herbis maleficis eam exercētes, aut in eos qui

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

qui rebus vilibus abundant. Fortaſſis recte dicetur & in eos, qui in rebus non multæ frugis, nimium inſumunt operæ, quippe non in agris exercendis, ſed in hortis colendis occupati, quæ plus adferant voluptatis quam emolumenti. Prouerbium refertur à Plinio libro vigeſimo, capite quinto, vbi commemoratis variis remediis, herbæ Staphylini, quam eandem & paſtinacam erraticam vocant, hæc ſubnectit: Syria in hortis operoſiſſima. inde quoque prouerbium eſt Græcis: Multa Syrorum olera. Similimam ſtaphylino herbam ſerit, quam alii gigidion vocant. Hactenus Plinius. Vt autem exiſtimemus parœmiam in maleficos quadrare poſſe, illa nos coniectura commonet, quod paullo ante Orpheum citauerat auctorem, ſtaphylino amatorium ineſſe. Neque Syrorum mores vulgo nota caruiſſe, vel adagium illud teſtatur: σύροι πρὸς τὺς φοίνικας, id eſt, Syri contra Phœnices. Atque in hoc prouerbio miſeretur noſtri Cælius Rhodiginus, qui tam inſigniter torqueamur, neq; quidquam tamen ipſe ſubleuat.

Melle litus gladius.

MELLE litus gladius. In perniciosam adulationem dici ſolitum. Plin. lib. 21. tradit, Heracleæ in Ponto, ab eiſdem apibus aliquando mella reddi pernicioſiſſimum habentia venenum. Quę qui ederint, abiiciũt ſe humi, refrigerium quærentes. Nam ſudore diffluunt. Id cur fiat, pabulum in cauſa eſt. Ea eſt herba alba, quam ægolethron appellant. Adluſum eſt autem ad morem barbaricum, qui ſolent tela venenis tingere, quo vulnus eſſet immedicabile: præſentiſſimum malum erat oleum incendiariũ, quod illitum telo, ſicubi hæſiſſet in corpore, tenaciter cremabat, incendiũ aqua iniecta iritabatur, ſolo puluere inſperſo conſopiri poterat. Auctor Marcellinus lib. 23.

Letale mulſum.

Θανάσιμον μελίκρατον, id eſt, Letale mulſum Eandem cum ſuperiori habet ſententiam: Diogenes, formoſa ſcorta, θανάσιμον μελίκρατον, id eſt, Letiferum mulſum, appellare conſueuit, tametſi nihil vetabit, & in aſſentationem, in fœdas voluptates torquere, breuiter, quidquid ita iucundum eſt, vt idẽ ſit pernicioſum. Legimus & mellitum venenum apud Plinium, & idem Diogenes orationem ad gratiam comparatam, auriũque pruritum, μελιτίνην ἀγχόνην, id eſt, Melleam præfocationẽ appellabat, quod aſſentatione quidem delectaret, ceterum mendacio ſtrangularet admittentem. Ad hãc formam attinet, quod refert Irenæus lib. 3. cap. 19. Lacte gypſum male miſceri: præſens enim venenum habet gypſum, & additum lacti fallit.

Linum lino nectis.

Λίνον λίνῳ συνάπτεις, id eſt, Linum lino connectis. Huius adagii duplicem apud Græcos interpretes ſenſum inuenimus: Quorũ alter eſt: Infirmis infirma copulas, friuola friuolis: alter, eadem non eiſdem rationibus facis vt dicis. Cteſippus in Platonis Euthydemo: Haud tu quidem linum, vti prouerbio dicitur, lino connectis, ſi pater tuus, pater eſt omnium. Eſt autem ironia in ſophiſtam, qui friuolis argutiis id ſibi collegiſſe videbatur. Ariſtoteles in tertio libro, τ̃ φυσικῆς ἀκροάσεως, diſputans de infinito, vbi Parmenidis ſententiam præfert ſententiæ Meliſſi. Meliſſus enim ipſum infinitũ totum dixerat. At Parmenides totum dixit eſſe finitum, à medio æque diſtans. Fieri. n. inquit, non poteſt, vt infinitum cum toto atq; vniuerſo, perinde atq; cum lino linũ nectatur. Ipſa philoſophi verba ſubſcribamus, ſi quis forte requiret: διὸ βέλτιον οἰητέον παρμενίδην μελίσσυ εἰρηκέναι. ὁ μὲν τὸ ἄπειρον ὅλον φησὶν ὁ δὲ τὸ ὅλον πεπεράνθαι, μεσόθεν ἰσοπαλὲς, ὐ γὰρ λίνον λίνῳ ἐςὶ συνάπτειν, τῷ ἅπαντι καὶ ὅλῳ τὸ ἄπειρον. Suidas hoc adagium ex Stratidis citat Politia. Proculus item in diſcutiendis quæſtionibus, quæ exoriũtur ex dictis Platonis, quodam in loco ſic vtitur, vt videatur conuenire in eum, qui copulet inter ſe pugnantia, oſtendens quemadmodum Plato de Homero diuerſa pugnantiaque dixerit: ὐ γὰρ λίνον λίνῳ συνάπτειν ἐςὶ, τὸ ταὐτα ἀλλήλοις συμπλέκειν, id eſt, An non enim linũ lino connectere eſt, iſta inter ſe copulare? Huic affine eſt quod apud Athenæum lib. 6. ex Thebano poeta, Pindaro ni fallimur citatur: ποτικολλῶν ἅτε ξύλον παρὰ ξύλῳ. id eſt, Adglutinans ceu lignum ligno. Prior enim dixerat de paraſitis: is qui hoc dicit, ſermonem ſuſcipit de adulatoribus ſuperiori congruentem.

Seneſco ſemper multa addiſcens.

Γηράσκω δ' ἀεὶ πολλὰ διδασκόμενος. id eſt,

Diſcenti

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Discenti assidue multa senecta venit.

Hic pentameter ex elegiis Solonis in prouerbiū abiit, significat autem vsu vitæ multaque rerum experientia parari prudentiā. Conuenit cum ea, quæ citatur apud Gellium, sententia:

Vsus me genuit, peperit mater memoria.

Citatur à Platone lib. de Repub. 7. Rursum in Dialogo De philosophia, quærens quispiam nū philosophia sit πολυμαθία, Quid aliud, inquit, est philosophari, quàm id facere, quod dixit Solon? Dixit autem:

Discenti assidue multa, senecta venit.

At nobis quidem videtur semper aliquid discendum ei, qui in Philosophum sit euasurus, siue iunior sit, siue senior, vt quam plurima discat in vita. Citat & in Lachete, Seneca in epistola quadā ad Lucillium: Tā diu discendū est, quā diu nescias: & si prouerbio credimus, quā diu viuas. Citatur semel atq; iterū apud M. Tullium in Catone maiore. Quinetiā Terentianus ille Demea Solonis sniam retulit, cum ait: Nunquam ita quisquā bene subducta ratione ad vitā fuit, quin res, ætas, vsus semper aliquid apportet noui, Aliquid moneat, vt illa, q̄ credas scire, nescias: & quæ tibi putaris prima, in experiēdo repudies. Adludit huc cuiuscunq; est versiculus ille, neq; inscitus, neq; inelegans Senecæ nomine celebratus. E Publianis autem mimis vnū esse suspicamur, hac adducti coniectura, quod in hoc numero quosdam reperimus, qui nominatim ab Aulo Gellio sub Publii titulo referuntur. Senarius autem hic est:

Discipulus est prioris posterior dies.

Vita doliaris.

Ζωὴ πίθε, id est, Vita dolii, prouerbio dicitur vita frugalis, parca, & ab omni strepitu atque ambitione semota. Breuiter talis, qualem Diogenes nobilis ille Cynicus Athenis egisse legitur, vnico contentus pallio, baculo, quo canes abigeret, dolio de palo suspenso pro domicilio libenter vtens, erudis herbis & aqua simplici victitans, pane excauato pro catino, manu caua poculi vice solitus vti: idq; à puero quodā didicisse se prædicabat, quem forte ad eum modum aquā haurientem viderat. Porro vt in dolio habitaret, inde sibi dicebat in mentem venisse, quod cochleas contemplatus, nullum aliud æque commodum domicilium iudicasset, vnde proreperet ad solem, & vbi se cōderet à vētis atq; æstu. Poterit torqueri & in eos, qui nimium sordide, nimisq; dure, atq; immunde viuunt. Hos ita depingit Eubulus comicus apud Athenæum libro secundo: Ανιπτόποδες χαμαιεῦναδες, ἀερίοικοις, id est, Illotis pedibus, humi cubantes, in aere domicilium habentes. Idem libro quarto de Pythagoricis, ex Antiphane.

Ἔδει ὑπομεῖναι μικρὸν, ἀσιτίαν, ῥύπον,
Ρίγος, σιωπὴν, συγνότητ', ἀλεσίαν. id est,
Inedia, sordes sunt ferendæ paullulum,
Silentium, tristitia, frigoris rigor,
Simul ferendum, corpus expers balnei.

Ad hanc formam torqueri poterit Hamaxobiorum, ea gens est Sarmatię, appellatio, vt Hamaxobii dicantur qui dure sordideq; viuant. Nomen hinc inditum genti, quod iis plaustra ædium vice sint.

In diem viuere. Ex tempore viuere.

In diem viuere, est præsentibus rebus contentum viuere atq; ex parato, minime sollicitum de futuris. Quæ vita Græcis dicitur καθημέριος βίος. Et καθημερόβιοι, qui ad eum viuunt modum. Theocritus in Idyllio. N.

Οἱ θνατοὶ πελόμεσθα, τὸ δ' ἄυριον οὐκ ἐσορῶμες. id est,
Mortales sumus, haud sunt nobis crastina curæ.

Aristophanes in Equitibus:

Κριθὰς πορίῳ σι, καὶ βίον καθ' ἡμέραν. id est,
Ego affatim tibi suppeditauero ordeū, &
Victum diurnum. Homerus Odyss. Φ.
Νήπιοι ἀγροιῶται ἐφημέρια φρονέοντες. id est,
Agrestes, stolidi, tantumq; diurna sciētes.

Persius:

Atque ex tempore viuis.

id est, citra solicitudinem futurorum. Vnde & Ex tempore dicere, id est, citra præmeditationem. M. Tull. Philippica 5. simili forma dixit, In horam viuere. Quæ non faciebat Hannibal, qui multa ad vsum reseruabat, hæc ii, qui in horam viuerent, non modo de fortunis & de bonis ciuiū, sed ne quidem de vtilitate sua cogitauerunt. Nec abludit ab hac specie, quod scribit Horatius in Arte poetica: Et mutatur in horas, hoc est subinde.

Vita macerata.

Βίος μεμαλαγμένος, id est, Vita macerata, seu permollita. De molliter viuētibus, quibus ex facili omnia suppetunt. Refertur à Diogeniano,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

geniano, Zenodoto & Suida. Translatum arbitramur à leguminibus, aut salsamentis maceratis, iamque ad esum accommodatio ribus, aut à tritico iam molito pisto, ac sub acto, Cui diuersum est, βίος ἀκανθώδης, id est, Vita spinosa.

Ipsa dies quandoq; parens, quandoq; nouerca.

VERSUS est Hesiodi in libro De obseruatione dierum auspicatorum atque inauspicatorum, qui deinde in prouerbium abiit, lõgo hominum æuo probatus, vt apud Gellium refert Phauorinus philosophus, is est huiusmodi:

Ἄλλοτε μητρυιὴ πέλει ἡμέρη, ἄλλοτε μήτηρ. i.
Ipsa dies quandoque parens, quandoque nouerca est:

Eo versu significatum est, non omni die bene esse posse, sed isto bene, atque alio male. Inde translatum, quod matres bene volunt liberis, nouercæ oderunt priuignos. Proinde Plinius dubitare se dicit, vtrum natura sæpius nouerca sit, an mater, vt quæ tot venena, tot item remedia progignat.

Nunc pluit, & claro nunc Iuppiter æthere fulget.

DIVERSA metaphora rem eandem explicuit Theocritus in Batto:

Χ᾽ ὡ Ζεὺς ἄλλοκα μὲν πέλει αἴθριος, ἄλλοκα δ᾽ ὕει. id est,
Nunc pluit, & claro nunc Iuppiter æthere lucet.

Id est, Aliquando res aduersæ sunt, aliquãdo secundæ, quemadmodum cælum nunc serenum est & placidum, nunc turbidum ac tempestuosum. Huic affinis est allegoria Pindarica, è Pythiis hymnis: Non semper eosdem flare ventos, sed nunc hos, nũc alios.

Ἄλλοτ᾽ ἀλλοῖαι πνοαὶ ὑψιπετᾶν ἀνέμων. i.
Alias alii flatus, sublimiter volantium vẽtorum.

Idem in Isthmiis hymno 4. Ἄλλοτε δ᾽ ἀλλοῖος οὖρος πάντας ἀνθρώπους ἐπαΐσσων ἐλαύνει, id est, sed alias alius ventus omnes adflans agit.

Plus aloes, quàm mellis habet.

PLUS aloes quàm mellis habet. Prouerbialis metaphora, perinde declarans ac si dicas, plus molestiæ, quàm voluptatis. Nam aloe frutex quidam est, odore graui, gustu amarissimo, cuius meminit Dioscorides, lib. 3. Plautus in Amphitryone, Ita cuiq; comparatum est in ætate hominum, ita diis placitum, voluptati vt mœror comes consequatur. Quin incommodi plus maliq; adsit, boni si obtigit quid. Apud eundem alicubi legitur, vitam hominis plus aloes quã mellis habere. Et Iuuenalis de vxore:

Plus aloes, quam mellis habet.

Apuleius citra metaphoram sic extulit in Floridis: Sed verum verbum est profecto, quod aiunt, nihil quidquam tam prospere diuinitus hominibus datum, quin & tamẽ admixtum sit aliquid difficultatis. Has rerum humanarum vices, ac tristium lætorumq; mixturam Homerus Iliados vltimo lib. perquam elegãter indicauit, figmento duorum doliorum, quæ scribit in Iouis limine sita esse, quorum alterum sit plenum tristibus, alterum lætis. Ex quibus ille mortalium fortunas temperans.

Ἄλλοτε μέν τε κακῷ ὅγε κύρεται, ἄλλοτε δ᾽ ἐσθλῷ. id est,
Nunc lætis vitam miscet, nunc tristibus idem.

Quemadmodum & superius indicauimus. Verum admodum maligne temperat Iuppiter Homericus, nimio plus admiscẽs malorum, quam bonorum, vt si suam quisque fortunam ad calculos vocet, minima sit futura ratio eorum, quæ nobis ex animi sententia euenerunt. Id quod elegãter dictum est à Pindaro in Pythiis hymnis: ἓν γὰρ παρ᾽ ἐσθλὸν πήματα σύνδυο δαίονται βροτοῖς ἀθάνατοι. id est, Ad vnum enim bonum duo pariter incommoda distribuunt mortalibus immortales. Plinius lib. 27. sententiam inuertit, cum ait, nihil esse tam malum in rerum natura, cui nõ boni quippiam sit adiũctum. Quandoquidem compertum est, etiã aconito, quo non aliud venenũ nocentius, inesse remedium, cum ad alia, tum ad oculorum vitia. Ad eundem modum Euripides citante Plutarcho:

Οὐκ ἂν γένοιτο χωρὶς ἐσθλὰ καὶ κακά,
Ἀλλ᾽ ἔστι τις σύγκρασις. id est,
Bona separare non licet malis, sed est
Mixtura quædam.

Naues onustæ conuiciis.

ADSIMILI figura dixit Homerus Iliados Y, conuicia, quorum onus, nauis centiremis

mis non queat portare, cuiusmodi Lucianus dixerat, ὅλας ἁμάξας βλασφημιῶν, vt ante dictum est. Carmen Homeri sic habet:

Ἐςὶ γὰρ ἀμφοτέροισιν ὀνείδεα μυθήσασθαι
Πολλὰ μάλ᾽, οὐδ᾽ ἂν νηῦς ἑκατόνζυγος ἄχθος ἄροιτο. id est,

Probrorũ superest ambobus copia sũma,
Quorum onus haud portet centum ratis incita remis.

Affine & illi, quod alio dicetur loco, οὓς οὐκ ἂν ἄρειντ᾽ οὐδ᾽ ἑκατὸν αἰγύπτιοι. id est, Quos tollere nec centũ queant Aegyptii. Hermippus apud Athenæum lib. 1. describens, quid à quaque regione soleat importari, versiculum hunc ioco admiscet,

Καὶ παρὰ περδίκκου ψεύδη, ναυσὶν πάνυ πολλαῖς. id est,
Atq; à Perdica ratibus mendacia multis.

Notans, Lyciorum mores. Nam Perdicia pars est ac portus Lyciæ. Lycias sortes notat & Verg. Aeneidos quarto veluti vanas.

Tollere cornua.

Tollere cornua, pro eo quod est, animo efferri, nunc quoq; vulgo tritissimum est. Horatius de Baccho:

Et addis cornua pauperi.

Ouidius item de ebrietate:

Tunc veniunt risus, tunc pauper cornua sumit.

Translatum à pecoribus, quæ cornibus oppositis minantur. Horatius in Epodis:

Nanq; in malos acerrimus,
Parata tollo cornua.

Tollere cristas.

Tollere cristas. Diuersa metaphora, sensus idem. Iuuenalis.

Quid apertius? & tamen illi
Surgebant cristæ. id est, Sibi placebat.

Translatum ab auibus cristatis, in quibus cristæ erectiores alacritatis, atque animorũ indicia sunt: nisi ad militum cristas referre malumus, quo sane hominum genere nihil nec insolentius, nec stolidius. In hanc sententiam Aristophanes in Pace dixit, detrahere cristas, ἣ περὶ ἡμῶν τοὺς λόφους ἀφεῖλε, id est, quæ nobis cristas detraxit. Videlicet reddita pace. Contra, Submittere fasces dicuntur, qui de iure suo concedunt, ac legitimam potestatem vltro ad priuatam mediocritatem demittunt. Plinius lib. 7. cap. 30. Cn. Pompeius confecto Mithridatico bello intraturus Posidonii professione sapientiæ clari domum, fores percuti de more à lictore vetuit, & fasces lictorios ianuæ submisit, is cui se oriens occidensque submiserat. M. Tullius in Bruto, cum enim in maximis causis versatus esses, & cum tibi ætas nostra iam cederet, fascesque submitteret. Et apud T. Liuium in secundo ab vrbe condita: Publicola submissis fascibus in concionem ascendit.

Animus in pedes decidit.

Qui vehementer consternantur atque expauescunt, iis animus in pedes decidere dicitur. Qui hodie vulgo audimus: Totus animus mihi erat in genibus, pro eo quod est, vehementer eram exanimatus. Homerus Iliados Θ.

Ταρβήσαν, πᾶσιν δὲ παραὶ ποσὶ κάππεσε θυμός. id est,
Pauor ingruit ingens
Omnibus, inque pedes animus mox decidit imos.

Vespa cicadæ obstrepens.

Σφὴξ βομβῶν τέττιγος ἐναντίον. id est,
Scilicet obstrepitans argutæ vespa cicadæ.

Apud Theocritum est in Hodœporis. Nã his verbis contemnit quidam pastor pastorem, à quo prouocatur. Quadrabit in eum, qui certat longe impar cum superiore. Aut qui negotium facessit longe se præstantioribus, Quod genus est illud: Catulus leoni adlatrans.

Pica cum luscinia certat.
E popa cum cygnis.

Consimilem habent sententiam, quæ leguntur apud eundem in eadem Ecloga:

Οὐ θεμιτὸν λάκων ποτ᾽ ἀηδόνα κίσσας ἐρίσδεν,
Οὐδ᾽ ἔποπας κύκνοισι. id est,
Haud fas est Lacon, philomenam, vt prouocet vnquam
Pica, nec argutis epopa obstrepat improba cygnis.

Pilos pro lana.

Τρίχας ἀντ᾽ ἐρίων, id est, Pilos pro lana. Prouerbialiter apparent dicta etiam illa, apud eundem poetam in Hodæporis, de re vehementer inæquali, aut de negotio supra modum absurdo:

Tis

Τίς τρίχας ἀντ' ἐρίων ἐποκίξατο, τίς δὲ παρθένας.
Αἰγὸς πρῶτο τόκοιο κακὰν κύνα βούλετ' ἀμέλγειν. id est,
Quis vice lanaiũ setas detondeat vnquã?
Quis capra pro primipara vilẽ velit amẽs
Emulgere canem?
Capra pilos habet potius quam lanã, ouis lanigera est. Hæc dicuntur in pastorẽ, qui certaturus hœdum opponebat agno.

Tibiam tubæ comparas.

Αὐλὸν σάλπιγγι συγκρίνεις, id est, Tibiã tubæ comparas. Refertur à Diogeniano: Conuenit in res supra modum impares, propterea quod exilem vocẽ edat fistula, tuba prægrandem.

Cicadæ apem comparas.

Τέττιγι τὴν μέλιτταν συγκρίνεις, id est, Cicadæ comparas apem. Nam cicada cum maior, tum canora, cum apis sit non modo minuto corpusculo, verum etiam pęne muta. Lucianus in Rhetorum doctore, prouerbium vtrunq; attingit: τοσοῦτον ὑπερφανοῦντα εὑρήσεις, ὁπόσον ἡ σάλπιγξ τοὺς αὐλοὺς καὶ οἱ τέττιγες τὰς μελίττας, id est, Inuenies tanto voce superiorem, quanto tuba superat tibias, apes cicadæ.

Testudinem pegaso comparas.

Χελώνην πηγάσῳ συγκρίνεις: id est, Testudinem pegaso comparas. De rebus nequaquam inter sese conferendis. Pegasus equus erat volucer, si fabulis credimus: testudine nihil tardius. Vergilius in Tityro aliquot dissimilitudinis formulas congessit:
Sic canibus catulos, similes sic matribus hœdos
Noram, sic paruis componere magna solebam.
Verum hæc tantum alias inter caput extulit vrbes,
Quantum lenta solent inter viburna cupressi.

Aliter catuli longe olent, aliter sues.

APUD Plautũ legitur in Epidico sordidior quidem metaphora, sed tamẽ ad rem significandam apta: Aliter catuli longe olent, aliter sues. Quo dicto significatum est, non veste dignosci hominem ab homine, verum inesse natiuum quiddam, genuinũ ac propriũ in vnoquoq; quod in ipso vultu oculisq; eluceat, quo liberum à seruo, generosum à rustico, probũ ab improbo facile discernas. Atque hic est hominis veluti peculiaris quidam odor, quo deprehenditur, si quis modo sit sagaci nare. Huc adlusit Martialis lib. 6.
Cũ bene se tutã per fraudes mille putauit,
Omnia cum fecit, Thaida Thais olet.
Huc pertinet etiam illud cuiusdã apud Fabium: Ne faciem quidem liberi hominis habet. Quod cum à quodam esset dictũ deformi specie, retorsit aduersarius, adfirmãs recte dictum, eum non esse liberum, cui nõ sit facies liberalis.

Vt sementem feceris, ita & metes.

ELEGANTISSIMA metaphora dixit Cicero: Vt sementem feceris, ita & metes, id est, reportabis pręmiũ tuis factis dignũ. Plautus in Epidico Sed vt acerbum est, pro bene factis cum malam messẽm metas, id est, cũ pro beneficio maleficium reportes. Et apud Platonem: Quam hic messem facturus est? Haud sane bonam.
Huc respicit illud Euripidis in Hecuba:
Ὑμᾶς δὲ ἔχε' ὅμοια τοῖς βουλεύμασιν. id est,
Habeatis at vos instituto congrua.
Denique illud pæne solenne est apud Græcos poetas, κακῶς κακόν. Aristophanes in Equitibus:
Οὐ δὲ μουσικὴν ἐπίσαμαι
Πλὴν γραμμάτων. καὶ ταῦτα μὲν κακῶς κακά. id est,
Neque musicam doctus scio,
Sed litteras tantum, atq; eas malas male.
Illud item frequens, ὄπόσ' ὄλῶ κακῶς κακόν, id est, Te malum perdam male. Interpres admonet figuræ prouerbialis, qua de re dictũ est in huius operis vestibulo. Rursum Euripides in Hecuba:
Τὸν μὲν κακὸν
Κακόν τι πάσχειν, τὸν δὲ χρηστὸν εὐτυχεῖν. i.
Bonis bene euenire, sed malis male.
Idem in eadem fabula:
Ἀλλ' ἐπεὶ τὰ μὴ καλὰ
Πράσσειν ἐτόλμας, τλῆθι καὶ τὰ μὴ φίλα. i.
Quin vbi quæ non decent
Haud veritus es patrare, fer quæ nõ libẽt.
Perquam festiuum est, quod de Diogene refert Laertius: Super cœnã quidam illi obiiciebant ossa, veluti cani, quod Cynicus esset. eam contumeliam ille sic pensauit. Accessit propius, & iuxta illos stans mingebat

vicissim

vicissim illis canem agẽs. Sed propius huc pertinet, quod idem refert in Zenone, qui seruum in furto deprehẽsum cædebat. Seruus interim clamabat, in fatis fuisse vt furaretur. At Zeno, Illud etiam vt cæderêris. Seruus quoniam audierat herum disputãtem de necessitate fatorum, eam prętexuit suo cõmisso: sed scite retorsit philosophus.

Carica musa.

Καρικὴ μοῦσα, id est, Carica musa καρικὰ αὐλήματα, id est, Caricę cantiones. De lugubri aut rustica, atque indocta, seu molesta cantione dici solitum. Quadrabit in poetam aut oratorẽ indoctum. Antiquitus de tristi stridulaq; & inamœna cantione dicebatur, propterea quod, vt tradit Athenęus libro Dipnosophiston 4. Cares itidem vt Phœnices in luctu tibiis vti solent magnitudine palmi, lugubre quiddam & stridulum sonantibus. Eas autem tibias Phœnicum lingua, gringos vocari, quod iis in Adonidis luctu soleant vti. Porro Adonidem γίγγρην, id est, Gringen appellant. Hinc eisdem verbum γιγγραίνω. His confinia tradit Iulius Pollux lib. 4. nisi quod ibi γίγγραν inuenimus scriptum. Caricàm musicã notat Aristopha. in Ranis:

Σκολιῶν μελίτου καὶ καρικῶν αὐλημάτων. id est,
Obliqua Meliti, & Caricorum carmina,
Modosq́ue tibiarum.

Eadem καρικὰ αὐλήματα veteres σκολιὰ, id est, obliqua vocabãt: vel à tibiarum specie, vel ab obliquo in conuiuiis canendi ordine, de quo meminerimus in prouerbio: Ad Myrtũ canere. Meminit & Plato apud Athenæum in Laconibus:

Αὐλοὺς δ' ἔχουσά τις κορίσκα καρικὸν μέλος
Μελίζεται. id est,
Calamos habens puella, Caricum melos
Modulabitur.

Plato quoque philosophus libro De legibus septimo, mentionem facit Caricæ musæ, quam interpretatur ἐπικηδίαν ᾠδὴν, id est, Lugubrem cantionem. Hesychius indicat inde ductum quod ad pompas funebres conduci soleant e Caria fœminæ, quæ lamentantium personam agerent. Itaq; orationem indoctam & inamœnam recte dixeris καρικὴν μοῦσαν. In quam conuenit illud Sopatri apud Athenæum lib. 4.

Πηκτὶς δὲ μούσῃ γαυριῶσα βαρβάρᾳ. id est,
Pectis camœna iactitans se barbara.

Pectis autem organi genus est, duabus chordis instructum. Idem Athenęus dubitat an Caria sit eadem dicta Phœnice. Nam Phœnices fistulas siue calamos γίγγρους appellant, vocabulo, vt videtur, à stridore soni efficto. Cum his consentiunt quę Plato scribit lib. De legibus quẽ modo citabamus septimo: καὶ εἴποτ' ἄρα δεῖ τοιούτων οἴκτων γίγνεσθαι τοὺς πολίτας ἐπηκόους, ὁπόταν ἡμέραι μὴ καθαραί τινες, ἀλλ' ἀποφράδες ὦσι, τότ' ἥκειν δέον ἂν εἴη μᾶλλον χοροὺς τινὰς ἔξωθεν μεμισθωμένους ᾠδοὺς, οἷον περὶ τοὺς τελευτήσαντας μισθούμενοι καρικῇ τινι μούσῃ προπέμπουσι τοὺς τελευτήσαντας, & cetera, id est, Et si quando oportet ciues istiusmodi lugubrium auditores fieri, cum dies fuerint non puri, sed nefasti, tum magis conueniet venire choros aliquos musicos aliunde conductos, quemadmodum hi qui ad funera conduci solent, Carica quadam musa, deducunt vita defunctos. Carũ barbariem in dicendo taxat Homerus 2. Iliados lib.

Νάστης αὖ καρῶν ἡγήσατο βαρβαροφώνων. i.
Nastes ducebat Cares, queis barbara vox est.

Vnde & populari dicto Græcis καρβάζειν siue καρβαΐζειν aut καρβανίζειν dicũtur, quibus barbarus est & agrestis sermo. Et M. Tull. apud Quint. in capite de pronunciatione dicit, illos ex Lycia & Caria oratores in epilogis bene canere, nimirum reprehendens illorum pronunciationẽ Strabo libro Geographię 14. ostendit Cares occasione frequenter fuisse mixtos Græcis, & tamen barbare crasseq́ue sonuisse lingnam Græcorum, quod idẽ euenit Græcis in lingua Romana, & nobis in lingua Britannica. Hoc vitium Strabo παχυστομίαν: κακοστομίαν & βαρβαροστομίαν vocat. De Cantionibus Carum & Phrygum meminit & Marcus Tullius in Bruto. Erat & saltationis genus tumultuosum ac militare, vnde nonnunquam saucii discedebant, nam ab armatis peragebatur, quod Iulius Pollux lib. 4. καρικὸν appellat.

Attica musa.

Cui diuersum, ἀττικὴ μοῦσα, id est, Attica musa, pro venusta, lepidaq; oratione. Nam inter dicẽdi genera laudatur in primis Atticum. Diogenes Laertius, & Plutarchus in vita Platonis scribit id cognominis vulgo tributũ fuisse Xenophõti, vt Attica mu-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

sa vocaretur, propter admirabilem quandam hominis in dicendo venustatem. Vnde & Atticam eloquentiam, & Atticum leporem appellant, quemadmodum indicauimus alibi. Sed ad hominem accommodatum, erit venustius, pręsertim si accedat ironia, veluti, si inelegantem aliquem, & ab omnibus litteris & gratiis alienissimum, Atticam musam voces. Nam amusi vocantur omnes huiusmodi.

Eodem bibere poculo.

EODEM bibere poculo, est iisdem affici incōmodis, malisq; communibus obnoxium esse. Plautus in Cassina: Vt senex eodem hoc poculo, quo bibi, biberet. Translatum vel à bibēdi certaminibus, vel ab iis, qui metuūt venena. Idem hodieq; nostrati vulgo tristissimum manet. Etenim si quando minātur, se parem gratiam relaturos, aiunt se de eodem porrecturos poculo. Taxat Martialis quendam, qui conuiuis vinum dilutum & acerbum apponebat, cum ipse de exquisitissimo biberet, qui mos & hodie plerisq; diuitibus, atq; hinc prouerbium natum videri potest. Fit autem interdum, vt qui imprudentes poculum acerbū gustarint, studeāt & alios illicere, vt ex eodem bibant.

Οὔποτ᾽ ἐκ ταὐτȣ̃ μεθ᾽ ἡμῶν πίεται ποτηρίȣ. i.
Ille nobiscum haud eodem potat vnquam poculo.
Taxat fellatorem.

In planiciem equum.

Ες πεδίον τὸν ἵππον, id est, In planiciē equū. Quotiēs quis ad id prouocatur, in quo plurimum valet, quoque vel maxime gaudet. Equus in campo, tanquam in sua est harena. Apud Lucianum in Captiuo, cum ipse iudices postularet, Plato respondet, τȣ̃το ἐκεῖνο εἰς πεδίον τὸν ἵππον, id est, Hoc ipsum, quod dici solet: equum in planiciem, videlicet hominem Rhetoricum significans, & in agendis causis exercitatum. Plato in Theæteto. ἱππέας εἰς πεδίον προκαλεῖς, σωκράτην εἰς λόγȣς, id est, Equites in planiciem prouocas, Socratem ad disputandum. Tametsi quidam codices ἵππον habent hoc loco, non ἱππέα. Synesius in epistola quadā: Επ᾽ αὐτὸ δὴ τȣ̃το παρακαλῶ, ἵππον εἰς πεδίον, τȣ̃το δὴ τὸ τȣ̃ λόγȣ προτρέπειν ἡγȣ́μενος, id est, ad hoc ipsum certe prouoco, equum in planiciem, iuxta id quod dicitur adhortari me putans. Translatum videtur à militia. Nam quotiens res est pediti cum equite, pedes fuit campestria, sectaturq; loca impeditiora.

Acanthida vincit cornix.

ACANTHIDEM superat cornix. Calphurnius Bucolicus poeta, ecloga 6.
Astyle credibile est, si vincat acanthida cornix.
Vocalem superet si turpis aedona bubo.
Acanthis enim vocalis est auis, & in primis canora. Cornix obstrepera quidem, sed minime canora. Acanthidē Theodorus nunc spinū vertit, nunc ligurinum, quin & aedona Græce dixit. Sic autem pronunciādum, vt ae faciant duas syllabas. Nam Græcis ἀηδὼς lusciniam significat. Plinius Græca voce dixit acanthidem, quasi dicas spinulā, eo quod in spinis viuat, eoq; asinos habet inuisos, quod hoc animal spinæ florem deuoret. Est autem auium minima, tantæ fœcunditatis, vt pariat duodena. Auctor Plinius libro decimo, capitibus sexagesimotertio, & septuagesimoquarto.

Prius testudo leporem præuerterit.

Πρότερον χελώνη παραδραμεῖται δασύποδα, id est, Prius testudo leporem cursu præterierit. De re neutiquam verisimili. Testudine nihil tardius. Vnde & testudineum incessum dicimus, & apud Ciceronem in libris de Diuinatione, quispiam testudinem, tardigradam, & domiportam vocat. Lepus autem celeritate præcellit. Meminit huius adagii Diogenianus. Huius generis sunt illa apud Theocritum in Thyrside:

Νῦν ἴα μὲν φορέοιτε βάτοι, φορέοιτε δ᾽ ἄκανθαι,
Α δὲ καλὰ νάρκισσος ἐπ᾽ ἀρκεύθοισι κομάσαι,
Πάντα δ᾽ ἔναλλα γένοιντο, καὶ ἁ πίτυς ὄχνας ἐνείκαι
Δάφνις ἐπεὶ θνάσκει, καὶ τὼς κύνας ὤλαφος ἕλκοι,
Κὴξ ὀρέων τοὶ σκῶπες ἀηδόσι γαρύσαιντο. i.
Nunc violas proferte rubi, producite spinę,
Iuniperusq; comet narcissi flore decenti,
Omnia vertantur, portet pyra mitia pinus
Postquam obiit Daphnis, trahat & iā cerua molossos,
Montibus in summis philomenæ noctua cantet.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Cancros lepori comparas.

Καρκίνυς δασύποδι συγκρίνει, id est, Cancros lepori cōparas, de ſupra modum diſſimilibus. Etenim vt leporum celeritas, ita & cācrorum tarditas nota eſt. Simillimum eſt illi, quod proxime retulimus. Refertur & hoc apud eundem. Suidas addit καρκίνος λαγὼν αἱρεῖ, id eſt, Cancer leporem capiet: de ab ſurdis, quæq; fieri nullo modo poſſunt.

Terræ filius.

Olim homines obſcuro ignotoque genere prognati, terræ filii dicebantur, propterea ꝙ terra ſit omnium communis parens. Vel quod iuxta quorūdam etiam hiſtorias, primitus mortales è terra naſcebātur. Tertullianus in apologetico aduerſus gentes: Nā & terræ filius vulgus vocat, quorum genus incertum eſt. Apud Athenæum libro decimo legitur: γηγενὴς ἄνθρωπος, id eſt, è terra genitus homo. M. Tullius ad Atticum libro primo, & huic terræ filio, neſcio cui, committere epiſtolam tantis de rebus non audebam. Idem ad Trebatium lib. Familiariū epiſtolarum ſeptimo: Gn. Octauius tuus familiaris ſummo genere natus, terræ filius. Perſius:

Præſto eſt mihi Manius hæres,
Progenies terræ, quære ex me quis mihi quartus
Sit pater, aut prompte, dicam tamen: adde etiam vnum,
Vnum ēt, terræ eſt iam filius. Iuuenalis:
Vn̄ fit, vt malim fraterculus eſſe gigantū.

Ad prouerbium palam alludens. Nam gigantes è terra progenitos poetæ fabulātur. Huc pertinet, quod apud Euripidem Ion Xuthum percontatur:

Γῆς ἆρ᾽ ἐκπέφυκα μητρὸς, id eſt,
Num ſatus tellure matre? Atque ille reſpondet:
Οὐ πέδον τίκτει τέκνα. id eſt,
Non parit natos ſolum.

Apud Pauſaniam, Strabonem, atque alios id genus auctores, legimus populos quoſdā αὐτόχθονας appellatos, qui non alio referāt originem ſuam, quemadmodum plerique faciunt, verum ex ipſo ſolo nati videri velint, quorum de numero ſunt Athenienſes. Qui ſibi nobilitatem virtute peperiſſent, nullis maiorum imaginibus illuſtres, noui homines dicebantur. Porro ignoti, & ſubito apparentes, incertum qua regione profecti, Cæli filii vocabantur, quaſi è cælo demiſſi. Neque diſſimili ratione οὐρανοπετεῖς, id eſt, de cælo lapſi dicebantur. Iuuenalis:

Tertius è cælo cecidit Cato.

Quanquam hoc magis conuenit in homines eximia virtute. Plutarchus in inuectiua, quam ſcripſit aduerſus Herodotum, de naui quadā, vnde ſubito vox eſt edita Adimanto: ὁ δὲ κέλης οὗτος ἦν ὡς ἔοικεν οὐρανοπετὴς, id eſt, Nauis autem illa erat, vt videtur, è cælo delapſa. Atque hic ſermonis color ſumptus eſt è tragœdiis, in quibus machinis quibuſdam ſic repente oſtendebantur perſonæ populo, vt è cælo veniſſe videri vellent. Apud Romanos noui homines dicebantur, qui maioribus obſcuris, nati ſuis virtutibus innotuiſſent, quod M. Tullius ab inimicis probro obiectum, ipſe gloriæ ſibi vertit.

Ex quercubus, ac ſaxis nati.

Hvic finitimum eſt illud Homericum: E quercu, & ſaxis prognatus, quod quadrabit vel in hominem obſcuro genere, vel in eū, qui ſit agreſti, atque effero ingenio, moribusq; immanibus. Inde ductum adagium, quod antiquitus in cauis quercubus, tecto rū vice victitarēt homines, atq; hinc è quercubus nati fingebantur. Inde illud:

Et duro robore natos.

Præterea creditum eſt, ex ſaxis à Deucalione Pyrrhaque proiectis, mortalium genus abſumptum diluuio, inſtauratum fuiſſe. Homerus in Odyſſ. T.

Οὐ γὰρ ἀπὸ δρυός ἐσσὶ παλαιφάτου, οὐδ᾽ ἀπὸ πέτρης. id eſt,
Nam neque fatidica quercu ſatus es, neque ſaxo.

Id imitatus Pallada in epigrammate:

Οὐ γὰρ ἀπὸ δρυός ἢ οὐδ᾽ ἀπὸ πέτρης φασίν. i.
Neque te quod aiunt quercus, aut lapis edidit.

Adluſit ad id feſtiuiter Plato libro de Republica 8. ἢ οἴει ἐκ δρυός ποθεν, ἢ ἐκ πέτρας τὰς πολιτείας γίνεσθαι, ἀλλ᾽ οὐχὶ ἐκ τῶν ἠθῶν τῶν ἐν πόλεσιν, id eſt, An exiſtimas è quercu quacunque aut rupe reſpublicas naſci, ac non potius ex moribus eorū, qui in republica verſantur? In crudeles, & immites conuenit illud Theocriticū in Aepolo de Cupidine:

ἦ ῥα λεαίνας

μασδὸν ἐθήλαζε, δρυμῶ τέμιν ἔτρεφε μάτηρ. i.
Scilicet ille leænæ
Vbera ſuxit, & in nemore hunc genitrix fera pauit.

Deorum cibus.

Θεῶν τροφὴ, id eſt, Deorum cibus. De prælautis epulis dicebatur, propterea quod Homerus fingit deos nectare, atque ambroſia victitare, nec ob id vnquam ſeneſcere. Tranquillus in Nerone: Parricidia, inquit, & cædes à Claudio exorſus eſt. Cuius necis etſi non auctor, at conſcius fuit: Neq; diſſimulauit, vt qui boletos, in quo cibi genere venenum is acceperat, quaſi deorum cibũ, prouerbio Græco collaudare ſit ſollitus. Horatius in epiſtolis:
- O noctes, cœnęq́ue deum.

Ariſtophanes in Ranis ἐς μακάρων εὐοχίας, Regum aulica conuiuia ſignificans.

Tertius Cato.

TERTIVS Cato, prouerbialis eſt ironia. In viros impendio tetricos, atque alienæ vitæ cenſores. Nam duorum Catonum, ſenioris, cui nomẽ Cenſorio, & minoris, cui nomen Vticenſi, grauitas pariter atque integritas, vulgo celebratiſſima quondã fuit, Adeo vt è cælo demiſſi dicerentur, vt bellũ cum vitiis gererent: Iuuenalis:
- Habeat iam Roma pudorem,
Tertius è cælo cecidit Cato.

Sapientum octauus.

HVIC per omnia ſimilimum eſt illud Horatianum in Sermonibus: Sapientum octauus. In eum, qui ſibi multum tribuat in ſapientia. Numerantur enim apud Græcos ſeptem ſapientes, eorumq́; apophthegmata oraculorum vice celebrantur, etiam ſi de nominibus magna inter ſcriptores varietas eſt. De numero certe cõſtat inter omnes: vnde per ironiam ſapientum octauũ dicebant, dignum qui ſeptem illis adderetur. Horatius:
Hæc mihi Stertinius ſapiẽtum octauus.
Item Auſonius:
Sapienſq́; ſupra Græcię ſeptem viros.
Octauus acceſſit ſophos.

Bis dat, qui cito dat.

MEMINIMVS autem apud Senecam alicubi legere, Bis dat, qui cito dat. Idem lib. De beneficiis 2. Ingratũ eſt beneficium, quod diu inter manus dantis hęſit. Quæ ſententia monet, haud cũctanter, haud grauatim opitulandum amicis, cum opus eſt, ſed vltro non expectatis precibus deferendum officium, Inter epigrammata Gręca fertur & hoc diſtichon, nomine tituloq́; Luciani:
Ὠκεῖαι χάριτες γλυκερώτεραι, ἢν δὲ βραδύνῃ,
Πᾶσα χάρις κενὴ, μὴ δὲ λέγοιτο χάρις.

Id carmen Latinè non poteſt commodè verti, propterea quod lepos & argutia epigrãmatis ſita ſit in hac voce χάρις, quæ Græcis aliquando beneficium ſignificat, aliquando gratiam, qua commendatur aliquid, aliquando deam ipſam. Citatur ſimilis apud Auſon. ſententia Græca:
Ἁ χάρις ἁ βραδύπους, ἄχαρις χάρις.

Eſt autem initium carminis Heroici, ex Epigrammate quopiam, Tardum beneficium, ingratum eſt. Eam ille ſic vertit:
Gratia q̃ tarda eſt, ingrata eſt: gratia nãq;
Cum fieri properat, gratia grata magis.

Rurſumque aliter vertit idem:
Si bene quid facias, facias cito, nam cito factum
Gratum erit, ingratum gratia tarda facit.

Vnde & Hector apud Euripidem in Rheſo contemnit ac damnat auxilium ſero delatum amicis:
Μισῶ φίλοισιν ὕστερον βοηδρομεῖν. id eſt,
Odi equidem amicis ſerius ſuccurrere.

Extat & Mimus non inuenuſtus in hanc eandem ſententiam:
Bis eſt gratũ, q́d opus eſt, vltro ſi offeras.
Item alter huic adſimilis:
Beneficiũ inopi bis dat, qui dat celeriter.

Honos alit artes.

ID quod eſt apud Marcum Tullium: Honos alit artes, videtur eſſe ſumptum ex Ariſtophanis Pluto:
Οὔτε γὰρ ὁ μισθὸς οὐδὲν ἔστ᾽ οὔθ᾽ ἡ τέχνη. i.
Neque præmium vllum eſt, ars nec ipſa item viget.

Colligit enim non eſſe conſentaneũ, Athenis vllos eſſe bonos medicos, cum medicis nulla ſint præmia. Diogenianus autẽ hoc intra adagia commemorat. Hunc adluſit Martia. cum ait,
Sint Mœcenates, non deerunt Flacce Marones,
Vergiliumq́; tibi vel tua rura dabunt.

Et Ariſtoteles ſcribit honorẽ eſſe præmiũ virtutis. Ac priſcorum leges, non ſolũ cõminabantur pœnã maleficis, ſed & præmiis &

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

& honoribus inuitabant ad recte agēdum. Pindarus in Isthmis, hymno nono, tanquā vulgo celebrem sententiam citat: ἔστι δέ τις λόγος ἀνθρώπων τετελεσμένον ἐσλὸν μὴ χαμαὶ σιγᾷ ἀπλύψαι, id est, Est autem dictū quoddam inter homines celebre, Bonum peractum non esse in terra occultandum silentio. In hoc autem prædicanda sunt recte facta virorum illustrium, vt ceteris præluceāt ad capessendam virtutem.

Multis ictibus deijcitur quercus.

Πολλαῖσι πληγαῖς δρῦς στερὰ δαμάζεται.

Multis rigida quercus domatur ictibus.

Senarius hic extat in Diogeniani collectaneis, de re factu quidem ardua, quæ tamen assidua industria peruincatur. Huic nō dissimile videtur Hesiodum illud:

Εἰ γάρ κεν τὸ σμικρὸν ἐπὶ σμικρὸν καταθεῖο,
Καὶ θαμὰ τοῦτ᾽ ἔρδοις, τάχα κεν μέγα κάτι γένοιτο:

Si paullum paullo adiicies, faciesque ita crebro,
Mox magnum quiddam tibi conficietur, & ingens.

Id quod non tantum ad lucri naturam pertinet, quod ex minutissimis sæpe maximū conflatur, verum etiam ad industriam assiduam quæ si vehemens non sit, tamē si perpetua atq; indefatigata fuerit, res difficillimas quoq; facile conficit. Quemadmodū vnicus ictus nihil adferre momēti videtur ad deiiciendū molem querni roboris, verū ea crebris ictibus facile prosternitur.

Caudæ pilos equinæ paullatim vellere.

CAVDAE pilos equinæ paullatim vellit, qui quod viribus, atq; impetu fieri nequit, id tempore atque assiduitate conficit. Horatius in Epistolis:

Vtor permisso, caudæq; pilos vt equinæ
Paullatim vello, demo vnum, demo etiā vnum,
Dum cadat elusus ratione ruentis acerui,
Qui redit ad fastos, & virtutem æstimat annis.

Natum è facto quodam ducis Sertorii, cuius rei meminit Plutarchus in eius Vita. Hic enim cum suis copiis, ex barbara turba conflatis, rationibus persuadere non posset, in re militari plus habere momenti cōsilium, quam vires temerarias, postea quā illi parum feliciter pugnassent, duos proponit equos, alterum macilentum atq; inualidum, alterum vegetum, cauda pilosa. Atque inualido illi iuuenem adhibet prægrādi corpore, & admirandis viribus. Contra, vegeto illi pusillum & imbecillum admouet homuncionem. Hic singulos pilos paullatim vellens, breui spacio totam depilauit caudam. Iuuenis è diuerso caudam omnē simul manibus vtrisque comprehensam, vi atque impetu conatur reuellere. Qui cū frustra sudaret, risui fuit circunstantibus. Sub hæc adsurgens Sertorius, cuius consilio iussuque hæc fuerant acta, Videtis, inquit, commilitones, quanto plus possit ingenium, quam vires.

Virum improbum vel mus mordeat.

Κἂν μῦς δάκοι ἄνδρα πονηρόν. id est,
Scelerosum mordeat & mus.

Hemistichium heroicum. Quo significatum est, quacunque ratione vindictam nō deesse malis, sed eos aliquo pacto meritas dare pœnas. Competit & in eos, qui de re quantumuis friuola rixam mouent, seque læsos quæruntur, & offensos simulant, ne quid dent. Refertur adagium inter Græca epigrammata:

Φασὶ παροιμιακῶς, κἂν μῦς δάκοι ἄνδρα πονηρόν. id est,
Vulgo aiūt, vel murē ēt mordere scelestū.

At is quisquis est, nam incertus auctor, inuertit prouerbium dicens: Bonos viros vel à mure morderi, malis ne draconem quidē audere dentes admoliri: hoc est, insontibus passim noceri, propterea quod ii impune lædi posse videantur, vtpote non relaturi iniuriam.

Vel capra mordeat nocentem.

Κἂν αἶξ δάκῃ ἄνδρα πονηρόν. id est,
Mordebit vel capra nocentem.

Ita reperitur in collectaneis Diogeniani. Sensus nihil discrepat à proximo. Nam capra minime alioqui mordax est, nisi quod improbis omnia sunt infesta. Suidas indicat ortographiam: cum enim ad corpus refertur, hoc est, cum significat hominem afflictum ac miserum, vult primam acui, πόνηρος vnde & πονήρως ἔχειν dicuntur, quibus res sunt aduersę: & Aristophanes in Pluto:

Πονήρους γ᾽ εἶπας ἡμῖν ξυμμάχους. id est,
Auxilia nobis misera sane prædicas.

Cum ad animum, vltimam acui. πονηρὸς.i.

 improbus,

improbus, & πονηρῶς improbe. Nam cum dicimus πονηρȣ͂ κόμματος, καὶ πονηρὸν ὕδωρ, quod hominis eſt, ad rem inanimam transferimus, quemadmodum frigus ſceleratum, & fallaces diuitias dicimus.

Litem mouebit, ſi vel aſinus canem momorderit.

CELEBRATVR Græcis & hic ſenarius prouerbialis.

Δίκην ὑφέξει κἂν ὄνος δάκῃ κύνα. id eſt,
Litē mouebit, ſi vel aſinus mordeat canē.

Quadrabit in eos, qui de re quantumuis exigua litem ſuſcitant. Natum videtur ab euentu quopiam. Extat autē apud Iureconſultos actio ex lege, ſi quadrupes damnum dederit. Refertur à Zenodoto & Suida, quā quam apud vtrunque ſcriptum eſt, μακροῖς pro μικροῖς, quorum hoc nobis videtur ſenſus expoſcere.

Litem parit lis, noxa item noxam parit.

Δίκη δίκην ἔτικτε, καὶ βλάβην βλάβη. id eſt,
Litem parit lis, noxa item noxam parit.

Senarius in rixoſos & litiū auidos dici ſolitus, quibus lis ex lite, alia ex alia naſcitur: negotiū ſeritur ex negotio, iniuria propagat iniuriam. Extat apud Suidam.

Bonus dux bonum reddit comitem.

Ὁ καλῶς ἄγων, ἐμποιεῖ τὸ καλῶς ἕπεσθαι, id eſt. Qui bonum ducem præſtat, is bonum reddit comitem. In principe ſitum eſt, vt ſit bene morata ciuitas. Prudens & incorruptus magiſtratus, & probos & integros reddit ciues. Bonus paterfamilias domum efficit bene inſtitutam. Doctus ac diligēs præceptor eruditum reddit diſcipulū. Frugi maritus vxorē in ſuos trahit mores. Vnde quiſquis præfectus eſt negotio, debet in primis operam dare, vt ipſe ſuo fungatur officio, prius quam ab aliis officium exigat. Sumpta eſt metaphora a militia, in qua ferè qualiſcunque fuerit dux, eiuſmodi ſolet eſſe miles. Refertur in Græcorum collectaneis, ſed ἀδέσποτον. Extat autem apud Plutarchum auctorem minime vulgarem in vita Lycurgi, ἀλλ᾽ ἡ πειθαρχία μάθημα μὲν ἐστὶ ἀρχόντες, ἐμποιεῖ γὰρ ὁ καλῶς ἄγων, τὸ καλῶς ἕπεσθαι, id eſt, vt populus dicto ſit audiens, hoc diſcit à principe. Nam qui bonum præbet ducem, is facit, vt alii benè ſequantur.

Amyclas perdidit ſilentium.

Τὰς ἀμύκλας ἀπώλεσεν ἡ σιγὴ, id eſt, Amyclas perdidit ſilentium. Quibuſdam eruditis, in quibus eſt auctor operis haud quaquam aſpernandi, quod inſcribitur copiæ cornu, placet hoc ad prouerbiorum ordinem pertinere, neque nos ab illorum ſententia magnopere diſſidemus. Conſentaneum enim eſt, rem vulgari ioco fuiſſe iactatam. Innuit autem adagium Vergil. Aeneid. lib. decimo, cum ait:

Fuluumq; Camertem,
Magnanimo Volſcente ſatum, ditiſſimus agri
Qui fuit Auſonidum, & tacitis regnauit Amyclis.

Videlicet epitheto notum eius euentū indicans. Eum Seruius interpres enarrat hūc in modum. Cum apud Amycleos ſubinde nunciaretur hoſtium aduentus, idq; falſo, & ob eam rem ciuitas frequenter inani terrore quaſſaretur, lata lege cautum eſt, ne quis vnquam hoſtis nunciaret aduentum. Atqui poſt euenit, vt vere iam aduenirent hoſtes. Quod cum nemo nūciaret, propter legis interdictum, ciuitas de improuiſo capta eſt. Qui caſus, vt apparet, populari ioco dedit occaſionem, vt diceret, Amyclas ſilentio periiſſe, ſi cui ſua taciturnitas fuiſſet incommodo. Citat idem Lucillium: Mihi neceſſe eſt loqui. Nam ſcio Amyclas tacendo periiſſe. Accipiendæ ſunt autem hoc loco Amyclæ, non vt ſit vna è centum illis vrbibus Laconiæ, quam Lacedæmonis filius condidit, ſed oppidum quoddam ſitum inter Caietam & Tarracinam, conditum ab iis Laconibus, qui comites. Caſtoris & Pollucis fuerunt, eique nomen indidere, quo Laconicas illas Amyclas referret. Seruius exiſtimat Laconas Pythagoricæ diſciplinæ fuiſſe ſequaces. Quoniam autem interdixiſſe creditus eſt Pythagoras σαρκοφαγίαν, hoc commento, quod diceret humanas animas in animantium corpora demigrare, & ob eam rem prohibuiſſe ne quod animal occideretur, quemadmodum atteſtatur & Iuuenalis: A cūctis animalibus abſtinuit, qui tanquam homine: nefas eſſe ducebant ſerpentes, qui ex vicinis paludibus naſcebantur, occidere. Quorum tanta increuit multitudo, vt ciuitatem eam deleuerint, teſte etiam Plinio. Poteſt igitur & hinc ortum

tum videri vulgare dictum, Amyclas silentio periisse, quod Pythagorici dogmatis obseruatio perniciem illis attulerit, quorum primum est, ἐχεμυθία, id est, silētium, quod in quinquennium indicebat iis, qui suæ philosophiæ vellent initiari, sicut declarat Aulus Gellius. Porro quod ait Seruius, Lacones Pythagoricæ fuisse factionis, non recordamur apud alium auctorem legisse, nisi quod Plutarchus in Symposiacis tradit, Tyrrhenos huius philosophi decretis vsq; adeo fuisse addictos, vt etiam ea, quæ ille symbolis illis præcepit, ridicula superstitione soliti sint obseruare. Aut igitur ex his erant Amyclei, aut eiusdem instituti sectatores. Meminit de Amyclarum silentio Sillius Italicus:

-Quasq; euertere silentia Amyclæ.

Meminit & Catullus, nisi fallit inscriptio carminis de Vere, quod nuper nobis Aldus Manutius noster exhibuit, in antiquissima quadam Galliæ bibliotheca repertum.

Sic Amyclas dum tacebant perdidit silentium.

Prouerbium ad varios vsus accommodare licebit, veluti si vbi quis pecuniam creditā perdidisset, quod non appellasset debitorē, aut iure præscriptionis, vt vocant, excidisset à possessione, Amyclarum silentium appellet: aut si quis audacius agens causam suam, iussusq; tacere, respondeat, τὰς ἀμύκλας ἡ σιγὴ ἀπώλεσεν. Hoc inutile silentium Græci vocant δυσωπίαν, atque huic diuersum vitium ἀδολεσχίαν. De vtroque extant Plutarchi præcepta.

Timidior es prospiciente.

Δειλότερος εἶ τοῦ παρακύπτοντος, id est, Formidolosior es eo, qui prospectat. Dicitur in hominem supra modum pauidum. Id ortum aiunt ex huiusmodi fabula. Quidam natura timidus, audita Herculis fama abdiderat se præ metu in specū quendam: deinde cum aliquando prospectaret, & Herculē forte fortuna prętereuntem vidisset, immo dico metu exanimatus est, ac protinus diriguit in saxum versus, quod adhuc visitur specie viri, veluti à specu prospicientis. Vnde τὸν παρακύπτοντα, saxum illud vocant. Suidas auctor, meminit & Zenodotus, quēadmodum & mox sequentis.

Timidior Pisandro.

Δειλότερος Πεισάνδρου, id est, Timidior Pisandro. Dicebatur olim & hoc in immodice formidolosos. Aiunt autem Pisandrū fuisse quempiam prodigiosa timiditate, adeo vt anxius esset, ne suam ipsius animam alicubi videret, quæ se viuum reliquisset. Idē videtur esse cum illo Ciceronis, Vmbram suam metuere.

Diomedea necessitas.

Διομήδειος ἀνάγκη, id est, Diomedea necessitas. De iis, qui vi adacti, non sponte quid faciūt. Vsurpatur à Platone libro de Repub. 6. διομήδεια λεγομένη ἀνάγκη ποιεῖν αὐτῷ πάντα ἃ ἂν οὗτοι ἐπαινῶσι, id est, Diomedea, vt dicitur, necessitas est, facere omnia quæcunq; isti probarint. Quidam originem adagii referunt ad Thracium illum Diomedem, qui solitus fertur hospites suos compellere, vt cum filiabus suis deformissimis rem haberent: quo facto, eosdem interimebat. Vnde fabula spargit, Diomedis equas homines pabuli vice esitare solitas, videlicet filias à viris agitatas, equas appellans. Et sane in hūc sensum interpretatur Aristophanes enarrator in Concionatricibus, vbi versus hic habetur:

Καὶ ταῦτ᾽ ἀνάγκη μοὔστι; Διομήδειά γε.

Quærit adolescens, num qua sit necessitas sibi sectari anum. Respondet illa esse, & quidem Diomedeam. Alii referunt ad Diomedem ducem Græcorum, huiusmodi cōmentum adferentes: cum Diomedes & Vlysses communi opera sublato Palladio, redirent noctu, Vlysses quo facti gloriam in se vnū transferret, destinabat occidere Diomedem prędecedentem, ac Palladium secum portantem, Itaq; cum ensem in caput illius à tergo vibrasset, Diomedes, animaduersa ad lumen lunę gladii vmbra subtraxit se plagę, correptumq; Vlyssem, vinctis manibus prę cedere compulit, gladio lato subinde cędēs illius tergum. Hinc Diomedea necessitas. Huiusmodi fere, Suidas ac Zenodotus.

Ad pristina præsepia.

Εἰς ἀρχαίας φάτνας, id est, Ad pristina pręsepia. In eos dicebatur, qui è vita quapiā lautiore excussi, ad pristinam tenuitatem rediguntur. Aut contra de iis, qui restituuntur in pristinam fortunam, vnde exciderāt: aut qui ad solitum cōtubernium sese recipiūt. Translatum ab animantibus, quibus nota familiariaq; pręsepia gratissima solēt esse.

Vſurpauit & Plautus in Curculione, Tormento non retineri potuit ferreo, quin reciperet ſe huc eſum ad præſepim ſuam.

Alia vita, alia diæta.

Ἄλλος βίος ἄλλη δίαιτα, id eſt, Alia vita, alia viuendi ratio. In eos quadrabit, qui commutata in melius fortuna pariter & vitę rationem moresq́; commutant. Tranſlatum ab iis, qui lautius incipiunt viuere, vbi res lautior obtigit. Huc adluſit Ariſtophanes in Pluto, cum ait:

Ἔπειτα πλουτῶν οὐκ ἔθ' ἥδεται φακῇ.
Πρὸ τοῦ δ' ὑπὸ τῆς πενίας ἅπαντα πατήσθιεν. i.
Dein diuitem factũ, nihil iam lens iuuat.
At pauper antehac deuorabat quælibet.

De iuuene iam anum amicam faſtidiente, poſtea quam deſiiſſet egere. Adluſit huc Horatius:

Non eadem eſt ætas, non mens.

Per medium anulum traharis oportet.

Διὰ δακτυλίου δεῖ σε ἑλκυσθῆναι, id eſt, Per anulum trahendus es. In eum quadrabit, qui ſit vehementer extenuato graciliq́; corpore, ſeu morbo, ſeu cura, ſeu ſtudio ſeu qua alia re. Ariſtophanes in Pluto:

Διὰ δακτυλίου μὲν οὖν ἔμεγ' ἂν διελκύσαις. i.
Itaq; profecto per anulum me traxeris.

Verba ſunt anus volẽtis ſe videri vſq; adeo maceratam atq; exhauſtam dolore, vt per anulum trahi poſſet. Opinamur autẽ adagium eſſe ſumptum à luſu, quo ouum aceto maceratum per anulũ trahitur. Cuius rei meminit Plinius lib. 10. cap. 60. Magicum erat, aliquid per anulum traiicere. Nã cerebrum capræ per anulum aureum traiectum, prius quam lac daretur infantibus, inſtillabatur contra comitiales, ceterosq́ue infantium morbos, veluti teſtatur idem libro 28. cap. 10.

Anus bacchatur.

Γραῦς βακχεύει, id eſt, Anus bacchatur. In eos dici ſolitum, qui præter ætatem indecore laſciuiunt. Nam Bacchanalium licẽtia iuuenculis vtcunq; permittitur, aniculis certe fœdiſſima eſt. Quandoquidem inſaniæ ſpecies eſt, aut vetulam amare, aut potare, aut choros ducere, aut reliquis puellaribus luſibus indulgere.

Anus hirciſſans.

Γραῦς καπρῶσα, id eſt, Anus hirciſſans. De anu adhuc intempeſtiua libidine prurienti, & vt ait Plautus, catulliente. Ariſtophanes in Pluto:

Ἀλλ' ἠπίστατο
Γραὸς καπρώσης ταφόδια κατεσθίειν. id eſt,
Verum nouerat
Anus capriſſantis vorare viatica.

De iuuene, cui anus libidinoſa omnia ſuppeditabat, quo viciſſim ab illo voluptatem auferret. Nota eſt hircorum libido, odorq́; qui & ſubantes conſequitur.

Flere ad nouercæ tumulum.

Πρὸς τὸν μητρυιᾶς τάφον δακρύειν, id eſt, Ad nouercæ tumulũ lachrymari, eſt ſimulare geſtu dolorem, cum re gaudeas. Neque enim conſentaneum eſt, priuignum moleſte ferre nouercæ mortem, nihilo ſecius tamẽ officii cauſa nonnunquam ad tumulum illachrymat. Quod idem de diuitis hæredibus non inconcinne dicetur, in quo extat Publianus ille mimus, cum primis elegans:

Hæredis fletus, ſub perſona riſus eſt.

Celerius elephanti pariunt.

SVNT quibus hoc quoq; inter adagia videtur adnumerandum, quod ſcriptũ eſt apud Plinium Secundum in pręfatione hiſtorię mundi. Nam de grammaticis, inquit, ſemper expectaui parturiri aduerſus libellos meos, quos de grammatica edidi: & ſubinde abortus fecere iam decem annis, cum celerius etiam elephanti pariant. Hactenus Plinius. Itaq; cunctationem immodicam, & quorundam nimis lenta molimina, his verbis licebit ſignificare. Porro de elephantorum partu Plautus in Sticho, Auditur ſępe hoc vulgo dicier, ſolere elephantum grauidam perpetuo decẽ eſſe annos. Huic adſtipulatur Plinius lib. 8 Decem annis geſtare vtero, vulgus exiſtimat. Etiamſi Ariſtoteles biennio parere putat, nec ſæpius quam ſemel ſingulos gignere. Theophraſtus refert, arborem quandam Indicam non ferre ante centum annos. Latinis parturire dicũtur, qui moliuntur, animoq; deſtinant aliquid. Proinde licebit adagium etiã in hanc vertere formam. Quando tandem paries, obſecro, quod tot iam annos parturis, vt nec elephanti diutius?

A mortuo tributum exigere.

Ἀπὸ νεκροῦ φορολογεῖν, i. A mortuo tributum exigere,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

exigere, dicebantur, qui per ſas nefasq. diuitias vndecunq; congerunt. Citat Ariſtoteles libro Rethoricorum ſecundo, καὶ ἀπὸ νεκρ᾽ φέρει, id eſt, Vel à defuncto vectigal auferi, oſtendens dici ſolitum in eos, qui turpiter vndecunque lucrum aucuparentur e rebus minutis ac ſordidis, veluti Veſpaſianus è lotio: aut e turpibus, velut e lenocinio, quęſtuq; corporis: aut cum à quibus libet extorquetur, ab amicis, a tenuibus, a mendicis, poſtremo vel a mortuis. Probro datum eſt Romanis principibus quod ſuffoſſis Corinthiorum monumentis, æra Corinthia ſuſtulerunt, ipſo etiam vocabulo rei turpitudinem, exprobrante. Nam ad eum ſublatam modum, νεκροκορινθία, dicta ſunt. Attici φόρον vocant emolumentum, ſiue vectigal, quod ex re quapiam fertur, ẽt pecuniarum. Qui prædas huiuſmodi colligunt, φορολόγυς appellant, inuiſum omnibus hominũ genus, & optimo iure inuiſum. Deductum eſt autem φόρος a verbo φέρειν, quod eſt ferre, a quo Latinis quoq; dictum fœnus, qua voce veteres non vtebatur, niſi de prouentu terræ, quæ veluti gratiſſima debitrix, pro ſingulis granis aliquoties centenna reddidit. Siquidem præter naturam eſt, quemadmodum in Politicis ſcripſit Ariſtoteles, vt pecunia pecuniam pariat. Opinamur hoc prouerbiũ, aut idẽ aut certe vehementer cognatum eſſe illi, quod alibi retulimus:

Αἰτεῖ γε καὶ τοὺς ἀνδρείαν τὰς ἄλφιτα. i.
Ipſis farinas poſcit à ſtatuis quoque.

Per iocum enim pro vectigali farinas poſuit, quod ad cibum referantur omnia, & defunctis ſigna ponebantur, memoriæ cauſa. Proinde qui vectigal hinc quoq; corradit, is a mortuis extorquere videtur. Apud veteres autẽ magna fuit ſepulturæ religio, & ſepulchrorum immunitas.

Larus parturit.

Κέπφος ὠδίνει, id eſt, Cepphus parturit. Antiquitus dicebatur in eos, qui pollicerentur ingentia, nihil dignum promiſſis exhiberent. Aiũt Cepphum, ſiue Cemphum auiculam eſſe ſtupido ingenio, vnde & in prouerbium ſtoliditatis abiit, quam nonnulli larum appellant: alii, quorum eſt Theodorus Gaza, fulicã vertunt: eam viuere ſpuma marina, plumis ac pennis eſſe copioſis, corpore puſillo: cũ parturit, vociferari. Hinc natum prouerbiũ, Larus parturit, vbi quis magna præ ſe fert, puſilla præſtiturus. Hęc ferme ſcribit interpres Ariſtophanis, in comœdiam Pacem. Heſychius tradit, eſſe auẽ leuiſſimam circa mare verſantem, quæ facile vento moueatur, eoq; hominem inconſtantem ac leuem, cepphon dici. Plinius libro 8. ca. 19. meminit cephi quadrupedis, quod Pompeius ex Aegypto deportatum Romanis oſtenderit, cuius pedes poſteriores humanis pedibus, priores manibus erãt ſimiles. Id negat poſtea Romæ viſum. Verum id quidem nihil ad prouerbium.

Parturiunt montes, naſcetur ridiculus mus.

Ὤδινεν οὖρος, εἶτα μῦν ἀπέκτεκεν. id eſt,
Mons parturibat, deinde murẽ prodidit.

Senarius prouerbialis, dici ſolitus in homines glorioſos & oſtentatores, qui magnificis promiſſis, tum vultus veſtitusq; auctoritate miram de ſe mouẽt expectationem: verum vbi ad rem ventum eſt, meras nugas adferunt. Vtitur hoc adagio Lucianus in libello, cui titulus, Quemadmodũ oporteat hiſtorias conſcribere: dicit enim ſic reclamari a vulgo in Cupidinem, Herculis aut Titanis perſonam aſſumentem ὤδινεν ὄρος. Athenæus in Dipnoſophiſtis lib. 14. refert, quod Tachas Rex Aegyptiorum huiuſmodi ſcommate tetigerit Ageſilaũ Lacedæmoniorum regem, cum ad eum veniſſet, ſuppetias illi laturus in bello: ὤδινεν ὄρος, ζεὺς δ᾽ ἐφοβεῖτο, τὸ δ᾽ ἔτεκεν μῦν, id eſt, Parturiit mons, Iuppiter autem metuit, at ille peperit murem. Erat autem Ageſilaus puſillo corpore. Porro dicto offenſus, reſpondit φανήσομαί σοι ποτὲ καὶ λέων, id eſt, Atqui aliquando tibi videbor leo. Poſt euenit, vt exorta ſeditione apud Aegyptios, cum Ageſilaus nõ adeſſet regi, coactus ſit ad Perſas fugere. Porro Græcis videtur eſſe carmen anapæſticum. Vtitur & Horatius in Arte poetica:

Quid dignum tanto ferret hic promiſſor hiatu?
Parturient montes, naſcetur ridiculus mus.

Porphirion ex Aeſopi apologo quopiam natum exiſtimat, is fertur eiuſmodi. Cum olim quidam rudes atq; agreſtes homines viderent in monte terram intumeſcere moueriq;. concurrunt vndiq; ad tam horrendum

dum spectaculum, expectantes, vt terra nouum aliquod, ac magnum portentum ederet, monte nimirum parturiente, foreque vt titanes rursum erumperent, bellum cum diis redintegraturi. Tandem vbi multum diuq; suspẽsis attonitisq; animis expectassent, mus prorepsit è terra, moxque risus omnium ingens exortus.

Aureos montes polliceri.

Χρυσᾶ ὄρη ὑπισχνεῖσθαι, id est, Aureos polliceri montes. Prouerbialis hyperbole de iis, qui immensa promittunt, spesque amplissimas ostentant. A' Persarum arrogantia ducta, qui propter auri venas, montes aureos iactabant. Plautus in Sticho: Neque ille sibi mereat Persarum montes, qui esse aurei perhibentur. Atque idem in Milite, in eandem sententiam dixit argenti montes: Tum argenti montes, non massas habet. Terentius in Phormione, Is senem per epistolam pellexit, modo non montes auri pollicens. quo quidem loco illud obiter admonendum, quod vulgus interpretum arbitramur latere, modo non dictum pro eo quod est apud Græcos μονονουχὶ, id est, tantum non, id perinde valet quasi dicas, propemodum. Nam tantum non Grecanico more reperies, tum apud Liuium, tum apud Suetonium, neque semel apud Valerium Maximum. Apuleius in prima actione Apologiæ suæ: Qui si est auaritia egenus, & ad omne lucrum inexplebilis, nec montibus auri satiabitur. Diuus Hieronymus in Rufinum, vt cum montes auri pollicitus fueris, ne scorteum quidem nummum de thesauris tuis proferas. Aristophanes: ἐν ἀχαρνεῦσι,

Κἄχεζεν ὀκτὼ μῆνας ἐπὶ χρυσῶν ὀρῶν. id est,
Menses & octo cacauit in auri montibus.

Cacauit, dixit pro desedit, lasciuia comœdiæ veteris. Phœnix Colophonius apud Athenæum libro 12. de Nino Rege prædiuite loquens, ex mõte fecit mare. ait Ὃς εἶχε χρυσίου πόντον, id est, mare possidens auri. Paullo diuersius dixit Sallustius in Catilinario: Maria montesque polliceri cœpit. Ad eundem modum Persius:

Magnos promittere montes.

Vt hyperbole magnitudinis sit non in aureis, sed simpliciter in ipsis montibus.

Ambabus manibus haurire.

Ἀντλεῖν ἀμφοτέραις, id est, Haurire ambabus subaudi, manibus. De iis dici cõsueuit, qui summo conatu quippiam agunt. Itidem Aristophanes in Equitibus:

Κἀμφοῖν χεροῖν μυστιλλᾶται τῶν δημοσίων. i.
Vtraque manu bona dispergens publica sugit.

Huic confine est illud Homericum ex Iliados H.

Οἶδ' ἐπὶ δεξιά, οἶδ' ἐπ' ἀριστερὰ νωμῆσαι βῶν. id est,
Noui equidem clipeum. dextra, leuaque mouere.

Inuenitur & illud ἀμφοῖν δωρούμενος, id est, Ambabus manibus largiens, id est, affatim & prodige, aut etiam perbenigne. Plato in Sophista, καὶ τὸ λεγόμενον οὐ τῇ ἑτέρᾳ ληπτέον, ἀλλ' ἀμφοῖν χερῖν, id est, Et quod dici solet, nequaquam altera prendendum manu, quin magis ambabus. Nonnihil ab hac forma recedere videtur, quod scriptum est apud Aristidem in Cimone, qui citat hunc locũ ex hymno poetæ cuiuspiam: μέγα δ' ἔστενεν ἀσία ὑπ' αὐτοῦ πληγεῖσ' ἀμφοτέραις χερσὶ, κράτει πολέμου, id est, Grauiter autem gemuit Asia, ab illis percussa ambabus manibus, robore belli. Vicinius illud qđ est apud eundem in oratione Panathenaica, ὁ δὲ ἀμφοτέρᾳ τῇ χειρὶ παρῆν, ἄγων τοὺς μέχρι τῆς ἀττικῆς ἕλληνας ὁμοῦ καὶ βαρβάρους, id est, At ille vtraque aderat manu, ducens vsque ad Atticã Græcos simul ac barbaros. Quanquam hoc loco potest etiam citra figuram dictum accipi, vt intelligamus vel de terrestribus pariter ac maritimis copiis, vel de barbaris ac Græcis. Quandoquidem & militum manum dicimus, vt apud Vergilium:

- Iuuenum manus emicat ardens.

De plena manu dictum est alias, quod Græci dicũt ὀμπνίᾳ χειρὶ, quasi dicas, diuite manu, vnde & Cererem ὄμπνιον cognominãt, quemadmodum nos almam, quod affatim alat, & ὄμπνιον ὕδωρ, quod copiosè nutriat.

Aquilam noctuæ comparas.

Αἰετὸν γλαυκὶ συγκρίνεις, id est, Aquilã noctuæ comparas.

Martialis in Scazonte:

Aquilasque similes facere noctuis quæris.

Aquila visus acerrimi, adeo, vt ἀσκαρδαμυκτῶς, id est, non conniuens aduersus solem intueatur. Et sunt qui tradant hanc auem hoc experimento probare, degeneres ne sint pulli, an genuini. Contra noctua, solis lumen

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

mē modis omnibus refugit. Pindarus quodam loco graculos cum aquila confert.

Congregare cum leonibus vulpes.

CONGREGARE cum leonibus vulpes, eſt res impares diſſimileſque permiſcere. Martialis:

Quid congregare cum leonibus vulpes?

Vulpes dolis nititur, leo viribus fidit. Quāquam vtrunque coniunxit Pindarus, indicans virum fortem leonem oportere præſtare in exhauriendis certaminum laboribus, vulpem in conſiliis. Sic enim in Iſthmiis ſcribit, Τόλμᾳ γὰρ ἐοικὼς θυμὸν ἐριβρεμετᾶν λεόντων ἐν πόνῳ, μῆτιν δ' ἀλώπηξ, id eſt, animo ſimilis frementibus leonibus inferendis laboribus, conſilio vero vulpes.

Aquila in nubibus.

Αετὸς ἐν νεφέλαις. id eſt, Aquila in nubibus, plerique interpretantur de re magna quidem illa, ſed quam non facile aſſequaris: alii de iis, qui longe reliquis pręcellunt. Ariſtophanes in Equitibus:

- Ὥπερ ἥδομαι

Ὡς ἐν νεφέλῃσιν αἰετὸς γενήσομαι. id eſt,

- Gaudeo iſtoc nomine,

Quod aquila fiam in nubibus videlicet.

Verba ſunt populi Athenienſis promittentis ſibi futurum, vt orbi vniuerſo imperet. Et paullò inferius in eadem comœdia, tanquam oraculum pronunciatur,

Αἰετὸς ὡς γίγνει, καὶ πάσης γῆς βασιλεύεις. i.

Quippe aquila es, terręque omnem dominaris in orbem.

Dicuntur & hæc de populo Athenienſi, niſi forte placet adluſio, ad ſpes huius principatus inanes. Rurſum in Auibus, αἰετὸς ἐν νεφέλῃσι γενήσεαι, id eſt, Aquila in nubibus fides. Interpres admonet, adludere poetam ad oraculum, quondam Athenienſibus redditum, quo prædicabatur futurū, vt Athenienſes tanto interuallo reliquas vrbes ſuperarent, quanto aquila in nubibus reliquis auibus eſſet ſublimior. Pindarus item in Nemeis, quem locum modo attigimus, ſe vocat aquilam, Bacchylidē ęmulum graculum, videlicet quod illum immenſo vinceret interuallo:

Αἰετὸς ὠκὺς ἐν πετανοῖς
ὃς ἔλαβεν αἶψα τηλόθεν μεταμαιόμενος
Δαφοινὸν ἄγραν ποσί,
Κραγέται δὲ κολοιοὶ ταπεινὰ νέμονται.

Quorum carminū hęc eſt ſententia: Aquila pernix inter volucres, quæ repente aduolans eminus, corripuit cruentam prædam: Loquaces autem graculi humi paſcuntur.

Volantia ſectari.

HVIC affine eſt, quod vſurpat Ariſtoteles tertio τῶν μετὰ τὰ φυσικὰ, libro, τὰ πετόμενα διώκειν, id eſt, Volantia ſectari. loquitur autem de vehementer obſcuris, & quæ difficilimum ſit perueſtigare. Cui non diſſimile eſt illud:

Eſt aliquid quo tendis, & in quod dirigis arcum?

An paſſim coruos ſequeris teſtaq; lutoq;?

De iis, qui nullum certum vitæ ſcopum ſibi proponunt, ſed ex tempore viuunt, ad quamuis occaſionem mutabiles.

Ibyci grues.

Αἱ Ἰβύκου γέρανοι, id eſt, Ibyci grues. Græcis in prouerbium abieruut, quod dici conſueuit, quotiens ſceleribus nouo quodam & improuiſo caſu proditis, ſcelesti pęnas dāt iis, quos læſerunt. Id ex huiuſmodi quodā euentu natū memorant. Ibycus poeta quidam, cum in latrones incidiſſet iam occidendus, grues forte ſuperuolantes obteſtatus eſt. Aliquāto poſt tempore, cum iidem latrones in foro ſederent, rurſumq; grues ſuperuolarent, per iocum inter ſe ſuſurrabant in aurem, Αἱ Ἰβύκου ἔκδικοι πάρεισιν, i. Adſunt Ibyci vltores: eum ſermonem aſſidentes in ſuſpicionem rapuerunt, maxime deſiderato iam pridem Ibyco. Rogati quidnam ſibi vellet ea oratio, hęſitanter atque inconſtanter reſpōderunt, ſubiecti tormentis facinus confeſſi ſunt. Atque ita velut gruum indicio pœnas Ibyco dederunt, ac potius ſuo ipſorum indicio, vt dicitur, perierunt. Huiuſmodi ferme Plutarchus in commētario De futili loquacitate. Meminit huius adagii Auſonius in monoſyllabis:

Ibycus vt periit, vindex fuit altiuolans grus.

Extat ſuper hac re Græcum epigramma, titulo Antipatri, quod non grauabimur adſcribere:

Ἴβυκε ληισταί σε κατέκτανον, ἔκ ποτε νήσου
Βάντες ἐρημαίην ἄστιβον ἠϊόνα,
Πολλ' ἐπιβωσάμενον γεράνων νέφος, αἵ τοι ἵκοντο
Μάρτυρες, ἄλγιστον ὀλλυμένῳ θάνατον.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Οὐδὲ μὲ τίω ἰάχησας ἐπὶ ποινήτις ἐρινύς
Τὸν δὲ διακλαγγὴν τίσατο σεῖο φόνον
Σισυφὴν κατὰ γαῖαν, ἰὼ φιλοκερδέα φῦλα
Ληϊςέων, τί θεῶν οὐ πεφόβησθαι χόλον,
Οὐδὲ γὰρ ὁ προπάροιθε κτανὼν αἴγισθος ἀοιδὸν
Ὄμμα μελαμπέπλων ἔκφυγεν εὐμενίδων.
Quondam ad desertum venientes Ibyce littus,
Vitam prædones eripuere tibi,
Sæpe gruum nubem imploranti, quæ tibi testes
Aduenere necis cum morerere tuæ.
Attamen haud frustra, siquidem clangore volucrum
Sisyphio cædem est Eumenis vlta solo.
Latronum genus heu cupidum lucri, atque rapinæ,
Cur vos nequaquam terruit ira deum?
Quando nec Aegisthus, vatem qui occiderat olim,
Atrarum occursus fugerat Eumenidum,

Meminit huius poetæ Mar. Tullius libro Tusculanarum quæstionum 4. cuius poema maxime lasciuum fuisse testatur.

Veriora iis, quæ apud Sagram acciderunt.

Ἀληθέστερα τῶν ἐπὶ σάγρᾳ, id est, Veriora iis, quę apud Sagram acciderũt. Dictum olim in incredulos, quiq; non nisi magno malo docti credunt. Refertur à Strabone lib. Geographiæ sexto, Post Locros, inquit, Sagra fluui⁹ labitur, in cuius ripa Castoris & Pollucis aræ sitę sunt, ad quas decem Locrorũ milia, vna cum Rheginis, aduersus Crotoniatas numero centies ac tricies mille, Marte collato victoriam reportarunt. Ex quo euentu natum est in incredulos adagium, Ἀληθέστερα τῶν ἐπὶ σάγρᾳ, id est, Veriora iis, quę apud Sagram acciderũt. Addidere plerique quo die certamen initum est iis, qui in Olympiis erant, eum belli euentum nũciatum fuisse: tanta celeritate nunciatę pugnæ veritas comperta est. Meminit huius pugnæ Iustinus lib. 20. Tametsi de numero occisorum à Strabone dissentit. Meminit & Eustathius in Bœotiam Homeri, additque dici solitum de rebus, verissimis quidem illis, at non creditis. Postremo meminit & M. Tull. De natura deorum 2. Nam de Sagra, inquit, Græcorum etiam est vulgare prouerbiũ, qui quæ affirmant, certiora esse dicunt, quam illa quæ apud Sagram.

Rudem accipere. Rude donare.

RVDEM accipere, pro dimitti à munere. Rude donare, pro dimittere, crebriter apud idoneos auctores obuia sunt. Inde ducta metaphora, quod antiquitus gladiatores, quibus permissum erat à gladiatorio munere cessare, rude donati dicebantur. Ea cessatio dabatur virga, quam rudem appellabant, vnde hoc modo dimissi, rudiarii vocantur. Proinde quicunque à munere quouis in otium restituuntur, vel ob ætatem, vel ob imbecillitatem, rudem accepisse dicentur. Horatius in prima epistola:

Spectatum satis & donatum iam rude, quæris
Mecœnas, iterum me antiquo includere ludo,

Item Iuuenalis:

Ergo sibi dabit ipse rudem, si nostra mouebunt
Consilia- Ouidius:
Sic igitur tarda vires adimente senecta,
Me quoq; donari iam rude tempus erat.

M. Tull. Philippicarum secundo: Tam bonus gladiator rudem tam cito accepisti? Lepidior erit metaphora, si longule traducatur: veluti si quis adhortetur quempiã vt à studiorum laboribus abstineat, sibiq; rudem impartiat: aut qui vitam aulicam reliquerit, eum aulicæ vitæ rudiarium appellemus. Huic ferme cõtrarium videtur, quod ait Fabius, acutæ eloquentiæ candidatus: quanquam equidem hoc loco legendũ esset, auitæ, pro acutæ: & bonarum litterarum candidatus. Nam cãdidati proprie dicuntur, qui magistratum ambiunt. Quod si transferatur alio, transibit in prouerbii speciem.

Mali corui malum ouum.

Κακοῦ κόρακος κακὸν ᾠόν, id est, Mali corui malum ouum. Apte vsurpabitur, quotiens à malo pręceptore discipulus malus proficiscitur: ex improbo patre filius improbus: ex patria illaudata vir illaudatus: denique facinus sceleratum ab homine scelesto. Metaphoram alii referunt ad naturã animantis, quæ nec ipsa est idonea cibis humanis, nec ouum parit ad quidquam vtile. Sunt qui dicant fieri, vt coruorum pulli parentes ipsos deuorent, si forte non pascant illos ad satietatem, & hinc ductum adagiũ.

alii

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

alii malunt ad huiusmodi fabulam referre: Corax quidam primus Syracusis, post mortem Hieronis, instituit artem rhetoricen mercede profiteri. Cum hoc adolescẽs quidam Tisias hac lege pactus est, vt tum demum mercedem persolueret, vbi iam artem perdidicisset. Dein vbi iam arte cognita, pręmium reddere cunctaretur, Corax in ius discipulum vocat. Ibi iuuenis huiusmodi dilemma proponit. Percontanti quis esset artis finis, vbi Corax respondisset, persuadere dicendo. Age, inquit, si persuadeo iudicibus, me nihil debere, non reddam, quia vici causam: sin minus persuadeo, non reddam, quia non perdidici artẽ. At Corax Tisiæ dilemma tanquam vitiosum & ἀντιστρέφον, in discipulum retorsit ad hunc modum, Imo, inquit, si persuades, dabis, quia tenes artem, & debes ex pacto: sin minus, dabis, quia sententiis iudicum damnatus: Quod commentum tam vafrũ, tanq; callidum vbi iudices audissent, admirati versutiam adolescentis, succlamarunt, κακοῦ κόρακος κακὸν ὠόν. Suntq; narrent hoc succlamatum à corona circunstantium, cũ alter alteri litem intenderet. Huiusmodi ferme leguntur in Prolegomenis in Hermogenis reth. Ex hac fabula, ni fallimur, efficta est ea, quam narrat A. Gellius in noctibus Atticis lib. 5. c. 10. de Protagora sophista, & huius discipulo Euathlo: quę tãetsi longiuscula est, & in promptu sita, tamen quod omnium lepidissima videatur, non pigebit adscribere. Gellius igitur ostẽso vitioso dilemmate, quod Antistrephon vocant, propterea quod totidẽ verbis possit in aduersarium retorqueri: Quale est, inquit, prouulgatum illud, quo Protagoram sophistarum acerrimum vsum esse ferunt aduersus Euathlum discipulum suum. Lis nanque inter eos, & controuersia super pacta mercede hæc fuit. Euathlus adolescens diues, eloquentiæ discendæ, causarumque orandi cupiens fuit, is in discipulum Protagorę sese dedit, daturumq; promisit mercedem, grandem pecuniam, quantam Protagoras petiuerat: dimidiumque eius dedit iam tunc statim prius quam disceret, pepigitque vt reliquum dimidium daret, quo primum die causam apud iudices orasset et vicisset. Postea cum diutule auditor assectatorque. Protagorę fuisset, & in studio quidem facundiæ abunde promouisset, causas tñ non reciperet, tempusq; iam longũ trãscurreret, & facere id videretur, ne reliquũ mercedis daret: capit consilium Protagoras, vt tum existimabat, astutum, petere instituit ex pacto mercedem, litem cum Euathlo contestatur. Et cum ad iudices coniiciendæ consistendæque causæ gratia venisset, tum Protagoras sic exorsus est: Disce, inquit, stultissime adolescẽs, vtroque id modo fore, vti reddas quod peto, siue contra te pronunciatum erit, siue pro te. Nam si cõtra te lis data erit, merces mihi ex sententia debebitur, quia ego vicero: sin vero secundum te iudicatum erit, merces mihi ex pacto debebitur, quia tu viceris: Ad ea respõdit Euathlus: Potui, inquit, huic tuæ tam ancipiti captioni isse obuiam, si verba ipse non facerem, atque alio patrono vterer. Sed maius mihi in ista victoria proludium est, cum te non causa tantum, sed etiam in argumento vinco. Disce igitur tu quoque magister sapientissime, vtroque modo fieri, vti non reddam quod petis, siue contra me pronunciatum fuerit, siue pro me. Nã si iudices pro mea causa senserint, nihil tibi ex sententia debebitur, quia ego vicero: sin contra me pronunciauerint, nihil tibi ex pacto debeo, quia ego non vicero. Tum iudices dubiosum hoc inexplicabileq; esse, quod vtrinque dicebatur rati, ne sententia sua vtramcunque in partem dicta esset, ipsa sese rescinderet, rem iniudicatã reliquerunt, causam in diem longissimum distulerunt. Hactenus Gellius. Quid autem? an non optimo iure iudices hoc saltem sententiæ vice pronunciare debuerunt, κακοῦ κόρακος κακὸν ὠόν? Narrat eandem fabulam L. Apuleius in Floridorum libris, non dicamus copiosius: neque enim potest copiosius referri, quã à Gellio denarrata est, sed tamen florulentius, &, vt ita dixerimus, picturatius. Meminit Euathli Aristophanes in Fucis, atque item in Acharnensibus.

Ab impijs egressa est iniquitas.

SIGNIFICAT ab impiis semper mali quippiam exoriri, à bonis nihil malorum proficisci.

Idem propemodum dicitur apud Græcos versu prouerbiali:

Γνώμης γὰρ ἐσθλῆς ἔργα χρηστὰ γίγνεται. i.

Probis ab animis facta promanant proba.

Lemnium

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Lemnium malum.

Λήμνιον κακόν, i. Lemnium malũ, de malis immensis ac miserandis. Historia, vnde natũ adagiũ, varie narratur, neq; magni refert eã anxie persequi. Herodotus in Eratone, & prouerbii & historiæ meminit, in hanc fer me sententiam: Pelasgi ex Attica per vim expulsi, Lemnon incolebant. Huius iniuriæ cum pænas de Atticis sumere cuperẽt, probeq́ue cognitos haberent dies festos, ac ceremonias illorum, collatis insidiis, vxores Atheniensium abduxerunt, cum Mineruę sacra facerẽt in Braurone: hisq; in Lemnum nauigio adsportatis, concubinarum vice sunt abusi. Ceterum mulieres cum plurimos liberos parerẽt, omnes & Atticis moribus instituerunt, & Attice loqui docuerunt; ita factum est, vt nec miscere coniugia cum puellis Pelasgicis vellẽt, & si quando Pelasgus quempiam pulsare conaretur, omnes conglobati Attici, huic suppetias ferrent. Breuiter adeo inualescebat pubes Attica, vt plerisq́ue in rebus priores tenere videretur, quare visum est Pelasgis, vt filios ex Atticis mulieribus susceptos trucidarẽt. Idq́ue perfecerunt, occisis vna & matribus: deinde sterilitate, orbitate, pestilentia, reliquisq; plurimis adacti malis, Delphicum oraculum consuluerunt, qua via calamitatibus leuari possent. Hinc igitur ait per omnem Gręciam increbuisse prouerbium, vt ingentia, miserandaque mala, Lemnia dicerentur. Partim igitur hinc natum adagium putat, partim illinc, quod aliquando Lemniæ mulieres graueolẽtia maritorum offensæ, eos vniuersos sustulerunt, auxilio Thoantis. Cuius rei meminit & Euripides in Hecuba:

Καὶ λῆμνον ἄρσην ἀρσένων ἐξῴκισαν. id est,
Maresq́ue Lemno sustulere fœminæ
Funditus. Item Seneca in Agamemnone:
Et scelere Lemnon nobilem.

Cicadam ala corripuisti.

Τέττιγα πτεροῦ συνείληφας, id est, Cicadam ala corripuisti. Dicitur in eos, qui quempiam prouocant minime ex vsu suo. Lucianus in Pseudologista, scribit Archilochũ poetam iambographum, & ad male dicendum egregie instructum, ad hunc modũ respondisse cuidam, à quo fuerat conuicio prouocatus, Τὸν τέττιγα πτεροῦ συνειλήφας. Est autem huius insecti mira quædam & prodigiosa loquacitas, maxime efferuescente sole. Plinius negat iis vocem esse, sed stridorẽ cũ tractu: eumq́ue sonum emittit non alis, quemadmodum muscæ, apes, culices, nam iis stridor simul cum volatu desinit, at cicadæ si presseris alas, vehementius etiam perstrepit: sed in pectore subesse ait duos specus, attrituq́ue membranæ, mobili accedente spiritu, per hos e visceribus sonum ędi. Ergo quemadmodum si cicadam natura garrulam ala prehendas, clarius obstrepit, ita si poetico homini præbeas occasionem simultatis, non modo non tacebit, sed clarius obstrepet, & omnem bilem chartis illinet atris. Proinde Platonem aiunt admonuisse, ne quis hominem poetam sibi faceret inimicum. Et Horatius: Genus irritabile vatum, dixit.

Tenedia bipennis.

Τενέδιος πέλεκυς, id est, Tenedia securis. Cõueniet aut in eos, qui nimium seuere iudicant ac puniunt: aut qui celeriter expediunt controuersias, & litium ambiguitates. Inde translatum, quod olim rex Tenedi securim gestans, lites audire consueuit, causaq; iudicata, protinus eum qui fecisset iniuriam, securi percutere: aut quod Tenedius quidam rex legem tulit in adulteros, vt vtriusque corpus securi cõcideretur, eiusque legis exemplum etiam in filiũ edidit. proinde in numismate iussisse insculpi, altera ex parte securim, altera duos vultus ex eadem ceruice prominentes. Cuius rei meminit & Stephanus in vrbium catalogo. Plutarchus in commentario de Pythiis oraculis, ostendit securim typum atque insigne fuisse Tenediorum, idq́ue propter cãcros qui sunt apud illos in loco qui dicitur Asteriũ. Verba Plutarchi, si quis forte requiret, sunt hæc: Ὥσπερ ἀμέλει σελινοῦντι οἱ ποτε χρυσοῦν σέλινον ἀναθεῖναι λέγονται, καὶ τενέδιοι τὸν πέλεκυν, ἀπὸ τὸν καρκίνον τὸν γινομένων περὶ τὸ καλούμενον ἀστέριον παρ᾽ αὐτοῖς· μόνοι γὰρ ὡς ἔοικεν ἐν τῷ χελωνίῳ τύπον πελέκεος ἔχουσι. Lucianus in Philopseude: Τοῦτ᾽ ἐκεῖνο, ἥκειν γάρ μοι νομίσας, πέλεκυν τινα κατὰ ψευσμάτων. id est, Ratus enim iuxta illud, quod vulgo dici consueuit, securim quãdam mihi venisse ad incidenda mendacia. Videtur adlusum ad Alexandri Magni factum, qui nodum insolubilem in Midę plaustro ense

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

ſe diſſecuit, quemadmodum oſtendimus alibi. Meminit & Pauſanias in Phocicis, ſed originem adagionis ad aliam fabulam refert. Scribit autem ſecurim inter anathemata fuiſſe, monumentum Periclyti, cuius pater Euthymachius Tenedius, qua de re vetuſta ferretur fabula. Cycnō filium fuiſſe Neptuni, ac regnaſſe in Colonis. Porro Colonę erant in terra Troiana, contra inſulam cui nomen Leucophrys. Porro cum Cycnus haberet filiam nomine Hemitheā, ac filium nomine Tennen ex Proclea, ea fuerat Clytii filia, ſoror Caletoris, quē Homerus in Iliados o, tradit interfectum ab Aiace, quod is Caletor in Proteſilai nauiū ignem inieciſſet. Hæc igitur cum eſſet defuncta huic ſucceſſit Philonome Craugaſi filia: quæ cum adamaret Tennen, ac reiecta fuiſſet, mentitur apud maritum, quod ipſa nolēs ab eo fuerit de ſtupro ſollicitata. Cycnus vxoris mendacio perſuaſus, Tennen, vna cum ſorore ciſtę incluſum abiicit in mare. Ceterum incolumes adpulſi ſunt in inſulam Leucophryn, cui poſt à Tenne nomen verſum ſit Tenedos. Cycnus tandē vbi comperiſſet ſe deceptum, nauigat ad filium, ſimul & agniturus errorem ſuum, & veniam deprecaturus. Cum autem adpuliſſet Cycnus, & nauim ab arbore quapiam aut ſaxo religaſſet, Tennes præ iracundia ſecuri funes incidit. Vnde prouerbium dici cœptum de iis, qui pertinaciter negarēt aliquid: Hic eſt qui Tenedia ſecuri hoc aut illud incidere poſſet. Huic non diſſimilis hiſtoria refertur in prouerbio: Tenedius homo.

Theſaurus carbones erant.

Ἄνθρακες ὁ θησαυρὸς πέφυκεν, id eſt, Carbones theſaurus erant. In eos competit, qui ſpe ſua fruſtrantur, quique magnificis rebus expectatis, meras nugas reperiunt. Ex euentu quopiam natum videtur, quo quiſpiā theſauri ſpe fodiens, carbones defoſſos inuenit. Eaque res in riſum, vulgique ſermonem abiit. Nam antiquitus carbones in terra defodi ſolent, ad indicandos agrorū terminos, propterea quod, vt teſtat̃ in opere De ciuitate Dei diuus Auguſtinus, nulla res magis durabilior, magiſque perpetua, quam carbones ſub terra defoſſi. Lucianus in Zeuxide: Τὸ δὲ κατὰ τὴν παροιμίαν ἄνθρακες ἡμῶν ὁ θησαυρὸς ἦσαν, id eſt, Verum iuxta prouerbium, theſaurus noſter carbones erant. Rurſum in Philopſeude: Τὸ γοῦν τοῦ λόγου ἐκεῖνο, ἄνθρακες ἡμῖν ὁ θησαυρὸς πέφηνας, id eſt, Proinde iuxta id quod dici ſolet: tu nobis qui theſaurus credebaris, carbones extitiſti. Idem in Timone de auro inuento: Δέδια γοῦν, μὴ ἄνθρακας εὕρω ἀνεγρόμενος, id eſt, Vereor itaque ne expergefactus carbones reperiam. Rurſum in Votis: Καὶ ἄνθρακές σοι ὁ θησαυρὸς ἔσται. id eſt, Ac theſaurus tibi carbones fuerint. Alciphron in epiſtola quadam: Οὐ σποδὸς μοὶ πάντες οἱ θησαυροὶ γενήσονται, id eſt, Nō omnes theſauri mihi cinis erunt?

Satius eſt recurrere, quàm currere male.

Πάλιν δρομῆσαι μᾶλλον, ἰδραμεῖν κακῶς, id eſt,
Satius recurrere, atque vti curras male.
Senarius prouerbio celebratus, cuius hic eſt ſenſus: Præſtat mutare conſilium in melius, quàm in male inſtitutis pergere. Lucianus aſinus ſentētiam hanc ſecum voluebat, non admodum aſininam: Ἔκρινα τοῦτο δὴ τὸ τοῦ λόγου.
Πάλιν δρομῆσαι μᾶλλον, ἢ δραμεῖν κακῶς, i.
Viſum eſt tandem, iuxta vulgi ſermonē:
Potius recurrere, atq; currere perperam.
Quin & hoc ſeculo vulgo dictitant, non prorſus aberrare eū, qui medio e curſu recurrat: ſignificantes probandos eos, qui mature reſipiſcunt ab ſtultitia.

Solus currens vicit.

Μόνος θέων ἐκράτει, id eſt, Solus currens vicit. De iis qui vincunt nemine contra certante. Tranſlatum à ſtadiis. Nihil autem eſt negotii vincere, ſi nemo tecum certet. Concinne dicetur in eos, qui ſibi placent, quaſi pulchre cauſam ſuam probarint, cū nullus adſit, qui contra diſputet. Lucianus in imaginibus: Ῥᾷστον δὲ οἶμαι τοῦτό ἐστι κατὰ τὴν παροιμίαν, μόνον θέοντα κρατεῖν. id eſt, Haud eſt difficile, iuxta prouerbium, cum ſolus curras, vincere. Adfine illi, quod alias recenſuimus. ἐρήμην νικᾶν, id eſt, Deſertam cauſam vincere. Nec alienum ab illo, ἀκονιτὶ νικᾶν, id eſt, Citra puluerem vincere. Et ἀνιδρωτὶ νικᾶν, id eſt, Citra ſudorem vincere, quorum alibi meminimus.

Leonem ex vnguibus æſtimare.

Ἐκ τῶν ὀνύχων λέοντα γινώσκειν, id eſt, Ex vnguibus æſtimare leonem, eſt ex vna quapiam

piam cōiectura negotiū vniuersum perpendere, ex paucis multa, ex minimis maxima coniicere. Natum vř adagiū a Phidia statuario, qui, sicut narrat Lucianus in Heresibus, inspecto leonis duntaxat vngui, quantus esset totus leo perpendit, totumque ex indicio vnguis effinxit. Plutarchus in commentario. De defectis oraculis, videtur ad Alcæum referre. Sic enim scribit: Οὐ κατ' ἀλκαῖον ἐξ ὄνυχος τὸν λέοντα γράφοντας. id est. Non Alcæi more leonem ex vnguibus depingentes, hoc est, ex re minima, maxima colligētes. Philostratus in vita Apollonii: Οἷον ἐξ ὄνυχος ἤδη ὁρῶ, id est, Qualem ex vngui iam esse video. Basilius magnus ad maximum Philosophū: εἰκόνες ὄντως τῶν ψυχῶν εἰσὶν οἱ λόγοι. κατεμάθομεν οὖν σε διὰ τοῦ γράμματος, ὅσον φασὶν ἐξ ὀνύχων τὸν λέοντα, id est, animi imago re vera est oratio: Proinde cognouimus te ex litteris, non aliter quam leonem, vt aiunt, ex vnguibus. Fit autem hoc mathematica ratione, sicuti docet Vitruuius libro tertio, vt ex membro vel minimo, totius corporis modus colligatur. Quemadmodū Pythagoras Herculani corporis mensuram, ex Pisano stadio, qđ Hercules suis pedibus fuerat metatus, raticionatus est. Sic ex vnius arteriæ pulsu, medici de tota hominis valetudine iudicant, sic ex vnica epistola doctrinam omnem æstimamus: ex vnico responso, totam hominis sapientiam perpendimus.

Cauda de vulpe testatur.

Η κέρκος τῇ ἀλώπεκι μαρτυρεῖ; id est, Cauda de vulpe testificatur. In eos dici solitum, qui pusilla in re cuiusmodi sint declarant. Est autem vulpi cauda pro corpore maior ac pilosior, vt non sit facile celare. Alioqui canis videri possit. Vnde quadrabit de exitu declarante cuiusmodi fuerint reliqua. Quidam primo aggressu agni, in euentu vulpes comperiuntur.

E fimbria de texto iudico.

Ἐκ τοῦ κρασπέδου τὸ ὕφασμα γινώσκω, id est, E fimbria textum omne cognosco, hoc est, ex vno aliquo pusillo reliquorū facimus cōiecturam. Translatum à negotiatoribus, qui inspecta texti margine, facile de vniuerso cuiusmodi sit iudicant.

De gustu cognosco.

Ἐκ γεύματος γινώσκω, id est, Ex degustatione iudico, hoc est, ex minima experientia. Ductum item a negotiatoribus, qui gustato duntaxat vino aut oleo, de reliquo mox pronunciant. Est enim cuiusque arboris fœtui suus quidam sapor & indoles, & forma quoque peculiaris: quæ quotiens mutarentur in diuersum, pro ostento habitum fuit, vt eleganter Theophrastus in historia plantarum libro secundo, capite quarto. Vnde Plinius: Ad eum, inquit, gustum tibi reliqua promitto. Seneca: Et gustum tibi dare volui. Et degustationē huiusmodi experientiam vocamus. Haud alienum fuerit huc adscribere, quod Irenęus refert prouerbii nomine, vt discas mare salsum esse, nihil opus totum ebibere. Siquidem e paucis guttis deprehendere licet, quale sit vniuersum mare.

Aethiopem ex vultu iudico.

Τὸν αἰθίοπα ἐκ τοῦ ὄψεος γινώσκω, id est, Aethiopem ex ipso vultu cognosco. Præfert quisque aliquo signo, cuiusmodi sit moribus. Præ se fert enim Aethiops, nigrore vultus, intortis capillis, labris tumentibus, dentiū candore patriam suam. Nam vestem mutare potest Aethiops, faciem non potest.

De fructu arborem cognosco.

Ἐκ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκω, id est, E fœtu cognosco arborem: e factis hominem iudico. Nam simulatio nec diuturna potest esse, nec fieri potest, quin alicunde cedens naturæ, prodat animi morbum.

In tenebris saltare.

Ἐν τῷ σκότῳ ὀρχεῖσθαι, id est, In tenebris saltare. Est rem gerere clanculum, nullo teste, nulloq; iudice. Translatum ab iis, qui choros ducunt, quos in tenebris nemo queat diiudicare, recte ne, an secus moueāt pedes. Lucianus in Sectis, Ἐν σκότῳ φασὶν ὀρχοίμεθα, i. In tenebris, vt aiunt, saltaremus. Quibus ex verbis videtur adagium dici posse ēt in illos qui temere, nulloque iudicio, nulla certa ratione rem agunt. Sentit enim Lucianus, nos philosophia destitutos, tanquam in tenebris saltaturos, vt quidquid in manus venerit, id esse credamus qđ quærebatur. Apparet huc tacite adlusisse Platonem

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

tonem libro de Republica octauo. Ἵνα μὴ σκοτεινῶς διαλεγώμεθα πρῶτον ὁρισώμεθα. id est, Ne tenebrosè differamus, prius definiamus. Nam qui confuse disputat, velut in tenebris saltat.

Areopagita.

Ἀρειοπαγίτης, id est, Areopagita. De tristi seueroque dicebatur, aut etiam de iudice vehementer incorrupto. Inuenitur & Σκυθρωπότερος ἀρειοπαγίτου, id est, Tristior Areopagita. Athenis summa erat Areopagitarũ auctoritas: hi erant iudices qui de capitalibus causis pronunciabant, tanta integritate, vt noctu atque in tenebris, non interdiu, neque luci causas cognoscerent, quo non dicentes, sed duntaxat quæ dicerentur spectarent. Id ita esse testatur Lucianus in Sectis. Adlusit ad prouerbium Cicero ad Atticum libro 1. Senatus ἄρειος πάγος, nihil constantius, nil seuerius, nil fortius. Idem eiusdem operis lib. 4. Ex quo intellectum tres τοὺς ἀρειοπαγίτας, ambitum, comitia, interregnum; maiestatem, totam denique Rempublicam flocci non facere.

Atticus aspectus.

Ἀττικὸν βλέπος, id est, Atticus aspectus, perinde est quasi dicas, os impudens. In eos dicebatur, qui vultu ipso præ se ferebant impudentiam, dicendiq; confidentiam. Nam hoc vitio notati sunt Atticorum mores. Aristophanes in Nubibus:

Ἐπὶ τοῦ προσώπου τ' ἐστὶν ἀττικὸν βλέπος. i.
Ac vultu in ipso aspectus Atticus eminet.

Sic enim loquitur Strepsiades de filio socratica e schola redeunte, quē ex ipsa fronte coniicit, malā causam agere posse, quod nescimus quid Atticæ astutiæ simul atque impudentiæ præferret. Quin & Achilles, apud Homerum Agamemnonem appellat κυνώπην, ob impudentiam. tales & κυνοβλῶπας dici admonet Hesychius.

Lari sacrificant.

Ἑστίᾳ θύουσιν, id est, Lari sacrificant. In tenaces dicetur, qui de suis nemini quidquam impartiunt: aut in conuiuas edaces, qui nihil appositis epulis mittũt amicis, neq; quidquam faciunt reliquum. Nam antiquis religiosum erat, ex iis, quæ laribus immolabantur, aliquid foras efferre. Huc adlusit Aristophanes in Pluto, apud quem Carion Mercurio obsecranti, vt aliquid sibi de sacrificio quod intus agebatur impertiant: ἀλλ' inquit, οὐκ ἐκφορά, id est, Efferre nequaquam licet. Item in eadem fabula mulieri volenti pro foribus spargere bellaria:

Ἔνδον γε, παρὰ τὴν ἑστίαν, ὥσπερ νόμος,
Οὐδὲν ἐκφέρειν πρέπει, ἀλλ' ἐστὶν ἀλλὰ εἰσφέρειν. id est,
Intus profecto, vt moris est, apud Larem,
Nam nefas efferre quidquam, inferre sed decet magis.

Apud Romanos, auctore Plutarcho, nefas erat mēsam prorsus inanem tolli: vel quod innuerent semper aliquid reseruandum in tempus posterum: vel vt adsuescerent temperare cupiditati, à præsentibus abstinētes: vel vt hoc pacto seruorum animos sibi conciliarent, cum quibus mensam aliquo pacto communem habere viderentur: vel qđ religiosum haberetur in sacris quidquam vacuum conspici. Porro mēsa sacra quædã res est. Cato lib. De re rustica monet, vt villica certis diebus Lari sacrificet pro copia, addita foco corona. Huic diuersum adagium fingi poterit, τῇ ἑκάτῃ θύειν, i. Hecatæ sacrum facere. Siquidem in huius deæ sacris, ii qui cœnam inferebant, ipsi nihil inde gustabant, neque quidquam auferebant præter tumultum & fumum, vt inquit in Symposiacis Plutarchus. Idem fieri consueuit, si quid inferebatur reliquis diis, quos ἀποτροπαίους appellant. Torquebitur in eos, qui aliis consulunt, non sibi: aliis parant opes, ipsi non fruuntur.

Proteruiam fecit.

ERAT hoc religiosum in nonnullis etiam aliis hostiis, ne quid ex sacris epulis relinqueretur: aut si quid reliquũ esset, id igni absumeretur. Porrò id genus sacrificii, Romani proteruiam appellant. Vnde celebratur illud Catonis festiuiter dictum in Albidium quendam, qui patrimonium vniuersum luxu absumpserat, vnis exceptis ędibus, quæ incendio conflagrarunt: Proteruiam, inquit, fecit propterea quod ea quæ comesse non potuerit, quasi cõbussisset. Auctor Macrobius lib. Saturnalium secundo. Ad hoc facit quod apud Athenæum libro octauo, Theocritus Chius Diocliti Gurgiti, qui deuorato pisce calido, dixit se cęlum exussisse: Vnum, inquit, illud tibi superest, vt mare ebibas, atque ita tres res omnium

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

nium maximas confeceris, terram, mare, cælum. At quotiens sumptus superat, quęstum, nec morbus decedit iam in naturam versus, quid superest, nisi vt ad malas artes vertant sese, quo luxui semper gliscenti suppeditet pecunia? Si legum seueritas coherceret talium iuuenum intemperantiam, non essent tam multi quibus supplicia vel infligere cogerentur, vel condonare. Per aleam enim, chartas, scorta, compotationes, & otium venitur ad æs alienum, mox ad rapinas & sycophantas. Curritur in militiam, redeunt cum præda nō ab hostibus parta. His rudimentis exercitati, nullum horrent facinus. Apud veteres erant leges sumptuariæ, atque adeo Corinthi, quæ ciuitas erat ceteris corruptior, tamen lex erat opposita, sumptuosius, quàm pro rei familiaris modo viuentibus. Eam apud Athenæum libro sexto Diphilus refert hisce versibus:

Τοιοῦτο νομιμόν ἐστὶ βέλτιστ' ἐνθάδε
Κορινθίοις, ἵν' ἄν τιν' ὀψωνοῦντ' ἀεὶ
Λαμπρῶς ὁρῶμεν, τοῦτον ἀνακρίνειν πόθεν
Ζῇ καὶ τί ποιῶν. κἂν μὲν οὐσίαν ἔχῃς
Ἧς αἱ πρόσοδοι λύουσι τἀναλώματα,
Ἐᾶν ἀπολαύειν τοῦτον ἤδη τοῦ βίου.
Ἐὰν δ' ὑπὲρ τὴν οὐσίαν δαπανῶν τύχῃ,
Ἀπεῖπον αὐτῷ τοῦτο μὴ ποιεῖν ἔτι.
Ὃς δ' ἂν δὲ μὴ πείθητ' ἐπέβαλον ζημίαν.
Ἐὰν δὲ μηδ' ὁτιοῦν ἔχων ζῇ πολυτελῶς
Τῷ δημίῳ παρέδωκαν αὐτόν. ἡράκλεις.
Οὐκ ἐνδέχεται γὰρ ζῆν ἄνευ κακοῦ τινος
Τοῦτον σωῖης. ἀλλ' ἀναγκαίως ἔχει
Ἢ λωποδυτεῖν νυκτὸς, ἢ τοιχωρυχεῖν,
Ἢ τῶν ποιούντων ταῦτα κοινωνεῖν τισὶν,
Ἢ συκοφαντεῖν κατ' ἀγορὰν, ἢ μαρτυρεῖν
Ψευδῆ. τοιοῦτον ἐκκαθαίρομεν γένος. id est,
Hoc lege cautū est hic apud Corinthios,
Si quempiam obsonare semper splendide
Videmus, hunc rogamus, vnde viuat, &
Quid faciat operis: si facultates habet,
Vt reditus harum soluere expēsas queat,
Perpetimur illum perfrui bonis suis.
Sin forte sumptus superat ea quę possidet,
Prohibemus huic ne faciat hoc in posterū.
Ni pareat, iam plectitur mulcta graui.
Sin sumptuose viuit is, qui nil habet,
Tradūt eum tortoribus. Proh Hercules.
Nec.n. licet vitam absq; malo vllo degere
Talem scias, sed est necesse aut noctibus
Abigere prædā, aut fodere muros ædium,
Aut hęc patrantum iungier commercio,
Aut in foro agere sycophantā, aut perfidū
Præbere testem. Nos genus hoc mortaliū
Eiicimus hac ex vrbe, velut purgamina.

Hic funis nihil attraxit.

Αὕτη μὲν μήρινθος οὐδὲν ἔσπασεν. id est, Funis quidem iste piscium attraxit nihil. Senarius prouerbialis, quo significabant operā frustra sumptam, neque ex sententia euenisse, quod quis conabatur. Translatum ab hamato funiculo piscantibus, qui sępe hamum retrahunt inanem. Natum videtur ex fabula Aristophanis, cui titulus, θεσμοφοριάζουσαι, vbi legitur hic Senarius. Ad adagium adlusit idem in Vespis: Ἀλλ' οὐκ ἔσπασεν, id est, Atqui non attraxit. De eo, qui tetenderat patri laqueum, ne quo exiret.

Semper tibi pendeat hamus.

Ad simili metaphora dixit Ouid. in Amoribus:

Casus vbique valet, semper tibi pendeat hamus,
Quo minime credis gurgite piscis erit.

Semper experienda fortuna, & omnis tentanda occasio, Simile illi: Omnem mouere lapidem.

Diues aut iniquus est, aut iniqui hæres.

Divus Hieronymus ad Hedibiam scribit in hunc modum: Vnde & illa vulgata sententia nobis videtur esse verissima: Diues aut iniquus, aut iniqui hæres. Quod si verum est illud Hesiodiū, non omnino temere esse, quidquid vulgo dicūt mortales, prouerbium hoc haud obscitanter expendendū est iis, qui suis opibus stulte se iactant. Neque enim fere parantur ingentes opes sine fraude. Et aut ipse possessor eas per fas nefasq; congessit, aut certe successit ei, qui has ea parauit via. Plato lib. De legibus 5. Ὡς τε ὁ λόγος ἡμῖν ὀρθὸς, ὡς οὐκ εἰσὶν οἱ παμπλούσιοι ἀγαθοί. id est, Ita verum est, quod vulgo dicimus, admodum diuites nō esse bonos. Circumfertur apud Græcos & hic versiculus ex Menandri comœdiis:

Οὐδεὶς ἐπλούτησε ταχέως δίκαιος ὤν. id est,
Nunquam vir æquus, diues euasit cito.

Huc respexit ille, qui Sillæ iactanti sese, dixisse legitur: Quomodo vir bonus esse potes, qui tātas possideas opes, cum à patre nihil tibi sit relictum? Refert Plutarchus in illius vita.

Hercu-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Herculanus nodus.

Ἡράκλειον ἅμμα. id est, Herculeus nodus, pro vinculo arctissimo atque indissolubili legitur apud eruditos. Seneca ad Lucillium: Vnus tibi nodus, sed Herculeus restat. Sic enim vocat syllogismum, qui vix dissolui posset. Quod in eos quadrabit, qui sunt arctissima necessitudine copulati. Idq; vnde sit natum, Plutarchus propemodum indicat in Alexandri vita. Scribit enim Alexandrum Magnum, subacto oppido Gordio, Midæ regia, visere voluisse plaustrum illud celebre, mirando artificio ex corni libro cõnexũ. De quo talis fama apud barbaros increbuerat, vt quisquis eius nodos explicuisset, ei totius orbis imperium portendi fatis. Alexander ense dissecuit. Aristobolus scribit eum facillime dissoluisse; nempe adẽpto clauo, quo temoni iugum annectitur. Adlusit huc Auson. scribens Paulino suo, Nae tu Alexandri Macedonis peruicaciam supergressus es, qui fatalis iugi lora cũ soluere non posset, abscidit, & Pythiæ specu quod nefas erat patere, penetrauit. Rursus ad eundem in carmine,

Ocyus illa iugi fatalis soluere lora
Pellæũ potuisse ducẽ reor, abdita opertis
Principiis, & vtroq; caput celantia nodo.

Nodum autem eum, quem ostendit Hercules, religiosum ac sacrum apud priscos fuisse satis liquet ex iis Plinii verbis, quæ sunt in historia mundi, lib. 28 cap. 6. Ac vulnera nodo Herculis præligare, mirum quantum ocyor medicina est. Atque etiam quotidiani cinctus tali nodo, vim quandam vtilem habere dicuntur. Festus Pompeius ostendit antiquitus fuisse morem, vt noua nupta laneo cingulo præcingeretur, vincto nodo Herculis: quem vir omnis gratia soluebat in lecto, vt & ipse felix esset in liberis suscipiendis: nam Hercules septuaginta liberos reliquit. Athenæus lib. 11. tradit Heracleotas Bœotiæ gentem hoc insigni à ceteris distingui, ὅτι ἔπεστιν ἐπὶ τῶ τῶν αὐτοῖς ὁ λεγόμενος ἡράκλειος δεσμὸς, id est, quod super aures gestent vinculum, quod Herculanum dicitur. In consimilem sensum M. Tullius vsurpauit, Trabali clauo, actione in Verrẽ 7. Et vt hoc beneficium, quemadmodum dicitur, trabali clauo figeret, cum cõsilio causam Mamertinorum cognoscit. Meminit & Horatius clauorum Trabalium.

Fuere quondam strenui Milesii.

Γάλαι πότ᾽ ἦσαν ἄλκιμοι μιλήσιοι. id est, Fuere quondam strenui Milesii.

Hoc senario notabãt eos, qui à pristina fortuna defluxissent, aut à maiorum moribus degenerassent. Breuiter in omnes quadrabit, qui desierunt esse quod erant, facti deteriores. In senem, in pauperem factum è diuite: in priuatum, qui quandoq; regnarit: in obscurum qui aliquando floruerit. Origo prouerbii varie narratur à Græcis. Quidam aiũt Milesios olim belli gloria præter ceteros floruisse, adeo, vt quoscunq; bello lacesserent, eos superarent. Proinde Polycrate Samiorum tyrannus, bellum quoddam gesturus, cũ in animo haberet Milesios socios ad eam rem accersere, oraculum super eo negotio cõsuluit. Deus respondit: Quõdam fuere strenui Milesii. Alii diuersam adferunt fabulam. Cum Cares bellum aduersus quosdam molirentur, statuissentque eius gentis auxiliis vti, quæ tum esset inter finitimos pollentissima, quidam Milesios accersendos censuerunt, alii cũ Persis res componendas. Itaque consultus hac de re Apollo, respõdit modo dictum senariũ. Dissipato per omnem Asiam oraculo, Milesii propemodum omnes in prælio cum Persis collocato, cæsi sunt. Itaque oraculum cum risu in prouerbiũ abiit. Rursum alii scribunt: Cares cum Dario belligerantes, iuxta vetus quoddam oraculum, quo monebantur, vt fortissimos auxilio aduocarẽt, in Branchidas fuisse profectos: atque eius loci deum consuluisse, num Milesiorũ auxiliis oporteret uti, atq; eum respondisse: Quondam fortes fuisse Milesios: significãtem videlicet eos iam imbelles esse, & deliciis effœminatos. Verum hoc commentũ ex ipsa temporis ratione coarguit Zenodotus. Siquidẽ hunc senariũ legimus apud Anacreontem, qui floruit ætate Cyri Persarum regis, à quo Darius fuerit tertius. Angelus itaq; Politianus maluit ad Milesiorum mores in molliciẽ versos referre: quẽadmodum facit & Athenæus lib. Dipnos. 12. Vsurpat hoc adagium semel atq; iterũ Aristophanes in Pluto:

Καὶ πρὸς ἐπὶ τούτοις εἶπεν ἀποπέμπων, ὅτι
Γάλαι πότ᾽ ἦσαν ἄλκιμοι μιλήσιοι. id est,
Ac præter hæc renunciauit hocquoq;,
Fuisse quondam strenuos Milesios.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Dicitur autem sub persona adulescẽtis, qui reuocatus ab anu quam pauper aliquando diuitem emolumenti gratia coluerat, tunc diues effectus, eandem exhaustam fastidit. Adlusit eodem in Vespis, iocans in senes,

Ὦ πάλαι ποτ᾽ ὄντες ὑμεῖς ἄλκιμοι μὲν ἐν χοροῖς,
Ἄλκιμοι δ᾽ ἐν μάχαισιν,
Καὶ κατ᾽ αὐτὸ δὴ τοῦτο μόνον, ἄνδρες μαχιμώτατοι,
Πρὶν ποτ᾽ ἦν πρὶν ταῦτα. νῦν
Δ᾽ οἴχεταί γε, κύκνου πολιώτεροι δή. id est,

O qui quõdam fortes fuistis in choreis, fortes in pugnis: & secundum hoc deniq; tantum viri pugnacissimi: prius olim fuerũt, prius ista; nunc vero perierunt, cygno magis cani iam. Aristophanes in Ranis notat μιλήσια στρώματα, id est, stragulas Milesias, vt delicias effœminatorum. Vsurpatur & à Synesio in epistola quadam ad Philosophõ mulierem, significans sese à pristina felicitate redactum ad calamitatem.

Fuimus Troes.

Ἦμεν Τρῶες, id est, Fuimus Troes. Hic loquẽdi color in Græcanicis tragœdiis adeo passim obuius est, vt tãquam in adagium abierit, vbi periisse quempiam significant. Euripides in Hecuba: Κἀγὼ γὰρ ἦν ποτε, id est, Et quondam ego fui. Sophocles in Electra:

Ἀπωλόμην δύστηνος, οὐδέν εἰμ᾽ ἔτι.
Miseranda perii, nulla sum posthac ego.

Id imitatus Vergilius secundo Aeneidos libro:

Fuimus Troes, fuit Ilium & ingens
Gloria Teucrorum

Rursum alibi:

Et campos vbi Troia fuit, extinctam significans.

Eandem sententiã diuersa metaphora extulit Ouid. lib. De tristibus:

Nos quoque floruimus, sed flos fuit ille caducus.
Flãmaq; de stipula nostra, breuisq; fuit.

Ad eandem figuram pertinet & illud ex Terentiana fabula, cui titulus, ἑαυτὸν τιμωρούμενος. Immo habui Chreme, tanquam periisse significans. Item illud ex Rudentibus Plauti: Miserum isthuc verbum, & pessimũ est habuisse. Præterea nobilis illa vox M. Tulii de coniuratis supplicio affectis: Vixerunt, cum occisos significaret. Hanc sermonis figuram ex antiquissima illa Lacedæmonii chori cãtilena putant increbuisse. Eius chori mentionem facit Plutarchus in libello, cui titulus: Quo pacto laudare se quispiam citra inuidiam possit. Meminit & Diogenianus in Græcorum adagiorum collectaneis. Constabat autem is chorus triplici serie atq; orbe, senum, puerorum, iuuenum. Senum hæc erat cantio:

Ἄμμες ποτ᾽ ἦμεν ἄλκιμοι νεάνιαι. id est,
Nos fuimus olim strenui iuuenculi.

Deinde puerorum hæc erat:

Ἄμμες δέ γ᾽ ἐσσόμεσθα πολλῷ κάῤῥονες, i.
Præstantiores nos futuri olim sumus.

Postremo iuuenum hæc erat:

Ἄμμες δέ γ᾽ εἰμέν, αἰ δὲ λῇς αὐγάσδεο. id est,
At nos sumus, vel experire, si velis.

Hunc chorum, quem τριχορίαν vocant, instituit apud Lacedæmonios Tyrtæus, iuxta triplex ętatum discrimen. Nam pueritia ingressus est vitæ, virilis ætas progressus, senecta exitus.

Pyraustæ interitus.

Πυραύστου μόρος, id est, Pyraustæ interitus. In eos dicebatur, qui sibiipsis exitium accersunt. Ait enim Zenodotus, Pyraustam insectum esse, quod lucernis aduolet, atque ita exustis alis concidat, pereatq; Citat autem hunc ex Aeschylo senarium.

Δέδοικα μωρὸν κάρτα πυραύστου μόρον. id est,
Magnopere stultum metuo pyraustæ exitium.

Tradit eadem de Pyrausta Aelianus De natura animantium libro 12. citans eundem ex Aeschylo locum. Meminit de Pyrausta & Plinius lib. 11. cap. 36. Gignit, inquiens, aliqua & contrarium natura elementum, siquidẽ in Cypri ærariis fornacibus ex medio igni maioris muscæ magnitudine, volat pennatum quadrupes, appellatur Pyralis, à quibusdam Pyrausta, aut, vt nonnulli codices habent, pyrotus. Quamdiu est in igne, viuit: cum euasit longiore paullo volatu, tunc emoritur. Cuiusmodi ferme tradidit Aristoteles tertio libro De animalibus è niue vetustiore vermem nasci, qui niue exemptus nõ viuat. Eum nos vidimus in Alpibus. Quod si placet ad hoc referre adagium, conueniet & in eos, qui ὠκύμοροι sunt, id est, qui celeriter intereunt. Nec inuenuste deflecteretur in eos, qui nusquam viuere possunt, nisi in propria patria: si contingat agere peregrę, rebus omnibus offenduntur.

Post

Post festum venisti.

Κατόπιν τῆς ἑορτῆς ἥκεις, i. Post festum venisti. Refertur à Diogeniano. Dicitur in eos qui negotio cuipiam egregio non interfuerunt: propterea quod serius, iã re peracta: accesserint. Socrates in Gorgia Platonis: ἀλλ᾽ ἦ τὸ λεγόμενον κατόπιν ἑορτῆς ἥκομεν, καὶ ὑστερῶμεν, id est, Num, inquit, post festum, quemadmodum dici consueuit, venimus ac serius? Legitur & hoc pacto: παναθηναίων κατόπιν. id est, Post Panathenæa. Item πυθίων ὑστερήκες, id est, Post Pythia venisti.

Merx vltronea putet.

MERCES vltroneæ putent, id est, ingrata sunt quæ vltro non petentibus offeruntur. Translatum videtur à negotiatoribus, qui merces à venditore vltro oblatas, suspectas habere solent, quasi studeant eas extrudere. Adagium refertur à diuo Hieronymo in quæstionibus Hebraicis: Tritum, inquit, prouerbium est, vltroneas putere merces. Vnde & nos de industria dicenda reticemus, vt auidius velis audire, quæ tacita sunt. Vsurpat idem in epistola ad Demetriadem virginem. Ab hac sententia non abludit illud Ouidianum:

Quod venit ex facili, faciles segnesque tenemus.
Quod spe, quodque metu torsit, habere iuuat.

Quin vulgo etiam num in ore est, vltro delatum obsequium plerunque ingratum esse. Cui tamen refragatur Mimus ille non insulsus.

Bis est gratum, quod opus est, vltro si offeras.

Illotis pedibus ingredi.

Ἀνίπτοις ποσὶν ἀναβαίνειν, id est, Illotis pedibus ingredi, Est confidenter atq; imperite rem egregiam aggredi, tanquam profane & irreuerenter. Translatum à sacrorum ceremoniis, in quibus omnia pura lotaque iubebantur exhiberi. Lucianus in Demonactis vita: Οὐ μὴν ἀνίπτοις γε ποσὶ τὸ τοῦ λόγου, πρὸς ταῦτα ἧκεν, id est, Haud quaquam illotis, vt aiunt, pedibus ad ista venerat. hoc est, neutiquam inexercitatus, neque rudis. Idem in Rhetorum præceptore notat eos, qui ἀνίπτοις ποσὶν, id est, nullis bonis disciplinis instructi, ad rhetoricum munus accedunt. Aeneas sophista in epistola quadã: Οἱ μὲν πολλοὶ τὸ δὴ λεγόμενον ἀνίπτοις ποσὶν ἐπιπηδῶσι τοῖς ἱεροῖς, id est, Plerique quidem illotis, quod aiunt, pedibus irrumpunt ad sacra. A. Gellius in Noctibus: Illotis, quod aiunt, pedibus & verbis, reprehẽdit doctissimi hominis orationem. Macrob. Saturna. lib. 1. Illotis pedibus prætereunt. De litteratoribus loquitur, qui reconditam illam in Vergiliano poemate doctrinam, negligunt. Huiusmodi Galenus libro De virtute simplicium remediorum 7. ἀμυήτους vocat καὶ βεβήλους. καὶ οὐδὲν, inquit, ἴσως θαυμαστὸν, εἴγε, καὶ μυστηρίων βίβλους ἐτόλμησαν ἤνοι τὸν ἀμυήτων ἀναγινώσκειν. ἀλλ᾽ οὔτ᾽ ἐκεῖνας ἔγραψαν οἱ γράψαντες τοῖς βεβήλοις, οὔτ᾽ ἐγὼ ταῦτα τοῖς μήπω πόδι τὰ πρῶτα γεγυμνασμένοις, id est, Ac fortassis haud quaquam mirum est, si & mysteriorum libros quidam sacris nõ initiati sunt ausi legere. At eos clibros nec illi qui scripserunt prophanis, nec ego hęc scribo iis, qui nondum in primis rudimentis sunt exercitati. In genere sermonẽ omnem parum verecundum, nimisque procacem ac petulantem, illotum prouerbio vocant.

Illotis manibus.

Ἀνίπτοις χερσὶν, id est, Illotis manib⁹. A Diogeniano refertur, pro eo quod est, irreuerenter atque imparate. Translatum item à sacrorum puritate. Hesiodus in operis & diebus vetat, ne quis mane Ioui libet vinũ: χερσὶν ἀνίπτοις, id est, manibus illotis.

Μηδέ ποτ᾽ ἐξ ἠοῦς Διὶ λείβειν αἴθοπα οἶνον
Χερσὶν ἀνίπτοισιν μηδ᾽ ἄλλοις ἀθανάτοισιν. i.
Ne vnquam mane Ioui vinum libaueris ardens
Illotis manibus, neque diuum præterea vlli.

Ac ne vel amnem quispiam ingrediatur, aut fontem χεῖρας ἄνιπτος, idem vetat, id est, manibus illotis. Vnde χέρνιβος apud Homerum crebra mentio. Ea vox perinde sonat, quasi dicat manuum lotionem, à qua rem diuinã antiquitus auspicabantur, atq; et conuiuium vtpote rem sacram. Gregorius cognomento theologus in Apologia De fuga sua in Pontum, coniungit vtrunque: ἀνίπτοις χερσὶν ὃ δὴ λέγεται, καὶ ἀμυήτοις ποσὶ τοῖς ἁγιωτάτοις ἑαυτοὺς ἐπισάγουσιν, id est, illotis,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

illotis, vt dici solet, manibus, ac prophanis pedibus, semet rebus sacratissimis ingerũt. Caius lib. Pandec. 1. Titulo de Origene iuris: Si in foro, inquit, causas dicentibus ne fas, vt ita dixerim, videtur esse, nulla præfatione facta iudici rem exponere, quãto magis interpretationem promittentibus incõueniens erit, omissis initiis, atque origine nõ repetita, atque illotis, vt ita dixerim, manibus, protinus materiam interpretationis tractare? Vtrunq; prouerbium recte vsurpabitur in eos, qui vel audacius, vel parum instructi rebus his, quibus oportuit, negotium inuadunt: veluti si quis principis munus capessat, nulla neque virtute, neque sapientia, neque rerum vsu prȩditus.

Aquilæ senecta.

Αἰετοῦ γῆρας, id est, Aquilæ senecta. In senes dicebatur bibaces magis, quàm edaces. Nã Plinius libro 10. cap. 3. refert, aquilas neq; senio, neq; ægritudine oppetere, sed fame: in tantum superiore accrescente rostro, vt aperiri non queat. Eoque aquilam tantum in senecta bibere, aut de præda sanguinem sugere, cum nullæ fere aues aduncis vnguibus vtantur potu, præter tinnunculum, & miluum: quanquam hi quoq; perquam raro bibant. Auctor Aristoteles libro De natura animalium octauo. Sed idem libro nono narrans de aquilæ rostro eadem ferme, quæ Plinius: addit huic rei datam fabulam, quæ significat hoc ideo accidere aquilæ, quod olim, cum homo esset, hospiti fecit iniuriam. Teren. in Heauton timorumeno: Visa vero est, qđ dici solet, Aquilȩ senectus. Verba sunt Syri adulantis hero, quod pridie strennue bibisset in cõuiuio. Est aũt veluti peculiaris senibus bibacitas. Siue quod natura frigus ætatis, vini calore pensare desiderat: siue qđ vini hilaritas minuit senectutis molestiam. Vnde Plato quoque cum iuuenibus in totum interdixerit vsum vini, viris moderatum permiserit, senibus largiores compotationes concedit. Tum cur senectus sit vinosior, caussam reddit etiam Alexander Aphrodiseus in problemate quarto ab vltimo, quod ȩtas ingrauescens minuat calorem, vinum autem humectet simul & calefaciat. Vnde & vulgo lac senũ dicitur. Fertur & prisci Catonis sæpe mero caluisse virtus, vt inquit Flaccus.

Aquilæ senecta, Corydi iuuenta.

Αἰετοῦ γῆρας, κορύδου νεότης, id est, Aquilæ senecta, Corydi iuuenta. De viuida viridique senecta, quæ præstantior sit aliquorũ iuuenta. Nam anus aquila præstat Corydo auiculæ, etiam ætate integra. Citra allegoriam extulit Euripides in Andromache:

Πολλῶν νέων γὰρ, κἂν γέρων εὔψυχος ᾖ
Κρείσσων. id est,
Multis enim iuuenibus ante stat senex:
Cui mens adest generosa.

Camelus, vel scabiosa complurium asinorum gestat onera.

Κάμηλος καὶ ψωριῶσα, πολλῶν ὄνων ἀνατίθεται φορτία, id est, Camelus etiam scabiosa, complurium asinorum tollit onera. De iis, qui vsque adeo præcellunt quosdam, vt etiam senes, aut alioquin ægroti, præstantiores tamen sint illis integris. Aut de his, qui rebus parum prosperis, tamen plus valent ob pristinæ fortunȩ reliquias, quam alii rebus integris. Vsus est Synesius.

Palinodiam canere.

Παλινῳδεῖν, id est, Palinodiam canere, est diuersum ab his, quæ prius dixeris, dicere, atque in contrarium vertere sententiam. Translatum est à Sthesichori Lyrici poetæ facto: cuius meminit Plato in Phædro. Is cum Helenam carmine vituperasset, oculis orbatus est. Intelligens autem Achille, sicut scribit Pausanias in Laconicis, Helenæ iussu nunciante, cȩcitatis suæ caussam, protinus palinodiam cecinit: Helenamque prius vituperatam laudauit, itaque visum recepit. Hũc Socrate iocatur sese velle imitari, & amoris vituperati prius canere palinodiam, quam orbetur oculis. Sonat autẽ Græce παλινῳδία, quasi dicas recantationẽ. Quo quidẽ verbo Flaccus vsus est in Odis, promittens palinodiam amicæ, quam contumelioso carmine prouocarat:

- Dum mihi
Fias recantatis amica
Opprobriis, animumque reddas.

M. Tull. ad Atticum: Exspecta palinodiam diuinam. Vsurpauit hoc adagium nominatim prouerbii vice Ioannes Chrysostomus. Itẽ Plato in epist. ad Dionysiũ tertia.

Vertere vela. Funem reducere.

VERTERE vela, est in diuersum mutare scen-

ſententiam, vitęque inſtitutum. Horatius in Odis:

Nunc retrorſum
Vela dare, atque iterare curſus
Cogor relictos.

Tranſlata metaphora à nauigantibus, qui curſus errorem verſis velis corrigunt. Hãc Perſius in quinta Satyra nonnihil nouãs: Funem reducere dixit, pro eo quod eſt, inſtitutum mutare in diuerſum:

Quæ dederam ſupra, repeto, funemque reduco.

Venia primum experienti.

Συγγνώμη πρωτοπείρῳ, id eſt, Venia primum experienti. Refertur à Diogeniano. Ignoſcendum his, qui rudes nouo quopiam in negotio incipiunt verſari, ſi quid per imperitiam peccarint. Chryſoſtomus ſententiam extulit in homilia quadam καὶ τῷ μὲν ἐν ἀρχῇ πεσόντι συγγινώσκομεν ἅπαντες διὰ τὴν ἀπειρίαν, id eſt, & ei qui lapſus eſt in initio, veniam damus omnes, ob imperitiam. Fertur & hoc, Συγγνώμη τῷ πρῶτον ἁμαρτάνοντι, id eſt, Venia primum delinquenti. Pindarus in Hymnis, τὰς δύο ἀμπλακίας φερεπόνους, dixit, quod iteratum facinus, non oporteat impunitum eſſe. Alibi retulimus δὶς πρὸς τὸν αὐτὸν λίθον. Celſus libro Pande. 1. Tit. de legibus & ſenat. Nã ad ea potius debet aptari ius, quæ & frequenter fiunt & facile, quam ad ea quæ per raro eueniunt: quia quæ ſemel aut bis, vt ait Theophraſtus, accidunt, contemnunt legiſlatores. Theophraſti Græca ſic habent: τὸ γὰρ ἅπαξ ἢ δὶς παραβαίνουσι νομοθέται.

Euripus homo.

Εὔριπος ἄνθρωπος, id eſt, Euripus homo. In inconſtantes, ac moribus inęqualibus homines dicetur. Quadrabit & in fortunę vices: quæ res mortalium, velut æſtu quodã ſurſum ac deorſum iactat: vt recte dixerit Plautus in Captiui duo: Dii nos, quaſi pilas homines habent. A' maris Euripi prodigioſa quadam reciprocandi celeritate ducta metaphora. Eſt autem Euripus, maris pars inter Aulidem Bœotię portum, & Eubœam inſulam: cuius meminit Strabo libro 9. Pli. lib. 2. Et quorundam tamen, inquit, priuata natura eſt, velut Tauromini nitani Euripi ſępius, & in Eubęa ſepties die ac nocte reciprocãtis, tã rapida conuerſione, vt quēadmodum auctor eſt Pomponius Mela, vētos ac ēt plena ventis nauigia ſecũ portet. Neque dum huius tam ſtupendę rei cauſſa ſatis idonea peruestigata eſt à ſcriptoribus. Etiam ſi T. Liuius, ſecundi belli Punici lib. 8. à ventis quibuſdã illic flantibus, ita rapi credit. Seneca in Hercule Oetæo:

Euripus vndas flectit inſtabilis vagas,
Septemque rurſus flectit, & totidē refert,
Dum laſſum Titan mergit Oceano iubar.

Bœotius item.

Exæſtuantis more fertur Euripi.

Cicero pro Cn. Plancio: Quod fretum, quē Euripum, tot motus, tantas, tam varias habere creditis agitationes, commutationes, fluctus, quantas perturbationes, & quantos æſtus habet ratio comitiorum? Obiicit Aeſchines Demoſtheni, quod ſubinde commutata factione, Euripum ipſum inconſtantia ſua viciſſet. Vnde Græci Euripiſton, hominem incerta fide vocant. Gregorius Theologus in Epiſtola quadam ad Sophronium equitum magiſtrum, ὁρᾷς οἷα τὰ ἡμέτερα, καὶ ὅπως κύκλος τὶς τῶν ἀνθρωπίνων περιτρέχει πραγμάτων, νῦν μὲν τῶν, νῦν δὲ τοῦ ἀνθούντων καὶ ἀπανθούντων, καὶ οὔτε τοῦ εὐπραγεῖν ἑστῶτος ἡμῖν, οὔτε τοῦ δυστυχεῖν, ὅ δὴ λέγουσιν ἀλλὰ τάχιστα μετακινουμένου καὶ μεταπίπτοντος, ὡς αὔραις εἶναι μᾶλλον πιστεύειν καὶ γράμμασι τοῖς καθ' ὕδατος. ἢ ἀνθρώπων εὐημερία, id eſt, Vides quæ ſit conditio rerũ noſtrarum, vtque rota quædam negotiorum humanorum curſu circumagatur, nunc his, nunc illis florentibus ac marcentibus, dum neque proſperitas, neque aduerſitas vt aiunt, nobis conſtat, ſed quam ocyſſime in diuerſum mutatur ac tranſilit, vt autis ac litteris aquæ inſcriptis fidere liceat citius, quam humanæ felicitati. His verbis pulchre depingit Euripum humanę conditionis. Inuenitur & τύχη εὔριπος, id eſt, Fortuna volubilis. Nihil enim hac inſtabilius: & εὔριπος διάνοια, quod cogitatio nunc huc nunc illuc feratur.

Endymionis ſomnum dormis.

Ενδυμίωνος ὕπνον καθεύδεις, id eſt. Endymionis ſomnum dormis. In eos quadrabit, ipſe ſeſe immodico ſomno ſaginant, aut qui diuturno in otio verſantur, nec vllis ſe negotiis exercent, ſed mollē feriatamq; agunt vitã. Natum à fabula notiſſima Endymionis, is erat puer adprime formoſus, ac Lunę

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

adamantus. Cui quidem illa à patre Ioue precibus impetrauit, vt quidquid optasset, id ferret. Optauit Endymion vt perpetuũ dormiret somnum, ἀθάνατος καὶ ἀγήρως μένων, i. Immortalis perseuerans, & expers senii. Vsus est hoc adagio Aristoteles 10. Moralium libro, colligens neque otium conuenire diis, neque rursus vllam aliam actionẽ illis dignam videri, præter contemplationem. Porro cum constet inter omnes, illos viuere, consentaneum est eosdem & agere quippiam: Neq; enim, inquit, oportet eos Endymionis, vt aiunt dormire somnum. Cicero libro de Finibus 5. disserens id maxime nobis insitum à natura, vt agamus aliquid: Itaq;, inquit, ne si iucundissimis quidem nos somniis vsuros putemus, Endymionis somnum nobis nolimus dari, idq; si accidat, mortis instar putemus. Idem Tuscu. quęst. lib. 1. Quanquam qui leuiorem faciũt somni simi imam volunt esse. Quasi vero quisquam ita nonaginta annos velit viuere, vt cũ sexaginta confecerit, reliquos dormiat. Ne sues quidem id velint, non modo ipse. Endymion vero, si fabulam audire volumus, quando in Latmo obdormiuit, qui est mons Cariæ: nondum est experrectus.

Vltra Epimenidem dormis.

Ὑπὲρ τὸν Ἐπιμενίδην κεκοίμησαι, id est, Vltra Epimenidis somnum dormiuisti. In eos dicetur, qui perpetuum aguntotium. Historia de Epimenide Cretensi extat in Noctibus Gellianis extat & apud Diogenem Laertium. Is ambulando fessus, in specũ quendam subierat, illic obdormiuit: nec experrectus est à somno ante exactos annos 57. Meminit huius Plin. lib. 7. ca. 52. his verbis, Magna quidem fabulositate, quã equidem & in Gnosio Epimenide simili modo accipio: puerum æstu & itinere fessum, in specu septem & quinquaginta dormisse annis: rerum faciem, mutationemque mirantem, velut postero experrectum die: hinc pari numero dierum, senio ingruente, vt tamen in septimum & quinquagesimum atque centesimum vitę duraret annum. Lucianus in Timone: Ὑπὲρ τὸν Ἐπιμενίδην γὰρ κεκοίμησαι, Nam ipsum etiam Epimenidem somno vicisti.

Matura satio sæpe decipit, sera semper mala est.

COLVMELLA de re rustica scribit hunc in modum: Sed cum omnia in agricultura strenuè facienda sunt, tum maxime sementis. Vetus est agricolarum prouerbium: Maturam sationem sæpe decipere solere, seram nũquam, quin mala sit. Hactenus Columella. Admonet adagium in omni negotio maturandum esse, neque paullo satius esse, occupare tempus legitimum, quam serius aggredi. Veluti si quis admoneat, vt puer tenera adhuc ætate præceptoribus cõmittatur erudiendus. Consultius enim anteuere, quam prouectioribus annis tum demum incipere.

Fames Melia.

Λιμὸς μήλιος, id est, Fames Meliæa. De fame extrema, deque rebus difficilimis. Est enim Melus oppidum Thessaliæ, quod Nicias Atheniensium dux obsedit, expugnauitq;, non tam machinis bellicis, quam fame. Hęc ferme Suidas. Idem effert hoc pacto, λιμῷ μηλίῳ fame Melia. Meminit huius historiæ Thucydides in 5. Prouerbium est apud Aristophanem in Auibus:

Τοὺς δ' αὖ θεοὺς ἀπολεῖτε λιμῷ μηλίῳ. id est, Iterum deos fame enecatis Melia.

Saguntina fames.

SAGVNTINA fames consimili ratione in prouerbium venit. Historiæ meminerunt T. Liuius, Val. Maximus, & M. Tullius in Philippicis. Est autem Saguntum Hispaniarum oppidum, iuxta flumen Hiberum, societate, fœdereq; coniunctũ cum Romanis, id longa Pœnorum obsidione fameq; eo redactum est, vt ciues extructo in foro igni, quidquid erat preciosarum rerũ in eum conicerent: ac postremo, seque suosque liberos eodem præcipitarẽt, ne venirent in hostiũ manus. Ausonius: Iam iã peresam, iam Saguntina fame Lucaniacum liberet: Græci vehementẽ & intolerandam famẽ, quęq; λειποθυμίαν inducat, βούλιμον appellant. & βουλιμιᾶν dicũtur, qui animo deficiunt, prçsertim ob inediam. Aristoteles sectione 8. problemate 4. q̃rit cur in frigore & hybernis mensibus homines magis βουλιμιῶσιν, nã hoc verbo vtitur: & quã Aristoteles vocat βουλιμίαν, Theodorus vertit famem caninã. Mos erat olim apud Græcos, famen virgis ex ædibus eiicere, dicentes, ἔξω βούλιμον, ἔσω πλοῦτον καὶ ὑγίειαν, id est, Foras famen, intro diuitias & sanitatem.

Famis

Famis campus.

Λιμοῦ πεδίον, id eſt, Famis campus. In ciuitates dicitur, ingenti fame preſſas. Eſt autem locus quiſpiam hoc nomine. Addunt, cum aliquando illic ſumma fame laboraretur, apud Athenienſes oraculum admonuiſſe, vt famē, loco deſignato, certis piaculis placarent: illi deſignarunt campum, qui eſt poſt ærarium. Atque hinc eum locum, famis campum appellant.

Elephantum ex muſca facis.

Ἐλέφαντα ἐκ μυίας ποιεῖς, id eſt, Elephantum ex muſca facis, id eſt, res exiguas verbis attollis atque amplificas. Lucianus in Muſcę encomio: Πολλὰ δ' ἔτι ἔχων εἰπεῖν, καταπαύσω τὸν λόγον, μὴ καὶ δόξω κατὰ τὴν παροιμίαν, ἐλέφαντα ἐκ μυίας ποιεῖν, id eſt, Multa adhuc commemorare poſſem, ſed finē dicendi faciam, ne videar & ipſe iuxta tritum prouerbium ex muſca elephantum facere. Sumptum videri poteſt ex Homero, qui inter prælia deorum & heroum, muſcæ improbitatem deſcribit, cum hac inuictum & acrē bellatorem conferēs Menelaū Iliad. ρ. Quin & D. Auguſtinus libro contra Manichæos de duabus animabus, nō dubitat muſcā cōferre ac pferre ſoli, velut animal inanimi.

Elephantus non capit murem.

Ἐλέφας μῦν οὐχ ἁλίσκει, id eſt, Elephantus non capit murē. Generoſus & excelſus animus negligit prędas viles, ac lucella minuta. Vir egregiè doctus non inſectatur minutulos iſtos litteratorum ſimios. Homo præpotēs non offenditur iniuriolis tenuium.

Aquila thripas aſpiciens.

Αετὸς θρῖπας ὁρῶν, id eſt, Aquila thripas aſpiciens. De magnis, qui puſilla negligunt. Eſt θρὶψ auicula quæpiam minutiſſima, quam aquila cū videat, vt eſt oculatiſſima, haud tamen dignatur perſequi, vtpote prædam vnguibus ſuis parum dignā. Ad hunc quidem modum inuenitur in cōmentariis Græcorum, verum haud ſcimus an mendoſe: nam thripas vermiculi genus eſt.

De pilo pendet. De filo pendet.

Ἐκ τριχὸς κρέμαται, id eſt, De pilo pendet. De re vehementer periculoſa. Videtur natum ab hiſtoria illa Dionyſii tyranni, propter gladium de pilo in caput impendentem. Ad quod adluſit Perſius Satyra tertia:

Et magis auratis pendens laquearibus enſis
Purpureas ſubter ceruices terruit.

Citatur hic verſiculus apud Macrobiū lib. Saturnalium 1. ex Ennianorum annalium libro tertio.

Hac noctu filo pendebit Etruria tota.

Id eſt, verſabitur in ſummo diſcrimine. Hoc dicto nō eſt aliud hodie vulgo tritius. Synesius in epiſtola quadam ἀπὸ λεπτοῦ φασὶ μίτου τὸ ζῆν ἠρτῆσθαι. id eſt, Aiunt vitā de tenui pendere filo. Eodem pertinet dictum illud Laconicum, cuius meminit Plutarchus in Apophthegmatis Laconicis. Nam cum quiſpiam Lāpen Aeginitan efferret, tanquam longe ditiſſimū, propterea quod multa poſſideret nauigia, Lacon quidam, οὐ προσέχω ἔφη τῇ εὐδαιμονίᾳ ἐκ σχοινίων ἠρτημένῃ, id eſt, Nihil, inquit, moror felicitatem de funiculis pendētem. Nimirum innuēs, nauticas opes incertas eſſe, ac fortunæ ludibriis obnoxias.

Nil intra eſt oleam, nil extra eſt in nuce duri.

Est verſus prouerbialis apud Horatium in Epiſtolis, dicendus in eos, qui ad inſaniam vſque impudentes, non verentur & confeſſa negare, & manifeſto falſa pro certis affirmare: deniq; quiduis dicere, ne victi in diſputando videātur. Qualem Plato inducit ſophiſtam Euthydemum, qui canem aiebat ſuum patrem eſſe, & eundem patrē omnium, & omnes omnia ſcire, atq; id genus portenta pertinaciter, ne coargueretur, aſſeuerabat. Carmen Horatianum eſt huiuſmodi.

Nil intra eſt oleam, nil extra eſt in nuce duri.

Nimirum inter ſanos conuenit, & nucem corticem habere durum, & baccam oleæ, lapillum intus durum. Proinde ludit operā, quiſquis cum id genus hominibus diſceptat, qui dicunt lucē tenebras, & tenebras lucem. Simile eſt quod adfert Galen. De virtute ſimplicium remediorum lib. 2. quoſdā Anaxagoram auctorem citaſſe, qui pronūciaſſet niuem non eſſe albam. Verba Galeni ſic habent: καίτινες ἐξ αὐτοῦ, καὶ τὸν Αναξαγόραν ἐπικαλοῦνται μάρτυρα, περὶ χιόνος ἀποφηνάμενον ὡς εἴη λευκή. Atque iſtorum

nonnulli

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

nonnulli, etiam Anaxagoram testem addu cunt, qui de niue pronunciarit, quod non sit alba.

Iupiter orbus.

Ζεὺς ἄγονος, id est, Iuppiter orbus. Vbi quis palam falsa asseuerat. Constat enim Ioui quam plurimos esse liberos, vtpote deo longe mulierosissimo salacissimoque: qui non vna tantum corporis parte gignat, sed è se more Bacchum, è cerebro Palladem produxerit.

In mari aquam quæris.

Ἐν θαλάσσῃ ζητεῖς ὕδωρ, id est, In mari quęris aquam. Ibi quæris, perinde quasi difficile inuentu, vbi nihil aliud occurrat: veluti si quis in moribus scelestissimi hominis vnum aut alterum admissum vestiget, cum tota vita sit contaminata: aut si quis in scriptoribus indoctis pauca captet quæ reprehendat, cum nihil occurrat non reprehendendum. Martialis, si meminimus: Per mare, inquit, quæris aquam. Item Propertius Elegiarum libro primo:

-Nunc tu
Insanus medio flumine quæris aquam.

Fluuius cum mari certas.

Ποταμὸς θαλάττῃ ἐρίζεις. id est, Fluuius cũ mari certas, vbi: minimi cum maximis certamen suscipiũt. Est autem locus quispiam, vt auctor est Suidas in Leontide, cui nomẽ ποταμοὶ. id est, fluuii. Huius incolæ ποτάμιοι, quasi fluuiales dicũtur. Hi notati sunt, quod quamplurimos in suam ciuitatẽ adscriberent, quos ea non satis commode caperet. Atq; hinc prouerbii iocus, quod cũ fluuius esset, id est, locus non admodũ amplus, mare videretur æmulari, cum omnes vndecunq; in sese reciperet.

Balbus balbum rectius intelligit.

BALBVS balbũ rectius intelligit, id est, Barbarus barbari orationem. Ita enim natura comparatum est, vt qui balbutit, hoc est, parum expedite loquitur, melius intelligat sermonem illius, qui & ipse consimili modo balbutiat, quam qui integre & articulate loquatur. Concinne dicetur in eos quibus indoctis indocta magis & nota sunt, & placent. D. Hieronymus hoc adagio cuiusdam stultitiam tangit. Et idcirco, inquit, se eruditum putat, quia Iouinianũ solus intelligit. Est quippe prouerbium, Balbũ melius balbi verba cognoscere. Hęc ille. Porro Iouiniani stylum, vt portentuosum & vehemẽter obscurum, idem Hieronymus miris salibus deridet in pręfatione librorum, quibus illius coarguit errores.

Herbam dare.

HERBAM dare, pro eo quod est, victorem agnoscere, ac se victum fateri, passim obuium est apud doctos. Inde sumptũ, quod vt est auctor Festus Pompeius, id erat pastoralis vitæ indicium, propterea quod antiquitus cursu, vt alio quopiã certamine superati, herbam ex eodem statim loco decerptam, aduersario porrigebãt, victoriæ agnitæ symbolum. Plinius libro 22. cap. 4. loquens de corona obsidionali graminea: Dabatur, inquit, viridi è gramine, decerpto inde, vbi obsessos seruasset aliquis. Namque summum apud antiquos signum victoriæ erat, herbam porrigere victos, hoc est, terra & altrice humo, & humatione etiam cedere. Quem morem, inquit, etiam nunc durare apud Germanos scio. Idem lib. 8. cap. 5. de elephante: Mirus nanq; pudor est victus quevocem fugit victoris, terram ac verbenas porrigit. Festiuius autem erit adagiũ, si ad litterariam victoriam transferatur.

Vt canis è Nilo.

QVI leuiter ac velut obiter artem quampiã, aut auctorem degustant, hi ceu cani è Nilo degustare dicentur. Id adagii natum est ex apophthegmate quodam, cuius meminit Macrobius Saturnalium libro secundo: Id est huiusmodi: Post fugam Mutinensem, quærentibus quid ageret Antonius, quidã familiaris eius respondit: Quod canis in Aegypto, bibit & fugit. Nam in illis regionibus constat canes raptu Crocodilorum exterritos, bibere & fugere. Solinus ait, eos non nisi currentes lambitare, ne deprehendantur.

Hastam abijcere.

HASTAM abiicere, dixit M. Tullius in oratione pro Murena, pro eo quod est, causæ diffidere & contentionem relinquere: Trãslatum à militia. Desperat enim quisquis arma in bello abiicit: & aut fugam spectat, aut mortem ex spectat. Græci simplici vocabulo

bulo ῥιψάσπιδας vocant timidos & in bello fugitiuos, nimirum ab clipei iactu. Id cognominis Demosthenes in prælio quodã emeruit: tam ignauus in bello, quam in cõcionibus inuictus, Cleonymus apud Aristophanem in Pacis, ἀσπιδαποβλὴς appellatur. Plato libro de legibus duodecimo declarat ῥιψάσπιδος nomen multo probrosissimum esse.

Arena cedere.

CONFINE est huic: Arena cedere, pro desistere à certamine, & victoriam vltro concedere. Translatum à pugna gladiatoria. Sic & Horatius:

Iam Scythæ laxo meditantur arcu
Cedere campis.

In arenam descendere.

IN arenam descendere, pro eo quod est, certamen inire. A gladiatoria item arena trãslatum, de qua Flaccus:

Ne populũ extrema totiens exoret arena.

Quæ si ad rem animi transferantur, metaphoram habebunt prouerbialem. In exemplis referendis, quoniã passim obuia sunt, non arbitrati sumus, vel immorandum nobis, vel remorandum lectorem. Meam arenam dixit Plinius in epistolis, pro mea functione. Ita enim scribit Fabato, Itaque Betico Prisco, quantum plurimũ potuero præstabo, præsertim in arena mea, hoc est apud centumuiros.

Austrum perculi.

AVSTRVM perculi, id est, Operam lusi: est apud Plautum in Epidico. Aer enim verberantis ictum, cedens eludit. Sumptum videri potest vel ab his, qui exercentur ad artem gladiatoriam, ensem per aera ventilantes. Vel ab historia, cuius meminit Aulus Gellius de gente quadam, quæ cum hoc vento bellum gessit.

Ne vmbram quidem eius nouit.

SIMILIMVM est huic illud, quod vsurpat Marcus Tullius in epistola ad Atticum libro octauo: O hominem amentem & miserum, qui ne vmbram quidem τοῦ καλοῦ viderit. Plutarchus περὶ πολυφιλίας: Menandrũ citat, qui beatum dixerit eum, qui vel σκιὰν φίλου, id est, amici vmbram habeat. Et apud Athenæum, parasitus quispiam, panes rancidos & atros in conuiuium illatos, ἄρτων σκιὰς appellauit: quasi manes panium, non panes. Quanquam adagium magis videtur ductum ab antiqua pictura, quæ rẽ duntaxat vmbris ruditer repræsentabat. Et nota est specus Platonica, in qua qui desident, rerum vmbris oblectantur.

Prima facie, Prima fronte notus.

SAPIVNT & hæc quoque prouerbium, maxime cum ad res incorporeas referuntur: Prima facie, prima fronte, pro eo quod est, primo obtutu, & priusquam pressius ac diligentius consideres. Fallit enim plerunq; primus ille aspectus, neq; raro caligant oculi pudore quodam. Deinde iterum atq; iterum contemplati perspicimus quædã, quæ nos antea fefellerant, & primum illud oculorum iudicium quasi recantamus. Huius adagii frequens est vsus apud scriptores Latinos, nominatim apud Quintilianum lib. 12. Papinianus lib. 12. tit. de Condictione sine causa, Cessare condictio prima facie videtur. Item lib. 16. tit. ad Senatuscon. Velleianum, Cum prima facie quidem alienã, re vera autem suam obligationẽ suscipiat, & aliis item aliquot locis. Celsus lib. 22. tit. de Probationibus, capite quingenta: Prima fronte æquius videtur, vt petitor probet quod intendit &c.

Intus & in cute.

INTVS & in cute notus, est modis omnibus cognitus: perinde quasi dicas, foris atque intus notus. Persius:

Ad populum phaleras, ego te intus & in
cute noui.

Id est, aliis fucum facito, mihi plane notus es, neque potes imposturam facere. Et summam cutem primam illam rei quasi frontem, ac speciem vocamus. Ausonius in præfatione in periocha Homeri: Hæc eius species apparet, summam cutem primi operis intuenti. Et Horatius:

Introrsum turpis: speciosus pelle decora.

A limine salutare.

HVIC pœnæ diuersum est: A limine salutare. Plurimum venustatis optinebit & hoc, si ad

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

ſi ad res incorporeas deflectatur. Veluti ſi quis dicatur theologiam à limine duntaxat ſalutaſſe: qui videlicet neque valde diuturnam, neque pręcipuam operam impenderit, ſed rudimenta modo deguſtarit. Seneca epiſtola quadrageſima nona: Nec ego nego proſpicienda iſta ſed proſpicienda tãtum & à limine ſalutanda. Agit de dialecticorum argutiis, quas abunde ſatis exiſtimat leuiter attigiſſe. Tranſlatum à vulgaribus iſtis amicis, qui non admittuntur in penetralia, ſed procul atque à limine ſalutant, ac deinde diſcedunt.

Primoribus labiis deguſtare.

PRIMORIBVS labiis deguſtare, eſt breuiter quippiam attingere. Ductum ab iis, qui cibum aut potum tenuiter deguſtant, nihil inde in ſtomachum tranſmittentes. Cicero pro Cœlio: Equidem multos & vidi in hac ciuitate, & audiui, non modo qui primoribus labiis deguſtaſſent genus hoc vitæ. Idem de natura deorum lib. 2. Is cum dixit fore ſempiternum, hunc cenſes primis, vt dicitur, labiis deguſtaſſe phyſiologiam? id eſt, naturæ rationem. Quintilianus libro duodecimo. Sed hoc tranſeo, de quo neminem qui litteras vel primis, vt aiunt, labiis deguſtarit, dubitaturũ puto. Procopius ſophiſta in epiſtola quadam, πάλιν δὲ ταύτῃ ἐμεμφόμην, εἰ τοσούτου γεύσασα πράγματος ἄκρῳ δακτύλῳ φασὶν, εἶτα τὴν ἡδονὴν ἀφαιρήσεται, id eſt, Rurſum in hanc ſtomachabar, ſi cum tantam rem ſummo, vt aiunt, digito deguſtandam præbuiſſet, deinde voluptate ſpoliaret. Quibus in verbis illud noue dictum, quod digito guſtum tribuit, niſi hoc ſenſit, qui leuiter deguſtant, eos rem deguſtandam, ſummo digito admouere linguæ.

Summis labiis.

SVMMIS labiis Gręci paullo diuerſius vſurpant, nempe cum quis verbis duntaxat ſimular quippiam, non autem ex animo facit. Lucianus in apologia, καὶ ἀπ᾽ ἄκρου χείλους φιλοσοφῶν, id eſt, Ac ſummis labiis philoſophum agens. Item in Dialogis amatoriis. ἐπ᾽ ἄκρου τοῦ χείλους τοὺς ὅρκους ἔχουσι, id eſt, Summis in labiis iuſiurãdum habentibus. De amatoribus loquitur, qui venereum iuſiurandum, non ex animo. Seneca lib. 1. c. 10. Non à ſummis labiis iſta veneri, habent hæ voces fundamentum. Ad eundẽ modum diuus Hieronymus in epiſtola ad Ruſticum monachum, Vt non leui, inquit, citatoque ſermone, &, vt ita loquar, ſummis labiis hoſpites inuitemus.

Extremis digitis attingere.

HVIC germanum eſt: Extremis attingere digitis, pro eo quod eſt leuiter attingere, quod modo ita demum adagium videbitur, ſi metaphora acceſſerit. M. Tull. in eo loco, quem modo citauimus: Equidẽ multos & vidi in hac ciuitate, & audiui, nõ modo qui primoribus labiis guſtaſſent genus hoc vitæ & extremis, vt dicitur, digitis attigiſſent, ſed qui totam adoleſcentiam voluptatibus dediſſent, emerſiſſe aliquando, & ſe ad frugem bonam, vt dicitur, recepiſſe. Græci ſic efferunt, τῷ ἄκρῳ ἅψασθαι δακτύλῳ, id eſt, Summo cõtingere digito. Ita Baſilius in epiſtolis: οἶδα καὶ αὐτὸς εἰ καὶ ἄκρῳ δακτύλῳ τοῦ γλυκυτάτου μέλιτος τῆς παρ᾽ ὑμῖν ἐκκλησίας ἀπελαυσάμεθα πέρυσιν, id eſt, Noui & ipſe, tametſi ſummo digito, mel dulciſſimum veſtratis eccleſiæ guſtauimus anno ſuperiore. Tranſlatum videri poteſt à luctantibus. Nam Græci vocant ἀκροχειρίζεσθαι, colluctari cum quopiam citra reliqui corporis congreſſum, ſed ſummis duntaxat digitis. Lucianus in Demonactis vita, Οὐδὲ κατὰ τὴν παροιμίαν, ἄκρῳ τῷ δακτύλῳ ἁψάμενος, id eſt, Neq; ſummis, vt aiunt, digitis attigerat. Euripides hyperbolen citra metaphoram vſurpauit in Iphigenia Aulidenſi:

Οὐχ᾽ ἅψεται τῆς θυγατρὸς ἀγαμέμνον ἄναξ,
Οὐδ᾽ εἰς ἄκραν χεῖρα.
Haud filiam cõtinget Agamemnon tuã,
Non vel manu primore.

Dimidium plus toto.

Πλέον ἥμισυ παντὸς, id eſt, Dimidium plus toto, ænigma prouerbiale, quo commendatur aurea mediocritas. Refertur & exponitur à Platone lib. De legibus 3. ἆρα οὐκ ἀγνοήσαντες, τὸν ἡσίοδον ὀρθότατα λέγοντα, ὡς ἥμισυ τοῦ παντὸς πολλάκις ἐστὶ πλέον. ὁπόταν ᾖ τὸ μὲν ὅλον λαμβάνειν, ζημιῶδες, τὸ δὲ ἥμισυ μέτριον, τότε τὸ μέτριον τοῦ ἀμέτρου πλέον ἡγήσατο ἄμεινον ὂν χείρονος, id eſt, Nõne quod ignorauerint Heſiodum rectiſſime dicentem, dimidium ſæpenumero plus eſſe, quàm totum: videlicet cum totum accipere noxiũ fuerit, dimidium autem moderatum, ibi

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

immoderatũ immoderato plus esse duxit, vtpote quod sit deteriore melius. Ad eundẽ modum enarrant Hesiodi interpretes: nimirum in toto significatum esse τὴν πλεονεξίαν, in dimidio τὴν ἰσότητα. Siquidem qui dimidio contentus est, is in medio cõsistit: contra, quisquis ad totum vsque progreditur, is mediocritatem prætergressus, ad extremum perueniat oportet. Meminit eiusdem adagii & lib. de Rep. 5. Rursus lib. De legibus 6. declarans in ciuitate præcipuum esse, vt eximiis viris committantur magistratus. Ἀρχὴ γὰρ λέγεται μὲν ἥμισυ παντὸς ἐν ταῖς παροιμίαις ἔργου, καὶ τότε καλῶς ἄρξασθαι πάντες ἐγκωμιάζομεν ἑκάστοτε. τὸ δ' ἐστί γε ὡς ἐμοὶ φαίνεται πλέον ἢ τὸ ἥμισυ, id est, principium enim, totius negotii dimidium dicitur in prouerbiis, ac bene cœpisse ab omnibus vbiq; laudi datur. Ceterum hoc mihi sane plusquã dimidium videtur. Plato adludit ad vocis amphibologiam, nam ἀρχὴ Græcis & principium rei, & magistratum sonat. Pittacus apud Laertium vbi se sponte abdicasset magistratu, agri sibi à Mitylenæis relicti dimidium resecuit, auctore Sosicrate, dicens, dimidium præstabilius esse toto. Idẽ pecuniam à Crœso missam recusauit, respõdens, sibi dimidio plus esse quã vellet. Carmẽ extat apud Hesiodum lib. 1. operis, cui titulus ἔργα καὶ ἡμέραι. Scribit enim ad fratrem Persam in hunc modum:

Ἤδη μὲν γὰρ κλῆρον ἐδασσάμεθ', ἀλλα τε πολλὰ
Ἁρπάζων ἐφόρει μέγα κυδαίνων βασιλῆας
Δωροφάγους, οἳ τήνδε δίκην ἐθέλουσι δικάσσαι,
Νήπιοι, οὐδ' ἴσασιν, ὅσῳ πλέον ἥμισυ παντὸς,
Οὐδ' ὅσον ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ' ὄνειαρ.

Quos versus vtcunque vertimus ad hunc modum:

Iamque patris nobis erat hercíscunda facultas,
At tu vltra sortẽ rapiebas plurima, reges
Donivoros tibi concilians, qui soluere litem hanc
Affectant, verum stulti nescire videntur
Dimidium quam sit toto præstantius, & quam
Magna sit vtilitas maluæ, asphodelique virentis,

Quid autem sit asphodelus, videtur olim parum inter eruditos constitisse. Quandoquidem Gellius lib. 18. hanc quæstionem in studiosorum conuiuiis propositam fuisse prædicat tanquam de re paucis cognita. Theodorus alicubi vertit albucum. Quod autem ad huius adagii pertinet enarrationem, ex multis Luciani locis colligere licet, asphodelum herbam esse plebeiam ac vilem: atq; hac victitare manes, apud quos nullus luxus, nulla sit ambitio. Quinetiam apud Theocritum Idyllio septimo, asphodelus inter rusticanas herbas commemoratur.

Κνύζᾳ τ' ἀσφοδέλῳ τε πολυγνάμπτῳ τε σελίνῳ.

Proinde Poeta, regum ac locupletũ immoderatos luxus taxat, illorum fastibus, popularium mediocritatem anteponens. Plutarchus item in conuiuio septem sapientum, locum hunc Hesiodium putat ad frugalitatis admonitionem esse referendum. Suidas ex euentu natam parœmiam existimat, huiusmodi quandam adferens fabulam. Duo fratres erant, quorum alter moriens, fratri testamento mandauit, & filii quem pupillũ relinquebat tutelam, & facultatẽ illius procurationem. At is cum esset eiusmodi, cuiusmodi vulgo sunt homines: nimirum vt plus apud eum valeret lucrum, quã pietas: pueri res occupare conatur, idq; dum molitur, etiam sua perdidit. Deinde postulanti, vt sui ratio haberetur, quo posset in locum meliorem restitui, responsum est ad hunc modum:

Νήπιος οὐκ ἐνόησεν ὅσῳ πλέον ἥμισυ παντός. i.
Dimidiũ, quã sit toto præstantius, istud
Haud nouit stultus

Suidas citat ex Marino quodam: γέγονε δὲ ἡ ἀρχὴ, οὐκ ἀρχὴ μόνον, οὐδὲ κατὰ τὴν παροιμίαν, ἥμισυ τοῦ παντὸς, αὐτὸ δὲ ὅλον τὸ πᾶν, id est, Contigit autem nobis principatus, non principatus tantum, neque (iuxta prouerbium) dimidium totius, sed ipsum totum vniuersum. Regum igitur est, dimidium totius, totum auferre, tyrannicum. Itaque prouerbium trifariam licebit vsurpare: primum cum mediocritatem illam vere auream efferemus, citra quam nihil est in rebus humanis, nec honestum, nec iucundũ, nec laudatum: mediocritatem autẽ opportunitate metimur, quemadmodum Hesiodum imitatus ait Pindarus:

Ἕπεται δ' ἐν ἑκάστῳ μέτρον, νοῆσαι δὲ καιρὸς ἄριστος, id est,
Adest vnicuique rei modus, ad eum cognoscendum

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

scendum optima oportunitas. Etenim pro loco quod alias nimium est, alias erit parũ. Idem in Nemeis hymno vltimo:

Κέρδων δὲ χρὴ μέτρον θηρεύεμεν,
Ἀπροσίτων δ' ἐρώτων ὀξύτεραι μανίαι. id est,
In lucris autem oportet modum sectari,
Nam immensarum rerum cupiditates vehementiores habent insanias.

Altera vtendi ratio fuerit, cum æqualitatem anteferemus, quam Pythagoras dixit amicitię tum parentem, tum altricem: contra inæqualitatem, discordiarum bellorumq; matrem, id quod eleganter extulit Euripides in Phęnissis:

Κεῖνο κάλλιον τέκνον,
Ἰσότητα τιμᾶν, ἣ φίλους ἀεὶ φίλοις
Πόλεις τε πόλεσι, ξυμμάχους τε ξυμμάχοις
Συνδεῖ. τὸ γὰρ ἴσον, νόμιμον ἀνθρώποις ἔφυ.
Τῷ πλέονι δ' ἀεὶ πολέμιον καθίσταται
Τοὔλασσον, ἐχθρᾶς δ' ἡμέρας κατάρχεται.
Καὶ γὰρ μέτρ' ἀνθρώποισι καὶ μέρη σταθμῶν
Ἰσότης ἔταξε, κἀριθμὸν διώρισε,
Νυκτός τ' ἀφεγγὲς βλέφαρον, ἡλίου τε φῶς
Ἴσον βαδίζει τὸν ἐνιαύσιον κύκλον,
Κοὐδέτερον αὐτοῖν φθόνον ἔχει νικώμενον,
Εἶθ' ἅλιος μὲν, νύξ τε δουλεύει βροτοῖς. id est,
Illud nate fuerit pulchrius,
Aequalitatem amplecti, amicos hæc enim
Glutinat amicis semper, vrbes vrbibus,
Sociosq; sociis nectit, etenim æqualitas
Cum legibus respondet atq; concinit.
At quod minus sit, cũ hoc quod est plus, prælium
Vsq; habet, & hinc discordiarũ exordia.
Siquidem modos cunctorũ, & æquilibria
Aequalitas mortalibus præscripsit, &
Præfiniit numeros, & atræ noctis, ac
Lucis diurnæ secuit hæc discrimina,
Vt annuum æquis vicibus exigant simul
Orbẽ, nec altera alteri vnquam inuiderit
Superata, deinde noxq; solq; seruiunt
Mortalibus. & reliqua.

Tertia vtendi ratio, si quando deterrebimus ab inferenda iniuria, suadebimusq; satius esse, iuxta Platonis sententiam iniuriã in sese admittere, quam inferre alteri. Nã id sibi velle prouerbium hoc demonstrat Plutarchus in commentario De audiendis poetis. Huc pertinet quod de Dario refert Plutarchus. Cum enim Præfectos prouinciarum ad sese accersitos percontatus esset, num grauia essent tributa, atque illi respõdissent, esse mediocria, iussit de singulis dimidium pendi, iudicans esse satius dimidium accipere cum beneuolentia prouincialium, quam totum odio suorum. Nostra sententia non semper aspernandum illud comici Syri consilium: Potiusquam venias in periculum, serues ne an perdas totũ, dimidium, siue vt legũt alii, diuiduum face.

Serpentis oculus.

Ὄφιος ὀφθαλμός, id est, Serpentis oculus. De his dici consueuit, qui acribus & intentis intuerentur oculis. Ab animante sumpta metaphora. Sunt enim huic animãti oculi duriores ac perspicaces. Vnde Flaccus:

Cur in amicorũ vitiis tam cernis acutũ,
Quam aut aquila, aut serpẽs Epidaurius?

Ne moueto lineam.

Μὴ κίνει γραμμὴν, id est, Ne moue lineam. Pindaricorum hymnorum enarrator exponẽs eum locũ Οὕτω δ' ἐδίδου λίβυς ἁρμόζων κόρα νυμφίον ἄνδρα, ποτὶ γραμμᾷ μὲν αὐτὰν στᾶσε, Loquitur autem de Antæo, qui iuuenibus desponsam filiam extrema statuerit linea, vt qui primus ad eam cursu peruenisset, is vxorem abduceret domum. Recẽset huiusmodi prouerbium: Μὴ κίνει γραμμὴν, id est, Ne mouetis lineam. Idque translatum existimat à more veterum, qui metam ducta linea signabant, in qua præmium propositũ erat, quod auferret victor. Ducebatur autẽ & altera linea pro carceribus, quemadmodũ alibi diximus: vnde cursus erat initiũ. Igitur vtraque linea prouerbii ministrauit occasionem ἀπὸ γραμμῆς, id est, ab ipso initio, & Μὴ κίνει γραμμὴν, id est, Ne moueas metam. Significat autem non esse mutãdas leges, neq; prætereundos fines rerum præscriptos. Huc peculiarius pertinet Theocriticum illud ἐν βουκολιασταῖς:

Καὶ τὸν ἀπὸ γραμμᾶς κινεῖ λίθον. id est,
Atque è lineola lapidem mouet.

Adludit ad flumẽ Galateæ, saxum aliquod ab extrema ripa secum auferens. Est & sacra linea in tesserarum lusu: de qua dictum est alias.

Eandem tundere incudem.

EANDEM incudem assidue tundere, est indefatigabili assiduitate in operis alicuius studio perseuerare. Metaphora ducta à fabris, crebris ictibus incudem ferientibus: atque ita tandem aliquando ferri rigorem perpetuo

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

tuo labore vincentibus. Marcus Tullius libro De oratore secundo: Ego autem si quē nunc plane rudem instituī ad dicēdum velim, iis potius tradā assiduis, vno opere eandem incudem, die noctuque tundentibus. Conuenit in grammatistas ac litteratores, quibus sine fine eadem sunt inculcāda pueris, vt hæreant aliquando.

Cicada vocalior.

Τέττιγος εὐφωνότερος, id est, Cicada vocalior. Dicebatur in hominem impendio garrulū aut admodum musicum, propterea quod hoc insectum rore duntaxat viuens: cantu potissimum delectetur. Et quosdam ita musicæ deditos, vt neglecto cibo perituri fuerint inedia, in cicadas à diis mutatos, narrat apud Platonem Socrates in Phædro. Et Theocritus in Daphnide:

Τέττιγος ἐπεὶ τύγε φέρτερος ἄδεις. id est,
Quippe canis melius quacunq; cicada.

Apud Diogenem Laertium refertur Timonis carmen in Platonis eloquentiam,

Τῶν πάντων δ' ἡγεῖτο πλατύστατος, ἀλλ' ἀγορητὴς
Ἡδυεπὴς τέττιξιν ἰσογράφος οἵθ' ἑκαδήμου
Δένδρεα ἐφεζόμενοι ὄπα λειριόεσσαν ἱεῖσι. i.
Cunctos anteibat latissimus ille, suauis
Orator, cuius non cedunt scripta cicadis,
Quę super arboribus resident lucis in opacis,
Ac mittunt vocem modulato gutture amœnam.

Est autem adlusio, quam latinus interpres non potest reddere, in πλάτυστος ad Platonē, & in ἑκαδήμου ad illius Academiam. Adlusum item ad carmen Homeri Iliados γ. de senibus, qui ὄπα λειριόεσσαν ἱεῖσι, i. Vocem floridam emittunt. Apud Athenæum lib. 6. parasitus quispiam seipsum depingens, λαλεῖν, inquit, τέττιξ, id est, garrulitate cicada sum. Et apud eundem libro vndecimo, Theopompus τέττιξ κελαδεῖ, id est, Cicada stridet, quod tamen illic videtur boni ominis causa dici.

Ἀντιπελαργεῖν.

Ἀντιπελαργεῖν apud Græcos est mutuam officii vicem rependere, maxime nutricandi, fouendique eos, à quibus aliquando fueris enutritus, aut institutus: vt si liberi parentes ætate fessos vicissim alant foueantque: aut si discipulus præceptorem inuicem erudiat. A ciconiæ natura sumptū, quæ Græce pelargus dicitur. Ea inter aues vna pietatis symbolum obtinet. Extat autem lex pietatis magistra, quę edicit, vt liberi parentes alant, aut vinciantur. Ad id respexisse videtur Homerus Iliados Δ cum ait:

Οὐδὲ τοκεῦσι
Θρέπτρα φίλοις ἀπέδωκε, μινυνθάδιος δέ οἱ αἰὼν. id est,
Nec nutricandi officium genitoribus vnquam
Persoluit charis, breue at illi contigit æuum.

Eodem adlusit Euripides in Oreste:

Κἀμὴν τίνοι γ' ἂν τῇ τεθνηκυίᾳ τροφάς. id est,
Atqui rependet mortuæ alturæ vicem.

Hanc itaque legem, quam plerique etiam mortales negligunt, sola ciconia inter omnia animantium genera exprimit. Siquidem reliqua tantisper amant, agnoscuntque parentes, dum egent illorum ad nutricationem opera: Vna ciconia parentes senecta defectos, vicissim alit, & volandi impotentes humeris gestat. Quorum posterius laudatur in Aenea, cui inde Pii cognomen: alterū miris laudibus fertur in puella, quæ matrem captiuam complures dies suis vberibus aluit. Hanc ob causam, vt auctor est Suidas, antiquitus in regum summo sceptro ciconiæ figura ponebatur, in imo hippopotamus: vt ipso gestamine admonerentur, pietatem plurimi facere oportere, violentia cohibere. Nam hippopotamus animal efferum est ac violentum: atque adeo impium, quippe quod interfecto patre matrem init, teste Plutarcho in commētario, cui titulus: Vtra animantia sint prudentiora, terrestria, an aquatilia. Laborāt infamia impietatis & viperæ, quod perfracta matris aluo nascantur. Item scorpiones & aranei, qui post incubatus officium à suis fœtibus interimuntur. Testis Arist. lib. De natura animal. 5. De ciconiarum pietate Plin. lib. 10. cap. 23 testatur his verbis, Ciconiæ nidos eosdem repetunt. Genitricum senectā inuicem educant. Quin & diuus Basilius ciconiarū nobis pietatis erga parentes exēplum proponit. Eodem adlusit Crates Cynicus scribens Hipparchiæ vxori de filio nato, cum pollicetur sibi curæ futurum, vt illum matri ciconiā pro cane remittat in senecta. Canes enim vocantur Cynicæ sectæ philosophi. Significat igitur puerum fore pium, qui parētem iam decrepitam mutuo foueat.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

foueat. De ciconiarum pietate meminit & Aristophanes in Auibus:

Ἀλλ᾽ ἔστιν ἡμῖν τοῖσιν ὄρνισιν νόμος
Παλαιὸς ἐν ταῖς τῶν πελαργῶν κύρβεσιν.
Ἐπὴν ὁ πατὴρ ὁ πελαργὸς ἐκπετησίμους
Πάντας ποιήσῃ τοὺς πελαργιδεῖς τρέφων,
Δεῖ τοὺς νεοττοὺς τὸν πατέρα πάλιν τρέφειν. i.
Nobis quidem auibus peruetusta lex viget,
Ciconiarum inscripta tabulis, vt simul
Ciconia parens educauerit suos
Ciconiadas, & iam volucres euaserint,
Pulli vicissim nutriant patrem suum.

Vtitur eodem Plato in Alcibiade primo. Sed nemo profecto venustius, nemo felicius, quam Angelus Politianus in quodam epigrammate,

Κοῦτι γε θαῦμα
Εἴ γε νέοι τὴν γραιῶν ἀντιπελαργέομεν. id est,
Si nos Latini olim Græcorum litteris educati, nunc Græciam velut annm atque effœtam, vicissim suas doceamus litteras.

Porro huiusmodi officium, quod liberi vicissim in parentes collocant, Græci vnico verbo dicunt, γηροβοσκεῖν, seu γηροτροφεῖν & γηροκομεῖν, Extat in hanc sententiam huiusmodi senarius:

Ἱκανῶς βιώσεις γηροβοσκῶν τοὺς γονεῖς. id est,
Viuax eris, senes parentes confouens.

In quadrum redigere.

In quadrum redigere dixit M. Tullius in de claris oratoribus, pro eo, quod est, in ordinem aptamq; structuram cōcinnare. Sũptum ab iis, qui arbores aut lapides mathematicis gnomonibus exæquãt, vt vndequaque congruant inter sese: proinde quod conuenit, quadrare dicimus. Vergilius Georgicon libro tertio:

Indulge ordinibus, nec secius omnis in vnguem
Arboribus positis, secto via limite quadret.

De fece haurire.

M. Tullius in catalogo illustrium oratorum, figura mirum ni prouerbiali dixit: De fece haurire, pro eo quod est, sordida quæpiã ac plebeia, nimisq; humilia persequi. Vsurpat hoc prouerbium Atticus eo quo diximus libro in Ciceronem, qui tempus tereret in commemorandis oratoribus quibusdam obscuris, ac nullius pæne nominis. Mutuo sumptum à sordidis istis, qui vinũ vna cum ipsa fece hauriunt, ne quid omnino reliquum faciant in dolio, vnde & plebis infimam fecem dicimus.

In laqueum inducere.

In laqueum inducere, & In casses inducere, est arte sic concludere quempiam, vt iã nullum sit effugium. Qui mos fuit Socrati Platonico, suis illis rogatiunculis eo depellere sophistas, vt negarent, quæ prius affirmauerant: quę negauerant, affirmarent: denique nihil non dicerent. Quintilianus libro Institutionum quinto: Turbantur enim, & à patronis diuersæ partis in laqueum inducuntur. Græci qui iam capti teneantur, ἐμβρόχους vocant. Ouidius:

Decidit in casses præda petita meos.

Euripides in Hippolyto coronato:

Κρεμαστοῖς ἐν βρόχοις ἠρτημένη. id est,
Pensilibus irretita cassibus.

Ibidem paullo post:

Λύσατ᾽ ἀνάσσαν ἐξ ἐπισπαστῶν βρόχων. i.
Heram è tenacibus expedire cassibus.

Bœotica sus.

Ἡ βοιωτία ὗς, id est, Bœotica sus. Vetustissimum adagium, olim in stolidum & indoctum hominem iaci solitum, vsurpatur à Pindaro in Olympiacis:

Ἔπειτ᾽ ἀρχαῖον ὄνειδος ἀλαθέσι λόγοις φεύγομεν βοιωτίαν ὗν.

Admonet Aeneam Chorodidascalum, ita curet canendum hymnum, vt vetus illud probrum veris rationibus liceat effugere, quod in amusos dici consueuerit, βοιωτία ὗς. Interpres originem prouerbii refert ad hunc modum. Qui priscis tẽporibus Bœotiam regionem incolebant, ὕαντες appellabãtur, gens barbara & agrestis: proinde quidam deprauata voce, pro ὕαντας ὕας, id est, sues appellabant. Idque scomma cessit in prouerbium, vt primum in Bœotos diceretur: ab his in quosuis indoctos, incōditos, moribusque rusticanis homines torqueretur, βοιωτία ὗς. Interpres citat eundem Pindarum ex Dithyrambis:

Ἦν ὅτε σύας τὸ βοιώτιον ἔθνος ἔλεγον. id est,
Erat cum Bœoticã gentem sues vocarent.

Citat & ex Cratino: Αὗτοι δ᾽ εἰσὶ συβοιωτικὸν πεζοφόρον γένος ἀνδρῶν. id est, Isti sunt Sybœoticum pedestre genus virorum, dictione ridicula composita ex sue & boue. In commẽtariis Græcorum inuenitur, βοιώτιος ὗς. i.

Bœoticus animus, pro ſtupido brutoque Plutarchus in commentario περὶ τῆς σαρκοφαγίας indicat Atticos ſtupidi, bardi, inſulſi, deniq; & ſuis cognomen indidiſſe Bœotis, potiſſimum ob edacitatem. Cui adſtipulatur Athenæus libro decimo referens hoc verſus ex Eubulo:

Πονέειν μὲν ἄμμες καὶ φαγεῖν μὲν ἀνδρικοὶ,
Καὶ καρτερῆσαι, τοῖς δ' ἀθηναίοις λέγειν
Καὶ μικρὰ φαγέμεν, τοὶ δὲ θηβαίοι μέγα, id eſt,
Sumus ad bibendum atque ad vorandum ſtrenui,
In his valemus. Athenienſes dicere
Prompti, edere pauca, multa Thebani ſolent.

In Græcis verſibus apparet πονεῖν ſcriptum pro πίνειν aut πιεῖν, & μὲν prius pro γὰρ & τοὶ pro οἱ. Idem Eubulus in Europa:

Κτίζε βοιωτοῖ πόλιν
Ανδρῶν ἀρίστων ἐσθίειν δι' ἡμέρας. id eſt,
Vrbem parauit ille Bœotis viris,
Diem per omnem in gurgitare ſtrenuis.

Rurſus ex Eubuli altera fabula:

Οὔπω σφόδρ' ἐστὶ τοὺς τρόπους βοιώτιος. i.
Vſq; adeo mores obtinet Bœoticos.

Idem approbat multis multorum auctorũ teſtimoniis. Sunt autem inter ſe cognata vitia πολυφαγία, & ſtoliditas. Atque hinc Herculem Thebanum edacem faciunt, ſed eundem à litteris alieniſſimum, adeo vt pręceptorem ſuum trucidarit. Fuit autem & hic Bœotus, nimirum Thebis natus. Rurſum Plutarchus De dæmonio Socratis: Ανεγείρειν τὸ κατὰ βοιωτῶν ἀρχαῖον εἰς μισολογίαν ὄνειδος. id eſt, Refricare vetus illud aduerſus Bœotios de litterarum odio probrum. Quanquam ipſe Plutarchus Bœotus fuit, homo quiduis citius, quam ſtupidus. Denique quoniam conſtat vel ob Romanum imperium latiſſime propagatum, vel ob cõmercia negotiatorum, voces Germanicæ, Gallicæ, Britannicæque linguæ fuiſſe mixtas, ſuſpicamur à Græcis ad nos dimanaſſe, quod hominem ſtupidum ac nullo mentis acumine præditum vulgo dicimus: Bot, pro bœoto. proprium enim huic linguæ, voces quamuis multarum ſyllabarum in vnam ſyllabam contrahere.

Cribro diuinare.

Κοσκίνῳ μαντεύεσθαι, id eſt, Cribro diuinare, eſt coniectura ſagaci rem deprehendere, Aut ſtulte de rebus occultis diuinare. Lucianus in Pſeudomante, κοσκίνῳ τὸ τοῦ λόγου μαντευόμενος, id eſt, Cribro, quod aiunt, vaticinans. Meminit & Theocritus in Idyllio tertio:

Εἶπε καὶ ἀγροιῶτ' ἀλαθέα κοσκινόμαντις. i.
Cribro vaticinans, verum mihi dixit Agrœo.

Porro genus hoc diuinandi ſuſpenſo cribro, in hodiernum vſque tempus durat apud quoſdam ſuperſtitioſos. Apud veteres vaticinia peragebantur, cribro, lauro, & tripode.

Hydram ſecas.

Ὕδραν τέμνεις, id eſt, Hydram ſecas. Eſt apud Platonem libro De Repub. quarto, ἀγνοοῦντες, inquit, ὅτι τῷ ὄντι ὥσπερ ὕδραν τέμνουσι, id eſt, Ignari ſe reuera tanquam hydram ſecare. Eſt autem hydram incidere, ita vnum aliquod incommodum tollere, vt in eius locum alia plura recipias. Adagium natum à fabula hydræ Lerneæ, quam alii centum fuiſſe capitum aiunt, alii octo, è quibus vnum erat immortale. Cum hoc monſtro multum diuque conflictatus eſt Hercules, propterea quod vno reciſo capite, plura renaſcerentur. Plutarch. in commentario De fortuna Alexandri, ὕδραν τέμνων ἀεί τισι πολέμοις ἀναβλαστάνουσαν, id eſt, Hydram ſecans ſemper aliquibus bellis repullulantẽ. De Alexandro loquitur, cui vno bello confecto, ſubinde aliud atque aliud exoriebatur. Cyneas cognita Romanorum multitudine identidem poſt acceptam cladẽ copias inſtaurantium dixit, Pyrrhum ſibi videri aduerſus Lerneam hydram pugnare. Hinc Horatius in Odis:

Non hydra ſecto corpore firmior
Vinci dolentem creuit in Herculem.

Accommodari poterit ad eos, qui litibus inuoluuntur nũquam finiendis. Lis enim litem parit, & ſæpenumero pro vna enecta tres ſubnaſcuntur. Seneca quodam in loco ſcribit, negotia ſordida, quæ nos auocant à ſtudio ſapientiæ, abrumpi poſſe, explicari non poſſe, quod negotium ex negotio ſeratur, & occupationi occupatio, velut vnda ſuccedat vndæ.

Ne ramenta quidem. Ne feſtuca quidem.

Ne ramenta quidem ditior, hyperbole pro-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

uerbialis, cum alias aliquoties apud Plautum, tum in Rudentibus: Nunquam Hercle hinc hodie ramenta fies fortunatior, perinde quasi dicas stupa ditior, ita vt vulgo loquuntur. Simili figura dixit Aristophanes in Lysistrata:

Λιποῦσα μηδὲν ἐνθάδι, κινοῦσα μηδὲ κάρφος. i.
Nihil hic cum reliquerit, mouerit ne festucam quidem.

Idem in Vespis:

Ὕπνου δ' ὁρᾷ τῆς νυκτὸς οὐδὲ πασπάλην. id est,
Noctu haud videt somni ne Paspalam quidem.

Interpres ait, πασπάλην significare minutissimum quidpiam. Quibusdam ea vox magnetem lapidem declarat. Subnectit eodem in loco consimilem figuram:

Ἢν δ' οὖν καταμύσῃ κἂν ἄχνην. id est,
Quod si vel achnen flexerit somno caput.

ἄχνη vero significat minutissimum ac leuissimum illud, quod è spicis excussis euolat. Qua voce vsus est & Homerus Iliados ε.

Ὡς δ' ἄνεμος ἄχνας φορέει ἱερὰς κατ' ἀλωάς. i.
Vt vēto tenues sacra area iactitat achnas.

Hebraicarum periti litterarum affirmāt illam quam vocem Hieronymus vertit puluerem, secutus septuaginta, qui transtulerunt χνοῦν, idem Hebræis sonare quod Græcis ἄχνη.

Sacrum sine fumo.

Ἄκαπνος θυσία, id est, Sacrificium absque fumo, de nimiū tenui conuiuio, & in quibus nihil cocti obsonii apponitur. Trāslatum à pauperculorum sacris, molas, thusculū, lac, aut corollas offerentium, cum dii nidorem illum exspectent, vna cum fumo subuolantem, iuxta Homerum. Lucianus in Amoribus, Βουφάγος μὲν ὁ δαίμων ὦ Λυκῖνε, καὶ ταῖς ἀκάπνοις ὡς φασὶ τῶν θυσιῶν ἥκιστα τερπόμενος, id est, Sane perquam edax deus est Luciane, quique fumi expertibus sacris haud quaquam gaudeat. In eum sensum vsus est & Athenæus, ἄκαπνα γὰρ ἀεὶ ποιηταὶ θύομεν. id est, Nam poetæ semper sacra sine fumo sacrificamus.

Non est curæ Hippoclidi.

Οὐ φροντὶς Ἱπποκλείδῃ, id est, Non est Hippoclidi curæ. Siue vt carmen reddamus, Non curat Hippoclides. Est enim versus iambicus dimeter catalecticus. Hoc adagio significabant se quippiam negligere, neque magnopere laborare. Natum autem est ex historia quam pluribus verbis narrat Herodotus in Eratone. Vt autem in pauca conferamus, hic Hippoclides erat Tisandri filius, qui cum multis aliis iuuenibus Clisthenis Sicyonii filiam ambiebat. Verum cum Clisthenes procos toto anno probaret, & Hippoclides in conuiuio indecorā quādam saltationem edidisset, sublatis in altum pedibus, pater offensus inhonesto iuuenis lusu, ait, Ὦ παῖ Τισάνδρου ἀπορχήσαό γε μὴν τὸν γάμον. id est, Fili Tisandri, à nuptiis tua saltatione excidisti. At ille protinus respondit, Οὐ φροντὶς Ἱπποκλείδῃ, id est, Haud curat Hippoclides. Ea uox, vt testatur Herodotus, in prouerbium abiit. Id dictum in ipsum retorquet Herodotum Plutarch. in libello, quem aduersus eum scripsit, Δοκεῖ μοι καθάπερ Ἱπποκλείδης, ὁ τοῖς σκέλεσι χειρονομῶν ἐπὶ τῆς τραπέζης, εἰπεῖν ἂν ἐξορχούμενος τὴν ἀλήθειαν, οὐ φροντὶς Ἱπποκλείδῃ, id est, Videtur mihi velut Hippoclides cruribus manuū vice in mensa gesticulans postquam à veritate desultauit dicere, non est curæ Hippoclidi. Lucianus in apologia, Ἱκανὸν ἂν εἴη μοι τό, οὐ φροντὶς Ἱπποκλείδῃ, id est, Mihi suffecerit illud quod dicit, haud curat Hippoclides. Idem in Hercule, Καὶ ὁ Ἱπποκλείδης οὐ φροντιεῖ, id est, Neque laborabit Hippoclides. Mentionem huius adagii facit & Eustathius in Iliados Homericæ primum librum scribens. Adlusit huc Aristophanes in Vespis, sæpius repentes illud, ὀλίγον μοι μέλει, i. Leuiter mihi curæ est.

Canis in præsepi.

Ἡ κύων ἐν τῇ φάτνῃ, id est, Canis in præsepi. In eos dicitur, qui nec ipsi fruuntur re quapiam, neque reliquos item sinunt vti: veluti si quis egregios codices inclusos diligenter adseruet, quos nec ipse vnquam euoluat, nec aliis euoluendi faciat copiam. Quemadmodum canis in præsepi nec ipse vescitur hordeo, & equum vetat vesci. Lucianus aduersus indoctum, Ἀλλὰ τὸ τοῦ κυνὸς ποιεῖς, τοῦ ἐν τῇ φάτνῃ κατακειμένης, ἣ οὔτε αὐτὴ τῶν κριθῶν ἐσθίει, οὔτε τῷ ἵππῳ δυναμένῳ φαγεῖν ἐπιτρέπει, id est, Verum haud aliter facis, quam canis ille in stabulo cubans, qui cum ipse non edat hordeum, tamen haud sinit

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

ſinit equum qui poſſet edere, id facere. Vtitur eodem in Timone. Citatur apud Suidam in prouerbio, οὐδὲν πρὸς τὸν διόνυσον, ſed tacito auctoris nomine, τῇ φάτνῃ προσάγεις τὸν κύνα, καὶ πρὸς τὸν διόνυσον ἄγεις οὐδὲν, id eſt, Ad præſepe ducis canem, nihil autem adducis ad Bacchum: hoc eſt, adfers quæ ad rem nihil attinent, ex his vero quæ pertinebant ad cauſam propoſitam nihil adfers. Simile quiddam refert Athenæus lib. 6. de gente quadam Galatarum, qui dicuntur Cordiſtæ: abominantur aurum, nec important in ſuam regionem, nihilo ſecius tamen alios non deſinunt eo ſpoliare. Aiunt eam gentem eſſe reliquias Galatarum, qui ſub duce Brēno ſpoliarunt oraculum Delphicum, quos inſecutus Bathanatus dux, inclementer tractauit. Hinc auri odium, cuius gratia tantum paſſi ſint malorum, quod tamen aliis inuident.

Captantes capti ſumus.

Αἱροῦντες ἡρήμεθα, id eſt, Captantes capti ſumus. Cum res præpoſtere euenit, vt ipſi circumueniamur ab iis, quibus conebamur imponere. Id quod non raro ſolet vſu venire, vt in eas incidamus pedicas, quas aliis ſtruxeramus. Sæpe fit, vt qui ſimulat amorem, quo puellam in amorem pelliciat, ipſe vere incipiat amare. Et qui dat operam, vt inuitatiunculis alium conetur efficere temulentum, ipſe reddatur ebrius: & qui finitimum moliatur imperio depellere, ipſe ſuum amittat imperium. Sic & Horatius:

Græcia capta ferum victorem cepit.

Videtur eodem adluſiſſe Plato, cum ita ſcribit in Theæteto, Δοκεῖ μοι ὦ Σώκρατες μάλιστα ἁλίσκεσθαι ὁ λόγος ἁλισκόμενος, id eſt, Mihi videtur ò Socrates maxime capi ratio quæ captabat. Sophocles in Oedipo Coloneo,

Γνῶθι δ' ὡς ἔχων ἔχῃ, καὶ σ' εἷλε θηρῶνθ' ἡ τύχη. id eſt,

Scito quod tenens teneris, teque captantem, inuicem
Fortuna cepit.

Plautus in Epidico, Iam cautor ipſe captus eſt. Lucianus in meretriciis dialogis, Καὶ ἑάλωκα κακοδαίμων καὶ συνείλημμαι πρὸς αὐτῆς. id eſt, Et cepi miſer, & ſimul ab illa captus ſum. Tranſlatum aut à bello, aut piſcatione, ſeu venato.

In venatu periit.

FESTIVIVS dixit Lucianus in Toxaride, Αὐτή τε ἀπώλετο ὑπὸ τῆς ἄγρας, i. Et ipſa venatu periit, hoc eſt, dum adoleſcentem venatur, ſtudetq; irretire, etiam ipſa ſeſe perdidit. Quinetiam illa ipſa: Venari laudem, aucupari famam, prouerbiales ſunt metaphoræ, velut, Expiſcari, pro ſciſcitari atque exquirere.

In laqueos lupus.

Εἰς πάγας ὁ λύκος, id eſt, In laqueos lupus. Cum improbus quiſpiam tandem in extremum adducitur diſcrimē. Etenim cum lupus animal ſit inſidioſiſſimum, applauditur ab omnibus, ſi quando contingat illū irretiri, ac protinus acclamāt omnes, εἰς πάγας ὁ λύκος. Refertur à Zenodoto.

Annoſa vulpes haud capitur laqueo.

Γέρων ἀλώπηξ οὐχ ἁλίσκεται πάγῃ, i. Vulpes anus laqueis capi haud vllis poteſt. Senarius prouerbialis dicendus in eū, qui longa ætate multaq; rerum experientia callidior eſt, quam vt arte doliſq; capi queat.

Vulpes haud corrumpitur muneribus.

Ἀλώπηξ οὐ δωροδοκεῖται, id eſt, Vulpes nō corrumpitur muneribus. Suidas huius adagii Cratinum citat auctorē. De callidis ac verſutis, quos haud facile ſit obiecto munuſculo, aut aſſentatiuncula, pollicitisve fallere. Larus enim, & aliæ quædam aues eſca capiuntur, vulpes non item. Verbum autem δωροδοκεῖν, ſumptum eſt à concionibus aut iudiciis, in quibus nonnulli pecunia corrupti dicunt ſententiam.

Atticus in portum.

Ἀττικὸς εἰς λιμένα, id eſt, Atticus in portum. In eos dicebatur, qui illic virtutem oſtentare ſolent, vbi tutum eſt atq; vbi nihil opus. A nautis Atticis ſumptum, qui portum ingreſſuri oſtentandi ſui gratia magnifice ſeſe gerebant, in ipſa re, hoc eſt, in prælio nauali, non perinde ſtrenui.

Capra Scyria.

Αἲξ σκυρία, id eſt, Capra Scyria. Zenodotus huius prouerbii Chryſippum citat, tū auctorem, tum interpretem. Conuenit in eos

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

qui beneficium maleficio corrumpunt, aut qui virtutes adiunctis vitiis contaminant atque obscurant, quive recte instituta non recte finiunt. Veluti capra Scyria, quod fera sit, mulctrum quod lacte impleuerat, ipsa rursus euertit, atque hoc modo beneficiũ quod dederat, eadem perdidit. Alii putant dici in eos vnde plurimum emolumenti capitur, propterea quod eius regionis capræ maximam lactis vim reddere dicantur. Id quod affirmat & Athenæus Dipnosophistarum lib. I. citans hoc Pindari carmen:

Σκύριαι δ᾽ ἐς ἄμελξιν γάλακτος αἶγες ἐξοχώταται. id est,

Scyriç vero ad emulgendum lac capre prestantissimæ.

Suspendio deligenda arbor.

In re vehementer indigna, neque vllo pacto toleranda, veteres arborem suspendio diligendam esse dicebant. Inde natum, quod olim in Theophrastum philosophum præcipuum meretricula quædam nomine Leõtium ausa sit scribere. Plinius Secundus in præfatione Historiarum naturæ: Ceu vero nesciam aduersus Theophrastum, hominẽ in eloquentia tantum, vt nomen diuinum inde inuenerit, scripsisse etiam fœminã, & prouerbium inde natum, suspendio arborẽ eligendam. Hactenus Plinius. Finitimum huic est illud apud Euripidẽ in Alcestide:

Ἄξια καὶ σφαγᾶς τάδε
Καὶ πλεῖον, ἢ βρόχῳ δέρην
Οὐρανίῳ πελάσσαι. id est,

Heus ista cæde digna sunt,
Vel potius, vt laqueo gulam
Præfocet aliquis pendulo.

Plautus in Curculione, Mea præda illa est, Proin tu te in laqueum duas. Iuuenalis:

Ferre potas dominam saluis tot restibus vllam.

Et apud Plautũ, qui vitæ tædio tenebatur, optat nummum quo restim emat. Nec. n. sontes sibi deligunt arborẽ, sed aguntur in crucem. Ceterũ qui cogitant de consciscenda nece, solent alii aliud suspẽdii genus eligere, vt appareat illos hoc agere non impotentia mẽtis, sed certo destinatoq; cõsilio.

Mineruæ felem.

Ἀθηνᾷ τὸν αἴλουρον, i. Mineruç felem, subaudiẽdum, comparas. Cum multo inferiora cũ prçstantioribus comparantur, quod leuiculã quapiam in re conueniant. Quid. n. habet Minerua dea cum fele cõmune, præter glaucorem oculorum? Nam is oculorũ color Mineruæ tribuitur, qui & noctuis adest & felibus. Vnde apud Homerum etiã epitheton, γλαυκῶπις ἀθήνη. Est & hoc felibus cõmune cum noctuis, quod & noctu cernũt, & pariter insidiantur muribus. Refertur apud Zenodotum & Suidam. Etymologus indicat discrimen orthographiæ, quo αἴλουρος pro gente, est enim Scythiç à paludibus dicta, scribitur per ε. pro animante, per diphthongum, αἴλουρος, quasi dicas Torquicaudam, aut Trahicaudam, quod tamen apud auctores negligitur.

Animam debet.

Τὴν ψυχὴν ὀφείλει, id est, Animam debet. Donatus prouerbium esse admonet, de eo qui immodico ære alieno teneatur, vt plus quã omnes facultates debeat, ac deniq; seipsum debeat. Terentius in Phormione, Quid si animam debet. Erat enim antiquitus lex, vt qui soluendo nõ esset, is nexus addiceretur creditori, luiturus corpore, id est, opera, quod ære non posset. Extat apud Gellium lex duodecim tabularum, quæ iubebat dissecari corpus eius, qui multis creditoribus deberet, nec esset soluendæ rei.

Summum ius, summa iniuria.

Summum ius, summa iniuria, hoc est, Tum maxime disceditur ab æquitate, cum maxime superstitiose hæretur legum litteris. Id enim summum ius appellant, cũ de verbis iuris contenditur, neq; spectatur quid senserit is qui scripsit. Nã voces ac litteræ, quasi legum summa cutis est. Eam ineptiã quorundam superstitiosorũ iuris interpretum, copiose simul & eleganter illudit M. Tull. in actione pro Murena. Terẽtius, Verum illud Chreme dicũt, ius summum, sæpe summa malitia est. M. Tul. Officio lib. I. Ex quo illud, summum ius, summa iniuria, factum est iam tritum sermone prouerbium. Columella I. rei rusticç lib. Nec sane est vindicandum nobis, quidquid licet. Nã summum ius antiqui summam putabant crucẽ. Citatur & Celsus adolescens lib. Pãdect. 45 titulo De verborum obligatione, Capit. Si seruum Stichum: qui scripserit quæstionem esse de bono & çquo, in vno genere plerunq; sub auctoritate iuris scien-

tiæ:

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

tiæ periculoſe erratur. Itidem Paullus lib. 50. titulo, De regulis iuris: In omnibus quidem, maxime tamen in iure æquitas ſpectanda eſt. Simili figura Seneca libro De ira primo dixit, ſummo animo. Si intelligis non ex alto venire nequitiam, ſed ſummo, quod aiunt, animo inhærere.

Ne ignifer quidem reliquus eſt factus.

Οὐδὲ πυρφόρος ἐλείφθη, id eſt, Ne ignifer quidem ſuperfuit, vbi ſignificamus, omnes ad vnum interiiſſe adeo, vt ne ei quidem ſit parcitum, qui ignem præferat exercitui. Nam priſcis mos erat vt vates aciem præcederet, lauro coronatus, ac facem geſtans. Ab hoc belli vim abſtinebant vtrinq;, quod nefas ducerent, in virum ſacrum ferrum ſtringere. Proinde ſi crudelem aliquam ſtragem ſignificare voluiſſent, ne ignifero quidem parcitum aiebant. Meminit huius adagii Euſtathius Iliados μ. enarrans hos Homeri verſus:

Οὐκ ἔτ᾽ ἔπειτ᾽ οἴω οὐδ᾽ ἄγγελον ἀπονέεσθαι
Ἄψορρον ποτὶ ἄστυ, id eſt,
Haud equidem fore credo, vti ſit rediturus ad vrbem
Hinc poſthac aliquis vel nuntius.

Admonet hoc quoque figuram habere prouerbialem, οὐδὲ ἄγγελος ὑπελείφθη, id eſt, Ne nuntius quidem relictus eſt, quoties ſignificamus ad vnum omnes extinctos, vt ne vnus quidem effugerit qui rem geſtam renũciaret. Nam is vel dedita opera relinqui ſolet ab hoſte.

Thracium commentum.

Θρᾴκια παρεύρεσις, id eſt, Thracium commẽtum, ſiue inuentum. Apud Zenodotum legitur, torquendum in eos, qui pacta eludũt callido vafroque aliquo commento. Porro vnde in prouerbium natum fuerit, indicat Strabo libro Geographiæ nono, ex Ephoro auctore. Thraces pactis cum Bœotiis aliquot dierum induciis, nihilo ſegnius incurſiones agebant nocturno tempore. Hos cũ propulſaſſent Bœotii, atq; expoſtularent, quod violaſſent inducias, reſpõderũt Thraces, ſe nihil præter pacta feciſſe: pactos.n. eſſe de diebus, noctibus incurſaſſe. His ferme ſimilia refert Zenodotus, nempe Thraces conſtitutis decem dierum induciis, noctu impreſſionem feciſſe in Bœotiis, iam negligentius agentes induciarum fiducia, atque ex his nonnullos trucidaſſe, aliquot viuos abduxiſſe: deinde expoſtulantibus de violatis pactis Bœotiis, reſpondiſſe, dies, non noctes, pacto contineri. Ea res prouerbio locũ fecit, Θρᾴκια παρεύρεσις, id eſt, Thraciũ inuentum. Eſt enim proprie παρεύρεσις, excogitata cauillatio, qua pactũ eludimus; quas Plautus ſutelas vocat. Et Terentius: Ne quid ſuo aſſuat capiti. Addunt enim extra pactionem commenti quippiam, quo rem omnem ſubuertunt.

Romanus ſedendo vincit.

ROMANVS ſedendo vincit. Vetus prouerbium in eos, qui tranquilli atque otioſi, tamen quæ volunt efficiunt, aut qui non viribus, ſed arte rem gerunt. Marcus Varro lib. De re ruſtica primo, capite ſecundo, Vultis igitur interea vetus prouerbium, quod eſt, Romanus ſedendo vincit, vſurpemus dum iſte venit. Ex hiſtoria Fabii cunctatoris natum arbitramur, qui Hannibalem iuueniliter exultantem ſua patiẽtia fregit, de quo extat verſus ille Ennianus:

Vnus qui nobis cunctando reſtituit rem.

Citatur apud Ciceronem in Catone maiore. Vſurpatus eſt diuinitus à Marone lib. 6. Quanquam Liuius libro de bello Macedonico primo refert ſimile quiddam de Sulpicio conſule. Quibus, inquit, ſi vndiq; circũuentus copiis foret, ſedentem Romanum debellaturum credi potuerit.

Scopum attingere.

Τυγχάνειν τοῦ σκοποῦ, id eſt, Scopum attingere. Eſt voti compotem fieri, aut coniectura rem ipſam aſſequi. Lucianus in Icaromenippo, καὶ οὐκ ἀπὸ σκοποῦ εἴκασας, i. Tuaque cõiectura haud procul abeſt à ſcopo. & ἀποτυγχάνειν τοῦ σκοποῦ, id eſt, Non attingere ſcopum. & διαμαρτάνειν τοῦ σκοποῦ, id eſt, Aberrare à ſcopo, atque id genus aliæ figuræ omnes prouerbium ſapiunt. Hoc adagio feſtiuiter vſus eſt Diogenes in puerum ſaxa in crucem iaculantem. Euge, inquit, continges tandem aliquando ſcopum. Pindarus in Nemeis hymno nono, ἀκοντίζων σκοποῦ ἄγχιστα μοισᾶν, id eſt, Proxime iaculans ad ſcopum muſarum. Idem hymno ſexto, ἔλπομαι μέγα εἰπὼν, ἄντα σκοποῦ τυχεῖν, id eſt, Spero quod magna pollicitus ſcopum attingam. Dicitur & ἔξω σκοποῦ βάλλειν, hoc eſt, extra ſcopum iaculari, vbi quis loquitur

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

tur aliena ab eo quod agitur. Vſus eſt Gregorius Nazianzenus in Monodia.

Simia non capitur laqueo.

Ο πίθηκος οὐχ ἁλίσκεται βρόχῳ, id eſt, Simia non capitur laqueo. In callidos tergiuerſatores dici ſolitum, qui coargui non queũt. Id olim dictum eſt in Heraclidem, qui per imprudentiam perperam citarat ex Dionyſio, quod erat apud Sophoclem. Miſſum eſt exemplar, vt ibi cõſpecto carmine agnoſceret ſuum errorem. Hic quoq; tergiuerſanti, nec lapſum agnoſcenti, dicentique caſu fieri poſſe, vt in diuerſis poetis verſus conſentiant, ſcripſit quiſpiam, ſimiam haud capi laqueo. Auctor Diogenes Laertius. Carmen Græcum ſic habet:

Γέρων πίθηκος οὐχ ἁλίσκεται πάγῃ,
Ἁλίσκεται μὲν, μέτα χρόνον δ᾽ ἁλίσκεται. i.
Laqueo vetuſtus ſimius non prenditur,
Capitur quidem ille, capitur autẽ ſerius.

Largitio non habet fundum.

M. Tullius lib. Offic. 2. Omnino, inquit, meminiſſe debemus, id quod à noſtris hominibus ſæpiſſime vſurpatum, iam in prouerbii conſuetudinem venit, largitionem fundũ non habere. Quo dicto ſignificabãt, ſtulta liberalitate quãtaslibet opes exhauriri, vel effluere potius. Tranſlatum videtur à pertuſo dolio Danaidũ apud inferos. Quæ fundo carent, Grę̨ci vocant ἀπύθμενα. Vnde Parthenius apud Athenæum lib. 11. ἀπύθμενον φιάλην dixit.

Inexplebile dolium.

Ἄπληστος πίθος, id eſt, Inexplebile doliũ. Varius eſt huius adagionis vſus. Quadrat. n. primum εἰς τοὺς ἀδδηφάγους, id eſt, Inglutones, edacesq́ue congruentius autem in iſtos bibacitate inexplebili, qui quo plus biberint, hoc plus ſitiunt, quemadmodum olim dictum eſt de Parthis. Sic enim Feſtus ſenſiſſe videtur; nam locus mutilus eſt, qui dolium pertuſum dixerit, cum ventrẽ ſignificaret, quanquam natura quoq; venter inexplebilis eſt, quod quidquid per os infuderis, id aliis viis excernitur. Quadrabit & in obliuioſum, cui ſi q.d eruditionis infundas, protinus effluit, quiq; prius obliuiſcatur, quam perdidicerit, cuiuſmodi Strepſiadẽ facit Ariſtophanes in Nebulis:

Ὅστις σκαλαθυρμάτι ἄττα μικρὰ μανθάνων,
Ταῦτ᾽ ἐπιλέλησται πρὶν μαθεῖν. id eſt,
Huiuſmodi minutulas qui argutias
Prius atq; didicit dedidicerit immemor.

Sic propemodum vſus eſt Plautus in Pſeudulo, In pertuſum ingerimus dolium, operam ludimus. Competet etiam in homines præter modum profuſos, quemadmodum indicauit Ariſtoteles lib. Oeconomicorum primo: καὶ γὰρ τὸ κτῆσθαι δυνατὸν χρὴ εἶναι καὶ φυλάττειν, εἰ δὲ μὴ, οὐδὲν ὄφελος τοῦ κτᾶσθαι. τῷ γὰρ ἠθμῷ ἀντλεῖν τοῦτ᾽ ἐστὶν, ὁ λεγόμενος πίθος τετρημμένος. id eſt, Siquidem oportet eiuſmodi eſſe, qui norit & parare, & parata tueri. Alioqui nihil profuerit paraſſe, propterea quod hoc ſit cribro haurire, quodq́; prouerbio dicunt, pertuſum dolium. Congruit item in auaros, quorum cupiditatibus nihil eſt ſatis, verum quo magis impleantur opibus, hoc magis inanes eſſe videntur. Quod eleganter illo Solonis carmine teſtatum eſt apud Plutarchum in libello περὶ φιλοπλουτείας,

Πλούτου δ᾽ οὐδὲν τέρμα πεφασμένον ἀνθρώποισι, id eſt,
Non eſt fixus opũ finis mortalibus vllus

Zenodotus & tartarum ipſum recte accipi inexplebile dolium putat, quod tot millibus defunctorum nunquã expleatur. Quadrabit & in eos, qui male ab aliis rapiunt, quæ malè item profundant in alios. Vſurpatur & de fruſtra laborantibus, quemadmodum alio demonſtratum eſt loco, velut apud Catullum:

Dolia virgineis idẽ ille repleuerit vrnis.

Adagium natum à notiſſima fabula puellarum Danaidum, quæ ob ſponſos necatos has pœnas apud inferos dare dicuntur, vt ſitulis perſtillantibus aquam hauriãt, atq; in dolium item pertuſum infundant, graui nimirum, ſed inutili labore. Cuius fabulæ mentionem facit Horat. in Odis:

Et inane lymphæ
Dolium fundo pereuntis imo.

Item Tibullus:

Et Danai proles Veneris quæ numina læſit,
In caua lethæas dolia portat aquas.

Meminit huius Lucianus in Timone. Et Ariſtoteles lib. Politicorum ſexto. Rurſus Lucianus in Hermotimo, Ἐπέρρει γὰρ κατὰ τὴν παροιμίαν τὸ πρᾶγμα ἐξηντλημένον, ἐς τὸ ἔμπαλιν, ἢ ὁ τῶν δαναΐδων πίθος, id eſt, Affluit enim dum exhauritur negotium laborq́ue

& contra

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

& contra fit atque in Danaidū dolio. Vsurpauit & Plato, cum aliis aliquot locis, tum in Gorgia.

Cum adsit vrsus, vestigia quæris.

Αρκτ8 παρέσης τὰ ἴχνη ζητεῖς, id est, Vrsi præsentis vestigia quæris. De iis dicitur, qui timiditate præsens negotium declinant, atque ad alias nugas dilabuntur. Translatum à formidolosis venatoribus, qui se dissimulant sensisse vrsum, & vestigia persequi fingunt, quo absint à periculo. Hoc genus homines Plato de Rep. lib. quinto scripsit similes esse τοῖς κυνιδίοις, ἃ τοὺς λίθους δάκνει, τοῦ βαλλόντων οὐχ ἁπτόμενα, id est, Catulis, qui lapides mordent, cum eos qui iecerint non ausint attingere. Ab hoc non est alienum quod scribit Plutarchus in vita Luculli. Nā illum cum hortaretur Archelaus, vt relicto hoste in Pontum traiiceret, sic enim fore, vt protinus omnium rerū potiretur. Οὐκ ἔφη δειλότερος εἶναι κυνηγῶν, ὥστε τὰ θηρία παρελθὼν ἐπὶ κενοὺς αὐτῶν φωλεοὺς βαδίζειν, id est, Negauit se timidiorem esse venatoribus, vt præteritis feris, ad inania illarum lustra vellet ire.

Boni ad bonorum conuiuia vltro accedunt.

Αὐτόματοι δ' ἀγαθοὶ ἀγαθῶν ἐπὶ δαῖτας ἴενται. id est,
Sponte bonis mos est conuiuia adire bonorum.

Hexameter prouerbialis, tum vsurpandus, vbi vir bonus, fiducia virtutis & amicitiæ, quæ generalis inter omnes probos intercedit, ad sui similem accedit, non expectatis vulgaribus istis inuitatiunculis. Quidam natum putant ab Hercule, qui cū Ceti Trachenii domum inuocatus inuisceret, hunc versiculum primus dixerit. Fertur & trimeter Iambicus in eandem sententiam:

Ακλητοὶ κωμάζουσιν εἰς φίλους φίλοι. id est,
Conuiua amico amicus vltro etiā venit.

Tacite notauit adagium Homerus in secundo Iliados:

Αὐτόματος δὲ οἱ ἦλθε βοὴν ἀγαθὸς μενέλαος. id est,
Illi vocalis Menelaus venerat vltro.

Scholiastes indicat, hoc verbo fuisse significatam Menelai fortitudinem in bello. Exilis enim vox formidolosum arguit, & βοὴ apud Græcos interdum bellum declarat, quemadmodum & hodie apud Germanos. Zenodotus in collectaneis diuersa sentētia citat hoc adagium ex Eupolidis comœdia, cui titulus Chrysogenes:

Αὐτόματοι δ' ἀγαθοὶ δειλῶν ἐπὶ δαῖτας ἴασιν. id est,
Vltro adeunt hominis timidi conuiuia fortes.

Idem ferme significat Plato in Symposio, Ινα καὶ τὴν παροιμίαν διαφθείρωμεν μεταβαλόντες, ὡς ἄρα καὶ ἀγαθῶν ἐπὶ δαῖτας ἴασιν αὐτόματοι ἀγαθοί. id est, Vt & prouerbium perdamus, hunc ad modum inuertentes: Boni ad bonorum conuiuia vltro veniunt. Sentire videtur Plato, Homerum fecisse Menelaum deteriorem ad prȩstantioris accessisse cōuiuium, quod Agamemnon bello valuerit, Menelaus fuerit imbellis. Citatur hic locus & ab Athenæo lib. 4. Tametsi non hanc opinamur Homeri mentem fuisse, cū virtutis addat elogium:

Βοὴν ἀγαθὸς μενέλαος, id est,
Voce bonus Menelaus.

Et cum aliquot locis illum fortissime rem gerentem inducat, alicubi etiam ἀρηι φίλος cognomento honestet. Apud Athenæum lib. 1. ex Cilatino, quidam qui inuocatus ad conuiuium accesserat, ita loquitur, Αγαθὸς ἂν πρὸς ἀγαθοὺς ἄνδρας ἑστιασόμενος ἥκοον, κοινὰ γὰρ τὰ τῶν φίλων. id est, Bonus enim ad bonos viros conuiuaturus veni. Nam res amicorum communes.

In puteo cum canibus pugnare.

Εν φρέατι κυσὶ μάχεσθαι, id est, In puteo cum canibus pugnare. Dici solitum, vbi cuipiā negotium incidit cū homine rixoso & contentioso, à quo se nequeat extricare. Effertur etiam hoc pacto, ἐν φρέατι κυνομαχεῖν, voce composita.

Mihipsi balneum ministrabo.

Εμαυτῷ βαλανεύσω, id est, Ipse mihi balneator ero, vbi quis suis ipsius inseruit commodis. Aut vbi quis non expectaro alieno officio, ipse suum agit negotium. Aristophanes in Pace:

Α'λλ' εἰ ταῦτα δοκεῖ, κ'ἀγὼ μαντῷ βαλανεύσω. id est,
Balneum & ipse mihi, si hæc vobis grata, pararo.

Interpres admonet translatum balneis, in quibus cessante balneatore, ipsi qui lauant, aquam hauriunt, neq; infundunt. Zenodotus

tus putat & ad eos referri posse, qui glādes in ignem iniectas coquunt. Fortassis haud absurde referetur ad glandium excussores. Nam Græcis βαλανεὺς, balnearium cauponem significat, βάλανος glandem atq; hinc anceps prouerbii interpretatio.

Vir fugiens haud moratur lyræ strepitum.

Ἀνὴρ δὲ φεύγων οὐ μένει λύρας κτυπόν. id est,
Hunc qui fugit strepitus lyræ haud remorabitur.

Senarius prouerbialis in eos, qui in rebus periculosis ac seriis, properandi studio negligunt leuiora. Nā qui fugit in bello, non putat sibi liberum ac vacuum vt cantorē, aliquem auscultet. Idq; ad complures res accommodari potest. Veluti si dicas, non esse rebus friuolis ac voluptariis nugādum, cū hæc vita tot periculis sit obnoxia. In hanc sententiam elegāter Seneca in epistola quadam ad Lucilium Transcurramus, inquit, solertissimas nugas, & ad illa, quæ nobis aliquam opem sunt latura, properemus. Nemo qui obstetricem parturienti filiæ solicitus accersit, edictum, & ludorum ordinem perlegit. Nemo qui ad incendium domus suæ currit, tabulam latruncularium perspicit, vt sciat quomodo alligatus exeat calculus. At mehercle vndiq; tibi omnia nunciātur, & incendium domus, & periculum liberorum, & obsidium patriæ, & bonorum direptio. Adiice his naufragium, motusq; terrarum, & quidquid aliud timeri potest. Inter ista districtus, rebus nihil aliud quā animum oblectātibus vacas. Plutarchus in libello quem scripsit de ει. Delphico:

Οὐ ναῦβλα κωκυτοῖσιν, οὐ λύρα φίλη. id est,
Ingrata naubla, ingrata lugenti lyra.

Caninum prandium.

Caninvm prandium prouerbio dicebatur abstemium, & in quo nullum vinum biberetur: propterea quod peculiari naturæ proprietate, canes à vino abhorrent. Id adagii refertur ab A. Gellio libro Noctium Atticarum 13. capite vltimo, his quidem verbis. Eius autem loci in quo id prouerbium est, verba hæc sunt, nimirū ex M. Varronis Satyrarum libro, qui ὕδωρ κρυόν, i. Aqua rigēs, inscribitur. Nō vides apud Mnesteum scribi, tria genera esse vini, nigrum, album, medium, quod vocant, κιῤῥόν. i. giluum, nouū, vetus, medium. Et efficere nigrum, virus: album, vrinam, medium, πέψιν, id est, concoctionem. Nouum refrigerare, vetus calefacere, medium vero esse prandium caninū. Quid significet, inquit Gellius, prandium caninum, rem leuiculam diu, & anxie, quæsiuimus. Prandium autem abstemium, in quo nihil vini potatur, caninum dicitur, quoniam canis vino caret. Cum igitur medium vinum appellasset, quod neq; nouū, neq; vetus esset, & plerunq; homines ita loquantur, vt omne vinum aut nouū esse dicant, aut vetus, nullam vim habere significauit, neq; noui, neq; veteris, quod mediū esset. idcirco pro vino nō habendum, quia neq; refrigeraret, neque calefaceret. Hactenus Gellius Plutarchus in Sympofiacis scribit, Theophrastum ioco vocare solitum, ἄοινα συμπόσια τὰ κουρεῖα, quemadmodum alias admonuimus.

Vir fugiens, & denuo pugnabit.

Ἀνὴρ ὁ φεύγων, καὶ πάλιν μαχήσεται,
Qui fugerit, rursum ille præliabitur.

Senarius prouerbialis, quo monemur non protinus abiicere animum, siquid parū feliciter successerit. Nam victos posse vincere. Proinde Homerus ἑτεραλκέα νίκην vocat, id est, vicissim, nunc apud hos, nunc apud illos pollentem. Apud eundem Iliados Θ. Alexander sic loquitur Hectori:

νίκη δ' ἐπαμείβεται ἄνδρας. id est,
Alterna viris victoria cedit.

Idem alibi Iliados γ.

Νῦν μὲν γὰρ Μενέλαος ἐνίκησεν σὺν Ἀθήνῃ,
Κεῖνον δ' αὖθις ἐγώ. id est,
Palladis auxilio nunc victor abit Menelaus.
Illum ego sed posthac pugna superaro vicissim.

Demostheni probro datum est ab inimicis, quod in eo prælio, quo Philippus Macedonum rex Athenienses apud Cheroneam vicit, clipeo abiecto fugisset, eaq; gratia ῥίψασπις ignominioso cognomine vocatus. Verum id probri Demosthenes, homo nō admodū verecundus, prouerbiali, notissimoque versiculo legitur eludere solitus:

Ἀνὴρ ὁ φεύγων καὶ πάλιν μαχήσεται.

Huic confine est illud Daui Terētiani, Hac nō successit, alia aggrediundū est via. Vsurpat adagiū Tertullianus in libro De fuga in persecutione. Sed omissis, inquit, quidam diuinis exhortationibus, illum magis Græcum versiculum secularis sentētiæ sibi adhibent:

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

adhibent: Qui fugiebat, rursum prœliabitur, vt & rursus fortitan fugiat. Et quando vincet, qui cum fugerit victus est?

Ex stipula cognoscere.

Ἐκ τῆς καλάμης γινώσκειν, id est, Ex stipula iudicare, dicimus, quoties è vestigiis quibusdam in senecta reliquis, coniecturam facimus, cuiusmodi quis fuerit in adolescẽtia, translata metaphora ab segetibus. Homerus in ξ. Odysseæ,

Ἀλλ᾽ ἔμπης καλάμην γε σ᾽ οἴομαι εἰσορόωντα
Γινώσκειν. id est,
Attamẽ inspecta stipula te suspicor illud
Coniicere.

Vtitur hoc adagio Lucianus in Pseudomãte, quem nos olim Latinum fecimus. Aristoteles in Rhetoricis καλάμην, senectam interpretatur. Ὅταν γὰρ inquit τὸ γῆρας ἐπὶ καλάμην ἐποίησε μάθησιν καὶ δι᾽ ἀπὸ τοῦ γέροντος, ἄμφω γὰρ ἀπηνθηκότες, id est, Etenim cum senectam dixit culmum, senem ostendit, ac repræsentauit. Nam vtrique defloruerunt. Aristophanes in Vespis non dissimili figura vsus est:

Ἀλλὰ ἐκ τῶν λειψάνων
Δεῖ τῶνδε ῥώμην νεανικὴν ἔχειν. id est,
Verum e reliquiis robur horum colligi
Iuuenile oportet.
Dicimus item, ex fragmentis, ex ruina rẽ cuiusmodi fuerit coniectare.

Eodem cubito.

Αὐτῷ πήχει, id est, Eodem cubito, hoc est, eadem regula, eadem mensura. Vtitur hoc aliquoties Lucianus, cum alias, tum in libello De ratione conscribendę historiæ, καὶ ὅλως πῆχυς εἷς, καὶ μέτρον ἀκριβές, id est, In summa cubitus vnus, atque exacta regula. Aristophanes in Ranis:

Καὶ γὰρ ταλάντῳ μουσικὴ σταθμήσεται.
Καὶ κανόνας ἐξοίσουσι καὶ πήχεις ἐπῶν. id est,
In lance enim librabitur poetica,
Promẽtq; regulas, cubitosq; carminum.

Non dissimili figura dixit Cornelius Tacitus libro De oratoribus in pręfatione, cum ait, se quę à præstantissimis viris acceperat, iisdem numeris, iisdemq; rationibus persequi velle. Pli. Epis. lib. 8. dixit, pari libra. Illud fortasse παρεργότερον, at non inutile fuerit admonere, plerasque metaphoras à mensuris ductas esse prouerbiales, vt pensiculare rem, pensitare factum, repẽdere beneficium, remetiri gratiã, librare negotium, expẽdere caussam, renumerare beneficium, æquilibrium officii, retaliare conuicium, atque id genus alias.

Ne altero quidem pede.

Μηδὲ τὸν ἕτερον πόδα, id est, Ne alterum quidem pedem discedere. Lucianus in Harmonide. Idem in Sectis, Οὐδὲ πώποτε ἐξ αἰθιοπίας τὸν ἕτερον πόδα προελθών, id est, Qui ex Aethiopia nunquam vel alterum promouerit pedem. Annumerandum illis, quę retulimus alibi, latum digitum & latum pedem, latum vnguem, quibus vel consensus opinionum, vel studii assiduitas significatur, velut illo, nocte dieque: quod aliter extulit T. Liuius belli Mace. 1. Alii in castris sine stationibus per somnum vinumque diem noctibus æquabant.

Ex Diametro opposita. Diametro distans.

Ἐκ διαμέτρου, id est, Ex Diametro. De vehementer inter se pugnantibus olim dicebatur, sumpta Metaphora à Geometris, apud quos perfectissima oppositio ex diametro est. Lucianus in Tyranno, ἐκ διαμέτρου γὰρ οἱ βίοι φασίν, id est, Nostra enim & illorum vita, ex diametro, quemadmodum aiunt, inter se distant. Athanasius in libro quodam de synodo Nicæna, οἱ κατὰ διάμετρον ὡς ἔπος εἰπεῖν ἀντίκεινται, τῇ σαβελλίου γνώμῃ, id est, Qui iuxta diametrum, vt ita loquamur, aduersantur Sabellii sententię. Basilius in epistola quadam ad Athanasiũ, κατὰ διάμετρον dixit. Diametrus enim est recta linea, figuram, qua longissime patet, ex ęquo secans: velut diametrus orbis est, quæ sic à summo ad summum tenditur circulum, vt per centrum eat, definitore Macrobio in Somnium Scipionis lib. 2. Nec ab hoc dissentit Euclidis diffinitio. Latini lineam hanc, dimetientem vocant. Nam Græcis διάμετρος παρὰ τὸ διαμετρεῖν, id est, à dimetiẽdo. Nominis caussam reddit Aristoteles in Problematis, Sectione 15. problema. 2. Cognatum est illi, quod alio recensuimus loco, δὶς διὰ πασῶν.

Audi quæ ex animo dicuntur.

Ἄκουε τ᾽ ἀπὸ καρδίας, id est, Audi quæ dicuntur ex animo. Nam seria, quæque circa dissimulationem dicuntur, ex animo dici dicuntur, eaq; ex corde proficisci vulgus ait.

Lucianus

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Lucianus in Ioue Tragœdo, Οὐκοῦν ἀκούετε ὦ θεοί, τά γε ἀπὸ καρδίας φασὶν, id eſt, Itaque audite dii nimirum ex animo dicenda, ſicuti prouerbio dicitur. Nam adulatorum & ſimulantium oratio in faucibus naſcitur, non in corde. Plutarchus in commentario quem inſcripſit, quo pacto quis poſſit aſſentatorē ab amico dignoſcere, refert hos ſenarios:

Ἐμοὶ γὰρ εἴη πτωχὸς, εἰ δὲ βούλεται
Πτωχοῦ κακίων ὅστις ὢν εὔνους ἐμοὶ
Φόβον παρελθὼν τ᾽ ἀπὸ καρδίας ἐρεῖ. id eſt,
Mendicus vtinam ſit mihi, vel ſi libet
Mendicum & infra, qui mihi volēs bene
Timore poſito, poſſit ex animo loqui.

Ad hanc figuram pertinet illud Plautinū, corde amare. itē illud, perſequi corde, animo, & viribus, vtrunq; eſt in Captiui duo. contrarium eſt huic, A' ſummis labris, pro eo qđ eſt, non ex animo. Seneca in Epiſ. ad Luciliū, Non à ſummis labris iſta veniūt.

Aut bibat, aut abeat.

Avt bibat, aut abeat. Quo quidem adagio monemur, vt aut tempori locoq; nos accommodemus, aut ab hominum conſuetudine nos ſubducamus. Quemadmodū Cato feciſſe legitur, qui cum non poſſet ſumere vultum Floralium licentiæ conuenientē diſceſſit e theatro. Natum à priſcis illis Græcorum ſimpoſiis, hoc eſt, compotationibus, in quibus mos erat, talis ſortiri quēpiam, qui conuiuio quaſi præſideret, ac decreta conuiuialia præſcriberet, quæ νόμους, i. leges appellabāt. De hiſce legibus Valer. Valentinus iocoſo carmine cōſcripſit, cui titulū fecit Tapullæ, teſte Feſto Pompeio. Porro præfectum βασιλέα, hoc eſt, regem nominabant. Plutarchus συμποσίαρχον vocat. Varro apud Nonium, Modiperatorem à Latinis vocatum ſcribit, quaſi modum imperantem, ne quis aut plus ſatis biberet, aut parum. Atheneus lib. 10. ex Eupolidis auctoritate docet huic præfectos rei οἰνόπτας dictos, ab aliis ὀφθαλμούς. Huius conſuetudinis meminit & Horatius in Odis:

Nec regna vini ſortiere talis.

Ex legibus iocoſis hęc vna fertur, aut bibat, aut abeat. Commemoratum à Cicerone, libro Tuſculanarum quæſtionum 5. Mihi quidem, inquit, in vita ſeruanda videtur illa lex, quę in Græcorum conuiuiis obtinet Aut bibat, inquit, aut abeat. Et recte. Aut enim fruatur aliquis pariter cum aliis voluptate potandi, ne ſobrius in violentiam vinolentorum incidat, aut diſcedat. Sic iniurias fortunæ, quas ferre nequeas, defugiendo relinquas. Hactenus ille. Quidam ſic efferunt, ἢ πῖθι, ἢ ἄπιθι, id eſt, aut bibe, aut abi. Quanto ciuilior hæc lex, quam ea quā Empedocli in conuiuio pręſcripſit conuiuii præfectus, vt aut biberet, aut vinum in caput illius effunderetur. Eam rem tam indigne tulit Empedocles, vt poſtridie coacto concilio, & inuitatorem, cuius opera id erat factum, & ſympoſiarchā reum peregerit, damnandoſq́ue curarit. Refert Diogenes Laertius.

Domi habet, domi naſcitur.

Ad eandem pertinet metaphoram: Domi habere. Nā id domi dicimus habere, quod in nobis ſitū eſt, nec neceſſe eſt ab aliis mutuo ſumere. Tranſlatum apparet ab ea conſuetudine foris rogandę ſuppellectilis, quā domi deſideres. Terent. in Adelphis, Phy, domi habet, vnde diſcat. M. Tull. ad Varronem, Sed quid ego nunc hęc ad te, cui domi talia naſcuntur? Idem Academicarum quæſtionum libro ſecundo, Deſine quæſo communibus locis, domi nobis iſta naſcuntur, id eſt, hæc oratorum ſunt propria. Proinde dixeris eleganter, Quid in rebus iſtis felicitatem venaris? domi habes, vnde beatus eſſe queas. Regum eſt domi conſilium habere, non ab aliena pendere ſententia.

Confringere teſſeram.

Apvd Plautum in Ciſtellaria confregiſſe teſſeram dicitur qui ſibi reditum in domū aliquam præcluſit. Siquidem cum amans dixiſſet ſe iureiurando aſtrictum, vt lenæ filiam duceret, orans ne ſe periurum fieri pateretur, illa reſpōdens, Abi, inquit, quærere, vbi tuo iurando ſatis ſit ſubſidii. Hic apud nos iam Alceſimarche, cōfregiſti teſſeram. Eſt autem teſſera ſymbolum hoſpitale, quo prolato cognoſcebantur hoſpites, ſiquando rediſſent.

Frigidam aquam ſuffundere.

Frigidam aquam ſuffundere, Plautus in Ciſtellaria videtur vſurpaſſe ꝓ eo quod eſt, inſtigare clanculum. Sic enim in ea fabula meretrix queritur de matronis maritos ſuos in meretricum odium quod poſſunt

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

sunt inflammantibus. Ita nostro ordini palam blandiuntur, clam si occasio, vsquã est, aquam frigidam subdole suffundũt. Viris cum suis prædicant nos solere, suas pellices esse aiunt. Translatum apparet ab iis, qui certaminibus equestribus aquã equis asper gebant, quo refocillati currerent acrius, atque hoc pacto ad cursum instigabant. Cuius ministerii meminerunt etiam Pandectæ iuris Cæsarei lib. 3. Titulo de iis, qui infamia notan. ex Vlpia. his quidem verbis: Et generaliter ita omnes opinantur, & vtile videtur, vt neque Thymelici, neque Xystici, nec agitatores, nec qui aquã equis spargunt, ceteraque eorum ministeria, qui certaminibus sacris deseruiunt, ignominiosi habeantur. Hactenus Vlpia. Id fiebat, opinamur, in Olympicis, aut similibus certaminibus, nonnunquam & ob hanc caussam, ne rotæ agitatione feruescentes, flammam conciperent. Nisi si cui magis probatur, vt traductum putetur ab iis, qui ioci ludibrii ve caussa, clanculum aquam infundunt in conuiuii locum: aut ab his qui ludibrii caussa, aqua conspergunt aliquem, qui balneatorum iocus est. Vnde & Iulius Pollux libro septimo docet πλύνειν interdum vsurpari pro conuiciari. Sic Aristophanes in Pluto, πλυνὸν με ποιῶν ἐν τοσούτοις ἀνδράσιν. Quæritur quispiam quod contumeliæ caussa cõspersus sit aqua multis præsentibus. Sed probabilius est translatum ab officinis ærariis, vbi fabri subinde frigidam in ignem aspergunt, quo ignis sit vehementior.

In senem ne quod collocaris beneficium.

Γέροντι μηδὲ ποτε μηδὲν χρηστὸν ποιεῖν, id est, Ne quid vnquam beneficii collocaris in senẽ. Refertur nominatim ꝓuerbii vice, ab Aristotele, lib. Rhetoricorum 2. καὶ ὅστις συμβουλεύει μὴ ποιεῖσθαι φίλον γέροντα τούτῳ μαρτυρεῖ ἡ παροιμία, μὴ ποτ' εὖ ἔρδειν γέροντα, id est, Qui consulit, ne quis cum sene ineat amicitiam, huic testimonii loco est prouerbiũ, ne quando bene merearis de sene. Dicitur hodieque, vulgo, Neque in senem, neque in puerum collocandum esse beneficium, propterea quod alter non refert, alter non meminit. Extat & huiusmodi quoddam apud Diogenianum adagium, Μὴ πότ' εὖ ἔρδειν γέροντας, μηδὲ γυναῖκα, μηδὲ παῖδα μηδ' οἰκῶνα τινὸς, μηδὲ λάλον κωπηλάτην, i. Ne q̃d beneficii colloces, neq; in senes, neq; in mulierem, neq; in puerum, neque in canem cuiuspiam, neque in garrulum remigem: propterea quod perire videatur, quod in eiusmodi genus hominum insumitur Seneca de beneficiis tertio: Sic fit, vt præceptores eorumque beneficia intercidant, quia totam pueritiã relinquimus: sic fit, vt in adolescẽtiam nostram collecta pereant, quia ipsa nunquam retractatur.

Stultus, qui patre cæso liberis pepercit.

SVPERIORI protinus illud subtexuit, & quidem prouerbii nomine, καὶ τοὺς γ' οὓς ἀναιρεῖν ὧν καὶ τοὺς πατέρας.

Νήπιος, ὃς πατέρα κτείνας, παῖδας καταλείποι. id est,

Et qui suadeat occidere liberos, quorũ patrem occideris, huic attestatur hoc prouerbium, Stultus qui patre occiso liberos relinquat. Refert idem postea inter sententias: Fatuus qui occiso patre liberis pepercit. Est autem versus prouerbialis:

Νήπιος ὃς πατέρα κτείνας υἱοὺς ὑπολείπει. i.
Est fatuus, qui patre perempto pignora linquit.

Vsus est & Herodotus in Clione, ὁμοίως γὰρ μοὶ νῦν φαίνομαι πεποιηκέναι, ὡς εἴ τις πατέρα ἀποκτείνας τὸν παίδων αὐτοῦ φείσαιτο, id est, Nam mihi nunc perinde fecisse videor, ac si q̃s occiso patre, liberis illius parcat. Hoc adagium vsurpasse scribitur Philippus Macedo, cum liberos etiam e medio tolleret, quorum parentes occiderat. Fertur vox militum, qui Maximinum Imperatorem trucidarunt vna cum filio, ex pessimo genere, ne catulum quidem esse relinquendum. Huc pertinet Homericum illud ex Odysseæ γ.

Ὡς ἀγαθὸν καὶ παῖδα καταφθιμένοιο λιπέσθαι
Ἀνδρός. id est,
Vt bene habet cæso prolem superesse parenti.

Χρυσολόγος.

Χρισολόγοι dicebantur, atque hodie quoque vulgo dicuntur, qui probe loquũtur, & improbe faciunt. Dictum autem peculiariter in Pertinacem Imperatorem, quemadmodũ in huius vita testatur Iulius Capitolin⁹.

Figuli opes.

Κεράμειος πλοῦτος, id est, Fictiles diuitiæ. De

rebus

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

rebus incertis, fragilibus, ac neutiquam duraturis. Quemadmodum figulorum vasa facile comminuuntur quolibet casu. Refertur adagium à Diogeniano.

Lepus dormiens.

Λαγὼς καθεύδων, id est, Lepus dormiens. Quadrat in eum qui quod non facit, id facere sese adsimulat, aut quod facit, id se facere dissimulat. Qualē quidam arbitrantur fuisse Vlyssis somnū, cum a Phæacibus in Ithacam insulam exponeretur, auctore Plutarcho. Nam leporem patentibus genis dormire, cum alii permulti tradunt auctores, tum Plinius libro vndecimo, capite trigesimoseptimo, id quod etiam hominibus nō nullis ait accidere, quos Græci κορυβαντιᾶν appellant. Neq; perperā, dicetur & in timidos. Adagiū à multis auctoribus refertur.

Sero Iupiter diphtheram inspexit.

Ὀψὲ Ζεὺς κατεῖδε χρόνιος εἰς τὰς διφθέρας, id est, Inspexit, & si sero, pellem Iupiter. Senarius prouerbialis in eos, qui sero quidem, sed aliquando tamen pro malefactis dant pœnas. Antiquitas enim credidit Iouē omnia in sua diphthera, hoc est, pelle caprina scribere: ac multa quidem pro tempore dissimulare, verum aliquando de improbis pœnas sumere. Belle quadrabit, & in principes, qui diu dissimulata maleficia tandem puniunt.

Aut mortuus est, aut docet litteras.

Ἤτοι τέθνηκεν, ἢ διδάσκει γράμματα. id est, Aut periit, aut profecto litteras docet. Senarius prouerbialis, quo significabant olim, cuipiam omnino male esse, tametsi parum liqueret, quid rerum ageret. Is aūt hac occasione venit in vulgi sermonem, auctore Zenodoto. Athenienses duce Nicia parum feliciter aliquando pugnauerunt aduersus Siculos, permultis occisis, plerisque captiuis in Siciliam abductis, qui Siculorum filios litteras docere coacti sunt. Proinde pauci qui fuga elapsi redierant Athenas, rogati quid hic aut ille faceret in Sicilia, modo memorato versiculo respondebant, Aut periit, aut docet litteras.

Oportet testudinis carnes aut edere, aut non edere.

Ἢ δεῖ χελώνης κρέα φαγεῖν, ἢ μὴ φαγεῖν. id est, Testudinis carnem aut edas, aut nō edas. Trimeter prouerbialis, in eos, qui negotiū susceptum frigide ducunt, neque explicantes, neque relinquentes, Sunt qui putent hoc dictum ab auctore Terpsione profectū esse: quorum est Atheneæus libro octauo, declarans hunc primum præcepisse de gastrologia editis regulis per quas liqueret a quibus esset abstinendum, quibus contra vescendum: inter quas erat & hæc de testudine ἢ φαγεῖν, ἢ μὴ φαγεῖν. Addunt testudinis carnem si modice edatur, ventris tormina facere: rursum si copiose, lenire. Cuiusmodi quiddam & de lactucis refert Plin. Perinde quasi dicas: aut bellandum est, aut non bellandum: aut studendum, aut non studēdum. Nam pleraq; res sunt, quas si facias acriter, plurimum conducunt: sin ignauiter, officiunt. Velut eę quę mediocritatē nō recipiunt, quod genus est musica, poeticaque. Sunt rursus quædam, quę degustasse sit satis. Quo de genere putauit esse philosophiæ studium Ennianus ille Neoptolemus, & Callicles Platonicus.

Bonæ leges ex malis moribus procreantur.

MACROBIVS Saturnalium lib. 3. Vetus verbum est, inquit, Leges bonę ex malis moribus procreantur. Nam sicuti medicorum pharmacis nihil opus foret, nisi morbis laboraretur: ita legibus ferundis nihil opus esset, nisi perperam viueretur. Vnde apud Aeginetas olim pecuniaria pęna mulctabatur is, qui legis instituendæ dedisset occasionem. Auctor Aristoteles lib. Rhetoricorum 2. Cornelius Tacitus lib. 5. Vsu probatum est, leges egregias exempla honesta apud bonos ex delictis aliorū gigni. Huc pertinet quod Solon ἐρωτηθεὶς, διὰ τί κατὰ πατροκτόνου νόμον ἔθηκε, διὰ τὸ ἀπελπίσαι εἶπεν. id est, Rogatus quam ob causam non tulisset legem in parricidas, respōdit, quod non sperasset futurum parricidam.

Bos alienus subinde foras prospectat.

Βοῦς ἀλλότριος τὰ πολλὰ ἔξω βλέπει, i. Bos alienus subinde foras ꝓspectat. De iis, qui apud alienos non satis ex animi sententia tractātur, eoq; sæpius suos desiderant. Vnicuique domi, ac velut in suis pręsepibus iucūdissima vita, peregre permulta sunt quæ lædant, plurima desunt. Adlusisse videtur ad hoc prouerbium Plutarchus in Symposiacis

fiacis decade octaua, problemate secundo. ὅπως δὲ ἑαυτῶν μὴ καταφρονῆτε, μηδ᾽ ἔξω βλέπητε παντάπασιν, id est, Verum ne ipsos con temnatis, ne ve foras prospiciatis, id est. Ne aliunde petatis, quod ab ipsis Platonis interpretibus sumi potest. Proinde recte dicetur, ἔξω βλέπειν, qui non cõtentus suis aliũde pendet. Vsurpat, & in libello, περὶ τῆς ἀρετῆς καὶ κακίας.

Septimus bos.

Ἕβδομος βοῦς, id est. Septimus bos. Olim in stupidos brutosque dicebatur, vnde celebratus senarius:

Τὸν ἕβδομον βοῦν ἡ σοφὴ παροιμία. id est,
Venustum adagium septimum narrat bouem.

Id hinc ortum esse tradunt, quod antiquitus post sextam lunam bouis imaginem è farina pinsere consueuerint, qui septimam lunam cornibus referret. Sunt qui malint hinc natum, quod cũ apud veteres sex animantium genera mactari diis soleãt, ouis, sus, capra, bos, gallina, anser: pauperes non habentes viuum animal quod immolarẽt, bouis simulachrum è farina fingere consueuerunt. is quoniam sensu vitaque careret, in stoliditatis abiit prouerbium. Citatur apud Suidam Euripides in Erechtho, & Acheus in Iride, qui prouerbiũ hoc vsurpauerint, tametsi versus illorum non refert.

Indus elephantus haud curat culicem.

IN epistolis, quę Phalaridis nomine feruntur, extat huiusmodi quoddam adagium, κώνωπος ἐλέφας ἰνδὸς οὐκ ἀλεγίζει, id est, Culicem haud curat elephantus Indicus. Dictũ est autem ob singularem duritiem cutis elephantinæ, qua fertur etiam iacula excutere, tantum abest, vt culicis morsu possit offendi. Adhiberi poterit, quotiens significabimus excelsis animis leues, & vulgares iniurias esse negligendas.

Lutum luto purgare.

Πηλῷ πηλὸν καθαίρεσθαι, id est, Lutũ luto purgari, dicitur, vbi res sordida sordibus tollitur, hoc est, cum sordes non tolluntur, sed aut mutantur, aut augentur etiam. Apollonius in epistola quadam. ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἐκεῖνος ἐφείσω ἔπεισε μὴ πηλῷ πηλὸν καθαίρεσθαι, Loquitur de sacerdotibus, qui deorum aras sanguine polluerent, eamque expiationem esse ducerent. Huc pertinet Diogenis dictum. Is ingressus balneum sordidum, qui hic, inquit, lauant, vbi lauant? indicans talibus balneis conspurcari corpora potius quam purgari. Idem accidit Alexandrinis qui in vrbibus alunt vim Ibidum in hunc vsum, quòd serpentes ac macellorum sordes deuorent, verum suis immundiciis omnia rursus conspurcant.

Cyclopica vita.

Κυκλώπειος βίος, id est, Cyclopica vita, pro vita vehementer effera ac barbara, quæ neque legibus, neque disciplina ciuili cõstet, neq; religione deorum gubernetur. Qualem describit Homerus Odysseæ lib. 9. sub persona Polyphemi:

Νήπιος εἰς ὦ ξεῖν᾽ ἢ τηλόθεν εἰλήλουθας,
Ὅς με θεοὺς κέλεαι ἢ δειδίμεν, ἢ ἀλέασθαι.
Οὐ γὰρ κύκλωπες διὸς αἰγιόχου ἀλέγουσιν.
Οὐδὲ θεῶν μακάρων. id est,
Desipis, aut certe longinqs hospes ab oris
Hic ades, vt q me iubeas cura ve moueri,
Siue timore Deũ, neq;. n. cyclopica turba
Curamus summum ve Iouem diuos ve beatos.

Eodem in libro:

Τῶν δ᾽ ἀνδρῶν πειρήσομαι, οἵτινές εἰσιν,
Ἤ ῥ᾽ οἵ γ᾽ ὑβρισταί τε καὶ ἄγριοι οὐδὲ δίκαιοι,
Ἠὲ φιλόξεινοι καί σφιν νόος ἐστὶ θεουδής, id est,
Quod genus hoc hominum experiar iã, sint ne feroces,
Agrestes, ęquiq; rudes, an & hospitii ius
Obseruent, animo reuerentes numina diuum.

Homerum ęmulatus Euripides Cyclopem hoc pacto loquentem facit:

Ζηνὸς δ᾽ ἐγὼ κεραυνὸν οὐ φρίσσω ξένε,
Οὐδ᾽ οἶδ᾽ ὅτι Ζεύς ἐστ᾽ ἐμοῦ κρείσσων θεός. i.
Atqui hospes ego fulmẽ Iouis nõ horreo,
Neque me Iouem præstantiorem habeo Deum.

Strabo lib. Geographiæ 11. scribit, hoc vulgo dictum in Albanorum gentem, quod Cyclopum agerent vitam, vtpote neq; culturæ studiosi, & ad omnem vitę cultum inertes & rudes.

Similes habent labra lactucas.

SIMILES habent labra lactucas. Vbi similia similibus contingunt, veluti præceptori parum docto discipulus indocilis: improbo populo magistratus improbus: contumeliosa

melioso patrono contumeliosus actor: vxori morosæ maritus morosus: breuiter quotiens mala malis, digna dignis eueniunt. Natum adagium ab asino carduos pascente. Est autem lactuca herba mollis ac tenera, quæ tamen non admodum sit dissimilis carduo, præsertim syluestri. Itaque quemadmodum carduus spinosus est, atque maiorem in modum asperis foliis & caule, denique ipso etiam flore, itidē & asini labris nihil durius ac petricosius, vt illis non alia lactuca magis apta videat̄. Porro carduos lactucarum vice etiam in conuiuiis à nonnullis apponi solere, testis est Iulius Capitolinus in vita Pertinacis Imperatoris. Plinius item libro decimonono, de carduis in hunc modum: Poterant videri dicta omnia, quæ in precio sunt, nisi restaret res maximi quæstus, non sine pudore dicēda. Certum est quippe carduos apud Carthaginē magnam, Cordubamque præcipue, sestertium sena millia è paruis his reddere, quoniam portenta quoque terrarum in ganeā vertimus, etiam ea quæ refugiunt quadrupedes consciꝫ. Vsurpat, simulque interpretatur prouerbiū diuus Hieronymus, scribens ad Chromatium in hunc modum: Secundum illud quoque de quo semel in vita Crassum ait risisse Lucilius: Similem habent labra lactucam, asino carduos comedente: videlicet vt perforatam nauim debilis gubernator regat, & cęcus ducat in foueam, & talis sit rector, quales illi qui reguntur. Hactenus ille. Fuit autē hic Crassus auus eius Crassi, qui pugnans aduersus Parthos interiit, cuius signa postea retulit Augustus. Numeratur is inter eos, qui nunquam in vita risisse feruntur eaq; gratia ἀγέλαστοι, id est, irrisibiles cognominati. M. Tul. in actionibus, Crassum Liciniū, auctore Lucilio, semel duntaxat in vita risisse testatur. Plin. lib. Naturalis historiæ 7. capite decimonono: Ferunt, inquit, Crassum auū Crassi in Parthis interempti, nunquam risisse, ob id Agelastum vocatum, sicuti nec flesse multos. Diuus Hieronymus contra Rufinum: Ego certe vt homini seuerissimo risum moueam, vt imiteris aliquando Crassum, quem semel in vita risisse scribit Lucilius. Meminit & Macrobius lib. Saturnalium secundo.

Dignum patella operculum.

HVIC simillimum est illud, quod ab eodem Hieronymo refertur in epistola ad Chromatium: Dignum patella operculum. In mea enim, inquit, patria rusticitas vernacula: Deus vēter est, & in diem viuitur, & sanctior est ille, qui ditior est. Accessit huic patellæ iuxta tritum populi sermone prouerbium, dignum operculum. Idem aduersus Rufinum. Quod librum Eusebii pro Pamphili verteres, quod tuum quasi operculū venenatæ patellæ imponeres. Plato in Hippia maiore, differens de pulchro ac decoro, quiddam habet non abhorrens ab hoc prouerbio, πότερον πρέπει φύσει, ὅταν τις τὴν χύτραν, ἣν ἄρτι ἐλέγομεν τὴν καλὴν ἕψῃ ἔτνους καλοῦ μεστὴν, χρυσῆ τορύνη αὐτῇ, ἢ συκίνη: id est, Vtrum inquiet, vbi quis ollam illam pulchram, de qua modo loquebamur: igni admouerit, pulchris fabis plenam, decet illam aurea toryne, aut ficulna? Quod Græce dictum est, τορύνη, Platonis interpres vertit tudeculam. Etymologus indicat, τορύνην vocem esse Atticis peculiarem, quę illis significat δυεργέτιν. Suidas ait instrumentum esse, quo mouetur olla.

Si iuxta claudum habites, subclaudicare disces.

PLVTARCHVS in libello De liberis educandis, ἂν χωλῷ παροικήσῃς ὑποσκάζειν μαθήσῃς, id est, Si iuxta claudū habitaris, disces subclaudicare. Pindari interpres extulit hunc in modum:

Χωλῷ παροικεῖς κἂν ἑνὶ, σκάζειν μάθοις. id est,
Claudo vel vni si propinquus manseris,
Disces & ipse claudicare protinus.

Huc pertinet illud Hesiodum, nobis alibi dictum: πῆμα κακὸς γείτων, &c. Ea vero rerum humanarum est infelicitas, quod facilius transiliunt vitia, quàm bona. Et tamen verum est quod addit Hesiodus, ὥσπερ κἀγαθὸς μὲν γόνειαρ. Ita Pindarus in Nemeis hymno septimo, εἰ δὲ δεῖταί ἀνδρὸς ἀνήρ, τὶ φαίμεν κεγείτων ἔμμεν νόῳ φιλήσαντα γ' ἀτενεῖ γείτονι, χάρμα πάντων ἐπάξιον. id est, Si vir viro eget, quid dicemus vicinum esse vicino, animo constanti amicum? Gaudium omni re dignum. Quanquam videmus nec lectionem, nec interpretationem huius loci constare Grecis. Quidam enim pro δεῖται legunt γδεῖται, referuntque ad commodorum aut incommodorum communicationem, quam homo capit ab homine, maxime à vicino, Et legendum videtur γείτον' ἔμμεν, vt respondeat participio φιλήσαντα.

Interpres

Interpres adducit & illud ex Hesiodo:

Γείτονες ἄζωστοι ἔκιον, ζώσαντο δὲ πηοί. idest,

Vicini incincti, cincti venere propinqui.

Notum est illud Themistoclis, qui proscripto agro iussit & hoc præconem addere reliquis dotibus, quod bonum haberet vicinum. Prouerbium admonet, perniciosam improborum hominum consuetudinem, propterea quod cum corporis, tum maxime animi vitia contagio serpunt in vicinum. Naso:

Dum spectant oculi læsos, læduntur & ipsi,

Multaq; corporibus transitione nocent.

Id Aristoteles existimat potissimum vsu venire in morbis oculorum, quod ea corporis pars maxime sit mobilis. Item in scabie quod in summa sit cute, & humore glutinoso, ad vicinum permanat. Postremo in omnibus morbis, qui e spiritu corrupto nascũtur, vt pestis, quod spiritus facile ab alio in alium traiiciatur. Denique est occultus quidam naturę consensus, qui fit vt oscitare incipiat qui viderit oscitantem, & micturiat qui meientem conspexerit, auctor est Alexander Aphrodiseus. Et balbutire discit, quisquis assidue cum balbo viuit. Morum autem scabiem affricat conuictor conuictori. Aristoteles sectione 6. problem. 4. quęrit quare lippitudo, tabes, & scabies contagio migrent ad alios, nec idem accidat in omnibus morbis. Plutarchus in commentario De ratione dignoscendi verum amicum ab adulatore, scribit tantam habere vim assiduam cõsuetudinem, vt imprudentes etiam imitemur vitia eorũ, quibuscum viuimus. Quemadmodum Platonis familiares eius gibbum imitabantur: Aristotelis amici, balbutiem eiusdem exprimebant: Alexandri Macedonum Regis familiares ceruicis inflexum, & vocis in dicendo asperitatem effingebant. Plato De legibus 2. eleganter indicat, quomodo fallat contagium: πότερον εἰκὸς, εἰ καὶ ἀναγκαῖον ταυτὸν εἶναι, ὅπερ ὅταν τις πονηροῖς ἤθεσι ξυνὼν κακῶν ἀνθρώπων, μὴ μισῇ, χαίρει δὲ ἀποδεχόμενος, ψέγῃ δὲ ὡς ἐν παιδιᾶς μοίρᾳ, ὀνειρώττων αὐτοῦ τὴν μοχθηρίαν, τότε ὁμοιοῦσθαι δήπου ἀνάγκη τὸν χαίροντα ὁποτέροις ἂν χαίρει. id est, Vtrũ probabile, an potius necessariũ hoc ipsum esse, quod cum quis cum prauis hominum improborum moribus conflictatur, non odit, sed gaudet magis approbans, quanquam veluti per iocum reprehendit, somnians suam ipsius malitiam, tunc profecto necesse est, vt similis euadat gaudens vtriscunque gaudeat.

Corrumpunt mores bonos colloquia praua.

EODEM pertinet ille Menandricus senarius:

Φθείρουσιν ἤθη χρηστὰ ὁμιλίαι κακαί. id est,

Mores bonos conuictus inficit improbus.

Consimilem huic sententiam refert Aristoteles nono Moralium lib. Celebratur & hic senarius à Græcis:

Κακοῖς ὁμιλῶν καὐτὸς ἐκβήσῃ κακός. id est,

Malus ipse fies, si malis conuixeris.

Quanquam autem alienius ab hoc instituto videtur huiusmodi conquirere, tamen illud adscribemus ex Senecæ De ira lib. 3. si non magnopere pertinens ad prouerbii declarationem, certe ad vitam instituendã in primis conducibile: Sumuntur, inquit, à conuersantibus mores. Et vt quædam in contactis corpore vitia transiliunt, ita animus mala sua proximis tradit. Ebriosus cõuictores in amorem vini traxit. Impudicorum cœtus fortemque, & si liceat, virum emollit. Auaritia in proximos virus suum transtulit. Eadem è diuerso ratio virtutum est, vt omne quod secum habent, mitigent. Nec tam valetudini profuit vtilis regio, & salubrius cælum, quam animis parum firmis, in turba meliorum versari. Quæ res quantum possit, intelliges, si videris, feras quoque conuictu nostro mansuescere, nullique immani bestię vim suam permanere, si hominis cõtubernium diu passa est. Hucusque Senecæ verba reddidimus. Porro cũ omnis contubernii conflictatio, plurimũ habet momenti ad corrigẽda deprauandaque mortalium ingenia, tum præcipue valet oratio, quæ quidem ex arcanis illis animi penetralibus deprompta, genuinã quãdam & occultam vim, atque vt Græce dicamus melius, ἐνέργειαν secum adfert, eamq; in auditoris animum, in quem illabitur, transfundit, præsentaneum venenum, si pestilens fuerit; remedium efficax, si salutaris. Iam vero quod de colloquio dictum est, idem oportet & de studiis accipere. Qui vitam omnem in Ethnicis conterunt litteris, gentiles euadunt. Qui præter obscenos auctores nil euoluunt, moribus obscenis. Etenim lectio colloquium quoddam esse videtur.

Annm

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Anuus clibanum.

Αννὸς κρίβανον, id eſt, Annus clibanum. In eos olim dicebatur, qui nouæ quippiam rei reperiſſent. Nam Annus quidam Aegyptius clybanorum vſum, in quibus panes coquerent, fertur excogitaſſe. Siquidē priſci pulte polentaq́ue victitabāt, cocti panis vſum neſcientes. De ratione coquendi panis in furnis, permulta Plinius libro 18. c. 11. & hinc rei vocabulum etiam inditum. Nam Plautus in Aulularia artopteſiam vocat. Seneca in epiſtola quadā ad Lucilium oſtendit, antiquitus panem manuum tractatione ſubactum, feruenti cinere teſtaq́; percoqui ſolere: deinde paullatim repertos furnos & alia genera, quorum feruor ſerui ret arbitrio. Hic panis dicebatur κριβανίτης. Meminit huius adagii tum Suidas, tum Ariſtophanis interpres ἐν ἀχαρνεῦσι. Quanquam exemplaria pleraq́ue ἄνθρωπος habent, in vno duntaxat loco αννὸς ſcriptū reperitur, quod quidem magis arridet, vt vocabulum ſit proprium.

Magiſtratus virum indicat.

Αρχὴ τὸν ἄνδρα δείκνυσιν, id eſt, Imperia demonſtrant virum. Dimeter iambicus prouerbio celebratus. Quidam Pitaci Mitylenæi putant apophtegma. Sunt qui Soloni tribuant, quorum de numero Sophocles eſt, vt ferunt. Ariſtoteles quinto Moraliū libro, Biantis nomine citauit. Item Theophraſtus in prouerbiis, quanquam ea non extant, Bianti adſcribit. Hoc adiiciendum putauimus, ne quis cauilletur, ſententiam eſſe, non prouerbium. Quanquam & Plutarchus in vita Ciceronis oſtendit fuiſſe ꝓuerbio celebratum dictum, loquens hunc in modum: ὃ δὲ δοκεῖ μάλιστα καὶ λέγεται τρόπον ἀνδρὸς ἐπιδεικνύναι καὶ βασανίζειν, ἐξουσία καὶ ἀρχὴ πᾶν πάθος κινοῦσα, καὶ πᾶσαν ἀποκαλύπτουσα κακίαν, Δημοσθένει μὲν οὐχ ὑπῆρχεν, id eſt, Quod autem videtur ac dicitur, maxime mores hominis oſtendere, atque explorare, nimirum poteſtas ac magiſtratus, omnem mouens affectum, & omnem aperiens malitiam, id Demoſtheni quidem non adfuit. Sophocles in Antigone:

Αμήχανον δὲ παντὸς ἀνδρὸς ἐκμαθεῖν
Ψυχήν τε καὶ φρόνημα, καὶ γνώμην, πρὶν ἂν
Αρχαῖς τε καὶ νόμοισιν ἐντριβὴς φανῇ. id eſt,
Fieri haud poteſt, cuiuſpiā vt pernoueris
Animum atque mentem ſiue ſenſum, ni prius
Imperia nactus geſſerit ciuilia.

Senſus eſt, in vita priuata vix ſatis perſpici poſſe mores & ingenium hominis. Verū ſi committas Imperium, vt quod libeat, idē liceat, tum demū apparere quo ſit animo. Eleganter inuertit Epaminondas, cui cum Thebani per contumeliam magiſtratum quempiam ſordidum & contemptum mādaſſent, non contempſit, ſed ea cura geſſit, vt muneri prius contemptiſſimo dignitas & auctoritas accederet, dicens: Οὐ μόνον ἡ ἀρχὴ τὸν ἄνδρα δείκνυσιν, ἀλλὰ καὶ ἀρχὴν ἀνήρ. id eſt, Non ſolum magiſtratus virum oſtendit, ſed magiſtratum vir. Meminit Plutarchus in præceptis ciuilibus.

Idem Accij, quod Titij.

Extabat olim adagium apud M. Varronem in ſatyra, cui titulus: Teſtamentum, referturq́ue apud A. Gellium in Noctibus Atticis, Idem Accii quod Titii. Quod ſi quis, inquit, vndecimo menſe κατ᾽ ἀριστοτέλην natus eſt, Accio idem quod Titio ius eſto. Nimirum ſignificans eodem ſibi iure futurum, filium decimo mēſe natum, quo cum qui natus ſit vndecimo, Sumptum videtur à Iuriſconſultorum conſuetudine, Titii & Accii vocabulum pro quibuslibet duobus ſubinde vſurpantium.

Caput ſine lingua.

Ab hoc non admodum abludit ille Laberianus trimeter,

Caput ſine lingua pedaria eſt ſententia.

Competit in eos, qui in conſultationibus aut diſceptationibus ipſi quidem nihil habent quod dicant, verum aliorum ſententiis annuunt. Nam pedarii ſenatores dicebantur ii, qui in ſenatu quidem ſedebant, verum ſententiam non rogabantur, ſed in aliorum ſententias pedibus diſcedebant. Vnde referente Feſto Pompeio in dictione Pedarius, à Lucilio dicti ſunt Aegipedes, quod pedum diſceſſione dicerent ſententiam. Refertur à Gellio Noctium Atticarū lib. 3. c. 18. Habet & Crocodilus caput ſine lingua, ſed dentibus armatum.

Corpus ſine pectore.

Proverbiali figura dixit Horatius in Epiſtolis ad Albium:

Non

Non tu corpus eras sine pectore, dii tibi formam,
Dii tibi diuitias dederant, artéq; fruendi.

Item Ouidius in Heroinis:

Hunccine tu speras hominem sine pectore, dotes
Posse satis formæ Tyndari nosse tuę?

Perinde vero dictum est corpus sine pectore, quasi dicas, sine mente. Nam sapientiam & ingenium in pectore atque in corde constituunt. Vnde & cordatos appellamus prudentes. Et Iuuenalis tardum ac stolidum significans:

- Cum læua in parte mamillæ
Nil salit Arcadico iuueni.

Cerita cera dignus.

OLIM notari dignos atque improbos & nequam homines, Cerite cera dignos, prouerbio vocabant, nimirum Ceritem ceram insignem ignominiam appellantes. Hora.

Quid deceat, quid nō obliti, Cerite Cera.
Digni, remigium vitiosum Ithacensis Vlyssis.

Acron & Porphyrion huiusmodi tradunt originem adagii. Romani Ceritibus bello subactis eam dixere conditionem, ne suffragii ius haberent, ne leges vllas aut ederent, aut haberent. Eamque ignominiā in adagium abiisse. Meminit de tabulis Ceritibus & Aulus Gellius lib. 16. ca. 13. Primos autem municipes, inquit, sine suffragii iure Cerites esse factos accipimus. Concessumque illis, vt ciuitatis Romanæ honorem quidem caperent, sed negotiis tamen atque oneribus vacarent, pro sacris bello Gallico receptis custoditisque. Hinc tabulæ Cerites appellatę versa vice, in quas censores referri iubebāt, quos notæ caussa suffragiis priuabāt. Confine videtur illi, quod alibi diximus: Sutorium atramentum.

Dij laneos habent pedes.

MACROBIVS libro Saturnalium primo, capite sexto, scribit in hunc modum: Curautem Saturnus ipse in compedibus, visatur, Verrius Flaccus causam se ignorare dicit. Verum Apollodori lectio suggerit: Saturnum Apollodorus alligari ait per annum laneo vinculo, & solui ad diem sibi festum, id est, mense hoc decembri. Atq; inde prouerbium dictū, Deos laneos pedes habere: significari vero decimo mense semen in vtero animatum in vitā grandescere, quod donec erumpat in lucem, mollibus naturę vinculis detinetur. Hactenus Macrobius. Lucianus item in Cronosolone, Saturnum in compedibus fingi solere significat. Atque huius figmēti rationem reddit in libro de Astrologia, nempe quod orbis Saturni longissime à nobis semotus sit, ob hoc in tartara coniectum finxere, ex aeris profunditate sumpta occasione. Deinde quod motus sit omniū tardissimi, vt quasi stare videatur, compedibus allegatum finxerunt. Plutarchus in problematis scribit, Tyriis fuisse morem, vt deorum statuis vincula inicerent. Aenigma prouerbii indicat, deos ad scelerum vltionem lente quidē procedere, sed tamen aliquando de malefactis pœnam sumere vel inopinato. Sic interpretatur Porphyrio, demonstrans quod scribit Horatius libro Odarum tertio, oda secunda.

Raro antecedentem scelestum
Deseruit pede pœna claudo.

affine esse prouerbio, quod dicitur, deos iratos, pedes lanatos habere, quia nonnunquā tarde veniunt nocentibus.

Zenone moderatior.

Ζήνων͏ος ἐγκρατέστερος, id est, Zenone temperantior. Testatur & Laertius in Zenonis vita philosophum hūc tum in victu, tum in voluptatibus Venereis vsqueadeo patientē ac parcum fuisse, vt crudis duntaxat vesceretur, ac pallio pretenui tegeretur. Vnde & Philemon in comœdia taxat hominē, qui post panem obsonii loco caricis vteretur, aquam vini loco biberet, ac discipulos esuriem doceret. Hinc & in vulgi sermonem abiit Zenone temperantior. Philemonis versus apud Diogenem ex fabula, cui titulus Philosophi, sunt huiusmodi.

Εἰς ἄρτον ὄψον ἰσχάδας, ἐπιπιεῖν ὕδωρ,
Φιλοσοφίαν καινὴν γὰρ οὗτος φιλοσοφεῖ,
Πεινῆν διδάσκει καὶ μαθητὰς λαμβάνει. id est,
Post panis esum, cariceumq; obsonium
Aquam bibens perdurat inde simplicem.
Nouū. n. philosophię celebrat hic genus.
Docet esurire, ac discipulos ita illicit.

Quanquam sunt qui versus hos Posidippo tribuant, non Philemoni, velut idem admonet Laertius.

Sylosontis chlamys.

Η συλόσωντος χλαμὺς. i. Sylosontis chlamys.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Refertur à Diogeniano, dici solitū in hos, qui se cultu vestituque iactitant ac venditant. Videtur haud absurde dici posse & in eos, quibus munus exiguum in tempore, magno cum fœnore rediit. Historię, q̄ prouerbii dederit occasionem, meminit Herodotus in Thalia, quanquam apud hunc, χλανὶς legitur, non χλαμὺς. χλανὶς autem vestis militaris. Meminit & Strabo Geographiæ libro 14. Historia sic habet: Syloson quidam cum sensisset Darium Hystaspis filium, cū adhuc priuatus ageret, chlamyde quadam sua admodum bella impensius fuisse delectatum, eam vltro dono misit. Cuius tam tempestiuę liberalitatis memor Darius cum iam rebus esset pręfectus, totam & vrbem & insulam Samiorum Sylosonti in manus tradidit, vnius vestis munus tam opulento regno compensans. Mētionem facit huius rei Valerius quoq; Maximus, lib. Memorabiliū quinto, titulo de gratitudine. Porro quod alii chlamydem, seu chlanidem vocant, hic amiculum appellat, id est, pallii genus.

Opera Sylosontis ampla regio.

Ἔκητι συλοσῶντος εὐρυχωρία. id est,
Per Sylosontem regio facta est amplior.

Senarius in prouerbium versus, quem refert Strabo libro Geographię 14. Nam Syloson munificentia Darii, mortuo Policrate, Samiorum adeptus tyrannidem, cum acerbius exerceret imperium, ita vt fere solent ii, qui ab humili fortuna repente ad res amplas prouehuntur, & ob hāc caussam insula desereretur ab incolis, prouerbio dici cœptum:

Ἔκητι συλοσῶντος εὐρυχωρίη. id est,
Spatiosa regio est Sylosontis gratia.

Conuenit in acerbe gerentem magistratū, aut in principem malum, cuius vitio deseratur ab incolis regio. Venustius reddetur longiore deflexu, veluti si in hominē πλεονέκτην, qui domum aliquam compilarit dicatur: aut in profusum ac prodigum, cuius luxu loculi facti sunt inanes.

Phalaridis imperium.

Φαλάριδος ἀρχὴ, id est, Phalaridis principatus. Refertur inter Græcas parœmias. Recte dicetur in eos, qui crudelius exercēt Imperium, aut potestatem sibi delegatam. Ortum adagiū à Phalaride Agrigentinorum tyranno, quē sua crudelitas nobilitauit. Inter multa autē crudelitatis exempla celebratur in primis ęneus ille taurus Perilli, siue Perilai, nā sic appellat Lucianus, inuētum, quo subiecto igni mortales viui sic exurebantur, vt pro eiulatu humano mugitū ederent morientes. Eum taurū, exusto primū in eodē artifice, Delphos misisse legitur, vt Phębo dicatus, in eius tēplo reponeretur, monumentum futurum, simul & artis exquisitissimæ, & inuenti crudelissimi, & pœnæ merito in auctorem retortæ. Verū Delphi munus, vt à tyranno missum, repudiarunt. Hęc ferme leguntur apud Lucianū. Simili figura dictum legimus φαλαρισμὸν, pro immani crudelitate. Cicero ad Atticū lib. 7. Nam istum quidē, cuius φαλαρισμὸν times, omnia teterrime facturum puto. Idē in actione contra Pisonem: Quoniam, inquit, Phalarin grammaticum habemus, i. qui perperam scripta etiam capite punit.

Complurium thriorum ego strepitum audiui.

Πολλῶν ἐγὼ θρίων ψόφους ἀκήκοα. id est,
Thriorum ego strepitum audii complurium.

Senarius est prouerbialis, quo minas & inanem clamorem nos contemnere significamus. Quemadmodum Thais illa Terentiana sæuas & gloriosas Thrasonis minas pro nihilo ducit, magnū nebulonem appellans. Aristophanes in Vespis:

Ὡς ἐγὼ πολλῶν ἀκούσας, οἶδα θρίων τὸν ψόφον. id est,
Thria noui quid strepant, vt sæpius qui audiuerim.

Porro thria à Gręcis dicuntur ficulna folia, quę cum incenduntur, minacem quendam edunt strepitum, & formidandum iis quibus, ante non sit auditus, alioquin inanem & cōtemnendū. Nisi mauis legere θρίων, sic enim Græci vocant calculos, quos in vrnā mittunt sortilegæ, cum diuinant, quemadmodum admonuimus alibi. Solent huiusmodi diuinatrices aliquando e sortibus dira prædicere, quo stultos ac credulos territent, cum sæpenumero nihil eueniat eorum, quæ minantur.

Ne inter apia quidem sunt.

Οὐδ᾽ ἐν σελίνοις εἰσὶν, id est, Ne in apio quidē sunt, pro eo quod est, ne ingressum quidē aut initium rei attigerunt. Sumpta metaphora ab iis, qui hortos ingrediuntur. Nā anti-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

antiquitus extremùs ille hortorum ambitus, apio conserebatur, quem qui nondum præterissent, velut in horti limine adhuc esse videbantur. Aristophanes in Vespis:

Οὐδ᾽ μὴν γ᾽ ἐδ᾽ ἐν σελίνῳ π᾽ ἐςὶν, ἐδ᾽ ἐν πηγάνῳ. id est,

In apio nondum est vel ipso, sed nec in rutis adhuc.

Hoc est, nec initium habet eorũ, quæ sunt futura Interpres & aliam quandam hoc loco refert sententiam, volens adagium ad gymnicum agonem pertinere, ad quod qui præpararẽt infantes, statim vt essent nati, in apio collocare consueuerunt. Itaque perinde dictum vr̃, Ne in apio quidẽ: quasi dicas, ne in primis quidem rudimẽtis. Rutam autem comicus addidit risus caussa, quod apium prelocutus fuerat. Porro morem apio coronandi putant iam olim ab Hercule inductum, post interfectũ Nemeæ leonem, quod & Pindarus indicare videtur alicubi. Nam in Nemeis hymno quarto dicit: ἵνα ἐν ἀγῶνι βαρεγκτύπῳ θάλησε κορινθίοις σελίνοις, id est, Vbi in certamine tumultuosi floruit Corinthiacis apiis. Significat quendam in certamine Neptuni Isthmico coronatum fuisse à Corinthiis.

Podex lotionem vincit.

Πρωκτὸς λουτρᾶ περιγίνῃ, id est, Podex lotionẽ vincis. Callistratus apud Aristophanis interpretem adagium hoc retulit ad eos, qui sese in malum aliquod adigunt, propterea quod ea corporis pars, etiam si lauetur, semet rursum inquinat, ita vt ipsa sit in caussa, quo minus lauari possit. Quadrabit etiã vbi quid frustra fieri significabimus, veluti si quis nocentem e carcere redimat, atque ille mox iterato commisso semet eodem præcipitet. Aut si quos reconcilies, mox in pristinam relapsuros simultatem, aut castiget incorrigibile ingeniũ, quod genus est mulierum. Cõueniet & in illos, qui suo ipsius vincunt malo. Veluti si quis morum intractabilitate obtineat, ne posthac obiurgetur à præceptore. Putant adagium videri sumptum ab iis potissimum, qui cita sunt aluo, quos Nonius foriolos appellat. Aristophanes in Vespis: Πρωκτὸς λουτρᾶ περιγενόμενος. id est, Podex peruincẽs loturam. Itidem & & morbus dicitur vincere artem, curam vel medici, cum est immendicabilis. Ex veterum monumentis deprehendes, fuisse morem publicum, vt post exoneratam aluum adhiberetur eius partis lotio, quę tamẽ subinde erat repetenda. Martialis inter Isthę Catellæ laudes commemorat, quod post depositum ventris onus rogaret lauari. Legimus & barbarum quendam seruitutis impatientem, ligno, cui spongia erat addita tergendo podici, in gulam adacto sibi consciuisse necem.

Conscientia mille testes.

QVINTILIANVS Oratoriarum institutionum lib. 5. hanc sententiam vt prouerbialem citat, Conscientia mille testes. Sensus interprete non eget. Quis enim nescit, conscĩetiam rem esse vnam omnium efficacissimam: adeo vt nulla tormenta melius prodant maleficium, quam cõscientia, nullus carnifex seuerius puniat, quam hæc? Vnde & illud:

Heu quam difficile est crimen non prodere vultu.

Extat & Græcanica sententia, συνείδησις πλήττει τὴν ψυχὴν, id est, Conscientia verberat animum. Iuuenalis item:

Et surdo verbere cædit.

Hanc sensere poetæ, cum de diris & vltricibus furiis fabulantur.

Mysorum præda.

Μυσῶν λεία, id est, Mysorũ prẹda. In eos olim dicebatur, qui impune à quibuslibet lędũtur ac diripiuntur. Ortum adagium à Mysis, quos aiunt quondã finitimorum incursationibus male vexatos fuisse, quo tempore Telephus rex peregre agebat. Vtitur hoc adagio Aristoteles libro Rhetoricorũ primo, tractans de locis coniecturalibus, καὶ τοὺς ὑπὸ πολλῶν ἀδικηθέντας, καὶ μὴ ἐπεξελθόντας, ὡς ὄντας κατὰ τὴν παροιμίαν μυσῶν λείαν. id est, Eos item, inquit, qui à compluribus affecti iniuria, non curant de vlciscendo. Nã vt trito dicitur prouerbio, Mysorũ hi præda sunt. Hoc est, passim ab omnibus incessuntur, propterea quod veterem ferẽdo iniuriam, inuitant nouam. Vsus est Demosthenes aduersus Aeschinem. Quo quidem in loco scioli deprauarunt pro Mysorum, miserorum, in translatione Leonardi Arretini. Citatur & ex Stratidis Medea, & Iambis Simonidis.

Vltra septa transilire.

Ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα πηδᾶν, id est, Septa transilire.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

lire. Congruit vel in eos, qui rem quampiã nouam & incredibilem designant, longeq; supra vulgarium hominum facultatẽ. Vel in hos, qui à re proposita digrediũtur. Vel in illos, qui præscriptos sibi terminos, & po testatis mandatæ modum transeunt. Natũ adagium à Phayllo quodã pentathlo Opũ- tio, vt quibusdã placet, Crotoniata qui tũ saltu, tum disco mirum in modum valuisse legitur. Hæc ferme Suidas. Extat & inscriptio statuæ illius huiusmodi:

Πέντ᾽ ἐπὶ πεντήκοντα πόδας πήδησε φαύλλος.
Δισκεύει δ᾽ ἑκατὸν, πέντ᾽ ἀπολειπομένων. i.

Quinque supra quinquaginta pedes saliit Phayllus. Discum autem iacit centum exceptis quinque. Meminit huius adagii Plato in Cratilo, καὶ ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα ἅλλεσθαι. id est, Et vltra septa psallire. Refert & Iulius Pollux libro De rerũ vocabulis tertio. Lucianus in Somnio ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα ἤδη πηδᾷ, i. Vltra septa iã transilit. De somnio cuius finis cum sit somnus, iam ẽt vigilanti duraret. Cicero de oratore lib. 1. Et quasi certarum artium forensibus cancellis circumscriptam scientiam. Idẽ in actionibus: Ab his cancellis, quibus me circumscripsi, declinauero. Locus enim is, in quo celebra bãtur ludi forenses, fossis cancellis, aut aliis id genus septis erat circunscriptus.

Psyrice facta.

PSYRA, insula quæpiam est, haud procul à Chio, cuius meminit & Homerus libro Odysseæ 3 Psyriam appellans:

Ἠ καθύπερθε χίοιο νεοίμεθα παιπαλοέσσης
Νήσου ἔπι ψυρίης, αὐτὴν ἐπ᾽ ἀριστέρ᾽ ἔχοντες. id est,

Certe supra Chium redibamus asperam, iuxta insulam Psyram, ipsam Chium à sinistris habẽtes. Strabo Psyra pronunciat pluratiue, & neutrali genere. Meminit huius & Plinius lib. mundanæ historiæ 5. Ea insula quoniam esset, & perpusilla & ignobilis, in contemptus ac vtilitatis prouerbium abiit, vt quę sordide, parumq́ue magnifice fierent, Psyrice facta dicerentur. Hęc ferme Stephanus. idem citat Cratinum:

Ψύρα τὸν διόνυσον ἄγοντες. id est,
In Psyra Bacchum ducentes.

Eundem rursus in Nemesa:

Ψύρα τι τὴν σπάρτην ἄγεις. id est,
In Psyra spartam ducis.

Bos Cyprius.

Κύπριος βοῦς, id est, Cyprius bos. In brutum ac stolidum iaci solitum, propterea quod Cyprii boues magis bruti ferantur, quippe qui stercore humano pascantur. Refertur à Suida ac Diogeniano. Interpres Aristophanis in Plutum, scribit Bœotios boues σκατοφάγους fuisse, id est, oletum edentes. Hoc autem nomine Aristophanes medicos appellat, quod in curandis ægrotis sordida q̃dam tractent, lotium aut ventris excremẽta contemplantes. Sed de Cypriis bubus cõ sentit Plinius lib. 28. c. vltimo narrans Cyprios boues hominum excrementa appetere, nõ pastus caussa, sed vt hoc remedio torminibus medeantur.

Cyprio boui merendam.

FESTVS Pompeius versum hunc Sotadicum citat ex Ennio:

Cyprio boui merendam.

Ostenditque conuenire, quoties conuiua sordibus & insipidus sordido atque insipido accipitur conuiuio. Originem adagii refert eandem, quam nos modo commemorauimus. Festiuius erit, si ad res animi deflectatur, vt si quis apud spurcos spurce loquatur, apud indoctos indocte.

Equum habet Seianum.

EQVVM habere Seianum, olim prouerbio dicebatur in calamitosum, & ad extremam inopiam redactum, Allegoria sumpta est ab equo quodã fatali, cui à Cn. Seio domino nomẽ inditum est Seiano. is ex Diomedeis equis prognat⁹ fuisse creditus est. Fuit insigni quidem specie. verũ eiusmodi quodã fato, vt quisquis eius equi possessor esset is cum omni domo ad internicionem vsq; deperiret. Id quod Cn. Seius ipse capitis dãnatus, ac miserando affectus supplicio: deinde & Dolabella bello interfectus: post hunc Cassius ab hostibus occisus: deinceps Antonius detestabili exitio perditus, probauit. Hunc equum C. Bassius Argis se vidisse refert, haud credibili pulchritudine, vigoreque & colore exuperantissimo, nempe puniceo. Hoc adagium & refert, & copiosius explicat Aulus Gellius, libro Noctium Atticarum tertio, capite nono. Fieri potest, vt hæc de equo superstitio manarit ab equo illo durateo, cuius Odysseæ 3. meminit

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

meminit Homerus, qui fatalem interitum attulit Troianis. Ad quod alludens Maro. – Scandit, inquit, fatalis machina muros. E diuerso quædam fataliter esse felicia credidit veterum superstitio. Nam auctor est Trebellius Pollio in libro de triginta tyrannis, vulgo persuasum fuisse, res iis feliciter cedere, qui Alexandri magni imaginẽ, auro argento ve expressam gestitarẽt. Nec hodie desunt, qui gladios in bello fortunatos, & huiusmodi quasdam nugas pollicentur principibus. At magis mirandum, esse qui istius modi impostoribus credant.

Aurum habet Tolossanum.

HVIC simillimum est illud: Aurum habet Tolossanum. In eum qui magnis ac fatalibus afficitur malis, nouoq; ac miserãdo exitio perit. Refertur ab A. Gellio eodẽ loco, quem modo citauimus, ad hunc modũ: Eadem sentẽtia est illius quoq; veteris prouerbii, quod ita dictum accipimus: Aurum habet Tolossanum. Nam cum oppidum Tolossanum in terra Gallia, Q. Cepio consul diripuisset, multumq; auri in eius oppidi templis fuisset, quisquis ex ea direptione aurum attigit, misero, cruciabiliq. exitu periit. In plerisq; codicibus Gellianis hactenus legebatur in terra Italia, sed mendose, cum Strabo & Iustinus Tolossam ponant in Gallia. Meminit auri Tolossani M. Tullius lib. De natura deorum tertio: Cognosce, inquit, alias quęstiones auri Tolossani, coniurationis Iugurthinæ. Strabo lib. Geographiæ quarto, admonet hanc pecuniam Tolossanam Delphicæ pecuniæ partẽ fuisse. Brennus enim Prausus natione, Tectosagis auxiliantibus Delphos incursauerat, deinde quemadmodum refert Iustinus lib. 22. cum Tectosagi se in antiquam patriam Tolossam recepissent, pestilentia laborare cœperunt, a qua non prius sunt liberati, quam aruspicum respõsis moniti, aurum, argentumq; sacrilegio quæsitum, in Tolosensem lacum mergerent: quod omne magno post tempore Cepio Romanus consul abstulit. Quod quidem sacrilegium exitiũ attulit tum ipsi Cepioni, tum illius copiis. Erant autem auri põdo 110. milia: argenti põdo quinquies decies centum milia. Scribit enim Strabo, Tolossanos ex priuatis fortunis auxisse sacram pecuniã, vt magis deum sibi reconciliarent. Narrantur & aliquædã hoc loco a Strabone de auro Tolossano ex Posidonio: verum quoniam ad adagionis enarrationem non magnopere pertinere videbantur, sat habuimus locum indicasse.

Polypi caput.

Πολύποδος κεφαλή, id est, Polypi caput. In hominem varium, & in quo pariter & vitia quædam & virtutes inuenias, cuiusmodi Catilinam describit Sallustius. Cõpetit & in rem ex qua nõ parum commoditatis capere queas, sed quæ eadem nonnullis incõmodis noceat. Allegoria ducta est ab eius piscis capite, quod sicuti testatur Plutarchus in libello, cui titulus, quomodo sint adolescentibus audiendi poetæ, esu quidem suauissimum & esculentum, ceterum somnia parit tristia ac prodigiosa. Vnde huius esum interdicebant iis, qui cuperent ex insomniis præscire futura, quemadmodum & fabarum, vt testis est idem Plutarchus in Symposiacis. Proinde poeticen, Polypi caput vocat, in qua sicuti sunt per multa cognitu, tum iucũda, tum frugifera, ita sunt nonnulla, nisi caueas, pestilentia. Porro ex huiusmodi rebus id, quod inest commoditatis, conueniet excerpere, quod noxium vitare. Iuxta Simonidis doctrinam apiculas imitari, quæ præteritis reliquis, ad ca duntaxat aduolant, vnde possint aliquid ad mellificium idoneum excerpere, nec aliud colligunt, quam quod sit vsui futurum. Prouerbium integre refertur apud Plutarchum hoc pacto:

Πολύποδος κεφαλὴ ἔνι μὲν κακὸν ἔνι δὲ καὶ ἐσθλόν. id est,

In polypi capite inest quidem malum,
inest & bonum.

Itidem Theognis in sententiis de vino prædicat:

Ἐσθλὸς καὶ κακός ἐστι. id est,

Bonum ac malum es.

Posset ad hanc formam torqueri fabula de hasta Achillis, quæ vulneris auxilium tulit, eadem quæ vulnus inflixerat.

Aestate penulam deteris.

Ἐν θέρει τὴν χλαῖναν κατατρίβεις, id est, Aestate penulam deteris. Refertur a Zenodoto, Diogeniano, Suida. Recte dicetur in eum, qui res necessarias temere, nec in tempore

profundit, aliquando futuras vsui si seruentur. Id quod vulgo factitant adolescentes, qui facultates patrias stulte prodigunt in iuuenta, quibus sustinenda fuerat imbecillitas senectæ. Neq; male quadrabit in eos, qui corporis vires in voluptatibus frustra consumunt, quas in obeundis negotiis seriis postea sunt desideraturi. Nam χλαῖνα summa vestis est, quę pro tempore sumitur ad ventos, pluuiam, frigus ve depellendum, quasi Latine dicas penulam. Iuuen.

:- Et multo stillaret penula nimbo.

Quanquam & Latini lænæ vocabulo vtūtur, pro eo quod Græci χλαῖναν appellant. Nonius indicat genus vestis militaris, quę sit omnium extima, veluti chlamys, palliū, & penula. Apud Diogenem Laertium tale quiddā obiicit Philemon comicus in Cratetē, quod æstate gereret pallium crassum, hyeme laceram tunicam, videlicet quo disceret temperantiam ac tolerantiam.

Festina lente.

Σπεῦδε βραδέως, id est, Festina lente. Prouerbium hoc non inuenustam ænigmatis speciem præ se fert, propterea quod constat ex verbis inter sese pugnantibus. Ideoque referendum est ad eam formam, quam in operis huius initio demonstrauimus, nimirum eorum, quę per ἐναντίωσιν, id est, cōtrarietatem efferuntur. Quod genus est illud, δυσδαίμων εὐδαιμονία, i. infelix felicitas. Nec absurde coniectasse videatur, si quis effictum existimet ex eo, quod est apud Aristophanem in Equitibus, σπεῦδε ταχέως, i. Propera propere, vt adlusor q̃squis is fuit, τὴν ἀναδίπλωσιν ἐναντίωσιν commutarit. Ad hunc autem figuræ colorem, atque ad hanc adlusionis facetiam, non mediocrem gratiam adiungit tam commoda, tamque absoluta breuitas, quæ & ipsa velut in gemmis, itidem & in adagiis, peculiariter decere videtur, & ad pretii miraculum facere. Etenim si vim ac sententiam æstimes, quam hæc tam circuncisa vocum breuitas in se complectitur, quam sit fœcunda, quā grauis, quam salutaris, quam ad omnem vitæ rationem late patens, profecto facile discesseris in hanc sententiam, vt in tanto prouerbiorum numero non arbitreris vllum aliud esse perinde dignum, quod omnibus incidatur columnis: quod pro templorum omnium foribus describatur, & quidem aureis notis: quod in principalium aularum valuis depingatur: quod primatium inscalpatur anulis: quod regiis in sceptris exprimatur: denique quod omnibus vbique monumentis repræsentetur, propagetur, celebretur, vt quod tantopere expediat semper cuiusque obuersari animo, quo nusquam non occurrat oculis, nulli quidem mortalium non maximo futurum vsui, præcipuè tamen principibus, & iis, quibus, vt verbis dicamus Homericis:

Λαοί τ' ἐπιτετράφαται καὶ τόσσα μέμηλε. i. Commissi populi, ac tam multa negotia curę.

Quandoquidem à plebeiæ sortis hominibus, si quid forte sit vel prætermissum socordia, vel admissum temeritate, quemadmodum iactura leuior, ita & incommodum, quod acceptum est, faciliore remedio sarcitur. At vero principis vel vnica cessatio, semel ve pręcipitatum cōsilium, deum immortalem, quas tempestates nonnunquam excitat, quantas rerum humanarum ruinas secum trahit? Rursum si adsit τὸ σπεύδειν βραδέως, hoc est, maturitas quædam ac moderatio simul ex vigilantia lenitudineque temperata, vt neque per temeritatem quidquam faciat pœnitendum, neque per socordiam quidquam prætereat, quod ad Reipubl. commodum pertinere videatur, quid esse potest hoc Imperio felicius, firmius, stabiliusque? quanquam hæc felicitas haudquaquam ipsis Imperii terminis circunscribitur, quin vndique longe lateque ad finitimos populos dimanat, nec vsquam æque locum habet Hesiodium illud:

Πῆμα κακὸς γείτων, ὅσσον τ' ἀγαθὸς μέγ' ὄνειαρ.

Proinde existimemus, prouerbium hoc, si quod aliud, optimo iure, βασιλικὸν, id est, Regium appellari debere, non tantum ob eam quam modo diximus caussam, verūetiam quod duobus his vitiis ingenia principum fere peculiariter videantur esse confinia. Homerus Agamemnoni vitiosam quandam animi mollitiem, hoc est, τὸ βραδέως affinxisse videtur: vt eius nullum egregium facinus adferatur, aut animosum, nisi cum ob ereptam Chryseidem stomachatur, & Achillem sua spoliat Bryseide. Rursum Achilli parum moderatos impetus, hoc est, τὸ σπεῦδειν, attribuit: nisi si cui tum

rum σπεύδειν βραδέως videtur, cum in consilio districto gladio regem impetiturus, à Pallade coercetur, admonitus vt intra conuicia duntaxat indignetur. Atqui hoc ipsum erat impotentis animi, in frequenti principum consessu, tot probris, tam manifestis conuiciis in eum debacchari, penes quem rerũ erat summa. Achillem imitatus videtur Alexander ille magnus, ac plane vicit: quippe quem eousque præcipitem egerit impetus animi, vt in amicissimos etiam ferrum destrinxerit. Agamemnonem Sardanapalus est æmulatus, sed ita æmulatus, vt longo præcesserit interuallo. Perpaucos autem reperias, qui prouerbium hoc secuti, tempestiuam celeritatem cum prudenti tarditate recte miscuerint: nisi quod pro multis vnus sufficit Fabius ille Maximus, cui cognomen etiam additum Cunctatori: qui cum sibi laudem peperit immortalem, tum Romano Imperio cunctando restituit rem, aliorum Ducum inauspicata celeritate iam ad extrema redactam. Itaque non sine caussa est factum, vt hoc σπεῦδε βραδέως intantum adriserit duobus Imperatoribus Romanis, omnium facile laudatissimis, Octauio Augusto, & Tito Vespasiano, quorum vtrique singularis quædam aderat animi magnitudo, cum incredibili quadam lenitate, facilitateque coniuncta, vt cum amabili morum popularitate, omnium animos sibi deuinxissent, nihilo secius tamen pari diligentia, si quando res virum postularet, celeriter res maximas confecerint. Octauius igitur hoc dicto tam impense delectatus est, quemadmodum in Noctibus Atticis libro decimo ca. vndecimo narrat Aul. Gellius, & hunc secutus Macrobius Satur. libro sexto, vt non in sermonib⁹ modo cottotidianis crebrius vsurparet, verum etiam epistolis suis frequenter insereret, admonens his duabus vocibus, vt ad rem agendam adhiberetur simul & industriæ celeritas, & diligentiæ tarditas. Quod quidem Gellius Latinis existimat vnico verbo dici, matura. Nam maturari, quod neque præpropere fiat, neque serius quam oporteat, sed ipso in tempore. In hunc sensum vsurpasse Maronem, cum ait Aeneidos libro I. Maturate fugam. Quanquam omnino vox hæc apud auctores significat idem quod festinare, sed ita festinare, ne tempus legitimum anteuertas. Si quidem festinata recte dixeris etiam præpropera, maturata nõ dixeris. Neque dissident ab his quæ Suetonius tradit in huius vita: Nihil, inquiens, minus in duce perfecto, quam festinationẽ, temeritatemque conuenire arbitrabatur. Crebro itaque illa iactabat. Σπεῦδε βραδέως, ἀσφαλὴς γὰρ ἐστ᾽ ἀμείνων ἢ θρασὺς στρατηγός. Hæc ferme Suetonius. Est autem versus trochaicus tetrameter catalecticus ex poeta quopiam, decerptus, cui Cæsar de suo subiecit στρατηγός. Cuius hæc est sententia: Festina lente. Nam qui tuto, citraque lapsum rem gerit, melior est, quàm audax & cõfidens. Tutiora sunt enim, quę lentis consiliis prouidentur, quam quæ calidis consiliis properantur. Iam vero dictũ idẽ Tito Vespasiano placuisse, ex antiquissimis illius numismatis facile colligitur: quorum vnum Aldus Manutius, vir de omni antiquitate præclare meritus, spectandum exhibuit argenteum, veteris planeque Romanæ scalpturæ, quod sibi dono missum aiebat à Petro Bembo patritio Veneto, iuuene cum inter primos erudito, tum omnis litterariæ antiquitatis diligentissimo peruestigatore. Numismatis character erat huiusmodi: Altera ex parte faciem Titi Vespasiani cũ inscriptione præfert, ex altera ancoram cuius medium ceu temonem Delphin obuolutus complectitur. Id autem symboli nihil aliud sibi velle, quàm illud Augusti Cæsaris dictum, σπεῦδε βραδέως, indicio sunt monimenta litterarum hieroglyphicarum. Sic enim vocantur ænigmaticæ scalpturæ, quarum priscis seculis multus fuit vsus, potissimũ apud Aegyptios: qui nefas esse ducebant, sapientiæ mysteria litteris communibus vulgo prophano prodere, sed si quid cognitu dignum iudicassent, id animantium rerumq; variarum expressis figuris ita repræsentabant, vt non cuiuis statim promptum esset conicere: verum si cui singularum rerum proprietates, si peculiaris cuiusq; animantis vis ac natura cognita, penitusque perspecta fuisset, is demum collatis eorum symbolorum coniecturis, ænigma sententiæ deprehendebat. Veluti cum Aegyptii Osirim suum, quem eundem solem esse putant, significare volunt, insculpunt sceptrũ, inque eo speciem exprimunt oculi, nimirum

rum innuentes hunc deum esse, regalique potestate sublimem, cuncta despicere, quia solem, Iouis oculum appellat antiquitas. Huiusmodi ferme refert Macrobius libro Saturnalium 1. Item annũ hoc modo demonstrabant: Effingebant serpentem ita circumuolotum, vt caudam ore teneret insertam, innuentes annum semper iisdem vicibus temporum reciprocantibus in sese recurrere. Vnde Seruius autumat apud Græcos ἐνιαυτοῦ vocabulum attributum anno, atque huc respexisse Maronem, cũ ait: Atq; in se sua per vestigia voluitur annus. Etiam si Horus Aegyptius, cuius extant duo super huiusmodi symbolis libri, serpentis scalptura non annum, sed æuum repræsentari tradit: annum autem tum Isidis, tum Phœnicis imagine. Scripsit his de rebus Plutarchus in commentario de Osiride, & Chæremon apud Græcos testimonio Suidæ, cuius ex libris excerpta sunt ea, quæ nos nuper conspeximus huius generis monumenta: in quibus etiam hæc inerat pictura: Primo loco circulus: deinde ancora, quam mediam Delphinus obtorto corpore circumplectitur. Circulus vt indicabat interpretamentum adscriptum, quoniam nullo finitur termino, sempiternum innuit tempus. Ancora, quoniam nauim remoratur & alligat, sistitque tarditatem indicat. Delphinus, quod hoc nullum aliud animal celerius, aut impetu perniciore, velocitatem exprimit: quæ si scite connectas, efficient huiusmodi sententiã: ἀεὶ σπεῦδε βραδέως, id est, Semper festina lente. Porro hoc scripturæ genus non solum dignitatis plurimum habet, verumetiam voluptatis non parum, si quis modo rerum proprietates penitus perspectas habuerit: id quod partim contingit solerti contemplatione rerum caussarumq; naturalium, partim liberalium cognitione disciplinarum. Veluti si quis ex Aristotelicis libris, quos de naturali auditu inscripsit, probe teneret analogiam quandam esse, & similitudinem inter magnitudinem, motum, ac tempus: nam horum trium vnũquodque pariter in eodem existunt. Siquidem vt tempus adhæret motui, ita motus adhęret magnitudini. Quod in magnitudine punctum, hoc momentum in tempore, impetus in motu (liceat enim interim sic appellare, quod in motu minimum est, atque indiuisibile) Neq; enim de vocibus laborandũ, si de re conueniat. Iam igitur si in recta linea magnitudinem consideres, duo puncta reperies, quorum alterum sit initium duntaxat, alterum finis tantum; hoc est, vnde quasi fluit longitudo, & in qđ desinit. In eadẽ si motum constituas, duos item reperies impetus, alterum vnde motus oritur, alterum in quem desinit. Horum ea ratio est, vt qui initium est, tantũ eius motus initium sit: qui finis, tantummodo finis. Motum tempus necessario comitatur. Est enim huius veluti regula, cuius naturam si separatim contemplare duo vides momenta (liceat enim ita loqui) alterum temporis illius initium, alterum finem. Rursum autem, si in eadem linea consideraris, pũcta magnitudinis, impetus motus, momenta temporis, quę media intercedunt inter initium & finẽ, vides horum vniuscuiusq; velut ancipitem esse naturã. Etenim ad initium relata, fines sunt: ad finem, initia. Proinde vbi finita erit magnitudo, ibi simul & finitus motus, & tempus finitimum sit oportet. Finita est autem ea magnitudo, in quam tale competit initiũ, vt idem finis esse non possit: talis inquam finis, vt in eundem non cadat ratio principii, id quod euenit in omnibus figuris, excepta circulari seu sphærica. Nam vt in hac nullum certum est punctum, quod proprie dici queat initium, nullum item quod ita sit finis vt tantum eam recipiat appellationem, ita nec momentum huiusmodi vllũ est, nec impetus. Vnde consequitur, vt ibi neque finita sit magnitudo, neq; motus finitus, neque finitum tempus. Rursum vbi quodlibet magnitudinis punctũ, simul & initium & finis esse potest, ibi magnitudinẽ infinitam esse necesse est. Ad eandem rationẽ, vbi quilibet impetus vel principium motus esse põt, vel finis, illic motus videtur infinitus. Demum vbi quoduis momentũ simul vel initium temporis esse potest, vel finis, ibi tẽpus infinitum oportet esse. Sed infinitum tempus, æternũ vocamus, quod quidem æterno respondet motui. Motus æternus magnitudinem itẽ ęternam requirit. Hæc non possunt competere, nisi in sphæricam, aut circularem magnitudinẽ. Vnde philosophi quidam æternitatẽ mundi collegerunt, quod animaduerterent cœli vniuersi, syderumque & sphæricam esse figuram,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

figuram, & motum item esse sphæricum. Porro non solum in huiusmodi magnitudinem, circuli ratio quadrat, verum etiam motus huic adhęrens, circulus est quidam. Item tempus eum dimetiens motum, non respuit appellationem circuli, quemadmodum testatur etiã Aristoteles quarto περὶ τῆς φυσικῆς ἀκροάσεως libro. Hæc igitur atq; id genus alia qui ex philosophorum disciplinis perdidicerit, is facile cõiectabit, quã ob rem Aegyptii circulo sempiternum tẽpus exprimere voluerint. Iam vero Delphini vim, naturãq; paucis inspiciamus. Tradunt auctores hũc incredibili velocitate, & admirabili impetu reliquum animãtium genus longo interuallo post se relinquere. Proinde Oppianus libro De naturis pisciũ secundo, Delphinos non cum quibuslibet auibus, sed cum aquilis confert:

Ὅσσον γὰρ κούφοισι μετ᾽ οἰωνοῖσιν ἄνακτες,
Αἰετοί, ἢ θήρεσσι μετ᾽ ὠμηστῆσι λέοντες,
Ὅσσον ἀριστεύουσιν ἐν ἑρπυστῆρσι δράκοντες,
Τόσσον καὶ δελφῖνες ἐν ἰχθύσιν ἡγεμονῆες. i.

Quippe citas quãtum inter aues, insignis honore
Regali, reliquas aquila præuertitur omnes,
Inq; feris leo crudiuoris, seuiq; dracones
Serpentum in genere exsuperãt, tantum impete Delphin
Eximius vincit regnantes æquore pisces.

Confert & iaculo:

Δίχα γὰρ βέλος ὥστε θάλασσαν
Ἵπταντα. id est,
Namq; per æquora lata sagittæ
More volant.

Deniq; confert etiam vento, vel turbini potius, ac procellę ventorum:

Ἄλλοτε μὲν βαθὺ κῦμα διατρέχει ἠΰτε λαίλαψ. id est,
Altas aliquando per vndas
Turbinis in morem discurrit.

Plinius libro historię mũdi nono. cap. octauo, Aristotelis secutus sentẽtiam, haudquaquã ab his discrepantia refert, videlicet Delphinum omniũ animalium pernicissimũ esse: neq; id solum inter maritimi generis, verumetiam volucri quauis ocyorem, quouis acriorem telo. Singularem autem huius velocitatem hoc potissimum argumento colligi, quod cum os habeat longo dissitum interuallo à rostro, nempe medio pęne ventre, quę res in consectandis piscibus non mediocrem illi moram adferat necesse est, neque enim nisi resupinus atque conuersus corripit, tamẽ vix vllus est piscium, qui illius effugiat celeritatem. Nec ignorat ipse hanc naturę dotem, sed veluti laudis, animiue caussa certat aliquotiens cum nauigiis, plenis velis euntibus. Est enim pręcipue φιλάνθρωπος Delphin, quin & παιδεραστὴν aiunt nonnulli, & ob id capitalis est hostis Crocodili, quo non aliud animal infensius homini. Itaque non pauescit hominem vt alienum, verum obuiam nauigiis venit; adludit exsultans, certat etiã & quãuis plena pręterit vela. Quin etiam in mugilum venatu apud stagnum Laternam magnifice declarat, quantum valeat celeritate, quantum polleat ingenio, quantum denique bene velit homini. Iam vero quid dicetur de impetu vix credibili? Siquidem vbi fame concitatus, fugientẽ in vada ima persecutus piscẽ, diutius spiritum continuit, non aliter quam arcu emissus ad respitandum emicat, tantaque vi exilit, vti plerunque vento turgentia vela nauium saltu trãsuolet. Quod igitur symbolum magis conueniebat ad exprimendum acrem illum & indomitum animi impetum, quam Delphini? Porro ad significandam tarditatem, cunctationemque, non male quadrabat ἐχενηῒς piscis, quem Latini Remoram vocant: verum quoniam huius figura parũ cognobilis videbatur (nam pręterquam quod admodum pusillus est, nec vlla insigni nota discernitur) magis ad id placuit ancoræ symbolum, quę siquando periculose nauigatur ob ventos nimium secundos, ibi cursum immoderatum nauis figit ac retinet. Itaque dictum hoc σπεῦδε βραδέως, ex ipsis vsque priscę philosophię mysteriis profectum apparet, vnde adscitum est à duobus omnium laudatissimis imperatoribus, ita vt alteri adagionis esset loco, alteri insignium vice, vtriusque moribus ingenioq; mire quadrans. Nunc vero in Aldum Manutium Romanum, ceu tertium hęredem, deuenit:

Haud equidem sine mente reor, sine numine diuum.

Nam huius eadem, quę quondam Tito Vespasiano placuerunt, celebrantur insignia, non notissima modo, verumetiam gratissima quibuscunq; vbiuis terrarum bonę litterę, vel notę sunt, vel carę. Neque vero symbolum

bolum hoc tum illustrius fuisse crediderimus, cum insculptum imperatorio numismati, negotiatorum manibus teredũ circumferretur, quam nunc, cum vbique gentiũ, vel vltra Christiani imperii terminos, vna cum omnigenis vtriusque linguæ voluminibus propagatur, adgnoscitur, tenetur, celebratur ab omnibus, qui liberalium studiorum colunt sacra: præsertim iis, qui ad veram atque antiquam aspirant eruditionem, ad quam restituendam vir is quasi natus, & ab ipsis, vt ita dixerimus, fatis factus, sculptusque videtur: tam ardentibus votis vnum hoc optat, tam infatigabili molitur studio, vsqueadeo nullum refugit laborem, vt litteraria supellex & integra, & syncera, puraque bonis ingeniis restituatur. Quam quidem ad rem quantum iam attulerit momenti, res ipsa nimirum indicat. Quod si pulcherrimis planeque regiis Alti nostri votis Deus aliquis bonis litteris amicus adspirauerit, & siquem numina læua sinant, intra paucos annos illud futurũ pollicemur studiosis, vt quidquid est bonorum auctorum in quattuor linguis, Latina, Græca, Hebraica, Caldaica, tum autem in omni genere disciplinarum, id vnius huius opera, & plenum habeant & emendatũ, nullamque iam litterariæ supellectilis partem quisquam desideret. Cuius rei si cui libebit, velut ex degustatione coniecturam facere, Plinianas epistolas, quæ propediem ex Aldina officina prodibunt in lucem, cũ vulgatis exemplaribus conferat, quodque ibi deprehenderit, idem in aliis expectet auctoribus. Herculanum mehercule facinus, ac regio quodam animo dignum, rem tam diuinam, quasi funditus collapsam, orbi restituere, latentia peruestigare, eruere retrusa, reuocare extincta, sarcire mutila, emendare tot modis deprauata, præcipue vulgariũ istorum excussorum vitio, quibus vnius ẽt aureoli lucellum antiquius est, quã vel vniuersa res litteraria. Adde iis, quòd quantũlibet exaggeres eorum laudem, qui respublicas sua virtute vel tuentur, vel etiam augent, in re certe prophana, tum angustis circumscripta spatiis versantur. At qui litteras collapsas vindicat, nam id pæne difficilius, quàm genuisse, primum rem sacrã molitur & immortalem, tum non vnius alicuius prouinciæ, sed omnium vbique gentiũ, omnium seculorum negotium agit. Postremo quodam Principum hoc munus erat, inter quos præcipua Ptolemæi gloria. Quã quam huius bibliotheca domesticis & angustis parietibus continebatur, Aldus bibliothecam molitur, cuius non alia septa sint quam ipsius orbis. In hanc digressiunculam non abs re expatiati sumus, nempe quo studiosi hoc impensius his insignis & faueant, & delectentur, postea quam cognouerint à tã inclytis auctoribus fluxisse: præterea quid sibi velint, intellexerint. Deniq; cum meminerint quantum bonæ rei Delphinus ille polliceatur, si quis modo Deus pulcherrimis conatib' dexter adfuerit. Sed digressionum iam modus esto, nunc ad adagionis enarrationem nostra sese referat oratio. Trifariam vti licebit prouerbio: primũ siquando admonebimus, diutius deliberãdum, prius quam aggrediare negotiũ: postea quam statueris, tum velociter peragendum, vt ad consultandi moram pertineat ancora, ad conficiendi celeritatem Delphinus. Huc pertinet Sallustianum illud: Antequam incipias, consulto: vbi consuleris, mature facto opus est. Quam sententiam Aristoteles recenset sexto Moralium libro, tanquam vulgo iactatam: Aiunt, inquiens, de quibus iã deliberaris ea celeriter esse peragenda, cunctanter autem consultandum. Cuius auctorem Biantem fuisse testatur Laertius, qui solitus sit admonere: βραδέως ἐγχειρεῖν τοῖς πραττομένοις ὃ δ' ἂν ἕλῃ, βεβαίως τηρῶντα διαμένειν. id est, Cunctanter aggrediendum negotium, verum in suscepto cõstanter perseuerandum: Nec admodum abludit hinc Mimus ille, Publianus opinamur: Diu apparãdum est bellum, vt vincas celerius. Item ille: Deliberare vtilia, mora tutissima est. Adde iis prouerbium illud: ἐν νυκτὶ βουλὴ, i. In nocte consilium. Præterea Sophocleum illud in Oedipo tyranno:

φρονεῖν γὰρ οἱ ταχεῖς, οὐκ ἀσφαλεῖς. id est,
Periculosa est præpropera prudentia.

Addendum his illud Platonis, quod alibi citauimus: Qui plus satis festinat initio, serius ad finem peruenit. Paullo diuersius est sed tamen ad hanc referendum formam, quod ait Quintilianus: Præcox illud ingeniorum genus nõ temere peruenire ad frugem. Et quod vulgo dicunt, qui pueri adhuc, & velut ante tempus sapiunt, eos in senectute stultos euadere. Quod Actius approbare videtur, qui apud Gellium ait, sibi in-

iuuenilibus ingeniis itidẽ vt in pomis immaturis placere acerbitatem: nam hæc demum maturescere. Porro maturitas tempestiuam adfert suauitatem, reliqua ante tempus putrescere. Alter vsurpandi modus fuerit, cum admonebimus adfectus animi, rationis velut habenis reprimendos esse. Siquidem Plato animũ hominis in tres partitus partes, rationem, iracundiam, concupiscentiam, in hoc philosophiæ summam sitam esse putat, si affectus pareant rationi, non aliter quam regi, cui quidem ob id ipsum sedem in cerebro, velut in arce datam existimat. Peripatetici, quorũ signifer Aristoteles, affectus qui sunt animorum impetus quidam, ceu stimulos quosdam à natura datos existimãt, quibus ad virtutis vsum excitemur, quamquam reclamantibus Stoicis, & nominatim Seneca in libris quos ad Neronem scripsit, de ira. Putant enim affectus huiusmodi non modo nihil conducere ad virtutem, verum etiam officere: quamquam ne isti quidem infitias eũt, in animo sapientis illius, quẽ imaginantur, relinqui primos impetus, anteuertere solitos rationi, quos funditus extirpare non queas. Verum ii, ne consequatur adsensio, protinus à ratione reiiciũtur. Hoc innuit Homerus, cum Iliados primo, Pallas à tergo adstat Achilli, iamque manum admouentem gladio, coercet. Igitur violẽtos illos animi motus, Delphinum recte dixeris: ancoram moderatricem sapientiam. Seneca scripsit, nulli rei prodesse moram, nisi iracũdiæ. Immo quidquid impense cupimus, aut odimus, ibi salutaris est mora. Plutarchus in Apophthegmatis Romanorum narrat Athenedorum philosopum, cum ob senium impetrasset ab Octauio Augusto veniam redeundi domum, admonuisse illum, vt ne quid iratus diceret, faceretve, prius quam viginti quattuor Græcorum litteras apud se nominatim recensuisset. Quo audito respondit, sibi illo adhuc opus esse, quo disceret & tacendi artem, atque hoc prætextu totum annum hominẽ apud se detinuit. Huc spectat etiam Terentianum illud: Vide ne nimium calidum hoc sit modo. Sunt autem quædã ingenia, quibus calcaribus est opus: sunt quibus fræno. Proinde recte veteres illi à Delphino ancorã complecti voluerunt, quod oporteat alterum altero temperari, & vtrunq; cum altero cõiungi, quo videlicet eiusmodi quidam animi habitus existat, qualem Plato cõflari putat ex musica, gymnasticaq;, si pariter exerceantur. Tertia vtẽdi ratio fuerit, cum admonebimus in omni negotio vitandam præcipitem celeritatem, quod vitii quibusdam ingeniis peculiariter insitum est, vt illis in omni re quantulacunque mora longa videatur. Huiusmodi festinationis comites esse solẽt, error, & pœnitẽtia, iuxta versiculum illum apud Græcos celebrem:

Προπέτεια πολλῶν ἐστὶν αἰτία κακῶν. id est,
Multis malorũ est caussa præcipitantia.

His occinendum nobile illud Catonis dictum: Sat cito, si sat bene. cuius mẽtionem fecit diuus Hieronymus, scribens ad Pammachium in hæc verba: Scitũ est illud quoque Catonis: Sat cito, si sat bene: quod nos quondam adulescentuli, cum à perfecto oratore in præfatiuncula diceretur, risimus. Meminisse te puto erroris mutui, cum omne Athæneum scholasticorum vocibus consonabat: Sat cito, si sat bene. Hactenus Hieronymus. Quadrabit & in illos qui præpropere famam affectant, maluntque paratam ac magnam, quam solidam & perpetuam. Solent enim præcocia subito flaccescere. Quod autem paullatim adcrescit durabile est. Horatius:

Crescit occulto velut arbor æuo
Fama Marcelli.

Et Pindarus in Nemeis hymno 8. Αὔξεται δ' ἀρετά, χλωραῖς ἐέρσαις ὡς ὅτε δένδρεον ἀΐσσει, σοφοῖς ἀνδρῶν ἀερθεῖσα ἐνδικαίοις τε πρὸς ὑγρὸν αἰθέρα, i. Augescit autem virtus, veluti cum arbor virenti rore surgit, sapiẽtes inter viros sublata iustosq;, ad liquidum ęthera. In summa, quicunq; vel socordia peccãt vel immoderato impetu, iis illud Octauii Cæsaris, σπεῦδε βραδέως, simul symbolum illud olim Titi Vespasiani, nũc Aldinum, oportebit in memoriam reuocare, vt Delphini atque ancorę meminerint.

Placide bos.

Ἀτρέμας βοῦς, id est, Lente bos, subaudiendũ, incedit, aut simile quidpiam. Congruet in illos, qui placide ac paullatim, citraq; tumultum, sed tamen adsiduitate rem conficiunt. Equorũ laus est velocitas. Boues non valent celeritate, sed viribus & adsiduitate pollent, non impetu. Proinde in pugna stataria, vel leonibus formidandum animal

& ad

& ad exhauriendos ingentes labores adpositum. Eodem pertinet illud: Bos lassus fortius figit pedem. In sacris precibus, tradit Plutarchus in commentario de Osiride & Iside mulieres Helæas publicis ac solennibus votis ad hũc modum solitas Bacchum inuocare, vt accederet βοέῳ ποδί, id est, Bubulo pede, siue quod huic animanti, cum sit viribus immensis præditum, deinde tanta corporis mole, tamen peculiare videatur molliter, quasi pedetentim ingredi, nulloq; strepitu: vel quod bouis pedes arua calcatu reddunt meliora, cum reliquorum animantium noceant.

Tacito pede.

HVIC simillimum est, quod indicauit, quisquis is fuit, certe haud quaquam indiligens scriptor, qui Rethoricam Aristotelis exponit, ἡσύχῳ ποδί, id est, Tacito pede, seu lento pede, cum cautim ac pedetentim ad rem accedimus. Apud Latinos aliquando secius vsurpatur tacito pede, pro furtim ac clanculum, vt apud Ouidium:

Tempora labuntur, tacitisq; senescimus annis.

Id imitatus Columella in carmine:

Tacito nam tempora gressu
Diffugiunt, nulloque sono conuertitur annus.

Cumini sector.

IMPENDIO parcus ac sordidus, olim prouerbio κυμινοπρίστης, id est, Cumini sector dicebatur. Testis & Aristoteles lib. Moralium quarto: Τούτων δὲ καὶ ὁ κυμινοπρίστης καὶ πᾶς ὁ τοιοῦτος. id est, Ex hoc genere est Cumini sector, & quisquis eiusmodi. Meminit & Theocritus Idyllio K.

Κάλλιον ὠπιμελητὰ φιλάργυρε τὼς φακὼς ἕψειν
Μὴ πτάμης τὼ χεῖρα καταπρίων τὸ κύμινον. id est,

Lenticulam coquere, pastor tibi præstat auare,
Ne fodias digitos, cupiens secuisse cuminum.

Scholiastes non dissimulat vulgo sic dici solitos, homines præter modum frugales ac parcos. Itẽ Alexis in Philocalo apud Athenæum libro octauo:

Ἀλλ' εὖ οἶδ' ὅτι
Κυμινοπρίστης ὁ τρόπος ἐστί σου πάλαι. id est,

Ceterum noui probe,
Cymino pristæ olim esse iam mores tibi.

Est autem cuminum per se quidem exilis herba, tum præcipue genus Aethiopicum, quod Hippocrates, auctore Plinio, regium appellat, quod olim serebatur a male precantibus, auctore Plutarcho, atque ita felicius prouenire creditum est. Quo magis quadrat in hos huiusmodi conuicium, qui ob parsimoniã male audiunt. Item Plutarchus conuiuialiũ quæstionũ decade secunda, significat hominem vehementer parcũ, cuminum appellari solere. Siquidem loquens de iis dicteriis, quæ citra dolorem dici possunt, Velut, inquit, si quis hominem splendidum ac benignum cimbicon appellet, aut cuminum. Est autem κίμβικον Græcis apicula, seu parsimonia, Suida interprete. Hesychius legit cimbion, addens dici solitum in parcos: κύμβον autem dici fundũ ollæ fictilis. Aristoteles libro, quem modo citauimus, ait, homines perparcos κύμβικας vulgo dici solitos: Iulius Pollux βέμβικας, opinamur quod per domum obambulent semper murmurantes. Nam βέμβιξ trochus est quo ludunt pueri. Apud eundem mulier impendio sordida ὀβολοστάτις, vir ὀβολοστάτης dicitur, quasi minutissima quæque ad staterã expendens, vnde & ὀβολοστατεῖν. Eustatius autem indicat eosdem & λιμοκίμβικας & κυμινοκίμβικας dici, putatq; vocem dictam ab auro adulterino. Hesychius addit eosdem vocari καρδαμογλύφους, quod aliquid desculpant e nasturtio ob parsimoniam. Nec desunt qui eosdem κνίφους & κνίπας, siue κνίφας (nam vtrunque scriptum reperimus) vocant. est autem cnips animalculum culici non dissimile.

Ficos diuidere.

HVIC adfine est quod refert Martialis lib. Epigram. 5. συκαμερίζειν, id est, Ficos diuidere: vnde licebit & cognomen fingere συκοπρίστου. Martialis carmen est huiusmodi:

Quadringenta secat, qui dicit σῦκα μέριζε.

Sordidum ac parcum significans, etiamsi ditissimum. Captatus autem est iocus ex vocis amphibologia sectoris.

Myconius caluus.

Μυκώνιος φαλακρός, id est, Myconius caluus. Strabo lib. Geographiæ decimo, refert vulgo Myconios caluos dici solitos, quod in ea insu-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

ea insula vitium hoc quasi gentilitium sit, atque omnibus ferme commune. Idem affirmat Plinius lib. 11. cap. 37. Meminit & Stephanus. Est autem Myconus vna Cycladum insularum. Quamquam Herodotus in quarto scribit, in Scythia quoque gentem esse ab ipso natali caluam. Admonet & Donatus grammaticus, Hecyram interpretans Terentianam, prouerbio dictum Caluus Myconius, citatq; Lucilii testimoniũ: Myconi omnis calua iuuentus. Tuetur autem Terentium, qui a nonnullis hoc loco imperitiæ nomine reprehenderetur, quod cum Apollodorus caluum dixerit, ipse crispum mutauerit: putatq; poetam nõ inscitia, sed facetius etiam per ironiam dixisse crispum, quã si caluum dixisset. Quod quidem etiam ipsum prouerbiũ resipit de raris iuuentu: veluti si quis Scytham dicat eruditum, aut Pœnum fidum. Erit autem elegantius adagium, si caluos homines, raroq; capillicio simpliciter Myconios appellemus, perinde vt si quis fastuosum Sybaritam nominet, negotiatorem phœnicem. Notati sunt olim & alio nomine Myconii, quod ob tenuitatem alienas cœnas captarent: proinde qui inuocati ad conuiuium venirent, Myconii more venire dicebantur. Inuehitur enim in Periclem Archilochus apud Athæneum in primi libri fragmentis, ὡς ἄκλητον ἐπισπταίωντα εἰς τὰ συμπόσια μυκονίων δίκα, velut qui inuocatus ingereret se ad cõuiuia Myconiorum more.

Cum aqua fauces strangulet.

ARISTOTELES Moralium libro septimo, citat huiusmodi quoddam adagium, ὁ δὲ ἀκρατὴς ἔνοχος τῇ παροιμίᾳ, ἐν ᾗ φαμὲν, ὅταν τὸ ὕδωρ τὸν φάρυγγα πνίγῃ, τί δεῖ ἔτι πίνειν: i. Intemperans autem obnoxius est prouerbio, quo dicimus, Cum aqua fauces strãgulet, quid iam opus est bibere? Refert idẽ in eundem vsum lib. Moraliũ Eudemiorũ sexto, disputans de eo, qui prudens intemperãtię vitio noxia sequitur, haud quaquã ignorans, quid sit optimum: hunc aũt longe insanabiliorem esse eo, qui falsus opinione non expetenda expetit. Vsurpauit & Galenus alicubi: ὅταν τὸ ὕδωρ πνίγῃ τί ἐπιῤῥοφήσομεν; id est, Cum aqua præfocat, quid insuper sorbebimus? Fortassis Galenus scripserat, τί ἔτι ῥοφήσομεν. Quadrat in eos, qui in absurdissima sententia pertinaciter manent, vel manifesta negantes, quibuscum frustra disceptes. Constat enim faucibus sitiarentibus aquam esse remedio, ac soluere præfocationem. Confine illi, quod alibi diximus:

Nil intra est oleã, nil extra est ĩ nuce duri.

Dimidio vitæ nihil differunt felices ab infelicibus.

ARISTOTELES Moralium libro primo: ὁ δ᾽ ἀγαθὸς καὶ κακὸς ἥκιστα διάδηλος καθ᾽ ὕπνον, ὅθεν φασὶν οὐδὲν διαφέρειν τὸ ἥμισυ τοῦ βίου τοὺς εὐδαίμονας τῶν ἄλλων. id est, Porro probus atq; improbus nequaquam in somno dignoscuntur. Vnde natum est vt dicãt, felices nihil a reliquis distare dimidio vitæ. Idem refert libro Eudemiorum 2. reddens hanc caussam, quod dormientes nihil agant. Ex actionibus autem nascitur felicitas, aut infelicitas hominis. Proinde non inscite dixit Ariston apud Plutarchum in commentario de cõtentione ignis & aquę: Ὀλίγου χρόνου τοῦ βίου τοῖς ἀνθρώποις δεδομένου ὕπνος οἷον τελώνης τὸ ἵμισυ ἀφαιρεῖ τούτου. id est, cum exiguum vitæ tempus datum sit, hominibus, somnus velut publicanus dimidium eius aufert. Plato lib. De legibus septimo. ἀθεύδων γὰρ οὐδεὶς οὐδενὸς ἄξιος, οὐδὲν μᾶλλον τοῦ μὴ ζῶντος. id est, Nullus enim dormiens alicuius est precii, nihilo magis quam is, qui viuus non est. Prouerbium consolatur parum fortunatos. Somnus. n. adimit nobis nostri sensum, vnde fit, vt neque miseris molesta sit sua calamitas, neq; fortunatis iucunda felicitas. Præterea felicitas, iuxta philosophos, sita est in actu rationis per habitũ virtutis: somnus aũt quies est animi, bonis pariter ac malis cõis.

In eadem es naui.

M. Tullius Epistolarum familiarium libro secundo ad Curionem: Et si vbicunque es, vt scripsi ad te antea, in eadem es naui, tamen quod abes gratulor. In eadem es naui dixit, pro eo quod est, in cõi periculo. Siquidem ad eos qui eodem vehuntur nauigio, periculũ naufragii cõiter pertinet: neque magnopere refert in prora sint, an in puppi, an carina, cum nihilo magis absint a discrimine. Idem alibi: Hoc miror enim, querorq; quenquam hominem ita pessundare alterum velle, vt etiam nauim perforet, in qua ipse nauiget: hoc est, vt rempub.

eueitat,

euertat, cum qua sit etiam ipsi pereundum. Aristophanes in Vespis:

Περὶ τῆς πόλεως γὰρ ἐστὶ τοῦ σκάφους ὅλου, id est,
De ciuitate est, naue de tota puta.

Est autem familiare poetis à nauibus ad rempublicam similitudinem mutuari.

Qui arat oliuetum.

Columella de Re rustica libro sexto, parœmiam huiusmodi refert: Quin etiam, inquit, compluribus interpositis annis oliuetum putandum est. Nam veteris prouerbii meminisse conuenit: Eum qui aret oliuetum rogare fructum, qui stercoret exorare, qui cædat cogere. Adlusit huc Vergilius primo Georgicon:

Exercetq; frequens tellurem, atque imperat aruis.

Huic adagio locus fuerit, vbi significabimus fieri non posse, quin voto potiatur is, qui curam extremam impenderit. Vulgaris enim diligentia quasi rogat, mediocris impetrat, extrema cogit. Adlusio fit ad eos, qui à principibus improbo studio officioq; sic impetrant, vt non precibus, sed vi videantur impetrasse.

Difficilia quæ pulchra.

Δύσκολα τὰ καλὰ, id est, Ardua quæ pulchra. Extat apud Platonem in Hippia maiore in calce dialogi, τὴν γὰρ παροιμίαν ὅτι ποτὲ λέγει τὸ, χαλεπὰ τὰ καλὰ, δοκῶ μοι εἰδέναι. id est, Nam quod ait prouerbiũ, difficilia esse quæ pulchra sunt, videor mihi intelligere. Et in Cratylo, circa initium, παλαιὰ παροιμία ὅτι χαλεπὰ τὰ καλὰ ἐστὶν, id est, Vetus prouerbium est, difficilia esse quæ sunt egregia. Citatur alicubi à Luciano. Item à Plutarcho in libello De liberis instituendis, prouerbii nomine. Quidam prodiderunt Pittacum, vbi semet abdicasset imperio, dixisse, χαλεπὸν ἐσθλὸν ἔμμεναι, id est, Difficile bonum esse. Porro Solonem Pittaci molliciem atq; ignauiam taxantem, dixisse, χαλέπα τὰ καλὰ, id est, Difficilia quæ honesta: vtriusque dictum in prouerbium abiisse. Vsurpauit Plato lib. de Repub. 4. ἴσως γὰρ ὦ σώκρατες τὸ λεγόμενον ἀληθὲς, ὅτι χαλεπὰ τὰ καλὰ. id est, Fortassis enim verũ est ô Socrates quod dici solet, difficilia esse quæ pulchra sunt. Vsus est eodem libro Politiæ 2. πάντες γὰρ ἐξ ἑνὸς στόματος ὑμνοῦσι, ὡς καλὸν ἡ μὲν σωφροσύνη τε καὶ δικαιοσύνη, χαλεπὸν μέντοι καὶ ἐπίπονον. id est, Omnes enim vno ore canunt, Honestam quidem rem esse temperantiam ac iustitiam, sed difficilem tamẽ ac laboriosam. Vtitur eiusdem operis libro sexto ac septimo, & aliis compluribus locis. Sunt qui hinc arbitrẽtur natam parœmiam: Periander Corinthius, initio populariter ac moderate gerebat imperium, postea versis moribus, tyrannice agere cœpit. Id simul atque cognitum esset Pittaco Mitylenæo, diffisum de sui ipsius animi constantia, magistratum deposuisse, relictoq; imperio in exilium abiisse. Percõtantibus deniq; quibusdam, qua gratia fugisset imperium, respondisse, quod admodum esset arduũ, probum esse, propter mutatum Periandrum: quibus auditis, Solonem addidisse suũ apophthegma, χαλέπα τὰ καλά. Huc spectat illud quoque, quod meminit Plutarchus in commentario, περὶ δυσωπίας, Platonem, cũ Heliconem quendam Dionysio datis litteris commendasset, scribens illum virũ probum ac modestum, adscripsisse in calce epistolæ, γράφω δέ σοι ταῦτα περὶ ἀνθρώπου, ζώου φύσει εὐμεταβόλου. id est, Hęc autem tibi scribo de homine, videlicet animante natura mutabili. Nec absurde quis referat ad celeberrimam illam Hesiodi sententiam:

τὴν μέντοι κακότητα καὶ ἰλαδὸν ἐστὶν ἑλέσθαι
Ῥηϊδίως, ὀλίγη μὲν ὁδὸς, μάλα δ' ἐγγύ. ναίει.
Τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
Ἀθάνατοι: μακρὸς τε καὶ ὄρθιος οἶμος ἐφ' αὐτὴν
Καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον, ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηαι
Ῥηϊδίη δ' ἤπειτα πέλει χαλεπή περ ἐοῦσα. i.
Omnino vitium facile est contingere cuiuis.
Est via ad id breuis, & vicina in sede moratur,
Contra virtutem sudoribus vndiq; diui
Præsepsere, & longus ab hanc perque ardua callis,
Asper & est primum: sed vbi alta cacumina victor
Contigeris, iam fit facilis, licet ardua dudum.

Neque quidquam est tritius eo, quod dixit Aristoteles lib. Moralium Nicomachiorũ secundo: περὶ τὸ χαλεπώτερον ἀεὶ καὶ τέχνη καὶ ἀρετή. id est, Et ars & virtus circa id versatur, quod est difficilius. Eodem pertinet, Littera Pythagoræ discrimine secta bicorni. Item de duplici via apud inferos, quarũ altera ducit ad campos Elysios, altera ad ma

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

lam rem. Diximus alibi de Litis & Ate, quę fabula declarat, multo difficilius esse bene facere quam male, sarcire concordiam, quā rumpere. Eam sententiam Pindarus extulit in Pythiis hymno quinto: ῥάδιον μὲν πόλιν σεῖσαι καὶ φαυροτέροις, ἀλλ᾽ ἐπὶ χώρας αὖθις ἔσσαι δυσπαλὲς δὴ γίνεται ἐξαπίνας, εἰ μὴ θεὸς ἁγεμόνεσσι κυβερνατὴρ γένηται. id est, Facile est ciuitatem commouere, etiam malis. Ceterum in locum pristinum illico reponere difficile sane est, ni Deus principibus gubernator contingat. Retulimus alibi quod in seditione etiam Androclides abiectissimus belli ducē agat. Et nos hac ętate vidimus, per quos quanti tumultus excitati sint. Celebratur elegans Lacedæmonii dictum, apud quem cum quidam laudibus veherēt Philippum, quod ciuitatem opulentissimam euertisset: Atqui, inquit, non posset talem condere.

Colophonia ferocitas.

Κολοφώνια ὕβρις, id est, Colophonia ferocitas. In insolentes, qui ferociter despiciunt, & affligunt humilioris fortunæ homines. Aut in eos, quibus sua ferocitas exitium attulit. Sumptum ab arrogantia superbiaq; eius gentis. Refertur à Diogeniano in adagionum collectaneis. Theognis:

Ὕβρις καὶ μάγνητας ἀπώλεσε καὶ κολοφῶνα. i.
Perdidit & Colophona ferox mens & Magnetes.

De gentis huius ferocia nonnihil dictum est nobis in prouerbio, Colophonium suffragium.

Nemini fidas, nisi cum quo prius modium salis absumpseris.

Vvlgo apud nostrates circumfertur adagium, haud fidendum esse cuipiam, nisi cū quo prius modium salis absumpseris. Significant autem hominis ingenium non posse perspici, nisi diuturno conuictu, longoq́ue commercio. Apparet prouerbium hoc ab antiquitate profectum esse. Quandoquidem Aristoteles lib. Moralium octauo, simile quiddam refert his quidem verbis: Ἔτι δὲ προσδεῖται χρόνου καὶ συνηθείας, κατὰ τὴν παροιμίαν γὰρ, οὐκ ἔστιν εἰδῆσαι ἀλλήλους πρὶν λεγομένους ἅλας συναναλῶσαι. id est, Præterea autem spacio temporis & consuetudine opus est. Siquidem iuxta prouerbium fieri nō potest, vt nos mutuo pernoscamus antequam salis, quem dicunt, modium pariter absumpserimus. Idem Moralium Eudemiorum lib. septimo: Διὸ εἰς παροιμίαν ἐλήλυθεν ὁ μέδιμνος τῶν ἁλῶν. id est, Quapropter in prouerbium abiit salis modius. Eodem in libro refert illud quoque ex poeta quopiam hemistichium, ni fallimur:

Οὐδ᾽ ἄνευ χρόνου φίλος. id est,
Non est amicus absq; temporis mora.

Addit ex Theognide:

Οὐ γὰρ ἂν εἰδείης ἀνδρὸς νόον οὐδὲ γυναικὸς
Πρὶν πειρηθείης ὥσπερ ὑποζυγίου. id est,
Haud nosse ingeniumve viri licet aut muliębre,
Vt nec iumenti, ni experiare prius.

Notat hanc parœmiam & Plutarchus in cōmentario περὶ φιλαδελφίας, his quidē verbis, Τοὺς μὲν γὰρ ἀλλοτρίους, ὡς ἔλεγε θεόφραστος, οὐ φιλοῦντα δεῖ κρίνειν, ἀλλὰ κρίναντα φιλεῖν. ὅπου δὲ ἡ φύσις ἡγεμονίαν τῇ κρίσει πρὸς εὔνοιαν δίδωσιν, οὐδὲν ἀναμένει τὸν θρυλλούμενον τῶν ἁλῶν μέδιμνον, ἀλλὰ συγγεγέννηκε τὴν ἀρχὴν τῆς φιλίας, ἐνταῦθα δεῖ μὴ πικροὺς εἶναι μηδὲ ἀκριβεῖς τῶν ἁμαρτημάτων ἐξεταστάς. id est, Alienos enim quemadmodum ait Theophrastus, non oportet amantem iudicare, sed amare, postea quam iudicaris. Siquidē vbi natura ipsa dux est ad beneuolentiam præcedens iudicium, neque expectans illū vulgo celebratum salis modiū, quippe quæ amicitię seminariū inseuerit, ibi non oportet acerbos & exquisitos esse delictorum expensores. Meminit huius parœmiæ & M. Tullius in sermone de amicitia: Verum illud est quod vulgo dicitur, Multos modios salis simul edendos esse, vt amicitiæ munus expletum sit. Huc pertinet illud quoq; Sophoclis in Oedipo:

Χρόνος δίκαιον ἄνδρα δείκνυσιν μόνος,
Κακὸν δὲ κἂν ἐν ἡμέρᾳ γνοίης μόνῃ. id est,
Mora temporis probum arguit tantum virum,
At improbum vel vnico agnoscas die.

Huc pertinet etiam ille senarius prouerbialis:

Ἦθους δὲ βάσανός ἐστιν ἀνθρώποις χρόνος. i.
Nota morum & index tempus est mortalibus.

Idem admonet illud Epicharmi:

Νῆφε καὶ μέμνησο ἀπιστεῖν. id est,
Sobrius sis, ac memineris nemini confidere.

Versus integer refertur apud Cic. lib. epist.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

ad Atticum primo: Atque ita tamen nouis amicitiis implicati ſumus, vt crebro mihi vafer ille Siculus inſuſurret Epicharmi cantilenam illam ſuam,

Νᾶφε καὶ μέμνας ἀπιςεῖν, ταῦτα νεῦρα τῶν φρενῶν.

Sic enim carmen Trochaicum è veſtigiis codicum reſtituimus, ne quis temere deprauet. Nam quod νᾶφε dixit pro νῆφε, & μέμνασο pro μέμνησο, διαλέκτȣ proprietas eſt. Cicero in libello de petitione conſulatus: Quamobrem Epicharmion illud teneto, neruos atq; artus eſſe ſapientiæ, non temere credere. Item illud Euripidis in Helena:

Σώφρονος δ' ἀπιςίας
Οὐκ ἔςιν ȣ̓δὲν χρησιμώτερον βροτοῖς. id eſt,
Prudente diffidentia
Haud alia res vtilior eſt mortalibus.

Inuenimus citatũ mutilatim ad hunc modum:

Ἁλῶν μέδιμνον ἀποφαγών. id eſt,
Modium ſalis poſtquam ederis.

Quo quidem licebit vti, ſi dicas: Vide quid agas, qui tua arcana credas iſti, nondum ἁλῶν μέδιμνον ἀποφαγών. Aut ſic: Tum demum iſti fidas ἁλῶν μέδιμνον ἀποφαγών. Eſt autem iambicus dimeter, ex poeta quopiam ſumptus.

Leporem non edit.

ANTIQVITVS ſuperſtitioſe creditum eſt, eſu leporinæ pulpæ conciliari formam. Vnde extat iocus Martialis in Gelliam lib. 5. quæ miſſo lepore addebat ex vulgata opinione ad muneris commendationem:

Formoſus ſeptem Marce diebus eris.

Id poeta in ipſam torquens, quæ deformis eſſet,

Si me non fallis, inquit, ſi verum lux mea dicis,
Ediſti nunquam Gellia tu leporem.

Plinius lib. 28. cap. 9. ſcribit leporem in cibis ſumptum gratiam corporis in ſeptem dies conſeruare. Lampridius ſcribit poetã quendam in Alexandrum Seuerum, quod quotidie veſceretur leporina, ita luſiſſe,

Pulchrum quod vides eſſe noſtrum regẽ,
Quem Syrum ſua detulit propago,
Venatus facit & lepus comeſus,
Ex quo continuum capit leporem.

Primum carmen vitiatum eſt. Hos verſus cum quidã ex amicis ad Alexandrũ detuliſſet, reſpondiſſe fertur in hanc ſententiam.

Pulchrum quod putas eſſe veſtrum regẽ
Vulgari miſerande de fabella,
Si verum putas eſſe, non iraſcor.
Tantum tu comedas velim lepuſclos,
Vt fias animi malis repulſis
Pulcher, ne inuideas liuore mentis.

Si vides lector parũ obſeruatas metri leges, memineris Imperatorem ſcripſiſſe, cuius eſt præſcribere leges, non parere. Eſt autẽ & piſcis lepus appellatus qui venenum habet immedicabile, ſi quis imprudens ederit. In Indico mari etiam contactu necat hominẽ auctore Plinio: lenta tabe conſumit. Malũ hac deprehenditur nota, quod piſcẽ olent, qui ederint. Huic homo viciſſim peſtilens eſt, cuius contactu protinus emoritur. Hoc cibis admixto, multos ſuſtulit Domitianus, eodem Titium fratrem ſuſtuliſſe creditur, vt auctor eſt Philoſtratus in Apollonii vita. Proinde in hos qui contabeſcunt, nec vlla medicorum ope poſſunt reſtitui, dici poterit: Edit leporem marinum.

Plena manu.

PLENA manu, pro eo quod eſt, ampliter, copioſe, prolixe, minimeq; maligne. Tranſlatum ab iis, qui non minutim & parce, ſed plena manu largiuntur. Cicero ad Atticũ lib. 2. At hercle alter familiaris tuus Horatius, quàm plena manu, quam ornatè noſtras laudes in aſtra ſuſtulit. Seneca in Declamationibus: Liberaliter hodie, & plena manu faciam. Idẽ in ludicro quod ſcripſit in Claudium Cæſarem: At Lacheſis, quæ & ipſa homini formoſiſſimo faueret, fecit illud plena manu, & Neroni multos annos donat. Fit lepidius, quò magis ad animi res transfertur.

Sine riuali diligere.

SINE riuali diligere dicuntur, qui ſtulte mirantur, quod nemo alius concupiſcat. Veluti ſimia catulos ſuos & miratur, & amplectitur: & indocti poetæ ſuas nugas ſoli diligunt. Sumpta eſt allegoria ab amantibus, quibus eſt amica deformis, & quã alius nemo velit. Extat adagium in Epiſtolis Auſonianis. M. Tullius ad Atticum lib. ſexto. Huius nebulonis oratione ſi Brutus moueri poteſt, licebit eum ſolus ames, me æmulum non habebis. Item libro ad Q. fratrem tertio: O dii, quàm ineptus, q̃ ſe ipſe amãs, ſine riuali. Horatius in Arte poetica:

Nullum

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Nullum vltra verbum aut operam ſumebat inanem,
Quin ſine riuali teq; & tua ſolus amares.

Barbarus ex triuio.

Βάρβαρος ἐκ τριόδου, id eſt, Barbarus ex triuio. In hominem dicebatur extremæ humilitatis, ac prorſum nullius precii, perinde quaſi dicas, extremum ac vilem ſeruulum alicunde è triuiis emptum, non dono datum, aut dominatum. Lucianus in eũ, à quo fuerat Prometheus appellatus, Οἷος ἐκ τριόδου βάρβαρός τις παρὰ μικρὸν. i. Qualis pene barbarus quiſpiam è triuio. Quanquam quidam hoc loco legunt non barbarus, ſed βόρβορος ἐκ τριόδου, i. Cœnum è triuio, quæ lectio ſola probãda eſt, propterea quod eo loco de luto fiat mentio, non de barbaro quopiam. Item Plato lib. de Repub. 7. καὶ τῷ ὄντι ἐν βορβόρῳ βαρβαρικῷ τίνι. i. Ac reuera in cęno quopiam barbarico. Loquitur de anima demerſa tenebris ignorantiæ.

Rara auis.

RARA auis, prouerbio dicebatur res quæuis noua, & inuentu perrara. Perſius:

Si forte quid aptius exit,
Quando hæc rara auis eſt.

Iuuenalis:

Rara auis ĩ terris, nigroq; ſimilima cycno.

Idem,

Coruo quoque rarior albo.

Quin & Phœnicis raritas in prouerbium abiit. Ducta allegoria ab auibus peregrinis & inuſitatis, quę nonnunquam caſu in noſtram regionem deuolant, vel miraculi gratia deportantur. Vnde illud ſæpius iteratum apud Ariſtophanem:

Τίς ἐστὶν ὄρνις οὗτοσί, id eſt,
Quæ eſt hæc auis? De hoſpite & ignoto.

Compreſſis manibus.

COMPRESSIS ſedere manibus, dicitur in otioſos, & nihil aliud quam ſua fata deplorantes. Titus Liuius ab vrbe condita libro ſeptimo. Cur veteranus dux fortiſſimus bello, compreſſis, quod aiunt, manibus ſedeas.

Ioca ſeriaque.

QVOTIES omnia noſtra cum aliquo communicamus, cum eo ioca ſeriaq; conferre dicimur. M. Tullius libro De finibus bonorum ſecundo: At quicum ioca ſeriaq; vt dicitur, quicum arcana, quicum occulta omnia? Tecũ optime, deinde etiam cũ mediocri amico. Donatus in Adelphos, huiuſmodi ferme figuras omnes quæ conſtant ex cõtrariis, prouerbiales exiſtimat. Quod genus ſunt: Fanda infanda: quo iure quaq; iniuria: facta atq; infecta: digna atq; indigna: faſq; nefaſq;: clamq; palamq;: terraq; mariq;: noctesq; diesq;: iuuenesq; ſenesq;: neq; in minimo neque in maximo: neque deos neq; homines veretur: vocatus atque inuocatus: re ſalua & perdita: atq; alia huius generis innumerabilia, de quibus meminimus & in initio operis.

Ea tela texitur.

PROVERBIALIS allegoria, Ea tela texitur, pro eo quod eſt eiuſmodi negotium in manibus eſt, & res inceptantur tales. Tranſlatio ſumpta à textoribus telam inſtituentibus. M. Tullius in extremo de Oratore lib. Quamquam ea tela texitur, & ea incitatur in ciuitate ratio viuendi, ac poſteritati oſtẽditur, vt eorum ciuium, quos noſtri patres non tulerunt, ſimiles habere cupiamus. Plautus dixit exordiri telam, pro incipere negotium: Exorſa eſt hæc tela non omnino peſſime mihi. Affine eſt illi quod alibi dicemus, exordiri telam.

Multas amicitias ſilentium diremit.

Πολλὰς φιλίας ἀπροσηγορία διέλυσεν, id eſt, Multas amicitias ſilentium diremit. Admonet adagium, aſſiduo conuictu, ac frequentibus alloquiis neceſſitudines ali, intermiſſione & abſentia diſſolui. Meminit huius Ariſtoteles lib. Moralium 8. Ἐὰν δὲ χρόνιος ἡ ἀπουσία γένηται, καὶ τῆς φιλίας δοκεῖ ἡ ἀπουσία λήθην ποιεῖν. ὅθεν εἴρηται πολλὰς δὴ φιλίας ἀπροσηγορία διέλυσεν. id eſt, Quod ſi diuturna fuerit abſentia, videtur & neceſſitudinis obliuionem adferre: vnde dictum eſt illud, multas amicitias ſilentium diremit. Verſus vt refertur in collectaneis, diminutus eſt vna ſyllaba. Ab Ariſtotele citatur integer Heroicus:

Pluriũ amicitias ſoluere ſilentias ruptas.

Apud Athenæum libro quinto, citantur ex Anonymo poeta verſus hi:

Οὐ χρὴ συμποσίοισι φίλους ἀπέχεσθαι ἑταίρους
Δηρὸν, ἀνάμνησις δὲ πέλει χαριεστάτη αὕτη. i.
Non diu amicorũ mẽſis decet abſtinuiſſe,

Quippe animi memoris res hæc renouatio bella est.

Figuratius, atque ob id ipsum elegantius est illud Alphii fœneratoris dictum apud Columellam: Bona nomina nonnunquam mala fieri, si nunquam interpelles. Ille nomina, iureconsultorum more, debitores vocat, & interpellare, subinde creditum reposcere. Vox autem Græca, ἀπροσηγορία, non ita commode reddi latine potest: neq; enim simpliciter significat silentium, sed illud silentium, cum quis non appellat ac salutat amicum.

Eiusdem musæ æmulus.

EIVSDEM artis aut disciplinę studiosi, eiusdem musæ æmuli dicũtur. Vsurpatur apud A. Gellium prouerbii vice. Græci ὁμοτέχνας appellant eiusdem artis opifices.

Lolio victitant.

AENIGMATE prouerbiali lolio victitare dicuntur lusciosi & cæcutientes, quos Græci, teste Nonio, Myopes vocant. Plautus in Milite: Mirum est lolio victitare te, tam vili tritico. Quid iam? Quia lusciosus. Verbero, ædepol tu quidem cæcus, haud lusciosus. Lolium autem Plinius inter frugum pestes commemorat, vna cum carduis ac tribulis. Vergilius in Bucolicis:

Infelix lolium, & steriles dominantur auenæ.

Item Georgicon libro 1.

Mox & frumentis labor additus, vt mala culmos
Esset rubigo, segnisq; horreret in aruis
Carduus, intereunt segetes, subit aspera sylua
Lappæq; tribuliq; interq; nitentia culta
Infelix loliũ & steriles dominãtur auenæ.

Inest autem lolio peculiare quoddã malũ, vt oculis caliginẽ inducat, id quod indicat Ouidius libro Fastorum primo, cum ait:

Et careant loliis oculos vitiantibus agri.

Hinc nimirum iocus prouerbialis.

Intus canere. Aspendius citharœdus.

QVI priuati commodi impendio studiosi essent, ac fere quidquid rerum agerent, id omne ad domesticam referrent vtilitatem, ii prouerbio intus canere, iidem apud Græcos ἀσπένδιοι κιθαρισαὶ, id est, Aspendii citharistæ dicebantur. M. Tull. in Verrem actione 3. Atque etiam Aspendium citharistã, de quo sæpe audistis, id quod est Græcis in prouerbio, quem omnia intus canere dicebant, sustulit, & in intimis ædibus suis posuit, vt etiam illum ipsum artificio suo superasse videatur. Facetissime taxauit Cicero Verris rapacitatem, qui intus canentem in intimis ædibus collocarit: hoc est, plus quam intus cecinerit. Idem in Rullum aduersus legem agrariam: Atque hoc carmen hic tribunus plebis, non vobis, sed sibi intus canit. Nam ostendit Tullius in ea oratione, legem, tametsi popularis videretur, haud tamen populi, sed decemuirum vtilitati repertam. Porro de Aspendio citharœdo Asconius Pedianus ad hanc ferme sentẽtiam enarrat: Vulgares citharœdi cum canunt, vtriusque manus funguntur officio, ita vt dextra plectrum teneant id quod foris canere appellãt: sinistra digitis chordas carpant, quod quidem intus canere vocãt. Difficile autem visum est, quod Aspendius citharœdus faciebat, qui nequaquam vtraque vteretur manu, sed omnia, id est, totam cantionem intus, & sinistra tantum manu complecteretur: atque ita tacita leuiq; modulatione sinistra contactis chordis, cantilena peragebatur, vt vox ad citharœdum dũtaxat, aut proxime assistentem perueniret. Hinc fluxisse prouerbium, vt furaces homines Aspendii citharistæ Græcis vulgo dicerentur, quod vt hic carminis, ita illi furtorum essent occultatores. Fatetur Asconius adagionem etiã in illos apte dici, qui multum intestinis suis cõmodis consulunt præter honestatem. Neque discrepat interpretamentum, quod adfert Zenodotus ex Zenone Myndio in adagiorum collectaneis. Porro Aspendus Pamphyliæ ciuitas est, auctore Stephano: vnde aspendii dicebantur, apud quos Citharœdi hoc artificio præcelluisse videntur. Ad hoc prouerbium apparet adlusisse Plinium libro vigesimooctauo, capite quinto, cum ait, Verum id reme diis cecinit, non epulis.

Equi senecta.

Ιππου γῆρας, id est, Equi senecta. Prouerbium in eos dici solitum, qui præclaris rebus gestis in iuuenta, postea quam consenuerint, ad sordidas curas semet abiiciunt. Allegoria sumpta à generosis equis, qui senio facti segnes, in pistrinum, aut carrum, aut

aliud

aliud id genus opus detruduntur, olim in precio habiti, dum viribus integris essent. Plutarchus in libello, cui titulus, An seni sit administranda Respub. Οὐ παντάπασιν δόξει τοῦτο δὴ τὸ καλούμενον, ἵππου γῆρας ἐπάγεσθαι μηδενὸς ἀναγκάζοντος: id est, At non plane videbitur equi senectam, quemadmodum vulgo vocant, accersere, nemine compellente? Cũ hoc conuenit Ennianũ illud, quod refert à Cicerone in Catone Maiore.

Sicut fortis equus spatio qui forte supremo
Vicit Olympia, nunc senio confectus quiescit.

Si tibi amicum, nec mihi inimicum.

Plato in Theæteto: Ἀλλ᾽ εἰ οὕτως ὦ θεόδωρε σοὶ φίλον, οὐδ᾽ ἐμοὶ ἐχθρὸν φασὶν οἱ παροιμιαζόμενοι. id est, Si istud tibi amicum Theodore, nec mihi est inimicum: quemadmodũ prouerbio dicunt. Hoc est, si tibi res placet mihi non displicet. Captata est autem in figura vocũ pugnantia, deinde τὸ ἀμφίβολον φίλου καὶ ἐχθροῦ, quorum vtrunque e personis ad res detorquetur: quamquam ad personas relata sunt vsitatiora. Vsus erit quotiens alienæ obsequimur voluntati.

Rana Gyrina sapientior.

Plato in Theæteto: Ὅτι ἡμεῖς μὲν αὐτὸν ὥσπερ θεὸν ἐθαυμάζομεν ἐπὶ σοφίᾳ, ὁ δ᾽ ἄρα ἐτύγχανεν ὢν εἰς φρόνησιν οὐδὲν βελτίων βατράχου γυρίνου. i. Nos illum tanquã deum ob sapientiã admirabamur. At ille nihilo magis antecellebat prudentia, quã rana Gyrina. Sumptũ est adagiũ ab informi partu ranarum, quẽ Græci γυρίνους vocant, a figura corporis in gyrum orbiculati, quod fit vt mira celeritate se quo velint voluant, versentque: quemadmodum testatur quisquis is fuit, qui scripsit Etymologicon Græcarum dictionum. Meminit gyrinorum & Hesychius. Suidas etiam Aristophanis adducit testimonium:

Οἷον πατέρες βοῶσι γυρίνων. id est,
Quemadmodum patres clamant gyrinorum.

Nec ab his abhorrent, quæ tradit Plinius libro 9. cap. 51. Ranæ, inquit, superueniunt prioribus pedibus alas fœminæ mare apprehendente, posterioribus clunes. Pariunt minimas carnes nigras, quas gyrinos vocãt, & oculis tantum & cauda insignes: mox pedes figurantur, cauda findẽte se in posteriores. Mirumq; semestri vita resoluuntur in limum nullo cernente, & rursus vernis aquis renascuntur, quæ fuere natæ, perinde occulta ratione, cum omnibus annis id eueniat. Hactenus Plinii verba recensuimus. Meminit & Aratus, αὐτόθεν ἐξ ὕδατος πατέρες βοόωσι γυρίνων. id est, Inde gyrinorum clamant per stagna parentes. Porro cum ranæ tribuitur loquacitas, quæ stoliditatis solet esse comes, minimum mentis inesse oportet gyrinis, quos vix deprehendas animal esse, nisi mouerentur.

In puteo constrictus.

Plato in Theæteto, Τί γὰρ χρήσῃ ἀφύκτῳ ἐρωτήματι, τὸ λεγόμενον, ἐν φρέατι συσχόμενος. id est, Cur enim vtaris inexplicabili quæstione, in puteo, quemadmodum aiunt, cõstrictus? Quadrabit in eos, qui in angustias eas redacti sunt, vt extricare sese nullo modo possint. Non admodũ abludit ab illo: ἐν φρέατι κυνομαχεῖν, i. In puteo cum cane pugnare. Item illo: Canterium in fossa.

In easdem ansas venisti.

Plato in Phędro: Περὶ τούτου μὲν ὦ φίλε εἰς τὰς ὁμοίας λαβὰς ἐλήλυθας. id est, Quantum ad istam rem pertinet, amice, in easdem ansas venisti. id est, nihilominus teneris, nec potes effugere quin dicas. Item Aristides in communi quattuor oratorum defensione: Ὡς εἰχεν αὖ πάλιν ὁ Καλλικλῆς εἰς αὐτὰς λαβὰς ἐπανελθεῖν, id est, Itaque Callicli erat in easdem ansas recidendum. Quadrat in eum qui sic irretitus est, vt quocunque se vertat, teneatur: nec explicare sese possit. Huic similimnm est, quod scribit Lucianus in Hermotimo: Οἰόμενος γὰρ ἐκπεφευγέναι, εἰς τὸν αὐτὸν κύρτον ἐμπέπτωκας. id est, Nam arbitratus effugisse te in eandem nassam incidisti. Item illud quod alibi dicetur, κύκλῳ περιέλκειν.

Qui possim ab hoc epulo abesse?

Plato in Phædro: Πῶς γὰρ οἷός τε εἴην τοι αὐτῆς θοίνης ἀπέχεσθαι. id est, Qui possim ab hoc epulo abstinere? De re vehementer suaui atque expetenda, quod genus est festum aliquod conuiuium. Adlusum est, ad eam fabulam, qua tradunt Dianam iracunde tulisse, quod cum reliqui dii adhibiti essent ab Oeneo ad sacrum epulum, sola fuisset præterita, solaq; domi sederit, secum stoma

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

chans, quod nihil ex illo nidore sentiret. Qua de re meminit Lucianus in Lapithis. Item in libello De sacrificiis.

Dulcis cubitus.

Γλυκὺς ἀγκὼν, id est, Dulcis cubitus. Abominãtis est sermo, aut cum, aliud dicimus, aliud sentientes. Plato in Phædro: Γλυκὺς ἀγκὼν ὦ φαῖδρε λέληθέ σε ὅτι ἀπὸ τοῦ μακροῦ ἀγκῶνος τοῦ κατὰ τὸν νεῖλον ἐκλήθη, καὶ πρὸς ἀγκῶνι λανθάνει σε, ὅτι οἱ μέγιστον φρονοῦντες τῶν πολιτικῶν, μάλιστα ἐρῶσι λογογραφίας καὶ καταλείψεως συγγραμμάτων. id est, Num Phædre fugerat te, quod dulcis cubitus à longo illo, qui in Nilo est, cubito dictus esset. Quin etiam pręter cubitum illud fugit te, quod qui rerum ciuilium sunt peritissimi, conscribendarum orationum, ac posteris relinquendarum sunt cupientissimi. Hactenus Plato. Ancon autem Nili pars est, in qua nauigantes plurimum & sudant & periclitantur. Vnde prouerbio dicebant κατ᾽ εὐφημισμὸν, γλυκὺς ἀγκὼν. id est, Dulcis cubitus, quasi deprecantes eius loci discrimina. Id autem perinde valet, quasi dicas: εὔφημα φώνει. id est, Bona verba, aut bene ominata loquere. Sunt qui è Comico Platone natum existiment. is in fabula, cui titulus, Phaon, senem facit amantem tibicinam, atque hæc loquẽtem: Ὦ χρυσοῦν ἀνάδημα, ὦ τοῖσιν ἐμοῖσι τρυφεροῖς τρόποις ὦ γλυκὺς ἀγκών. i. O aureũ amiculum: ô meis deliciosis moribus gratus cubitus. Suidas scribit Anconem Carthaginiensibus vocari domicilium obscurum ac profundum, in quod coniici solent, si quibus indignaretur tyrannus. Præterea summa montium iuga, Ancones vocari. Deniqui prẹter alia gurgitem ac tumorẽ fluminis circa ripas, propter anfractum & amnis repercussum, Anconem dici: à cubiti figura, ni fallimur, ducta similitudine: quod quibusdam locis ripa excurrat, promineatque specie cubitali. Vnde & oppidis ac locis aliquot Anconis inditum est vocabulum, vt Anconi Picentinorum ciuitati teste Stephano. Item Ouid. libro Transform. vltimo:

Et spissi littoris Ancon. vt quidam legunt. Valerius Argonauticon lib. 4.

Quid memorem quas Iris aquas, quas torqueat Ancon. Vnde non absurde, κατ᾽ ἀντίφρασιν quis acceperit, sicut placet Zenodoto. Nam alii putant per exclamationem dictum. Athenæus libro Dipnosophistarũ 12. ostendit Anconem locum quempiam fuisse Sardis, voluptatem ministeriis paratum: in quo popinæ, scorta, atque aliæ id genus deliciæ. Dulcis igitur Ancon, ob blãdimenta voluptatum, sed in eo complures naufragium faciebant. Idem indicat, Polycratem apud Samios mulieres aliquot voluptatum architectrices instituisse, ad exemplum Anconis ducis Sardorum, eumq; locum Laura dictum fuisse, siue Samiorum flores. Idem addit Omphalen eius gẽtis reginam, per vim virgines dominorum cum eorum seruis inclusisse ad stuprum, ne sola haberetur impudica. Lydos autem eum locũ, in quo fœminæ cõstuprabantur, γλυκὴν ἀγκῶνα dixisse, sceleris atrocitatem verbo mitigantes. Vocem autem dictam putat ab eo quod illic gerebatur. Etymologus indicat ἀγκῶνα dici locum ossibus durum, παρὰ τὸ ἐπάγεσθαι τὴν χεῖρα, id est, ab adducenda manu, velut ἄγνυσθαι, id est, frangendo: siue ab ἄγχειν, id est, à præfocando. Hesychius adiicit & murorum flexus ἀγκῶνας vocari. Breuiter quidquid in cubiti speciem inflectitur, ἀγκὼν dicitur, quemadmodum sunt & citharæ Ancones.

Bos ad præsepe.

Βοῦς ἐπὶ φάτνῃ, id est, Bos ad præsepe. In emeritos dici consueuit, quiq; iam ob ætatem otio, vitæque molliori indulgent. Effertur & ad hunc modum: Βοῦς ἐν αὐλίῳ, id est, Bos in stabulo. Cõgruit & in eos, qui nullis honestis negotiis exercentur, sed turpi otio atque abdomini seruiũt. Philostratus in Cassandra, Ἀλλ᾽ ἐν μειρακίοις καὶ γυναιξὶ βοῦς ἐπὶ φάτνῃ. id est, Verum inter adulescentulos ac mulieres, bos ad præsepe. De Agamemnone loquitur, voluptariam agente vitam. Effertur item ad hunc modum, Βοῦς ἐπὶ αὐλίῳ γέρων. id est, Bos in stabulo senex. Rursum hoc modo, Βοῦς ἐν αὐλίῳ κάθῃ. id est, Bos in stabulo desides. De iis, qui molliter & in otio viuunt. Athenæus lib. 8. refert quiddam non illepidum, nec alienũ ab hoc prouerbio. Cãtor quidam imperitus, cum Stratonicum excepisset conuiuio, inter pocula ostẽtabat illi artem. Cum autem esset splendidum ac magnificum conuiuium, ac Stratonicus eo frustraretur, non habens alterum, quicum sermocinaretur, confregit poculum, ac poposcit maius, multosq; cyathos

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

thos cum accepiſſet, ſoliq́ue calicem oſtendiſſet, affatim bibens obdormiit, cetera fortunæ committens. cum autem forte comeſſabundi quidam ſuperueniſſent cantori, ex notis, Stratonicus illico factus eſt ſobrius. Ii cum audiſſent, quod ſemper multum vini bibens fuiſſet inebriatus, compendio reſpondit, Inſidiator enim & ſceleratus ille cantor, tanquã bouẽ ad præſepe, data cœna, occidit. Quod in Athenæi verbis legimus ψαλλόμενος, opinamur legendũ σφαλλόμενος. Cõgruet & in illos, qui in ſuum alũtur exitium, quemadmodum ii qui ſe voluptatibus mundi explent, orco quid aliud quã victimæ nutriuntur, veluti bos ad præſepe?

Ne genu quidem flexo.

Οὐδὲ γόνυ κάμψας, id eſt, Ne genu quidem flexo. Philoſtratus in Antæo: καὶ οὐδὲ γόνυ φασὶ κάμψας ἀποδύεται πρὸς τὸν ἀνταῖον, id eſt, Ac ne genu quidem curuato aduerſus Antæũ exuitur. Idem in Herode: Ενταῦθα ἔφη γόνυ κάμψωμεν. id eſt, Hic, inquit, genu flectamus. Dictum eſt autem ὑπερβολικῶς, pro eo quod eſt, ne tantulum quidem. Etenim qui iam incipit ad quietem cõponere ſeſe, primum genu flectit. Itaque perinde valet, οὐδὲ γόνυ κάμψας, quaſi dicas, citra reſpirationem, ſine omni intermiſſione. Sumptum apparet ex Aeſchyli Prometheo, vbi Vulcanus ſic loquitur:

Ανθ' ὧν ἀτερπῆ τήνδε φρουρήσεις πέτραν
Ορθοστάδην ἄυπνος, οὐ κάμπτων γόνυ. id eſt,
Ideo petram ſeruabis hanc inamabilem,
Inſomnis aſtans, nec genu vnquã flexeris.

Niſi mauis eſſe mutuatũ ex Homericæ Iliados κ. vbi de Hectore ſic loquit᷑ Menelaus.

Φημί μιν ἀσπασίως γόνυ κάμψειν, αἴκε φύγησι
Δηΐου ἐκ πολέμοιο, id eſt,
Ille lubens genua flectet, puto, ſi modo triſti
Fugerit è bello.

Quo properas, num ad Ephebum?

PHILOSTRATVS in vita Apollonii: Ο τε κιλίκοις λόγος, ποῖ τρέχεις, ἢ ἐπὶ τὸν ἔφηβον, ἐπ' ἐκείνῳ τε ἐλέγετο, καὶ παροιμιώδη τιμὴν ἔχεν. id eſt, Ac Cilicibus celebratum dictum, quo curris, num ad Ephebum? de illo quoque ferebatur, adagiiq́; vim obtinebat. Parum liquet quid ſibi voluerit Cilicum illud adagium, niſi forte ſumptum eſt ab Apollinis oraculo, ad quod vndique feſtinabatur: fingebatur autem imberbis Apollo, quemadmodum & Bacchus.

Et puero perſpicuum eſt.

Καὶ παιδὶ δῆλον, id eſt, Et puero perſpicuum. De re ſupra modum perſpicua, confeſſaque. Vtitur & Plato quodam in loco, quem ante commonſtrauimus: & Philoſtratus in vita Appollonii. Eſt in epiſtolis Baſilii, τοῦτο καὶ παιδὶ γνώριμον. id eſt, Hoc & puero notum. Finitimum illi, quod alibi retulimus, καὶ τῷ τυφλῷ δῆλον, id eſt, Vel cæco perſpicuũ.

Ne in Melampygum incidas.

Μὴ τῷ μελαμπύγῳ περιτύχοις. id eſt, Ne in Melampygum incidas, in laſciuos & iniurioſos homines quadrat. Eſt autem comminãtis, ne quando incidant in eum, qui malefactorum pœnas de eis ſumat. Vtitur hoc adagio Philoſtratus in Appollonii vita, lib. 2. Καὶ τοῦτο ἴσως ἦν τὸ μελαμπύγου τυχεῖν. i. Et hoc fortaſſis erat in Melampygum incidere. Ariſtophanes in Lyſiſtrata:

Καὶ μυρωνίδης γὰρ ἦν τραχὺς ἐντεῦθεν,
Μελάμπυγός τε τοῖς ἐχθροῖς ἅπασιν. id eſt,

Et Myronides enim erat hirſutus illinc, Melampygusq́ue hoſtibus omnibus. Melampygum dixit quaſi vindicem, vltoremq́ue. Porro Melampygus Græcis ſignificat eum, qui nigro ſit podice: quo quidem cognomento notatus eſt Hercules, quod eam corporis partem, non Lydorum more vulſam, neque candidam, quemadmodum effœminati ſolent, ſed nigris pilis hirſutam ac ſyluoſam haberet. Nam Græci quemadmodum molles & imbelles, fractosq́; deliciis πυγάργους καὶ λευκοπύγους appellant, itidem è diuerſo fortes ac ſtrenuos μελαμπύγους vocare conſueuerunt, vt auctor eſt Lycophronis interpres. Idem oſtendit parœmiã ad hunc quoq; modum efferri: Οὔπω μελαμπύγῳ τετύχηκας, i. Nõdum in Melampygũ incidiſti. Prouerbium ex huiuſmodi quadam hiſtoria natum exiſtimant, quam partim ex Suida. partim ex Gregorii Nazianzeni enarrationibus adſcribemus. Olim duo quidam fratres erant, omni genere maleficiorum paſſim, in omnes debacchantes, vnde & ex morũ atrocitate nomina repererunt. Nã alter Paſſalus dictus eſt, alter Achemon: ſiue, vt alicubi legitur, Achmon. Hos mater nomine Sennonis, vbi videret atrocia facinora paſſim patrantes, iuſſit ca-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

uere, ne quando in Melampygum inciderent. Euenit deinde, vt Hercules aliquando sub arbore quadam dormiret, armis in eandem reclinatis. Accesserunt Cercopes siue Perperi fratres, vtrunq; enim scriptum inuenitur, & Herculem dormiẽtem ipsius armis aggredi tentarunt. Ille protinus sensit insidias, & correptos ac vinctos de claua à tergo suspendit leporum ritu, atque ad eũ modum gestabat. Illi pendentes capitibus deorsum demissis, cum Herculis posticum nigris pilis horridum atque hispidum viderent, materni moniti memores, super hac re inter sese confabulantur. Quod simul ac audisset Hercules, hoc cognomine delectatus, & in risum effusus, eos vinculis solutos dimisit. Notat hanc historiam Plutarchus in libello De discrimine amici & adulatoris, cum ait Herculem Cercopibus fuisse delectatum. Meminit & Herodotus in 7. de loco, dicto lapide Melampygo, & Cercopum sede. Quo sane loco lapsus est insigniter Laurentius Valla: quod fabulam hanc aut nesciret, aut certe non meminerit. Plutarchus in libello De puerorum educatione refert & hoc inter Pythagorica ænygmata: Μὴ γεύεσθαι τῶν μελανούρων. id est, Non gustanda quæ nigra sunt cauda. Atque hunc in modum interpretatur, abstinendum à conuictu mortalium atrorum & improborum: quamquam hoc à prouerbio diuersum.

Noctuinum ouum.

Γλαυκεῖον ᾠὸν, id est, Noctuinum ouum. Refertur à Nicolao Perotto in Copiæ cornu, prouerbii loco, nec explicatur tamen. Fortassis antiquitus abstemiũ, & à vino abhorrentem hoc adagio significabant. Philostratus enim in vita Apollonii, libro tertio, de ouo noctuæ rem oppido quam prodigiosam refert. Itaque satius est ipsius referre verba: Τὴν γλαῦκα, inquit, χρὴ ἐπιφυλάττειν οὗ νεοττεύει, καὶ τὰ ᾠὰ ἀνασπάσαντα δοῦναι μασᾶσθαι τῷ τρέφει, συμμέτρως ἕψοντας. εἰ γὰρ βρώσεταί τι τούτων βρέφος, οἴνου γεύσασθαι, μῖσος πρὸς τὸν οἶνον αὐτῷ ἐμφύσεται, καὶ σωφρονέστατα διακείσεται. id est. Obseruandum vbi loci niduletur noctua: deinde oua subducere oportebit, eaque mediocriter cocta infanti mãdenda dare. Quod si quid ex his ederit, prius quam degustarit vinum, inseretur illi vini odiũ, adeo vt in omnem vitam quã maxime sobrius sit futurus. Aelianus lib. de naturis animantium primo, fabulam refert paullo magis etiam quam hæc est, anilem. Eam quoque præstiterit ipsius auctoris recensere verbis: Οἱ πελαργοὶ λυμαινομένας αὐτῶν τὰ ᾠὰ νυκτερίδας ἀμύνονται πάνυ σοφῶς. αἱ μὲν προσαψάμεναι ἀνεμιαῖα ἐργάζονται καὶ ἄγονα αὐτά, οὐκοῦν τὸ ἐπὶ τούτοις φάρμακον, ἐκεῖνό ἐστι. πλατάνου φύλλα ἐπιφέρουσι ταῖς καλιαῖς, αἱ δὲ νυκτερίδες ὅταν αὐτοῖς γειτνιάσωσι, ναρκῶσι καὶ γίνονται λυπεῖν ἀδύνατοι. id est, Ciconię noctuas oua sua perdere solitas arcent miro ingenio. Nam hæ cõtactu reddunt ea subuentanea, steriliaq; Remedium igitur aduersus hæc illud adhibent. Platani frondes in nidum conuehunt, quas noctuę postea quam cõtigerint torpescũt, ita vt iam nocere nõ queant. Hactenus Aelianus. Sunt qui negent noctuinum ouum inueniri. Prouerbium itaq; quadrabit vel in hominem nihili, nulliusq; frugis, iuxta fabulamentum Aeliani: vel in rem raram inuentu, iuxta horum sententiam.

Amazonum cantilena.

Ἀμαζόνων ᾆσμα, id est, Amazonum cantilena, in delicatos ac lasciuos & parum viros. Philostratus in Apollonii vita, libro quarto. Μειράκιον τῶν ἁβρῶν οὕτως ἀσελγὲς νομιζόμενον, ὡς γενέσθαι ποτὲ καὶ τῶν ἀμαζόνων ᾆσμα. id est, Adolescens de numero mollium vsque adeo lasciuus habitus, vt aliquando Amazonum quoque fuerit cantio. Quid autem sibi velit Amazonum cantio, nondum satis compertum est apud idoneos auctores. Nisi si cui placet, vt accipiamus, Amazones ludibrii caussa in molles viros cantilenas solere celebrare. Quod si fas sit mutare scripturam, nequaquã displiceat, vt pro ἀμαζόνων μαζονόμων legamus. Sic enim appellant lancis genus prægrande, quo cibi inferuntur in conuiuium. Mos autem erat antiquitus, vt epulę lautiores tibicine præcedente inferrentur: vt accipenser. Horatius in extrema Satyra:

Mazonomo pueri magno discerpta ferentes
Membra gruis:

Verum hoc interim esto somnium, donec ab eruditis certius aliquid ꝓferetur. Quod sane desperandum nõ est, in dies in lucem emergentibus nouis auctoribus.

Tantali

Tantali horti.

Ταντάλου κῆποι, id eſt, Tantali horti. De bonis, quibus tamen frui non liceat: aut de iis, quæ videantur aliquid eſſe, cum nihil ſint. Philoſtratus in vita Apollonii, lib. 4. Τοὺς ταντάλου ἔφη κήπους εἴδετε ὡς ὄντες οὐκ εἰσί. id eſt, Tantali hortos videtis, inquit, eſſe, cum non ſint. Nota eſt fabula de Tantalo apud inferos ad aquam ſtante, deq́; pomis in caput imminentibus, cum ſitiēs interim atque eſuriens neutra poſſit contingere. De his nonnulla retulimus prius in prouerbio Adonidis horti.

Res ſacra conſultor.

Σύμβουλος ἱερὸν χρῆμα, id eſt, Conſultor res ſacra. Zenodotus ex Epicharmo refert. Senſus eſt adagionis, plurimum vtilitatis adferre bene conſulentē: aut religioſe pureq́; dandum conſilium iis, quibus eſt opus. Plato in Theage: Ἀλλ' μὴν δὴ ὦ Δημόδοκε καὶ λέγεται γε σύμβουλον ἱερὸν χρῆμα εἶναι. i. Quin illud etiam dicitur Demodoce, conſultorem rem eſſe ſacram. Idem in epiſtola ad Perdiccam, δίκαιος δὲ εἰμὶ καὶ ξενικὴν καὶ ἱερὰν ξυμβουλὴν λεγομένην ξυμβουλεύειν. id eſt. Aequum eſt autem, vt & hoſpitale & ſacrum vt dicitur conſilium imperitiam. Suidas indicat dictum vbi deliberatur de rebus periculoſis, vt ſimile videatur illi, Sacram ancoram iacere. Effertur & ad hunc modum: ἱερὸν ἡ συμβουλή. id eſt, Res ſacra conſilium. Extat inter Græcas ſententias hic ſenarius:

Ἱερὸν ἀληθῶς ἐστὶν ἡ συμβουλία. id eſt,
Res eſt profecto ſacra conſultatio.

Ante myſteria diſcedere.

Ἀπίεναι πρὸ τῶν μυστηρίων, id eſt, Ante myſteria diſcedere, eſt re non dum abſoluta ſubducere ſeſe. Sumpta metaphora à ſacris, in quibus prophani iubebantur abire, cum iam eſſent peragenda myſteria, initiati manebant, nec fas erat niſi peractis ritibus abire. Plato in Menone: Εἰ μὴ ὥσπερ χθὲς ἔλεγες, ἀναγκαῖόν σοι ἀπίεναι πρὸ τῶν μυστηρίων, ἀλλ' εἰ περιμείναις τε καὶ μυηθείη. id eſt, Niſi quēadmodum heri dicebas, tibi fuerat ante myſteria diſcedendum: verum ſi & permaneas, & myſteriorum particeps fias, & cetera quæ ſequuntur.

Ex vno multa facere.

Ἐξ ἑνὸς πολλὰ ποιεῖσθαι, id eſt, Ex vno multa facere, prouerbio dicebantur, qui rem quā piam minutim ſecabant. Qudrabit in eos, qui idem aliis atque aliis modis variant: vt non iam vnum, ſed plura videantur. Plato in Menone: Καὶ παῦε πολλὰ ποιῶν ἐκ τοῦ ἑνός, ὅπερ φασὶ τοὺς συντρίβοντάς τι ἑκάστοτε οἱ σκώπτοντες id eſt, Ac parce ex vno plura facere, quo dicto taxant eos, qui rem quampiā vndecunque comminuunt. Narratur apud Titum Liuium belli Macedonici libro 5. non illepida fabula de caupone quodam, qui ſuis vnius carnes tam vario coctas apparatu proponebat, vt dux Romanus admiratus, rogaret, vnde nam media bruma ſuppeteret tanta venatus copia. Tum arridens caupo, confeſſus eſt, eas omnes ciborū ſpecies ex vno ſue domeſtico confectas fuiſſe. Neque ſecus iſti faciunt, inquit, qui commemorādis variis & horrendis nominibus vos territant, cum hæc omnia vna gens ſit.

Iouis Corinthus.

Ὁ Διὸς κόρινθος, i. Iouis filiꝰ Corinthus. In eos dici ſolitum, qui ſemper eadem aut dicunt aut faciūt. Pindarus, in Nemeis hymno 7. ταῦτα δὲ τρὶς τετράκις τ' ἀμπολεῖν ἀπορία τελέθει τέκνοισιν ἅτε μαψυλάκας, Διὸς κόρινθος. Negat ſe velle iterum atque iterum eadem iterare: perinde quaſi pueris nugas narraret Διὸς κόρινθος Nam μαψυλάκας eum ſignificat, qui fruſtra nugas effutit. Interpres hoc loco fabulam adfert, ad prouerbium non multum pertinentem, tamen adſcribetur. Aletes, inquit, conſuluit Dodonæum oraculum, quod tum Iouis erat, num Corinthiorum imperio potiri poſſet. Reſponſum eſt, tum illum potiturum, cum quiſpiam illi glebam daret, aut ruder, idq; die multarum coronarum: nam id addit. Itaq; Corinthum prefectus panem ab ruſtico quopiam petiit, is glebam porrexit. Senſit ille iam perfectum oraculum, animumque ad capeſſendum imperium adiecit. Parētabatur eo die manibus, eamq́ue ob cauſſam, cum pleraque ciuitas in monumētis abeſſet, accedens, reperit Creontis filias iā paciſcentes de imperio. Harum natu minimè perſuadet, ſi velit adiutare, ſe ſimul atque principatum eſſet conſecutus, illam ducturum vxorem, illa imperii cupiditate

prodit ciuitatem, ac portis apertis Aletem admittit. Is itaq; victor, Iouis Corinthum eam appellat, quod ex Iouis oraculo contigisset: Deinde subtexit aliam fabulam, cũ aliorum interpretamento fere conuenientem. Ea est huiusmodi: Olim Megarenses Corinthiis erant vectigales. Ceterum cum illorum imperium insolentius grauatim ferrent ac defectionem pararent, missus est legatus Corinthiorum nomine, qui apud plebem Megarensem cum alia multa ferociter dixit, tum illud indignabundus ac vociferans intonuit. Οὐκ ἀνέξεται ὁ διὸς κόρινθος. i. Non feret Iouis filius Corinthus. id vbi sæpius iteraret, concitatus populus, succlamare cœpit, feri feri Iouis Corinthum, simulq; legatum expulerunt. Erat aũt Corinthus hic Corinthiorũ rex Ioue prognatus: tametsi Pausanias in Corinthiacis negat se apud auctores serios reperisse, Corinthum Iouis fuisse filium: sed vulgus duntaxat Corinthiorum ita prædicare. Vsurpat adagium Plutarchus in commentario, quẽ inscripsit aduersus Stoicos: Πολὺς οὖν ὁ διὸς κόρινθος ἐπὶ τὸν λόγον αὐτῶν ἀφίκεται, τὴν γὰρ ὑπὲρ οὖ περιτροπὴν ἵνα μὴ σκώπτειν δοκῇς ἐάσον. i. Multus igitur Iouis Corinthus ad orationem illorum admittitur. Nam pistilli circumuolutionẽ, ne mordere videaris, omitte. Aristophanes in Ranis:

-Τουτὶ τί ἦν πρᾶγμα
Ἀλλ' ἢ διὸς κόρινθος ἐν τοῖς στρώμασι, id est,
-Quid aliud hæc erat res,
Nisi Iouis Corinthus in ipsis stragulis?

Verba sunt ministri, Bacchi ταυτολογίαν notantis, qui dixerat:

Αἴροις ἂν αὖθις αὖγε πάντα στρώματα. id est,
Hæc rursus iterum, tolle minister stromata.

Idem in Concionatricibus:

Ὅτε δὴ ἀνασκοπουμένους ἐφαίνετο
Ὁ διὸς κόρινθος. id est,
Vbi denuo considerantibus, Iouis
Apparuit Corinthus.

Philostratus in Antipatro Sophista. Ὠθούντων δὲ αὐτὸν τῶν συγγενῶν ἐς τὸν γάμον, καὶ διὸς κόρινθον ἡγουμένων τὸν ἀντίπατρον. id est, Impellentibus autem illum cognatis ad nuptias, & Iouis Corinthum existimantibus Antipatrum. Quamquam hic Iouis Corinthum vsurpasse videtur pro homine magnopere felici. Vsurpat hoc adagium & Socrates apud Platonem in Euthydemo: Ἀλλ' ἀτεχνῶς, τὸ λεγόμενον ὁ διὸς κόρινθος γίγνεται. id est, Sed prorsus id quod dici solet, Iouis Corinthus fit. Conuenit cum illo, quod alibi retulimus, δὶς κράμβη, id est, Bis crambe. Neque solum vti licebit, cum eadem iterum atque iterum dicuntur: verum etiam cum in eodem negotio nimiũ adsidue persistitur. Veluti si quis cibum semper eundẽ adponat: aut si quis semper studiis litterariis incumbat, aut adsidue venetur, vt hinc iã oboriatur ex adsiduitate satietas, recte dicemus, ὁ διὸς κόρινθος. Molestum est enim, quidquid perpetuum, vel Pindaro teste in Nemeis, Ἀλλὰ γὰρ ἀνάπαυσις ἐν παντὶ γλυκεῖα ἔργῳ. κόρον δὲ ἔχει καὶ μέλι καὶ τὰ τερπν' ἄνθε' ἀφροδίσια. i. Verum enim vero intermissio in omni negotio iucunda. Accipiunt autẽ satietatẽ & cantilenæ & amœni flosculi Venerei. In nonnullis exemplaribus pro μέλη scriptum erat μέλι. Sic in epigrammate:

Πᾶν τὸ περιττὸν ἄκαιρον, ἐπεὶ λόγος ἐστὶ παλαιὸς
Ὡς καὶ τοῦ μέλιτος τὸ πλέον ἐστὶ χολή. id est,
Insuaue est, quidquid nimium est. Nam dicitur olim,
Mel quoque, si immodica est copia, bilis erit.

Illud admonitu nõ inutile est, prouerbiũ bifariã accipi posse. Nam & hoc ostẽdit interpres Pindari, vel cum eadẽ iterantur sępius, vel cũ ii, qui initio magnifice loquuntur, minãturq; massociter, postea timide fugiũt: id quod euenit legatis Corinthiorum, qui cũ sæpius illud intonuissent in concione: Δικαίως στενάξει ὁ δίος κόρινθος, εἰ μὴ λάβοιτο δίκας παρ' ὑμῶν. i. Merito suspirabit Iouis Corinthus, nisi pœnas sumpserit de vobis: postea cũ ad manus esset ventũ, ignauiter aufugerunt. Nec illud prætereundum, adagio nẽ accommodari posse, tum ad rem, tum ad personã. Ad rẽ hoc pacto: Iã millies audiui, non possum diutius ferre τὸν δίος κόρινθον. Ad personas: vt si quis hominem eadẽ semper inculcantem τὸν δίος κόρινθον appellet. Indicat & hoc interpres Pindari.

Testulæ transmutatio.

Ὀστράκου περιστροφή, id est, Testulæ conuersio. De rebus repente in diuersum commutatis. Lucianus in Apologia, περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων: Ἔπειτα πάντων ἐκλαθόμενος ὁ στράκου φασὶ μεταπεσόντος, ἑκὸν ἑαυτὸν φέρων εἰς δουλείαν οὕτω περιφανῆ καὶ περίβλεπτον ἐνήνοχε: id est, Deinde oblitus omnium, testula, vt aiunt,

vt aiunt, transmutata, volens ipse semet in seruitutē vsque adeo manifestariam & insignem coniecit. Incertum vtrum sumpta sit metaphora à ludi genere quodā, quē ostracinda Græci vocant. Hunc innuit Plato in amatoriis, nempe in Phœdro: Φυγὰς δὴ, inquit, γίγνεται ἐκ τούτων, καὶ ἀποστερηκὼς ὑπ' ἀνάγκης ὁ πρὶν ἐραστής, ὀστράκου μεταπεσόντος ἵεται φυγῇ μεταβαλών. ὁ δὲ ἀναγκάζεται διώκειν ἀγανακτῶν καὶ ἐπιθεάζων. id est, Tandem profugus fit ab his: & dum necessario priuatus est is, q prius erat amator, testula in diuersum versa, fuga se proripit immutatus. At ille cogitur insequi, indignās, deosque obtestans. An ab Ostracismo suffragiorum genere quodam, quod per calculos ac fabas ferebatur: in hoc repertum, vt per id ciues, qui vel opibus immodicis, vel nobilitate, vel gloria, vel alia quauis insigni virtute multitudinis inuidiam in se prouocassent, in exilium decenne relegarentur. Hoc pacto fuit eiectus & Aristides: non aliam ob caussam, nisi quod molestum esset populo, iusti cognomen illi vulgo tributum. Ferebatur autem ostracismus ad hunc modum. Ostraci, idest, testulę viritim in comitiis dabantur. In eis, quem quisque vellet vrbe cedere, litteris inscriptis indicabat: hos deinde omnes in fori locum quendam cancellis circumseptum, deportabant. Porrò magistratus, quibus hoc datum erat negotii, primum vniuersos recensebant: qui nisi plures sex millibus fuissent, nihil conficiebatur. Deinde semotis vniuscuiusq; calculis, is qui pluribus calculis dānatus erat, ad decennium in exilium ire iubebatur: ita tamen, vt illi liberum interim esset fructus suos accipere. Erat itaque ostracismus non improbitatis castigatio, sed vulgaribus animis insitæ inuidiæ placatio. Antiquatus est autem hic ostracismus, eiecto per hunc Hyperbolo quopiam homine contempto atq; humili. Huiusmodi ferme referūtur à Plutarcho in vita Aristidis. Ab hoc igitur ostracismo, quoniam magna vulgi licentia ac temeritate peragebatur, ac repente præstantissimi cuiusque ciuis fortunam commutabat, non absurde videri potest ductum adagium. De lusu ostracorum Iulius Pollux in hunc fere medum tradit. Pueri ducta in medio linea, duas in partes sese distribuebant: quarum altera intra ostracum, altera extra dicebatur. Deinde mittente quopiam ad lineam testam, vtrius partis superior extitisset aliquis, hunc insequebantur, qui illi adhęrebant, reliquis in fugam conuersis. Ceterum è fugientibus qui comprehensus esset, is considebat, asinus dictus, testaque proiecta dicebat, nox dies. Nā interior testę pars pice sublita erat, quæ nocti respondebat. Hoc autem lusus genus appellabatur ὀστράκου περιστροφὴ, id est. Testæ conuersio. Plato lib. de Repu. 7. videtur ad lusus genus referre, cū ita loquitur, Τοῦτο δὴ ὡς ἔοικεν οὐκ ὀστράκου ἂν εἴη περιστροφὴ, ἀλλὰ ψυχῆς περιαγωγὴ ἐκ νυκτερινῆς τινὸς ἡμέρας εἰς ἀληθινὴν τοῦ ὄντος ἰοῦσας ἐπάνοδον. id est, Isthuc sane, vt videtur, non fuerit testæ conuersio, sed mentis circunductio, ex nocturno quodam die ad eius quod vere est ascensum euntis. Agit de philosophia, quæ à falsis bonorum simulacris educit animum ad verorum bonorum cognitionem.

Alterum pedem in cymba Charontis habere.

EXTREMAE, decrepitæque senectæ homines, etiam hodie vulgo dicuntur alterū pedem in sepulchro habere. Nec hinc abhorrēt, quę scribit Lucianus in Apologia: Πρὸς αὐτῷ δὲ ἤδη τῷ αἰακῷ γενόμενον, καὶ μονονοχὶ τὸν ἕτερον πόδα ἐν τῷ πορθμείῳ ἔχοντα. id est, Qui iam sit Aeaco ipsi vicinus, quiq; iam tantum non alterum pedem in cymba Charontis habeat. Idem in Sectis; Καὶ τὸν ἕτερον πόδα φασὶν ἐν τῇ σορῷ ἔχων. id est, Et alterum pedem, vt aiunt, in tumulo habēs. Pomponius lib. Pandectarum 40. titulo de fideicommis. libert. cap. Apud Iulianum, dixit his verbis: Ego discendi cupiditate, quam solam viuendi rationem optimam, in octauum & septuagesimum annum ętatis duxi, memor sum huius sententiæ, quā dixisse fertur Iulianus: Et si alterum pedem in sepulchro haberē, adhuc addiscere quædam vellē. Haud scimus an huc pertineat quod Lucianus scribit in Votis: ὅς γε δὴ ἐν τῇ νηὶ ἕτερον πόδα ἔχει, id est, Qui quidē iam alterum pedem habeat in naui. Plutarchus in commentariolo De puerorum institutione, notat, senes vulgato conuicio vocari solere. κρονολήρους καὶ σοροδαίμονας. Quod iam ætate desiperent, & fosse confines essent, magisque bustuariæ laruæ, quam homines. Plautus Acherontium senem dixit. Terentius Silicernium, & capularem dixit nescio

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

nescio quis, Græci τυμβογέροντας vocant, auctoribus Hesychio, & Suida, ac πεμπέλους extremæ ætatis homines, illos quod tumulo sint proximi, hoc quod breui mittendi sint ad inferos, παρὰ τὸ πέμπειν, quod est mittere, & ἕλος palus quod qui moriuntur crederentur per Stygiam paludem transmitti ad inferos.

Cauam Arabiam serere.

Τὴν κοίλην ἀραβίην σπείρειν, id est, Cauam Arabiã serere. Pro frustra sudare, aut in re perdifficili, nec admodum frugifera operam sumere. Lucianus in Apologia: Ὡς τὴν κοίλην ἀραβίην σπείρειν ἐπιχειρεῖν. id est, vt cauam Arabiam serere. aggrediatur. Significat autem palustrem Arabiæ partem, neutiquam idoneam sementi. Plutarchus περὶ τῆς ἀδολεσχίας, Τῶν μὲν γὰρ πρὸς τὰς ἀσίας εὐκαταφόρων ἄγονον εἶναι τὸ σπέρμα λέγουσιν. τῶν δὲ ἀδολέσχων ὁ λόγος ἀτελὴς καὶ ἄκαρπός ἐστι. id est, Aiunt enim sterilem esse sationem humilium Asiæ regionum, at loquaculorum ipsa oratio inutilis est, atque infrugifera.

Lynceo perspicacior.

LYNCEI perspicacitas in prouerbiũ abiit. Plinius natural. histor. lib. 2. cap. 17. Nouissimam, inquit, lunam, primamq; eadẽ die vel nocte, nullo alio in signo, quam in ariete conspici: id quod paucis mortalium contingit. Et inde fabula cernendi Lynceo. Sunt qui tradunt, Lynceum primum reperisse fodinas metallorum, æris, argenti, auri. Et hinc vulgo natam fabulam, quod ea quoque videret, quæ sub terra forẽt. Testis Lycophronis interpres. Meminit huius, & Plato in epistola quadam Aristophanes in Pluto.

Βλέπειν τ᾽ ἀποδείξω σ᾽ ὀξύτερον τοῦ λυγκέως. i.
Faxo vt videas vel Lynceo ipso acutius.

Lucianus in Hermotimo. Σὺ δὲ ὑπὲρ τὸν λυγκέα ἡμῖν δέδορκας, καὶ ὁρᾷς τὰ ἔνδον ὡς ἔοικε διὰ τοῦ στέρνου. id est. Tu vero nobis ipso etiã Lynceo perspicacior es: qui, sicuti videtur, per pectus ipsum, quæ sunt intus cernis. Idem in Icaromenippo: Πῶς νῦν καθάπερ λυγκεύς τις ἄφνω γενόμενον ἅπαντα διαγινώσκεις, id est, Qui nunc repente quasi Lynceus quidam effectus, cuncta discernis? Horatius in prima epistola ad Mecœnatem.

Non possis oculo quantum contendere Lynceus,
Non tamen idcirco contemnas lippus inungi.

Marcus Tullius M. Varroni: Quis est tam Lynceus, qui in tantis tenebris nihil offendat, nusquam incurrat? Appollonius in Argonauticis scribit hunc Lynceum usq; adeo fuisse perspicacem, vt etiam terram ipsam oculorum acie penetraret, quæq; apud inferos fierent, peruideret:

Λυγκεὺς δὲ, καὶ ὀξυτάτοις ἐκέκαστο
Ὄμμασιν, εἰ ἐτεόν γε πέλει κλέος ἀνέρα κεῖνον.
Ῥηϊδίως καὶ νέρθε κατὰ χθονὸς αὐγάζεσθαι. id est.

At miro visus pollebat acumine Lynceus,
Si modo vera est fama, virum quæ prædicat illum,
Perfacile inspexisse sub altis condita terris.

Plutarchus in commentario, quem scripsit aduersus Stoicos, testatur, famam fuisse de Lynceo, quod saxa quoque & arbores oculorum acie penetraret. Pausanias in Corinthiacis tradit Lynceum Danao vita defuncto, regni successionem suscepisse. Pindarus in Nemeis hymno decimo, meminit Lyncei qui ex Taygeto monte viderit Castorem, & Pollucem sub quercus trunco latitantem, & horum alterum iaculo vulnerasse. Pindari interpres citat historiam rerum Cypriarum, Aristarchum, & Didymum.

Quod in animo sobrij, id est in lingua ebrij.

Τὸ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ νήφοντος, ἐπὶ τῆς γλώττης ἐστὶ τοῦ μεθύοντος, idest, Quod in corde sobrii, id est in lingua ebri, Prouerbialis sententia, quam refert in collectaneis Diogenianus. Vsurpat Plutarchus, idque prouerbii nomine in libello, cui titulus περὶ ἀδολεσχίας. Nec prætereundum illud Herodoticum: Οἴνου κατιόντος, ἐπιπλέουσιν ἔπεα. id est, Subsidẽte vino, supernatant verba. Nam sobrios aut metus aut pudor cohibet, quo minus effutiant ea quæ satius putarint suppressisse. At vinum & pudorem discutit, & timorem abigit. Vnde fit, vt temulenti sæpenumero non contineant voces per iugulum redituras. Pindarus in Nemeis, θαρσαλέα δὲ παρὰ κρατῆρα φωνὰ γίνεται. id est, Audax iuxta craterem vox fit: siue quod vinum adfert confidentiam,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

dentiam, siue quod in conuiuio tutum est magnifice loqui, siue quod qui vicit merito citraque periculum laudatur.

Virgultea scaphula Aegæum transmittere.

Ἐπὶ ῥιπὸς τὸν αἰγαῖον διαπλεῦσαι, id est, Virgulto Aegæum trãsmittere. In eos dicitur, qui rem supra modum arduam leui opera conficere tentant. Lucianus in Sectis, Ἐπὶ ῥιπὸς ὡς ἡ παροιμία φησὶν τὸν αἰγαῖον ἢ ἰόνιον διαπλεῦσαι θέλοντας. id est, Virgulto, quemadmodum prouerbio dicitur, Aegæum aut Ionium mare trãsmittere cupientes. Citatur hic senarius à Suida. Extat autem apud Aristophanem in Pace:

Κέρδους ἕκητι κἂν ἐπὶ ῥιπὸς πλέοι. id est,
Caussa lucelli nauiget & in vimine.

Taxat Simonidem, tãquam lucri cupidiorem, quod ad quæstum scriptitarit carmina. Porrò ῥὶψ vimen est flexibile, aut ramus salignus παρὰ τὸ ῥέπω, videlicet quod inflectatur ob lentitudinem. Citatur & hic:

Σωθ τῷ θεῷ πλῶν, κἂν ἐπὶ ῥιπὸς πλέοι, id est,
Quisquis secundo nauigarit numine,
Is vel saligno nauigarit vimine.

Extat & hic inter sententias prouerbiales, citatus item ab Aristophanis interprete:

Θεοῦ θέλοντος κἂν ἐπὶ ῥιπὸς πλέοις. id est,
Deo fauente nauiges vel vimine.

Phœnice viuacior.

Lucianus in Sectis, Ἢν μὴ φοίνικος ἔτι βιῷς, id est, Ni phœnicis annos vixeris. De phœnicis viuacitate diximus alibi. Cuius etiam raritas prouerbio fecit locum. Phœnice rarior: quale est illud: Coruo quoque rarior albo. Negant enim phœnicem esse nisi vnicam, si qua fides scriptoribus.

Cum plurimum laborauerimus, eodem in statu sumus.

Lucianus in Sectis, καὶ κατὰ τοὺς παροιμιαζομένους πολλὰ μοχθήσαντες ὅμοιως ἐσμεν. i. Ac iuxta prouerbium cum multum laborauerimus, itidem vt antea sumus. De frustra laborãtibus. Quod euenit iis, qui post diuturnum studium nihilo reperiũtur eruditiores, post longam negotiationem nihilo ditiores.

Aquam in mortario tundere.

Ὕδωρ ὑπέρῳ πλήττειν, id est, Aquam pistillo tundere. Lucianus in Sectis: Ὥσπερ εἴτις ἐς ὅλμον ὕδωρ ἐγχέας ὑπέρῳ σιδηρῷ πλήττοι. id est, Tãquam si quis aquam in mortarium infusam ferreo pistillo tundat. Quadrat in eos, qui laborant inaniter: siquidem aquã si quis vel ætatem cõtundat, nihil aliud erit quam aqua. Lucianus in eodem opere: Οὐκ εἰδὼς, ὅτι ἂν ἀποβλάλῃ φασὶ τοὺς ὤμους πλήττων ὕδωρ ὁμοίως τὸ ὕδωρ μένει. id est, Ignarus, quod etiam si humeros, vt aiunt, verberando decutias, tamen aqua manet aqua. Suidas ad hunc effert modum: Ἀναπολεῖς τοὺς ὤμους ὕδωρ πίσσων, ὁμοίως ὕδωρ μένει, i. Versas scapulas aquam pinsens, aqua tamen æque aqua manet. Quantumuis doceas ὄνον λύρας, quantumlibet admoneas stupidum, sui similis esse pergit.

Gnomon & regula.

Qvod est in re quapiam præcipuum, & ad quod vnum reliqua omnia conferuntur, regulam & gnomonem prouerbio vocabant. Lucianus in Harmonide: Ὅτι τὸ κεφάλαιον ἀρετῆς ἁπάσης, ὁ γνώμων φασὶ καὶ ὁ ὀρθὸς κανὼν τῶν τοιούτων. id est, Quod est caput omnis virtutis, gnomon, vt aiunt, & recta regula. Idẽ in Scytha: Οὗτός σοι ἑλληνικὸς κανών. id est, Hic tibi Græcanica regula. Item in Sectis: Τοῦτον κανόνα καὶ στάθμην ἀκριβῆ τοιούτων, id est, Hanc regulam & amussim certissimam rerum eiusmodi. Porro ad regulam exæquant fabri structuram. Iidem vtuntur & gnominibus. Constat autẽ gnomen è duabus lineis rectis, quas vtrinque dimetiens dissecto quadrangulo constituit.

Ne in tonstrinis quidem.

Lucianus in libello, cui titulus quomodo conscribenda sit historia, Οὔτε τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο, ἐπὶ κουρείων τὰ τοιαῦτα μυθολογούντων ἀκούσας, id est, Qui nec in tonstrinis, quod dici solet, talia fabulantes audierit. Quod in tonsorum officinis fere otiosi desideãt, & suam quisque fabulam adferat in medium, vnde Flaccus:

\- Gaudent vbi vertice raro
Garrula securi narrare pericula nautæ,
Item alibi: - Opinor
Omnibus & lippis notũ & tõsoribus esse.

Cuius alibi meminimus.

In foribus vrceum.

Ἐπὶ θύραις τὴν ὑδρίαν, id est, In foribus aqualem: Nam hoc verbo vsus est Plautus. Aristoteles

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

stoteles lib. Rhetoricorum 1. τὸ δὲ τέλος ἀγαθὸν, ὅθεν ταῦτα εἴρηται. κὰδ δέ κεν εὐχωλὴν Πριάμῳ, καὶ αἰσχρὸν τοι δηρόν τε μένειν. καὶ ἡ παροιμία δὲ τὸ ἐπὶ θύρας τὴν ὑδρίαν. id est, Finis autem bonus: vnde illa dicta sunt, Et laudē Priamo. Praeterea, Turpe diu mansisse. Iam vero prouerbium etiam illud, Vrceum iuxta fores. Interpres quispiam, nam librum ἀνώνυμον suppeditarat vir eruditissimus Baptista Egnatius, ait significari rem contemptam ac vilem. Negligūtur enim quae passim sunt obuia, quaeque facile quibuslibet contingunt. Itaque vrceum in foribus positum nemo studet tollere, procliue enim. Verum vniones in scriniis reconditos magis expetunt. Plutarchus περὶ πολυφιλίας, ait, rubum vltro haerentem negligi ac praeteriri, vineā oleasque expeti, recēsens hanc sententiam, Οὐ γὰρ αἱρετέον πάντων τὸ ῥᾳδίως ἁλισκόμενον. id est, Non est tollendum quod admodum facile consequi licet. Item in Epistolis Seneca: Multi aperta transeūt, condita & abstrusa rimantur. Furem signata sollicitāt. Vile videtur, quidquid patet, aperta effractarius praeterit. Hos mores habet populus, hos imperitissimus quisque, in secreta irrumpere cupit. Porrò prouerbium imperfectum ac mutilum videtur. Quandoquidem Aristoteles ad eum modū pleraque refert, tanquam alioqui per se satis nota. Apparet esse hemistichium iambici trimetri à comico quopiam mutuo sumptum.

Haudquaquam difficile Atheniensem Athenis laudare.

ARISTOTELES libro Rhetoricorum primo. Ὥσπερ γὰρ ὁ Σωκράτης ἔλεγεν, οὐ χαλεπὸν ἀθηναίους ἐν ἀθηναίοις ἐπαινεῖν, id est, Quemadmodum enim dixit Socrates, haud difficile est, Atheniēses Athenis laudare. Citat idem, eodem in opere de prooemiis agens, Hauquaquam esse difficile, Athenienses laudare apud Athenienses, verum apud Lacedaemonios id fore difficile. Extat autem in Menexeno Platonis, idque in adagionis locum cessit. Dictum est autem, & propter encomia, orationesque panegyricas, quae Athenis ex more exhibebantur iis, qui fortiter oppetiissent in bello, in quibus quoniam plurima dicebantur in laudem populi Atheniensis, pronis auribus audiebātur, propterea quod suis quisq; laudibus fauet.

Exigua res est ipsa iustitia.

ARISTOTELES libro Rhetoricis primo: Διὸ καὶ τὴν δικαιοσύνην φασὶ, μικρὸν εἶναι, id est, Vnde etiam aiunt, ipsam iustitiam, exiguum quiddam esse. Quo prouerbio significabant, non multum adferre momenti, si probus sis, nisi talis etiam habearis; & opinionem longe plus valere, quam rem ipsam. At quanto melius Aeschylus in tragoedia, cui titulus, ἑπτὰ ἐπὶ θήβαις, de Amphiarao:

Οὐ γὰρ δοκεῖν ἄριστος ἀλλ' εἶναι θέλει,
Βαθεῖαν ἄλοκα διὰ φρενὸς καρπούμενος. i.
Neque enim videri, at esse vir cupit optimus,
Mentis profundae segete perfruens bona.

Rectius Socrates admonens, vt talis quisq; sit, qualis haberi velit. Modestius Euripides in Oreste probans opinionem, vbi res ipsa non adest, tanquam optimo proximā:

Κρεῖσσον δὲ τὸ δοκεῖν κἂν ἀληθείας ἀπῇ. i.
Res ipsa vt absit, optima est opinio.

Itidem Terētius in Adelphis: Si tibi isthuc re ipsa non dolet, at simulare certe est hominis.

Occasione duntaxat opus improbitati.

ARISTOTELES libro Rhetoricor. 2. Καὶ πρὸς οὓς ἔχουσι πρόφασιν, ἢ προγόνων, ἢ αὐτῶν, ἢ φίλων, ἢ ποιησάντων καλῶς, ἢ μελησάντων, ἢ αὐτοὺς, ἢ προγόνους, ἢ ὧν κήδονται. ὥσπερ γὰρ παροιμία, προφάσεως δεῖται μόνον ἡ πονηρία, id est, Aut aduersus quos occasionē habent, siue progenitorum nomine, siue suo ipsorum, siue amicorum, siue eorum, à quibus beneficio fuerunt adfecti, aut curae habiti ipsi, vel maiores ipsorum, vel eorum pro quibus soliciti sunt. Quemadmodum enim prouerbio dicitur, Occasione duntaxat opus est malitiae. Quadrabit in nocendi cupidos, qui ne temere laesisse videantur, caussas praetexunt. Celebratur hic mimus Publii, in hanc sententiam:

Malefacere qui vult, nusquam non caussam inuenit.

Circunfertur & hodie vulgo apud nostrates adagium non vsquequaq; spernendum, Facile fustem inuenerit, qui cupit caedere canem. Eodem spectat Terentianum illud: Fingit caussas, ne det sedulo. Itē illud Martialis:

Irasci tantum felices nostis amici,

Non

Non quia sic merui, sed iuuat hoc facere.

Fortassis huc adlusit & Euripides, cum sic ait in Iphigenia Aulidensi:

Ἐπὶ βραχείας προφάσεως ἔδει μόνον,
Ἐφ' ἧς σ' ἐγὼ καὶ παῖδες αἱ λελειμμέναι
Δεξόμεθα δέξιν, ἥν σε δέξασθαι χρεών. id est,
Occasione tantum opus fuerit leui,
Vt & ipsa quique mihi supersunt liberi,
Te rursus accipiamus isthunc ad modũ,
Quo te accipi par est,

Citant & hunc senarium ex Menandro:

Μικρὰ πρόφασίς ἐστι τοῦ πρᾶξαι κακῶς. id est,
Ad praue agẽdum parua satis occasio est.

Vel à mortuo tributum auferre.

Κἂν ἀπὸ νεκροῦ φέρει, id est, Etiam à mortuo tollit. In hominem vndecunque per fas nefasq; lucrum captantem. Aristoteles libro Rhetor. 3. tractans de iis, quæ pudenda habeantur, πενήτων, ἢ τεθνεώτων. ὅθεν καὶ ἡ παροιμία, τὸ καὶ ἀπὸ νεκροῦ φέρειν. ἀπὸ αἰσχροκερδίας γάρ. id est, Veluti si quis exigat à pauperibus, siue defunctis: vnde etiam illud ortum est adagium: Etiam à defuncto tollere; propterea quod id à turpi lucri cupiditate proficiscitur. Finitimum est illi:

Αἰτεῖ γε καὶ τοὺς ἀνδριάντας ἄλφιτα. id est,
Ipsis vel à statuis farinas postulat.

Natum à tyrannis, qui & à sepulchris, aut defunctorum statuis, vectigal colligunt. Legitur in epistola quadam ad Cratetem Diogenis, Καὶ τοὺς ἀνδριάντας τοὺς ἐν τῇ ἀγορᾷ προσιὼν αἴτει τὰ ἄλφιτα. id est, Adi & statuas quæ in foro sunt, atq; ab his cibũ poscito.

Pudor in oculis.

Ἐν ὀφθαλμοῖς ἡ αἰδώς, id est, In oculis pudor. Horum nos pudet, quæ in propatulo sunt. Aspectus enim vel incutit, vel renouat etiã pudorem. Vnde fit, vt pueri cum pudescũt oculos tegant. Et apud Platonem Socrates dicturus de amore, ob pudorem oculos tegit, nimirum huc adludens. Hinc & poetæ Cupidinem, quod sit improbissimus, cæcum fingunt. Eodem pertinet illud Ciceronis, Epistolam non erubescere. Videmus etiam eos, qui oculis capti sunt, à verecundia plurimum abesse. Huc spectauit Ouidius cũ ait, noctẽ vt pote cæcam pudore vacare.

Nox, inquit, & amor, vinumque nihil moderabile suadent.
Illa pudore vacat, Liber amorq; metu.

Refertur adagium ab Aristotele, lib. Rhet. 2. Καὶ τὰ ἐν ὀφθαλμοῖς καὶ τὸ ἐν φανερῷ, ὅθεν καὶ ἡ παροιμία, τὸ ἐν ὀφθαλμοῖς εἶναι αἰδῶ. i. Et ea quę sunt oculis exposita, quęq; in propatulo sunt. Vnde & illud prouerbio dicunt, Pudorem in oculis esse. Citatur & apud Athenæum lib. 13. Idẽ in Problematis caussam inquirens, quãobrẽ pudefactis rubescãt aures, iratis oculi, huius adagii testimonium citat. Ἢ ὅτι, inq̃t, ἡ μὲν αἰδὼς ἐν ὀφθαλμοῖς καταπήψυξίς τις μετὰ φόβου. ὥς τε εἰκότως ἀπολείπει τοὺς ὀφθαλμούς. χωριζόμενον δὲ εἰς τὸν δεκτικώτατον φέρεται τόπον. τοιοῦτος δὲ ὁ ἐν τοῖς ἄκροις τῶν ὤτων, ὁ γὰρ ἄλλος ὀστώδης. ὀργιζομένοις δὲ ἐπανέρχεται τὸ θερμόν, μάλιστα δὲ γίνεται φανερὸν ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς διὰ τὴν χρόαν οὖσαν λευκήν. id est, An propterea, quod pudor in oculis frigus quoddam adducit vna cum metu, atque ob id merito calor destituit oculos. Is vero demigrãs inde fertur ad locũ sui maxime capacẽ. Est aũt huiusmodi summa pars aurium, nam reliqua pars est ossea. Rursum iratis calor suffunditur: idq; potissimum apparet in oculis, propter albicantem illorum colorem. Refertur hic versus ex Euripide:

Αἰδὼς ἐν ὀφταλμοῖς γίνεται τέκνον, id est,
Mea gnata in oculis nascitur hominum pudor.

Aristophanenis Vespis.

Ἀλλὰ τούτοις γε οὐκ ἔνι
Οὐδ' ἐν ὀφθαλμοῖσιν αἰδὼς τὸν παλαιῶν ἐμβάδων. id est,
Ceterum istis haud inest,
Calciamenti vetusti, nec vel in oculis pudor.

Huc referri potest & illud, quod Aristoteles lib. Rhetoricorum primo ex Sapphone citat:

Αἰδώς κέν σε οὐκ εἶχεν ὄμματα. id est,
Non esset tibi pudor in oculis.

Hinc & illę figuræ: quo ore, qua fronte audebis abiurgare filium? Et illud apud Ciceronem in epistolis ad Atticum, Nec enim conquisitores, φαινοπροσωπεῖν audẽt. Quin & hodie vulgo dicunt, Non audebis faciem ostendere. Apud Euripidem in Iphigenia Aulidensi, Menelaus iubet Agammemnoni, vt sese aspiciat, videlicet, quo facti pudeat:

Βλέψον εἰς ἡμᾶς. ἵν' ἀρχὰς τῶν λόγων ταύτας λάβω. id est,
Aspice in nos recta, vt hoc copiã loquẽdi exordium.

Isque

Isque respondet:

Μῶν τρέσας, οὐκ ἀνακαλύψω βλέφαρον ἀτρέως γεγώς, id est,

Num verebor lumina in te tollere, Atreo satus?

Fortassis huc adscribēdum erat, quod apud Homerum Achilles Agamemnonem κυνώπην vocat, ob impudentiam, velut oculis caninis & inuerecundis.

Conciliant homines mala.

Συνάγει τοὺς ἀνθρώπους κακὰ, id est, Conciliant homines mala. Sentētia prouerbialis, quæ declarat id, quod vulgo fit, ex hostibus nōnunquam amicos fieri propter malum aliquod incidens vtrisque commune. Aristoteles lib. Rhetoric. 1. Οὐδὲν γὰρ κωλύει ἐνίοτε ταὐτὸ συμφέρειν τοῖς ἐναντίοις. ὅθεν λέγεται, ὡς τὰ κακὰ συνάγει τοὺς ἀνθρώπους, ὅτ' ἂν ᾖ ταὐτὸ βλαβερὸν ἀμφοῖν, id est, Nihil enim vetat, quo minus idem conducat ambobus aduersariis. Vnde dicitur illud, Conciliari homines malis, quotiens idem vtrisque noxium fuerit. De syncretismo diximus alibi. Quin huc quoque potest deflecti prouerbium, vt dicamus, indoctum fauere indocto, infantem infanti, nepotem nepoti. Neque enim bonarum modo rerum similitudo conglutinat necessitudinem, verum etiam ex malis communibus sępenumero mutua nascitur beneuolentia. Amant fere inter se, qui simul facere naufragium, qui militarunt vna, qui simul capti fuerunt ab hoste denique qui corporis aut animi morbis iisdem laborant.

Ama tanquam osurus, odoris tanquam amaturus.

Δεῖ φιλεῖν ὥσπερ μισήσοντα, μισεῖν δὲ ὥσπερ φιλήσοντα, id est, Sic amandum tanquam sis osurus, sic oportet odisse tanquam sis amaturus. Hanc Biantis sententiam Aristoteles in libris Rhetoricorum satis indicat in prouerbium abiisse, cum ita scribit, ὅτι οὐ δεῖ, ὥσπερ φασὶ φιλεῖν, ὡς μισήσοντα, ἀλλὰ μᾶλλον μισεῖν, ὡς φιλήσοντα. id est, Non est amandū quasi sis osurus, quemadmodum aiunt, sed ita exercendum odium, tanquam sis aliquando amaturus. Ac paullo inferius, δεῖ φιλεῖν, οὐχ ὥσπερ φασὶν, ἀλλ' ὡς ἀεὶ φιλήσοντα, id est, Oportet amare non quemadmodum aiunt, sed tanquam semper amaturum. Commonstrat enim illic philosophus, quo pacto refellendæ corrigendæq; sint sententiæ vulgo receptæ, atque inculcatæ. M. Tullius in sermone De amicitia scribit, Scipioni vsque adeo non placuisse dictum hoc Biantis nomine celebratum, vt negaret vllam vocem inimiciorem amicitiæ reperiri potuisse, quā eius qui dixisset, ita amare oportere, vt si aliquando esset osurus: nec vero se adduci posse, vt hoc, quemadmodum putaretur, à Biante dictum esse crederet, qui sapiens habitus esset vnus è septem: sed impuri cuiusdā, aut ambitiosi, aut omnia ad suam potentiam reuocantis esse sententiā. Quo nam enim modo, inquit, quisquam amicus eius esse poterit, cuius se putabit inimicum esse posse? quin etiam necesse erit cupere & optare, vt quam sæpessime peccet amicus, quo plures det sibi tāquam ansas ad reprehendendum. Rursum autem recte factis, commodisq; amicorum necesse erit angi, dolere, inuidere. Quare hoc quidem pręceptum, cuiuscunq; est, ad tollendam amicitiam valet. Illud potius pręcipiendum fuit, vt eam diligentiam adhiberemus in amicitiis parandis, vt ne quando amare inciperemus eum, quem aliquādo odisse possemus. Hactenus Cicero. Refertur ab eodē Aristotele paullo superius, ac repetitur libro Moralium Eudemiorū septimo hic senarius:

Οὐδεὶς ἐραστὴς, ὅστις οὐκ ἀεὶ φιλεῖ. id est,

Non est amicus hic, qui amare desinit.

Qui emolumenti caussa amat, potitus eo quod concupiscebat, amare desiit. At bonorum amicitia, quoniam virtuti nititur, immortalis est. Extat autem hic versus apud Euripidem in Troadibus. Diogenes Laertius mutilum adagiū refert, ἔφασκε φιλεῖν ὡς μισήσοντας, τοὺς γὰρ πλείστους εἶναι κακοὺς, id est, Iubebat amare tanquam osuros, plurimos enim esse malos. Huc adscribendus Mimus ille Publianus, qui est apud Aulū Gellium:

Ita amicum habeas, posse vt fieri inimicum putes.

Et alius eiusdem, sed Senecæ titulo:

Ita crede amico, ne sit inimico locus.

Sophocles item in Aiace Magistophoro,

Εγὼ δ' ἐπίσταμαι γὰρ ἀρτίως, ὅτι
Ο τ' ἐχθρὸς ἡμῖν, ἐς τοσόνδ' ἐχθαρτέος
Ὡς καὶ φιλήσων αὖθις, ἔς τε τὸν φίλον
Τοσοῦθ' ὑπουργῶν ὠφελεῖν βουλήσομαι
Ὡς αἰὲν οὐ μενοῦντα. τοῖς πολλοῖσι γὰρ

Βροτῶν

Βροτῶν ἄπιστός ἐστ' ἑταιρείας λιμήν. id est,
At ipse didici nuper, vt si quando sim
Inimicus vlli, hūc oderim hactenus, velut
Aliquando amicum habiturus: erga amicum item
Officia sic exerceam, vt qui non siet
Semper futurus amicus: etenim plurimis
Sodalitatis portus est tutus parum.

Atticus aduena.

Ἀττικὸς πάροικος, id est, Atticus aduena. In violentos & feroces vicinos dicebatur. Durys apud Zenodotum ait ex Atticorum moribus natum, quod olim finitimos e sedibus suis exigere consueuerint. Craterus inde manasse putat, quod Athenienses, qui Samum missi fuerant, indigenas expulerint. Notatur adagium ab Aristotele lib. Rhetoricorum 3. ἔτι, inquit, ἔνιαι τῶν παροιμιῶν, καὶ γνῶμαι εἰσὶν, οἷον μαρτυρίαι, ἀττικὸς πάροικος. id est, Ad hęc nonnulla prouerbia sunt & sententiæ, tanquam testimonia, vt Atticus aduena. Proinde ꝓprie quadrabit in eos, qui ita nuper in manus aliquod adsciti sunt, vt superiores eiiciant.

Purpura iuxta purpuram dijudicanda.

Η πορφύρα παρὰ τὴν πορφύραν διακριτέα, id est, Purpura ad purpuram diiudicanda est. Certissimum iudicium ex collatione nascitur. Vnde emptores mercaturi purpuram, ne fallantur, alteram adhibent purpuram. Licebit vti, quotiens negabimus infantiā, aut inscitiam indoctorum plene deprehendi, nisi cum eloquentium & eruditorū scriptis conferantur. Etenim si vel Sallustium conferas cum Cicerone, iam velut obmutescit ille alio qui per se disertissimus. Refertur adagium à Phœbammone sophista in commentario De figuris rhetoricis. Meminit & Isocrates in oratione Panathenaica, Ἀλλ' ὥσπερ τὴν πορφύραν καὶ τὸν χρυσὸν θεωροῦμεν καὶ δοκιμάζομεν ἑτέρα παραδεικνύοντες, i. Sed quemadmodum purpuram & aurum consideramus, ac probamus, purpuram cum purpura conferentes. Haud arbitramur prorsus ἀπροσδιόνυσον fore, si de conferenda purpura locum huc adscripserimus ex Aureliano Flauii Vopisci: Meministis, inquit, fuisse in templo Iouis Opt. Maxi. Capitolini pallium breue purpureum, lanestre: ad quod cum matronæ atque ipse Aurelianus iūgeret purpuras suas, cineris specie decolorari videbantur ceteræ, diuini cōparatione fulgoris. Hoc munus rex Persarum ab Indis interioribus sumptum, Aureliano dedisse perhibetur, scribens: Sume purpuram qualis apud nos est. Nam postea diligentissime & Aurelianus & Probus & proxime Diocletianus missis diligētissimis confectoribus, requisiuerūt tale genus purpuræ, nec tamen inuenire potuerunt. Dicitur enim sandix Indica talem purpuram facere, si curetur. Adlusit huc Quintilianus libro 12. c. De generibus dicendi, agēs de dictione quæ, quod mediocris est, per se habet admirationē, sed admotis iis quæ sunt eximia, desinit esse admirationi. Habet, inquit, admirationem, neque immerito, nam ne illud quidem facile est, sed euanescunt hæc, atque moriuntur comparatione meliorum: vt lana tincta fuco, citra purpuras placet: at si contuleris, etiam lacernæ conspectu melioris obruatur, vt Ouidius ait.

Saturniæ lemæ.

Κρονικαὶ λῆμαι, id est, Saturniæ lemæ. In cæcutientes ac stupidos dicitur: præsertim in eos, qui ætatis vitio desipiscunt. Est enim lema humor in oculis concretus, vnde lippitudo nascitur. Deriuatur autem ἀπὸ τοῦ λεύσω, id est, video & μὴ negatiua particula: quod eiusmodi lacrymæ crassę oculos occupātes visui officiāt. Aristophanes in Pluto:

Α'λλ' ὦ κρονικαῖς γνώμαις ὄντως λημῶντες τὰς φρένας ἄμφω: id est,
Saturninis animis vere, lippitis sensibus ambo.

Gnomas dixit pro lemas, vnde λημῶ Gręcis lippio, cęcutioque significat. Porrò Saturniæ dicuntur quasi seniles ac veteres: propterea quod κρόνος, id est, Saturnus podagrosus, ac senex à poetis fingitur, & temporum deus: quasi χρόνος. ἀρχαῖα vero, id est, Prisca & antiqua Græci nonnunquam stulta vocant. Plato in Euthydemo, ἔχων φλυαρεῖς, καὶ ἀρχαιότερος εἶ τοῦ δέοντος. id est, Nugaris, ac stultior es quam decet. Et κρονικώτερα, μωρότερα. & κρόνους nugas, ac deliramenta. Timotheus apud Athenęum libro tertio. Νέος ὁ Ζεὺς βασιλεύει. τὸ παλαιὸν δ' ἦν κρόνος ἄρχων, id est, Iuuenis regnat Iupiter. Olim autem principatum tenebat Saturnus: Aristophanes in Vespis:

Καὶ

Καὶ τοὺς τραγῳδοὺς φησὶν ἀποδέξειν κρόνους τὸν νοῦν. id est,
Sese tragœdos mente Saturnos ait
Mox redditurum.

Idem in Nebulis:

Καὶ πῶς ὦ μωρὲ σὺ καὶ κρονίων ὄζων καὶ βεκκεσέληνε. id est,
Et quomodo ô stulte, & Saturnalia olens, & lunaris.

Dionysodorus in Euthydemo Platonis, Socratem Saturnum vocat, bardum ac stupidum sentiens, οὕτως, inquit, εἶ κρόνος, id est, Adeo es Saturnus. Adlusit huc Lucianus in Timone: Λημᾶς καὶ ἀμβλυώττεις πρὸς τὰ γινόμενα. id est, Cæcutis ac lippis ad ea quæ patrantur. Atque inibi paullo inferius, καὶ κατ' ὀλίγον κρόνον σὲ ὦ θεῶν γενναιότατε ἀποφαίνουσι, παρωσάμενοι τῆς τιμῆς, id est, Et paullatim Saturnum te o deorum præclarissime reddunt, depellẽtes ab honore. Plutarchus ętate desipientes ostendit vulgo κρονολήρους appellatos fuisse, id est, Saturni more delirantes, videlicet propter aniles fabulas, quæ de hoc deo feruntur. Eas refert idẽ Plutarchus in commentario de facie apparenti in orbe lunæ: Saturnum in insula quapiam fortunata, profundo in antro dormire, saxa complexum aurea. Ceterum hunc somnum illi accidere ex vinculis in eum vsum arte cõfectis à Ioue. Aues autem quæ in scopuli cacumine versantur, adferre illi ambrosiam, vniuersamq; insulam mira fragrantia cõpleri, e rupe, velut e fonte scatente: adesse dæmones, qui Saturnum obseruent & inseruiant. Hos olim cum illo amicitia coniunctos fuisse, cum diis atque hominibus imperaret: multaque de futuris rerũ euentibus ex se prædicere. Sed maxima, maximisq; de rebus sic efferunt, vt Saturni somnia videantur. Nam quidquid cogitarit Iupiter in animo, id somniare Saturnũ. Huiusmodi quædam nugamenta de Saturno commemorantur in hoc libello. Iam illud eruditi lectoris iudicio relinquitur, nunquid ad hoc adagium pertineat, quod Pythagorici συμβολικῶς mare, Saturni lacrymam appellant, vt testatur idem auctor, cõmentario de Iside & Osiride. Siquidem est aqua marina non salsa solum & amara, sed crassior item & impurior reliquis.

Cucurbitas lippis.

Κολοκύνταις λημᾶν, id est, Lippire cucurbitas. Ad superiorem adagii formam pertinet. Aristophanes in Nubibus:

Νῦν γέ τοι ἤδη καθορᾷς αὐτάς, εἰ μὴ λημᾷς κολοκύνταις. id est,
At nunc ipsas plane cernis nisi fors lippis Colocyntis.

κολοκύντας Græci vocant quas nos cucurbitas. Verba sunt Socratis ostentis nubes. hoc est, nisi plane nihil vides, & tantas habes in oculis lemas, quantæ sunt cucurbitæ.

Ollas lippire.

Χύτραις λημᾶν, Ollas lippire. Prouerbialis hyperbole, proximæ simillima. Lucianus aduersus ineruditum, & multos coementem libros, χύτραις, inquit, λημῶντες. id est, Ollas lippientes. Lacrymas indicans ollis æquales. Hoc adagium vtrunque quotiẽs ad animum refertur, fit elegantius & iucundius: veluti si quis hominem crassi iudicii, ac vehementer cæcutientis, & turpiter errantis dicat lippire non lemis, sed ollis.

Odium agreste.

Μῖσος ἄγριον, id est, Odium agreste, Atrox odium veteres sic appellabant, propterea quod rustici plerunque μισάνθρωποι sunt, & acerbius atque implacabilius oderunt. Lucianus cõtra indoctum, Μῖσος δὲ ἄγριον φασὶν παρὰ πάντων ἔχεις ἐπὶ τῇ βδελυρίᾳ, id est, Laboras autẽ agresti, sicuti dicitur, omnium odio, propter insolentiam. Vnde & ciuilitatem appellamus morum comitatẽ, humanitatemque. Et apud Iureconsultos ciuilis actio discernitur à criminali. Denique Græci quidquid barbarum, immane, aut crudele volunt intelligi, id ἄγριον vocãt.

Megarenses neque tertij, neque quarti.

Μεγαρεῖς οὔτε τρίτοι οὔτε τέταρτοι, id est, Megarenses neque tertii, neque quarti. Dicebatur olim in homines supra modum ignauos & contemptos, nulloque honore dignos. Natum adagium ex oraculo quodã. Id quidam, inter quos Stephanes Mneas & Ion, Aeginensibus, alii Megarensibus redditum existimant. Narrat itaque Mneas, cũ Aeginenses in Achaia debellassent Aetolos, ac decimam pentecontorum cepissent ea est nauis remigum quinquaginta hanc Apollini Pythio victoriæ monumentum dedicarunt. Rogabantque Deum, qui nam essent

eſſent Græcorum præſtantiſſimi, arbitrantes futurum, vt ob eam victoriam ipſis prima laus ab Apolline tribueretur. Oraculum hunc ad modum reſpondit:

Ἵππον θεσσαλικὴν, λακεδαιμονίην τε γυναῖκα,
Ἄνδρας δ' οἳ πίνουσιν ὕδωρ καλῆς ἀρεθούσης.
Ἀλλ' ἔτι καὶ τῶνδ' εἰσὶν ἀμείνονες, οἵτε μεσηγὺ
Τίρυνθος ναίουσι καὶ ἀρκαδίης πολυμήλου
Ἀργεῖοι λινοθώρηκες κέντρα πτολέμοιο.
Ὑμεῖς δ' αἰγιέες, οὔτε τρίτοι οὔτε τέταρτοι,
Οὐδὲ δυωδέκατοι, οὔτ' ἐν λόγῳ οὔτ' ἐν ἀριθμῷ. id eſt,

Theſſala equa præſtat reliquis, mulierq; Lacæna.
Porro viri potant qui pulchra fluenta Arethuſę.
Hos quoque præterea, mediæ gens incola vincit
Tirynthi, Arcadiæque bidentibus inclitæ albis,
Argiui ſtimuli bellorum, armiſque potentes.
At vos Aegini, neq; tertius accipit ordo,
Nec quartus, neque biſſenus, neque denique veſtri
Vlla vſquam ratio eſt, nuſquam numerus ve, locus ve.

Qui ſcripſit commentariolos in Theocritum, refert hoc epigramma paullo diuerſius, nimirum ad hunc modum:

Γαίης μὲν πάσης τὸ πελασγικὸν ἄργος ἄμεινον,
Ἵπποι θρηΐκιαι, λακεδαιμόνιαί τε γυναῖκες
Ἄνδρες δ' οἳ πίνουσιν ὕδωρ καλῆς ἀρεθούσης.
Ἀλλ' ἔτι καὶ τῶνδ' εἰσὶν ἀμείνονες, οἵτε μεσηγὺ
Τίρυνθος ναίουσι, καὶ ἀρκαδίης πολυμήλου,
Ἀργεῖοι λινοθώρηκες κέντρα πτολέμοιο,
Ὑμεῖς δ' ὦ μεγαρεῖς οὔτε τρίτοι, οὔτε τέταρτοι,
Οὔτε δυωδέκατοι, οὔτ' ἐν λόγῳ, οὔτ' ἐν ἀριθμῷ.

Callimachus itē in epigrammatis ad Megarenſes retulit prouerbium:

- Τῆς δὲ ταλαίνης
Νύμφης ὡς μεγαρέων, οὐ λόγος, οὐδ' ἀριθμὸς, i.
Sed veluti Megarenſibus accidit olim,
Nymphę infelicis, nō locus, aut ratio.

Item Theocritus in Catellæ amore,

Ἄμμες δ' οὔτε λόγω τινὸς ἄξιοι, οὐδ' ἀριθμητοὶ,
Δύστανοι μεγαρῆες, ἀτιμοτάτῃ ἐνὶ μοίρᾳ. id eſt,
Noſtri nec ratio eſt, numero neque ponitur vllo.
Extremæ ſortis veluti quondā Megarēſes.

Eſt & inter amantes ordo, cum hic primus eſt apud amicam, ille ſecundus, alius tertius aut quartus. Quemadmodum & in teſtamentis eſt primus, ſecundus & tertius hæres. Effertur etiam hac forma prouerbium, τῆς μεγαρέων ἄξιοι μερίδος, id eſt, Megarenſium parte, ſeu loco digni. Huc ſpectat & Homericum illud Iliados β.

Οὔτε ποτ' ἐν πτολέμῳ ἐναρίθμιος, οὔτ' ἐνὶ βουλῇ.
Nuſquam in conſiliis, nuſquam numeratur in armis,

Refertur ex Euripide:

Δειλοὶ γὰρ ἄνδρες οὐκ ἔχουσιν ἐν μάχῃ
Ἀριθμὸν, ἀλλ' ἄπεισι κἂν παρῶσ' ὅμως. id eſt,
Formidoloſi nullum habent in prælio
Numerum, ſed abſunt, licet ibi adſint maxime.

Hanc figuram & Latini videntur exſprimere. M. Tul. Neminem eſſe puto, qui modo in aliquo numero ſit. hoc eſt, qui ſit alicuius momenti, alicuius precii. Idem Philip. 3. Bomabalio quidam pater, homo nullo numero, nihil illo contemptius. Plutarchus in Sympoſiacis, Τῶν δὲ ἐμῶν πολιτῶν ὥσπερ μεγαρέων οὐδεὶς λόγος, i. Atqui meorū ciuium, veluti Megarenſium nulla ratio. Idem alias in eodem opere, Τῶν δὲ δημοκριτείων ἔφη εἰδώλων, ὥσπερ αἰγιέων ἢ μεγαρέων ἀριθμὸς οὐδεὶς οὐδὲ λόγος, i. Atqui Democriticarum, inquit, imaginum perinde vt Megarenſium aut Aeginenſiū, nullus numerus, neque reſpectus. Arbitramur enim & Ariſtophanē huc leuiter adluſiſſe cum ſcribit in Acharnenſibus:

Ὃς χρὴ μεγαρέας μήτ' ἐν γῇ μήτ' ἐν ἀγορῇ
Μήτ' ἐν θαλάττῃ μήτ' ἐν ἠπείρῳ μένειν. id eſt,
Megarenſibus nefas manere eſſet neque.
In terra alicubi, nec foro, nec in mari,
Neque continente.

Siquidē excludens Megarenſes quattuor locis, nimirum ad illud reſpexit, οὔτε τέταρτοι. Quanquam in verſibus opinamur, nō abeſſe mendum, videlicet in μήτ' ἐν γῇ, niſi forte quarto loco ſibi permittit ſpōdeum, quemadmodum permittit anapæſtum. Nobis ſubolet huc & M. Tullium adluſiſſe, cū in Bruto ſuo ſic loquitur: Duobus igitur ſummis Craſſo & Antonio, L. Philippus proxime accedebat, ſed longo interuallo, tū proximus. Itaq; eum, etſi nemo intercedebat, qui ſe illi anteferret, neque ſecundum tamen neque tertium dixerim. Nec enim in quadrigis eum ſecundum numrauerim, aut tertium, qui vix è carceribus exierit, cum palmam iam primus acceperit: nec in oratoribus, qui tantum abſit

 à primo,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

a primo, vix vt eodem curriculo esse videatur. Simili forma M. Tull. in Academicis lib. 2. dixit quintę classis Democritũ: Quis, inquit, hunc philosophum non anteponat Cleanthi, Chrysippo, reliquisq; inferioris ætatis, qui mihi cum illo comparati, quintæ classis videntur? id est, postremi ordinis. E diuerso primæ classis dicuntur, qui ceteris præferuntur, & nulla classe, qui prorsus contempti. Translatum a classibus, in quas Seruius Tullius rex diuisit populum Romanum pro census modo. Florus epitome 49. dixit vltimæ sortis hominem vehementer obscurũ. Andriscus, inquit vltimæ sortis homo, Persei regis se filium ferens, &c. Item epitome 19. C. Glauciam dixit, vltimæ sortis hominem. Hoc fiet lepidius, si transferatur ad animi res, veluti si dicas, vltimę sortis ingenium: aut orationem cum aliorum scriptis vix conferendam, extremę classis orationem. Ad hanc pertinet formã, cum dicunt hominem primæ notæ, postremæ notæ. & M. Tullius, salutem appellat de meliore nota, salutationem adcuratam. Ad personam accommodauit Catullus:

-Et quisquis de meliore nota.

Id translatũ videtur a negotiatoribus, qui vino aut panno notam adfigunt indicantẽ mercis precium.

Lepus pro carnibus.

Λαγὼς περὶ τῶν κρεῶν, idest, Lepus de carnibus subaudi periclitatur. In eos dicitur, qui ob aliquam sui vtilitatem in discrimen vocantur. Nam leporem non insectamur, quod noceat, sed quod pulpamẽtum habeat. Est enim animal & esculentum & timidum, atque inerme, vt natura hominum escis leporem genuisse videatur. Rheginenses autem vulgo lepores dicti sunt, vtpote pauidi ac formidolosi. Effertur etiam ad hunc modum adagiũ, ὁ λαγὼς περὶ τῶν κρεῶν τρέχει, id est, Lepus ꝓ carnibus currit. De iis, qui magno suo periculo, aut capitis etiam discrimine, atque ob id acriter decertãt. Trãslata metaphora a venatu, in quo lepus quoniam intelligit sese ad necem peti, pernicissimo cursu fugit, adeo, vt non raro deficiat, medioque in cursu examinetur. Qua de re Plutarchus in commentario De terrestrium, & marinorum animantium prudentia, narrat quiddam haud quaquã indignum quod hoc inserat loco: Οἱ δὲ τοὺς δασύποδας διώκοντες, ἐὰν μὲν αὐτοὶ κτείνωσι, ἥδονται διασπῶντες καὶ τὸ αἷμα μαλάττουσι προθύμως, ἐὰν δὲ ἀπογνοὺς ἑαυτὸν ὁ λαγωὸς, ὃ γίνεται πολλάκις, ὅσον ἔχει πνεύματος, ἀναλώσας εἰς τὸν δρόμον ἐκλίπητο, ἐκρὸν καταλαβόντες, οὐχ ἅπτονται τὸ παράπαν, ἀλλ' ἵστανται, τὰς οὐρὰς κινοῦντες, ὡς οὐ κρεῶν, χάριν, ἀλλὰ νίκης καὶ φιλονεικίας ἀγωνιζόμενοι. idest, Porro canes cum leporem insequuntur, si quidem occiderint ipsi, gaudent dilacerare, atque alacres sanguine sese contaminant, oblinuntque. Quod si lepus desperans de sese, quemadmodum accidit sæpenumero, quidquid habet halitus, id omne quam intentissimo cursu consumpserit, atque ita defecerit, canes exanimem repertum omnino non attingunt, verum consistunt mouentes caudam, perinde, quasi non carnium gratia decertarint, sed magis de victoria contenderint. Charon apud Aristophanem in Ranis.

- Δοῦλον οὐκ ἄγω

Εἰ μὴ νεναυμάχηκε τὴν περὶ τῶν κρεῶν. id est,

Seruum haud veho, nauale ni peregerit

Certamen, ac pro carnibus pugnauerit.

Adscribit hoc loco Aristophanis interpres, apud Arginusam, seruos non pro pecunia, aut alio quouis prȩmio, sed pro vita dimicare solere. Idem in Vespis:

Ποιήσω δακεῖν τὴν καρδίαν

Καὶ τὸν περὶ ψυχῆς δρόμον Δραμεῖν. id est,

Effecero, vt cor mordeas, cursumq; curras pro capite ac vita. Idem in eadem fabula:

Η λαγὼν ἢ λάμπαδα ἔδραμες; id est,

Leporem cucurristi, an ne lampadem magis? Plutarchus in Dialogo, quem scripsit aduersus Epicurum. Παπαὶ εἶπον ἔγωγε γελάσας, εἰς τὴν γαστέρα τοῖς ἀνδράσιν ἔοικας ἐναλεῖσθαι, καὶ τὸν περὶ τῶν κρεῶν ἐπάξειν. id est, Papæ, inquam ridens, in ventrem ipsum viris insultum facturus videris, & ad cursum qui pro carnibus dicitur, adacturus. Significat autem eum Epicureos in summum discrimẽ adducturum, quod aduersus voluptatis assertores proposuisset, nec iucunde viui posse secundum Epicurũ. Adlusum est ad Priscas historias, quæ referunt aliquoties bellum natum inter populos ob direptas è sacrificiis carnes. Ita Pindarus in Nemeis.

Ἵνα κρεῶν νιν ὑπὲρ μάχας ἴλασεν. id est,

Vbi pro carnibus pugnas gessit.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Carpathius leporem.

Ὁ καρπάθιος τὸν λαγὸν, id est, Carpathius leporem. Dicebatur in eos, qui sibi rem noxiam arcesserēt. Hinc deductum adagium, quod cum in Carpathiorum insula lepores non essent, illi curarunt importandos alicunde. Verum vbi eius animantis magna vis increuisset, vt est mira fecunditas, fruges insulæ populari cœperunt. Refert & interpretatur parœmiam Iulius Pollux, quinto de rerū vocabulis libro. Addit nec in Ithacensium insula nasci lepores, nec in Sicilia fuisse, priusquam Anaxilas Rheginēsis eos importasset, vnde victor in Olympiacis, Rheginensium numismati currum inscalpsit & leporem. Refert item & interpretatur Aristoteles libro Rhetoricorum tertio.

Γρύζειν.

Γρύζειν, prouerbio dicunt hiscere seu mutire. Sunt qui putent γρύζειν esse vocem suillam edere, deductum ἀπὸ τοῦ γρῦ, de quo meminimus alibi. Vnde & Grylli nomen effictum apud Plutarchum, & Grunii Corocottæ porcelli, cuius meminit diuus Hieronymus. Aristophanes in Pluto:

Γρύζειν δὲ καὶ τολμᾶτον ὦ καθάρματε: id est,
Audetis & mutire sceleratissimi?

Idem in eadem fabula,

Ἀλλὰ φθείρου καὶ μὴ γρύζῃς. id est,
Imo pereas, ne ve quid hiscas.

Simili figura Terentius dixit in Adelphis: Quid gannis? Et in Phormione: Quod illi ad aurem obganniat.

Nullum animal, quod animal.

PROVERBIALIS videtur & illa figura: Nullum animal, & quod animal. Aristopha. in Pluto,

Πενία γὰρ ἐστὶν ὦ πόνηρε, ἧς οὐδαμοῦ
Οὐδὲν πέφυκε ζῶον ἐξολέστερον. id est,
Inopia nanque est heu miser, qua scilicet
Haud aliud vsquam est animal exitialius

Idem ἐν νεφέλαις,

Τοῦτο δ᾽ ἐστ᾽ ὁ τόκος τὶ θηρίον; id est,
Vsura at ipsa quęso, quę nam bellua est?

M. Tul. ad Atticū, Terentii vestigium nullum agnoui, Metagenes certe periit. Fecit iter per possessionē in qua animal reliquū nullū est. Nec abludit ab hac figura Plinianum illud, Regulus bipedū nequissimus.

Ne musca quidem.

HVIC affinis est & illa prouerbialis hyperbole: Ne musca quidem, qua maximā hominum solitudinem significauimus. Plautus in Truculento: Quas tu mulieres mihi narras? Vbi musca nulla fœmina est in ędibus. Huc adlusit Vibius Crispus orator delectationi natus, vt ait Fabius:

Cuius erant mores, qualis facundia:

Quemadmodum scripsit Iuuenalis, cū rogatus ecquis esset cum Cæsare in conclaui, respondit: Ne muscam quidem intus esse. Ancipiti ioco Domitiani consuetudinem notans, cui mos erat cottidie sibi secretum horarium captare, nunc interim aliud fere agebat, nisi quod muscas captas stylo configeret.

Communis Mercurius.

Κοινὸς ὁ ἑρμῆς, id est, Communis Mercurius. Lucianus in Votis, Οὐκ οὖν τὸ προχειρότατον τοῦτο, κοινὸς ἑρμῆς φασὶ, καὶ ἐς μέσον κατατίθει φέρων τὸν πλοῦτον. id est, Itaque quod passim in ore est omnibus, communis, vt aiunt, Mercurius, opesque in medium allatas depone. Plutarchus in libello, cui titulus, ὅτι μάλιστα τοῖς ἡγεμόσι δεῖ τὸν φιλόσοφον διαλέγεσθαι: ἀλλ᾽ ἀμουσίᾳ καὶ ἀπειροκαλίᾳ τὸν κοινὸν ἑρμῆν ἐμπόλαιον καὶ ἔμμισθον γενέσθαι. id est, Sed imperitia & inelegantia communem Mercurium, cauponatorē & quæstuosum factum esse. Quidam hinc natam parœmiam arbitrantur quod Mercurius, vt est furtorum auctor ac repertor, primus ostendit, quæ furto parta sint, ea in mediū communiter oportere deponere. Alii malūt huc referre, quod Mercurius sit orationis auctor, per quam inter homines omne commercii genus constat: vnde & medius inter superos atque inferos à poetis fingitur, pariter superis deorum gratus & imis quod sermo animi interpres, summos cū infimis, reges cum plebe conciliet. Extat super hac re fabella non illepida Aristidis in 2. lib. quem aduersus Platonem cōscripsit, in defensionem Rhetorices. Eam hoc magis libuit adscribere, qđ is auctor haudquaquam adhuc vulgo notus est. Νεωστὶ γὰρ ἀνθρώπων γεγονότων καὶ τῶν ἄλλων, θόρυβος πολὺς ἦν κατὰ τὴν γῆν καὶ ταραχή. οὔτε γὰρ αὐτοῖς σφιν εἶχον, ὅτι χρήσοιντο. οὐδὲ γὰρ ἦν οὐδὲν τὸ συ-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

νάγον, ἀλλ᾽ οἱ μείζους τοὺς ἐλάττους ἦγον. οὔτε τοῖς ἄλλοις ζώοις ἴσχυον ἀνταρκεῖν. πᾶσι γὰρ πάντων ἀπελείποντο, ἄλλοτε ἄλλων. τάχει μὲν τῶν πτηνῶν ἁπάντων, ὅπερ οὖν ὁ μήρος ἔφη τοὺς πυγμαίους πάσχειν ὑπὸ τῶν γεράνων, πᾶσι τοῖς τότε ὑπὸ πάντων συνέβαινε τὴν ἀλκίμων ὀρνίθων, κατ᾽ ἰσχὺν ἀ πόρρω καὶ τὸν λεόντων, καὶ τὸν κάπρων, καὶ πολλῶν ἄλλων ἥσσων, ὥστ᾽ ἀπόλλυντο σιγῇ. καὶ μὴν τῇ γε κατασκευῇ τοῦ σώματος, οὐ μόνων τῶν κοράκων ἀλλὰ καὶ τῶν κοχλιῶν ἀπελείποντο, οὐδεὶς αὐτῶν ὑπάρχων ἀνταρκής. φθειρομένου δὲ οὕτως τοῦ γένους καὶ κατὰ μικρὸν ὑπορρέοντος, κατιδὼν ὁ Προμηθεὺς ἀεί πως ὢν φιλάνθρωπος ἀνέρχεται πρεσβευτὴς ὑπὲρ τὸν ἀνθρώπων οὐχ ὑπὸ τὸν ἀνθρώπων πεμφθείς· οὐδὲ γὰρ πρέσβεις ἦν πώποτ᾽ εἰδέναι, ἀλλ᾽ αὐτὸς ἀφ᾽ ἑαυτοῦ. ὁ δὲ Ζεὺς τοῦ τε Προμηθέως ἀγασθεὶς δίκαια λέγοντος, καὶ ἅμα καθ᾽ ἑαυτὸν εἰληφὼς λογισμὸν τοῦ πράγματος, τὸν αὑτοῦ παίδων Ἑρμῆν κελεύει ῥητορικὴν ἔχοντα ἐλθεῖν εἰς ἀνθρώπους. ὁ μὲν οὖν Προμηθεὺς κατάπερ ἐπίσης ἅπασι τάς τε αἰσθήσεις καὶ τ᾽ ἄλλα μέλη τοῦ σώματος, οὐχ οὕτως ἐκέλευεν, ὥσπερ θεωρικοῦ διάδοσιν διελεῖν, ἵνα πάντες ῥητορικῆς ἐφεξῆς μετέχοιεν, ὥσπερ ὀφθαλμῶν, χειρῶν καὶ ποδῶν, ἀλλ᾽ ἐπλεξάμενον τοὺς ἀρίστους καὶ γενναιοτάτους καὶ τὰς φύσεις ἐῤῥωμενεστάτους τούτοις ἐγχειρίσαι τὸ δῶρον, ἵνα ὁμοῦ σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ τοὺς ἄλλους σώζειν ἔχοιεν. Ἀφικομένης δὲ τῆς ῥητορικῆς εἰς ἀνθρώπους, οὕτως ἐκ θεῶν ἠδυνήθησαν μὲν οἱ ἄνθρωποι τὴν μετὰ τῶν θηρίων δίαιταν χαλεπὴν ἐκφυγεῖν, ἐπαύσαντο δὲ ἐχθροὶ πάντες ὄντες ἀλλήλοις ἐν κύκλῳ. κοινωνίας δὲ εὗρον ἀρχήν. καταβάντες δὲ ἐκ τὸν ὀρῶν, ἄλλοι κατ᾽ ἄλλα μέρη τῆς οἰκουμένης ἐπλησίασαν, τό γε πρῶτον ὕπαιθροι, μετὰ δὲ τοῦτο ἤδη λόγου νικήσαντος, πάλιν τε κατεσκευάσαντο καὶ διεκρίθησαν, οὐχ ὥσπερ πρότερον ὡς ἔτυχεν, ἀλλ᾽ εἴς τε συντάξεις κοινωνιῶν, καὶ τοὺς πόλεων ἡγεμόνας νόμους ἔθεντο, καὶ ἄρχοντας καὶ πολιτείαν ἐνόμισαν, καὶ θεοῖς χαριστήρια ἀνήγαγον πρώτας οἱ παρχὰς ποιησάμενοι τὰς ἀπὸ τῶν λόγων, ἃς ἔτι καὶ νῦν χαίρειν μάλιστα τοὺς θεοὺς λόγος αἱρεῖ, ὅτι καὶ γνωρίσαι πρῶτον αὐτοῖς τοὺς θεοὺς ὑπῆρξεν ἐντεῦθεν. οὕτως ἄνθρωπος ἤρθη μέγας ἐξ ἀσθενοῦς καὶ σαθροῦ καταρχάς. καὶ πρόσθεν καταφρονούμενος, ὡς οὐδὲν πρᾶγμα, κύριός ἐστιν ἐξ ἐκείνου τοῖς ἐν τῇ γῇ τοῦτο ὅτι βούλεται χρῆσθαι, πρόβλημα ποιησάμεν ἀντ᾽ ἄλλου φυλακτηρίου τὸν λόγον. καὶ ὁ μῦθος ἡμῖν ταύτην ἐχέτω τὴν τελευτήν. Quae si quis Latine malit, sensum vtcunque reddemus. In initio cum recens essent homines nati, magnus inter hos ac reliqua animantia tumultus erat, perturbatioque super terram, propterea quod non possent inuicem vti sese. Nec.n. vlla res intercedebat, quae illos conciliaret: verũ qui potentiores erant, opprimebant inferiores. Neque satis erant idonei, vt reliquis animantibus resisterẽt. Omnibus enim illis omni ex parte inferiores erant, aliaque in re ab aliis vincebãtur. Veluti ab vniuerso genere volucrum celeritate. Vnde factum est, vt quod ait Homerus Pygmaeis accidere à gruibus, id tum tẽporis passim à robustioribus auibus paterẽtur mortales. Rursum quantum ad vires attinebat, longe superabantur, & à leonib. & ab apris, & aliis item compluribus. Atque hunc in modum silentio peribant. Iam vero quo ad munitionem ornatumq; corporis, nõ coruis modo, verumetiam cochleis cedebant, neque cuiquam ex ipso suppetebat, quod ad tuendam vitam erat opus. Itaque cum ad eum modum interiret hominũ genus, ac paullatim dilaberetur, Prometheus, vt semper est hominum studiosus, orator ascendit in caelum, mortalium nomine: non ille quidẽ missus ab eis, neq;.n. dũ id tẽporis legatos vllos erat cernere, sed ipse vltroneus abiit. At Iupiter partim in gratiã Promethei, maxime qui iusta postulare videretur: partim negotio apud sese cõsiderato, filium suum Mercurium iubet ad homines descendere, Rhetoricen secum adducentem. Edixit autem vt eam mortalibus impertiret, nõ quemadmodum Prometheus omnib⁹ ex aequo, sensus, reliquaque corporis membra, perinde quasi theatralem pecuniam dispertiens, vt omnes ex equo Rhetorices essent participes, non aliter, quam oculorum, manuum ac pedum: sed vt praestantissimos quosque, ingenioque generosissimo & indole pollentissima praeditos diligeret, atque iis demum munus hoc impertiret, vt pariter & suã ipsorum & aliorum incolumitatem tueri possent. Porro postea quam Rhetorica iam ad mortales peruenisset, cum negotium, quod habebant cum belluis molestissimum, licebat effugere, tum vero desierũt vndequaq; inter sese simultatem exercere, reperto cõmerciorum initio. Digressiq; de mõtibus, alii in aliam orbis partẽ iungebantur, principio quidem sub dio viuentes: post autem vbi verbis inter se communicassent, & ciuitatem condiderunt, ac distributi sunt: non quem-

quemadmodum antea,ꝗ temere, verum in ordines plebis ac belli duces, ſanctiſq; legibus, tum principes, tum Reipub. ſtatum inſtituerunt. Diis munera cœperunt offerre, primitias auſpicantes ab oratione. Quibus nunc quoq; vel maxime gaudere deos conſentaneum eſt, Quandoquidem hac cõtigit, vt primum eſſe deos cognoſceremus. Hinc deinceps ita creuit homo, vt qui initio debilis fuerat atque inualidus, poſtea in altum tolleretur, quiq; antea pro nihilo habitus, ac deſpectus erat, deinceps factus eſt omnium quæ ſunt in terra, dominus, cui quibus vti liberet, ius eſſet, non alio propugnaculo ſibi parato quam oratione. Atque hic nobis ſit fabulæ finis. Hactenus Ariſtides. Extat ſi ſatis commeminimus, fabella non diſſimilis apud Platonẽ in Protagora.

Ale luporum catulos.

Theocritvs in Hodœporis:

Θρέψαι καὶ λυκιδεῖς, θρέψαι κύνας ὥς τυ φάγοντι. id eſt,

Paſce canes qui te lanient catulosq́ue luporum.

Prouerbium eſt, teſte interprete, in eos, qui lędũtur ab iis, de quibus bene meriti ſint, aut in ingratos. Addit ille dictum Socratis, κακοὺς ποιῶν εὖ, θρέψαι λύκους. Malis faciens bene, nutri lupos. Nam plerunque ſolet id vſu venire illis, qui catulos luporum enutriunt. Extat ſuper hac re non inelegans Epigramma, quanquam incerto auctore, de oue lupi catulum alente ſuis vberibus:

Τὸν λύκον ἐξ ἰδίων μαζῶν τρέφω, οὐκ ἐθέλουσα,
Ἀλλά μ' ἀναγκάζει ποιμένος ἀφροσύνη.
Αὐξηθεὶς δ' ὑπὸ ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ πάλι θήριον ἔσαι.
Ἡ χάρις ἀλλάξαι τὴν φύσιν οὐ δύναται. id eſt,

Lacto lupum vberibus propriis non ſponte, ſed horſum
Me demens adigit paſtor, vt id faciam
In me rurſus erit fera poſtquam creuerit ex me.
Natura haud vnquam vertitur officiis.

De canibus autem ſumptum eſt ex Actæonis fabula, à ſuis ipſius canibus dilacerati. Nam & hoc indicant enarratores Theocriti. Ex quibus facile liquet, quod nam ſit illud prouerbium antiquum, cuius meminit M. Varro in libris De re ruſtica, tractãs de canibus alendis: Diligenter, inquit, vt habeant cibaria prouidẽdum: Fames enim hos ad quærendum cibum ducit, ſi non dabitur, & à pecore abducet, ſi non præbebitur. Niſi, vt quidam putant, & illuc peruenerint, vt prouerbium attollant antiquũ, vel etiam vt aperiant de Actæone, atque in dominum adferant dentes. Idem in Phæbo, citante Nonio: Crede mihi, plures dominos comedere ſerui, quam canes. Quaſi id Actæon occupaſſet, & ipſe prius ſuos comediſſet, &c. Huc vſque Varronis relata. Ceterum legimus & leones & dracones nutricibus ſuis gratiam officii retuliſſe. Verum nulla eſt fera tam ingrata, quæ ſit cum hominibus ingratitudine conferenda.

E dolio hauris.

Ἐκ πίθου ἀντλεῖν, id eſt, E dolio haurire, dicebatur olim qui abũdaret rebus optatis. Eſt enim dolium vas vinarium ingens, vnde largiter haurire licet: neque facile ſentitur detrimentũ, videlicet in tanta copia. Theocritus: ἐν ὀργατίναις,

Ἐκ πίθω ἀντλεῖς δῆλον, ἐγὼ δ' ἔχω οὐχ ἅλις ὄξος, id eſt,

Dolia plena fluunt tibi, ſed mihi vix ſat aceti eſt.

Scholiaſtes admonet prouerbium dici ſolitum de iis, quibus adeſſet benigna rerum copia. Diuitum eſt habere dolia, pauperes vappam bibũt e lagenis. Nam vini vis quo copioſior eſt, hoc ſuauior eſſe cõſueuit: vbi paullum eſt liquoris, celerius vappeſcit. Admonet & Heſiodus, dimidiato dolio parcendum eſſe, quod ſera ſit in fundo parſimonia. Huic ſimillimum eſt, quod ſubinde occurrit apud Chryſoſtomum ἐκ πηγῶν, id eſt, e fontibus, quotiẽs vberem paratamq́ue rerum copiam ſignificat, M. Tullius in Bruto, dicit eos è dolio potare, qui vinũ adhuc feruẽs bibunt: quod vinum expreſſum primũ doliis excipitur, vbi deferbuerit aliquantulum, conditur in vaſa. Ipſius verba pręſtat adſcribere: Vt ſi quis, inquit, phalerno vino delectetur, ſed eo nec ita nouo, vt proximis cõſulibus natum velit, nec rurſus ita vetere, vt Opimium aut Anicium cõſulem quærat. Atqui eæ notę ſunt optimę. Credo, ſed nimia vetuſtas non habet eam quam quęrimus ſuauitatem, nec eſt iam ſane tolerabilis. Nũ igitur qui hoc ſentiat, ſi is potare velit, de dolio ſibi hauriẽdũ putet? Minime, ſed quandam ſequatur

ætatem. Sic ego istis censuerim, & nouam quasi de musto & lacu feruidam orationē fugiendam, nec illam præclaram Thucydidis nimis veterem tanquā Anicianam notam persequēdam. Hactenus M. Tull. Nec est alienum ab hac forma, quod Athenæus lib. 11. ex Hipponacte citat, ἐκ πέλλης πίνειν, id est, e mulctro bibere. Scazontes Hipponactei sic habent:

Ἐκ πελλίδος πίνοντες, οὐ γὰρ ἦν αὐτοῖς
Κύλιξ, ὁ παῖς γὰρ ἐμπεσὼν, κατήραξε. id est,
Mulctro bibentes, nam calix eis deerat,
Quippe hunc minister forte fregerat lapsus.

Vna cum ipso canistro.

Αὐτῷ κανῷ, id est, Vna cū ipso canistro. Quadrat in eos, qui rem intemperanter profundunt, deuorantque & obligguriunt. Mos. n. erat antiquis, vt testatur Didymus, vt cœnæ canistris inferrentur. Citatur apud Zenodotum Plato.

Ἀνήρπακας ἁπαξάπαντ' αὐτῷ κανῷ. id est,
Ipso canistro cuncta rapuisti simul.

Prius locusta bouem pariet.

PRIVS locusta bouem pariet, πρὶν τοὺς ἀδύνατοι. M. Varro de lingua Latina libro 3. refert ex Ennio versum hunc:

Atque prius pariet locusta lucam.

Nam Lucas antiqui boues appellabant ob magnitudinem.

Per tenebras, quæ apud quercum.

Τὸ περὶ δρῦν σκότος, id est, Per tenebras, quæ apud quercum: de ingenti ac fatali calamitate dicebatur. Zenodotus Aristotelem citat auctorem, in politia Samiorum, Prienensium plurimos à Milesiis occisos fuisse iuxta locum, cui nomen quercus. Vnde receptum, vt Prienensium mulieres, eius calamitatis memores, per tenebras, quæ circa quercum essent, iurarent. Huius historiæ simul & adagii meminit & Plutarchus in Problematis, ad hanc ferme sententiam: Cum bellum esset inter Prienenses & Samios, initio mediocribus damnis inuicem sese afficiebant: deinde iusto prælio cōmisso, mille Samii à Prienensibus occisi sunt. Septimo post anno congressi cum Milesiis, primos quosque ciuium, ac nobilissimos simul vno prælio amiserunt. Quo tempore Bias ille sapiens Samum à Prienensibus orator missus, egregiam laudem adeptus est. Post eam itaque calamitatem atrocem ac miserandam, Prienensium fœminæ per tenebras, quę circa quercum erant, obtestari ac deierare, cœperunt quod liberos, parentem, maritos, carissimma quæque pignora eo loco perdidissent.

Concupiuit assam farinam.

Ἤρατο ὀπτῶ ἀλεύρω, id est, Cōcupiuit assam farinam. In eum dicebatur, qui domesticā tenuitatem pertæsus, apud alios lautiorem vitam quæsisset. Dictum est autem in Platonem, qui relictis Athenis, ter in Siciliā ad Dionysium nauigauit, quo fortunam suā redderet lautiorem, quemadmodum interpretantur æmuli. Nam hanc profectionem probro illi datam fuisse, testatur etiam Aristides in oratione, qua tuetur oratores quattuor, aduersus Platonis calumniam. Et Diogenes, auctore Laertio, cum animaduertisset Platonem in opiparo quodam cōuiuio, à reliquis temperātem cibis, & oleis duntaxat vtentem, taxauit hominis ambitiosam abstinentiam. Τὶ ὁ σοφὸς εἰς Σικελίαν πλεύσας τῶν τραπέζων τούτων χάριν, νῦν παρακειμένων οὐκ ἀπολαύεις, i. Quid homo sapiēs, cum ob huiusmodi mensas in Siciliam nauigaris, nunc adpositis non frueris? Ad qđ ita Platonem respondisse narrat: Νὴ τοὺς θεοὺς Διόγενες κἀκεῖ τὰ πολλὰ πρὸς ἐλαίας καὶ τὰ τοιαῦτα ἐγινόμην, id est, Per deos Diogenes, illic plerumque oleis, atque id genus cibis vtebar. Ad quođ rursum Diogenes, τὶ οὖν ἔδει πλεῖν εἰς Συρακούσας: ἢ τότε ἀττικὴ οὐκ ἔφερεν ἐλαίας, i. Quorsum igitur attinebat Syracusas nauigare? Num id temporis Attica nō ferebat oleas? Theocritus in Cyniscis:

Ἤρατο μὲν καὶ τῆνος ἐμὶν δοκεῖ, ὀπτῶ ἀλεύρω. id est,
Nam puto & hic assæ correptus amore farinæ.

Porrò farinam assam nouam & lautiorem victus rationem vocat, propterea quod priscos illos pulte dūtaxat victitasse legimus, videlicet clibano coquendi panis vsu nondū reperto. Vnde & Annus ille Aegyptius, qui primus panarium clibanum excogitauit, in prouerbii iocum abiit, tāquam qui rem nouam esset commentus, quemadmodum alibi retulimus. De deliciis coquendi panis, multa recenset Plinius libro 18. cap. 11.

Batti

Batti Silphium.

Βάττου σίλφιον, id est, Batti Silphium, Græci nouum & rarum quempiam honorē prouerbio vocant. Aristophanes in Pluto:

- Οὐδ' ἂν εἰ δοίης γέ μοι
Τὸν πλοῦτον αὐτὸν, καὶ τὸ βάττου σίλφιον. i.
- Nec si mihi donaueris,
Ipsumque Plutum, ipsumque Batti Silphium.

Negat se sycophanta quieturum, etiam si præmium quantumuis magnum detur. Idem in Equitibus,

- Τὸν καῦλον οἶσθ' ἐκεῖνον
Τοῦ σιλφίου τὸν ἄξιον γενόμενον: οἶδα μὲν τοι. i.
- Nosti ne stipitem illum
Qui dignus habitus Silphio est? notus quidem est mihi ille.

Interpres diuersam originem adagionis adscribit. Battus à Thera iuxta Cretam insula, profectus, oraculo monitus Apollinis vel, vt alii tradūt, domestica pulsus seditione, Cyrenen condidit. Cui cum Afri beneficii memores summum honorē habere studerent, donarunt illi Silphium herbā apud illos omnium pulcherrimam: simulq; numisma ferientes, in cuius altera parte regia facies erat insculpta, altera Silphium, quo fuerat à ciuitate donatus. Cuius rei meminit & Aristoteles in Republica Cyreneorū. Sed fusius narrat Herodotus in Melpone, addens, apud Libyas regem Battum appellari, & hoc nomine compellatum ab oraculo, significante fore regem. Sunt qui dicūt imaginem fuisse datam: sunt rursum, qui anulum, in quo ciuitas erat expressa, regi Silphium deferens. Porrò Silphium inter herbas primam gloriam obtinet, cuius & folia, & fructus, & caulis, & succus pretiosissimus sit. Vnde Ampeliotę, ea gens quædā est Africæ, Delphis Silphii caulem consecratum suspenderunt, vt auctor est Alexandrides. Hæc fermæ adfert in Plutum, nec dissident quę Suidas memorat. At idem in Equites scribit, Silphium fruticem esse inamœni odoris, rursus iuxta alios amœni, & ad medicamenta vtilē, cuius vsum primus inuenisse creditur Aristęus Apollinis & Cyrenæ filius, qui & mellis inuenisse traditur. Illud quid sibi velit, nescimus: Aristophanis interpres ait, in altera nomismatis parte insculptam βασιλείαν, id est, regnum seu regiam si transferas tonum: pro eo Zenodotus legit Ammonem. sic. n. habet, καὶ τοῦ νομίσματος, ἐπὶ μὲν θατέρου ἄμμωνα, ἐπὶ δὲ θατέρου σίλφιον ἐτύπωσαν. i. Nomismatis altera parte Ammonē, in altera Silphium expresserant. Ammonē, vt arbitramur, sentiēs Iouem regnorum largitorem, si quidem Homero credimus. Huius Batti meminit & Pindarus in Pythiis: Χρῆσεν οἰκιστῆρα βάττον καρποφόρου λιβύας, i. Respondit habitatori Batto frugiferæ Africæ. Eruditi quidā putant Silphium laserpitii genus esse.

Ne malorum memineris.

Μὴ μνησικακήσῃς, id est, Ne malorum memoriam refrices Thrasybulus, vbi ciuitatem Atheniensium triginta tyrannorum sæuitia liberasset, plebiscitum interposuit, ne qua pręteritarū rerū mentio fieret. Quam malorum obliuionē Athenienses ἀμνηστίαν vocant. auctor Valer. Maxi. lib. 4. Rerū memorabiliū, titulo de animi moderatione. Meminit & M. Tull. in 1. Philippica, his quidē verbis: In quo templo quantum in me fuit, ieci fundamenta pacis, Atheniensiumque reuocaui vetus exemplum, Græcum etiam verbum vsurpaui, quod tum in sedandis discordiis vsurpauerat ciuitas illa, atq; omnem memoriam discordiarum, obliuione sempiterna delendam cēsui. Aristophanes in Pluto:

Μὴ μνησικακήσῃς εἰ σὺ φυλὴν κατέλαβες. id est,
Mala ne acta refrices, Phyla si capta est tibi.

Interpres inter alia tale quoddam commētum adscribit. Thrasybulus occupato loco quoddam cui nomen Phyla, triginta tyrannos sustulit: post vbi arrogantius quiddam dixisset, audisse μὴ μνησικακῆσαι, id est, Ne malorum memoriam reuoces, idque dictum in prouerbium abiisse. Probus Aemilius refert, post exactos tyrannos Thrasybulum hanc tulisse legem, ne quis de pręteritis actis accusaretur aut mulctaretur. ea lex dicta est obliuionis. Idem socios volentes cōtra legem sæuire in eos, cum quibus reditum erat in gratiam, publice cohibuit, & legem latam confirmauit. Huic pro tantis meritis præmii loco data est corona ex duabus virgulis oleaginis, & hoc ciuili honore vir prudens cōtentus fuit. Admonet adagium, non esse refricandā com-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

memoratione præteritorum malorum memoriam. Sunt autem apud Aristophanem verba Mercurii ad Carionem seruum. Plato lib. De legib. 4. Φράσω γὰρ, ὅτι μνησικακεῖν βούλομαι ὑμῖν. idest, Dicam certe, non autem quod velim præteritorum malorũ memoriam vobis refricare. Sumptum videtur ex Homero, apud quem aliquoties hic versus, nempe Iliados Z. Θ. T.

Ἀλλὰ τὰ μὲν προτετύχθαι ἐάσομεν ἀχνύμενοί περ. id est,
Verum hæc acta quidem, mœsti licet ire sinamus.

Hũc tanquam prouerbialem subinde vsurpat Tullius ad Atticum scribens. Eodẽ spectat & illud eiusdem Odysseæ Θ.

Ἔπος δ' εἴπερ τι βέβακται
Δεινὸν, ἄφαρ τὸ φέροιεν ἀναρπάξασαι ἄελλαι. id est,
Si dictum est verbum durius vllum,
Id procul abripiant venti per inane procellæ.

Plutarchus περὶ τῆς φιλαδελφίας: δεῖ ἐν ἀμνηστίᾳ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τίθεσθαι. idest, Oportet eum diem obliuioni tradere. Erit hic vsus prouerbii, si iuxta vulpinum illud consilium, admonebimus aliquem, ne præteritorum malorum memoria semet affligat, quandoquidem quod factum est, infectum fieri non potest: Lucianus in Caucaso: Ἐς δὲ τὸ αὔριον ταμιεύεσθαι τὸ μῖσος καὶ μνησικακεῖν καὶ ἑωλόν τινα μνήμην διαφυλάττειν, ἄπαγε οὔτε θεοῖς πρέπον οὔτε ἄλλως βασιλικόν. id est, Ceterum in posterũ diẽ reponere odium, & malorum meminisse, ac pridianam quandam memoriam reseruare, apage, neq; diis dignum, neque alioqui regale.

Mentam belli tempore neque serito, neque edito.

Μίνθην ἐν πολέμῳ, μήτ' ἔσθιε μήτε φύτευε. id est,
Mentam nec comedas, nec plantes tempore belli.

Aristoteles problematum sectione vigesima, statim initio refert hoc adagium, caussam vestigans vnde dictum hoc in ora vulgi peruenerit. Arbitratur autẽ esse caussam, quod menta corpori frigus adducat: eius rei argumentum esse, quod semen genitale minuat; frigus autem aduersari fortitudini atq; audaciæ: sicut ostendit sectionis decimæquartæ vltimo problemate, cum ait eos, qui natura sint frigida, formidolosiores esse, contra qui calida audaces. Potest & in eum sensum deflecti parœmia, vt admoneat, ne quid alieno tempore fiat quod officiat, quemadmodum menta bellum inituris est inutilis.

Ad coruos.

Βάλλ' ἐς κόρακας, idest, Abi ad coruos, perinde valet quasi dicas, abi in malam rem, atq; in exitium. Aristophanes ἐν νεφέλαις,

Βάλλ' ἐς κόρακας, τίς ἐσθ' ὁ κόψας τὴν θύραν, id est,
Apage ad coruos, quis est qui pepulit ostium?
Rursum in Pluto:
Οὐκ ἐς κόρακας; id est,
An non ad coruos?
Iterum in eadem fabula:
Ἔρρ' ἐς κόρακας θᾶττον ἀφ' ἡμῶν. id est,
Ocyus hinc ad coruos abeas.

Reperitur apud hũc poetam & aliis plerisquelocis Plutarchus in commentario, quẽ scripsit aduersus Herodotum, taxat eum quod Isagoram ad Cares, velut ad coruos relegarit, id est, quod eum Carem fecerit. Eleganter dictum est a Diogene Cynico: Κρεῖττον εἶναι ἐς κόρακας ἀπελθεῖν ἢ ἐς κόλακας, id est, Satius est ad coruos deuenire, quam ad adulatores, quod hi & viuos & bonos etiam viros deuorarent. Zenodotus scribit, in Thessalia locum esse quendam, cui nomen inditũ Coruis, in quem nocentes præcipites dabãtur: atque huius adagii Menandrum etiam meminisse. Quosdam autem originem adagionis ad huiusmodi quandam historiam referre. Bœotiis quondam Arnam incolentibus oraculo prædictum est, futurum, vt e finibus expellerentur, simul atque corui albi apparuissent. Euenit deinde, vt adolescẽtes aliquot per lasciuiam ac temulentiam coruos, quos ceperant, gypso oblitos, rursũ emitterent. Quos vbi vidissent volantes Bœotii, recordantes oraculum, arbitrabantur adesse tempus, quo forent suis e sedibus eiiciendi, summopere perturbati sunt. Ceterum adolescentes territi & ipsi tumultu, profulgerunt, ac locum quendam sibi mercati sunt, cui nomen Coracon, idest, coruorum. Contigit aliquanto post, vt Aeoles eiectis Bœotiis Arnam occuparẽt. Apud quos hic deinde mos receptus, vt maleficos relegarent

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

garent in eum locum, cui nomen erat Corui. Aristophanis interpres paullo diuersius hãc recenset historiam: nempe Bœoti is aliquando à Thracibus subuersis ac profligatis respondisse deum, vt ibi sedem figerent, vbi coruos albos conspexissent, conspexisse autem in Thessalia iuxta sinum Pagæaticũ circumuolantes coruos quosdã soli sacros, quos pueri per lusum gypsatos dimiserãt. Bœotii vero rati iã perfectum oraculi symbolum, inibi sedẽ constituerũt. Sunt qui parœmiã ad coruorũ volatũ referant, quod in desertis fere locis volitare consueuerint Vt prouerbium conueniat cum illo: In extremas solitudines publicitus deportandum. Euripides in Hecuba.

- Οὐχ ὅσον τάχος
Νήσων ἐρημῶν αὐτὸν ἐκβαλεῖτέ ποι. id est,
- Non hunce solitarias.
Quantum potest aliquo auferetis in insulas.

Stratonicus citharœdus apud Athenæum libro 3. detorquet in cantorem quendam. Is cum ei nescio quid molestus esset, ψάλλε, inquit, ἐς κόρακας. deprauata per iocum voce ψάλλε pro βάλλε.

Mitte in aquam.

Βάλλ' ἐς ὕδωρ, id est, Mitte in aquam, hoc est aufer e medio. Dicitur vel in homine, vel in rem exitio dignam. Tractum a supplicio quorundam, qui in profluentem aut mare præcipitabantur. Quæ pœna pecularis erat parricidis apud Romanos. Vnde Philosophus in Timone iubet aurum abiici in mare, quod aliquando fecisse legitur Crates ille Thebanus. Horatius.

Vel nox in mare proximum
Gemmas & lapides, aurum & inutile
Summi materiam mali
Mittamus, scelerum si bene pœnitet.

Sed non absurdum videtur, si referatur ad aquam clepsydrarum dispensandam, vt intelligas in ius trahendum: & ad prouerbiũ quod alio diximus loco, ὑφ' ὕδωρ ὁ πονηρὸς, id est, sub aquam malus. Effertur adagium etiam hoc pacto, βάλλ' εἰς ὄλεθρον, idest, abi in perniciem.

In beatam.

Βάλλ' εἰς μακαρίαν, id est, Aufer te in beatã. Quibusdam placet dictum, κατ' εὐφημισμὸν, pro eo quod est, in rem malam. Fingunt enim apud inferos locum esse quendã, cui nomẽ μακαρία. Aristophanes in Equitibus.

Ἄπαγ' ἐς μακαρίαν ἐκ ποδῶν.
Aufer te hinc procul in Macariam.

Ad cõsimilẽ ferme modum Athenæus Dipnosophistarum libro 1. εἰς μακαρίαν τὸ λουτρὸν. idest, In beatam balneum. Deuouet. n. balneum, vnde male fuerat affectus. Plato in Hippia maiore, Βάλλε εἰς μακαρίαν τὸν ἄνθρωπον. id est, Aufer in beatam hominẽ. Alii fabulam huiusmodi allegant. Narrant Macariam Herculis filiam fuisse, de qua prædictum erat oraculo, vt se vltro morti obiiceret: sic enim Athenas fore liberas ab incursione Eurysthei, si quis Heraclidarum se sponte offerret ad necem. Itaque Hercule defuncto, cum Eurystheus illius liberos insectaretur, atque illi ad Misericordiæ aram confugissent; Athenienses recusantes eos in hostium manus tradere, cum Eurystheo bellum susceperunt. Porro edito oraculo, futurum vt Athenienses ab Eurysthei incursatione liberarẽtur, si quis e liberis Herculis semet inferis deuoueret, Macaria sese spõtaneæ morti obtulit. Quo facto congressi cum hostibus Athenienses victoriam reportarunt, cum aliis quam plurimis interfectis, tũ Eurystheo ipso, ab Hylo, siue Iolao Herculis filio perempto, cuius caput amputatum ad Alcmenam detulit. Illa defuncti oculos effodit. Ceterum Athenienses Macariæ tumulum floribus & coronis decorantes, dicebant: Βάλλ' εἰς μακαρίαν, id est, Mitte in Macariam. Hinc igitur ortũ adagiũ. Primum de his ferebatur, qui sese per virtutem in periculum sponte demitterent: deinde de quouis piaculo dici cœptũ. Pausanias refert, Macariam esse paludẽ in Marathone, in qua magna vis Persarum perierit ignoratione viarũ in ipsam prolapsa, qua ex re natũ videri potest prouerbiũ. Huc adlusit Stratonicus citharœdus apud Athenæum lib. 8. qui iratus discipulo Macedoni, quod nihil rectè faceret, εἰς μακεδονίαν, inquit, ex Macaria faciens Macedoniã simul adludens ad illud prouerbium: Domi non hic Milesia.

Alabanda fortunatissima.

Ἀλάβανδα Καρῶν εὐτυχεστάτη, id est, Alabanda Carum fortunatissima. Stephanus in cõmentario de vrbibus, tradit Alabandam Cariæ

riæ ciuitatem esse conditam à Care, à cuius filio nomen sortita sit. Siquidem is postquã in equestri prælio strenue nauasset operam, Alabandus est dictus. Cares enim sua lingua Ala vocant equum, Banda victoriã. Eamq; vocẽ ait Romanis etiam in vsu fuisse, vt bandam victoriam dicerent. E quidẽ opinamur hinc Germanis durare vocẽ eã, qua præpotentem & antiquæ nobilitatis principem, Banderum vocant, vt qui victor olim hoc honoris virtute bellica sibi pepererit. Addit ex Philoxeni in Odysseam Homeri commentariis, solœcismi genus esse, quod Alabandiacum vocetur: veluti si quis μὴ pro οὐ ponat, aut apud nos non pro ne, aut quod pro vt. Quando quidem Homerus quoque Caras βαρβαροφώνους appellat. Iuuenalis in tertia Satyra, Alabandam recenset inter vrbes barbaricis deliciis ac luxu perditas:

Hic alta Sicyone, ast hic Amidone relicta.
Hic Andro, ille Samo, hic Trallibus aut Alabandis.

Stephanus admonet, olim Alabandam inter Cariæ ciuitates opulentissimam ac florentissimam fuisse, vt prouerbio quoque locum fecerit, quod modo retulimus. Quadrabit igitur, vbi volemus intelligi fortunam amplam, & vitæ genus voluptarium, quamquam à litteris & virtutis studio alienum. Veluti si dicat aulicus aut negotiator quispiam: Alii se in litteris macerent, alii cum paupertate philosophentur: ἀλάβανδα καρῶν ἐυτυχεστάτη. Itaque confine fuerit illi, quod alio dictum est loco: εὐδαίμων ὁ κόρινθος, id est, Felix Corinthus. Poterit & per irrisionem vsurpari, veluti si ioceris in quẽpiam parum egregium, qui tamen in gente vehementer barbara crassaque præcellere videatur: ἀλάβανδα καρῶν, &c.

Rubo arefacto præfractior.

Ἀγναμπτότατος βάτος αὖος, id est, Rigidissimus rubus aridus. Aut ἀγναμπτότερος βάτου αὔου, id est, Rigidior arido rubo. Prouerbialis est comparatio, in difficilem atq; inexorabilem, ac præfractum, & suorũ, vt vulgo vocant, morum hominem. Quod genus homines Græci vocant, αὐθεκάστους, id est, Suo quodam instituto viuentes, expertesq; sensus communis. Refertur adagium à Suida simul, & à Zenodoto. Ductum admonet à rubo, qui simulatque exaruit, rumpi potest, inflecti nequaquam. Vnde & in senes accommodatius dicetur, ætatis vitio difficiliores.

Tristis scytale.

Ἀχνυμένη σκυτάλη, id est, Tristis scytale. De re tristi seriaque dicebatur, aut de nũtio, qui dolorem adferret. Meminit huius Aristophanes in Lysistrata. Refertur à Diogeniano. Quin Aristophanes grammaticus librum cõscripsit: περὶ τῆς σκυτάλης ἀχνυμένης, citaturq; ab Athenæo libro Dipnosophistarum tertio. Plutarchus in conuiuio septem sapientum: τὴν τοῦ αἰθίοπος ἐπίταξιν, οὐδὲν ἔντις ἄλλο, πλὴν ἀχνυμένην σκυτάλην προσείπῃ. id est, Aethiopis mandatum istud, quid aliud appelles, quàm scytalen tristem? M. Tullius ad Atticum: Habes scytalam Laconicam. Quod quidem videtur nõ absurde, vel ad epistolam perbreuem, vel ad obscurã & arcanis de rebus conscriptam, vel ad sollicitam ac tristia nuntiantem ac mandantẽ accommodari posse. Quid sit autem Scytale Laconica, docet Aulus Gellius Noctium Atticarum lib. 17. cap. 9. Sed ipsius verba præstiterit adscribere: Lacedemonii autem, inquit, veteres, cum dissimulare & occultare litteras, publice ad imperatores suos missas volebant, ne si ab hostibus exceptæ forent, consilia sua noscerentur, epistolas id genus factas mittebant: Surculi duo erant teretes, oblongi pari crassamento, eiusdemque longitudinis, derasi atque ornati consimiliter. Vnus imperatori in bellum proficiscenti dabatur. Alterum domi magistratus cum iure, atque cum signo habebant. Quando vsus venerat litterarum secretiorum, circum eum surculum lorum modicæ tenuitatis, longum autem quantum rei satis erat complicabant, volumine rotũdo, ac simplici, ita vt oræ adiunctæ vndique & cohærentes lori quod plicabatur coirent. Litteras deinde in eo loro per transuersas iuncturarum oras, versibus à summo adimum proficiscentibus, inscribebant. Id lorum litteris ita perscriptis reuolutũ ex surculo, imperatori commenti illius conscio mittebant. Reuolutio autem lori litteras truncas, atq; mutilas reddebat, membraq; earum & apices in partes diuersissimas spargebat. Propterea si id lorum in manibus hostium inciderat, nihil quidquam coniectari ex eo loro quibat. Sed vbi ille, ad quẽ

erat

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

erat missum acceperat, surculo cōpari, quē
habebat, capto, ad finem perinde vt debere
fieri sciebat, circumplicabat, atque litteræ
per ambitum eundem surculi coalescētes,
rursum coibant, integramq; & incorruptā
epistolam & facilem legi præstabant. Hoc
genus epistolæ Lacedæmonii σκυτάλην, id
est, loricatum surculum appellant. Hactenus
A. Gellius. Meminit huiusce rei Plutarchus
in Lysandro: cui Pharnabazus rex sup
posititia scytala imposuit. Suidas eadem
ferme refert, quæ Gellius de scytala. Strab.
Geographiæ lib. 1. hyperbolam hanc quoque
cōmemorat: Ager angustior est, quàm
scytala Laconica.

Hirundinum musea.

Χελιδόνων μουσεῖα, id est, Hirūdinum musea.
Aristophanes in Ranis:

Ἐπιφυλλίδες ταῦτ᾽ ἐστὶ καὶ στωμύλματα
Χελιδόνων μουσεῖα, λωβηταὶ τέχνης. id est,
Sunt ista folia, & stulta blateramina,
Musea hirundinum, artis ac subuersio.

Interpres admonet, prouerbium esse in im
pendio loquaces, & obstreperos. Hirundines
enim inepto garritu plus tædii auditoribus
adferre, quàm voluptatis. Est enim
hęc auis minime canora, sed molesto quodam
stridore. Vnde apud Pythagoricos loquacitatis
symbolum esse meruit, cum vetant
ne quis hirūdinem sub eodem habeat
tecto. Apte dicetur in poetas indoctos, oratores
loquaces magis, quàm eloquētes, aut
in cœtum hominum inepte loquacium.

Lusciniæ nugis insidentes.

Ἀηδόνες λέσχαις ἐγκαθήμεναι, id est, Luscinię nu
gis insidentes. Proximum illud ad imperitos
& tamen garrulos conuenit, hoc ad eruditos,
qui tamen immodice suo studio delectentur.
Quod genus sunt poetæ potissimum.
Plaut. in Bacchid. ad puellam trāstulit,
Metuo, inquit, ne lusciniolæ defuerit
cantio. Quamquam in Græco prouerbio
iocosa deprauatio videtur inesse, vt pro λόχ
μαις dictum sit λέσχαις. Sumptum est autem
ab incredibili canendi tum studio, tum arte,
quæ huic auiculæ tribuitur. Siquidem,
vt narrat Plin. lib. 10. cap. 29. diebus ac noctibus
quindecim continuis citra intermis
sionem canit, densante se frondium germi
ne. Multis nominibus admiratione digna
auis. Primum tanta vox in tam paruo corpusculo,
tam pertinax spiritus, deinde in
vna perfecta musicæ sciētia modulatus editur
sonus: & nunc continuo spiritu trahitur
in longum, nunc variatur inflexo, nūc
distinguitur conciso, copulatur intorto,
promittitur, reuocatur, infuscatur ex inopinato,
interdum & secum ipsa murmurat,
plenus, grauis, acutus, creber, extentus, vbi
visum est, vibrans, summus, medius, imus.
Breuiter, omnia tam paruulis in faucibus,
quæ tot exquisitis tibiarum tormentis ars
hominum excogitauit. Ac ne quis dubitet
artis esse, plures singulis sunt cantus, & non
idem omnibus, sed suus cuiq;. Certant inter
se, palamq; animosa contentio est. Victa
morte finit sæpe vitam, spiritu prius de
ficiente, quàm cantu. Meditatur aliæ iunio
res, versusq; quos imitentur accipiunt. Au
dit discipula intentione magna & reddit,
vicibusq; reticent. Intelligitur emendatæ
correctio, & in docente quædam reprehensio.
Hæc & alia nonnulla de lusciniarum
cantu refert Plinius, quo diximus loco.

Asinus portans mysteria.

Ὄνος ἄγων μυστήρια, id est, Asinus portans mysteria.
In eum qui dicebatur, qui præter dignitatem
in munere quopiam versabatur.
Veluti, si quis ignarus litterarū, bibliothecæ
præfectus esset. Aristophanes in Ranis:

Νὴ τὸν Δί᾽ ἐγὼ γοῦν ὄνος ἄγων μυστήρια.
Ἀτὰρ οὐ καθέξω ταῦτα τὸν πλείω χρόνον. i.
Ita per Iouē sum asinus vehens mysteria.
Verum ista non iam sustinebo diutius.

Interpres affirmat inde natum adagium,
quod olim quibus ad peragenda sacra Eleu
sinia opus erat, asino imposita deportabantur.
Quadrabit & in eos, quorū opera aliis
duntaxat est vsui, cum ad ipsos præter molestiam
nihil interim redeat. Veluti si quis
cibos aliis gestet, quibus ipsi non liceat vesci.
Huc adlusisse videtur Apuleius, cum se
fingit asinum Cererem deam circumferentem.
Suidas adscribit Dæmonem ad lapidē
mola rem referre quem Gręci ὄνον appellāt,
propterea quod in sacris, molis frumentariis
coronas imponere consueuerint. Itaq;
torquebitur elegāter in eos, quibus immerentibus
honos habetur. Veluti cum indoctis
doctoris titulū, pileum & anulus, aliaque
id genus insignia tribuuntur.

Iterum

Iterum tranquillitatem video.

Αὖθις αὖ γαλήν' ὁρῶ, id est, rursum denuo tranquillitatē aspicio. Aristophanis interpres prouerbium esse scribit, quo nos significamus è malis emergere, fortuna in melius commutata. A nauigantibus ducta metaphora, quibus conquiescente procella, grata solet esse tranquillitas. Aristophanes in Ranis:

Ἔξεστι δ' ὥσπερ Ἡγέλοχος ἡμῖν λέγειν,
Ἐκ κυμάτων γὰρ αὖθις αὖ γαλήν' ὁρῶ. id est,
Vt Hegelochus nobis item fas dicere,
Tranquillum ab vndis, rursus iterū conspicor.

Hegelochus erat histrio quispiam tragœdiarum, ne quem vox ignota remoretur. Notat autem obiter Aristophanes Euripidis ταυτολογίαν, apud quem hic versus est in Oreste:

Αὖθις αὖ γαλήν' ὁρῶν.

Quam eandem irrisit etiam Stratis. Quamquam videtur & adlusio subesse in Græcanicis verbis γαλῆν ὁρῶ, id est, felem video, & γαλὴν ὁρῶ, id est, tranquilla video. Atqui vicissim Euripides apud eum comicum Aeschylum taxat, qui bis idem dixerit, in hisce versibus:

Δὶς ταυτὸν ἡμῖν εἶπεν ὁ σοφὸς Αἰσχύλος,
Ἥκω γὰρ εἰς γῆν φησι, καὶ κατέρχομαι.
Νὴ τὸν Δί', ὥσπερ εἴ τις εἴποι γείτονι,
Χρῆσον σὺ μάκτραν, εἰ δὲ βούλει κάρδοπον. i.
Sapiens bis idē est nobis locutus Aeschylus.
Ad terram enim, inquit, venio & accedo. velut
Si per Iouem, vicino ita quis dicat suo:
Mactram, aut canistrum, si libet, mihi commoda.

Pindarus in Isthmiis:

Ἀλλὰ νῦν μοι γαιάοχος εὐδίαν ὄπασσεν ἐκ χειμῶνος. id est,
Sed nunc Neptunus mihi trāquillitatem præbuit ex tempestate.

Septennis cum sit, non dum edidit dentes.

Ἑπταετὴς ὢν ὀδόντας οὐκ ἔφυσεν, id est, Cum sit septem natus annos, nondum tamen dentes produxit. Aristophanis interpres admonet prouerbio dici solere. Quadrare videtur in eum, qui natu grandis, tamen adhuc quasi puerum agit. Aut qui diu commoratus alicubi, nihil adhuc auctoritatis, aut honoris sit assecutus. Metaphora mutuo sumpta videtur ab infantibus, quibus circiter annum ętatis septimum, omnes dē-tes soleant enasci Aristophanes in Ranis:

Σκώψωμεν Ἀρχίδημον,
Ὃς ἑπτέτης ὢν, οὐκ ἔφυσε φράτορας. id est,
Taxemus Archidemum,
Septennis hic nondum tribules edidit.

Vbi poeta captans iocandi occasionem, pro ὀδόντας, φράτορας, mutauit. Taxat enim obiter Archidemum quempiam, qui morem Atheniensium neglexerat, apud quos hospes septem annos in ea versatus ciuitate, in ciuium numerum adscriptus, iam velut in cognationem ac ius illorum adsciscebatur.

De pulchro ligno vel strangulare.

Ἀπὸ καλοῦ ξύλου κἂν ἀπάγξασθαι, id est, De pulchro ligno etiam strangulari cōuenit. Admonet parœmia, calamitatem tolerabiliorem esse, si cum honestate fuerit coniūcta, & dedecore vacauerit. Aristophanes in Ranis ad prouerbium adludens:

Ἐξ ἀξίου γοῦν τοῦ ξύλου
Ἤν τι καὶ πάσχητε, πάσχειν τοῖς σοφοῖς δοκήσετε. id est,
Digno si quid è ligno rei
Perferetis, ferre cordatis videbimini viris.

Quasi minus miserum sit suspendium, si ex arbore pendeat insigni. Circumfertur huic simillimum prouerbium etiam hodie apud nostrates: Si demergēdus sim, in aqua pura me demergam: hoc est, si pereundum est, honesta morte perire satius: Potest referri & ad eos, qui vincuntur quidem, sed à victore tam insigni, vt honestius & optabilius videatur sic vinci, quam alios quosdā vicisse. Vnde est Vergilianum illud:

Aeneæ magni dextra cadis.

Et apud Ouidium, Aiax pudēdum sibi putat cum Vlysse vel certasse, etiam si victor discesserit.

Mecum, inquit, certasse feretur.

Item apud Homerum Iliados φ. ad hunc modum loquitur Achilles:

Ὥς μ' ὄφελ' Ἕκτωρ κτεῖναι ὃς ἐνθάδε γ' ἔτραφ' ἄριστος
Τῷ κ' ἀγαθὸς μὲν ἔπεφν', ἀγαθὸν δὲ κεν ἐξενάριξε,
Νῦν δέ με λευγαλέῳ θανάτῳ εἵμαρτο ἁλῶναι. id est,

Os

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

O si me necet, huc qui egit fortissimus
Hector,
Tum gnauus gnaui victus virtute perirē.
Nunc me fata volunt obscura morte perire.

Pindarus in Pythiis hymno tertio, non dissimili sensu dixit καλὸν πῆμα, i. pulchra noxa: de Ixione loquitur, qui deceptus imagine Iunonis sibi parauit exitium.

Non Chius, sed Cius.

DIDYMVS prouerbium subesse putat in his Aristophanis verbis, οὐ χῖος ἀλλὰ κῖος: id est, Non Chius, sed Cius, propter vulgato scommate notatam gentis inconstantiam ac volubilitatem, pro temporis ratione cōmutantis institutum, ac idem ad fortunæ commoditatem accommodantis. Aristophanis carmina è Ranis sunt hæc, in Theramenem:

Πέπτωκεν ἔξω τῶν κακῶν, οὐ χῖος ἀλλὰ κῖος. i.
Euolauit è malis, haud Chius, sed Cius.

Quamquam hoc loco Aristarchus Cous legit, nō Cius. Theramenes enim Cous fuisse dicitur. Fortassis adlusum ad id, quod is Theramenes fuerit Prodici Coi discipulus. Huius mentionem facit & Lucianus in Amoribus, ὥστε ἔγωγε ἂν εὐξάμην, εἴπερ ἦν ἐν δυνατῷ, γενέσθαι θηράμενης ἐκεῖνος ὁ κόθορνος. id est, Itaque & ipse quoque, si fieri possit, optarim Theramenes fieri ille cothurnus. Nisi forte adlusum est ad vocum affinitatem, cū res longe discrepet. Nam Chii male audiebant ob mores effeminatos, cum Cii nec tibicinas, nec meretrices reciperent in ciuitatem, vt indicat Athenæus lib. 13. Itaque qui paullo ante nugator, mox veluti alius sumat vultum tetricum, in hunc rectè dicetur: οὐ χῖος ἀλλὰ κῖος. Aristarchus qui legit Cous, videtur ad taxillorum lusum spectasse, in quo iactus qui Cous dicitur, habebat sex, Chius vnum duntaxat: Itaque Cous felicior erat iactus. Quo dicto indicat Theramenen numquam infeliciter consuluisse. Eupolis qui legit Cius, putat Theramenem adscitum in Ciorum ciuitatem, cum natus esset. Cous Didymus tamen effert prouerbium οὐ χῖος ἀλλὰ κῖος, vt mutatio nominis indicet hominis versatile ingenium ac tempori seruiens, semper ad potiorem partem sese accommodās. Huiusmodi ferme referuntur in Commētariis eius fabulæ. Porro de cothurno diximus alibi.

Extra oleas.

Ἐκτὸς τῶν ἐλαιῶν φέρεται. id est, Extra oleas fertur, vbi quis terminos prescriptos transgreditur, aut aliena, nec ad rem pertinentia facit, dicitve. Aristophanes in Ranis:

Μή σε ὁ θυμὸς ἁρπάσας
Ἐκτὸς οἴσει τῶν ἐλαιῶν. id est,
Ira ne te concitum rapiat extra oliuas.

Interpres adagium hinc natum ait: Stadia in quibus currendi certamina peragebantur, oleis per seriem positis, vtrinq; sepiebātur, quas præterire non licebat: proinde qui præteriisset oleas, extra stadium currere videbatur.

Coronam quidem gestans, ceterum siti perditus.

Στέφανον μὲν ἔχων, δίψῃ δὲ ἀπολωλώς, id est, Coronam quidem gestans, ceterum siti perditus. In temulētum & lurconem apte torquebitur, quiq; obligurita re redactus sit ad inopiam. Aristophanes in Equitibus:

Ὥσπερ κοννᾶς, στέφανον μὲν ἔχων αὖον, δίψῃ
δ᾽ ἀπολωλώς. id est,

Quemadmodum Connas coronam quidē gestans aridam, verum siti perditus. Taxat autem Cratinum comicum tanquā ebriosum ac delirantem. Effertur adagium & ad hunc modum apud Diogenianum:

Δελφὸς ἀνὴρ στέφανον μ᾽ ἔχων, δίψῃ δ᾽ ἀπολωλώς. id est,
Vir Delphus cum portet serta, siti exanimatur.

Natum est à moribus Connæ cuiusdam. Is primum erat tibicen vinosus, atq; in conuiuiis assidue coronatus potabat. Nam priscis mos erat in compotationibus coronas gestare. Deinde è tibicine factus est Olympionices, atque in Olympiis sæpe victor coronam tulit, vnde Cratinus eum πολυστέφανον vocat. Alioqui pauperrimus, neq; tantillo ditior factus suis victoriis. Nihil enim habuisse fertur, præter oleastrum.

Aphya in ignem.

Ἀφύα ἐς πῦρ, id est, Aphya ad ignem. Prouerbium in ea, quæ celeriter intereunt, aut absumuntur, siue quæ facile ac statim conficiuntur. Nam Aphya piscis genus candidum,

dudum, molle ac tenerum, quod admotum
igni protinus decoquitur. Vnde meretri-
ces aliquot aphyas dictas indicat Atheneus
lib. 13. quod essent candidæ, graciles, & ocu
lis prægrandibus. Talis enim apua. Frigi-
tur autem in oleo feruenti: vnde fertur, &
illud apud Græcos, ἀφυῶν τιμὴ ἔλαιον, id est,
Aphyarum honor oleum: ac protinus vt
contigerunt oleum feruens, iam decoctæ
sunt, adeo vt ilico cum oleo stridāt, statim-
que percoctæ tollantur e patella. Hunc pi-
scem Suidas scribit etiam ἀμφοῦ, id est, spu-
mā appellari, propter candorē, & ἐγγραυλιν,
complura commemorās eius genera. Athe
næus lib. 7. quibusdam & ἀφρύην dici, nimi
rum à spuma, & ob id Veneri sacrum, quod
eam poetarum fabulæ gignāt è spuma ma-
ris. Idem eorum quæ supra diximus Clear-
chum adducit auctorem, addens & ad hunc
modum efferri parœmiam, ἴδε πῦρ ἀφυα, id
est, Aphya vidit ignem. Quasi vidisse mo-
do sufficiat ad decoctionem. Itaque si puel-
la iā nubilis statim sponso viso incalescat,
conueniet ἴδε πῦρ ἀφύα. Non dissimile ei
quod alibi recēsuimus, τὸν ἵππον εἰς πεδίον,
id est, Equum in planiciem.

Boliti pœnam.

Βολίτου δίκην, id est, Boliti pœnam: dicunt,
vbi quis de re friuola nihilque plectitur.
Bolitus aūt Græcis significat stercus quod-
uis, sed proprie bubulum. Porro Solon le-
gem tulit, quæ pœnam minabatur etiā iis,
qui bubulū stercus furto sustulissent. Huc
adlusit Aristophanes in Equitibus:

Τοῖς βολίτοις ἡττώμενος. id est.
Bubulis stercoribus victus.

Hesychius putat Græcis idem βόλβιτον &
βόλιτον, nisi quod prius illud Ionum sit pe-
culiare, idem indicat etymologus. Sic autē
appellari bouis excrementa, quod liquidio
ra sint quam ceterorum animantium: citat
autem & Hipponactem, qui βολίτου κασιγνή
την dixerit fœminam opinamur extreme
contemptam. Et βολίτινον velut è bubulo
stercore conflatum. Cynulcus apud Athe-
næum libro 13. ἀλλὰ βολίτινον ἔχων θάτερον
σκέλος. id est, Sed è bubulo stercore confla-
tum habens alterum crus. In Phrysiorum
agris videre est domos bolitinis parietibus
in aliis bubulum stercus ad ignis materiā
sicari. Quin & hodie nostrates, quem insi-
gniter contemnunt, βόλιτον appellant.

Haud vnquam arcet ostium.

Οὐδέ ποτ' ἴσχει ἡ θύρα. id est, Haud vnquam
arcet ostium. Interpres Aristophanis parœ
miam admonet esse de iis, qui impendio
sunt hospitales, quorum fores semper pa-
tentes neminem excludunt. Sumptum ait
ex Eupolidis comœdia, cui titulus φίλοι.
Eleganter accommodabitur vel ad credu-
lum, qui quoduis mendacium admittat au
ribus, vel in mulierem nulli negantem.

Semper aliquis in Cydonis domo.

Ἀεί τις ἐν κύδωνος, id est, Semper aliquis in
Cydonis domo. Cydon Corinthius quis-
piam erat, adeo insignis hospitalitate, vt
etiam prouerbio locum fecerit. Refertur à
Suida pariter, & à Zenodoto, neque non ab
Aristophanis interprete. Hæc cum non ca-
reant gratia, quotiēs simpliciter accommo
dantur ad homines φιλοξένους, tamen pluscu
lum hebebunt Veneris, si ad animum defle
ctantur: veluti si quis admoneat pium ho-
minē, ne sinat animum suum quibuslibet
cogitationibus patere.

Summis vnguibus ingredi.

Ἐπ' ἄκρων ὀνύχων, id est, Summis vngulis. Me
taphora prouerbialis in eos, qui auidius au
scultant. Nam ii solent semet in summos
pedes erigere. Καὶ ἐπ' ἄκρων ὀνύχων βαδί-
ζων. id est, Summis ingrediens pedum vn-
guibus, in fastuosos. Refertur adagium ab
Aristophanis īterprete ἐν ἀχαρνεῦσι, putat-
que huc adlusisse poetam, cum ait:

Εὐθὺ διὰ τοὺς στεφάνους ἐπ' ἄκρων τῶν πυγιδίων
ἐκάθησθε. id est,

Summis natibus mox residetis, animos ad
dente corona. Id est, Efferimini, vobisque
placetis.

Haud impune vindemiam facies.

Οὐκ ἐρήμας τρυγήσεις, id est, Haud impune
vindemiam facies. In eos competet, qui nul
lo seruante, impune decerpunt vuas. Ari-
stophanes in Vespis; Ἀλλ' οὐκ ἐρήμας αὐθ' οὕτω
ῥαδίως τρυγήσειν. id est. At ne existimetis
vos adeo facile atque impune vindemiam
facturos. Nam ἐρήμας Græci fieri dicunt, qđ
fit nullo prohibente, nulloque obsistente.
Confine est illi, quod alio referemus loco:

Γλυκεῖ ὀπώρα φύλακος ἐκλελοιπότος. id est,
Est dulce pomum, verum vbi custos abest.

Solent

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Solent enim vitibus & pomaris adhiberi custodes, præsertim autumno, cum iam maturi fœtus furem inuitant. Itidem dicunt, ἐρήμην κατηγορεῖν, καὶ ἐρήμην δίκην γράφειν, & ἐρήμην νικᾶν, & ἐρήμην κρίνειν ἢ καταχρίνειν, quemadmodum indicauimus alibi.

Mens est in tergoribus.

Ὁ νοῦς ἐστὶν ἐν τοῖς σκύτεσιν, id est. Animus est in tergoribus, de sollicitis dictitari solitum, quique malum aliquod imminens timere videntur. Aristophanes in comœdia, cui titulus Pax:

Ἡμάρτομεν ταῦτ᾽, ἀλλὰ συγγνώμην ἔχε.
Ὁ νοῦς γὰρ ἡμῶν ἦν τοτ᾽ ἐν τοῖς σκύτεσιν. id est,
Peccauimus quidem ista, sed veniam dabis,
Tum nanque noster animus in coriis erat.

Metaphora sumpta est, vel à loris, quibus cæduntur serui. Nam hæc è bubulis tergoribus secantur. Vnde Plautinum ænigma: Vbi viuos homines mortui incursant boues: vel à clipeis, qui bubulo corio solent obduci. Proinde congruet vel in eos, qui flagra metuunt: vel in hos, quos belli impendentis metus habet solicitos. Non dissimile Terentianum illud ex Eunucho: Iamdudum animus est in patinis. Item illud Aristophanicum in Vespis de homine litium auido:

Ὁ νοῦς πέτεται νύκτωρ περὶ τὴν κλεψύδραν. i.
At volat animos nocte circa clepsydram.

Breuiter quacunque in re sumus intenti, in ea dicimur esse.

Σκύτη βλέπει.

Σκύτη βλέπει, id est, Vt verbo verbum redatur. Tergora tuetur. Confine proximo, quo significabant quempiam præ se ferentem vultu, quod mali quippiam instare suspicaretur, idque coniecturis aliquibus colligeret: veluti si quis conspectis boum tergoribus, bellum futurum colligeret, quod his integantur clipei. Citatur Adagium ex Eupolidis fabula, cui titulus Chrysogenes:

Ἀτεχνῶς μὲν οὖν τὸ λεγόμενον σκύτη βλέπει. i.
Plane quod aiunt obtuetur tergora.

Fortasse nec illud absurdum fuerit, hinc natum prouerbiũ dicere, quod in clipeis barbaricæ quæpiam & horrendæ facies depingi, sculpi ve solent barbarorum, aut Cyclopum, aut beluarum etiam, vt eam ob caussam qui truculento essent vultu, σκύτη βλέπειν dicerentur. Athenæus lib. tredecimo: Οὐ πολλάκις σωφρονίσαντά, καὶ διδάξαντος σκύτη βλέπειν, i. Qui nihilo te fecit emẽdatiorem, tantumque docuit toruum obtueri. Sentit enim, discipulum à philosopho nil aliud didicisse, quàm supercilium & vultus truculentiam. Quamquam hoc adagiũ in sua duntaxat lingua gratiam habere potest. Aristophanes in Vespis:

Ἐγὼ σε τήμερον βλέπειν σκύτη ποιήσω. id est,
Ego hoc quidem faxo die, te tergora obtueri.

Cochleare crescet.

Δοῖδυξ αὔξει. id est, Cochleare crescet. Chrysippus apud Zenodotum, & Aristophanis interpretem ait, hanc parœmiam dici solere in pusillos homunciones per ironiam, Nam cochleare & pusillum est & contortũ: Aristophanes in Equitibus:

Σκεύη δύο χρησίμω δοῖδυξ ἠδὲ τορύνη. id est,
Duo vtilia vasa, cochleare, & toryna.

Est autem toryna, qua mouetur olla.

Connæ calculus.

Κόννου ψῆφος, id est, Connæ calculus, in hominẽ, aut rem nihili, nulliusq; momenti. Prouerbium manauit à Conna quopiam citharœdo, siue, vt quidam volunt, lyrista ex eorum numero, qui citra vocem organo canebant. Sunt qui dicunt, Connã fuisse quendam extremæ sortis hominem, qui deuorato patrimonio pauperrim⁹ fuerit. Callistratus apud Aristophanis interpretẽ ad hunc modum effert parœmiam, κόννου θρῖον, id est, Connæ ficulnum folium, quod co lusitare sit solitus. Aristophanes ĩ Fucis:

Σὲ μὲν ἡγοῦνται κόννου ψῆφον. id est,
Te quidem Connæ suffragium existimãt: hoc est, nihili ducunt.

Vnicum arbustum haud alit duos erithacos.

Μία λόχμη οὐ τρέφει δύο ἐριθάκους, id est, Idem arbustum non alit duos erithacos. Zenodotus auctor est, hoc adagio notatos illos, qui ex rebus minutis festinant ditescere. Sed videtur non intẽpestiuiter dici posse in eos, quibus parum conuenit, nec in eodem munere concorditer versari queunt. Est autem Erithacus, auis quædam solitaria, vt eodem in saltu non temere nisi vnam inuenias.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

nias. Hanc Theodorus Gaza nunc Syluiã, nunc rubeculam interpretatur. Thomas magister aitã quibusdam ἐριθέα vocari, ab aliis ἐρίθυλον, à plerisq; ἐρίθακον. Aristophanes eleganter ad hoc adlusit adagium in Vespis:

Οὐ γὰρ ἄν ποτε
Τρέφειν δύναιτ' ἂν μία λόχμη κλέπτα δύω. i.
Non enim fieri potest
Fures vt vnquam saltus alat vnus duos.

Non omnino dissimile est huic quod dixisse fertur Alexander Magnus: Mundum non capere duos soles.

Pedibus ingredior, natare enim non didici.

Πεζῇ βαδίζω, νεῖν γὰρ οὐκ ἐπίσταμαι. id est,
Ambulo pedes, nandi imperitus scilicet.

Prouerbialis senarius, in eum qui maiorũ rerum imperitus minutioribus negotiis sese exercet. Aut qui propter imperitiam priuatus & humilis viuit: aut qui sese necessario confert ad aliud genus, quãdoquidẽ ad illud aut illud nequaquã est idoneus: veluti si quis negotiator fiat, ad litteras indocilis. Refertur huic adsimilis versus:

Πεζῇ βαδίζων, οὐκ ἐπίσταμαι σκάπτειν, id est,
Fodere imperitus pedibus ambulo meis.

Apud Aristophanẽ in Auibus sycophanta similiter excusat suam professionem: τί γὰρ πάθω, σκάπτειν οὐκ ἐπίσταμαι, i. Quid queso faciem, quãdo fodere nescio. σκάπτειν οὐ δύναμαι. Fossionem enim pro quauis opera mercenaria posuit. Aristophanes in Vespis:

Συγγνῶθι. κιθαρίζειν γὰρ οὐκ ἐπίσταμαι. id est,
Ignosce, neq; enim canere doctus est cheli.

Nimirum adludẽs ad vulgatum adagium, perinde quasi dicat: Reliquarum imperitus artium, furto tantum rem parat. Item in Equitibus:

Οὐδὲ μουσικὴν ἐπίσταμαι. id est,
Ne musicam quidem scio.

Vna domus non alit duos canes.

Εἰς οἶκος οὐ δύναται τρέφειν τοὺς δύο κύνας, i. Eadẽ domus nõ bene canes alit duos. Prouerbio iactatus senarius in eos, inter quos parũ conuenit pp idem lucrum, quod cõiter expetunt. Sic idẽ munus, non fert duos ambitiosos, quorum vterq; conetur tenere primas. Refertur ab Aristophanis interprete.

Vallus vitem decepit.

Ἡ χάραξ τὴν ἄμπελον ἐξηπάτησεν, i. Vallus vitem decepit. Vbi quispiã ab eo fallitur aut læditur à quo pẽdebat, cuiusq; fidei nitebatur. Traductũ à Vallis, quibus alligatę fulciũtur vites. Fit autem interdum, vt illi radicibus actis, ramis ac frõdibus suis vitem strangulent, aut prostrati palmitem secum trahant. Aristophanes in Vespis:

Εἶτα νῦν ἐξηπάτησεν ἡ χάραξ τὴν ἄμπελον. i.
Ita ne circũuenit ipse vineam palus suã?

Trepidat in morem galli cuiuspiam.

Πτήσσει ὥς τις ἀλέκτωρ, i. Trepidat, tanquam gallus gallinaceus. In male affectum & cõmotum, aut etiam pauitantem: opportune dicetur. πτήσσειν. n. Græcis fugitare significat, atq; expauescere, peculiariter autem de auibus dicitur. Aristophanes in Vespis:

Πτήσσει φρύνιχος ὥσπερ ἀλέκτωρ. id est,
Galli in morem Phrynichus horret.

Fuit hic Phrynichus Melanthæ filius, Atheniensis tragœdiarũ scriptor, quẽ Athenienses mille drachmis multarũt, quod Milesiorũ exscidiũ tragœdia cõplexus esset. Quod quidẽ nõ adscripturi eramus inter adagia, nisi cõmentarius Aristophanis hoc nominatim prouerbii loco retulisset. Meminit huius & Plutarchus in Alcibiade, qui cũ antea fuisset ferox & insolẽs ex Socratis familiaritate, cuius singularem integritatem suspiciebat, cœpit esse mãsuetus ac modestus. Citat aũt hunc senariũ è poeta quopiam:

Ἔπτηξ' ἀλέκτωρ ὡς, κλίνας πτερόν.
Pauidus refugit, more gallinacei,
Cum victus alas ille summittit suas.

Meminit huius & in vita Pelopidæ. Certamen autem gallorum apud veteres solenniter ac publicitus exhibebatur. Ceterum, quamquam animal natura pugnax est, tamen gallus vbi se sentit imparem in conflictu, mire deiectus ac supplex profugit, risum præbens spectatoribus.

Non magis, parcemus, quàm lupis.

Οὐ φεισόμεθα μᾶλλον ἢ λύκων, id est, Haud magis parcemus ac lupis. Aristophanis interpres prouerbialem figuram esse admonet, inde natam, quod antiquitus lex ad artificiendos lupos etiã præmio inuitabat apud Atticos. Etenim qui lupi catulum interemisset, huic talentum: qui adultũ occidisset, duo talenta dabantur. Vnde & Apollinem, λύκειον καὶ λυκοκτόνον cognominarunt. Aristoph. in Auibus:

Φεισόμεθα

φεισόμεθα γάρ τι τὸν ἢ μᾶλλον ὑλύκων; id est. Quid enim his magis parcemus, atq; ipsis lupis?

Nisi si qua vidit auis.

Πλὴν εἴ τις εἶδεν ὄρνις, id est, Nisi si qua vidit auis. Hyperbole prouerbialis de re vehementer occulta. Aristophanes in Auibus:

Οὐδ' εἷς εἶδεν τὸν θησαυρὸν τὸν ἐμὸν, πλὴν εἴ τις ἂν ὄρνις. id est.

Nemo meum vidit thesaurum, nisi forsan si qua auis vsquam.

Suidas etiam hunc versiculum citat ex Aristophane,

Οὐδ' εἷς με θεωρεῖ πλὴν ὁ παριπτάμενος ὄρνις,

Nemo me contuetur, nisi præteruolans auis.

Perdicis crura.

Πέρδικος σκέλος, id est. Perdicis tibia. Perdix caupo quispiam erat claudus, ab Aristophane locis aliquot notatus, vnde & in prouerbium abiit. Cuius mentionem fecit Aristophanes grammaticus in prouerbiis orationis solutæ. Dicebatur in crura gracilia distortaque. Refertur à Suida, περδίκειος πούς, id est. Perdicis pes. In loripedes quadrat. Citatur hoc carmen apud Athæneum in I. libri fragmentis.

Ἐγχεαι πιεῖν μοι καὶ τὸ περδίκος σκέλος.

Ἀμίδα δότω τις, ἢ πλακοῦντα τις δότω, i.

Infunde bibere, & crura perdicis mihi.

Matulam det aliquis, aut placentam porrigat.

Verum haud videtur hoc ad prouerbium admodum facere.

Tolle calcar.

Αἶρε πλῆκτρον ἀμυντήριον, id est, Tolle calcar vltorium. Extat adagium in Aristophanis Auibus:

-Αἶρε πλῆκτρον εἰ μάχει.

-Tolle calcar si pugnas.

In eum dici solitum, qui iam vltionem parat. Mutuo sumpta metaphora à gallis pugnam inituris, quibus ferrei stimuli quidam alligari solent, quo se tueantur inter certandum; quanquam auctore Aristotele libro De animalibus secundo, cap. 12. natura calcar addidit ex auium genere iis, quæ ob corporis molem sint ad volatum minus idoneæ. Cuiusmodi sunt galli. Id cõfirmat Plinius libro decimo cap. 21. Et regnum, inquit, in quacunq; sunt domo exercent: dimicatione paritur hoc quoque inter ipsos, velut ideo tela adnata cruribus suis intelligentes: nec finis sæpè commorientibus.

Minus habet mentis, quàm Dithyramborum poetæ.

Διθυραμβοποιῶν νοῦν ἔχεις ἐλάττονα, id est, Minus sapis scriptoribus Dithyrambicis.

In stupidos ac furiosos torquetur. Adagiũ annotatur ab Aristophanis interprete in Auibus. Sumptum à poetis Dithyrambicis, qui Baccho afflati furebant, vnde & Horatius.

Aut insanit homo, aut versus facit.

In Odis, Pindari grandiloquentiam attollens, Seu inquit, per audaces noua dithyrambos verba deuoluit, numerisq; fertur lege solutis. Philostratus in Sophistis immoderatam in dicendo vehementiam ac granditatem aliquotiens appellat τὸ διθυραμβῶδες, eosq; dicit ἐκβακχεύειν καὶ ὑπερβακχεύειν.

Cercyræa scutica.

Κερκυραία μάστιξ, id est, Cercyræum flagrum. De re superuacaneo cultu exornata. Quadrabit & in ea, quibus ornatus additur neutiquam decorus aut congruus. Cercyræis quoniam crebris seditionibus agitabãtur, mos erat gestare flagra ingentia, ansis eburneis exornata. Quidam aiunt, ea duplicia fuisse. Itaque in prouerbium abierunt. Auctor interpres Aristophanis in Aues. Lycurgus rhetor cum ob immodicam linguę libertatem è concione eiiceretur, exclamauit: ὦ κερκυραία μάστιξ ὦ πολλῶν ταλάντων ἀξία εἶ, id est, o Cercyræa scutica, quã multa vales talenta. Notãs populum inutilem, magno tamen alẽdum. Refert Plutarchus in vita decem rhetorum.

Larus.

Κέπφος λάρος, id est, Cepphus larus. In garrulum ac vecordem dicebatur, præcipue qui cuiusuis rei cupiditate deceptus capitur: ab auis ingenio ductum, quam spuma marina gaudere tradunt. Capitur autem ad hũc modum, Obiicitur spuma primũ longiore interuallo. Deinde propius propiusque Postremo manibus gestantes exhibẽt. Larus itaq; cibi auiditate captus cõprehenditur. Arist. vtitur in Pluto, Interpres admonet cognomẽ esse prouerbiale. Rursum in Nebulis Cleonem Larum vocat, quod

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

furtis ac rapinis inhiaret. Lucianus in libello De mercede seruientibus σαυτὸν δὲ παρακαλέσας θαῤῥεῖν, ἐπιχείρει τῇ ἄγρᾳ εἰ θέλεις, καθάπερ ὁ λάρος ὅλον περιχανὼν τὸ δέλεαρ, id est, Sumpta vero fiducia, venatum aggredere, si videtur, Lari in morem, totam escam ore deuorans. Athenæus lib. Dipnosophistarum 10. indicat autem hanc Herculi attributam à priscis, quod & ille fuerit ἀδηφάγος, atque itidem, βουφάγον esse vocatam. Olim præcipuus gurgitum luxus erat in piscibus, id quod omnium libri testantur, quicunque vel apud Græcos, vel apud Latinos scripserunt de hoc genere. Proinde cõgruet & in obsonatores, quod Larus auis piscium sit appetens.

Cepphus parturit.

Κέπφος ὠδίνει, id est, Laurus parturit. Dicebatur in eos, qui pollicerentur ingẽtia, deinde nihil promissis dignum præstarent. Est enim Larus auis, multa plumarum copia circumtecta, ceterum carnibus exiguis: pariens autem vociferatur. Recensetur adagiũ ab Aristophanis interprete, in comœdia, cui titulus: Pax. Confine est illi:

Parturient montes, nascetur ridiculus mus.

Canis festinans cæcos parit catulos.

Ἡ κύων σπεύδουσα τυφλὰ τίκτει, i. Canis festinans cæcos parit catulos. In eos iaciebatur, qui nimio festinandi studio rem parũ absolutam edunt, vt si quis operis parũ elimati præcipitet editionem. Hinc natum, quod canis quia celerius pariat, catulos cæcos velut adhuc immaturos edit. Aristoteles lib. De generatione animalium 4. demõstrat, id potissimum euenire in animãtibus, quæ multifidis sunt pedibus, & numerosum alunt fœtum, vt vulpes, vrsa, leæna, canis, lupa. Nam hæc omnia cæcos pariũt catulos, quædam etiam informes adhuc edunt. In caussa putat quod cũ corporis humor non sufficiat alendo tam numeroso fœtui, natura partum imperfectum potius educit. Galenus item libro, quem conscripsit de semine: τὰς δὲ κύνας ἤδη πῶ καὶ ἡ παροιμία φησὶν τυφλὰ τίκτειν ὑπὸ σπουδῆς, id est, Canes vero etiam prouerbio iactatum est, ob festinationem cæca parere: quamquam canum catulos Galenus mauult imperfectos dici quam cæcos, cum talpæ proprie cæcæ dicantur. Animantia quę fœtus edunt cæcos, ἀλαιοτόκα vocantur Græcis, quasi Latinæ dicas cæcipara. Adludit ad parœmiã Aristophanes in Pace.

Ἡ κώδων ἀκαλανθὶς ἐπειγομένη τυφλὰ τίκτει. id est,

Cæca parit properato Acalanthis tinnula nixu.

Et interim Græci grãmatici dubitant quid sit Acalanthis: alii putant nomen insignis canis, deductum παρὰ τὸ ἀκαλὸν θεῖν, id est, quod placide currat. Sunt rursus qui suspicentur auem esse. κώδων autem tintinabulum est, quo in ædibus magnatum, & hodie in collegiis, conuocantur familiares ad officium. Alii suspicantur dictum παρὰ τὸ ἀκάλλειν, id est, à blandiendo, quod notis blandiens canis, allatrat hospites. Sic diuinant Aristophanis interpres, Etymologus, & Suidas.

In canis podicem inspicere.

Aristophanes ἐν ἐκκλησιαζούσαις,

Τοῦτο μὲν εἶπον ἐς κυνὸς πυγὴν ὁρᾶν. id est,
Canis quidẽ hunc inspicere iussi podicẽ.

Interpres admonet vulgo dici solere in cæcutientes, adscribens & hunc trochaicum:

Ἐς κυνὸς πυγὴν ὁρᾶσθαι καὶ τριῶν ἀλωπέκων. i.
In canis despicere podicem, triumq; vulpium.

Adlusit eodem & in Acharnensibus. Τοῖς ὀσίνοις φυσῆτε τὸν πρωκτὸν κυνὸς, i. Obscœnius est, quam vt vertere libeat. Has profecto nugas pigeret adscribere, ni propositũ esset operi suscepto per omnia satisfacere, καὶ ἦν ἄμαχον σπάρτην κοσμεῖν.

Tentantes ad Troiam peruenerunt Græci.

THEOCRITVS in Syracusiis, tentando atq; experiendo quantumlibet etiã ardua perfici, figura prouerbiali significans:

Ἐς Τροίην, inquit, πειρώμενοι ἦλθον Ἀχαιοὶ,
Καλλίστα παίδων πείρᾳ θὴν πάντα τελεῖται. i.
Tentando ad Troiam venere Pelasgi.
Cuncta, puellarum pulcherrima, perficit vsus.

Deum sequere.

PLVTARCHVS in libello De audiendo, refert hoc adagium, quod & inter septẽ Græciæ sapientum oracula celebratur, ἕπου θεῷ, id est, Sequere deum. Putat hunc esse sensum: Obtempera rationi. Quasi cuiq; debeat

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

beat oraculum esse, quidquid in pectore dictauerit ratio. Vnde & Vergil. dixit:

An cuiq; deus sua dira cupido.

Cui versus ille Græcis celebratus adstipulatur,

Ὁ νοῦς γὰρ ἡμῖν ἐστὶν ἐν ἑκάστῳ θεός. id est,
Inest enim suus cuiq; animus, deus.

Et Menander apud Plutarchum:

Ὁ νοῦς γὰρ ἡμῶν ὁ θεός. id est,
Nam noster animus numen est.

Et consimilia quædam apud Lucanum dicit Cato Vticensis. Sumptū videtur ex Homericæ Iliadis libro 1. vbi Achilles Palladi obtemperans hæc dicit:

Ὅς κε θεοῖς ἐπιπείθηται, μάλα τ' ἔκλυον αὐτοῦ. id est,
Qui diis paruerit, proni huius vota receptant.

Apud eundem est hoc hemistichiū nō vno loco positum καί τις θεὸς ἡγεμόνευε, i. Quin & diuum aliquis ductor fuit. Plato in Critone, ἐῶ τοίνυν ὦ κρίτων καὶ πράττωμεν ταύτῃ, ἐπειδὴ ταύτῃ ὁ θεὸς ὑφηγεῖται, id est, Sine igitur ô Crito & hoc pacto agamus, quandoquidem hac nos ducit deus. Cicero libro De finibus tertio commemorat inter præcepta veterum sapientum, quæ constat prouerbiorum vice celebrata. Quæq; sunt inquit, vetera præcepta sapientum, qui iubēt tempore parere, & sequi deum, & se noscere, & nihil nimis.

Lingua quo vadis?

Γλῶσσα ποῖ πορεύῃ, πόλιν ὀρθώσουσα, καὶ πάλιν ἀναστρέψουσα, i. Lingua quo vadis? Erectum ciuitatem, eandem denuo subuersura. Refertur à Suida, Zenodoto, Diogeniano. Docet linguam plurimum vtilitatis adferre mortalibus, & eandem rursum plurimam adferre perniciem, tametsi membrum corporis sit perquam exiguum. Bias, referente Plutarcho in libello, De audiendo, rursum in alio, De loquacitate, Amasidi Aegyptiorū tyranno iubenti, vt sibi quod esset in victimæ, quem ad illum miserat, carnibus & optimum & pessimū mitteret, linguam resectam misit, innuens huius vsum esse præcipuum, siue prodesse cupias, siue nocere.

Ollas ostentare.

Χύτρας ἐπιδείκνυσθαι, id est, Ollas ostentare, est rem per se ridiculam ac sordidam, perinde vt maximam efferre. Plutarchus in libello, De auscultando, taxās sophistas, quibus mos erat ἀδόξους, id est, infames materias verborum fucis exornare, cum vomitum, febrim, Busiridem, atque id genus alia laudant, καὶ νὴ δία, inquit, χύτρας ἐπιδεικνύμενοι, id est, Ac per Iouem ollas ostentantes. Non quod prorsus improbandū sit, si quis vel exercendi vel laxādi ingenii gratia, ludat nonnumquam in huiusmodi argumētis, modo iocus sit eruditus, & cū voluptate misceat nonnihil vtilitatis. Quandoquidem ridentem dicere verum, quid vetat? Imo fit, vt citra offensam & gratius irrepat in animos mortalium veritas huiusmodi lenociniis commendata: adeo, vt Aulus Gellius non dubitet ridiculas Aesopi fabellas tetricis illis & è cælo delapsis Stoicorū dogmatis anteponere. Lusit & ipse Plutarchus in Gryllo, festiuiter sane, sed ita tamen, vt philosophum iocari, non scurram, possis, agnoscere. Ergo prouerbium affine fuerit illi, quod alibi dictum est: χύτραν ποικίλλεις, id est, Ollam variegas.

Puer glaciem.

Ὁ παῖς κρύσταλλον, id est, Puer glaciem. Dicebatur in eos, qui cum retinere quippiam non possint, nolunt tamen amittere. Veluti si quis magistratū recuset deponere, cui gerēdo sit impar, aut à munere nolit absolui, quod tueri tamen non possit. Competet & in eos, qui sponte nolint à se amouere, quod tamen aliquanto post sit elapsurū. Vt cum opes vrguemus, preminusq; mox nihilominus nos relicturas. Aut cum rem noxiam vrguemus, nec volumus amittere quod lædit. Refertur à Zenodoto, Suida, Diogeniano. Meminit Plutarchus & explicat libro De futili loquacitate. Sumptum videtur è Sophocle, qui amorem comparat pueris, qui glaciem conspectam arripiunt manibus ac delectantur, sed ea mox liquescente, nec facile possunt abiicere lubricam massam, nec retinere noxiam. Itidem amor nec excuti potest ob voluptatem adiunctā, nec retineri ob molestias admixtas voluptatibus maiores.

Vnum ad vnum.

Ἓν πρὸς ἕν φασιν, inquit Lucianus. i. Vnum ad vnum, nimirum figuram prouerbialē esse significans, cum exactius singula singulis componantur. Theocritus in Pastore:

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Ἐμὶν δ᾽ ἔ τυ βουκολιάσδευ
ἓν ποθ᾽ ἕν. i. si libet ad verbum reddi,
Tu vero mihi pascito boues
Vnum ad vnum.

Sic enim quidam eruditi legunt, Plato lib. De legibus quinto, δεῖ δὲ πάντα ἄνδρα ἓν πρὸς ἓν τοῦτο σπεύδειν. Reddetur & hoc ad verbum. Oportet autem omnem, vnum ad vnū; ad hoc festinare, hoc est, pro se quęq;. Idem in lib. 6. ἂν ἐφ᾽ ἑνὶ παρέχειν. Vtitur & libro primo plane prouerbiali figura, ἓν πρὸς ἕν. Rursum libro quarto, ἀνθ᾽ ἑνὸς ἕν. Translatum videri potest à prælio quotiens acriter res geritur, singulis aduersus singulos dimicantibus. Nisi malumus ad Laconicum illud apophthegma referre. Narrat enim Plutarchus in libello de futili loquacitate, Lacedæmonios aliquando vnum legatum ad Demetrium regem misisse. Cumq; stomacharetur tyrānus, vociferareturq;, vnū, inquiens, ad me Lacedæmonii? legatum nihil attonitum respōdisse, vnum ad vnum. Nec absurde dixeris, à mathematicis mutuo sumptum, quorum est hæc loquendi figura peculiaris, ἓν πρὸς ἕν. id est, Vnum ad vnum, sic enim proportionem constare dicūt, quā vocant, parilitatis siue æqualitatis.

In nocte consilium.

Ἐν νυκτὶ βουλή, id est, In nocte consilium. Admonet adagium non esse præcipitandum consilium, neque statim ad primos animi impetus quidpiam agendum. Nox autem propter solitudinem ac silentium, vel maxime ad considerandum, consultandumq; de rebus grauibus est idonea. Præterea sępe numero fit, vt somnus sedata cupiditate pristinam sententiam vertat. Vnde etiā vulgo dicitur ab idiotis nostratibus, super hac re indormiam, vbi significant se per otium deliberaturos. Porro pręceps consilium inauspicatum esse solere, & vulgato sermone dicitur, & eleganter admonuit Sophocles apud Plutarchum libello de garrulitate:

Οὐ γάρ τι βουλῆς ταυτὸ καὶ δρόμου τέλος. i.
Cursus enim haud est finis idem & consilii.

Siquidem in cursu vincit, qui celerrimus sit: in consultando cunctatio tutior est, periculosa celeritas. Plutarchus in Symposiacis, decade septima, problemate nono, citat Platonem, qui scripserit, apud Lacedęmonios ni fallimur, fuisse νυκτερινὸν σύλλογον, id est, Nocturnum conuentum grauissimorum, ad quem difficillimæ caussæ reiiciebātur. Addit, apud veteres noctē εὐφρόνην fuisse vocatā, παρὰ τὸ εὖ φρονεῖν, à bene sapiendo.

Vbi quis dolet, ibidem & manum habet.

Ὅπου τις ἀλγεῖ, κεῖσε καὶ τὴν χεῖρ᾽ ἔχει. id est,
Vbi dolet quis, ibi & manum frequens habet.

Senarius prouerbialis, quem refert Plutarchus libro De futili loquacitate. Natū est dictum à naturali hominum consuetudine, qua fit, vt ei corporis parti quę dolet, frequenter manus admoueamus. Tempestiuiter vtemur, cum significabimus quempiam ea tractare, deq; iis libenter verba facere, quæ mouent animum. Stobæus idem refert ad hunc modum:

Ὅπου τις ἀλγεῖ κεῖσε καὶ τὸν νοῦν ἔχει. id est,
Vbi quis dolet, illic & mentem habet.

Adlusisse videtur ad prouerbium Cicero Epist. ad Attic. lib. 3. Sed non faciam, vt aut tuum animum angam querelis, aut meis vulneribus sæpius manum adferam. Item Plautus in Persa: Quasi lippo oculo me meus herus vtitur, manum abstinere haud quit tamen. Plutarchus huc torquet, vbi quid siue dolet siue delectat, ibi quisq; linguam habet. Sic laudibus arguitur vinivinosus Homerus, & Pindarus taxatur vt φιλάργυρος, quod multus in laudando auro. Nam hoc pacto statim auspicatur Olympia, ἄριστον μὲν ὕδωρ, ὁ δὲ χρυσὸς αἰθόμενον πῦρ ἅτε, διαπρέπει νυκτὶ μεγάνορος ἔξοχα πλούτου. id est, Optima quidem aqua, ceterum aurum, velut ardens ignis eminet noctu, magnificas supra opes. Rursum in Isthmiis hymno tertio, καὶ μεγασθενῆ νομίζουσι χρυσὸν ἄνθρωποι περιώσιον ἄλλων, id est, Et multipotēs iudicarunt aurum homines eximiū in ceteris.

Plus apud Campanos vnguenti, quàm apud ceteros olei fit.

PLINIVS naturalis historiæ libro 18. cap. 11. In Campania tamen, inquit, laudatissimus cāpus est. Montibus subiacet nimbosis, totis quidem 40. mil. pass. planicie. Gratia terræ eius, vt protinus soli natura dicatur, puluerea summa, inferior bibula, & pumicis fistulans vice. Montium quoq; culpa in bonum cedit. Crebros enim imbres percolat atq; transmittit, Nec diluit,

aut

aut madere voluit, propter facilitatem culturæ. Eadem acceptum humorẽ nullis fontibus reddit, sed temperat, & concoquens, intra se vice succi continet. Seritur toto anno, panico semel, bis farre. Et tamen uere segetes quæ interquieuere fundunt rosam, odoratiorem satiua. Adeo terra non cessat parere. Vnde vulgo dictum Plus apud Cãpanos vnguenti, quàm apud ceteros olei fieri. Quantum autem vniuersas terras cãpus circumcampanus antecedit, tãtum ipsum pars eius quæ Laboriæ vocatur, quẽ Phlegræum Græci appellãt. Hactenus Plinius. Si cui placebit adagium ad allegoriam trahere, poterit accommodari vel in regionẽ, vel in hominem adeo ceteris antecellentẽ, vt apud hũc maior sit exquisitarum rerum copia, quam apud alios mediocrium, aut vulgarium.

Ne via quidem eadem cum illo vult ingredi.

Μηδὲ τὴν αὐτὴν ὁδὸν βαδίζειν, id est, Ne via quidem eadem ingredi dicuntur, qui extremo dissident odio, adeo vt non solum mensa, tectove communi non sustineãt vti, sed ne via quidem communi velint ambulare. Vnde & vulgata dicunt ironia: vsq; adeo illum amat, vt si forte fortuna fuerit obuius, in aliam deflectat viam. Plutarchus in commentario περὶ φιλαδελφίας. τῷ δὲ ἀδελφῷ μηδὲ τὴν αὐτὴν ὁδὸν οἰόμενος δεῖν βαδίζειν, id est, Cum fratre vero ne via quidem eadem sibi putans ingrediendum esse. Huic congruit prouerbialis ille versiculus:

Κακῷ σὺν ἀνδρὶ μηδ᾽ ὅλως ὁδοιπόρει. id est,
Viro scelesto ne viæ fueris comes.

Extra cantionem.

Παρὰ τὸ μέλος id est, Extra cantum agi, dicive dicunt, quod ad rem non pertinet. Etiam si prouerbio in alienam transfuso linguam perit genuina illa gratia. Siquidẽ παρὰ μέλος perinde sonat, quasi dicas, parum modulate, parum concinne, parum apte, parũ decore. Nam quod in musica est, μέλος, id in vita decorum. Lucianus in Eunucho, καὶ ἐφ᾽ ὧν ἄντις ᾐδέσθη παρὰ μέλος τὶ φθεγξάμενος, id est, Et apud quos vereretur aliquis præter cantum quippiam dicere, id est, quod à re esset alienius. Imitatus est hanc figuram ex Platone, qui libro De legibus tertio scribit ad hunc modum: παρὰ μέλος ἐμοίγε ἂν δοκῇς φθέγξασθαι, id est, Præter cantilenam mihi dicturus fuisse videris. Et in Critia: Παρὰ μέλος δὲ ἄτι περὶ αὐτῶν ἄκοντες εἴπωμεν, δίκην τὴν πρέπουσαν ἐπιτιθέναι. id est, Quod si quid extra cantionem imprudentes de ipsis sumus locuti, congruam pœnam exiget. Aristoph. in Concionatricibus, eleganter vnico verbo dixit, παρακορδεῖν, pro eo quod est absona, nec ad rem facientia loqui:

-προσέχοι ὅπως
Μηδὲν παρακορδῆς ἂν δέῃ ἀποδέξαι. i.
.Attente cauens
Vt ne quid alienum loquare & absonum
Ab his tibi quæ sunt probanda.

Aristoteles libro Rhetoricorum 3 notat à poetis quibusdam dictum, ἄχορδον καὶ ἄλυρον μέλος, cantionem dissonam, nec fidibus respondentem. Apte torquebitur in eos, qui secus viuunt quam docent. Finitimũ est huic, quod alibi retulimus, οὐδὲν πρὸς ἔπος, nihil ad verbum seu nihil ad carmẽ. Quo quidem Aristoph. ἐν ἐκκλησιαζούσαις, noue vtitur pro temere.

Οὐ γὰρ τὸν ἐμὸν ἱδρῶτα καὶ φειδωλίαν
Οὐδὲν πρὸς ἔπος κ᾽ ἀνοήτων ἐκβαλῶ. id est,
Neq; enim meo sudore quod parauerim
Meaq; parsimonia, temere ac nihil
Ad rem profudero.

οὐδὲν πρὸς ἔπος, Scholia exponunt, ὡς ἔτυχε, ἕνεκα μηδενὸς, id est, temere & absque caussa. Posterior versus Græcus nõ constat suis pedibus. Restituetur si legamus, οὐδέντι πρὸς ἔπος κανοήτως ἐκβαλῶ. Quod carmen quidẽ duximus satius, vel alieniore citare loco, quam eo studiosum fraudare lectorem. Natum vt videtur ab apophthegmate Themistoclis, qui Simonidi poetæ petenti quiddã à se parum æquum, respondit ad hunc modum: Neq; tu bonus esses poeta, si præter cãtum caneres, neque ego bonus princeps, si præter leges iudicem. Sumptum est ab antiquis cantoribus, qui vocem ad lyram accõmodabant. Aut certe à concentu vocalium musicorum, vbi si quis dissonat ab harmonia, grauiter offendit aures. Lucianus ἔξαγώνια, vocat, quę ad caussam non pertinent. M. Tullius, ὁδοῦ πάρεργα, quæ aliena à re proposita.

Ignis, mare, mulier, tria mala.

CIRCVMFERTVR apud Græcos & hic trimeter prouerbialis:

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Πῦρ καὶ θάλασσα καὶ γυνὴ κακὰ τρία. id eſt,
Ignis, fretumque & mulier, hæc mala tria.

Nam incendio nihil formidabilius, mare item periculoſiſſimum eſt. Vnde & Aeſchylus in Perſis:

Ἄαχον κῦμα θαλάσσης. id eſt,
Maris haud vincitur vnda.

His autem ſimilimum quiddam eſſe mulierem ſentit parœmia. Porro mulierem omnem eſſe malam, perquã venuſte ſignificauit Lacon quidam, qui cum vxorem duxiſſet perpuſillam, dicebat è malis, quod minimum eſſet, eligendum. Fatetur & apud Euripidem Medea, fœminarum genus eſſe malum:

Ἀλλ᾽ ἐσμὲν οἷον ἐσμὲν, οὐκ ἐρῶ κακὸν
γυναῖκες. id eſt,
Sumus quidẽ quales ſumus nos fœminæ,
Neq; enim malæ auſim dicere.

Euripides apud Planudem in vita Aeſopi, inter omnia mala principatum tribuit mulieri:

Πολλαὶ μὲν ὀργαὶ κυμάτων θαλασσίων,
Πολλαὶ δὲ ποταμῶν, καὶ πυρὸς θερμοῦ πνοαί.
Δεινὸν δὲ πενία, δεινὰ δ᾽ ἄλλα μυρία,
Πλὴν οὐδὲν οὕτω δεινὸν, ὡς γυνὴ κακή. id eſt,
Furore multo ſæuit iratum mare,
Proniq; fluuii, & ignis acris impetus,
Inopia acerba, acerba alia quam plurima,
Sed nil ita acerbum & noxium, vt mulier mala.

Falces poſtulabam.

Ἄμας ἀπῄτουν, id eſt, Falces poſtulabã. In eos, qui reſpondent id, quod ad rem nihil attinet. Plutarchus in commentario, περὶ ἀδολεσχίας, admonet, vt qui velit accurate reſpõdere, mentem rogantis diligẽter perdiſcat, ne illud fiat, quod prouerbio dici cõſueuit, ἄμας ἀπῄτουν. Eſt autem ſenarius prouerbialis apud Suidam & Zenodotum:

Ἄμας ἀπῄτουν, οἱ δ᾽ ἀπηρνοῦντο σκάφας. id eſt,
Falces petebam, at hi ligones denegant.

Videtur hinc natum, quod agricolæ cuipiã à vicino falcem commodato petenti, negauerit ille ſibi ligonem eſſe domi. Theocriti ſcholiaſtes in Paſtoribus annotauit, Atticis ἄμην dici quod communis Græcorum lingua vocat δίκελλαν ſiue σκαπάνην, id eſt, ligonem. quod ſi σκάφη, idẽ ſignificat quod σκαπάνη, ridiculum erit in reſponſo, perinde ac ſi quis petenti gladium, neget ſe habere enſem. Sunt qui ſentiant σκάφην eſſe poculi genus, aut vaſis caui.

Alba auis.

Λευκὸς ὄρνις, id eſt, Alba auis, pro re noua atque auſpicata dixit M. Tullius in Epiſt. familiaribus libro ſeptimo. Cum enim ſalutationi nos dedimus amicorũ, quæ fit hoc etiam frequentius, quã ſolebat, quod quaſi albam auem videntur, bene ſentientem ciuem videre, abdo me in bibliothecã. Quadrabit & in rem admodum raram & inuſitatam, quod aues perpaucæ ſint hoc colore. Ita Iuuenalis:

Coruo quoque rarior albo.

De albæ gallinæ filio, dictum eſt alibi.

In alieno choro pedem ponere.

Ἐν ἀλλοτρίῳ χορῷ πόδα τίθεσθαι, id eſt, In alieno choro pedem ponere, eſt ſeſe miſcere negotiis alienis, & aliorum ſibi vendicare partes. Plutarchus in commentario, quem inſcripſit: Quo pacto ſeipſum aliquis citra inuidiam laudare poſſit, τὸν μὲν γὰρ ἐν ἀλλοτρίῳ χορῷ πόδα τιθέντα περίεργον ἡ παροιμία καὶ γελοῖον ἀποδείκνυσι, id eſt, Eum quidem qui alieno choro pedẽ imponit, curioſum ac ridiculum eſſe, prouerbium declarat. Idẽ in Sympoſiacis, ἐγὼ δὲ καίπερ ἐν ἀλλοτρίῳ χορῷ πόδα τιθεὶς εἶπον, id eſt, Ego vero tametſi pedem in alienum inferens chorum dicebam, hoc eſt, reſpondens de re, quæ ad philoſophi profeſſionem non pertinebat. Affinis eſt huic adagio metaphora perquã elegans, neq; diſcrepans à ſpecie prouerbiali, qua vſus eſt Ariſtides in Miltiade, Μιλτιάδην δὲ τὸν ἐν Μαραθῶνι, ποῦ χοροῦ τάξομεν, i. Porro Miltiadem, qui eſt apud Marathonem, qua chori parte collocabimus? Interpres addit metaphoram ſumptam à choris Dionyſiacis. Certe conſtat mutuo ſumptũ à choreis ac ſaltationibus. Quibus ſi quis ignotus admiſceat ſeſe, derideatur, atq; exſibiletur ilico. Plato in Euthydemo. Τὴν δὲ σοφίαν ποῦ χοροῦ τάξομεν, ἐν τοῖς ἀγαθοῖς, ἢ πῶς λέγεις, id eſt, Hanc ſapientiam in quo choro ſtatuemus, inter bona, aut quid cenſes?

Ne magna loquaris.

Μὴ μεγάλα λέγε, id eſt, Ne grandia loquaris, refertur à Diogeniano, admonet temperãdum eſſe à magniloquentia, iactantiaque, qua

qua nihil omnium intolerabilius. Dictum eſt autem propter Nemeſim deam, quæ grã diloquentiam huiuſmodi non ſinit impunitam. M. Tullius Epiſtolarum ad Atticũ libro quarto, epiſtola octaua:

Μήπω μεγ᾽ εἴπης πρὶν τέλος ἀντιάσας. id eſt,
Ne quando iactes, ni prius perfeceris.

Ariſtophanes in Ranis.

Ὦ δαιμόνι᾽ ἀνδρῶν μὴ μεγάλα λίαν λέγε. id eſt,
Mirande vir, ne magna nimium dixeris.

His verbis Bacchus reprimit Euripidem p̄ arrogantiam ſemet anteponentem Aeſchylo. Sophocles in Aiace flagellifero.

Μηδὲν μεγ᾽ εἴπης, οὐχ ὁρᾷς ἵν᾽ εἶ κακοῦ, id eſt,
Ne magna loquere, non vides quo inſis malo?

Theocritus in Cyclope:

Μηδὲν μέγα μυθεῦ, id eſt,
Ne quid ſublime loquaris. Theognis.

Μήποτε κύρν᾽ ἀγοράσθαι ἔπος μέγα, οἶδε γὰρ οὐδεὶς.
Ἀνθρώπων ὅτι νὺξ χ᾽ ἡμέρα ἀνδρὶ τελεῖ. i.
Verbum Cyrne caue magnum ne dixeris vnquam.
Neſcis quid nam homini noxue dieſue ferat.

Plato in Phædone, Μὴ μέγα λέγε, μήτις ἡμῶν βασκανία περιτρέψῃ τὸν λόγον τὸν μέλλοντα λέγεσθαι, id eſt, Ne loquare grandia, ne qua nobis inuidia futuram orationem interturbet. Antiquitas enim finxit deam Nemeſim, iactantiæ vltricem. Ita Pindarus in Iſthmiis hymo quarto: Ἀλλ᾽ ὅμως καύχημα κατάβρεχε σιγᾷ. Ζεὺς τάδε καὶ τὰ νέμει, id eſt, Attamen gloriationem obnubila ſilẽtio. Iupiter hæc & illa partitur. Eſt enim vnica placandæ inuidiæ ratio, ſi quod accidit boni, ad auctorem deum referatur. Idẽ in Nemeis hymo decimo· Ἐστὶ δὲ καὶ κόρος ἀνθρώπων βαρὺς ἀντιάσαι, id eſt, Eſt autem graue in hominum inuidiam incidere. Eſt enim inuidum mortalium ingenium, nec vlla re citius ſaturatur, quam audiẽdis laudibus alienis. Idem eiuſdem operis hymno quinto: αἰδέομαι μέγα εἰπεῖν. Huc adluſiſ ſe videtur Vergilius, libro decimo:

Dixerat ille aliquid magnum.

Inuenitur ſæpius & μέγα φρονεῖν, pro eo qđ eſt, inſolentem atque elatum eſſe. Sophocles in Oedipo tyranno:

Φρονεῖν γὰρ ὡς γυνὴ μέγα. id eſt,
Sentire enim altum vt femina.

Extat & ſenarius prouerbialis:

Ὅτ᾽ εὐτυχεῖς μάλιστα, μὴ μέγα φρόνει. id eſt,
Ne quid tume, cum res ſecundæ maxime.

Et μέγα πνέειν, id eſt, Magnum ſpirare. Eurip. in Bacch.

Κἂν πνέων ἔλθῃ μέγα, id eſt,
Quamuis magnum ſpirans venias.

Eleganter Horatius huiuſmodi grandiloquentiam, ampullas & ſeſquipedalia verba vocat in Arte poetica:

Proiicit ampullas, & ſeſquipedalia verba.

Terentius in militem glorioſum, & magnifica verba Legimus & τραγικῶς λέγειν, id eſt loqui tragice, & ἐκτραγῳδίζειν, pro eo quod eſt, magnificis verbis efferre. Horatius in Epiſt.

Et ſpirat tragicum ſatis, & feliciter audet.

Tametſi non fugit, poetam hoc loco ſimpliciter dixiſſe, ſpirat tragicum.

Exercitatio poteſt omnia.

Μελέτη πάντα δύναται, id eſt, Cur omnia poteſt. Laertius hanc ſententiam Periandro tribuit, qui Iſthmum etiam tentarit perfodere: Significat autem, nihil eſſe tam arduum, quod diligentia curaque non efficiatur. Verg. in Georg.

Labor omnia vincit.
Improbus, & duris vrgẽs in rebus egeſtas.

Extat apud Græcos prouerbialis ſententia: θεοὶ τἀγαθὰ τοῖς πόνοις πωλοῦσι, id eſt, Dii bona laboribus vendunt. Huc adluſit Horatius:

Perrupit Acheronta Herculeus labor.

Sophocles in Electra:

Πόνου τοι χωρὶς οὐδὲν εὐτυχεῖ. id eſt,
Citra laborem nil bene eſt.

Fertur & verſus Menandri,

Πάντα τὰ ζητούμενα
Δεῖσθαι μερίμνης φασὶν οἱ σοφώτεροι. id eſt,
Quæcunque votis expetuntur, prædicant
Egere curis, qui valent prudentia.

Simplicius Antiphanes,

Τῆς ἐπιμελείας πάντα δοῦλα γίγνεται. id eſt,
Domat atque ſubigit cuncta diligentia,

Quamquam aũt in præſentia non eſt, neq; propoſiti, neq; operis huius, quidquid ad huiuſmodi ſententias facit, in vnũ cõuertere, tñ haud grauabimur, quãdoquidem caſus obtulit adſcribere verba Senecæ ex lib. de ira II. Atq; nihil eſt, inquit, tam difficile & arduum, qđ non humana mẽs vincat, & in familiaritatẽ p̄ducat aſſidua meditatio. Nulliq́ue ſunt tam feri, ſuiq́ue iuris affectus,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

fectus, vt non disciplina perdometur. Quicunque imperauit animus obtinuit. Quidam nunquam ridere consueti sunt. Vino quidam, alii Venere, quidam omni humore interdixere corporibus. Alius contentus breui somno vigiliam indefatigabilem extendit. Didicerunt tenuissimis & aduersis funibus currere, & ingentia vixque humanis toleranda viribus, onera portare, & in immensam altitudinem mergi, ac sine vlla respirandi vice perpeti maria. Mille sunt alia, in quibus pertinacia impedimentum omne transcendit, ostenditq; nihil esse difficile, cuius sibi ipsa mens patientiam indixerit.

Quid primum, aut vltimum?

Τὶ πρῶτον ἢ τὶ ὕστατον; id est, Quid primũ aut vltimum? Figura prouerbialis, qua vtimur quotiens aut rerum copiam tantam significamus, vt hæsitemus vnde potissimum exordinamur: aut cum perplexi dubitamus, quid primum agere debeamus. Lucianus in libello, cui titulus, De mercede seruientibus, καὶ τί σοι πρῶτον ὦ φιλότης, ἢ τι ὕστατον φασὶ καταλέξω τούτων ἃ πάσχειν ἢ ποιεῖν ἀνάγκη τοὺς ἐπὶ μισθῷ συνόντας, id est, Quid nam tibi primum amice, aut quid postremum, vt dici solet commemorem, ex his quæ & pati, & facere coguntur ii qui mercede seruiunt? Porro Lucianus desumpsit ex Odysseæ libro nono, in quo Vlysses adhunc loquitur modum:

Τὶ πρῶτον, τὶ δ᾽ ἔπειτα, τὶ δ᾽ ὑστάτιον καταλέξω. id est,
Quid primum, quid mox, & quæ tandem vltima dicam?

Iuuenalis.

Quo te circumagis, quæ prima aut vltima ponas.

Eiusdem characteris est illud Euripidis in Iunone insaniente:

Ὦ μοι τίν᾽ ὑμῶν πρῶτον, ἢ τίν᾽ ὕστατον
Πρὸς στέρνα θῶμαι. id est,

Quem vestrũ ohe quem pectori admouea͂ meo. Primum, vltimum ve.

Dente Theonino rodi.

THEONINO dente rodi dicuntur, qui conuiciis lacerantur. Sumptum à Theone poeta quodam rabiosæ loquacitatis, petulãtissimæq; maledicentiæ, vnde & Ausonius in carmine Hendeca syllabo, poetam quẽpiam indoctum, & mordacem Theonem appellat:

Nec post hac metues, vbiq; dictum:
Hic est ille Theon poeta falsus,
Bonorum mala carminum Lauerna,

Horatius in Epistolis:

Dante Theonino qui circumroditur.

Neque dissimili figura est vsus in epistola ad Iulium Florum:

Hic delectatur iambis,
Ille Bioneis sermonibus.

Acron admonet, Bionem philosophũ fuisse, q mordacissimis dialogis lacerauit poetas, sic, vt nec Homero parceret. Porphyriõ autumat Aristophanis comici patrem fuisse. Zoili quoque mordacitas propemodũ in prouerbio est, sed vt inuidum intelligas magis, quam oblatratorem. Horatius hoc vitium, alibi succum loliginis vocat, & salem nigrum, quod cum morsu addat & famæ maculam.

Hipponacteum præconium.

HIPPONACTEVM præconium, pro infami nota dixit M. Tullius, nimirum prouerbiali schemate, in Epistolis familiaribus de Tigellio quodã ita scribens: Eumq; addictum iam tum puto esse Calui Licinii Hipponacteo præconio. Nam Hipponax poeta fuit Iambographus, amarulentus, ac notæ mordacitatis, qui, auctore Dionysio Halicarnasseo, trimetrum Archilochium de industria in Scazontem infregit, cũ inimicos lacerare vellet, quo videlicet feriret fortius. Hic Bupalum, & Anthermon, qđ ab his deformi specie pictus esset, versibus iambicis insectatus legitur. Erat autẽ Hipponacti notabilis in vultu fœditas, quamobrem quidam imaginem eius proposuere in ridentium circulis quorum aliquot suis carminibus creditur ad laqueum compulisse. Negat id esse verum Plinius libro tricesimosexto, capite quinto.

Archilochia edicta.

ADAGIONIS faciem habet & illud, qđ Cicero scribit ad Atticum, libro secundo: Itaque Archilochia in illum edicta Bibuli, populo ita sunt iucunda, vt eum locum in quo proponuntur, præ multitudine eorum qui legunt, transire nequeamus. Archilochia edicta, contumeliosa vocat ac virulenta. Archilochi poetæ mordacitas vulgo

go celebratiſſima fuit. Is Lycamben ſocerũ, à quo fuerat repudiatus, huiuſque filiam adeo virulentis verſibus inſectatus eſt, vt vterque ſe laqueo præfocauerit.

Archilochi patria.

Ἀρχιλόχου πατρὶς, ideſt, Archilochi patria. Diogenianus teſtat̃ hoc dici ſolere de mordacibus ac maledicis. Videas enim populos nonnullos natura dicaces, cuiuſmodi fuiſſe feruntur Siculi.

Genuino mordere.

QVI clanculum obtrectant lacerantque quempiam, eum genuino mordere dicuntur. Perſius:

-Et genuinum fregit in illis.

Lucilium ſentiens poetam Satyricum. Itẽ diuus Hieronymus: Poſſim reſpondere, ſi velim, poſſim genuinum læſus infigere. Dẽtes autem genuini ſunt omnium reconditiſſimi ac propemodum operti gengiua. Sero emergunt homini: nempe circiter annum vigeſimum: multis & octogeſimo, vt auctor eſt Plinius libro vndecimo, capite trigeſimoſeptimo. Et ob id haud ab re, liuoris atque obtrectationis morbo dicati. Pòt non abſurde referri & ad viperæ denticulos illos, quibus eam venenum infundere putant. Plinius eodẽ, quod modo citauimus capite. Nam hi quoque ſunt viperis ſub gena fiſtuloſi. Poteſt & ad canes referri, q postremis dẽtibus oſſa duriora circumrodũt. Omnis autem obtrectatio morſus dicitur. Vnde Ariſtophanes iocatur, in anulo non ineſſe remedium aduerſus ſycophãtæ morſum. Diogenes apud Laertium rogatus, cuius nam animantis morſus eſſet perniciosiſſimus: Ex feris, inquit, obtrectatoris, ex cicuribus adulatoris. Hoc venenum Horatius loliginis ſuccum appellat.

Aureo piſcari hamo.

AVREO piſcari hamo dicuntur, qui mediocris cõmodi cupiditate periculũ adeũt, vt maximarum rerum faciant iacturã. Cõmemoratur inter facetè dicta Octauii Cæſaris à Suetonio. Fit enim nonnunquã, vt piſcis hamum etiam ipſum ſecum auferat. Porro metaphoræ pleræq; à piſcatione ductæ prouerbii vice ſunt vſurpatæ. Sicut ex piſcari apud Terentium, pro eo quod eſt diligenter elicere atque exquirere. Vorare hamum apud Plautum. Semper tibi pendeat hamus, apud Naſonem. Quod ſi quis pugnet, Auguſti dictũ nõ eſſe prouerbiũ certè ꝓuerbiale eſt nec indignũ qđ in hũc ordinem adlegatur. Põt fieri, vt quibuſdã etiam hoc libuerit, aureo hamo piſcari. Siquidem auctore Suetonio, Nero Cæſar reti aurato, funibus purpura coccoq; nexis piſcari ſolitus eſt. Proinde quoties ſic ambimus quippiam, vt ſi potiamur optatis, mediocre ſit emolumentum, ſin fallat ſpes, damnum ingens, apte dicemur aureo piſcari hamo. Id quod frequenter vſu venit iis, qui ſcrutantur abditas terræ venas, ſed frequentius qui vulgo dicuntur Alcumiſtæ, de quibus apud Athenæum libro ſexto, venuſte dixit Phalereus Demetrius. ὅτι πολλάκις καταναλώσαντες τὰ φανερὰ τῶν ἀδήλων ἕνεκα, ἃ μὲν ἔμελλεν οὐκ ἔλαβον, ἃ δὲ εἶχον ἀπέβαλον, id eſt. Quod frequenter certis conſumptis incertorum gratia, quæ ſe capturos ſperabant non cœperunt, quæ uero habebant abiecerunt.

Sapientia vino obumbratur.

PLINIVS hiſtoriæ mundi libro vigeſimotertio, capite primo: Vinum ieiunos bibere nouitio inuento inutiliſſimum eſt. Curas, vigoremq; animi impedit, ad procinctũ tendentibus, sõno accõmodatum, ac ſecuritatibus: iamq; dudũ hoc fuit, qđ Homerica illa Helena ante cibũ miniſtrauit. Sic quoq; in ꝓuerbiũ ceſſit: Sapiẽtiã vino obũbrari. Hactenus Plinius. Porro qđ Plinius citat, eſt Odyſſeæ quarto.

Homines frugi omnia recte faciunt.

M. TVLLIVS lib. Tuſculana. q. 4. Frugalitatis nomen tanquam ad caput referre volumus, qđ niſi eo noĩe virtutes continerẽtur, nunquam illud tã peruulgatũ eſſet, vt iam prouerbii locũ obtineret: Hoĩes frugi, oĩa rectè facere. Hacten⁹ Cicero. Docet adagium, quoſdam improbos hoĩes certis in rebus nõnunquam eſſe vſui, ac præclare ſe gerere: verum vbiq, ac perpetuo præſtare virũ integrũ atq; inculpatũ, id eius demũ eſſe videtur, qui natura vereq́ue ſit probus. Adludit ad hanc ſententiam Euripides in Hecuba, cum ait:

Ἀνθρώποις δ᾽ ἀεὶ.
Ὁ μὲν πονηρὸς οὐδὲν ἄλλο πλὴν κακὸς
Ὁ δ᾽ ἐσθλὸς, οὐδὲ συμφορᾶς ὕπο

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

φύσιν διέφθειρ', ἀλλὰ χρηστὸς ἐς' ἀεί. id est,
Ceterum in mortalibus
Quisquis malus, nil aliud ille quam malus,
Frugi vsque frugi est, non enim ingeniũ grauis
Fortuna vitiat, sed probus semp manet,
Item Iphigenia in Aulide:
Ὀρθὸς,
Ἐσθλὸν σαφὲς ἀεί,
At qui probus,
Is palam est semper probus.

Aristoteles libro Moraliũ septimo: Τὸ, τε γὰρ ἀγαθὸν ἁπλοῦν, τὸ δὲ κακὸν πολύμορφον. καὶ ἀγαθὸς μὲν ὅμοιος ἀεί, καὶ οὐ μεταβάλλεται τὸ ἦθος: ὁ δὲ φαῦλος καὶ ὁ ἄφρων οὐδὲν, ἔοικεν ἕωθεν καὶ ἑσπέρας. id est, Si quidem quod bonum idem simplex, contra quod malum, id varium est. Et qui bonus, is semper sui similis, neque vnquam commutat mores. At quisquis improbus & stultus, haud quaquam idem esse videtur mane & vesperi.

Fallacia alia aliam trudit.

TERENTIVS in Andria: Fallacia alia aliam trudit, Donatus admonet prouerbiali figura dictum. Sumptum à consuetudine conantium fallere, ac dolos dolis consarcinantium ne deprehendantur. Vnde consutis dolis dixit Plautus: Et sutelas appellat huiusmodi technas. Et δόλους ὑφαίνειν. apud Homerum, id est, dolos texere.

Sera in fundo parsimonia.

PROVERBIALIS sententia apud Senecã in prima epistola: Sera in fundo parsimonia, digna profecto, quæ omni scrinio omni cado, omni cellę penuariæ inscribatur. Admonet in tempore parcendũ rebus necessariis, neque imitandum profusorum vulgus, qui tum denique incipiunt parcere, posteaquam viderint minimum superesse. Erit elegantior sententia, si traducatur ad res animi: veluti si quis admoneat iuuenes, ne sinant optimos illos annos inaniter effluere, ne illis eueniat quod plerisq; solet euenire, vt iam natu grandes animũ ad res honestas applicent: & cum perpusillum vitæ supersit, tũ tempori parcere incipiãt. Seram enim in fundo parsimoniam esse. Prouerbium sumptum apparet ex Hesiodo, cuius hi sunt versus in opere, cui titulus, Opera & dies.

Ἀρχομένου δὲ πίθου καὶ λήγοντος κορέσασθαι,
Μεσσόθι φείδεσθαι. δειλὴ δ' ἐπὶ πυθμένι φειδώ. id est,
Plena vbi dolia sunt, aut iam prope inania vini.
Tum satiare, sed in medio fac parcior esto.

Absurdum siquidem & graue in imo parcere fundo. Adlusit huc Persius Satyra II.
Donec deceptus & expes,
Ne quidquam fundo suspiret nummus in imo.

Plutarchus in Symposiacis Decadis septimæ, problemate tertio indicat poetam admonuisse, tum esse bibendum vinum, cum est optimum. Vinum autem in medio saluberrimum optimumque esse potu: quẽadmodum summa pars olei potissimũ laudatur, mellis infima. Primũ, quod vini vis calor est, is autem videtur maxime colligi circa mediũ, proinde id optimum esse seruare. Deinde vini pars inferior vicina fecis corrumpitur, summa pars ab aere proximo læditur: Nam aerem inimicum esse vino vel illud satis arguit, quod dolio pleno vinum minus vappescit, quam semipleno. Tum quod terra defossa, vt aer attingere non possit, quam diutissime vigorem suũ conseruant. Theocritus itẽ in Charitibus:
Κενεᾶς ἐπὶ πυθμένι χηλοῦς. id est,
Vacuæ fundo capsæ. scrinium inane significans.

Sybaritica mensa.

Συβαριτικὴ τράπεζα, id est, Sybaritica mensa. De conuiuio dicebatur nimium apparato. Natum à gentis eius moribus. Est enim Sybaris oppidum vicinum Crotoni, vt testis est Herodotus lib. 5. Stephanus indicat postea Thurion appellatum. vnde Sybaritæ dicti, gens in architectura voluptatum operosissima: Suida teste, luxu deliciisque adeo notabilis, vt quidquid effœminatum, quidquid molle, quidquid accurata atque ambitiosa luxuria paratum esset, id vulgo Sybariticum diceretur. Vnde Ouidius in libro Tristiũ secũdo, scribens ad Augustũ:
Nec qui cõposuit nuper Sybaritida fugit.
Sybaritida vocat opus Hemitheonis cuiusdam cinædi Sybaritæ, de generibus voluptatum, & obscœnarum deliciarum. Item Martialis libro duodecimo:

Qui

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Qui certant, inquit, Sybariticis libellis. Philo Hebræus in vita Moysi, Sybariticas nequitias vocat lasciua poemata. Maximꝰ Tyrius ī dissertione tertia de voluptatibus, Sybariticas saltationes commemorat. Aristoteles libro Moralium Eudemiorū primo, Smyndiridem quoque Sybaritam comparem Sardanapalo inter voluptarios nominauit. Suidas fabulas aniles, aut parum pudicas, Sybariticas appellatas scribit. Idē refert, Sybaritas instituisse, vt equi ad tibiæ cantum saltare cōdiscerent. Et luxuriosos Sybaritas appellatos:& Sybarissare, Sybaritarum ritu deliciis indulgere dictum. Adstipulatur & Quintilianus libro tertio: Frugalitas, inquiens, apud Sybaritas forsan odio foret. Plutarchus in conuiuio septem sapientium, tradit apud Sybaritas hunc fuisse morem, vt mulieres ab vsq; anno priore ad conuiuium vocarentur, quo se per otium auro vestibusq; possent exornare. Hæc atque huiusmodi ferme referuntur ab Angelo Politiano Miscellaneorum capite 15. Ceterum conuiuium Sybariticū depingit, ac missus Sybaritici meminit Aelius Lampridius in Heliogabali vita, Imperatoris luxu perditissimi, adeo vt nomē inuenerit, vulgo dictus Apicius. Lampridii verba hæc sunt: Semper, inquit, sane aut inter flores sedit, aut inter odores preciosos, Amabat sibi precia maiora dici earum rerum, quæ mensæ parabantur, orexin in cōuiuio hanc esse asserens. Sexcentorum struthionum capita vna cena multis exhibuit ad edenda cerebella. Exhibuit aliquando, & tale conuiuium, vt haberet viginti & duo fercula ingentium epularum, sed per singula lauarentur, & mulieribus vterentur, & ipse & amici cum iureiurando, quod efficerent voluptatem. Celebrauit item tale conuiuium, vt apud amicos singulos singuli missus appararentur, & cum alter maneret in Capitolio, alter in Palatio, alter in Cœlio, alter trans Tyberim, & vt quisque mansisset, tamen per ordinem in eorum domibus singula fercula ederentur, ireturq; ad omnium domos. Sic vnum conuiuiū vix toto die finitum est, cum & lauarent per singula fercula, & mulieribus vterentur. Sybariticum missum semper habuit ex oleo, & garo, quem quo anno Sybaritæ repererūt, perierunt. De Sybaritarum tum luxu, tum interitu, permulta commemorat & Athenæus in Dipnosophistis, cum alibi, tum libro duodecimo, in quibus & illud: Sybaritas nullam artem recipere in suam ciuitatē quę sine strepitu non potest exerceri, veluti fabrorum ærariorum aut lignariorum ac similium, ne quid sit quod dormientibus obstrepat. Ob eandem caussam gallum gallinaceum fas non est in ciuitate ali. Alia p̄terea deliciarum argumenta refert illic, si cui vacat legere. Aristophanes ἐν εἰρήνῃ συβαρίζειν dixit, pro eo quod est, opipare, ac genialiter viuere.

Ηδη δ᾽ ἐξέσαι τόθ᾽ ὑμῖν,
Πλεῖν, μένειν, κινεῖν, καθεύδειν,
Ες πανηγύρεις θεωρεῖν,
Εςιᾶσθαι, κοτταβίζειν,
Συβαρίζειν, id est,

Iam vero licebit vobis nauigare, manere, mouere, dormire, in festis spectare, conuiuio accipi, cottabo ludere, Sybarissare. Gregorius Theologus ad Basilium simili tropo mensam luxu redundantem, Alcinoi dixit: οὐχ ὡς λωτοφάγου πενίαν, ἀλλ᾽ ὡς ἀλκινόου τράπεζαν, id est, Nō ad lotophagorum inopiam, sed Alcinoi mensam.

Sybaritica calamitas.

Συβαριτικὴ συμφορὰ, id est, Sybaritica clades. Stephanus tanquam prouerbium notauit. Porro quemadmodum Sybaritæ perierint, idem narrat ad hunc modum. Oraculum huiusmodi acceperant:

Εὐδαίμων συβαρῖτα πανευδαίμων, σὺ μὲν αἰεὶ
Εν θαλίῃσι θεῶν τιμῶν γένος αἰὲν ἐόντων,
Εὖτ᾽ ἂν δὴ πρότερον θνητὸν θεοῖο σεβίζῃ
Τηνίκα τοι πόλεμός τε, καὶ ἐμφύλιος σάσις
ἥξει. id est,

Felix omnino felix Sybarita futurus,
Dum rebus lætis venerabere numina diuum.
At simul atque illis mortalis homo anteferetur,
Tum veniet bellumque tibi atque domestica turba.

Euenit deinde, vt Sybarita quispiam seruū loris cæderet in agro, qui cum ad numinis aram confugisset, nihilominus persequente domino cædebatur. Quod vbi vidit sibi nihil profuisse numinis reuerentiam, protinus ad monumentum patris herilis confugit, atque ibidem religione commotus herus, destitit à cædendo. Itaque iuxta dei responsum, à Crotoniatis euersi sunt Sybaritæ.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

baritæ. Aelius Lampridius in vita Heliogabali, scribit eos eodem anno periisse, quo missum ex oleo & garo reperissent, quem ob id Sybariticum vocabant, ut modo diximus. Ceterum de Sybaritarum luxu, deque calamitate, permulta retulit Athenæus libro duodecimo, si cui hæc non satisfaciũt. Quadrabit adagium in eos, qui neglectu deorum, aut ob intemperantem luxum subuertuntur.

Sybaritæ per plateas.

Συβαρῖται διὰ πλατείας, id est, Sybaritæ per plateas, Contra fastuosius ingredientes per viam, seseque velut ostentantes. Sumptum adagiũ à fastu luxuq; Sybaritarum. Aphricanus in oratione quæ Cestis inscribitur: Sed enim, inquit, Sybaritæ fastu præturgidi. Venustius erit, si paullo longius detorqueatur: veluti si de homine insolentius se gerente, aut arrogantius de se loquente, aut de stilo phaleratiore dicas: συβαρίτης διὰ πλατείας. Cognatum est illi, quod alio dictum est loco: ἀρεοπαγίτης. Refertur adagium à Suida atque Zenodoto.

Syracusana mensa.

Συρακουσία τράπεζα. id est, Syracusana mensa, prælauta atque opipara dicebatur. Syracusani enim ut erant olim opibus florentissimi, ita voluptatibus, ac deliciis addictissimi. Lucianus in dialogo Simili ac Polystrati: καὶ τράπεζαι, inquit, ὑπὲρ τὰς ἐν σικελίᾳ, id est, Ac mẽsæ Siculis lautiores. Athenæus libro duodecimo: διαβόητοι δὲ εἰσὶν ἐπὶ τρυφῇ καὶ αὐτῶν σικελῶν τράπεζαι, id est, Celebres sunt ob delicias & Siculorum mẽsæ. Addit ex Clearchi auctoritate, Siculos dicere apud se mare quoq; dulce esse, quod gaudeant eduliis, quæ mare porrigit. Meminit Siculæ mensæ Diogenes in epistola quadam ad Aristippum. Item Aristides in Pericle. Denique Strabo lib. 6. & hæc aliaque plura commemorat. Plutarchus in vita Niciæ ex Diphilo refert: πάχυς, ὠνθυλευμένος σέατι σικελικῷ, id est, Pinguis & abdomine Siculo stercoratus siue saginatus: q̃d miramur quare Latinus interpres vertendum putarit, delibutus, cum ὄνθος significet stercus bubulum, utilissimum agrorum letamen. Plato in epistola quadam ad propinquos Dionis, negat sibi felicem illam vitam in Siculis Italicisque mensis ac reliquis voluptatibus sitã unquam placuisse. De Syracusanorum luxu meminit & Aristoteles in Politia eius gentis, addens Dionysium minorem nonnunquam ad nonagesimum usque diem ebrium perseuerasse, atque ob eam rem cæcutientibus ac vitiosis oculis fuisse. Narrat Theophrastus apud Athenæum, amicos illius & compotores in cõuiuiis adsimulare solitos, non videre sese vel cibos vel calices appositos, videlicet ad eum modum adulantes regi cæcutiẽti: Vnde διονυσιοκόλακες sunt appellati. Apud eundem Aristophanes: ἐν δαιταλεῦσιν,

Ἀλλ' οὐ μὴ ἐμάθετε ταῦτα ἐμοῦ πέμποντος,
Ἀλλὰ μᾶλλον πίνειν, ἔπειτ' ᾄδειν κακῶς συρακουσίων τράπεζαν συβαριτίδας τ' εὐωχίας, id est,
Atqui hæc quidem me duce non didicistis,
verum bibere potius deinde male canere,
Syracusanorum mensam Sybariticaq; conuiuia.

Item Plato de Repub. tertio, Συρακουσίαν δὲ ὦ φίλε τράπεζαν καὶ σικελικὴν ποικιλίαν ὄψου ὡς ἔοικας οὐκ αἰνεῖς, i. Syracusanam amice mẽsam, & Siculã in obsoniis varietatem non videris approbare. Athenæus lib. 14. citat Cratinum, qui prælautam culinã, ac bene fumantem, ac suauiter olentem describens, ita loquitur:

Οἰκεῖ τις ὡς ἔοικεν ἐν τῷ χάσματι
Λιβανωτὰ πωλεῖ, ἢ μάγειρος σικελικός. i.
Habitare mi hoc videtur aliquis in specu,
Qui thura odora vendit, aut Siculus coquus.

Apud eundem mox Antiphanes quoque laudat Siculos coquos, ut arte cõdiendi præstantes. Verum his temporibus Siculi frugalitatem Hispanicam & Italicam sic imitantur, ut propemodum superent, huiusq; prouerbii gloriam planè perdiderũt. Quãquam Athenæus in Dipnosophistis, inter opiparas mẽsas etiam Italicas recenset: At his sane temporibus priscam illam frugalitatis laudem sibi vendicarunt: quemadmodum & Græci ad pristinam illam temulentiæ gloriam postliminio redierunt. Vnde Faustus Andrelinus Foroliuiensis poeta, non solum laureatus, verumetiam regius, atque etiam si diis placet, Regineus, vetus congerromeus, qui plus quam triginta iam annos in celeberrima Parrisiorum Academia poeticen docet, in carmine quod de pauimento Parrisiensi inscripsit, adagionem in Anglos deriuauit:

Mensa, inquiens, Britanna placet.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Spithama vitæ.

Σπιθαμὴ τοῦ βίου id est, Spithama vitę, hoc est, modus vitæ perpusillus. Prouerbialis est figura, mutuo sumpta à rerum mensoribus, apud quos Spithama seu palmus digitos duodecim continet, quantum ferme longissimo digitorum porrectu complecti licet. Quin hodiequoque pusillum homunculum palmum aut pugillum hominis appellant idiotę nostrates. Translatum à fabris, qui quattuor digitis coninnctis metiuntur materiam, eam mensuram appellant palæstam. interdum diducta manu à summo pollicis, vsque ad summum digiti medii, quam vocant σπιθαμὴν, Refertur adagium à Diogeniano.

Noua Hymetia, falerna vetera.

MACROBIVS libro Saturnalium septimo: Cur Disari: mel & vinum diuersis ætatibus habentur optima? Mel quod recentissimum: vinum, quod vetustissimum. Vnde est & illud prouerbium, quo vtuntur gulones: Mulsum quod probet temperes, miscendum est nouo Hymetio, falerno vetulo. Quod adagium non videtur vbi nobis possit vsui esse, sed tamen adscripsimus, nę nihil omnino de popinis mutuati videremur. Nisi forte placeat eo torqueri, vt dicamus, è diuersis rebus quædam optimę conflari.

Qui multa rapuerit, pauca suffragatoribus dederit, saluus erit.

AELIVS Lampridius in vita Alexandri Seueri. Idem inquit, addebat sententiā de furibus notam, & Græce quidem, quæ Latine hoc significat: Qui multa rapuerit, pauca suffragatoribus dederit, saluus erit. Quæ Græcè talis est:

Ὁ πολλὰ κλέψας, ὀλίγα δοὺς, ἐκφεύξεται. i. Qui multa tollit, pauca dat, seruabitur.

Admonet adagium, id quod nostris quoqꝫ temporibus vulgo factitant fures non omnino stupidi, non nisi magnis prædis iniiciendam manum, vt supersit quo iudicē, si forte sit opus, corrumpant atque exoculent, Ceterum qui parua tollunt, deprehensi pendent, vtpote quibus nihil sit quod impertiant præfectis.

In simpulo.

M. TVLLIVS libro de legibus tertio agens de lege tabellaria, hoc est, de iure ferēdorum per tabellam suffragiorum: Et auus quidem noster, inquit singulari virtute in hoc municipio quo ad vixit, restitit M. Gratidio, cuius in matrimonio sororem, auiam nostrā habebat, ferenti legem tabellariam. Excitabat enim fluctus in simpulo, vt dicitur, Gratidius, quos post filius eius Marius in Aegęo excitauit mari. Hactenus Cicero. Quantum igitur coniectura consequi licet, in simpulo fieri dicebant, quod in re minuta atque humili fieret. Est. n. simpulum, auctore Festo, vas paruum, non dissimile cyatho, vnde mulieres diuinis rebus deditę, simpulatrices vocentur. M. Varro scribit, vas esse minutim fundens, in cuius locum successerit Epichysis, vnde veteres res minutas, nulliusque precii simpularias appellabant. Plinius libro 35. capite 12. In sacris quidem etiā inter has opes non myrrhinis crystallinisve, sed fictilibus prolibatur simpulis innocentius. Attestatur & M. Varro cum apud Nonium Marcellū ait, deos ipsos vili simpulo inuitari. Item Apuleius: In hodiernum, inquit, populus Romanus diis immortalibus Simpulo & Catino fictili sacrificat. Sunt qui pro Sympulo legant Sympuuium, cuius meminit Iuuenalis satyra 6.

Aut quis
Sympuuium ridere Numæ, nigrumque
Catinum,
Aut Vaticano fragiles de monte patellas
Ausus erat.

M. Tullius in Paradoxis: Quid autem Numa Pōpilius? minusne gratas diis immortalibus capedines ac fictiles vrnulas fuisse, quā filicatas aliorum pateras arbitramur? Polemon apud Athenæum lib. 11. tradit, ad ipsius etiamnum ætatem Græcos quosdam bibere solitos ex fictilibus, velut Argiuos in publicis cōuiuiis, ac Lacedęmonios in festis, aut epiniciis, aut nuptiis virginū. Proinde non absurdum videtur, si quis existimet sumptam allegoriam à puerorū lusu, quo solent per fistulā angustam in simpulum inflantes, quasi fluctus quosdam & aquæ strepitum excitare.

Proteo mutabilior.

Πρωτέως ποικιλώτερος, id est, Proteo mutabilior, ī vafrū & versipellē cōpetit. Lucianus, ī sacrificiis, Iouē ποικιλώτερον αὐτοῦ πρωτέως appellat,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

appellat, quod se subinde in alias atque alias formas transfiguraret. Plato in Ione, Ἀλλ᾽ ἀτεχνῶς ὥσπερ ὁ πρωτεὺς παντοδαπὸς γίγνῃ στρεφόμενος ἄνω καὶ κάτω, id est, Sed prorsus Protei in morem, in omnem speciem verteris, sursum ac deorsum teipsum distorquens. Horatius in eos, qui facile vertunt sententiam:

Quo teneam vultus mutantē Protea nodo?

Item alibi:

Effugiet tamen hæc sceleratus vincula Prothus.

Protea vocat tergiuersantem, & quem Græci vocant: δυσφώρατον, id est, Deprehensu difficilem. Porrò fabulam Protei notiorem arbitramur, quam vt hic sit recensenda. Extat apud Homerum Odyssea 4. & apud Maronem quarto item Georgicon. Simili figura diceretur & Vertumno incōstantior. Nam hic deus in omnigenam speciem sese variat, vnde & nomē reperit apud Latinos. Horatius:

Vertumnis, quotquot sunt, natus iniquis.

Huius meminit Ouidius, describens quēadmodum amans Pomonam deam, alias subinde formas assumpserit. Et ἔμπουσα μεταβολώτερος ἐμπούσης, id est, Empusa mutabilior. Cuius mentionem fecit Lucianus in commentario De saltationibus: Ἴδοις τ᾽ ἂν οὖν αὐτοὺς πρὸς τὸν αὐτὸν καιρὸν ὠκέως διαλλαττομένους, καὶ αὐτὸν μιμουμένους τὸν πρωτέα. εἰκάζειν δὲ χρὴ τὴν ἔμπουσαν τὴν ἐς μυρίας μορφὰς μεταβαλλομένην, id est. Videbis igitur ipsos eodem in tempore subito in aliā transfigurari speciem, atque ipsum referre Proteū. Quin & Empusæ exemplum cōferre oportet, quæ sese innumerabiles vertit formas. Meminit huius Aristoph. in Ranis:

Καὶ μὴν ὁρῶ νὴ τὸν Δία θηρίον μέγα.
Ποῖόν τι; δεινόν. παντοδαπὸν γοῦν γίγνεται.
Τοτὲ μὲν βοῦς, νυνὶ δ᾽ ὀρεύς, τοτὲ δ᾽ αὖ γυνὴ
Ὡραιοτάτη τις. ποῦ ᾽στι; φέρ᾽ ἐπ᾽ αὐτὴν ἴω.
Ἀλλ᾽ οὐκ ἔτ᾽ αὖ γυνή ᾽στιν, ἀλλ᾽ ἤδη κύων.
Ἔμπουσα τοίνυν γ᾽ ἐστί. id est,

At maximam profecto video beluam.
Qualem? Nouam, quę in cuncta subito vertitur,
Modo bos, modo autem mula, rursum fœmina
Pulcherrima. Age vbi est? recta ad illam iam feror.
At rursus haud est mulier, immo iā canis.
Empusa proinde est.

Interpres adscribit, Empusam spectrum quoddam esse quod ab Hecate soleat emitti videndum miseris & calamitosis. Id subinde cōsueuit aliis atque aliis formis exhibere sese. Quidam existimant meridianis horis apparere solitum iis, qui parentant manibus. Sunt qui hāc ipsam Hecaten affirment esse; narrant autem vno videri pede, vnde & nomen inditum putāt ἔμπουσαν οἱονεὶ ἐνίποδα. Demosthenes ait Aschinis matrem, cui ipse Leucothoę nomen mutasset, appellatam fuisse Empusam, eo quod q̄stus gratia quiduis & faceret & pateret.

Amicus magis necessarius, quàm ignis & aqua.

Ἀναγκαιότερος πυρὸς καὶ ὕδατος ὁ φίλος, id est, Amicus magis necessarius, quàm ignis & aqua. Hyperbole prouerbialis, admonens neminem esse tam diuitem, aut potentem, quin opus habeat amicorum officiis. Quēadmodum enim citra ignem & aquam nō constat hominum vita, ita nec sine consuetudine atque opera familiarium, quos ob id ipsum Latini necessarios vocant, vt amicitiam necessitudinem. Innuit adagiū duo quædam maxima commoda colligi ex amicitia, voluptatem, & vsum. Nihil est enim neque iucundius igni, neque vtilius aqua. Quam ob rem scripsit Horatius:

Nil ego cōtulerim iucundo sanus amico.

Item Euripides apud Plutarchum:

Εἰς ὄμματ᾽ εὔνου φωτὸς ἐμβλέπειν γλυκύ. i.
Dulce est tueri hominis amici lumina.

Recensetur adagium à Plutarcho, commētario quem inscripsit, Quo pacto sit digno scendus assentator ab amico: Καθ᾽ ὃ δὴ καὶ λέγεται, πυρὸς καὶ ὕδατος ὁ φίλος ἀναγκαιότερος, id est, Quapropter dicunt etiam, amicum igni quoque & aqua magis necessariū esse. Extat & apud Aristotelem in Moralibus, & apud Ciceronem in Lælio, Hodieq; vulgus indoctum habet in ore, quod est verissimum: Tolerabilius viui sine pecuniis, quàm sine amicis.

Lupus circum puteum chorum agit.

Λύκος περὶ τὸ φρέαρ χορεύει, id est, Lupus circum puteū chorū agit. In eos dicetur, qui sumpta inaniter opera, spe sua frustrātur. Aiunt enim lupo morem esse, vt si quando sitiat nec tuto se possit demittere, circum

puteum

puteum oberret, frustra inhians aquæ, quã non possit contingere. Sunt qui parœmiã inde ductam existiment, quod aliquando veniat vsu, vt lupus pecudem aliquam, aut hominem insectetur: qui postea quam se in puteum, quempiam altiorem metu demiserit, obambulat ille, velutique saltantiũ in modum in orbem circumagitur, prædę cupiditate, qua tamen potiri non queat. Plutarchus in commentario, cui titulus: Quomodo possit adulator ab amico digno sci: ὧ χρώμενοι πρὸς ἀπολλύουσιν αὐτοὺς, τὴν περὶ τὸ φρέαρ ὄρχησιν ἀτεχνῶς ὀρχούμενοι. id est, Qua qui vtuntur, seipsos quoque in pniciem adducũt, re vera saltationem illam circum puteum saltantes. Loquitur autem de dicacitate intemperanti & virulẽta, qua fit, vt nec illis quidquam vtilitatis adferamus, in quos dicimus, & nobis ipsis maximum malum conciliemus. Refertur adagium à Zenodoto, Suida, Diogeniano.

Lydius currus.

Λύδιον ἅρμα, id est, Lydius currus. Hoc scommate notabantur, qui in certamine quopiam longe ceteris essent inferiores. & παρὰ λύδιον ἅρμα θέεις. id est. Iuxta Lydiũ currum curris. Plutarchus in libello quem inscribit, De dignoscendo assentatore ab amico: Τὸν δὲ κρείττονα τρέμει καὶ δέδοικεν, οὐ μὰ δία παρὰ λύδιον ἅρμα πεζὸς οἰχνεύων, ἀλλὰ παρὰ χρυσὸν ἑφθόν: id est, Ceterum superiorem metuit ac veretur, non hercle ad currũ Lydiũ pedes ingrediens, sed ad aurũ purũ. Refertur adagium à Diogeniano. Quidã ad Pelopem Lydum referunt, qui suo curru vicerit Oenomaum socerum, in quibus est Gregorius Nazianzenus, sic vsurpans, vt dicat se tanto esse inferiorem eximiis Basilii virtutibus, quantum pedes abest à Lydio curru. Effertur & ad hunc, vt diximus, modum parœmia: Παρὰ λύδιον ἅρμα θέειν. id est, Præter Lydium currum currere, aut iuxta Lydium currum, vt pedes intelligatur certare cum Lydio curru velocissimo, quod quidem certamen nimis inique comparatum videatur. Achilles apud Euripidẽ in Iphigenia Aulidensi, pedestri cursu certat cum quadriga, & vincit. Plutarchus in vita Niciæ è Pĩdaro allegat: Οὐ γὰρ μὰ δία, inquit, παρὰ λύδιον ἅρμα πεζὸς οἰχνεύων, ὥς φησι πίνδαρος, id est, Non enim per Iouem iuxta Lydium currum pedes incedens, vt inquit Pindarus. Herodotus libro primo tradit, olim Lydios præ ceteris equitatu valuisse, nec aliter fere nisi ex equis pugnare.

Cinclus.

Κίγκλοι, id est, Cincli, rusticano prouerbio dicebantur præter modum pauperes, quibus neque domus esset, neque quidquam quod suum possent dicere. Qualem Catullus describit Furium, cui neque villula fuerit, neque domus, neque arca. Cinclus.n. auis quædam est imbecillis, atque inualida, ita vt non possit ipsa sibi proprium nidum parare, proinde oua nidis supponit alienis. Vnde & rustici verterunt in adagionem, vt mẽdicos & errones Cinclos vocẽt. Auctor Aelianus libro De naturis animantium duodecimo. Quod genus homines Græci ἀνεστίους vocant, hoc est, expertes penatium. Suidas tradit Cinclum auem esse maritimam, gracilem, nulloque ferme corpore, cui peculiare sit clunium pennas subinde mouere, vnde & nomen additũ σεισοπυγίδι, nimirum ab agitatione caudæ. Eam prouerbio fecisse locum, quo Menander sit vsus in Thaide:

Πτωχότερος εἶ λεβηρίδος καὶ κιγκάλου. id est, Mendicior Leberide, atque Cincalo.

Hinc κιγκλίζειν dici, pro eo quod est, cõmoueri, & obstrepere.

Quæ sub alis fiunt.

Αἱ ὑπὸ μάλης πράξεις, id est, Facta subalaria, Prouerbiali figura dixisse videtur Plutarchus in cõmentario, qđ inscribitur: Quo pacto sit dignoscendus adulator ab amico: Πόνου, inquẽs καὶ σπουδῆς ἁπάσης ἀπολειπόμενος, ἐν ταῖς ὑπὸ μάλης πράξεσιν ἀπρόφασιστός ἐστιν, id est, Ad laborem & res honestas segnis, in his rebus quæ sub ala fiunt, nihil recusat. De adulatore loquitur, ad honesta officia tum pigro, tum inutili: ad voluptariam ministeria prompto: videlicet ad scortum cum fide adducendum, ad comparanda opsonia, ad instruendum conuiuium. Equidem opinamur, ob id adulationi sub alis sedem datam esse, quod hæ corporis partes titillationem præcipue sentiãt siue ob cutis tenuitatem, siue quod insolitus nobis earum contactus partium: siue quod is locus venulas habeat, quibus frictu calefactis, eiusmodi nascatur delectatio.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

tio. Aristoteles sectione 35. Problemate 2. indicat, sub alis potissimum, ac sub pedum vestigiis fieri titillationem, coniectans in caussa esse, vel quod ibi cutis sit mollior, vel quod contactus sit insolens, quod idem vsu venit in auribus. Quid autem aliud est adulatio, quam aurium pruritus quidam & gargarizatio? Vnde Lucianus in dialogo quodam Charontis, Menippi, & Mercurii, philosophum quempiam omnibus exiens vitiis: ἓν ἔτι τὸ βαρύτατον ὑπὸ μάλης ἔχει. τί ὦ μένιππε. κολακίαν ὦ ἑρμῆ, πολλὰ ἐν τῷ βίῳ χρησιμεύσασαν αὐτῷ. id est, Vnum quiddam adhuc sub alis gestat, quod est omniũ grauissimum. Quid nam Menippe? Adulationem Mercuri, quæ illi plurimum attulit emolumenti in vita: nisi si quis malit ὑπὸ μάλης, ita dictum, vt alibi Lucianus dixit, ὑπὸ κόλπου, sub sinu, significans eum Veneris vsum, qui non vacat turpitudine. Nam oscula, quæq; supra sinum fiunt, vtcunque cum honestate possunt cohærere. ceterum infra sinum, οὐδὲν ὑγιές.

Simul sorbere & flare difficile.

TRANIO seruus apud Plautum in Mostellaria, obiurgatus est ab hero, quod non maturius redisset: cũ ille se aliubi fuisse diceret, nec simul apud herum esse potuisse, & illud quod iussus fuerat, peragere: Si voles, inquit, verbum hoc cogitare, simul flare sorbereq;, haud factu facile est. Commode vtemur hoc adagio, si quando significabimus, negotia quæpiam id genus esse, vt pariter ab iisdem tractari non queant. Veluti si quis conetur simul & litteris & voluptatibus vacare: simul amoribus & parsimoniæ indulgere: simul vxori studiisq; satisfacere: Quemadmodum fieri non potest, vt quis eodem in tempore sorbeat, hausto spiritu, & flet, emisso halitu. Affine videtur huic adagio illud Phocionis ad Antipatrũ; Οὐ δύνασαι μοι καὶ φίλῳ χρῆσθαι, καὶ κόλακι. id est, Non potes me simul & adulatore vti, & amico. Ad hæc senarius ille, qui falso Senecæ inscribitur:

Amare & sapere, vix deo conceditur.

Quodque ait Terentium imitatus Horatius:

Nihilo plus explicet, ac si
Insanire paret certa ratione, modoque.

M. Tullius Philippica 11. Duas tamẽ res magnas præsertim, non modo agere vno tempore, sed ne cogitando quidem explicare quisquam potest.

Manum admouenti fortuna est imploranda.

Τὰν χεῖρα ποτιφέροντα δεῖ τὰν τύχαν ἐπικαλεῖν, id est, Manum admouenti fortuna inuocãda est. Admonet adagium, ita fidendum esse diuino auxilio, vt nihilo segnius, quantum in nobis est, etiam ipsi nostra adnitamur industria: alioqui non audituros superos inertium ac desidiosorum vota. Plutarchus in Apophthegmatis Lacedæmonicis, refert apud eam gẽtem deos deasque omnes hastatos fingi solere: Venerẽ ẽt ipsam armis indutam, tamquam ne illi q̃dem otium agant, sed bellicis studiis exerceantur: Addunt, inquit, & prouerbium:

Τὰν χεῖρα ποτιφέροντα, τὰν τύχαν καλεῖν, i. Manum admonenti sunt vocanda numina.

Aeschylus apud Stobæum:

Φιλεῖ δὲ τῷ κάμνοντι συσπεύδειν θεός. id est, Huic qui laborat, numen adesse assolet.

In eandem sententiam Pindarus in nemineis: Πρὸς ἄκρον ἀρετᾶς ἦλθον οἵ τε πόνων ἐγδύσαντο, σὺν θεῷ δὲ τύχῃ, id est, Ad summum virtutis apicem peruenerunt, qui gustarũt labores, non autem sine dei fortuna. Proinde nec ita fidendum industriæ, vt diuinam opem negligamus: nec ita rursum pendendum ab illa, vt nostrum prætermittamus officium. Adlusisse videtur huc Aeschylus in Persis:

Ἐγὼ δέ που
Διὰ μακροῦ χρόνου τάδ' ηὔχουν ἐκτελεῖν θεούς,
Ἀλλ' ὅταν σπεύδῃ τις αὐτὸς, χ' ὁ θεὸς συνάπτεται, id est,
Plurimo iam tempore à deis
Optaueram hæc vt dextra conficerent mihi. at
Vbi vigilas ipse, dii quoque admouent manum.

Refertur ex eodem:

Φιλεῖ δὲ τῷ κάμνοντι συσπεύδειν θεός. id est,
Adesse gaudet sed laboranti deus.

Nonnulli, quorum est Suidas, adagionis originem ad apologum referunt, Rusticus quidam cum plaustrum hæreret in lama, otiosus inuocabat Herculem. At ille adstans, Admoue, inquit, manum rotæ, ac stimula boues, itaque deum inuoca.

Τὴν

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Τὴν χεῖρα προσφέροντα τὸν θεὸν καλεῖν.

Quam quisque norit artem, in hac se exerceat.

M. Tullius Tusculanarum quæstionum libro primo: Sed hic quidem quamuis eruditus sit, sicut est, hæc magistro concedat Aristoteli, canere ipse doceat. Bene enim illo prouerbio Græcorũ præcipitur,

Quam quisque norit artem, in hac se exerceat,

Hactenus Cicero. Est autem senarius iambicus, admonens, vt quarum rerum sumus periti, in his duntaxat disputandis tractandisque versemur: quarum vero sumus rudes, eas doctioribus concedamus, neque professionem alienam nobis vindicemus, neque in messem alienam mittamus falcẽ, neue sutores vltra crepidam iudicemus. Apud A. Gellium Plato ex Euripide citat, sed in sensum non nihil diuersum à Ciceroniano, nempe suo quemq; vitæ instituto studioque impense delectari, quod in eo se laudem aliquam assecuturum confidat. Accidit, inquit, illis illud Euripidis: Qua in re clarus quisque est, ad eam properat, & diei partem illi plurimam impertit, in qua ipse se exuperet: contra, in qua stupidior ac nihili sit, inde effugit, eamque contemnit. Porro versus quem Latine refert M. Tull. est apud Aristophanem in fabula, cui titulus: σφῆκες: is est eiusmodi:

Ἔρδοι τὶς ἣν ἕκαστος εἰδείη τέχνην. id est,
Quam quisque nouit artem, in hac se exercitet:

Quo quidem loco interpres admonet inter prouerbia celebrari. Vsurpauit Stratonicus citharœdus apud Athenæum lib. 8. Qui musico cuipiam, qui prius fuerat holitor, de harmonia cum ipso disputanti respondit, ἔρδοι τις ἣν ἕκαστος εἰδείη τέχνην. Quãquam in editione Aldina legitur ᾄδοι pro ἔρδοι. Ad hoc prouerbium delusit Horatius ita scribens:

Nauem agere, ignarus nauis, timet: abrotanum ægro.
Non audet nisi qui didicit dare. Quod medicorum est,
Promittũt medici, tractant fabrilia fabri.
Scribimus indocti, doctique poemata passim.

Idem in epistola ad Villicum:

Quam scit vterque lubens censebo exerceat artem.

Huc pertinet illud Pindaricum, quod refert Plutarchus in commẽtario quem scripsit, περὶ τῆς εὐθυμίας, ἐφ' ἅρμασιν ἵππος, ἐν δ' ἀρότρῳ βοῦς, παρὰ ναῦν δ' ἰθύνει τάχιστα δελφίς. κάπρῳ δὲ βουλεύοντι φόνον, κύνα δεῖ τλάθυμον ἐξευρεῖν. id est, Equus in quadrigis in aratro bos. Nauem ocyssime præuertitur Delphinus: apro cædem molienti inueniendus est canis laborum patiens. Videlicet significat vnumquemque adhibendum ad id quo valet. Athenęus lib. 8. Cum Ptolemæus cum Stratonico citharœdo cõtentiosius disputaret de citharistica, ἕτερον ἔφη ἐστὶν ὦ βασιλεῦ σκῆπτρον, ἕτερον δὲ πλῆκτρον, id est, Aliud est, inquit, rex sceptrum, aliud plectrum. Et apud Plinium lib. trigesimoquinto, c. 10. Apelles Alexandro Magno in officina multa imperite disserenti de pictura, comiter suasit silẽtiũ, admonens illum rideri a pueris, qui colores terebant.

Dedi malum & accepi.

Dedi malum & accepi. Beticum adagium est, quo licebit vti, quoties eiusmodi permutatio videbitur facta, vt malum pro malo sit redditum & par pari relatum, veluti si quis improbum generum dedisset, ac nurum item improbam recepisset. Recẽsetur & explicatur à Plinio iuniore in Epistolis. Cæcilius, inquit, Classicus, homo fœdus, & aperte malus, proconsulatum in ea parte non minus violenter quam sordide gesserat, eodem anno, quo in Africa Marius Priscus. Erat autem Priscus ex Betica, ex Africa Classicus: inde dictum Beticorum (vt plerunque dolor etiam venustos facit) non illepidum ferebatur: Dedi malum & accepi. Congruet & in eos qui liberos suos cõmittunt malis præceptoribus, & recipiunt eos peiores quam tradiderant. Rursum in eos qui lacessunt illos, vnde grauius læduntur, quod vsu venire traduntiis qui in Aegypto venantur onagros. Nam animal lacessitũ frequenter calcitrando lapides missos retorquet in iaculantes tanto impetu, vt pectora insequentium penetrent, aut caput fractis ossibus displodant. Vnde & instrumento bellico nomen inditum, auctor Ammianus lib. 23.

Carpet citius aliquis, quàm imitabitur.

Μωμήσεταί τις μᾶλλον ἢ μιμήσεται. id est,
Reprẽdet aliquis citius, atq; imitabitur.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Senarius hic Apollodori pictoris operibus inſcribi conſueuit, qui primus vmbrarum imitationem inuenit. Refertur ad hūc modum, μιμήσεται. τις θᾶσσον ἢ μιμήσεται. Apte dicetur de re quapiam artis abſolutæ, atq; inimitabili. Porro res egregias multo procliuius eſt carpere, quàm æmulari. Ceterū eſt elegās προσονομασία in duabus vocibus Grȩcanicis μωμήσεται, & μιμήσεται, quȩ cum ſono minime diſtent, tamen res declarant lōge diuerſiſſimas. Huc adluſit Pli. lib. 37. c. 11. Imitati multi, æquauit nemo. Theognis in eandem ſententiam:

Μωμεῦνται δέ με πολλοὶ ὁμῶς κακοὶ ἠδὲ καὶ ἐσθλοί.
Μιμεῖσθαι δ' οὐδεὶς τῶν ἀσόφων δύναται. i.
Carpunt me plures docti indoctique imitari.
Nos indoctorum de grege nemo valet.

In foribus adeſſe.

Περὶ τὰς θύρας, id eſt, In foribus adeſſe, dicitur allegoria prouerbiali, quod inſtat, iāq; in proximo eſt. Plutarch. Πυρετοῦ περὶ θύρας ὄντος, id eſt, Cum febris in foribus adeſt.

Alia Lacon, alia aſinus illius portat.

Ἄλλα μὲν λάκων λέγει, ἄλλα δὲ λάκων ὄνος φέρει, id eſt, Alia quidem Lacon dicit, alia Laconis aſinus portat. Effertur apud quoſdā & ad hunc modū parœmia: ἄλλα μὲν λεύκων, ἄλλα δὲ λεύκωνος ὄνος φέρει, id eſt, Alia Leucon, alia Leuconis aſinus portat. In eos dicebatur quorū oratio diſſentiret à factis. Natum aiunt ab huiuſmodi quodam euentu. Agricola quiſpiā nomine Leucō, ſolitus eſt vtres melle plenos ſtoreis obuoluere. Rogatus autem ab exactoribus vectigaliū, quid nam portaret, ordeum ſe portare reſpondebat, videlicet quo minus pecuniæ perſolueret. Sed cum eueniſſet aliquando, vt lapſus in terram aſinus onus effudiſſet, accurrerunt exactores, in reponendis ſarcinis auxilio futuri. Verum vbi interim cognouiſſent, mel in vtribus eſſe, non ordeū, Leuconem obtorto collo abduxerunt, tanquā qui ſe debito vectigali fraudaſſet. Atq; illud ridentes addiderunt, alia Leucon, alia portat aſinus. Nam in nōnullis codicibus, dicit, non additur, atque ita noſtra ſententia dictum feſtiuius redditur. Ea vox poſtea verſa eſt in adagionem. Refertur à Zenodoto, & à Diogeniano.

Corpore effugere.

Corpore effugere, eſt periculum iam imminens, ac pæne prȩmens, arte quadam declinare. Trāſlatum à gladiatoribus, ictū modico corporis flexu fallentibus. M. Tullius in Catilinam inuectione prima: Quot ego tuas petitiones ita coniectas, vt vitari poſſe non viderentur, parua quadam declinatione, &, vt aiunt, corpore effugi. Hactenus Cicero. Itaque quoties aliquem diſcrimine quam minimo à periculo abfuiſſe ſignificabimus, corpore declinatum malum dicemus. Minus enim periclitantur, qui mœnibus, aut alio quopiam obiectu defenduntur: verum qui nudi telis obiecti, nihil habent quo ſe tueantur, niſi commodo corporis deflexu, ii demum in extremo periculo verſari videntur. Pæne diuerſa figura dixit Catullus:

Cōtra nos tela iſta tua euitamus amictu.

id eſt, Facile depellimus, non ſecus, quàm muſcarum inſultus.

De alieno ludis corio.

De alieno corio ludere prouerbio dicūtur, qui ſecurius agunt, ſed alieno periculo. Sumpta allegoria vel à coriariis, vel ab Apologo quopiam, vel à ſeruis, qui ſi quid peccatum ſit, tergo dant pœnas. Apuleius in Aſino aureo lib 7. Quod ſi quo modo ceteri latrones perſenſerint, non rurſus recurres ad aſinum, & rurſum exitiū mihi parabis. Reuera ludis de alieno corio. Verba ſunt aſini, puellam accuſantis, quod cum prius illius culpa fuiſſet in diſcrimen adductus in fuga, nūc denuo comitat, vt ſit rurſum fugiendum, idque ſuo potiſſimum periculo. Adluſum eſt autem ad aſini coriū, quod mortuis detrahitur. Eſt ſimile quiddam & apud Plautum: De meo tergo degitur corium, id eſt, res meo fit periculo. Neque diſſimile quod refert Feſtus, pro ſcapulis, id eſt, pro periculo plagarum. Non admodum abludit ab hac forma, quod Seneca iocatur in Declamationibus: Cicero patri de corio Ceſtii ſatisfecit. Nā is Ceſtius erat ex eorum numero, qui contemnebant Ciceronis ingenium, hic cum forte accūberet in eodem cōuiuio cum Cicerone M. Tullii filio, qui tum Aſiam obtinebat, & ſubmonēte quopiam è famulis, cognitum eſſet eum eſſe Ceſtium, cuius iudicio nihil

ſciret

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

sciret M. Tullius illico sublatus è conuiuio, iussus est flagris cædi. Circumfertur apud nostratium vulgus non absimile huic prouerbium, Ex alieno tergore lata secari lora. Quo quidem significant vnumquenque minus esse parcum in alieno quam in suo. Tertullianus in libello De pallio, secus aliquanto vsurpauit: Hoc soli Chamæleonti datum, quod vulgo dictũ est, de suo corio ludere. Sentit Chamæleontem pro suo arbitrio vertere colorem cutis.

In herba esse.

Vbi spem immaturam indicamus, ac longius adhuc abesse vt consequaris, in herba esse dicimus. Sũpta metaphora à segetibus, teneris adhuc & herbescentibus, de quibus nihil adhuc certi sibi possit agricola polliceri, propterea quod plurimi casus solent incidere, qui non sinant cultorem optato potiri. Verum vbi iam demessam segetem in horrea conuexit tum demum vtcunq; tutum est bene sperare. Ouidius in epistola Helenæ ad Paridem:

Sed nimium properas, & adhuc tua messis in herba est,
Hæc mora sit voto forsan amica tuo.

Persius in satyra sexta,

Emole, quid metuis? occa, & seges altera in herba est.

Cornelius Tacitus in dialogo De oratoribus, in herba dixit, pro eo quod est, momẽtaneum, moxque periturum, quia ante tẽpus decerptum. Agit illic de plausu qui datur poetis recitantibus sua carmina. Omnis, inquit, illa laus intra vnum aut alterũ diem, velut in herba vel flore præcepta ad nullam certam & solidam peruenit frugẽ, nec aut amicitiam inde refert, aut clientelam, aut mansurum in animo cuiusquam beneficium, sed clamorem vagum & voces inanes & gaudium volucre.

In alieno foro litigare.

Proverbium resipit hæc quoque figura: In alieno foro litigare, pro eo quod est, in re noua, cuique nondum assueueris versari. Habent enim diuersas litium formulas, variasque tractandarum caussarum rationes, quarum qui rudis sit, is tanquam hospes in peregrina regione multa desideret necesse est. Martialis in præfatione libri duodecimi, Accipe ergo rationem, in qua hoc maximum & primum est, quod ciuitatis aures quibus assueueram, quæro, & videor mihi in alieno foro litigare.

In seditione, vel Androclides belli ducem agit.

Ἐν δὲ διχοστασίῃ κἂν Ἀνδροκλείδης πολεμαρχεῖ. i. Seditione orta dux est etiã Androclides. Carmẽ Heroicum prouerbio celebratum, in homines cõtemptos & humiles, qui per occasionem aliquam incidentem, dignitatem sortiuntur. Quemadmodum in rerum tumultu nõnunquam infimi quidam pro tempore regnant. Refertur à Suida, Diogeniano, atque item à Plutarcho in vita Niciæ, & apud eundem in commentario, τοῦ περὶ φιλαδελφίας. Effertur etiam ad hunc modum:

Ἐν δὲ διχοστασίῃ καὶ πάγκακος ἔμμορε τιμῆς. i.
Rebus turbatis vel pessim⁹ est in honore.

Citat idem in comparatione Lysandri & Syllæ, nisi quod illic Aldina editio mendosè habet: πάγκαλος pro πάγκακος. Rursum effertur hoc pacto:

Ἐν γὰρ ἀμηχανίῃ καὶ κερκῖνος ἔμμορε τιμῆς. i.
Fert rebus desperatis & cancer honorem.

Ad hanc sententiam pertinet & illud Græcis prouerbii vice celebratum:

Καιροῦ τυχὼν γὰρ πτωχὸς ἰσχύει μέγα. id est,
Mendicus etiam plurimum in loco põt.

Inter indoctos etiam Corydus sonat.

Ἐν ἀμούσοις καὶ κόρυδος φθέγγεται, id est, Inter amusos etiam Corydus sonat. Quadrabit in quosdam, qui apud idiotas audẽt sese velut eruditos venditare, inter doctos alioqui prorsus elingues, id quod citra metaphoram eleganter extulit Euripides in Hippolyto coronato:

- Οἱ γὰρ ἐν σοφοῖς
φαῦλοι, παρ' ὄχλῳ μουσικώτεροι λέγειν. id est,
Apud eruditos, qui nihil valent, apud
Plebem imperitam præeminent facũdia.

Corydus vilissimum auiculæ genus, minimeque canorum, strepit tamen vtcunq; inter aues mutas, apud lusciniam canens ferri nequaquam posset. Huc adscribendum arbitramur, quod, vt refert Athenęus libro sexto, non illepide dixit Philoxenus parasitus, cognomento Pternocopis, in alterum parasitum nomine Corydum: cum enim incidisset sermo quod turdi magno

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

emerētur, præsente Corydo, de quo rumor erat obscœni obsequii. At ego, inquit, memini Corydum obolo fuisse æstimatum. Parasitis autem solent indi nomina cōtemptus. Quanquam hic Corydus narratur in dictis fuisse lepidus. Corydum auem minime canorum esse testatur & Græcum epigramma, licet ἄδηλον,

Εἰ κύκνῳ δύναται κόρυδος περαπλήσιον ἄδειν,
Τολμῷεν δ' ἐρίσαι σκῶπες ἀηδονίσιν,
Εἰ κόκυξ τέττιγος ἐρεῖ λιγυρώτερος εἶναι,
Ἴσα ποιεῖν καὶ ἐγὼ Παλλαδίῳ δύναμαι. id est,
Si corydus cygnum queat æquiparare canendo,
Noctua concertet si philomela tibi,
Coccyx si iactet se voce anteire cicadam,
Tunc ego Palladio par potero esse meo.

Quæuis terra patria.

Πᾶσα γῆ πατρίς, id est.
Quæuis terra patria.

Hemistichium est oraculi, quondam redditi Meleo Pelasgo, de victoria consulenti, cuius meminit & Mnaseas, teste Zenodoto, & Dionysius Chalcidēsis. Admonet adagiū, virum sapientem ac bonum, vbicunq; gentiū vixerit, felicem esse. Vnde & Socrates interrogatus, cuiatis esset, κοσμικὸν, i. mūdanum se esse respondit. Idem innuit Aristophanes in Pluto cum ait:

Πατρὶς γάρ ἐστι πᾶσ' ἵν' ἂν πράττῃ τις εὖ. i.
Illic enim patria est, vbi tibi sit bene.

Dicuntur hæc à Mercurio, cupiente vel cælo relicto, in Chremyli iā diuitis adsciscі familiam. Vsqueadeo credebat ibi demum esse patriam homini, vbicunque feliciter ageret: illic exilium, vbi parum commode viueret. Fertur hic quoque versiculus prouerbialis:

Τοῖς γὰρ καλῶς πράσσουσι πᾶσα γῆ πατρίς. id est,
Solum omne patria prospere quicunq; agit.

Cicero Tusculanarum quæstionum libro quinto, significat esse dictum Teucri ex tragœdia quapiam. Itaque ad omnem rationem, Teucri vox accommodari potest: patria est, vbicunque est bene.

Odium Vatinianum.

Odium vatinianum, pro capitali, ac vehementer acerbo. Vatinius, in quem acerrimè M. Tullius inuectus est, in tantum odium populi Romani peruenerat, iā dectis illius flagitiis, vt in prouerbium cesserit, odium Vatinianum Catullus:

- Munere isto.
Odissem te odio Vatiniano.

Odium nouercale.

Consimili figura legimus, odiū nouercale, propterea quod nouercis omnibus innatum sit fatale quoddam & irreconciliabile odium in priuignos, id quod elegāter indicat epigramma Græcū, quod haud grauabimur adscribere. Fertur autem titulo Callimachi, nec illo quidem indignum auctore:

Στήλην μητρυιῆς μικρὰν λίθον ἔστεφε κοῦρος
Ὡς βίον ἠλλάχθαι, καὶ τρόπον οἰόμενος.
Η δὲ τάφῳ κλιθεῖσα κατέκτανε παῖδα πεσοῦσα.
Φεύγετε μητρυιῆς καὶ τάφον, οἱ πρόγονοι.

Quorum carminum elegātiam cum haud nesciremus nos nō assecuturos, tamen quo possent intelligi, vtcunque vertimus,

Exiguo lapidi puer addit serta nouercæ,
Mutasse vt vitam, sic ratus ingenium.
At puerum extinguit tumulo hęc illapsa; nouercæ.
Priuigni exanimem vel tumulū fugite.

Euripides in Alcestide:

Ἐχθρὰ γὰρ ἐπιοῦσα μητρυιὰ τέκνοις
Τοῖς πρόσθ', ἐχίδνης οὐδὲν ἠπιωτέρα.
Hostis nouerca est ante natis liberis,
Nihiloque mitior nocente vipera.

Perdidisti vinum infusa aqua.

Ἀπώλεσας τὸν οἶνον ἐπιχέας ὕδωρ.
Vini liquorem perdidisti infusa aqua.

Verba sunt Polyphemi ex tragędia Aristii, cui titulus: Cyclops, teste Chamęleonte in Satyris. Sic enim increpat Vlyssem vinum aqua temperantem. Antiquitus merum bibebant, nō sine noxa, donec Staphilius Sirrheni filius, ostēdisset vinum aqua diluere. Nam huius hoc inuentum, teste Plinio libro 7. Dicetur in eos, qui in initio quædā recte faciunt: deinde quamuis leui de caussa, benefacta malefactis subuertunt. Vlpianus apud Athenæum in eum, qui βαλλίζουσιν dixerat pro κωμάζουσιν, idq; barbare, Σὺ δὲ ἡμῖν ἐκ γῆς συβώρας ὄνομα πριάμενος, ἀπώλεσας τὸν οἶνον, ἐπιχέας ὕδωρ. id est, Tu vero nobis ex terra subulca vocabulū mercatus, perdidisti vinum infusa aqua. Cyclops enim vt barbarus ac temulentus (talem inducit etiam Homerus) sic existimat vinū aqua corrumpi, cum è diuerso sapientum

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

tum iudicio reddatur melius ac ſalubrius. Vnde & Plato admonet, vt Bacchum temulentum deum Nymphis ſobriis deabus tẽperemus. Idem docet epigramma Græcum Meleagri, id eſt huiuſmodi:

Αἱ νύμφαι τὸν βάκχον, ὅτ᾽ ἐκ πυρὸς ἥλαθ᾽ ὁ κοῦρος
Νίψαν, ὑπὲρ τέφρης ἄρτι κυλιόμενον.
Τοὔνεκα σὺν νύμφαις βρόμιος φίλος. ἢν δ᾽ ἕνιν ἀέργης
Μίσγεσθαι, δέξῃ πῦρ ἔτι καιόμενον. id eſt,
Bacchus vt è flammis puer exiliiſſet, in vndis
Tinxerũt Nymphę ſordidũ adhuc cinere.
Hinc iunctus Nymphis eſt Bacchus gratus, at ignem
Ardentem capies, hunc niſi miſcueris.

Quanquam vinum largius dilutum illud habet noxæ, quod in poſterum diem grauius dolet caput qui biberit, quam ſi merũ bibiſſet, Ariſtoteles id eſſe putat in cauſſa, quod vinum per ſe craſſius, acceſſione aquę factum ſubtilius, citius penetrat anguſta capitis foramina, meri noxã, cuius adhuc multam vim obtinet, eodem tranſmittens, præterea concoctu difficilius eſt.

Abiecit haſtam Rhipſaſpis.

HASTAM abiicere dicitur vtiq; prouerbiali figura, qui cauſſæ ſuæ diffiſus, abiicit animum, ac deſinit contra conari. Cicero pro L. Murena, Vides ne tu illum triſtẽ demiſſum? Iacet, diffidit, abiecit haſtam. Græcis item prouerbiali conuicio dicuntur ῥίψασπιδες, ignaui ac timidi, quique in acie locũ deſerunt, ac clipeum abiiciunt, quo probro notatus eſt Demoſthenes. Lucianus in Ioue Tragœdo: Καὶ δῆλος ἐστὶν ἀπορρίψων τὴν ἀσπίδα, id eſt, Ac plane viderur ſcutum abiecturus. Vſq; adeo vero probroſum habebatur antiquitus clipeum abiicere, vt Lacedęmonii Archilochum è finibus ſuis iuſſerint excedere, quod ſcripſiſſet, ſatius eſſe clipeum abiicere, quam interire, teſte Plutarcho in Apophthegmatis Laconicis. Id Archilochi diſtichon refertur ab Ariſtophane in fabula, cui titulus: εἰρήνη, eſtque huiuſmodi:

Ἀσπίδι μὲν σαΐων τις ἀγάλλεται, ἣν παρὰ θάμνῳ.
Ἔντος ἀμώμητον κάλλιπον οὐκ ἐθέλων, id eſt,
Scuto aliquis gaudet Saiorum, ego quod bene pulchrum
Deſerui nolens inter opaca rubi.

Interpres admonet, Saios eſſe Thracię populos, aduerſus quos bellans Archilochus, fugerit abiecto clipeo. Cuius exemplũ poſtea ſecutus eſt Demoſthenes, ad dicẽdum quã pugnandũ inſtructior. Notatur apud Ariſtophanẽ & Cleonymus hoc nomine, vt in Veſpis: Ἀπέβαλε τὴν ἀσπίδα. i. Abiecit clipeum. Quin & Iſocrates in oratione, quã ſcripſit de Pace, declarat infames olim habitos, qui vel ordinẽ deſeruiſſent, vel clipeũ abieciſſent. Idẽ indicat Aeſchines aduerſus Timarchũ, quod qui non fuiſſet in bello, aut qui haſtã abieciſſet, ei nõ licebat in concione quidquã agere. Poſtremo Ariſtoteles lib. Moraliũ 5. inter ea quę lex vetat, cõmemorat τὸ μὴ λιπεῖν τὴν τάξιν, μηδὲ φεύγειν, μηδὲ ῥίπτειν τὰ ὅπλα. i. non deſerere ordinẽ, nõ fugere, non abiicere arma. Et aliquanto poſt, agens de iniuſtis, qui tamẽ πλεονέκται dici non poſſunt, quod nihil capiant inde lucri, exempli loco ponit τοὺς ῥίψαντας ἀσπίδας διὰ δειλίας, id eſt, qui ob metum & ignauiam clipeos abiecerunt. Tale quiddam, opinamur, ſubindicat Horatius in Lyricis, cum ait:

Tecum Philippos & celerem fugam
Senſi, relicta non bene parmula.

Qu. Curtius lib. 3. Tum ceteri diſſipantur metu, & qua cuiq; patebat ad fugã via, erumpunt, arma iacientes quæ paullo ante ad tutelam corporum ſumpſerant: adeo pauor ẽt auxilia formidabat. Eſt aliquoties apud Iul. Cæſarem, abiectis armis. Sed quo longius receditur à ſimplici ſermone, hoc maior eſt adagii gratia: veluti ſi quis eum qui non reluctatur turpia ſuggerenti dæmoni, ſed ſtatim obſequitur, appellet Rhipſaſpidem. Huius prouerbii facta nobis eſt antea mentio.

Mentiuntur multa cantores.

Πολλὰ ψεύδονται ἀοιδοὶ, id eſt, Multa mentiũtur cantores. In eos quadrabit, qui ad gratiam loquuntur, & auribus blandiuntur. Inde ductum, quod cãtores hoc modo ſpectantes, vt delectent ac placeant, pleraq; canunt in laudem auditorum falſa. Nihil. n. veritate grauius, nihil aſſentatione ſuauius. Ariſtoteles libro τῶν μετὰ τὰ φυσικὰ primo, ἀλλὰ κατὰ τὴν παροιμίαν, πολλὰ ψεύδονται ἀοιδοὶ, id eſt, Sed iuxta prouerbium, Multa mentiuntur poetæ. Eſt autẽ, niſi nos fallit memoria, hemiſtichium Homericum,

de citharœdis solitis in conuiuio canere. At hoc dictum quosdã vsqueadeo monet, vt prorsus ab omnibus omnium poetarum scriptis abstineant, non minima portione eruditionis.

Accissare.

Ἀκκίζειν, id est, Accissare, Græco prouerbio dicebantur, qui cum maxime cuperent accipere quippiam, tamen ficte recusabant: qui mos hodie quoque multis durat. Scribunt Acco mulierem fuisse quãpiam notæ stultitiæ, quæ solita sit ad speculum cum imagine sua, perinde atque cum alia muliere confabulari, vt hinc vulgo, quæ stultius aut ineptius aliquid agerent, accissare dicerentur, & Accus nomine compellarentur. Apparet illud etiam moribus huius mulieris adfuisse, vt recusaret, quæ tamen cupiebat, vnde & Accismus ficta huiusmodi recusatio dicatur. M. Tull. ad Atticum lib. Epistolarum secundo: Hoc opinor, certi sumus perisse omnia: quid enim ἀκκιζόμεθα tã diu, id est, quid dissimulamus? Lucianus in libello De mercede seruientibus, Ὁ δὲ ἀκκιζόμενος, ἄπαγε παρὰ σοῦ δ' ἐγώ. i. At ille accissans: Aufer, inquit, ego ne abs te? Idem in Amoribus. Πάντα δὴ περιελὼν ἀκκισμόν, id est, Omni sublato accismo, id est, tergiuersatione, Rursus in eodem sermone, Πολὺς δὲ ὁ μετὰ τῶν ἀνδρῶν ἀκκισμός, id est, Multus autẽ viris adest accismus. Item Philemon apud Athenæum lib. 13. Οὐκ ἔστ' οὐδὲ εἷς ἀκκισμός, οὐδὲ λῆρος, id est, Nec vllus est Accismus, aut nugatio. Plutarchus indicat, Acco & Alphito mulieres fuisse, per quas fœminæ deterrent pueros? peccando. Vsurpat hanc vocem & Plato in Gorgia: Ἀλλ' ἀκκίζῃ ὦ καλλίκλεις.

Scytha accissans asinum.

Ἀκκιζόμενος σκύθης τὸν ὄνον, i. Accissans Scytha asinum. Aduersus eos qui verbis auersantur, quod re cupiunt. Id ad huiusmodi fabulam referunt: Quidam conspecto asini cadauere, Scythæ cuidam, qui forte aderat, dixit, En quod cenes. Ille primum asperna tus atque abominatus, postea tamen apparauit, cenauitque. Ita ferme Suidas & Zenodotus. Hesychius secus effert, σκύθης ὄνειοι ἄοῦτα, id est, Scytha asininum conuiuium, vt subaudias, repperit, si tamen hic locus apud Hesychium mendo vacat. Nam mutilum esse constat, & fortassis ὄνειον dictum est pro vtili, sic tamen vt adlusum sit ad asinum.

Aut quinque bibe, aut tres, aut ne quattuor.

ATHENAEVS libro decimo de bibacitate disputans, scribit adagium huiusmodi vulgo fuisse celebratũ, ἢ πέντε πίνειν, ἢ τρία, ἢ μὴ τέτταρα, idest, Aut quinq; bibe, aut tria, aut ne quattuor. Præscribit modum diluendi vini. Hæc autem temperatura maxime placebat antiquis, vt quinque vini cyathis duo adderẽtur aquæ, aut duobus vnus. Huius rei testem citat Ionem poetam, qui scripserit, vatem quendam Palamedi prædixisse Græcos nauigaturos, qui tres Cyathos ad vnum biberẽt. Item Nicocharem in Amymone, Χαῖρε πέντε καὶ δύο, id est, Salue quinque & duobus. Præterea Amypsiam, ἐγὼ δὲ διόνυσος πᾶσιν ὑμῖν εἰμὶ πέντε καὶ δύο, id est, Ego autem Bacchus omnibus vobis quinque & duo. Verum hac de re copiosius aliquanto Plutarchus, τῶν συμποσιακῶν, Decade tertia, testans conuiuialibus cantiunculis celebratum fuisse, ἢ πέντε πίνειν ἢ τρία, ἢ μὴ τέσσαρα, ne quis temere Plauti verba cõmutet, nam apud hunc quoq; referuntur. Atque in hãc rem iocatur Ariston, quemadmodum in musica Hemiolii proportio symphoniam reddit diapente, dupla symphoniam efficit, quæ dicitur Diatessaron, at eam quæ vocatur Diatessaron, symphoniam esse præter ceteras hebetem, & obscuram, & epitrito constare. Itidem & in bibẽdi harmoniis tres esse symphonias vini ad aquam, Diapente, διὰ τριῶν, & Diatessaron. Nam Diapente symphoniam ex Hemiolio constitui, si tres aquæ Cyathi duobus vini cyathis admisceãtur. Quod si duobus admisceas duos, dupli proportionẽ existere: Diatessaron harmonia fore, si vni vini cyatho tres aquæ cyathos addideris. atq; hic esse epitritum, quæ proportio pertineat ad tres magistratus in Prytaneo sapientes ac sobrios, aut ad dialecticos, cũ adductis superciliis de suis anxiis argutiis disputant. Iam si duos vni admisceas, tonũ nasci maxime turbulentum, & vt appellat ipse, ἀκροθώρακα, Chordas mouentem non mouendas mentium. Propterea quod per hũc nec omnino sobrios esse licet, nec stultitiam mero immergere. Quod si duo tri-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

bus addideris, harmoniam existere omniũ maxime musicam, vt quæ somnos inuitet, tranquillitatem ac summam quietem inducat. His ita per iocum dictis, adiecit Plutarchi pater, priscos Ioui duas addidisse nutrice, Iten & Adrastiam, Iunoni vnam, nempe Euboeam: Apollini duas, Alethiã & Corythalam: Baccho vero plures, quod hunc deum oporteat, pluribus nympharũ mensuris mansuefactum ac domitum, moderatiorem ac mitiorem reddere. Significat autem, vinum multa aqua diluendum. Meminit huius adagii Plautus in Sticho, seruos compotãtes inducens: Sed interim Stratege noster, cui hic cessat cantharus? Vide quot cyathos hos bibimus. Tot quot digiti sunt tibi in manu. Cantio est Gręca:

Καὶ πέντε πίνε, καὶ τρία πίνε, μὴ τέτταρα.

Quanquam hic Plauti iocus non caret suspicione mendi. Quod autẽ prohibet Græca cantio, ne quattuor biberet, ad veterum superstitionem pertinet, qua creditum est, impares numeros ad omnia efficaciores esse, id quod Plinius intelligi putat in febribus dierum obseruatione. Porro de quaternione vitato in poculis, idem libro 28. c. 6. scribit ad hunc modum: Numerum quoq; quaternarium Democritus condito volumine, & quare quaterni cyathi, sextarii ve non essent potandi. Huc nimirum adlusit Horat. lib. Odarum 3.

Da lunę propere nouæ,
Da noctis mediæ, da puer auguris
Murenæ. tribus aut nouem,
Miscentur cyathis pocula commodis.
Qui Musas amat impares,
Ternos ter cyathos attonitus petet
Vates. treis prohibet supra,
Rixarum metuens tangere gratia,
Nudis iuncta sororibus.

Item Ausonius,

Ter bibe, vel toties ternos, sic mystica lex ẽ.

Id est, Aut tres cyathos, ad numerum Gratiarum: aut nouem, ad numerum Musarum.

Siculus mare.

Σικελὸς θάλασσαν, id est, Siculus mare subaudi prospectat. De his qui denuo sollicitantur ad subeundum periculum. Natum aiũt à Siculo quodam, qui cum ficos naui portans naufragium fecisset, ac deinde sedens in littore, mare placidum ac tranquillum videret, velut inuitans ad iterandum nauigationem, dixisse fertur: Οἶδ' ὃ θέλεις, σῦκα θέλεις, id est, Noui quid velis, ficos vis. Recensetur ab omnibus ferme prouerbiũ Græcorum collectoribus.

Ficum cupit.

Σῦκον αἰτεῖ, id est, Ficum petit. In eum dicebatur, qui commoditatis alicuius gratia blandiebatur. Inde natum tradunt, quod olim Athenienses agricolis blãdiri soleãt, vt ab illis ficos præcoquos acciperent, bene ominantes ac pręcantes, vt in annũ sequentem fici feliciter prouenirent. Rustici vero posteaquã senserunt ciuium blandiloquentiam eo spectare, vt ficos acciperent, in prouerbium verterunt, vt commodi spe adulãtem, ficos petere dicerent. Aristophanes in Vespis:

Σὺ δὲ νῦν σῦκά μ' αἰτεῖς. id est,
Tu vero nunc ficos à me petis.

Longum valere iussit.

Μακρὰν χαίρειν φράσας ταῖς ἐνταῦθα τιμαῖς, id est, Honoribus qui hic sunt, longum valere iussis. Ea figura quoties ad rem, non ad hominem refertur, haud dubie prouerbialis est. Rem igitur à qua nos abdicamus, ei renunciare dicimur, ac longum valere iubere. Sumpta metaphora ab iis qui discedunt diutius absfuturi, seu nunquam redituri. Est ſępicule apud Lucianum, & item apud alios. M. Tull. in epist. ad Atti. lib. 8. At ille πολλὰ χαίρειν τῷ καλῷ dicens, contulit se Brundusium. Incertum vtrum de philosopho quopiam loquatur, qui cum solitus esset multa præclara de honesto loqui, quod in ipso situm esset, postea veluti renũcians philosophię, sibi consuluerit: an de Pompeio, qui Cæsarem fugit in Græciam, incolumitatis rationem habens potius quã dignitatis. Item Hippolytus apud Euripidem:

Τὴν σὴν δὲ Κύπριν πόλλ' ἐγὼ χαίρειν λέγω. i.
Veneri tuæ multum valere renuncio.

Vsurpat Lucianus in Ioue Tragœdo. Idẽ in Apologia ὑπὲρ τοῦ ἐν τῇ προσαγορεύσει πταίσματος, interpretatur prouerbium his quidem verbis, τὸ γοῦν μακρὰν χαίρειν, τὸ μηκέτι φροντιεῖν δηλοῖ, id est, Hoc dictum longũ valere, declarat nobis non amplius curę futurum. M. Tul. Epistolarum familiarium libro 15. pro μακρὰν χαίρειν dixit, nuntium

remittere: Virtuti, inquit, nuntium remisisti, delinitus illecebris voluptatis. Eadē forma dicimur repudiare, aut renunciare, aut nuntium mittere iis quę spreta relinquimus, metaphora sumpta à solemni more diuortii. Quo qui diuertebat, dicere solet, tua tibi habe. Sic enim Gaius libro vicesimoquarto, titulo secundo de diuortiis & repudiis, capite: Diuortium. In repudiis autem, id est, in renunciationibus comprobata sunt hæc verba, Tuas res tibi habeto: item hæc verba, tuas res tibi agito. His igitur verbis peragebatur diuortium in matrimonio. In sponsalibus autem, inquit, discutiendis, placuit renunciationem interuenire oportere, in qua re hæc verba probata sunt: Conditione tua non vtar. Ita Alcmena apud Plautum, Valeas, tibi habeas res tuas, reddas meas. Huc adludēs Cicero in Antonium, Frugi factus est, inquit, illam suas res sibi habere iussit. Apud iureconsultos frequens est nūtium mittere, quod fit pariter in matrimoniis atque in sponsalibus, licet diuersa verborum formula, quemadmodum diximus. De rebus animi fiet iucundius, veluti si quis dicitur ab aulica vita alio ve studio recedere, de eo sic loquamur, Aulam suas sibi res habere iussit, Philologiæ suas res sibi habere iussit.

Ficus ficus, ligonem ligonem vocat.

Τὰ σῦκα σῦκα, τὴν σκάφην σκάφην λέγων. i.
Ficusq́ue ficus, ac ligonem nominans
Ligonem.

Senarius è comœdiis Aristophanis in adagionem traductus. Quadratin est, qui simplici & rusticana vtens veritate, rem, vt est, narrat, nullis verborum ambagibus ac phaleris obuoluens. Sunt enim apud Rhetores figuræ quædam, quibus fit, vt turpia honestè, aspera molliter, supba modestè, mordacia blande dicātur. At qui crassiore sunt Minerua, rudius ac planius eloquuntur, suo quidque nomine signantes. Lucianus in Ioue tragœdo: Ἐγὼ γὰρ ὡς ὁ κωμικὸς ἔφη, ἄγροικός εἰμι, τὴν σκάφην σκάφην λόγων, id est, Nam ego, quemadmodum ait Comicus, rusticanus sum, & ligonem ligonem appello. Rursum in præceptis historiæ conscribendæ, vult scriptorem liberum & incorruptum esse, qui rem, vt est gesta, narrans, ficus ficus appellet, ligonem ligonē. Inuenitur ad hunc quoque modum: Τὰ σῦκα σῦκα λέγω, καὶ τὴν κάρδαπον καρδάπον, i. Ficus ficus voco, panarium, panarium. Aristophanes in Nebulis,

Οὐκ ἂν ἀποδοίην οὐδ' ὀβολὸν ἂν οὐδενὶ,
Ὅστις καλέσειε, κάρδοπον τὴν καρδόπην. i.
Ego nec obolum cuipiam persoluerim,
Qui cardopum, tantū vocarit cardopam.

Cardopus arca panaria. Ceterum poeta facit Socratem nugantem, qui contendat, nō esse dicēdum κάρδοπον, quemadmodum dicebat Cleonymus, sed καρδόπην, ὥσπερ καλεῖς, inquit, τὴν σωστράτην.

Domesticus testis.

Οἴκοθεν ὁ μάρτυς. id est, Domesticus testis. Vbi quis ipse sese laudat, quasi domi testē habeat, non aliunde adductum. Huic autem testium generi quam minima fides haberi solet, ac legibus ceu suspecti reiiciuntur. Paulus Pandectarum lib. 2. titulo de testibus, cap. penultimo: Testes quos accusator de domo produxerit, interrogari non placuit. Rursum Codic. lib. 4. eodem titu. Etiā iure ciuili domestici testimonii fides improbatur. Lucianus in Ioue tragędo, Εὖγε, οἴκοθεν ὁ μάρτυς φασὶν, i. Euge, domo adductus testis, vt dici solet. Huc adlusisse videtur Seneca ad Lucillium, cū scribit in hunc modum, Exspecta me pusillum, & de domo fiet remuneratio: nisi quis malit illic dono legere. Sunt Gręci scriptores, qui dicāt hoc adagium conuenire in eos qui prius mentiti, postea verum confitentur: veluti adacti conscientia, quæ pectoris testis est. Sic Plutar. τὴν οἴκοθεν κρίσιν vocat, animi iudicium, quod non corrūpitur. Nec hinc multum abhorret quod est apud M. Tull. De oratore libro 2. Tertium vero illud, clamare contra quàm deceat, & quam possit, hominis est, vt tu Catule de quodam clamatore dixisti, stultitiæ suæ quam plurimos testes domestico pręconio colligentis. Domesticum præconium appellauit, quod ipse suam stultitiam traduceret. Idē in eius libri principio: Quos tum vt pueri refutare domesticis testibus, patre & C. Aculeone propinquo nostro & L. Cicerone patruo solebamus. Hic simpliciter domesticos testes appellat, propinqua cognatione iunctos. Nihil autem magis domesticum esse potest quā sua cuiq́, conscientia. Idem M. Tul. Cicero li. Epis. fami. 2. ad Cęliū, cuius initiū:

Raras

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Raras tuas. Mea vero officia ei non defuisse tu es testis, quoniam οἰκόθεν ὁ μάρτυς, vt opinor accidit Phania. Nam ita legendum suspicamur: tametsi nonnulli lacunam explenerant his vocibus κωμικῶς μάρτυς, nisi forte pro κωμικὸς magis placet, οἰκιακὸς. Idē in oratione pro L. Flacco, Neq; in toto Acmonesium testimonio, siue hic confictum est vt apparet, siue missum domo est, vt dici tur, commouebor. Terentius: Ego hanc domi coniecturam facio.

Bœoticum ingenium.

BOEOTII apud antiquos malè audierūt vulgo, stoliditatis nomine, quemadmodū superius ostensum est. Vnde quidquid insulsum esset ac stultum, id Bœoticum dicebant. Lucianus in Ioue tragœdo, ἄγροικον τοῦτο εἴρηκας καὶ δεινῶς βοιωτικὸν, id est, Istud quod dixisti prorsus agreste est, & vehemēter Bœoticum. Inuenitur & βοιωτικὸς νοῦς, id est, Bœoticum ingeniū, pro stupido ac stolido. Horatius in Epistolis:

Bœotum in crasso iurares aere natum.

Plutarchus ipse Bœotus cum aliis aliquot locis, tum in commētario de carnium esu, scribit ab Atticis notatos Bœotos, tāquam brutos & stupidos, ac pingues: idque propter edacitatem, quemadmodum alibi meminimus, quod ea gens magis studuit exercendis corporibus, quam animis excolendis. Vnde teste Stephano, quidam putauerunt nomen regioni inditum. Idem citat Ephorum, qui scripserit Athenienses rei nauticæ fuisse studiosos. Thessalos equestris, Bœotos corporum exercitamētis, Cyrenæos curribus valuisse, Lacedæmonios circa leges fuisse diligentes.

Bœotica cantilena.

Βοιώτιος νόμος, id est, Bœotica cantio dicebatur, si quibus rerum initia trāquilla, ac prospera fuissent, posteriora turbulenta ac tristia. Vnde Sophocles scripsit:

Ὅτ' ἄντις ᾄδη τὸν βοιώτιον νόμον. id est,

Vbi quis cecinerit cantionem Bœoticā.

Natum ex historia, nam Bœotii primum liberam ac pacatam agebant vitam, deinde mortuo Laio in varias calamitates inciderunt, vt illorū cantilena à læto initio in luctū desiisse videatur. Citatur à Zenodoto. Aristophanes in Acharnēsibus vsurpare videtur pro cantione rudi atq; indocta:

Δεξίθεος εἰσῆλθ' ᾀσόμενος βοιώτιον. id est,

Dexitheus intrat, qui canet Bœoticum.

Bœotica ænigmata.

Βοιώτια αἰνίγματα, id est, Bœotica ænigmata, dicebantur oblique atq; obscure dicta, quęque perdifficile percipi possent. Sumptum à fabula Sphingis mōstri Thebani. Ea proposuit Oedipo ęnigma huiusmodi: Τετράπους, δίπους, καὶ πάλιν τρίπους, id est, Quadrupes, bipes, ac rursum tripes. Id Oedipus interpretatus est hominem esse, qui puer manibus quoq; pedum vice nititur: deinde cōfirmato gradu duobus pedibus se sustinet, donec ætas decrepita baculum, ceu certum pedem addat. Extat epigramma Sphingis ænigma complectens ad hunc modum:

Ἐστὶ δίπουν ἐπὶ γῆς καὶ τέτραπον, οὗ μία φωνὴ
Καὶ τρίπον. ἀλλάσσει δὲ φυὴν μόνον, ὅσσ' ἐπὶ γαῖαν
Ἑρπετὰ κινεῖται, ἀνά τ' αἰθέρα καὶ κατὰ πόντον.
Ἀλλ' ὁπόταν πλείστοισιν ἐπειγόμενον ποσὶ βαίνῃ,
Ἔνθα τάχος γυίοισιν ἀφαυρότατον πέλει αὐτοῦ. i.

Est bipes in terris & quadrupes, haud eadem vox
Et tripes. immutat speciem, hoc ex omnibus vnum
Quæcunque in terris reptant, volat æthera circum,
Perque mare: ast vbi iam pedibus compluribus auctum
Accelerat gressum, vietis tum maxima membris
Segnities ac torpor adest, minimumque vigoris.

Hesiodus itaque in secundo Georgicon libro, vetulum ac senio iam incuruum, tripedem hominem appellat.

Τότε δὴ τρίποδι βροτῷ ἶσοι. id est,

Tunc iam tripedi mortali similes.

Bouem in faucibus portat.

Βοῦν ἐπὶ γνάθοις φέρει. id est,

In faucibus portat bouem.

In edacem olim dicebatur, vt indicāt Zenodotus & Suidas. Natum vti coniicimus, vel à Theagene athleta Thasio, vel à Milone Crotoniata, quorum alter bouē solidū solus comedit, teste ēt Græco epigrammatę, tum auctore Posidippo apud Athenæum:

alter

alter vt narrat apud eundem Theodorus Hieropolites, in Olympiis taurum quadrimum humeris sustulit, ac stadii spatio gestauit, eumque eodem die solus comedit. Cuius rei meminit & Aulus Gellius in Noctibus Atticis.

Bœotis vaticinare.

Βοιωτοῖς μαντεύσαιο, id est, Bœotis vaticinare. Abominantis est sermo, perinde vt dicimus: Hostibus ista vaticinare.

- Capiti cane talia demens
Dardanio. Et:
Hostium vxores, puerìq; cæcos
Sentiant motus orientis austri, &
Aequoris nigri. Et,
Hostibus eueniant cōuiuia talia nostris.

Aptius autem dicetur in eum, qui tristia vaticinatur, si quando precabimur, vt ea in ipsius caput recidant. Zenodotus ab euentu natum scribit, Heraclidem allegans auctorem. Olim, inquit, cum Thebani de belli euentu consulerent oraculum, vates quæ tum Dodonæ responsitabat, ait eos fore victores, si quid impie patrassent. Itaque consultorum quidam arreptam Myrtilam, nā id mulieris fatidicæ nomen, in lebetē aqua calida feruentem, qui forte inibi aderat, iniicit. Sunt qui narrent, Bombum diuinum quendam Thebanis de belli successu sciscitantibus, respondisse futurum, vt quā plurimos vincerent, si prius quempiam è ducibus immolassent. At illos Bombum ipsum interemptum immolasse, atque hinc ortum prouerbium.

Arietem emittit.

Αρνα προβάλλει, id est, Arietem obiicit. In rixæ pugnæq; cupidum dicebatur. Antiquitus enim bellum suscepturi fœcialem mittebant, qui arietem adductum in hostium fines immitteret: hoc significans pacto ciuitatem & agros illorum hostibus cōpascuos fore. Auctor Diogenianus.

Argenti fontes.

Αργυρᾶς κρῆναι λαλοῦσιν, id est, Argenti fontes loquuntur. Hoc adagio notabantur ii qui stolide quidem atque indocte, sed arroganter tamen & confidenter loquerentur, opibus videlicet suis freti. Vulgus enim diuitum dulci, vt ait Horatius, fortuna ebriū, hoc quoque putat suis diuitiis deberi, vt quidquid dixerint, id protinus velut eruditum omnes suspiciant & approbent. Quod notans Flaccus:

-Meæ, inquit, contendere noli,
Stultitiam patiuntur opes. Item alibi,
Et quidquid volet, hoc veluti virtute paratum,
Sperauit magnæ laudi fore.

Huc pertinet & mimus ille neutiquam inuenustus,

Fortuna quem nimium fouet, stultum facit.

Item illud ex Antiphane apud Stobæum:

Ὁ δὲ πλοῦτος ἡμᾶς καθάπερ ἰατρὸς κακὸς,
Τυφλοὺς βλέποντας παραλαβὼν πάντας ποιεῖ. id est,
Opes enim nos sicuti medicus malus,
Vbi receperint reddunt videntes illico cęcos.

In eandem sententiam Menander in seipsum lugente:

Τυφλὸς ὁ πλοῦτος, καὶ τυφλοὺς ἐμβλέποντας
εἰς αὐτὸν δείκνυσιν. id est,
Cæcę diuitiæ, atque eos qui se intuentur,
cæcos reddunt.

Rursum illud eiusdem:

Ὑπερήφανόν που γίγνεται λίαν τρυφὴ,
Ὅτε πλοῦτις ἐξώκειλε τὸν κεκτημένον
Εἰς ἕτερον ἦθος, οὐκ ἐν ᾧ τὸ πρόσθεν ἦν. id est,
Nimis insolens tum redditur lasciuia,
Quoties opes qui possidet, mores repens
Mutat in alienos pristinis contrarios.

Diximus alias: Fœnum habet in cornu. Felicitatis comes esse solet ferocia. Pindarus in Isthmiis hymno tertio: εἴτις ἀνδρῶν εὐτυχήσας, ἢ σὺν εὐδόξοις ἀέθλοις, ἢ σθένει πλούτου, κατέχει φασὶν ἐαλῆ κόρον, ἄξιος εὐλογίαις ἀστῶν μεμίχθαι, id est, Si quis vir fortunatus fuit, vel in gloriosis certaminibus, vel in opulētia obtinet, vt aiunt, magnificam saturitatem, dignus qui laudibus ciuiū admisceatur. Quadrabit in eos quoque quorum oratio propter opum fiduciam plus satis libera atq; audax videbitur. Nam quemadmodum paupertas timiditatem adfert, itidem opulentia παῤῥησίαν, id est, loquendi confidentiam adducere solet.

Terram pro terra.

Γῆν πρὸ γῆς ἐλαύνεσθαι. Prouerbialis est figura in hominem exulem, erronem, & incertis vagantem sedibus. Aristophanes in Acharnensibus:

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Κἀν διώκειν γῆν πρὸ γῆς. id est, Terram ante terram persequi.

Item alibi;

Ἐγὼ δὲ φεύγων γῆν πρὸ γῆς φοβούμενος. i. Solum at ego fugiens præ solo trepidus metu.

Lucianus in Pseudomante, Ἀλλ' ἔδει γῆν πρὸ γῆς ἐλαύνεσθαι, id est, Sed oportebat ad terram pro terra vehi. Apud Latinos solū vertere dicuntur, qui exilii caussa migrant alio. Alciphron in epistolis: Ἀναστᾶσα ὁποίποτε γῆν πρὸ γῆς φεύξομαι μᾶλλον, id est, Demigrans quolibet fugiam potius terram terra commutans. M. Tullius in epistolis ad Atticum, lib. 14. Hæc & alia ferre non possum, itaque γῆν πρὸ γῆς cogito: significat se de fugiendo cogitare.

Ne ad aures quidem scalpendas otium est.

PROVERBIALIS est hyperbole, cum ne minimum quidē otii superesse significamus, dicimus nec tantillum vacui temporis esse, quod ad scalpendas aures sit satis. Lucianus in bis accusato: Οὐδ' ὅσον κνήσασθαι τὸ οὖς φασί, σχολὴν ἄγων, id est, Ac ne tantisper otiosus, vt aurē, sicut aiunt, scalpere vacet.

Citius in naui cadens à ligno exciderit.

Θᾶττον ἄν τις ἐν πλοίῳ πεσὼν διαμάρτοι ξύλου, id est, Citius alicui in nauigio cadenti lignum defuerit. Hyperbole prouerbialis, qua tantam vbique copiam significamus, vt quocunq; te vertas occurrat quod quæris. Etenim cum nauis ipsa vndique sit lignea, non potest non in lignum incidere, quisquis in ea cadit, Lucianus in bis accusato: Ὥς τε κατὰ τὴν παροιμίαν, θᾶττον ἄν τις ἐν πλοίῳ πεσὼν διαμάρτοι ξύλου, ἢ ἔνθ' ἂν ἀπίδῃ ὁ ὀφθαλμὸς ἀπορήσῃ φιλοσόφου, id est, Itaque iuxta prouerbium citius fiet, vt in naui lapsus, non incidat in lignum, quam vt quocunque aspexerit oculus, philosophum desideret. Taxat Lucianus philosophorū turbam tantam, vt omnia vbiq; plena videantur, nec liceat effugere.

Episcythizare.

Ἐπισκυθίζεσθαι. Lacedæmoniorum adagio dicitur, pro eo quod est, vinum merum intēperantius bibere. Et Achæus in Aethone Satyrico σκυθιπιεῖν, siue vt in quibusdā exēplaribus legitur, σκυθιστὶ πιεῖν dixit, pro eo quod est, ἀκρατοπιεῖν, hoc est, meracius bibere. Athenæus libro decimo Diphnosophistarum, ex Herodoto & Chamæleonte auctoribus refert Cleomenem regem Spartanum cum Scythis agentem consuetudinē, & illorum ἀκρατοποσίαν, id est, meripotationem imitantem in insaniā versum fuisse, quemadmodum interpretantur Spartani. Locus est apud Herodotum lib. 6. cui titulum fecit Erato, addēs hinc natum apud eosdem Spartanos vulgare dictū, vt si quando velint ζωρότερον πίνειν, hoc est, intemperātius bibere, dicant, ἐπισκύθισον, hoc est, nimium infundito aquæ, pro eo quod dicendum erat, ἐπίχυσον, id est, infunde aquam. Apud eundem libro vndecimo, Hieronymus Rhodius docet, σκυθίσαι dictum pro μεθύσαι, & Atheneus dubitat num à Scythis Scyphus, id est poculi genus, habeat nomē, vt σκύφος dictum sit quasi σκύθος. Nam vocem sic immutatam ostēdit apud auctores extare. Quin & illud addit, Lacedæmonios cū sentirent barbaros Asiaticos omnia dolis agere, vice Thimbronis eo legasse Dercyllidā, quod is nihil haberet synceritatis Laconicæ, sed ingenium subdolum ac ferū, existimantes huic nō posse dari verba, quē ob id σκύθον appellarunt Lacedęmonii, quasi σκύφον. Scythæ autem & Thraces ἀκρατοπόται vocantur, id est, meribibi: vnde plerūque conuiuia illorum sanguinolenta sunt & tumultuosa. Apud eundem Anacreon, ἀκρατοποσίαν, σκυθικὴν πόσιν appellat, quod Callimachus verbo composito dixit ζωροποτεῖν: quemadmodum eleganter apud Athenæum lib. 10. dixit Sophocles:

Τὸ πρὸς βίαν πίνειν
Ἴσον κακὸν πέφυκε τῷ διψῆν βίᾳ. id est,
Cogi ad bibendum non minus graue est malum,
Quam si quis acrem perpeti cogat sitim.

Commode deflectas licebit ad cuiusuis rei intemperantem & immodicum vsum.

Vinum caret clauo.

ATHENAEVS eodem libro de potationibus disserens, huiusmodi prouerbium eleganter vulgo dici solere scribit, τὸν οἶνον οὐκ ἔχειν πηδάλια, id est, Vinum non habere clauū; propterea quod ebrietas nihil cōsulte, neq; moderate, vel dicit, vel facit. Obruit enim ratio, quæ claui vice sobrios moderatur ac gubernat. Huc pertinet Ouidianū illud:

Nox

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Nox & amor, vinumque nihil moderabile suadent.

Illa pudore vacat, Liber Amorq; metu.

Non illepidem est quod apud Athenæum lib. 11. refert Xenophon, apud Persas fuisse vetitum, ne προχοΐδας inferrent in conuiuiũ: id apparet fuisse vasculi genus, quo vinũ è cratere ministri effunderent in Cyathum: id factum est, ne supra modum bibẽtes, & animi & corporis viribus destituerẽtur: & addit eum morem adhuc apud illos seruari: nec enim inferri prochoidas, sed nihilo secius tantum illos bibere. ὥστε ἀντὶ τοῦ εἰσφέρειν αὐτοὶ ἐκφέρονται, ἐπειδὰν μηκέτι δύνωνται ὀρθούμενοι ἐξιέναι, id est, pro eo quod non inferuntur prochoides, ipsi efferũtur, postea quam non amplius possunt exire saltantes. Itaque vinolẽtia nullis minus ignoscenda est, quàm qui Reipublicæ clauũ moderantur, hoc est, regibus, & magistratibus. Nec vinum nec somnus conuenit assidenti bus clauo: sed interdum nõnulli magis indulgent vino, somnoque.

Vinum senem etiam vel nolentem, saltare compellit.

AC rursus ibidem hoc item carmen prouerbio iactatum scribit:

Οἶνος ἄνωγε γέροντα καὶ οὐκ ἐθέλοντα χορεύειν, id est,

Vina senem, vt nolit, cogunt ductare choreas.

Admonet nihil esse tam ineptum, neq; tã alienum, ad quod non incitet ebrietas. Subiicit & aliud carmen non dissimilis sñiæ:

Οἶνος καὶ φρονέοντας ἐς ἀφροσύνην ἀναβάλλει. id est,

Insanire facit sanos quoq; copia vini.

Idem libro quarto Dipnosophistarum adducit prouerbium ex Eripho quodam comœdiarum scriptore:

Λόγος γὰρ ἐστ' ἀρχαῖος οὐ κακῶς ἔχων.
Οἶνον λέγουσι τοὺς γέροντας ὦ πάτερ
Πείθειν χορεύειν οὐ θέλοντας. id est,
Recte vetusto dicitur prouerbio,
Quod vina senibus persuadent ò pater,
Vti velint nolint, choreas ductitent.

Huc pertinet illud Platonis lib. de legibus primo: Οὐ μόνον ἄρ' ὡς ἔοικε ὁ γέρων δὶς παῖς γένοιτ' ἄν, ἀλλὰ καὶ ὁ μεθυσθείς. Itaque vt videtur, non solum senex fuerit bis puer, verũ etiam temulentus. Item Horatius:

Quod me Lucanæ iuuenẽ cõmẽdet amicæ.

Ranis vinum præministras.

Βατράχοις οἰνοχοεῖς, id est, Ranis vinũ infundis. In eum dicebatur qui id ministraret, quo nihil esset opus ei, cui exhiberetur: veluti si quis apud indoctos multa de philosophia disserat. Ranis enim nihil opus vino, aqua palustri magis gaudentibus. Explicatur adagium à Zenodoto, Suida, Diogeniano. Pherecrates apud Athenęum in Coriãno, Ἔρρ' ἐς κόρακας, βατράχοις οἰνοχοεῖν σε δεῖ, id est, Abi in malam rem, ranis pocillari te oportuit. obiurgat enim pincernam, quod quattuor vini cyathis duos infuderit aquę. Vnde licet conücere, prouerbium in hos quoque conuenire, qui vinum immodica diluunt aqua, ita vt aquam, non vinum bibere videantur ranarum ritu.

Ouo prognatus eodem.

FORTASSIS simpliciter dictum est ab Horatio:

Ouo prognatus eodem.

Quãdoquidem ad fabulam respicit Ledę, quę grauida ex Ioue in cygnum converso, ouum peperit, vnde gemini prognati Castor & Pollux. Id ouum Pausanias in Laconicis refert, ostendi apud Lacedæmonios suspensum teniis à testudine templi. Verum si quis hoc dictum deflectat ad iisdem natos parentibus, aut ab eodem eruditos præceptore: aut ita cõsimilibus ingeniis, vt eodem ouo nati videri possint, nihil æque fuerit prouerbiale: veluti si dicas: Vultus, ingeniũ, mores, facta, ac prorsus omnia sic huic cum hoc conueniunt, vt iures eodem prognatos ouo. Aristoteles libro De generatione animalium quinto, ostendit id iuxta naturam fieri, vt ex eodem ouo duo pulli nascantur: & quidem perfecti, si vitelli membrana dirimantur. Iidem si cohæreant & confundantur, fœtum edi monstrosum.

De curru delapsus.

Ἐξημαξομένος, id est, De curru delapsus. In hodiernum quoque vulgo durat adagium, in eum qui oblitus propositi alio se trãsfert: aut qui in sentẽtia labascit, vt de curru delapsu dicatur, quemadmodum ab asino delapsus. Aristophanes in Ranis:

Ἐξαμαξομένη φρήν. id est,

Animus à curru decidens, hoc est, aberrans ab instituto.

Natum

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Natum apparet à fabula Phaethontis, quē ferunt curru excussum. Siquidem animus velut auriga corporis est, & corpus ceu vehiculum. Est & apud Platonem de animabus è cælo delapsis, quod curribus suis essent excussæ.

Numerus.

Homines nullius bonæ rei, numerus prouerbio dicuntur, etiam idiotis horum temporum. Aristophanes in Nebulis:

Ὄντες λίθοι
Ἀριθμὸς, πρόβατ' ἄλλως νενασμένοι ἀμφορῆς.

Horatius:

Nos numerus sumus, & fruges consumere nati.

Translatum videri potest à calculis, ad nihil aliud vtilibus nisi ad numerum. Anacharsis, Plutarcho teste, taxauit Athenienses, qui nummis ad rationem duntaxat vterentur. Quãquam magis arridet, vt ita numerus dicatur, quemadmodum dicunt: ἑτώσιον ἄχθος ἀρούρης, & εἷς τῶν πολλῶν, id est, vnus è plebe. Ita Flaccus, At summi paullo infirmior, vnus multorum, etiam Græcam exprimēs figurã. Et Seneca lib. I. Epist. 10. Iste homo non est vnus è populo. Insignes nominantur. Qui nihil habēt insigne, turba sunt, & numerantur tantum. Vnde Flaccus: Nos numerus sumus. Et Vergilius: Cadit & sine nomine vulgus.

Summis vti velis.

Ἄκροις χρῆσθαι τοῖς ἱστίοις, id est, Summis vti velis, Prouerbiali metaphora dicuntur, qui maximo conatu adnituntur, atq; incumbunt: aut qui omnem captant occasionem. Mutuò sumptum à nautis, quibus mos est velum in altũ tollere, quo currant celerius. Aristophanes in Ranis:

Ἄκροισι χρώμενος τοῖς ἱστίοισιν. id est,
Vtens supremis carbasis.

Pindarus in Nemeis hymno quinto: Δίδου φωνὰν, ἀνὰ δ' ἱστία τεῖνον πρὸς ζυγὸν καρχασίου, id est, Da vocem, sursum autem tende vela ad summum antennæ iugum. Vt cuique res sunt secundæ, aut aduersæ, ità velum in altum tollitur.

Summum cape, & medium habebis.

Ἄκρον λάβε, καὶ μέσον ἕξεις. id est,
Summa cape, & medio potieris.

Hemistichium carminis Heroici: vbi quid obscurius & perplexius dictum significabant, admonentes rem attentius expendendam, hoc prouerbio consueuerunt vti. Zenodotus hinc natum tradit: Aeginetis patria pulsis, de quærenda sede consulentibus oraculum, responsum est hoc ænigmate, ἄκρον λάβε, καὶ μέσον ἕξεις. atque illos cacumine quodam montis occupato, circa medium incoluisse. Potest & in hãc accommodari sententiã, vt admoneamur ad res summas & egregias eniti, sic enim futurum, vt ad mediocritatem perueniamus. Summũ animo destinandum, vt saltem modicis põtiamur.

Iniquum petendum, vt æquum feras.

Hvic affine quod recenset Quintilianus Institutionum oratoriarũ libro quarto. Nec omnino sine ratione est, quod vulgo dicitur, Iniquum petendum, vt æquum feras. A negotiatoribus ductũ videri potest, qui callide merces longe minoris licentur, & multo pluris indicant quam pro dignitate, quo precium saltem æquum accipiant. Non fugit hæc sententia Syrum illum Terentianum in Adelphis, cum Sannionem lenonem astu tractans, postulat, vt puellam Aeschino dimidio precii tradat, atque hac arte efficit, vt leno sortem solidam percupide & rogans etiam accipiat. Iactatur & vulgo verbum huiusmodi: Qui annititur vt auream quadrigam sibi comparet, vnã certe rotam assequetur. Equidem arbitramur huc adlusisse Senecam libro De beneficiis septimo: Quæ, inquit, ideo petimus vltra modum, vt ad versum suum redeant. Cum dicimus, meminisse non debet, hoc volumus intelligi, prædicare non debet, nec iactare, nec grauis esse. Pulchrè Seneca depinxit naturam hyperboles.

Ad ambas vsque aures.

Μέχρι τῶν ἀμφοτίδων, id est, Vsque ad aures ambas impleri dicuntur, qui supra modũ ingurgitant sese. Sumpta metaphora à vasculis, ad ansas vsque impletis. Extat apud Suidam.

Seruilis capillus.

Ἀνδραποδώδη τρίχα ἐπιδεικνύειν, id est, Seruilem capillum præ se ferre dicũtur, qui agrestibus, & inelegantibus sunt moribus. Inde ductum, quòd Athenis serui manumitten di ca-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

di capitis pilos deradebant. Plato ſcribit in Alcibiade, quoſdã ſeruiles pilos in animo geſtare, indoctos & ſtupidos ſignificans. Citantur apud Suidam hæc ex auctore quodam: πολλῶν συνειλεγμένων ἀνδρῶν οὐ δὲ τὰ πάθη κατεσταμένον, ἀλλ' ἔτι τὴν ἀνδραποδώδη τρίχα φασὶν ἐπιδεικνύμενων, id eſt, Multis collectis viris, neque compoſitis affectibus, ſed qui ſeruilem, vt aiunt, capillum adhuc præ ſe ferrent. Plinius libro vndecimo, capite trigeſimoſeptimo, rẽ prodigioſam tradit, homines quoſdam hirſuto corde naſci. Pliniana verba ſunt hæc: Hirto corde gigni quoſdam homines produnt, nec alios fortiores eſſe induſtria, ſicut Ariſtomenẽ Meſſenium, qui trecentos occidit Lacedæmonios. Ipſe conuulneratus & captus, ſemel per cauernam latomiarum euaſit, anguſtos vulpium aditus ſecutus: iterum captus ſopitis cuſtodibus ſomno, ad ignem aduolutus lora cũ corpore excuſſit. Tertio capto, Lacedæmonii corpus diſſecuere cauſſa vidẽdi, hirſutumque cor repertum eſt.

Amiris inſanit.

Ἀμυρις μαίνεται. id eſt, Inſanit Amyris. Allegoria prouerbialis, qua recte vtemur, vbi quis ſub inſaniæ prætextu rebus ſuis conſulit. Aut vbi quis ſolus periculum proſpiciens, in tempore ſibi cauet, creditus interim vulgo deſipere: deinde rerum euentus docet illum vnum ſapuiſſe. Vt hæc ſit vox velut opprobrantis ſocordiam iis qui ſibi non proſpexerint mature: neque ſapere cœperint, niſi accepto vulnere. Zenodotus ab hiſtoria natum ait huiuſmodi: cum Sybaritæ florerent opibus, quendam Delphos emandarunt, qui de rerum ſuarum ſucceſſu ſciſcitaretur oraculum. Reſponſum eſt, euertendam Sybaritarum fortunam, vbi plus honoris habere cœpiſſent hominibus quam diis. Euenit deinde vt ſeruus à domino vapulans, nequidquam ad deorum aras confugiſſet, poſt ad heri monumentum confugiens, liberaretur à plagis, vt alibi dictũ eſt. Quod ſimul atq; conſpexiſſet Amyris, collectis rebus ſuis, in Peloponeſum demigrauit, reliquis interim Sybaritis hominem velut inſanum ridentibus. Poſtea idem ob fictã inſaniam miraculo fuit, & prouerbio locum fecit. Citatur ab Euſtathio in ſecundo Iliados libro: citatur autem ex Pauſaniæ rhetorico dictionario. Addit quoſdã Thamyrim hũc appellare, quoſdam Amyrim, abiecto thita. Solet autem more hominum euenire, vt vatitum demum habeatur fides ac laudetur, poſteaquam ipſis iam premimur malis. Proinde Caſſandra in tragœdia quapiam loquitur ad hunc modum, citante Plutarcho:

Καὶ πρὸς παθόντων, κἂν κακοῖσι κειμένων
Σοφὴ κέκλημαι, πρὶν παθεῖν δὲ μαίνομαι. i.
Sapienſq; dicor, his malum qui ſentiunt.
Porro antequam illud ſentiant, inſanio.

Sophocles, Laudiceni.

Qvi ad oſtentationem dicebant aut recitabant, vulgato conuicio Sophocles & Laudiceni dicebantur: adagium natum, vt apparet, ætate Plinii minoris, cuius verba paullo altius repetemus, quo planius prouerbii ſententiam intelligere liceat. Nam in epiſtola quadam adoleſcentium quorundam ridiculam in agendis cauſſis arrogantiam & ambitionem taxans ſic ait: At hercule ante memoriam meam, ita maiores natu ſolent dicere, ne nobiliſſimis quidem adoleſcentibus locus erat, niſi aliquo conſulari producente. Tanta veneratione pulcherrimum munus colebatur. Nunc refractis pudoris & reuerentiæ clauſtris omnia patent omnibus, nec inducuntur, ſed irrumpunt. Sequuntur auditores actoribus ſimiles, conducti & redempti mancipes. Conuenitur à conductis & redemptis in media baſilica, vbi tam palam ſportulæ, quam in triclinio dantur. Ex iudicio in iudicium pari mercede tranſitur. Inde iam non inurbane: σοφοκλεῖς ἀπὸ τοῦ σοφοὺς καλεῖσθαι, vocantur. Iiſdem Latinum nomen impoſitũ eſt, Laudiceni. Hactenus Plinius. Vtroque verbo notantur, qui facundi dici malebant & videri, quàm eſſe. Sophocles enim Græcè dicitur: ἀπὸ τοῦ σοφὸς καὶ κλέος. At illi dedita opera, perperam interpretabantur: ἀπὸ τοῦ σοφοὺς καλεῖσθαι, id eſt, ab eo quod ſapientes vocarentur. In hoc igitur eſt adluſio feſtiua ad poetæ tragici nomen, in Laudiceni vocabulo ad gentis nomen adluditur.

Quot ſeruos habemus, totidem habemus hoſtes.

Macrobivs in cenis Saturnalibus, Vnde putas arrogantiſſimum illud manaſſe prouerbium, quod iactatur, Totidẽ nobis hoſtes eſſe, quot ſeruos? Non habemus illos hoſtes,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

hostes, sed facimus. Meminit & Seneca epistola quadragesimaseptima, cuius verba sublegisse videtur Macrobius, vt est omniũ auctorum vere fucus. Admonet adagium, ne quid fidamus illis, ne ve ex animo nobis amicos arbitremur, qui nos metu colunt. Admonet idem Plato libro de Legibus sexto, propterea quod seruorum animus nequaquam integer sit, sed mentis dimidium iis ademerit Iupiter, Homero teste, quos seruituti fecit obnoxios. Verus autẽ amor, libertatis est aluminus. Odit vero quisquis metuit. Vnde genuinum quoddam odiũ insitum videtur seruis in dominos. Verba Platonis sunt hæc: Οὐ γὰρ ὑγιὲς οὐδὲν ψυχῆς δούλης, οὐδ' ἔι γὰρ οὐδὲ πιστεύειν αὐτοῖς τὸν νοῦν κεκτημμένον. ὁ δὲ σοφώτατος τῶν ποιητῶν φισὶν,

Ημισυ γάρ τε νόου ἀπαμείρεται εὐρύοπα ζεὺς
Ανδρῶν, οὓς ἂν δὴ κατὰ δούλιον ἦμαρ ἕλησι. i.

Nihil enim integrum, neque sanum habet animus seruilis. Nam nihil oportet credere his, hominem qui sapiat. Siquidem poeta doctissimus ait:

Dimidio mentis depriuat Iupiter illos,
Seruilis quoscunque viros sors ceperit vnquam.

Ad hunc modum referuntur à Platone. Ceterum aliter habẽtur apud Homerũ Odysseæ ρ. nimirum hunc in modum:

Ημισυ γάρ τ' ἀρετῆς ἀποαίνυται εὐρύοπα ζεὺς
Ανέρος, εὖτ' ἄν μιν κατα δούλιον ἦμαρ ἕλησι.

Asinius Capito apud Festum Pompeium, nam is quoque prouerbii facit mentionẽ, existimat hominum errore perperam fuisse pronunciatum, propterea quod verisimilius, sit, sic esse dictum initio. Quot hostes, tot serui. Quod capti victi quæ ad seruitutem adducebantur: vnde ẽt dicta mancipia.

Vocatus atq; non vocatus Deus aderit.

ORACVLVM olim Lacedæmoniis redditum abiit in prouerbium: Καλούμενος τε κάκλητος θεὸς παρέσται, id est, Vocatus & inuocatus deus aderit. Vsus erit, vbi quid significabimus etiam non accersitum, neque curatum, tamen euenturum, velimus nolimus, puta senectam, mortem, malefactorum pęnam. Horatius huc adlusit in Odis:

Nec satelles Orci
Callidum Promethea
Reuexit, auro captus, hic superbum
Tantalum, atque Tantali
Genus coercet, hic leuare functum
Pauperem laboribus,
Vocatus atq; non vocatus audit.

Fortassis respexit huc & Terent. in Eunucho, vt vocato mihi atque inuocato sit locus semper.

Influit quod exhauritur.

Επιῤῥεῖ τὸ ἐξαντλούμενον, id est, Adfluit quod exhauritur. Vbi quis frustra sumit opera in re quapiam. Lucianus in Sectis: Επιῤῥεῖ κατὰ τὴν παροιμίαν τὸ πρᾶγμα, ἐξαντλούμενον, ἐς τὸ ἄμπαλιν ἢ τὸν δαναΐδων πίθος, id est, influit, iuxta prouerbium, negotium dum exhauritur, ac diuersum quiddam accidit atque in Danaidum dolio; De philosophię studio loquitur, in quo quantumlibet operæ sumpseris, nunquam tamen deest quod te laboribus exerceat, & labor laborem serit & iuxta Sophoclem:

Γόνος πόνῳ πόνον φέρει. id est,
Labore laborem fert labor.

Zenodotus carmen prouerbiale recẽset huiusmodi:

Αλλην μὲν ἐξηντλοῦμεν ἡ δ' ἐπεισρέει. id est,
Exhausimus quidẽ illam, at influit altera.

Sumptũ à nautis, naui pertusa frustra sentinam exhaurientibus, tantum humoris accipientibus fissuris, quantum ab illis educitur. Videtur ad hanc parœmiam adlusisse Plato libro de Legibus septimo: Τὶ οὖν πολλὴ αὔξη ὅτ ἂν ἐπιῤῥέῃ, id est, Quid igitur multum augmentum cum affluat. Quem sane locum adducit Athenęus libro Dipnosophiston quinto: Κατὰ γὰρ αὐτὸν δὴ τὸν πλάτωνα ἐπιῤῥεῖ δὴ ὄχλος μοι τοιούτων γοργόνων, id est, Siquidem iuxta ipsum iam Platonem affluit mihi turba talium Gorgonũ. Seneca libro De ira secundo: Nunquid ille, cuius nauigium, multam vndique laxatis compagibus aquam trahit, nautis ipsiq; nauigio irascitur? Occurrit potius & aliam excludit vim, deinde aliam egerit, manifesta foramina præcludit, latentibus & ex occulto sentinam ducentibus, labore continuo resistit: nec ideo intermittit, quia quãtum exhaustũ est subnascitur. Apud Athenæum libro quarto, cum in conuiuio post lẽtem rursus aliter cocta lens apponeretur quidam adludens ad prouerbium ait:

Καὶ τὴν μὲν ἐξηντλοῦμεν φακῆν, ἡδ' ἐπεισρέει, i.
Exhauseramus lentem, ac influit altera.

Non dissidet ab illo: τοῦ πρώκτου ὑπὲρ γινομένου.

Tibi-

Tibicinis vitam viuis.

Αὐλητοῦ βίον ζῇς, id est, Tibicinis vitam viuis. In eum iaciebatur, qui laute quidē, sed alieno viueret sumptu. Tibicines enim quoniam in sacris olim adhibebantur, adesse solent & in cenis illis pontificalibus, idq; immunes. De hoc hominum genere, ni fallimur, sentit Aristoteles, quærens in problematis, quamobrem τεχνῖται διονυσιακοὶ, id est, Artifices Bacchanales, vix vnquam bonæ frugis esse consueuerint. Reddit autem triplicem rationem. Siue quod necessariis artibus magnam vitæ partem occupati, nō dant operam philosophiæ præceptis. Siue quod assidue in deliciis ac voluptatibus vitam agunt. Siue quod egestas etiam ipsa ad vitia propellit. Problema refertur à Gellio, lib. Noctium Atticarū 20. De tibicinibus, qui Roma Tibur secesserant, narrat T. Liuius primæ decadis lib. 9. Posteaquam perpelli nequibant, inquit, cōsilio haud abhorrente ab ingeniis hominum, eos aggrediūtur. Die festo alii alios, per speciem celebrādarum cantu epularum inuitant: & vino, cuius auidum ferme genus est, oneratos sopiunt, atq; in plaustra somno victos coniiciunt ac Romam deportant. Nec prius sensere, quàm plaustris in foro relictis, plenos crapulæ lux eos reliquit. Refertur à Diogeniano & Suida. Musicè viuere dixit Plautus, pro eo quod est, voluptuariam & otiosam agere vitam. Huc respexit Terentius: Vide otium & cibus quid faciat alienus. Item Alexis apud Athenæum in Commorientibus:

Οὕτω τί τ' ἀλλότριον ἐσθίειν, ἐστὶ γλυκύ. id est,
Vsque adeo dulce est deuorare, non tua.

Et illud apud eundem Theopompi:

Εὐριπίδου τὰ ῥεῖστον οὐ κακῶς ἔχων,
Τἀλλότρια δειπνεῖν τὸν καλῶς εὐδαίμονα.
Sane eleganter dixit hoc Euripides,
Felicem eum esse, aliena qui vsq; cenitet.

Scytharum oratio.

Scytharvm feritas, apud Græcos in prouerbium cessit, vt quidquid agreste, quidquid barbarum ac sæuum intelligi vellent, id Scythicum appellarent. Est apud Lucianum cum aliis aliquot locis, tum in meretricio dialogo Chelidonii & Drosæ: τὰ μὲν ἄλλα ἡ ἀπὸ σκυθῶν ῥῆσις. id est, Reliqua quidem Scytharum oratio. sentit in calce literarum fuisse quiddam mitius dictum, reliqua nihil præ se ferre humanitatis. Quidam inde natum existimant quod Scythæ Dario regi nihil aliud responderint, quam κλαίειν, id est, vt ploraret: quæ quidem ipsa etiam vox in prouerbium abiit, vt plorare iubeamus, quos contemnimus. Aelianus in epistolis: Ἐγὼ σοὶ τοίνυν, ἡ ἀπὸ σκυθῶν λεγομένη ἀπόκρισις, αὕτη, ἐγὼ μαίνομαι καὶ φρονῶ, καὶ μισῶ τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος, id est. Itaq; Scytharum, sicuti vocant, responsum hoc tibi sit: Ego insanio & sapio, & odi mortalium genus. Diogenes Laertius in vitis philosophorum putat hoc prouerbium natum esse ab Anacharsidis asperitate. Nā is Scytha natus inter celebres Philosophos habitus est Athenis. Sed vero proximum est quod refert Athenæus lib. 12. Scythas olim opibus ac deliciis florentes in tātam venisse ferociam, vt quoscūq; populos adissent summas nares viris amputarent, horum mulieres Thracum vxoribus corpora subulis pingerent, denique cunctis sub illorum dominatu lacrymosa fuerit seruitus, vt in posteros deriuatum sit prouerbiū: ἡ ἀπὸ σκυθῶν ῥῆσις, id est, Scythica iussio siue præscriptio, & ἀποσκυθίσαι dicatur ferro cæsariem amputare, quod præter Athenæum indicat & Stephanus. denique σκύθρωψ & σκυθρωπὸς pro toruo, tristi, austero ac truculento, ab eius gentis moribus dictum videtur, & σκύζεσθαι irasci, quod ea gens sit supra modum iracunda.

Accipit & glebam erro.

Δέχεται καὶ βῶλον ἀλήτης. id est,
Accipit & glebam erro.

Hemistichium carminis heroici, dici solitum in eos, qui nihil grauantur aut aspernantur: sed quidquid datur, quantumlibet pusillum, id boni consulunt. Neq; intēpestiue dicetur etiā in illos, qui rerū inopia laborātes, quiduis vndecunq; libenter accipiunt, donec ad fortunam commodiorem emergant. Originem adagionis ad huiusmodi casum referunt. Aletes quidā Corintho pulsus, adhortante oraculo tentauit, si posset in patriā redire. Atq; interim rustico cuipiam factus obuius, cibum mendicauit. Ille, ludibrii caussa, glebā ex agro sublatam porrexit. Aletes eam tanquam felix omen accipiens, effatus est:

Δέχεται καὶ βῶλον ἀλήτης.

Huius

Huius Aletæ mentionem facit & in Corinthiacis Pausanias. Plutarchus in Problematibus haud omnino dissimilem historiam recenset, vnde prouerbium ortum videri queat. Emanes, inquit, post sedes iã sępius alium de alio transmutatas, tandem in agrum Inacho vicinum descẽderunt, quem id temporis Inachienses & Achei obtinebãt. Oraculum autem proditum erat, si in agrum eos recepissent, futurum, vt veteres incolę pellerentur: noui vero, si quid à volẽtibus accepissent, agrum retinerent. Temo quidã igitur inter Emanes vir solers & cautus, sumpta pera, medici habitu ad Inachiẽses accessit. Ibi cum per risum & contumeliam rex mendicanti cibum, cespitem dedisset, in peram coniecit, ac velut eo contẽtus, statim è cõspectu se subduxit: nec pręterea quidquam rogauit. Seniores tum rei nouitate, tum oraculi recordatione submoniti, rege adito censent hominem neutiquã esse negligendum, nec è manibus omittẽdum. Quod vbi sensisset ille, fuga sibi consuluit, votaque protinus Hecatombe, & Apolline inuocato, furtim abiit. Postea congressi pręlio, Emanes pulsis Achæis & Inachiẽsibus, illorum agros occupauerunt. Hęc ferme Plutarchus. Itaq; competet in illos quoq;, qui magnum quiddam molientes, quiduis & patiuntur & faciunt, vt voti sui compotes aliquando fiant.

Stentore clamosior.

PROVERBIALIS hyperbole. Stentore clamosior. Iuuenalis:

Vt Stentora vincere possit.

Sumptum à fabula Stentoris: cuius meminit Homerus Iliados ε, eiq; ferreã, hoc est, inuictam attribuit vocem:

Στέντορι εἰσαμένη μεγαλήτορι χαλκεοφώνῳ.
Ὃς τόσον αὐδήσασχ' ὅσον ἄλλοι πεντήκοντα. i.
Stentoris in specie validi, cui ferrea vox, qui
Quinquaginta alios ęquans clamore, sonoque.

Gręci μεγαλοφώνους appellant.

Optimum aliena insania frui.

OPTIMVM aliena insania frui. Plinius Secundus Naturalis historię lib. 18. cap. 5. nominatim prouerbii loco citat: Eodem, inquiens, pertinet, quod agricolam vendacẽ oportere esse dixit, fundum in adolescentia conserendum sinecunctatione, ędificãdum non nisi consito agro, tunc quoque cunctãter. Optimũ est, vt vulgo dixere, aliena insania frui: sed ita vt villarum tutela non sit oneri. Hactenus Plinius. Idem totidẽ verbis refertur à Plinio iuniore in epistolis de Reguli stultitia loquente, hominis ridicule ambitiosi, sed tamen ad excitanda studia non inidonei. Admonet adagiũ, vt ex aliorum erratis ipsi cautiores efficiamur, & alienis periculis reddamur prudentiores: & aliorum desipientia nobis sapiendi prębeat occasionẽ. Vulgo iactatus versus est in eandem sententiam:

Felix, quem faciunt aliena pericula cautum.

Cicero in epistola quadam, bellum esse scripsit, ex aliorum erratis suam vitam in melius instituere. Plautus item: Feliciter sapit, qui alieno periculo sapit. Extat & huiusmodi quidam mimus Publianus, vti coniicimus:

Ex vitio alterius sapiens emendat suum.

Et Demea Terentianus iubet ex aliis exemplum capere. Potest & in hunc accipi sensum, vt is dicatur aliena frui insania, qui alienis fruitur malis, ipse in tuto consistẽs. Nulla enim voluptas minoris constat, neq; vlla solet esse iucundior. Sumptum videri potest prouerbium ex Sophoclis tragœdia, cui titulus: Aiax flagellifer. Apud quem Aiace per insaniam gloriante, quod hostes sustulisset, cum sæuisset in pecudes, Pallas Vlyssem ad hoc spectaculum inuitat his verbis:

Οὔκουν γέλως ἥδιστος εἰς ἐχθροὺς γελᾶν. id est.
Ridere de hoste risus est suauissimus.

Ingens telum necessitas.

INGENS telum necessitas. De re ineuitabili. Liuius primę decadis libro quarto: Necessitate quę vltimum ac maximum telum est, superiores estis. M. Tullius lib. de amicitia, Nec vero negligenda est fama, nec mediocre telũ ad res gerendas existimare oportet beneuolentiam ciuium. Vtitur eodem adagio quodam in loco Plinius auunculus. Est aliquoties apud Liuium: Huic rei aliud inuenietur telum. Et eam rem hoc telo maxime parabant, vt pro consilio, rationeque ac via gerendi negotii capi videatur, fortassis sumpta metaphora à venantibus, qui telo appetunt, quod capere volũt.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Vnde & certa dicentur tela, consilia quæ nunquam fallunt.

Aduersum necessitatem ne Dij quidem resistunt.

Ἀνάγκῃ οὐδὲ θεοὶ μάχονται, i. Necessitati ne Dii quidem resistunt. Hæc sententia Simonidi tribuitur: sumpta est ex Homero. Refertur duobus locis à Platone, libris de legibus 7. & 5. ἀλλ' ἔοικεν ὁ τὸν θεὸν πρῶτον παροιμιασάμενος εἰς ταῦτ' ἀποβλέψας εἰπεῖν, ὡς οὐδὲ θεὸς ἀνάγκῃ μή ποτε φανῇ μαχόμενος, i. Sed apparet eum, qui primum admiscuit deum prouerbio, hæc spectasse cū dicit, quod ne deus quidem vnquam visus est cum fato pugnare. Idem in conuiuio, πολλὰ δὲ καὶ δεινὰ τοῖς θεοῖς ἐδίγνετο, ὡς λέγεται, διὰ τὴν τῆς ἀνάγκης βασιλείαν, i. Multa vero & acerba diis acciderunt, vt dicitur, ob necessitatis regnum. Itē lib. De legibus 5. scribit, τὴν ἀνάγκην οὐδὲ τοὺς θεοὺς βιάζεσθαι, i. Ne deos quidē cogere posse necessitatē. T. Liuius: Pareatur necessitati, quā ne dii quidem superant. Palladius: Necessitas feriis caret. Euripides in Helena:

Λόγος γὰρ ἐστὶν οὐκ ἐμὸς, σοφῶν δ' ἔπος.
Δεινῆς ἀνάγκης οὐδὲν ἰσχύειν πλέον. id est,
Namq; illud est sapientium dictum, haud meum.
Nihil necessitate dira fortius.

Extat apud Græcos versus prouerbialis:

Ὑπὸ τῆς ἀνάγκης πάντα δουλοῦται τάχα. id est,
In seruitutem cuncta agit necessitas,

Euripides in Hecuba:

Στεῤῥὰ γὰρ ἀνάγκη. id est,
Rigida namq; necessitas.

Horatius:

Si figit adamantinos
Sūmis verticibus dira necessitas Clauos.

Poetæ Necessitatem deam faciunt, Parcarū matrem, quæ & ipsæ ineluctabiles atq; inexorabiles vocantur. Hanc necessitatē philosophi fatum appellant, quæ est æterna rerum series, necessario cohærentium: cui veluti cedens Iupiter apud Maronem:

Fata, inquit, viam inuenient.

Et tragicus quidam apud Senecam:

Ducunt volentem fata, nolentem trahūt.

Squillas à sepulchro vellas.

Σκίλλας ἀπὸ σήματος τίλλειν, id est, Squillas à sepulchro vellere iubebantur, qui parum sanæ mentis esse viderentur. Hac enim herba malū hoc expiabatur antiquitus. Theocritus in Bucolicis:

Σκίλλας ἰὼν γραίας ἀπὸ σάματος αὐτίκα τίλλοις, id est,
I, squillas ab anus quam primum velle sepulchro.

Innuit, illum, quod in certamine canendi superatus sit, adeo iracunde ferre, vt periculum sit, ne vertatur in insaniam. Et alter simile quiddam refert:

Ενθὼν τὸν κυκλάμινον ὀρυσσέμεν εἰς τὸν ἀλέντα. id est,
Hinc abiens fluuio infodias Cyclaminon Halenti.

Dioscorides lib. 2. demonstrat, Cyclaminō Romanis dici rapum, efficacem detrahēdo è capite phlegmati. Atque inter cetera eius remedia hoc quoque commemorat, succū illius melli admixtum inseri naribus, ac lanam hoc imbutam digito imponi, ad purgandam capitis pituitam. Huius radicem dissectam reponi, asseruariq; non secus ac squillæ. Denique contusam & in pastillos redactam, valere aduersus veneficia, quæ Græci philtra vocant.

Iucundi acti labores.

IVCVNDI acti labores. M. Tullius libro De finibus bonorū & malorum secundo: Quid si etiam iucunda memoria præteritorum malorum, vt prouerbia nonnulla veriora sint, quam vestra dogmata vulgo enim dicitur: Iucundi acti labores. Ex ipsa hominū natura sumptū adagium: est enim hoc insitum omnibus, vt iucunda cuiq; sit anteactorum malorum aut periculorum secura recordatio, commemoratioq;, præsertim insignium fatalium, & quæ cum turpitudine coniuncta non sint, veluti bellorū, naufragiorum, atque id genus discriminum. Vnde dictum est ab Horatio:

Gaudent vbi vertice raso
Garrula securi narrare pericula nautæ.

Hoc prouerbium ortum ab Homero cen fonte, à diuersis deinde scriptoribus varie est vsurpatum. Exstat autem apud hunc Odysseę libro decimoquinto:

Νῶι δ' ἐνὶ κλισίῃ πίνοντέ τε δαινυμένω τε
Κήδεσιν ἀλλήλων τερπώμεθα λευγαλέοισιν
Μνωομένω. μετὰ γάρ τε καὶ ἄλγεσι τέρπεται ἀνὴρ,
Ος τὶς δὴ μάλα πολλὰ πάθῃ καὶ πολλ' ἐπαλήθῃ. id est,

At nos

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

At nos in ſcamnis veſcentes atq; bibentes
Triſtibus inter nos recreemus pectora fatis,
Commemorando. etenim fit, vti poſt gaudeat actis,
Aſpera quiſquis multa tulit per multa vagatus.

Citatur & locus hic, & prouerbium ab Ariſtotele Rhetoricorum libro primo, vbi cõmemorat, quæ cuique natura vel iucunda ſint, vel moleſta. Vergilius lib. I. Aen. Homerum æmulatus:

·Forſan & hæc olim meminiſſe iuuabit.

Item in tragœdiis Seneca.

Quod fuit durũ pati, meminiſſe dulce eſt.

Circumfertur Græcis & huiuſmodi trimeter prouerbialis:

Ὡς ἥδυ τοῖς σοφοῖσι μεμνῆσθαι πόνων, id eſt,
Memoria dulcis iam peracti olim mali.

Cicero videtur indicare ſumptum ex Euripide: Nec male, inquit, Euripides. concludam ſi potero Latinè. Græcum enim hunc verſum noſtis omnes,

Suauis eſt laborũ præteritorũ memoria.

Cõſtat verſus, ſi pro ſuauis legas ſuaue, niſi malis priſcorum more elidere, s, aut quod eſt commodiſſimum, omittere verbum, eſt, niſi mauis ſubiicere poſt laborem.

Aulœdus fit, qui citharœdus eſſe non poſſit.

M. TVLLIVS in oratione pro Murena, comparationem faciens iurecõſultorum & oratorum, Itaq; mihi pleriq; videtur, inquit, initio hoc multo maluiſſe, poſt cum id aſſequi non potuiſſent, iſthuc potiſſimũ ſunt delapſi. Vt aiunt in Græcis artificibus eos aulœdos eſſe, qui citharœdi fieri nõ potuerint: ſic nonnullos videmus, qui oratores euadere non potuerunt, eos ad iuris ſtudiũ deuenire. Hactenus Cicero. Recte dicetur in eos, qui malunt in multo inferiore ordine alicuius haberi momenti, quam inter excellẽtes negligi. Quemadmodum Iulius Cæſar maluit in frigido oppidulo primus eſſe, quàm Romæ ſecundus. Nec male quadrabit in eos, qui deſperatione meliorum ad humiliora ſeſe conferunt.

Colophonem addidit.

Τὸν κολοφῶνα ἐπέθηκεν, id eſt, Colophonem addidit. Dici conſueuit, cum ſumma manus rei cuipiam imponitur: aut cum accedit id, ſine quo negotium confici non poteſt. Originẽ adagionis indicat Strabo lib. Geographiæ ſuę 14. ſcribens Colophonios olim cum naualibus copiis abundaſſe, tum equeſtribus vſqueadeo præcelluiſſe, vt vbicunq; gentium bellum gereretur quod cõfici non poſſet, Colophoniorum equitum auxilio profligaretur. Atq; inde vulgo natum prouerbium: κολοφῶνα ἐπέθηκεν. id eſt, Colophonẽ addidit. Refertur à Diogeniano prouerbium. Indicauit & Feſtus Pompeius, ſcribens colophonem dici ſolere, cum aliquid finitum ſignificaretur, tametſi locũ eum arbitramur non vacare mẽdo. In eum ſenſum vſus eſt Plato De legibus ſecundo. Επὶ τέινυν τῆς μέθης χρείᾳ τὸν κολοφῶνα πρῶτον ἐπιθῶμεν, id eſt. Itaq; de vſu temulentiæ primum colophonem imponamus, etiamſi apud Platonẽ legimus, χορείᾳ, præceſſit enim de chorea mentio. Ac mox: οὗτος ὦ ξένοι ἡμῖν, εἰ ξυνδοκεῖ, κολοφὼν ἐπὶ τῷ περὶ οἴνου λόγῳ ῥηθέντι εἰρήσθω. Hic nobis hoſpites, ſi vobis idem videtur, Colophon ſermoni de vino habito dictus eſto. Idem in epiſtola à Dionyſium tertia: τὸν κολοφῶνα ὦ θαυμάσιε ταῖς ὑποσχέσεσιν ἁπάσαις, νεανικώτατον ἐπέθηκας. id eſt, Colophonem vir præclare, pollicitis omnibus maxime iuuenilem impoſuiſti. Rurſus in Theæteto, καὶ ἐπὶ τούτοις τὸν κολοφῶνα ἀναγκάζω, προσβιάζων τὴν χρυσῆν σειρὰν. id eſt, Et ad hæc adigo Colophonem, vi compellens auream illam catenam. Sentit enim Socrates Homerum per auream catenam ſignificaſſe ſolẽ, cuius motu ſeruantur omnia, protinus interitura, ſi ſteterit. Præcipuũ igitur argumentũ quo probet quiete corrumpi vniuerſa, motu ſeruari, appellat Colophonem. Item Ariſtides in Themiſtocle: κἀνταῦθα κολοφὼν τοῦ λόγου, id eſt, Atq; hic orationis ſumma. Plutarchus in libello De muſicą, tametſi ſtilus prope clamitat illius non eſſe: Τούτους τοὺς στίχους ἀγαθὲ διδάσκαλε κολοφῶνα τὸν περὶ τῆς μουσικῆς λόγων πεποίημαι, id eſt, Hos verſus bone præceptor Colophonem eorum, quæ de muſica diſputata ſunt, feci. Idem in libello De prudẽtia animantium dixit: κορυφὴν, Ινα δὲ κορυφὴν ὁ λόγος ἐπιθεὶς ἑαυτῷ παύσηται, id eſt, Vt autẽ ratio ſibi faſtigium imponẽs finem faciat. Gregorius Theologus in libello de fuga ſua: εἶμι γὰρ ἐπ' αὐτὸν ἤδη τὸν κολοφῶνα τοῦ λόγου, id eſt. Iam enim venio ad ipſum ſermonis Colophonem. Sunt qui admoneant,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

prouerbiũ vſurpari de extremis malis. Heſychius admonet, Colophonem interdum dici graculum, quod, vt opinamur, ſummis ædium faſtigiis auis ea ſoleat imponi, velut admonens iuxta cornicem Heſiodiã, vt homines ſibi componãt nidos, neq; enim ſemper fore æſtatẽ. Latinis item dictũ eſt, apicem imponere. M. Tullius in Catone maiore: Apex autem ſenectutis eſt auctoritas. Reliqua pete à prouerbio, quod alibi retulimus: Colophonium ſuffragium. Coronidem addere diximus alibi.

Nullum otium ſeruis.

Οὐ σχολὴ δούλοις, id eſt, Non otium ſeruis. Refertur ab Ariſtotele lib. Politicorum ſeptimo. Sumptum à ſeruorum cõditione, quibus heri nullum concedunt otiũ: imo paullo plus etiam imponunt operæ, quàm illi præſtare poſſint: vt quam ſunt in dimenſo parci, tam ſint in operarum pẽſis liberales. Dicetur in eos, quibus propter obnoxiã miniſteriis ſordidioribus conditionem, non vacat honeſtis diſciplinis operam dare. Nã artes liberales hinc dicuntur, quod iis ingenui incumberent: vtpote quibus & otiũ & res ſuppetebat. Accõmodabitur haud quaquam inſcite & in improbos, quorũ ingeniũ ita vitiis occupatur, vt nõ poſſint egregias artes perdiſcere. Nihil enim occupatius ſeruitute. Nulla autẽ ſeruitus grauior, quam ſi quis vitiis ſeruiat. Maxime cum is plurimos habeat dominos, eosq; plurimũ inter ſe diſſidentes: & ob id neutiquam eadem imperantes. Etenim ſi quando ſegnities iubet in medios dormire dies; auaritia contra iubet, prima luce adeſſe in portu: cũ tenacitas indicit parſimoniam, amor iubet profundere. Solus itaque ſapiens & liber eſt, & in otio viuit.

Titanas imploras.

Τιτᾶνας καλεῖς, id eſt, Titanas inuocas. Vbi quis ſuis diffiſus viribus, alienum implorat auxilium. Sumptum à gigãtum fabula, in qua Iupiter ſuo timens Olympo, Titanas in auxilium arceſſiuit. Id quod prouerbiali quoque metaphora Latini veteres quiritari dicebãt, auctore Nonio Marcello. Tractum à more Romanorum, qui vi oppreſſi Quirites inuocabant. Sic enim appellant ciues Romanos. Refertur adagium à Diogeniano. Lepidior fiet allegoria, ſi longius à ſimplici figura recedat.

Homo bulla.

Πομφόλυξ ὁ ἄνθρωπος, id eſt, Homo bullã. Prouerbium hoc admonet, humana vita nihil eſſe fragilius, nihil fugacius, nihil inanius. Eſt enim bulla tumor ille inanis, qui viſitur in aquis momento temporis enaſcens ſimul & euaneſcens. M. Terentius Varro in præfatione, quam ſcripſit in libros De agricultura: Cogitans, inquit, eſſe properãdum, quod ſi, vt dicitur, homo eſt bulla, eo magis & ſenex. Annus enim octogeſimus admonet me, vt ſarcinas colligam, antequã proficiſcar e vita. Lucianus item in Charõte, vitas hominum bullis huiuſmodi ſimiles facit: quarum alię ſimul atq; natæ ſunt, protinus euaneſcunt, aliæ paullo diutius durant, omnes breuiſſimis quibuſdam interuallis, aliæ ſuccedunt aliis. Neq; quidquam profecto potuit excogitari, quod melius repræſentaret, quam nihil ſit hæc vita noſtra. Primum quanto diſcrimine prodimus in lucem, deinde quam deſtituta, quãtis obnoxia periculis infantia. Quã fugax adoleſcentia, quàm præceps iuuenta. Ariſtoteles in libris Politicis, itemque Rhetoric. lib. tertio, vigorem humani corporis tradit iam euaneſcere anno ferme trigintaquinq;, animi vnde quinquageſimo. Hippocrates extremam hominis ætatem terminat quadrageſimonono. Iam ſi pueritiam & ſenectam deducas de ratione ęui, quæſo quantulum eſt hoc, quod relinquetur? Et hoc ipſum tantis circumſcriptum anguſtiis, ſexcenta morborum genera quotidie infeſtant: nec pauciores impetunt caſus: ruinæ, venena, naufragia, bellum, terræmotus, lapſus, fulmen, & quid non? Alius acini granum glutiens præfocatus eſt. Eſt quem potus cum lacte pilus ſtrangularit. Neque defuit, cui ſtiria gelu durata delapſa tecto, ſubitum attulerit exitium. Et hoc eſt animal illud, quod tantos molitur tumultus, cuiuſque cupiditatibus orbis hic anguſtus eſt. hoc loco Plinii verba adſcribere libet ex libro ſeptimo, vitę fragilem breuitatem ſcite depingentis. Incertum ac fragile nimirum eſt hoc munus naturæ, quidquid datur nobis. Malignum vero & breue, in iis etiam quibus largiſſime contingit, vniuerſum vtique æui tẽpus intuentibus. Quid quod æſtimatione nocturnę quietis dimidio quiſq; ſpacio vitę ſuæ viuit:

viuit: pars æqua morti similis exigitur, aut pœna, nisi contingit quies. nec reputantur infantiæ anni, qui sensu caret: nec senectæ in pęnam viuacis: tot periculorum genera, tot morbi, tot metus, tot curæ, toties inuocata morte, vt nullum frequentius sit votũ. Natura vero nihil hominibus breuitate vitæ præstitit melius. Hebescunt sensus, mẽbra torquentur, pręmoritur visus, auditus; incessus: dentes etiam ac ciborum instrumenta. Et tamen vitæ hoc tempus adnumeratur. Ad bullarum similitudinem accedit nobilis illa Homeri comparatio de caducis arborum foliis. Sic enim Glaucus apud hunc loquitur Iliados sexto:

Οἵηπερ φύλλων γενεὴ, τοίη δὲ καὶ ἀνδρῶν,
Φύλλα τὰ μὲν τ' ἄνεμος χαμάδις χέει, ἄλλα
δέ θ' ὕλη
Τηλεθόωσα φύει, ἔαρος δ' ἐπιγίγνεται ὥρη. i.
Tale quidem genus est hominum, quale
est foliorum.
Quorum hæc vẽtus humi fundit, rursum
illa virescens
Profert sylua, simul veris iam afflauerit
aura.

Hoc carmine Pyrrhonem Academicum peculiariter delectatum fuisse, testatur Diogenes Laertius. Rursus Homerus, Iliados Φ.

Οἳ φύλλοισιν ἐοικότες, ἄλλοτε μέν τε
Ζαφλεγέες τελέθουσιν, ἀρούρης καρπὸν ἔδοντες,
Αλλοτε δ' αὖ φθινύθουσιν ἀκήριοι. id est,
Frondibus arboreis similes, nunç vbere
fœtu
Exuperant, lętiq; satis vescuntur agrorũ,
Nunc rursum intereunt, euanescuntque
caduci.

Idem alio rursum loco quopiam:

Οὐδὲν ἀκιδνότερον γαῖα τρέφει ἀνθρώποιο. i.
Nil hoĩe enutrit tellus infirmius alma.

Menander apud Plutarchum in libello cõsolatorio ad Apollonium:

Τὸ δὲ κεφάλαιον τῶν λόγων, ἄνθρωπος εἶ.
Οὗ μεταβολὴν θᾶττον πρὸς ὕψος καὶ πάλιν
Ταπεινότητα ζῶον οὐδὲν λαμβάνει.
Καὶ μάλα δικαίως, ἀσθενέστατον γὰρ ὂν
Φύσει μεγίστοις οἰκονομεῖται πράγμασιν. id est,
Caput atque summa orationis hęc, ho-
mo es,
Quo non aliud est animal vsquam, quod
modo
Surgat, modo cadat, citius atq; crebrius,
Ac iure sane, quippe debilissimum
Cum sit, negotia administrat maxima.

Euripides apud eundem:

Ὁ δ' ὄλβος, οὐ βέβαιος ἀλλ' ἐφήμερος.
Καὶ ἡμέρα μία τὰ μὲν καθεῖλεν ὕψοθεν
Τὰ δ' ἦρ' ἄνω. id est,
Nec stabilis est felicitas,
Sed in diem durans, & vnicus dies
Et hæc ab alto traxit, hæc & sustulit
Ab imo in altum.

Quo quidem in loco Demetrius Phalereus poetam alioqui laudatum ob elegantiam taxasse legitur, qui non ἡμέραν μίαν, id est, vnum diem, sed στιγμὴν χρόνου, id est, temporis punctum dicere debuerit. Pindarus vicit etiam Homericam similitudinem: vt qui hominem non frondes, sed vmbrę somnium vocarit. Locus est in Pythiis hymno 8. Επάμεροι. τὶ δὲ τὶς τὶ δὲ οὔτις, σκιᾶς ὄναρ ἄνθρωπος. id est, Diurni, Quid autem aliquis? Quid autem nullus? Vmbrę somniũ homo. Nihil inanius vmbra. Videtur enim esse, cum nihil sit. At hac quoque repperit quiddam inanius, nimirum vmbrę somniũ. Vt nemo possit dicere: Hic est aliquis. Neque rursum: Hic est nullus, quod tam subita sit rerum humanarum immutatio, vt qui videtur aliquid esse, mox sit nullus: & qui videt' periisse, mox sit aliquis. Aeschylus apud Stobœum, vmbrę fumi similem facit hominis vitam:

Τὸ γὰρ βρότειον σπέρμ' ἐφήμερα φρονεῖ,
Καὶ πιστὸν οὐδὲν μᾶλλον ἢ καπνοῦ σκιά. id est,
Caduca molitur genus mortalium,
Neque certa res est vlla, nec tuta, haud
magis
Atque vmbra fumi.

Sophocles item in Aiace:

Ανθρωπός ἐστι πνεῦμα καὶ σκιὰ μόνον. id est,
Nil aliud ac vmbra atq; flatus est, homo.

Pindarus in Nemeis hymno vndecimo: εἰ δέ τις ὄλβον ἔχων, μορφᾷ παραμεύσεται ἄλλων, ἔν τ' ἀέθλοισιν ἀριστεύων ἐπέδειξεν βίαν, θνατὰ μεμνάσθω περιστέλλων μέλη, καὶ τελευτὰν ἁπάντων γᾶν ἐπεσσόμενος, id est, Si quis autem opes possidens, forma pręcellat ceteris, & in certaminibus fortiter se gerẽs ostẽdit robur, meminerit quod membra circũfert mortalia, quod finẽ omnium terrã aditurus est, Hanc sententiã inscribi conueniebat aulis, poculis, auleis, & insignibus principum, potius quàm illa gloriosa: Qui volet, & Adhuc longius, aliaq; huius generis. Nil autem venustius illa comparatione, rosarum repente nascentium, senescentium, &in-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

& intereuntium, cum hominum vita. Carmen extat titulo Maronis, quod etiã si Vergilianam venam non admodum resipit, tamen ita scatet gratiis, leporibusq; vt ab auctore nõ solum eruditissimo, verum etiam festiuissimo, quisquis is fuit, profectum appareat. Huc pertinet, quod poetæ fingunt, mortales omnes à Parcarum filis pendere, quibus insectis protinus decidant. Atque alios quidem à candidis, alios à pullis suspẽdit filis. Rursum alios in sublime sublatos pendere, alios terræ vicinos. Omnium tamen hanc eandem esse sortem, vt simul atque inexorabilis Atropos pollice filum secuerit, illico decidat is, qui pendebat. Nec vllum esse discrimen, nisi quod maiore tumultu decidit is qui pẽdebat altius. Rides, & hos lusus esse, iocosque poeticos existimas? Lusus quidem, sed sæuus ille, nimiũq; procax fatorum lusus: quem vtinam in gregarios & inutiles homines duntaxat exercerent, in quos conuenit Homeri illud:

Ετώσιον ἄχθος ἀρούρης,

Ac non etiã viros cœlesti prẹditos ingenio, tum autem principes optimos ante diem è medio tollerẽt. A quibus non solum nõ abstinent hanc ludendi licentiam: verumetiã his quasi dedita opera videtur insidiari, nimirum ambitiosa quadã inuidentia, vt hoc ipsum sibi licere declarent, palamq; faciãt, omnem mortalem, quicunque is fuerit, ex æquo bullam esse. Quanta rei litterariæ iactura nuper mors immatura terris eripuit Paulum Canalem, patricium Venetum, iuuenem quidem illum vix dum annos natum vigintiquinque, sed, deum immortalẽ, quàm felici ingenio, quàm acri iudicio, quàm vbere facundia, quanta linguarum, quanta disciplinarum omniũ scientia præditum? Nihil sua referre putauit inexorabile fatum, quod tantum adferret dispendiũ bonis litteris, quibus ille iã succurrere non instrenue cœperat: quod tam graue desiderium excitaret litterarum cultoribus, quod tantos fructus, tantas studiosorum spes repente incideret.

Tanquam in speculo. Tanquam in tabula.

HYPERBOLAE prouerbiales sunt & hæ: καθάπερ ἐν κατόπτρῳ, καὶ ὥσπερ ἐν γραφῇ, id est, Tanquam in speculo, tanquam in tabula. De re vehementer euidente, perspicuaque Terentius in Adelphis: Denique inspicere tanquam in speculum vitas omniũ iubeo. Plato lib. De legibus 10. ὡς ἐν κατόπτροις, id est, Tanquam in speculis. Propterea quod inter multa, quę rerum referunt imagines, velut aqua, æs politum, gemmæ quædam, nihil æque perspicue reddit simulachra, vt vitrum plumbo sublitum. Nam vitrũ quidem vt rarum ac pellucidũ maximè capax est imaginum, verum acceptas non perinde continet ob pellucẽtiam: proinde sublitum plumbum, ob nigrorem aliquem naturęque densitatem, sistit impressam imaginem, neque dilabi sinit. Euanescunt enim simulachra, non secus atque candelæ lumẽ in sole, quoties excipiuntur in corpore nimium tenui perspicuoq; velut in aere, pura aqua, crystallo, vitroq; nõ obscurato corporis alicuius oppositu. Rursum in nimiũ densis & obscuris nõ hærent, velut in silice, lignove. Proinde natura solertissima rerũ omnium architectrix, oculum animantiũ ad speculorum imaginem finxisse videtur, quippe parti pellucenti nigrorem quẽdam adiunxit à tergo, quo sublato, protinus tollatur & videndi facultas. Vnde scitè dictum est illud, vt speculũ oculus est artis, ita oculum esse naturæ speculum. Illud miraculo dignum, speculum non modo clarissimè repræsentare simulachra rerum omniũ, quæcunque obiecta sunt, verumetiam interualla, colores, motus, breuiter res ipsas pęne dixerimus euidentius quam sunt, hoc vno discrimine, quod aduersa refert. Cuius caussa hæc est, quòd species, quæ à corpore solido per aerem manat ad speculi superficiẽ, simplex puraque est, vnde fit, vt non alia sit auersa, quam aduersa. Quibus de rebus acutissime multa disseruit Ambrosius Leo Nolanus in quæstionibus suis. Iam ars picturæ à rudibus initiis profecta, eo subtilitatis excreuit, vt non oculis hominum, sed etiam auibus imposuerit, effeceritque, vt veras res esse crederent, quæ coloribus erãt fucata.

Salsitudo non inest illi.

Ἅλμη οὐκ ἔνεστιν αὐτῷ, id est, Salsitas non inest illi. In infacetos & fatuos ac stupidos. Sal. n. primum, maximeque commune condimẽtum videtur. Plinius libro trigesimoprimo indicat, metaphoram esse sumptam ab vsu salis, quod in omnibus cibis sit condimenti vice, & auiditatem inuitet. Ergo hercle, inquit,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

inquit, vita humana sine sale nequit degere, adeo necessarium elementum est, vt trāsierit intellectus ad voluptates animi quoque. Nam ita sales appellantur, omnisque vitæ lepos & summa hilaritas, laborumque requies, non alio magis vocabulo constat. Atq; hinc insulsa oratio, quæ nihil habeat leporis, & insulsus homo moribus inelegātibus. Contra salsum dicterium, quod acrimonia quadam mordeat. Et sales vocant festiuiter & argute dicta, non sine illecebra quadam mordacitatis. Seneca nō vult sales nostros dētatos esse. Quintilianus Institutionū lib. 6. capite de risu: Salsum, inquit, in consuetudine pro ridiculo tantum accipimus. Natura non vtiq; hoc est, quāquam & ridicula oporteat esse salsa. Nam & Cicero, omne, quod salsum, ait esse Atticorum, non quia sint maxime ad risum compositi. Et Catullus cum dicit:

Nulla in tā magno est corpore mica salis,

non hoc dicit, nihil in corpore eius esse ridiculum. Salsum igitur erit, quod non erit insulsum, velut quoddā simplex orationis condimentum, quod sentitur latente iudicio, & velut palatū excitat, quod & à tędio defendit orationem. Sane tamen, vt ille in cibis paullo liberalius aspersus, si tamen nō sit immodicus, adfert aliquid propriæ voluptatis: ita hi quoque in dicendo habent quiddam quod nobis faciat audiēdi sitim. Hactenus ille. Porro Catulli carmen, quod Fabius citat, sic habet:

Quintia formosa est multis, mihi candida, longa,
Recta est, hæc & ego singula confiteor,
Totum illud formosa nego, nā nulla venustas,
Nulla in tam magno corpore mica salis.

Quo quidem in loco stultissime carpit Fabiū Catullianus interpres, quasi poetæ verba parum perpenderit, cum ipse dormitās Fabii verba parum perpenderit. Negat. n. Fabius salsum vocari, quidquid ridiculum sit, etiam si vulgo sic vsurparēt indocti. Adlusit ad hoc adagium Terentius in Eunucho: Qui habet salem, qui in te est, fatuum militem & insipidum intelligi volens. Cui postea simili ironia: Atticam tribuit eloquētiam. M. Tullius Philippica 2. At etiā quodam loco facetus esse voluisti. Quā id, dii boni, non decebat, in quo est tua culpa nulla: aliquid enim salis ab vxore mima trahere potuisti. Salem dixit festiuitatem. Refertur à Diogeniano & Zenodoto.

Acetum habet in pectore.

HVIC germanum est Plautinum illud in Bacchidibus: Nunc experiar, sit ne acetum, tibi cor acre in pectore. Legitur & alias apud hunc ipsum: Ecquid habet acetum in pectore? pro eo quod est: Num sapit? Num quid habet astutiæ? Nam vt salsa, itidem & accida, palatum iuuant, acuuntq; & irritāt stomachum. Horatius in Sermonibus, lib. 1. Sat. 7. acetum pro mordacitate dixit:

At Græcus postquam est Italo perfusus aceto,
Persius exclamat.

Et hoc ipsum, Aceto perfundere, prouerbii speciem habet, sicut & illud ex Sermonibus Horatianis:

- At idem quod sale multo
Vrbem defricuit, charta laudatur eadem.

Solus sapit.

NARRAT Diogenes Laertius, Chrysippum philosophum vsqueadeo sibi placuisse, vt consultus à quodam, cui potissimum filiū suum philosophiæ præceptis instituēdum traderet, sibi committendum responderit. Nam si quem, inquit, alium me præstantiorem arbitrarer, ipse apud hunc philosophiæ darem operam. Vnde & illud Homericum de eo vulgo iactatum fuisse, quod solus saperet, reliqui vero vmbræ ferrentur. Est autem apud Homerum Odysseæ K. de vate Tiresia, cui vni Proserpina dederit, vt etiam vita defunctus saperet, reliquas vmbras volitare, & eas quidem nihil aliud quam vmbras:

Τῷ καὶ τεθνειῶτι νόον πόρε Περσεφόνεια,
Οἴῳ πεπνῦσθαι, τοὶ δὲ σκιαὶ ἀΐσσουσιν. id est,
Huic etiam extincto dederat Proserpina mentem
Solus vti saperet, reliquis volitantibus vmbris.

Vsurpatur & à Platone, tāquam prouerbii loco. Vnde licet conficere, carmen hoc Homeri vnum fuisse ex iis, quæ plurima Macrobius scribit, adagionum instar solere celebrari. Sic & Cato senior de Scipione Iuniore pronunciauit, vt narrat Plutarchus in Præceptis ciuilibus: ac rursum in Apophthegmatis Romanorum:

Οἶος πέπνυται, τοὶ δὲ σκιαὶ ἀΐσσουσι. id est,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Ille sapit solus, volitant alii velut vmbræ.
Apte dicitur de iis, qui tanto interuallo reliquos omnes post se relinquunt, vt illi nihil nisi vmbræ præ his esse videantur, planeq; quemadmodum Græci dicunt: λῆρος καὶ φλυαρία, id est, Nugæ deliriaq;.

Canem excoriatam excoriare.

Κύνα δέρειν δεδαρμένην. i. Canē excoriare excoriatā. Suidas ait dici solere de iis qui iterum ea patiuntur, quibus, aliquando fuerunt afflicti. Aristophanes in Lysistrata, nam hanc quoque nomine huius inscriptam inuenimus:

Τὸ τοῦ φερεκράτους κύνα δέρειν δεδαρμένην, i.
Iuxta Pherecratem detrahere cutem cani,
Detracta cui iam est.

Diogenianus ait conuenire in eos, qui frustra sumunt operam. Sunt qui putent magis conuenire, cum quis affligit afflictum. Confine est illi, quod alibi diximus: ἀσκὸν δέρεις, id est, Vtrem excorias. Quod vsurpat Aristophanes in Nebulis.

Perq; enses, perq; ignem oportet irrumpere.

Διὰ καὶ μαχαιρῶν, καὶ πυρὸς ἐπτεῖν δέει. id est,
Perque ignem eundum est, & per enses impetu.

Cum significamus quiduis periculi subeūdum. Aristophanes in comœdia, cui titulus Lysistrata:

Κἂν μὲ χρῇ διὰ τοῦ πυρὸς
Ἐθέλω βαδίζειν. id est,
Et si per ignem fiet opus
Transire cupio.

Et Terentius ait parasitum non grauaturum, vel è flamma cibū petere. Calliæ adulatores taxauit comœdia: ὅτι οὐ πῦρ, οὐ σίδηρος, οὐδὲ χαλκὸς εἴργει μὴ φοιτᾶν ἐπὶ δεῖπνον, id est, Quod non ignis, non ferrum, neque æs prohibuerit illos, quo minus ventitarēt ad cenam. Hæc citat Plutarchus ex Eupolide. Refert eadem in libello De discrimine adulatoris & amici. Horatius item:

Per mare pauperiem fugiens, per saxa, per ignes,
Impiger extremos currit mercator ad Indos.

M. Tull. Tusculanarum quæstionū lib. 2. Quæ flāma est, per quā nō cucurrerint, qui hæc olim punctis singulis colligebāt, id est, Quid non vel fecerunt, vel perpessi sunt?

Non impetam lingua.

Οὐκ ἐπιγλωττήσομαι, id est, Non incessam lingua. Figuræ nouitas in prouerbium abiisse videtur, auctore Diogeniano. Aristophanes in Lysistrata:

Περὶ τὸν ἀθηνῶν δ' οὐκ ἐπιγλωττήσομαι. id est,
At lingua Athenas neutiquam incessam mea.

Hesychius citat Aeschylum in Heraclidis Græcis, ἐπιγλωττᾶσθαι, est linguæ conuiciis incessere, quasi dicas, in linguare, quemadmodum à vola dicimus inuolare. Proprie vero pertinet ad male ominantes. Rapiuntur enim dicta in omen, velut in auguriū venturi mali bonive. Vnde semper à maledictis temperandum. Pindarus in Pythiis hymno quarto, inter ceteras virtutes laudat & linguam à maledictis temperantem: Ὀρφανίζει μὲν κακᾶν γλῶσσαν φαεννᾶς ὄπος, id est, Priuans malam linguam voce diluci da. Interpres citat in hanc sententiam carmen Hesiodi:

Μηδὲ κακῶν ἑτάρων, μὴ δ' ἐσθλῶν νικητῆρας. i.
Haud solitum sociis certare bonisve, malisve.

Vti licebit, cum significabimus nos de re quapiam periculosa nolle verba facere, veluti de rebus Principum, aut potentum, οὐκ ἐπιγλωττήσομαι. Verbum inde ductum quod qui temere loquūtur, ὅτι ἂν ἐπὶ γλῶτταν ἔλθοι loqui dicūtur, sicut alibi monstrauims.

Arena sine calce.

Vt auctor est Suetonius, Caligulæ Cæsari vsqueadeo placebat ardor, ac vis in dicēdo, vt Senecæ orationem sine calce arenam sit solitus appellare, tanquam dissolutam ac neruis carētem & ordine, quæ quodammodo cōpages est totius sermonis suo quidq; loco disponens. Quamquam autem Caligula multa parum integræ mentis dedit argumenta, tamen in hoc iudicio minimum aberrauit à scopo. Seneca fert impetu quodā, minime seruiens ordini. Hoc inter egregias virtutes habet næui: Malè cohæret arena, ni calcem admisceas. Confine illi, quod alio dictum est loco: Scopæ dissolutæ.

Lupus hiat.

Λύκος ἔχανεν, id est, Lupus hiat; dicebatur si quis re multum sperata, multumq; appetita, frustratus discederet. Aiunt enim lupū prædæ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

prædæ inhiantem rictu late diducto accurrere, qua si frustretur, obambulare hiantẽ. Aristophanes in Lysistrata:

Οἷς πιστὸν οὐδὲν, εἰ μὴ περ λύκῳ κεχηνότι. id est,
Queis nihil fidum ac tutum est, inhianti nisi lupo.

Item Lucianus in Gallo, εἰσῄειν οὖν, μάτην λύκος χανὼν παρὰ μικρὸν, idest, Ingrediebar itaque, cum parum abfuisset vt lupus hians discederem. Dionysius Sophista in epistola quapiam: ἆρα μὴ λέληθα ἐμαυτὸν εἰς παροιμίαν ἐλθὼν, καὶ γέγονα λύκος χανὼν διὰ κενῆς, id est, Num insciens in prouerbium incidi, factusque sim lupus frustra hians? Apud Athenæum lib. 14. citantur hæc ex Eubulo:

Ἔπειγ' ἔπειγε, μήποθ' ὡς λύκος χανὼν
Καὶ τῶνδ' ἁμαρτὼν ὕστερον συχνὸν δράμῃς. i.
Properatu propera, more ne lupino hians
Frustratus his, in posterum curras diu.

Porcellus Acarnanius.

Χοιρίσκος ἀκαρνάνιος, id est, Porcellus Acarnanius. In mollem & amabilem, atque in deliciis habitum dicebatur. Lucianus in Dialogis meretriciis: λεῖός μοι φασὶ χαιρέας, καὶ χοιρίσκος, ἀκαρνάνιος, id est, Lenis mihi, vt aiunt Chereas, & porcellus Acarnanius. Adlusum, ad porcellum, quem inducit Aristophanes ἐν ἀχαρνεῦσιν, symbolum eorum membrorum, quibus obscenæ voluptates peraguntur.

Megaricum machinamentum.

Μεγαρικὴ μηχανὴ, id est, Ars Megarensis dicitur, cum dolo & astu res agitur, non syncera fide. Olim enim Megarenses vulgo male audiebant, tanquam fraudulenti ac ficti, quod aliud sentire soleant, aliud loqui, vt indicat Aristophanis interpres. Citatur apud Suidam hic senarius:

Ἀλλ' ἔστι γάρ μοι μεγαρικῆς τις μαχανά. id est,
Sed enim ars adest mihi quæpiam Megarensium.

Est autem apud Aristoph. in fabula cui titulus, ἀχαρνῆς. Celebrantur Megarensium vascula fictilia: vide num huc spectet prouerbium: deinde constat Euclidem Socraticũ fuisse Megarensem, qui suscepit scholam Megaricam. Hic fuit insignis machinarum artifex. Fieri potest vt hinc natũ sit adagium. Ad hæc est ciuitas eiusdem nominis in Thessalia pontica, & de Thessalico commento dictum est alias Sphinges Megaricas post referemus.

Seruus seruo præstat, dominus domino.

Δοῦλος πρὸ δούλου, δεσπότης πρὸ δεσπότου. i.
Sernoque seruus potior est, herusque hero.

Senarius prouerbialis, admonẽs in eodem hominum genere non statim omnes æquales esse, verum hominum habendam esse rationẽ, non tãtum conditionis. Veluti generosus antecellit suopte genere plebeiũ. Verum est non mediocre discrimen inter generosum, & generosum itidem inter plebeium & plebeium, adeo vt quosdam plebeios nonnullis ingenuis anteponas. Aristoteles libro Politicorum 1. τὰ μὲν ἐντιμότερα ἔργα, τὰ δὲ ἀναγκαιότερα, καὶ κατὰ τὴν παροιμίαν,

Δοῦλος πρὸ δούλου, δεσπότης πρὸ δεσπότου. i.

Quædam ministeria honoratiora, quædam autem magis necessaria. Et iuxta prouerbium:

Heroque herus, seruoq; seruus est prior.

Dedali opera.

Δαιδάλεια ποιήματα, id est, Dædalea opera dicuntur, quæ nouo artificio fabricata sunt & admirando. Hinc natum, quod cum veteres illis plastæ formas animalium cæcas fingerent & immobiles, Dædalus insolito artificio primus & oculos induxit, & neruis quibusdã additis effecit, vt huc atq; illuc mouerentur, adeo scite, vt spectantibus viuere atq; ingredi viderentur. Vnde ferũt quædã Dædali signa vinciri pedibus, ne aufugiãt. Huius rei meminit Plato in Menone: his quidem verbis: ὅτι τοῖς Δαιδάλου ἀγάλμασιν οὐ προσέσχηκας τὸν νοῦν: Ἴσως δὲ, οὐδ' ἔστι παρ' ὑμῖν. πρὸς τί δὲ τοῦτο λέγεις, ὅτι καὶ ταῦτα ἐὰν μὲν μὴ δεδεμένα ᾖ, ἀποδιδράσκει καὶ δραπετεύει, ἐὰν δὲ δεδεμένα παραμένει. τί οὖν δή, τῶν ἐκείνου ποιημάτων λελυμένον μὲν ἐκτῆσθαι οὐ πολλῆς τινος ἄξιόν ἐστι τιμῆς ὥσπερ δραπέτην ἄνθρωπον. οὐ γὰρ παραμένει. δεδεμένον δὲ πολλοῦ ἄξιον. id est, Quoniam nõ animaduertisti Dædali signa. Fortassis ne sunt quidem apud vos. Quorsum isthuc dicis? Quoniã illa quoque ni reuincta fuerint, discedunt atque aufugiunt. Sin vincta sint consistũt. Quid tum postea? Si quod ex illius operibus solutum possideas, haud quaquam magno æstimandum, perinde quasi seruũ possideas fugitiuum. Neq;.n. apud te manet. Sin autẽ vinctum, id magno æstimãdũ sit.

Idem

Idem in Hippia maiore ſic refert, qua ſi de priſcis & obſoletis dici ſoleat, εἰ ἀρχαῖον ὦ ἱππία ὁ βίας ἀναβιώη, γέλωτ᾽ ἂν ὄφλοι πρὸς ὑμᾶς. ὥσπερ καὶ τὸν δαίδαλόν φασιν οἱ ἀνδριαντοποιοὶ νῦν. εἰ γενόμενος τοιαῦτ᾽ ἐργάζοιτο, οἷα ἦν ἀφ᾽ ὧν τοὔνομα ἔσχε, καταγέλαστον ἂν εἶναι. i. Si ſane nunc o Hippia Bias reuiuiſcat, riſum apud vos tulerit: quemadmodum & horum temporum ſtatuarii de Dędalo narrant, ſi nũc viuẽs talia proferat opera, qualia erant illa, vnde famã ac nomen adeptus eſt, deridiculum fore. Meminit & Ariſtoteles lib. Polit. 1. de ſeruis loquens, quos ait nihil aliud eſſe quam inſtrumenta viua: Εἰ γὰρ, inquit, ἠδύνατο ἕκαστον τῶν ὀργάνων κελευσθὲν ἢ προαισθανόμενον ἀποτελεῖν τὸ αὑτοῦ ἔργον, ὥσπερ τὰ δαιδάλου φασὶν, ἢ τοὺς τοῦ ἡφαίστου τρίποδας, οὕς φησιν ὁ ποιητὴς αὐτομάτους θεῖον δύεσθαι ἀγῶνα, οὕτως αἱ κερκίδες ἐκέρκιζον αὐταὶ, καὶ τὰ πλῆκτρα ἐκιθάριζεν, οὐδὲν ἂν ἔδει οὔτε τοῖς ἀρχιτέκτοσιν ὑπηρετῶν, οὔτε τοῖς δεσπόταις δούλων, id eſt, Etenim ſi fieri poſſet, vt vnumquodq́ue inſtrumentum vel iuſſum, vel per ſe præſentiens, ſuum opus perageret, quemadmodum aiunt Dædali ſtatuas facere, & Vulcani tripodes, quos poeta ſcribit vltro in diuinũ certamen prodiiſſe, itidem & pectines per ſe texerent, & plectra cithara canerent, haud quaquam opus haberẽt, neq; architecti miniſtris, neq; domini ſeruis. Locus quẽ citat Ariſtoteles, eſt apud Homerũ Iliados 6. Meminit idem de anima libro primo refellens opinionem Democriti, cenſentis animam ita mouere corpus, vt ipſa prius mota, moueret. Ait enim Democritum tale quiddam adferre, quale ſit apud Philippum comœdiarum ſcriptorem. Is enim ſcripſit à Dędalo ligneam Venerẽ fabricatam fuiſſe, quæ moueretur argento viuo infuſo: οἷον, inquit, δημόκριτος παραπλησίως λέγων φιλίππῳ τῷ κωμῳδιοδιδασκάλῳ. φησὶ γὰρ τὸν δαίδαλον κινουμένην ποιῆσαι τὴν ξυλίνην ἀφροδίτην, ἐγχέαντα ἄργυρον χυτόν. Proinde prouerbium ad varios vſus poterit accommodari. Vel vbi res inuſitata arte confectas ſignificabimus. Nam Homerus artificioſa Dædala vocat:

Ὃς χερσὶν ἐπίστατο δαίδαλα πάντα
Τεύχειν. id eſt,
Qui manibus norat fabricari Dædala
cuncta.

Item Pindarus in Olympiosis.

Καὶ δεδαιδαλμένοι ψεύδεσι ποικίλοις
ἐξαπατῶντι μῦθοι.

Et arte confictæ mendaciis variis fallunt fabulæ. Et Vergil. Dædalam Circem vocat, quod nouis & admirandis artibus homines verteret in feras. Quin & orationis poliendæ artifices λογοδαιδάλους, & obſoniorum peritos ὀψοδαιδάλους appellant Græci. Vel cum inconſtantiam & inſtabilitatem cuiuſpiam ſignificabimus. Sic enim apud Platonem in Euthyphrone, Socrates argumenta non conſiſtentia, Dædaleis operibus ſimilia videri dicit. Euthyphron autem reſpõdet, Socratem ſibi pro Dędalo eſſe, quippe qui rationes ſuas non ſinat conſiſtere, rurſus coarguens & euertens quod paullo ante viſus ſit approbare.

Furemque fur cognoſcit, & lupum lupus.

Ἔγνω δὲ φὼρ τε φῶρα καὶ λύκος λύκον.

Furemq́ue fur cognouit, & lupum lupus. Ariſtoteles ſeptimo libro Moralium Eudemiorum hunc quoque ſenarium citat inter adagia ſimilitudinis. Amant enim vulgo ſe mutuo, qui ſimilibus vitiis laborant, præcipue fures. Et lupi latronem inſtar collecti graſſantur. Videmus in quibuſdam ob arcanam ingeniorum cognationẽ protinus amorem naſci. Cõtra aduerſus alios odium ob naturæ diſſimilitudinẽ. Ad hanc ſimilitudinem, & diſſimilitudinem Democritus referebat omnes omnium rerũ cauſſas, adeo vt interrogatus de cane ſemper eidem lateri incubante quamobrem id faceret, reſponderit, ὅτι ἔχει τὶ κεραμίδι ὅμοιον ὁ κύων, id eſt, quoniam habet canis aliquid cum illo latere ſimile. Id obiter narrat Ariſtoteles libro Magnorum moralium 2. inter prouerbia ſimilitudinis, irridẽs Democritum. Quid enim ſimile habet later cum cane? Nec tamẽ à Democrito multum abſunt medici quidam, qui ad omnem percunctationem obiiciunt nobis occultam quandam rerum proprietatem.

Terra amat imbrem.

Ἐρᾷ μὲν ὄμβρου γαῖα, id eſt,
Nam terra gaudet imbre.

Vbi quis deſiderat ea quæ ſibi nouit eſſe accommoda conducibiliaque. Citat hoc hemiſtichium, veluti prouerbiale Ariſtoteles libro Moralium Eudemiorum ſeptimo, oſtendens non ſolum ſimilitudinem conciliatricem eſſe amicitiæ, velut inter fures,

gracúlos

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

graculos, & lupos, verum etiam dissimilitudinem nonnunquam beneuolentiæ caussam existere, contra similitudinem odii. Nam terra cũ suapte natura sit sicca, amat imbrem, & figulus odit figulum, indoctus amat litteratum, mulier virum. Ibidẽ narrat ab Heraclito reprehẽsum poetam, qui scripsit carmen:

Ὡς ἔρις ἔκ τε θεῶν καὶ ἀνθρώπων ἀπόλοιτο. i.
Lis vtinam sublata, deos hominesque relinquat.

Atheneus libro 13. carmen ex Euripide citat:

Ἐρᾷ μὲν ὄμβρου γαῖ᾽ ὅταν ξηρὸν πέδον. id est,
Tellus quidem imbrem amat, solum cũ est aridum.

Aristoteles libro Moralium Nicomach. 8. citat eandem ex Euripide sententiam, sed perturbato metro:

Εὐριπίδης μὲν φάσκων,
Ἐρᾶν μὲν ὄμβρου γαῖαν ξηρανθεῖσαν,
Ἐρᾶν δὲ σεμνὸν οὐρανὸν πληρούμενον
Ὄμβρου, πεσεῖν εἰς γαῖαν. id est,
Euripides cum ait,
Requirere imbrem terram, vbi siti aruit,
Diuum vicissim cælum vbi iam nubibus
Impletur, optat in solum delabier.

Hoc adfert ad confirmandam quorundam opinionem qui dicebant secus quam haberent prouerbia, dissimile ac dissimili, contrarium à contrario appeti. Terra enim frigida & sic appetit imbrem, qui iuxta aeris naturam vnde venit, est calidus & humidus, ac imber vicissim appetit terram.

Herculana balnea.

Ἡράκλεια λουτρὰ, i. Herculana balnea. De impendio feruentibus balneis dicebatur, quales legimus & thermas Neronianas. Aristophanes in Nebulis:

Ποῦ ψυχρὰ δῆτα πώποτ᾽ εἶδες Ἡράκλεια λουτρά. id est,
Vbi nam frigida vnquam vidisti Herculana balnea.

Interpres ascribit, Ibycum auctorem esse, Vulcanum muneris vice submisisse Herculi feruida balnea. Atque inde omnia calida balnea, Herculana dici cœpta testatur idem Athenæus lib. 12. Porrò Aristot. in Problematis Sectionis 24. Proble. vltimo ostendit huiusmodi balnea apud veteres habita sacra, propterea quòd ex sulphure ac fulmine, rebus natura sacris proueniant. Pisandrus autem tradit, Mineruam Herculi fesso calidum balneum suppeditasse. Vnde fit verisimile, prouerbium recte dici posse, quoties ętate aut labore quopiam fatigatis ministerium paullo diligentius ad refocillandas vires adhibetur. Nam Plato lib. De legibus 6, γεροντικὰ λουτρὰ, id ęst, Senilia balnea calida vocat, eaq; senibus exhiberi iubet. Siquidem veteres frigida lauabant, calida balnea valetudinariis duntaxat exhibebantur. At his temporibus aurigæ quoq;, & nautæ lauant in thermis. Ac Germani maximam vitæ partem in hypocaustis trãsigunt, pyraustarum instar. Pindarus quoque Olymp. 12. meminit horum balneorum, θερμὰ νυμφᾶν λουτρὰ βαστάζεις, id est. Calida Nympharum balnea frequentas: siue quod in ea ciuitate locus esset, cui nomen calida balnea: siue quod ipse more Herculis post multa certamina exhausta iam refocillaretur calidis balneis, quas Nymphæ Herculi laboribus fatigato submisisse feruntur. Porro corpus hominis magnopere reuocari calidis balneis declarat in Nemeis Oda. 4. οὐδὲ θερμὸν ὕδωρ τόσονγε μαλθακὰ τεύχει γυῖα, ὅσον εὐλογία φόρμιγγι συνάορος, id est, ne calida quidẽ aqua æquæ mollit ac refocillat mẽbra, quantum laudatio citharæ aptata.

Aut ter sex, aut tres tesseræ.

Ἢ τρὶς ἕξ, ἢ τρεῖς κύβοι, id est, Aut ter sex, aut tres tesseræ. Siquando significabimus nos extrema periclitari velle, & aut plane vincere, aut prorsum vinci, hoc adagio tempestiuiter vtemur. Sumptum est à vetusto tesserarum lusu, in quo qui nouem iecisset, is modis omnibus superabat: qui tres, is longissime aberat à victoria. Nam antiquiores tribus tesseris vti consueuerant, non quẽadmodum nunc duabus. Tesseram autem etiam iactum ipsum appellant qui nonnunquam plenus est, interdum inanis. Itaque iactus ter trium felicissimus erat, triũ inanis. Meminit huius adagionis Iulius Pollux, libro de rerum vocabulis nono: Porro tesseras easdem esse cũ iis, quos Græci, κύβους, appellant, testis est A. Gell. lib. 1. cap. 20. κύβος enim, inquiens, est figura ex omni latere quadrata. Quadrantales sunt, inquit M. Varro, tesseræ, quibus in alueo lo luditur, ex quo ipsæ appellatæ κύβοι. Zenodotus parœmiam hanc citat ex Pherecratis

cratis fabula, cui titulus Myrmecãthropi. Est enim clausula carminis trochaici. Suidas & Aeschylum adducit ex Agamẽnone:

Τὰ δεσποτῶν γὰρ εὖ πεσόντα θήσομαι
Τρὶς ἓξ βαλούσα τῆς ἐμῆς φρυκτωρίας, id est,
Nam res herorum faxo vt optime cadant
Ter sex vbi phryctoriæ iaciam meæ.

Vsurpatum est à Platone lib. De legibus vltimo: Τί οὖν δεῖ ποιητέον ἐχόντων τούτων οὕτως ὦ ξένε, τὸ λεγόμενον ὦ φίλοι ἐν κοινῷ καὶ μέσῳ ἔοικεν ἡμῖν κεῖσθαι, καὶ ὑπερκινδυνεύειν περὶ τῆς πολιτείας ἐθέλομεν ξυμπάσης, ἢ τρὶς ἓξ φασι, ἢ τρεῖς κύβους βάλλοντας, πάντα ποιητέον. id est, Itaq; cum hoc in loco res fuerint, quid faciendum censes hospes? Iuxta id quod vulgo dicitur, amici visum est nobis par esse, vti rem in publicum & in commune conferamus, velimusque de vniuersa Repub. supremum subire discrimen, nihilq; non facere, ita vt vel ter sex, vel tres talos iaciamus.

Quanta mus apud Pisam.

Ὅσα μῦς ἐν πίσσῃ, id est, Quanta mus apud Pisam, subaudi tulit, aut simile quippiam. De iis qui vincunt, & optatis potiũtur, sed non sine summo negotio, neque citra magnum incommodum suum. Suidas natũ ait ab Athleta quodam, seu pugile Tarentino, qui in Olympiacis certaminib9, apud Pisam semel duntaxat victor discessit, idq; plurimis acceptis plagis. Plutarchus Symposiacon cõmẽtario quinto, docet apud apud Pisam μονομαχίας, id est, singularia certamina celebrari solere, in quibus etiam ad cædem vsq; affligebant ii q succubuissent.

Mus picem gustans.

Μῦς ἄρτι πίσσης γευόμενος, id est, Mus nũc picem gustans. Quidam aiunt dici solere in eos qui cum antea fuerint audaculi & confidentes, postea periculo degustato, plane timidi videntur. Nondum satis liquet, vtrũ à mure in pice deprehenso sit translata allegoria, sicuti placet Diogeniano: an ab illo, de quo meminit Herodotus primo lib. in pice deprehenso, atque ita pœnas dante: an à pugile illo Tarentino, de quo dictum est, vt in πίσσῃ sit adlusio ad nomen vrbis, apud quam celebrantur certamina. Theocritus in Idyllio ξ.

Νῦν δὲ ποθ' ὡς μῦς φαντὶ θεσσάλε γεύμεθα πίσσης. id est,
Nunc tandem sicuti mus, vt aiunt, Theonyche gustauimus picẽ.

Porrò siue ad animal referas, siue ad pugilem nomine murem, eadem ferme manet adagii significatio, videlicet experiẽtiam male cessisse. Siquidem mus imperitus, si quando in picẽ inciderit, aut perit, aut vix eluctatur, ac deinde periculi memor timet contingere. Et pugil ante ferox & iactabundus, simulatque certamen Olympiacum expertus est, sensitque quanti constiterit ea victoria, deinceps abstinuit. Huc spectat illud Horatianum.

Dulcis inexpertis cultura potentis amici,
Expertus metuit.

Itidem iuuenes bellorum imperiti, facile bellum suscipiunt. Senes experti quantum malorum agmen secum trahat bellum, reformidant. Quare non intempestiue dicetur in eum, quem pœnitet experimẽti, aut qui rem parum feliciter tentatam, iterũ aggredi refugit. Finitimũ illis alibi dictis: Serò sapiunt Phryges, & Cumani serò sapiũt, & Piscator ictus sapiet. Est autem hæc vna præcipua pestis vitæ mortalium, quod non perinde discimus cauere malum, atque admisso mederi. Quæritur hoc Plato libro De legibus decimo: οὐκ ἐπὶ τὸ μὴ δρᾶν τὰ ἄδικα τρεπόμεθα οἱ πλεῖστοι, δράσαντες δὲ ἐξακεῖσθαι πειρώμεθα, id est, Nõ huc incumbimus plerique nec committamus iniusta, sed vt postea quam fecerimus medeamur. Atqui iuxta Plautum, nimio satius est nõ admittere malum, quàm admisso mederi.

Delphicus gladius.

Δελφικὸν ξίφος, id est, Delphicus gladius. De re dicebatur ad diuersos vsus accommodabili. Quemadmodum iisdem vasculis, & poculorum vice in conuiuiis, & clipeorum vice in bellis vtebantur. Nam Delphicus gladius ad eum modum erat fabrefactus, vt eodem simul & sacras mactarent victimas, & nocentes afficerent supplicio. Meminit huius gladii, cum Euripides in tragœdiis, tum Aristoteles Politicorum lib. 1. disserẽs naturã non gignere singula ad plures vsus, sed vnumquodque ad suum peculiarem propriumque finem: οὐδὲν γὰρ ἡ φύσις ποιεῖ τοιοῦτον, οἷον χαλκοτύποι μάχαιραν δελφικὴν πενιχρῶς, ἀλλ' ἓν πρὸς ἕν. id est, Neque enim naturale tale quippiam facit, queadmodum ærarii fabri gladium Delphicum quasi per inopiam,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

inopiam, sed vnumquodq; ad singula. Meminit idē huius rei, libro De partibus animalium 4. tractans de linguis insectorum quæ pluribus funguntur officiis, simul & tentantes cibum & attrahētes, & spiculi vice aduersus iniurias defendentes, id quod negat facere naturam, nisi coactam inopia, vt idem instrumentum ad vsus dissimiles accommodet, quandoquidem ad defendendum magis appositum videatur, quod sit acutissimum: ad gustandum, quod sit fungosum. Vbi enim, inquit, licet duobus vti ad duo opera, nec aliud impedit, nihil tale natura facere solet, quale per inopiam ars excusoria obeliscolychnium ex veru lucernaque componit. Attamē si id fieri non potest, eodem ad plura opera abutitur. Vnde videtur ὀβελισκολύχνιον iucundius quadraturum prouerbio, quam Delphicum gladium, nisi forte hic ipse Delphicus est gladius. Item Euripides in Oreste:

Θανεῖν γὰρ αὐτῷ μοῖρα δελφικῷ ξίφει. id est,
Fatale enim illi est, ense Delphico mori.

Quadrabit igitur vel in pauperes, qui ob penuriam eandem vestem, aut aliam rem quampiam ad varios vsus accommodant: aut in vitiosum procemiū, & diuersis caussis applicabile. Licebit & in serium sensum accommodare prouerbium, vt si quis eruditionem Delphicum appellet gladium, quod in omni ætate, omni vitæ conditione sit vsui. Nam litteræ iuuenibus sunt necessariæ, senibus iucūdæ: pauperibus opes suppeditant, opulentis adiungunt ornamentum: in rebus aduersis solatio sunt, in secundis gloriæ: claro natis genere splendorem augent, obscuro genere natis, claritatis initium conciliant.

Antequam incipias consulto.

ANTEQVAM incipias, consulto, vbi cōsulueris, mature facto opus est: Hanc sententiam Salustianam Aristoteles vt prouerbialem refert libro Moralium Eudemi 5. & Nicomachiorum 6. καὶ φασὶν πράττειν μὲν δεῖν ταχὺ τὰ δόξαντα, βουλεύεσθαι δὲ βραδέως, id est, Et aiunt quidem mature faciūda quæ decreta sint, ceterum lente cunctanterque deliberandum. Diogenes Laertius huius dicti auctorem facit Biantem. In hāc sententiam copiosius diximus in prouerbio: σπεῦδε βραδέως. Laudatur hoc nomine Datames apud Aemylium Probū, quod vbi cogitasset, facere audebat cogitata, solitus cogitare priusquam conari.

Margites.

MARGITEN pro stupido dixit Lucianus in Hermotimo: Ἀλλ᾽ οἴει μαργείτῃ τινὶ διαλέγεσθαι, id est, Sed existimas te cū Margite quopiā loqui. Hunc ita describit Homerus, citante Aristotele libro Moralium Nicomachion 6.

Τὸν δ᾽ οὔτ᾽ ἂρ σκαπτῆρα θεοὶ θέσαν, οὐδ᾽ ἀροτῆρα, id est,
Οὔτ᾽ ἄλλως τὶ σοφόν. id est,
Hunc neque fossorem voluerunt numina diuum
Esse, nec agricolā, nec in vlla pręterea re
Scitum aut egregium.

Suidas docet Margiten fuisse quempiam ob insignem stultitiam celebrem, qui non potuerit numerare supra quinque: sponsam ductam non ausus est attingere, veritus ne se apud matrem incusaret. Cum iā esset factus iuuenis, rogauit matrem, an ex eodem patre nata esset. Quamquam hæc alii tribuunt Melitidi, alii Corœbo, de quibus suo dicetur loco. Satis apparet vocem esse fictam à μὴ & ἔργον, quod ad nullā actionem esset vtilis. Erat autem Margites titulus operis, quod à quibusdam tribuebatur Homero. id, vt videtur, intercidit. Indicat hæc interpres Aristophanis in Auibus. Cōuenit cum illo Hesiodio: Nulla in parte vtilis, qui nec ipse sapit, nec aliis obtemperet: & nullo in numero.

Quod factum est, infectum fieri non potest.

NIHIL hac sententia vulgatius. Quod factum est, infectum fieri non potest. Extat apud Terentium in Phormione. Aristot. lib. Moralium Eudemiorum quinto: τὸ δὲ γεγονὸς οὐκ ἐνδέχεται μὴ γενέσθαι, id est, Fieri nō potest, vt quod factum est, sit infectum. Mox citat carmen ex Agathonis tragędia:

Μόνου γὰρ αὐτοῦ καὶ θεὸς στερίσκεται,
Ἀγένητα ποιεῖν, ὅσσ᾽ ἂν ᾖ πεπραγμένα. id est,
Etenim illud vnum ipsi negatum est & Deo, vt
Infecta reddat, facta quę fuerint semel.

Vsurpatur in epistolis Ciceronis ad Atticum non semel versus ille Homericus, ex Iliados σ. τ.

Ἀλλὰ τὰ μὲν προτετύχθαι ἐάσομεν ἀχνύμενοί περ. id est,

Ista

Ista molesta licet anteacta valere sinamus.
Nec inscitum Phocylidis carmen:
Μηδὲ παροιχομένοισι κακοῖς τρύχου τεὸν ἦτορ.
Οὐκ ἔτι γὰρ δύναται τὸ τετυγμένον εἶναι ἄτυκτον. id est,
Neue malis iam prӕteritis animum excruciaris.
Quod semel est factum fieri infectũ haud queat vnquam.

Eandem sententiam habet Pindarus Olympiorum hymno secundo:
Τῶν δὲ πεπραγμένων
ἐν δίκα τε καὶ παρὰ δίκαν,
ἀποίητον οὐδ' ἂν
χρόνος ὁ πάντων πατὴρ
δύναιτο θέμεν ἔργων τέλος. id est,
Eorum, quæ facta sunt, siue iure, siue prӕter ius, nihil vt sit infectum, nec tempus quidem efficere possit opere perfecto.

Mendacem memorem esse oportet.

QVINTILIANVS institutionum oratoriarum libro quarto sententiam hanc prouerbii vice citat: Mendacem memorẽ esse oportere. Item Apuleius in Apologia Magiæ secunda: Sæpe, inquit, audiui, non de nihilo dici: mendacem memorem esse oportere D. Hieronymus, Oblitus veteris prouerbii: Mendaces memores esse oportere. Satis liquet adagii sensus, nempe perdifficile esse, vt qui mentitur, semper sibi cõstet, nisi sit summa memoria. Est autem fictarum rerum memoria non paullo difficilior quam verarum. Proinde plerũque deprehenduntur hoc pacto mendaciorum architecti, dum obliti quæ prius dixerint, diuersa à superioribus loquuntur. Sic deprehenditur apud Terentium Dauus, sic Psyches Apuleianæ commentum à sororibus sentitur.

Malus cum malo colliquescit voluptate.

Κακὸς κακῷ γὰρ συντέτηκεν ἡδονῇ. id est,
Etenim improbo vir est voluptati improbus.
Refertur ab Aristotele inter similitudinis adagia, libro Moraliũ Eudemiorum septimo: Malus malo iucundus ob vitiorum cõmercium & societatem. Iuuenalis item:
Magna inter molles concordia.
Ab eodem in Magnis moralibus adducitur ex Euripide. Aeschines aduersus Timarchum citat ex Euripidis Phœnice eandem sententiam:
Ὅστις δ' ὁμιλῶν ἥδεται κακοῖς ἀνὴρ
Οὐ πώποτ' ἠρώτησα, γινώσκων ὅτι
Τοιοῦτός ἐστιν οἷσπερ ἥδεται ξυνών. id est,
At cum malis quicunque gaudet viuere,
Nunquam rogaui, noui eum, quod talis est,
Cuiusmodi sunt, queis amat conuiuere.

Amicitia stabilium, felicitas temperantium.

ARISTOTELES lib. Moralium Eudemiorũ 7. sententiam hanc velut è medio sumptã refert, Amicitiam esse stabilium, & felicitatem eorum, qui sua sorte contenti sunt: Ὀρθῶς λέγεται ὅτι ἡ φιλία τῶν βεβαίων, ὥσπερ ἡ εὐδαιμονία τῶν αὐταρκῶν. Amicitia virtute, non pecuniis aut forma concilianda est. Etenim si rebus caducis concilietur, caduca sit & ipsa necesse est. Nihil autem in rebus humanis stabile præter vnam virtutẽ, quæ sola fortunæ ludibriis obnoxia nõ est. Deinde felicitas hominis non est in facultatibus sita, quæ cupiditatem animi non explent, sed irritant, verum in hoc, vt suam quisque fortunam boni consulat. Aristot. lib. Rhet. 2. pro exemplo sententiæ simplicis, ac dilucidæ si quis inspiciat, ponit hũc versiculum:
Οὐδεὶς ἐραστὴς ὅστις οὐκ ἀεὶ φιλεῖ. id est,
Haud quisquam amator est, ni amarit iugiter.
Huic adstipulatur illud Senecæ, Amicitia, quæ desinere potuit, nunquam vera fuit.

Leonis catulum ne alas.

AESCHYLI sententia prouerbialis refertur apud Aristophanem in Ranis:
Οὐ χρὴ λέοντος σκύμνον ἐν πόλει τρέφειν,
Μάλιστα δὲ λέοντα μὴ 'ν πόλει τρέφειν,
Ἢν δ' ἐκτραφῇ τις τοῖς τρόποις ὑπηρετεῖν. i.
Catulum ne alas leonis in republica,
Ac maxime ipsum ne leonem alas ibi,
Quod si quis alitur, obsequendum moribus.
Refert hunc locum Valerius Maxim. lib. 7. c. de sapienter dictis. Admonet ænigma, non esse fauendam potentiam, quæ leges possit opprimere: quod si forte talis quispiam extiterit, non esse è Reipubl. decertare cum illo, quem nequeas nisi magno Reip. malo deuincere. Tyrannus aut ferendus est, aut non recipiendus.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Qui bene conijciet hunc vatem.

M. TVLL. in opere De diuinatione lib. 2. ſcribit Græcũ verſiculum vulgo iactatum extare in hanc ſententiam: Qui bene cõiiciet, vatem hunc perhibeto optimum. Citat autem eum verſiculum Plutarchus in libello De reſponſis Pythię: ὁ μὲν εἰκάζων καλῶς, ὃν ἄριστον μάντιν ἀνηγόρευκεν ἡ παροιμία, id eſt, bene coniectans, quem optimum vatẽ appellauit prouerbium. Quamquam hic in Plutarcho locus mutilus erat & lacer. Attamen colligi poteſt carmen huiuſmodi fuiſſe:

Μάντις γ' ἄριστος, ὅστις εἰκάζει καλῶς.

Atque ita citat ex Euripide in libro De defectis oraculis. Citat & M. Tull. lib ad Atticum 7. A te, inquit, expecto futura μάντις γ' ἄριστος. Huc adluſit Theocritus in Piſcatoribus, ſi modo Theocriti ſunt illa:

- οὗτος ἄριστος

Ἐστὶν ὀνειροκρίτας ὁ διδάσκαλός ἐστι παρ' ὧ νοῦς. id eſt,

- Nemo

Somnia coniectat melius, quàm mente magiſtra

Qui regitur.

Admonet adagium, futurorum præſcientiam non è ſortibus aut auguriis petẽdam eſſe, ſed à prudentia. Siquidem qui prudentia ſit præditus, is ex præteritorũ, præſentiumq́ue coniecturis facile proſpiciet quid ſit euenturum. Proinde non iniuria ſcripſit Ariſtoteles lib. Moraliũ Eudemiorum ſeptimo: Φρονίμων καὶ σοφῶν ταχεῖαν εἶναι τὴν μαντικήν, καὶ μόνων. id eſt, prudentium atque ſapiẽtium hominum celerem eſſe diuinationem, & horum tantum.

Pannus lacer.

HOMINEM iam faſtiditum & reiectum: ῥάκος πολυσχιδὲς appellant Græci, id eſt, pannum vndiq́ue lacerum. Sumpta metaphora à veſte longo vſu detrita, atque ob id reiecta, cum noua fuerit in precio. Sic autem quidam amicis vtuntur, vti veſtibus: dum vſui ſunt ac vigent, amplectuntur, curant, oſtentant· ſimul atque vel ætate defecti ſunt, vel alioquin vtiles eſſe deſierunt, negligunt ac reiiciunt. Lucianus: Ἄχρις ἤδη σε τὸ τοῦ λόγου τοῦτο ῥάκος πολυσχιδὲς ἐργασάμενος, ἐξέωσε, id eſt, Donec vbi te iam, iuxta id, quod dici ſolet, pannum vndiq́ue lacerum reddiderit, expulerit. Idem in eodẽ dialogo nempe de Mercede ſeruientibus, ſimilitudinem adfert de nouis calceis, qui tantiſper in precio ſunt, dum noui nitent, iidem vbi luto ſorduerunt, in angulũ abiiciuntur aliquo, atque ibi nullo curante, ſitu cimicibusq́ue opplentur. Solon eos, qui exercerentur ad Olympiaca certamina, primũ dicebat eſſe ſumptuoſos, & ob id Reip. graues, vbi viciſſent ob faſtum eſſe detrimẽto ciuitati, poſtremo cum ſenuiſſent, iam prorſus eſſe inutiles. Ad id exprimendum Laertius citat verſiculum Euripidis:

Τρίβωνες ἐκλιπόντες οἴχονται κρόκας. id eſt,
Filis ſolutis lacera pereunt pallia.

Metum inanem metuiſti.

Ἀδεὲς δέδιας δέος, id eſt, Inanem metuis metum. Vbi quis formidat in re tuta. Vergil.

Omnia tuta timens.

Ineſt autem in ipſa Græcanici dicti figura prouerbiale quidam propter ἀντίθεσιν. Velut in his quoque: Ἄδωρα δῶρα, δεσμὸς ἄδεσμος· παρθένος ἀπάρθενος, νύμφη ἄνυμφος, κῆπος ἄκηπος, atque id genus aliis, de quibus iam non ſemel admonuimus. Græci dicũt μορμολύττειν, nam μορμολύκειον Græcis perſona eſt, laruæ aut malo genio ſimilis, qua pueros territant quidam. Baſilius Athanaſio: ἦ κομιδῇ γὰρ παῖς ἦν τὰ τοιαῦτα μορμολύκεια δεδοικώς, id eſt, Sane vehementer eſſem puer, ſi talibus terriculamentis expaueſcerem. Refertur adagium in collectaneis Plutarchi, ſi modo titulo eſt habenda fides.

Multis paraſangis præcurrere.

Πολλοῖς παρασάγγαις ὑπερδραμεῖν, id eſt, Multis paraſangis præcurrere dicitur qui longo interuallo præcedit, multisq́ue partibus ſuperior eſt. Et apud Athenæum libro Dipnoſophiſtarum tertio: Πολλοῖς παρασάγγαις ὑπερδραμόντες τὸν Σικελιώτην Διονύσιον, id eſt, Multis paraſangis ſuperantes Siculum illum Dionyſium. Id quo magis ad animi res transferetur, hoc erit venuſtius. Paraſangam autem Perſæ triginta ſtadiorum ſpacium vocant, vt locis aliquot indicat Herodotus: qua voce vſus eſt Lucianus in Icaromenippo, quẽ dialogum nos olim Latinitate donauimus.

Putre ſalſamentum amat origanum.

CLEARCHVS apud Athenæum lib. 3.

Σαπρὸς

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3

Σαπρὸς τάριχος τὴν ὀρίγανον φιλεῖ. id est,
Putrida salsamenta amant origanum.

Origanum autem herba est acri succo, qualis & Thymbra. Quin & hodie frugi patresfamilias carnibus iam obolentibus addunt acetum origani loco ne sentiatur putris odor. Apte dicetur de re per se parum honesta, aut iucunda, atque ob id exoticis condimentis & honestamētis egente. Qui mos etiam hodie sordidis, vt piscibus supputribus, ne quid offendat edentes putor, acida admisceant. Veritas per se placet, honesta per se decent. Falsa fucis, turpia phaleris indigent, hoc est, putre salsamentum origano.

Voracior purpura.

ATHENAEVS libro tertio Dipnosophistarum ex Apollodoro huiusmodi quoddam refert prouerbium: λιχνότερα τᾶν πορφυρᾶν, id est, Edaciora purpuris, idque ductum existimat, vel à tincta purpura, quæ omnia quibus admota fuerit velut ad sese rapit, suoque colore res vicinas inficit additque lucem: vel ab animante ipso, quod quidquid nactum fuerit, retinet ac deuorat. Vtrunque propemodum licet è Plinii verbis colligere. Siquidem libro nono ca. 36. de colore scribit in hunc modum, Sed purpuræ florem illum tingendis expetitū vestibus, in mediis habent faucibus, liquoris hic est minimi in cādida vena. Vnde pciosus bibitur nigrantis rosæ colore sublucens, reliquum corpus sterile. Ac paullo post: Hinc, aut, vt alii legunt, huic fasces securesque Romanæ viam faciunt. Idēq; pro maiestate in pueritia est: distinguit ab equite curiam. Diis aduocatur placandis, omnemque vestem illuminat, in triumpha li miscetur auro. Quapropter excusata & purpuræ sit insania. De voracitate mox hęc subiicit: Lingua purpuræ longitudine digitali, qua pascitur deuorando reliqua cōchylia. Tanta duritia aculeo est. Conuenict in edaces, aut in eos qui omnia in suū compendium vertunt. Tale quiddam cogitasse videntur poetæ, qui Midam finxerunt contactu corporis omnia vertentem in aurum.

Tarichus assus est simul atque, Viderit ignem.

Τάριχος ὀπτὸς εὐθὺς ἂν ἴδῃ τὸ πῦρ. id est,
Tarichus assus mox vt ignem viderit.

Athenæus lib. 3. prouerbii loco citat. Est autem Tarichus piscis salsus, de quo nonnulla in prouerbio, Si non adsunt carnes. idem est cum illo, ἀφύα ἐς τὸ πῦρ. Quod ante iam exposuimus in prouerbio, Aphya in ignem. Eodem in loco refert & hunc versum ceu prouerbialem:

Οὐκ ἂν πάθοι τάριχος, ὧν περ ἄξιος. id est,
Tarichus haud latur⁹ est, queis dign⁹ est.

Non sunt amici, amici qui degunt procul.

Τηλοῦ φίλοι ναίοντες οὐκ εἰσὶν φίλοι. id est,
Haud est amicus, amicus absit si procul.

Hanc parœmiam recenset Athenæus libro Dipnosoph. 4. eumq; omnium μισανθρωποτάτην, id est, inhumanissimam vocat, videlicet quod absentium amicorum memoriam obliterare videatur. Est omnino ex amicis, qui adsunt, vberior amicitię fructus, propter officia mutua, consuetudinēque quotidianam. Præterea vulgo fit, vt simul atq; è conspectu necessariorū seiuncti sumus, obrepat obliuio quædam familiarium, vt id iam omnibus in ore sit, qui semotus sit ab oculis, eūdem ab animo quoque semotum esse. Aristot. lib. Moralium Nicomachiorum 8. fatetur locorum seiunctionem nō dirimere quidem amicitiam, sed tamen officia interrumpere. Et quoniā vulgus amicitias vtilitate probat, sublatis officiis velut alumnis amicitiæ, emoritur & amicitia. Proinde Hesiodus, vicinos potissimū ad conuiuiū vocandos esse monet:

Καλεῖν, inquiens, ὅς τις σέθεν ἐγγύθι ναίει.

Terentianus item Chremes in propinqua amicitiæ parte ponit vicinitatem. Nec abludit hinc Propertius libro tertio:

Quantum oculis animo tam procul ibit amor.

Quamquam non apparet, quamobrem Athenæo videatur adagiū hoc vsque adeo ab humanitate alienum. Quandoquidem, vt opinamur, non tam docet quid nobis faciundum sit, quam admonet, quid vulgo factitetur. Quotum autem quenque reperias amicum tam certum, qui si absis, non sui dissimilis esse incipiat? Proinde prouerbio hoc veluti Delphico gladio vtrolibet pacto vtaris licebit: vt intelligas, aut non esse fidendum amicis, qui longo locorum interuallo seiuncti sunt: aut non esse colendos amicos longinq; dissitos, vnde non queas multum sentire cōmoditatis, sed hos potius quibus pręsens præsentibus fruare.

Per sæpe

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.6.3